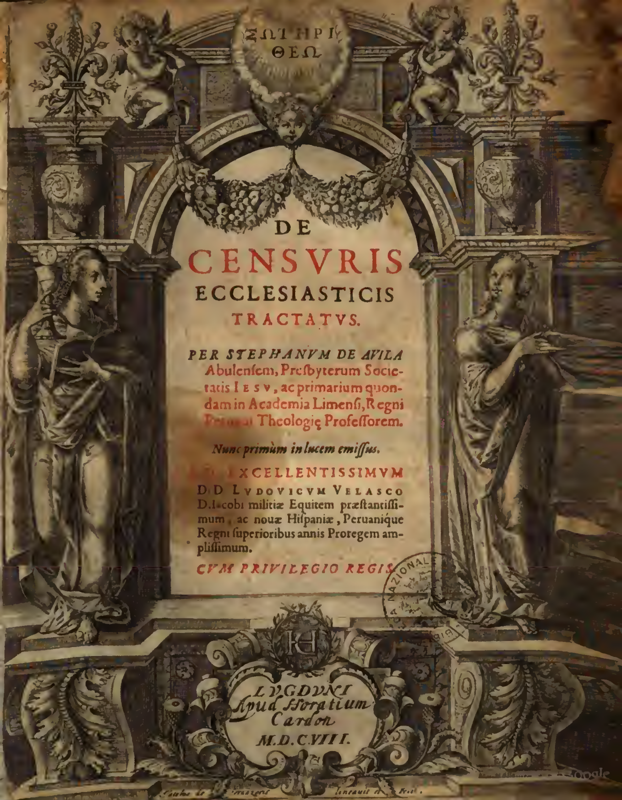
46

L,

VIII 46.





DE
CENSVRIS
ECCLESIASTICIS
TRACTATVS.

PER STEPHANVM DE AVILA
Abulenſem, Preſbyterum Socie-
tatis I E S V, ac primarium quon-
dam in Academia Limenſi, Regni
[illegible] Theologię Profeſſorem.

Nunc primùm in lucem emiſſus.

[illegible] EXCELLENTISSIMVM
D. D. LVDOVICVM VELASCO
D. Iacobi militiæ Equitem præſtantiſſi-
mum, ac nouæ Hiſpaniæ, Peruanique
Regni ſuperioribus annis Proregem am-
pliſſimum.

CVM PRIVILEGIO REGIS.

LVGDVNI
Apud Horatium
Cardon
M.D.CVIII.

EXCELLENTISSIMO LVDOVICO VELASCO DIVI IACOBI MILITIÆ EQVITI PRÆSTANTISSIMO, NOVÆ Hiſpaniæ, Peruaniq́ue Regni Proregi maximo, atque integerrimo, Alfonſus Meſsia Preſbyter Societatis IESV.

S. P. D.

QVOD Diu (excellentiſsime Princeps) ſummis votis optaueram, vt ſeſe mihi obſeruantię meę erga te, gratique animi teſtandi omnibus palàm occaſio offerret aliqua, nunc præſto eſt; vtrúmque enim (ni fallor) teſtabor, ſi opus hoc Stephani de Auila quondam ex noſtris, dum inter nos fuit, tibi bonarum artium præſtantiſsimo Mecœnati, conſecrauero; nec audacia hæc eſt, debitum námque meum perſoluo, quod & ingenuè fateor, & nunquam me illi facturum ſatis egregiè non diffiteor. Nam quantum homo homini debere poteſt, hoc totum tibi ego, à quo ingentia, ac prope infinita beneficia, quæ referre, & ſi mihi ſuauiſsimum, tibi permoleſtũ eſſet, accepi. Accedit communis alia ratio, quæ me incitat, mouet, cogit, tua in

Societatem noſtram voluntas, amor non vulgaris imò hoc ipſum petit opus, Eius enim eſt, quem tu dilexiſti vnicè, coluiſti maximè, in ſummóque habuiſti honore, in arduis, ſummiſque rebus, conſuluiſti. Quare tuum eſt (vir ampliſſime) hoc pignus amoris illius tibi familiariſſimi, hilari fronte ſuſcipere, ſuſceptum fouere, omnibúſque auctoritate, qua ornatus es, egregiè commendatum reddere. Nam quis illud non magni faciet, cùm viderit tibi oblatum, à te fuiſſe libenti animo ſuſceptum, ac inter tua quæque pretioſiſſima repoſitum? etenim tali, tantóque viro dicatum, non niſi magnum eſſe, maiuſq; futurum proculdubiò exiſtimabitur clariſſimo tuo nomine decoratum.

Vale.

A D

AD LECTOREM.

PAVCA ſunt (Lector optime) quæ de Stephano de Auila Societatis noſtræ viro, te oporteat ſcire. Illud primum Hiſpanum fuiſſe, Abulenſem patria, in ea Hiſpaniæ Prouincia, quæ vulgo Caſtella vetus dicitur. Secundum hoc, Societatem noſtram ætate adhuc tenera ingreſſum, poſt abſolutum ſpiritualis tyrocinij tempus Theologicis litteris applicuiſſe animum, tam fœlici ingenio, vt nihil ſuprà vix diſcipulus eſſe deſijt, cùm aliorum magiſter, & doctor renunciatus eſt, miraculo fuit adoleſcentis ſapientia ſumma, eruditio ſingularis; hæc Præpoſitos mouit (tertium iam iſtud) vt eum ad nos Peruani Regni incolas olim tranſmitterent. Excepit America tantum virum, vt par erat, cumque tacente ipſo, quantus eſſet, prædicaret fama, Theologiam profiteri publicè coactus eſt. Credi vix poteſt, quàm plauſibilis omnibus eius docendi ratio, admirationi erat acumen ingenij, in indagandis rebus ſolertia, in tradendis exquiſitiſſima methodus, in euoluendis auctoribus indefeſſum ſtudium, præſertim in re morali. Hæc ſic Stephanum commendarunt omnibus, vt doctor doctorum vulgo diceretur. Illum totius Regni proceres, tribunalia ſumma, vt abſolutiſſimum Theologum, & vtriuſque iuris peritiſſimum cõſulebant. Omnes hominum ſtatus, ciuitates omnes, & Prouinciæ, quod Auila dixiſſet, verum, certum, ſecurum, quod reticuiſſet, ſuſpectum, incertum, periculoſum iudicabant. Reſpondebat doctrinæ egregia probitas morũ; (& hoc quartũ accipe) vir fuit incredibili ſui deſpicientia, honoris perpetuus contemptor, abiectionis cupidiſſimus, quique cùm in ore omnium eſſet, ſolus ipſe ſeipſum ignorabat. Obijt poſt illuſtratas ferè omnes quatuor ſummæ Theologiæ Angelici doctoris partes, cuius acerrimus ſemper defenſor fuit, daturusque forſan eſſet in lucem quàmplurima, niſi ſatis immatura mors pios conatus hominis vnà cum vita abſtuliſſet. Quod ex omnibus ſuis lucubrationibus, quæ certè multæ ſunt, abſolutum magis nobis reliquit, hoc opus de cẽſuris eſt, poſthumus filius patri. Accipies illud (lector humaniſſime) pro tua benignitate, vt alia, quæ te digna ſunt, alſoles, certus, eum eſſe hunc laborem, quem exoptare poterat de cenſuris Eccleſiaſticis tuum ſummum ingenium, à quo eos fructus ex illius capies lectione, qui & tibi commodi ſint, & mihi apud te gratiæ. Valeas.

Approbatio Theologorum.

IVſſu Patris Stephani Paez Præpoſiti Prouincialis Societatis IESV *in hac Peruana Prouincia, vidi, & perlegi tractatum de Eccleſiaſticis Cenſuris, quem Pater Stephanus de Auila eiuſdem Societatis compoſuit, in quo nihil, aut fidei noſtræ contrarium, aut bonis moribus diſſonum reperi, quin potiùs illum typis digniſſimum iudico; in lucem enim editum plurimum vtilitatis omnibus allaturum certò ſcio, cùm doctiſſimus eius author mentem ſuam, tanto authore dignam, in quæſtionibus etiam difficillimis, & ad vſum in vtroque foro perutilibus, non ſolùm verè, doctè, & eruditè, ſed etiam planè, diſtinctéque aperuerit, vt cuicunq; opus legenti notiſſimum erit. Lima in noſtro Collegio diui Pauli eiuſdem Societatis Ieſu, ſeptimo Kalend. Maij, anni* 1607.

IOANNES PEREZ MENACHO
Profeſſor Theologiæ.

EX præſcripto Patris Stephani Paez Præpoſiti Prouincialis huius Peruanæ Prouinciæ Societatis Ieſu, vidi opus de Cenſuris editum à Patre Stephano de Auila eiuſdem Societatis Sacræ Theologiæ profeſſore in Limenſi Academia Regni Peruani, & accuratè perlegi, in nulloq; fidei, aut bonis moribus aduerſatur; Sed habet ſanam, & animis conuenientem doctrinam, aut authore dignam, & ab omnibus cõmuniter receptam. Imò nihil ferè ad cenſuras pertinens relinquit, quantumuis difficile, & ab aliis fortè prætermiſſum, quod non tradat admirabili tum ſapientiæ tum verborum profunditate, põdere, & claritate. Vt igitur tàm egregium opus ad omnium manus perueniat, & præcipuè eorum, qui curam gerunt aliorum, dignum cenſeo, vt imprimatur. Quod in maximam Dei gloriam, & Chriſtianæ reipublicæ emolumentum ceſſurum ſpero. Limæ ſeptimo Kalendas Maij, anni ſexcenteſimi ſeptimi.

ANDREAS HERNANDEZ,
Profeſſor Theologiæ.

Opus de Cenſuris, Patris Stephani de Auila Societatis Ieſu vidi ex præſcripto Patris Stephani Paez, in hac Peruana Prouincia Præpoſiti Prouincialis dictæ Societatis, in quo nihil eſt fidei Catholicæ, aut bonis moribus contrarium, quin potiùs ſumma eruditio cum ſana admodum doctrina coniuncta, prudentiſſimum in re morali iudicium, eorúmque, de quibus diſſerit, appoſitiſſima methodus. Quare typis dignum illud exiſtimo, iuuabit enim quam plurimum tum eos, qui confeſſionibus excipiendis operam dant, tum iudices omnes Eccleſiaſticos, ad quos bona pars eorum, de quibus hîc agitur ſpectat. Limæ in Collegio noſtro Diui Pauli eiuſdem Societatis ſeptimo Kalend. Maij, anni 1607.

IOANNES PERLINVS,
Profeſſor Theologiæ.

Ego Stephanus Paez Præpoſitus Prouincialis Societatis Ieſu Prouinciæ Peruanæ, poteſtate ad id mihi facta à Reuerendo admodum Patre Claudio Aquauiua Præpoſito noſtro Generali, Facultatem concedo, vt Liber de Cēſuris Eccleſiaſticis *à Patre Stephano de Auila noſtræ Societatis Sacræ Theologiæ in huius ciuitatis Limenſis Academia primario Profeſſore compoſitus, & eiuſdem Societatis grauium, doctorumq́; hominum iudicio approbatus, typis mandetur. In quorum fidem has litteras manu noſtra ſubſcriptas, ſigilloq́; noſtro munitas dedimus. Limæ die octaua Menſis Maij anni milleſimi ſexenteſimi ſeptimi.*

STEPHANVS PAEZ.

Summa Priuilegij à Chriſtianiſsimo Galliarum Rege obtenti.

HENRICI IV. Galliæ,& Nauarræ Regis Diplomate cautum eſt, ne quis in ſuo regno, aliíſve locis ditioni ſuæ ſubiectis, intra proximos annos decem, à die impreſſionis primæ inchoandos, excudat, vendat: excudendum, vendendúmque quouis modo, ac ratione conetur, librum qui inſcribitur, *De Cenſuris Eccleſiaſticis, Auctore Stephano de Auila Abulenſe Presbytero Societatis* IESV, præter Horatium Cardon Bibliopolam Lugdunenſem, aut illos, quibus ipſe conceſſerit: ſub pœnis originali Diplomate contra delinquentes expreſſis. Datum Pariſiis 30. Maij anno 1607.

De mandato Regis,

Signatum,

BERNARD.

Facultas R. P. Prouincialis Societatis Ieſu, in prouincia Lugdunenſi.

LVDOVICVS RICHEOMVS Prouincialis Collegiorum Societatis IESV, in prouincia Lugdunenſi, iuxta priuilegium eidem Societati à Regibus Chriſtianiſſimis Henrico III. 10. Maij 1583. & Henrico IV. nunc regnante 20. Decembris 1606. conceſſum, quo Bibliopolis omnibus prohibetur, ne libros ab eiuſdem Societatis hominibus compoſitos, abſque eorundem permiſſione imprimant; permittit Horatio Cardon Lugdunenſi Bibliopolæ, vt librum qui inſcribitur, *De Cenſuris Eccleſiaſticis Auctore Stephano de Auila Abulenſe Presbytero Societatis* IESV, ad ſex proximos annos imprimere, ac liberè diuendere poſſit. Datum Lugduni 16. Octobris, 1607.

RICHEOMVS.

TRACTATVS DE CENSVRIS ECCLESIASTICIS.

Tractatus de cenſuris eccleſiaſticis valdè vtilis eſt, imò & neceſſarius omnibus, qui in foro interiori pœnitentiæ, & in exteriori eccleſiaſtico iudicant; eſt autem diuidendus in ſeptem partes. Prima erit de cenſura in communi; ſecunda de excommunicatione; tertia de ſuſpenſione; quarta de depoſitione & degradatione; quinta de interdicto; ſexta de ceſſatione à diuinis; ſeptima denique de irregularitate.

PRIMA PARS DE CENSVRA IN COMMVNI.

DVBIVM I.

De nomine cenſuræ, quid ſignificet?

RESPONDETVR, quòd duplicem habet ſignificationem; primò enim ſignificat dignitatem Cenſoris; erat autem Cenſor apud Romanos, qui moribus totius populi præerat, & ad quem pertinebat corrigere & punire populi delicta, & hinc deriuatum eſt, vt etiam ſignificet correctionem ipſam & punitionem. Vnde Iuuenalis Satyra 2. ait, *Dat* (Iuno) *veniam coruis, vexat cenſura columbas*, id eſt, venia conceditur perditis & flagitioſis hominibus, ſimplicibus autem, id eſt, ex ſimplicitate & fragilitate aliquando deficientibus, durum infligitur ſupplicium. Et in prima hac ſignificatione ſumitur in præſenti. Vnde cenſura eccleſiaſtica eſt caſtigatio ſeu correctio eccleſiaſtica, qua Eccleſia fideles delinquentes punit in bonis ſpiritualibus, quæ ſunt propria Reipub. eccleſiaſticæ, & in hoc diſtinguitur hæc pœna ab aliis, quæ ſunt communes foro ciuili & eccleſiaſtico, nempe carcer, exilium, pœna pecuniaria, &c.

DVBIVM II.

Vtrùm ſit in Eccleſia poteſtas infligendi cenſuras?

ET quidem loquendo de cenſura excommunicationis in particulari, fuit antiquus error quorundam abſolutè negantium eſſe in Eccleſia poteſtatem ad excommunicandum. Hunc tenuerunt Albanenſes, vt refert Prateolus, de vitiis hæreticorum: eundem tenuit Vvicleph, vt patet ex Concil. Conſtantienſi ſeſſ. 8.

errore 11. & 30. à quo non longè diſtat Eraſmus in Colloquiis de fide aſſerens quòd excommunicatio terrirat pueros; non verò viros fortes; Lutherus autem quamuis concedat Eccleſiam poſſe excommunicare; dicit tamen quòd non poteſt priuare homines ſuffragiis Eccleſiæ, nec orationibus fidelium, ſed tantùm externo conuictu. Vnde ait apud Roffenſem art. 23. quòd excommunicationes tantùm ſunt pœnæ externæ, & ar. 24. dicit excommunicationem plus eſſe diligẽdam quàm timendam; poteſtque ſententia Lutheri ſic probari. Primò, quia in ſpiritualibus nemo læditur niſi à ſeipſo; ergo non poteſt ab Eccleſia lædi; læderetur autem, ſi ab illa priuaretur bonis ſpiritualibus; ergo non poteſt ab illa priuari. Secundò, Chriſtus ſolùm reliquit Eccleſiæ poteſtatem imponendi fidelibus pœnas medicinales, ſed ſi excommunicatio priuaret ſuffragiis & orationibus Eccleſiæ, non eſſet medicinalis: ergo. Tertiò, excommunicatio pertinet ad iuriſdictionem in foro exteriori, ergo non poteſt nocere in interiori; loquendo autem de cenſuris in communi Ioannes Hus generaliter negat hanc poteſtatem in Eccleſia eſſe, vt conſtat ex Concilio Conſtantienſi ſeſſ. 15. errore 14. & 19. vbi generaliter irridet omnes cenſuras Eccleſiæ. Eundem errorem tenet Marſilius Patauinus, qui cùm dixerit nec ſummum Pontificem, nec reliquos Prælatos habere poteſtatem à Chriſto, ſed à Principibus ſæcularibus, conſequenter tenet Prælatos non habere poteſtatem ordinariam ferendi cenſuras: contra quem hæreticum ſpecialiter diſputat Pigius li. 5. de eccleſ. hierarchia. cap. 2. Verùm contra hos errores ſit prima concluſio. In Eccleſia eſt poteſtas ad excommunicandum; quæ eſt de fide, & oppoſitum hæreticum. Probatur Matth. 16. vbi Chriſtus contulit Apoſtolis poteſtatem ligandi atque ſoluendi: quæ verba Aug. 1. contra aduerſarium legis & Prophetarum, c. 17. exponit de poteſtate excommunicandi. Videte plura Sanctorum teſtimonia in Soto in 4. d. 22. q. 1. ar. 1. Secundò, probatur ex definitione Eccleſiæ in Concil. Conſtantienſi ſeſſ. 8. vbi damnatur error Vvicleph.

Secunda concluſio. Non ſolùm priuat excommunicatio, externo conuictu fidelium, ſed etiam ſuffragiis & orationibus Eccleſiæ. Hæc ſimiliter eſt de fide, & oppoſitum hæreticum. Probatur primò, ex ſacra Scriptura Matth. 18. *Si Eccleſiam non audierit, ſit tibi tanquàm ethnicus & publicanus*, quibus verbis denotatur excommunicatum priuari ſuffragiis & orationibus Eccleſiæ, nam Eccleſia non impertitur huiuſmodi bona, niſi exiſtentibus intra gremium eius; ethnicus autem non debet reputari intra gremium Eccleſiæ, nec in numero fratrum, vt dicit Aug. ſuper eundem locum, & idipſum probatur ex verbis ſequentibus, *Quæcunque ligaueritis ſuper terram, erunt ligata & in cælis*, vbi manifeſtè denotatur excommunicationem non ſolùm excludere hominem à terreno conuictu, ſed etiam à ſubſidiis ſpiritualibus, quæ maximam habent efficaciam in cælo apud Deum. Super quæ verba dicit Chryſoſt. *Vide qualiter duplicibus colligauit neceſſitatibus, & pœna quæ hîc eſt, ſcilicet proiectione ab Eccleſia, ſit tibi ſicut ethnicus & publicanus, & ſupplicio futuro, quod eſt eſſe ligatum in cælo.* Præterea 1. Cor. 5. de illo inceſtuoſo, qui abutebatur nouerca, dicit Paulus, *Iudicaui tradere huiuſmodi hominem ſatanæ in interitum carnis, vt ſpiritus ſaluus fiat in die Domini noſtri.* & 1. ad Timot. 1. dicit ſe tradidiſſe ſatanæ Hymenæum & Alexandrum, quia defecerant à fide. Dicitur autem, excommunicatum tradi ſatanæ, quoniam licèt dæmon habeat poteſtatem in hominem iam lapſum in mortali, tamen quandiu iſte eſt vnitus Eccleſiæ, & participat eius ſuffragiis & orationibus, non tam liberè vexatur à dæmone, ac ſi huiuſmodi præſidiis deſtituatur, quod fit per excommunicationem. Ad hoc facit quod dicit Aug. Serm. 68. de verbis Apoſtoli, & refertur can. omnis Chriſtianus. 11. q. 3. *Omnis Chriſtianus, qui à ſacerdote excommunicatur, ſatanæ traditur,*

quia extra Eccleſiam diabolus eſt, ſicut in Eccleſia Chriſtus; ſed ſpeciali quadam ratione inquit Paulus ſe tradere ſatanæ quos excommunicabat nam in Eccleſia primitiua dæmon viſibiliter vexabat excommunicatos, vt poſteà dicemus. & 1. Cor. 1. ait, *cum huiuſmodi homine nec cibum ſumere.* & 2. Ioan. 1. dicitur, *nec Aue ei dixeritis*, quibus in locis hæc particula, *nec*, deſignat, quòd excommunicatus non ſolùm priuatur communicatione exteriori & politica, ſed quòd multò magis priuatur communicatione ſpiritualium bonorum, ſcilicet ſuffragiorum & orationum Eccleſiæ, illa enim particula, *nec*, tantùm valet, ac ſi diceret, non ſolùm non licet orare pro excommunicato, verùm nec cum eo cibum ſumere, nec eum ſalutare. Secundò probatur ex definitione Eccleſiæ, nam Fabianus Papa, vt refertur can. ſicut Apoſtoli. 11. q. 3. dicit, *Si quis cum excommunicato ſimul orauerit, communione priuetur.* Idem habetur can. ſeq. qui incipit, excommunicatus. & can. nemo ſacerdotum, eodem tit. excommunicatio dicitur æternæ mortis damnatio, & in Trident. ſeſſ. 25. c. 4. de reformat. appellatur gladius ſpiritualis. Tertiò probatur ratione. Quæcunque Reſpublica habet poteſtatem priuandi rebelles bonis propriis ipſius Reipublicæ, & ſeparandi illos à cōſortio reliquorum ciuium, ergo etiam Eccleſia, quæ eſt perfectiſſima Reſpublica, habet poteſtatem priuandi rebelles ſuffragiis & orationibus, quæ ſunt bona ipſius Eccleſiæ, & pendent ex eius applicatione.

Ex dictis ſequitur reiiciendam eſſe omninò gloſſam in can. quodcunque. 24. q. 1. aſſerentem, quòd excommunicatio nihil operatur apud Eccleſiam triumphantem, ſed tantùm quoad militantem: quam gloſſam Couar. c. alma mater. p. 1. in initio. num. 9. verſiculo 5. *Hinc probatur* (ait) *eſſe planè alienam à Catholica veritate.*

Tertia concluſio, generaliter loquendo eſt in Eccleſia poteſtas infligendi cenſuras; hæc etiam eſt de fide, & oppoſitum hæreticum. Probatur Matth. 16. vbi contulit Chriſtus Apoſtolis poteſtatem ligandi atque ſoluendi; quæ verba cùm generalia ſint, ad omnes cenſuras ſunt extendenda. Secundò probatur ex Concil. Conſtantienſi ſeſſ. 15. vbi damnatur error 19. Ioannis Hus, & in ſeſſ. vltima eiuſdem Concilij, in interrogatione Martini V. damnatur idem error. Denique probatur ex antiquiſſima Eccleſiæ traditione infligendi cenſuras, vt videbimus dubio ſequenti.

Pro ſolutione argumentorum, notatur primò cum D. Tho. in opuſ. 5. de expoſitione Symboli, in explicatione illius particulæ, *Sanctorum communionem*, & Conimbricenſ. 2. p. 4. q 23. ar. 1. quòd triplex eſt communicatio fidelium. Prima purè interior, ſecunda purè exterior, tertia mixta, partim exterior, partim interior. Purè interior eſt qua fideles iuſti communicant inter ſe in fide & charitate, quibus vniuntur inter ſe, & Chriſto tanquàm capiti; dicuntur autem iuſti communicare in charitate, non quòd per opera vnius iuſti augeatur alteri iuſto charitas, vel gratia, vel meritum, ſed quia iuſti participant ad inuicem ſatisfactiones reliquorum, & Deus per opera vnius iuſti, etiam ſine ſpeciali illius intentione, confert alteri iuſto multa auxilia ſpecialia & inſpirationes, & quia vnus fidelis gaudet de bono ſpirituali alterius fidelis: communicatio purè exterior eſt, qua communicant inter ſe in conuictu politico, nempe in contractibus & colloquiis & aliis rebus & commerciis politicis, quæ ſecundùm ius gentium ſunt in vſu apud omnes Reſpublicas: mixta eſt, qua fideles, etiamſi peccatores ſint, communicant ſacramentis, ſuffragiis & orationibus Eccleſiæ; hæc dicitur partim interior, quia ordinatur ad ſpiritualia bona, nempe ad gratiam conferendam, vel conſeruandam, ad dolendum de peccatis, &c. Dicitur autem partim exterior, quoniam habet actus & cæremonias exteriores; communicatio purè exterior eſt communis reipub. eccleſiaſticæ, & cuicunque alij Reipublicæ & nation

quantumuis barbaræ; purè autem interior & mixta ſunt propriæ reipub. eccleſiaſt.

Secundò notatur, communicationem purè interiorem & mixtam poſſe haberi dupliciter. Primo modo per applicationem priuatam vnius ad alterum, vt quando vnus iuſtus intentione priuata & ſpeciali applicat ſuas ſatisfactiones alteri iuſto: ſecundo modo per applicationem communem, vt quando Eccleſia per ſuos miniſtros applicat fidelibus ea bona, quorum ipſa eſt diſpenſatrix, vt communia ſuffragia & ſatisfactiones Chriſti, & Sanctorum.

Tertiò notatur, magnum eſſe diſcrimẽ inter communicationem, quæ eſt inter fideles iuſtos, & illam, quæ eſt inter fideles peccatores, nam iuſti quia ſunt perfectè vniti Chriſto capiti & membris per charitatem, ſunt capaces ad communicandum omnibus bonis ſpiritualibus, quæ ſecundùm ſe ſunt cõmunicabilia, vt ſatisfactiones Sanctorum, ſuffragia, &c. fideles autem peccatores quia tãtùm ſunt vniti per fidem, & ſunt membra mortua, non poſſunt communicare omnibus bonis ſpiritualibus, quæ ſecundùm ſe ſunt communicabilia, ſed aliquibus tantùm, vnde non communicant ſatisfactiones iuſtorum, ſed orationes fidelium & ſuffragia Eccleſiæ quoad impetrationem, ſcilicet vt illuminẽtur à Deo, & conuertantur, vt protegantur ab incurſibus dæmonum; & iuxta hoc explicari poteſt articulus Symboli de communione Sanctorum, vt intelligatur etiam de fidelibus peccatoribus, qui aliquando etiam vocantur Sancti, vt Roman. 1. *Omnibus qui Romæ ſunt dilectis Dei, vocatis Sanctis*, ideò autem vocantur Sancti, quia habent fidem ſanctam, quia vocati ſunt ad ſanctitatem, & eam profeſſi ſunt in Baptiſmo, & quia ſanctiſſimum habent caput, ſcilicet Chriſtum.

His ſuppoſitis, ad primum reſpondetur, quòd Eccleſia nõ poteſt priuare fideles prima communicatione, ſicut non eſt in hominis poteſtate, quòd membrum viuum & vnitum reliquis non participet cibo digeſto per ſtomachum; ſolum igitur peccatum mortale priuat communicatione fidelium, quæ eſt mediante charitate & ſolum peccatum infidelitatis priuat communicatione, quæ eſt mediante fide.

Hinc ſequitur primò, Eccleſia dum excommunicat aliquem, non priuat illum communicatione quæ fit per charitatem, ſed ſupponit iam eſſe priuatum per mortale peccatum contumaciæ. Secundò ſequitur, quòd ſi excommunicatus, antequàm abſoluatur ab excommunicatione, conuertatur ad Deum, fruetur hac communicatione quæ fit mediante charitate, quod colligitur ex can. dixi. & can. magnæ. de pœnit. d. 1. Reliquarum verò communicationum, nempe ſecunda & tertia, bene poteſt Eccleſia priuare. Quòd poſſit ſecunda, patet: nam quælibet Reſpublica poteſt, ergo etiam Eccleſia, quod etiam Lutherus ipſe concedit. Ex qua ratione etiam probatur quòd poſſit priuare tertia, vt vidimus in probatione ſecundæ concluſionis, in forma ergo. Reſpondetur ad argumentum dicendo ad antecedens, quòd in ſpiritualibus pertinentibus ad primam communicationem nemo læditur niſi à ſeipſo, ſecus eſt in ſpiritualibus pertinentibus ad tertiam communicationem.

Ad ſecundum reſpondetur, concedo excommunicationem eſſe medicinalem pœnam, c. cùm medicinalis. de ſent. excommunicationis. in 6. & negatur minor: nam ſicut in corporalibus amara potio dicitur medicina, quia ordinatur ad ſalutem, licèt aliquod damnum corpori afferat, ita etiam excommunicatio licèt animæ afferat hoc damnum, quod eſt priuare illam ſuffragiis & orationibus Eccleſiæ, nihilominùs dicitur & eſt medicinalis, quia totum hoc ordinatur ad ſalutem animæ, ideò enim priuat illum hominum conuictu, vt ſic erubeſcat; orationibus autem & ſuffragiis ideò priuat excommunicatum, vt ſibi ipſi relictus agnoſcat

noſcat propriam informitatem, & conuertatur ad Deum, iuxta illud 1. Cor. 5. *vt ſpiritus ſaluus fiat in die Domini.* Si obiicias quòd excommunicatio aliquando nō prodeſt excommunicato propter eius indiſpoſitionem, ergo tunc non erit illi medicinalis. Reſpondetur, ſatis eſſe quòd quantùm eſt de ſe ſit medicinalis, ſicut medicina ſalutifera applicata infirmo medicinalis eſt, quamuis non proſit infirmo, propter eius indiſpoſitionem & malum regimen. Videte Couar. in c. alma mater. p. 1. in initio. n. 9.

Ad tertium reſpondetur, quòd cùm excommunicatio priuet ſacramentis & ſuffragiis, quæ plurimum vtilitatis afferunt animæ, ideò nocet in foro interiori.

Ex dictis ſequitur contra Lutherum excommunicationem non eſſe optandam, ſed ſummoperè timendam. Vndè Aug. 1. contra aduerſarium legis & Prophetarum, c. 17. dicit, *Si Eccleſiam non audieris, ſit tibi tanquàm ethnicus & publicanus, grauius eſt quàm ſi gladio feriretur, ſi flammis abſumeretur, ſi feris ſubigeretur.* Et poſteà ſubdit; *Ecce ab hominibus non reddentibus malū pro malo alligatur homo amarius & infæliciùs Eccleſiæ clauibus, quàm quibuſcunque duriſſimis & grauiſſimis ferreis vel adamantinis nexibus.* Et vt homines intelligerent, quàm timenda ſit excommunicatio, permittebat Deus in Eccleſia primitiua, vt excommunicati viſibiliter arriperentur à dæmone, aut in magnos corporis languores inciderent, vt refert Chryſoſt. in 1. Timot. c. 1. homil. 5. & Theodoret. ibidem.

Secundò ſequitur, poteſtatem quam habet Eccleſia ferendi cenſuras eſſe ex iure diuino, vt patet ex teſtimoniis Matth. 16. & 18. iam citatis, per quæ exploditur hæreſis Marſilij Patauini dicentis Eccleſiam habere poteſtatem à principibus ſæcularibus.

***

DVBIVM III.

Vtrum vſus ferendi cenſuras ſit antiquus in Eccleſia.

CONCLVSIO, certum eſt antiquiſſimum eſſe à tempore Apoſtolorum, & vſque nunc obſeruatum. Probatur: nam in canonibus Apoſtolorum, in can. 3. imponitur pœna depoſitionis, & à can. 6. vſque ad 83. pauci ſunt qui non contineant aliquam cenſuram excommunicationis, ſuſpenſionis, depoſitionis, vel irregularitatis, quæ intelligitur, quando dicitur, *non ordinetur*, vel *non poteſt ordinari*; voco nunc depoſitionem & irregularitatem cenſuras, diſputaturus poſteà dubio quinto, vtrùm ſint cenſuræ. Secundò probatur Decretis Pontificum, nempe can. Epiſcopus. de conſecrat. d. 1. ex Anacleto Papa, cui ſucceſſit Clemens. c. videte. 24. q. 3. & d. 33. vbi ſunt plures canones eiuſdem Anacleti, in quorum nonnullis imponuntur cenſuræ, cōſtat enim ex multis aliis Decretis Pontificum & Conciliorum. Tertiò probatur ſpecialiter de excommunicatione 1. Cor. 5. & 1. ad Timot. 1. vt vidimus dubio præcedenti, & in Concil. Niceno, in confeſſione fidei, & c. 5. & 12. anathematizatur Arius, & Concil. Chalcedonēſe, & alia Concilia antiquiſſima, & nouiſſimè Trident. idem fecerunt contra alios hæreticos.

DVBIVM IV.

Quid ſit cenſura?

CONCLVSIO, cenſura eſt pœna Eccleſiaſtica, qua baptizati puniūtur priuatione bonorū ſpiritualium. Contra definitionem hanc arguitur primò, Eccleſia non eſt domina bonorum ſpiritualium, ergo non poteſt priuare huiuſmodi bonis. Secundò, nam Eccleſia aliquando priuat fideles bonis temporalibus & corporalibus, cuiuſmodi ſunt, ingreſſus

in templum, eccleſiaſtica ſepultura, & aliquando priuat bonis omninò naturalibus, vt conuictu hominum. Tertiò, nam hæc definitio conuenit irregularitati, quæ tamen non eſt cenſura.

Pro explicatione huius definitionis primò notatur, hanc eſſe differentiam inter Rempublicam ciuilem ac temporalem, & inter eccleſiaſticam ac ſpiritualem, quòd finis Reipublicæ ciuilis eſt tẽporalis, ſcilicet pax & tranquillitas Reipublicæ, finis autem eccleſiaſticæ Reipublicæ eſt ſupernaturalis, nempe clara Dei viſio; & quoniam media debent eſſe proportionata fini, ideò media Reipub. ciuilis (nempe media quibus ſe ipſam defendit, præmia & ſupplicia, quæ proponit ciuibus) temporalia ſunt; è contrà verò media Reipub. eccleſiaſticæ, nempe arma, quibus ſe defendit, præmia & ſupplicia, quæ proponit fidelibus, ſunt ſpiritualia.

Secundò notatur, quod licèt Eccleſia directè verſetur circa ſpiritualia, indirectè tamen verſatur etiam circa temporalia in ordine ad ſpiritualia, non enim eſſet ſatis prouiſum Eccleſiæ, ſi careret hac poteſtate, & ideò ſi aliquis Princeps defecerit à fide, poteſt sũmus Pontifex illum priuare regno, & alium ſubſtituere, & abrogare leges Principum ſecularium, ſi aduerſentur fini ſpirituali & rationi. His ſuppoſitis dicimus definitionem traditam optimam eſſe, nam pœna eccleſiaſtica ponitur loco generis, & etiam ad denotandum quòd cẽſura eccleſiaſtica eſt quidam effectus clauium Eccleſiæ, illa particula, *baptizati*, ponitur ad denotandum ſubiectum cenſuræ, nam Eccleſia tantùm poteſt ferre cenſuras in homines baptizatos; denique illa particula, *bonorum ſpiritualium*, ponitur ad differentiam aliarum pœnarum eccleſiaſticarum, quæ fiunt aliquando in bonis communibus Eccleſiæ & Reipublicæ ciuili, vt carcer, exiliũ, pœna pecuniaria, & alia huiuſmodi; bona enim ſpiritualia ſunt propria Eccleſiæ.

Ad primum reſpondetur, quòd licèt Eccleſia non ſit domina bonorum ſpiritualium, ſatis eſt quòd ſit diſpenſatrix. Pro ſolutione ſecundi notatur, quòd ſpirituale dupliciter ſumitur. Primo modo, vt diſtinguitur contra corporale, vt anima, Angelus. Secundo modo, vt diſtinguitur contra temporale, & hoc modo omne quod pertinet ad ordinem ſupernaturalem gratiæ & gloriæ, dicitur ſpirituale, ſiue ſit entitas ſpiritualis, vt gratia & charitas, ſiue corporea & materialis, vt ſacramenta, ſacerdotes, vaſa ſacra, templa, & beneficia eccleſiaſtica. Hæc omnia pertinent ad ordinem ſupernaturalem, vel per inſtitutionem Chriſti, vt ſacramenta, vel per conſecrationem Eccleſiæ, vt ſacerdotes, veſtes, & vaſa ſacra, & templa, vel per annexionem ad res ſupernaturales, vt beneficia eccleſiaſtica. Hinc patet ad argumentum, quòd ingreſſus templi & eccleſiaſtica ſepultura ſunt bona ſpiritualia, & ideò poteſt Eccleſia directè priuare huiuſmodi bonis; conuictus autem hominum eſt quidem merè naturalis, ſed bene poteſt Eccleſia priuare iſto bono indirectè in ordine ad ſpiritualia bona. Tertium argumentum petit.

DVBIVM V.

Quot ſint ſpecies cenſuræ?

PRIMA ſententia eſt Soti d. 22. q. 3. ar. 1. in principio, vbi dicit, eſſe quinque, nempe excommunicationem, interdictum, ceſſationem à diuinis, ſuſpenſionem & irregularitatem; quando eſt pœna, qualis eſt illa, quæ incurritur propter homicidium iniuſtum, vel propter celebrandum, quando eſt irretitus ſuſpenſione, vel excommunicatione: idem videtur tenere Corduba 5. Quæſtionarij. q. 43. dub. 4. Quæ ſententia probatur: nam, vt vidimus, cenſura eſt pœna Eccleſiaſtica, per quam fideles puniuntur in bonis ſpiritualibus; fideles autem puniuntur

niuntur in huiuſmodi bonis non ſolùm per excommunicationem, ſuſpenſionem, & interdictum, ſed etiam per ceſſationem à diuinis, & irregularitatem: ergo etiam iſtæ ſunt cenſuræ.

Secunda ſententia aliorum modernorum, quòd ſunt ſeptem cenſuræ, nam vltra quinque modò relatas addunt duas, ſcilicet depoſitionem, & degradationem.

Sit tamen concluſio, tantùm ſunt tres ſpecies cenſuræ, ſcilicet excommunicatio, ſuſpenſio, & interdictum. Sic Antonin. 3. p. ti. 26. Sylueſ. verb. interdictum. nu. 3. & verb. cenſuræ. Angel. Armilla, & alij Summiſtæ eodem verb. cenſuræ. Nauar. ca. 27. nu. 151. & 194. & communiter Doct. Canoniſtæ. Probatur ex ca. quærenti. de verborum ſignificat. vbi conſultus Innocent. III. quid debeat intelligi per cenſuram eccleſiaſticam, quando ponitur in literis Pontificiis, reſpondet quòd non ſolùm interdictum, ſed etiam ſuſpenſio & excommunicatio.

Dices quòd ibi non negatur eſſe plures ſpecies cenſuræ, ſed ſolùm referuntur iſtæ tres, quia magis communiter ſunt in vſu. Contra hoc replicatur primò, quòd licèt argumentum negatiuum non ſit firmum in Metaphyſica; in iure tamen firmum eſt, vt ait Nauar. c. 27. num. 221. Secundò, nam aliàs reſponſio Pontificis eſſet diminuta, nec deberet poni inter decreta, ſub titulo de verborum ſignificatione, vbi explicantur verba ſecundùm totam ſuam ſignificationem. Alij reſpondēt quòd Pontifex tantùm voluit recenſere cenſuras illas, quæ imponuntur à iudicibus, vt patet ex illis verbis, *niſi Iudex diſcretus rerum & perſonarum circunſtantiis indagatis ferat quam magis viderit expedire*; cenſuræ autem quæ imponuntur à Iudicibus ſunt tres, quoniam irregularitas nunquàm imponitur ab homine, ſed tantùm à iure. Verùm nec hæc ſolutio ſatisfacit, quoniam ceſſatio imponitur ab homine, & tamen non recenſetur in iſto textu. Secundò probatur, nam quando in iure habetur ſermo de cenſuris, tantùm numerātur tres ſuperpoſitæ, vt patet c. 1. & c. his qui. & c. ſtatutum. de ſent. excommunicationis in 6. Tertiò probatur, nam, vt teſtatur Nau. ca. 27. nu. 250. ſecundùm ſtylum Romanæ curiæ, quando in Bullis datur facultas abſoluendi à cenſuris, non comprehenditur irregularitas, niſi exprimatur; ſtylus autem Romanæ curiæ facit ius. textus in c. ex literis. de conſtitutionibus. & c. quàm graui. de crimine falſi. Quartò probatur & efficaciter, nam qui violat cenſuras Eccleſiæ celebrando, incurrit irregularitatem, & tamen quamuis aliquis celebret exiſtens irregularis, etiam irregularitate contracta ratione delicti, non incurrit aliam irregularitatem, ergo irregularitas non eſt cenſura; & eodem argumento probatur, ceſſationem non eſſe cenſuram, nam qui tranſgreditur ceſſationem à diuinis etiam particularem, non eſt irregularis, vt oſtendit Nauar. cap. 27. nu. 188. & Sylu. verb. ceſſatio à diuinis. in fine: ex quo argumento ſequitur contra nonnullos iuniores quæſtionem hanc non eſſe tantùm de nomine, ſed etiam de re.

Ex dictis ſequitur, depoſitionem & degradationem non eſſe cenſuras, ſed pœnas quaſdam contra incorrigibiles, quos eccleſiaſticæ cenſuræ non correxerunt.

Ad argumentum factum pro ſententia Soti reſpondetur, quòd ceſſatio non eſt prohibitio diuinorum officiorū & ſacramentorum, ſed deſiſtentia, & omiſſio ipſa diuinorum officiorum & ſacramētorum, vt ait Nau. c. 27. num. 164. & 168. & ideò non eſt cenſura: ſimiliter dicimus de irregularitate, quòd non eſt cenſura, quia non tam inſtituta eſt ad corrigendos fideles, quàm vt miniſtri ordinis habeant decentiam requiſitam ad ſuum ſtatum, cuius ſignum eſt, quòd excommunicatio, ſuſpenſio, & interdictum, quamuis impediant ordines & eorum vſus, quatenus ſunt communicatio fidelium, aut ſacramenta; non tamen impediunt ſaltem directè à receptione vel exercitio ordinum quatenus ſunt ordines: ſola irregularitas eſt, quæ impedit

impedit à receptione vel executione ordinum, quatenus ordines ſunt.

DVBIVM VI.

Vtrum fœmina, vel laicus poſſit ferre cenſuras?

PRIMA concluſio, fœmina nec iure communi, nec ex commiſſione Papæ poteſt ferre cenſuras; hæc eſt contra Armil. verbo, excommunicatio. num. 24. dicentem, quòd ex commiſſione Papæ poteſt excommunicare; quod Paludan. in 4. d. 19. q. 2. dicit eſſe probabile, ſed noſtram concluſionem tenet expreſsè Ledeſ. 2. 4. q. 21. art. 3. & q. 24. art. 2. & aliqui viri doctiſſimi, & colligitur de mente Syluestri verb. Abbatiſſa. nu. 1. & Soti d. 20. q. 1. art. 4. in ſolutione ad 4. Et probatur prima pars, ſcilicet quòd non poſſit iure communi ex c. dilecta. de maiorit. & obedientia. Secunda verò pars probatur, poteſtas iuriſdictionis ſpiritualis ordinatur ad clauem ordinis, ſcilicet ad remittendum peccatum, & habet ortum ex illa, & ideò ſolùm eſt in iis, qui habent clauem ordinis, vel poſſunt habere, ſed mulier eſt omninò incapax etiam ſtando in iure diuino, poteſtatis ordinis, ergo & iuriſdictionis ſpiritualis. Secundò, nam videmus quòd nec Chriſtus, nec Eccleſia contulit vnquàm hanc poteſtatem alicui fœminæ, vt bene perpendit Innocent. III. c. noua. de pœnit. & remiſſionibus. Hinc ſequitur, quòd licèt nonnullæ Abbatiſſæ poſſint aliquo modo ſuſpendere ab officio & beneficio, & largo modo interdicere, & ſuſpendere ab ordine clericali ſubiectos ſuæ iuriſdictioni, verbi gratia, præcipiendo eis, ne celebrent, donec ſatisfecerint; propriè tamen loquendo non poſſunt interdicere, nec ſuſpendere interdicto & ſuſpenſione, quæ ſint veræ cenſuræ eccleſiaſticæ, & inducant irregularitatem, ſi violentur. Ita Panormit. & communiter Doctores Canoniſtæ. in c. dilecta. iam citato.

Secunda concluſio, viri merè laici, qui nec primam tonſuram habent, non poſſunt ferre cenſuras iure communi, bene tamen ex commiſſione ſolius Papæ. ita Syluesſ. verb. excommunicatio. 1. nu. 6. Couar. cap. alma mater. 1. p. §. 11. num. 3. Nauar. c. 27. n. 6. & Doctores communiter. Et probatur prima pars, nam laici ſpiritualia tractare non poſſunt. c. Eccleſia ſanctæ Mariæ. de conſtitutionibus. cap. bene quidem. 96. d. & in c. decernimus. de iudiciis, ſtatuit quòd laici eccleſiaſtica negotia tractare non præſumant; poteſtas autem ferendi cenſuras pertinet ad iuriſdictionem ſpiritualem & eccleſiaſticam, & hæc prima pars intelligitur, quamuis ſint Religioſi profeſſi, ſecunda verò probatur ex can. præter. §. verum. 90. d. & gloſſa ibidem, verbo, ducibus. Et ratione probatur: nam prima tonſura ſolo iure poſitiuo eſt requiſita ad ferendas cenſuras, in quo iure Papa diſpenſare poteſt. Dixi, *ſolius Papæ*, quia non ſufficit diſpenſatio Epiſcopi, nam ſolus Papa poteſt in hoc iure diſpenſare. Vnde quando Couar. ait, quòd laicus eſt incapax iuriſdictionis ad excommunicandum, intelligendus eſt de incapacitate prouenienté ex iure communi, non ex iure diuino, ſicut eſt incapacitas fœminæ.

Ex dictis ſequitur, quòd merè laicus non habens primam tonſuram, non poteſt conſtitui vicarius Epiſcopi, niſi ex commiſſione Papæ. ita Panormit. & Felin. quos refert & ſequitur Couar. vbi ſup. & habetur ex can. in nona. 16. q. 7. & quod diximus de laicis non habentibus primam tonſuram, idem dicendum eſt de clericis coniugatis, quamuis habeant quatuor minores ordines. Sic Panormit. & Ioannes Andreas, quos refert & ſequitur Couar. ibidem. & probatur ex c. ſanè. el 1. de clericis coniugatis. vbi decernitur, quòd clericus coniugatus non admittatur ad beneficia eccleſiaſtica, nec ad ordines ſacros, nec ad negotia eccleſiaſtica, ſed ferre cenſuras eſt negotium eccleſiaſticum, ergo. Fauet etiam c. vnicum.

cum. de clericis coniugatis. in 6. verſiculo in cæteris.

Tertia concluſio, qui non ſunt ſacerdotes, dummodò habeant primam tonſuram, bene poſſunt iure communi ferre cenſuras, ſuppoſito quòd habeant iuriſdictionem in foro exteriori. ita D. Tho. in additio. ad 3. p. q. 22. ar. 2. & eſt communis. & probatur ex c. tranſmiſſa. de elect. vbi decernitur quòd Epiſcopus confirmatus nondum conſecratus poteſt excommunicare. Et probatur ratione D. Tho. quia poteſtas ferendi cenſuras, non eſt poteſtas ordinis, ſed iuriſdictionis; quæ autem perſonæ in particulari ſint illæ, quæ poſſunt excommunicare, in 2. p. c. 3. dicendum eſt.

DVBIVM VII.

Vtrùm cenſuræ incurrantur ipſo facto?

VERBI gratia, tranſgreditur aliquis legem imponentem cenſuras ipſo facto, vel latæ ſententiæ, vtrùm incurrat ſtatim cenſuras nulla expectata ſententia Iudicis? Dico, *ipſo facto*, nam quando ſententia eſt comminatoria ſeu inferenda, certum eſt quòd non incurruntur ante ſententiam Iudicis.

Concluſio, quòd iſte talis incurret ſtatim cenſuras nulla expectata Iudicis ſententia, eſt communis Doctorum, & eſt text. in c. paſtoralis. §. verum. de appellationibus, vbi dicitur, quòd excommunicatio ſecum trahit executionem; verùm in aſſignanda ratione magna eſt inter Doctores varietas. Caiet. n. 22. q. 62. ar. 3. aſſignat pro ratione, quòd ad incurrendas cenſuras nulla requiritur actio, quia conſiſtunt in priuatione; tractans enim ibi de lege pœnali, conſtituit hanc regulam generalem, quòd quando pœnæ ſunt tales, quòd ad executionem earum aliqua requiritur actio, vt pœna mortis, mutilationis membrorum, exilij, pœna pecuniaria, & aliæ huiuſmodi, tunc non incurruntur ante ſententiam Iudicis, quia idem non debet eſſe agens & patiens; at verò quando ſunt tales, quòd ad executionem earum nulla requiratur actio, quia conſiſtunt in priuatione, vt pœna excommunicationis, ſuſpenſionis, &c. incurruntur nulla expectata ſententia Iudicis. Eandem rationem tradit Sylu. verb. aſſaſſinus. dicẽs quòd pœna excommunicationis & huiuſmodi ideò incurritur nõ expectata ſententia Iudicis, quia ad eius executionem non requiritur factum hominis; ſed hanc rationem impugnat Soto 1. de iuſt. & iure. q. 6. ar. 6. quia ſequeretur ex illa, quòd damnatus per legem ad nunquàm exeundum de carcere, vel ad nunquàm ſumendum cibum etiam ſibi propoſitum, teneretur in conſcientia ad ſubeundas huiuſmodi pœnas ante ſententiam Iudicis, quod tamen eſt falſum. Patet ſequela, nam iſtæ pœnæ ſunt purè negationes, ad quarum executionem nulla requiritur actio; verum eſt quòd hoc argumentum parum concludit, tum quoniam licèt huiuſmodi pœnæ videantur negationes, tamen in illo caſu idem eſt non comedere, ac ſe occidere, ad quod nullus poteſt obligari; tum etiam quoniam ad huiuſmodi pœnas nec per ſententiam Iudicis poteſt obligari homo cum periculo vitæ: nihilominùs tamen regula Caietani vniuerſaliter intellecta non eſt vera: nam ex illa ſequeretur primò, quòd quando lex imponit ipſo facto pœnam priuationis beneficij, obligaret ad ſubeundam pœnam ante ſententiam Iudicis, quod tamen falſum eſt, vt dicunt Archidiaconus, Ioannes Andreas, & Alexand. de Immola, quos refert & ſequitur Syl. eſt. verbo, aſſaſſinus. idem dicit Soto art. citato. in ſolut. ad 4. Et probatur præterea, nam quando leges intendunt obligare ante ſententiam Iudicis ad huiuſmodi pœnam, id exprimunt, vt patet in extrauag. ambitioſæ, vbi clerici vendentes beneficia priuantur beneficiis, & dicitur quòd cenſeantur priuati nulla declaratione Iudicis requiſita, ergo quando non exprimunt, ſignum eſt, quòd non

intendunt obligate cum tanto rigore. Secundò, ſequeretur quòd hæreticus amitteret ipſo facto dominium ſuorum bonorum ante ſententiam iudicis, quod licèt concedatur à Caietano, tamen eſt contra ſententiam magis receptam, vt vidimus in materia de legibus, qu. 96. art. 4. diſput. 2. dub. 4. Tertiò, ſequeretur quòd poſſit hæreticus priuari vſu ſuorum bonorum ante ſententiam Iudicis, quod tamen nec ipſe Caiet. concedit. Vnde nec ipſe videtur perſiſtere in ratione ſuprà tradita, nam in Summa, verb. pœna, dicit quòd pœnæ priuatiuæ non obligant ante ſententiam Iudicis, exceptis cenſuris eccleſiaſticis, & pœnis teſtamentariis; omiſſa igitur hac ratione Caietani, aliam tradit Soto, ſcilicet ideò cenſuras incurri ante ſententiam Iudicis, quia Eccleſia per huiuſmodi leges non priuat hominem bonis propriis ipſius hominis, ſed communibus Eccleſiæ, quorum ipſa eſt vel domina, vel diſpenſatrix, ſed nec iſta ratio videtur omninò firma. Primò, nam ex illa ſequeretur quòd lex Eccleſiaſtica, vel ciuilis, quæ priuat ipſo facto beneficio, publico officio, obligaret ad pœnam ante ſententiam Iudicis, quod tamen falſum eſt, vt patet ex extrauag. ambitioſè. iam citata. Secundò, nam etiam ſequeretur quòd leges Academiarum priuantes ipſo facto iure ſuffragandi ſcholaſticum, qui ſubornauerit, vel intrauerit domum oppoſitoris, &c. obligarent ad pœnam ante ſententiam Iudicis, nam ſuffragandi ius eſt beneficium acceptum ab ipſa Academia, & per conſequens ſcholaſticus qui violauerit huiuſmodi leges, quamuis crimen ſit occultum, teneretur in cõſcientia non ſuffragari, quod tamen falſum eſt, & contra ipſum Sot. 1. de iuſt. qu. 6. art. 6. in ſolutione ad 4. & lib. 4. qu. 6. art. 3. in fine, & contra alios Doctores, quos citaui 1 2. loco citato. dub. 5. p. 1.

Vnde firmior noſtræ concluſionis ratio ea eſt, quòd Eccleſia ſic intendit obligare, vt conſtat ex communi conſenſu & interpretatione ipſius Eccleſiæ & Doctorum, vt patet: nam quando Eccleſia vult pœnas cenſurarum incurri ante ſententiam Iudicis, ſolùm dicit, ipſo iure, ipſo facto, vel quid ſimile; nec vnquàm conſueuit addere, nulla expectata ſententia Iudicis, vel aliquid ſimile, ſicut conſueuit in aliis pœnis, etiamſi priuent bonis, quæ homo habet ab ipſa Eccleſia, vt conſtat ex extrauag. ambitioſè. citata, & aliis textibus citatis in materia de legibus; meritò autem Eccleſia obſeruat hanc conſuetudinem, nam cùm cenſuræ ſint pœnæ ſpirituales, habent maiorem proportionem cum culpa, & ideò faciliùs eam comitantur. Præterea cùm ſint pœnæ occultæ, incurruntur cum minori nota. Contrà, nam excommunicatio non ſolùm priuat bonis ſpiritualibus, qualia ſunt ſuffragia & ſacramenta, ſed etiam commercio & conuictu humano, & Iudicem etiam laicum non toleratum priuat poteſtate iudicandi, ergo pœnæ cenſurarum non ſolùm ſunt ſpirituales, ſed etiam temporales. Reſpondetur, quòd excommunicatio directè & per ſe primò priuat ſuffragiis & ſacramentis Eccleſiæ, commercio autem humano & poteſtate iudicandi priuat ſecundariò & indirectè, & in ordine ad finem ſpiritualem; acceſſorium autem ſequitur principale.

Sed contra concluſionem eſt argumentum. Depoſitio, degradatio, & ceſſatio à diuinis non incurruntur ipſo facto, ergo falſa concluſio. Reſpondetur primò, quòd non ſunt cenſuræ, vt vidimus dubio 5. Secundò, quòd cùm ſint pœnæ grauiſſimæ, Eccleſia propter ſuam benignitatem noluit, quòd imponerentur frequenter, ſed raro in grauiſſimis caſibus, & tunc noluit quòd incurrerentur ipſo facto ante ſententiam Iudicis.

DVBIVM VIII.

Vtrùm leges continentes pœnas cenſurarum ipſo facto incurrendas, poſſint abrogari per contrariam conſuetudinem?

NON

NONNVLLI relati à Syluest. verb. conſuetudo. qu. 6. negant, idem tenet Caſtro 2. de lege pœnali. c. 12. poſt primam concluſionem, nam violantes huiuſmodi leges, ſtatim incidunt in cenſuras; ergo. Concluſio, quòd oppoſitum eſt verum. ita Panormit. c. 1. de treuga & pace. Syluest. ſup. Probatur, nam fieri poteſt quòd paulatim homines non reputent ſe incidere in cenſuras, & ſic paulatim remittetur vigor legis, & tandem totaliter abrogabitur, & hoc licèt conſuetudo fuerit in principio cum peccato introducta, iuxta doctrinam Soti 1. de iuſt. qu. 7. art. 2. ad 2. & Caiet. 1.2. q. 97. art. 3. vbi generaliter hoc dicunt de conſuetudine.

Ad fundamentum in contrarium reſpondetur antecedẽs tantùm eſſe verum, quando lex eſt in ſuo vigore, aliàs non.

DVBIVM IX.

Vtrùm ad hoc quòd cenſura ſit valida, requiratur quòd præcedat aliquod peccatum; vel ſufficiat ſola voluntas Prælati?

CONCLVSIO, quòd requiritur præcedere aliquod peccatum, aliàs cenſura erit nulla. Eſt communis ſententia, & probatur; nam poteſtas data Eccleſiæ in ædificationem eſt, non in deſtructionem, ſed ſi prælatus poſſet pro libito imponere pœnas cenſurarum nullo præcedente peccato, eſſet in deſtructionem fidelium & Eccleſiæ, ergo. Secundò, nam ſententia quæ punit innocentem eſt nulla omninò, cùm ſit contra rationem.

DVBIVM X.

Vtrùm ad validitatem cenſuræ requiratur quòd præcedat peccatum exterius, vel ſufficiat purè interius, quod nullo modo exiit in actum exteriorem? Vt deſiderium occidendi clericum, error merè interior contra res fidei cũ pertinacia abſq; vllo ſigno exteriori.

PRIMA opinio tenet partem affirmatiuam, & ita concedit hæreticum purè interiorem incurrere excõmunicationem latam contra hæreticos. Sic gloſſa Clement. 1. de hæreticis. Panormit. & multi alij Doctores Canoniſtæ, quos refert Roias inquiſitor. tract. de hæreticis. 1. p. nu. 246. idem tenet Adrianus quodlib. 8. quæſt. 2. & in 4. qu. 2. de confeſſ. Et probatur primò, poteſtas Eccleſiæ eſt ſpiritualis, ergo poteſt punire peccata purè interna. Secundò, Eccleſia habet iuriſdictionem circa actus interiores, & poteſt illos præcipere, ac prohibere, ergo poteſt excommunicare pro illis, ſi ſint mali. Antecedens probatur, nam abſoluit à peccatis purè mentalibus, & poteſt eorum abſolutionem reſeruare, poteſt diſpenſare in voto purè mentali, & quãdo definit aliquid de fide, obligat ad credendũ illud, & cap. dolentes. de celebratione Miſſarum. clericis recitantibus diuinum officium præcipit attentionem & deuotionem, & in Clement. multorum. de hæreticis. §. verùm, præcipit ſub excommunicatione ne Inquiſitores amore vel odio aliquid faciant, vel facere omittant. & in Clement. ne in agro Dominico. §. quia verò. de ſtatu monachorum. imponitur excommunicatio contra Religioſos, qui pergunt ad curias Principum animo nocendi ſuis Prælatis. & in c. vnico. de ſchiſmaticis. in 6. excommunicantur qui certas perſonas ibi numeratas habuerint pro Cardinalibus. Confirmatur; Eccleſia punit aliquando eos, qui omittunt actus externos, ergo tunc ſolùm punit actum interiorem, quo vult homo omittere exteriorem actum. Antecedens probatur nonnullis exemplis. Primò, Lutheranus, qui ex eo quòd credit corpus Chriſti non eſſe realiter in Euchariſtia, non audit Miſſam, quamuis non aliter manifeſtauerit exteriùs ſuam hæreſim, incurret excommunicationem latam cõtra hæreticos. Secundò, qui non defendit clericum à percuſſione, cùm poſſit, & teneatur ex iuſtitia; verbi gratia, Iudex, incidit in excommunicationem, can. ſi quis ſuadente. text. eſt c. quantæ. de ſen-

ten. excommunicat. & communis ibidem. Tertiò, quando in edictis Prælatorum præcipitur ſub excommunicatione latæ ſententiæ denunciari aliquod delictum, qui non denunciat, cùm teneatur, incurrit excommunicationem.

Secunda opinio tenet partem negatiuam, & hæc eſt longè probabilior. Eam tenet Simancas de Catholicis inſtitutionibus. tit. 32. num. 7. Antonin. 3. p. tit. 24. §. 4. Sylneſt. verb. excommunicatio. 7. §. 3. Caiet. 2. 2. qu. 11. art. 3. Soto in 4 d. 22. quæſt. 2. art. 3. Caſtro 2. de lege pœnali, & alij multi, quos refert & ſequitur Corduba in quæſtion. lib. 4. qu. 13. Pro cuius explicatione notatur cum Caiet. loco citato, quòd dupliciter aliquid dicitur occultum. Primo modo, per ſe, nempe illud, quod non ſubditur ſenſibus hominum, vnde incipit omnis noſtra cognitio, vt deſiderium internum occidendi, vel furandi. Secundo modo, per accidens, nempe illud quod licèt ſubdatur ſenſibus hominum; caret tamen omninò teſtibus, quibus poſſit probari, vt quando aliquis nullo alio audiente in cubiculo, vel in agro manifeſtat verbis hæreſim, cui aſſentitur interiùs.

Secundò notatur, Eccleſiam duobus modis poſſe infligere cenſuras. Primo modo, in communi per aliquam legem communem, vt qui hoc fecerit, ſit ipſo facto excommunicatus. Secundo modo, per ſententiam contra aliquem nominatim & in particulari.

Sit prima concluſio, Eccleſia non poteſt punire cenſuris peccatum occultum per ſe, id eſt, purè interius. Hæc eſt de mente ſecundæ opinionis. Probatur, nam Eccleſia non iudicat de occultis. can. erubeſcant. 32. d. vbi dicitur, de manifeſtis loquimur; occultorum enim ſolùm Deus Iudex eſt & cognitor. Idem habetur can. conſuluit. 2. q. 5. & can. cogitatio. de pœnitent. d. 1. vbi dicitur cogitationem quando ſuis terminis contenta eſt (id eſt, quando manet intra limites actus interioris) non mereri pœnam lege ciuili, id eſt, ab homine, ſecus à Deo, vt ait gloſſa. Secundò probatur ex D. Tho. 1. 2. qu. 91. art. 4. vbi ait, quòd de his poteſt homo legem ferre, de quibus poteſt iudicare, & quia iudicium humanum non poteſt eſſe de actibus interioribus, qui latent, ideò nulla lex eccleſiaſtica poteſt ferri de huiuſmodi actibus, ſed neceſſaria eſt lex diuina.

Secunda concluſio, Eccleſia bene poteſt punire per legem generalem pœna cenſurarum peccatum, quod eſt occultum per accidens; non tamen per modum ſententiæ & nominatim, quandiu manet ſic occultum. Prima pars probatur, nam qui exteriùs manifeſtauit hæreſim, cui interiùs aſſentitur, manet excommunicatus, quantumuis in occulto manifeſtauerit. ita Simancas tit. 43. num. 3. & omnes Doctores. Et probatur, nam hoc peccatum eſt occultum per accidens; per ſe namque poteſt ſubiici Eccleſiæ iudicio. Secunda verò pars probatur ex textibus citatis in prima concluſione.

Ad primum reſpondetur, quòd licèt Eccleſiæ poteſtas ſit ſpiritualis; tamen quia reſidet in hominibus, debet exerceri humano modo, ita vt ſolùm ſe extendat directè ad ea, quæ homines poſſunt cognoſcere.

Ad ſecundum reſpondetur, quòd Eccleſia non habet directè iuriſdictionem in actus interiores, ſed indirectè tantùm, ſcilicet in ordine ad actus exteriores, quibus coniunguntur tanquàm cauſæ, vel conditiones modificantes ipſos actus internos, vel inquantùm ſponrè manifeſtantur exteriùs, & ſubiiciuntur Eccleſiæ iudicio, & hac ratione abſoluit à peccatis mentalibus ſibi manifeſtatis; poteſt autem reſeruare peccata purè interiora, non ex eo quòd habeat directè iuriſdictionem erga illa, ſed quia Prælatus non vult concedere confeſſario inferiori iuriſdictionem ad ea abſoluenda. Poteſt etiam diſpenſare in voto purè mentali ſibi manifeſtato, quia iam ſubiicitur Eccleſiæ poteſtati, & cùm præcipit audire Miſſam, & recitare diuinum

num officium, non præcipit directè attentionem, ſed actum exteriorem audiendi, vel recitãdi cum tali modo, ſcilicet attentè & deuotè: ſimiliter obligat nos ad credendum aliquid de fide, non quidem præcipiendo directè actum interiorem, ſed explicando & conſtituendo veritatem, quam definit ſub obiecto fidei, quod iure diuino tenemur credere: ſimiliter Inquiſitoribus non prohibet directè odium, vel amorem internum, ſed prohibet, ne exeat in actum externum indebitum, ſcilicet vel ceſſando ab actu debito, vel prorumpendo in actum indebitum. Vnde quamuis inquiſitor habeat inteſtinum odium contra aliquem reum; ſi tamen rectè ſe gerat in procedendo contra illum, non incidet in excommunicationem; ſimiliter in religioſis punit illum actum interiorem, vt eſt cauſa exterioris: vnde ſi animus nocendi Prælato nullo modo exiret in opus exterius, non incurrerent. Verbi gratia, ſi Religioſus pergeret ad curiam ex obedientia Prælati; ipſe tamen haberet iſtum malum animum, qui non prorumperet in actum exteriorem. Ad c. vnicum. de ſchiſmaticis, reſpondetur cum Caſtro 2. de lege pœnali. cap. vlt. parum poſt primam concluſionem, non eſſe intelligendum de interiori exiſtimatione, ſed de exteriori, nempe quando per exteriora ſigna aliqui ſignificant illos eſſe Cardinales, videlicet nominando illos Cardinales, vel exhibendo eis reuerentiam Cardinalibus debitam, & in eodem loco tradit Caſtro explicationem, quam tradidimus clementinæ multorum. de hæreticis. Ad confirmationem reſpondetur, concedo omnia illa exempla, & tunc Eccleſia non punit ſolum actum interiorem, ſed omiſſiones actuum exteriorum, ad quos tenebatur homo, & punit ipſum actum interiorem, inquantùm eſt cauſa huiuſmodi omiſſionis.

* * *

Dvbivm XI.

Quando aliquis actus exterior eſt malus, & tamen actus interior à quo procedit, non habet eam malitiam, quæ eſt prohibita ſub aliqua cenſura, vtrùm homo incidat tunc in illam cenſuram?

Verbi gratia, eſt impoſita excommunicatio contra hæreticos, & aliquis metu mortis facit actum exteriorem infidelitatis, vt apud Sarracenos adorat Maumethum, apud Paganos thurificat idolo, retenta tamen interiùs fide, vtrùm incurrat excommunicationem?

Et quæſtio procedit in foro conſcientiæ, nam in foro exteriori puniretur vt hæreticus, quoniam Eccleſia non iudicat de occultis, niſi probaretur fictio, tunc enim non puniretur pœna ordinaria hæreticorum. Et quidem Caiet. 2.2. q. 94. art. 4. tenet iſtum incurrere excõmunicationem.

Sit tamen prima concluſio, ſi actus non eſſet malus de facto, & in indiuiduo non poſſet puniri ab Eccleſia, vt homicidium factum ab amente. Probatur: nam vbi nulla eſt culpa, non poteſt eſſe pœna. contrà, nam ante Clement. ſi furioſus. de homicidio, ſi aliquis vt mortem euaderet, occidebat aggreſſorem etiam cum moderamine inculpatæ tutelæ, erat irregularis, & tamen iſta occiſio non erat peccatum, nam iure naturæ vim vi repellere licet, ergo concluſio falſa. Reſpondetur, quòd illa irregularitas non erat pœna, ſed defectus ſignificationis, ſicut eſt in Iudice occidente iuſtè malefactorem.

Secunda concluſio, quamuis actus exterior malus non ſit volitus in ſe, & formaliter, ſed in cauſa, poteſt puniri ab Eccleſia, & de facto punitur cenſuris impoſitis contra tale peccatum. hæc eſt de mente Syluest. verbo, ebrietas. q. 4. Caſtri 2. de lege pœnali. c. 14. §. 1. principalis concluſio Couar. clement. ſi furioſus. de homicidio. 3. p. in initio. nu. 4. verſiculo, poſſet quidem, & aliorum, quos ipſe citat nu. 3.

quæ exemplis erit manifeſta. Inebriatur aliquis ſciens & aduertens quòd factus ebrius ſolet arma ſumere,& percutere, ac ferire; ſi iſte de facto percutiat clericum, erit excommunicatus, ſi mutilet,vel occidat aliquem,erit irregularis,vt in terminis tenet Couar.ibidem. & Nau.c.27. n.230. Præterea ſit aliquis, qui ſcit, quòd dormiens ſolet arripere arma & ferire, ſi non adhibeat debitam diligentiam ad præcauendum homicidium,& occidat,erit irregularis,vt tenet Cardinal. Ancara.Nau.& Couar.loco citato,nu.6. verum eſt, quòd non ſufficit quæcunque ebrietas etiam culpabilis,vt bene dicunt Nau. & Couar. locis citatis, ſed requiritur quòd homicidium vel mutilatio ſit præuiſum formaliter, vel interpretatiuè: formaliter, vt in exemplo poſito, quando aliquis inebriatur ſciens & præuidens quòd inebriatus ſolet arma ſumere & ferire;interpretatiuè, vt quando licèt non præuiderit formaliter,tenebatur tamen præuidere,verbi gratia, quando aliquis iam ſcit, & expertus eſt,quòd inebriatus ſolet ferire, & vult inebriari non aduertens quòd ſolet ferire, & idem proportionaliter dicendum eſt de dormiente.

Tertia concluſio,quando actus exterior malus non procedit ab actu interiori habente eam malitiam, quæ prohibetur aliqua cenſura, quamuis poſſit puniri ab Eccleſia; tamen de facto non incidit in cenſuram poſitam contra tale peccatum, vt in exemplo poſito de illo, qui exteriùs tantùm facit actum infidelitatis metu mortis.ſic Anton.2.p.tit.12.ca.5.§.1.Soto in 4.d.22.quæ.2.art.3.& communiter alij contra Caiet.loco citato. Et prima pars probatur: nam talis actus eſt verè peccatum exterius; ſecunda verò patet:excommunicatio lata contra hæreticos ſolùm comprehendit eos, qui verè ſunt hæretici, ſed iſte non eſt verè hæreticus, ergo. Minor probatur: nam de intrinſeca ratione hæreſis eſt error in intellectu contra fidem,& ideò hæreſis cõſummatur in actu interiori.

DVBIVM XII.

Vtrùm ille qui ponit cenſuras, poſſit eas imponere per ſolum actum interiorem, vt dicendo intra ſe, Volo, & mando, quòd qui tale delictum commiſerit, maneat excommunicatus, vel ſuſpenſus?

CONCLVSIO, non poteſt, ſed requiritur actus exterior, quo manifeſtet ſuam voluntatem: ita ſupponunt communiter Doctores. Probatur: nam poteſtas Eccleſiæ ad ferendas cenſuras pertinet ad forum exterius.

Secundò,nam vt cenſuræ comprehendant, requiritur quòd ille qui in eas incidit,poſſit cognoſcere ſe in eas incidiſſe,vt ſic quærat remedium,ergo requiritur quòd imponantur aliquo ſigno exteriori. Hæc de prima parte,vel de cenſura in communi.

* * *

SECVN

SECVNDA PARS.

De excommunicatione.

De hac materia tractant Doctores in 4. d. 18. Anton. 3. part. tit. 24. Adrian. in 4. tract. de clauibus, à q. 3. Soto d. 22. Conimbr. 2. p. 4. q. 21. & Mexic. in Sum. de ſacramentis; in Decretalibus, & in 6. habetur titulus de excommunicatione, & ibi videndi ſunt Doctores Canoniſtæ. Couar. cap. alma mater. vbi latiſſimè tractat hanc materiam, & Summiſtæ verbo, excommunicatio. Quam materiam in ſeptẽ diuidã capita. Primum de eſſentia excommunicationis; ſecundum de forma; tertium de cauſa efficienti; quartum de cauſa materiali, id eſt, de ſubiecto; quintum de cauſa, propter quam fertur; ſextum de effectu; ſeptimum de abſolutione.

De quidditate & eſſentia excommunicationis. *Caput I.*

DISPVTATIO I.

De definitione excommunicationis.

DVBITATVR primò de definitione, quid nominis, vel quid ſignificet excõmunicatio? Reſpõdetur, quòd ſignificatio huius nominis facilè intelligetur ex ipſa etymologia; excommunicatio enim dicitur à nomine communio, & præpoſitione ex, vnde excommunicatio idem eſt, quod extra communionem: communio autem inter fideles per Antonomaſiam ſignificat Euchariſtiam, vt ait Dionyſ. de Eccleſiaſtica Hierar. cap. 3. cuius rationem reddit Damaſcen. 4. fidei, cap. 14. quia per Euchariſtiam vnimur Chriſto, & in eius carnem transformamur; ab hac enim ſancta communione deſumptum fuit in Eccleſia primitiua nomen excommunicatio, nam quando fideles commiſerant grauia peccata, arcebantur à ſancta communione Euchariſtiæ, & dicebantur excommunicati, id eſt, extra communionem facti; poſteà verò, quoniam propter eadem vel grauiora peccata arcebantur fideles à reliquis ſacramentis & ſuffragiis Eccleſiæ, orationibus communibus, ac fidelium conuictu, extenſum eſt hoc nomen excommunicatio, vt ſignificaret hanc ſeparationem. Dicimus præterea quòd licèt ſtando in rigore & proprietate vocabuli anathema non ſignificet idem quod excommunicatio; anathema enim ſtando in rigore vocabuli ſolùm ſignificat maledictionem; tamen ſecundùm iura anathema & excommunicatio maior ſunt idem, vt ait Syluester verbo, excommunicatio. 1. nu. 23. vnde non differunt quantùm ad vinculum, ſed ſolùm quantùm ad ſolemnitatem, vt ait Couar. cap. alma mater. 1. p. §. 8. num. 6. propter quod excommunicatio maior in iure ſolet appellari anathema, vt can. certum. 24. q. 3. quòd verò differant quoad ſolemnitatem, habetur can. debent, 11. q. 3. vbi ponitur anathematis ſolemnitas, nempe quòd Epiſcopum debeant circunſtare duodecim Sacerdotes habentes in manibus lucernas ardentes, quas in fine anathematis debent in terram proiicere, & pedibus conculcare, & debet mitti epiſtola per

parochias continens nomen excommunicati, & cauſas excommunicationis. Hinc fit quòd licèt anathema non liget magis quàm excommunicatio maior, nihilominùs incutit maiorem timorem, & ob hanc cauſam Concilia, præſertim Tridentinum, quando excommunicant hæreticos, vtuntur nomine anathematis. Per hæc facilè intelligitur text. in cap. cùm non ab homine. de iudiciis. vbi dicitur quòd ſi clericus depoſitus fuerit incorrigibilis, excommunicetur; ſi autem adhuc perſiſtat in ſua pertinacia, anathematis mucrone feriatur; ſenſus eſt, quòd priùs excommunicetur ſimplici excommunicatione maiori, deinde excommunicatione ſolenni.

Sed opponimus textum can. Engeltrudam. 3. q. 4. Engeltrudam noueris non ſolùm excommunicatione, quæ à fraterna ſocietate ſeparat, ſed etiam anathemate, quod ab ipſo Chriſti corpore (quod eſt Eccleſia) recidit, crebrò percuſſam eſſe, ergo excommunicatio maior & anathema non ſunt idem. Reſpondetur cum gloſſa, quòd ibi anathema ſumitur pro maiori excommunicatione, excommunicatio autem ſumitur pro excommunicatione minori, ità vt ſit ſenſus, quòd Engeltruda non ſolùm erat punita priuatione ſacramentorum, in qua conſiſtit effectus minoris excommunicationis; verùm etiam erat punita priuatione ſuffragiorum, & orationum communium Eccleſiæ, & ratione huius priuationis dicitur præciſa à corpore Chriſti, quod eſt Eccleſia.

Prætereà notatur cum gloſſ. in ca. cùm Eccleſiarum. de offic. ordinarij. poteſtatem anathematizandi, vel cum ſolennitate, ſolis Epiſcopis competere. Deinde notatur, quòd anathema aliquando ſignificat excommunicationem maiorem ſine alia ſolennitate, vt in dicto can. Engeltrudam. De etymologia autem huius nominis anathema, & vtrùm ſit Græcum, vel Hebræum, eruditè tractat Couarruuias loco modò citato.

Vltimò notatur, quòd aliquando vtuntur Pontifices hac voce anathema, Maranatha, vt in can. Guiliſarius. 21. q. 4. & ſignificat vehementem quandam maledictionem.

His poſitis dubitatur ſecundò de definitione quid rei, quid ſit excommunicatio? Reſpondetur, excommunicatio eſt ſeparatio à communione Eccleſiæ quo ad fructum & ſuffragia generalia. Hæc definitio traditur à D. Tho. in add. q. 21. art. 1. & communiter à Theologis; ſed quoniam non comprehendit excommunicationem minorem (hæc enim non priuat ſuffragiis, nec conuictu fidelium, ſed tantùm receptione paſſiua ſacramentorum) ideò aſſignanda eſt alia definitio, quæ conueniat excommunicationi in communi, & comprehendat maiorem & minorem, quæ talis eſt, excommunicatio eſt cenſura Eccleſiaſtica, qua ſeparatur homo ab aliqua Eccleſiæ communicatione, vel à ſacramentorum receptione tantùm, vel ab illa, & à ſuffragiis & orationibus communibus & conuictu fidelium ſimul: dicitur cenſura tanquàm genus, nam cenſura eſt genus ad excommunicationem, ſuſpenſionem, & interdictum. Hinc ſequitur primò, quòd malè dixit Gab. in 4. d. 18. q. 2. & quidam alij, per quodcunque peccatum mortale incurrere hominem in minorem excommunicationem, quia fit indignus receptione Euchariſtiæ & reliquorum ſacramentorum. Sed certè hoc eſt ignorare propriam vocem, nam indignitas, quam propter mortale peccatum habet homo ad recipienda ſacramenta, prouenit ex ipſa lege diuina, & ex natura ipſius peccati; indignitas autem, quam habet ratione excommunicationis, prouenit ex ipſa cenſura Eccleſiæ. Secundò ſequitur excommunicationem differre ab aliis pœnis, quæ non ſunt cenſuræ, nec priuant bonis ſpiritualibus, ſed temporalibus, nempe ieiunium, exilium, carcer, & aliæ pœnæ, quas Eccleſiaſtici Prælati ſolent imponere. Dicitur præterea ab aliqua Eccleſiæ communicatione, quoniam

niam excommunicatio non poteſt comprehendere non baptizatos, qui nunquàm fuerunt admiſſi ad communionem Eccleſiæ; dicit enim Paulus 1. Cor. 5. *Quid mihi de his, qui foris ſunt, iudicare?* reliquæ particulæ ſunt loco differentiæ, per quas differt excommunicatio à reliquis cēſuris, nempe interdicto & ſuſpenſione, quoniam excommunicatio priuat ſacramentis, ſuffragiis Eccleſiæ, & conuictu fidelium, quatenus hæc ſunt communicatio Chriſtiana; interdictum verò priuat ſacramentis & diuinis officiis, inquantùm ſunt ſacramenta & officia diuina; ſuſpenſio priuat vſu Eccleſiaſticæ poteſtatis, quatenus eſt poteſtas eccleſiaſtica. Denique dicitur, à ſuffragiis & orationibus communibus, quoniam licèt Eccleſia poſſet priuare excommunicatum ab illis ſuffragiis & orationibus, quæ per intentionem priuatam & ſpecialem applicantur fidelibus, tamen de facto non priuat; ſed ſolùm illis ſuffragiis, & orationibus, quæ applicantur nomine Eccleſiæ per intentionem communem, vt in ſequentibus dicemus.

Excommunicatio autem minor ſic poteſt definiri, eſt cenſura eccleſiaſtica, qua priuatur homo ſuſceptione, ſeu participatione paſſiua ſacramentorum, & electione paſſiua, quæ definitio facilè intelligitur ex dictis.

DISPVTATIO II.

De diuiſione excommunicationis.

DVBIVM VNICVM.

Quotuplex ſit excommunicatio?

RESPONDETVR, multiplex. Primò náq; diuiditur in maiorē & minorē, quæ diſtinctio habetur ex ca. nemo Epiſcoporum. 11 qu. 3. dicitur autem excommunicatio minor, vt aduertit Soto d. 22 quæſt. 1. ar. 1. non propter paruitatem obiecti, res enim grauiſſima eſt, quòd homo priuetur receptione ſacramentorum, ſed dicitur minor, per comparationem ad maiorem, cuius eſt pars, & propter materiam, ſupra quam cadit, incurrit enim propter peccatum veniale.

Contra diuiſionem hanc notatur primò, quòd quando excommunicatio abſolutè fertur, eſt intelligenda de maiori. ita Nauar. c. 27. n. 1. Couar. c. alma mater. p. 1. §. 8. num. 5. & omnes Doctores, & eſt text. c. ſi quem. de ſententia excommunicationis; hoc autem non ſolùm eſt intelligendum in excommunicatione lata ab homine, ſed etiam in lata à iure, ſic Angel. verb. excommunicatio. 2. nu. 19. & Couar. loco citato, qui dicit eſſe communem ſententiam, & colligitur ex Rubrica dicti ca. ſi quem. Contrà arguitur, primò ex illa regula iuris in 6. in pœnis benignior pars eſt accipienda. Secundò, nám aliquando in iure nomine excommunicationis abſolutè ſumptæ intelligitur minor excommunicatio, vt patet ex Concilio 4. Carthaginenſ & refertur can. ſacerdote. de conſec. d. 1. & facit can. Engeltrudam. 3. qu. 4. vbi excommunicatio abſolutè ſumpta accipitur pro minori, & anathema pro excommunicatione maiori.

Ad primum reſpondetur, illam regulam eſſe intelligendam, niſi vbi ius, vel conſuetudo contrarium declarauerit.

Ad ſecundum reſpondetur, diſtinguenda eſſe tempora, vt concordemus iura, nam pro diuerſis temporibus fuit diuerſus vſus in Eccleſia contra hoc, quoniam ante Gregorium IX. qui fuit conditor illius can. ſi quem. & ante quem conditus eſt ille canon ſacerdote. & etiam can. Engeltrudam, ſiue author huius can. fuerit Ioannes VIII. vt dicitur in Decreto antiquo, ſiue Nicolaus I. vt habetur in Decreto Gregoriano, nam vterque Pontifex præceſſit Gregorium IX. ante Gregorium igitur IX. erat maximus feruor fidelium in frequentatione ſacramentorum, & ideò fideles pro graui pœna reputabant priuari receptione ſacramētorum, & hac de cauſa aliquando in iure excommunicatio abſolutè ſumpta intelligebatur de minori, cæ-

terùm poſteà refrigeſcente charitate, & ceſſante illo feruore, parum dolebant fideles,eò quòd priuarentur ſola receptione ſacramentorum, & ideò ab illo tempore excommunicatio abſolutè ſumpta intelligitur de maiori. Contrà, nam Innocentius IV.qui fuit poſt Gregorium IX. ca. r. de exceptionibus. in 6. ſtatuit non ſufficere ad repellendum actorem, obiicere quòd eſt excommunicatus, ſed eſſe neceſſarium obiicere illi quòd eſt excommunicatus excommunicatione maiori. Reſpondetur cum Couar. c.alma mater. p.1. §.8.num.5.verſiculo, adhuc in fine;deciſionem huius textus eſſe ſpecialem in fauorem cauſarum iudicialium & Iudicum, ne ſcilicet huiuſmodi exceptionibus lites differantur,& contemnatur Iudex.Et hæc de prima diuiſione.

Secundò diuiditur excommunicatio, ſiue maior ſit,ſiue minor,in excommunicationem generalem & particularem; generalis eſt, quando fertur in communi contra eos, qui commiſerint tale delictum in nominando illos, vt contra percutientes clericum, contra alloquentes excommunicatum maiori: Particularis eſt,quando fertur contra perſonas in particulari,verbi gratia,contra Ioannem, vel contra Prætorem.

Tertiò diuiditur excommunicatio generalis,ſiue maior ſit,ſiue minor,in latam à iure,& latam ab homine.Lata à iure eſt, quando fertur in ſtatuto perpetuo, ſiue tale ſtatutum contineatur in iure communi, ſiue in ſtatutis Prouincialibus, vel Synodalibus,vel,vt clariùs ait Syluef.ver. excommunicatio.1.num.3. excommunicatio lata à iure eſt,quando ab eo, qui poteſt conſtitutionem facere, conſtituitur aliquid animo iuris ſtatuendi in perpetuum & generaliter: & ſtatutum illud roboratur per excommunicationem. Lata ab homine eſt,quando fertur à Iudice per ſententiam temporalem, vbi aduertendum eſt obiter cum Nau.c.27.nu.1. quòd excommunicatio lata in mandatis viſitationum non eſt à iure, ſed ab homine, quod intelligo de illis excommunicationibus, ſub quibus præcipiunt Viſitatores hoc vel illud ſibi reuelari, nam, vt poſteà dicemus c.3. Viſitatores bene poſſunt relinquere ordinationes in ſcriptis cum pœna excommunicationis, quæ durant, dum per alium reuocentur, & ideò quodam modo eſt per modum ſtatuti; inter excommunicationem autem latam à iure, & latam ab homine, eſt magna differentia:nam data ab homine expirat mortuo, vel amoto ab officio, qui eam tulit, niſi aliquis eam incurriſſet ante mortem, vel amotionem Iudicis; lata verò à iure non expirat per mortem, vel amotionem ſtatuentis.ita Syluef.vbi ſup.& Nau. cap.27. num.2.vbi dicit eſſe communem.

Rogas vtrùm excommunicationes contentæ in Bulla Cœnæ ſint à iure vel ab homine? Reſpondeo, quòd ante Pium V. erant ab homine,& conſequenter expirabant mortuo Pontifice;at verò poſt Pium V.ſunt à iure, quia Papa noluit quòd finirentur ſua morte.ita Nauar.c.27.num.74. nam de hoc habetur noua clauſula in ipſa Bulla, quæ non habebatur anteà; vnde ſi Apoſtolica ſedes vacaret per multos annos,vltima Bulla haberet ſuum vigorem: ſed eſt prætereà aduertendum, quòd licèt minor excommunicatio poſſit ferri à Iudice, vt tenet Syluef. ver. excommunicatio.4.num.2.Nau.c.27.num.25. tamen de facto nunquàm imponitur niſi à iure.

Quartò diuiditur excommunicatio in excommunicationem iuſtam & in iniuſtam,de quibus agendum eſt c.6.

Quintò diuiditur excommunicatio in eam,quæ eſt latæ ſententiæ, & quæ eſt ferendæ, quæ alio nomine dicitur comminatoria;latæ ſententiæ eſt illa, quæ ſtatim incurritur ſine alia ſententia Iudicis, cùm primùm committitur illud peccatum, quod prohibetur ſub excommunicatione: comminatoria eſt, quæ non ſtatim incurritur, ſed requiritur ſententia Iudicis excommunicans. De verbis autem latæ, vel ferendæ, dicemus capite ſequenti.

De

De forma & modo ſeruando in imponenda excommunicatione. *Caput II.*

Disputatio vnica.

De verbis, quibus imponenda ſit excommunicatio, & vtrùm debeat ferri in ſcriptis.

DVBITATVR primò, vtrùm ad ferendam excommunicationem ſint aliqua verba certa & determinata, ſine quibus excommunicatio ſit nulla? Reſpondetur quòd non ſunt, ſed ſufficiunt quæcunque verba, quibus Iudex ſufficienter manifeſtet ſuam intentionem. ita Syluest. ver. excommunicatio. 1. nu. 15. Nau. c. 27. nu. 12. Hoſtienſ. ibid. citatus, & communis Doctorũ: vnde parum refert quòd Iudex dicat, Excommunico te, vel, Separo te à communione, vel ſimilia. Hinc infert Syluest. ver. excommunicatio. 1. n. 15. & Nau. cita. hæc verba, Denuncio te excommunicatum, vel, Habeo te pro excommunicato, non ſufficere ad excommunicandum, ſed ſolùm ad declarandum hominem iam incidiſſe in excommunicationem; hoc autem limitat Nau. niſi hæc verba ponantur in excommunicatione canonis, aut in excommunicatione conditionali, quales ſunt omnes, quæ dantur cum monitione canonica, vel propter peccata futura, vt qui hoc fecerit denunciemus eſſe excommunicatum; aliam limitationem apponit Tabien. ver. excommunicatio. 2. num. 4. niſi conſtaret de intentione Iudicis, quia ſcilicet hoc modo ſolitus eſt excommunicare, tunc enim ait, in foro conſcientiæ ſequenda eſt tutior via. Sed quid ſi Iudex dicat, Excommunico vnum de duobus? Angel. ver. excommunicatio. 2. numer. 4. abſolutè dicit neutrum eſſe excommunicatum. Sed meliùs reſpondet Tabien. loco citato, vbi allegat Roſellam & alios, quòd ſi intentio fuit vagi, neuter eſt excommunicatus; ſi verò fuit determinata ad vnum, ille erit excommunicatus, & idem tenet Gloſſator ipſius Angeli; alij tamen non tenent illum vitare, vt ait Tabien. niſi cognoſcant, quem illorum intendebat Iudex excommunicare.

DVBITATVR ſecundò, quibus verbis imponi ſolet excommunicatio ferenda, & quibus excommunicatio lata? Dico primò, ad cognoſcendum quando excommunicatio eſt ferenda, tres regulæ ſunt obſeruandæ cum Caſtro 2. de lege pœnali. c. 1. Prima, quando verba ſunt comminatoria, & nihil aliud additur, eſt excommunicatio ferenda; verba comminatoria ſunt, ſub pœna excommunicationis, ſub interminatione excommunicationis, & hæc regula habet verum, ſiue ſententia ſit à Iudice, ſiue à canone, vt bene ait Syluest. verb. excommunicatio. 1. num. 21. contra Hoſtienſem & alios Canoniſtas dicentes prædictam regulam ſolùm habere verum, quando excommunicatio imponitur à iure; non tamen quando imponitur ab homine, tunc enim dicunt, excommunicatio eſt lata, quia mitiùs agitur cum lege, quàm cum miniſtro legis. Sed noſtra ſententia tenetur communiter, vt ait Syluest. & pro ea allegat gloſſam multis in locis. Dixi, *& nihil aliud additur*, nam ſi ſuperaddantur verba, quæ exprimant excommunicationem eſſe latam, vt cùm dicitur, Sub pœna excommunicationis latæ ſententiæ, vel ipſo facto, tunc erit lata. Secunda regula, quando lex continet verba, vel participia de futuro ſignificãtia talem paſſionem, vt cùm dicitur, Qui hoc fecerit, erit excommunicandus, vel excommunicetur; quam regulam etiam tradit Syluest. ſuprà. Tertia regula, quando verbum eſt imperatiui modi, quamuis ſit temporis præſentis, vt cùm dicitur, Qui hoc fecerit, excommunicetis illum, vel priuetis communione; hæc autem regula duas habet exceptiones. Prima eſt, quando verbum nullum ſignificat miniſterium Iudicis, nec exprimit aliquam hominis actionem ad infligendam pœnam, vt cùm dicitur, Subiaceat excommunicationi,

habeatur pro excommunicato, incidat, incurrat excommunicationem, tunc eſt ſententia lata;vt ait Syluеſ.ſuprà:idem eſt ſi dicat,Si hoc feceris,ſcias te eſſe excommunicatum. Sic Tabien.ver.excommunicatio. 2.nume.4. vbi allegat Panormit. & dicit eſſe communiter receptum. Secunda exceptio eſt, quando licèt verbum ſit imperatiui, tamen ſubiungitur hoc verbum,Sit excommunicatus ipſo facto, vel ipſo iure.

Dicò ſecundò,ad cognoſcendum quando excommunicatio eſt lata, præter duas exceptiones modò aſſignatas, ſunt etiam obſeruādæ aliæ tres regulæ. Prima, quando lex continet verba de præſenti, & indicatiui modi, quibus Iudex vti ſolet, quando profert ſententiam contra reum, vt, Excommunicamus, priuamus communione, quam regulam etiam tradit Syluеſ.ſuprà.Contrà,idem eſt dicere, Excōmunico; & dicere, Præcipio ſub pœna excommunicationis, nam vtrobique eſt loquutio de præſenti,ergo in vtroque caſu eſt ſententia lata,vel ferenda. Reſpondetur, magnum eſſe diſcrimen, nam in primo caſu eſt loquutio de præſenti, quātùm ad ipſum actum excommunicandi; in ſecundo autem ſolùm eſt loquutio de præſenti,quantùm ad actum præcipiendi, non tamen quantùm ad actum excommunicandi.

Secunda regula, quando lex continet verba declaratoria,vt,Declaramus,cenſemus, ſi poſt illa ſequatur verbum præſentis temporis, vel participium futuri importans pœnam, vt cùm dicitur,Declaramus, qui hoc fecerit eſſe excommunicatum, eſt ſententia lata; idem eſt ſi dicat, Qui hoc fecerit,declara, vel denuncia illum eſſe excommunicatum. Has duas regulas tradit Caſtro ſuprà cap.6. Tertia regula eſt deſumpta ex Panormitano in c. à nobis.el 1.de ſententia excommunic. n.3. & aliis,quos refert & ſequitur Syluеſ.ver. excommunicatio. num. 22. Nau. cap.27. nume.12.& Armil. ver.excommunicatio, nu.18. quando lex vtitur participio temporis præteriti, vt, Sit excommunicatus, eſt lata, niſi per aliud ius conſtet eſſe ferendam; addit verò Armil. quòd ſi talis lex non contineat pœnam excommunicationis, ſed aliam pœnam, tunc ſecundùm ſubiectam materiam dignoſcetur, vtrùm ſit ferenda; verbi gratia,ſi lex dicat, Qui hoc fecerit,priuetur bonis ſuis,eſt ſententia ferenda.Denique quando lex continet verba dubia,quæ non ſatis denotāt vtrùm excommunicatio ſit lata, vel ferenda, iudicandum eſt eſſe ferendam. Hanc regulam tradit gloſſa c.in pœnis.de regulis iuris.in 6. & probatur ex ipſo textu, in pœnis benignior facienda eſt interpretatio.

Dvbitatvr tertiò vtrùm excommunicatio debeat ferri in ſcriptis? Reſpōdetur, quòd nòn debet ferri ſolo verbo, ſed in ſcriptis, quod ſcriptum debet expreſsè continere cauſam, propter quam fertur excommunicatio, ipſique excommunicato tradatur, ſi petierit. text. cap.1. de ſententia excommunicationis. in 6. & Iudex qui excommunicat ſolo verbo ſine ſcriptura publica, aut priuata, mortaliter peccat, vt ait Nau. ca.27. num. 8. & inſuper manet ſuſpenſus per vnum menſem ab ingreſſu Eccleſiæ, & à diuinis officiis. c. 1. citato. & c.ſacro.de ſententia excommunicationis, intra quem menſem ſi celebrat aliquod officium alicui ordini particulariter deputatum, erit irregularis; hæc autem pœna ſuſpenſionis non comprehendit Epiſcopos,nec denunciantes excommunicatum. Nau.conſ. 75. de reg. ad 3.dub.num.21.quia non fit ſpecialis mentio eorum, quod neceſſarium eſt, vt incurrant ſuſpenſionem. cap. quia periculoſum. de ſenten. excommunicat.in 6.Prætereà excuſantur à pœna, & etiam à culpa, qui excommunicant ſolo verbo propter aliquam iuſtam & vrgentem cauſam, nam dictum c. 1. ait ſi quis temerarius violator. vide ibi gloſſam. & etiam Prælati religionum, ſi conſtitutiones ſui ordinis confirmatæ à ſummo Pontifice aliud præſcribant. Dico, *confirmatæ*, nam cùm forma excommunicandi in ſcri

in ſcriptis ſit iuris communis, non poteſt derogari per conſtitutiones, quæ non ſint confirmatæ à ſummo Pontifice, vt ait Nau. vbi ſuprà. Cauſa autem iuſta, vt excommunicatio feratur ſolo verbo, erit verbi gratia, quando laicus iniuſtè extractus ab Eccleſia, vel clericus ſubitò fertur ad ſupplicium per Iudicem ſæcularem; & quod diximus de culpa & pœna excommunicantis ſolo verbo, idem dicendum eſt de excommunicante non *præmiſſa* trina monitione. Hîc diſputandum erat de monitionibus, ſed commodiùs reſeruabitur in caput quintum, ne cogamur eadem ſæpe repetere.

De cauſa efficienti excommunicationis, nempe de eo, qui poteſt excommunicare. *Cap. III.*

DISPVTATIO I.

De iuriſdictione & poteſtate neceſſaria ad excommunicandum.

DE hoc tractat Couar. c. alma mater. 1.p.§.11.Soto d. 22. q.2.Sylueſt.ver. excommunicatio. 1.num.4. & 5. Nau. c. 27.num. 5.

DVBITATVR primò, vtrùm omnes *Prælati* eccleſiaſtici habeant poteſtatem ad excommunicandum? Concluſio, omnes habentes iuriſdictionem eccleſiaſticam in foro exteriori, ſiue ordinariam, ſiue delegatam, ſiue ex conſuetudine præſcripta, poſſunt excommunicare, vnde excommunicare poſſunt, Papa, Epiſcopi, quamuis non ſint conſecrati, dummodo ſint confirmati, quoniam poteſtas ad excommunicandum non pertinet ad poteſtatem ordinis, ſed iuriſdictionis, poſſunt etiam eorum Vicarij; poſſunt etiam Capitulum ſede vacante, Concilium tam generale quàm Prouinciale, & etiam Abbates, & Præpoſiti, & Priores Eccleſiarum collegiatarum, licèt non ſint conſecrati vel benedicti, dummodò ſint confirmati; vel prouiſi. c. tranſmiſſam. & cap. Suffraganeis. de elect. & c. cùm olim. de maiorit. & obedientia. Dixi, *collegiatarum*; nam alij, qui in multis religionibus vocantur Priores, eò quòd ſunt Rectores Eccleſiarum habentium multos beneficiarios non viuentes collegialiter (vt ſunt multi in Galitia & Nauarra) nō poſſunt excommunicare ſtando in iure communi, quia nullam habent iuriſdictionem in foro exteriori. ita Nau. ſuprà. & Soto art. 1. Item excommunicare poſſunt Prælati religionum, ſic Enr. c. 24. num. 3. vt Generales, Prouinciales, Priores, Guardiani, Præpoſiti & Rectores Societatis: item Metropolitanus excommunicare poteſt ſuos Suffraganeos, ſecundùm Syluest. ſupr. num. 5. circa finem. Archidiaconi etiam poſſunt excommunicare, niſi conſuetudo ſit in contrarium, ſecundùm Archidiaconum citatum à Syluest. ſed Panormita. c. cùm in cunctis. de elect. §. inferiora. num. 4. ait, quòd ſtando in iure communi non habent iuriſdictionem in foro contentioſo, ſed de conſuetudine aliquàndo viſitat diœceſim loco Epiſcopi, & tunc poteſt excommunicare, & hoc ſequitur Syluest. & Ledeſ. 2. 4. art. 1. imò idem tenet gloſſa c. Archidiaconis. & ca. cùm ſatis. de offic. Archidiaconi. & multùm fauet ipſum cap. Archidiaconis. De Archipresbytero autem Soto vbi ſup. ait, quòd poteſt excommunicare, ſed hoc ego intelligo ex conſuetudine, quia non habet maiorem poteſtatem, quàm Archidiaconus, imò minorem habet, vt patet ex toto titulo de officio Archipresbyteri. & prætereà probatur, nam eſt ſubiectus Archidiacono, vt habetur c. 1. de offic. Archipresbyteri. Hæc autem conſuetudo neſcio an alicubi vigeat. Dixi ſuprà, *conſuetudine præſcripta*, quia ſola conſuetudo ſine ſententia vel conſtitutione non poteſt excommunicare, niſi legitimè præſcripta ſit, vel approbata à Papa, vel ab alio Prælato quoad ſuos ſubditos, vt ait Syluest. vbi ſup. nu. 4. & Nau. n. 7. Vnde ſi talis conſuetudo habeat, quòd facientes

hoc, vel illud, ſe reputent excommunicatos, verè ligat excommunicatio. Iam probatur concluſio ratione. Poteſtas eccleſiaſtica in foro exteriori ordinatur ad punienda delicta, & coërcendos ſubditos in foro exteriori, ergo poteſt excommunicare, nam aliàs poteſtas eccleſiaſtica eſſet inermis & infirma ad exequendas leges & ſtatuta; vnde excommunicatio meritò appellatur enſis. can. viſis, 16. quæſt. 2. & in c. dilecto. de ſententia excommunicationis. & c. venerabilem. qui filij ſint legitimi. appellatur gladius ſpiritualis, & in Trident. ſeſſ. 25. cap. 3. dicitur neruus eccleſiaſticæ diſciplinæ. Contrà, poteſtas concedendi indulgentias etiam reſpicit forum exterius, & tamen ſolùm reſidet in Epiſcopis & Prælatis ſuperioribus, ergo idem dicendum eſt de poteſtate excommunicandi. Reſpondetur negando contrariam: nam poteſtas concedendi indulgentias reſpicit forum exterius, non tanquàm illi neceſſaria, ſed tanquàm vtilis, nam ſine tali poteſtate poſſet exerceri & conſeruari iuriſdictio eccleſiaſtica in foro exteriori, ligando & abſoluendo ab excommunicatione, & ab aliis pœnis exterioribus. Cæterùm poteſtas excommunicandi reſpicit forum exterius tanquàm illi quodammodò neceſſaria, quia non poſſet Reſpub. Chriſtiana conſeruari, ſi fideles non poſſent coërceri, quod potiſſimùm fit per excommunicationem, quæ eſt arma fortiſſima & efficaciſſima, & ideò omnis qui habet poteſtatem in foro exteriori, poteſt excommunicare. Et quod diximus de Prælatis religionum, intelligitur de iure; nam loquendo de facto, attendenda eſt conſuetudo religionũ, fertur enim conſuetudinem eſſe in quibuſdam religionibus, vt Priores locales, vel conuentuales non excommunicent, ſed tantùm Prouinciales; Rectores autem collegiorum noſtræ Societatis videant compendium noſtrum, verbo, correctio. §. 1. & verbo, Apoſtatæ. §. 7. & 8.

Ex dictis ſequitur quòd in religionibus Vicarij domus, Subpriores, & Miniſtri in Societate, qui non habent abſolutam gubernationem domus, ſed ſunt veluti adiutores Prælatorum, non poſſunt excommunicare, niſi vacante ſede Principalis Prælati. hoc eſt de mente Syluestri, verbo, Prælatus. n. 2. & Sot. d. 18. q. 2. art. 1. colum. 3.

Sed notandum eſt cum Sylueſt. ver. excommunicatio. 1. num. 5. in fine, & Panormitano loco ſtatim citando. num. 5. & cum gloſſa c. cùm Eccleſiarum. de offic. ordinarij. quòd nullus Prælatus inferior Epiſcopo poteſt excommunicare cum illa ſolennitate anathematis, de qua can. debent. 11. q. 3. ſcilicet circũſtantibus duodecim ſacerdotibus, &c. vt vidimus diſputatione prima.

Vltimò ſequitur ex dictis, quòd qui excommunicat non habens ad id poteſtatem, mortaliter peccat, vt ait Nau. cap. 27. nu. 8. quia vſurpat iuriſdictionem in re graui.

DVBITATVR ſecundò, vtrùm Parochi poſſint excommunicare? Prima cõcluſio, Curati Eccleſiarum parochialiũ, qui in quibuſdam regionibus vocantur Abbates, in aliis Rectores, non habent poteſtatem excommunicandi ſtando in iure communi. ita Sylueſt. verb. excommunicatio. 1. n. 5. Sot. d. 22. q. 2. art. 1. Nau. c. 27. n. 5. Probatur, quia non habent iuriſdictionem in foro exteriori, ſed tantùm in foro pœnitentiæ; verum eſt quod Sylueſt. Sot. & nonnulli dicunt, quòd iure conceditur illis poteſtas ad excommunicandum in aliquibus caſibus, vt in rapina & furto; allegat Sot. pro ſe c. cùm ab Eccleſiarum. de offic. ordinarij vbi pro rato habetur quòd Plebanus S. Pancratij excommunicet ſuos ſubditos; veruntamen textus iſte intelligendus eſt (vt inſinuat gloſſa) de Plebano, qui erat Prælatus alicuius Eccleſiæ collegiatæ, vel, vt ait Panor. ibidem. num. 2. intelligendus eſt ratione conſuetudinis præſcriptæ, vel priuilegij; non tamen ſtando in iure communi, & noſtram ſententiam tenet Nau. n. 5. citato: Imò licèt daremus, quòd poſſent

ſent iure communi, tamen iam generaliter loquendo per contrariam conſuetudinem eſt abrogatum, vt inquit Sot. Et Concil. Trident. ſeſſ.25.c.3.de reformat; ſtatuit excommunicationem pro furtis à ſolo Epiſcopo eſſe ferendam.

Secunda concluſio, quamuis iſti non poſſint excommunicare ſtando in iure communi, bene tamen poterunt ex commiſſione Prælati, vel ex cõſuetudine præſcripta; & in aliquibus conſtitutionibus Synodalibus ſolet concedi Parochis poteſtas ad excommunicandum in aliquibus caſibus.

Dvbitatvr tertiò, vtrùm delegatus, qui durante delegatione poterat excommunicare, poſſit etiam ea finita? Reſpódetur quòd poſtquàm ad eum peruenit reuocatio, non poteſt excommunicare, & ſi tentet facere, excommunicatio erit nulla: ita Syluest. ver. excommunicatio. 1. n. 6. Et probatur; nam deficit ei iuriſdictio: probatur etiam ex c. auditis. & c.mandato.de Procuratoribus. & melior textus in c.vt debitus honor.de appellationibus. ſi tamen excommunicet, antequàm ad eum potuerit reuocatio peruenire, valida erit excommunicatio; vt patet ex eiſdem textibus; hoc tamẽ limitat Syluest. cum Panormit. c. audita.de reſtitut. ſpoliatorum. niſi delegans intendat per reuocationem ſic auferre poteſtatem delegato, vt quiquid fecerit irritum ſit & inane, tunc enim excommunicatio erit nulla; verum eſt, quòd hoc non eſt præſumendum, niſi conſtet apertè de intentione reuocantis, vnde ſi reuocatio fiat ſimpliciter, nihil aliud exprimendo, valida erunt geſta per delegatum, antequàm reuocatio ad eum perueniat.

Dvbitatvr quartò vtrùm omnes, quos diximus poſſe excommunicare. id poſſint per modum canonis, vel ſtatuti? Notabile eſt, excommunicationem poſſe ferri dupliciter. Primo modo, quando præcipitur aliquid ſub excommunicatione lata, vel ferenda. Secundo modo, per modum ſententiæ, vt quando fertur excommunicatio contra eum, qui violauit legem continentem pœnam excommunicationis ferendæ, vel declarando & denunciãdo aliquem incurriſſe excommunicationem.

Dico primò, omnes, quos diximus poſſe excommunicare, poſſunt excommunicare ſecundo modo, niſi fortè ſit illis prohibitum à ſuperioribus Prælatis, quod dico propter Rectores noſtræ Societatis, de quo videant compendium locis citatis in dub. 1. Probatur; nam ſunt veri Iudices in foro exteriori.

Dico ſecundò, loquendo de excommunicatione primo modo ſummus Pontifex & Concilium generale poſſunt excommunicare per modum legis, vt condendo legem, ne hoc, vel illud fiat ſub excommunicatione: Epiſcopi autem & Concilia Prouincialia poſſunt excommunicare ſub eadem forma faciendo conſtitutiones, quæ non tam leges quàm ſtatuta dicuntur; ſed minores Prælati nequeunt condere leges aut ſtatuta, atque adeò eorum præcepta expirant condente mortuo, vel amoto; Viſitatores autem diœceſum & religionum dum viſitant, poſſunt facere ordinationes in ſcriptis cũ pœna excommunicationis, quæ durant, donec per alium reuocentur. ita Sot.d.22. quæſt.2. art.1. ante ſecundam concluſionem, & Ledeſ. Mex. difficult. 7. de excommunicat. in concl. 3. Capitulum verò cùm non poſſit ſtatutum condere ſine conſenſu Epiſcopi (nam Epiſcopus eſt caput, & ſine capite nihil eſt faciendum) conſequenter non poterit ſine conſenſu Epiſcopi condere ſtatutum cõtinens pœnam excommunicationis; poterit tamen Capitulum, ſede vacante, excommunicare per modum ſtatuti, quod ſtatutum durabit etiam poſt aduentum Epiſcopi, vt ait Panorm. c. à nobis el 1. de ſenten. excommunicat. n. vlt. nam de natura ſtatuti eſt, quòd duret, quamuis expiret poteſtas ſtatuentis. cap. fin.de offic. legati. poterit tamen Epiſcopus illud ſtatutum reuocare, nam Capitulum nihil potuit ſtatuere

tuere in præiudicium Epiſcopi futuri, videte Syluest. verb. Capitulum. Legatus etiam poteſt excommunicare per modum ſtatuti pro ſuo diſtrictu, ſic Anton. 1. p. tit. 17. c. vnico. §. 13.

DVBITATVR quintò, vtrùm omnes, quos diximus poſſe excommunicare, habeant hanc poteſtatem ex iure diuino? Hæc quæſtio in duplici ſenſu poteſt diſputari. Primus eſt, vtrùm qui excommunicat, habeat iure diuino poteſtatem ad priuandum eum, quem excommunicat, ſuffragiis, & communione fidelium totius Eccleſiæ, in quo ſenſu diſputabitur infra c. 6. Secundus eſt, vtrùm habeant poteſtatem iure diuino ad excommunicandum ſuos ſubditos, ſiue eodem iure habeant poteſtatem ad priuandum eos ſuffragiis & communione nō ſolùm ſuorum ſubditorum, ſed etiam omnium fidelium totius Eccleſiæ, ſiue non, & in hoc ſenſu diſputatur modò.

Prima concluſio, certum eſt, omnes qui ex ſola commiſſione poſſunt excommunicare, non habere hanc poteſtatem ex iure diuino. Probatur, quia non ſunt Iudices ordinarij, idem dicendum eſt de Archidiaconis, & Archipresbyteris, & aliis, qui ex ſola conſuetudine habent poteſtatem ad excommunicandum.

Secunda concluſio, certum eſt, etiam Epiſcopos habere hanc poteſtatem ex iure diuino. Probatur ex illo Matthæi 18. vbi Chriſtus contulit Apoſtolis poteſtatem ligandi atque ſoluendi etiam in foro exteriori, ſed Epiſcopi ſuccedunt Apoſtolis, vt habetur ea. quorum vices. 68. d. ergo. Vnde tota controuerſia eſt de Prælatis religionum; nonnulli enim recentiores dicunt eos habere hanc poteſtatem iure diuino, allegant pro ſe Sotum d. 22. qu. 2. art. 1. vbi in prima concluſione ait omnes Prælatos habere ex officio poteſtatem excommunicandi, & poſteà ſubdit ſe nomine Prælatorum intelligere Concilia, Prælatos religionum, &c.

Sit tamen tertia concluſio, mihi probabilius eſt, quòd non habeat hanc poteſtatem ex iure diuino, ſed humano, nempe in ca. cùm contingat. de foro competenti. iuncta gloſſa, verbo, vel conſuetudine. Hanc concluſionem tenuit Magiſt. Cano. Et probatur: nam ſtando in ſolo iure diuino, omnes religioſi eſſent ſubiecti & ſubordinati Epiſcopis, ergo quòd modò ſint exēpti, & conſequēter quòd habeant poteſtatem excommunicandi, eſt ex iure humano. Præterea, nam licèt ſtatus religionis ſit ex iure diuino (vt tradit P. Enr. lib. 12. de matrim. c. 5. n. 6.) non tamen ex hoc neceſſariò ſequitur quòd habeant poteſtatē in foro exteriori, ſatis eſt quòd habeant eam in foro pœnitentiali, ſicut Parochi etiam ſunt inſtituti iure diuino, nam vt habetur can. in nouo. 21. d. ſucceſſerunt ſeptuaginta & duobus Diſcipulis, quos Chriſtus elegit, ſicut Epiſcopi ſucceſſerunt Apoſtolis, & tamen Parochi non habent poteſtatem in foro exteriori.

Nec verba Soti in contrarium adducta faciunt contra nos, nam Soto inter Prælatos etiam connumerat Archidiaconum & Archipresbyterum, quos tamen certiſſimum eſt, non habere iure diuino poteſtatem ad excommunicādum: iam quòd in Epiſcopis & ſuperioribus Prælatis eſt poteſtas iure diuino ad excommunicandum.

DVBITATVR ſextò, vtrùm aliqua excōmunicatio ſit lata iure diuino? nempe lege lata à Chriſto, vel ab Apoſtolis tanquàm ab Scriptoribus canonicis? Prima ſententia tenet, iure diuino latam eſſe excommunicationem contra hæreticos. ita Driedo lib. 2. de captiuitate & redemptione generis humani. c. 8. & æquiùs in Enchiridio. cap. 26. de comburendis hæreticis; quam ſententiam probabilem reputat Caſtro lib. 2. de lege pœnali. c. 18. & probatur ex illo Matth. 18. *Si Eccleſiam non audierit, ſit tibi tanquàm ethnicus & publicanus*, vbi Chriſtus videtur tuliſſe excommunicationem; & Paulus 1. Corinth. 5. ait *cum huiuſmodi nec cibum ſumere*. & Ioannes in ſua 2. Canonica dicit, *nec Aue ei dixeritis*, vbi videntur tanquàm Scri-

ptores

ptores canonici impoſuiſſe excommunicationem latam.

Secunda opinio tenet nullam excommunicationem eſſe latam à iure diuino. ita Syluest. ver. excommunicatio. 5. dub. 1. Sot. d. 22. qu 1. art. 1. circa medium, & Caſtr. vbi ſup. & hæc eſt tenenda tanquam certa. Quæ probatur primò: nam Matth. 18. poſtquàm Chriſtus dixit, *Si Eccleſiam non audierit, ſit tibi tanquàm ethnicus & publicanus*, ſubdit, *Amen amen dico vobis, quidquid ligaueritis ſuper terram, erit ligatum & in cœlis*; quibus verbis oſtendit nullum habendum eſſe pro excommunicato, donec per Apoſtolos, vel alios Prælatos Eccleſiæ feratur excommunicatio. Secundò, nam aliàs eo ipſo quòd hæreticus pœnituerit, reſtitueretur communioni fidelium abſque alia abſolutione. Tertiò, nam Eccleſia in Concilio Conſtantienſi conceſſit facultatem communicandi etiam in diuinis cum excommunicatis, dummodò non ſint denunciati, nec notorie percuſſores clericorum, ſed ſi hæc prohibitio eſſet de iure diuino, non poſſet Eccleſia in hac lege diſpenſare, vel potius eam abrogare, ergo non eſt de iure diuino: ſed nonnulli impugnant hanc rationem, quoniam obligatio voti eſt de iure diuino, & tamen Eccleſia diſpenſat in votis. Verùm hæc replica facilè reiicitur. Primò, nam ex eo quòd obligatio voti eſt de iure diuino, ſi diſpenſatio fiat ſine cauſa, non valet, ſed diſpenſatio in iſta lege non communicādi cum excommunicato quamuis fieret ſine cauſa, eſſet valida, ergo talis lex non eſt de iure diuino. Secundò, nam quamuis Eccleſia poſſit diſpenſare in hoc, vel illo voto in particulari; non tamen poteſt abrogare legem votorum, nec poteſt ſtatuere in generali quòd vota non obligent; at verò Eccleſia in generali ſtatuit quòd poſſimus communicare cum omnibus excommunicatis illis duobus exceptis, quòd non eſt propriè diſpenſatio, ſed potiùs abrogatio legis, ergo hæc lex non erat de iure diuino.

Ad argumentum in contrarium reſpondetur: Ad illud Matth. dicimus, ſolùm probare quòd poteſtas ad excommunicandum eſt in Eccleſia ex iure diuino. Ad illud Pauli & Ioannis dicimus, quòd Apoſtoli tulerunt excommunicationem contra aliquos in particulari tanquàm Prælati & Iudices; non tamen contra hæreticos in communi tanquàm Scriptores canonici.

DVBITATVR ſeptimò, vtrùm poſſit aliquis ſeipſum, vel æqualem, vel ſuperiorem excōmunicare? Notandum eſt, quòd poſſumus loqui de eo, qui denunciat excommunicationem latam ab alio, vel de eo, qui excommunicat, rurſus qui excommunicat, poteſt excommunicare authoritate propria, vel ex commiſſione & delegatione.

Prima concluſio, bene poteſt aliquis denunciare excommunicationem æquali, vel ſuperiori, vt tenet Nau. cap. 27. n. 6. vbi dicit eſſe communem, imò & ſibi ipſi, vt tenent multi viri docti; verbi gratia, præcipit Papa parocho, quòd intimet excommunicationem Papalem contra omnes, qui fecerint tale delictum, ſi Archiepiſcopus, vel Epiſcopus, vel ipſe Parochus illud commiſerint, incurrent excommunicationem. Probatur: nam iſte nōn excommunicat, ſed ſolùm denunciat & intimat excommunicationem. Sed quid ſi Papa daret Parocho facultatem vt ipſe imponeret excommunicationem cōtra facientes tale delictum, incurreretne ipſe Parochus excommunicationem ſi committeret illud delictum? Reſpondetur quòd non: nam illa excommunicatio tantùm ligaret quos ipſe Parochus intendit ligare, cùm ipſe ſit qui ligat; ipſe autem non intendit ſe ipſum ligare; imò credo quòd licèt id intenderet, non incurreret, quia nullus nec ex commiſſione poteſt recipere poteſtatem coactiuam cōtra ſe ipſum, quia eſt incapax talis poteſtatis, nam idem eſſet agens & patiens.

Secunda concluſio, loquendo de authoritate propria ad excommunicandum

nemo poteſt ſeipſum, vel æqualem, vel ſuperiorem excommunicare. ita Syluest. verb. excommunicatio.1.n.8. & 9. Soto d. 22.quæſt.2. art. 2. Nau. num. 6. citato. & num. 13. & alij quàm plurimi. Probatur. Excommunicatio eſt actus iuriſdictionis per modum ſententiæ coactiuæ, ſed nemo poteſt cogere niſi ſibi ſubditum; nullus verò ſibi ſubditus eſſe poteſt nec æquali, quia par in parem non habet imperiũ, ergo. Minor verò probatur ex c. à nobis. de ſenten. excommunicat. el 1. vbi decernitur quòd quando aliquis pronunciat, vt qui tale crimen commiſerit, ſit excommunicatus, hac ſententia ſubditi tantùm comprehenduntur. Idem habetur c. cùm inferior. de maiorit. & obed. & can. inferior. 21. d. loquendo de poteſtate ex cõmiſſione ſeu delegatione.

Sit tertia concluſio, bene poteſt aliquis excommunicare ſibi æqualem, vel ſuperiorem, dummodò ſit inferior ei, à quo accepit poteſtatem: verbi gratia, ſimplex ſacerdos poteſt ex commiſſione Papæ excommunicare Epiſcopum, vel Patriarcham. habetur ex dicto c. à nobis. in illis verbis, *niſi fortè plus contulerit largior authoritas delegantis.* Et probatur: nam tunc per commiſſionem fit ſuperior in hoc, Epiſcopo, vel Patriarchæ. Dixi, *dummodò ſit inferior ei, à quo accepit poteſtatem*, quia nullus poteſt alteri committere facultatem vt excommunicet ipſum delegãtem, nec ſuperiorem ipſius. Verbi gratia, Epiſcopus non poteſt committere Parocho facultatem, vt excõmunicet ipſum Epiſcopum, vel Archiepiſcopum. Probatur ratione ſuprà facta, quòd nullus per ſe nec per alium poteſt cogere niſi ſibi ſubditum.

Ex dictis ſequitur primò, non eſſe poteſtatem in Eccleſia ad excommunicandum Papam, quia nec in Eccleſia eſt poteſtas ſuperior ipſi Papæ; nec ipſe poteſt alteri committere facultatem, vt excommunicet ipſum, de quo latiùs diſputatur in materia de fide.

Sequitur ſecundò, quòd ſi Pontifex, verbi gratia, imponeret excommunicationem latæ ſententiæ contra ſacerdotes aſſiſtentes agitationi taurorum, quamuis ipſe aſſiſteret, non incurreret excommunicationem, & ſi Epiſcopus ferat excõmunicationem contra eos, qui fecerunt tale furtum, ſi fortè ipſe eſſet particeps furti, non incurreret, quamuis non reſtitueret.

Sed contra ſecundam concluſionem arguitur primò, ſi non poſſet aliquis ſeipſum excommunicare, maximè propter rationem factam, ſcilicet quia excommunicatio eſt actus iuriſdictionis, ſed hæc ratio eſt nulla: nam concedere indulgentias etiam eſt actus iuriſdictionis, & tamen poteſt aliquis ſibi ipſi indulgentias concedere, ergo.

Secundò arguitur contra tertiam concluſionem, in foro pœnitentiæ poteſt aliquis per commiſſionem abſoluere ſibi æqualem, vel ſuperiorem, vt patet in Cõfeſſario, quem Papa eligit ſibi ipſi, ergo etiam poteſt excommunicare.

Tertiò, nam Paulus ad Galat. 1. excommunicauit Angelum dicẽs: *Si nos aut Angelus de cœlo euangelizauerit vobis aliter quàm euangelizatum eſt à me, anathema ſit;* ſed Angelus erat maior Paulo, iuxta illud Matth. 10. *Qui minor eſt in regno cœlorum, maior eſt illo*, ſcilicet Ioanne Baptiſta.

Ad primum reſpondetur, longè diuerſam eſſe rationem, nam conceſſio indulgentiarum non eſt per modum ſententiæ coactiuæ, ſicut eſt excommunicatio, nullus autem poteſt mediatè, nec immediatè exercere in ſeipſum iuriſdictionem coactiuam, vt patet ex dictis. Aliqui ſecundò reſpondent, quòd Papa poteſt concedere ſibi indulgentias non per modum abſolutionis, ſed per modum ſolutionis, & hoc non eſt actus iuriſdictionis erga illum, cui conceduntur.

Ad ſecundum reſpondetur, diuerſam eſſe rationem, nam abſolutio ſacramentalis pertinet ad forum interius, & in ordine ad Deum, cui quilibet homo eſt inferior, & ideò per peccatum fit inferior alteri

[illegible]cri homini tanquam miniſtro Dei; at [illegible]ò excommunicatio pertinet ad forum [illegible]rius, & in ordine ad ipſos homines, [illegible]ibus Prælatus eſt ſuperior, & quia hæc poteſtas nõ amittitur per peccatum, ideò in foro exteriori non ſubiicitur per peccatum alicui homini, cui ante peccatum non eſſet ſubiectus.

Ad tertium reſpondetur cum Richard. in 4. d. 18. art. 5. quæſt. 1. quòd anathema non ſumitur ibi pro excommunicatione, ſed pro vehementi quadam maledictione, vel execratione; & patet: nam licet per impoſſibile Angelus bonus peccaret, non fieret ſubditus Eccleſiæ militantis, ſicut nec modò eſt dæmon, an autem excommunicatus, vel ſuſpenſus poſſit excommunicare, commodiùs diſputabitur in c. 6. Vtrùm verò laicus, vel fœmina poſſit excommunicare, facilè conſtat ex his, quæ tradidimus. 1. p. dub. 6. nam quæ dicta ſunt ibi de poteſtate ferendi cenſuras in communi, idẽ prorſus de excommunicatione dicendum eſt.

DISPVTATIO II.

De conditione requiſita ad excommunicandum ex parte territorij.

DVBITATVR primò, vtrùm Epiſcopus exiſtens extra propriũ territorium poſſit excommunicare ſuos ſubditos? Concluſio, quòd non poteſt. ita N[illegible] c. 27. num. 6. habetur ex can. Epiſcopum [illegible]. quæſt. 2. iuncta gloſſa. Et probatur: nam iuriſdictio contentioſa (qualis eſt [illegible]dictio ad excommunicandum) nõ po[illegible] exerceri in alieno territorio, vt ait C[illegible]ar. lib. 3. variarum. cap. 20. num. 8. & Doctores communiter, & eſt text. cap. [illegible]it. de offic. delegati. & l. 2. ff. de offic. [illegible] conſul[illegible]s. Faeſt ratio tex. c. vt animarum de conſtitutionibus. in 6. cùm extra ter[illegible]m ius dicenti non pareatur im[illegible]. Quæ concluſio intelligitur etiamſi [illegible]e expulſus, poſſet tamen excommu[illegible]e in loco viciniori ſuo Epiſcopatui, vel in re adeò manifeſta, quæ non requirat cauſæ cognitionem: ſic Nau. vbi ſup. & Syl̄ueſt. verbo, excommunicatio. 1. n. 6. in fine, vel etiam de conſenſu Epiſcopi illius diœceſis, ſed contra Prælatus ſacerdos exiſtens extra proprium territorium poteſt abſoluere in foro pœnitẽtiæ ſuum ſubditum ibi exiſtentem, ergo etiam poterit excommunicare. Conceſſo antecedenti, negatur conſequentia: nam Iuriſdictio voluntaria & gratioſa; qualis eſt ad abſoluendum in foro pœnitentiæ, poteſt exerceri in alieno territorio, ſecus iuriſdictio contentioſa, vt tradit Couar. loco citato.

DVBITATVR ſecũdò, vtrùm Epiſcopus in proprio territorio poſſit excommunicare ſuum ſubditum exiſtentem in alieno territorio? Verbi gratia, Epiſcopus Cuſquenſis ſubditum exiſtentem Limæ. Quædam opinio abſolutè tenet Epiſcopum excommunicare non poſſe ſubditum exiſtentem in alieno territorio. ita Gab. in 4. d. 18. quæſt. 2. concl. 6. Quæ ſententia probatur primò ex c. vt animarum. de conſtitutionibus. in 6. vbi Bonifacius VIII. decernit ſtatuta Epiſcopi excommunicantis eum, qui furtum fecerat, non comprehendere eum, qui furtum fecit extra diœceſim, & reddit rationem tex. cùm extra territorium ius dicenti non pareatur impunè, id eſt, cùm ſit dignus pœna, qui paret Iudici dicenti ius extra proprium territorium, quam rationem ſic explicat Tabien. verb. excommunicatio. 4. nu. 4. Statutum propriè eſt lex territorij, nec poteſt vires ſuas extendere extra territorium, quia videtur ibi legem dicere, quæ explicatio etiam eſt de mente Panormit. in c. licet. de foro competenti. n. 40. qui dicit, vbi ſtatutum imponit pœnam ipſo facto, cùm in continenti liget, fingitur eſſe in illo loco, vbi commiſſum eſt delictum. Secundò probatur: nam ſicut Epiſcopus habet limites circa perſonas, ita habet circa locum, ergo non debet tranſgredi limites à iure præfixos. Tertiò Epiſcopus non poteſt

 punire

punire ſubditum exiſtentē in aliena diœceſi aliqua pœna corporali, vt carceris, vel pecuniaria, ergo nec pœna excommunicationis.

Sit prima concluſio, Epiſcopus non poteſt excommunicare ſubditum exiſtentē in alieno territorio pro crimine quod commiſit in territorio alieno, ſiue ferat excommunicationem per ſtatutum, vel ſententiam generalem, excommunicando omnes qui furtum fecerint, vel qui fecerunt, niſi reſtituant, vel per ſententiam ſpecialem, vt ſi excommunicet Petrum, qui tale furtum fecit, niſi reſtituat; & quamuis feratur talis excommunicatio, non ligabit. Hæc concluſio eſt communis omnium, vt teſtatur Couar. c. alma mater. 1. p. §. 10. n. 3. etiam Panorm. in c. à nobis el 1. de ſenten. excommunic. n. 10. Et probatur argumentis factis pro præcedenti opinione, imò eſt expreſsè definita in dicto c. vt animarum, nam quamuis ibi ſolùm ſit ſermo de excommunicatione poſita pēr ſtatutum generale, tamen ratio textus æqualiter militat in excommunicatione lata per ſententiam ſpecialem. Vbi notatur primò cum Syluest. ver. excommunicatio 1. n. 6. circa finem, quòd hæc excommunicatio non poteſt ratificari per proprium Epiſcopum, etiamſi lata ſit in eius territorio, quia ab initio fuit nulla.

Secundò notatur, quòd hæc concluſio etiam habet verum, quamuis Epiſcopus exprimat ſuam eſſe intentionem excommunicare ſubditos exiſtentes in alieno territorio. Hoc eſt contra Bartolum & nonnullos Iuriſtas relatos à Couar. Sed hæc ſententia Bartoli non poteſt iure defendi, vt teſtatur ipſe Couar. & alij multi relati ab eo, & probo ratione deſumpta ex Panormita. loco citato, textus enim non dicit illum ſubditum non ligari ex defectu voluntatis ſtatuentis, ſed potiùs ex defectu iuriſdictionis, vt patet ex illis verbis, quia extra territorium ius dicenti non paretur impunè, ergo parum refert quòd exprimat ſuam eſſe intentionem illum excommunicare.

Secunda concluſio, Epiſcopus bene poteſt excommunicare ſubditum exiſtentē in alieno territorio pro crimine quod commiſit in proprio territorio Epiſcopi, vt ſi ſubditus Epiſcopi Cuſquenſis committat illic furtum, & ſtatim fugiat, bene poteſt excommunicari ab Epiſcopo Cuſquenſi. ita Soto d. 22. q. 2. art. 1. poſt 1. concl. Syluest. ver. excommunicatio. 1. n. 8. Armilla verb. excómmunicatio. n. 30. & alij. Probatur primò, nam ca. vt animarum. ſolùm loquitur de ſubdito delinquēte in alieno territorio, ſed iſte delinquit intra proprium territorium, ergo non excuſatur per hunc textum. Secundò, nam ſi iſte non poſſet excommunicari in territorio, in quo delinquit, cùm non poſſit excommunicari in alieno, ad quod ſe contulit, facilè poſſet ſubterfugere excommunicationem, & per conſequens eccleſiaſtica iuriſdictio in multis caſibus contemneretur, & defraudaretur quantùm ad forum exterius. Imò Syluest. n. 8. citato. in caſu 4. ait hanc concluſionē etiam habere verum, quando factum principiatum eſt in proprio territorio, licèt alibi ſit completum, prout ipſe latiùs explicat, & idem habetur ex Nau. cap. 27. n. 6.

Tertia concluſio, quando ſtatutum principaliter reſpicit rem exiſtentem in territorio ſtatuentis, bene poteſt quis excommunicari, licèt exiſtat in alieno territorio, verbi gratia, clericus diœceſis Cuſquēſis exiſtit Limæ, & habet in diœceſi Cuſquenſi beneficium, quod requirit perſonalem reſidentiam, bene poteſt Epiſcopus Cuſquenſis excommunicare illum, ſi non venerit ad reſidendum. ita Syluest. num. 8. Nauar. c. 27. n. 6. qui aliam rationem aſſignat, ſcilicet quia iſta non reſidentia incœpta eſt in proprio territorio; poteſt denique alia ratio aſſignari ex ipſo Syluest. quia iſte fictione quadam iuris cenſetur peccare in proprio territorio, quia tenebatur ibi reſidere, nam vbi aliquis tenetur aliquid facere, & non facit, factum videtur, vbi id facere debebat.

l. qui

[illegible] non facit.ff.de regulis iuris.& c.1.de [illegible] in 6. Ex quo infert Sylueſ. quòd ſi Epiſcopus præcipiat ſub excommunicatione, vt omnes clerici veniant ad Synodum,clerici ſubditi licèt exiſtant in alieno territorio ligantur. Ex hoc nonnulli colligunt, quòd ſi ſubditus deliquit in alieno territorio, & exiſtens ibi conuenitur coram proprio Epiſcopo, poteſt Epiſcopus vocare illum, & ſi non compareat, poteſt illum excommunicare; ſed alij viri docti tenent contrarium, vnde dicunt quòd Epiſcopus non poteſt compellere ſubditum exiſtentem in aliena diœceſi,vt compareat, niſi quando ille aliàs tenebatur comparere ratione officij, vel alia via,ſcilicet propter magnam neceſſitatem, vel vtilitatem ſuæ diœceſis, vt ſi valdè neceſſarium ſit ad rectam eius gubernationem, vt in caſibus dictis de reſidentia & Synodo, quos caſus ego quidem libenter admitto; ſed vt clariùs reſoluatur hæc difficultas, quæ duo continet puncta:primum de citatione,ſecundum de excommunicatione.

De primo puncto ſciendum eſt, quòd illud tractat latiſſimè Geminianus in c. Romana. §. contrahentes.à numer.12. de foro competenti.in 6. vbi ponit quàm plurimas diſtinctiones; Panormit.autem in c.licet. de foro competenti. numer.41. Cynus,& alij abſolutè dicunt,quòd Iudex poteſt citare ſubditum exiſtentē in alieno territorio;ſed mihi verior videtur doctrina Bartoli in l.1.§.1.ff.de requirendis reis. quam refert & ſequitur Hippolytus de Marſilijs ſuper legem finalem. ff.de iuriſdictio.omnium Iudicum. num.34.& Didacus Bereſ. li. 3.ordinamenti.tit.2.leg.1. [illegible] 3. quòd quando ciuitates ſunt ſub vno Principe, permittitur talis citatio verbalis, aliàs non; quam doctrinam Iaſon tenet eſſe communem. Vnde ſecundùm ſententiam hanc ſit,

Quarta concluſio, ſubditus, qui deliquit in alieno territorio, & exiſtit ibi, [illegible] conueniatur coram Prælato ſui domicilij, non poteſt citari, ſi diœceſes diſtinctę ſint,ſecus ſi territoria ſint ſubiecta eidem Epiſcopo, verbi gratia, territoria duorum Vicariorum foraneorum eiuſdem Epiſcopi, *como el Vicario de Truxillo, y el Vicario de Tia*, & loquor in concluſione de citatione ratione delicti, nam quando citatio eſt ratione contractus, bene poteſt fieri de vno Epiſcopatu ad alium, vt habetur ex dicta Clement. Romana. §. contrahentes. quoniam citatio, quæ fit ratione contractus,non afficit immediatè perſonam, ſed rem, ſcilicet eius bona; at verò citatio ratione delicti immediatè afficit perſonam.Si opponas text. in clement. Paſtoralis. de ſententia & re iudicata,verſiculo,vt illud.vbi declaratur, citationem quandam ratione delicti factam in alieno territorio fuiſſe nullam. Reſpondetur,quòd iſta facta eſt extra Regnum, atque adeò ciuitates non erant ſub vno Principe.

Quinta concluſio,etiam in caſu in quo poteſt fieri citatio extra territorium, non poteſt ferri excommunicatio; hæc eſt contra Geminianum, cuius fundamētum eſt, quòd excommunicatio non requirit executionem realem hominis, ſed tranſit inuiſibiliter: ſed certè hoc fundamentum deſtruit rationem textus in c. vt animarum,ſcilicet,quia extra territorium ius dicenti non paretur impunè; nam text. ibi loquitur de excommunicatione,vnde noſtram concluſionem tenent aliqui relati à Geminiano. Et probatur primò: nam excommunicatio eſt pœna afflictiua perſonæ. Vnde gloſſa magna in d.c.Romana §. contrahentes. dicit quòd ſicut iudex non poteſt facere citationem realem, id eſt, quòd reus capiatur extra territorium, ſic etiam non poteſt facere citationem ad hoc, vt poſſit Iudex contractus excommunicare,quia excommunicatio eſt pœna afflictiua perſonæ. Secundò,quia per excommunicationem magis perturbarētur iuriſdictiones, quàm per ſolam citationem verbalem. Tertiò,nam cùm excommunicatio ſecum trahat executionem, ſicut Iudex non poteſt exequi actualiter extra

tra proprium territorium, ita non poteſt excommunicare.

Nec obſtat dicere, quòd qui non poteſt facere totum iudicium, non poteſt partem, ergo qui non poteſt excommunicare, non poteſt citare. Non, inquam, obſtat, quia ſæpe licet in parte, quod non licet in toto.

Sexta concluſio, quando ſubditus deliquit in alieno territorio, & reuertitur ad proprium, & ibi conuenitur, poteſt excommunicari à proprio Epiſcopo, verbi gratia, ſubditus Quitenſis commiſit furtum in Epiſcopatu Cuſquenſi, & reuertitur Quitum, ibique conuenitur vt reſtituat, bene poteſt excommunicari ab Epiſcopo Quitenſi; ita Syluef. & Sot. locis citatis. Ent. num. 1. in fin. Et probatur. Delinquẽs ratione perſonæ eſt ſubditus Quitenſis, & cauſa eius agitur in proprio territorio, ergo. Ex dictis infero cum Syluef. c. vt animarum. tunc habere locum, quando delinquens & res circa quas delinquit, & ipſum delictum ſunt totaliter extra territorium excommunicantis. Ad argumenta in contrarium.

Ad primum & ſecundum dicimus, quòd ſolùm probant primam concluſionem.

Ad tertium reſpondetur, concesso antecedenti negatur conſequentia, & ratio diſcriminis eſt, nam illæ pœnæ corporales non incurruntur ipſo facto, ſed per condemnationem Iudicis, & ad earum executionem neceſſariò debet fieri aliquis actus iudicialis in aliena diœceſi; at verò excommunicatio cùm incurratur ipſo facto, & ſecum trahat executionem, non requirit actum iudicialem in aliena diœceſi, ad hoc quòd incurratur, & ideò in aliquibus caſibus poteſt comprehendere exiſtentem in alieno territorio.

Dvbitatvr tertiò, vtrùm Epiſcopus poſſit excommunicare ſubditum alienum in proprio territorio? De hoc bene tractat Panorm. c. à nobis. el 1. de ſententr. excommunic. num. 7. hoc enim caput eſt fundamẽtum huius dubij. Notatur quòd excommunicatio poteſt ferri pro culpa præterita, vt propter furtum, ſi non reſtituat; vel pro culpa futura, verbi gratia, quando præcipitur ſub excommunicatione vt qui ſcit, quis fecerit furtum, vel contineat tales ſcripturas, denunciet illum; & loquendo de culpa præterita.

Prima concluſio ſit, Epiſcopus bene poteſt excõmunicare ſubditum alienum, qui deliquit in proprio territorio Epiſcopi, & ibi manet; hæc eſt certiſſima, & probatur, nam vt eſt textus in c. finali. de foro competenti. ratione delicti ſortitur quis forum, & per conſequens fit ſubditus, ergo poterit puniri pœna excommunicationis, ſicut & qualibet alia pœna.

Secunda concluſio, ſi autem iſte alienigena profectus eſt ab ea diœceſi, antequàm ferretur excommũnicatio, non poteſt excommunicari. ita Syluef. ver. excommunicatio. 2. num. 10. Tabien. ver. excommunicatio. 4. num. 6. Armil. num. 35. Contrà, iſte iam factus fuit ſubditus ratione delicti, ergo poteſt excommunicari extra illud territorium, ſicut ille qui eſt ſubditus ratione perſonæ, vt vidimus in ſecunda concluſione dubij præcedentis. Nonnulli hoc argumento conuicti concedunt conſequentiam, ſed alij meliùs negant; eſt enim longè diuerſa ratio in ſubdito ratione perſonæ, vel ratione delicti, nam ſubditus ratione perſonæ, eſt ſubditus ſimpliciter & abſolutè; at verò ſubditus ratione delicti non eſt ſimpliciter ſubditus, ſed ſecundùm quid, ſcilicet ratione delicti, vt notat gloſſa Clement. quamuis. de foro competenti. verbo, indulgemus. & ideò ſolùm poteſt puniri ab Epiſcopo alieno, quandiu manet in diœceſi ipſius Epiſcopi, in qua deliquit. Verùm hæc ſecunda concluſio duas habet limitationes. Prima, quòd iſte alienigena non ſit præuentus citatione, antequàm diſcederet, tunc enim excommunicari poteſt, quia iam incœptum eſt iudicium in tempore & loco, quo iſte erat ſubditus, ergo rectè poteſt finiri idem eſt ſi ad requiſitionem Epiſcopi eius territorij, in quo deliquit, citetur à proprio Epiſcopo, ad quod Epi-

ſcopus

... requiſitus tenetur, vt notant Doctores in c.finali, de foro competēti; tunc enim te... reſpondere, & ſi non faciat, poteſt excommunicari ab Epiſcopo territori... quo deliquit.ita Syluest. & Armil. locis citatis. Secunda limitatio eſt, niſi ille qui deliquit in alieno territorio, habeat ibi domicilium, tunc enim poteſt excommunicari etiam extra illud territorium, quia eſt ſubditus ratione domicilij, & non tantùm ratione delicti. Has duas limitationes ponit Syluester, ſed certè hæc ſecun... non tam videtur limitatio ſecūdæ concluſionis, quàm diſtinctus caſus pertinens ad ſecundam concluſionem dubij præcedentis, nam qui eſt ſubditus ratione domicilij, eſt ſubditus ratione perſonæ, & non ſolùm ratione delicti loquendo de culpa futura.

Sit tertia concluſio, ſi excommunicatio feratur per ſententiam Iudicis, non comprehendet alienigenas, qui poſteà ibi deliquerint, & generaliter loquendò ſolùm ligat eos, qui tempore latæ ſententiæ erant ſubditi iuriſdictioni ferentis eam; non tamen eos, qui poſteà fiunt ſubditi, ſiue ratione delicti, ſiue ratione perſonæ; vt ſi ... iſcopus Cuſquenſis ferat excom... ...ionem contra ſcientes, quiſnam ... tale furtum, & non manifeſtantes, ſi ... originarius Limenſis perueniat ad ciuitatem Cuſquenſem poſt latam hanc ſententiam, quamuis ibi acquirat d...ium, & cognoſcat furem, & non manifeſtet, non ligabitur. ita Syluest. & Armil. locis proximè citatis. Tabien. ver. excommunicatio. 4. num. 2. in fine, & Couarru. loco citato. numer. 2. vbi allegat Innocent. Panormit. & alios, inter quos eſt E... num. 2. in fin. qui hanc rationem aſſignant, quòd ſententia referenda eſt ad tempus, in quo pronunciatur; tunc enim in ... nenti ſumit vires aduersùs eos, contra quos fertur, ergo ſolùm habet vim contra eos, qui tunc erant ſubditi. Ex quo ... viri docti, quòd licèt tempore quo profertur huiuſmodi ſententia, ille ... exiſtat in ciuitate Cuſquenſi, ſi tamen nondum eſt factus ſubditus ratione perſonæ, quia nondum acquiſiuit domicilium, non ligabitur, quoniam tempore prolationis ſententiæ non erat ſubditus nec ratione delicti, nec ratione perſonæ.

Quarta concluſio, ſi excommunicatio feratur per ſtatutum generale, ligat non ſolùm eos, qui tempore quo ſtatutum conditur, ſunt ſubditi, ſed etiam eos, qui poſteà fiunt ſubditi ſiue ratione perſonæ, ſiue ratione delicti. Ita Couar. n. 2. citato, & Tabien. loco citato, vbi allegat Panormit. in c. à nobis. el 1. de ſentent. excommunicationis. Et probatur ex eodem c, iuncta gloſſa, verbo, non niſi ſubditi. Secundò, nam lex de ſe eſt perpetua, niſi derogetur, & ſemper loquitur, vt habetur in l. Arriani. C. de hæreticis.

Circa corollarium tertiæ concluſionis notatur, quòd vt aliquis ligetur illa ſententia, ſatis eſt quòd non exiſtat ibi tanquàm hoſpes per modum tranſitus, ſed animo habitandi per aliquod tempus, verbi gratia, per annum, vel dimidium, & hoc tantùm intendunt, qui inferunt illud corollarium, imò nec poſſunt aliud intendere, nam ſicut leges obligant huiuſmodi hominem, quamuis poſt latam legem venerit ad habitandum, vt tenent communiter omnes Doctores, ita etiam obligabit eum ſententia, ſi tempore quo ipſa fertur, exiſtat ibi animo habitandi.

Dvbitatvr quartò, vtrū ſubditi Religioſorum exemptorum extra loca, in quibus degunt, delinquentes ligentur excommunicationibus ſuorum Prælatorum? Reſpondetur, quòd ligantur, quamuis oppoſitum teneat Angel. ver. excommunicatio. 1. num. 15. ſed noſtram ſententiam videtur tenere Syluest. ver. excommunicatio. 2. nu. 15. vbi refert Laurentium dicentem, quòd totus mundus eſt eis pro territorio; vnde vbicunque eſt perſona ſubiecta, vel potiùs religata, illuc extendit ſe Prælatorum poteſtas; & probatur efficaciſſima ratione, meo iudicio: nam aliàs ſequeretur, quòd ſi Prælatus præciperet ſub excommunicatione

[illegible] ſententiæ, quòd nullus religioſus ingrediatur aliquam domum fœminæ ſuſpectæ, talis excommunicatio non ligaret rel[igioſum] qui ſi[bi] violârem hoc præceptum, quod tamen videtur abſurdum; & probatur præterea: nam Prælati religioſorum non habent territoria diuiſa, ſicut Epiſcopi.

Præterea dico, quòd ſi Religioſus fugiat, poteſt Prælatus illum vbicunque ſit, capere propria authoritate, etiam non implorato auxilio brachij ſæcularis. ita Nauar. l.b.5. Conſil. tit. de ſententia excommunicationis. num.55. vbi citat Baldum. l. 1. C. ſi quis curialis vel cohortalis, dicentem, omnes qui debent obedientiam perpetuam, ſi ab obedientia fugiant, poſſunt propria authoritate capi, & conuicti debent ad obedientiam reduci. Vnde ſi religioſus fugiat à monaſterio, vel vxor à viro, propria authoritate poteſt capi, ſi non eſt quæſtio de obedientia, ſecus eſt, ſi ſit quæſtio de obedientia, quia negat ſe ad obedientiam teneri, vel habere vxorem; & hoc intelligo, quamuis teneremus cum Angelo, quòd non poſſet ibi eum excommunicare; & ratio eſt, quoniam hæc captio non tam eſt per viam iuriſdictionis, quàm per viam dominij & rei vendicationem. Vnde gloſſa ff. de rei vendic. l. 1. §. 1. verbo, vendicare, dicit patrem vendicare ſuum filium, ſicut Abbas petit Monachum ſuum, & hanc doctrinam intelligo non ſolùm quando Religioſus fugit ſine licentia, ſed etiam quando init cum licentia per certum terminum, & eo tranſacto non vult redire ad obedientiam. Probatur: nam militat eadem ratio.

Dubitatur quintò, vtrùm excommunicatio lata per Epiſcopos comprehendat eos, qui delinquunt in loco exempto non in territorio Epiſcopi? Archidiaconus & alij relati à Syluest. ver. excommunicatio. 2. nu. 1. 2. tenent quòd ſic. Probant, nam iſte locus exemptus eſt de diœceſi & territorio Epiſcopi. Cótrarium eſt probabilius ſic Tabien. ver. excommunicatio. 4. num. 4 circa finem, Armilla ver. excommunicatio. num. 50. Syluest. loco citato. & multi, quos ibi citat; multi etiam recentiores. Videtur etiam de mente Nau. conſ. 50. de reg. vbi ſequutus Decium & alios dicit, quòd Iudici ordinario non paretur in loco exẽpto. Verbi gratia, præcipit Epiſcopus ſub excommunicatione, ne aliquis furetur rem ſacrá, ſi ſubditus eius furetur calicem in loco exempto, non incurrit. Probatur: nam locus exemptus & locus extra territorium æquiparantur quoad iuriſdictionem; & ſic patet ad fundamentum contrariorum, nam locus ille eſt de territorio Epiſcopi quantùm ad ſitum, ſed non quantùm ad iuriſdictionem, nec per hoc manebit delictum impunitum, nam poterit conueniri coram ſuo ordinario. ita Geminianus c. vt animarum. de conſtitutionibus, in 6. nu. 18.

Ex dictis ſequitur, quòd ſi Epiſcopus ponat excommunicationem contra ingredientes monaſteria monialium ad loquendum cum illis, qui ingreditur monaſterium exemptum, non incurret; ſecus eſt, ſi ferret excommunicationem contra accedentes ad monaſteria etiam exempta. ſic Armil. & Syluest. vbi ſup. nam licèt monaſterium ſit exemptum, tamen via qua pergitur ad illud, non eſt exempta; & ratio diſcriminis inter hos duos caſus eſt, quòd in primo excommunicatio non ponitur propter acceſſum, ſed propter peccatum, quod committitur intra monaſterium; in ſecũdo verò imponitur propter acceſſum ad monaſterium.

Dubitatur ſextò, vtrùm excommunicatio lata ab Archiepiſcopo comprehẽdat etiam Suffraganeos, vel tantùm diœceſanos? Reſpondetur, ſi excommunicatio feratur per ſtatutum, comprehendit etiam Suffraganeos; ſi verò feratur per ſententiam, comprehendit tantùm diœceſanos. ita Geminianus in c. Romana. de ſentent. excommunicationis. in 6. & Couarru. num. 3. ſup. citato, vbi ait hoc eſſe receptum communiter; ſed primus modus intelligendus eſt, quando ſtatutum factum eſt in Concilio Prouinciali; aliàs tantùm

tantùm ligabit diœceſanos. ſic gloſſa d.c. Romana. in principio, & etiam verbo, ſententiæ. Et probatur:nam Archiepiſcopus non habet iuriſdictionem ordinariam erga Suffraganeos Prouinciales, niſi in quibuſdam caſibus, relatis à Syluеſ.verb. Archiepiſcopus. Hinc infert Couar.quòd nomine ſubditorum Archiepiſcopi, proprie loquendo, non intelliguntur Suffraganei,ſed diœceſani.

Vltimò notatur cum Armil.ver.excommunicatio.num.29.& Tabien.excommunicatio.4.num.2.quòd Archiepiſcopus & Mendicãtes non fiunt ſubditi ratione delicti;ſed quantùm ad Mendicantes limitatum eſt per Tridentin. ſeſſ.6. Decreto de reformat. c. 3. ſeſſ. 21. Decreto de reformat.c.8.ſeſſ.25.de Regularibus.c.14.quibus in locis deſignantur quidam caſus, in quibus Regulares etiam exempti,ſi delinquant,poſſunt puniri ab Epiſcopis.

De cauſa materiali excommunicationis,nempe de ſubiecto,in quo recipitur excommunicatio.

Caput IV.

DISPVT. VNICA.

De perſonis, quæ poſſunt excommunicari.

DVBITATVR primò, vtrùm licitè poſſit excommunicari is,de quo creditur, non eſſe corrigendum per excommunicationem, ſed potiùs indurandum? Ioannes Andreas,Dominicus,& alij relati à Couar.c.alma mater.p.1.in initio. n.10. tenent, quòd non debet Iudex hunc excommunicare. Quorum opinio ſic probatur: non debet quis fraternaliter corripere peccatorem, ſi credat illum magis eſſe indurandum,ergo idem dicendum eſt de correctione quæ fit per excommunicationem.

Pro reſolutione ſupponendum eſt primò, quòd excommunicatio non eſt à Iudice temerè fetenda,ſed maxima cum deliberatione, tentatis priùs aliis facilioribus remediis inſtar prudentiſ Chirurgi, qui priùs quàm reſecet membrum, adhibet alias faciliores medicinas. ſic decretum eſt in can. ecce autem crimina.24. q.3.& in Trident.ſeſſ.25.c.3.de reformat.

Secundò ſupponendum eſt,hoc multò magis obſeruandum eſſe, ſi timeatur peccatorem potiùs eſſe indurandum excommunicatione, quàm emolliendum, tunc enim temperantiùs debet procedere Iudex, adhibendo plura remedia faciliora; quòd ſi hæc non ſufficiant, dicendum eſt quòd licitè & prudenter faciet fulminando excommunicationem. ita Couar.ſupr. & Palacios in 4.d.18.diſput.3. ad 4. Probatur, quoniam licèt excommunicatio non ſit medicinalis huic propter eius proteruiam, erit tamen aliis,vt timeant. Secundò ex Auguſt. & refertur can. corripiantur.24.q.3.& ex Hierony. vt refertur can.reſecandæ.eodem tit.vbi dicit, Reſecandæ ſunt putridæ carnes, & ſcabioſæ oues à caulis repellendæ, ne tota domus, maſſa,corpus,& pecora ardeant, corrumpantur,putreſcant & intereant;ſed notandum eſt,quòd non intendimus modò vniuerſaliter definire,quòd licitè poſſit Iudex excommunicare peccatorem, licèt credat illum obdurãdum, nam quæſtio eſt valdè controuerſa, vtrùm hoc liceat, quando proceditur via correctionis fraternæ; quam quæſtionem tractat Sot.5. de iuſt. quæ.6.ar.2.& Bañez 2.2.q.33.ar.8.dub.4. ſed ſolùm intendimus non eſſe vniuerſaliter verum,quòd quando peccator eſt indurandus, non poſſit excommunicari licitè.

Ad argumentum in contrarium conceſſo antecedenti negatur conſequentia: nam fraterna correctio principaliter ordinatur in bonum ipſius delinquentis; at verò correctio iudicialis, qualis eſt excommunicatio, principaliter ordinatur in bonum commune membrorum Eccleſiæ, ſecundùm doctrinam D.Thom. 2.2.q.33. art.6.

DVBITATVR ſecundò,vtrùm non

ſubditus poſſit excommunicari? Concluſio, nemo poteſt excommunicari ab aliquo, cuius non ſit ſubditus. textus eſt c.à nobis.de ſent.excommunicationis.el 1. & c.cùm inferior. de maiorit. & obedientia. Hinc ſequitur non baptizatum, licèt ſit catechumenus, non poſſe excommunicari.ita Sylueſ.ver.excommunicatio.1.nu.7. & Nauar.ca.27.nu.13.quia non eſt ſubditus Eccleſiæ, iuxta illud Pauli: *De iis qui foris ſunt, quid ad nos?*

Dvbitatvr tertiò, vtrùm locuſta poſſit excommunicari? Reſpondetur quòd non.ita Nauar.loco modò citatò, & Soto 5.de iuſt.q.12.art.2.concl.4. quia eſt incapax culpæ.

Dvbitatvr quartò, vtrùm Princeps, verbi gratia, Rex, vel Imperator poſſint excommunicari? Prima concluſio, ſtando in iure diuino & etiam in iure communi antiquo, bene poteſt excommunicari non ſolùm à Papa, ſed etiam ab Epiſcopo ſuo. Probatur primò de iure diuino, nam ſtando in iure diuino, Epiſcopus in ſua diœceſi poteſt omne illud, quod poteſt Papa in tota Eccleſia, excepta poteſtate infallibiliter definiendi res fidei. Secundò, probatur de iure communi antiquo, nam, vt habetur can. duo. 96. diſtinct. Innocentius excommunicauit Arcadium Imperatorem, & Ambroſius Epiſcopus excommunicauit Imperatorem Theodoſium.

Secunda concluſio, ſtando in iure communi minùs antiquo, poteſt quidem Papa excommunicare Regem & Imperatorem, ſed particularis Epiſcopus id non poteſt propria authoritate. Prima pars probatur: nam Papa ſemper retinet ſupremam authoritatem in foro interiori & exteriori ſuper omnia membra Eccleſiæ. Secunda verò eſt recepta communiter à Doctoribus, ſcilicet Anton.3.p.tit.25.cap.75.circa finem. Syluеſ.ver.excommunicatio. 1.nu. 10.Tabien.ver.excommunicatio.4. paulò ante quæſt.3.Armill. verb.excommunicatio.num.28.Syluеſt. allegat §.cùm humana,2.quæſt.7.ſed iſte §. non inuenitur ibi; Tabien. & Armil. allegant can. nos ſi incompetenter.§.Baalam.2.quæ.7.ſed certè nihil probat ad propoſitum; ſufficiat nobis tantorum virorum authoritas.

Tertia concluſio, loquendo de priuilegiis particularibus, certum videtur, quòd Imperator & Rex ſunt exempti à iuriſdictione Epiſcoporum, ita vt non poſſint Epiſcopi eos excommunicare authoritate propria.

Dvbitatvr quintò, vtrùm Vniuerſitas poſſit excõmunicari? Prima concluſio, Vniuerſitas, vel collegium immediatè non poteſt excommunicari, vt dicendo, excommunico talem communitatem, vel collegium. Hæc recipitur ab omnibus, & habetur in c.Romana.de ſententia excommunicationis. in 6. & ratione probatur; excommunicatio maior non fertur niſi pro peccato mortali, ſed peccatũ eſt actus perſonalis: Vniuerſitas enim non peccat, niſi quia ſinguli peccant, ergo excommunicatio non debet immediatè ferri in ipſam communitatem. Confirmatur ratione, quam tradit text. quia non eſt probabile, quòd omnes & ſinguli de aliqua communitate peccẽt, ergo excommunicatio non eſt ferẽda in totam communitatem, nam comprehẽderet aliquos innocẽtes. Contrà primò Vniuerſitas poteſt interdici, ergo etiam excommunicari. Conceſſo antecedenti negatur cõſequentia: nam interdictum non ſemper ponitur pro culpa eorum, qui interdicũtur, ſed in odium illius, qui in ciuitate eſt excommunicatus, quare interdicti ſi non habeãt culpã, licèt arceãtur à diuinis officiis, non tamen priuantur Eccleſiæ ſuffragiis. Secundò, aliquando puniuntur pœna temporali innocentes pro nocentibus, ergo etiam tota Vniuerſitas poteſt excommunicari pro aliquibus eiuſdem Vniuerſitatis delinquentibus. Negatur conſequentia; nam in bonis temporalibus vnus dependet ab alio, & ideò pœnæ temporales vnius deriuãtur ad aliud, verbi gratia, Pater hæreticus punitur in filiis; at verò quoniam ſpiritualia bona ſunt propria vnius

vniuſcuiuſque, ideò nullus punitur in illis, niſi pro peccato proprio.

Secunda concluſio, ſi excommunicatio feratur contra ſingulos nocentes de Vniuerſitate, licita erit, ita Nauar. lib. 5. Conſil.tit. de ſententia excommunicationis. conſil. 20. dicto 4. & alij. Probatur, quoniam nec punitur aliquis innocens, nec remanet impunitus aliquis nocens; hæc autem excõmunicatio duobus modis poteſt ferri, ſcilicet generaliter, vt dicendo, Excommunico omnes & ſingulos nocentes de tali Vniuerſitate, qui commiſerunt tale vel tale delictum. ita Nau. ſuprà. vel ſpecialiter dicendo, Excommunico Petrum, & Paulum, & Alphonſum, &c. nominando ſingulos de tali Vniuerſitate, quos conſtat eſſe nocentes, & hæc concluſio ſolùm intelligitur de nocentibus mortaliter, non venialiter. ita Nau. ſuprà, conſil. 24.

DVBITATVR ſextò, ſi de facto excõmunicatio feratur immediatè in ipſam Vniuerſitatem, verùm talis excommunicatio non ſolùm ſit illicita, ſed etiam nulla? Prima opinio tenet, quòd eſſet valida, ſic gloſſa dicto c. Romana. verbo, penitus. Angel. verb. excommunicatio. 1. nu. 7. Couar. 1. variarum. c. 8. num. 9. dicit hanc eſſe tutiorem.

Secunda opinio dicit quòd eſſet inualida, hanc tenent Doctores infrà citandi pro ſecunda concluſione, & Couar. ait eſſe veriorem ſecundùm rigorem iuris, quamuis primam dicat eſſe tutiorem.

Pro reſolutione notatur primò, quòd Vniuerſitas poteſt dupliciter ſumi. Primo modo abſolutè, vt abſtrahit & præſcindit à ſingularibus membris: ſecundo modo pro omnibus ſingularibus membris ſimul ſumptis.

Secundò notatur, quòd excommunicatio poteſt ferri nullo præcedente examine, verùm ibi reperiantur aliqui nocentes, & nulla facta reſtrictione ad nocentes, vel præcedente examine, & facta reſtrictione ad ſolos nocentes.

Sit prima concluſio, ſi excommunicatio feratur in Vniuerſitatem, vt abſtrahit & præſcindit à ſingularibus membris, eſt nulla, ſiue præcedat examen, ſiue non, ſiue feratur à Prælato inferiori, ſiue ab ipſo Papa. Hæc eſt Sylueſ. ver. excommunicatio. 1. n. 10. & recepta communiter, nam communitas hoc modo ſumpta non eſt perſona vera, ſed repræſentata & ficta. ff. de fideiuſſoribus. l. mortuo. neq; eſt baptizata, ſed ſententia excõmunicationis tantùm ligat veram perſonam habẽtem animam rationalem, ergo. Minor probatur: communitas hoc modo ſumpta non communicat ſuffragiis Eccleſiæ, communicatio enim conſiſtit in actibus ſingularibus. Sumendo autem Vniuerſitatem ſecundo modo, ſcilicet pro omnibus ſingularibus membris ſimul ſumptis, ſit

Secunda concluſio, ſi excommunicatio feratur contra Vniuerſitatem, nullo examine præcedente, & nulla facta reſtrictione ad ſolos delinquentes, eſſet nulla, taliter quòd non ligaret etiam eos qui fuerunt in culpa, ſiue feratur ab inferiori Prælato, ſiue ab ipſo Papa. Hæc eſt de mente ſecundæ opinionis, & tenet eam Ricard. in 4. d. 18. art. 5. q. 3. Soto d. 22. q. 2. art. 2. Nauar. c. 27. n. 13. & 5. Conſil. tit. de ſententia excommunicationis. conſil. 20. dicto 3. & alij. Probatur primò: nam contineret errorem intolerabilem contra ius naturale & diuinũ, quod prohibet puniri innocẽtes, qui nullo modo ſunt probati nocẽtes; quod dico: nam Eccleſia & Reſpublica ciuilis aliquando punit innocentes probatos nocentes. Secundò: nam licèt in illo c. Romana. non annulletur expreſsè talis excommunicatio, ſed ſolùm prohibeatur, tamen attendendo rationẽ textus, quæ talis eſt (quoniam aliàs ſequeretur hoc inconueniens, quòd talis excommunicatio comprehenderet innocentes) ſequitur quòd Pontifex intendit annullare huiuſmodi excommunicationem, quia aliàs non euitaretur iſtud inconueniens.

Si obiicias quòd innocentes in foro interiori non manerent excommunicati,

ergo non ſequeretur illud inconueniens. Reſpondetur, quòd ſi talis excommunicatio eſſet valida, ſequeretur quòd innocens non probatus, nocens puniretur, ſaltem in foro exteriori, nam haberetur pro excommunicato, quod tamen eſſet contra ius naturæ: & hæc concluſio habet verum, ſiue excommunicatio feratur ſub hac forma, Excommunico totam hanc Vniuerſitatem; ſiue ſub hac, Excommunico omnes & ſingulos huius Vniuerſitatis. Probatur: nam ratio dudum facta militat eodem modo, imò propter eãdem rationem etiam haberet verum concluſio, licèt excommunicatio feratur ſub hac forma, Excommunico Præpoſitum, Decanum, Archidiaconum, &c. nominando ſingulos de collegio. ita Syluеſ. ver. excommunicatio. 1. num. 10.

Tertia concluſio, ſi præcedente examine conſtaret omnes & ſingulos de tali communitate eſſe nocentes, excommunicatio lata ab Epiſcopo contra talem communitatem ſumptam pro ſingulis membris, eſſet illicita, ſed valida; lata verò à Papa non ſolùm eſſet valida, ſed etiã licita. Quòd lata ab Epiſcopo eſſet illicita, probatur: nam eſſet contra tenorem illius c. Romana. cui Epiſcopus debet eſſe ſubiectus; quòd eſſet valida, probatur: nam in iſto caſu conſtat ſingulos huius communitatis eſſe nocentes, ergo nullus innocens puniretur: quòd verò lata à Papa eſſet licita, probatur: nam Papa non ſubiicitur iuri communi, ſed poteſt in illo diſpẽſare. Et hæc dicta ſint loquendo de excommunicatione per viam ſententiæ: nam ſi feratur per viam ſtatuti, ſi

Quarta concluſio, quòd licitè poteſt ferri contra ſingulos de Vniuerſitate, verbi gratia, quòd nullus collega egrediatur noctu è collegio ſub excommunicatione latæ ſententiæ, & tunc quilibet delinquẽs ligaretur. ita Sot. ſupr. & Syluеſ. verb. excommunicatio. 9. nu. 33.

Dubitatur ſeptimò, vtrùm ſemel excommunicatus poſſit iterum excommunicari? Et videtur quòd non, nam excommunicatio conſiſtit in priuatione ſuffragiorum Eccleſiæ, ſed priuatio non ſuſcipit magis & minus, ergo. Secundò, nam plura accidentia ſolo numero differentia non poſſunt eſſe ſimul in eodem ſubiecto.

Concluſio tamen ſit affirmatiua, quam tenet D. Tho. in addition. q. 22. ar. 6. Soto d. 22. q. 2. ar. 2. concl. 3. Sylueſ. ver. excommunicatio. 1. num. 10. Couar. c. alma mater. p. 1. §. 11. nu. 13. & Doctores communiter. Probatur ex can. Engeltrudam. 3. q. 4. & can. excellentiſſimus. 11. q. 3. ſed ego allego optimum text. c. cùm pro cauſa. de ſententia excommunicationis. Et hæc concluſio non ſolùm intelligitur quando eſt nouum crimen, ſed etiam propter idem crimen aggrauatis cenſuris ad maiorem terrorem & cõfuſionem: æquum eſt enim vt ſicut obſtinatio creſcit, ita etiam creſcat rigor pœnæ. ſic D. Tho. & Sot. & ad hoc facit dictus canon excellentiſſimus. ſed aduertit D. Tho. quòd in primo caſu, ſcilicet quando eſt nouum crimen, tot erunt principales excommunicationes, quot ſunt cauſæ, propter quas excommunicatur, vnde iſte poteſt abſolui ab vna excommunicatione manendo in alia, vt habetur dicto c. cùm pro cauſa. De quo plura dicemus in c. 7.

Ad primum in contrarium reſpondetur ad minorem, quòd priuatio licèt in ſe non ſuſcipiat magis & minus, ſuſcipit tamen in ordine ad ſuam cauſam, ſicut tenebræ dicuntur ſuſcipere magis & minus propter appoſitionem plurium corporum opacorum; & eodem modo excommunicatus pluribus excommunicationibus eſt indignior ſuffragiis, & magis elongatus ab illis, quàm excommunicatus vnica excommunicatione: & ſicut quando ſunt duo corpora opaca, ſublato vno, requiritur vlteriùs auferre alterum, vt aër maneat lucidus; ſic ablata vna excommunicatione, requiritur auferre alteram, vt homo poſſit frui ſuffragiis Eccleſiæ.

Ad ſecundum reſpõdetur primò, quòd illa maxima intelligitur de accidentibus reali

realibus, hæc enim ſunt quæ verè & realiter inhærent ſubiecto. Secundò, quòd illa maxima non habet verum in accidentibus, quæ dicunt ordinem ad aliquid extrinſecum, & hunc ordinem dicit excommunicatio ad actum excommunicantis, & ad cauſam propter quam excommunicat.

DVBITATVR octauò, vtrùm defunctus poſſit excommunicari? Quam quæſtionem eruditè tractat Caſtro 2. de iuſta hæreticorũ punitione. c. 19. & 20. Prima opinio tenet, quòd licèt non omnes defuncti poſſint excommunicari, tamen ille qui mortuus eſt in peccato hæreſis, licèt non incidiſſet in excommunicationem ante mortem, vt ſi daretur caſus, quòd in iure non eſſet impoſita excommunicatio contra hæreticos, vt fortè non erat in Eccleſia primitiua, iſte poſt mortem poſſet excommunicari propter grauitatem criminis. Hanc videtur tenere Gratianus 24. quæſt. 2. can. penult. & vlt. Eandem ſequitur gloſſa c. ſi quis Epiſcopus. de hæreticis. verbo, poſt mortem. & Panormita. eodem ca. probat Gratian. ex 5. Synodo generali. act. 1. & 4. & Aug. & aliis Sanctis dicentibus hæreticos defunctos eſſe anathematizandos, prout refertur in can. ſanè. el 2. 24. qu. 2. Et confirmatur primò ex multis teſtimoniis Cõciliorum relatis à Caſtro cap. 19. ſcilicet Conſtantienſi ſeſſ. 8. vbi anathematizauit VVicleph iam defunctum; & 6. Synodus generalis act. 1. anathematizauit Dioſcorum & Pyrrhum, & act. vlt. anathematizauit Theodorum & alios hæreticos iam defunctos. Et vrget multùm c. à nobis. el 2. de ſententia excommunicationis. vbi Innocentius III. determinat excõmunicatum poſſe abſolui poſt mortẽ; & reddit rationem, quia ſcilicet Eccleſia poteſt ſoluere & ligare defunctos. Confirmatur ſecundò ex vſu Inquiſitorum, qui ſolent damnare ſua ſententia hæreticos, eos anathematizando, & exhumando eorum corpora, vt comburantur. Secundò probatur, Eccleſia concedit indulgentias defunctis, ergo poteſt illos excommunicare.

Secunda ſententia, quæ communis eſt, generaliter tenet nullum defunctum poſſe excommunicari directè & immediatè. Pro quo notandum eſt, quòd dupliciter poſſumus loqui de excõmunicatione. Primo modo de excommunicatione propriè, directè & immediatè: ſecundo largè, indirectè & mediatè, ad excommunicandum. Primo modo requiritur iuriſdictio erga ipſas perſonas excommunicandas; ad excommunicandum autem ſecundo modo non requiritur iuriſdictio erga perſonas excommunicandas, ſed ſatis eſt iuriſdictio circa alias, quibus poteſt præcipere quòd non offerant ſacrificia nec ſuffragia Eccleſiæ pro tali, vel tali perſona.

Prima concluſio, qui dum viueret incurrit excommunicationem, ſi ante abſolutionem moriatur, excommunicatus manet poſt mortem, & eſt priuatus eccleſiaſtica ſepultura, & ſuffragiis Eccleſię, niſi abſoluatur poſt mortem, vt poſteà dicemus. Hæc habetur ex cap. ſacris. de ſent. excommunicationis. Quæ concluſio habet verum, licèt ante mortem oſtendiſſet ſigna contritionis. ita Nau. conſ. 3. de ſepult.

Secunda concluſio, loquendo de excommunicatione primo modo, ſcilicet, directè & immediatè, nullus poteſt excommunicari poſt mortem propter aliquod crimen quantumcunque enorme, licèt ſit crimen hæreſis, dato quòd in iure non eſſet impoſita excommunicatio contra hæreticos. Hanc tenent authores ſecundæ opinionis, ſcilicet Anton. 3. p. tit. 25. c. 75. Sylueſt. verbo, excommunicatio. 1. n. 7. Soto d. 22. q. 2. ar. 2. Caſtro ſuprà, c. 19. Nau. c. 26. n. 32. & c. 27. nu. 13. Couar. c. alma mater. p. 1. §. 11. nu. 8. Armil. ver. excommunicatio. nu. 28. & Doctores communiter. Probatur, ad excommunicandum immediatè & directè requiritur iuriſdictio erga perſonas excommunicandas, ſed hanc iuriſdictio-

nem non habet Eccleſia erga defunctos, ergo. Minor probatur, in qua eſt tota difficultas. Primò, nam poteſtas ad excommunicandum collata eſt Eccleſiæ in illis verbis. *Quæcunque ligaueritis ſuper terram*, &c. ſed defuncti non ſunt ſuper terram, ergo. Secundò, Eccleſia ſolùm poteſt excommunicare inobedientes & cōtumaces, ſed defunctus iam non eſt contumax Eccleſiæ, cùm ſit extra eius territorium, ergo. Contrà, nam ſatis eſt quòd viuens fuerit contumax. Reſpondeo, nego hoc eſſe ſatis, imò vt aliquis excommunicetur, requiritur, quòd pro tunc ſit de iuriſdictione Eccleſiæ, ſed defunctus iam eſt extra iuriſdictionem Eccleſiæ militantis, ergo. Tertiò, Eccleſia non habet iuriſdictionem ad abſoluendum directè defunctum excommunicatum, vt dicemus; ergo neque ad excommunicandùm. Et hæc argumenta æqualiter militant in hæretico defuncto. Notandum eſt, quòd hęc cōcluſio habet verū, licèt homo ante mortem fuerit monitus ab Eccleſia, ſcilicet præcipiendo ei aliquid ſub pœna excommunicationis; hoc eſt contra nonnullos iuniores, ſed alij tenent noſtram ſententiam & meritò: nam, vt diximus c. 3. diſput. 2. dub. 3. ſententia in continēti ſumit vires, & ideò ſolùm habet vim contra eos, qui tempore quo fertur ſententia, ſunt ſubditi. Hinc ſequitur quòd ſi Ioannes mandauit Petro percutere clericum, & quando mandatum exequitur iam eſt defunctus Ioannes, non incurret excommunicationem canonis, ſi quis ſuadente.

Tertia concluſio, loquendo de excommunicatione ſecundo modo, ſcilicet mediatè & indirectè, bene poteſt Eccleſia excommunicare defunctum, qui deceſſit in peccato, huiuſmodi enim excommunicatio nihil aliud eſt, quàm præcipere ſuis miniſtris, ne offerant pro illo ſacrificia & ſuffragia Eccleſiæ; quod patet ex notab li ſup. poſito.

Quarta concluſio, Eccleſia bene poteſt declarare defunctum deceſſiſſe excommunicatum, ita Syluest. Soto, & Couar. locis vbi ſuprà: & patet ex practica Inquiſitorum, qui ſolent iuridicè declarare aliquem deceſſiſſe hæreticum & excommunicatum; ſed quoniam hîc erit facillimum intelligere ea, quæ dicuntur de abſolutione ab excommunicatione poſt mortem, pro eius dilucidatione notandum, quòd dupliciter poteſt aliquis decedere in excommunicatione. Primo modo, cum vera pœnitentia & ſignis contritionis, & deſiderio obtinendi abſolutionem ab excommunicatione, ſed eam obtinere non potuit ex aliqua cauſa accidentali. Secundo modo, ſine vera pœnitentia & ſignis contritionis, & abſque deſiderio obtinendi abſolutionem. Quo poſito

Quinta concluſio ſit, Eccleſia non poteſt directè abſoluere defunctum excommunicatum, quamuis deceſſerit cum vera pœnitentia & deſiderio obtinendi abſolutionem, bene tamen indirectè. Sic Armil. ver. abſolutio. n. 55. & 63. Couar. loco citato, vbi hoc tractat ex profeſſo; & pro vtraque parte concluſionis eſt text. c. à nobis. el 2. & c. ſacris. de ſenten. excommunicationis. Prima pars probatur eiſdem argumentis factis pro ſecunda cōcluſione: nam ad directè abſoluendum requiritur iuriſdictio in perſonas abſoluendas, ſicut ad excommunicandum: & prætereà probatur ex can. de communione. 24. qu. 2. & canone nec quiſquam. ead. cauſa. & quæſt. Secunda verò pars etiam probatur ex tertia concluſione: hoc enim non eſt aliud quàm Eccleſiam concedere facultatem, vt corpus poſſit ſepeliri in loco ſacro, & ſi erat ſepulrum in illo, quod non extrà habetur; & etiam concedere facultatem ſuis miniſtris, vt poſſint offerre pro illo ſuffragia & ſacrificia; nam ante huiuſmodi abſolutionem non poterant, vt conſtat ex textibus modò citatis. Verùm verò ſi de facto applicarentur, eſſent illi proficua, dicemus c. 6. Circa hoc autem duo ſunt notanda. Primò, quòd defunctus ab eo eſt abſoluendus, qui cū poſſit

poſſit abſoluere viuum & ſanum, & non à quolibet ſacerdote, qui eum poſſet abſoluere in articulo mortis. ſic Nauar. cap. 26. num. 32. & conſ. 3. de ſepult. & eſt text. in dicto c. à nobis. el 2.

Secundò, quòd ſi defunctus ſepultus eſt in loco ſacro, non eſt extrahendus, vt flagelletur ante huiuſmodi abſolutionē, ſed ſatis erit flagellare ſepulcrum; ſi autem eſſet ſepultus extra locum ſacrum, tunc exhumandus eſt, & flagellandus. ita Nauar. loco citato, & Syluest. vet. abſolutio. 3. n. 15.

Sexta concluſio, quando excommunicatus deceſſit ſine vera pœnitentia & ſignis contritionis, nullo modo eſt abſoluendus ab excommunicatione, ne indirectè quidem. Probatur, quia non eſt dignus vt abſoluatur, cùm ipſam abſolutionem contempſerit.

Ad argumentum pro ſententia Gratiani cum confirmatione reſpondetur, quòd in illis locis anathematizare non ſignificat excommunicare, ſed maledicere, ſicut hæreticus cùm cogitur abiurare hæreſim, cui adhæſerat, anathematizat illam, vt patet cān. ego Berengarius. de conſecrat. d. 2. & tamen non excommunicat eam; & B. Petrus cùm cœpit anathematizare & iurare, quia non nouerat Chriſtum, non excommunicauit ſeipſum. Et dato quòd in aliquo Concilio vel textu inueniatur, quòd Eccleſia excommunicauit defunctum, explicandum eſt dupliciter. Primò, de excommunicatione indirectè, & hoc modo explicat Caſtro ſup. c. 20. in fine illud c. à nobis. el 2. de ſentent. excommunicat. Secundò, quòd declarauit illum deceſſiſſe excommunicatum; & per hoc patet ad ſecundam confirmationem: nam Inquiſitores quando declarant aliquem deceſſiſſe hæreticum, declarant deceſſiſſe excommunicatum; & quoniam Eccleſia hoc ignorans admiſerat illum ad eccleſiaſticam ſepulturam, præcipiunt eius oſſa exhumari & comburi.

Ad ſecundum, conceſſo antecedenti negatur conſequentia: nam indulgentiæ non conceduntur defunctis per modum abſolutionis, ad hoc enim eſſet neceſſaria iuriſdictio in ipſos defunctos, ſed tantùm conceduntur per modum ſuffragij & ſolutionis, vt dixi in materia de indulgentiis.

DVBITATVR nonò, vtrùm Epiſcopus poſſit excommunicari ab Archiepiſcopo? Prima concluſio, per modum punitionis pro crimine commiſſo bene poterat excommunicare ſecundùm ius antiquum, non tamen ſecundùm ius nouum Concil. Trident. Primam partem tenet Panormita. c. paſtoralis. de offic. ordinarij. n. 2. & Syluest. verbo, Archiepiſcopus. n. 1. & eſt tex. cap. ſacro. de ſentent. excommunicationis. Si opponas canonem 1. 6. q. 3. vbi dicitur quòd ſi Epiſcopus crimen impoſuerit alicui clerico, vel laico, debet illud probare in Synodo, ergo à fortiori crimē ipſius Epiſcopi. Reſpondeo cum gloſſa ibi iſtum canonem loqui ſecundùm tempora Apoſtolorum, quando cauſæ omnes deferebantur ad Eccleſiam, vt can. relatum. 11. q. 1. & iuxta hoc debet intelligi gloſſa c. paſtoralis. verbo, exceptis. de offic. ordinarij. Secunda verò pars probatur: nam ſi cauſæ criminales ſint grauiores, referuantur ſummo Pontifici; ſi verò ſint minores, in Concilio tantùm Prouinciali cognoſcendæ ſunt, & determinandæ, vel à Deputatis per Concilium, vt ſtatuit Trident. ſeſſ. 24. decreto de reformat. c. 5.

Secunda concluſio, per modum præcepti bene poteſt excommunicare, verbi gratia, præcipiendo Epiſcopo ſub excōmunicatione, vt in Epiſcopatu ſuo tollat talem conſuetudinem prauam, vel vt obſeruet ſtatuta Eccleſiæ, denique quando præcipit vel prohibet id, quod iure ſibi conceditur. Probatur, poterat ſecundùm ius antiquum, & non eſt reſtrictum per Trident. quod tantùm loquitur de cauſis criminalibus, atque adeò de excommunicatione per modū punitionis, pro crimine iam commiſſo, ergo. Maior probatur:

tur: nam Epiſcopus eſt ſubiectus ſuo Archiepiſcopo, vt habetur can. de iis. 12. d. & c. paſtoralis. de offic. ordinarij.

Quid ſi Epiſcopi in Concilio Prouinciali congregati vellent vſurpare iuriſdictionem Archiepiſcopi, poſſetne Archiepiſcopus procedere contra illos per cenſuras?

Tertia concluſio, intra Concilium non poſſet, bene tamen extra. Prima pars probatur: nam in Concilio Archiepiſcopus, quamuis caput ſit, eſt tamen pars, & ideò ipſe ſolus non poteſt conciliariter determinare, nec procedere, niſi cum eo conſentiat maior, vel æqualis pars Epiſcoporum. Secunda verò probatur: nam rectè poteſt illis prohibere ſub excommunicatione, ne vſurpent iuriſdictionem illius, & inobedientes poterit excommunicare. Confirmatur, licitum eſt Metropolitano, imò & neceſſarium, defendere ſuam iuriſdictionem, & Eccleſia non habet alia arma efficaciora, quàm cenſuras, ergo poteſt vti illis. Confirmatur ſecundò: nam aliàs ſi in iſto caſu non poſſet defendere ſuam iuriſdictionem, ſequeretur, quòd gubernatio & iuriſdictio Archiepiſcopi eſſet manca & diminuta, maximè quoniam ſi expectaretur recurſus ad Papam, interim magna orirentur incommoda & ſchiſmata.

De cauſa & occaſione propter quã fertur excommunicatio.

Cap. V.

DISPVTATIO I.

De contumacia requiſita ad incurrendam excommunicationem.

INPRIMIS ſupponendum eſt, excõmunicationem inferri non poſſe, niſi propter aliquod peccatum, & quod non ſit purè interius, vt vidimus p. 1. dub. 9. & 10. Quo ſuppoſito

DVBITATVR primò, propter quas cauſas poſſit ferri minor excommunicatio? Vbi ſupponendum eſt, quòd licèt poſſit imponi à Iudice, tamen de facto nũquàm imponitur niſi à iure, vt diximus p. 2. diſp. 2. Quo poſito

Concluſio ſit, licèt antiquitùs incurrebatur in octo vel nouem caſibus relatis ab Innocent. c. 1. de ſententia excommunicat. & Syluest. verb. excommunicatio. 4. num. 2. tamen iam vnus ſolùm eſt in vſu, nempe participare cum excommunicato maiori excõmunicatione in caſibus prohibitis. Hinc ſequitur, excommunicationem minorem poſſe imponi pro peccato veniali contumaciæ.

DVBITATVR ſecundò, vtrùm excommunicatio maior poſſit imponi pro peccato veniali? Et videtur quòd ſic, peccatum veniale cùm ſit malum culpæ, maius malum eſt, quàm excommunicatio maior, quæ eſt malum pœnæ, ergo excommunicatio maior poteſt imponi pro culpa veniali. Secundò, ex Concil. Carthaginenſ. IV. ca. 24. vbi dicitur, quòd ſi ſacerdote in Eccleſia verbum faciente quiſpiam exierit, excommunicetur, ſed excommunicatio in dubio intelligenda eſt de maiori, vt vidimus par. 2. ergo. Sit tamen

Prima concluſio, ſtando in iure poſitiuo, non poteſt imponi pro veniali, ſed tantùm pro mortali. ita Sot. d. 22. q. 1. ar. 2. concl. 1. Couar. c. alma mater. p. 1. §. 9. nu. 1. & omnes Doctores; & eſt text. can. nemo Epiſcoporum. & can. nullus ſacerdotum. 11. q. 3. & in Trident. ſeſſ. 25. c. 3. de reformat. vbi ſtatuitur quòd non cõcedatur excommunicatio, niſi pro cauſa grauiſſima.

Secunda concluſio, etiam ſtando in iure diuino, non poteſt imponi maior excommunicatio niſi pro peccato mortali. Ita multi viri docti, & colligitur apertè ex doctrina Soti art. citato. concl. 4. Et probatur, poteſtas Eccleſiæ ad excommunicandum data eſt ei à Chriſto in ædificationem, non in deſtructionem, ſed ſi propter culpam venialem poſſet imponere maioré excommunicationem, eſſet in

in deſtructionem fidelium, ergo. Confirmatur: nam ſi Chriſtus contuliſſet Eccleſiæ hanc poteſtatem, aliquando ea vſa fuiſſet. Secundò: nam quando Chriſtus Matth. 18. tradidit Apoſtolis poteſtatem excommunicandi, ſolùm loquebatur de peccato mortali, vt patet ex verbis ipſius textus; prædixerat enim, *Non eſt voluntas Patris, vt pereat*; deinde dicit, *Si te audierit, lucratus es fratrem tuum*; perire autem nemo poteſt niſi propter mortale, nec lucrari niſi qui propter mortale perditus erat, imò & nomen ipſum, *ethnicus*, deſignat mortale peccatum. Tertiò: nam ſecundùm ius diuinum & naturale pœna debet proportionari culpæ, ſed excommunicatio maior eſt grauiſſima pœna, cùm per illam excludatur homo à participatione ſacramētorũ, ſuffragiis Eccleſiæ, ergo non debet ferri niſi contra eum, qui propter mortale peccatum excluſus eſt à regno cælorum? Confirmatur: nam crudelis eſſet Chirurgus, qui pro leui morbo membrum amputaret. Contrà: nam hoc argumentum etiam probat, quòd excommunicatio minor nō poſſit ferri pro veniali, ſiquidem priuat receptione ſacramentorum, quæ ſunt efficaciora ad obtinendum regnum cælorum, quàm orationes & ſuffragia, quibus priuat maior excommunicatio. Reſpondetur cum Soto, quòd non ſunt cætera paria, nā orationes & ſuffragia ſunt continua quędam præſidia, & ideò priuatio illorum grauiſſimè lædit; receptio autem ſacramentorum ratò eſt neceſſaria.

Ad primum reſpondetur negando cōſequentiam, ſicut non valet maius malum eſt peccatũ veniale quàm mors corporalis, ergo poteſt aliquis pro veniali damnari pœna mortis.

Ad ſecundum reſpondetur, quòd, vt diximus par. 2. ille canon intelligitur de minori excommunicatione ſecũdùm formam antiquam, ſecundùm quam excommunicari non erat aliud, quàm priuari ſacramento Euchariſtiæ. Secundò, dato quòd ille canon intelligeretur de maiori, hoc eſſet quando aliquis præmiſſa monitione contemneret audire concionem, nam tunc exire à cōcione, iam eſſet mortale ratione contumaciæ, vel etiam ratione ſcandali.

Ex dictis ſequitur, primò, quòd priùs ſaltem natura debet homo incidere in mortale, quàm in maiorem excommunicationem. Secundò, ſequitur quòd licèt aliquis Prælatus, etiam Papa, intentet ferre excommunicationem incurrēdam pro ſolo veniali, non tenebit factum. Tertiò, ſequitur quòd quicunq; excuſatur à mortali, liber erit ab excommunicatione maiori, vt latiùs infrà dicemus. Quartò ſequitur, quòd quandocunque lex, vel Prælatus præcipit vel prohibet aliquid ſub excommunicatione latæ ſententiæ, obligat ſub mortali, quamuis eius rei tranſgreſſio de ſe non ſit mortalis. ita Soto ar. 2. citato. colum. 2. corol. 1. Caſtro l. de lege pœnali. c. 5. documento 4. in fine. Couar. c. alma mater. p. 1. §. 9. n. 1. verſiculo primùm ſanè. vbi ait quòd vel lex habenda eſt pro iniuſta, vel præſumendum eſt, quòd legiſlator habuit intētionem obligandi ad mortale. Eandem ſententiam tenēt communiter omnes Doctores, imò authores citati loquuntur abſolutè non limitando de excommunicatione latæ ſententiæ. Ratio autem huius corollarij eſt, quòd cùm excommunicatio maior non poſſit ferri pro veniali, eo ipſo quòd lex, vel Prælatus præcipit aliquid ſub excommunicatione latæ ſententiæ, ſatis exprimit intentionem ſuam eſſe obligandi ad mortale, ſed hoc corollarium intelligendum eſt, niſi materia ſit leuis, ita vt neque in ſe, neque in ordine ad finē fiat grauis, vt magis explicabitur infrà: tunc enim non ſufficit conſtituere peccatum mortale, quantumuis præcipiatur vel prohibeatur ſub excommunicatione; vt ſi Prælatus præcipiat ſubdito ſub excommunicatione latæ ſententiæ, ne loquatur verbum otioſum, vel quòd recitet vnam ſalutationem Angelicam: probatur manifeſtè, Eccleſia non poteſt obligare ad

materiam tam leuē ſub peccato mortali, ergo nō obligabit, quāuis imponat excōmunicationem maiorē. Antecedens probatur, lex diuina & naturalis de non furādo licèt ex ſe obliget ad mortale, tamen ex paruitate materiæ obligat ad veniale, & votum de materia leui obligat ad veniale tantùm, ſed præceptum Eccleſiæ non poteſt eſſe maioris efficaciæ, quàm diuinum, ergo. Vnde vel talis lex erit iniuſta, vel, vt ait Mexic. difficult. 6. de excommunicat. talis excommunicatio magis dicenda eſt comminatio, quàm excommunicatio: non enim credendum eſt, Prælatum habuiſſe intentionem excommunicandi pro re leui. Contrà, contemptus etiam in re leui eſt mortale, ſed qui violat præceptum imponens pœnam excommunicationis latæ ſententiæ; contemnit legem, ergo quamuis materia ſit leuis, peccabit mortaliter.

Reſpondetur primò, negando maiorem cum Caietano in ſum. ver. contemptus. Couar. §. 9. citato n. 3. Medina 12. q. 96. art. 4. regu. 5. Secundò, dato quòd quando iſte nōn obediret legi ex contemptu formali, peccaret mortaliter, tamen nō loquimur in iſto caſu, ſed in caſu quòd non obedit alia cauſa.

Dvbitatvr tertiò, vtrùm non ſolùm maior excommunicatio lata, verùm nec ferenda ſeu comminatoria, poſſit imponi pro veniali; quod aliis verbis quæri ſolet, vtrùm quotieſcunque lex præcipit vel prohibet aliquid ſub excommunicatione ferenda, obliget ad mortale? Concluſio, talis lex obligat ſub mortali. Pro hac concluſione poſſent allegari authores citati dubio præcedenti, qui abſolutè loquuntur non limitando ad excommunicationem latam, ſed ſunt alij, qui tenent noſtram cōcluſionem expreſsè de excommunicatione ferenda. ita Syluest. verbo, præceptum. §. 3. Tabien. ver. lex. 2. §. 28. Soto d. 22. q. 1. at. 2. corol. 1. Ledeſ. 24. q. 23. ar. 3. dub. penult. Caietan. in Sum. verbo, præcepti tranſgreſſio. Nau. c. 23. n. 53. Petrus de Soto lect. 3. de excōmunicat. Armil. verb. præceptum. §. 6. Prætereà, nam Medina Cod. de reſtitut. q. 30. Contrad. de contractibus. qu. 52. Angel. ver. clericus. 9. n. 3. Syluest. eodem ver. n. 1. Tabien. eodem ver. & n. ideò dicunt clericum in ſacris negotiantem per propriam perſonam peccare mortaliter ſtando in iure communi, quia in extrauag. ne clerici, vel Monachi. de ſtatu Monachorum. eſt illis prohibitum ſub excommunicatione comminatoria.

Sed pro maiori explicatione huius concluſionis notandum eſt, quòd pœna excommunicationis comminatoriæ dupliciter poteſt imponi. Primo modo, ita vt poſſit Iudex excommunicare tráſgreſſorem ſine hoc quòd præcedat alia monitio. Secundo modo, ita vt requiratur alia monitio. Si petas quando requiritur alia monitio? Reſpondeo, quòd ſi loquamur de præcepto Iudicis, ex verbis ipſius conſtabit; ſi verò de canone vel ſtatuto, duplex regula poteſt aſſignari. Prima ea quę certiſſima, quādo canon vel ſtatutum id exprimit, vt de facto exprimitur in can. adminiſtratores. 23. q. 5. & c. non minùs. de immunit. Eccleſ. & c. ne clerici vel Monachi. de ſtatu Monachorum. in quibus requiritur admonitio Iudicis ad incurrendam excommunicationem impoſitam à iure ipſo facto, & quod magis facit ad rem, in Trident. ſeſſ. 14. c. 6. de reformat. imponitur ſuſpēſio comminatoria contra perſonas eccleſiaſticas, quæ præcedente monitione ordinarij nō geſtauerint habitum decentem, & ſeſſ. 24. c. 8. de reformat. imponitur excommunicatio comminatoria aduersùs concubinarios, qui ter moniti ab Epiſcopo, non ſe ſeparauerint. Secunda regula eſt, quam adhibent aliqui viri docti, & colligitur ex Mexic. difficult. 6. de excommunicat. poſt concluſionem ſecundam, ſcilicet quando materia quæ præcipitur ſub excommunicatione eſt leuis in ſe, tunc enim quidquid ſit de rigore iuris, tamen ex æquitate præſumitur non eſſe intentionem Eccleſiæ, quòd infligatur excommuni

municatio ante monitionem Iudicis. His ſuppoſitis eſt duplex opinio.

Prima eſt quorundam doctiſſimorum virorum, qui tenent concluſionem poſitam vniuerſaliter eſſe intelligendam, itaque quotieſcunque præcipitur aliquid ſub excommunicatione comminatoria, obligat ad mortale, ſiue requiratur alia monitio, ſiue non, & hoc, quamuis materia ſit leuis in ſe, allegant pro ſe Syluest. loco citato, & Sotum art. 2. citato. corol. 1. & quidem hi duo authores, præcipuè Sotus, clarè videntur loqui, quamuis materia ſit leuis, ſed non expreſsè loquuntur in caſu quòd requiratur alia monitio, imò Syluest. potiùs videtur loqui, quando non requiritur; ſed quidquid ſit de mẽte Syluest. & Soti, probatur hæc opinio. Primò, comminatio alicuius pœnæ non adiungitur iuſtè alicui legi, niſi tranſgreſſio legis ſit digna tali pœna, ſed ſolum peccatum mortale eſt dignum pœna excommunicationis maioris, ergo quotieſcunque lex comminatur talem pœnam, obligat ad mortale. Secundò, legiſlatores eccleſiaſtici poſſunt obligare ſub mortali, quamuis materia aliàs ſit leuis, ſed quotieſcunque ponitur excommunicatio cõminatoria, ſatis explicant ſuam eſſe intẽtionem obligare ad mortale, ergo verè obligant.

Secunda opinio dicit concluſionem eſſe intelligendam, quando non requiritur alia monitio: Hanc tenet Caietan. in Summa. loco citato. Nauar. loco citato, & multi viri doctiſſimi, & per hoc explicatũr doctrina Caiet. 2. 2. quæſt. 196. ar. 9. Contrà ad ſecundam: non enim retractauit in Sum. id quod dixerat 2. 2. vt quidam falsò putant, ſed explicauit, nam in 2. 2. loquutus eſt quando non requiritur alia monitio; in Sum. verò loquitur, quãdò requiritur; vt patet ex ratione, quam vtrobique aſſignat; quoniam in 2. 2. probat tranſgreſſorem præcepti continentis excõmunicationem comminatoriã peccare mortaliter, quia eo ipſo meretur excommunicationem, quòd non ſtat ſine peccato mortali; in Summa verò dicit nõ peccare mortaliter, quoniam ante admonitionem non ſit dignus excommunicatione, & quoniam hęc ſecunda opinio eſt à nobis amplectenda.

Dicimus primò, ſi materia eſſet leuiſſima, quia ſcilicet in ſe, & in ordinę ad finem eſt leuis, licèt præceptum comminetur excommunicationem, non obligat ſub mortali. ita Soto loco citato & Medina 1. 2. quæſt. 96. art. 4. poſt Regulam 9. & eſt de mente Caſtri 1. dę legę pœnali. c. 5. ante documentum 3. vbi ait eſſe ignorantiam, quòd putet Prælatus ſe poſſe omnia, etiam leuiſſima, mandare ſub peccato mortali, & in hac concluſione omnes debent conuenire. Dicimus ſecundò, concluſionem ſuprà poſitam intelligendam eſſe iuxta ſecũdam opinionem, itaque quando lex comminatur excommunicationẽ, & non requiritur alia monitio, tunc obligat ad mortale, aliàs non, niſi materia eſſet multùm grauis. Hoc dictum habet tres partes. Prima ſcilicet, quòd tunc obligat ad mortale, probatur; nullus poteſt incurrere excommunicationem maiorem niſi pro peccato mortali, ergo lex, quæ comminatur maiorem excommunicationem, quæ poſſit infligi ſine alia monitione, obligat ad mortale. Probatur conſequentia: nam qui vult aliquid, cenſetur velle omne illud ſine quo fieri non poteſt. c. prætereà. de offic. delegati. Secunda verò, ſcilicet quòd aliàs non obligabit ad mortale, probatur: nam eo ipſo quòd requiritur alia monitio, & materia non eſt multùm grauis, eſt ſignũ quòd legiſlator non vult tranſgreſſorem obligari ad mortale ante monitionem. Prætereà, quia nunquàm videmus Iudices ſine alia monitione excommunicare tranſgredientes legem, pręcipientem materiam leuem in ſe ſub pœna excommunicationis. Prætereà, quia non eſt credendum, quòd pia mater Eccleſia velit obligare ad mortale, quando materia eſt leuis ante monitionem Iudicis. Petis, quando peccabit mortaliter trãſgreſſor huiuſmo-

di legis? Reſpondeo, quando non obedierit vltimæ monitioni Iudicis, poſt quam monitionem poterit Iudex illum de facto excommunicare; tunc enim iam eſt contumax & dignus, vt excommunicetur.

Contrà arguitur ad probandum, quòd quando lex præcipit aliquid ſub excommunicatione, ſemper obligat ſub mortali, licèt materia ſit leuis, nam aliàs ſequeretur nullum eſſe diſcrimen inter legem eccleſiaſticam nõ imponentem pœnam, & inter legem imponentem pœnam excommunicationis. Probatur ſequela, nam quando materia eſt grauis, licèt lex non comminetur excommunicationem, obligabit ad mortale. Reſpondetur, negando ſequelam, & ad probationem dicimus magnum eſſe diſcrimen, nam quãdo lex non comminatur excommunicationem, nunquàm obligabit ſub mortali, ſi materia ſit leuis; at verò quando cõminatur excommunicationem, aliquando obligabit, vt quando præceſſit iam admonitio Iudicis, verbi gratia, in c. ſi quis. de vita & honeſt. clericorum. & in can. ſi quis. 25. d. eſt impoſita excommunicatio comminatoria contra clericum relaxantem comam, & contra eum, qui Sacerdote verbum faciente in Eccleſia, ſi tranſgreditur poſt talem monitionem, peccabit mortaliter; at verò ſi non eſſet impoſita excommunicatio, non peccaret mortaliter.

Tertia verò pars, ſcilicet quando materia eſſet multùm grauis, quamuis requiratur alia monitio, vtpote quia lex ita ſtatuit, obligabit ad mortale, quamuis nulla imponeretur pœna, ergo hæc obligatio non tollitur per hoc, quòd ad infligendam excommunicationem requiratur alia monitio. Sed hìc maximè aduertendum eſt cum Couar. c. alma mater. 1. p. §. 9. n. 5. verſiculo trina verò. quòd quando poſt canonem comminantem excommunicationem requiritur monitio, ſufficit vna. Petis, quæ materia erit grauis? Reſpondeo, quando hìc & nunc attentis omnibus circunſtantiis conducit ad conſequendum aliquod magnum bonum, vel vitandum aliquod graue malum, ſiue res illa ſit aliàs præcepta, ſiue non; verbi gratia, præcipiunt Inquiſitores ſub excommunicatione vt omnes confluant in templum ad audiendum edictum fidei, obligat ſub mortali, quia eſt ad exaltationem fidei, & vt ſciant homines, quæ ſint denuncianda Inquiſitoribus; idem dico, ſi ſæuiente peſte vel bello præcipiat Prælatus ſub excommunicatione, vt omnes cõfluant ad proceſſionem pro ſalute & pace Reipublicæ. ita Sot. art. 2. citato corol. 1. deniquè in particulari arbitrio boni viri relinquendum eſt. Hæc autem præcepta intelligenda ſunt comprehendere illos, qui ſine incommodo ire poſſunt: nam verba generalia ciuiliter & politicè intelligenda ſunt ceſſante impedimento, vt tradit Syluest. ver. excommunicatio. 2. n. 1. caſu 12. Iam ad argumenta primæ opinionis.

Ad primum reſpondetur, illam maiorem ſolùm eſſe veram, quando pœna taliter adiungitur legi, quòd poſt tranſgreſſionem poſſit infligi ſine alia monitione.

Ad ſecundum reſpondetur, concedo maiorem, & ad minorem dicimus, quòd quando requiritur alia monitio, non intendunt obligare ſub mortali, quantùm eſt ex vi pœnæ, ſecus eſſet ex parte materiæ, vt ſi ſit multùm grauis.

DVBITATVR quartò, quid ſecundùm prędicta affirmandum ſit de illo motu proprio Pij V. qui incipit, *De ſalute gregis Dominici*, vbi clericis in ſacris, & religioſis prohibet ſub excommunicatione comminatoria, ne interſint agitationi taurorum. Dico, *comminatoria*, nam quamuis nonnulli viri grauiſſimi dixerint hanc excommunicationem eſſe latæ ſententiæ; tamen reuerà ſolùm eſt comminatoria, & ita tenet Ludouicus Lopez infrà citãdus. Nec obſtat quòd poſtquàm Pius V, poſuit excommunicationem latæ ſententię contra Principes ſæculares, Magiſtratus, & Gubernatores, qui permiſerint agitatio-

nes

nes taurorum in ſuis terris, & prohibuit ſæcularibus huiuſmodi agitationes, ait, clericis quoque tam regularibus quàm ſæcularibus beneficia eccleſiaſtica obtinentibus, vel in ſacris ordinibus conſtitutis, ſub excommunicationis pœna, ne eiſdem ſpectaculis interſint ſimiliter prohibemus; non, inquam, obſtat, nam illud aduerbium, *ſimiliter*, non refert excommunicationem latæ ſententiæ, ſed prohibitionem immediatè præcedentem, per quam interdicit ſæcularibus, ne agitent tauros, & eſt ac ſi diceret, clericis etiam prohibemus, addendo pœnam excommunicationis, quam non impoſuerat contra ſæculares agitantes tauros; cui explicationi multùm fauet canon excommunicatos. 11. qu.3. vbi dicitur, quòd participans cum excommunicato ſimiliter excommunicationi ſubiacebit, vbi non eſt ſenſus, quòd incurret excommunicationem maiorem, ſed ſenſus eſt, ſubiacebit etiam excommunicationi, minori tamen, itaque aduerbium, *ſimiliter*, refert excõmunicationem, ſed non maiorem.

Hoc ſuppoſito aliqui abſolutè tenent, quòd peccant mortaliter non ſeruantes hunc motum proprium, ita tenet expreſſè Ludouic. Lopez in inſtructorio conſciẽtiæ.2.p.c.31.q.4. Ignatius Lopez de Mendoça in pract. criminali canonica.c.72. in fine, & Nauarr. lib.2. de reſtitut. p.2. cap.3. difficult.14. num.302. idem etiam tenent omnes qui in dubio præcedenti, in opinione prima dixerunt, quòd quotieſcunque præcipitur aliquid ſub excommunicatione comminatoria, obligat ad mortale, ſiue requiratur alia monitio, ſiue non, & hoc quamuis materia ſit leuis in ſe. Ex his verò authoribus, qui in ſecunda opinione tenuerunt legem comminantem excommunicationem non obligare ad mortale, ſi requiratur alia monitio, aliqui tenent quòd peccant mortaliter clerici & religioſi, quamuis aſſiſtant in occulto, & ſecluſo omni ſcandalo, quia indicant materiam hanc eſſe grauem; alij verò dicunt, quòd fortaſſis ante omnem monitionem peccabunt mortaliter ratione materiæ grauis, & poſt monitionem citra omnem controuerſiam peccabunt mortaliter. Ego verò

Dico primò, vbi motus proprius receptus eſt, & Prælati admonent clericos, ne aſſiſtant huiuſmodi ſpectaculis, qui non obedierint, peccabunt mortaliter.

Dico ſecundò, clerici in ſacris vel religioſi publicè aſſiſtentes huiuſmodi ſpectaculis mortaliter peccabunt etiam ante monitionem Prælati: nam aſſiſtere hoc modo eſt materia grauis huiuſmodi perſonis, quæ profitentur abrenunciare ſæcularem vitam; nam, vt bene ait Medina 1.2.q.96.ar.4. poſt regulam 5. multa præcipiuntur clericis & religioſis, quæ licèt ſecundùm ſe videantur leuia, tamen quia maximè conducunt ad decentiam & honeſtatem requiſitam clericis & religioſis, ſit grauis, & præter authores citatos ſubſcripsêre huic ſententiæ plures Theologi & Iuriſtæ huius Limenſis Academiæ, & Doctor Valcaçar Prouiſor huius diœceſis dixit hunc motum proprium eſſe receptum hîc in hoc Archiepiſcopatu.

Dico tertiò, qui occultè aſſiſteret, non peccaret mortaliter. Probatur: nam huiuſmodi aſſiſtentia non eſt tam indecens ſtatui clericali, ſicut aſſiſtentia publica.

Dico quartò, etiam ſtando in opinione illorum, qui dicunt omnem legem comminantem excommunicationem obligare ad mortale, ſiue requiratur monitio, ſiue non, ſi aliquis clericus vel Religioſus ex loco diſtante, ita vt moraliter non cenſeretur intereſſe agitationi taurorum, poſſet videre tauros ſecluſo ſcandalo, non peccaret mortaliter, imò nec venialiter contra motum proprium; vt ſi videret ex turri alta & diſtanti ab ipſa platea, vbi agitantur. Probatur: nam quando locus eſt ita diſtans, qui ibi eſt non cenſetur aſſiſtere huiuſmodi ſpectaculis, & ita tenent aliqui viri docti. Dixi, *nec venialiter contra motum proprium*, nam aliunde poterit peccare venialiter ex vana curioſitate, vel alia de cauſa.

Dico quintò, perſonæ prohibitæ hoc motu proprio ſunt omnes religioſi profeſſi ſolenniter, vel qui in Societate elapſo biennio emiſerunt vota, non tamen Religioſi nouitij, quia non ſunt propriè religioſi, & pœnæ benignè ſunt interpretandæ; excipiuntur tamen à Greg. XIII. laici Religioſi militares quorumcunque ordinum militarium, dummodò non ſint initiati ſacris, non tamen excipiuntur Religioſi clerici conuentuales eorundem ordinum, licèt non ſint initiati ſacris, nam hi includuntur in motu proprio Pij V. & non excipiuntur à Greg. XIII. Vtrùm autem hic motus proprius comprehendat moniales, ratio dubitandi eſt: nam Pius V. ſolùm loquitur dè clericis, tam regularibus quàm ſæcularibus; moniales autem non ſunt clerici regulares, & licèt in materia fauorabili nomine clerici intelligantur etiam moniales, vt in can. ſi quis ſuadente, nam fauores ſunt ampliandi; tamen in materia odioſa, qualis eſt iſta, videtur quòd non comprehéduntur; nihilominùs quia magis eſt attendenda mens legiſlatoris, quàm verborum ſuperficies.

Dico ſextò, quòd comprehenduntur moniales, & ita declarauit praxis, quæ eſt optima legum interpres; ſic tenent viri docti, & probatur: nam ratio indecentiæ, quæ mouit Pontificem, fortiùs currit in monialibus; vtrùm autem comprehendatur quilibet beneficiarius, licèt non habeat ordinem ſacrum?

Dico ſeptimò, ſi beneficium ſit ita tenue, vt non teneatur recitare horas Canonicas, non comprehenditur: nam ſecundùm communem exiſtimationem, quádo fructus ſunt ita tenues, reputantur nulli, & perinde eſt ac ſi non haberet beneficium, præcipuè in materia odioſa; ità nonnulli viri docti.

Dico octauò, clerici vel Religioſi, qui in atrio, vel in clauſtro, vel in agro agitát, vel aſſiſtunt agitationi vituli etiam maiuſculi, non irritando illum ſpiculis (ſcilicet *con garrochas*) non faciunt contrà motum proprium, nam intentio Pij V. fuit prohibere illam taurorum agitationem, ex qua frequenter ſequuntur mortes, vulnera, & alia huiuſmodi nocumenta, quæ inconuenientia ceſſant in hoc caſu, & ceſſante fine legis, ceſſat lex, ita Nau. c. 15. num. 18. Poſtquàm hæc ſcripta ſunt, exiit quidam motus proprius ſanctiſſimi Domini noſtri Clementis Papæ VIII. in quo moderatus eſt motus proprius Pij V. ſuprà relatus, qui videri debet, vt quid nunc tenendũ ſit in dubitatione propoſita cognoſcatur.

Dvbitatvr quintò, quando lex comminatur excommunicationem, & non requiritur alia monitio, vtrùm poſſit tunc Iudex ſtatim excommunicare tranſgreſſores? Prima concluſio, licitè poterit ferre excommunicationem ſine alia monitione, ſed meliùs faciet, ſi præmittat vnam ſaltem monitionem; ita Couar. c. alma mater. 1. p. §. 9. num. 5.

Secunda concluſio, non poterit excommunicare ſine citatione, dando ei terminum ad allegandum pro ſe; ita Soto d. 22. q. 2. ar. 2. in 2. concl. quod adeò verum eſt, vt etiam quando lex excommunicat ipſo facto, non poſſit Iudex declarare excommunicatum tranſgreſſorem ſine citatione, vt docet Philippus Decius c. peruenit. el 1. de appellationibus. Nauar. c. 27. n. 10. & lib. 5. Conſ. tit. de ſententia excommunicationis. conſil. 20. num. 4. & alij multi, quos refert & ſequitur Couar. num. citato circa finem, niſi delictum eſſet notorium, pro qua limitatione facit quod tradit ipſe Couar. ibidem, num. 6. verſiculo, & hæc quidem. eandem ponit Nauar. conſil. citato, & adeò verum eſt requiri citationem ad declarandum tranſgreſſorem incurriſſe excommunicationem iuris ipſo facto impoſitam, vt ſi aliter fiat, declaratio ſit nulla; ita tenent multi Doctores, quos refert & ſequitur Couar. ibidem numer. 5. & Nauar. conſil. citato.

Notandum tamen eſt, quòd licèt Iudex omittit citationem, non incurret pœnas impoſitas contra omittẽtes monitionem canonicam, de quibus diximus c. 2. dub. 3.

quia

ꝑ ſi pœnæ non ſunt ampliandæ. Sed eſt argumentum ad probandum quòd nullo modo poſſit ferri excommunicatio contra tranſgredientes legem comminantem excommunicationem, niſi præcedat aliqua monitio poſt ipſam tranſgreſſionem: nam excommunicatio non poteſt ferri niſi contra inobedientem & cōtumacem, ſed fieri poteſt quòd poſtquàm iſte violauit legem, pœnitcat, & non ſit contumax, ergo nullo modo poteſt excommunicari, niſi præcedat monitio. Reſpōdetur, quòd Eccleſia præſumit illum contumacem & perſeuerantem in peccato, nam in foro exteriori ſemel malus, ſemper præſumitur malus, niſi conſtet oppoſitum.

Dubitatur ſextò, vtrùm ſufficiat quodlibet mortale peccatum ad ferēdam maiorem excommunicationem? Prima concluſio, non ſufficit quodlibet peccatum mortale, niſi ſit peccatum inobedientiæ & contumaciæ. ita Sot. d. 22. q. 1. ar. 2. concl. 2. Couar. c. alma mater. p. 1. §. 9. n. 1. & omnes Doctores, & eſt decreta in can. nemo Epiſcoporum. 11. q. 3. & can. certum eſt. eodem tit. Et probatur ex verbis Chriſti Matth. 18. *Si Eccleſiam non audierit*, id eſt, ſi Eccleſiæ non obedierit, *ſit tibi ſicut ethnicus & publicanus*; & ratione probatur: nam cùm excommunicatio ſeparet hominem à conuictu fidelium, à ſuffragiis & orationibus Eccleſiæ, natura ſua petit, vt non feratur niſi contra illum, qui per inobedientiam ſe ipſum ſubducit ab Eccleſia. Sed pro intelligentia concluſionis notandum, quòd dupliciter poteſt aliquis eſſe inobediens Eccleſiæ. Primo modo, quia tranſgreditur aliquod Eccleſiæ præceptum obligans ad mortale, & hæc dicitur inobedientia generalis. Secundo, quandò peccat contra aliquod præceptum habens annexam excommunicationem latam vel ferendam, & hæc inobedientia facit cōtumaciam propriè dictam: nam tunc contemnit homo claues Eccleſiæ, ſiquidem nōn timet grauiſſimam pœnam omnium, quas Eccleſia poteſt infligere. Et de hac inobedientia intelligitur concluſio poſita, ex quo ſequitur peccatum inobedientiæ non eſſe ſufficiens ad ferendam excommunicationem, niſi præcedat monitio ſub comminatione excommunicationis ſiue à iure, ſiue ab homine; hoc corollarium tenet Syluef. verb. excommunicatio. 1. num. 11. Sot. ſup. conclu. 3.

Secunda concluſio, ideò dixi *ſub comminatione excommunicationis*, quia nulla ſufficiet contumacia, quæ non ſit contra mandatum ſub excommunicatione, quidquid videatur ſentire Couar. ſup. num. 6. verſiculo, & hæc quidem: nam c. ſacro, & c. contingit. el 2. de ſent. excommunicationis. requirunt monitionem continentem pœnam excommunicationis.

Notandum tamen eſt, quòd tripliciter contingit aliquem eſſe contumacem. Primo modo, quando vocatus à Iudice eccleſiaſtico ſub excommunicationis pœna, non comparet. Secundo, quando licèt compareat, diſcedit tamen ante licentiam vel ſententiam Iudicis. Tertio, quando licèt compareat & perſeueret vſque ad ſententiam Iudicis, tamen poſteà non vult parere ſententiæ; hic triplex modus contumaciæ ponitur in can. certum eſt. 11. quæſt. 3.

Dubitatur ſeptimò, quot debeant præcedere monitiones? Prima concluſio, quādo excommunicatio eſt à iure, ſufficit vna monitio, nam cùm hæc ſit ſolennis, valet pro trina, imò pro mille, lex enim ipſa quotidiè admonet.

Secunda concluſio, quando excommunicatio eſt ab homine, debet præcedere trina monitio, vt decernitur c. contingit. el 2. & c. conſtitutionem. de ſententia excommunicationis. & can. omnes decimæ, 16. qu. 7. & ſatis apertè colligitur ex ordine correctionis fraternæ Matth. 18. vbi ponuntur tres admonitiones; prima ſecreta, ſecunda coram teſtibus, tertia coram Eccleſia, ſcilicet coram Prælato. Contrà: nam Paulus ad Titum 3. ait, *Hæreticum hominem poſt vnam & ſecundam correctionem deuita*, ergo nōn requiritur trina monitio.

Reſpon

Reſpondetur, quòd licèt ibi non numerentur expreſsè tres monitiones, tamen Eccleſia ex loco Matth. citato declarauit tres eſſe neceſſarias.

Tertia concluſio, quamuis iſta monitio regulariter debeat eſſe perſonalis, nec ſufficiat fieri in domo illius, qui excommunicandus eſt, tamen ſi ipſe malitiosè latitet, ſatis eſt quòd fiat in eius domo, vt ex Innocent. & aliis notat Couar. §. 9. citato num. 4. caſu 1. & allegat c. quoniam frequenter. vt lite non conteſtata, in illis verbis, ſeu ſit abſcus abſque malitia, vt conueniri non poſſit; ſed ego allego textum adhuc meliorem in Clem. 2. vt lite pendente. in illis verbis, poſtquàm à Iudice competenti citatio emanauit, & ad partem citatam peruenit, vel per eum factum fuit, quominùs ad eius notitiam perueniret. Quid autem ſit latitare, videte l. Fulcinius. §. 1. verſiculo, quid ſit latitare. ff. quibus ex cauſis in poſſeſſionem eatur. Videte Couar. ibidem, vbi refert alios tres caſus, in quibus non requiritur monitio perſonalis; videte etiam Clementin. cauſam. de elect.

Quarta concluſio, Iudex qui excommunicat non præmiſſa trina monitione, vel vna pro tribus, manet ſuſpenſus per vnum menſem ab ingreſſu Eccleſiæ, & afficitur aliis pœnis, vt habetur c. ſacro. & c. cùm medicinalis. de ſentent. excommunicationis. in 6. ex quo inferunt Soto ſup. & Nauar. c. 27. numer. 8. quòd talis Iudex peccabit mortaliter; verum eſt quòd hæc pœna ſuſpenſionis non comprehendit Epiſcopos, iuxta c. quia periculoſum. de ſentent. excommunicat. in 6. Dixi, *vel vna pro tribus*, quia hæc ſufficit, vt habetur c. conſtitutionem. de ſentent. excommunicationis. in 6. Hæc autem monitio debet fieri cum competenti interuallo aliquorum dierum, niſi neceſſitas aliud expoſcat. d. c. conſtitutionem. verbi gratia, admonemus te, vt intra nouem dies, vel ſex, vel tres horas, quos tibi aſſignamus pro tribus diſtinctis canonicis monitionibus, ſatisfacias, vel compareas in iudicio, & quamuis Sot. ſuprà, & Conimbricenſ. q. 23. ar. 3. dub. 2. dicant non eſſe licitum, quòd præmittatur vna monitio pro tribus, niſi adſit vrgentiſsima cauſa, vt ſi clericus raperetur ad ſuppliciū, imò Conimb. dicit quòd eſt mortale, adducit Soto pro ſe dictum c. conſtitutionem. Nihilominùs ſit

Quinta concluſio, non peccabit Iudex præmittens vnam monitionem pro tribus, cum competentibus interuallis ſecundùm præſentes circunſtantias; ſic aliqui viri docti, & Enr. lib. 13. de excommunicat. c. 17. num. 3. lit. O. Et videtur apertè ſententia Couar. §. citato. num. 5. verſiculo, monitio. Syluеſ. ver. excommunicatio. 1. num. 12. Nauar. c. 27. num. 10. & hoc eſt iam vſu receptum: & ad c. conſtitutionem. dicimus, quòd potiùs fauet nobis, nam abſolutè dicit, quòd Iudices ſiue monitionibus tribus vtantur, ſiue vna pro tribus. Ex quo ſequitur, quòd canonica monitio dicitur in iure tres monitiones, vel vna pro tribus.

Dvbitatvr octauò, vtrùm Prælati Religionum teneantur præmittere canonicam monitionem in ferendis excommunicationibus? Concluſio affirmatiua, quòd tenentur, aliàs incident in pœnas iuris relatas ſup. c. 2. dub. 3. hanc tenet Palud. in 4. d. 18. q. 4. Sylu. ver. excommunicatio. 1. §. 14. Nauar. c. 27. numer. 8. contrà Gab. in 4. d. 18. q. 2. concl. 7. & Angel. ver. excommunicatio. 1. & quamuis Prælati mendicantium habeant priuilegium, vt poſſint ferre ſententiam excommunicationis ſolo verbo ſine ſcriptis, vt habetur in compend. minorum. ver. excommunicatio. §. 7. non tamen habent priuilegium ad omittendam canonicam monitionem.

Dvbitatvr nonò, vtrùm canonica monitio, nẽpe vel tres monitiones, vel vna pro tribus ſit de eſſentia excommunicationis, ita vt aliàs excommunicatio ſit nulla? Concluſio, quòd licèt excommunicatio, quando prætermiſſa eſt canonica monitio, ſit iniuſta, nihilominùs erit valida, ita Soto d. 22. quæ. 1. ar. 2. verſiculo

quod

quod ſi ſciſciteris. Nauar. cap.27. num.8. Conimbr. qu.23.ar.3.dub.3.Couar.c.alma mater.p.1.§.9.num.7. vbi dicit eſſe communem, quam efficaciter probant Doctores,ex c.Romana Eccleſia. de ſentent. excommunicationis. in 6. vbi habetur quòd Iudices non ferant ſententias excommunicationis ſine competenti monitione,& ſi contrà præſumpſerint,iniuſtas nouerint eſſe illas;pondera quòd dicit iniuſtas, non tamen nullas, vbi idem tenet gloſſa verbo,iniuſtas.Ab hac autem regula excipienda eſt excommunicatio lata à Iudice contra participantes cum excommunicato ab ipſo Iudice,vt habetur c.ſtatuimus. de ſentent. excommunicationis. in 6.& c.conſtitutiones.eodem tit.de quo plura dicemus in c.6. Petis vtrùm etiam ſit excipienda excommunicatio lata à Iudice delegato? Reſpondeo breuiter, quòd ſi in eodem ſcripto delegatur iuriſdictio cum poteſtate excommunicandi trina canonica monitione præmiſſa,ſi prætermittatur trina monitio,excommunicatio erit nulla:ita docet Innocent.c.finali.de reſtit. ſpoliatorum.Geminia.in dicto c.Romana Eccleſia. §. ſed neque. Couar. ſup. & eſt ſententia communis, & ratio eſt, quia in hoc caſu forma datur iuriſdictioni & non Iudici. Iam quòd canonica monitio non eſt de eſſentia excommunicationis.

Dubitatur decimò, vtrùm ſaltem aliqua monitio ſit de eſſentia? Quod eſt quærere, vtrùm pro culpa merè præterita, quam nulla præceſſit monitio nec à iure,nec ab homine, poſſit ferri excommunicatio?Prima opinio tenet,Eccleſiam poſſe de plenitudine poteſtatis excommunicare pro huiuſmodi peccato, & hãc poteſtatem conceſſam eſſe omnibus, qui iure diuino habent poteſtatem excommunicandi.quamuis per ius commune ſit illis prohibitum. Hanc tenet Caiet. 2.2. q.69.ar.2. Cordub.in Quæſtionar. libr.2. q.27.& nonnulli diſcipuli D.Thom.& in eam videtur inclinare Couat. §. 9.citato num.6. verſiculo, & hæc quidem; quæ opinio probatur primò,ſuffragia Eccleſiæ applicantur fidelibus ex peculiari intentione Eccleſiæ, ergo ſi Eccleſia nolit ea applicare alicui pro peccato merè præterito, iſte non gaudebit illis.Confirmatur, excommunicatio eſt quædam pœna eccleſiaſtica,ergo non implicat ferri ſine admonitione,ſicut & aliæ pœnæ. Secundò, ſtando in iure diuino non magis requiritur vna monitio quàm trina, ſicut trina non eſt de eſſentia,vt diximus dubio præcedenti, ergo nec vna. Maior probatur, monitio eſt neceſſaria ad excommunicationem, habetur ex Matth.18. ſed ibi ponitur trina monitio, ergo ſtando in iure diuino, non magis requiritur vna quàm trina. Tertiò: nam de facto videmus impoſitam fuiſſe excommunicationem pro peccato merè præterito: Ambroſius enim excommunicauit Theodoſium pro occiſione innocentium, quos apud Theſſalonicenſes interfecerat, vt habetur can.duo ſunt.96.d.& Sylueſter Papa excommunicauit Guiliſarium Patricium, & complices, qui eum dolo comprehenderant, & in exilium miſerant,vt habetur can.Guiliſarius.23. qu.4. & B. Gregorius excommunicauit quendam diffamatorem occultum, qui libellum famoſum in publicum ediderat;vt habetur can.quidam maligni.5 quæ.1.imò & Paulus 1.Cor.5. excommunicauit inceſtuoſum nulla præmiſſa monitione.

Secunda opinio & vera eſt huic oppoſita, ſcilicet quòd excommunicatio non poteſt ferri pro peccato præterito, quòd nulla præceſſit monitio, & ſi feratur, erit nulla, atque adeò aliqua monitio eſt de eſſentia excommunicationis.ſic Sot.d.22. q.1.ar.2.concl.4.& 5.de iuſt.& iure.qu.6. ar.2.colum.6.Conimb.q.23.ar.3.dub.3.& Mexica difficultate 3.dub.3.Petrus de Soto lect.3.de excommunicat. Victoria n.6. Nau.c.27.num.10.vbi citat Innocentium & alios,& multi diſcipuli D.Tho.& intelligit hæc ſententia,quòd Eccleſia non poteſt etiam de plenitudine poteſtatis; & probatur primò, poteſtas excommunicandi ſolùm eſt conceſſa Eccleſiæ contra

rebelles & contumaces, qui eam non audiunt, ſed nullus dicitur contumax & rebellis Eccleſiæ, ita vt ſit dignus excommunicatione, niſi moneatur ab Eccleſia non quomodocunque, ſed ſub excommunicationis pœna, ergo. Maior patet ex verbis Chriſti, Matth. 18. *Si Eccleſiam non audierit, ſit tibi tanquàm ethnicus*, &c. Et in Concilio Rothomagenſi, & refertur canone omnes decimæ. 16. q. 7. dicitur eſſe præceptum diuinum, quòd homo admoneatur, antequàm excommunicetur, idem habetur can. de presbyterorum. 17. q. 4. & facit illud ad Titum 3. *Hæreticum hominem poſt primam & ſecundam correctionem deuita.* Minor, in qua eſt tota difficultas, probatur: nam quando Eccleſia non admonet ſub excommunicatione, non cenſetur quis contumax, nec contemptor eccleſiaſticæ poteſtatis, nec clauium Eccleſiæ, quia fortè paratus eſt obedire, quando moneatur ſub excommunicatione: at verò quando monetur ſub excommunicatione, cùm Eccleſia non habeat efficacius remedium ad corrigendum eum, iam eſt contumax, & cenſetur contemnere claues & poteſtatem Eccleſiæ. Confirmatur, quia noluit Chriſtus quemquam puniri vltima pœna eccleſiaſtica, qualis eſt excommunicatio, niſi priùs admoneatur de illa. Secundò, Eccleſia nunquàm vſa eſt hac poteſtate, ergo ſignum eſt, quòd non habet eam.

Ad primum reſpondetur, quòd intentio Eccleſiæ in denegandis ſuffragiis regulanda eſt ſecundùm diſpoſitioné Chriſti, Chriſtus autem non contulit Eccleſiæ poteſtatem ad denegandum ſuffragia, niſi præcedente monitione ſub excommunicatione. Ad confirmationem negatur conſequentia: nam hoc eſt peculiare in pœna excommunicationis, quòd requirat contumaciam.

Ad ſecundum negatur maior: nam contumacia eſſe poteſt ſine trina monitione, non tamen ſine vna; & ad probationem reſpondetur, quòd ille ordo Euangelicus, & illa trina monitio ponitur non táquàm de eſſentia excommunicationis, ſed tanquàm neceſſarius ad hoc, vt peccatum illud poſſit venire in iudicium.

Ad tertium reſpondetur primò, quòd Ambroſius non excommunicauit Theodoſium, ſed ſolùm interdixit illi ingreſſum Eccleſię. Reſpondetur ſecundò, quòd ſi excommunicauit illum, non fuit pro peccato merè præterito, ſed iuſſit ſub excommunicatione, vt ſatisfaceret, & publicam ageret pœnitentiam; & eodem modo reſpondetur ad illud Syluestri; ſimiliter etiam reſpondetur ad illud Gregorij, dicimus enim quòd non excommunicauit illum diffamatorem pro peccato præterito, ſed niſi ſeipſum proderet, ad quod ipſe aliàs tenebatur iure naturæ, ſi non poterat aliter reſarcire famam, dummodò non immineret illi periculum capitis, & cum his limitationibus intelligendum eſt illud Chryſoſtomi, *Non dico vt te prodas*, can. quis aliquando. de pœnit. d. 1. Ad illud Pauli dicimus, quòd iam monuerat illum inceſtuoſum, vt colligitur ex vltimis verbis capitis quarti.

Ex dictis facilè patet deciſio cuiuſdam quæſtionis, quam mouet Couar. §. 9. citato. vtrùm excommunicatio poſſit imponi pro peccatis futuris, quam nonnulli diffuſè diſputant, ſed facillima eſt reſolutio. Vnde dicendum eſt, quòd bene poteſt imponi, nam eo ipſo quòd ius vel Iudex prohibet aliquod peccatum ſub pœna excommunicationis, ſufficienter monet.

Secundò, ſequitur quòd quicunque excuſatur à peccato contumaciæ, licèt aliàs peccet alio peccato, non incurret excommunicationem, vt latiùs dicemus c. 6. vidimus requiri contumaciam ad excommunicandum.

DVBITATVR vndecimò, vtrùm qui committit aliquod peccatum habens annexam excommunicationem, peccet duplici peccato? Partem affirmatiuá tenet Pater Henric. in Sum. tom. 1. lib. 5. de ſacramentis c. 7. num. 2. probat, quia illud peccatum eſt contra ſpecialem virtutem obedientiæ.

Prima

Prima concluſio, per ſe loquendo non committit duo peccata, probatur, quia nullum eſt ſpeciale præceptum prohibẽs, quòd nullus incurrat excommunicationem, ſed tantùm prohibet peccatum, ob quod imponitur excommunicatio. Secundò, nam ad incurrendam excommunicationem non requiritur inobedientia formalis, quæ quidem eſt ſpeciale peccatum, ſed ſatis eſt inobedientia, & contumacia contra præceptum continens pœnam excommunicationis (quamuis tunc in foro exteriori fortaſſis præſumetur inobedientia formalis.) Pro cuius maiori explicatione notandum eſt, quòd inobedientia formalis eſt illa, quando motiuum, & ratio formalis violandi præceptum eſt ipsũ non obedire, & hæc eſt contra virtutem obedientiæ prout eſt virtus ſpecialis; inobedientia generalis eſt, quando motiunm violandi præceptum non eſt ipſum non obedire, ſed aliquod bonum vtile vel delectabile, vt quando homo frangit præceptum ieiunij propter appetitum cibi, & per hoc ruit fundamentnm P. Henrici. Contrà ergo, qui percuſſit ſacerdotem ſatisfaciet, ſi confiteatur, percuſſi hominem. Negatur conſequentia: nam tenetur explicare illam circnnſtantiam perſonæ, non quidem ratione excommunicationis, ſed quia fuit ſacrilegium, vt apertè docet D.Tho.2.2.q.99.ar.3. ad 2. vbi dicit quòd verberare Monialem, vel concumbere cum illa, ſunt in eadem ſpecie ſacrilegij.

Hinc ſequitur primò, quòd percutere ſacerdotem, eſſet circunſtantia neceſſariò confitenda, quamuis non haberet annexam excommunicationem. Secundò, ſequitur quòd ſi quando aliquis confitetur, iam eſt abſolutus ab excommunicatione, non tenetur (meo iudicio) confiteri circunſtantiam excommunicationis, ſaltem ſi propoſuit citò exire ab excommunicatione, & loquor quando res prohibita de ſe erat peccatum, nam aliàs non poterit explicari malitia peccati, niſi explicetur præceptum continẽs pœnam excommunicationis; verbi gratia, Petrus furatus eſt bona alicuius naufragi, & non reſtituit, cùm poſſet, quod peccatum habet annexam excommunicationem in Bulla Cœnæ, ſi ante confeſſionem obtinuit abſolutionem ab excommunicatione, ſatis eſt quòd confiteatur ſe furatum eſſe; & non tenetur explicare, quòd erant bona naufragi; probatur, quia nec mutat ſpeciem, vt diximus, nec aggrauat notabiliter ſaltem, ſi, vt dixi, citò propoſuit exire ab excommunicatione.

Secunda concluſio, per accidens loquendo fieri poteſt, quòd aliquis teneatur ſub ſpeciali peccato non incurrere excommunicationem, vel exire ab illa, cùm primùm poſſit ratione alicuius officij, ad quod tenetur, & cum excommunicatione non poteſt exerceri; probatur: nam qui tenetur ad aliquem finem, tenetur auferre impedimenta ad talem finem. Has duas concluſiones tenet Cordub. in Sum.q.11. & aliqui viri docti.

Dvbitatvr duodecimò, vtrùm poſſit Epiſcopus præcipere ſub excommunicatione ſubditis, quòd diebus feſtis audiant Miſſam in Parochia? Concluſio, quòd non poteſt, & talis excommunícatio non ſolùm erit iniuſta, ſed etiam nulla; ita Sylueſ. verbo, Miſſa. §. 3. Nauar. c. 21. nu. 5. dicto 3. Pedra. in Summa. præcepto 3. §. 2. Tenet Gutierrez Canonic. quæſtion. c. 30. num. 22. Medin. in Sum. lib. 1. §. 40. qui duo dicũt peccare mortaliter Epiſcopum, ferẽdo huiuſmodi excommunicationem. Probatur primò: nam Epiſcopi non poſſunt tollere conſuetudines habentes vim legis communis, qualis eſt hæc conſuetudo audiendi Miſſam alibi, quàm in Parochia. Secundò: nam eſt contra priuilegium Leonis X. conceſſum Mendicantibus, vt fideles adimpleant præceptum audiendo Miſſam in eorum monaſteriis, vt refertur in Compend. noſtræ Societatis. verbo, Miſſa. §. 2. & refertur à Nau. ſup. vbi etiam teſtatur fuiſſe confirmatum per Pium V. Si opponas verba Concilij Trid. ſeſſ. 22. Decreto de obſeruandis in Miſſa, in fine, vbi dicitur, *Hæc omnia prohibeant, mandent,*

corrig nt cenſuris eccleſiaſticis, al iſque pœnis. Reſpondeo, quòd hæc verba non comprehendunt noſtrum caſum, ſed alios multos præcedentes in eodem decreto, qui quoniam illiciti ſunt, & debent prohiberi ab Epiſcopo, vt præcipit ibi Concil. idcò additur quòd poſſint vti cenſuris; at verò Concil. non prædixerat quòd Epiſcopi mandent fidelibus vt accedant ad Parochias, ſed quòd moneant, ergo excommunicatio non comprehendit hunc caſum, ſiquidem imponi non poteſt niſi per mandatum vel prohibitionem, aliàs eſſet contradictio in verbis Concilij. Confirmo hanc ſolutionem: nam clauſula in fine poſita non refertur ad proximiora, ſi ex tali relatione reſultaret abſurditas. ita Panormit. c. poſtulaſti. de iure patron. n. 7. Confirmatur etiam: nam vna iura declarant alia. c. cùm expediat. de electione. in 6. ſed Concilium ſeſſ. 25. cap. 3. de reformatio. ait quòd gladius excommunicationis ſobriè magnáque circunſpectione exercendus eſt, &c. non eſt præſumendum quòd prætenderit Concil. vt Epiſcopi hoc præciperent ſub excommunicatione cum tantò ſcandalo fidelium, vt ait Nau. num. citato in fine, & cum detrimento deuotionis eorum. Denique Regula eſt Iuris, quòd licèt aliqua lex ſecundùm corticem literæ videatur aliquid dicere, tamen ſi hic ſenſus eſt peregrinus & abſonus, non eſt legitimus ſenſus legis.

DISPVTATIO II.

De excommunicationibus, quæ feruntur pro damno temporali.

DVBITATVR primò, vtrùm pro damno temporali poſſit ferri excommunicatio maior? Prima concluſio, licèt excommunicatio impoſita pro quacunque mortali contumacia ſit valida, nihilominùs non debet ferri niſi pro graui & enormi peccato. Hanc tenet Soto d. 22. qu. 1. art. 2. poſt quartam concluſionem, & alij Doctores. Prima pars eſt manifeſta; ſecunda verò probatur: nam antiquitùs non imponebatur excommunicatio maior, niſi pro grauibus & enormibus peccatis; vnde Paul. 1. Cor. 5. antequàm ferret excommunicationem contra inceſtuoſum exaggerauit grauitatem criminis, dicens: *Auditur inter vos fornicatio, & talis fornicatio, qualis nec inter gentes*; & can. ecce autem. 24. q. 3. dicitur priùs applicandum eſſe leue medicamentum, deinde velut igne piæ increpationis vrendum vulnus, deinde ſi hæc non ſuffecerint, reſecandum putridum membrum; videte canitam ſacerdotes. eodem tit. & can. nullus. 11. qu. 3. Et Tridenr. ſeſſ. 25. c. 3. (caput hoc enim comprehendit ſtatuta religionum. Nau. cóſ. 75. de reg ad 14. dub.) de reformat. admonet Prælatos, vt ſobriè & magna cum circunſpectione hoc gladio ſpirituali vtantur, cùm experientia doceat, ſi temerè, aut leuibus ex rebus incutiatur, magis contemni, quàm formidari, & perniciem potiùs parare, quàm ſalutem, &c.

Secunda concluſio, excommunicatio maior licitè poteſt ferri pro damno temporali, dummodò damnum ſit graue, & damnificator ſit occultus; quòd cum his conditionibus licitè poſſit ferri. Hanc latiſſimè probat Gutierrez Canoni. quæſt. c. 11. à num. 11. Probatur primò, ex Praxi Ordinariorum; ſecúdò: nam licèt poteſtas Eccleſiæ directè & per ſe ſolùm verſetur circa bona ſpiritualia, tamen indirectè poteſt verſari circa temporalia in ordine ad ſpiritualia; quòd verò damnum debeat eſſe graue, patet ex Tridentino loco citato, vbi dicit quòd excommunicationes pro furtis non debent ferri niſi ab Epiſcopo, & pro re non vulgari.

Ex quo infertur cum Soto ſuprà, malè facere ordinarios, qui pro rebus parui momenti ferunt excommunicationem; imò Victoria in Sum. de excommunicat. n. 334. ſecundùm meam impreſſionem, dicit grauiter peccare; & ita tenent aliqui viri docti; vnde Gerſon 3. p. lib. de vita ſpirituali. lect. 4. corol. 7. huiúſmodi Iudices comparat illi homini, qui volens abigere

abigere muſcam à fronte vicini, cum ſecuri percutiens occidit; denique quòd dãnificator debeat eſſe occultus, patet: nam quando debitor & debitum ſunt noti, non licet per excommunicationem cogere ad ſoluendum, quoniam eſſet vſurpare indicium ſæcularis Iudicis, vt tenent communiter Doctores, quod intelligo non ſolùm in prima inſtantia, ſed etiam in gradu appellationis. Probatur ex c. cauſam. el 2. qui filij ſint legitimi, vbi Alexander III. agens de quadam poſſeſſione rerum temporalium, ait ad Regem pertinere iudicare de tali poſſeſſione. Præterea probatur ex Concil. loco citato, & ita obſeruatur in praxi, quòd petens ab Epiſcopo huiuſmodi chartas excommunicationis pro re ſibi ſublata, iurat ſe ignorare, quis ſurripuerit, hoc autem intelligendum eſt quantùm ad forum omninò ſeculare, nam in eccleſiaſtico via ordinaria eſt, quòd procedatur per excommunicationem; vnde ad recuperanda bona Eccleſiæ, vel ad recuperanda bona detenta ab aliquo eccleſiaſtico, quamuis delinquens & delictum ſint noti, poteſt ferri excommunicatio: verùm etiam in hoc foro tentanda ſunt priùs alia media nempe capere pignora & alia, vt habetur in Trident. quod etiam debet facere Epiſcopus in foro ſæculari, quando habet vtramque iuriſdictionem, ſcilicet ſpiritualem & temporalem. Ita Soto.

Tertia concluſio, cauſa directa & per ſe propter quam feruntur huiuſmodi excommunicationes, non eſt vtilitas temporalis damnificati, ſed bonum ſpirituale delinquentis, ſcilicet quòd exeat à peccato, vt ait Enr. c. 18. n. 4. in fin. ad quod requiritur vt priùs reſtituat, non enim dimittitur peccatum, niſi reſtituatur ablatum; vtilitas autem temporalis damnificati ſolùm eſt cauſa indirecta; & hac via facilè ſaluatur, quo modo Epiſcopi intromittentes ſe in reſarciendis damnis temporalibus non vſurpent iuriſdictionem ſæcularem, ita Victoria nu. 339. Sed quid ſi quando delinquens & delictum ſunt manifeſti, Epiſcopus de facto ferat excommunicationem?

Quarta concluſio, quamuis talis excõmunicatio erit illicita, valida tamen erit; tenet Neuicanus in ſua Sylua nuptiali. lib. 3. n. 48. quē videtur ſequi Gutierr. ſup. n. 59. & citat gloſſam final. cap. 1. vt lite non conteſt. Tenent etiam aliqui viri docti, & videtur de mente Naua. c. 27. n. 10. quia ſolùm dicit quòd non debet eas ferre; & probatur: nam adeſt materia ſufficiens ad conſtituendum peccatum mortale cõtumaciæ, & poteſtas ad excommunicandum. Præterea, nam Trident. ſolùm ait, mandatur Iudicibus ordinariis, vt ſe abſtineant, &c. quæ verba tantùm denotant præceptum, non defectum iuriſdictionis. Sed quid ſi Iudex ſæcularis, qui poſſet compellere debitorem notum, & non vult?

Quinta concluſio, Iudex poteſt primò cogi ab eccleſiaſtico Iudice, vt præſtet ſuum officium, nam poteſtas eccleſiaſtica poteſt corrigere poteſtatem temporalem, quãdo non exercet debitè ſuum officium; quòd ſi adhuc Iudex ſæcularis nolet, hei tè poſſet Epiſcopus obligare delinquentem ſub excõmunicatione, tentatis priùs aliis mediis, vt reſtituat, quia tunc non vſurparet iuriſdictionem; verum eſt, quòd ratò accidet caſus, in quo conueniat hoc facere; nam Trident. præcipit ordinariis vt quandocũque executio realis fieri poſſit per Iudices ſæculares, abſtineant à cenſuris.

Dubitatur ſecundò, quis poſſet ferre huiuſmodi excommunicationes pro damno temporali? Quam quæſtionem tractat Ioannes Gutierrez lib. Canonicarum quæſt. c. 71. in principio.

Prima concluſio, Nuntius à latere miſſus ad aliquam Prouinciam bene poteſt eas ferre: nam gerit vices Papæ, & eſt veluti imago eius; c. volentes. de offic. delegati. Not. quòd Epiſcopus non poteſt facere quòd iſtæ chartæ publicentur in monaſterio exempto inuito Prælato. & probo ex c. cùm Epiſcopus. de offic. ordi.

in 6.& etiam ex his quæ tradit P. Enr. li. 7.indulg.c.26.in fin.

Secunda concluſio, Vicarius generalis Epiſcopi, id eſt, Prouiſor etiam poteſt eas ferre; ita Gutierrez n.8. & Enr.li. 13. de excommunic.c.17.n.4. Probatur: nam eſt Iudex ordinarius, & ita obſeruatur in praxi, vt teſtatur Gutierrez. Nec obſtant verba Trident. ſeſſ.25.cap.3.de reformat. quòd huiuſmodi excommunicationes à nemine prorſus præterquàm ab Epiſcopo decernantur; non, inquam, obſtant, quoniam Prouiſor exercet eádem iuriſdictionem ordinariá Epiſcopi; & hinc eſt, quòd ab eo non appellatur ad Epiſcopum, ſed ad ſuperiorem. c.Romana.de appellationibus. in 6.nam eſt idem Conſiſtorium, idem Tribunal.c.non putamus.de conſtitutionibus.in 6. & quod Officialis Epiſcopi facit, Epiſcopus ipſe dicitur facere; vnde Concil.tantùm voluit excludere inferiores Epiſcopo, & hanc concluſionem intelligo, licèt Vicarius generalis non habeat ſpecialem commiſſionem; nam, vt dictum eſt, habet iuriſdictionem ordinariam Epiſcopi, & ferre huiuſmodi excommunicationes pertinet ad poteſtatem Epiſcopi, etiam ſecũdùm ius antiquum; quod dico propter aliqua, quæ nunc poteſt Epiſcopus ex conſuetudine, vt habetur c. 1.de exceſſibus Prælatorum. & ex c. 3. de conſuetudine. in 6.& ibi gloſſa, & Panormit. dicto ca.1.& ex Nauar. 1. Conſil. de offic. Iudicis ordinarij. conſil. 9.in his enim non habet poteſtatem Vicarius generalis, niſi ſibi ſpecialiter committatur. Contrà: nam huic ampliationi videntur obſtare verba congregationis Cardinalium, relata à Gutierrez, nempe Vicarius generalis, & ad id facultatem habens ab Epiſcopo, poteſt ſine præuia cognitione facta ab ipſomet Epiſcopo, excommunicationes ad finem reuelationis pro rebus deperditis decernere, dum tamẽ ipſemet Vicarius cauſæ cognitionem adhibeat; vbi illa verba, *& ad id facultatem habens*, videntur requirere ſpeciale mandatum in Vicario generali.

Reſpondetur primò cum Gutierrez, quòd hæc verba referuntur ad poteſtatem generalem Vicariatus. Secundò, poteſt dici quòd hæc verba comprehendunt aliá perſonam diſtinctam, ſcilicet illam cui Epiſcopus dederit ſpeciale mandatum, nam coniunctio, *&*, ſuperflua eſſet, niſi coniungeret diuerſas perſonas. Coniunctio copulatiua ſignificat diuerſitatem copulatorum. Nau. de indulg. not.33.n.2. Nec verò, quod Concilium dicit, nec ad eas concedendas cuiuſuis ſæcularis etiam Magiſtratus autoritate adducatur; contra quæ verba non faciunt Iudices ſupremi, ſi non præcipiendo, ſed rogando petunt ab Epiſcopis monitoria. ita Nau. conſil. 66. de præbend. Vide illum.

Tertia concluſio, Capitulum ſede vacante poteſt etiam ferre huiuſmodi excõmunicationes; ita Gutierrez nu.10. nam iure communi ſuccedit in iuriſdictionem Epiſcopi.

DVBITATVR tertiò, vtrùm detur caſus, in quo quis non peccauerit mortaliter in furando, ſed ſolùm venialiter, & tamen quòd ligetur excommunicatione; verbi gratia, multi diuiſim ingrediuntur vineam, & ſinguli accipiunt paruam quãtitatem, & tamen deuaſtant vineam, ſi poſteà fertur excommunicatio pro illo damno, vtrùm ſinguli ligentur? Prima concluſio, ſi omnes ingrediuntur ſimul vno conſilio, vt conſortes, ſiue vnus eorum fuerit principalis, id eſt, Caporal, ſiue nullus, quilibet illorum peccauit mortaliter, quia omnes ſcienter fuerunt vna cauſa totalis notabilis damni, & conſequenter quilibet ligatur excommunicatione, niſi reſtituat; ita Doctores communiter.

Secunda concluſio, ſi non concurrerunt vno cõſilio, nec ex propoſito, ſed caſualiter & fortuitò, nullus peccauit mortaliter in accipiendo, nihilominùs ligantur excommunicatione. Prima pars videtur contra Nauar. c. 27.n. 130. & contra Cordub. & Ledeſ. infrà citandos; ſed eſt de mente Aragon. 22. quæſt. 62. artic.7. colum.

colum.5.& de mente aliquotum virorum doctorum, qui dicunt quòd quilibet iſtorum ſolùm tenetur reſtituere partem illam, quam accepit; ex quo argumentor ſic, iſte ſolùm peccauit contra iuſtitiam, ſed damnnm cuius fuit cauſa, & quod tenetur reſtituere eſt paruum, ergo non commiſit iniuſtitiam mortalem. Secunda verò pars probabitur ſequenti concluſione.

Tertia concluſio, ſi non ingreſſi ſunt ſimul, nec vnus habuit notitiam alterius, nullus eorũ peccauit mortaliter accipiendo, ſed tantùm venialiter, & durante hac ignorantia nullus tenetur reſtituere ſub mortali; cæterùm re comperta quòd fertur excommunicatio contra illos, qui deuaſtarunt vineam, quilibet tenetur ſub mortali reſtituere ſuam partem, alioquin ligabitur excõmunicatione. Prima pars eſt communis apud Doctores; ſecunda verò licèt non ſit ita communis, nihilominùs illam tenent multi Doctores. Soto d. 22. q.1.ar.2.in 3.caſu; & 4.de iuſt.q.7.art. 3. Conimb. qu. 18. art.8.col.6. Ioſeph Angles in floribus Theologicis; Cordub. in Sum.qu.70. Ludoui.Lopez in inſtructorio conſcientiæ p.1.cap.13.dub.1.& Thomiſt.& ſatis colligitur ex Couar.1.Variarum.c. 3. n.12.& debet neceſſariò concedi à Medina Cod. de reſtit. quæſt.10.verſicul.ad primum caſum, vbi quamuis nõ faciat mentionem excommunicationis, tamen concedit quòd omnes iſti tenentur reſtituere ſub mortali. Probatur hæc ſententia: nam excommunicatio aliquando imponitur ratione culpæ, & tunc requiritur culpam eſſe mortalem; aliquando verò imponitur ratione damni illati, & tunc virtus obediẽtiæ obligat ſub mortali ad reſtituendum, quamuis ſecluſo præcepto Prælati, tantùm tenentur reſtituere ſub veniali. Contrà, excommunicatio non poteſt directè ferri niſi pro bono ſpirituali, ſed ſuppoſito quòd iſti non peccarunt mortaliter in accipiendo, non peccant mortaliter in non reſtituendo, ergo in hoc caſu non poteſt ferri excommunicatio. Reſpondetur primò, quòd licèt nõ ferretur excommunicatio, quilibet peccaret mortaliter, non reſtituendo ſuam partem, poſtquàm peruenit ad eorum notitiam illis paruis furtis factum eſſe damnum notabile, quoniam aliàs voluntariè ſunt cauſa, quòd dominus vineæ patiatur graue detrimentum, ita Cordub. Ledeſ. locis citatis; ſed nos, ſicut diximus in 2. concl. quòd ſi iſti caſu, & fortuitò ingrederentur ſimul nullus eorum peccauit mortaliter, ita etiam modò dicendum eſt, quòd quando non ſunt ingreſſi ſimul, quamuis poſteà ſciant illatum eſſe magnum damnum, nõ tenebuntur ſub mortali reſtituere, antequàm feratur excommunicatio, niſi fortè ille qui eſſet cauſa, quòd alij non reſtituerent, vel ſi omnes vno conſilio conuenirẽt in non reſtituẽdo; vnde hac omiſſa ſolutione, reſpondetur ſecundò, quòd excommunicatio non ſolùm poteſt imponi pro peccato mortali eius, qui excommunicatur, ſed etiam pro magno damno alteri illato, ordinando hoc in bonum ſpirituale damnificati, ne ſcilicet præ inopia deſperet, vel exponatur periculo furandi vel committendi alia peccata. Sed hanc ſententiam intelligo duabus limitationibus. Prima, quòd ſi excommunicatio feratur abſolutè pro his, qui deuaſtarunt vineam, non comprehendet iſtos, quia non eſt præſumendum Prælatum voluiſſe excommunicare niſi eos, qui peccarunt mortaliter deuaſtando, vt conſtat ex illis verbis, quæ ſolent apponi in huiuſmodi excommunicationibus, ſcilicet, *Quienes de vos otros con poco temor de Dios, y gran peligro de ſus conſciencias*, &c. at verò tunc comprehenderet iſtos quando charta excõmunicationis expreſsè contineret, quòd ferebatur contra eos, qui deuaſtarunt vineam, etiam modicam quantitatem accipiendo; hæc limitatio eſt Nauarræ l.b. 3. de reſtitut. c.1. dub. 8.

Secunda limitatio eſt Soti & Ludouici Lopez, quando id quod ego accepi, eſt tam minimum, vt pro nihilo reputetur, vt

vt ſi accepi vnum racemum: tunc enim non incurro, nam hoc impunè permittitur iter facienti Deuter. 13. ex quo ſequitur à fortiori, quòd ſi excommunicatio feratur propter magnum furtum, verbi gratia, propter mille aureos, & extendatur generaliter ad omnes, qui aliquid rapuerunt ab iſto domino, ſi ego accepi vnum argentum, non ligor excommunicatione, quia nō fui cauſa totalis nec partialis damni principalis, propter quod pars petiuit excommunicationem; imò dico quòd in caſu huius corollarij, quamuis ego accepiſſem quantitatem ſufficientem ad mortale, & aliquid ampliùs, verbi gratia, octo argenteos in Hiſpania, & viginti in hac Indica regione, non ligabor excommunicatione, quia non præſumitur eſſe intentionem partis, quòd excommunicatio comprehendat me, niſi forte per multa furta ſimilia à diuerſis, f. cta paſſa ſit magnum detrimentum.

Quid ſi detur iſte caſus metaphyſicus, quòd nullus acceperit pluſquàm vnum racemum? Reſpondetur, credo quòd tenetur reſpondere, & ita dicit Medina ſup. quòd peccat mortaliter, non reſtituendo, ergo à fortiori diceret quòd ligabitur excommunicatione.

Dubitatur ſuppoſito cum multis authoribus quòd ſi ex furto rei paruę ſequatur damnum notabile, erit mortale, vt ſi quis furetur acum à ſutore, quem ſciebat non habere aliam, ob quod per quatuor dies nihil poteſt lucrari in officio, ſi feratur excommunicatio contra eos, qui ſutori fecerunt furtum, non comprehendens alia damna, vtrùm ligaret eum, qui furatus eſt acum? Reſpondetur quòd non, ita Nauarra ſup. dub. 4. Nau. c. 17. num. 4. corol. 3. Aragon. 2. 2. quæſt. 66. art. 6. dub. 4. quia iſtud non dicitur furtum, vt ait Nau n. 2. §. 5: non enim quodcunque dānum illatum dicitur furtum, ſed quando eſt apprehenſio iniuſta rei alienæ; iſte autem non apprehendit illud lucrum, quod ſutor perdidit. Hinc ſequitur quòd excommunicatio lata contra fures nō comprehendit vſurarios vel alios debitores iniuſtè debita retinentes; vnde niſi excommunicatio generaliter feratur pro iniuſtè detētis vel damnis illatis, ſolos ablatores comprehendet. Sic Aragon. Reſtat modò videre vtrùm huiuſmodi excommunicationes pro furtis comprehendant omnes, qui acceperunt; ſed quoniam hoc habet locum in reliquis excommunicationibus, ideò generaliter tractandum eſt, & primò diſputandum eſt in generali, quem comprehendat excommunicatio: ſecundò, in particulari videndum eſt quē comprehendant excommunicationes latæ à Prælatis ad reuelandum furta, ſeu alia delicta, vel res alias.

DISPVTATIO III.

In generali, quem comprehendat excommunicatio?

NOTANDVM primò, quòd vt cognoſcamus, quas perſonas comprehendat excommunicatio, ſiue lata à iure, ſiue ab homine, conſideranda ſunt diligenter verba, & perſonæ quæ excommunicantur, & actio propter quam excommunicatio fertur, non enim extenditur vltra illa, vt aduertit Caieta. in Sum. verbo, excommunicatio. in princ. & Nau. c. 27. n. 51.

Secundò notandum, quòd in omni excommunicatione eſt perſona, quæ excommunicatur, & actio propter quam excommunicatur; & quidē de perſonis ex ipſo tenore conſtabit, vtrùm feratur cōtra omnes, vel contra certas, vel certam perſonam; de actione autem difficilius eſt iudicare, nam actio poteſt conſiderari vel ex parte agentis, à quo progreditur, vel ex parte termini, ad quem tendit, & de ſingulis agendum eſt. Tractando igitur de perſonis.

DVBITATVR primò, vtrùm excōmunicatio generaliter lata comprehendat Epiſcopos, quamuis non fiat de illis expreſſa mencio? Prima concluſio, quòd com

comprehendit illos, niſi expreſsè excipiantur. ita Syluest. ver. Epiſcopus.§.fin. Nau.c.27.n.161. Hinc ſequitur quòd excommunicatio canonis, ſi quis ſuadente, comprehendet Epiſcopum, ſi iniuſtè percutiat clericum.

Secunda concluſio, ſententia ſuſpenſionis & interdicti non comprehendit Epiſcopos, niſi de illis fiat expreſſa mentio. ita Nau. loco citato, & eſt text. c. quia periculoſum. de ſententia excommunicationis. in 6. Iam tractandum eſt de actione ex parte agentis; & ideò

DVBITATVR ſecundò, vtrùm excommunicatio lata contra facientes, comprehendat mandantes vel conſulentes? Partem affirmatiuam tenet Panormita.c. ſignificauit. de Iudæis. nu. 2. Syluest. ver. excommunicatio. 10. nu. 3. Et probatur primò: nam facientes & conſentientes pari pœna debent puniri. Secundò, nam in ca. mulieres. de ſenten. excommunicationis. dicitur, quòd illi qui non per ſe ipſos, ſed eorum authoritate vel mandato alij violenter imponunt manus clerico, incurrunt excommunicationem canonis, & redditur ibi ratio, cùm is verè committat, cuius authoritate vel mandato delictum committitur. Tertiò, nam quòd per alios facimus, per nos facimus.

Sit tamen prima concluſio, quando excommunicatio fertur contra facientem, non comprehēdit mandantes, nec conſulentes: ita Caiet. in Sum. ver. excommunicatio. in princ. Tabien. ver. excommunicatio. 5. caſu 49.§.5.& Nau.c.27.n.51. vbi etiam citat Syluest. ver. excommunicatio. 10. qu. 4. ſed certè falsò citatur ibi, idem tenet Nau. 5. Conſil. de ſenten. excommunicationis. conſil. 54. n. 4. limitat autem Nauar. in vtroque loco, niſi illa lex vel alia ſimilis id declaret. Probatur primò, quia in iure non dicitur verè agere, niſi illi qui eliciunt vel exercent talem operationem; mandans autem vel conſulens interpretatiuè tantùm dicitur facere, ergo licèt quantùm ad rationem peccati ſatis ſit operatio interpretatiua mandandi & conſulendi, non tamen quantùm ad rationē pœnæ, quia verba legis pœnalis intelligēda ſunt formaliter, & propriè, maximè quòd pœnæ ſunt reſtringendæ. Antecedens probatur: nam quando lex vult punire non ſolùm facientē, ſed etiā mandantes & conſulentes, id explicat, extendens ad quemcunque mandauerit, vel auxilium, aut fauorem dederit, &c. vt patet in c. fœlicis. de pœnis. lib. 6. & in Clement. ſi quis ſuadēte. de pœnis; & in multis excommunicationibus Bullæ Cœnæ, & multis aliis textibus: confirmatur idem antecedēs ex Bartolo in lege, ſed ſi vnius, §.1.ff. de iniuriis, eum qui per alium facit, non verè ſed fictè facere. Secundò, nam vt habetur ex ca. quicunque. de ſenten. excommunicationis. in 6. excommunicatio lata contra dantem licentiam malè faciendi, non extenditur ad vtētem illa, niſi id expreſsè exprimatur. Tertiò, nam conſilium & mandatum præcedunt tempore; & aliquando per annum ipſum factum, ſed nihil poteſt præcedere ſeipſum, ergo qui mandat vel conſulit, non propriè dicitur facere; ſed apponit Nau. quandam limitationem, ſcilicet niſi talis lex eſſet fruſtratoria, vel quaſi, niſi comprehenderet mandantes. Nonnulli viri docti hanc limitationem reiiciunt, & apponunt aliam, ſcilicet quando in aliqua particulari materia iubens vel mandās ſecundùm communem modum loquendi dicuntur facere talem rem, quia verba legum intelligenda ſunt ſecundùm communem modum concipiendi, apponunt Nau. & iſti viri docti exemplum ſuarum limitationum in c. ita quorundam. de Iudæis, vbi excommunicantur qui equos, arma, &c. deferunt Sarracenis & Turcis, quæ non ſolùm comprehendit ipſos famulos & nautas deferentes, ſed etiam mercatores, qui ea mittunt. Sed meo iudicio rarò erit locus huiuſmodi limitationibus, niſi ius ipſum vel ſententia id exprimat, vnde; vt referunt viri docti, P. Doctor Toletus in explicatione Bullæ Cœnæ dicit, quòd in iſto c. ita quorun-

dam per verbum, deferunt, ſolùm intelliguntur ij, qui deferunt per ſe, & non qui mandat, vel iuuat; non tamen nego quin mercator mittens arma, equos, &c. incurrat excommunicationem, ſed ſolùm dico, quòd non manet excommunicatus ex vi c. ita quorundam, ſed ex vi, ca. ſignificauit, de Iudæis, vbi dicitur quòd manent excommunicati, qui merces eis per nuncios deſtinarunt; concedo tamen quòd ſi dominus temporalis mandaret mercatori, vel alius conſuleret, quòd mitteret arma ad Sarracenos, non incurreret excommunicationẽ dicti c. ita quorundam, quæ modò eſt 6. vel 8. Bullę Cœnæ, ita nonnulli viri docti; nihilominùs incurreret aliam latam in extrauag. multa. & extrauag. copioſus. de Iudæis, quæ extenduntur expreſsè ad permittẽtes, auxiliantes, vel fauorem præſtantes. Ex dictis ſequitur, quòd qui communicat cum alio in crimine habente annexam excommunicationem, ſi communicatio ſit ante commiſſum crimen, vel cùm committitur, non incurrit excommunicationẽ impoſitam contra tale crimen, vt ait Nau. cap. 27. num. 32. de quo plura dicemus cap. 6.

Secunda concluſio, non ſolùm comprehenduntur excommunicatione mandantes, conſulentes & cooperantes, quãdo exprimuntur huiuſmodi verbis, ſed etiam quando apponitur aliqua particula, in qua comprehendantur, vt ſi dicatur, quomodocunque quis fuerit cauſa, vel ſi quis fuerit cauſa, tunc enim comprehenduntur mandantes, conſulẽtes, & alij auxiliantes, & cùm dicitur, omnes qui mediatè, vel immediatè, directè vel indirectè, vel quicunque fuerint culpabiles; ſi verò dicatur adiuuans, comprehenditur qui dat modum, ſi dicatur, ſi quis per ſe, vel per alium fecerit, comprehenduntur iubentes, & dantes pecuniam, vt illud ſiat, ſed non comprehenditur conſulens, ita nonnulli viri docti. Not. quòd ſi ſit dubium vtrùm comprehendantur, indicandum eſt quòd non comprehendunt, iuxta dicta inf. dub. 6.

Ad primum reſpondetur, quòd quamuis conſentiens ſit puniendus, non tamen eadem pœna, ſicut faciens, quia pœnæ ſunt reſtringendæ.

Ad ſecundum concedo quòd illi incurrunt excommunicationem ſequuto effectu; ſed hoc ideò eſt, quia Pontifex id declarauit in dicto c. mulieres. & c. quantæ de ſentent. excommunicationis. & c. ſicut dignum. de homicidio. aliàs non comprehenderentur.

Si obiicias rationem text. in c. mulieres, ſcilicet quòd qui mandat, vel conſulit, verè committit. Reſpondeo cum Nau. ca. 27. n. 51. Pontificem ſolùm dicere, quòd committit, id eſt, quòd delinquit (hoc enim veriſſimum eſt) nõ tamen dicit quòd mandans percutere clericum, verè percutit illum, vt aliqui imponunt textui.

Ad tertium reſpondetur, quod per alios facimus, per nos facimus, quantùm ad culpam, ſed non quantùm ad æqualitatem pœnæ, nam metaphoricè tantùm dicimus facere quod per alios facimus.

Dvbitatvr tertiò, quando excommunicatio extenditur ad cõſulentes, vtrùm comprehendat quomodocunque conſulentem? Prima concluſio, ſi conſilium non ſit fraudulentum, ſed bonum & licitum, non incurret excommunicationem, ita Sylueſt. ver. excommunicatio. 1. qu. 5. p. 1. & probatur euidenter, nam excõmunicatio non incurritur niſi propter peccatum; præterea, probatur ex illa regula iuris in 6. *Nullus ex conſilio, niſi fraudulentum fuerit, obligatur.* Hinc ſequitur quòd ſi conſulo amico, vt ſit contentus leui percuſſione clerici, quia non poſſum aliter retrahere illum ab occiſione illius, non incurro excommunicationem canonis, ſi quis ſuadente. probatur: nam in hoc caſu licitum eſt conſulere minus malum, vt docet Soto 6. de iuſt. quæſt. 1. artic. 5. & alij.

Secunda concluſio, quando conſilium datum eſt ei, qui aliàs non faceret delictũ, certum eſt quòd incurret excommunicationem

tionem latam contra conſulentes: in hac omnes conueniunt.

Tertia concluſio, quamuis is cui datum eſt conſilium, eſſet aliàs facturus, tamen ſi ego meo conſilio auxi intenſiuè illius voluntatem & conatum, incurro excommunicationem: hæc eſt contra aliquos Doctores; ſed tenet Sylueſt. ver. excommunicatio. 8. quæſt. vlt. num. 10. & in hoc inclinat Couar. Clement. ſi furioſus. p. 2. §. 2. n. 1. verſiculo, eſt igitur; & num. 2. verſiculo, quatenus de auxiliante, quãuis à nonnullis citetur pro contraria parte; eandem tenẽt multi viri docti, & colligitur ex Nau. loco ſtatim citando. citatur Innoc. & alij Doctores in ca. nuper. de ſent. excommunic. Probatur primò: nam iſte verè influit in effectum. Secundò, ſi Petrus eſſet determinatus ad occidendum Ioannem, & ego à dextera adiuuaré manum Petri, vt velociùs & faciliùs occideret, ego dicerer cauſa homicidij, ergo idem eſt in noſtro caſu: conſequẽtia probatur: nam qui ſuo conſilio auget voluntatem occidentis, conſequẽter auget motum exteriorem manus, nam manus mouetur à voluntate, & qui eſt cauſa cauſæ, eſt cauſa cauſati.

Quarta concluſio, quando conſilium eſt ita ſimplex, quòd non influit in effectum, quia alter erat alioqui facturus, & conſilium non auxit voluntatem, nec conatum illius, non incurrit conſulens; ita Nau. n. 51. ante verſiculũ, adde quod refert.

Petis; quomodo cognoſcetur, vtrùm conſilium influxerit in effectum modo prædicto vel non?

Sit quinta concluſio, ab ipſo qui recepit conſilium accipiendum eſt, & ex aliis coniecturis. Explicatur concluſio. Si ille qui recepit conſilium aſſerat ſe motum eſſe aliquo modo ex tali conſilio, & volũtatem eius auctam fuiſſe, hoc ſufficiet; ſi autem hoc non poſſit ſciri ab ipſo, attendendæ ſunt coniecturæ: nam ſi ego dedi conſilium alicui ad aliquod delictum, & ille ardenti voluntate illud commiſit ſtatim, ſignum eſt, quòd meum conſiliũ influxit; at verò quando non exequitur ſtatim, ſed poſt multos dies, non poteſt ex hoc ſumi certa coniectura, vtrùm meũ conſilium influxerit, nam licèt pro tunc quando ego dedi conſilium, fortaſſe excitauerim, & intenderim eius voluntatem, poſteà tamen tranſactis multis diebus potuit ille feruor elangueſcere, & voluntas redire ad priſtinum ſtatum, in quo erat ante conſilium, & tunc quamuis delictum committatur, ego non ero cauſa, ac per conſequens, non incurro excommunicationem; ſi autem facta diligentia, & conſideratis omnibus circunſtantiis, fuerit dubium, vtrùm meum conſilium influxerit in effectum, licèt quantùm attinet ad reſtitutionem, non maneam ego obligatus, quia in dubiis melior eſt conditio poſſidentis, tamen quantùm ad excommunicationem debeo me reputare excommunicatum. Ita tenent aliqui viri docti, & habetur ex doctrina Syleeſt. verbo, abſolutio. 3. qu. 10. nu. 14. & quantùm ad irregularitatem colligitur ex Couar. ſup. verſiculo, in eo verò, vbi ait, quòd in dubio præſumitur non facturus abſque conſilio; & probatur ex ratione cap. ad audientiam. de homicidio. quia in dubiis tutior pars eſt eligenda.

DVBITATVR quartò, quando excommunicatio extenditur ad mandantes, vtrùm comprehendat eum, qui mandauit delictum fieri, tamen mandatus erat aliàs facturus delictum tam prompto animo, & tanto conatu, ac ſi ſibi non eſſet mandatum? Couar. loco citato in 3 concluſione dubij præcedentis tenet, quòd incurret, & quòd ea quæ dicta ſunt in cõſulente, non habent locum in mandante. Contrarium tenet Nau. n. 51. ante verſicul. adde quòd refert, & hoc iudicio probabilius: nam licèt iſte habuerit animum influendi in effectum, tamen de facto nõn influxit. Reſtat iam conſiderare actioné prohibitam ex parte termini, ad quem ordinatur. Vnde

DVBITATVR quintò, quando delictum aliquod habet annexam excom-

municationem, & quis attentat illud, tamen nõ ſequitur effectus, vtrùm incurrat excommunicationem? verbi gratia, iacio lapidem, vel ſagittam, vt percutiam clericum, & non percutio. Sit concluſio, non incurro, ita Nau. c. 27. n. 51. verſiculo, adde quòd refert, & clariùs lib. 5. conſil. de ſentent. excommunicationis. Conſil. 37. n. 2. vbi dicit eſſe communem; imò amplius dico, quòd licèt effectus qui non eſt ſequutus, ſit extrinſecus, tamen ſi eſt principaliter intentus à Legiſlatore, non incurretur excommunicatio; verbi gratia, Gregorius XIII. prohibuit ſub excommunicatione latæ ſententiæ, ne cuiuſdam ordinis fratres ſcriberent ad aliquas moniales ſui ordinis, quidam frater ſcripſit ad monialem, ſed epiſtola non peruenit ad illam, iſte non incurrit excommunicationem, ita Nau. in conſilio 60. n. citato, nam id quod præſumitur principaliter intendiſſe Papam eſt, ne epiſtolæ peruenirent ad moniales; quia miſſio epiſtolæ nõ noceret moniali, niſi perueniret epiſtola.

DVBITATVR ſextò, quando excommunicatio extenditur ad mandantes, & conſulentes, vtrùm comprehendat eos, quamuis non ſequatur effectus: verbi gratia, mando Petro vt percutiat clericum, & tamen non percutit, vtrùm incurram ego excommunicationem? Pro ſolutione nota cum Caiet. in Sum. ver. excommunicatio. ante c. 1. Sylueſt. ver. excommunicatio. 7. num. 14. Nau. ca. 27. num. 51. verſiculo, adde quòd refert; excommunicationẽ dupliciter ferri poſſe. Primo modo principaliter, de faciente, & acceſſoriè, ſeu per extenſionem, de mandante, vel conſulente, vt cùm fertur excommunicatio contra percutientes clericum, & mandantes vel auxiliantes, &c. Secundo modo poteſt imponi æquè principaliter de omnibus; quo ſuppoſito, ſit

Concluſio, quando excommunicatio fertur primo modo, non comprehendit mandantes, vel conſulentes, non ſequuto effectu; at verò quando imponitur ſecũdo modo, comprehẽdit illos; exemplum primi, in eo qui mandauit alicui percuter clericum, & tamẽ effectus non eſt ſequutus, quia iſta excommunicatio principaliter eſt contra facientes, & acceſſoriè cõtra mandãtes, vel conſulentes; exemplũ ſecũdi, in eo qui mandauit interficere aliquẽ per aſſaſſinos, incurrit excommunicationem, quamuis non ſequatur mors, nam hæc excommunicatio æquè principaliter comprehendit mandantes & occidentes. c. 1. de homicidio. in 6. idem eſt de eo, qui concionatur animo retrahendi auditores à ſolutione decimarum, incurrit enim excommunicationem, quãuis auditores non retrahantur, Clement. cupientes. §. 1. de pœnis. nam iſta iuſſio & prædicatio æquè principaliter, & per modum cuiuſdam actionis ſubiacet excommunicationi.

Hîc tamen duo ſunt notanda. Primò, quòd irregularitas nunquàm incurritur niſi effectu ſequuto, quantumuis aliquis mandet, vel conſulat homicidium. Secundò, quòd quando lex non exprimit, nec colligitur manifeſtè, quòd excõmunicatio æquè principaliter comprehendat mandantes & conſulentes, iudicandum eſt, quòd acceſſoriè tantùm cõprehenduntur; idem habetur in alio ſimili ex Palac. in 4. d. 18. diſp. 5. c. 8. ita Nau. in Comment. ſuper extrauag. Gregor. XIII. de datis & promiſſis pro iuſtitia, vel gratia obtinenda, n. 15. verſiculo, ad hæc omnia. habetur in 3. tom. ſuorũ operum, & expreſſiùs lib. 5. Conſil. de ſentent. excommunicationis. conſil. 55. probatur ex illa regula iuris, *In pœnis benignior pars eſt amplectenda.*

DVBITATVR ſeptimò, quando excõmunicatio extenditur ad mandantes & conſulentes, ſi mandans vel conſulens reuocat mandatum vel conſilium, antequàm delictum committatur, vtrùm incurrat, ſi poſt talem reuocationem mandatus, vel conſultus committat delictum?

Prima concluſio, loquendo de mandante, ſi ille qui mandauit percutere clericum, verè & non fictè reuocat mandatum, ita vt reuocatio perueniat ad notitiam mandati, non incurret; ita Sylu. verb. homi

homicidiũ.1.qu.7.§.3.num.11. & excõmunicatio.6.num.5.§.3.Nau.c.27.n.233. vbi loquitur quantùm ad irregularitatem; ſed eadem ratio eſt de excommunicatione,idem eſt,ſi reuocauit mandatum tacitè, vt ſi reſtituat aduerſarium in priſtinam amicitiam, vel contrahat cum eo parentelam,ſciente eo,cui datum eſt mãdatum, ita Syluef.ſup.& citat Innocentium.

Secunda concluſio, quamuis mandans reuocauerit mandatum, ſi tamen antequàm reuocatio perueniat ad notitiam mandati,ſequuta eſt percuſſio,incurrit;ita Syluef.ver.excommunicatio.6. loco citato, & allegat Bernardum & Hoſtienſem, idem tenet P. Doctor Toletus in Sum.& aliqui viri docti.Probatur: nam iam præceſſit peccatum mandandi, & cauſa eius commiſſum eſt delictum. Contrariam ſententiam tenet Innocent. citatus à Syluef.quæ ſententia eſt valdè probabilis.

Tertia concluſio,ſi mandans moriatur, antequàm ſequatur percuſſio, non incurrit, nam vt vidimus c.3. diſp.1. dub.8. defunctus non poteſt excommunicati directè.Loquendo de conſulente,ſit

Quarta concluſio,qui conſulit percuſſionem clerici, & reuocauit conſilium, ſi non firmiter credit conſultum reuocaſſe propoſitum, debet indicare percutiendo, vel in particulari, vel in generali,ad arbitrium boni viri,vt ſibi caueat, & ſi totum id faciat,quamuis ſequatur percuſſio, non incurret excommunicationem, nec irregularitatem.ſic Anton.3.p.tit.28.ca.2.§.2. verbo, approbatione. Syluester, ver. homicidium.1.num.11.§.3.& nu.12,in fine, P. Doctor Toletus, & aliqui viri docti, contrà Nauar.c.27.num.253. & ratio eſt, quia in hoc caſu percuſſio tantùm ipſi conſulto eſt imputáda; ratio autem quare conſulens tenetur admonere percutiendum potiùs quàm mandans eſt, quia in mandato agitur res ipſius mandantis; in conſilio autem agitur res ipſius conſulti; quòd ſi firmiter credit ſolam reuocationem ſufficere, non tenetur ad amplius, & liber erit ab excommunicatione. ſic Anton.& Syluef.locis citatis.

Dvbitatvr octauò, vtrùm non obſtans percuſſioni clerici, cùm tamen poſſit,incurrat excommunicationem? Prima opinio dicit quòd ſi potuit obſtare ſine incommodo, licèt ſolùm teneatur ex charitate,incurret,ita Caiet.in Sum.verb. excommunicatio.c.10.Syluef. ver.reſtitutio.3. §.6. p.3.in fine; Medin. C.de reſtit. qu.7.& nonnulli Thomiſtæ.

Secunda opinio dicit quòd ſi ex officio & iuſtitia tenebatur obſtare,incurret, non tamen ſi ſolùm tenebatur ex charitate. ſic Nau.c.27. num.78. & latiùs in commentar. ſuper c.non inferenda.23.q.3,nu.31.& 38. cuius commentarij reſolutionem refert in Sum.c.24.nu.20.& 21. idem tenet quantùm ad irregularitatem,c.27.num.231. & Anton.3.p.tit.28.c.2.idem tenet Gloſſa c. quantæ. de ſenten. excommunicationis. Couar.Clement.ſi furioſus.p.2. §.2.nu.7. & P.Toletus.P.Enr.lib.14. de irreg. c.12. nu.7.lit.H.

Prima concluſio, hæc ſecunda opinio eſt longè probabilior.

Secunda concluſio, qui tenentur obſtare ex officio,& ex iuſtitia,ſunt Rex, Iudex & miniſtri Iuſtitiæ, patres, tutores, heri, pædagogi, Parochi, cuſtodes, & è contrà eorum filij, pupilli, famuli, parochiani,& cuſtoditi.ſic Nau.c.24.n.18.

Tertia concluſio, hæc ſecunda opinio habet verum, quamuis iſte qui ſolùm ex charitate tenebatur defendere, omiſit defenſionem ex odio & maleuolentia; hæc eſt contra Couar. ſup. vbi citat Innoc. & Panormit.& cõtrà Syluef. ver. homicidiũ 2.q.5.& Angel. verb.homicidium.1.§.17. ſed tenet Anton.ſup.& Nauar.c.27.n.231.

Quarta concluſio, ſi iſte qui omittit defenſionem, poſſet facilè, & abſque incommodo defendere, cenſebitur excommunicatus in foro exteriori, quia præſumitur ideò non defendiſſe, vt ferret opem percuſſori; & iuxta hoc explicat Nauar.c. 24.num.20.verſiculo in 28.nu.c.quantæ. de ſenten.excommunicat.vbi dicitur, eos delinquentibus fauere interpretamur, qui

cùm poſſint, manifeſto facinori deſinunt obuiare.

DVBITATVR nonò, vtrùm qui ratam habet clerici percuſſionem, quando nec dedit mandatum, conſilium, vel fauorem, incurrat excommunicationem? Concluſio, quòd incurret, quæ concluſio eſt expreſsè definita c. cùm quis. de ſenten. excommunicationis. in 6. & reddit textus rationem, cùm ratihabitio retrotrahatur, & mandato debeat comparari. Sed ad veritatem huius concluſionis quinque conditiones requiruntur. Primò, quòd percuſſio facta ſit nomine meo, vnde ſi ego approbo percuſſionem clerici non factam meo nomine, quamuis peccem mortaliter, vt efficaciter probat Conat. Clement. ſi furioſus. p. 2. §. 1. num. 6. contra nonnullos Iuriſtas, qui dixerunt tantùm eſſe peccatum veniale; non tamen incurro excommunicationem, nam hæc ratihabitio non retrotrahitur, nec mandato comparatur, licèt enim attendendo ſolùm ad ſignificationem Latinam, ratihabitio de præterito tantùm dicat, quòd aliquis approbet factum alterius, ſiue factum fuerit ſuo nomine, ſiue non, tamen ſecundùm proprietatem iuris illa ſolùm dicitur ratihabitio de præterito, quæ retrotrahatur, & mandato comparetur, quando aliquis approbat, & ratum habet id, quòd ſuo nomine geſtum eſt, ſiue bonum ſit, ſiue malum, & per hoc facilè intelligitur ſecunda pars illius c. vbi dicitur, ſi verò iniectio eadē tuo nomine non ſit facta, licèt pecces ratam habendo eandem, non tamen propter hoc excommunicationē innodatis, cùm quis ratum habere nequeat quod eius nomine non eſt geſtum, & hæc eſt quædam regula iuris in 6. Si petas, quādo dicitur aliquid factum nomine alterius? Reſpondeo, quando fit intuitu & contemplatione illius, licèt nō de eius mandato, vt ſi Petrus occidit clericum ſine mandato quidem Ioannis, eo tamen intuitu, vt iſtud homicidium eſſet gratum Ioanni, vel vt vindicaret iniuriam Ioanni illatam ab illo clerico, ſic gloſſa dicto c. cùm quis. & Sylu. verb. conſenſus. qu. 5. §. 1. Secundò, requiritur quòd approbet illam percuſſionem ſciens ſuo nomine geſtam eſſe, vnde ſi ignorat geſtam eſſe ſuo nomine, quamuis gaudeat de illa, quia videt ſuum amicum gauiſum eſſe de illa, non incurrit, nam licet gaudeat de percuſſione facta ſuo nomine, non tamen gaudet de illa, quia ſuo nomine facta eſt, cùm hoc ignoret; & ſupponimus quòd noluiſſet eam factam eſſe ſuo nomine; hoc ſecundum requiſitum non eſt ita certum ſicut primum, nihilominùs illud tenent viri doctiſſimi, & clarè habetur ex doctrina Sylu. loco citato. §. 2. Tertiò, requiritur quòd hæc ratihabitio explicetur verbis, vel alio ſigno exteriori, nam ſi corde tantùm approbat, non incurret, quoniam Eccleſia non punit cenſuris actus purè interiores, vt vidimus ſup. p. 1. dub. 10. vnde quod ait Sylueſt. ſup. dari ratihabitionem tacitam, vt quando ſcit percuſſionem factam eſſe ſuo nomine, & non contradicit, intelligendum eſt quantùm ad præſumptionem fori exterioris, tamen in foro interiori non erit excommunicatus, ſi non ratificat aliquo ſigno exteriori. Quartò, requiritur quòd extrema ſint habilia, id eſt quòd iſte qui ratificat, poſſet mandare tempore, quo perpetratum eſt delictum, vnde ſi quando perpetratum eſt, iſte erat infans vel furioſus, quamuis ratificet iam adultus, vel ſui compos non incurret, quia ratihabitio non retrotrahitur ad impoſſibile: nam fictio iuris non debet habere maiorem vim, quàm ipſa rei veritas, ergo ſi non poterat mandare, non eſt fingēdum quòd mandauit. Quintò, requiritur quòd lex ſolùm requirat ipſum delictum, nam ſi requireret præuiam machinationem, non ſufficiet ſola ratihabitio ad incurrendam pœnam legis, ex quo ſequitur quòd licèt mulier poſt occiſionem viri ratum habeat homicidium, tamen ſi non præceſſit machinatio in mortem, non impediet matrimonium cùm occiſore, nam quando non interuenit adulterium, requirit lex quòd præcedat machinatio mortis, ita

Sylueſt.

Sylueſ.ſup.§.8.idem tenet Couat. ſup.ſed eſt valdè notabile cum gloſſa dicto c.cùm quis. quòd licèt retrotrahatur iſta ratihabitio,non tamen retrotrahitur excommunicatio;ſenſus eſt quòd ratificans non manet excommunicatus ab eo puncto, quo percuſſor manſit excommunicatus, ſed à puncto ratihabitionis. Vtrùm verò ratihabitio locum habeat in adulterio, fornicatione & ſtupro,vide Syluef. ſup.in fine, & Couat.ſup.num.5. Per hæc dubia maximâ ex parte manet explicata excommunicatio canonis ſi quis ſuadente.17. q.4. contra percuſſores clericorum, ſed quoniam res hæc paſſim occurrit in praxi, operæpretium erit hanc excommunicationem completè declarare, quam explicat Caiet.in Sum. verb.excommunicatio. ca.10. Sylueſt.verb excommunicatio.6.à num.5.Tabien.verb. excommunicatio.5. caſu.1.Nauar.c.27.à num.77.vbi tria puncta ſunt examinãda.Primum,quid intelligatur nomine perſonæ percutiẽtis: ſecundum,quid nomine perſonæ percuſſæ: tertium,quid intelligatur per manus violentas.De primo ergo puncto in ordine.

D V B I T A T V R decimò, quid intelligatur ibi nomine perſonæ percutientis? Prima concluſio, intelligitur quæcunque perſona,vir,vel fœmina,cuiuſcunque ſtatus & conditionis, dummodò habeat iudicium rationis ad peccandum mortaliter:ita Nauar. nu.76. & habetur ex c.mulieres.& c.pueris. de ſenten.excommunicationis. vnde etiam intelligitur puer, quamuis non peruenerit ad pubertatem, ita Panormita. c. 1. de ſenten. excommunicationis,& eſt text.cap.finali.eodem tit: quoniam ætas non excuſat eos à tota pœna,ſed à parte pœnæ,ſcilicet quòd non teneantur ſe præſentare Papæ pro abſolutione,ſed poſſint abſolui ab Epiſcopo, dicto c.finali.

Secunda concluſio, non ſolùm intelligitur in hac materia perſona, quæ per ſe ipſam percutit, ſed ille qui mandat, vel conſulit percuſſionem vel qui non defendit clericum à percuſſione, ſi tenetur ex officio, vel qui ratificat percuſſionem ſuo nomine factam, vt conſtat ex dubiis præcedentibus.

Tertia concluſio,etiam intelligitur ille, qui licèt non mandet vel conſulat percuſſionem expreſsè, dicat tamen coram ſuis ſe deſiderare vindictam à tali clerico, nam ſi poſtcà ſui moti his verbis, percutiant, iſte incurrit excommunicationem, quia licèt non dixerit eo animo, tamen debebat præuidere ſuos creditures eſſe quod ipſe hoc animo dicebat;ita Nau.nu. 78. & Sylueſt. verb. excommunicatio. 6. num.5.p.4.quod probat argumento c. vltimi,de homicidio.in 6.vnde vt eſſet liber ab excommunicatione, deberet affirmare ſe non dicere eo animo, vt percutiant; & quòd non deſiderat quòd ipſi percutiant, probatur argumento c.penultimi. de homicidio.in 6.De ſecundo puncto.

D V B I T A T V R vndecimò, quis intelligatur nomine perſonæ percuſſæ? Prima concluſio,tantùm intelligitur clericus vel monachus,vt patet ex ipſo can.ſi quis ſuadẽte, Not. quòd clericus excommunicatus, vel ſuſpenſus gaudet priuilegio canonis & fori,ita Nau.lib.1.Conſiliorum. conſ.7.de ætat.& qualit. ordin. num.6.& etiam milites commendatarij etiam coniugati,ita ex profeſſo Nau. conſ.13.de regular.ſed quis intelligitur nomine clerici?

Secunda concluſio, intelligitur non ſolùm initiatus ſacris, ſed etiam habens primam tonſuram. c. cùm contingat. de ætate & qualitate ordinandorum, iuncta gloſſa, nam text.dicit,quòd nomine clerici intelligitur initiatus prima tonſura, & gloſſa dicit quòd percutiens initiatum prima tonſura,incurrit excommunicationem canonis; & hæc concluſio habet verum, quamuis ſit coniugatus, dummodò cum vnica virgine, & geſtet habitum & tonſuram clericalem. c. vnico. de clericis coniugatis,in 6.P. Enr.lib.13. de excommunic.c.49. num.1. lit.K. & ſatis colligitur ex Nau.c.27.num.80.exemptione 8.

Quid autem ſit habitus clericalis, vide Sylueſt.ver.excommunicatio. 6.nu.6. §.6. ſed

ſed meliùs in Geminiano. in dicto c. vnico. §. 1. vide etiam legem 1. tit. 4. lib. 1. Recopilat.

Sed quid ſi veſtis extrinſeca ſit clericalis, non tamen intrinſeca? Reſpondetur cum Geminiano, ſi extrinſeca ſit ita breuis, vt intrinſeca notabiliter appareat, non gaudet priuilegio, bene tamen ſi ſit ita longa, vt intrinſeca non appareat; prætereà iſte clericus côiugatus etiam gaudebit priuilegio fori, ſcilicet quòd non iudicetur per Iudicem ſæcularem criminaliter, nec ciuiliter; dummodò vltra habitum & tonſuram ſit deputatus ab Epiſcopo ad ſeruitium alicuius Eccleſiæ, & ei de facto inſeruiat, vt decernitur in Trident. ſeſſ. 23. c. 6. de reformat. hoc enim requiritur ad gaudendũ priuilegio canonis, vt patet ex prima concluſione: nam Concilium ſolùm loquitur de priuilegio fori, vt patet ex contextu, quamuis contrarium teneat Emanuel c. 80. *de des comunem. c.* 17. & ſpecialiter pro Hiſpania conceſſit Alexander VI. vt habetur in Pragmaticis Regni. l. 22. & 23. quòd nullus clericus, qui non ſit initiatus ſacris, gaudeat priuilegio fori, niſi detulerit habitum, & tonſuram clericalem per quatuor menſes ante commiſſum delictum; imò niſi per ſex menſes, vt conſtat ex Bulla Pij IV. conceſſa ad inſtantiam Regis Catholici, vt habetur l. 1. tit. 4. libr. 1. Recopilat. Videte ad finem eiuſdem tituli, vbi traditur forma ſeruandi Decretum Concilij Trident. circa clericos minorum ordinum. Similiter habet verum prædicta concluſio, licèt clericus ſit excommunicatus, ſuſpenſus, vel irregularis, aut depoſitus verbaliter, dummodò non ſit incorrigibilis, ſic Angel. verb. degradatio num. 1. Syluest. eodem ver. nu. 8. & excommunicatio, 6. n. 4. & Nau. c. 27. num. 78.

Sed difficultas eſt, vtrùm initiatus prima tonſura non coniugatus, qui tamen non geſtat tonſuram, nec habitum clericalem, retineat priuilegium canonis. Et quæſtio ſolùm procedit, quando clericus non eſt monitus deferre tonſuram, nec habitum clericalem, nam ſi ter monitus eſt, amittit priuilegium. c. contingit. el 2. de ſentent. excommunicationis. Partem negatiuam tenet Bañez 2. 2. q. 12. ar. 1. difficult. 3. dicto vlt. vbi ait, Clerici in minoribus conſtituti, ſiue coniugati, ſiue non coniugati, ſi non deferant habitum clericalem & tonſuram, amittunt omne priuilegium clericorum. Probatur ex c. vnico, de clericis coniugatis in 6. Pôteſt ſecundò & fortiùs probari: nã priuilegium fori difficiliùs perditur quàm priuilegium canonis, ſed iſte perdit priuilegium fori per Trident. c. citato, ergo à fortiori perdet priuilegium canonis. Maiorem tenet Panormi. c. 1. de apoſtatis, num. 6. eámque probat: nam ſi clericus dimittat habitum clericalem, & deprehendatur in turpibus & enormibus, amittit priuilegium canonis, c. cùm non ab homine. & c. perpendimus. de ſentent. excommunicationis. & tamen non perdit priuilegium fori. c. ſi Iudex laicus. de ſentent. excommunicat. in 6. Sit tamen

Tertia concluſio, quòd iſte clericus non amittit priuilegium canonis. Probatur primò ex c. ſi verò. de ſentent. excommunicationis, el 2. vbi decernitur, quòd percutiens clericum non deferentem tonſuram nec habitum clericalem, ſi neſciebat eſſe clericum, non manet excommunicatus, ſecùs tamen ſi ſciebat, propter quem textum idem tenet ibi Abbas, numer. 2. & Felinus in principio (vbi aduerte obiter literam Felini circa medium c. eſſe mendoſam: dicitur enim, Si clericus non defert habitum clericalem, & percutitur; ſic tamen legendum eſt, Si non clericus defert habitum clericalem, an percutiens ſit excommunicatus? & quòd ita ſit legendum, conſtat euidenter ex ipſo contextu, & ex ſententia Frederici, quam ipſe Felinus refert & ſequitur: ait enim Fredericus quòd percutiens non manet excommunicatus, quia habitus non dat priuilegium, vbi non eſt ordo, quoniam habitus non facit monachum.) Probatur ſecundò, à lege antiqua non eſt credendum, niſi quatenus

tenus continetur in nota, l. præcipimus. C. de appellationibus. in dubio enim non eſt præſumenda legum correctio, c. cùm expediat. de electione. in 6. l. 1. C. de inoff. dot. ſed Concilium Trident. ſolùm aufert huic clerico priuilegium fori, ergo hæc diſpoſitio non eſt extendenda ad priuilegium canonis, & conſequenter non cenſetur derogatum dictum c. ſi verò. præcipuè cùm ſit diſpoſitio odioſa, & lex pœnalis non eſt extendenda vltra caſum, in quo loquitur, can. pœnæ. de pœnit. d. 1. l. Præſes. ff. de pœnis. Confirmatur, quia Nauar. c. 27. num. 78. ſolùm negat priuilegium canonis clericis (intellige non coniugatis) qui ter moniti non deferunt habitum & tonſuram, ergo ſecundùm eius mentem, ſi non ſit monitus, retinet priuilegium.

Ad primum in contrarium facilè reſpondetur, quòd illud c. tantùm loquitur de clericis coniugatis.

Ad ſecundum reſpondetur, quòd priuilegiũ fori perdi difficiliùs quàm priuilegium canonis, non eſt regula ita generalis, vt quotieſcunque perditur priuilegium fori, perditum quoque cenſeatur priuilegium canonis, vnde hæc regula ſolùm habet verum in caſibus à iure expreſſis, atque adeò ſenſus regulæ eſt, quòd dantur in iure aliqui caſus, in quibus perditur priuilegium canonis, & non perditur priuilegium fori; ex hoc tamen non licet inferre, quòd quandocunque ius aufert priuilegium fori, auferat etiam priuilegium canonis, præſertim quia fuit ſpecialis ratio, vt concilium auferret priuilegium fori, ne ſcilicet clerici geſtantes habitum laicorum, ſumerent anſam delinquendi, ſi manerent exempti à poteſtate laicali. Petis, quis intelligatur nomine Monachi?

Quarta concluſio, intelligitur quilibet Religioſus profeſſus alicuius religionis approbatæ. cap. cùm illorum. de ſentent. excommunicationis. vel Religioſa. c. de monialibus. eodem tit. nam licèt dicto c. cùm illorum. non expreſsè dicatur profeſſus, ſubintelligitur tamen: in iure enim non dicitur cum effectu Religioſus, qui nondum eſt profeſſus. c. Religioſo. de ſentent. excommunicationis. in 6. §. 2. vnde immeritò quidam Theologi parum in iure verſati reprehendunt Nauar. quòd malè allegauerit ca. cùm illorũ. intelligitur etiam conuerſus, ſeu coadiutor temporalis. c. non dubium. de ſenten. excommunicationis; & etiam Nouitius, dicto c. Religioſo. Sed difficultas eſt de Religioſis tertij ordinis D. Dominici, & Franciſci, qui geſtant habitum Religionis, & viuunt in communitate. Caiet. tenet quòd non gaudent hoc priuilegio; ſed Nau. ſup. dicit quòd licèt hæc opinio poſſit eſſe vera ſecundùm ius commune, non tamen ſecundùm priuilegia, & conſuetudinem, & ſtylum Romanæ curiæ, & eſt deciſio Rotæ 332. in antiquis. Idem tenet Syluest. ver. Eccleſia. 1. quæſt. 5. poſt §. 6.

Vltimò dicimus cum Nau. & Syluest. ver. Heremita, quòd etiam gaudet hoc priuilegio Heremita, qui præſtat obediẽtiam alicui ſuperiori; idem dicit Tabien. ver. excommunicatio. 5. nu. 21. de Rectoribus Hoſpitalium, qui dicuntur Hoſpitalarij, & portant aliquod ſignum, ſcilicet crucem, ſi promittant caſtitatem in manu Epiſcopi, & renuncient propriis; videte Armil. ver. excommunicatio. excõmunicatione 1. n. 8.

DVBITATVR duodecimò de tertio puncto, quid intelligatur per manus violentas? Prima concluſio, per manus non ſolùm intelliguntur manus, ſed etiam pugni, brachia, genua, & pedes, ſed ponitur manus, vel quia eſt membrum aptius ad percutiendum; vt ait Nauar. vel quia eſt organum organorum, vt ait Caiet.

Secunda concluſio, per violentas intelligitur non ſolùm percuſſio, quæ in rigore ſit violenta, ſed etiam illa quæ eſt iniurioſa perſonæ clerici, ſiue talis percuſſio fiat immediatè, vt quando aliquis infringit alapam clerico, vel mediatè, vt cùm percutit enſe vel baculo, vel alio in-

ſtrumento tangente perſonam clerici, vt cùm iicit clerico ſaliuam, aut puluerem, vel etiam tangendo rem ipſi perſonæ clerici coniunctam, vt ſi vi taperet aliquid de manibus clerici, vel è corpore illius: nā ibi includitur violentia, vel quando includit eum in carcerem, vel in alio loco, à quo ſine dedecore & pudore non poteſt exire; ſimiliter ſi clerico equitanti aliquis violenter apprehenderet frenum equi, vel ſi abſcinderet cingulum ephippij, vel ſi ita furioſè inſequatur clericum, vt cogat præcipitē ſe dare in fluuium, vel in aliud diſcrimen ad liberandum ſe, ita Nau. nu. 77. vbi dicit eſſe communem; at verò ſi clericus fugiens cadat & vulneretur, inſequens illum non incurrit excommunicationem. Sic Nauar. & Syluest. ver. excommunicatio. 6. num. 5. caſu 7. contra Angel. probat Syluest. nā illa vulneratio nec fuit intenta in ſe ipſa ab inſequente, nec in ſua cauſa, ſcilicet in fuga, quæ per accidens ſe habet ad talem percuſſionem. Nota quòd non incurrit qui occidit veneno in cibo, vel potu, quia non infert vim perſonæ, ſed naturę, ſecus ſi per vim faceret ſumi venenū: ita Emanuel c. 80. ver. excommunicatio. 13. conc. in fine. Et dicit ita reſpōdiſſe præcipuos Doctores & Magiſtros Salmanticæ.

Ex dictis ſequitur primò, quòd ſi aliquis verberet clericum conſentientem (& loquor de verberatione iniurioſa reſpectu ſtatus clericalis) incurrit excommunicationem, ita Nauar. & habetur c. cōtingit. el 1. de ſentent. excommunicationis. & text. reddit rationem, quia licèt talis percuſſio non ſit violenta, nihilominùs eſt iniurioſa, ipſe tamen clericus conſentiens non incurret, ſic Nauar. & probat ex dicto cap. contingit. vbi dicitur quòd talis clericus conſentiens excōmunicetur; vnde bene poterit excommunicari.

Contrà, iſte conſentiens communicat in crimine crimioſo; ergo ipſo facto incurrit excommunicationem? Reſpondetur, quòd ad incurrendam excommunicationem propter participationem in crimine crimioſo, requiritur quòd participet poſt delictum commiſſum, & quòd ſciat illum eſſe denunciatum, vt tradit Nauar. cap. 27. num. 33. & 112. & habetur cap. nuper. de ſentent. excommunicationis; vnde in præſenti caſu eſſet neceſſarium, quòd conſentiret percutienti, qui iam iterum percuſſiſſet, & quòd talis percuſſio eſſet notoria, & hoc intelligo ſi conſentiret percuſſioni iniurioſæ factæ non animo ſatisfaciēdi iniuriam illatam, nam ſi hæc percuſſio fieret animo ſatisfaciendæ illatæ iniuriæ (qui eſt caſus illius ca. contingit.) etiamſi percutiens iam iterum percuſſiſſet, clericus conſentiens non incurreret ipſo facto: nam, vt bene ait Panormit. dicto cap. contingit. num. 8. aliud eſt participare cum excommunicato in crimine, aliud ſubmittere ſe miſericordiæ alicuius, cùm poſſit cogitare illum remiſſurum iniuriam, cùm debeat quis facilè parcere proſtratis. Videte Syluest. ver. excommunicatio. 6. num. 8.

Secundò, ſequitur quòd ſi ipſemet clericus ex ira vel paſſione ſe percutiat iniurioſè, incurret, ita Nauar. num. 78. & Iulius Clarus lib. 5. quæſt. 77. num. 3. Panormit. dicto cap. contingit. num. 6. & ratio eſt, quia nemo poteſt renunciare ei, quod in fauorem publicum eſt introductum; hæc autem excommunicatio introducta eſt in fauorem ſtatus clericalis, dicto cap. contingit; non tamen incurret, ſi ſe percutiat ex deuotione, neque etiam ſi percuſſio ſit talis, vt licitè poſſit ſibi eam inferre, licèt non poſſit conſentire, vt ſibi ab altero inferatur, vt euellere capillos, vel barbam, vel ſe alapis cædere ob mortem parentum, vel amicorum. ita Nauar. cap. 15. num. 11.

Tertiò, ſequitur quòd hæc excommunicatio incurritur, licèt percuſſio ſit merita clerico, dum tamen fiat iniuſto modo, vel per quem non debet, vt ſi clericus dignus morte puniatur à non Iudice ſuo, vel licèt percutiatur à ſuo Iudice, percutitur tamen modo contra ipſum ius, vt quando clericus punitur à ſuo

Præla

Prælato per laicum: licèt enim clericus poſſit capere clericum per laicum, non tamen poteſt illum punire, niſi per clericum vel monachum; imò neque etiam poteſt per alios clericos, quando poteſt ipſe commodè facere. cap. Vniuerſitas. de ſentent. excommunicationis, excepto Epiſcopo, qui non debet verberare ſuis manibus, niſi quando non adeſſet alius ad id faciendum.

Quartò, ſequitur quòd laicus, per quem Iudex eccleſiaſticus torquet clericum, eſt excommunicatus, niſi deeſſent clerici ad id idonei, vel niſi cõſuetudo eſſet in contrarium: nam ſtante hac conſuetudine Nauarr. cap. 27. num. 86. dicit, quòd licèt peccet, non eſt excommunicatus, ſed lib. 5. Conſil. tit. de ſententia excommunicationis. conſil. 42. dicto 5. (idem dicit comment. 3. de regul. circa finem) ait, quòd non peccat, & hoc eſt tenendum; nam ſicut conſuetudo excuſat à pœna, ita etiam à culpa, ſiquidem non eſt contra ius naturale & diuinum, imò, vt dicit ibidem Nauarr. decens eſt & honeſtum, ne clerici vel monachi vtantur officio tam vili. Sed hic notandum, quòd Fratres Minores, & qui fruuntur eorum priuilegiis, poſſunt per priuilegia Leonis X. & Alexandri VI. caſtigare ſubditos per alios, quod priuilegium, vt tradit Nauarr. conſil. citato. dicto 1. non ſic eſt intelligendum, quòd poſſit Prælatus caſtigare ſubditos per laicum, ſed quòd licèt non adſit neceſſitas, poſſit caſtigare per alium, Religioſum tamen.

Quintò, ſequitur quòd monialis quæ aliqua potione vel flebotomia procurat aborſum, non incurrit hanc excommunicationem, ita Caiet. ver. excommunicatio. cap. 10. quia talis actio licèt ſit violenta naturæ, non tamen eſt violenta perſonæ, nec aliunde eſt iniurioſa ſtatui clericali; dico, *hanc excommunicationem*: nam ſi procuret aborſum in alia fœmina, incurret excommunicationem Sixti V. contra procurantes aborſum, ſi ſequatur effectus, non tamen incurret eam, ſi procuret aborſum in ſeipſa, quia motus proprius Sixti V. quantùm ad excommunicationem non comprehendit fœminas procurantes aborſum in ſeipſis, vt patebit attentè conſideranti literam.

Sextò, ſequitur quòd ſicut rapina & furtum differunt penes hoc, quòd rapina eſt acceptio cum violentia, furtum verò cum fraudulentia, ſed ſine violentia; ſic etiam licèt ille qui per vim rapit aliquid de manibus clerici, incurrat excommunicationem, non tamen incurret qui ſine violentia furetur crumenam clerici, verbi gratia, *ſi le corta la bolſa, ò el cingulo donde eſta, muy ſubtilmente*, quia illa ſciſſio non eſt violenta, ſed fraudulenta, neque iniurioſa contra honorem debitum perſonæ.

Tertia concluſio, per diaboli ſuaſionem intelligitur percuſſio, quæ ſit mortale peccatum.

Dvbitatvr decimotertiò, vtrùm excipiantur aliqui caſus, in quibus percutientes clericum non incurrant excommunicationem? Concluſio, multi caſus excipiuntur. Primus eſt, quando percuſſio fit cauſa diſciplinæ, vt quando corrigit magiſter, pater vel herus, aut Prælatus. cap. cum voluntate. de ſentent. excommunicationis. dummodò non ſit notabilis exceſſus, attenta grauitate culpæ, ſic Nauarr. caſu 14. Tabien. ver. excommunicatio. 5. num. 7. in princ. Dico, *notabilis*: nam aliqualis exceſſus non ſufficit ad incurrendum; ita Syluest. ver. excommunicatio. 6. num. 6. p. 8. in fine, & clariùs Tabien. num. 6. & de hoc exceſſu intelligenda eſt gloſſa, dicto cap. cum voluntate. verbo, inferiorum, vbi ait, quòd ſi excedat modum, non incidit, aliàs contradiceret ſibi ipſi in verbo, Prælationis, & verbo, Magiſterij, vbi ait, quòd hęc caſtigatio debet eſſe leuis, & ſic exponit gloſſam Tabien. num. 6. citato, neque etiam incurrit, quamuis percutiat ita, dummodò ſit cauſa correctio-

nis, ita Syluest. dicta p. 8. in princ. ſecus ſi percuteret principaliter ex odio, vel ira, non cauſa correctionis; ita Nau. caſu citato, Angel. ver. excommunicatio. num. 8. Vtrùm verò ſit facienda diſtinctio de ordinatis in ſacris, vel in minoribus, gloſſa, Panormit. & Felinus dicto c. cum voluntate, affirmant: Nauar. caſu 14. Tabien. num. 8. Ioannes de Lignano, Petrus de Peruſio, & Roſella tenent quòd non etiam reſpectu patris carnalis, colligitur ex Soto d. 22. 2. 3. circa fin. abſolutè dicente, pater percutiens clericum non eſt excommunicatus. Et hoc iudico probabilius; excipio tamen herum. Probatur: nam quòd reſpectu Prælati vel Magiſtri non ſit facienda hæc diſtinctio, patet tum ex vſu Religionum, tum etiam quia licèt in dicto c. cum voluntate ſolùm fiat ſermo de conſtitutis in minoribus, tamen in c. 1. de ſentent. excommunicationis, nulla fit diſtinctio, & melior text. in c cùm ex tenore. eodem tit. vbi à quodam abſoluendo ab excõmunicatione canonis propter percuſſionem cuiuſdam ſubdiaconi, recipitur iuramentum, ne de cætero in clericum vel Monachum manus iniiciat violentas, niſi de mandato ſuorum Prælatorum, vel niſi ſuper eum Prælationis miniſterium aut magiſterium habeat; & hinc probo non eſſe faciẽdam diſtinctionem reſpectu patris carnalis: nam, vt inquit Tabien. non videtur habere minorem authoritatem ſuper filios, quàm magiſter ſuper diſcipulos.

Quid ſi ſubmagiſter corrigat contra prohibitionem magiſtri principalis? Reſpondetur, quòd non incurrit, ita Syluest. p. 8. quia per huiuſmodi prohibitionem non poteſt auferri priuilegium iuris, quod eſt poſſe corrigere diſcipulos. Hinc infero quòd quamuis Prælatus alicuius Religionis per ſe vel per alium Religioſum verberet ſubditum delinquentem contra conſuetudinem, vel conſtitutionem ſuæ Religionis prohibentem, ne illum percutiat, non incurrit, quia non agit contra ius commune.

Secundus caſus eſt, quando percuſſio eſt iocoſa. c. 1. de ſentent. excommunicationis. licèt ſit grauis, ita Nauar. caſu 1. & Tabien. ver. excommunicatio. 5. numero 4.

Tertius caſus eſt, quando eſt tam ſubita percuſſio, id eſt, ex defectu plenæ deliberationis, vel tam parua, quòd illata laico non eſſet mortalis, ita Caiet. ſup. ex quo infertur primò cum Soto d. 22. q. 1. art. 2. colum. 8. caſu 1. & Mexic. difficult. 4. quando pueri prima tonſura ſe pugno percutiunt, quamuis eliciant ſanguinem in parua quantitate è naribus, non incurrunt, quod intelligo regulariter loquendo, quoniam regulariter non peccãt mortaliter: ita Panormit. ca. 1. de ſentent. excommunicationis. Tabien. num. 5. & aliqui viri docti cum Nauar. in Sum. Hiſpana. num. 77. Quod probo ex c. vlt. de ſentent. excõmunicationis. vbi dicitur quòd ſi impubes incurrit excommunicationem canonis, quamuis poſt pubertatem petat abſolutionem, poteſt abſolui ab Epiſcopo; quando autem fuerit dubium, vtrùm iſti peccauerint mortaliter, tunc in dubio ſunt abſoluendi, non tamen ſunt vitandi, quia ſtante hoc dubio non erunt notoriè percuſſores clericorum, & quod diximus de pueris, idem dicebat Magiſter Mantius de hominibus adultis infimæ ſortis initiatis prima tonſura vel minoribus. Infertur ſecundò, quòd etiam inter clericos maioris ætatis, licèt ſocius turbatus impellat ſocium clericum ex motu ſubito, non ex deliberatione, non incurrit, ſic Angel. ver. excommunicatio. 5. caſu 1. nu. 26. ſiue iſta turbatio proueniat occaſione ipſius clerici percuſſi, vt ſi ioco vnus dicat aliquod conuitium in alterum, & ille turbatur, & percutit, vel ſi turbatio proueniat aliunde, vt in caſu relato à Nauar. lib. 5. Conſil. de ſentent. excommunicationis. conſil. 74. ſcilicet quòd canonicus iratus ob quædam contenta in ſchedula, quam legebat, canonicum petentem vt ſibi faceret copiam eam legendi, repulit à ſe, non incurrit, quia talis percuſſio inter amicos

amicos familiariter conuerſari ſolentes, non eſt peccatum mortale.

Tertiò infertur, quòd oſtiarius vel officialis, ſcilicet Iudex vel apparitor poteſtatis ſæcularis ſi fortè turbam arcendo irruentem percutiat clericum, non incurret. c. ſi verò. el 2. de ſentent. excommunicationis: nã caſus fortuitus non poteſt præuideri, vt ait ibi gloſſa, ſecus ſi malignatus animo iniuriandi, ita text. iuncta gloſſa.

Quartus caſus eſt, quando probabiliter ignorauit eſſe clericum. c. ſi verò. de ſentent. excommunicationis. el. 2. quod dupliciter contingit. Primò, quando ille apparet ſæcularis in habitu, & barba protenſa, & percutiens non ſcit aliàs illum eſſe clericum. Secundò, quando licèt habeat tonſuram, & habitum clericalem, tamen inuenit eum noctu, vel in loco obſcuro.

Quintus caſus eſt, quando clericus poſt trinam monitionem non defert habitum nec tonſuram clericalem. c. contingit. el 2. de ſentent. excommunicationis, & non ſufficit vna monitio pro tribus, ita Sylu. n. 6. caſu 3. Tabien. n. 24. Nau. caſu 5. addit etiam Sylueſt. quòd hæc monitio debet fieri per Prælatum eccleſiaſticum; nec requiritur quòd iſta monitio ſit ſpecialis, ſed ſufficit generalis, vt ſi Epiſcopus faciat edictum generale, quòd omnes clerici geſtent habitum & tonſuram clericalem.

Sextus caſus eſt, quando clericus ſe transfert ad actum omninò contrarium, vt ſi fiat miles, c. in audientia. de ſentent. excommunicationis. vel ſi ſe immiſceat actibus ſæcularibus, verbi gratia, *ſi ſe haze mercader*, & ter monitus non abſtineat. c. finali. de vita & honeſt. clericorum. & hoc, quamuis geſtet habitum & tonſuram.

Septimus caſus eſt, ſi clericus fiat bigamus. c. 1. de bigamis. lib. 6.

Octauus, quando eſt coniugatus cum vnica & virgine, ſed non geſtat habitum nec tonſuram. c. vnico. de clericis coniugatis. in 6.

Nonus caſus eſt, quando eſt degradatus realiter.

Decimus, quando eſt depoſitus verbaliter, ſi ſit incorrigibilis.

Vndecimus caſus eſt, quando percutit vim vi repellendo. c. ſi verò, el 1. & ca. ex tenore. de ſentent. excommunicat. & talis percuſſio debet fieri in continenti, dicto c. ſi verò. & hic caſus intelligitur, quãuis poſſit ſe defendere fugiendo, dummodò talis fuga eſſet ei ignominioſa. ſic Tabien. num. 11. & Nau. caſu 15. Probat Tabien. nam ſi poteſt percutere pro defenſione rerum, à fortiori pro defenſione famæ, ſecus erit quantùm ad irregularitatem, & hic caſus etiam habet locum, quãdo percutit, vt defendat parentes, filios, propinquos, familiares, imò & extraneos; ſic Angel. num. 13. Tabien. num. 12. & 13. vbi citat Panormit. & Antonin.

Duodecimus caſus eſt, quando percutit vt defendat res quas clericus iniuſtè captas aſportat, vel vi occupat. c. olim. el 1. de reſtitut. ſpoliatorum. Dixi, *aſportat*: nam ſi hoc faceret ex interuallo, poſtquã clericus peruenit ad locum deſtinatum, & adeptus eſt perfectam poſſeſſionem rerũ ablatarum, incurreret, quia non liceret ſibi ius dicere, ſic Angel. num. 13. & Tabien. num. 14. & 17. ad hunc caſum reducitur, quando detinetur clericus debitor fugiens, aut fugam parans ad præſentandum eum Prælato. Nau. caſu 16.

Decimustertius caſus eſt, quando miniſter iuſtitiæ ſæcularis capit clericum in flagranti delicto, vt illum præſentet Prælato ſuo, addit Nau. cap. 27. vel inuentum noctu, dummodò probabiliter præſumat illum aliquod ſcelus intendere, aliàs non, vt ſi fert lumen, vel ſocium, vel eſt perſona à tali ſuſpicione omninò aliena; hanc autem additionem ego intelligo, dummodò non deferat habitum clericalem: nam ſi defert, rarò erit locus huic præſumptioni, & ita lex 9. tit. 3. lib. 1. Recopilat. ſolùm loquitur quando clericus vel Religioſus, nec defert lumen, nec habitum clericalem, vel ſuæ Religionis; requiritur

autem quòd talis miniſter non excedat debitum modum in capiendo, nempe ſi permittenti ſe capi & duci quietè de induſtria impingit ei pugnos vel calcem, vel mittit in carcerem eum, qui offerebat fidei iuſſionem ſe præſentandi coram Prælato; ſic Nau. Hinc infertur, quòd poteſt capere clericum incedentem noctu cum armis, quia præſumitur ire ad delinquendum, prout latiùs tradit Nauar. 5. Conſil. de ſentent. excommunicationis. conſil. 44. ſequutus Panorm. vide Nau. ibid. *ſi le puede quitar las armas*. Et colligitur quòd non & ex Manuele. ca. 80. *de des comunion*. conc. 3.

Decimusquartus caſus eſt, quando Prælatus capit ſuum clericũ per ſe vel per aliũ etiam laicum aut in pœnam verberat per ſe, vel per alium clericũ, iuxta ſuprà dicta.

Decimusquintus, quando iuſtè eiicit ab Eccleſia excommunicatum, vel alium officia diuina turbantem, cap. veniens. de ſentent. excommunicationis.

Decimusſextus caſus, quando percutit clericum inuentum turpiter agẽtem cum vxore, matre, ſorore vel filia, c. ſi verò. de ſentent. excommunicationis. el 1. quia difficile eſt, iuſtum temperare dolorem; & licèt iſte textus prima facie ſolùm videatur dicere, quòd hic percuſſor poteſt abſolui ab Epiſcopo, tamen ex ſequentibus verbis conſtat quòd non manet excommunicatus: ait enim quòd ſi percutiat clericum turpiter agentem cum conſanguinea in remotiori gradu, non excuſatur ab excõmunicatione; requiritur autem quòd percuſſio fiat in continenti ex ſubita paſſione. Sic Angel. num. 16. Sylueſt. num. 6. caſu 16. Nauar. caſu 2. & 5. Conſil. de ſentent. excommunicationis. conſil. 41. vbi addit hunc caſum etiam verificari, quando maritus abſcondit ſe domi, vt clericus id ignorans veniret, & inuentum cum vxore occideret, quia videtur, intentionem Pontificis fuiſſe, quòd maritus nõ incurreret excommunicationem in illis caſibus, in quibus ſecundùm leges ciuiles eſſet libera pœna; non tamen excuſaretur ab excommunicatione, ſi conueniret cum vxore, vt dolo accerſeretur clericus ad turpitudinem: ſic Angel. n. 20. & Nau. caſu 20. Petis, vtrùm nomine matris intelligantur aliæ perſonæ aſcendentes, & nomine filiæ aliæ deſcendentes? Reſpondeo eum gloſſa, verbo, matre, quòd non; idem tenet Angel. n. 17. contra Hoſtienſem, & probat ex l. pater. ff. de adulteriis. & ibi notatis, vbi nomine patris, cui licet impunè filiam in adulterio occidere, non intelliguntur aſcendentes. Prætereà, nomine vxoris non intelligitur ſponſa de futuro, ita Couar. de ſponſalibus. p. 1. c. 1. n. 12. idem habetur ex gloſſa, dicto cap. ſi verò. quam dicit ab omnibus approbari. Prætereà, non requiritur quòd inueniat clericum in ipſo coitu, ſed ſufficit quòd inueniat oſculantem & amplexantem in loco ſuſpecto; ſic Angel. n. 18. & Nauar.

Decimusſeptimus caſus eſt, quando detinetur clericus honeſtè colloquens cum vxore poſt admonitionem vt ab ea re abſtineret, dummodò nihil aliud ei malè faciat, quàm detinere ſpatio 24. horarũ, ad tradendum ſuo Prælato, Nau. caſu 21.

Decimusoctauus caſus eſt, quando mulier percutit clericum tentantem de turpitudine, dummodò tentatio fiat facto & non ſolo verbo, quia tunc ſolùm liceret verbalis defenſio. Sic Angel. num. 21. Syluest. num. 9. Nauar. caſu 21. verum eſt, quòd ſi clericus eſſet nimiùm moleſtus verbis, & fœmina non poteſt ſe defendere verbis, non incurreret; ſic Tabien. ver. excommunicatio. 5. caſu 1. nu. 31. & aliqui viri docti. Pro complemento huius diſputationis

Dubitatur decimoquartò, vtrùm qui commiſit crimen putans falsò habere annexam excommunicationem, incurrat excommunicationem? Videtur quòd ſic; qui facit aliquid putãs eſſe peccatum, peccat, ergo idem eſt in excommunicatione.

Concluſio, quòd non incurret, ſic Caſtro 1. de lege pœnali. cap. 5. verſiculo, his duabus regulis, & communiter omnes, quæ concluſio patebit ex ſolutione argumen

argumenti. Ad quod reſpondetur concedendo antecedens, & negando conſequentiam: nam quantùm ad peccatum ſufficit mea conſcientia ad ligandum me, quoniam quantùm eſt ex parte mea, facio contra regulam; at verò quantùm ad excommunicationem non ſufficit mea conſcientia ad ligandum, nam requiritur iuriſdictio in excommunicante.

Dubitatur decimoquintò, quãdo excommunicatio fertur pro facto negatiuo, & imponitur ipſo facto, vtrùm incurratur ante monitionem? Syluest. ver. excommunicatio. 7. num. 57. dicit quòd quando ponitur certum tempus, non requiritur monitio, vt cùm dicitur, niſi reſtituat intra annum, ſit excommunicatus ipſo facto; at verò quãdo nõ ponitur certum tẽpus, nõ incurritur ante monitionẽ.

Concluſio, licèt non ponatur tempus determinatum, incurritur excommunicatio ante monitionem, ita Panormitan. in cap. excommunicationi. de raptoribus. Caiet. in Sum. verbo, excommunicatio. cap. 23. Nauar. cap. 27. num. 117. Probat efficaciter Caiet. nam Inquiſitores odio vel amore omittentes facere quod debẽt, incurrunt ſine alia monitione excommunicationem latam in ca. multorum. de hæreticis. Hinc ſequitur, quòd qui accepit bona naufragorum, & cùm poſſit non reſtituit, incurrit excommunicationẽ Bullę Cœnæ ante aliam monitionem. Sic Caiet. & Nauar.

Dispvtatio IV.

Quem comprehendant excommunicationes latæ à Prælatis ad reuelandum furta, vel alia delicta, vel res alias.

Dubitatur primò, quando excommunicatio fertur contra non manifeſtantes ſcripturas, vtrùm comprehendat omnes non manifeſtantes? Prima concluſio, quando ſcriptura eſt propria alterius partis, quæ impetrauit excommunicationem, & non eſt poſſidentis, tenetur poſſidẽs ſub excommunicatione eam manifeſtare, imò etiam ante præceptum Iudicis tenebatur ex iuſtitia: hæc enim certa. Et probatur prima pars: nam pars habet integrum & totale ius in hanc ſcripturam, ergo mandatum Prælati iuſtum eſt. Secunda verò patet: nam talis ſcriptura, etiam ante mandatum Iudicis, eſt applicata alteri parti litiganti, ergo poſſidens tenetur ex iuſtitia reddere vero domino tanquàm retinens rem alienam, qui ante ſententiam Iudicis tenetur reddere vero domino; ita Syluest. ver. falſarius. q. 3. Hinc ſequitur quòd ſi non manifeſtet ſcripturam, tenetur reſtituere damnum indeſequutum parti; ita Syluest. ibidem. Contrà, teſtis ante interrogationẽ & mãdatum Iudicis non tenetur ex iuſtitia ferre teſtimonium in fauorem alterius partis litigantis, ergo nec tenebitur ex iuſtitia manifeſtare ſcripturas. Probatur conſequentia: nam in iure appellatione teſtium venit ſcriptura. c. peruenit. el 1. de teſtibus cogendis. Reſpondeo, conceſſo antecedenti negatur conſequentia: eſt enim magnum diſcrimen inter ſcripturam & teſtimonium, nam ſcriptura ante mandatum Iudicis præcipientis illam manifeſtare, eſt applicata parti; at verò teſtimonium illud quoniam conſiſtit in propria voce teſtis, non eſt applicatum parti litiganti ante præceptum Iudicis. Hæc concluſio vnam habet limitationem, nempe quando ſcriptura hactenus eſt poſſeſſa bona fide, & ex manifeſtatione patietur poſſidens graue detrimentum, tunc enim non tenetur manifeſtare, licèt feratur excommunicatio. Sic colligitur apertè ex Vega lib. 3. caſu 365. & tenent aliqui Magiſtri. Probatur, tum argumentis faciendis pro tertia concluſione, tum etiam, nam qui ſtatum iuſtè acquiſitum cõſeruat cum bonis partim iniuſtè acquiſitis, non tenetur reſtituere bona, quæ iniuſtè acquiſiuit cum graui detrimẽto bonorũ, quæ iuſtè acquiſiuit, ergo ille qui iuſtè poſſidet ſcripturã, non tenetur eam manifeſtare cum graui detrimẽto, imò hęc ratio etiã tenet in caſu quòd per fraudem obtinuerit ſcripturã; ita

prædicti Magiſtri. Hic tamen valdè notandum eſt, quòd ſi ex occultatione talis ſcripturæ dominus eius patietur tantum detrimentum, ſicut poſſidens, tenebitur certè (meo iudicio) eam manifeſtare, ſicut in ſimili dicemus infrà de debitore, quòd quamuis patiatur damnum in pecuniis, tenebitur ſoluere, ſi creditor ex dilatione patitur æquale detrimentum, quia in hoc caſu melior eſt cõditio creditoris. Præterea dico quòd ſaltem quando per fraudem obtinuit ſcripturam, & non manifeſtat, vt euitet detrimentum in pecuniis, quando ceſſauerit hoc incommodum, tenebitur (meo iudicio) reſtituere domino ſcripturæ valorem illius ſpei, quam habebat vincendi in illa lite ad arbitrium boni viri, ſi ego manifeſtarem ſcripturam; probo etiam à ſimili: nam quando debitor differt ſolutionem debiti, ne patiatur detrimentum in pecuniis propriis, tenetur poſteà reſarcire creditori intereſſe & damnum, quod patitur ex tali dilatione, vt tradit Caiet. 2. 2. quæſt. 62. ar. 8. quod ſaltem eſt verum, quando debitum fuit iniuſtè contractum, ergo ſimiliter in præſenti.

Secunda concluſio, quando ſcriptura eſt propria poſſidentis, vel quia iure hæreditario eam habuit, vel quia propria pecunia eam confecit, quamuis etiam contineat ius alterius partis litigantis, idem eſt iudicium de illa, ac de teſtimonio viuo, & ita dicimus quòd poſſidens non tenetur ex iuſtitia eam manifeſtare ante præceptum Iudicis; probatur, quoniam in ciuilibus non tenetur aliquis ex iuſtitia ſponte ſe offerre ad ferendum teſtimonium ante mandatum Iudicis. Dixi, *ex iuſtitia*, quoniam ex charitate aliquando tenetur ſe offerre ad teſtificandum, vt quando proximus ſine meo teſtimonio patietur graue detrimentum in bonis ſuis. ita Soto 5. de iuſt. quæſt. 7. art. 1. habita tamen priùs ratione odij, quod incurrit teſtis ex eo quòd non vocatus ſe offert ad teſtificandum. Secundò, quoniam talis ſcriptura ante mandatum Iudicis non eſt appropriata parti litiganti.

Tertia concluſio, quando ſcriptura eſt propria poſſidentis, & continet ius aduerſarij, ſi Prælatus præcipiat ſub excommunicatione, vt manifeſtet illam, tenetur ex iuſtitia eam manifeſtare, & ſi non manifeſtet, incurret, ita Soto d. 22. quæſt. 1. art. 2. caſu 3. Corduba in Sum. quæſt. 63. Ludouic. in inſtruct. 2. p. c. 9. circa medium, & communiter iuniores. Probatur altera pars, iuſtè proſequitur ius ſuum, & Prælatus iuſtè præcipit, ergo poſſidens tenetur ex iuſtitia manifeſtare. Contrà arguitur ex cap. 1. de probationibus. vbi Gregor. IX. determinat neminem eſſe compellendum vt in medium proferat inſtrumentum contra ſe ipſum. Confirmatur, nemo tenetur miniſtrare arma contra ſe, ſed iſte exhibendo ſcripturam patietur detrimentum in illa re, de qua litigatur, ergo non tenetur exhibere.

Ad argumentum reſpondetur cũ gloſſa, definitionem Gregorij intelligendam eſſe, quando reus pateretur graue detrimentum; vel ſecundò, quando ſcriptura eſt ita propria ipſius poſſidentis, vt nec ſit alterius partis, nec communis, quia non continet ius aduerſarij, ſecus ſi eſſet communis, vtpote continens etiam ius aduerſarij, pro qua explicatione eſt optimus text. in c. G. perpetuus. de ſidè inſtrumentorũ, iuncta gloſſ. Veriùs iudico iuxta dicta in fin. huius materiæ, quòd ſcriptura ſolùm vocatur communis, quando charta ipſa eſt communis. Vide dicta in ſcholiis n. 10. Ad confirmationem reſpondetur, quòd licèt ante præceptum Superioris nõ teneatur exhibere illas ſcripturas contra ſe, accedente tamen mandato Superioris tenetur, quoniam talis ſcriptura per mandatum Iudicis applicatur parti, ſicut applicatur teſtimonium viuum. Si opponas Panormit. c. 1. de probationibus. vbi latè tractans hanc materiam dicit quòd poſſidens ſcripturas, non tenetur eas manifeſtare, ſi ſit reus, & actor petit eas ad intentionem ſuam probandam. Reſpondeo primò, hanc doctrinam Panormitani

intel

intelligendam eſſe quoad forum exterius, imò dico quòd etiam in foro exteriori. Vide quod dixi in fine huius materiæ: teſtatur Burgos de Paz qu. 5. num. 4. verſiculo 4. & nu. 17. verſicul. 3. eſſe communem practicam in curia Pinciana, & omnium Iudicum Regnorum Caſtellæ, quòd ad petitionem actoris, etiam ad intentionem eius fundãdam, ſemper cogitur reus edere inſtrumenta, quæ conſuetudo eſt valdè conſona rationi: nam qui retinet inſtrumenta, tantùm minùs habet iuris, quantùm magis habet ſuus aduerſarius mediante inſtrumento, ergo contra rationem vult agere, vel ſe defendere, ac ſi haberet integrum & perfectum ius; ſi autem poſſidens inſtrumentum, non poſſit illud per ſe manifeſtare ſine detrimento famæ, poterit dare occultè alicui Religioſo, qui manifeſtet eam tacito nomine poſſidentis. Verùm hæc tertia concluſio limitanda eſt, niſi ex manifeſtatione talis ſcripturæ timeat ſibi graue detrimentum in vita vel fama, quod non poſſit euitari, vel etiam in bonis, quæ iuſtè poſſidet, tunc enim non tenetur manifeſtare; probatur: nam teſtis etiam iuridicè interrogatus non tenetur reſpondere, ſi ex teſtificatione timeat ſibi aliquod graue malum; probatur, eccleſiaſticus Iudex non poteſt obligare ad manifeſtandam ſcripturam ſub excommunicatione, niſi in illo caſu, in quo, ſi poſſidens eſſet manifeſtus, poſſet Iudex ſæcularis illum compellere, ſed iſte non teneretur in conſcientia obedire præcepto Iudicis ſæcularis in iſto caſu, ergo. Nec mirum eſt quòd in tali caſu detur bellum iuſtum ex vtraque parte, ſcilicet interrogatio iuſta Iudicis, & iuſta denegatio reſponſionis ex parte interrogati, quoniam hoc prouenit vel ex ignorantia, vel ex iuris præſumptione: minor verò, ſcilicet quòd in iſto caſu non teneretur homo reſpondere Iudici ſæculari interroganti, patet: nam lex humana & præceptum cùm debeat eſſe ſuaue & accommodatum humanæ fragilitati, non obligat cum tanto detrimento, niſi in caſu quòd id expoſceret bonum commune, vel diuinum. Secundò, nam debitor non tenetur reſtituere cum graui detrimento ſuorum bonorum ſuperioris ordinis, imò neque inferioris, vt ſi ad ſoluendum modò debeat vendere rem ſuam multò viliori pretio quàm valet.

Hinc ſequitur primò, quòd ſi ego non accepi ſcripturam per vim, vel fraudem, ſed bona fide poſſideo, & credo probabiliter, quòd ſi manifeſto, pars litigans per talem ſcripturam non ſolùm tuebitur proprium ius circa rem, de qua litigatur, ſed etiam me vexabit iniuſtè circa alia bona, quæ legitimè poſſideo, quia videlicet petet à me titulum, quo talia bona poſſideo, quem tamen oſtendere non poſſum, quoniam ſcriptura, quæ titulum continebat, amiſſa eſt, tunc non teneor exhibere ſcripturam, ita Corduba loco citato, & alij viri docti.

Secundò, ſequitur id quod ait Soto, ſcilicet quòd poſſidens huiuſmodi ſcripturam, tenetur eam manifeſtare, quamuis timeat vexationem, temperãdum eſſe, vt ſolùm intelligatur, quando timet vexationem iuſtam, ita Corduba & Ludouic. Lopez, vbi ſup. & communiter moderni.

Quarta concluſio, ſi ſcriptura peteretur ad puniendum tabellionem, eò quòd malè facta eſt, tunc nec tabellio, poſſidẽs, nec alius tenetur eam manifeſtare, niſi in illis caſibus, in quibus reus & teſtis legitimè interrogati in cauſa criminali tenentur reſpondere, de quibus tractatur 2. 2. q. 69. & 70.

Hucuſque ſermonem fecimus de poſſidentibus ſcripturas; loquendo autem de perſonis, quæ non poſſident, ſed ſciunt qui poſſideant, ſit

Quinta concluſio, ſi feratur excommunicatio contra non manifeſtantes eos qui poſſident tales ſcripturas, qui ſcit, & probare poteſt, tenetur manifeſtare, niſi excuſetur ratione conſanguinitatis, vel ſecreti commiſſi, vel ob alias cauſas, prout latiùs dicemus diſputatione ſequenti.

Præter ea quæ omnibus dictata ſunt;

cum Panormitano c.1. de probationibus. quòd inſtrumenta multipliciter poſſunt dici communia. Primo modo, quia ſunt communia vtriuſque quoad proprietatem ipſorum inſtrumentorum, vt quia ſunt cohæredes, & inſtrumenta ſunt communia hæredibus, vel ſunt pariter donata, vel communi pecunia confecta, & tunc certum eſt quòd poſſunt peti vt manifeſtentur. Secundo modo poſſunt dici communia propter materiam in eis contentam; charta tamen non eſt communis, & tunc ſi ſunt originalia, tenetur poſſidens ea manifeſtare, aut ſunt exemplata pecunia partis, & tunc ſi petuntur ex parte rei, ab ipſo actore ſunt manifeſtanda; ſi verò petuntur ex parte actoris, & reus eſt illis vſurus, tenet manifeſtare; ſi verò reus non eſt illis vſurus, & actor petit ad intentionem fundatam coadiuuandam; tenetur reddere; ſi verò actor petit ad intẽtionem probandam regulariter, non tenetur reus manifeſtare, quia actor debet venire paratus, & non quærere inſtrumenta de domo aduerſarij, ſecus eſt in confeſſione; nam poteſt eam petere à reo faciendo poſitiones, & ratio diuerſitatis eſt: nam reſpectu confeſſionis partis non potuit venire paratus, cùm non ſit in ſua poteſtate, ſed reſpectu inſtrumenti ſic, ſiquidem potuit à principio ſibi præcauere.

Loquendo iam de excommunicationibus, quæ feruntur ad reuelandum delicta, ſupponendum eſt, quòd quædam delicta non ſunt in damnum tertij, vt concubinatus, vel ludus, vel quòd clerici vacent negotiationi; alia verò ſunt in damnum tertij, vt furtum. Quo poſito

DVBITATVR ſecundò, vtrùm excommunicationes quæ feruntur ad reuelandum delicta, quæ non vergunt in damnum tertij, obligent omnes ſcientes? Quam quæſtionem bene tractat Corduba in Sum. qu.64.

Prima concluſio, ſi huiuſmodi delicta ſint publica, id eſt, ſi delinquens eſt diffamatus per maiorem partem viciniæ, ſunt denuncianda, aliàs non; ita Syluest. ver. viſitatio. nu.6. caſu 7. Nauar. c. inter verba; concl.6. corol.4. num.224. Corduba ſupr. & Ioannes Gutierrez lib. Canonic. quæſtionum. ca.11. num.75. vide etiam illum c.1. num.34. Probatur, Iudex via inquiſitionis licitè poſſet inquirere de hoc delinquente in particulari, ſi præceſſit infamia, non tamen ſi non præceſſit, ergo præcedente infamia, & inſtante mandato Iudicis, ſubditus poteſt & tenetur denunciare, & non præcedente infamia non poteſt: nam eſſet diffamare proximum. Dixi, *diffamatus per maiorem partem vicinia*: nam infamia eſt rumor quidam ortus de aliquo crimine, non à maleuolis & maledicis, ſed à probis & honeſtis hominibus, ſparſus per maiorem partem viciniæ, vel collegij, vel Vniuerſitatis, in qua habitat; quæ definitio colligitur ex c. inquiſitionis. & ex c. qualiter & quando. el. 2. de accuſationibus. quam explicat optimè Soto de tegendo ſecreto, memb.2. qu.6. dub.3. Nau. libr.5. Conſil. tit. de ſenten. excommunic. conſ.59. num.1. ait quòd illa tantùm auditio facit famoſum: quæ naſcitur ex dicto alicuius, qui vidit rem fieri, & creditur à toto populo, vel collegio, vel maiori parte illius.

Secunda concluſio, quando denunciatio fit Iudici tanquàm patri, non requiritur quòd præcedat infamia, ſatis eſt quòd præcedat correctio fraterna.

Tertia concluſio, quando præcedit infamia, non eſt neceſſarium quòd præcedat correctio fraterna etiam ad denunciãdum Iudici, vt Iudici, ita Corduba ſup. puncto 2. caſu 4. & Nauar: c. inter verba. concl.6. numer.181. §.3. Tenet etiam Emanuel de ordin. iudic. cap.4. concl.4. Probatur: nam hæc correctio non eſt neceſſaria ad conſulendum famæ proximi, ſiquidem iam eſt diffamatus.

DVBITATVR tertiò, quando obligent huiuſmodi excommunicationes, quando feruntur ad manifeſtanda delicta, quæ ſunt in damnum tertij? Quam quæſtionem latiſſimè tractat Ioannes Gutierrez c.11.

Prima

Prima concluſio, ſi delictum eſt contra bonum commune, vt crimen hæreſis, ſtatim denunciandum eſt; quamuis occultum ſit, nec requiritur quòd præcedat fraterna correctio. Primam partem docet D.Thom.2.2.qu.33. art.7. Soto 5. de iuſt. qu.5.ar.1. Caſtro lib.2. de iuſta hæreticorum punitione.c.25. Nauar.c.inter verba. concl.6.num.157. & communiter Doctores. Probatur: nam magis conſulendum eſt bono communi, quàm famæ alicuius particularis. Secunda verò, ſcilicet quòd non requiritur quòd præcedat fraterna correctio, eſt de mente D.Thom.2.2.loco citato, & Theologorum. Probatur, nunquàm ſperandum eſt eum qui auſus eſt opponere ſe Eccleſiæ vniuerſali, corrigendum eſſe per meam monitionem, vt latiùs probat Bañez 2.2.qu.33. art.7.ad 4. Agendum eſt iam de delictis quæ ſunt contra bonum particulare alicuius tertij; & hæc ſunt dupliciter: nam aliquando damnum eſt omninò finitum, nec poteſt proſequi, vt homicidium & adulterium: & de iis

Secunda concluſio ſit, nullo modo ſunt denunciãda, quamuis accedat præceptum Superioris, quandiu ſunt occulta, ita Soto 5.de iuſt.qu.5.art.1.colum.6. Nau cap.25. num.46. & Doctores communiter; aliquando verò delictum adhuc eſt in fieri, vt furtum: & de iis ſit

Tertia concluſio, ad denunciãda huiuſmodi delicta non requiritur quòd præcedat infamia; ſatis eſt quòd poſſit probari delictum. ita Corduba in Sum. qu. 171. in fine. Nau.c.17.num.134. & c. inter verba. concl.6.num.283. & Soto de tegendo ſecreto. memb.2.q.4.concl.1.in fine. Probatur: nam hæc excommunicatio non fertur ad puniendum delictum, ſed vt delinquẽs exeat à peccato, & reſarciatur damnum proximi, ergo non requiritur quòd præcedat infamia, ſatis eſt, quòd poſſit probari delictum. Quid ſi non poteſt probare?

Sit quarta concluſio, non tenetur denunciare, imò nec poteſt. Prima pars eſt de mente D.Tho.2.2.qu.68.art.1. eam tenet expreſsè Nau.c.17.num.135.& c.inter verba.concl.6.num.283.& P.Enr. lib.13. de excommunic.c.18.num.3.lit.B. Probatur primò, quia nemo tenetur ad id, quod non poteſt debitè perficere. Secundò, nam qui denunciat, & non probat, præſumitur calumniator. c.ſi Sacerdos.de offic. ordinarij. Secunda verò, ſcilicet quòd non poteſt, eſt Nau.c.17.num.134.& c.28. nu.61. & c.inter verba.concl.6.nu.283. & Emanuelis tract.de ordin.iudic.cap.2.concl.3. & c.4.concl.11.& Ludouic. Lopez in inſtructor.conſcientiæ. 2.p.c.10. colum.1. quod intelligendum eſt etiam ſi delictum ſit in fieri in damnum tertij, vt ait Soto de tegendo ſecreto, membro 2.q.4.concl. 2. verſicul. nihilominùs, vbi ait ex Adrian. crimen quod probari non poteſt, nec per infamiam aut indicia diſquiri, Iudici tanquàm Iudici non licet denunciare; poterit tamen tunc denunciare extraiudicialiter tanquàm potenti prodeſſe & non obeſſe, vel admonere illum, cui parantur inſidiæ, vt ait Nau.c.inter verba.concl.6.num.90. Ille qui dicitur prodeſſe & non obeſſe, non eſt Iudex inquantùm Iudex. ita Nau. num.289. Petis, vtrùm excuſatus à denunciando iudicialiter, quia non poteſt probare, teneatur ſub eadem cenſura manifeſtare Prælato, vt patri, ſi Prælatus ſit talis, qui poſſit prodeſſe & non obeſſe?

Sit quinta concluſio, quòd non tenetur. Patet: nam cenſuræ non excedunt ſuos caſus, ſed iſtæ cenſuræ ſolùm feruntur ad denunciandum iudicialiter, ergo non ſunt extendendæ ad denunciandum paternaliter. Petis, ſi poteſt probare, teneturne priùs monere ſecretò furem, vt ſatisfaciat?

Sexta concluſio, ſi ſit ſpes quòd hæc admonitio ſufficiet, præmittenda eſt. ita Nau.c.17.num.134.& Ludouic. Lopez in inſtructor.conſcientiæ, 2.p.c.10.colum.2. Probatur, teneor conſulere bono ſpirituali damnificantis, & temporali damnificati, cum minori damno poſſibili famæ delinquentis, ſuppoſito quòd eſt occultus, ergo ſi ſpero quòd per ſecretam monitionem conſequar vtrumque, teneor eam præ-

mittere. Quid ſentiendum eſt de quodam caſu multoties occurrente in praxi;Petrus habet debita,& ne creditores faciant executionem in bonis illius,vendit ea Ioanni in confidentia, & ad inſtantiam creditorum fertur excommunicatio,vt qui poſſidet bona Petri, vel ſcit qui poſſideat, id manifeſtet; ſi Ioannes non poſſit probare teſtibus illa bona eſſe Petri, vtrùm poſſit vel teneatur illa manifeſtare?

Septima concluſio, ſi Ioannes moneat Petrum quòd reſtituat, vel recipiat ſua bona, & Petrus neutrum vult, iudico quòd tenetur denunciare; ita colligitur apertè ex Syluеſ.ver.reſtitutio.3.num.10. §.4.Probatur:nam probatio vel eſt neceſſaria,ne denunciator præſumatur calumniator & inuidus,& hæc præſumptio ceſſat prorſus, quia denunciator nollet tradere ea bona,ſi eſſent ſua; vel eſt neceſſaria, ne infamet proximum de delicto occulto, & hæc ratio quamuis eſſet efficax, ſi Ioannes ſolùm eſſet conſcius huius delicti, tamen in hoc caſu non ſolùm eſt conſcius, ſed particeps: nam occultando huiuſmodi bona, eſt cauſa quòd Petrus non ſoluat, & eſt particeps huius delicti ad eum modũ, quo ille qui occultat bona ſibi in cuſtodiam tradita à latrone. Vide quandam limitationem p.1.diſp.5.dub.2, concl.2.

Octaua concluſio, qui cùm teneatur denunciare furem, non denunciat, non ſolùm incurrit excommunicationem, ſed inſuper tenetur reſtituere damnificato. Sic Nau.c.17.nu.134. & idem tenet Soto loquendo de teſte.lib.5.de iuſt.q.1. col.3. ante ſolutionem ad 1.

Nona concluſio,huiuſmodi monitoria non obligant ipſum delinquentem, vt ſe prodat, ſed vt reſtituat; ſic Nau. c, inter verba.concl.6.nu.306.circa finem. Quid ſi Iudex non per viam denunciationis, ſed poſt ſemiplenam probationem coram ipſo factam ad effectum conficiendi plenam probationem, præcipit ſub excommunicatione, vt qui illud ſcit, veniat ad teſtificandum,& ego ſcio,ſed non poſſum probare, vtrùm teneat deponere quod ſcio?

Decima concluſio, teneor ſub excommunicatione, licèt non præcedat ſecreta monitio,nec poſſim probare; ita Nauarr. c.17.num.135.& latiùs c.inter verba. cõcl. 6,num.282.& 286.& Ludouic. vbi ſuprà, colum.3.

Vndecima concluſio, vt denunciator dicatur poſſe probare delictum, ſufficit quòd habeat alium teſtem integrum:nam ipſe denunciator valet pro teſte, ſic Soto 5.de iuſt.qu.6.art.2.in concl.4. Nau.c.25. num.33.text.optimus c.in omni.de teſtib.

Ex dictis ſequitur,quòd quando in hac Indica regione præcipitur ſub excommunicatione in generalibus edictis, vt qui ſcit hìc habitare aliquos coniugatos, qui reliquerunt vxores in Hiſpania, illos denunciet, qui ſcit & probare poteſt, tenetur denunciare, præmiſſa priùs ſecreta monitione,quamuis talis coniugatus non ſit diffamatus. Probatur:nam hoc peccatum cedit in iniuriam tertij, nempe vxoris; ſed hoc corollarium limitandum eſt, niſi hi coniugati hìc reſideant cum expreſſo conſenſu vxoris, & curent lucrari,vt poſteà commodiùs poſſint cohabitare cum vxore alendo familiam & collocando filias in ſtatu; vel quamuis non habeant conſenſum expreſſum vxoris,tamen ſunt paupetes, & hìc ſunt in via lucrandi, vel premuntur ære alieno, & timent quòd ſi eant ad cohabitandum cum vxore, mittentur in carcerem à creditoribus, vel denique ſi eſſent adeò infirmi, vt non poſſent tam longum iter arripere; in his enim caſibus & ſimilibus quandiu coniugati excuſantur ab eundo, ita etiam qui ſciunt coniugatos eſſe excuſatos, ipſi etiam excuſantur à denunciando.

DVBITATVR quartò,quando feruntur huiuſmodi excommunicationes pro furtis, vtrùm excõmunicatio incurratur poſt primam chartam?Supponendum eſt, quòd in aliquibus Epiſcopatibus dantur tres chartæ diſtinctæ.Prima vocatur monitoria, ſecũda declaratoria,tertia denuncia-

cia

ciatoria, quæ leguntur ſucceſſiuè in tribus Dominicis, vel feſtis; in aliis verò dantur omnes tres chartæ ſimul in vna; quæ dicuntur accumulatè aſſignando terminum ſex dierum pro tribus terminis, & vltimus eſt peremptorius. Quando dantur hoc ſecundo modo, certum eſt quòd ante hunc vltimum terminum nō incurritur excommunicatio; ſed quando dantur primo modo, videtur quòd ſecundùm formam incurritur excommunicatio poſt terminum primæ chartæ non expectata ſecunda, quia prima dicit, mandamus ſub excōmunicatione latæ ſententiæ; verum eſt quod Magiſter Pena tenuit, quòd ſecundùm vſum videtur requiri ſecunda declaratoria; ſed in hoc ſtandum eſt vſui & intentioni Iudicum; in hoc autem Archiepiſcopatu Limenſi pro certo iudico quòd non ſufficit prima charta, quia tantùm dicit, ſub excommunicatione, & non addit, latæ ſententiæ, vnde requiritur & ſufficit ſecunda charta.

Si obiicias, quòd ſecunda charta non excommunicat, ſed declarat excommunicatos? Reſpondeo, quòd licèt hæc verba, quia dubia ſunt, non ligent regulariter loquendo, ligant tamen & excommunicant, quando ex aliis circunſtantiis colligitur euidenter hunc eſſe morem Iudici excommunicandi, vt rectè ait Palac. in 4. d. 18. diſput. 4. colum. 9. & talis videtur clarè eſſe in præſenti, ſi quidem in prima charta non ponitur latæ ſententiæ. Reſtat modò videre vtrùm omnes qui accepetūt vel ſciunt, comprehendantur, vel potiùs excuſentur aliqui, quod vt exactiùs explicetur, ſit

DISPVTATIO V.

De cauſis excuſantibus ab incurrenda excommunicatione.

DVBITATVR primò, quando feruntur excommunicationes pro furtis, vtrùm comprehendant omnes, qui acceperunt, vel excuſentur aliqui? Concluſio, aliquæ ſunt cauſæ, propter quas qui acceperunt excuſantur ab incurrenda excommunicatione.

Prima cauſa eſt, quādo pars non intēdit quòd comprehendantur. Pro cuius probatione ſupponendum eſt, quòd ad excommunicandum vltra iuriſdictionē requiritur intentio Iudicis: nam, vt docet Panormit. cap. ex parte. el 1. de offic. ordinarij. excommunicatio ſumit vires ab intentione excommunicantis. Hoc poſito, eſt argumentum, quando excommunicatio fertur ad inſtantiam partis debet regulari ſecundùm intentionem partis, vt dicit Angel. ver. excommunicatio. 3. nu. 16. Sylueſt. ver. excommunicatio 2. nu. 1. caſu 14. Nau. c. 27. num. 11. nam iudicium requiſitum non debet excedere intentionem requirentis, ergo non comprehēdit eos, quos pars non intendit vt comprehendantur.

Hinc ſequitur primò, quòd quando maritus vel pater petit excommunicationem contra eos, qui clàm aliquid rapuerunt, regulariter loquendo non comprehenditur vxor nec filij; ita Soto 5. de iuſt. quæſt. 3. art. 1. corp. in fine, Ludouic. in inſtructor. conſcientiæ. 2. p. cap. 12. versùs finem. Dixi, *regulariter*: nam ſi maritus vel pater explicet hoc eum velle, vel ſi quantitas furti ſit adeò magna, quòd prudenter præſumatur eum velle, ligantur, ita Ludouic. & alij viri docti, & clarè ſentit Corduba quæſt. 176. aduerto tamē, quòd licèt in caſu huius præſumptionis vxor vel filius debeat ſe reputare excommunicatum, tamen ſi reuerà patet id non intendit, non erit excommunicatus coram Deo. Secundò, ſequitur quòd ſi creditor ante completum terminū præfixum à Iudice prorogetillum, quamuis debitor non reſtituat in primo termino à Iudice præfixo, non incurret excommunicationem. Quid ſi non ſoluat in ſecundo termino? Reſpondetur, ſi terminus prorogatus eſt ex conſenſu Iudicis, incurret, aliàs non, ita Nauar. cap. 27. n. 15. Syluеſt. ver. excommunicatio. 2. num.

1. caſu 13. Angel. ver. excommunicatio. 1. num. 21. Prima pars de ſe patet, ſecunda verò probatur; nam licèt excommunicatio lata ad petitionem partis poſſit tolli ex ſolo conſenſu illius, non tamen poteſt ſuſpendi, aut dilatari, ita vt ſemel ſublata iterum reuiuiſcat: nam ad hoc requiritur iuriſdictio, quam pars ipſa non habet. Contra hoc arguitur: nam, vt inquit Nauar. cap. 23. num. 104. excommunicatio lata ipſo iure cõtra penſionatium, ſi non ſoluat penſionem in certo termino, non cenſetur incurſa, donec is cui penſio debetur, declaret ſe velle illam eſſe incurſam, & quòd illo etiam poſt terminum declarante penſionarius habetur pro excommunicato; & incurrit illam etiam poſt terminum. Reſpondetur, quòd hæc doctrina habet verum, quando pars habet authoritatem ad hoc à ſummo Põtifice, atque adeò non eſt ex ſolo conſenſu partis.

Secunda cauſa eſt, quando ex tenore excommunicationis cõſtat ferri pro furto mortali, vt quando dicitur, *quienes de voſotros con poco temor de dios*, &c. tunc qui non peccauit mortaliter in accipiendo excuſatur, vt quando multi diuiſim deuaſtant vineam per furta venialia, idem eſt quando excommunicatio fertur pro magno furto, & tamen ego ſolùm accepi rem paruam quamtumuis ſufficientem ad mortale, vt latiùs dixi diſp. 2. dub. 3.

Tertia cauſa eſt, quando accepit in recompenſationem iuſtam eius quod ſibi debebatur de iuſtitia. ita Soto d. 22. qu. 1. art. 2. caſu 3. & 5. de iuſt. quæſt. 3. art. 3. ad 1. Nau. cap. 17. num. 112. & cap. inter verba. concl. 6. num. 294. Gutierrez lib. Canonic. quæſtionum. cap. 11. num. 67. & omnes Doctores: ſed circa hæc aliqua ſunt notanda. Primò, nota quòd debitum debet eſſe certum; vnde ſi eſt dubium, vel partim certum, partim dubium, excommunicatio ligabit pro parte dubia; ſic aliqui viri docti, & colligitur ex Authoribus citatis, qui dicunt quòd debitum debet eſſe liquidum; ſed ſpecialiter colligitur expreſſiùs ex Corduba 1. Quæſtionarij. quæſt. 34. & in Sum. quæſt. 111. circa finem. & Nau. cap. 17. num. 117. qui etiam id tenet expreſsè. cap. inter verba. concl. 6. nu. 296. Secundò nota cum Nau. concl. 6. modò citata, num. 295. & Soto 5. de iuſt. loco citato, & Sylueſt. ver. excommunicatio. 2. num. 21. caſu 10. quòd iſte non incurret, quamuis peccauerit accipiendo, eò quòd poterat commodè recuperare debitum per viam Iudicis. Probatur, quia licèt accipiendo peccauerit contra Iudicem vſurpando eius officium, non tamen peccauit contra partem, vtpote quæ verè debebat, & ſic ceſſat neceſſitas reſtitutionis. Tertiò nota quòd qui certò ſcit illum accepiſſe in recompenſam iuſtam, non tenetur manifeſtare, ita Corduba in Sum. quæſt. 64. puncto 2. caſu 4. & quæſt. 111. in fine, Nauar. cap. 17. n. 114. & cap. inter verba; loco citato ſecus ſi dubitaret, licèt recuperans id atteſtaretur, niſi is eſſet tantæ authoritatis, vt alter meritò poſſet deponere dubium, ita Nauar. cap. 17. num. 114. & Guttierrez num. 67. citato.

Ex dictis ſequitur primò, quòd huiuſmodi excommunicatio contra accipientes non comprehendit vxorem, filios nec cognatos delinquentis abſcondentes huiuſmodi bona, ſi pertinent ad compenſandam dotem, vel aliud debitum, ita Nauar. cap. 17. nu. 135. & Gutierrez ſup. Idem dicendum eſt, ſi ad petitionem creditorum ferantur huiuſmodi excommunicationes, vt vxor abſcondat ea bona, quæ neceſſaria ſunt ad ſoluẽdam ſibi dotem, ita Corduba in Sum. qu. 126. (Nota quòd bona paraphernalia nec arrha non habent ius prælationis. vt habes in Ant. G. leg. 53. num. 41. & vide ibi vtrùm ſit in practica.) & hoc intelligendum eſt cum duabus limitationibus: prima, quòd alia debita mariti non ſint hypothecæ expreſſæ anteriores, nam dos præfertur quidem hypothecis tacitis etiam anterioribus, & expreſſis poſterioribus, ſed non anterioribus, vt copioſiùs tradit Sylueſt.

ver-

ver. dos. nu. 14. Antonius Gomez l. 53. Tauri. num. 39. & Couar. 1. Variarum. cap. 7. num. 1. & 2. Secunda limitatio eſt, quòd vxor non ſe obligauerit ad ſoluenda debita mariti, ita Corduba q. 126. citata, dicto 1.

Secundò ſequitur, quòd ſi Maria retineat res Petri, qui eam ſtuprauit, & dotem promiſit, & defunctus eſt, quamuis ad inſtantiam conſanguineorum Petri feratur excommunicatio, non tenetur ea bona tradere, ſed poteſt ſibi retinere in compenſationem dotis, ita Corduba in Sum. quæſt. 188. & Gutierrez ſup. num. 67. Rogas, ſi Petrus habet apud ſe depoſitum librum valentem decem aureos; & ego clàm accipio illum pro totidem aureis, quos mihi debet, vtrùm teneat reddere librum ob excommunicationem latam? Reſpondeo, quòd teneor, & qui ſcit me accepiſſe, tenetur manifeſtare; ita Nau. c. 17. num. 114.

Tertiò ſequitur, quòd ſi ego poſſideo rem titulo præſcriptionis, quamuis tranſacto tempore ſtatuto per leges ad præſcribendum feratur excommunicatio cōtra poſſidentem talem rem, non teneor reſpondere, ita habetur ex doctrina Couar. regula poſſeſſor. p. 3. §. 2. n. 3. verſicu. 3. ab eadem; & ratio eſt manifeſta: nam ſecundùm Doctores communiter, ego ſum verus dominus illius rei, & tuta conſcientia illam poſſideo, & hoc eſt verum, quamuis in excommunicatione dicatur, quòd qui poſſidet illam rem etiam titulo præſcriptionis, eam manifeſtet, quia dominus vult repetere; nam hoc præceptum vel continet intolerabilem errorem, vel intelligendum eſt in caſu quòd non ſint ſeruatæ conditiones requiſitæ ad præſcribendum: credo tamen quòd ſi non eſſet tranſactum tempus, in quo ſecundùm iura eſt locus repetitioni, de quo tractat Couar. 3. p. citata. §. 3. nu. 2. tenetur reſpondere.

Quarta cauſa eſt impotentia ad obediendum, vnde quando fertur excommunicatio contra eos qui furati ſunt, ſi fur quando fertur excommunicatio non poteſt reſtituere, non incurret, ita Syluеſt. ver. excommunicatio. 2. num. 1. caſu 12. Soto art. 2. citato, colum. 8. caſu 1. Nau. c. inter verba. concl. 6. à num. 297. vbi hoc optimè tractat, & omnes Doctores. Et ratio eſt, quia iſte non peccat non reſtituendo: nemo enim obligatur ad impoſſibile, c. nemo. de regulis iuris. in 6. & hoc eſt verum, quamuis fur dicat, quòd licèt poſſet, non reſtitueret: nam excommunicatio ſolùm fertur contra eum, qui non reſtituit, cùm tamen poſſit. Dixi, *ſi quando fertur excommunicatio, non poterat reſtituere*: nam ſi tunc poterat, incurrit, & quamuis poſteà veniat in egeſtatem, & non poſſit reſtituere, ſemper durat excōmunicatus quoad Eccleſiam, quamuis fortè ſit in gratia, ita Soto. Sed circa hæc aliqua ſunt notanda.

Primò, nota cum Soto, quòd ſi iſte fecit furtum magnum, & poteſt reſtituere partem, quæ ſit alicuius momenti, tenetur reſtituere, aliàs incurret. Secundò, nota quòd in præſenti non ſolùm dicitur nō poſſe reſtituere ille qui ſimpliciter eſt impotens, vel eſt in extrema neceſſitate, ſed etiam qui non poteſt ſine magno incommodo: nam in moralibus hoc dicitur impoſſibile; ita Syluеſt. ver. excommunicatio. 2. num. 23. vbi citat Panormit. tenet Nau. cap. 17. num. 55. & habetur ex iis quæ traduntur 2. 2. quæſt. 62. art. 8. verum eſt, quòd Soto dicit illum teneri reſtituere etiam cum detrimento victus & veſtitus; ſed hoc eſt nimis rigidum: nam per eccleſiaſticum præceptum, quamuis habeat adiunctam excommunicationem, non tenetur debitor ſtrictiori vinculo ad reſtituendum, quàm anteà tenebatur ex obligatione iuſtitiæ; ſed iſte ex vi obligationis iuſtitiæ non tenebatur reſtituere cum tanto detrimento, ergo neque etiam tenetur ex vi præcepti eccleſiaſtici.

Quid ſi Prælatus præcipiat, vt qui ſurripuit talem rem, eam reſtituat etiam cum detrimento ſui ſtatus? Syluеſt. ſup. & Corduba 1. Quæſtionarij. quæſt. 43. circa medium,

medium, dicunt quòd ligaret hæc excommunicatio, & poteſt probari: nam Iudex ſæcularis iuſtè compellit debitorem ad ſoluenda debita, licèt ſit cum detrimento ſtatus, ergo Prælatus eccleſiaſticus iuſtè poteſt id præcipere; ſed ego probabilius reputo, quòd non ligaret; probo: nam, vt dictum eſt, per eccleſiaſticum præceptum nullus tenetur ſtrictiori obligatione iuſtitiæ, quàm anteà tenebatur; vnde tale præceptum vel præſumendum eſt iniuſtum, vel quòd ponitur ad terrorem, ne aliquis prætextu amiſſionis ſtatus retineat alienum in caſu quòd reuerà non ſequeretur talis amiſſio.

Ad argumentũ in contrarium reſpondetur, quòd licèt per ſe nõ poſſit dari bellum iuſtum ex vtraque parte, bene tamen per accidens, & ſic eſt in præſenti: nam Iudex procedit ex falſa præſumptione, ſcilicet quòd non patietur tantum detrimẽtum; quod probo ex iure ciuili: nam Inſtit. de actionibus. §. vlt. dicitur, inhumanum eſſe ſpoliatum fortunis ſuis in ſolidum condemnare. ex l. in condemnatione. ff. de Regulis iuris. & l. qui bonis. ff. de ceſſione bonorum; quando aliquis cedit bonis, deducendum eſt aliquid ne egeat, ſed habeat vnde competenter viuat iuxta qualitatem perſonæ, vnde quandiu debitor non vult vti hoc remedio ceſſionis bonorũ, præſumit Iudex quòd licèt ſoluat, non patietur detrimentum ſtatus.

Secundò reſpondetur, quòd licèt admitteremus quòd Iudex ſæcularis poſſet iuſtè compellere, ſecus eſt in eccleſiaſtico Iudice, qui non intendit per ſe primò & directè in vtilitatem temporalem damnificati, ſed in ſpiritualem damnificantis. Quid ſi creditor pateretur magnum detrimentum? Reſpondetur, quòd qui ſurripuit, tenetur reſtituere etiam cũ æquali detrimento, vt ait Syluest. loco modò citato; excipio tamen caſum extremæ neceſſitatis: nam ſi vterque ſit in extrema neceſſitate, non tenetur debitor reſtituere: nam tunc omnia fiunt communia, & melior eſt conditio poſſidentis.

Tertiò, nota quòd in caſibus, in quibus debitor non tenetur reſtituere, alter qui ſcit eum ſurripuiſſe, non tenetur manifeſtare, ſi conſtet illi de impotentia debitoris, ita Nauar. ca. inter verba. concl. 6. num. 298. corol. 66.

Quartò, addit tamen quòd debitor & ille qui ſcit, debent procurare, quòd aſſecuretur debitum præſtando aliquam cautionem, ſeu alia via commodiori, ſalua fama delinquentis, prout ipſe latiùs explicat; fundamentum eius eſt: nam D. Thom. 2. 2. quæſt. 62. articul. 8. ad 2. dicit quòd debitor ſi eſt impotens ad reſtituendum, debet petere dilationem à creditore; alij autem viri docti dicunt, quòd licèt quando fur iam incurrit excõmunicationem, quia tunc poterat reſtituere, ſi quando petit abſolutionem, non poteſt reſtituere, non eſt abſoluendus, niſi præſtet cautionem, quam poteſt, vt dicemus cap. 7. tamen ſi non incidit in excommunicationem, quia quando fertur excommunicatio eſt impotens ad ſoluendum, non tenetur in rigore præſtare cautionem, nec qui eſt conſcius furti tenetur id procurare, tenet P. Enr. ca. 18. num. 4. quia Prælatus per ſe primò intendit quòd reus exeat à peccato. Et hoc videtur mihi probabilius. Probatur primò: nam qui non poteſt ſoluere, non tenetur petere remiſſionem, nec dilationem debiti. Secundò: nam iſtud mandatum ſub excommunicatione non ponit nouam obligationem iuſtitiæ, ſed ante hoc mandatum non tenebatur præſtare cautionem, ergo nec modò. Tertiò; nam hæc excommunicatio non fertur directè in vtilitatem temporalem damnificati, ſed in ſpiritualem damnificantis, vt dixi diſp. 2. dub. 1. ſcilicet vt exeat à peccato; ſed iſte non peccat non reſtituendo, ergo ad nihil ampliùs tenetur. Ad fundamentum Nau. reſpõdetur cum Soto 4. de iuſt. quæſt. 7. art. 4. ad 2. illa verba D. Tho. non eſſe intelligenda de præcepto, ſed de conſilio, imò viri docti ſuprà relati dicũt, quòd forte Nauarro poteſt explicari de conſilio.

Petis

Petis, ſi iſte qui modò non habet vnde reſtituat, venerit poſteà in pinguiorem fortunam, vtrùm teneatur reſtituere ſub excommunicatione? Soto ſup. Mexic. difficult. 6. de excommunicat. poſt 2. cõcluſ. Ludouic. in instructor. conſcientiæ. p. 2. cap. 12. & alij viri docti dicunt quòd tenetur, quia illa excommunicatio ſemper durat, quod intellige, niſi Iudex ſit mortuus vel amotus, ita Syluest. ver. excommunicatio. 2. num. 1. caſu 15. Angel. ver. excommunicatio. 3. §. 18. nam excommunicatio lata per modum ſententiæ, quæ non habuit effectum in vita ſententiantis, expirat. Quid ſi Epiſcopus præcipiat, vt qui habet librum Petri infra ſex dies reſtituat, & poſt ſex dies fulminat ſententiam, ſi Ioannes habens librum & ignorans monitionem, quia erat abſens, venit poſt illos ſex dies, & intelligit latam eſſe ſententiam, vtrùm incurrat ſi non reſtituat? Reſpondetur cum Armilla ver. excommunicatio. num. 34. & Ludouic. loco citato, quòd non incurrit, quia ſententia vltra terminum ſtatuentis nullum habet vigorem; limitat tamen Ludouic. niſi Iudex intenderet ferre ſententiam in contumaces futuros à notitia cenſuræ, niſi intra ſex dies reſtituerent librũ. ad hanc impotentiam reducitur quando non poteſt reſtituere ſine detrimento famæ, tunc enim excuſatur; & hæc infamia delinquentis excuſat cõſcium delicti à denunciando, iuxta Nau. cap. inter verba. concl. 6. num. 330. vbi allegat D. Thom. & Sotum.

Propter eandem cauſam impotentiæ excuſatur ab excommunicatione ille qui intra certum terminum præcipitur comparere ſub excommunicatione, & tamen habet legitimum impedimẽtum ad comparendum. Probatur, quoniam Iudex non intendit illum excommunicare, ſi habet iuſtum impedimentum, & ſi id intenderet, excommunicatio eſſet nulla; ita Syluest. ver. excommunicatio. 2. num. 23. & Nau. cap. 27. num. 38. quia contineret errorem intolerabilem, quamuis oppoſitum teneat Couar. cap. alma mater. p. 1. §. 11. nu. 11. dicens quòd licèt ſit iniuſta, ligat tamen.

Dvbitatvr ſecundò, quando feruntur huiuſmodi excommunicationes ad reuelandum ſcripturas, furta, vel alia delicta, vtrùm excuſentur à denunciando aliquæ perſonæ ratione cognationis, vel damni ſibi imminentis, vel ſecreti cõmiſſi, vel alia de cauſa?

Prima concluſio, cognati excuſantur à denunciando, ita Nau. c. inter verba. cõcl. 6. n. 312. Gutierrez lib. Canonic. qu. c. 11. nu. 55. & eſt text. in l. Iulia. ff. de teſtibus. Nomine autem cognatorum intelliguntur parentes, & alij aſcendentes; filij, & alij deſcendentes; & etiam vir & vxor, ſocer, gener, vitricus, priuignus, fratres; & horum filij, ſcilicet primos hermanos, & reliqui intra quartum gradum. Sic Nauar. ſup. Itaque licèt iſti ſciant quòd aliquis cognatus eſt in concubinatu, & eſt diffamatus, vel quòd retinet ſcripturas, vel fecit furtum, & tamen non vult parere, non tenentur denunciare. Probatur primò, quia malum patris vel viri cenſetur malum filij vel vxoris, & è contrà, & ſic proportionaliter de aliis. Secundò: nam ſic expedit ad conſeruationem Reipublicæ, quia ſine amore & vnione inter prædictos Reſpublica, nec familia, imò neque vna domus poſſet conſiſtere; ſed per huiuſmodi denunciationem facilè diſſolueretur amor & vnio, ergo: excipio tamen crimen hæreſis, in quo pater tenetur denunciare contra filium, filius contra patrem, vir contra vxorem, & è contrà, vt ait Nauar. cap. inter verba. concl. 6. num. 327. Caſtro 2. de lege pœnali, quod partim eſt contra Simancas de Catholicis inſtitutionibus, tit. 19. num. 12. ſed contrà pater tenetur, vt ipſe Simancas concedit, ergo & filius. Præterea: nam bonum fidei & Religionis præponendum eſt honori debito parentibus, excipio etiam crimen læſæ maieſtatis humanæ, quando eſt in fieri, & non ſunt alij teſtes, quia tunc periclitatur caput Reipublicæ, & ipſa Reſpubli

publica; reliqui verò conſanguinei ſecundùm maiorem vel minorem coniunctionem inter ſe, tenetur in pluribus vel paucioribus caſibus, quando id expoſcit bonum commune, deficientibus aliis teſtibus. Hanc concluſionem limitat Angelus de Clarauaſio, quem videtur ſequi Gutierrez num. 55. vt ſolùm habeat verum, quando Iudex vult procedere criminaliter, ſecus autem ſi ciuiliter; at verò alij viri docti loquuntur etiam in caſibus ciuilibus, & ita videtur loqui Nauar. c. inter verba. locis citatis, & ego idem iudico, quia magna ſequeretur perturbatio in Republica & familiis, ſi exiſtentibus aliis teſtibus, conſanguinei denunciarent contra ſe.

Secunda concluſio, etiam excuſantur qui non poſſunt denunciare ſine magno detrimento in vita, fama, vel honore, vel in ſubſtantia, id eſt, *en la hazienda*; ſic Nauar. cap. 25. num. 50. & cap. inter verba. concl. 6. num. 224. Soto de tegendo ſecreto. memb. 2. quæſt. 7. poſt 3. concl. dub. 5. Corduba in Sum. quæſt. 64. puncto 2. caſu 5. Gutierrez num. 25. Probatur: nam leges humanæ ſunt ſuaues, & ideò non obligant cum tanto detrimento, & eodem modo excuſatur ille qui emit bona in confidentiam, de quo diſp. præced. dub. 3. concl. 7. iſte enim ſi non poteſt manifeſtare bona ſine detrimento famæ, excuſatur ab excommunicatione, curare tamen debet quòd debitor recipiat ſua bona, vel quòd alia via ſatisfaciat creditori; intelligitur autem hæc concluſio, niſi in caſu quòd aliud expoſcat bonum diuinum vel commune, ſuppoſito quòd non ſint alij teſtes ſufficientes, vt ait Nau. cap. inter verba. concl. 6. nu. 315. & 320. tunc enim debeo pati detrimentum proprium maius vel minus ſecundùm quod expoſcit bonum commune.

Tertia concluſio, etiam excuſantur illi, quibus delictum reuelatum eſt cauſa capiendi conſilium, ſic D. Tho. 2. 2. quæſt. 70. art. 1. ad 2. Paludan. in 4. d. 27. art. 3. num. 27. & Philippus Probus citatus à Nauar. conſ. 3. de cenſ. & exact. num. 3. qui incipit, Inter Seium. Nauar. item cap. inter verba. concl. 6. num. 299. Corduba vbi ſup. caſu 3. Gutierrez num. 58. Nauarra 2. de reſtitutio. cap. 4. dubitatio. 9. caſu 3. vnde hac ratione excuſantur Aduocati, Procuratores, Theologi, Medici, obſtetrices. Probatur: nam ad bonum commune ſpectat, quòd homines ſecurè petant cōſilium ſine timore reuelationis; aliàs enim deterrerentur homines à petēdo conſilio, & daretur occaſio errandi, vnde intentio Prælatorum non eſt, obligare in iſto caſu. Videte multas alias rationes in Nau. citato.

Hanc concluſionem limito primò cū Cordub. & Nau. num. 305. ad 1. niſi iſtæ perſonæ id ſcirent alia via. Hoc intelligo ſuppoſito quòd poſſit probare: nam regula generalis eſt, quòd ſi non poteſt probare, non tenetur denunciare. vt patet ex diſp. præced. dub. 3. concl. 4. Secundò limito cum D. Thoma, niſi quando talis denunciatio eſſet neceſſaria ad euitādum damnum Reipublicæ, vel magnum damnum alicuius tertij, tunc enim reuelandum eſt, ſi alia via non poteſt impediri damnum, vt ait Corduba ſup. & 1. Quæſtionarij. quæſt. 43. dub. 2. §. Tertiò ſi verò. & Gutierrez num. 47. & Nau. nu. 305. perpendendum tamen eſt, vtrùm reuelatori ſequatur maius malum in fama, quā alteri tertio in ſubſtantia, vt ex Nauarr. tradit Gutierrez nu. 58. & ita tenet Nauar. dicto num. 305. allegans D. Tho. in 4. d. 19. 2. 3. q. 1. ad 2.

Quarta cōcluſio, ille qui indiget cōſilio, vt ſciat ad quid teneatur, & nō poteſt cōſilium capere intra terminum præfixum in excommunicatione, non incurret: nam cenſetur impeditus, & impedito non currit præſcriptio ſecundùm regulam Iuriſtarum.

Quinta concluſio, quando in Edictis præcipitur, vt qui audiuit delictum, denunciet, ille qui audiuit à perſonis leuibus non fide dignis, non tenetur denunciare, ita Eman. de ordin. iud. c. 4. concl. 10. &

10. & Graphis. in Summa lib. 4. cap. 8. n. 30. & idem dicit quādo audiuit per vicos & plateas à perſonis incognitis, vel non fide dignis. Nau. cap. 25. num. 46. & cap. inter verba. concl. 6. num. 292. Corduba in Sum. quæſt. 64. qui dat conſilium, vt qui audiuit faciat, quòd illi, à quibus audiuit, teſtificentur; ſed conſilium hoc reijcit Nauarr. dubitatio. citata. num. 228. caſu 6. nam ſi perſonæ non ſunt fide dignæ, exponit reum manifeſto periculo iniuſtæ infamiæ; verùm hic nota quòd quando delictum eſt tale, quòd ad denunciandum illud, requiritur infamia, iuxta dicta diſp. præced. dub. 2. quamuis audierit delictum à perſona fide digna, non tenetur (meo iudicio) denunciare, niſi etiā audierit eſſe infamiam. Probatur, quamuis ipſe videret delictum, non teneretur denunciare, niſi ſciret eſſe infamiam, ergo à fortiori ſi tantùm audiuit delictum.

Sexta concluſio, quando homo non ſcit delictum ex viſu, ſed ex auditu alterius fide digni, ſi hic denunciet, non tenetur qui audiuit denunciare, ſic Nauarr. ca. inter verba. concl. 6. num. 292. Probatur; quia ſuum teſtimonium nihil addet, & ad rem inutilem nemò tenetur.

Septima concluſio, illi qui propter aliquem defectum proprium ſunt inhabiles ad teſtificandum, non excuſantur à denunciando; ſic Nau. c. inter verba. concl. 6. num. 321. Probatur: nam quod alicui imponitur vt onus, non debet conuerti in priuilegium; prætereà: nam licèt ſuum teſtimonium non ſit integrum, deſeruiet tamen pro indicio, & ad integrandam probationem. Quid, ſi vitium, quod iſte patitur, non ſit publicum, & timet quòd ſi denunciet, obijcietur ſibi, & propalabitur. Reſpondetur, perpendendum eſſe hoc damnum cum damnò quod ſequitur ex non denunciando: nam ſi crimen ſit hæreſis, vel proditionis, denunciandum eſt, quia tunc infamia eſt parui momenti in comparatione ad bonum commune Reipublicæ; at verò ſi facta comparatione in ordine ad damnum, quod ſequitur ex non denunciando, ſequitur illi magnū vel graue damnum, non tenetur denunciare, iuxta dicta in 2. concl.

Octaua cōcluſio, ad monitorias generales non tenetur delinquens ſe ipſum reuelare Iudici, quantumuis eſſet diffamatus, niſi quando ipſe ſpecialiter interrogetur iuridicè, ſcilicet præcedentibus indiciis, vel ſemiplena probatione, ita Corduba 1. Quæſtionarij. quæſt. 43. dub. 2. §. ſed vtrùm. in fine, quamuis contrarium dicat Gutierrez n. 41.

Dubitatur tertiò, vtrùm qui credit Prælatum nullum remediū adhibiturum, excuſetur à denunciando?

Prima concluſio, quando ſolùm eſt dubium, vtrùm Prælatus adhibebit aliquod remedium per pœnam, vel per correctionem, tenetur denunciare. Probatur: nam quandiu conſtat de delicto, in dubio præſumendum eſt pro Prælato, & obediendum eſt illi.

Secunda concluſio, quando certò conſtat, vel credit probabiliter, quòd Prælatus nullum remedium adhibebit, nec faciet Iuſtitiam, non tenetur denunciare; ſic Anton. 2. p. tit. 9. c. 6. §. 4. in fine, Sylu. ver. correctio. q. 10 fauet Enr. cap. 18. nu. 1. in gloſ. lit. C. & citat Palud. in 4. d. 19. quæſt. 4. col. 1. Probatur primò, quia ceſſat finis; ſecundò, quia nullus tenetur ad opus inutile.

Dubitatur quartò, vtrùm delinquentem eſſe iam emendatum excuſet à denunciando?

Nota quòd peccata emendata vel ſunt publica vel ſecreta; ruſus quædam non habent effectum pendentem in futurum, verbi gratia, ludus illicitus; quædam habent, ſcilicet impedimentum aliquod, verbi gratia, ex fornicatione etiam iam emendata manet affinitas, quæ impedit matrimonium; ex Baptiſmo inualidè ſuſcepto manet inhabilitas ad reliqua ſacramenta; vitium ſimoniæ annullat titulum beneficij, & impedit rectam executionem legitimorum actuum, & alia huiuſmodi.

Prima concluſio, quando peccatum iam emendatum fuit ſecretum, & nullum habet effectum pendentem in futurum, nullo modo eſt denunciandum Prælato præcipienti in generali: ita D. Tho. 2. 2. q. 33. art. 7. Sylueſt. ver. denunciatio. q. 4. Soto 5. de iuſt. q. 5. art. 1. Nauar. ca. 25. num. 46. nam tale delictum vel inquiritur ad emendam peccatoris, vel ad ſatisfactionem publicam; ſed vtrumque ceſſat, ſuppoſito quòd peccatum eſt emẽdatum, & fuit ſecretum, ergo. Dixi, *præcipienti in generali*: nam tractare quando poteſt teſtis interrogari de delinquente in particulari, tractatur 2. 2. q. 70. art. 1.

Secunda concluſio, quando peccatum licèt ſit emendatum, habet tamen effectũ pendentem in futurum, verbi gratia, iniuria alicuius ſacramenti, vel rei ſacræ; tunc licèt ſecretum ſit, denunciandum eſt Prælato præcipienti, quatenus neceſſarium eſt ad impediendum malum futurum, ſic Anton. loco citato, dub. præced. Sylueſt. ver. correctio. q. 10. Aduerte tamen cum Anton. quòd ſi per ſecretam monitionem poſſit impediri damnum, præmittenda eſt. Præterea aduerte quòd ſi ille qui habet tale impedimentum eſt inuincibiliter ignorans, & ex manifeſtatione potiùs ſequetur ſcandalum, quàm remedium, melius eſt tacere, vt in ſimili dixi in materia de confeſſione. in addit q. 9. art. 2. dub. 13. concl. 4. de confeſſore, qui ſcit fœminam inuincibiliter ignorare ſuum matrimonium eſſe nullum.

Sed grauior difficultas eſt, quando peccata emendata ſunt publica, ſiue habeant effectum pendẽtem in futurum, ſiue non; de iis enim Corduba in Sum. quæſt. 64. caſu 1. Nauarra lib. 2. de reſtitut. c. 4. dub. 9. num. 222. caſu 1. dicunt eſſe obligationem ea denunciandi, idem videtur tenere Nau. c. inter verba. num 233. Sed non firmiter: nã additur, *a lome nos ſinos lo mandan como ateſtigos gno como a denunciado res.* Probãt, quoniam Prælatus tunc vult procedere ad punitionem, & habet ius ad eam, ergo.

Mihi autem cum aliis viris doctis diſtinguendum videtur: nam peccata publica dupliciter poſſunt eſſe emendata. Primo modo, quòd licèt peccator quantùm ad Deum ſit emendatus, ſed non conſtat publicè, imò durat adhuc infamia & ſcãdalum in Republica; ſecundo modo, quòd conſtat publicè de emenda, & ceſſauit iam ſcandalum. Quo poſito, ſit

Tertia concluſio, quando peccata publica tantùm ſunt emendata primo modo, eſt obligatio denunciandi; probatur: nam Prælatus tenetur proſpicere bono communi, & quòd ſatisfiat Reipublicæ læſæ, cui nondum eſt ſatisfactum, ſed hoc conſequitur per punitionem delinquentis, ergo iuſtè vult procedere ad illam.

Quarta concluſio, quando peccata ſunt emendata ſecundo modo, non eſt obligatio denunciandi; hæc eſt illorum virorum doctorum, & eam à fortiori concedit Soto memb. 2. quæſt. 6. dub. 6. ante 3. concl. Probatur: nam delinquentes per publicam emendam ſatisfecerunt Reipublicæ læſæ per ſcandalum, atque adeò iam conſequutus eſt finis, quem debet Prælatus intendere in puniendo; & per hoc patet ad fundamentum contrariorum. Secundò: nam ex tali denunciatione renouaretur infamia delinquentis, quæ eſſet ſemiextincta, vel in totum extincta per emendam publicam; & quando ſequitur maius damnum ex denũciando, quàm ex non denunciando, omittenda eſt denunciatio, vt ait Nau. c. inter verba. concl. 6. corol. 66. n. 330. Tertiò: nam Prælati eccleſiaſtici in his Edictis generalibus magis prętendunt correctionem delinquentis, quàm punitionem; credo tamen quòd conſcij horum delictorum emendatorum etiam ſecundo modo, ſi interrogentur vt teſtes pręcedente infamia vel accuſatione tenentur denunciare, vt tradit Soto loco citato, & Nau. n. 233. citato.

Quando autem præcipiatur aliquis reſpondere vt denunciator, & quando vt teſtis, tradit Nauar. c. inter verba. concl. 6. corol. 65, num. 286.

Ex dictis ſequitur contra Sotum loco citato, quòd in aliquibus caſibus tenentur ſubditi denunciare propter huiuſmodi Edicta, in quibus aliàs non tenerentur ex lege naturali, ita Nau. num. 235. & alij multi: nam quando peccata publica ſunt emendata occultè, non tenentur ſubditi denunciare ante mandatum Prælati, bene tamen poſt illud. Eſt & alius caſus, ſcilicet quando ex punitione delinquentis ſequitur bonum publicum, & ex hoc quòd non puniatur, non ſequitur detrimentum publicum graue, vel ferè nullum; tunc poterant quidem ſubditi denunciare ante mandatum Prælati, ſed non tenebantur; at verò poſt mandatum tenentur, ſuppoſito quòd peccatum non eſt emendatum publicè.

Dvbitatvr quintò, quantùm temporis durent Edicta Prælatorum? Nota quòd huiuſmodi Edicta poſſunt dupliciter publicari. Primo modo, pro aliquo tempore determinato, vt quando Prælatus Religionis viſitans conuentum præcipit, quòd durante viſitatione denuncientur talia vel talia delicta: ſecundo modo ſine tempore determinato, vt Edicta Ordinariorum & Inquiſitorum.

Prima concluſio, hæc Edicta generalia non dantur per modum legis & ſtatuti, ſed ſunt ſententiæ ab homine; ita Nau. c. 27. num. 2. & probatur: nam aliàs non iterarentur ſingulis annis.

Secunda concluſio, quando Edicta publicantur primo modo, tantùm durant pro tempore, quo durat viſitatio, vnde qui tranſacta viſitatione nouit aliquod delictum, non tenetur denunciare iudicialiter.

Tertia concluſio, Edicta Inquiſitorum durant per totum annum, donec iterum publicentur, itaque in quocunque tempore anni ſciam aliquem eſſe hæreticum, teneor denunciare; probatur: nam hæc videtur intentio Inquiſitorum, cùm hæc delicta ſint contra bonum commune, & ita practicatur quòd fideles in quocunque tempore anni denunciant huiuſmodi delicta. Vide P. Enr. lib. 13. c. 18. nu. 4. lit. M.

Quarta concluſio, Edicta ordinariorum non durant per totum annum, ſed per duos vel tres menſes; tenet P. Enr. ſuprà. & ita reſpondit Magiſter Peña conſultus, ſcilicet quòd hæc Edicta, quæ leguntur in Quadrageſima, leguntur per modum viſitationis, & tantùm durant pro tempore quo durat præceptum confeſſionis, ſcilicet vſque ad Dominicam de Quaſimodo, vel ſaltem vſque ad Pentecoſten; vnde qui poſt hoc tempus tranſactum nouit aliquem eſſe concubinarium, non tenetur denunciare; probatur: nam cùm hæc delicta non ſint in perniciem publicam, Edicta non ſunt tam ſtrictè interpretanda, & ſic non accipiuntur à fidelibus cum tanto rigore, ſicut Edicta Inquiſitorum.

Egimus hucuſque de cauſis excuſantibus ab excommunicatione Edictorum generalium; reſtat agere de aliis cauſis, quæ generaliùs excuſant ab excommunicatione, ſcilicet ignorantia, & appellatione.

Dvbitatvr ſextò, vtrùm ignorantia excuſet ab excommunicatione?

Nota primò, quòd ignorantia eſt duplex, vna facti, altera iuris; facti eſt, quando ſcio aliquem actum eſſe prohibitum, ignoro tamen actum quem exerceo eſſe illum actum prohibitum; verbi gratia, ſcio homicidium eſſe prohibitum, ignoro tamen actum quem exerceo eſſe homicidium, quoniam occido hominem, quem puto eſſe feram: ignorantia iuris eſt, quando ignoro actum eſſe prohibitum, vt ſi ignoro homicidium eſſe malum, & hæc ignorantia poteſt eſſe iuris diuini vel humani; ſi humani, rurſus poteſt eſſe Iudicis vel canonis; denique ſi eſt canonis, poteſt eſſe iuris communis, vel particularis, vt Epiſcopi.

Nota ſecundò, vtramque ignorantiam, ſcilicet facti vel iuris, eſſe poſſe vincibilem, vel inuincibilem, quæ à Iuriſtis dicitur probabilis, vt teſtatur Nau. c. 23. n. 46. Vincibilis, quando quis ignorat quod te-

netur ſcire,& non adhibuit debitam diligentiam;inuincibilis eſt, quando ignorat id quod non tenetur ſcire, vel quamuis teneatur ſcire, adhibuit tamen debitam diligentiam.Hoc poſito, ſit

Prima concluſio, ignorantia inuincibilis facti excuſat ab excommunicatione, verbi gratia, occido clericum in nemore putans inuincibiliter eſſe feram, non incurro excommunicationem;ſic Caiet.1.2. qu.76.ar.3.dub.3. Caſtro 2.de lege pœnali.c.14.Couar.c.alma mater.p.1.§.1 o.n.13. & eſt communis Doctorum. Et ratio eſt manifeſta;nam excommunicatio non poteſt incurri niſi pro culpa;confirmatur ex c.cognoſcentes de conſtitutionibus. rem quæ culpa caret in damnum vocari non conuenit.

Quid quando ſcit actum eſſe malum, ignorat tamen inuincibiliter aliquam circunſtantiam, propter quam eſt impoſita excommunicatio,verbi gratia,occidi clericum putans inuincibiliter eſſe laicum, vt quia vidi illum in habitu laicali?

Secunda concluſio, non incurrit excommunicationem,ita Medina 1 2.qu.76. art. 3. Soto d.22.q.1. art.2.caſu 4.concl.1. Ledeſ.2.p.4.q.14.ar.6.concl.2. Nau.c.27. nu.80. & 272. & communiter Doctores. Probatur apertè ex c. ſi verò.el 2. de ſent. excommunicationis.Confirmatur ex c. Apoſtolicæ. de clerico excommunicato miniſtrante. Vbi dicitur,quòd clericus qui ignorans probabiliter ſe eſſe excommunicatum vel ſuſpenſum,celebrat, non manet irregularis,quod abſque dubio verum eſt, quamuis aliàs peccaret celebrando,vt ſi accederet cum affectu fornicandi. Et ratione probatur, hæc excommunicatio impoſita eſt ad puniẽdum ſacrilegium in perſonas eccleſiaſticas, ſed iſte non eſt ſacrilegus, ergo.Quid ſi iſte habeat hunc animum actualem, quamuis hic eſſet clericus,occiderem illum? Couar. ſup.nu.13. corol.10. tenet quòd incurrit excommunicationem.

Tertia concluſio,probabilius eſt, quòd non incurret. Hæc habetur ex Cordub. 2.Quæſtion.q.16.in fine, & tenẽt aliqui viri docti. Probatur, hæc excommunicatio impoſita eſt contra actum exteriorem ſacrilegij formalis, ſed hic actus exterior non eſt formaliter ſacrilegium, ergo. Maior probatur: nam ſicut excommunicatio non imponitur pro peccato purè interiori; ſed pro exteriori, vt vidimus p.1. dub.10. ita hæc excommunicatio contra ſacrilegos in perſonas eccleſiaſticas non imponitur pro ſacrilegio purè interiori, ſed pro exteriori. Minor verò probatur, hic actus exterior non procedit nec cauſatur ab illo actu interiori ſacrilegij, ergo non eſt actus exterior ſacrilegij; quòd verò non procedat ab illo actu interiori ſacrilegij probatur,ſola voluntas abſoluta eſt cauſa exterioris actus: nam voluntas non monet reliquas potentias, niſi per imperium efficax & abſolutum, ſed ille actus interior ſacrilegij eſt conditionatus,ergo non eſt cauſa exterioris actus.

Quid ſi aliquis haberet hunc actum, volo occidere hunc laicum, & ſi clericus eſt,volo illum occidere?

Quarta concluſio, quòd incurret excommunicationem, ita tenent aliqui iuniores. Probatur,hic actus exterior occidendi clericum procedit, & imperatur à voluntate interiori occidendi clericum, ergo eſt actus exterior ſacrilegij, & per conſequens incurritur excommunicatio. Hinc ſequitur quòd quotieſcunque aliquis dubitat vtrùm ille quem occidit ſit laicus vel clericus;ſi eſt clericus, incurret; probatur:nam in actu exercito habet eundem actum,ſcilicet ſi iſte eſt clericus, volo illum occidere. Confirmatur, iſte facit actum exteriorem dubitans vtrùm ſit ſacrilegium, & de facto percutit clericum, ergo eſt ſacrilegus exterior, & per conſequens incurrit. Grauior difficultas eſt, & ſit

Septimvm dubium, quando quis committit illud peccatum mortale propter quod impoſita eſt excommunicatio, & tamen inuincibiliter ignorat impoſitam eſſe excommunicationem, vtrùm incurrat?

curtat? Verbi gratia, occido clericum ſciēs eſſe clericum, ignoro tamen inuincibiliter impoſitam eſſe excommunicationem contra percutientem clericum. Et quidem omnes Doctores in hoc conueniūt, quòd quando actus de ſe non eſt malus, ſed tantùm eſt malus, quia prohibitus, ignorātia legis prohibētis talem actum ſub excommunicatione excuſat. Verbi gratia, præcipit Pius V. ſub excommunicatione, ne quis ſine licentia Epiſcopi ingrediatur monaſteria monialium, qui ignorat inuincibiliter hanc legem, non incurrit excommunicationem, ita Ledeſm. 2. p. 4. qu. 24. ar. 6. concl. 3. Syluceſ. verb. ignorantia. num. 12. Angel. verb. excommunicatio. 7. q. 2. caſu vlt. Nau. c. 27. num. 16. & omnes. Probatur: nam iſte totaliter excuſatur à culpa, quæ concluſio intelligenda eſt, ſiue excommunicatio ſit à iure particulari, ſiue communi: nam vtrobique militat eadem ratio quantùm ad forum conſcientiæ, quamuis in foro exteriori faciliùs præſumetur ignorātia iuris particularis quàm communis: vnde controuerſia ſolùm eſt, quando actus eſt aliàs prohibitus iure diuino vel naturali, vt in caſu poſito in titulo dubij.

Prima opinio tenet quòd hæc ignorantia non excuſat ab excommunicatione, ſiue lata ſit à iure communi, ſiue particulari, ita Couar. ſup. nu. 9. vbi citat Scot. Maio. & alios Canoniſtas. Et probatur primò, ex c. cùm illorum. de ſentent. excommunicationis. vbi Papa reprehendens quoſdam, qui cùm eſſent excommunicati propter percuſſionem clerici, non formidabant ſuſcipere ordines; diſtinguit quòd ſi ſciebant ſe eſſe excommunicatos, perpetuò deponantur ab ordinibus; ſi autem ignorabant, ſcilicet factum, quia non erāt memores delicti vel iuris, tunc poterit cum illis diſpenſari, ſed diſpenſatio non habet locum, niſi vbi eſt vinculum, ergo quamuis ſit ignorantia iuris imponentis excommunicationem, incurritur excommunicatio. Secundò, ex c. ignorantia. de regulis iuris. in Sexto, vbi dicitur, Ignorātia facti excuſat, non autem iuris, vbi Pontifex loquitur de ignorantia inuincibili iuris: nam ſi de culpabili loqueretur, ignorantia facti non excuſat, & ſic nulla eſſet differentia. Tertiò, obligatio ad pœnam eſt naturalis, vnde qui frangit legem, ignorans pœnam, manet obligatus ad illam, & ita in foro ſæculari homicida ſuſpenditur, quamuis ignoret hanc pœnam, ergo idem eſt de pœna excommunicationis. Confirmatur, pœna de ſua ratione habet quòd ſit inuoluntaria, ergo quamuis ignoretur, incurritur.

Secunda ſententia dicit quòd ignorantia inuincibilis excommunicationis impoſitæ ab ſtatuto particulari, excuſat, non tamen ſi ſit impoſita à iure communi; tenet Adrian. in 4. in materia de clauibus. q. 6. Angel. ver. excommunicatio. 7. q. 2. & alij. Probatur ex c. vt animarum. de conſtitutionibus. in 6. vbi definitur quòd ſententia ordinariorum non ligat ignorātes; ergo à contrario ſenſu ſententia iuris communis ligat; vbi ponderandum eſt quòd Pontifex hic condit ius nouum, vt patet ex illo verbo, *nolumus*, quod importat authoritatem ſtatuentis, & ex ratione ibi poſita, ſcilicet, *vt animarum ſaluti conſulamus, &c.* ergo ante hanc conſtitutionem nulla ignorantia ſtatuti ſiue Papalis, ſiue Epiſcopalis, excuſabat; & Pontifex ex benignitate decernit, quòd ignorātia ſtatuti Epiſcopalis excuſet, ergo quantùm ad ſtatuta Papæ, ius antiquum manet incorrectum.

Tertia ſententia dicit quòd quamuis actus ſit malus iure naturali vel diuino, qui inuincibiliter ignorat impoſitam eſſe excommunicationem, excuſatur ab illa, ſiue talis excommunicatio impoſita ſit à iure particulari, ſiue communi, quæ ſententia vera eſt, & pro illa citatur Syluest. ver. ignorantia. nu. 12. ſed reuerà tantùm loquitur, quando actus non eſt aliàs prohibitus iure naturali vel diuino; nihilominùs eam tenet Anton. 3. p. tit. 25. c. 33. circa finem. Soto d. 22. quæ. 1. ar. 1. caſu 4. concl. 4. Caſtro 2. de lege pœnali. ca. 14. §.

ſicut

ſicut dictum eſt. Ledeſ. q. 24. ar. 6. circa finem, Nau. c. 27. num. 16. & nume. 272. reſponſio. 13. Cordub. 2. Quæſtion. q. 26. in prin. & communiter Magiſtri; quæ ſententia quantùm ad excommunicationem ſtatuti particularis eſt expreſsè definita dicto c. vt animarum. nam quàuis Couar. ſupr. num. 11. vt defendat primam ſententiam, conetur reſpondere huic textui; verùm eius expoſitio præterquàm quòd eſt contra communem Doctorum, vt ipſe fatetur, violenta eſt & diuinatoria, vt oſtēdit Cordub. ſup. & hinc conſtat, quòd ignorantia excommunicationis impoſitæ à Iudice etiam excuſat. Sed probatur vniuerſaliter etiam reſpectu excommunicationis impoſitæ à iure communi: nam c. cognoſcentes. de conſtitutionibus. dicit quòd lex pœnalis de nouo data non ligat eos, qui ante legem latam deliquerunt, eò quòd ignorant prohibitionem, ſed qui poſt latam legem ignorat eam inuincibiliter, eodem modo ſe haber, ac ſi lex lata non eſſet, ergo non ligatur pœna. Secundò, excommunicatio non poteſt ferri niſi contra contumaces (hæc contumacia explicatur ſup. c. 5. diſp. 1. dub. 6.) & rebelles Eccleſiæ, ſed qui inuincibiliter ignorat prohibitionem Eccleſiæ, non eſt ei rebellis, quamuis aliàs ſit rebellis Deo, ergo; & hæc ratio æqualiter currit, ſiue excommunicatio ſit iuris particularis, ſiue communis. Confirmatur, nullus meretur puniri ab eo, quem non offendit, iſte non offendit Eccleſiam, ergo. Tertiò, ad excommunicationem contra percuſſores clericorum, verbi gratia, nō minùs requiritur inobedientia contra Eccleſiam, quàm ſacrilegium; ſed qui occidit clericum putans inuincibiliter eſſe laicum, excuſatur ab excommunicatione, quia non eſt ſacrilegus, vt vidimus, quamuis ſit homicida, ergo etiam excuſabitur qui ignorat prohibitionem Eccleſiæ, quia iſte non eſt illi inobediens. Confirmatur: nam inter ignorantiam facti & ignorantiam iuris, non videtur aſſignabilis alia doctrina, niſi quòd faciliùs præſumitur ignorantia facti quàm iuris, tamen quando vtraque ignorantia eſt inuincibilis, vtraque excuſat, ſed ius ipſum decernit quod ignorantia facti excuſat, licèt aliàs peccet homo, vt vidimus in 2. concl. dubij præced. ergo etiam ignorantia iuris excuſat.

Petis, vtrùm ille qui ſcit furantem bona naufragorum eſſe excommunicatum, & ignorat inuincibiliter vtrùm hæc excommunicatio ſit reſeruata in bulla Cœnæ, vtrùm incurrat excommunicationem reſeruatam in bulla Cœnæ. Reſpondeo affirmatiuè: nam quòd aliquis non incurrat excommunicationem, quando inuincibiliter ignorat illam eſſe impoſitam, non eſt ex eò, quòd requiritur cognitio pœnæ, nam bene poteſt aliquis obligari ad pœnam legis, quamuis eam ignoret, ſed quia requiritur contumacia; hæc autem reperitur in præſenti caſu, ergo.

Ad primum pro prima ſententia reſpondetur cum Soto, quòd ille textus non loquitur de ignorantia inuincibili, ſed de vincibili, quæ non excuſat ab excommunicatione impoſita per ius commune, vt poſteà videbimus; & quòd loquatur de vincibili patet; quia indiſcriminatim loquitur de ignorantia facti & iuris, & tamen de ignorantia inuincibili facti omnes libenter fatentur, quòd excuſat ab excommunicatione, imò c. ſi verò. el 2. de ſententia excommunicationis. id determinat, vt vidimus in 2. concl. dubij præced. ergo cùm illic dicit Pontifex, quòd ſi ignorabant, manent irregulares, loquitur de ignorantia vincibili.

Ad ſecundum reſpondetur, quòd loquitur in foro contentioſo, in quo præſumitur quis habere ignorantiam facti, non iuris.

Ad tertium cum confirmatione reſpondetur, hoc eſſe peculiare in pœna excommunicationis, quòd non poſſit imponi niſi contra contumacem & rebellem Eccleſiæ.

Ad argumentum ſecundæ ſententiæ reſpondetur primò cum Soto, quòd Pontifex ibi non condit nouum ius, ſed declarat

clarat ius commune quantùm ad illum caſum ſpecialem, de quo fuerat interrogatus: ſecundò cum Syluеſ. ſup. & Nauar. c.27.numer.16. Pontificem ibi ſolùm intendere, quòd iura non præſumunt ignorantiam inuincibilem reſpectu iuris communis, ſicut reſpectu ſtatuti ordinariorum. Alia ſolutio colligetur ex dicendis dubio ſeq.concl.2.

Ex dictis in hoc dubio, & præcedenti concl.3. ſequitur quòd qui occidit clericum ignorans inuincibiliter excommunicationem, excuſatur ab ea, quamuis habeat hunc actum, etiamſi eſſet impoſita excommunicatio, te occiderem. Probatur: nam excommunicatio ſolùm imponitur contra contumaciam efficacem, & abſolutam; hæc autem conditionalis eſt.

DVBITATVR octauò, vtrùm ignorantia vincibilis & culpabilis excuſet ab excommunicatione? Nota quòd ignorantia culpabilis poteſt eſſe culpabilis venialiter, vel mortaliter; venialiter, vt quando aliquis propter aliquam leuem negligentiam non ſcit id, quod tenebatur ſcire; culpabilis mortaliter eſt, quando id ignorat propter nimiam negligentiam. Rurſus ignorantia mortaliter culpabilis habet gradus: nam quædam licèt ſit culpabilis mortaliter, non tamen eſt ita lata, vt dicatur craſſa; alia eſt magis lata, quæ vocatur craſſa; alia verò eſt latiſſima & craſſiſſima, quæ vocatur ſupina & affectata; Magiſter Cano ponit exemplum ignorãtiæ craſſiſſimæ, vt quando clericus non vult ſcire ſtatuta Synodalia.

Prima concluſio, ignorantia culpabilis tantùm venialiter excuſat ab excommunicatione maiori, ſiue impoſita ſit à iure communi, ſiue particulari. Probatur, quoniam hæc eſt leuis inobedientia.

Secunda concluſio, ignorantia culpabilis mortaliter, ſed non craſſa, excuſat ab excommunicatione lata per inferiorem Papæ, non tamen à lata per Papam vel ius commune. Hanc tenet Soto d.28.q.vnica. ar.2. col.4. corol.1. & dicit ita tenere nobiles authores; idem videtur tenere Syluеſt.ver.excommunicatio.2.nu.6.& verb. excommunicatio.10.qu.3. & eam tenent aliqui viri docti. Probatur ex c.vt animarum.de conſtitutionibus.in 6. vbi dicitur, ſtatuta quorumcunque ordinariorum ligare nolumus ignorantes, dum tamen eorum ignorantia craſſa non fuerit, aut ſupina; vbi nomine ordinariorum intelliguntur inferiores Papa. Secundò: nam multi Doctores affirmant, quòd ad incurrendas cenſuras requiritur dolus, quæ ſententia ſaltem erit intelligenda quantùm ad cenſuras impoſitas per inferiores Papa. Hæc concluſio non eſt mihi certa, ſed quia clementior eſt, eam ſequor.

Vltimò notandum eſt, quòd ignorãtia iuris obſcuri & ſubtilis excuſat à culpa mortali, vt docet Innocent.c.per tuas.el 2. de ſimonia. Felinus c.1.de re iudicata. limitat.7.& Nauar.ſ.Conſil.de ſentent.excommunicationis.conſil.10.

DVBITATVR nonò, quando excommunicatio non fertur abſolutè contra facientes, ſed contra eos qui ſcienter, vel auſu temerario fecerint, vel præſumpſerint facere, vtrùm ignorantia vincibilis excuſet à tali excommunicatione?

Prima concluſio, quamuis ignorantia ſit vincibilis mortaliter, dummodò non ſit dolus, id eſt, quòd homo ſciens & prudens operetur, excuſat ab excommunicatione, etiam ſi lata ſit à Papa vel iure communi; ita Syluеſt.ver.ignorantia. num.18. Couar. c.alma mater. p.1. §.10. num.16. Nau.c.27.nu.141.& 145.& repetit.c.accepta. de reſtitut. ſpoliatorum. oppoſit.8. nu.33. Caieta.ver.excommunicatio.c.58. & communiter Doctores; & probatur: nam aliàs fruſtrà eſſet impoſitum illud verbum, *ſcienter*, & ſimilia. Secundò: nam lex odioſa ſtrictè eſt intelligenda. Hinc infert Panormita. c. cognoſcentes. de conſtitutionibus. in 6. quòd percutiens clericum, quem ex lata culpa vel ignorantia craſſa putabat eſſe laicum, non incurrit excommunicationem canonis, ſi quis ſuadente. nam ad id requiritur dolus, cùm textus dicat, ſi quis ſuadente diabolo; idem

tenet Cardinalis & Felinus c.ſi verò. el 2. de ſentent. excommunicat. & nota quòd concluſio intelligitur, ſiue iſta ignorantia ſit facti,contra quod impoſita eſt excommunicatio, ſiue iuris imponentis excommunicationem ; ſecus eſt in aliis cenſuris, vt patebit in dubio ſequenti, hoc eſt contra gloſſam Clement. 1. de conſanguinit. & affinit. verbo , ſcienter. & contra nonnullos iuniores, qui dicunt concluſionem tantùm habere locum in ignorantia facti: ſed noſtram ſententiam tenet Syluеſ. ſup. & ver. excommunicatio. 7. excommunicatio. 14. caſu 5. ſed expreſſiùs Couar. de ſponſalibus.p.2.c.6.§.8.nu.21.Nau.ca.27. num.141. & aliqui viri docti. Probatur: nam ſicut in aliis excommunicationibus requiritur,quòd homo ſit mortaliter contumax contra Eccleſiam , ita in his requiritur quòd ſcienter ſit contumax. An autem requiratur verus dolus, vel ſufficiat præſumptus? Aliqui dicunt ſufficere præſumptum,ita Cordub.2. Quæſtionarij,q. 28. & nonnulli Magiſtri. Dolus præſumptus eſt, quando ignorantia eſt affectata, vt quando de induſtria non vult ſcire, vel quando eſt adeò craſſa , vt moraliter loquendo, & apud viros prudentes reputetur affectata.

Oppoſitum tenet Angel.ver.dolus.§.1. dicens quòd vbi ius requirit verum dolum, ignorans non incurrit pœnam eius, quantumcunque ſit culpabilis, licèt alio modo ſit puniendus,vbi allegat Angel.de Clarauaſio,& Antonium de Butrio, idem ſequitur Sylueſt.ver.culpa qu.11.Tabien. ver dolus. num.2.& aliqui viri docti.Probatur, verba legis pœnalis ſtrictè ſunt interpretanda, nec amplianda vltra id quod ſonant , ſed qui operatur ex ignorantia quantumuis craſſa & affectata , verè & propriè dicitur operari ex ignorantia , & non ſcienter,ergo requiritur verus & formalis dolus. Secundò: nam hæc dictio, *ſcienter*, ſignificat iactātiam contra legem, vt ait gloſſa c.decernimus. verbo , non præſumant.de iudiciis. Mihi videtur mediam viam eligendam eſſe.Vnde ſit

Secunda concluſio, ſi ignorantia ſit affectata,quia ex propoſito noluit ſcire,non excuſat. Probatur ex gloſſa cap.eos qui.de tempo.ordin.in 6.verbo,affectata.quæ dicit , quòd ignorantia affectata æquipollet ſcientiæ. At verò ſi non eſt affectata,quantumcunque ſit craſſiſſima & ſupina,excuſat , quæ reſolutio multùm deſeruiet ad pacandas conſcientias in multis caſibus cenſurarum. Sed vt pleniùs abſoluamus hanc materiam

Dubitatur decimò , vtrùm ignorantia excuſet etiā ab aliis cenſuris , verbi gratia, ſuſpēſionis, interdicti,& irregularitatis,quam pro nunc appello cenſuram.

Prima opinio eſt negatiua;ſic Palud. in 4.d.18. q 4. effectu 4. vbi dicit quòd qui inuincibiliter ignorat ſe eſſe excommunicatum,vel excommunicationem eſſe impedimentum ad ſuſcipiendos ordines manet ſuſpenſus, idem tenet Couar. c.alma mater. p.1.§.6.num.6.citatur etiam Syluеſ. ſed immeritò , vt poſteà videbimus ; quæ ſentētia probatur primò ex c. cùm illorū. de ſentent.excommunicationis.vbi Pontifex diſtinguit de eo , qui cùm eſſet excommunicatus ſe fecit ordinari , & ait quòd ſi ſcienter id fecit, manet ſuſpenſus; ſi autem ob ignorantiam iuris vel facti, poſſunt Abbates cum illo diſpenſare,ergo etiam in caſu ignorantiæ indiget diſpenſatione, & per conſequēs incurrit ſuſpenſionem. Secundò ordinatus etiam ignoranter ab Epiſcopo excommunicato (intellige nominatim) incurrit irregularitatem , vt tradit Sylueſt. ver. irregularitas. q.7.Nau.ca.27.nu.241.& Couar. c. alma mater.p.1.§.6.nu.6. & eſt textus can. gratia.& can.ſtatuimus.el 2.1. q.1.ergo

Secūda opinio eſt in cōtrarium;vnde ſit

Prima concluſio,ignorantia inuincibilis, quæ excuſat ab illo peccato , propter quod impoſita eſt cenſura , quæ verè eſt pœna, excuſat etiam à tali cenſura. ſic Panormit.Felinus & alij citati à Couar. ſup. imò ipſemet num.9. ait quòd excommunicatus qui probabiliter ignorans ſe eſſe excommunicatum , celebrat, non manet irregu

irregularis; eandem concluſionem tenet Antonin.3.p.tit.24.c.76.Syluest.ver.irregularitas.qu.13.§.5. Caſtro 2.de lege pœnali.c.15.Tabien. ver.excommunicatio.1. §.12.Palac.in 4.d 8.diſp.5.colum.9.itaque quamuis iſte committat aliud peccatum, vt ſi ſuſcipit vel exerceat ordines in concubinatu, tamen ſi propter ignorantiam excuſatur ab illo peccato, propter quod eſt impoſita cenſura, excuſatur etiam ab illa; vnde excommunicatus qui inuincibiliter ignorat ſe eſſe excommunicatum, ſi recipiat vel exerceat ordines, non fit irregularis, atque adeò ſine vlla diſpenſatione poteſt miniſtrare; probatur efficaciter ex c.Apoſtolicæ.de cleric.excõmunic.Minor probatur ratione, hæc irregularitas ſolùm incurritur ob culpam mortalem, vt omnes fatentur, ergo qui excuſatur à culpa, excuſatur à pœna irregularitatis. Dixi, *cenſura quæ verè eſt pœna*: nam concluſio non habet locum in irregularitate, quæ non eſt pœna, & incurritur ſine peccato, vt etiã patebit in ſolutione ad ſecundum.

Secunda concluſio, quando ignorantia non excuſat ab eo peccato, propter quod eſt impoſita cenſura, quamuis homo inuincibiliter ignoret ius imponens cenſuram, non excuſatur à tali cenſura, verbi gratia, occidit quis hominem ſcienter, vel ignorantia culpabili, & ignorat inuincibiliter impoſitam eſſe in iure irregularitatem, incurrit eam; ſimiliter clericus ſciens ſe eſſe excommunicatum celebrat, quamuis ignoret inuincibiliter pœnam irregularitatis, incurrit eam. ita Panormit. & Felinus c. à nobis. de ſentent. excommunicat. Cordub. 2. Quæſtion.q.25. verſiculo item.2.& q.17.in prin. Et ratione probatur: nam huiuſmodi pœnæ non imponuntur contra contumaces & rebelles Eccleſiæ, ſicut excommunicatio, ſed contra committentes talia vel talia delicta, verbi gratia, homicidium vel adminiſtrationem ordinum, ſciens ſe eſſe excommunicatum, ergo qui committunt illa, incurrunt cẽſuras, quamuis inuincibiliter ignorent pœnam.

Ad primum reſpondetur cum Antonino ſup. & Soto d.22.qu.1.ar.2.ad 2. Adria. quòd Pontifex ibi non loquitur de ignorantia inuincibili; ſed de culpabili; vnde in 1.membro diſtinctionis loquitur de eo qui ſcienter & in contemptum eccleſiaſticæ poteſtatis ſe fecit ordinari. In ſecundo autem loquitur de eo qui per ignorãtiam culpabilem, cum quo mitiùs agitur.

Ad ſecundum reſpondetur, quòd illa non eſt irregularitas, quæ ſit vera cenſura & pœna, etiam ſtãdo in opinione eorum, qui tenent irregularitatem eſſe verè cenſuram, & ratio eſt, quia talis irregularitas non poteſt imponi, niſi pro culpa propria; quam ſolutionem colligo ex Nau.à ſimili: nam c.27.nu.141. ait quòd ſuſpenſio, quæ eſt verè cenſura, non poteſt imponi niſi pro culpa propria; vnde ait multos eſſe impeditos à celebrando, qui tamen non ſunt ſuſpenſi ſuſpẽſione, quæ ſit verè cenſura, & ſi celebrant, quamuis peccent, non incurrunt irregularitatem, quæ ſit vera cenſura & pœna, ſed dicitur irregularis, quia non recipit ordinis executionẽ, quia ſicut Epiſcopus non habet illam, ita non potuit eam communicare, cùm nemo det quod non habet; & in hoc ipſe Epiſcopus eſt qui punitur in ordinato.

Dubitatur vndecimò, vtrùm appellatio excuſet ab incurrenda excommunicatione? Quam quæſtionem tractat Ioãnes Gutierrez lib.Canonic.quæſtion. c.4. Pro explicatione nota quòd appellatio poteſt fieri ante latam ſententiam excommunicationis, vel poſt latam. Secundò, nota quòd excommunicatio põteſt ferri purè & abſolutè, vel ſub conditione; abſolutè, vt quando aliquis tranſgreſſus eſt legem comminantem excõmunicationem, & Iudex excommunicat illum; ſub conditione, vt quando Iudex dicit, præcipio tibi ſub excommunicatione latæ ſententiæ, vt compareas, vel reſtituas intra ſex dies.

Prima concluſio, Appellatio facta poſt ſententiam excommunicationis purè latam, non ſuſpendit eam; ita Syluest.verb. excommunicatio. 2.num.1.caſu 7.Armill.

ver.appellatio.nu.4.Nau.ca.27.num.159. Panormit. cap. præterea. el 2. de appellationibus. text. expreſſus c. Paſtoralis. eodem tit.§.verum. & reddit rationem textus,quoniam excommunicatio ſecum trahit execuſionem, idem eſt de interdicto & ſuſpenſione; ſic Armill. & Nau. locis citatis, & de interdicto text. eſt cap. ad hæc quoniam. de appellationibus; de ſuſpenſione autem textus eſt cap. is cui. de ſentent. excommunicationis. in 6. verum eſt, quòd licèt hæc appellatio non habeat effectum ſuſpenſiuum, habet tamen deuolutiuum; ita Syluest. ſuprà.

Secunda concluſio, appellatio ſuſpendit declarationem excommunicationis, verbi gratia, Iudex declarat me incurriſſe excommunicationem latam ab homine vel à iure, ego appello à declaratione, allegans quòd non feci id propter quod erat impoſita excommunicatio, vel quòd factum eſt dubium; talis appellatio ſuſpendit declarationem; ſic gloſſa recepta c. cupientes. §. quòd ſi per viginti. verbo, priuatus, de electione. in 6. Angel. ver. appellatio. §. 8. Nau. 5. Conſil. de ſentent. excommunicat. conſil. 12. & conſil. 20. num. 5. vnde talis denunciatus non eſt vitandus poſt appellationem. ſic Nauarr. conſil. 12. addit Nauarr. conſil. 20. quòd licèt à facto vero notorio non poſſit appellari, tamen à ſententia Iudicis declarantis factũ eſſe notoriũ, poteſt appellari, quia Iudex poſſet hoc iniuſtè declaraſſe.

Tertia concluſio, appellatio poſt ſententiam excommunicationis latam ſub conditione, ſi fiat ante impletam conditionem, ſuſpendit excommunicationem; ita Syluest. ver. excommunicatio. 1. q. 1. Gutiertez num. 24. & communiter Doctores; text. expreſſus dicto ca. præterea. Ratio eſt, quia ante conditionis euentum hæc excommunicatio non iniecit ſuas vires; vnde ſi poſt appellationem feratur excommunicatio, erit nulla. cap. per tuas. de ſentent. excommunicat. Sed circa hanc concluſionem aliqua ſunt notanda.

Primò, quòd hæc concluſio habet verum, quamuis Iudex dicat, niſi ſatisfeceris Petro intra menſem, exnunc ſis excommunicatus, ita Gutiertez num. 20. nam licèt verbum, *exnunc*, ſit præſentis temporis, denotat tamen futurum effectum. Secundò nota quòd licèt ab aliis ſententiis appellandum ſit intra tempus à iure præfixum, ſcilicet intra decem dies à prolatione ſententiæ; at verò ab excõmunicatione ſufficit appellare ante impletã conditionem, quamuis appelletur poſt tempus præfixum à iure ad appellandum, ſic Gutiertez num. 25. & allegat gloſſam dicto c. præterea. Francum, Decium, Couar. c. alma mater. p. 1. §. 10. num. 4. & dicit eſſe communem, contra Panormit. tenet Nauar. cap. 27. num. 272. §. 11. & fauet dictum c. præterea. Et ratio diſcriminis eſt, quòd ad excommunicationem requiritur contumacia, quæ reperitur tẽpore impletæ conditionis, & non retrotrahitur ad tempus, in quo prolata eſt ſententia.

DVBITATVR duodecimò, ſi conditio ſit de non appellando, vt ſi Iudex dicat, excommunico te, ſi appellaueris, vtrùm appellando incurrat excommunicationem? Concluſio, quòd non incurrit, quia priùs debet præcedere appellatio, & per conſequens excommunicatio venit poſt appellationem, prout latiùs Syluest. ver. excommunicatio. 2. n. 16.

Quid ſi appellatio facta non proſequitur, ſed relinquitur deſerta? Syluest. ver. excommunicatio. 10. q. 2. dicit, quòd tantùm ſuſpendit intra illud tempus, intra quod erat proſequenda, non tamen poſteà: probat, nam aliàs Eccleſia concedẽs in cap. ſolet. de ſentent. excommunicat. in 6. iſtum poſſe denunciari excommunicatum, concederet poſſe mentiri.

Contrarium eſt tenendũ, ſcilicet quòd licèt appellatio deſerta ſit, vel appellationi fuerit renunciatum, non incurritur excommunicatio etiam poſt illud tempus, in quo proſequenda erat appellatio, ita Geminian. dicto c. is cui. num. 4. & dicto cap. licèt. Couar. cap. alma mater. p. 1. §. 10.

10. num. 6. verſicu. in hac autem. Angel. ver. appellatio. §. 5. & citat Archidiaconum Gutierrez num. 24. & fauet multùm dictum ca. licèt. ibi, vel aliàs de ipſius ſententiæ docuerit nullitate; & probatur: nam ex quo appellatio legitima fuit ante excommunicationem, poſteà illam ſuſpendit, vide Geminian. dicto cap. licèt. vbi multa tractat pertinentia ad forum exterius.

Ad fundamentum Syluest. facilè reſpondetur, quòd iſta denunciatio fundatur in præſumptione: nam ex quo deſeruit appellationem, præſumitur non habuiſſe legitimam cauſam appellãdi, quam ſolutionem colligo ex gloſſa magna in fine, dicto cap. licet. & quamuis textus & Doctores citati, excepto Gutierrez, loquãtur quando appellatio interpoſita eſt ante promulgationem ſentẽtiæ excõmunicationis, ego tamen cum Gutierrez, etiam loquor quando appellatio interpoſita eſt poſt latam ſententiam conditionalem, & ante euentum conditionis.

Quid ſi non eſt iuſta cauſa ad appellandum? Syluest. ver. excommunicatio. 10. num. citato, dicit primò, quòd non ſuſpendit excommunicationem. Dicit ſecũdò, quòd ſi reus poſt talem appellationem celebret, & Iudex poſteà pronunciet appellationem non tenere, manet irregularis. Hoc ſecundum dictum falſum eſt, vt oſtendit Nauar. cap. 23. num. 104. Couar. c. alma mater. p. 1. §. 7. n. 7. gloſſa penult. verbo, in officiis. cap. ſolet. de ſentent. excommunicationis. in 6. communiter recepta, & eſt text. optimus cap. ad præſentiam noſtram. de appellationibus. ſecus erit in foro conſcientiæ, ſi ipſe ſciat appellationẽ nõ eſſe legitimam. ita Salcedo ad Bern. Diaz cap. 35. §. nec etiam. & citat Nau. cap. cùm contingat. remed. 3. De primo autem dicto eſt maior difficultas: nam cum illo tenet Nau. in repetitione ca. accepta. de reſtitut. ſpoliatorum, oppoſit. 8. num. 35. vbi ait, eum qui bona fide appellauit credens eſſe iuſtam cauſam appellandi, excommunicatum eſſe, ſi poſteà declaretur malè appellaſſe. idem tenet gloſſa vlt. cap. ſolet. Geminia. cap. licèt. de ſentent. excommunicat. in 6. vbi allegat Innocent. & Hoſtienſ. in c. ſignificauit. de cenſibus. & fauet dictum cap. ſolet. & dictum cap. licèt. Alij autem viri docti noſtræ Societatis dicunt duo. Primò, quòd quamuis reus non habeat iuſtam cauſam appellandi, tamen ſi admiſſa eſt appellatio, non incurrit excommunicationem. Secundò dicunt quòd ſi non habet iuſtam cauſam appellandi, nec admittitur eius appellatio, ſed proceditur contra eum, & declaratur excommunicatus, incurrit eam, quoniam appellatio videtur omninò nulla.

Ego quidem ſentio primum dictum horum Patrum ſolùm habere verũ, quantùm ad forum interius, & ſuppoſito quòd appellauerit bona fide, credens ſe habere iuſtam cauſam appellandi; in foro autem exteriori tenenda eſt opinio gloſſæ.

Solùm reſtabat diſputare, vtrùm metus mortis excuſet ab excommunicatione? ſed commodiùs diſputabitur capite ſequenti.

De effectibus excõmunicationis. *Caput VI.*

DISPVTATIO I.

De effectibus excommunicationis in communi.

SVPPOSITO quòd excõmunicatio tam maior quàm minor, valida & iuſta habet aliquos effectus, DVBITATVR primò, vtrùm excommunicatio nulla habeat aliquos effectus? Nota quòd præmiſſis aliis diuiſionibus excommunicationis poſitis cap. 1. diſp. 2. excommunicatio eſt duplex, ſcilicet iuſta & iniuſta; iuſta eſt, quã fert is qui poteſt, propter quod, & quo modo debet, ſcilicet quòd detur à legitimo Iudice, propter peccatum contumaciæ, & ſeruato iuris ordine; iniuſta eſt, cui aliquid horum deficit. Rurſus iniuſta eſt duplex, quædam valida, quædam inualida

inualida & nulla; valida eſt, quando ſolùm deficit recta intentio ex parte Iudicis, vt quia procedit amore vel odio, & hæc à nonnullis dicitur iniuſta per accidens, vel quando deficit iuſta cauſa ad excommunicandum, vel quando ſolùm deficit iuris ordo, qui non eſt eſſentialis. Pro quo nota, quòd iuris ordo eſt duplex, alter eſſentialis, alter accidentalis; eſſentialis eſt ille, quo non ſeruato excommunicatio eſt nulla, verbi gratia, ſi feratur excommunicatio abſque vlla monitione, vt patet ex dictis cap. 5. diſput. 1. dub. 10. accidentalis eſt ille, qui licèt non ſeruetur, nihilominùs excommunicatio eſt valida, vt quando non præmittitur trina monitio, vel vna pro tribus cum legitimis interuallis, ſed vnica tantùm monitio, vt vidimus cap. 5. citato, vel quando excommunicatio non fertur in ſcriptis, vel ſcriptum non continet expreſsè cauſam, propter quam fertur excommunicatio, vel non traditur ſcriptum ipſi excommunicato illud petenti, vt vidimus cap. 2. diſp. vnica. dub. 3. excommunicatio autem iniuſta nulla contingit in multis caſibus, quos ponit gloſſa c. præſenti. de ſentent. excõmunicat. in 6. qui tamen ad quinque poſſunt reduci. Primus eſt, quando excommunicãs non eſt legitimus Iudex excommunicati, cap. nullus. de Parochiis. vel quando licèt ſit proprius Iudex excommunicati, tamen non eſt toleratus ab Eccleſia, vt quando eſt excommunicatus, ſuſpenſus à iuriſdictione, vel interdictus, & denunciatus talis, ſeu notorius clerici percuſſor; ſimiliter eſt nulla, quando fertur à delegato excedente fines ſuæ delegationis. cap. finali. de præbendis & dignitatibus. Vtrùm verò ſit nulla excommunicatio lata à delegato, qui copiam ſuæ commiſſionis petenti noluit dare? bene tractat Nau. 5. Conſil. de ſenten. excommunicationis. conſil. 9. & videtur inclinare in partem affirmatiuam, quam dicit magis poſſe probari authoritate Innocẽt. & vſu, quàm iure, & certè in oppoſitum adducit optimas rationes. Secundus eſt, quando fertur contra tenorem priuilegiorum. cap. quanto. de priuilegiis. vnde excommunicatio lata ab ordinario contra habentem priuilegium, ne excommunicetur, eſt nulla, etiam ordinario ignorante tale priuilegium, ita Sylu. ver. excommunicatio. 1. n. 6. ad hunc caſum reducitur, quando excommunicatio fertur in odium mendicantium, ſed ſubticetur cauſa, vt quando in odium priuilegij mẽdicantium, cuius virtute poſſunt audire confeſſiones fidelium, ordinarius excommunicat omnes, qui antequàm accedant ad Euchariſtiam, non ſunt confeſſi proprio Parocho; iſtum caſum ponit Soto d. 21. qu. 1. art. 2. in 4. modo, & ponitur à Syluest. ver. excommunicatio. 2. n. 1. licèt ſub aliis verbis, ſcilicet quando excommunicatio fertur contra priuilegium excommunicati, & colligitur ex dicto ca. quanto. Tertius eſt, quando excommunicatio continet errorem intolerabilem, vt quando fertur contra aliquem, eò quòd fecit aliquod bonum, verbi gratia, quia dedit eleemoſynam, vel quia non fecit aliquid illicitum, aut impoſſibile. ca. venerabilibus. § finali. de ſenten. excommunicat. in 6. & can. qui præeſt. 11. quæſt. 3. vel ſi detur contra eum, qui ſecundùm allegata & probata eſt innocens, vt ſi debitor excommunicetur pro debito, quod euidens eſt omnibus illud ſoluiſſe; vel ſi excommunicatio maior feratur pro re minima. ſic Soto caſu 3. Quartus eſt, quãdo fertur prætermiſſo eſſentiali ordine iuris, vt quando maior excommunicatio fertur contra eos qui participant (non quidem in eodem crimine, ſed in aliis rebus) cum excommunicato ab eodem Iudice, non nominando eos expreſsè præuia trina monitione, cum interuallo aliquorum dierum. cap. præſenti. c. conſtitutionem. de ſentent. excommunicat. in 6. de quo latiùs dicemus infrà. Ad hunc caſum poteſt reduci quintus, ſcilicet quãdo excommunicatio fertur poſt legitimã appellationem. ca. ad præſentiam. de appellationibus. Adde ſecundùm noſtram ſen

ſententiam alium caſum, ſcilicet quando nulla præceſſit monitio, vt vidimus ca. 5. diſput. 1. dub. 10. & tenet P. Enr. li. 13. cap. 16. num. 2.

His poſitis breuiter reſpondetur ad quæſtionem, quòd excommunicatio nulla nihil operatur in foro interiori, imò neque in exteriori, dummodò publicentur cauſæ nullitatis, vt populus ſibi perſuadeat, vel perſuadere debeat de nullitate, vt ſic euitetur ſcandalum, ita Nau. ca. 27. num. 3. in fine, & alij multi, quos refert & ſequitur Gutierrez Canonic. quæſtion. cap. 4. num. 36. & tunc ſe poteſt publicè gerere, ac ſi non eſſet lata excommunicatio, quia ſententia nulla non eſt ſententia.

DVBITATVR ſecundò, vtrùm excommunicatio iniuſta valida habeat ſuos effectus? Prima concluſio, excommunicatio iniuſta ex eo ſolùm quòd deficit recta intentio Iudicis, vel ordo iuris, qui non eſt eſſentialis, habet omnes ſuos effectus in foro interiori & exteriori, ita Nauar. c. 27. num. 3. & probatur: nam quantùm ad eſſentialia non differt ab excommunicatione iuſta. Sed maior difficultas eſt de excommunicatione iniuſta ex parte cauſæ. Vnde

Secunda concluſio ſit, quando cauſa eſt dubia ex vtraque parte, ſi feratur excommunicatio in fauorem vnius partis, ligat in conſcientia, verbi gratia, Petrus & Ioannes litigant ſuper fundum, & Aduocati inſignes pro vtraque parte dicunt iuſtitiam eſſe pro ſua parte, Iudex præcipit Petro ſub excommunicatione latæ ſententiæ, quòd intra certum terminum tradat fundum Ioanni, tenetur obedire ſub excommunicatione in foro exteriori, & etiam in interiori, ſi non appellet, vel quærat alia remedia iuris, & ſi celebrat poſt talem excommunicationem, erit irregularis, quantumcunque ſui Aduocati dicât talem ſententiam eſſe iniuſtam, ſic Soto d. 21. q. 2. ar. 3. ante ſecundam concluſionem, & Mexic. difficult. 6. de excommunicat. dub. vlt. concl. 2. & communiter Magiſtri; & probatur, Iudex habet ius ad determinandum vnam vel alteram partem, prout iudicauerit eſſe conforme iuri, ergo eius ſententia eſt iuſta, & per conſequens illi eſt obediendum; & , vt ait Soto, hic eſt proprius caſus, de quo loquitur Gregor. quando dicit ſententia Paſtoris iuſta vel iniuſta timenda eſt. Verùm hæc ſecunda concluſio intelligitur, quando iuſtitia cauſæ eſſet dubia quantùm ad ius, quia ex vtraque parte habet rationes & opiniones probabiles; at verò quando eſſet dubia quantùm ad factum, & Iudex reputans eſſe iuſtam ex falſa præſumptione, ferret ſententiam excommunicationis contra Petrum, licèt durante hoc dubio Petrus ſe debeat gerere, & excommunicatus in publico, & in ſecreto, tamen ſi in rei veritate cauſa non fuit iuſta, excommunicatio in rei veritate erit nulla, & non ligabit in conſcientia, ita videtur tenere Soto ar. 3. citato in fine ad 2. & eam colligo ex Sylueſt. ver. ſententia. quæſt. 11. & Medina Cod. de reſtitut. quæſt. 3. cauſa 7. verſicu. quando autem. qui docet quòd quando ſententia eſt declaratiua, licèt ſit lata ſecundùm iura & allegata & probata, non reddit ſecurum in conſcientia illum, in cuius fauorem lata eſt, ſi innititur falſæ probationi, vel præſumptioni, quia talis ſententia non aufert directum dominium, nec alteri accreſcit ius; vnde ſi poſteà conſtet de veritate, non eſt habendus pro excommunicato, quamuis anteà peccauerit mortaliter non obediendo, quia in dubio tenebatur parére, quod magis explicabitur dubio ſequenti.

DVBITATVR tertiò, quando excommunicatio eſt iuſta ſecundùm allegata & probata, tamen qui excommunicatur reuerà eſt innocens, vtrùm talis excommunicatio liget, & habeat ſuos effectus? Hæc excommunicatio appellatur à Doctoribus iniuſta, non continens errorem intolerabilem; nam illa quæ datur propter cauſam iniuſtam ſecundùm allegata & probata, dicitur iniuſta continens errorem intolerabilem.

Prima

Prima opinio dicit quòd talis excommunicatio iuſta ſecũdùm allegata & probata eſt valida, & obligat in conſcientia, ita vt qui in publico vel in occulto non ſeruat eam, peccet mortaliter; ſic Alenſ. Ricar. & alij multi relati à Soto d.22.q.1. art. 3. quæ ſententia probatur primò ex can. ſententia. 11. q. 3. vbi Greg. ait Sententia Paſtoris iuſta vel iniuſta timenda eſt. & idem dicit Vrbanus Papa, vt refertur can. quibus. eadem cauſa & quæſt. Solent etiam adduci alia teſtimonia. Secundò, omnis lex & ſententia lata per poteſtatem clauis, ſi clauis non errer, eſt valida in conſcientia, vt patet Matth. 18. *Quæcunque ligaueritis in terra*, &c. ſed quãdocunque fertur ſententia ſecundùm allegata & probata, licèt in re ſit falſitas, clauis tamen non errat: nam Iudex tenetur iudicare ſecundùm allegata & probata, ergo rectè facit, atque adeò non errat. Confirmatur, vt actus ſacramentalis ſit validus, & habeat ſuum effectum, ſufficit quòd procedatur bona fide ſecundùm prudentiam humanam, licèt reuerà ſit falſitas à parte rei, ergo idem eſt in excommunicatione. Antecedens probatur: nam diligentia pœnitentis ad examinandam conſcientiam aliquando poteſt iudicari ſufficiens à prudente confeſſario, quæ tamen reuerà non ſit ſufficiens, & tunc ſi pœnitens bona fide confiteatur omnia peccata, quorum recordatur cum vero dolore, faciet confeſſionem non ſolùm validam, ſed formatam & fructuoſam. Tertiò, in cauſis beneficialibus ſententia iuſta tantùm ſecundùm allegata & probata, ſiue priuatiua ſit, ſiue declaratiua, eſt valida, ergo ſimiliter in cenſuris. Quartò: nam in iure ſæpe fit diſtinctio inter excommunicationem nullam, & inter iniuſtam, ex parte cauſæ, & dicitur quòd à nulla non oportet petere abſolutionem, niſi fortè ad cautelam; ab iniuſta verò ſimpliciter petitur, & datur abſolutio, vt patet c. venerabilibus. §. ſed ſi ex cauſa. & §. ſanè. de ſententia excommunicat. in 6. & ibi gloſſa.

Secunda opinio dicit, quòd talis excommunicatio non eſt valida in foro conſciẽtiæ, atque adeò nullum habet effectum in foro interiori, nec quoad priuationem ſuffragiorum Eccleſiæ, nec quoad priuationem communicationis cum fidelibus, ſiue in diuinis, ſiue in humanis; ſic Gratianus can. ſi Epiſcopus. & 2. 11. q. 3. Soto ſup. q. 4. & 3. de iuſt. q. 4. ar. 5. Caiet. 2. 2. q. 70. ar. 4. ad 2. Ledeſ. 2. p. 4. q. 23. ar. 4. circa finem, concl. 1. Couar. c. alma mater. p. 1. §. 7. num. 5. concl. 1. licèt à nonnullis citetur pro contraria ſententia. Nau. c. 27. n. 3. & alij multi.

Prima concluſio, hæc ſecunda opinio eſt tenenda; vnde dicimus quòd talis excommunicatio eſt inualida in foro conſcientiæ, & nullum habet effectum, nec meretur nomen excõmunicationis propriè loquendo. Hîc probat Soto teſtimoniis Sanctorum. Secundò probatur ex D. Thom. 2. 2. q. 70. ar. 4. dicente, iniuſtum iudicium non eſt iudicium; nam iudicium eſt determinatio iuſti, ergo ſententia iniuſta non eſt ſentẽtia, ſicut lex iniqua non eſt lex; fauet multùm lex quamuis. §. ſi conuenerit. ff. ad Senatuſconſultum Velleianum. vbi dicitur, iniuſtum, nullum, & inualidum æquiparantur in iure. Tertiò, Eccleſia non habet maiorem poteſtatem ad inferendum damnum in ſpiritualibus, quàm Reſpublica ciuilis ad inferendum damnum in temporalibus, ſed ſententia Iudicis ſæcularis, quæ tantùm eſt iuſta ſecundùm allegata & probata, non obligat in conſcientia, ergo nec ſententia Iudicis eccleſiaſtici. Quartò, quia nullo modo præſumendum eſt, quòd pia mater Eccleſia intendat punire tam acerba pœna filios ſuos, qui reuerà ſunt innocentes. Confirmatur, quia Eccleſia non accepit poteſtatem excommunicandi niſi pro peccato, ergo pro vero peccato.

Secunda concluſio, nihilominùs iſte excommunicatus tenetur in foro exteriori ſe gerere vt excommunicatus, ita Soto, Ledeſ. Couar. locis vbi ſuprà. Victoria in Sum. num. 7. concl. 1. probat hoc Couar. ex mul

ex multis textibus, vnde ſi publicè ſe ingerat diuinis, peccat mortaliter. Petis, quare peccat? Soto & Armill.ver.excommunicatio. num. 10. dicunt, quòd non ſolùm ratione ſcandali, ſed etiam quia violat obedientiam debitam Prælato in foro exteriori.

Tertia concluſio, multò probabilius eſt, quòd ſolùm peccat ratione ſcandali, ita multi iuniores, vnde quamuis celebret in publico, ſi deſit ſcandalum, vt ſi mutet habitationem, & pergit ad locum, vbi ignoratur excommunicatio, non peccabit. Ex dictis ſequitur.

Quarta concluſio, quòd iſte celebrans in publico erit irregularis in foro exteriori, ſed non in interiori; ſimiliter omnes actus ab eo geſti erunt validi in foro interiori, quamuis aliqui illorum ſint nulli in exteriori, vtpote facti ab excommunicato nō tolerato in foro exteriori. Hæc cōcluſio partim eſt contra Palud. & alios, qui cùm teneant huiuſmodi excommunicationem nullum habere effectum in foro conſcientiæ, dicunt quòd ſi iſte celebret in publico, erit verè irregularis in foro conſcientiæ, ſed certè non loquuntur conſequenter.

Quinta concluſio, quod dictum eſt de excommunicato, idem proportionaliter dicendum eſt de communicantibus cum eo, vnde qui ſciret excommunicationem à parte rei eſſe iniuſtam, quamuis communicaret cum hoc excommunicato nominatim denunciato, non peccaret ceſſante ſcandalo.

Ad primum reſpondetur, quòd illa duo teſtimonia Gregorij & Vrbani non dicũt, quòd ſententia iniuſta ſit valida, ſed quòd ſit timenda, id eſt obſeruanda in publico propter vitandum ſcandalum, quod frequentiùs oritur, quando excommunicatio eſt iniuſta, quàm dum eſt nulla, aliquo ex quinque caſibus poſitis dubio 1. & ideò de iniuſta dicitur quòd eſt timenda; non autem dicitur de nulla; at verò in caſu quòd ex nulla ſequeretur ſcandalum, etiam eſt timenda. Secundò dico quòd iſti textus præcipuè loquuntur in caſu, quo ſententia eſt dubia, vt dixi dub. 2. concl. 2. Ad reliqua teſtimonia quæ citari ſolent ex iure, reſpondeo eſſe intelligenda quantùm ad forum exterius.

Ad ſecundum reſpondetur, maiorem eſſe veram, quando clauis non errat practicè, nec ſpeculatiuè; at verò in hoc caſu licèt non erret practicè, errat tamē ſpeculatiuè, & in iis quæ ſunt de ſubſtantia, requiritur ad validitatem actus, quòd non erret practicè, nec ſpeculatiuè, verbi gratia, ſi Pontifex diſpenſet in voto ex cauſa omninò inſufficienti, bona tamen fide putata ſufficienti ab illo, & à petenti diſpenſationem, talis diſpenſatio non valeret, quamuis ipſi manerent tuti in conſcientia, durante hac bona fide. Ad confirmationem reſpondetur, quòd falſitas quæ interuenit in ſacramentis, poteſt eſſe circa ea, quæ ſunt de eſſentia, & tunc error ſpeculatiuus annullat ſacramentum, vt ſi pœnitēs accedat abſque vllo dolore, putans non eſſe neceſſarium, ſacramētum eſt nullum; vel poteſt eſſe circa ea quæ nō ſunt de eſſentia, ſed de præcepto, & tunc eſt validum, talis eſt diligentia præmittenda ad examinandam conſcientiam; at verò cauſa iuſta eſt de ſubſtantia excommunicationis, & ideò error etiam ſpeculatiuus annullat excommunicationem.

Ad tertium conceſſo antecedenti negatur conſequentia: nam in cauſis beneficialibus bonum commune expoſcit, vt ſententiæ latæ ſecundùm allegata & probata valeant etiam in foro interiori: hoc enim neceſſarium eſt ad rectam gubernationem Eccleſiæ, & ad reddendas ſecuras fidelium conſcientias, & iuxta hoc limitanda eſt doctrina, quam in fine dubij ſecundi adduximus ex Syluest. & Medina; at verò ad bonum commune & gubernationem Eccleſiæ non requiritur quòd excommunicatio, quæ tantùm eſt iuſta ſecundùm allegata & probata, valeat in foro interiori, ſatis eſt quòd valeat in exteriori ad vitandum ſcandalum, & ne contemnatur eccleſiaſtica poteſtas.

Ad quartum reſpondetur, quòd illa diſtinctio ſolùm habet locum in foro exteriori, in quo qui exiſtimatur ſimpliciter excommunicatus, ſolet abſolui ab excommunicatione ſimpliciter; qui autem non exiſtimatur ſimpliciter excommunicatus, ſed ſub dubio in illo foro, abſoluitur tantùm ad cautelam; cæterùm in rei veritate, quando excommunicatio fuit nulla in foro interiori propter iniuſtitiam cauſæ, talis homo in foro interiori non indiget abſolutione etiam ad cautelam. Agendum eſt iam in particulari de effectibus excommunicationis, de quo tractat Syluest. ver. excommunicatio. 3. per totum. Angel. ver. excommunicatio. vlt. Soto d. 22.quæſt.1. art.3. Et primò agendum eſt de effectibus excommunicationis maioris, qui ſunt vndecim. Primus, quòd priuat participatione actiua & paſſiua ſacramentorum, itaque nec poteſt ea dare, nec accipere. hic effectus colligitur ex can. Engeltrudam. 3. quæſt.4.& aliis textibus relatis à Couar. c. alma mater. p. 1. §. 6. num. 5. qui hoc definiunt ſecundùm communem expoſitionem Doctorum, & ſi adminiſtret ſacramentum, erit irregularis, de quo dicemus in tractatu de irregularitate. Secundus, quòd priuat generalibus Eccleſiæ ſuffragiis, & habetur ex dicto can. Engeltrudam. vbi dicitur quòd anathema, id eſt, maior excommunicatio ſeparat à corpore Chriſti, quod eſt Eccleſia, quæ ſeparatio ſecundùm omnium Doctorum explicationē fit per hoc, quòd excommunicatus priuatur ſpecialibus influentiis prouenientibus ex vnione ad corpus, quas alia membra corpori vnita participant; habetur etiam ex cap. alma mater. de ſententia excommunicat. in 6. & cap. quod in te. de pœnitentiis & remiſſionibus. vbi dicitur, quòd quando tēpore interdicti celebrantur Miſſæ, vel alia diuina officia, debet excluſis excommunicatis fieri. Tertius, quòd priuat eccleſiaſtica ſepultura. cap. ſacris. de ſepultura. Quartus, quòd priuat voce actiua & paſſiua, ita vt non poſſit eligere, nec eligi. cap. cùm dilectus. de conſuetudine. Quintus, quòd collatio beneficij facta excommunicato eſt nulla. cap. poſtulaſti. de clerico excommunicato miniſtrante. Sextus, quòd iam electum ſuſpendit ab officio & beneficio. cap. paſtoralis. §. verum. de appellationibus. Septimus, quòd gratiæ ab eo impetratæ à Papa ſuper quācunque aliam rem, niſi ſuper articulum excommunicationis, ſunt nullæ. cap. 1. de reſcriptis. in 6. Octauus, quòd remouetur ab omnibus actionibus fori iudicialis eccleſiaſtici & ciuilis. ca. intelleximus. de iudiciis. Nonus, quòd prohibetur cōmunicare cum aliis fidelibus in diuinis, & etiam in humanis. ca. nuper. de ſentent. excommunicationis. & can. ſicut. cum duobus ſequentibus. 11. quæſt. 3. & can. ad menſam. eodem tit. Decimus, quòd reliqui fideles prohibentur communicare cum excommunicato, non ſolùm in diuinis, ſed etiam in humanis, can. ſicut. cum aliquibus ſequentibus. 11. quæſt. 3. Vndecimus, quòd ſi per annum pertinaciter perſeuerauerit in excommunicatione, ſit ſuſpectus de hæreſi, habetur ex Trident. ſeſſ. 25. c. 3. de reformat. Alij effectus numerantur à Summiſtis, ſed omnes ad prædictos facilè reducūtur, & quoniam iſti effectus diuerſimodè comprehendunt excommunicatum toleratum, quàm non toleratum, ideò ſit

DISPVTATIO II.

Quomodo cognoſcatur, quis excommunicatus ſit toleratus?

DVBITATVR primò, qui excommunicati dicuntur tolerati, & qui dicuntur non tolerati? Concluſio, illi dicuntur tolerati, cum quibus licitè poſſunt fideles communicare in humanis, & diuinis; illi autem dicuntur non tolerati, cum quibus fideles non poſſunt licitè cōmunicare in diuinis, nec in humanis. Pro quo ſupponendum eſt, quòd ſecundùm ius antiquum omnes excommunicati maiori

iori

iori excommunicatione erant vitandi, ita vt quicunque publicè excommunicatus, publicè erat vitandus; occultè autem excommunicatus, erat occultè vitandus, vt patet cap. cùm non ab homine. de ſententia excommunicationis. & can. excõmunicatos. 11. qu.3. at verò poſt Concilium Conſtantienſe & Baſilienſe ſolùm tenemur vitare duo genera excommunicatorum, ſcilicet nominatim denunciatos, & notoriè percuſſores clericorum. Tenorem Decreti Conſtantienſ. refert ad literam Soto d. 22.quæſt.1. art. 4 & Gutierrez Canonic. quæſt. c. 1.num. 1.cuius Decreti ſumma hæc eſt: Ad cauenda animarum pericula ſtatuit ſancta Synodus, vt nemo deinceps teneatur aliquē ratione alicuius ſententiæ vel cenſurę vitare in ſacramentorum receptione, vel adminiſtratione, vel in aliis rebus externis, niſi talis cẽſura ſpecialiter ſit publicata & denunciata contra aliquam perſonam vel communitatem (ſubintellige quoad interdictum, quia Vniuerſitas non poteſt excommunicari) vel niſi pro ſacrilega manuum in clericum iniectione ſententiam latam à Canone adeò notoriè conſtiterit incurriſſe, vt nulla poſſit tergiuerſatione celari: nam à communione illius, licèt denunciatus non ſit, volumus abſtineri; & ſubditur, per hoc autem non intendimus ipſos excommunicatos, ſuſpenſos, vel interdictos in aliquo relaxare, aut eis quomodolibet ſuffragari. Et quamuis Couar. ca. alma mater. p. 1. §. 2. num. 6. dubitet vtrùm hoc Decretum fuerit conditum à Concilio, vel à Martino V. qui confirmauit illud Concilium poſt eius diſſolutionem, tamen vtcunque ſit, recipiendum eſt hoc Decretum tanquàm canonicum. Poſteà verò Baſilienſe Concilium recepit hoc Decretum, ſed aliquantùm reſtrinxit; decreuit enim quòd teneamur vitare omnes notoriè excommunicatos quacunque ex cauſa eſſent excommunicati, itaque per Conſtantienſe nullum notoriè excõmunicatum tenebamur vitare, antequàm nominatim denunciaretur, niſi eſſet notoriè percuſſor clerici; at verò ſecundùm Baſilienſe tenemur vitare omnes notoriè excommunicatos, licèt nec ſint denunciati, neque percuſſores clericorum.

Hinc DVBITATVR ſecundò, cui horum Decretorum ſtandum ſit, quãtùm ad hoc, in quo differunt. Prima opinio dicit ſtandum eſſe Baſilienſi; ita Syluest. ver. excõmunicatio. 5. n. 9. vbi allegat Panormit. & Felin. Eandem ſequitur Nau. de pœnit. d.6. §. laboret. num. 9. verſicu. ſunt mihi duo. & in Manual. c.27. num. 35. Conar. loco citato, & alij. Probatur primò: nam tale Decretum non reperitur in Conſtantienſi. Secundò: nam dato quòd reperiretur, tamen Baſilienſe fuit poſterius, ſed poſteriora Concilia mutãt Decreta priorum quãtùm ad mores, ergo. Tertiò: nam hoc Decretum Baſilienſe fuit acceptatũ à Concil. Bituricenſi, in Pragmatica ſanctionum Gallicarum. tit. de excommunicatis non vitandis. &, quod magis vrget, poſteà fuit innouatum in Concilio Lateranenſi ſub Leone X. Confirmatur: nam Baſilienſe quantùm ad ea, quæ tractauit de cenſuris eccleſiaſticis, fuit approbatum & confirmatum à Nicolao V. in quadam Bulla, quæ habetur in 2. tomo Conciliorum, poſt Concil. Baſilienſe.

Secunda opinio vera & tenenda eſt, ſtandum eſſe Decreto Conſtantienſi, ſic Antonin. 3. p. tit.26.c. 3. Adrianus in 4. in materia de clauibus. quæſt.3. Turrecremata, qui interfuit Concilio Baſilienſi. 2. p. Summæ eccleſiaſticæ. c.100. Caiet. in Sum. ver. excommunicatio minor. & 2.2. quæſt. 12. art. 2. Soto ſup. Medina Cod. de confeſſione. quæſt. de confeſſione cõfeſſori excommunicato ſciẽter facta. Aragon. 2.2. qu. 10. art. 9. Gutierrez num. 7. vbi hoc latiſſimè tractat, & communiter omnes moderni, quos refert Gutierrez, imò, vt ipſe refert, idem tenuit poſteà Syluest. in conflatorio epiſtolarum, poſtquàm vidit in Turrecremata, illud Decretum Baſilienſe conditum fuiſſe, poſtquàm Eugenius IV. reuocauerat idem Concilium, idem etiam tenet Nau. in Manuali,

in vltima impreſſione. cap.9. num. 8. cap. 17. num. 35. vbi mutauit ſententiam; quæ opinio abundè comprobatur ex vſu receptiſſimo fidelium; vnde in Anglia, & Germania Catholici ſecurè communicant cũ iis, qui ſunt notoriè hæretici, & conſequenter notoriè excommunicati.

Ex dictis ſequitur, quòd quantuncũque conſtet aliquem eſſe publicè excommunicatum, dummodò non ſit denunciatus nominatim, vel notoriè percuſſor clerici, non tenemur illum vitare; & excommunicati tantùm in his duobus caſibus dicuntur non tolerati; in reliquis verò dicuntur tolerati ab Eccleſia; & quòd diximus non teneri vitare excommunicatos niſi in iis duobus caſibus, intelligendum eſt ex vi præcepti eccleſiaſtici; at verò ex vi præcepti diuini & naturalis tenemur vitare excommunicatos quoſcunque in quatuor caſibus traditis à Soto d. 13. q. 1. art. 9. Primus, quando ex tali communicatione ſequitur fauor tali excommunicato & eius doctrinæ, vt ſi ſit hæreticus. Secundò, ratione correctionis fraternæ, vt ſi credo probabiliter quòd ſi me ſeparo ab eius conſortio, confundetur & conuertetur. Tertiò, quando ex tali communicatione immineret mihi periculum incidẽdi in ſimilem errorem. Quartò, quando ex tali communicatione ſequeretur ſcandalum.

Ad primũ reſpondetur, concedo quòd in exemplaribus Conciliorum, quæ modò extant, non reperitur illud Decretum inter Decreta Concilij Conſtantienſ. ſatis tamen eſt, quòd aliquando fuit ſcriptum, vel poſteà à Martino V. editum, ſaltem viua voce; cuius rei fideliſſimus teſtis eſt Antoninus, qui vixit circa tempora illius Concilij, & refert teſtes oculatos.

Ad ſecundum reſpondetur, primò cum Medina ſup. Decretum Baſilienſe non ſtatuiſſe aliud, quàm ſtatutum fuerat in Cõſtantienſi, nã quando Baſilienſe dicit, omnes notoriè excommunicatos eſſe vitandos, ſolùm intelligit de notoriè percuſſoribus clericorũ; quæ ſolutio licèt nonnullis iunioribus non placeat, mihi tamen multùm placet; ideò ſecundò reſpondetur, quòd illud Decretum factum fuit in Baſilienſi poſt ſchiſma Concilij, vt ait Turrecremata, quẽ refert & ſequitur Gutierrez nu. 7. vnde omnia quæ in eo acta ſunt reuocauit Eugenius IV. nonnullis Decretis exceptis, inter quæ non eſt hoc Decretum de cenſuris, vt aduertit Turrecrem. Tertiò reſpondetur cum Gutierrez num. 12. quòd licèt daremus Decretum Baſilienſe à principio habuiſſe authoritatem, tamen iam eſſet abrogatum per contrariam conſuetudinem.

Ad tertium, quantùm ad Concilium Bituricenſe dicimus primò, quòd non reperitur in tomis Conciliorum. Secundò dico quòd fuit Prouinciale, & ideò magis præponderat vniuerſalis conſuetudo; quãtùm ad Concilium verò Lateranenſe reſpondeo, quòd illa approbatio nunquàm fuit vſu recepta. Ad confirmationem reſpondetur cum Gutierrez num. 15. quòd Nicolaus V. non approbauit vniuerſaliter omnia Decreta Baſilienſ. nec decretum illud cenſurarum, ſed tantùm illa quæ acta fuerant circa beneficialia, & circa abſolutiones ibi factas à quibuſcunque cenſuris; vnde quando in Summa Conciliorum ait Miranda quòd Nicolaus V. approbauit Concilium Baſilienſe, quantùm ad beneficialia & cenſuras, hoc verbum, *quantùm ad cenſuras*, intelligendum eſt de abſolutionibus ibi factis à quibuſcunque cenſuris.

DVBITATVR tertiò, quis dicatur nominatim excommunicatus? Gloſſa cap. à nobis el 1. de ſententia excommunicat. ait, quòd qui violat legem continentem pœnam excommunicationis latæ ſententiæ, eſt nominatim excommunicatus; ſed hæc Gloſſa reiicitur à Couar. cap. alma mater. p. 1. §. 6. num. 8. concl. 5. à Gutierrez c. 1. citato, num. 26. & ab aliis; vnde ſit

Prima concluſio, ille dicitur nominatim excommunicatus, qui excommunicatur expreſſo nomine proprio, vel aliquibus

bus ſignis, quæ ſufficienter declarent perſonam, vt quando excommunicatur Prætor Limenſis, vel Decanus; ita Couar. & Gutierres nu. 28. Soto d. 22. q. 1. ar. 4. & communiter Doctores Theologi & Canoniſtæ, & ita debet declarari perſona, vt nō liceat de illa dubitare; vnde ſi ſint duo eiuſdem nominis vel officij, vt duo Iudices, verbi gratia, *dos alcaldes ordinarios*, debent explicari particulares notæ, & ſigna, ita vt nullum maneat dubium.

Petis, vtrùm poſt Concilium Conſtantienſe ſufficiat aliquem eſſe nominatim excommunicatum, ad hoc vt teneamur illum vitare; vel etiam requiratur eſſe nominatim denunciatum? Adrian. in 4. de ſacramento confeſſionis poſt q. 5. dub. 9. propoſitione 1. & 2. & qu. 3. de clauibus, Medina loco citato, dubio præced. dicunt Cōcilium Conſtantienſe tātùm loqui de excommunicatis generaliter; at verò in excommunicatis nominatim dicunt obſeruandum eſſe ius antiquum, vt ſcilicet publicè excommunicati publicè vitentur, occultè autem excommunicati vitentur occultè; ſit tamen

Secunda concluſio, vt teneamur vitare excommūnicatum, non ſufficit quòd ſit excommunicatus nominatim, ſed vlteriùs requiritur quòd ſit denunciatus: ita Caiet. in Sum. verbo, abſolutionis impedimenta. Couar. c. alma mater. p. 1. §. 6. n. 7. corol. 4. Nau. de pœn. d. 6. §. laboret. n. 22. & alij, quos refert & ſequitur Gutierrez in Manuali. c. 27. n. 35. Sylueſ. ver. excommunicatio. 5. n. 24. & alij quos refert & ſequitur Gutierres n. 29. & cōmuniter Doctores. Probatur primò: nam vtrumque Decretum, ſcilicet Conſtantienſe, & Baſilienſe, ait quòd illa ſententia excōmunicationis debeat eſſe à iudice publicata & denunciata ſpecialiter, vel expreſsè. Secundò: nam ita obſeruat communis vſus fidelium, vt teſtatur Couarruuias. Tertiò; nam aliàs non vitarentur ſcandala, quæ Concilia Conſtantienſe & Baſilienſe intenderunt vitare.

Hinc colligo, quòd ille, cui tradita eſt denunciatoria ſcripta cōtra aliquem nominatim excommunicatum, vt illum denunciet, non tenetur eum vitare ante denūciationem, vt ait Syluef. ver. excommunicatio. 5. nu. 24. & aliqui viri docti, & habetur ex Nau. de pœnit. d. 6. §. laboret. nu. 23. vbi nota, quòd ſi iſte appellet à declaratione excommunicationis & denunciatione non eſt vitandus, vt latiùs tradidi ſup. c. 5. diſp. 5. dub. 11. in 2. concl.

Tertia concluſio, vt aliquis excommunicatus ſit denunciatus, ita vt teneamur illum vitare, non ſufficit quòd denunciatio fiat in conſiſtorio iudicis coram litigantibus, ſed requiritur quòd fiat in loco publico, vt tempore Miſſæ maioris, vel Concionis, vel quòd charta affigatur in publico loco, vel deniq; quòd publicetur ſecundùm conſuetudinem regionis. ita gloſſa Clem. 1. de ſepulturis, verbo, publicè. Armil. ver. excommunicatio. n. 60. Palat. in 4. d. 17. diſp. 7. col. 7. in fine, & communiter Magiſtri, de quo plura Gutierrez n. 32. vbi idem tenet.

Sed eſt primò notandum cum Soro colum. 3. quòd vt aliquis excommunicatus cenſeatur nominatim denūciatus, ſufficit quòd in ſpeciali publicè declaretur incurriſſe crimen habens annexam excommunicationem ipſo facto, quamuis non fuerit nominatim excommunicatus, ſed tantùm generaliter per excommunicationem generaliter impoſitam, verbi gratia, eo ipſo quòd aliquis publicè declaretur hæreticus, teneor illum vitare tanquàm denunciatum, quamuis Iudex non declaret expreſsè illum eſſe excommunicatum, Patet: nam eo ipſo quòd iuridicè declarat eum hæreticum eſſe, declaratum manet eſſe excommunicatum.

Secundò notandum, quòd licèt aliquis tranſgrediatur legem continentem excommunicationem ipſo facto, non eſt denunciandus, niſi priùs citetur, vt alleget pro ſe, & audiatur, niſi in caſu quòd delictum eſſet notorium, vt ex Philippo Decio, & alijs tradidimus. ſupr. cap. 5. diſp. 1. dub. 5.

Hinc ſequitur,quòd nullus poteſt denunciari excommunicatus, niſi per ſuum Iudicem competentem; vnde ſi Religioſus exemptus ab ordinario violet etiam publicè legem imponentem excommunicationem ipſo facto, non poteſt denunciari ab ordinario. ita Nau. lib.5. Conſil. de ſentent.excommunicat.conſil.3.

Dubitatvr quartò, quis dicatur notorius percuſſor clerici? Ad quod dico primò cum Couar.c.alma mater.p.1.§.2. num.9.in fine. quòd licèt ante Concilium Conſtantienſe,vt aliquis percuſſor clerici eſſet vitandus,ſufficiebat quòd eſſet notorius percuſſor clerici notorietate iuris, ſcilicet per propriam confeſſionem partis in iudicio, vel per ſententiam Iudicis, vt tradit Nau.c.21.num.55. & habetur ex c. veſtra. de cohabitatio. clericorum & mulierum.at verò poſt Conſtantienſe requiritur quòd ſit notorius notorietate facti, ita vt nulla poſſit tergiuerſatione celari,& hunc etiam ante denunciationem tenemur vitare.

Hinc tamen inſurgit magna difficultas, quid requiratur ad hoc, vt aliquid dicatur notorium per euidentiam facti. Adrian.in 4.in materia de Euchariſtia, ante vltimum dubium.§.oritur. Quãdo ait requiri quòd ſciatur (ſcilicet euidenter, & hìc ſemper loquimur de ſcientia euidẽti ipſius facti) à tota ciuitate vel populo, vel à maiori parte, & quia decem perſonæ faciunt populum, illud (inquit) dicetur notorium, quod ſit ſaltem coram decem hominibus; Syluest. autem ver. notorium. dicit ſufficere quòd fiat coràm ſex, quia eſt maior pars eorum, qui requiruntur ad conſtituendum populum,licèt de facto non ſint maior pars populi. Sed neutra regula eſt certa; vnde relinquendum eſt arbitrio boni viri ſecundùm particulares circunſtantias,ita Panormita.dicto c. veſtra. nu. 16.vbi ait, *Diſcretus Iudex ex varijs circunſtantiis & qualitate actus,loci & temporis arbitratur factum eſſe notorium vel non.* Idem dicit Ioannes Andreas,eodem c.colum.4. Cardinal.colum.8.Hoſtienſ.c.tua nos.eodem tit.colum.4. Anton. Gomez tom.3. Variarum.c.1.num.42.Vnde qui percutit clericum coram decem vel duodecim, non erit notorium in magna ciuitate,bene tamen in oppido paruo, & etiam in vicinia illius magnæ ciuitatis, vt docet Nau. c.25.num.73.& Soto d.12.q.1.at.6.

Hinc ſequitur,quòd ſi aliquis in ciuitate, in domo priuata percutiat clericum coram ſex vel ſeptem,non erit notorium; ſi verò in foro, vel in collegio, ſeu conuentu Religioſorum, reſpectu illorum erit notorium regulariter loquẽdo. Dico, *regulariter*, quia tam magnus poſſet eſſe conuentus,vt hæc ſcientia non ſufficeret, verbi gratia,ſi conuentus haberet ducentos Religioſos.

Secundò ſequitur, quòd ſi Petrus me præſente percutiat clericum, non teneor illum vitare,quia licèt mihi ſit notorium, non tamen eſt abſolutè notorium; imò idem dico, licèt percutiat illum coram duobus vel tribus teſtibus, vt habetur ex doctrina Couar.§.2.citato.num.7. verſic. ſecundò deducitur.imò Aragon.2.2.q.10. ar.9.colum.7. ait quòd licèt percutiat coram quatuor vel quinque, non tenentur illum vitare,& Nauar. ſup. neceſſariò debet eſſe huius ſententiæ:nam ipſe ait quòd ſcientia paucorum, quàm ſex, non facit rem notoriam.

Tertiò ſequitur, quòd licèt factum ſit notorium, tamen ſi eſt aliquod dubium iuris,non tenemur eum vitare, verbi gratia, Petrus notoriè percuſſit clericum, tamen allegat non incurriſſe excommunicationem, quia ille non geſtabat habitum clericalem; & Petrus neſciebat eſſe clericum, vel allegat ſolùm percuſſiſſe vim vi repellendo,vel aliquid huiuſmodi, ita videtur tenere Gutierrez ca.1.citato.nu.12. & Cordub.in Sum.quæ.187. puncto 4.in fin.ſed clariùs Aragon vbi ſuprà. & probo ex illis verbis Concilij Conſtantienſis, ſententiam latam à canone adeò notoriè conſtiterit incurriſſe, quòd factum nulla poſſit tergiuerſatione celari, nec aliquo ſuffragio excuſari.

DVBITATVR quintò, vtrùm Decretum Concilij Conſtantienſis non ſolùm habeat locum in excommunicato, ſed etiam in ſuſpenſo? Soto d. 18. q. 3. ar. 3. ante 2. concl. clarè videtur dicere, quòd qui confitetur ſacerdoti ſuſpenſo, licèt non ſit denunciatus, confeſſio eſt nulla ex defectu iuriſdictionis. Contrarium eſt tenendum. Vnde ſit

Prima concluſio, non tenemur vitare ſuſpenſos neque interdictos, donec ſint denunciati. Hæc eſt certiſſima: nam eſt expreſsè definita in dicto Decreto, vt patet ex illis verbis, prætextu cuiuſcunque ſententiæ, aut cēſuræ eccleſiaſticæ, & ex illis, per hoc tamē huiuſmodi excōmunicatos, ſuſpenſos, interdictos, ſeu prohibitos non intendit in aliquo releuare, tenet Caiet. 3. p. q. 82. ar. 9. Nau. c. 9. num. 7. & c. 27. num. 163. & eam latè probat, de pœnit. §. laboret. num. 24. Gutierrez cap. 1. num. 43. & moderni communiter.

Hinc ſequitur, quòd licèt canon nullus. & canon præter. 32. d. ſuſpendentes ipſo facto clericum publicum concubinarium eſſent in ſuo robore, nunc bene poſſumus eius Miſſam audire, donec ſit denunciatus, vt ait Nauar. de pœnit. §. laboret. n. 24. Gutierrez num. 45. vbi citat alios. Dixi, *licèt eſſent in ſuo robore*, quia iam ſunt abrogati per contrariam conſuetudinem, vt teſtatur Gutierrez ibidem. Soto. d. 13. q. 2. ar. 9. circa finem. Medina in Sum. p. 1. c. 11. §. 8. circa medium. & communiter moderni. Vnde nec ipſi clerici concubinarij ſunt iam ſuſpenſi, neque fideles tenentur abſtinere ab audiendis Miſſis illorum, quidquid dicat Nau. cap. 25. num. 77. imò Couar. clement. ſi furioſus. p. 1. §. 1. num. 5. dicit, quòd iſte clericus etiam ſecundùm ius antiquum non erat ſuſpenſus ſuſpenſione, quæ eſſet vera cenſura. Maior difficultas eſt, vtrùm iſtud Decretum Cōſtantienſe etiam habeat locum in irregularibus; verbi gratia, ſcio meum Parochum eſſe homicidam, & communiter irregularem, vtrùm antequàm denūcietur, poſſim ab eo petere, & recipere ſacramenta?

Ratio dubij eſt, quia irregularitas non eſt cenſura, vt diximus p. 1.

Secunda cōcluſio, hoc Decretum etiam habet locum in irregularibus; ita Cano & recentiores communiter. Probatur primò, quia Concilium non ſolùm loquitur de impeditis per cenſuram, ſed etiam de impeditis per ſententiam, vt patet ex illis verbis, prætextu cuiuſcunque ſententiæ, aut cenſuræ à iure vel ab homine, ſed irregularitas eſt quædam ſentētia à iure, ergo. Secundò: nam ratio quæ mouit Concilium quantùm ad excommunicatos, ſuſpenſos, & interdictos, nempe ad euitanda ſcandala fidelium, currit etiam in irregulari. Tertiò: nam aliàs ſemel tantùm licet audire Miſſam à ſacerdote excommunicato tolerato. Probatur ſequela: nam poſt primam celebrationem manet irregularis, atque adeò Decretum Concilij eſſet ridiculum. His poſitis quoniam hæc materia de ſe apta eſt confuſionem párere, vt clarè procedamus, agemus ſeorſum de effectibus, quos incurrit excommunicatus non toleratus, & de effectibus quos incurrit toleratus; & primò agendum eſt de non tolerato.

DISPVTATIO III.

De primo effectu, ſcilicet de participatione in ſacramentis.

IMPRIMIS recolenda eſt illa diſtinctio tradita ſup. p. 1. dub. 2. poſt 3. concl. ſcilicet triplicem eſſe communicationem fidelium; prima purè interior, qua fideles iuſti communicant inter ſe in fide & charitate; ſecunda purè exterior, qua communicant in conuictu politico, nempe in contractibus & colloquiis, & aliis rebus, & commerciis politicis; tertia mixta, qua fideles etiamſi peccatores ſint, communicant ſacramentis & ſuffragiis Eccleſiæ. Prima communicatione non poteſt Eccleſia priuare, ſed ſolùm mortale peccatum, bene tamen ſecunda & tertia, vt latiùs

tiùs ibi dixi ad primum. Et quoniam participatio ſacramẽtorum eſt duplex, actiua & paſſiua, primò agendum eſt de actiua, vnde

DVBITATVR primò vtrùm ſacramenta adminiſtrata ab excommunicato non tolerato, ſint valida?

Prima concluſio, certũ eſt quodcumq; ſacramentum celebratum ab excommunicato non tolerato etiam extra caſum neceſſitatis eſſe validum, exceptis ſacramento pœnitentiæ & matrimonij; ita D. Thom. 3. p. q. 64. ar. 9 ad 3. Nauar. c. 27. num. 36. in fine, & omnes, & habetur ex can. ſecundum. 19. d. & probatur: nam concurrunt omnia eſſentialia, ſcilicet vera materia & forma, & miniſter cum intentione faciendi quod facit Eccleſia.

Secunda concluſio, ſi iſte excommunicatus eſt Epiſcopus, quamuis conferat veros ordines, non tamen confert executionem, quia nemo dat quod non habet; de quo plura in materia de irregularitate.

Maius dubium eſt de ſacramento pœnitentiæ; & ratio dubij eſt, quia ad hoc ſacramentum non ſufficit ſola poteſtas ordinis, ſed vltra illam requiritur iuriſdictio, vt cõſtat ex c. omnis vtriuſque ſexus. de pœnitentiis & remiſſionibus. & cùm hæc iuriſdictio poſſit auferri ab Eccleſia, vt patet in materia de confeſſione. qu. 8. art 4. dub. 1. reſtat videre vtrùm de facto ablata ſit, aut ligata, vel tantùm ſit illi prohibitum, ne vtatur illa.

Sit tertia concluſio, ſi ſacramentum pœnitentiæ adminiſtretur ab excommunicato non tolerato extra articulum neceſſitatis, erit nullum; ita Palud. in 4. d. 17. q. 6. ar. 1. concl. 4. Couar. c. alma mater. p. 1. §. 6. nume. 7. concl. 7. & omnes Doctores. Probatur: nam talis ſacerdos extra caſum neceſſitatis vel nullam habet iuriſdictionem, vel, vt propriùs dicam, habet eam impeditam & ligatam, ergo. Et hanc concluſionem intelligo etiam de confeſſione venialium: nam ad abſoluendum à venialibus etiam requiritur iuriſdictio, & hæc datur ab Eccleſia, ac per conſequens poteſt tolli vel ligari ab ipſa Eccleſia: nam res per eaſdem cauſas diſſoluitur, per quas naſcitur; de quo plura dixi in materia de confeſſ. q. 8. ar. 4. dub. 10.

Hinc ſequitur quòd licèt aliquis cum ignorantia inuincibili confiteatur huiuſmodi ſacerdoti, confeſſio erit nulla, & veritate comperta, erit neceſſariò iteranda, & loquor de confeſſione mortalium; hoc autem corollarium intelligitur, quando ignorantia eſt particularis huius vel illius pœnitentis, ſecus ſi ſit ignorantia communis, & talis ſacerdos habeat aliqualem titulum, verbi gratia, ſacerdos qui in Hiſpania eſt nominatim excommunicatus & denunciatus, vel notorius percuſſor clerici, venit ad hanc Indicam regionem, vbi hoc ignoratur, & confertur ſibi beneficium Parochiale, confeſſiones quas audit validæ ſunt; hoc eſt contra Palat. in 4. d. 17. diſp. 7. colum. 12. ſed tenet Victoria in Sum. de excommunicatione, quæ. 133. Probatur: nam titulus præſumptus & communis error facti conferunt iuriſdictionem, vt ait Caiet. in Sum. verbo, abſolutionis impedimenta. & verbo, confeſſionis iteratio. Nau. c. 9. num. 4. & alij authores, qui fundantur in l. Barbarius. ff. de officio Prætoris.

Secundò: nam in hoc caſu potiùs præſumendum eſt, quòd Eccleſia vult proſpicere communi ſaluti fidelium, dando iuriſdictionem huic ſacerdoti, quàm punire illum cum tanto detrimento fidelium.

Reſtat adhuc grauiſſima difficultas de articulo mortis, quæ quoniam ex profeſſo tractatur in materia de confeſſione, vbi eam diſputaui, quæ. 8. art. 6. dub. 1. breuiùs nunc erit agendum. Et imprimis notãdum eſt, quòd dupliciter ſtat, aliquem miniſtrum eſſe non toleratum. Primo modo, quia eſt excommunicatus denunciatus, vel notorius percuſſor clerici, non tamen eſt præciſus ab Eccleſia. Secundo modo, quia non ſolùm eſt excommunicatus denunciatus, ſed etiam præciſus ab Eccleſia, vt hæreticus damnatus de hæreſi, eo ipſo

eſt

eſt excommunicatus denunciatus, & inquantùm ſeparatus eſt à corpore Eccleſiæ per infidelitatem, dicitur præciſus ab Eccleſia. Hoc poſito

Prima opinio dicit quòd nullus miniſter non toleratus, quamuis non ſit præciſus, poteſt validè adminiſtrare ſacramentum pœnitentiæ in articulo mortis, ita tenuit D.Tho.in 4.d.19.qu.1.ar.2.q.2. ad 3.Couar.c.alma mater. p.1. §.11.nu.8. Nau.c.27.n.27. Fundamentum eſt, quòd iſti ſunt priuati vel ipſa iuriſdictione, vel vſu iuriſdictionis, vt habetur c.ſi celebrat. de clerico excommunicato miniſtrante.

Secunda opinio eſt, quòd miniſter non toleratus, qui tamen non eſt præciſus, poterit validè adminiſtrare hoc ſacramentum in articulo mortis, non tamen ſi ſit præciſus, ita Soto d.18.q.4.ar.4. & alij, & Nau.c.27. num.271. quamuis nihil dicat de ſacerdote præciſo; de excommunicato autem etiam denunciato ait, quòd poteſt validè abſoluere, vbi expreſsè mutauit ſententiam, quam tenuerat c.26.

Tertia opinio eſt, quòd quilibet ſacerdos etiam non toleratus, etiam præciſus, poteſt validè adminiſtrare ſacramentum pœnitentiæ in articulo mortis.

Quarta concluſio, hæc opinio poſt Concilium Trident. eſt longè probabilior, tenet Caiet.in Sum. ver. abſolutio. Angel.ver.confeſſor. 3. Palac.in 4. in 5.& 6.diſtinctionem, diſp.3.colum.15. concl. 4. & alij multi Doctores, quos retuli in materia de confeſſione. Probatur primò, ex Trident.ſeſſ.14.cap.7. dicente quòd in articulo mortis nulla eſt caſuum reſeruatio, atque adeò omnes ſacerdotes poſſunt abſoluere omnes pœnitentes à quibuſcunque caſibus & cenſuris; vbi pondera, quòd ſicut nullus excipitur caſus, à quo non poſſit abſolui pœnitens, ita nullus excipitur ſacerdos, qui non poſſit abſoluere. Secundò, quia non eſt credendum de pietate matris Eccleſiæ, quòd velit fideles in vltimo periculo carere beneficio abſolutionis, præcipuè cùm ſacramentum faciat de attrito contritum; verum eſt, quòd ſi pœnitens ſit infirmus in fide, & timeat peruertendum eſſe à ſacerdote hæretico, nullo modo debet illi confiteri, & ex hac parte poſſet annullari confeſſio, quia peccaret mortaliter confitendo illi; & hæc tertia opinio intelligitur, ſuppoſito quòd non ſit alius miniſter legitimus, qui poſſit & velit adminiſtrare hoc ſacramentum, ita Soto ar.4.citato, immediatè ante §.nonnihil ambiguitatis. Nauar.c.26.nu. 70.& alij multi.

Ad fundamentum primæ opinionis reſpondetur, quòd illi ſunt priuati vſu iuriſdictionis extra mortis articulum, non tamen in illo.

Denique de ſacramento matrimonij eſt difficultas, vtrùm ſit validum, ſi celebretur coram ſacerdote excommunicato non tolerato? Nonnulli iuniores dicunt quòd erit validum.

Sit quinta concluſio, probabilius iudico quòd erit nullum; ſic tenent aliqui viri docti, & videtur tenere Veracruz in Appendice ad ſpeculum cóiugiorum. dub.7. concl.2. Probatur: nam actus quos excommunicatus non toleratus exercet ratione publici officij, ſunt nulli, vt tradit Syluest.ver.excommunicatio.3.nu.2.& 3. Nau.c.27.nu 56. ad 6. ſed in matrimonio aſſiſtit Parochus ratione publici officij & publicæ poteſtatis, ergo. Minor probatur: nam aſſiſtit inquantùm Parochus formaliter, cuius rei ſignum eſt, quòd licèt loco Parochi adhibeantur mille teſtes, non valebit matrimonium. Secundò, contractus, in quibus ſecundùm ius requiritur de ſubſtantia præſentia tabellionis, ſunt inualidi & nulli, ſi tabellio ſit excommunicatus non toleratus, ſed de ſubſtantia matrimonij requiritur poſt Tridentinum præſentia Parochi, ergo ſi ſit non toleratus, erit nullum. Maior habetur ex gloſſa c.decernimus.de ſententia excommunicat.in 6.in fine, quam ſequitur Geminian.ibi num.6. Francus num.7. Ancaranus colum. antepenult. Sylu.ver.excommunicatio. 3. n.2. circa finem, & communiter Canoniſtæ; ſecus dicendum eſt de teſtibus: nam licèt

ſint excommunicati non tolerati, valet matrimonium coram illis celebratum, quia non aſſiſtunt vt perſonæ publicæ, nec ratione publici officij, ſed vt perſonæ priuatæ. Verùm de his plura in materia de matrimonio. q. 45. at. 5. diſp. 3. dub. 14. Excipio etiam à quinta concluſione illum caſum, quem excepi à quarta, ſcilicet quando eſt communis ignorantia. & titulus præſumptus: tunc enim validum erit matrimonium, ſicut & abſolutio.

Sexta concluſio, ſi Parochus ſit toleratus, validum erit matrimonium. Probatur: nam ea quæ excommunicatus toleratus facit ratione publici officij, valida ſunt, vt ait Nau. c. 27. num. 21. & allegat c. ad probandum. de re iudicata.

DVBITATVR ſecundò, de excommunicato tolerato, vtrùm valida ſint ſacramenta ab illo adminiſtrata? Et quidem de reliquis ſacramentis, exceptis pœnitentia & matrimonio, conſtat ex dubio præcedenti eſſe valida, vt dixi in 1. concl. & de matrimonio iam conſtat ex concl. 6. Vnde ſolùm eſt difficultas de ſacramento pœnitentiæ, de quo ſit

Prima conclusio, ſi excommunicatio eſt omninò occulta, & pœnitens ignorat ſacerdotem eſſe excommunicatum, valida eſſet abſolutio etiam ante Decretũ Concilij Conſtantienſis: nam occulta excommunicatio non impediebat actus, quos aliquis exercebat ratione publici officij, iuxta l. Barbarius. ff. de offic. Prætoris. & præterea probatur: nam aliàs innumera orirentur animarum pericula, quibus nullus poſſit mederi. Hanc concluſionem tenet Richard. in 4. d. 18. at. 7. q. 1. Caſtro 2. de lege pœnali. c. vlt. poſt ſecundam concluſionem. alterum quod circa.

Secunda concluſio, quando excommunicatio eſt occulta, ſed pœnitens bene ſcit ſacerdotem eſſe excommunicatum, ſtando in iure antiquo ante Concil. Conſtantienſe abſolutio erat nulla; & hoc modo intelligendi ſunt Calderinus, Panormita. & alij authores relati à Nau. c. 9. num. 7. & à Soto d. 22. quæ. 1. ar. 4. Et hanc concluſionem intelligo de abſolutione facta extra caſum extremæ neceſſitatis, quia, non eſt credendum Eccleſiam aliquando voluiſſe priuare fideles ſacramento pœnitentiæ in tali neceſſitate, vt patet ex Tridentino ſeſſ. 14. c. 7 de ſacramentis, in illis verbis, *In Eccleſia Dei cuſtoditum ſemper fuit, vt nulla ſit reſeruatio in articulo mortis*, &c.

Tertia concluſio, poſt Concilium Conſtantienſe licèt ſacerdos ſit publicè excommunicatus, dummodò ſit toleratus, valida erit abſolutio, licèt detur extra caſum neceſſitatis, & hoc quamuis concedamus quòd peccat adminiſtrando ſacramentum, de quo poſteà. Hanc tenent communiter Doctores, qui ſcripſerunt poſt Conſtantienſe; & probatur: nam poſt hoc Cõcilium non tenemur vitare etiam in adminiſtratione ſacramentorùm excommunicatos toleratos, ergo tale ſacramentum eſt validum. Contrà: nam ſi confeſſarius peccet adminiſtrando, ergo pœnitens peccat petendo, & per conſequens confeſſio & abſolutio erit nulla. Reſpondeo primò, quòd abſolutio non erit nulla ex defectu iuriſdictionis in confeſſario (& hoc eſt de quo principaliter tractamus modò) ſed erit nulla ex defectu diſpoſitionis in ipſo pœnitente. Secundò reſpondeo quòd dantur aliqui caſus, in quibus licèt iſte confeſſarius peccet adminiſtrando, pœnitens tamen non peccet petendo; quos videte in materia de ſacramentis in genere.

DVBITATVR tertiò, vtrùm excommunicatus non toleratus poſſit licitè adminiſtrare ſacramenta? Prima concluſio, extra caſum extremæ neceſſitatis nullum ſacramentum poteſt licitè adminiſtrare; hæc recipitur ab omnibus quantùm ad omnia ſacramenta, excepto matrimonio: nam qui tenent quòd matrimonium erit validum, conſequenter dicent quòd non peccabit mortaliter ex hoc capite; quamuis peccabit aliunde, ſcilicet inquantùm communicat cum fidelibus: eſt enim ſupponendum quòd Parochus peccator admini

miniſtrás matrimonium, non peccat mortaliter, quia non conficit ipſe ſacramentũ, vt latiùs dixi in materia de matrimonio. qu.42. ar.1. dub.2. ad 2. at verò tenendo quòd tale matrimonium eſt nullum, dicendum eſt, quòd peccat mortaliter adminiſtrando, ſaltem quando eſt cauſa quòd contrahentes credant ſe validum contrahere matrimonium.

Secunda concluſio, in caſu extremæ neceſſitatis licitè poteſt adminiſtrare ſacramentum Baptiſmi, ſi non adſit legitimus alius miniſter, qui poſſit & velit adminiſtrare. Hæc concluſio etiam eſt certa; pro qua ſupponendũ eſt, quòd Baptiſmus hoc habet ſpeciale inter reliqua ſacramenta, quòd habet duplicem miniſtrum, vnum ſolennitatis, alterum neceſſitatis, qui neceſſitate vrgente poteſt adminiſtrare hoc ſacramẽtum ſine ſolennitate; vnde quamuis ſit in peccato, non peccabit mortaliter in tali adminiſtratione, & ſimiliter dicimus, quòd excommunicatus non toleratus licitè poteſt adminiſtrare Baptiſmum in extrema neceſſitate.

Tertia concluſio, non toleratus licitè poteſt adminiſtrare ſacramentum pœnitentiæ in articulo mortis: hæc conſtat ex quarta concluſione dubij primi, quæ intelligitur ſuppoſito quòd talis ſacerdos non ſit iam in mortali. De ſacramento autem Euchariſtiæ Soto d.13.quæſt.1. ar.9. P.Suar.3.p.q.82.diſp.72.ſect.4. circa finẽ. & nonnulli iuniores dicunt quòd non toleratus licitè poteſt illud adminiſtrare in articulo mortis; probant, quia tunc eſt præceptum de ſumenda Euchariſtia.

Quarta concluſio, oppoſita ſententia eſt probabilior, quam tenuit Victoria & Cano, Palac.in 4.d.5.diſp.3.col.23.§.ſcito tamen, & multi viri docti. Probatur: nam hoc ſacramentum non eſt tam neceſſarium, ſicut ſacramentum pœnitentiæ: non enim eſt per ſe inſtitutum ad remittenda peccata, ſicut ſacramentum pœnitentiæ; hæc autem concluſio intelligitur in caſu quòd infirmus receperit ſacramentum pœnitentiæ; at verò ſi non poteſt illud recipere, vel quia non poteſt loqui, nec confiteri per ſigna, vel quia iſte ſacerdos non toleratus eſt mutus, neç poteſt illum abſoluere, tunc licitè poteſt miniſtrare Euchariſtiam. Probatur, ideò poteſt licitè adminiſtrare ſacramentum pœnitentiæ, ne pœnitens periclitetur, ſi fortè non habet veram contritionem, ſed idem periculum eſt in caſu quòd non recipiat Euchariſtiam, ergo.

Quinta concluſio, quòd in præcedenti concluſione diximus de Euchariſtia, idem dicendum eſt de extrema vnctione; ſcilicet quod non poteſt licitè illam adminiſtrare, niſi in caſu quòd exiſtens in articulo mortis non potuit recipere ſacramentum pœnitentiæ, neque Euchariſtiæ: tunc enim licitè poteſt. Patet eadem ratione: nam hoc ſacramentum etiam facit de attrito contritum.

Ad argumentum contrariorum reſpondetur, quòd præceptum diuinum de ſuſcipienda Euchariſtia ſemper intellectum eſt ab Eccleſia, ſuppoſito quòd poſſit reuerenter adminiſtrari; non autem adminiſtratur reuerenter à miniſtro non tolerato; verum eſt, quòd in caſu quem excepimus à quarta concluſione ceſſat irreuerentia, eò quòd tale medium cenſetur neceſſarium ad liberandum proximum à periculo probabili dãnationis. Virùm verò excommunicatus toleratus licitè poſſit adminiſtrare ſacramenta, dicemus diſput. octaua. Hactenus de participatione actiua ſacramentorum, iam de paſſiua agendum eſt.

Dubitatur quartò, vtrùm ſacramenta, quæ recipit excommunicatus non toleratus, ſint valida? Controuerſia ſolùm eſt de ſacramento pœnitentiæ: nam de reliquis certum eſt apud omnes Doctores, quòd ſunt valida. Secundò, ſuppono quòd quæſtio non procedit de illo qui vult priùs recipere abſolutionem ab excommunicatione, quàm à peccatis; certum eſt enim, vt docet Caiet. ſtatim citãdus, quòd excommunicatus poteſt confiteri ſua peccata, priùs quàm abſoluatur ab excommu-

nicatione, quia non priuatur à materia ſacramenti, ſed à forma, nec confeſſarius audiens eum, incurret minorem excommunicationem, vt notat Nau.c.10.num.3. Solùm ergo procedit quęſtio, quádo priùs abſoluitur à peccatis, quàm ab excommunicatione. Tertiò nota, quòd quæſtio non procedit, quando inſtat mors adeò repentina, vt non ſit tempus abſoluendi ab excommunicatione: tunc enim abſolutio à peccatis eſſet valida & fructuoſa etiam ceſſante ignorantia; ita communiter Doctores: non enim eſt intentio Eccleſiæ, quòd iſte careat beneficio abſolutionis; ſed caſus hic eſt metaphyſicus, præcipuè cùm ſufficiat hoc vnum verbum, *Te abſoluo*, cum intentione abſoluendi ab excommunicatione, & à peccatis, vt aduertit Soto. His poſitis

Prima opinio dicit, quòd nunquàm eſt validum, etiamſi ſuſcipiatur ab excommunicato ſola minori excommunicatione, ſiue recipiatur ſcienter, ſiue ignoráter; ita Sylueſt ver.confeſſio.1.q.3.§.5. Adria. in 4.fol.149. & 189. citatur etiam Palud. ſed falsò. Probatur primò, receptio ſacramentorum facta ab excommunicato eſt annullata ſecundùm ius, ergo. Antecedens probatur ex c. ſi celebrat. de clerico excommunicato miniſtrante. vbi dicitur de clerico excommunicato minori, peccat conferendo eccleſiaſtica ſacramenta, ſed ab eo collata virtutis non carent effectu, cùm non videatur à collatione, ſed à receptione ſemotus. Secundò excommunicatus non toleratus æqualiter prohibetur à participatione actiua & paſſiua ſacramentorum, ſed ſi adminiſtret ſacramentum pœnitentiæ extra neceſſitatis articulum, erit nullum, ergo ſi recipiat, erit nullum. Tertiò, applicatio ſuffragiorum Eccleſiæ, electio & collatio beneficij facta excommunicato maiori excommunicatione erit nulla, ergo ſimiliter abſolutio. Quartò, iſte eſt membrum præciſum à Chriſto & ab Eccleſia, ergo non recipit influxum ſacramentorum.

Secunda opinio dicit, quòd ſi excommunicatus accedat cum ignorantia inuincibili iuris vel facti, ſacramentum erit validum, imò & fructuoſum, at verò ſi accedat cum ignorantia culpabili, erit nullum; ignorantia iuris eſt, quando ignorat excommunicationem eſſe impedimétum ad recipiendam abſolutionem; ignorantia facti eſt, quando ignorat ſe eſſe excommunicatum; huius ſententiæ videtur Soto d.22.q.1.at.2. circa finem.

Tertia opinio dicit, quòd ſi excommunicatus etiam non toleratus ſuſcipiat hoc ſacramentum, non erit inualidum formaliter & præciſè ratione excommunicationis; vnde validum erit, ſi cætera adſint, quæ ad ſubſtantiam ſacramenti requiruntur, ſcilicet debita materia cum legitima diſpoſitione. Hanc tenet Caiet. verbo, abſolutionis impedimenta. Angel. verbo, cónfeſſio.5.num.10. Petrus à Soto lect.4. de excommunicatione. Victoria in Sum. de excommuni.num.3. Nauar.cap.9.nu.3. & ca.26.num.7. & communiter iuniores, & quoniam hæc eſt probabilior. Pro eius probatione ſupponendum eſt, dupliciter intelligi poſſe, quòd Eccleſia irritauerit ſacramentum pœnitentiæ receptum ab excommunicato. Primo modo, inhabilitando ipſum excommunicatum ad receptionem ſacramenti, ſicut inhabilitauit aliquas perſonas ad contrahendum matrimonium. Secundo modo, auferendo iuriſdictionem à ſacerdotibus reſpectu pœnitentium excommunicatorum. Hoc poſito probatur tertia opinio, Eccleſia nec primo nec ſecundo modo irritauit ſacramentum pœnitentiæ receptum ab excommunicato, ergo eſt validum. Quòd non irritauerit primo modo, patet: nam hæc prohibitio non eſt ſpecialis pro ſacramento pœnitentiæ, ſed generalis reſpectu omnium ſacramétorum, quoniam eiſdem verbis prohibet excommunicato recipere hoc ſacramentum, quibus prohibet recipere reliqua; ſed certum eſt, non eſſe incapacem ad recipiendú ſacramétum confirmationis, ordinis, matrimonij, extremæ vnctionis, neque Euchariſtiæ, ergo nec

nec pœnitentiæ. Et eſt adeò certũ Eccleſiá non irritaſſe hoc primo modo ſacramentum pœnitentiæ, quòd ſit valdè probabile id facere non poſſe. Nec obſtat quòd hoc primo modo irritauerit matrimoniũ clandeſtinum, ſcilicet inhabilitando perſonas, non, inquam, obſtat, quoniam matrimonium eſt contractus & ſacramẽtum, & ratio contractus eſt fundamentum ad rationem ſacramenti, & quoniam in ratione contractus potuit irritari ab Eccleſia, ſcilicet inhabilitando perſonas ad ſic contrahendum, ideò conſequenter annullauit contractum & ſacramentum; at verò ſacramentum pœnitentiæ eſt purum ſacramentum, ergo exiſtente pœnitente ſubdito cum diſpoſitione neceſſaria ex inſtitutione Chriſti ad veritatem ſacramenti, non poteſt annullari hoc primo modo, & hoc procedit contra primam & ſecundam opinionem. Quòd verò non ſit annullatum ſecundo modo, patet: nam ſi eo ipſo quòd aliquis eſſet excommunicatus, auferretur omnibus confeſſoribus iuriſdictio ad abſoluendum eũ ſacramentaliter, ſequeretur quòd licèt pœnitens accederet cum ignorantia inuincibili, abſolutio eſſet nulla contra ſecundam opinionem. Probatur conſequentia: nam licèt ignorãtia excuſet à peccato, non tamẽ dat iuriſdictionem, & non loquor modò de ignorantia communi, ſed de particulari. Si dicat aliquis, quòd ſacramentum eſſe validum, quando excommunicatus accedit cum ignorantia inculpabili, non prouenit ex ipſa ignorantia, ſed ex hoc quòd iuriſdictio ſolùm eſt ablata ſacerdotibus reſpectu excommunicatorum accedẽtium ſine ignorantia inuincibili. Contrà: nam abſolutè prohibet Eccleſia, ne excommunicati recipiant ſacramentum pœnitẽtiæ, ergo ſi per hanc prohibitionem aufertur ſacerdotibus iuriſdictio ad abſoluendum ſacramentaliter excommunicatos accedentes ſine ignorantia inuincibili, etiam manebit ablata, ne abſoluant accedentes cum ignorantia inuincibili, ſiquidem ibi nulla ſit exceptio. Et quoniam hoc tantùm procedit contra ſecundam opinionem, probatur contra primam quòd ſacramentum non ſit annullatum ſecundo modo: nam excommunicatus manet ſubditus, ſicut anteà, ergo iuriſdictio non eſt ablata ab illis, qui eã habebant, antequàm iſte incurriſſet excommunicationem. Secundò probatur contra vtramque opinionem, ius ſolùm dicit prohibitum eſſe excommunicato recipere ſacramenta, & lex pœnalis non eſt extendenda, ergo.

Ex dictis ſequitur primò, quòd ſacramẽtum pœnitentiæ receptum ab excommunicato etiam non tolerato, non eſt nullum præciſè ratione excommunicationis, ſed poterit eſſe nullum ex defectu debitæ diſpoſitionis, vt clarè patebit per ſequentes concluſiones.

Prima concluſio, ſi excommunicatus minori vel maiori excommunicatione, etiam non toleratus accedat ignorans inuincibiliter ſe eſſe excommunicatum, vel quòd eſt peccatum mortale ſic accedere, confeſſio erit valida & formata; ita Caiet. ver. abſolutionis impedimenta. Medin. Cod. de confeſſione quæſt. de confeſſ. ab excommunicato facta. Ledeſm. 2.4.q.13. ar. 1. & alij.

Secunda concluſio, ſi ignoret culpabiliter, mortaliter, ſed non affectatè ſe eſſe excommunicatum, vel quòd eſt mortale ſic accedere, confeſſio erit valida, ſed informis, ita Caiet. ſup. Armil. ver. abſolutio. n. 5. Nau. c. 9. n. 3.

Tertia concluſio, ſi ſcit ſe eſſe excõmunicatum, & quòd eſt mortale ſic accedere, confeſſio eſt nulla ex defectu debitæ diſpoſitionis. Iſtæ cõcluſiones probantur vnica ratione Caietani: nam ſuppoſito quòd receptio ſacramẽtorum ab excommunicato non eſt annullata in iure, ſed tantùm prohibita, ſolùm erit nulla, quando pœnitens ponit obicem; ſed in caſu primæ concluſionis non ponit obicem gratiæ, quia excuſatur ignorantia; nec ſacramento, ergo recipit validum ſacramẽtum & fructum eius; in caſu ſecundæ cõcluſionis ponit obicem gratiæ, quia pec-

O 3 cat,

cat; non tamen ſacramento, quia non dimidiat confeſſionem per ſe, ergo recipit ſacramentum validum, ſed non fructum eius. Denique in caſu tertiæ concluſionis ponit obicem gratiæ; quia peccat; & ſacramento, quia vel tacet illud peccatum, & ſic dimidiat per ſe confeſſionem, vel ſi confitetur, illud eſt abſque dolore.

Secundò ſequitur, quòd aliquando contingat aliquem recipere ſacramentum pœnitentiæ validum, imò & fructuoſum, & quòd maneat excommunicatus, vt ſi aliquis ignorans inuincibiliter ſe eſſe excommunicatum, confitetur omnia peccata, quorum recordatur, cum vero dolore, & tamen confeſſarius per obliuionem, & etiam ex malitia non præmitteret abſolutionem ab excommunicatione, in quantùm poſſum, & indiges; vt habet communis vſus; vel quamuis præmitteret, tamen excommunicatio quam pœnitens ignorat eſt reſeruata Superiori, & ideò non poteſt abſolui ab inferiori.

Ad primum reſpondetur, quòd excommunicatus eſt incapax ad recipiendum ſacramentum quoad fructum gratiæ (intellige niſi excuſetur ignorantia inuincibili) non tamen quoad validitatem, vt patet in aliis ſacramentis. Hæc ſolutio habetur ex Caiet. ſup. & Conar. cap. alma mater. p. 1. §. 6. n. 7. concl. 3. Vnde in forma negatur antecedens.

Ad ſecundum negatur maior: nam adminiſtratio actiua ſacramẽtorum eſt prohibita excommunicato non tolerato per ſubtractionem iuriſdictionis, & conſequenter ſacramentum pœnitentiæ ab eo adminiſtratum erit nullũ niſi in caſu neceſſitatis; at verò adminiſtratio paſſiua non eſt prohibita inhabilitando excommunicatum ad recipienda ſacramenta, neque auferendo iuriſdictionem à Sacerdotibus reſpectu excommunicati, vt vidimus; & ideò licèt talis receptio ſit illicita, niſi excuſet ignorantia, nihilominùs erit valida.

Ad tertium conceſſo antecedenti, nego conſequentiam: nam applicatio ſuffragiorum Eccleſiæ, electio & collatio beneficij vt valida ſit, dependet ex mera voluntate Eccleſiæ, non ſic receptio ſacramentorum; item quòd electio vel collatio facta excommunicato ſit nulla, habetur expreſſum in iure; cæterùm quòd receptio ſacramenti pœnitentiæ ſit nulla, non habetur in iure.

Ad quartum, quòd excommunicatus maiori excommunicatione quantùm ad aliqua eſt membrum præciſum, ſcilicet quantùm ad Eccleſiæ ſuffragia, electionem, & collationem: nam hæc annullantur; at verò quantùm ad aliqua non eſt omninò præciſus, ſicut hæretici qui iam deſinunt eſſe vniti corpori Eccleſiæ; ſolùm eſt prohibitus, ſcilicet ne communicet cũ reliquis fidelibus, ne recipiat ſacramenta.

DISPVTATIO IV.

De ſecundo & tertio effectu, ſcilicet de priuatione ſuffragiorum, & eccleſiaſtica ſepultura.

DVBITATVR primò, quibus ſuffragiis priuetur excommunicatus maiori? Pro explicatione ſuppono, Eccleſiæ ſuffragia eſſe in duplici differẽtia; quædam ſunt generalia & communia omnibus fidelibus, vt illa quæ ſiue ab Eccleſia ſint inſtituta ſiue non, tamen ab illa ordinantur, & applicantur in vtilitatem omnium membrorum, quæ ipſi ſunt vnita ſaltem per fidem, vnde peccatoribus fidelibus proſunt ſaltem quoad impetrationem, vt ſcilicet illuminentur à Deo, & reſurgant à peccato, & protegantur ab incurſibus dæmonum; huiuſmodi eſt ſacrificium Miſſæ, & recitatio horarum Canonicarum, in quibus orat ſacerdos ſub nomine & perſona Eccleſiæ; alia ſunt ſuffragia particularia, nempe orationes particulares, in quibus qui orat, tantùm orat vt perſona particularis.

Secundò, nota eſſe differentiam inter

hæc

hæc ſuffragia, quòd ſuffragia ſecundi generis ſolùm habent valorem ex perſona offerente; at verò ſuffragia primi generis præter valorem, quem habent ratione perſonæ offerentis, habent etiam valorem ratione ipſius Eccleſiæ, cuius nomine offeruntur, & inſuper ſacrificium Miſſæ habet alium valorem (& præcipuum quidem) ex inſtitutione & virtute Chriſti, cuius perſonam gerit ſacerdos, qui ſacrificat. Hinc ſequitur alia differentia, quòd valor ſuffragiorum ſecundi generis perditur ex indignitate perſonæ offerentis, vnde ſi ſit in mortali, non ſunt ſatisfactoria ſibi neque alteri; valor autem ſuffragiorum primi generis, qui prouenit ab Eccleſia, non pendet ex dignitate offerentis; vnde quamuis ſit in mortali, erunt aliis ſatisfactoria, quia offeruntur nomine Eccleſiæ, quæ eſt gratiſſima Deo, & valor, quem ſacrificium Miſſæ habet ex inſtitutione Chriſti, non perditur per hoc quòd ſacerdos offerens ſit in peccato, imò licèt per impoſſibile tota Eccleſia eſſet in peccato, non perderetur.

Tertiò, nota quòd ſicut ſuffragia communia Eccleſiæ habent duplicem valorem, ita etiam poſſumus conſiderare duplicem fructum ab illis prouenientem; primum generalem, qui prouenit fidelibus ex applicatione ipſius Eccleſię; ſecundum ſpecialem, qui prouenit illis, quibus ſpecialiter applicantur à miniſtro offerente; & inſuper ſacrificium Miſſæ habet alium tertium valorem ex inſtitutione Chriſti.

Quartò, nota quòd non diſputamus modò vtrùm offerens generalia ſuffragia pro excommunicato peccet: de hoc enim agendum eſt infrà; ſed ſolùm diſputamus, quibus ſuffragiis priuetur, ita vt licèt de facto offerantur pro illo, non proſint ei. His poſitis, ſit

Prima concluſio, excommunicatus etiam non toleratus ex vi excommunicationis non manet priuatus particularibus Eccleſię ſuffragiis, nec fructu ab illis proueniente; hæc recipitur ab omnibus; imò Soto d 22. quæſt. 1. art. 4. videtur ſentire, quòd nec poteſt Eccleſia illum priuare; quod verum eſt in hoc ſenſu, quòd licèt de facto prohiberet, ne huiuſmodi ſuffragia offerrentur pro illo, tamen ſi de facto exiſtens in gratia offerret illa, prodeſſent excommunicato, non ſolùm quoad impetrationem, ſed ſi eſſet in gratia, etiam quoad ſatisfactionem; & ratio eſt, quòniam talia opera habent vim ex applicatione & deuotione offerentis, ergo licèt ſuperior poſſit præcipere ſubdito, ne offerat ea pro excommunicato, tamen non poteſt tollere, quin applicatio ſi fiat, ſit valida.

Secunda concluſio, excommunicatus etiam non toleratus ex vi excommunicationis non ſolùm non priuatur particularibus ſuffragiis, verùm nec communibus, quantùm ad valorem particularem prouenientem ex particulari intentione & applicatione offerentis. Probatur, quia illud ſuffragium quantùm ad hunc valorem non eſt ſuffragium generale, quia non habet hunc valorem ex intentione & applicatione generali Eccleſiæ, ſed ex ſpeciali intentione offerentis. Confirmatur: nam per hoc quòd tale ſuffragium applicetur ab Eccleſia pro omnibus fidelibus, non perdit illum valorem particularem prouenientem ex particulari applicatione offerentis, quem quidem haberet, licèt non offerretur ab Eccleſia, ergo quantùm ad hunc valorem eſt ſuffragium particulare. Ex dictis ſequitur, quòd ſi illud generale ſuffragium, quod ex ſpeciali intentione ſacerdotis offertur, eſt ſacrificium Miſſæ, excommunicatus gaudebit non ſolùm fructu ſpeciali proueniente ex ſpeciali applicatione ſacerdotis offerentis, ſed etiam illo fructu proueniente ex inſtitutione Chriſti, vt poſteà videbimus.

Tertia concluſio, excommunicatus maiori etiam toleratus ex vi excommunicationis manet priuatus generalibus Eccleſiæ ſuffragiis quãtùm ad valorem prouenientem ex applicatione ipſius Eccleſiæ.

ſiæ. Hinc ſequitur, quòd manet incapax huiuſmodi fructu, ita vt licèt de facto applicetur illi à miniſtro Eccleſiæ, non gaudebit illo; & ratio eſt, quoniã huiuſmodi valor pendet ex applicatione & intentione Eccleſiæ, ſed Eccleſia excludit excommunicatos maiori à tali fructu, ergo. Cõſequentia patet à ſimili: nam ſi œconomus diſtributurus numos, diſtribuat eos illis, quos dominus excluſit, talis diſtributio non valebit, nec iſti acquirent dominium.

DVBITATVR ſecundò, quando excommunicatus exit à peccato, & non ſtat per ipſum, quin abſoluatur ab excommunicatione, vtrùm ſtatim fruatur communibus Eccleſiæ ſuffragiis, & poſſit communicare cum fidelibus?

Caſus poteſt contingere, quando aliquis incurrit excommunicationem reſeruatam Superiori, & poſteà conuertitur ad Deum, tamen longè abeſt Superior, à quo eſt abſoluendus, vel quando aliquis incurrit excommunicationem, quia non ſatisfecit, cùm tamen poſſet, modò autem non poteſt, ſed proponit firmiter ſatisfacere cùm primùm poſſit, & dolet de peccato.

Prima opinio eſt, quòd licèt fruatur fructu particulari, quem participant iuſti, non tamen fruitur communibus Eccleſiæ ſuffragiis; ſic Adria. in 4. quæſt. 5. de clauibus. in fine. Soto d. 22. quæſt. 1. ar. 1. colum. 12. dub. 2. & quàm plurimi Thomiſtæ. Probatur primò, ex c. à nobis. de ſententia excommunicat. vbi dicitur, hunc non eſſe habendum pro abſoluto, nec orandum pro eo, & ſubditur contingere poſſe, vt qui liber eſt apud Deũ, ſit innodatus ſentẽtia eccleſiaſtica. Secundò, contritio non liberat hunc ab excommunicatione, ſed de ratione excommunicationis maioris eſt, priuare ſuffragiis Eccleſiæ, ergo.

Confirmatur primò, vel in iſto ſaluatur eſſentia excommunicationis, vel non; ſi primum, ergo priuatur ſuffragiis communibus Eccleſiæ, vt patet ex definitione maioris excommunicationis; ſi ſecũdum, ergo non indiget abſolutione. Confirmatur ſecundò, iſte manet excommunicatus quantùm ad alios effectus excommunicationis, ne poſſet recipere, nec adminiſtrare ſacramenta, ergo etiam quantùm ad hunc, qui eſt priuati ſuffragiis Eccleſiæ. Tertiò: nam aliàs ſequeretur, quòd poſſet aliquis vt miniſter Eccleſiæ orare pro huiuſmodi excommunicato, & pro eo offerre Miſſæ ſacrificium. Quartò: nam aliàs iſte non curaret abſolutionem ab excommunicatione, & per conſequens contemnerentur claues Eccleſiæ.

Secunda opinio eſt, quòd fruuntur communibus Eccleſiæ ſuffragiis huiuſmodi excommunicati, ſic Ricar. in 4. d. 18. art. 7. quæſt. 2. poſt concl. Palac. eadem d. diſp. 13. colum. 22. verſicul. obſerua tamẽ. Anton. 3. p. tit. 25. c. 76. Turrecremata can. ſi quis Epiſcopus. 11. quæſt. 3. Nauar. cap. 27. num. 18. & 36. vbi allegat Hoſtienſem. Couar. cap. alma mater. p. 1. §. 6. nu. 8. concl. 9. & aliqui viri doctiſſimi.

Prima concluſio, hæc opinio eſt probabilior. Probatur primò, Eccleſia ideò priuat excommunicatum ſuis ſuffragiis, quia illum reputat inimicum & contumacem, ergo ſi ceſſat contumacia, ceſſat etiam voluntas puniendi illum hac pœna acerbiſſima, & oppoſitum videtur inhumanum. Confirmatur, quia non eſt præſumendum de pietate Eccleſiæ, quòd velit excludere à ſuis ſuffragiis, & tradere Satanæ illum, quem Deus admiſit in ſuã amicitiam. Secundò, iſte eſt membrum Chriſti viuum, & per conſequens membrum viuum Eccleſiæ, ergo vegetatur eodem ſpiritu, quo reliqua membra viua, atque adeò fruitur cõmunibus ſuffragiis. Tertiò, excommunicatio eſt medicinalis, ſed iſte iam eſt curatus, ergo ceſſauit excommunicatio, ſaltem quantùm ad hunc effectum, qui eſt priuari ſuffragiis.

Secunda concluſio, licèt iſte fruatur communibus Eccleſiæ ſuffragiis, non tamen fruetur ſacramentis, nec poterit pro illo

illo nominatim orate, vt ampliùs patebit in ſolutione argumentorum.

Tertia concluſio, excommunicatus licèt certò ſciat per reuelationem ſe eſſe in gratia, non poterit communicare cum fidelibus, ſed quantùm ad hoc debet ſe gerere, ac ſi perſeueraret in peccato.

Ad primum reſpondetur, illum text. ſolùm intendere quòd Eccleſia non reputabit hunc pro abſoluto, & quòd non poteſt publicè orari pro illo nominatim.

Ad ſecundum reſpondetur, quòd licèt contritio non liberet excommunicatum ab omnibus effectibus excommunicationis, liberat tamen ab hoc, qui eſt priuari ſuffragiis. Ad primam cõfirmationem reſpondetur, quòd eſſentia excommunicationis non conſiſtit in indiuiſibili, ſicut eſſentia rei naturalis, verbi gratia, hominis, vel lapidis; ſed eſt quoddam ens morale, ſcilicet quædam pœna priuans multis rebus; vnde fieri poteſt, quòd non duret quantùm ad vnam priuationem, & duret quantùm ad alias. Ad ſecundam confirmationem Angel. ver. confeſſio. 5. & quidam alij concedunt, quòd iſte poteſt recipere ſacramentum pœnitentiæ, non tamen Euchariſtiæ; ſed hoc falſum eſt: nam eadem ratione, qua poteſt licitè recipere ſacramentum pœnitentiæ, poſſet etiam recipere Euchariſtiam: confeſſio enim ad Euchariſtiam ordinatur; vnde in forma conceſſo antecedenti, nego conſequentiam; & ratio diſparitatis eſt, quoniam ex receptione, vel adminiſtratione ſacramentorum facilè contemneretur poteſtas Eccleſiæ, vt in ſequenti ſolutione patebit.

Ad tertium Couar. ſuprà, & nonnulli iuniores ex iis, qui ſequuntur ſecundam opinionem dicunt, quòd licitè poteſt aliquis vt miniſter Eccleſiæ orare, ſecretè tamen, pro excommunicato contrito, & pro eo Miſſæ ſacrificium offerre; ſed ego cum aliis oppoſitum ſentio; vnde dico quòd licèt talis oratio & applicatio ſacrificij, ſi fiat, erit valida, illicita tamen erit, quoniam eſt directè contra prohibitionem Eccleſiæ, & ratio eſt, quoniam ex hoc multùm eneruaretur, & contemneretur poteſtas Eccleſiæ, quod incõueniens non ſequitur ex hoc, quòd iſte interiùs fruatur ſuffragiis Eccleſiæ: nam hæc participatio eſt omninò occulta Eccleſiæ militanti.

Ad quartum negatur ſequela: nam indiget abſolutione ab excommunicatione quantùm ad multos effectus, ſcilicet vt poſſit communicare cum fidelibus, & fideles cum eo in diuinis & in humanis, vt poſſint fideles publicè orare pro eo nominatim, & quantùm ad multos alios effectus, hoc excepto de ſuffragiorum priuatione, & ideò non contemnẽtur claues Eccleſiæ.

Dvbitatvr tertiò, vtrùm ſacrificium Miſſæ oblatum à non tolerato, ſit validum & proficuum aliis fidelibus? De hoc latiùs egimus in materia de ſacrificio Miſſæ.c.4.dub.3. Ideò ſit breuiter

Prima concluſio, quòd ſacrificium erit validum, ita Soto d.13.quæſt.1. art. 8. & alij multi, & è contrà Scot. in 4. eadem d. quæſt.2. circa finem, & contra Bonauent. in 1.p. diſtinct. Probatur primò, talis ſacerdos validè conſecrat, ergo validè offert ſacrificium. Probatur conſequentia: nam poteſtas conſecrandi ordinatur ad offerendum hoc ſacrificium. Confirmatur: nam actus offerendi eſt actus characteris ſacerdotalis. Secundò: nam Sacerdos quando ſacrificat, non ſolùm ſacrificat vt miniſter Chriſti, ſed etiam in perſona Chriſti offerentis per ſuum miniſtrum, ſed ſacerdoti operanti in perſona Chriſti Eccleſia non poteſt interdicere, ſaltem ne operetur validè, ergo.

Petis, quam certitudinem habeat hæc concluſio? Nonnulli dicunt, eſſe de fide, ſed hoc eſt falſum; vnde ſolùm eſt certa eo gradu certitudinis, vt oppoſitum ſit parum probabile, vel improbabile, ita nonnulli viri doctiſſimi. Probatur: nam licèt ſit certum de fide, quòd conſecratio Euchariſtiæ & oblatio einſdem eſt actus characteris ſacerdotalis (nam ſolus ſacer-

dos poteſt validum offerre ſacrificium) non tamen eſt certum de fide, quòd character ſacerdotalis habeat ſe eodem modo reſpectu oblationis huius ſacrificij, quo ſe habet reſpectu cõſecrationis: poſſet enim aliquis abſque nota erroris dicere, quòd licet character ſacerdotalis non pendeat ab Eccleſia quantùm ad validitatem conſecrationis,pendet tamen quãtùm ad oblationem ſacrificij, ita vt nec licitè, nec validè offerat;cuius rei poteſt eſſe aliquod ſignum,quòd non ſolùm ſacerdos,verùm etiã reliqui fideles per manus ſacerdotis offerunt hoc ſacrificium, & tamen ſolus ſacerdos cum Chriſto cõſecrat Euchariſtiam.

Secunda concluſio,hoc ſacrificium erit proficuum fidelibus iuſtis per modũ impetrationis, & per modum ſatisfactionis quantùm ad fructum,quem habet ex virtute Chriſti; hanc tenet Soto ar.8. cit. & alij.Et probatur:nam hic fructus non poteſt impediri per indignitatem ſacerdotis, quoniã Chriſtus eſt qui principaliter offert. Dixi, *ex virtute Chriſti*, quia non erit proficuum quantùm ad valorem, quem habet ex parte Eccleſiæ: nam ipſa nõ vult offerre per talem ſacerdotem, quod ampliùs parebit dubio ſequẽti. Prætereà hæc concluſio partim non habet locum in eo, qui ſcienter petit à tali ſacerdote præciſo, quòd ſacrificet, quia peccat petendo, & ideò non erit illi proficuum quantùm ad ſatisfactionem, bene tamen quantùm ad impetrationem, & ita ſentiunt aliqui viri docti,quamuis oppoſitum videatur dicere Soto loco citato.

DVBITATVR quartò, vtrùm hoc ſacrificium oblatum pro excommunicato non tolerato ſit ei proficuum?Prima concluſio,hoc ſacrificium oblatum pro quocunque excommunicato etiam non tolerato eſt illi fructuoſum quantùm ad impetrationem,licèt offerens,& ille pro quo offertur, peccent mortaliter, vnus offerendo, alter petendo quòd offeratur pro ſe: ita tenent doctiſſimi viri, & probatur: nam hoc ſacrificium ſecundùm propriam naturam,& inſtitutionem Chriſti, habet poſſe prodeſſe quantùm ad impetrationẽ quibuſcunq; peccatoribus, ergo licèt Eccleſia per ſuam prohibitionem efficiat, ne licitè offeratur pro tali excommunicato, non tamen efficere poteſt, quòd ſi oblatio fiat, non ſit fructuoſa.

Secunda concluſio, ſi talis excommunicatus ſit in gratia, ſacrificium oblatum pro illo non ſolùm erit illi fructuoſum quantùm ad impetrationẽ,ſed etiam quãtùm ad ſatisfactionẽ,& loquor de ſatisfactione proueniẽte ex virtute Chriſti:ſuppono enim quòd hoc ſacrificium etiam habet ſatisfactionem ex parte Eccleſiæ,vt oſtendi in materia de ſacrificio Miſſæ.c.5. diſp.1.dub.10.Probatur:nam hæc ſatisfactio non poteſt eneruari ab Eccleſia. Secundò:nam hîc concurrunt omnia neceſſaria ad hoc vt ſacrificium ſit fructuoſum quoad ſatisfactionem. Patet: nam datur verus ſacerdos applicãs verum ſacrificiũ, & ille cui applicatur eſt aptus ad recipiẽdum hoc ſacramentum, cùm ſit in gratia, ergo recipit hunc effectum; quæ concluſio habet verum,licèt teneremus cum prima opinione dubij 2. quòd iſte excommunicatus quamuis in gratia ſit, nõ fruitur communibus Eccleſiæ ſuffragiis, ita vt licèt applicentur illi, non valeat talis applicatio;& ratio diſcriminis eſt:nam ſacrificium Miſſæ quantùm ad rationem ſacrificij,& valorem quem habet ex inſtitutione Chriſti,non pẽdet ab Eccleſia quantùm ad validitatẽ. Cæterùm valor ſuffragiorum communium pendet ab Eccleſia, quæ eſt domina illorum,& ideò poteſt annullare applicationem eorum factam per miniſtrum excommunicatum, non toleratum,vel factam pro excommunicato etiam tolerato.Eſt etiam alia differentia, quæ magis explicat præcedẽtem: nam ſacrificium Miſſæ præciſè quantùm ad rationem ſacrificij, & valorem quem habet ex inſtitutione Chriſti,non computatur inter ſuffragia communia Eccleſiæ propriè loquendo,ſed cõmunia ſuffragia ſunt orationes,quæ in ipſa Miſſa dicuntur, & aliæ

aliæ quæ dicuntur extra Miſſam: nam hæc offeruntur à miniſtris nomine Eccleſiæ, ita vt miniſtri offerentes non offerant in perſona Chriſti, ſed immediatè in perſona Eccleſiæ; & hinc prouenit quòd poteſt Eccleſia annullare applicationem horum ſuffragiorum factam ſine debitis circunſtātiis, vt ſi fiat per miniſtrum excommunicatum non toleratum, quia ipſa nō vult offerre per illum; vel ſi applicentur excōmunicato, etiam tolerato, quia non vult vt offerantur pro illo; valor autem quem habet ſacrificium ex inſtitutione Chriſti, non pendet quoad validitatem ab Eccleſia, quia ſacerdos illud offerens, licèt offerat vt miniſter Eccleſiæ, non tamen offert in perſona Eccleſiæ principaliter, ſed in perſona Chriſti, & offertur ſecundùm inſtitutionem Chriſti, & ideò ſi adſint ea quæ requiruntur ex inſtitutione Chriſti, ſacrificium & applicatio eſt valida, & etiā proficua illis, pro quibus offertur; cuius differentiæ eſt optimum ſignum, quòd licèt daremus per impoſſibile, non ſolùm ſacerdotem offerētem eſſe in peccato, ſed etiam totam Eccleſiam, talis applicatio ſacrificij haberet vim ſatisfaciendi; quòd ſi in iſto caſu non prodeſſet alicui quoad ſatisfactionem, non eſſet ex defectu virtutis ſacrificij, ſed ex incapacitate ſubiecti, cui applicaretur; at verò dato per impoſſibile quòd tota Eccleſia eſſet in peccato, applicatio communium ſuffragiorū Eccleſiæ nullam haberet in ſe vim ſatisfaciēdi. Vide D. Tho. 3. p. q. 82. art. 7. ad 3. ex cuius doctrina deſumpta eſt differentia tradita. Dixi in ſecunda concluſione, *de ſatisfactione proueniente ex virtutē Chriſti:* nam de proueniente ex parte Eccleſiæ ſtādo in prima opinione dubij ſecundi, non valebit illi excommunicato contrito, bene tamen valebit iuxta ſecundam opinionē, quam ibi ſumus ſequuti, ſcilicet quòd excommunicatus contritus fruitur ſuffragiis communibus Eccleſiæ.

Dubitatur quintò, vtrùm rationes communes, quæ offeruntur in Miſſa in horis Canonicis à miniſtro excommunicato maiori, ſi applicentur aliis fidelibus, ſint illis fructuoſæ?

Dico primò, ſi offerantur à tolerato, certum eſt quòd ſunt validæ & fructuoſæ fidelibus, quia indignitas miniſtri nō obſcurat valorem & dignitatem orationum communium Eccleſiæ, neque Eccleſia intendit annullare applicationem factā per talem miniſtrum, ſuppoſito quòd tolerat illum. Vnde difficultas ſolùm eſt de non tolerato; de quo eſt

Prima opinio Gab. lect. 27. in canonē, quòd iſtæ orationes ſunt fructuoſæ fidelibus. Probatur primò, ſacrificium Miſſæ oblatum à non tolerato eſt fructuoſum illis, pro quibus offertur, vt vidimus, ergo etiam orationes communes. Secūdò: nam offeruntur nomine Eccleſiæ, quæ ſemper eſt Deo grata, ergo.

Secunda opinio eſt expreſſa D. Tho. 3. p. q. 82. ar. 7. ad 3. vbi ait, quòd orationes Miſſæ dictæ à ſacerdote præciſo, non habent efficaciam, eandem tenet Soto d. 13. q. 1. art. 8. & alij.

Dico ſecundò, hæc opinio eſt tenenda; probatur, huiuſmodi orationes habent efficaciam ex meritis Eccleſiæ, vnde Eccleſia eſt vera domina harum orationum, ſed ipſa non vult offerre eas per ſacerdotem præciſum, ergo ſi ab eo offerantur, nullam habent efficaciam.

Ad primum conceſſo antecedenti nego conſequentiam: nā Eccleſia poteſt annullare oblationem orationum communium factam per miniſtrum non toleratum, nō tamen poteſt annullare oblationem ſacrificij Miſſæ, vt clarè patet ex dictis dub. pręced. poſt ſecundam concluſionem.

Ad ſecundum reſpondetur, ſolùm probare quòd ſi Eccleſia vellet offerre ſuas orationes per miniſtrum non toleratum, eſſent fructuoſæ, quia indignitas miniſtri non poteſt obſcurare merita, & dignitatē Eccleſiæ; at verò non vult eas offerre.

Dubitatur ſextò, vtrùm excommunicatus non toleratus, qui aliàs tenetur recitare horas Canonicas, titulo ordinis ſacri, vel profeſſionis, vel beneficij,

teneatur modò?

Prima cõcluſio, quòd tenetur, ita Nau. de conſecr. d. 1. c. 4. not. 7. n. 18. & in Sum. c. 25. n. 101. Couar. lib. 3. Variarum. c. 13. n. 8. & c. alma mater. p. 1. §. 3. nu. 8. Sylu. ver. hora. n. 15. Palud. in 4. d. 15. q. 5. ar. 5. n. 55. & communiter Doctores. Probatur: nam Eccleſia non vult releuare excommunicatum; aliàs reportaret commodum ex iniquitate ſua; & concluſio intelligitur etiam ſi ſolùm teneretur recitare titulo beneficij, vt ait Sylu. q. 3. Palud. ſup. & alij.

Contrà, iſte non percipit fructus beneficij, ergo non tenetur recitare. Tranſeat antecedẽs, de quo infrà, & negatur conſequentia: nã ſua culpa perdit illos, ſicut beneficiarius, qui ex eo quòd nõ reſidet perſonaliter, non poteſt percipere fructus beneficij, nihilominùs tenetur recitare, quia ſua culpa non percipit illos.

Secunda concluſio, iſte quamuis ſit toleratus, tenetur recitare ſolus, non cum ſocio; ita Doctores citati; verum eſt, quòd alij non tenentur vitare excommunicatũ toleratum, vnde non peccabunt recitando cum illo, ita Soto lib. 10. de iuſt. q. 5. art. 3. col. 6. Vtrùm verò ipſe excommunicatus peccet mortaliter, vel tantùm venialiter recitãdo cũ ſocio, poſteà dicemus. Aduertũt autẽ prędicti Doctores, quòd nõ debet dicere, *Dominus vobiſcũ*. Sed circa hoc ſit

Tertia concluſio, dato quòd peccet dicendo, *Dominus vobiſcum*, non tamen peccabit mortaliter, quia materia eſt parua; imò teneo cum Nau. in Sum. Hiſpana. ca. 27. n. 45. & quibuſdam viris doctis, quòd non peccabit, ſi dicat recitando ſolus. Vltimò, nota quòd qui ſolùm tenebatur recitare ratione beneficij, ſi priuetur illo, nõ tenetur, vt tradit Couar. 3. Variarum. c. 13. citato, illatione 12. circa medium.

Quid de ſuſpenſo, irregulari & degradato? Prædicti omnes authores conueniunt in hoc, quòd tenetur recitare; ſed differunt in modo: nam ferè omnes dicũt quòd non poteſt recitare cum ſocio, ſicut neque excommunicatus; oppoſitum tamen tenet Soto ſup. vbi ait, quòd poteſt recitare cum aliis in choro, quia ſuſpenſis, degradatis, & irregularibus, ſi aliàs non ſint excommunicati, non eſt prohibitum cõmunicare cũ aliis: ſolũ enim eſt illis prohibita executio eccleſiaſticæ iuriſdictionis, adminiſtratio ſacramẽtorum, & ſuſceptio ordinum; cum Soto tenent multi viri doctiſſimi, & ego idem firmiter ſentio. tenet & Nau. de oratione. c. 21. num. 17.

Dubitatur ſeptimò, vtrùm excõmunicatus peccet non audiendo Miſſam diebus feſtis, & non confitendo, vel communicando, quãdo præcipit Eccleſia? Hoc dubium æqualiter procedit in excommunicato non tolerato, & tolerato.

Prima concluſio, ſi negligit procurare abſolutionem eo fine, ne audiat Miſſam, peccat mortaliter, vt in ſimili tenet Medina 1. 2. q. 77. ar. 7. Probatur, quia iſte per ſe intendit non adimplere præceptum.

Secunda concluſio, quamuis negligat procurare abſolutionem, ſi tamen non ſit eo fine, non peccat mortaliter, non audiẽdo Miſſam; hæc etiam eſt de mente Medinæ ibidẽ, & Armil. ver. Miſſa. n. 29. & tenet expreſsè Nau. c. 21. n. 3. Probatur, quoniam Eccleſia ſolùm obligat non impeditos; iſte autem eſt impeditus per cenſurã.

Tertia concluſio, ſi non ſit negligens in procuranda abſolutione, non peccat non confitendo, neque communicando, ſecus verò ſi ſit negligens. ita Nau. ſup. n. 34. & 45. Hęc ſecũda pars probatur, quoniã hęc præcepta non ſunt purè poſitiua, ſicut eſt præceptum audiendi Miſſam, ſed partim ſunt diuina; vnde quãuis Eccleſia prohibeat excõmunicato accedere ad ſacramẽta, nõ tamen tollit obligationẽ iuris diuini de recipiendis ſacramẽtis. Iã de tertio effectu, qui eſt priuari eccleſiaſtica ſepultura.

Dubitatur octauò, quomodo intelligatur? Prima cõcluſio, per ſepulturã eccleſiaſticam intelligitur ſepultura in loco ſacro, etiã in cæmeterio, ita Sylu. ver. excõmunicatio. 3. §. 10. Nau. c. 27. n. 137. & eſt text. c. ſacris. de ſepulturis. & ratio quare interdicitur ſepultura eſt; nã cui nõ cõmunicamus viuo, nec mortuo communicare

debe

debemus; vnde, vt ait Sylu. ſup. & Soto d. 22. q. 2. ar. 2. in fine, non poteſt pro eo ſuſcipi oblatio, nec fieri publica oratio.

Secunda concluſio, hæc prohibitio ſepulturæ intelligitur etiam de excommunicato tolerato, vt infrà dicemus in vltima diſp. vbi notandum eſt, quòd participando cum excommunicato, ſcilicet *acompañandole à la ſepultura*, &c. Si ſit non toleratus, incurritur minor excommunicatio, vt habetur ex Nau. cap. 27. num. 36. ad 2. & 3.

Tertia concluſio, hæc prohibitio ſepulturæ intelligitur de excommunicato, qui non eſt abſolutus poſt mortem: nam ſi deceſſit cum ſignis contritionis, poteſt abſolui, & deinde ſepeliri in loco ſacro, vt latiùs tradidi ſup. c. 3. diſp. 2. dub. 8.

DISPVTATIO V.

De quarto & quinto effectu, ſcilicet priuatione vocis actiuæ & paſſiuæ, & de annullatione collationis beneficij.

DVBITATVR primò, de electione actiua, vtrùm electio facta ab excommunicato maiori, ſit valida?

Prima concluſio, ſi ſit non toleratus, erit nulla, valida tamen ſi ſit toleratus. Prima pars patet ex c. tanta. de exceſſibus Prælatorum. & c. cùm inter. el 1. de electio. quæ concluſio patebit ex dicendis diſputatione ſequenti, dub. 3. vbi oſtendemus, quòd ea quæ geruntur ratione publici officij ab excommunicato non tolerato, ſunt nulla; at verò ſi gerantur à tolerato, erunt valida.

Secunda concluſio, quod dictum eſt de electione, idem de collatione actiua beneficij dicendum eſt. c. quia diuerſitatem. de conceſſione præbendæ. & Doctores communiter, vt tradit Couar. c. alma mater. p. 1. §. 7. n. 9. verſicul. duodecimus.

Tertia concluſio, excommunicatus non toleratus non ſolùm non poteſt ſolus eligere, verùm nec cum aliis etiam non excommunicatis, taliter quòd ſi ad electionem admittatur aliquis excommunicatus denunciatus, electio erit nulla; ita Nauar. lib. 1. Conſil. tit. de electio. conſil. 11. Couarr. vbi ſupr. Panormita. c. illa. de electione. num. 7. & multùm fauet ipſum c. illa. & c. finale, de procuratoribus. intelligitur autem hæc concluſio, vt ait Nauar. dummodò talis excommunicatio eſſet nota aliis electoribus, & habetur ex dicto c. finali. ſed de hoc latiſſimè Panormit. dicto c. finali, vbi nota quòd quamuis maior pars ſuffragiorũ ſit habilis, vitiatur electio propter vnum excõmunicatum, ſi ſcienter admittitur, ſecus ſi ignoranter; ſic gloſſa c. poſtulaſti. de procuratoribus. verbo, nota. & verbo, talis. facit c. Maſana. de electio.

Quarta concluſio, patronus excommunicatus non toleratus non poteſt validè præſentare ad aliquod beneficium, ita communiter Doctores, & tradit Couar. vbi ſup. vbi addit collationem factam ab Epiſcopo in virtute talis præſentationis, eſſe nullam. idem tenet Nauarr. conſ. 7. de iure patron. quod incipit, An præſentatio. Iam de collatione paſſiua.

DVBITATVR ſecundò, vtrùm collatio vel electio beneficij facta excommunicato, ſit valida?

Prima concluſio, quòd eſt nulla, ſic Nau. c. 27. num. 21. Couar. c. alma mater. p. 1. §. 7. num. 1. & communiter Doctores, & eſt text. c. poſtulaſti. de clerico excommunicato miniſtrante. & ràtio eſt, quia beneficium datur propter officium, ſed excõmunicatus eſt ſuſpenſus ab officio, ergo. Circa hanc concluſionem aliqua ſunt notanda.

Primò, quòd concluſio intelligitur, quamuis talis excommunicatus ſit toleratus; ita Couarr. nam Concil. Conſtãtienſe non intendit fauere ipſis excommunicatis; intelligitur etiam concluſio, quamuis excommunicatio inuincibiliter ignoretur ab ipſo. & etiam à conferente beneficium; ita Couar. & Nau. c. 27. numer. 271. dicto 8. vbi allegat gloſſam, Panormitã. & communem: nam licèt ignorantia inuincibilis excuſet à culpa, & aliquando etiam à pœna, non tamen validum facit actum,

quem annullauit Eccleſia, nec facit capacem, quem Eccleſia fecit incapacem, vt rectè ait Nau.nu.271.citato. Vtrùm verò geſta ab hoc beneficiario, quando excommunicatio erat omninò occulta, ſint valida, dicemus diſp.ſequenti, dub.6.

Secundò, nota quòd concluſio etiam habet verum in permutatione beneficij, ita Couar. Probatur: nam in tali permutatione interuenit mutua collatio beneficij.

Tertiò, nota quòd hæc electio vel collatio non conualeſcit per abſolutionem ab excommunicatione poſteà ſequutam, ſed debet renouari, ita Nau.c.27. num.21. vbi allegat c.cùm bonæ.de ætate & qualitate. & ordine præficiendorum, & ratio eſt, quoniam talis collatio à principio fuit nulla.

Quartò, nota quòd etiam habet verum concluſio, licèt collatio facta ſit motu proprio conferentis, vt latiùs Couarruuias.

Quintò, nota prædictam concluſionem non procedere in collatione vel electione facta cum clauſula abſolutionis quoad effectum præſentium conſequendum, quæ communiter ponitur in literis Pontificiis, vt teſtatur Nau. num.271. citato, neque etiam procedit, quando interuenit virtualis diſpenſatio Papæ, vt ſi conferat beneficium ei, quem ſcit eſſe excommunicatum: nam tunc virtualiter diſpenſat; ita Couar. Dixi, *Papæ*, quia non ſufficit talis diſpenſatio Epiſcopi: nam hoc impedimentum & inhabilitas prouenit ex iure communi; de quo latiùs Nau. in Sum. præl. lud.9.num.11.& c.25.num.74. Ex dictis infertur

Secunda concluſio, quòd iſte non facit fructus ſuos, ſed tenetur reſtituere quos percepit vſque ad tempus abſolutionis & nouæ collationis, nec receptio fructuum ante abſolutionem perceptor. m conualeſcit per ſubſequentem abſolutionem; ita Nau.nu.21.citato.

Tertia concluſio, excommunicatus non poteſt præſentari à Patrono laico, nec clerico ad beneficium iuris patronatus, ità Couar. ſup.notab.2. vbi citat alios. Hinc colligitur, quòd ſi excommunicatus præſentetur ad beneficium, & Epiſcopus virtute huius præſentationis conferat ei illud beneficium poſt abſolutionem ab excommunicatione, collatio erit nulla, ſicut collatio facta ab Epiſcopo ad præſentationem Patroni excommunicati, vt tradit Couar. ſupr.num.9.& Nau.conſ.7. de iur. patron.

Quarta concluſio, non ſolùm collatio beneficij facta excommunicato eſt nulla, verùm etiam impetratio literarum ad beneficia vacatura, licèt impetrans ignorauerit excommunicationem, vt latiùs tradit Couar. dicto §.7. num.3, illat.11. niſi detur cum clauſula abſolutionis. Circa hanc autem abſolutionem generalem tam ad literas, quàm ad beneficia nota primò, quòd non habet locum in eo, qui ſciens inſorduerit per annum in excommunicatione. ita Nau.c.27.n.22.& P.Enr. c.48.num.5.in gloſſ.lit.C. Imò in quibuſdam caſibus ſufficit inſorduiſſe per quatuor menſes, iuxta regulam Cancellariæ, quam refert & explicat Nau. c. ita quorundam. de Iudæis. notab.11. gloſſa vlt. num.15. quam limitationem intelligo, niſi Papa ſciret hunc inſorduiſſe in excommunicatione per annum, vel per quatuor menſes, iuxta dicta in notab.4.

Secundò, nota quòd ſi hæc abſolutio fiat à Papa, valet quantùm ad hunc effectum ab omnibus excommunicationibus etiam contentis in Bulla Cœnæ. ita Nau. dicto c. ita quorundam. num.21. corol.7. hoc tamen limitatur in excommunicatione incurſa propter hæreſim: hæc enim cenſetur ſublata, vt tradit Felinus relatus à Couar. c. alma mater. p.1. §.11. num.15.& Felinus teſtatur ita expreſſè fuiſſe deciſum ab Innocentio VIII. in quadam regula Cancellariæ. Dixi, *ſi fiat à Papa*: nam ſi fiat ab inferiori, non manebit abſolutus ab omnibus, ſed à pluribus vel paucioribus ſecundùm poteſtatem quam habet; ita Nau. dicto c. ita quorundam. dicto c. 22. Vtrùm verò prima concluſio habeat locum

cum in collatione officij Iudicis ſæcularis, dicemus diſputatione ſequenti, dub. vltim.

DVBITATVR tertiò, quod remedium habebit excommunicatus, qui obtinuit beneficium? Concluſio, imprimis petat abſolutionem ab excommunicatione, & deinde reſignet beneficium ſimpliciter in manibus illius, ad quem ſpectat prouiſio talis beneficij, & petat vt ſibi denuò conferatur. Dico, *reſignet ſimpliciter*, quia non ſufficit reſignare cauſa permutationis: nam qui non habet jus in beneficio, non poteſt illud permutare cum alio, & ſi de facto permutat, non acquirit ius in alio, etiam in caſu quòd poſſit Epiſcopus conferre, quia non contulit ſimpliciter, ſed cauſa permutationis: ita Syluest. ver. permutatio. q. 13. & eſt regula Cancellariæ 39. & propter eãdem rationem non poterit talis excommunicatus reſignare beneficium in fauorem alterius.

DVBITATVR quartò, vtrùm poſſit Epiſcopus illud beneficium de nouo conferre?

Prima concluſio, ſi collatio talis beneficij aliàs pertinebat ad Epiſcopum, bene poteſt Epiſcopus illud de nouo conferre poſt abſolutionem ab excommunicatione obtentam ab eo qui poteſt abſoluere, ita Couar. §. 7. citato. numer. 8. & gloſſa c. poſtulaſti. de clerico excommunicato miniſtrante. verbo, diſpenſatum. Panormita. ibidem. num. 8. Cardinalis, & alij relati à Syluest. ver. excommunicatio. 3. §. 1. p. 9. licèt ipſe non teneat hoc abſolutè, ſed cum quadam limitatione; nempe quando Epiſcopus poterat eum abſoluere ab excommunicatione; ſed ratio gloſſæ, Panormit. & aliorum eſt optima: nam quando à Canone permittitur diſpenſatio, & non denegatur Epiſcopo, poteſt Epiſcopus diſpenſare, quamuis ſit conſtitutio iuris communis; ſed in dicto c. poſtulaſti. permittitur diſpenſatio in hoc caſu, & non denegatur Epiſcopo, ergo. Verùm hæc deciſio duas habet limitationes. Prima, quãdo Epiſcopus ſcienter contuliſſet beneficium excommunicato: tunc enim non poteſt illud de nouo conferre eidem, ſed recurrendum eſt ad Papam; ita Panormit. ſup. nu. 9. & Syluest. ſupr. vbi citat Palud. Secunda eſt, ſi Papa contulit beneficium tali excommunicato: tunc enim non poterit Epiſcopus diſpenſare cum eo, vt illud obtineat, licèt aliàs collatio talis beneficij pertineret ad Epiſcopum, ſed de nouo facienda eſt collatio per Papam, quia beneficium iſtud iam eſt affectum authoritate Papæ; ita Panormita. num. 9. de quo plura Couar. dicto §. 7.

Secunda concluſio, ſi collatio beneficij aliàs non pertineret ad Epiſcopum, non poteſt Epiſcopus diſpenſare, vt obtineat illud; ita Couar. dicto §. 7. & Nau. cap. 27. num. 271. §. 8. contra Panormita.

Tertia concluſio, quamuis diſpenſetur cum tali excommunicato, vt deinceps obtineat beneficium, conferendo illud ipſi de nouo poſt abſolutionem, ſiue hoc fiat per Epiſcopum, ſiue per Papam, fructus tamen perceptos medio tempore vſque ad nouam collationem, vel reualidationem, tenebitur reſtituere, iuxta dicta dubio 2. niſi cum eo ſuper hoc ſpecialiter diſpenſetur; vt ait Syluest. ſuprà. in quo non poterit Epiſcopus diſpenſare, etiamſi poſſit diſpenſare in obtentione beneficij, nec poterit facere compoſitionem cum eo de talibus fructibus, ſed diſpenſatio vel compoſitio petenda eſt à Papa; vnde iſte aduertendus eſt, quòd ſi petit reualidationem à Papa, petat ſimul ab illo remiſſionem vel compoſitionem fructuum, & ſimiliter quando obtinuit de nouo beneficium ab Epiſcopo, debet petere à Papa prædictam remiſſionem vel compoſitionem.

Vltimò nota, ea quæ dicta ſunt de collatione vel electione facta excommunicato etiam habere locum ſi fiat ſuſpenſo, interdicto, vel irregulari; ita Nau. cap. 25. numer. 133. & eſt text. c. cùm inter. de electio. c. poſtulaſtis. & c. ſi celebrat. de clerico excommunicato miniſtrante.

DVBITATVR quintò, vtrùm conſignatio

tio penſionis facta excommunicato maiori ſit valida? Notandum eſt duplicem eſſe penſionem; quædam ſpiritualis, quæ fundatur in titulo ſpirituali, vt illa quæ datur coadiutori alicuius Epiſcopi, vel Parochi iam ſenio confecti, vt illum adiuuet in adminiſtratione rerum ſpiritualium, & beneficium remanet penes ipſum ſenem; altera eſt temporalis, & quæ fundatur in titulo temporali, vt illa quæ datur perſonis omninò ſæcularibus, eò quòd armis vel ſuo patrocinio defenderũt temporaliter Rempublicam; & de hac omnes vnanimiter concedunt eſſe temporalem: talis etiam eſt, quæ datur alicui Parocho iam ſeni, & beneficium confertur alteri robuſtiori; & quamuis de hac nonnulli dicant quòd eſt ſpiritualis, tamen probabilius eſt oppoſitum, quoniam hæc penſio non datur ad exercendum aliquod officium ſpirituale, ſed ſolùm datur in ſuſtentationem & remunerationem præcedentium laborum. Hoc poſito, ſit

Prima concluſio, penſio temporalis collata excommunicato valida eſt. Probatur primò, quia iura annullantia collationem factam excommunicato ſolùm loquuntur de collatione beneficij eccleſiaſtici. Secundò, nam ratio ob quam annullatur collatio beneficij facta excommunicato eſt, quia beneficium datur propter officium, & excommunicatus eſt inhabilis ad tale officium; ſed hæc ratio ceſſat in præſenti, quia talis penſio non datur propter aliquod officium ſpirituale, quod debeat exerceri, ergo etiam ceſſat diſpoſitio iuris.

Secunda concluſio, loquendo de penſione ſpirituali, quæ fundatur in titulo ſpirituali, licèt ſit probabile, quòd collata excommunicato erit valida, oppoſitùm tamen eſt probabilius; ita multi viri docti. Probatur: nam habet rationem beneficij eccleſiaſtici, inquantùm datur propter officium eccleſiaſticum; ſed excommunicatus eſt inhabilis ad huiuſmodi officium, ergo. Et ita dicunt nonnulli ſeruari praxim Romanam.

DVBITATVR ſextò, quando aliquis in abſentia, vel per literas eligitur ad beneficium tempore quo non erat excommunicatus, & tamen tempore quo acceptat eſt excommunicatus, vtrùm talis acceptatio ſit valida?

Prima opinio tenet eſſe nullam. Pro hac ſolent referri aliqui Theologi, ſcilicet Victoria, & Cano, & tenent eam multi Iuriſtæ relati à Couar. lib. 3. Variarum. ca. 16. num. 4. in quam videtur ipſe declinare, quamuis in c. alma mater. eligit oppoſitam, vt poſteà videbimus. Probatur primò: nam licèt per collationem detur ius in beneficio (beneficiarius enim non confert ſibi beneficium, ſed electores & collatores) tamen hoc ius non acquiritur niſi per acceptationem, ſed excommunicatus eſt incapax ad acquirendum ius in beneficio, ergo ſi talis acceptatio fiat ab excommunicato, erit nulla. Minor de ſe patet; maior verò probatur primò, ex c. ſi tibi abſenti. de præbendis. in 6. vbi dicitur, *Si tibi abſenti per tuum Epiſcopum conferatur beneficium, licèt per talem collationem, donec eam ratam habueris, ius in ipſo beneficio, vt tuum eſſe dicatur, non acquiras*, &c. Secundò probatur eadem maior: nam ſi aliquis moriatur, antequàm acceptet beneficium ſibi collatum in abſentia, non cenſetur vacare de nouo tale beneficium; ſed cenſetur adhuc vacare in curia Romana, vt teſtatur Couar. ergo ante acceptationem non acquiſierat ius. Secundò principaliter probatur, iſte excommunicatus acceptans beneficium peccat mortaliter, eò quòd exiſtens in excommunicatione non habebat ius ad tale beneficium, ergò acceptatio eſt nulla.

Secunda opinio tenet talem acceptationem eſſe validam, hanc videtur ſequi Couarr. c. alma mater. p. 1. §. 7. num. 4. notab. 12. & allegat pro ea Nauar. & quàmplurimos Iuriſtas, & deciſionem Rotæ. Probatur primò, iura ſolùm annullant collationem & electionem beneficij, ergo cùm ſint odioſa, non debent extendi ad acceptationẽ. Secundò: nam illa Eccleſia,

in qua

in qua eſt conſuetudo, vt antiquior canonicus aſcendat ad pinguiorem præbẽdam vacantem (de qua conſuetudine fit mẽtio in c.vlt. de conſuetudine) licèt ille canonicus ſit excommunicatus, poterit optare illam præbendam vacantem, ergo ſimiliter, licèt excommunicatus accepiet, valida erit acceptatio. Hæc opinio eſt à nobis amplectenda tanquàm probabilior.

Sed vt pleniùs examinetur, nota, quòd ſolet dupliciter intelligi. Primo modo, ideò acceptationem eſſe validam, quia per eam nullo modo acquiritur ius in beneficio, & ſic intelligunt eam nonnulli iuniores, ſed fundamentum horum falſum eſt, vt videbimus. Secundo modo poteſt intelligi, ſupponendo quòd per acceptationem aliquo modo acquiratur ius in beneficio, & nihilominùs acceptatio ſit valida, non quidem quantùm ad iuris acquiſitionem, ſed quantùm ad declarationem conſenſus, itaque ſi poſt talem acceptationem abſoluatur ab excommunicatione, non eſt opus alia electione, collatione, nec acceptatione, ſed cùm primùm abſoluatur, acquirit ius in beneficio & non anteà; vnde ſi poſt abſolutionem moriatur, illud beneficium vacat de nouo; ſic explicat hanc opinionem Couar. 3. Variarum. loco citato. & conſequenter dicendum eſt, quòd ille qui nondum erat excommunicatus obtinuit literas ad beneficium vacaturum, licèt tempore quo vacat ſit excommunicatus, poterit illud acceptare virtute literarum; collatio tamen erit ſuſpendenda, donec abſoluatur ab excommunicatione, vt habet deciſio Rotæ citata à Couar. 3. Variarum. & idem dicendum eſt de acceptatione ipſarum literarum, verbi gratia, Petrus non excommunicatus petiit à Papa literas ad beneficia vacatura, expeditæ ſunt literæ; poſteà tamen quando de facto acceptauit eas, erat excommunicatus, talis acceptatio eſt valida, & ſufficit ad explicandum conſenſum, vnde ſi quando vacat beneficium, iam eſt abſolutus, validè & licitè poterit illud obtinere, & collatio erit valida; ſimiliter antiquior Canonicus quamuis ſit excommunicatus poterit optare pinguiorem præbendam vacantem, collatio tamen eſt ſuſpendenda, donec abſoluatur, ita Couar. ibidem.

Ad primum argumentum primæ opinionis nonnulli, vt vidimus, negant quòd per acceptationem acquiratur aliquod ius in beneficio; ſed iſti nullam adhibent expoſitionem, quæ quadret textui, *ſi tibi abſenti*; & præterea ratio ipſa contrarium conuincit: non enim poteſt negari quin per acceptationem acquiratur ius in beneficio, ſaltem minùs principaliter, & tanquàm per conditionem ſine qua non, & hoc confirmat illa Praxis Romana; quòd ſi aliquis moriatur ante acceptationem, beneficium illud non cenſetur vacare de nouo; vnde intelligendo ſecundam opinionem modo à nobis expoſito, facillimè reſpondetur ad argumentum, quòd ſolùm probat acceptationem illam non eſſe validam quantùm ad acquiſitionem iuris, non tamen probat eſſe nullam quantùm ad conſenſus declarationem.

Ad ſecundum reſpondetur, quòd ſi acceptet cum animo exercendi officium, antequàm abſoluatur, peccat mortaliter, non quidem ratione acceptationis præcisè, ſed ratione finis mali, quia eſt ſuſpenſus ab officio.; ſi autem acceptet animo non exercendi officium, donec abſoluatur, non peccat mortaliter, nec venialiter, quia talis acceptatio non eſt prohibita in iure. Ad id verò quod dicitur in argumento, quòd excommunicatus non habebat ius ad beneficium, dicendum eſt, quòd ius ad beneficium habet per ſuam dignitatem conſtantem ſcientia & virtute; ius autem in beneficio habet principaliter per collationem, & minùs principaliter per acceptationem.

* * *

DISPVTATIO VI.

De ſexto effectu, de ſuſpenſione ſcilicet ab officio & beneficio.

IMPRIMIS ſupponendum eſt, quòd excommunicatio maior non priuat ipſo facto beneficiis legitimè acquiſitis ante excommunicationem, nihilominùs priuandus eſt, ſi per multum temporis perſeueret in excommunicatione, iuxta c. cùm bonæ memoriæ. de ætate & qualit. ordinandorum. Quo poſito

DVBITATVR primò, vtrùm ſaltem priuet excommunicatio fructibus beneficij legitimè acquiſiti ante excommunicationem? Dico, *acquiſiti ante:* nam de illo qui exiſtens in excommunicatione electus eſt, iam dixi diſputatione præcedente, dubio primo.

Prima opinio dicit, quòd tantùm priuat fructibus, quandiu eſt in mora petédi abſolutionem, aliàs non; ita Syluest. verb. clericus. 4. quæ. 25. & excommunicatio. 3. numer. 1. Anton. 3. p. tit. 24. c. 76. effectu 9. Victoria de excommunicat. nume. 345. & Caiet. verb. excommunicatio. circa finem. §. vbi ſcito. & addit hæc opinio, quòd licèt depoſito & ſuſpenſo à beneficio, non ob contumaciam, ſed propter crimen, ſi non habeat vnde ſuſtentetur, danda ſunt alimenta, ne cogatur mendicare in opprobrium ordinis clericalis; at verò excommunicato negligenti in procuranda abſolutione non ſunt danda. Hæc ſententia probatur in c. quia diuerſitatem. de conceſſione præbendæ. vbi de quodam Archiepiſcopo ſuſpenſo dicitur, quòd per ſex menſes, in quibus non fuit negligens in quærenda abſolutione, non erat priuatus iure conferendi beneficia, ergo ſimiliter beneficiatius excommunicatus, quandiu non eſt negligens in procuranda abſolutione, non priuatur fructibus.

Secunda opinio tenet, quòd licèt non ſit negligens in procuranda abſolutione, priuatur fructibus beneficij; ita Gutierrez Cano. quæſt. c. 7. nu. 92. Aragon. 2. 2. q. 12. ar. 2. & multi viri docti; eandem videntur tenere multi Doctores relati à Couar. 3. Variarum. c. 13. nu. 8. illatione 12. eandem tenet Nau. c. 25. num. 124. ſi attentè legatur: nam ibi ſolùm ponit hanc limitationem, quòd ſi non ſtet per ipſum, quin abſoluatur, poterit percipere ex fructibus quod neceſſarium fuerit ad ſe, ſuóſque modeſtè ſuſtentandum, ſi non habeat bona vnde viuat. Cæterùm ſi per ipſum ſtet quin abſoluatur, ne hoc quidem poterit percipere; & nonnulli ex his authoribus dicunt, quòd tenetur reſtituere fructus ante aliam ſententiam Iudicis. Probatur primò ſecunda opinio ex c. Paſtoralis. §. verum. de appellationibus. vbi dicitur quòd prouentus Eccleſiæ meritò ſubtrahuntur cui Eccleſiæ cõmunio denegatur. Secundò beneficium datur propter officium. c. finali. de reſcriptis. in 6. ſed excommunicatus eſt ſuſpenſus ab adminiſtratione officij, dicto c. Paſtoralis. ergo.

Tertia opinio per alterum extremum dicit, quòd non priuatur fructibus, quamuis fuerit negligens in abſolutione procuranda; pro hac citatur Pater Enriquez, ſed non multùm inclinat libr. 7. de indulgentiis. c. 36. num. 1. in gloſſa; verùm quoniam authores harum opinionum non ſatis explicant vtrùm loquantur in caſu quòd excommunicatus ſeruiat, vel non ſeruiat beneficium, ideò diſtinctione opus eſt. Vnde ſit

Prima concluſio, ſi non præſtet officium quod beneficium exigit, non poteſt percipere fructus, niſi excommunicatio eſſet iniuſta ex parte cauſæ, ſic Couar. vbi ſupr. & Nauarra libr. 2. de reſtit. c. 2. difficult. 4. nume. 238. & probatur argumentis ſecundæ opinionis; & in caſu huius concluſionis tenetur reſtituere fructus ante Iudicis ſententiam, quoniam hæc lex non eſt pœnalis, ſed conuentionalis, imò iſta reſtitutio eſt rei alienæ, ad quod tenetur homo ex lege naturali, ſicut beneficiatius qui non reſidet tempore debito, tenetur

pro

pro rata temporis reſtituere fructus tanquàm rem alienam,non expectata ſententia Iudicis,de quo vide Nau.c.25.nu.221. & P. Enriquez c.citato. num.3. Dixi, *niſi excommunicatio eſſet iniuſta*, quia tunc lucratur fructus, etiam diſtributiones, vt tradunt Couar.& Nauar.locis citatis.

Secunda concluſio, ſi præſtat officium lucratur fructus;ita Nauar.de reſtitut.loco citato, verbi gratia, aliquis beneficiarius eſt excommunicatus occultus, vel ſaltem eſt toleratus, & ſi eſt Canonicus, aſſiſtit choro,ſi habet beneficium ſimplex, facit ſacrum, ſi habet curatum, adminiſtrat ſacramenta, &c.iſte lucratur fructus. Probatur, quia licèt quoad Deum non rectè præſtet officium ſuum, tamen rectè præſtat illud in vtilitatem Eccleſiæ, & fidelium,& omnia geſta per eum ſunt valida, & ob hoc officium aſſignatur illi ſtipendium; verum eſt quòd hoc non habebit locum in non tolerato, quia nec admittetur ad officia diuina, nec ad ſacramentorum adminiſtrationem.Hanc concluſionem limitant aliqui viri docti, niſi fructus beneficij eſſent pinguiſſimi, tunc enim ſolùm poterit retinere ea,quæ ad arbitrium boni viri darentur ſubſtituto,qui ſeruiret beneficio, vel quod neceſſarium eſt ad ſe ſuóſque modeſtè ſuſtentandum, & hoc quamuis aliàs habeat vnde ſe ſuſtentet,quam limitationem approbo; fructus autem reſtantes ſunt reſtituendi, non tamen ante ſententiam Iudicis: nam quantùm ad hos eſt pœna, & per conſequens non obligat ante Iudicis condemnationem,vt apertè colligitur ex Nauar.ſupr.& credo tertiam opinionem nihil aliud intendere quàm hanc ſecundam concluſionem; imò fortaſſis nonnulli authores ſecundæ opinionis tantùm intendunt primam concluſionem: nam aliqui eorum dicunt, quòd iſti fructus applicantur Sacerdoti, qui medio tempore ſeruiuit, ne Eccleſia debitis fraudetur officiis,ita dicit Nauar.num.105.

Ex dictis ſequitur quòd beneficiarius excommunicatus ratione excommunicationis formaliter & præcisè non manet priuatus fructibus, ſiue ſit Curatus, ſiue Canonicus, ſiue ſimplex habeat beneficium.

Tertia concluſio, quando iſte excommunicatus eſt aliàs pauper, qui non habet vnde viuat, licèt non reſideat, & licèt ſit negligens in procuranda abſolutione,poteſt retinere ex fructibus quod fuerit neceſſarium ad moderatam ſuſtentationem ſui & ſuorum. Probatur, quia non eſt peioris conditionis quàm alij pauperes, ſed fructus reſtituendos poteſt dare pauperibus vt dicemus dubio ſequēti,ergo etiam ſibi. Hanc concluſionem limitat Nauarr. c.25. num.124. dummodò non fuerit negligens in procuranda abſolutione; ſed alij tenēt concluſionem abſolutè,vt iacet, & meritò,quia hæc retentio fructuum eſt per modum eleemoſynæ, ad quam non requiritur diligentia in procuranda abſolutione,ſed contra concluſionem hanc eſt argumentum;illis qui deponuntur vel ſuſpenduntur à beneficiis in pœnam alicuius delicti,non ob contumaciam,ſolent aſſignari aliqui fructus ex ipſis beneficiis ad ſe & ſuos modeſtè ſuſtentandos, ſi aliàs ſint pauperes, ne cogantur mendicare in opprobrium ordinis clericalis, ſed excommunicato non aſſignantur, quamuis ſit pauper, vt oſtendit Couarru.3. Variarum. illatio.11. & dicit eſſe communem, ergo. Reſpondetur, quòd hoc procedit in foro exteriori;ratio autem huius eſt, quoniam depoſiti & ſuſpenſi priuantur in perpetuum beneficio, taliter quòd licèt reſipiſcant, non reſtituetur illis beneficium; excommunicatus autem non ſic priuatur beneficio, & poteſt reſipiſcere à contumacia, & abſolui; vnde idem eſt de ſuſpenſo ob contumaciam, ſcilicet quòd non aſſignantur illi fructus, quia poteſt reſipiſcere,vt notat Nauarr. num.124. citato. Hæc igitur procedunt in foro exteriori,ſed nos loquimur in interiori.

Ad argumentum primæ opinionis inquantùm facit contra primam concluſionem, reſpondetur, illum caſum eſſe ex-

preſſum in iure, quòd quandiu Epiſcopus non fuerit negligens in procuranda abſolutione, prouiſio & collatio beneficiorum non deuoluatur ad Capitulum; at verò non eſt expreſſum in iure quòd quãdiu excommunicatus nõ fuerit negligens in procuranda abſolutione, quamuis non præſtet ſuum officium, lucretur fructus, imò ex iure colligitur apertè contrarium: nam beneficium datur propter officium.

Argumenta ſecundæ opinionis confirmant noſtram primam concluſionem, & illud §. verum. ſupponit quòd excommunicatus non præſtat officium, ſiquidem denegatur illi eccleſiaſtica communio, quæ præcipuè conſiſtit in Diuinis. Secundò reſpondetur, quòd textus ſolùm dicit, *ſubtrahuntur*, non tamen quòd ſubtrahantur ante ſententiam, & cùm ſit diſpoſitio pœnalis, mitiùs eſt interpretãda, dummodò excõmunicatus inſeruiat beneficio.

D V B I T A T V R ſecundò, in caſu quòd fructus ſunt reſtituendi, cui debent reſtitui? Reſpondetur, fabricæ Eccleſiæ, vel pauperibus, ita Nauar. cap. 25. num. 123. excipio tamen cum eodem, & cum P. Enriquez lib. 7. de indulgentiis. cap. 36. num. 3. quando diſtribuenda ſunt lucrifacta per diſtributiones quotidianas: iſtæ enim debentur illis, qui interfuerunt choro illis diebus, quibus excommunicatus non interfuit; ſuppoſito ergo quòd excommunicatio priuat officio & beneficio, videndum eſt, vtrùm ea quæ geruntur ab excommunicato ſint valida; & quoniam ea quæ geruntur ab excommunicato poſſunt fieri tanquàm à perſona publica, & ratione publici officij, vel tanquàm à perſona particulari. Ideò

D V B I T A T V R tertiò, vtrùm ea quæ geruntur ab excommunicato tanquàm à perſona publica & publici officij, ſint valida? De hoc dubio ſunt variæ ſententiæ; & Doctores loquuntur ita confuſè, vt videantur nunc vnam, nunc aliam amplecti ſententiam.

Prima opinio dicit, omnia quæ fiunt ab excommunicato, etiam tolerato, pertinentia ad iuriſdictionem, eſſe nulla, ſiue talis excommunicatus ſit manifeſtus, ſiue occultus, ita gloſſa, canone infamis. 3. quæſt. 7. citatur etiam Caietanus ver. excommunicatio. poſt omnia capita, verſiculo, vbi ſcito; vbi abſolutè loquitur de excommunicato; ſed certè Caieta. explicandus eſt iuxta ea quæ dicit ver. abſolutionis impedimenta. Vnde potiùs tenet ſecundam opinionem ſtatim referendam, & idem dico de Palud. Ricard. & nonnullis aliis authoribus, qui ſolent citari pro hac prima opinione; quæ ſententia probatur primò ex iure in can. audiuimus. 24. quæſt. 1. vbi de quodam Archiepiſcopo hæretico dicitur quòd licèt intendit excommunicare, non tamen potuit, quia erat excommunicatus; & ex c. aduerſus. de immunit. Eccleſiarum. vbi dicitur quòd ſententia, vel conſtitutio facta ab excommunicato, eſt inualida. Secundò, excommunicatus eſt ſuſpenſus ab officio & beneficio. cap. Paſtoralis. §. verum. de appellationibus. ergo ſi officium habeat iuriſdictionem, ſuſpenſus eſt ab ea, & per conſequens geſta ab eo pertinentia ad iuriſdictionem ſunt inualida.

Secunda opinio dicit tria Primò, quòd geſta ab excommunicato tolerato occulto erunt valida: ſecundò, quòd geſta ab excommunicato tolerato, publico tamen & manifeſto, ſi pertineant ad iuriſdictionem fori exterioris, ſunt nulla: tertiò, quòd ſi pertineant ad iuriſdictionem fori interioris, ſunt valida, licèt fiant ab excommunicato publico, dummodò ſit toleratus; ſic Ricard. in 4. d. 18. ar. 4. qu. 2. Palud. q. 2. aliqui allegant Nauarrum, ſed falsò, vt poſteà videbimus; alij allegant Sotum d. 22. q. 2. ar. 1. in fine ſed Soto non facit differentiam de pertinentibus ad forum interius vel exterius; nota tamen quòd authores huius opinionis non innituntur eiſdem fundamentis: quidam enim fundantur in hoc quòd modò ſtandum eſt Concilio Baſilienſi præcipienti vitare omnes publicos excommunicatos,

ſed

ſed iſti non loquuntur conſequenter: nā ſi omnes publici excommunicati ſunt vitandi, ergo eorum geſta pertinentia ad iuriſdictionem erunt inualida, licèt pertineāt ad forum interius. Alij verò, qui dicunt ſtandum eſſe Concilio Conſtantienſi, tenent ideò eſſe inualida ea quæ gerit excommunicatus publicus, ſi pertineant ad iuriſdictionem exteriorem, quia ex hoc non ſequuntur grauia inconuenientia, ſicut ſequerentur ex hoc quòd pertinentia ad forum interius eſſent inualida, & per hoc probatur tertium dictum. Sed quantùm ad primum dictum probatur hæc opinio, & etiam quantùm ad ſecundum, ex c. ad probandum. de ſententia & re iudicata. vbi ſententia lata à Iudicibus delegatis, quando vnus erat publicè excommunicatus, dicitur nulla, ergo inſinuatur, quòd ſi eſſet occultè excommunicatus, eſſet valida.

Tertia opinio dicit, quòd omnia quæ geruntur ab excommunicato etiam publico, dummodò ſit toleratus (quia ſcilicet nec eſt denunciatus, nec notorius clerici percuſſor) erunt valida, ſiue pertineāt ad iuriſdictionem fori interioris, ſiue exterioris. Hanc tenet Enr. lib. 13. cap. 8. nu. 6. in gloſſ. lit. A, & ſine dubio Nauar. c. 27. n. 11. vbi dicit quòd geſta per excommunicatum, quandiu eſt toleratus, ſi fiant ratione publici officij, erunt valida; & nu. 7. dicit, quòd excommunicatus ſi non eſt denunciatus, poteſt validè excommunicare, & in vltima impreſſione c. 27. n. 35. ait ſtandum eſſe Concilio Conſtantienſi. Eandem videtur tenere Gutierrez Canonic. quæſt. c. 1, n. 82. in fine. vbi explicans c. ad probandum. in quo (vt vidimus) dicitur quòd publicus excommunicatus nō poteſt excommunicare, dicit ipſe quòd hodiè intelligitur de denunciato, vel notoriè percuſſore clerici; vnde ea omnia, quæ ibi dicit de publicè excommunicato, videtur intelligere de denunciato, vel notoriè percuſſore clerici. Eandē tenent aliqui viri doctiſſimi; & quoniam hæc opinio eſt à nobis amplectenda, ſupponendum eſt, ex diſputat. 1. dub. 1. & ex dub. 3. concl. 2. quòd poſt Conciliū Conſtantiēſe in ſolis duobus caſibus tenemur vitare excommunicatum, nempe quando eſt denunciatus, vel notorius clerici percuſſor, & ſolùm in iis dicitur non toleratus. Quo ſuppoſito, eſt argumentum, poſſumus communicare cum excommunicato tolerato in ſacramentorum adminiſtratione, & aliis rebus externis, vt patet ex verbis Decreti Conſtantienſ. poſitis diſputat. 2. dub. 1. ergo geſta per eum valida ſunt, aliàs non cauerentur animarum pericula.

Secūdò probatur ſpecialiter quòd pertinētia ad forum exterius ſint valida; ſententia in foro interiori, ſcilicet abſolutio ſacramentalis lata ab excommunicato tolerato eſt valida ſecundùm omnes Doctores communiter, vt vidimus diſput. 5. dub. 1. concl. 3. ergo à fortiori erunt valida ea, quæ pertinent ad forum exterius. Probatur conſequentia: nam licèt excommunicatio priuet excommunicatione bonorum ſpiritualium & tēporalium, principaliùs tamen priuat communicatione ſpiritualium.

Tertiò probatur: nam aliàs ſequeretur quòd multæ collationes, electiones & præſentationes beneficiorum eſſent nullæ. Quartò: nam cùm huiuſmodi pœnæ ſint de iure poſitiuo, quandiu Eccleſia tolerat excommunicatos in ſuis officiis, non cenſetur eos priuare vſu iuriſdictionis, & hoc in vtilitatem fidelium. Ex qua ratione ſequitur, ea, quæ gerit excommunicatus non toleratus tanquàm perſona publica, eſſe nulla, in quo concordant omnes Doctores: nam Eccleſia ex quo non tolerat illos, aufert ab eis vſum iuriſdictionis & publici officij.

Ad primum primæ opinionis reſpondetur, quòd illi textus poſt Concilium Conſtantienſe intelligendi ſunt de excommunicato non tolerato. Ex quo ſequitur, quòd ante Cōſtantienſe licèt quilibet excommunicatus erat non toleratus, inquantùm erat vitandus à fidelibus

 ſcien

ſcientibus eum eſſe excommunicatum, nihilominùs ſententia lata ab excõmunicato occulto erat valida tam in foro interiori,quàm exteriori;lata verò ab excommunicato publico etiam non denunciato erat nulla,vt patet ex c. ad probandum.de ſententia & re iudicata.

Ad ſecundum reſpondetur,quòd excõmunicatus ſi ſit toleratus ſolùm eſt ſuſpẽſus à iuriſdictione, quantùm ad hoc quòd non poſſit eam licitè exercere, non tamen quantùm ad hoc quòd geſta ab eo ſint nulla.

Ad argumenta ſecundæ opinionis non eſt opus reſpondere, quia vel non oppugnant noſtram ſententiam; vel ſi in aliquo oppugnant, facilè patet ſolutio ex dictis; ſolùm aduerto negandũ eſſe,quòd non ſequantur grauia inconuenientia ex hoc quòd annullentur geſta per excommunicatum publicum toleratum tamen, pertinentia ad forum exterius.

Ex dictis primò ſequitur, quòd ſi Epiſcopus excommunicatus toleratus conferat alicui beneficium, valida erit collatio; ſimiliter Patronus eccleſiaſticus, vel ſæcularis excommunicatus toleratus ſi præſentat ad aliquod beneficium, præſentatio erit valida; idem dico de electione facta à tolerato, quod partim eſt contra Geminianum cap.1. de reſcriptis.in 6. num. 16. & Couarru. cap. alma mater. p.1.§.7. num.9. verſiculo 12. dicentes,quòd ſi excommunicatus occultus eligat tanquàm perſona publica, non valet electio; valet tamen quando eligit vt perſona priuata; ſed nihilominùs generaliter dicẽdum eſt, validam eſſe electionem factam ab excommunicato tolerato; ita Bertachinus tracta. de Epiſcopo. lib. 1. p.3. quæſt.32. Nauar. lib. 1. Conſiliorum. conſil. 11. & communiter recentiores. Probatur: nam poſt Concilium Conſtantienſe ſolùm tenemur vitare excommunicatum non toleratum; & quòd toleratus validè eligat, non reſpicit fauorem excommunicati,ſed fidelium. Similiter dicendum eſt de ſententia prolata à Iudice excommunicato eccleſiaſtico vel ſæculari, quòd ſi ſit toleratus, erit valida, nulla tamen,ſi ſit non toleratus. cap. ad probandum. de re iudicata. & c. licèt. de ſententia excommunicat. in 6.qui textus generaliter loquuntur de quolibet Iudice; ſed ſpecialiter de ſententia Iudicis ſæcularis eſt textus in c. aduerſus. de immunit. Eccleſiarum.cap. intelleximus. de iudiciis. cap. decernimus. de ſententia excommunicationis. in 6. vbi videte Ancharanum & Geminianum. De ſententia verò eccleſiaſtici eſt textus can. audiuimus. 24. q.1.vbi dicitur,quòd excommunicatus non habet poteſtatem abſoluendi & ligandi.

Ex quo ſequitur ſecundò, falſam eſſe ſententiam Victoriæ in Sum. num. 345. de excommunicat. dicentis actus iuriſdictionis geſtos à Iudice ſæculari excommunicato eſſe validos, ſi non perſeuerauerit per annum in excommunicatione. allegat ca. excommunicamus. el 1.de hæreticis. §. credentes. vbi videtur ita determinari; ſed noſtra ſententia eſt de mente Soti d. 22.quæſt.1.art. 4. colum. 6. Sylu. ver. excommunicatio. 3. num. 3.4. & 5. & aliorum. Et ad cap. excommunicamus. reſpondetur, textum non exigere perſeuerantiam in excommunicatione per annum, ad hoc vt excommunicatus incurrat hunc effectum, imò omnes effectus relatos diſputat. 1. dubio 1.incurrit, cùm primùm eſt non toleratus; ſed textus ſolùm exigit annum ad hoc, vt excommunicatus incurrat aliquas pœnas in particulari, & perſonales ibi contentas,& hoc propter contumaciam perſeuerandi per annum, vt colligitur ex c.cùm contumacia.de hæreticis in 6.c.cùm bonæ memoriæ. de ætate & qualitate ordinandorum. Similiter Prælatus excommunicatus ſi ſit toleratus, poterit excommunicare, ſecus verò ſi ſit non toleratus, dicto can. audiuimus. 24.quæſt. 1.hoc partim eſt contra Turrecremat. lib. 4. Summæ eccleſiaſticæ. p.2. c.fo.ad 1.& contra Didacum Perez lib. 8. ordinamenti. tit. 4 leg.4 pag. 128.dicentes excommunicationem latam

à quo

à quouis excommunicato etiam occulto eſſe nullam; ſed noſtram ſententiam latiùs comprobat Couarru. c. alma mater. p. 1. §. 11. n. 4.

Prætereà de ſentētia prolata à Iudice excommunicato non tolerato eſt ſpecialiter aduertendum, quòd ſi plures ſunt Iudices vnius cauſæ, non valet ſententia, ſi pronuncient ſimul cum vno eorum excommunicato; ita Syluest. ver. excommunicatio. 3. num. 1. p. 11. & eſt optimus textus cap. ad probandum. de ſententia, & re iudicata.

Tertiò ſequitur, quòd ille qui aliàs poſſet committere facultatem ad audiendas confeſſiones, ſi ſit excommunicatus toleratus, poterit eam committere, non tamen poterit ſi ſit non toleratus; ita communiter Doctores contra Palud. in 4. d. 13. quæſt. 2. qui licèt teneat cum communi Doctorum, quòd commiſſio iuriſdictionis ad alia, ſi fiat à non tolerato, erit nulla; de commiſſione tamen ad audiendas confeſſiones dicit quòd erit valida, licèt fiat à non tolerato; verùm hæc ſententia eſt improbabilis: nam talis commiſſio eſt actus iuriſdictionis; vnde confeſſio facta cum tali confeſſore delegato ab excōmunicato non tolerato, licèt fiat bona fide, erit nulla & neceſſariò iteranda. Vtrū autem de licentia Epiſcopi excommunicati non tolerati poſſit alius Epiſcopus conferre ſacramentum ordinis vel confirmationis, vel de licētia Curati excommunicati non tolerati, poſſit alius ſacerdos conferre extremam Vnctionem? Aliqui videntur inclinare in partem affirmatiuam, & de extrema Vnctione tenet Sylu. verb. Vnctio extrema. quæſt. 4. Ratio poteſt eſſe, quia collatio horum ſacramentorum non pertinet ad poteſtatem iuriſdictionis, ſed ordinis. Ego autem contrariam ſententiam iudico probabiliorem: nam licèt iuriſdictio non requiratur ad hoc, vt huiuſmodi ſacramenta adminiſtrentur validè, requiritur tamē ad hoc vt licitè adminiſtrentur. Et cōfirmatur: nam talis commiſſio eſt actus iuriſdictionis, ſiquidem poteſt fieri ab Epiſcopo confirmato nondum conſecrato; verum eſt, quòd ſi poſtquàm Curatus vel Epiſcopus commiſit hanc facultatem, ſiue ad hæc ſacramenta, ſiue ad confeſſionem, excommunicetur & denuncietur, non expirat cōmiſſio nec vſus eius; ita Soto d. 18. qu. 4. art. 3. colum. 8. quod eſt contra Gutierrez Canon. quæſt. c. 1. num. 83. dicentem quòd licèt non expiret commiſſio, expirat tamen vſus eius. Sed ſententia Soti habetur ex cap. Romana. de officio vicarij. in 6. ex cap. licèt. de offic. delegati. & c. is cui. de officio Iudicis delegati. in 6. Occaſione huius

Dvbitatvr quartò, vtrùm ſi Epiſcopus ſit excommunicatus nō toleratus, Officialis eius ſcilicet, & Prouiſor poſſit exercere iuriſdictionem, quam acceperat ab Epiſcopo, antequàm incurreret excommunicationem?

Concluſio, quòd non poteſt; ita Syluest. ver. vicarius. num. 4. p. 4. & 8. licèt contrarium dicat ver. abſolutio. 2. quæſt. 6. niſi intelligatur ibi de vicario delegato. Noſtram concluſionem tenet Emanuel in Summa. ver. excommunicatio. c. 82. concl. 8. circa med. & Maranta de ordine iudiciorum. diſtinct. 5. num. 70. Et pro noſtra concluſione eſt textus dicto c. Romana. Reddit rationem gloſſa ibi verbo, ipſius. quia eſt idem tribunal & conſiſtorium, & ideò non appellatur ab Officiali ad Epiſcopum, quæ deciſio etiam habet locum in iuriſdictione temporali, vt ait Collectarius in cap. veritatis. de dolo & contumacia. num. 3. Credo tamen aliter eſſe dicendum in vicario particulari deſignato ab Epiſcopo, & ita videtur ſentire gloſſa ſup. vbi ſolùm loquitur de Officiali generali. Et ratio quam aſſignat ſolùm habet locum in Officiali generali; idem tenet Syluest. ver. abſolutio. 2. q. 6. Et probatur: nam ſi Epiſcopus antequàm eſſet excommunicatus delegauit alicui aliquam cauſam, non expirat poteſtas delegati, licèt Epiſcopus excommunicetur & denuncietur, vt ait Syl. verb. abſolutio. 2. q. 6.

2. quæſt. 6. Soto d. 18. quæſt. 4. articul. 3. gloſſa dicto cap. Romana. & apertè colligitur ex cap. licèt. & cap. is cui. iam citatis; ſed vicarius particularis non eſt Iudex ordinarius, ſed delegatus, vt tenet expreſsè Maranta de ordine iudiciorum. cap. de appellatione. num. 360. pag. 639. vnde appellatur ab ipſo ad Epiſcopum, Clemét. & ſi principalis. de reſcriptis. & gloſſa ibi, verbo, foraneo, ergo non ceſſat eius iuriſdictio. Confirmatur: nam vicarius foraneus non repræſentat totam iuriſdictionem Epiſcopi, ſicut repræſentat Officialis generalis. Dixi, *deſignato ab Epiſcopo*: nam ſi deſignetur ab Officiali Epiſcopi, ſi Officialis excommunicetur & denuncietur, talis vicarius non poterit vti iuriſdictione, vt habetur dicto ca. Romana. & ratio differentiæ inter vicarium deſignatum ab Officiali vel ab Epiſcopo, videtur eſſe, quòd iuriſdictio non eſt ita radicata in Officiali, ſicut in Epiſcopo; ſed in hoc conſulantur Iuriſtæ, & conſuetudo.

DVBITATVR quintò, vtrùm inſtrumenta facta à tabellione non tolerato ſint valida? Dico, *non tolerato*: nam facta à tolerato, certum eſt eſſe valida, poſt Concilium Conſtantienſe, vt tenet Didacus Perez lib. 2. ordinamenti. tit. 5. leg. 2. q. 19. & patet ex dictis; vnde ſolùm eſt dubium de non tolerato.

Concluſio, probabilius eſt, quòd ſunt nulla, contra Rebuffum in Concordia, tit. de excommunicatis vitandis. verſicu. 6. ita tenet Fredericus conſ. 74. Ripa lib. 3. Reſponſionum. gloſſa in cap. decernimus. de ſententia excommunicationis. in fine. in 6. Francus ibi nu. 7. Geminianus num. 6. Ancharanus colum. antepenult. Sylueſt. ver. excommunicatio. 3. num. 2. circa finem. P. Enr. c. 9. nu. 3. Et probatur efficaciter ex cap. nullus. 3. quæſt. 4. vbi Stephanus Papa dicit, Nullus anathematizatorum ſuſcipiatur, nec à quoquam credantur, quæ ab eis dicuntur, vel conſcribuntur.

Eſt ergo reſolutio, quòd omnia geſta ab excommunicato tolerato pertinétia ad iuriſdictionem erunt valida; facta verò à non tolerato erunt nulla.

DVBITATVR ſextò, vtrùm ea quæ geruntur ab excommunicato etiam non tolerato, tanquàm à perſona particulari, ſint valida?

Concluſio, licèt excommunicatus peccet faciendo ea, nihilominùs regulàriter valent; ita Nauar. cap. 27. num. 36. ad 6. Couarru. cap. alma mater. p. 1. §. 1. num. 9. Syluest. ver. excommunicatio. 3. num. 2. & 7. Hinc ſequitur quòd contractus ab eo facti vt contractus emptionis, venditionis, mutui, &c. ſunt validi; ſimiliter teſtamentum ab eo factum validum eſt, vt tradit Couarru. de teſtamentis. p. 2. rubricæ. num. 18. Antonius Gomez l. 3. tauri. num. 15. & alij contra nonnullos. Hoc autem limitandum eſt in excommunicato propter hæreſim vel propter percuſſionem Cardinalium, cap. felicis. de pœnis. in 6.

Petis, vtrùm non ſolùm poſſit validè teſtari, ſed etiam licitè? Multi Canoniſtæ abſolutè docent, quòd illicitè teſtatur; quæ ſententia vera eſt cum hac limitatione, quòd excommunicatus tempore mortis nó poteſt obtinere abſolutionem, quia nullus reperitur ſacerdos. Probatur: nam actus teſtandi eſt quaſi factum neceſſari ū ſaluti morientis, ab hoc autem actu non intédit Eccleſia priuare excommunicatum, qui tunc non poteſt obtinere abſolutionem. De matrimonio ſimiliter dicimus, quòd eſt validum, ita Nauar. ſup. Couarru. de ſponſalibus. p. 2. c. 6. num. 3. & eſt textus cap. ſignificaſti. de eo qui duxit in matrimonium, &c.

De profeſſione primò, dico eſſe illicitam, cùm neceſſariò interueniat communicatio cum fidelibus, imò quia communiter ad ſolemnitatem eius admiſcentur officia diuina, communiter erit peccatum mortale, non qua parte profitetur, ſed qua parte communicat in Diuinis. Secundò dico quòd eſt valida, ita Panormita. c. cùm illorum. de ſentent. ex-

com

communicationis. Couarr. de ſponſalibus. ſup. & alij ab eo citati.& Nauar. ca. 9. num. 2. & eſt textus, dicto cap. cùm illorum.

De receptione autem ad habitum à fortiori dicendum eſt eſſe validam.

Verùm verò excommunicatus denunciatus poſſit eſſe teſtis? Infrà dicemus.

Hucuſque loquuti ſumus de geſtis ab excommunicato qui ante excommunicationem obtinuit legitimè beneficium; modò

DVBITATVR ſeptimò, quando aliquis non obtinuit verum titulum beneficij, quia electio vel collatio fuit inualida, eò quòd facta eſt excommunicato, vel ſimoniaco, vel patienti alium defectum; vtrùm ea quæ geruntur à tali excommunicato pertinentia ad illud officium & beneficium ſint valida?

Ex deciſione huius dubij pendet deciſio multorum caſuum. Pro cuius reſolutione ſupponendum eſt, dupliciter poſſe contingere quòd aliquis non acquirat legitimum titulum benefi.ij. Primo modo quia licèt facta fuerit ei collatio à legitimo ſuperiore, tamen ipſe, cui facta fuit talis collatio, erat excommunicatus maiori, vel ſimoniacus. Secundo modo, quia nunquàm habuit collationem factam à Superiore, ſed ipſemet propria authoritate ſe intruſit in beneficium.

Prima concluſio, ſit, quando iſte recepit beneficium primo modo, ſcilicet cum electione, & excommunicatio vel ſimonia erat occulta, licèt non acquiſierit verum titulum beneficij, nihilominùs acquiſiuit veram iuriſdictionem pertinétem ad tale beneficium. Hanc tenet Panormitanus cap. nihil. de electione.n 12. Sylueſt. ver. confeſſor. 1.quæſt.19. Caietanus ver. abſolutionis impedimenta. circa principium, & ver. confeſſio. cap. 3. Nauar.c.9.n.7. Fundamentum eorum eſt, quia communis error facti, & authoritas Superioris, vel, vt dicunt alij, titulus præſumptus dant iuriſdictionem, ſed in hoc caſu communiter ignoratur hunc eſſe excommunicatum, & interuenit Superioris authoritas, ergo. Quæ ratio fúdatur in lege. Barbarius. ff. de offic. Prætoris. vbi ſeruus, qui putabatur liber, habuit officium à Superiori; & in Can. infamis. 5. verum. 3.q. 7. Præterea: nam ex oppoſito innumera orirentur incommoda, quibus nullus poſſet adhibere remedium.

Ex dictis ſequitur, omnes abſolutiones factas ab huiuſmodi beneficiariis in foro pœnitentiæ, & omnia alia pertinentia ad iuriſdictionem ſui officij, ſiue pertineant ad forum interius, ſiue exterius, & omnes ſententias latas à Prætore, & alia pertinentia ad ſuum officium, eſſe valida & firma, imò hæc concluſio etiam habet locum in excommunicato, qui in Hiſpania eſt non toleratus, & venit in hanc Indicam regionem, vbi hoc ignoratur, vt dixi diſput. 3. dub. 1. quod (præter authores ibi citatos) tenent aliqui viri docti; ſimiliter ſi ſacerdos ſimplex occultè excommunicatus approbatur à legitimo Prælato, & eligitur in confeſſarium, omnes abſolutiones ab eo factæ erunt validæ; idem erit ſi ſacerdos ſimplex occultè excommunicatus approbatur à Prælato tanquàm idoneus ad audiendas confeſſiones, nullam recipiendo ab illo iuriſdictionem, ſi aliquis per Bullam cruciatæ eligit eum in confeſſarium, valida erit abſolutio. Denique vt bene infert Palud. in 4.d.17. quæſt. 6. art. 2. idem ſentiendum eſt de omnibus ſimilibus caſibus pertinétibus tam ad forum interius, quàm ad exterius. Et hæc concluſio habet verum, quamuis collatio beneficij fiat ab eo qui non poſſet tollere tale impedimentum, ita Palud. ſuprà. Et probat, quia tunc recipiens tale beneficiúm non recipit iuriſdictionem à conferente beneficium, ſed à iure, vel ex conſenſu tacito Principis qui poteſt illud impedimentum tollere; vel efficere quòd tale impedimentum nó annullet collationem iuriſdictionis.

Secunda concluſio, quando aliquis nunquàm habuit vllum titulum, ne præſumptum quidem, quia non habuit col-

R latio

lationem à legitimo Superiore, ſed ipſe ſe intruſit authoritate propria in beneficiũ, quamuis ibi ſit communis error facti, omnia tamen ab eo geſta pertinentia ad iuriſdictionem ſunt nulla; ita Panormita. & Syluest. vbi ſuprà, & Nauarr. ſup.nu.8. & communiter alij viri docti. Probatur, quia licèt ſit communis error facti, deficit tamen titulus ſaltem præſumptus; & hæc duo debent ſimul concurrere.

Hinc ſequitur quòd ſi aliquis ficticiis literis ſubſcriptis nomine ſui Prælati intromittit ſe in beneficium Parochiale, omnes abſolutiones, & reliqua pertinentia ad iuriſdictionem ſunt nulla, & veritate comperta ſunt iterandæ confeſſiones, licèt factæ ſint bona fide.

Secundò ſequitur, quòd licèt cõcurrat titulus, ſi deficiat communis error facti, non ſufficit, verbi gratia, ſi poſtquàm excommunicatus occultus recepit beneficium, ceſſet communis error facti, & publicè conſtet quòd ille tempore collationis erat excommunicatus, conſequenter ceſſat iuriſdictio, quia iam conſtat de nullitate tituli.

Tertia concluſio, quando aliquis ſemel acquiſiuit legitimum titulum, ſed poſteà incidit in aliquod delictum, propter quod ipſo facto abſque alia ſententia Iudicis manet priuatus titulo beneficij, tunc omnia ab eo facta pertinentia ad iuriſdictionem ſunt valida, ſuppoſito quòd ſit communis error facti; ſic Panormita. Syluest. & Nauarr. vbi ſuprà, & eſt textus cap. nónne. 8. quæſt. 4. Et ratio eſt, quia toto illo tempore toleratur ab Eccleſia in officio.

Quarta concluſio, idem dicendum eſt, quando licèt iſtud delictum ſit publicum, tamen eſt dubium, vtrùm propter illud amiſerit ipſo facto titulum beneficij, quẽ anteà habebat; vnde, vt dicunt Panormita. & Syluester, omnia, quæ fecerit ſpectantia ad iuriſdictionem, ſunt valida; ex quo Eccleſia tolerat eum in officio, & propter eandem rationem quamuis beneficiarius ipſe ſit dubius de amiſſione tituli, poterit (niſi aliud obſtet impedimentum) licitè exercere ſuum officium; præterea quia in dubio melior eſt conditio poſſidentis.

11 Ex dictis in hoc dubio, & dubio primo huius diſputationis, & dubio ſecundo diſputationis præcedentis, colligo aliud faciendum eſſe iudicium de iuriſdictione, & de titulo ad officium, vel beneficium collatum occulto excommunicato, & de iure ad percipiendum fructus: nam iſte recipit veram iuriſdictionem propter bonum commune, non tamen verum titulum, & conſequenter non habet ius ad percipiendum fructus; nihilominùs tamen dico quòd ſi inſeruit beneficio, poteſt percipere tantum, quantum daretur cuidam Capellano ſubſtituto, qui ſeruiret beneficium, & non ampliùs, reliquos verò tenetur reſtituere ante ſententiam Iudicis, quia in hoc non eſt pœna, ſicut eſt in illo, qui poſt obtentum legitimè beneficium incurrit excommunicationem; de quo diximus in hac diſputatione, dubio primo, poſt ſecundam concluſionem, quòd iſtam partem fructuum non tenetur reſtituere ante ſententiam. Vtrùm verò collatio officij ſecularis, verbi gratia, Prætoris vel Auditoris facta excõmunicato ſit valida? Nonnulli Theologi dicunt eſſe validam, quia cap. poſtulaſti, de clerico excommunicato miniſtrãte tantùm loquitur in beneficio eccleſiaſtico.

Concluſio tamen ſit, quòd eſt nulla, textus eſt quem iſti Theologi non vident, in cap. venerabilem. de electione. vbi electio cuiuſdam Ducis, ſcilicet Duque, dicitur nulla, quia facta fuit excommunicato; propter quem textum noſtram concluſionem tenet ibi expreſsè gloſſa magna circa medium, & in fine, & verbo, electus. & Panormità. n. 11. cuius litera eſt mendoſa, ait enim, excommunicatio impedit promotionẽ etiam ad ſecularem dignitatem, valet ergo electio facta de excõmunicato etiam ad ſecularem dignitatem; debet legi, non valet. Et probatur

batur ratione: nam excommunicatio ſuperueniens ſuſpendit iuriſdictionem ſecularem, taliter quòd omnia facta ſunt nulla, quod poſt Concilium Conſtant. ſolùm habet locum in non tolerato, ergo à fortiori annullabit electionẽ: nam plus eſt aliquem à ſua fide deiicere, quàm non admittere.

Quod verò attinet ad priuationem fructuum, placet mihi ſententia horũ Theologorum dicentium non eſſe eandẽ rationem in Iudice ſeculari, quæ eſt in beneficiario eccleſiaſtico; & ita credo ſeruari in praxi.

DISPVTATIO VII.

De ſeptimo & octauo effectu, ſcilicet de annullatione impetrationis gratiarum, & remotione ab actionibus fori iudicialis.

DE ſeptimo effectu nihil eſt dicendum præter dicta diſputat. 5. dub. 6. De impetratione literarum ad beneficia. Reliqua videte in gloſſa cap. final. de procuratoribus. verbo, iurati. & in Geminiano c. 1. de reſcriptis.

De octauo effectu ſupponendum eſt, quòd excommunicatus Iudex non toleratus non poteſt validam ferre ſententiam, vt dixi diſputatione præcedenti; ſolùm eſt addendum quòd ſi excommunicetur, & denuncietur, & appellet à denunciatione, quamuis poſteà declaretur legitimè excommunicatus & denunciatus, geſta per eum in iſto medio tempore ſunt valida, vt habetur ex Panormita. cap. Paſtoralis. §. verum, de appellationibus. n. 15. & ex dictis cap. 5. diſputatio. 5. dub. 11. concl. 2.

Prætereà dicimus quòd excommunicatus non poteſt eſſe actor in iudicio in cauſis ciuilibus, neque eccleſiaſticis. cap. pia. de exceptionibus. in 6. bene tamen poteſt eſſe reus ad ſe defendendum c. intelleximus. de iudiciis. vide Nauarr. c. 27. numer. 23. Et ratio eſt, quia non eſt fauor, ſed odium, quòd excommunicatus poſſit ab omnibus in iudicio conueniri, ipſe autem nullum conuenire poſſit. Prætereà: nam multi priuarentur ſuis commodis, ſi non poſſent excommunicatum conuenire, & ipſe reportaret commodum ex iniquitate ſua. Prætereà non poteſt eſſe procurator. cap. poſt ceſſionem. de probationibus. nec teſtis. cap. decernimus. de ſent. excommunicationis. nec poteſt inſtituere procuratorem, niſi in cauſa propria, quando ipſemet eſt reus; patet ex cap. vlt. de procuratoribus. vbi habetur, quòd quando communitas aliqua inſtituit procuratorem, ſi inter inſtituentes ſit aliquis excommunicatus, de quo fit mentio in literis, talis inſtitutio eſt inualida. Poteſt excipere pro vtilitate Eccleſiæ. Nau. lib. 1. Conſ. conſ. 1. de corpore vitiat. num. 8. citat. cap. dilecti. & c. dilectæ. de excep.

DVBITATVR primò, de actore, vtrùm excommunicatus maiori poſſit eſſe actor?

Prima concluſio, excommunicatus maiori etiam toleratus repellitur per ius ab agendo; ita tenet Buſtos ca. decernimus. de ſent. excommunicationis. Et probatur, quoniam agere in iudicio concernit fauorem agentis, Concilium autem Conſtantienſe noluit in aliquo fauere ipſis excommunicatis.

Secunda concluſio, quando actor eſt publicè excommunicatus, debet Iudex ex officio illum repellere ab agendo, licèt reus hoc non excipiat; dicto ca. pia. quod ego intelligo poſt Concilium Conſtantienſe de excommunicato non tolerato: nam ratio huius textus eſt euitare peccatum communicationis, vt habetur ex Geminian. ibi, num. 2. & 5. &, vt conſtat ex cap. decernimus. de ſententia excommunicationis. in 6. Hæc concluſio etiam habet locum in Iudice ſeculari, qui quidem de cauſa ſpirituali excommunicationis non cognoſcit principaliter, nec incidenter; ſed tantùm de facto excommunicationis; quod non prohibetur Iudici ſeculari, vt ait Bartolus. l. Titia. ff. ſoluto matrimonio.

Tertia concluſio, quando reus opponit hanc exceptionem, debet ponere ſpeciem, ſcilicet quòd eſt maior excommunicatio, & nomen excommunicatoris, debétque illam probare intra octo dies, aliàs audietur actor; ita dicto cap. pia & ca. prudentiam. §. ſexta. de offic. deleg. ui.

Quarta concluſio, iſta exceptio non poteſt opponi à tertio, licèt ad eius inſtantiam fuerit excommunicatus; ita Felinus cap. intelleximus. de iudiciis. n. 7.

Quinta concluſio, acta ab actore excómunicato antequàm à Iudice repellatur, vel à reo opponatur hæc exceptio, valida ſunt, dicto cap. pia. Videte plura ibidem.

Duo reſtant aduertenda. Primò, quòd Couarru. lib. 1. Variarum. c. 19. n. 5. ait apud Hiſpanos paſſim admitti excommunicatum à Iudicibus ſecularibus ad agendum. Secundò, quòd excommunicatus opponens exceptionem pro Eccleſia audiendus eſt; ita Nauar. lib. 1. Conſiliorum. tit. de corpore vitiatis. conſil. vnico. num. 8. & eſt textus cap. dilecti. de exceptionibus.

DVBITATVR ſecũdò de reo, vtrùm reus excommunicatus poſſit comparere in iudicio, vel per procuratorem?

Prima opinio abſolutè dicit nunquàm teneri reſpondere per procuratorem, ſed ſemper poſſe reſpondere per ſe ipſum; in hanc ſatis inclinat Panormitanus c. intelleximus. de iudiciis. n. 5.

Secunda opinio dicit, quòd ſolùm in cauſis arduis poteſt reſpondere per ſe ipſum.

Tertia opinio, & tenenda eſt, quòd etiam in cauſis arduis nó poteſt reſpondere per ſe ipſum, ſi inuenit idoneum procuratorem, bene tamen ſi non inueniat; ita Felinus dicto cap. intelleximus. num. 3. Decius num. 7. Aretinus num. 18. Syluest. ver. excommunicatio. 3. num. 1. effectu 12. Et probatur ex dicto cap. intelleximus. ibi, etiam debet per alium reſpondere; & textus loquitur de cauſa matrimoniali, quæ eſt grauiſſima; nec placet explicatio gloſſæ, quòd verbum, *debet*, nó inducit neceſſitatem, quoniam, vt ait Calderinus, verba propriè ſunt accipienda, niſi reſultet ſenſus abſonus; quando autem non inuenit idoneum procuratorem, licitè poteſt comparere in iudicio, quia Eccleſia pro ſua pietate non vult auferre illi defenſionem naturalem; & tunc reliqui, qui neceſſariò interueniunt in iudicio, licitè poſſunt cum illo communicare; nec incurrent minorem excommunicationem, ita gloſſa dicto cap. intelleximus. verbo, conuenire. & eſt textus ca. ſi verè, de ſententia excommunicationis. De procuratore autem Decius, quem ſequitur Nauar. cap. 27. num. 23. dicit, quòd excommunicatus poteſt conſtitui procurator, vt poſteà abſolutus exequatur officium; ſed hoc eſt contra gloſſam. ca. poſt ceſſionem, de probationibus. & contra communẽ, vt ipſe Nauar. fatetur & fortiter obſtat dictum cap. poſt ceſſionem, ibi, excommunicatus erat.

DVBITATVR tertiò vtrùm excommunicatus poſſit eſſe aduocatus?

Prima concluſio, non poteſt licitè aduocare, habetur ex cap. decernimus. de ſententia excommunicationis. in 6. & ibi Doctores communiter; Syluest. ver. aduocatus. quæſt. 2. Probatur: nam hoc officium eſt honorificum & publicum, & requirit communicationem aliorum.

Secunda concluſio, probabiliſſimum eſt, quòd ſi ſit toleratus, poterit poſt Concilium Conſtantienſe licitè aduocare in fauorem aliorum, prout latiùs infrà.

Petis, vtrùm excommunicatus non toleratus teneatur reſtituere ſtipendiũ quod accepit? Ioannes Andreas & Buſtos dicto cap. decernimus. & Hoſtienſis cap. pia. de exceptionibus. in 6. abſolutè dicunt, quòd tenetur reſtituere pauperibus.

Tertia concluſio, oppoſitum eſt longè probabilius, & colligitur in ſimili ex Nauarra lib. 2. de reſtitut. num. 237. Et probatur: nam hic labor eſt pretio æſtimabilis, & eſt vtilis parti, & nullum reperitur ius quod reddat aduocatum inhabilem ad

reci

recipiendum iuſtum ſtipendium.

Dubitatur quartò, vtrùm excommunicatus poſſit eſſe teſtis?

Prima concluſio poſt abſolutionem poteſt eſſe teſtis, dummodò talis excommunicatio non fuerit incurſa propter crimen, quod etiam poſt emendam repellat ad teſtificandum, ſic gloſſa c. veniens. el 2. de teſtibus. Panormita. & Felinus c. teſtimonium, eodem tit.

Secunda concluſio, etiam ante abſolutionem toleratus licitè poteſt eſſe teſtis, ſic Buſtos, dicto c. ſtatuimus. Et probatur: nam actus teſtificandi natura ſua ordinatur in fauorem partis, non in fauorem teſtificantis, ſed Concil. Conſtant. tolerat prædictos excommunicatos, quantùm ad ea quæ tangunt commodum aliorum, ergo.

Tertia concluſio, non toleratus non poteſt licitè eſſe teſtis, niſi in aliquibus cauſis fauorabilibus, vt in cauſa hæreſis. c. in fidei fauorem. de Hæreticis. in 6. & in contractu matrimonij, quia eſt cauſa fauorabilis. c. finali, de ſent. & re iudicata.

Vtrùm verò poſſit eſſe teſtis in inſtrumentis, vide Panormita. dicto c. teſtimonium, & Francum dicto c. decernimus. colum. 2. Felinum in c. Rodulphus. de reſcriptis. num. 39. & Buſtos ſup.

Dispvtatio VIII.

De nono effectu; ſcilicet de prohibitione communicationis cum fidelibus.

Dubitatur primò, vtrùm excommunicatus toleratus poſſit poſt Concilium Conſtantienſe licitè communicare cum fidelibus, & fideles cum ipſo? Prima opinio dicit, quòd licitè poteſt communicare cum fidelibus quando inuitatur ab ipſis ad communicationem, & quòd fideles licitè poſſunt inuitare illum. Hæc tribuitur Victoriæ, & eam tenet Ledeſm. 2. p. 4. q. 21. ar. 1. Probatur: nam ſi non poſſet communicare cum fidelibus, licèt inuitaretur ab illis, ſequeretur quòd fideles non poſſent illum inuitare, & per conſequens nullum priuilegium conceſſum eſſet fidelibus in Concilio Conſtantienſi.

Secunda opinio conſiſtit in ſequétibus concluſionibus.

Prima concluſio, ſi excommunicatus toleratus communicat cum fidelibus, ſiue ipſe ſe ingerat, ſiue inuitetur à fidelibus, peccat; ſiue communicet in diuinis, ſiue in humanis, ſecluſo caſu neceſſitatis; ità Caieta. verbo, abſolutionis impedimenta, vbi dicit quòd non eſt licitum inuitare iſtos excommunicatos; eandem tenent communiter diſcipuli D. Tho. Probatur: nam Concilium Conſtantienſe non intendit in aliquo fauere ipſis excommunicatis.

Secunda concluſio, ſi iſte excommunicatus de facto ſe ingerit aliis fidelibus in humanis, vel in diuinis, vel eſt paratus ad communicandum, non tenentur fideles abſtinere, ſed licitè poſſunt communicare cum illo. Hæc concluſio habetur ex Soto d. 2. q. 5. ar. 6. concl. 5. Caieta. ſup. & tenent communiter omnes Magiſtri. Probatur, quia tunc fideles non ſunt cauſa moralis peccati illius: nam ipſe eſt paratus, & ipſi vtuntur iure ſuo, ſicut qui petit mutuum ab vſurario parato. Aduertendum eſt autem cum nonnullis magiſtris quòd vt excommunicatus dicatur paratus ad communicandum, non requiritur quòd ſit actualiter paratus, ſatis eſt quòd ſit paratus habitualiter; quia ſcilicet habet animum promptum ad communicandum. Vnde aduertunt iſti cum Cano, quòd qui primò aperit caput tali excommunicato bona fide, quia ſcit, quòd ipſe ſolet ſibi aperire caput, nullus eſt habendus ſcrupulus.

Tertia concluſio, quando ipſe excommunicatus toleratus non ſe ingerit, neque eſt paratus ad communicádum cum aliis, non eſt licitum fidelibus illum prouocare, vel inuitare ad communicandum in diuinis, neque in humanis, ſed ipſe pecca-

bit in hoc, & excommunicatus ipſe peccabit communicando, quamuis ſit inductus vel inuitatus. Hanc tenet expreſsè Caieta. verbo, abſolutionis impedimenta. Syluef. vet. excommunicatio. 5. dubio 19. dicto 4. Cano & Mexic. difficultate 10. de excommunicat. ante 5. caſum, & multi viri docti. Probatur primò, excommunicatus ipſe peccat tunc communicando, ergo etiam alij peccabunt inuitando eum, cùm non ſit paratus. Secundò, Concilium Conſtant. noluit in aliquo fauere ipſis excommunicatis toleratis, ſed ſi talis excommunicatus licitè poſſet communicare cum fidelibus quotieſcunque inuitaretur ab illis etiam nulla interueniente neceſſitate, multùm redundaret in fauorem excommunicati, & ferè nullum præſtaret illi impedimentum excõmunicatio, ergo. Tertiò, nam ſi prima opinio eſſet vera, etiam haberet locum in receptione ſacramentorum, quod tamen negant communiter Magiſtri, vt ſtatim videbimus; vnde propter hæc nonnulli dicunt primam opinionem non eſſe probabilem, nec ſecuram; ſed ego cum aliis dico probabilem eſſe & ſecuram in praxi. Hæc autem tertia concluſio intelligitur extra caſus permiſſos in iure, de quibus infrà.

Quarta concluſio, licèt fideles peccent inuitando excommunicatum toleratum non paratum ad communicandum, ſiue peccent venialiter, ſiue mortaliter, iuxta dicenda dubio tertio, non tamen incurrunt minorem excommunicationem; ita tenet expreſsè Syluest. ſupr. & multi viri docti. Et probatur: nam ex vi Decreti Conſtantienſis ſolùm tenemur vitare excommunicatos non toleratos. Dico, *ex vi Decreti*: nam ſi tenemur abſtinere à communicatione tolerati in caſibus tertiæ concluſionis, eſt ex vi legis naturalis & diuinæ prohibentis, ne inducamus aliquem ad peccandum.

Ad fundamentum primæ opinionis reſpondetur negando vltimam conſequẽtiam, ſcilicet quòd nullum priuilegium conceſſum eſſet fidelibus in Concilio Conſtantienſi: nam conceſſum eſt illis, quòd ſi excommunicatus ſe ingerit, vel eſt paratus, poſſunt licitè communicare cum eo, quòd tamen non poſſunt facere cum non tolerato, & etiam conceſſum eſt quòd in caſu quòd peccent communicãdo iuxta tertiam concluſionem, non incurrãt excommunicationem minorem, quam tamen ſemper incurrent ante Concilium Conſtantienſe.

DVBITATVR ſecundò, vtrùm excommunicatus toleratus contritus iam de peccato poſſit in aliquibus caſibus adminiſtrare ſacramenta fidelibus? Dico, *contritus*, quia certum eſt in nullo caſu licere adminiſtrare ſacramentum aliquod cum conſcientia peccati mortalis, niſi Baptiſmum in extrema neceſſitate, quia tunc non baptizat vt miniſter Eccleſiæ, ſed vt laicus.

Prima opinio generaliter dicit, quòd ipſi excommunicati peccant mortaliter miniſtrando ſacramenta, & quòd non licet eos ad id inuitare, ſed tantùm recipere, ſi ſunt parati. Pro hoc citatur Syluest. ver. excommunicatio. 5. §. 9.

Secunda opinio dicit, quòd in nullo caſu poteſt licitè adminiſtrare, quamuis alius licitè petat, imò quamuis habeat ius iuſtitiæ ad petendum, itaque quamuis ſubditus licitè petat à Parocho, & Parochus teneatur adminiſtrare, non tamen licitè adminiſtrat; ſic Adrianus in 4. qu. 3. de Baptiſmo. fol. 12. Probatur primò: nam Concilium Conſtantienſe non intendit in aliquo fauere ipſis excommunicatis toleratis. Secundò: nam eadem ratione ſequeretur quòd poſſet talis excommunicatus licitè celebrare coram aliis fidelibus id petentibus. Probatur ſequela, quia poſt Concilium Conſtantienſe fideles habent facultatem communicandi cum excommunicatis toleratis, non ſolùm in ſacramentis, ſed etiam in aliis diuinis. Tertiò, quia ſequeretur quòd poſſet miniſter excommunicatus inuitare fideles, vt petetent ab ipſo ſacramentum. Probatur ſequela: nam quod alius licitè poteſt à me

petere,

petere, poſſum & ego licitè petere ab illo, vt petat à me. Verùm hæc opinio eſt prorſus falſa. Primò: nam ſequeretur quòd miniſter eſſet perplexus, ita vt quidquid faceret, peccaret: nam ſi eſt Parochus, & non miniſtrat petitus, peccat contra iuſtitiam; ſi non eſt Parochus, & petitur ab extremè indigenti, peccat contra charitatem; ſi autem miniſtrat, etiam peccat ſecundùm Adrianum, ergo eſt perplexus. Secundò: nam ſi fauor Concilij Conſtantienſis non extendatur indirectè ad ipſos excommunicatos toleratos, ſequitur quòd occluderetur via priuilegio fidelium. Patet ſequela: nam ſi talis excommunicatus quamuis ſit Parochus, non poteſt etiam petitus miniſtrare, licitè poterit obiicere ſubditis petentibus quòd ipſe non poteſt licitè miniſtrare, & hac via fraudarentur fideles ſuo priuilegio.

Tertia opinio dicit, quemlibet poſſe liberè inuitare & inducere excommunicatum toleratum etiam nulla exiſtente neceſſitate, quamuis non ſit Parochus, & quòd miniſter ſic inuitatus poteſt licitè adminiſtrare ſacramentum; ita Ledeſm. 1.p.4.q.5.art.6.dub.12.& 2.p.qu.25.art.1. pag.5.& pauci quidam iuniores. Eandem videtur tenere Victoria num.339. de excõmunicat. citatur etiam Soto, ſed potiùs tenet quartam opinionem, vt ſtatim videbimus. Fundamẽtum huius opinionis eſt, quia Concilium Conſtantienſe abſolutè conceſſit fidelibus, quòd non teneantur abſtinere ab excommunicato tolerato in ſacramentorum adminiſtratione, vel receptione. Sed contra hanc opinionem arguitur: nam ex ea ſequeretur quòd excommunicatio maior ferè nullum cauſaret impedimentum intolerato ad ſacramenta adminiſtranda. Patet: nam etiam non excommunicatus non ſolet miniſtrare ſacramenta niſi petitus; vnde multi viri grauiſſimi reiiciunt hanc ſententiam tãquàm omninò falſam, & contrà communem; verum eſt quòd ego iudico eam probabilem eſſe.

Quarta opinio ſit, quòd quoties excommunicatus toleratus tenetur ſiue ex iuſtitia, ſiue ex charitate conſentire petitioni fidelium, poteſt licitè adminiſtrare; at verò quando licitè poteſt repellere petitionem, non poteſt licitè adminiſtrare; verbi gratia, peto ſacramentum à Parocho etiam extra caſum neceſſitatis, ille tenetur miniſtrare, & per conſequens licitè miniſtrabit; idem eſt ſi peto à non Parocho in extrema neceſſitate; at verò ſi abſq; neceſſitate peto à non Parocho, non poteſt miniſtrare, quia licitè poteſt repellere meam petitionem. Hãc apertè tenet Soto d.1.q.5.ar.6.concl.6.& etiam 7.in fine. Et quamuis d.22.qu.1.ar.4.colum.3. videtur tertiam tenere opinionem; nihilominùs cùm ibi referat ſe ad articulum ſextum modò citatum, explicandus eſt iuxta ea quæ dixit in illo. Eandem tenet Pater Enriquez, lib.1.de ſacramentis. c.29. num.5. iuncto c.30. num.2. & 3.in fine, & quàmplurimi Thomiſtæ; Nau.c.9.nu.7.vbi ait, tunc eſſe mortale inducere excommunicatum toleratum ad adminiſtrandum ſacramentum confeſſionis, quando ſit abſq; neceſſitate vel debito, quo ſacerdos teneatur. Hæc opinio probatur argumento ſecundo contra ſecundam opinionem; & confirmatur: nam aliàs non ſatis conſultum eſſet conſcientiis timoratis, quibus Concilium Conſtantienſe conſulere voluit.

Quinta opinio aliquantùm ampliat præcedentem, & dicit duo. Primò dicit, quòd ſi miniſter eſt Parochus, ad hoc vt ſubditus licitè petat, & Parochus licitè miniſtret, non requiritur neceſſitas præcepti eccleſiaſtici, vel alia grauis neceſſitas, ſed ſufficit communis vtilitas, quam Chriſtiani percipiunt ex frequentatione ſacramentorum, quia eſt remedium & medicina. Patet: nam ſubditus habet ius iuſtitiæ ad petendum ſacramentum à Parocho, & non tenetur perdere hanc vtilitatem propter excommunicationem Parochi. Vbi nota quòd hoc dictum intelligitur, licèt Parochus non ſit paratus, nec expoſitus, & quamuis adſit alius miniſter non

non excommunicatus. Probatur: nam ſubditus habet ius ad petendum à Parocho, licèt Parochus non ſit paratus, & licèt adſit alius miniſter, & ſubditus non ſit in neceſſitate, & Parochus tenetur ex iuſtitia miniſtrare, nec iuſtè ſe excuſabit dicendo ſubdito, Ecce alium miniſtrum, vel dicendo, Tu non es in neceſſitate, ergo ſubditus non peccat petendo, & hoc videtur conceſſiſſe nobis Concilium Conſtantienſe, quòd poſſim ego recurrere ad meum Prelatum, ſine ſcrupulo ſicut anteà; *y gran eſcrupulo fuera, ſi el ſubdito vuiera de andar mirando ſi ay otro miniſtro aquien acudir, ò ſi tenga tanta neceſſidad, ò no.*

Secundò dicit hæc opinio, quòd ſi miniſter non eſt Parochus, vt fidelis licitè petat, & ipſe licitè adminiſtret, non requiritur extrema neceſſitas: nam aliàs nulla eſſet differentia quantùm ad hoc inter miniſtrum toleratum & non toleratum: etenim in caſu extremæ neceſſitatis licitè poſſumus inuitare non toleratum; imò dicit hæc opinio ſufficere magnam aliquam vtilitatem, vt ſi miniſter excommunicatus ſit vir prudens & doctus, & ego indigeo directione illius ad pacem & ſecuritatem meæ conſcientiæ, quoniam habeo caſus requirentes ſcientiam & prudentiam eius, in iſtis ergo caſibus quamuis miniſter non Parochus non teneatur adminiſtrare, poterit tamen petitus.

Eſt tamen aduertendum, quòd vt miniſter ſic inuitatus poſſit licitè adminiſtrare ſacramentum, requiritur quòd non ſtet per ipſum, quin priùs abſoluatur ab excommunicatione quàm adminiſtret: nam ſi poteſt abſolui, & non vult, peccabit miniſtrando, ſiquidem agit contra præceptum Eccleſiæ, cùm tamen poſſet illud ſeruare; & hoc etiam concedunt authores quartæ opinionis. Hæc quinta opinio ſic explicata eſt aliquorum Magiſtrorum, & eſt à nobis amplectenda.

Ex dictis ſequitur, quòd quando excommunicatus toleratus licitè adminiſtrat ſacramentum, non incurrit irregularitatem, quoniam hæc irregularitas non incurritur niſi quando excommunicatus peccat mortaliter miniſtrando; ita Syluef. ver. Euchariſtia. 2. q. 7. & Nau. ca. 25. n. 75. & communiter omnes; imò dico quòd licèt aliàs peccaret mortaliter, vtpote quia miniſtrat ſine contritione, non incurrit irregularitatem, quia tunc non peccat ex eo quòd miniſtrat in excommunicatione; ſed hoc corollarium intelligitur niſi in caſu quòd miniſter quando miniſtrauit, potuit abſolui, & noluit: tunc enim incurret irregularitatem, ſecus ſi pro tunc non potuit abſolui, quamuis anteà fuerit negligens in procuranda abſolutione. Sic aliqui viri docti.

Ad primum argumentum ſecundæ opinionis concedo, quòd Concilium Conſtantienſe non intendit concedere directè priuilegium aliquod ipſis excommunicatis; nihilominùs priuilegium directè conceſſum ipſis fidelibus extenditur indirectè & conſequutiuè ad ipſos excommunicatos toleratos, & hoc in fauorem fidelium, ne ſcilicet fruſtrentur ſuo priuilegio.

Ad ſecundum Soto lib. 9. de iuſt. qu. 8. ar. 1. ad 1. in fine admittit quidem adminiſtrationem ſacramentorum, ſed excipit celebrationem. Nonnulli verò Thomiſtæ dicunt, quòd in aliqua graui neceſſitate recipiendi Euchariſtiam, vt ſi infirmus ſit proximus morti, poterit petere à tali excommunicato, præſertim Parocho, quòd celebret, vt ſic miniſtret ei Euchariſtiam; nec hoc contradicit quartæ concluſioni dubij tertij, diſp. 3. quoniam ibi loquuti ſumus de non tolerato. Si petas, quare non licet petere celebrationem in omnibus caſibus, in quibus licet petere alia ſacramenta? Reſpondetur, quia celebratio Miſſæ acquirit maximam reuerentiam.

Ad tertium reſpondetur primò negando ſequelam, & ſunt multæ inſtantię: nam ego licitè poſſum petere mutuum ſub vſuris ab vſurario parato, & tamen, ipſe non poteſt me inuitare vt petam ab eo, & quando aliquis poſt votum caſtitatis contraxit

traxit matrimonium, poteſt reddere debitum coniugi petenti, & tamen non poteſt inducere illum vt petat.

Secundò reſpondetur, cum aliquibus viris doctis, concedendo ſequelam in aliquibus caſibus, vt ſi pœnitens eſſet negligens in petendo ſacramento; imò excommunicatus non toleratus in caſu extremæ neceſſitatis ipſius pœnitentis poſſet illum inducere, quando ipſe pœnitens non peteret ex ignorantia, negligentia, vel malitia; imò credo cum eiſdem viris doctis quòd teneretur: nam ex lege charitatis tenetur ſacerdos miniſtrare ſacramentum extremè indigenti, & hoc præceptum debet præponderare præcepto eccleſiaſtico, quo tenetur excommunicatus abſtinere à participatione actiua ſacramentorum.

Ad fundamentum tertiæ opinionis reſpondetur, Decretum illud intelligendum eſſe cum moderationibus poſitis in noſtra opinione: nam ſi abſolutè intelligeretur, excommunicatio maior ferè nullum cauſaret impedimentum in adminiſtratione ſacramentorum, vt dictum eſt.

Dubitatur tertiò, vtrùm ſemper peccet mortaliter excommunicatus communicando cum fidelibus in rebus ſibi prohibitis?

Imprimis ſupponendum eſt, omnes actiones prohibitas excommunicatis reduci ad tria genera. Primum conſiſtit in rebus illis, quæ ſunt per ſe primò communes omnibus Chriſtianis, & ſunt propriæ illorum, vt communicatio in diuinis, nempe in ſacramẽtis, in auditione Miſſæ, & diuinorum officiorum, & in ſuffragiis Eccleſiæ. Secundum eſt earum actionum, quæ ſunt quidem propriæ Chriſtianorum, veruntamen non per ſe primò, ſed ſecundariò, quales ſunt plures actiones Eccleſiaſticæ, vt conferre beneficium eccleſiaſticum, eligere ad illud, exercere officium Iudicis eccleſiaſtici, & aliæ huiuſmodi. Tertium eſt actionum purè humanarum & ciuilium, quæ ſunt communes Chriſtianis, & etiam infidelibus, vt ſalutationes, mutua colloquia, contractus & matrimonia, & exercere officium Iudicis ſecularis. Hoc poſito, ſit

Prima concluſio, ſi excommunicatus communicet in rebus primi generis, peccat mortaliter ex genere ſuo. In hac omnes Doctores conueniunt, quoniam iſtæ actiones ſunt materia grauis, & quæ directè & per ſe primò prohibentur ab Eccleſia ipſis excommunicatis; vnde ſecundùm omnes peccat mortaliter recipiendo vel adminiſtrando ſacramenta, niſi in aliquo ſpeciali caſu; de quo dictum eſt, ſimiliter peccat mortaliter audiendo Miſſam etiam priuatim, & communicando in diuinis officiis, quæ publicè & ſolemniter celebrantur. Dixi, ex genere ſuo: nam in indiuiduo aliquando erit veniale propter materiæ paruitatem, vt ſi excommunicatus aſſiſtat in Eccleſia tempore quo cantitur vnus breuis Pſalmus. Dixi, *in officiis diuinis quæ publicè & ſolemniter celebrantur:* nam cõmunicare cum fidelibus in orationibus priuatis, certum eſt apud omnes quòd tantùm eſt veniale peccatum, vt ſi excommunicatus recitet alternatim cum alio Pſalmos pœnitentiales ex deuotione. Tota ergo difficultas eſt de actionibus ſecundi & tertij generis. Vnde

Prima opinio aliquorum Thomiſtarum dicit, quòd ſi communicet in iſtis actionibus, peccat mortaliter per ſe loquendo. Probatur primò, quæcunque lex, præcipuè eccleſiaſtica, ſi ſit de materia graui, obligat ſub mortali, ſed actiones ſecundi & tertij generis ſunt materia grauis, ergo. Secundò, hæc lex eccleſiaſtica conſtituit actum prohibitum in ſpecie inobedientiæ, ſed inobedientia ex genere ſuo eſt mortale, vt docet D. Thom. 2. 2. q. 105. art. 1. ergo. Hinc infert hæc opinio, quòd ſi in iſta communicatione interueniat iniuſtitia, erunt duo peccata, vnum iniuſtitiæ, alterum inobedientiæ; verbi gratia, ſi Iudex eccleſiaſticus vel ſecularis nominatim denunciatus iudicat, peccat peccato iniuſtitiæ, quia vſurpat iuriſdictionem, & etiam peccato inobedientiæ, contra præceptum Eccleſiæ.

Secunda opinio dicit non eſſe peccatum mortale per ſe loquendo, ſed tantùm veniale, communicare in iis actionibus, & quòd hoc eſt magis certum loquendo de actionibus tertij generis quàm ſecundi; ita Caieta. ver. excommunicatio. circa finem. §. vbi ſcito. Soto d. 22. quæſt. 1. art. 4. concl. 3. Nauar. c. 27. nu. 29. vbi citat alios, & quàm plurimi Thomiſtæ. Et quoniam hæc eſt probabilior, ſit

Secunda concluſio, excommunicatus communicans in rebus ſecundi & tertij generis, non peccat mortaliter, niſi ſequatur iniuſtitia, vel ſcandalum graue, vel adſit formalis contemptus, verbi gratia, excommunicatus fert verum teſtimonium, comedit cum aliis, celebrat contractum venditionis, non peccat mortaliter. Probatur: nam Eccleſia ſuo præcepto non intendit primò & per ſe prohibere huiuſmodi communicationem, ſed tantùm directè & ſecundariò, loquendo de actionibus tertij generis; ſecundariò autem licet directè loquendo de actionibus ſecundi generis. Quando verò Eccleſia de facto intendit obligare ſub mortali, dignoſcitur ex eo quòd præcipit materiam grauem, & quia immediatè præcipit eam, vt ſi Eccleſia priuaret aliquem Regem ſuo regno propter bonum ſpirituale, tale præceptum immediatè & directè tendit ad illum effectum temporalem priuationis regni, & cùm aliàs materia ſit grauiſſima, obligat ſub mortali. Dixi, *niſi ſequatur iniuſtitia, vel ſcandalum graue, vel adſit formalis contemptus*; vnde ſi excommunicatus iudicet, peccat mortaliter, quia vſurpat iuriſdictionem, cùm ligata ſit eius poteſtas, & ideò facit iniuriam ei qui communicauit iuriſdictionem, cuius actum vſurpat; vſurpare autem iuriſdictionem eſt res grauiſſima, niſi aliquando excuſetur ex leuitate materiæ, vt ſi recipiat vnum tantùm teſtem: tunc enim venialiter tantùm peccabit; facit etiam iniuriam ipſis litigantibus, quos iudicat, & facit illos amittere expenſas: nam cùm illi actus ſint nulli, iterum debent fieri, vnde tenetur Iudex reſtituere illis huiuſmodi damna; ſimiliter eligendo irrogat iniuriam electoribus, quorum numerum iniuſtè auget, & Eccleſiæ cuius ſe quaſi prouiſorem gerit; & multò magis conferendo beneficia, & iis ſimilibus. Hæc autem ſolùm habent locum in excommunicato non tolerato; nam geſta ab excommunicato tolerato pertinentia ad publicum officium valida ſunt, vt dixi diſputat. 6. dub. 3. Ex quo ſequitur, excommunicatum toleratum ſolùm peccare venialiter, iudicando, eligendo, præſentando, conferendo beneficium. De ſcandalo graui de ſe patet, quòd tunc erit mortale; de contemptu formali etiam eſt res clara apud D. Tho. in addit. qu. 23. art. 3. & apud omnes Doctores.

Sed eſt aduertendum, quòd iſte contemptus non conſiſtit in conſuetudine & frequentia communicandi, vt nonnulli falsò putãt: poteſt enim contingere quòd aliquis excommunicatus cõmunicet frequenter cum fidelibus in rebus humanis ex ſola delectatione, vel fragilitate, & tunc nullus eſt formalis contemptus, & è contrà poteſt contingere quòd ſemel tantùm, aut iterum communicet ex eo quòd contemnit poteſtatem Eccleſiæ in ferendis cenſuris, vel prohibitionem Eccleſiæ prohibentis excommunicato talem communicationem, vt docet Soto concl. 3. citata, & habetur ex Syluest. verb. excommunicatio. 5. num. 6. p. 4. & Nauar. c. 23. n. 42. imò dico quòd licet communicare ex contemptu ipſius cenſuræ & eccleſiaſticæ poteſtatis ſemper ſit mortale, vt ait Nau. c. 27. nu. 30. at verò communicare ex contemptu præcepti in re minima, paratus abſtinere à communicatione in rebus maioribus, ſolùm erit veniale.

Ex dictis primò ſequitur, quòd multiplicentur communicationes in rebus ſecũdi & tertij generis, non erit mortale per ſe loquendo: nam quando aliquid de ſe eſt tantùm veniale, non erit mortale, quantumuis multiplicentur actus, niſi extrahantur ad aliam ſpeciem.

Secundò ſequitur, quòd ſi aliquis Iudex

excom

excommunicatus non toleratus ferat ſententiam, non committit duo peccata mortalia. vnum iniuſtitiæ, alterum inobedientiæ, ſed tantùm vnum iniuſtitiæ, & alterum veniale contra prohibitionem Eccleſiæ.

Ad primum argumentum primæ opinionis reſpondetur, negando minorem, tum etiam quoniam non eſt materia quæ directè & per ſe primò prohibeatur ab Eccleſia.

Ad ſecundum reſpondetur, minorem eſſe veram loquendo de inobedientia formali: ſecunda autem opinio non loquitur in hoc caſu.

Ex dictis conſtat reſolutio alterius quæſtionis, quæ licèt pertineret ad ſequentem diſputationem, tamen hîc breuiùs poterit reſolui, nempe vtrùm fideles ſemper peccent mortaliter, communicando cum excommunicando in rebus prohibitis.

Primò ergo dico, quòd ſi communicet cum illo in rebus ſecundi generis, eſt peccatum mortale ex genere ſuo Dico, *ex genere ſuo*: nam ex paruitate materiæ erit veniale, vt ſi audiret ſimul cum excommunicato non tolerato paruam partem Miſſæ, verbi gratia vſque ad Euangelium, vel illud quod dicitur poſt conſumptionem corporis & ſanguinis Chriſti.

Secundò dico, quòd ſi communicent in rebus ſecundi & tertij generis tantùm eſt veniale, niſi communicent in crimine criminoſo, vel in illis caſibus, in quibus fideles communicando cum excommunicato incurrunt maiorem excommunicationem, vel in contemptum Eccleſiæ; ita D.Tho. in addit. quæ. 23. art. 3. Exemplum primi, præcipitur concubinario ſub excommunicatione latæ ſententiæ, vt expellat è domo concubinam, qui dederit illi auxilium vel fauorem ad eam retinendam peccabit mortaliter, vt decernitur in c. nuper. de ſententia excommunicationis. in 6. & caſus hic etiã habet locum, quamuis talis excommunicatus ſit toleratus, vt ait Soto concl. 3. citata, caſu 1. quia concurrit ad opus quod eſt mortale vel ex natura ſua, vt in exemplo poſito, vel ratione excommunicationis, vt in Doctore qui docet leges, vel Medicinas, Religioſos, qui reliquerunt habitum. Exemplum ſecundi eſt, quando aliquis excommunicatur de participantibus; de contemptu Eccleſiæ, iam patet ex dictis, probatur ergo modò vtrũque dictũm: nam prima communicatio prohibetur ab Eccleſia primò & per ſe; ſecunda verò non. vbi nota primò, quòd loquendo de communicatione cum excommunicato inquantùm eſt prohibita per Eccleſiam, ſolùm habet locum reſpectu non tolerati: nam quamuis aliquando ſit peccatum communicare cum tolerato, non eſt ex vi præcepti Eccleſiaſtici, vt patet ex dubio 1. concl. 4. Nota ſecundò, quòd quando ex nimia & frequẽti communicatione fidelium cum excommunicato in humanis, ſequeretur quòd excommunicatus contemneret excommunicationem, tunc fideles peccarent mortaliter: ſic aliqui viri docti, & in hoc caſu intelligendus eſt Nauar. ca. 27. nu. 30. & nonnulli authores dicentes communicationem cum excommunicato in humanis eſſe peccatum mortale, ſi ſit nimis frequens. Nota tertiò. quòd intra idem genus peccati, magis peccat excommunicatus communicando cum fidelibus, quàm fideles communicando cum ipſo, quoniam hæc prohibitio potiùs eſt impoſita in grauamen ipſius excommunicati quàm aliorum fidelium. Quoniam dictum eſt, excommunicatum peccare mortaliter communicando in diuinis.

DVBITATVR quartò, vtrùm peccet mortaliter recitando diuinum officium cum aliis?

Prima concluſio, ſi recitat illud cum aliis publicè & ſolẽniter, certum eſt apud omnes quòd peccat mortaliter. Difficultas ſolùm eſt quando recitat cum ſocio priuatim; Et hæc tam procedit in tolerato, quàm in non tolerato.

Prima opinio dicit, quòd peccat mortaliter, & hoc quamuis recitet illud non

ex obligatione, ſed ex ſola deuotione. Probatur, hæc communicatio eſt in diuinis, & materia non eſt leuis, ergo, vnde dicit hæc opinio quòd ſicut omittere vnam horam, eſt peccatum mortale, ita etiam erit mortale recitare vnam horam cum ſocio priuatim. Pro hac ſententia citatur Soto d.22. q.1. ar.4. col.7. in fine, & Nauarr. cap.27. nu.36. ad 5. ſed hi authores non explicant vtrùm loquantur quando recitatio fit priuatim vel publicè; tenent tamen eam mordicùs aliqui viri docti.

Secunda opinio dicit, probabilius eſſe quòd ſolùm eſt veniale, ſic aliqui viri doctiſſimi, & apertè ſentit eam Couarruuias c. alma mater. p.1. §.3. nu.8.

Secunda concluſio ſit, hæc opinio videtur mihi probabilior. Probatur: nam Eccleſia primò & directè ſolùm prohibet communicationem in diuinis ſolemnem, nempe in ſacramentis, in Miſſa, in ſepultura, in officio diuino, cùm publicè & ſolemniter celebratur. Hinc ſequitur quòd etiam ſtando in prima opinione dicendum eſſet, quòd non incurrit irregularitatem. Vide dicta infr. p.7. diſp.9. ſect.2. dub. 2. corol.1. Secundò probatur ratione adducta à Couarruuia: nam excommunicato non eſt prohibitum orare, ſicut eſt prohibitum audire Miſſam, ſed ſolùm eſt illi prohibitum ne recitet cum alio, ergo hæc communicatio quando eſt priuatim, non eſt materia grauis, & ex altera parte non eſt primò & directè prohibita, ergo non inducit peccatum mortale; nec valet argumentum, eſt materia grauis quoad omiſſionem vnius horæ ad efficiendum mortale in eo qui recitare tenetur, ergo etiam eſt grauis quantùm ad communicationem; non, inquam, valet: nam Eccleſia primò & directè præcipit recitationem vnius horæ, non autem prohibet primò & directè communicationem recitando priuatim.

Ad argumentum primæ opinionis reſpondetur, quòd Eccleſia ſolùm prohibet directè & per ſe primò cõmunicationem in diuinis ſolemnem, vt dictum eſt.

Dubitatur quintò, vtrùm excommunicatus teneatur abſtinere à communicatione fidelium, etiam cum periculo mortis, vel infamiæ, vel ſuæ ſubſtantiæ, ac rei familiaris?

Pro explicatione tituli quæſtionis ſupponendum eſt primò non eſſe ſenſum, vtrùm pro vitanda morte vel alio damno liceat cõmittere aliquod peccatum mortale vel veniale: certum eſt enim non licere: nam implicat quòd ſit peccatum & ſit licitum; ſed ſenſus eſt, vtrùm imminẽte periculo mortis, vel infamiæ, vel amiſſionis ſuæ ſubſtantiæ, ceſſet obligatio, qua tenetur excõmunicatus abſtinere à communicatione fidelium.

Secundò ſupponendum eſt quòd ſi metus iſte incutiatur in odium fidei, aut in contemptum eccleſiaſticæ poteſtatis & cenſurarum, non excuſat, verbi gratia, hæreticus in odium eccleſiaſticæ poteſtatis minatur excommunicato mortem, niſi celebret, vel communicet cum fidelibus etiam in humanis, potiùs tenetur pati mortem. His poſitis

Prima opinio eſt, quòd tenetur abſtinere in diuinis, & etiam in humanis, non obſtante huiuſmodi periculo. Hanc tenet expreſsè Caieta. 1.2. quæſt.96. ar.4. & 2.2. quæſt.125. art.4. & Adrianus quæſt.3. de clauibus. exceptione 8. Quæ opinio probatur ex c. ſacris. de iis quæ vi metúsve cauſa fiunt, vbi definitur peccaſſe mortaliter quendam, qui metu mortis participauit cum excommunicato, ergo ſupponit quòd à fortiori peccaret mortaliter ipſe excommunicatus communicando cum fidelibus.

Secunda opinio dicit, quòd tenetur abſtinere in diuinis, non in humanis, ita Syluest. verbo, excommunicatio. 5. numer.1. Petrus à Soto quæ.3. de excommunicatione.

Tertia opinio dicit, quòd poteſt communicare in humanis & etiam in diuinis exceptis actionibus ſacramentalibus; ita Couarruuias c. alma mater. p.1. §.2. circa finem. & Soto d.22. q.1. ar.4. circa finem.

Proba

Probatur primò, ius diuinum & naturale eſt, quòd ſacramenta non tractentur irreuerenter, ſed accedere ad ſacramenta in excommunicatione eſt irreuerentia magna, ergo. Minor probatur: nam quamuis aliquis excommunicatus ſit contritus indigne accedit ad ſacramenta propter grauem irreuerentiam, quæ tamen irreuerentia non committitur in aliis actionibus diuinis non ſacramentalibus. Secundò probatur ratione adducta à Couar. quam latiùs ipſe perſequitur in §. 1. num. 1. nempe, communicatio in diuinis eſt prohibita iure diuino, communicatio autem in humanis ſolùm eſt prohibita iure humano, ergo: prima communicatio eſt intrinſecè mala in excommunicato, & per conſequens nullus metus excuſat; quæ ratio etiam probat ſecundam opinionem.

Quarta opinio eſt, quòd excommunicatus ob vitandam mortem, vel grauem infamiam, vel amiſſionem omnium bonorum, vel magnæ partis, vel magnum ſcandalum, licitè poteſt communicare cum fidelibus non ſolùm in humanis, ſed in diuinis, etiam in receptione ſacramentorum; ita Caſtro lib. 2. de lege pœnali. c. vlt. concl. 2. Nauarr. cap. 27. num. 239. Cordub. in Sum. quæſt. 137. dicto 4. & quæſt. 142. imò & D. Tho. 3. p. q. 83. art. 3. ad 2. & ſatis fauet Soto d. 22. quæſt. 1. art. 4. concl. 2. & Ledeſm. 2. p. 4. quæſt. 25. art. 3. in fine. concl. 2. & in hanc magis inclinat Ioannes Gutiertez Canon. q. cap. 1. numer. 40. in fine. & latiùs cap. 13. numer. 21. & 22. & eam tenent communiter Magiſtri, & eſt à nobis amplectenda. Quæ probatur primò: nam lex de conſeruanda vita & fama eſt naturalis; lex autem quòd excommunicatus abſtineat à communicatione, eſt humana. Confirmatur: nam cùm leges humanæ debeant eſſe ſuaues & accommodatæ fragilitati hominum, non eſt credendum quòd Eccleſia velit ſuis legibus obligare fideles cum tanto diſpendio. Secundò: nam lex de integrè confitendo eſt diuina, & tamen ad euitandam mortem, vel infamiam, vel graue ſcandalum poteſt pœnitens tacere aliquod peccatum mortale. Et eſt aduertendum, quartam opinionem æqualiter procedere in excommunicato tolerato, & in non tolerato; ſolùm eſt differentia in actionibus requirentibus iuriſdictionem; in iis enim Iudex excommunicatus non toleratus non poteſt communicare, vnde peccat ferendo ſententiam, & abſoluendo etiam ad euitandam mortem, & talis ſententia vel abſolutio eſt nulla. Hoc tenent communiter Magiſtri: nam iſte vſurpat iuriſdictionem, quod tamen eſt intrinſecè malum, & per conſequens non eſt licitum etiam ad euitandam mortem; ſed hæc ſententia vniuerſaliter intellecta dura mihi videtur, vnde credo quòd in rebus magni momẽti non peccabit mortaliter: nam præſumitur quòd Princeps, ad quem ſpectat conferre iuriſdictionem, & pars ipſa non ſunt inuiti in eo caſu, & ideò Iudex non peccabit mortaliter; excipio ſemper abſolutionem ſacramentalem: nam cùm ſacramentum fruſtretur ſuo effectu, ſemper erit mortale.

Ex dictis primò ſequitur, quòd ſi Religioſus incidit occultè in excommunicationem reſeruatam Papæ, vel ſuo Superiori abſenti, interim dum non poteſt obtinere abſolutionem, poteſt contritus celebrare vel recipere Euchariſtiam, quando reliqui Religioſi recipiunt, & intereſſe choro, ſi ex eo quòd abſtineat, periclitatur eius fama; ita Nauar. cap. 27. n. 239. Cordub. in Sum. quæſt. 142. opinione 3. ſimiliter ſacerdos, qui occulte occidit clericum; ob quod eſt excommunicatus & irregularis, poterit contritus celebrare ſi ex eo quòd non celebret periclitatur eius vita vel fama; ita Nauarr. Corduba, & alij.

Secundò ſequitur, quòd ſacerdos excommunicatus, ſuſpenſus vel interdictus, qui in prædictis caſibus licitè celebrat, nullam incurrit irregularitatem; ita Sylueſt. ver. Euchariſtia. 2. quæſt. 7. nu. 10. Cordub. & alij. Probatur: nam hæc irregularitas ſolùm incurritur propter cele-

brationem, quæ ſit mortale.

Tertiò ſequitur, quòd licèt aliquis cōmi tat peccatum prohibitum iure naturæ, & habens annexam excommunicationem ſi faciat metu mortis, licèt non excuſetur à peccato, non tamen incurrit excommunicationem. Probatur, quoniam hæc pœna eſt inducta iure humano, vt ſi aliquis communicet in crimine crimino ſo habente annexam excommunicationem; item ſi aliquis metu mortis ducit conſanguineam, non incurrit excommunicationem latam in Clement. 1. de conſanguinitate & affinitate. item remigantes in triremibus Turcarum aggredientiū Chriſtianos, dato quòd peccent mortaliter, non tamen incurrunt excommunicationem impoſitam. cap. ad liberandum. de Iudæis. ſi id faciant ad vitandam mortem, vel duriſſima verbera. Ità Nauarr. c. 27. num. 63. in fine. & c. ita quorundam. de Iudæis, notab. 11. nu. 18. Pedraza præcepto 7. interrogat. 29. & communiter Magiſtri. Dixi, *dato quòd peccent*: nam licèt Pedraza & Nauar. dicant quòd peccant mortaliter, nihilominùs Nauar. lib. 3. de reſtitut. cap 4. p. 1. dubitat. 4. in fine. num. 62. Cordub. in Sum. quæſt. 137. poſt 4. dictum: & multi viri docti tenent non peccare, quia ipſi non iuuant directè nec indirectè ad bellum, nec id intendūt ſed ſolùm differunt triremē huc vel illuc, quod de ſe eſt indifferens, & quo poſſent Turcæ bene vti; vnde ſi malè vtantur, ſibi eſt imputandum, quam ſentētiam quia clementior eſt, amplector, & propter eandem rationem infert Cordub. non peccare naucletum, qui timore mortis tranſuehit ad alteram partem fluminis duos procedentes ad duellum; item ſi aliquis compulſus ab alio metu mortis percutiat vel occidat clericum, non incurrit (meo iudicio) excommunicationem Canonis. Probo: nam hæc pœna ſolùm eſt inducta lege humana.

Vltimò ſequitur, quòd fideles à fortiori poterunt metu mortis, vel infamiæ, vel amiſſionis bonorum, vel ſcandali, communicare cum excommunicato etiam nō tolerato, etiam in diuinis, & in receptione ſacramentorum, vt ſi aliquis minetur mihi mortem, niſi ſumam Euchariſtiam de manu ſacerdotis excommunicati non tolerati.

Ad fundamentum primæ opinionis reſpondetur, illum textum loqui de illo, qui communicauit cum excommunicato in crimine crimino ſo & intrinſecè malo. Sic explicat Sylueſt. ver. metus. §. 7. & alij communiter. Ad argumenta tertiæ opinionis.

Ad primum reſpondetur cum Cordub. q. 142. quòd cùm hæc irreuerentia accedendi in excommunicatione ad ſacramēta, ſit de iure humano, ceſſat inſtante prædicto periculo, & hoc dictat ipſum ius naturæ, & diuinum.

Ad ſecundum reſpondetur primò, negando quòd communicatio in diuinis ſit prohibita excommunicato iure diuino, ſed tantùm iure humano, vt dicemus dubio ſequenti. Secundò reſpondetur, dato quòd eſſet prohibita iure diuino, nego quòd non excuſaret prædictus metus: nam præceptum diuinum quando non eſt abſolutum, non obligat cum tanto periculo, vt patet in præcepto confitendi, quod eſt diuinum, & tamen non obligat cum periculo mortis, vel infamiæ; ſic Cordub. q. 137. dicto 4.

DISPVTATIO IX.

De decimo & vndecimo effectu, ſcilicet de prohibitione, qua fideles tenentur non communicare cum excommunicato; & quòd ſi excommunicatus per annum pertinaciter perſeuerauerit in excommunicatione, ſit ſuſpectus de hæreſi.

CIRCA decimum effectū ſupponendum eſt primò, quòd modò tantùm loquimur de communicatione cum non tolerato: nam de communicatione cum tolerato diximus diſputatione præcedenti, dubio primo.

Secundò, reducendum eſt inmemoriā ex diſputatione præcedente, dubio 3. circa finem, quando fideles peccent mortaliter, & quando venialiter communicando cum excommunicato.

Tertiò, ex dictis dubio vltimo præcedentis diſputationis conſtat, quòd metu mortis, vel infamiæ, vel bonorum, poſſunt fideles licitè communicare cum excommunicato etiam non tolerato. Quartò, nota quòd ea, in quibus excommunicati ſunt vitandi, continentur his verſibus:

Si pro delictis anathema quis efficiatur,
Os, Orare, Vale, Communio, Mēſa negatur.

His poſitis

DVBITATVR primò, quæ perſonæ teneantur vitare excommunicatū non toleratum?

Prima concluſio, Epiſcopi, & omnes alij inferiores Papæ non poſſunt licitè communicare cum excommunicato non tolerato, etſi communicent, incurrent minorem excommunicationem; quamuis Epiſcopus verbi gratia, communicet cum excommunicato à ſe. Hæc eſt communis, & eſt optimus textus cap. cùm deſideres, de ſententia excommunic. Probatur, quia lex prohibens communicationem cum excommunicato ad minus eſt lex Papalis, in qua Epiſcopi non poſſunt diſpenſare. Hinc ſequitur à fortiori, quòd non poterit Epiſcopus dare licentiam aliis fidelibus communicandi cum excommunicato etiam ſi ſit excommunicatus à ſe. Quamuis contrarium teneat. Palud. in 4. d. 18. q. 8. art. 2. principali concl. 9. Vnde tota difficultas eſt de Papa, de quo ſit

Secunda concluſio, quāuis Papa peccet communicando cum excommunicato, ſiue à ſe, ſiue ab alio, nihilominùs non incurret minorem excommunicationem; ita Sylueſt. ver. excommunicatio. 5. n. 10. circa finem. Et eſt certa concluſio; nam hæc minor excommunicatio ſolùm eſt inducta lege humana, qua certum eſt Papam non teneri quantùm ad vim coactiuam.

Tertia concluſio, ſi Papa communicet cum excommunicato, vel det aliis licentiam ad communicandum in humanis & diuinis, non peccat; ita Soto d. 22. qu. 1. art. 4. colum. 11. concl. 5. caſu 5. & communiter Magiſtri. Quæ concluſio totaliter eſt contra illos Doctores relatos. ca. 1. diſputat. 1. dub. 6. dicentes aliquam excommunicationem eſſe de iure diuino, & conſequenter non poſſe Papam in hoc diſpenſare, & partim eſt contra Couarru. locis citatis. dub. vlt. præced. diſputat. in 3. opinione, vbi tenet, prohibitionem communicandi cum excommunicato in rebus diuinis eſſe de iure diuino, & conſequenter non poſſe Papam in hoc diſpenſare, atque adeò peccare ſi communicet in diuinis, ſecus ſi communicet in humanis; ſed probatur cōcluſio contrario fundamento: nam ſicut omnis excommunicatio eſt tantùm de iure humano, ita etiā prohibitio excommunicationis cum excommunicato, aliàs non potuiſſet Eccleſia diſpenſare, vt fideles non tenerentur abſtinere in humanis, neque in diuinis ab excommunicatis toleratis, vt oſtendi c. 1. dub. 6. citato. & tenet Soto citatus ibidē, & etiam ſup. caſu 5. citato; ergo poteſt Papa in ea lege diſpenſare. Hinc ſequitur, quòd Papa poteſt diſpenſare cum fidelibus, vt communicent cum excommunicato, & diſpenſare cum excommunicato, vt communicet cum fidelibus; intelligo autem tertiam cōcluſionem, quòd non peccat Papa ſaltem contra legem humanam prohibētem huiuſmodi communicationem, quoniam ſi diſpenſet in hac lege ſine cauſa, licèt ſit valida diſpenſatio, & per conſequens iam non peccabit contra huiuſmodi legē, peccabit tamen contra legem naturalem dictantem quòd legiſlator, nec ſe, nec alium debet eximere à ſua lege ſine cauſa, vt tenet in terminis Mexica difficult. 11. de excommunicat. concl. 2. & ego latiùs tradidi in materia de legibus. 12. quæſt. 96. art. 5. dub. 1. & 97. art. 4. dubio 5. & 7. & ita Couarru. c. alma mater. p. 1. §. 1. num. 1. Et hoc peccatum

catum tantùm erit veniale ceſſante ſcandalo, vt patet ex dictis in materia de legibus. art. 4. citato dubio 7. concl. 3. nam Papa & diſpenſatus per illum non agunt contra legem poſitiuam, ſed contra prædictam legem naturalem; hæc autem lex ceſſante ſcandalo, vel magno detrimento Reipub. ſolùm obligat ad veniale.

Quarta concluſio, ex hoc quòd Papa communicet cum excommunicato, non ideò cenſetur illum abſoluere, niſi id intendat, & declaret eum per hoc haberi pro abſoluto, ita Syluest. verb. abſolutio. 3. n. 7. & Couarru. c. alma mater. p. 1. §. 2. n. 12. Et eſt textus expreſſus Clementina vnica, de ſententia excommunicationis. §. ſi ſummus Pontifex.

Quinta cõcluſio, licèt Papa poſſit hoc modo abſoluere excommunicatum, quia non tenetur ſeruare formam à iure ſtatutam; Prælati tamen inferiores non poſſunt, quia ſeruare tenentur formam iuris.

Iam ſigillatim explicandi ſunt illi verſus relati in 4. notabili. de quibus tractat Soto d. 22. q. 1. art. 4. Nauar. cap. 27. num. 20. & latè Syluest. ver. excommunicatio. 5. n. 2. De prima particula, ſcilicet *os*,

Dvbitatvr ſecundò, Quid prohibeatur per illam? Reſpondetur, quod per hanc particulam denotatur quòd non poſſumus alloqui excommunicatum, nec per verba, nec per nutum, nec per literas miſſas, nec receptas, nec amplexando, vel oſculando in ſignum amicitiæ, neque etiam mittendo, nec recipiendo munera; vnde ſi excommunicatus mittat munera, non poſſunt retineri, ſed vel remittantur illi ad confuſionem eius, & ruborem, vel mittantur ad eius vxorem, vel dentur pauperibus; ita Syluest.

Secunda particula eſt, *orare*. Pro cuius declaratione ſupponendum eſt primò, duplicem eſſe orationem, ſcilicet publicam & priuatam. Orationes publicæ ſunt, quæ dicuntur à miniſtris Eccleſiæ, nomine Eccleſiæ, nempe officia & orationes quæ continentur in Miſſali, Breuiario, & Pontificali, & alibi ad vſum ordinum, vel aliorum ſacramentorum, vel ad horas Canonicas, vel ad Litanias, Reſponſoria Eccleſiæ, vel ad res ſacramentales, vt quæ dicuntur in ſolemnibus conſecrationibus Epiſcoporum, templorum, altarium, ornamentorum, ſacrarum virginum, in benedictione aquæ, & cætera, de quo vide Nauar. cap. 27. num. 36. Secundò, nota quòd orationes approbatæ ab Eccleſia, vt dicantur à ſuis miniſtris, dicuntur orationes publicæ, licèt non ſint ſpecialiter inſtitutæ & ordinatæ ab Eccleſia: nam illa approbatio eſt tacita inſtitutio, vt illa collecta, *& famulos tuos*, quæ communiter dici ſolet; & ita tenent communiter omnes, quidquid Soto d. 22. qu. 1. art. 1. colum. 12. dicat eſſe probabile, quòd ſacerdos in collectis orat vt perſona particularis, & conſequenter quòd poteſt orare pro excõmunicatis non toleratis. Oratio autẽ priuata eſt, quæ fit à perſona priuata, vt eſt perſona particularis, & non nomine Eccleſiæ, vt quando quis ex ſua deuotione recitat Roſarium, vel Pſalmos pœnitentiales, & etiam benedictio menſæ, & quando pulſatur *à las aue marias*. Tertiò, nota quòd orationes, Miſſæ & Breuiarij & officia ibi contenta poſſunt aliquando dici à perſona particulari, vt eſt perſona particularis: poteſt enim laicus dicere officiũ diuinum Miſſæ, & horas Canonicas, non ex obligatione, nec iuuando alium qui recitet vt Miniſter Eccleſiæ, ſed ex ſola deuotione.

Vtrùm verò orationes & officia publica dicta à merè laico nomine Eccleſiæ ſint orationes publicæ, & ſuffragia communia Eccleſiæ? Soto d. 13. q. 2. art. 1. verſicul. 2. ex iis conſequitur, tenet quòd non. Sed oppoſitum eſt probabilius, ita Nauar. lib. 2. de reſtitutione. cap. 2. num. 255. & citat Couarru. & Nauar. qui id tenet ca. 27. n. 176. in fine. Dixi, *nomine Eccleſiæ*: nam ſi laici in ſuis confraternitatibus cantent Pſalmos vel Litanias, non dicitur officiũ diuinum, vt ait Nauar. ibidem. Litaniæ autem quæ fiunt cum crucibus, & eccleſiaſtica ſolemnitate, ſcilicet cum cruce eleuata

eleuata & ſuperpelliceis, & ordine procedendi, ſunt officia diuina, vt tradit ibidem Nauarr. & Cordub. in Sum. quæſt. 187. puncto 3. circa finem. His poſitis

Dubitatur tertiò, in ordine vtrū ſit licitum fidelibus orare pro excommunicato non tolerato?

Prima concluſio, licitum eſt orare pro illo oratione priuata. Hæc recipitur communiter, vt ait Couarru. c. alma mater. p. 1. §. 6. num. 4. concl. 6. Soto d. 22. qu. 1. art. 1. Et probatur: nam licèt Eccleſia poſſit priuare excommunicatum orationibus priuatis fidelium, non tamen reperitur textus, in quo id prohibeat. Vnde tota difficultas eſt de oratione publica.

Prima opinio tenet quòd licitè poteſt ſacerdos nomine Eccleſiæ orare oratione publica etiam, in Miſſa pro excommunicatis etiam non toleratis, dummodò id faciat generaliter, & non in particulari, nominando aliquem ſic excommunicatum, & dicit quòd eodem modo poteſt orare pro hæreticis, verbi gratia, pro hæreticis Germaniæ, aut Flandriæ, addit tamē quòd huiuſmodi oratio non fit pro excommunicatis tanquàm pro membris Eccleſiæ, ſed vt Dominus dignetur illos reducere ad Eccleſiam. Hanc tenet Sylueſt. ver. excommunicatio. 1. num. 2. & ver. Miſſa. 1. quæſt. 8. p. 4. Couarru. ſup. nu. 3. poſt quartam concluſionem. Nauar. tract. de oratione. cap. 19. concl. 6. num. 70. & D. Tho. in 4. d. 18. q. 2. art. 1. ad 1. nam licèt à nōnullis Thomiſtis explicetur quòd loquitur de oratione priuata, ſed ex contextu conſtat apertè eum loqui de ſuffragiis generalibus Eccleſiæ.

Secunda ſententia eſt oppoſita, quam tenet Soto ſup. colum. 12. & art. 4. colum. 7. & lib. 9. de iuſt. q. 2. ar. 2. ad 3. Palud. in 4. d. 18. qu. 1. concl. 2. Angel. ver. excommunicatio. vlt. n. 15. Ledeſm. 2. p. 4. q. 23. art. 1. dubio penult. Medin. in Sum. lib. 1. cap. 11. §. 1. & communiter Magiſtri.

Sit ſecunda concluſio, hæc opinio eſt longè probabilior, imò aliqui viri docti dicunt primam non eſſe probabilem, nec ſecuram. Hæc opinio quātùm ad excommunicatos fideles probatur: nam Eccleſia per excommunicationem priuat illos cōmunibus ſuffragiis, & per conſequēs prohibet fidelibus, ne ea applicent illis, ergo quamuis orent in generali, faciunt contra intentionem Eccleſiæ, admittendo eos ad participanda illa ſuffragia, à quibus per Eccleſiam ſunt excluſi. Quantùm ad hæreticos verò ſpecialiter probatur ſecundò: nam ſuffragia communia ſolùm applicantur membris Eccleſiæ. Tertiò quoniam ſi id liceret, Eccleſia frequentiùs id faceret, & tamen non facit niſi ſolùm feria ſexta hebdomadæ ſanctæ; tunc autem id facit, vel diſpenſando in ſua lege, vel abſoluendo pro tunc excommunicatos quātùm ad hunc effectum, ad denotandum infinitam virtutem ſanguinis Chriſti effuſi pro omnibus. Ex quo ſequitur quòd nec hanc orationem compoſitam ad hūc effectum, qua vtitur Eccleſia in iſto die, licet facere pro iſtis excommunicatis alio tempore anni, quidquid dicat Nauarr. in c. quando. de conſecrat. d. 1. c. 19. concl. 6. num. 71.

Quartò probatur: nam quando in aliquibus Eccleſiis fit mentio de hæreticis, excepto die Veneris ſancti, petitur vt confundantur à Deo. Vltimò probatur ex can. ſiquis Epiſcopus. el 3. 11. quæſt. 3. vbi dicitur non eſſe obediendum Epiſcopo vel Abbati præcipienti cantare Miſſas pro hæreticis; vnde ſi in aliqua Religione præcipiatur quòd dicantur Miſſæ pro reductione hæreticorum, non eſt ſenſus quòd directè offerantur pro ipſis hæreticis, vel infidelibus; ſed duplex eſt ſenſus. Primus, quòd Miſſæ, quatenus ſunt opera ſpecialia & priuata, id eſt, ille actus celebrandi Miſſam, prout eſt actus perſonalis, applicetur illis tantùm quoad impetrationem, vt conuertantur, iuxta id quod tradit Nauar. cap. 27. num. 36. ad 1. ſecundus ſenſus eſt, quòd Miſſæ dicantur pro iis, qui incumbunt eorum conuerſioni, vt dignè & fructuosè exequantur ſuum munus; & hic ſenſus magis placet. Præ-

tercà licitū eſt orare publica oratione, & offerre Miſſas pro ſalute Germaniæ & Angliæ, intelligendo pro multis Catholicis ibi exiſtentibus.

Ex dictis ſequitur, non eſſe illicitum inſtituere Capellanias, in quibus dicantur Miſſæ pro conuerſione hæreticorum & aliorum infidelium, iuxta ſenſus prædictos; neque hoc eſt contra Sotum in 4. d. 11. quæſt. 2. art. 7. ad 2. vbi reprobat conſuetudinem offerendi Miſſas pro conuerſione infidelium; & lib. 9. de iuſt. q. 2. art. 2. ad 3. vbi ait, quòd eſt error inſtituere capellaniam pro conuerſione infidelium: loquitur enim Soto de Miſſis directè oblatis quantùm ad ſatisfactionem pro infidelibus.

Tertia concluſio, qui oraret publica oratione, vel offerret ſacrificium Miſſæ pro non tolerato, peccaret mortaliter; ita Soto art. 4. citato. colum. 7. & alij. Probatur: nam violat præceptum Eccleſiæ in re graui.

Loquendo autem de infidelibus, qui non ſunt baptizati, Soto 9. de iuſt. quæſt. 2. art. 2. ad 3. & aliqui viri docti etiam ex iis qui impugnāt primam opinionem, dicūt quòd eſt licitum orare pro illis oratione publica, quoniam Eccleſia non poteſt iſtos punire ſicut hæreticos baptizatos.

Quarta concluſio, licèt hæc ſententia ſit probabiliſſima; oppoſitum tamen iudico probabilius cum Nauar. tract. de oratione. c. 19. concl. 6. num. 67. & 72. Petro de Soto lect. 3. de Purgatorio, Oſio de confeſſione fidei. cap. 41. & aliquibus viris doctiſſimis. Probatur primo: nam huiuſmodi infideles non ſunt membra Eccleſiæ, ſuffragia autem communia Eccleſiæ, quatenus communia ſunt, ſolùm ordinantur per ſe & directè ad fideles, qui ſunt membra Eccleſiaſticæ communitatis. Secundò: nam Eccleſia eo ipſo quòd ſolùm orat pro infidelibus in die Veneris ſancti, tacitè & virtualiter prohibet ſuis miniſtris, ne ſæpiùs orent pro illis oratione publica.

Ad fundamentum in contrarium reſpondetur, Eccleſiam in hoc non punire directè infideles, ſed tanquàm domina & diſpenſatrix communium ſuffragiorum prohibet ſuis miniſtris, ne orent pro illis.

Ex dictis ſequitur, certum eſſe, quòd ſi Rex vel Epiſcopus eſſent excommunicati non tolerati, non eſſent nominandi in Canone Miſſæ, vt ait Soto d. 22. q. 2. ar. 1. colum. 12.

Dvbitatvr quartò, vtrùm qui publica oratione orat pro excommunicatis non toleratis incurrat minorem excommunicationem? Nauar. cap. 27. num. 36. tenet quòd ſic, quia cenſet hoc eſſe participare & communicare cum excommunicato.

Sit concluſio, quamuis peccet mortaliter, vt dixi, non tamen incurrit minorem excommunicationem. Sic tenent aliqui viri docti, & probatur: nam orare pro excommunicato, non eſt communicare cum illo, quia non eſt orare cum illo, nec coram illo, vt dicunt Caietan. & Sylueſt. ſtatim citādi. Hinc ſequitur, quòd licèt tertium dubium & duo ſequentia communiter tractentur à Doctoribus in expoſitione huius particulæ, *orare*, tamen reuerà propriùs pertinent ad ſecundum excommunicationis effectum, qui eſt priuari ſuffragiis Eccleſiæ. Vnde ille ſolùm communicat cum excōmunicato in oratione, qui ſimul cum eo orat, vel audit officia diuina, vt aduertit Caieta. in Sum. ver. excommunicatio. circa finem. §. illicita autem. & clarè ſentit Syluest. ver. excommunicatio. 5. n. 2. particula, *orare*.

Dvbitatvr quintò, vtrùm ſacerdos in Memento Miſſæ poſſit orare pro non toleratis?

Prima opinio eſt affirmatiua; ita Syluest. ver. excommunicatio. 1. nu. 2. & ver. Miſſa. 1. quæſt. 8. Nauar. tract. de oratione. ca. 19. concl. 6. nu. 71. Tabien. ver. excommunicatio. 1. n. 5. Couarru. cap. alma mater. p. 1. §. 6. num. 4. concl. 7. idem videtur tenere Armilla ver. excommunicatio. num. 4. & Soto d. 22. quæſt. 1. art. 1. colum.

colum. 12. Palac. in 4. d. 18. diſput. 5. & eam ampleċtūtur expreſsè multi viri doċti. Fundamentum eſt, quòd ſacerdos, in Memento orat vt perſona particularis.

Secunda opinio eſt negatiua, ita Ledeſ. 2. p. 4. qu. 25. art. 1. in fine. Magiſter Cano, & Medina in Sum. lib. 1. ca. 11. §. 1. & aliqui Magiſtri. Fundamentum eorum eſt, quòd ſacerdos etiam in Memento orat vt perſona publica; quod probatur primò: nam Memento eſt pars Miſſæ, ſed quælibet pars Miſſæ celebratur à ſacerdote tanquàm à perſona publica, ergo. Conſequentia cum minori patet; maior autē probatur primò, quia non eſt poſitum in voluntate ſacerdotis relinquere Memento, ſed ex inſtituto Eccleſiæ tenetur vtrūque facere ſacris veſtibus indutus. Secundò ex primis verbis ipſius Memento: dicit enim *Memento Domine famulorum, famularūmque tuarum*, ſcilicet eas quas mētaliter hîc commemorauero, ſed in perſona Eccleſiæ dicit illa verba vocalia, *Memento Domine*, &c. ergo etiam in perſona Eccleſiæ orat mentaliter. Tertiò: nam finito Memento, dicit ſacerdos vocaliter, *& omnium circunſtantium, pro quibus tibi offerimus*, &c. vbi coniunċtio, *&*, denotat copulationem circunſtantium quantùm ad orationem & oblationem pro circunſtantibus, cum illis quorum meminit in Memento, ſed certum eſt, quòd pro circunſtantibus orat vt perſona publica, ergo etiam in Memento; & ſimiliter non offert ſacrificium vt perſona priuata, ſed vt publica, ergo. Si obiicias, ex hoc quòd Eccleſia relinquat in libertate ſacerdotis quòd in Memento oret pro iis vel illis, ſequi quòd oret vt perſona priuata. Reſpōdeo negando ſequelam, ſicut ex hoc quòd relinquat in voluntate ſimplicis ſacerdotis non Parochi quòd offerat Miſſam pro iis vel illis, non ſequitur quòd offerat vt perſona particularis.

Tertia opinio eſt quorundam recentiorum, qui nituntur concordare prædiċtas duas opiniones: dicunt enim quòd ſacerdos in Memento poteſt dupliciter orare. Primo modo, vt miniſter Eccleſiæ intendens applicare illis ſacrificium, & orationes, quæ dicuntur in Miſſa, & in hoc ſenſu habet verum ſecunda opinio. Secundo modo poteſt aſſumere aliquam partem illius Memento, in qua oret tanquàm perſona particularis, non intendēs applicare illis ſacrificium, nec orationes Miſſæ, ſed ſolùm commendare eos Deo, & hoc modo habet verum prima opinio: nam hoc modò etiam extra Memento in reſiduo Miſſæ poſſet ſacerdos eleuare cor ad Deum, & orare pro excommunicatis etiam non toleratis, & quando orat in Memento hoc ſecūdo modo pro excommunicatis, eùm finito Memento, dicit, *pro quibus tibi offerimus*, &c. debet habere formaliter vel virtualiter intentionem offerendi ſacrificium pro illis tantùm pro quibus poteſt & debet ſecūdùm ordinem præſcriptum ab Eccleſia.

Hæc opinio placet mihi; ſed ego addo quòd qui non habet aliam intentionem ſpecialem præter illam quam intendit Eccleſia, iſte orat in Memento vt perſona publica, & per conſequens nō poteſt orare pro excommunicatis non toleratis, vt dicit ſecunda opinio: nam quamuis Eccleſia permittat quòd ſacerdos poſſit orare in aliqua parte ipſius Memento vt perſona particularis, nihilominùs præcipit quòd non prætermittat ibi orare vt perſona publica, vt conſtat ex verbis vocalibus antecedētibus & conſequentibus ipſū Memento; vnde abſolutè loquendo tenenda eſt ſecunda opinio.

Dvbitatvr ſextò, vtrùm ſit licitum orare publica oratione pro excommunicatis toleratis?

Partem affirmatiuam tenet Nauar. cap. 27. num. 36. quem ſequuntur pauci quidam recentiores. Probatur primò: nam poſt Concilium Conſtantienſe poſſunt fideles communicare in humanis & diuinis cum excommunicatis toleratis. Secundò: nam huiuſmodi excommunicatis poſt Concilium Conſtantienſe non denegatur eccleſiaſtica ſepultura.

Pars negatiua eſt longè probabilior, quam tenet Soto d. 22. quæſt. 1. art. 4. columna 7. Couarru. cap. alma mater. p. 1. §. 6. num. 4. & alij ab eo citati, & communiter Magiſtri. Probatur efficaciter, Eccleſia priuat huiuſmodi excommunicatos communibus ſuffragiis taliter quòd reddit eos inhabiles ad illa participanda, ergo miniſtri Eccleſiæ non poſſunt licitè illa offerre intentione Eccleſiæ pro excommunicatis etiam toleratis. Secundò: nam aliàs ſimiliter liceret offerre ſacrificium Miſſæ pro huiuſmodi excommunicatis.

Ex dictis ſequitur quòd non licet publica oratione pro excommunicatis etiam non denunciatis, vt patet ex dubio tertio.

Ad primum reſpondetur primò, quòd orare pro excommunicato non eſt participare cum illo, vt patet ex dubio 4. & cùm ex alia parte obſtet prohibitio Eccleſiæ vetantis orare pro excommunicatis, ideò Decretum Conſtantienſe non eſt extendendum ad orationem pro excommunicatis toleratis. Secundò reſpondetur, quòd licèt daremus quòd orare pro excōmunicato eſſet participare cum illo, non liceret orare pro tolerato: nam Decretum Conſtantienſe non eſt factum in fauorem excommunicatorum, ſed aliorum fidelium, & quoniam oratio directè ordinatur in vtilitatem eius pro quo oratur, ideò oratio non poteſt fieri pro tolerato. Per hæc patet ad ſecundum, quòd non licet ſepelire in loco ſacro excommunicatum toleratum, antequàm abſoluatur: nā hoc directè cederet in fauorem & maximum honorem ipſius excommunicati. Præterea probatur ex cap. à nobis. el 2. de ſententia excommunicationis. vbi dicitur non eſſe communicandum mortuo, cui non eſt communicatum viuo.

Neque obſtat primò, quod alij dicunt, nempe hoc potiùs cedere in fauorē ipſorum miniſtrorum propter eleemoſynas quas recipiunt ex officio ſepulturæ: nam ex hoc ſequeretur, quòd etiam eſſet licitū miniſtris offerre publica ſuffragia & ſacrificia pro excommunicatis toleratis.

Neque obſtat ſecundò quòd Nau. c. 27. n. 36. ad 2. ſignificet cōſuetudinem eſſe in contrarium: nam alij viri docti & multùm practici dicunt ſe nullibi vidiſſe talē conſuetudinem. Vide dicta diſput. 4. dub. vlt. Et quoniam, vt dictum eſt dubio quarto, communicare in oratione cum excommunicato eſt ſimul cum eo orare vel audire officia diuina, ideò

Dubitatvr ſeptimò, vtrùm ſit licitū fidelibus communicare cum excommunicato non tolerato in orationibus, vel officiis diuinis? Dico, *non tolerato*: nam cum tolerato licitum erit, ſi ipſe ſit paratus, vel ſe ingerat, iuxta dicta diſput. 8. dub. 1.

Sit prima concluſio, quòd non eſt licitū, quamuis ipſe excōmunicatus non toleratus ſit paratus, vel ſe ingerat, vnde fideles non poſſunt ab eo audire Miſſam, vel alia officia diuina, nec poſſunt coram eo ſacerdotes dicere Miſſam, nec alij miniſtri dicere alia officia diuina, nec fideles intereſſe cū eo Miſſæ, aut diuinis officiis. Hæc concluſio eſt de mente Caiet. in Sum. ver. excōmunicatio. circa finem. §. illicita tamen. Soti d. 22. q. 1. art. 4. col. 7. & aliorum Doctorum, ſed partim eſt contra Durandum dicentem quòd audire Miſſam ſemel cum excommunicato non eſt communicare cū illo; verùm hæc ſententia eſt ſingularis e cōtra cōmunem Doctorum: nam omnes qui aſſiſtunt Miſſæ, communicāt in eodem n. ſacrificio, & cum eodem n. miniſtro ſacrificante; ſimiliter non poſſumus intereſſe cum illo in proceſſionibus, licèt vnus ſit in principio, & alter in fine proceſſionis extenſæ per duo milliaria; ita Caiet. ſup. Nec poſſumus recitare cū eo alternatim. Sed circa concluſionem hanc aliqua ſunt notanda.

Primò, quòd ſi ego audio Miſſam in vna capella, & excommunicatus non toleratus audiat aliam Miſſam in alia capella eiuſdē templi, non communico cum illo, ſi quidē nō audimus eandē Miſſam, & propter hāc rationem idē dicēdum eſt quādo audimus diuerſas Miſſas in eodem templo, licèt nō ſit in diuerſis capellis, imò idē dicūt aliqui

viri

viri docti, ſi intra eandem capellam eſſent diuerſa altaria, in quibus ſimul celebrarentur diuerſæ Miſſæ, hoc autem intelligendum eſt quando non toleratus nullo modo attendit alteri Miſſæ: nam ſi attenderet, vt ſolent facere fideles, quando ſimul dicuntur coram illis diuerſæ Miſſæ, tunc alij fideles dicerentur communicare cum illo, & credo quòd ad euitádum hoc inconueniens Doctores loquuntur communiter quando excommunicatus audit vnam Miſſam in vna capella, & ego audio aliam in alia capella.

Secundò nota quòd ſi dum celebrantur Miſſæ, vel alia officia diuina, non toleratus ingreditur Eccleſiam, non vt interſit diuinis officiis, ſed vt illac tranſeat ad alium locum, licèt quando tranſit genu flectat, & breuiter oret priuata oratione, nec clerici celebrantes, nec fideles audientes communicant cum excommunicato; ita Caiet. ſupr. Nauarr. c. 27. num. 34. Soto ar. 4. citato. colum. 8. & alij, quamuis contrarium teneat Palat. in 4. d. 18. diſp. 3. colum. 31. idem eſt ſi tempore quo celebrātur diuina officia, exiſteret ibi excommunicatus non āttendens ad officia, ſed tractans aliud negotium, vel ſi ſit in angulo templi non attendens ad officia diuina, ſed ſedens, vel fortè exercens ſuam artem; idem etiam eſt, ſi notorius percuſſor clerici confugiat ad Eccleſiam, & ibi commoretur ne capiatur à Iudice, & remaneat in loco ſeparato Eccleſiæ, quantùm commodè fieri poſſit non attendens ad officia diuina, ita Palud. in 4. d. 18. q. 6. ar. 1. in fine. & Tabiena ver. excommunicatio. 8. nu. 3. ſimiliter ſi tempore quo non celebrantur officia diuina, excommunicatus non toleratus, & alius non excommunicatus, ingrediantur ſimul Eccleſiam, & ibi ſimul tempore orent, & recitent etiam horas Canonicas priuatim tamen & ſeorſum vnus ab altero, non cenſentur communicare, & ideò licitè poſſunt id facere; ita Caiet. & Soto. Patet: nam excommunicato non eſt prohibitus ingreſſus Eccleſiæ etiam ad orandum oratione priuata, vnde ſacerdos excommunicatus non toleratus licitè poteſt recitare horas Canonicas intra Eccleſiam tempore quo non celebrantur officia diuina. Hinc etiam fit quòd qui ſimul cum non tolerato ingrederetur Eccleſiam, vt acciperet aquam benedictam, & adoraret Euchariſtiam reſeruatam in altari, non cenſebitur communicare cum illo.

Secunda concluſio, non eſt licitum fidelibus communicare cum excommunicato non tolerato etiam in orationibus priuatis, verbi gratia, recitare Pſalmos pœnitentiales alternatim ex deuotione, verùm circa hoc notandum eſt ex Caietano, quòd non cenſetur quis communicare cum excommunicato in orationibus priuatis propter loci propinquitatē, verbi gratia, pulſatur *à las aue marias*, & fideles recitant ſimul in eodem loco cum excommunicato ſalutationem Angelicam, non communicant cum illo, atque adeò licitè recitant: nam hæc oratio non eſt communis, ſed priuata; ita Caieta. ſup. Vnde impropriè loquitur Nauar. c. 27. nu. 36. ad 5. dum ait, quòd non peccat mortaliter qui communicat cum excommunicato oratione priuata, qualis eſt oratio Angelica, matutina, vel meridiana, meliùs dixiſſet quòd non peccat nec venialiter, quia in hoc non communicat cum excommunicato; aſſiſtere autem ſimplici benedictioni menſæ, quamuis non ſit communicare in oratione publica, eſt tamen communicare in priuata, ſi excommunicatus reſpondeat; idem dico quando non toleratus comitaretur Euchariſtiam cùm defertur ad infirmos, & recitātur aliqui Pſalmi ad libitum ſacerdotis, non officium ordinatum, vnde tunc ſi aſſiſtat non toleratus, progrediendum eſt ſilentio ſine vllis precibus, ne excommunicatus reſpondeat ſimul cum reliquis fidelibus; ſic Palat. in 4. d. 18. diſp. 3. colum. 31.

DVBITATVR octauò, quid faciendum eſt, ſi tempore quo in Eccleſia celebrantur Miſſæ & officia diuina, ingreditur non toleratus ad aſſiſtendum ibi?

Prima concluſio, fideles aſſiſtentes debent illum precibus expellere, vel ſi preces non ſufficiant, expellant vi, dummodò id fiat ſine ſcãdalo & percuſſione, &. ſi opus fuerit, inuocato etiam auxilio brachij ſecularis, dummodò caueatur effuſio ſanguinis; ſi autem non poſſit commodè expelli, debent fideles exire ab Eccleſia. Sed quid facient miniſtri Eccleſiæ?

Secunda concluſio, relinquant officia diuina, in quacunque parte officiorum id contingat; vnde, vt refert Cordub. in Sum. qu.... ceſſauit quædã proceſſio generalis, cui volebat intereſſe Prætor, qui clericum publicè coniecerat in carcerem. Si autem dicatur Miſſa, & nondum ſit incœptus canon, qui incipit, *A te igitur*; omnes, conueniunt Miſſam eſſe relinquẽdam; at verò ſi incœptus eſt canon, nonnulli dicunt quòd poteſt ſacerdos proſequi vſque ad conſumptionem ſacramenti cum vno tantùm miniſtro; facta autem conſumptione moneat iterum excommunicatum vt exeat, quòd ſi noluerit, pergat ſacerdos in ſacriſtiam, & ibi perficiat reliquum Miſſæ; ita Syluest. ver. excommunicatio. 5. num. 3. vbi citat alios, tenet etiam Nauar. c. 27. num. 34. Sed probabilius eſt, quòd ſi nondum eſt incœpta conſecratio, debet ſacerdos ceſſare, quia ſacrificium non incipit ante conſecrationem, vnde de illa parte Canonis antequàm incipiat conſecratio, eadem ratio videtur ſicut de præcedente parte Miſſæ; ſi verò incœpta eſt conſecratio, proſequatur modo tradito à Syluestro, quia magis vrget diuinum præceptum de integritate ſacrificij, quàm humanum de vitandis excommunicatis; ita Soto d. 22. qu. 1. art. 4. colum. 8. & expreſsè etiam Nauar. tract. de oratione. notab. 16. numer. 58. Idem tenet Innocentius, quem refert & videtur ſequi Armil. ver. excommunicatio. numer. 29. & tenent alij multi viri grauiſſimi. Quòd ſi non ſit ſacriſtia, vel locus occultus, vbi ſacerdos dicat ea, quæ ſequuntur poſt conſumptionem ſacramẽti, relinquat ea, quia maior eſt obligatio vitandi excommunicatum, quàm ſiniendi illud paruum. Sic multi viri docti.

Tertia concluſio, ſi clericus celebret vel celebrare faciat Miſſam, vel alia officia diuina coram non tolerato, præter minorem excommunicationẽ incurret etiam ſuſpenſionem ab ingreſſu Eccleſiæ, ſi ſcienter id faciat. c. Epiſcoporum. de priuilegiis. in 6. & ſi durante ſuſpenſione celebret intra Eccleſiam, manet irregularis. c. is cui. de ſentent. excommunicationis. in 6. Dixi, *intra Eccleſiam*: nam ſi celebret ſub dio, vel in tentorio, vel in ſacello non erecto authoritate Epiſcopi, non ſit irregularis, bene tamen ſi intra Eccleſiam etiam non conſecratam; ita Ledeſma, Mexica difficult. 8. de interdicto. & Nau. c. 27. num. 170. Verum eſt, quòd hæc ſuſpenſio & irregularitas ſolùm habent locum in clerico exempto à iuriſdictione ordinaria, vt tradit Nau. c. 25. nu. 94. nam dictum c. Epiſcoporum. conditum eſt in odium exemptorum.

Hîc tractanda erat illa quæſtio, quando fideles peccent mortaliter, & quando venialiter communicando cum excommunicatis, niſi iam eſſet tractata diſput. præced. dub. 3. in fine. & dub. 4.

Tertia particula eſt, Vale. DVBITATVR nonò, quid prohibeatur per illam?

Dico primò, quòd prohibetur ne excommunicatum non toleratum ſalutemus cum verbo aut ſcripto, nec reſalutemus eum nos ſalutantem, poſſumus tamen dicere, *Deus te illuminet.* ſic Antonin. 3. p. tit. 25. c. 2. in principio. Soto d. 22. q. 1. ar. 4. concl. 3. & omnes. Aliqui etiam dicunt, quòd non licet caput eis detegere, nec aſſurgere, quia hæc ſunt ſalutationis indicia, vnde per hæc incurritur excommunicatio minor; ita Syluest. ver. excommunicatio. 5. §. 1. vbi citat Palud. Alij verò dicunt oppoſitum, quoniam ius ſolùm vetat, *Nec aue ei dixeritis*, quod ſignificat verbalem ſalutationem, nullum autem ſignum

gnum præter verba natura ſua eſt inſtitutum ad ſalutandum, ſed ex accommodatione vſus. Præterea: nam pœnæ ſunt reſtringendæ, hoc tenet Angel. ver. excommunicatio. 8. n. 4. Tabiena eodem num. 5. Maior in 4. d. 18. qu. 2. Palar. eadem d. diſputat. 3. colum. 32. Soto ſup. & Mexica. difficult. 10. de excommunicat. caſu 4.

Dico ſecundò, hoc iudico probabilius, dummodò non fiat animo ſalutandi, nec reſalutandi, ſed ne ſe oſtẽdat inurbanum; ita Enr. lib. 13. cap. 7. num. 3. lit. N. & c. 22. in fine. Nauar. ca. 27. nu. 10. & poteſt ſi velit, dicere, *Deus te illuminet*.

Dico tertiò, quòd ſi verè intendat ſalutare, incurret minorem excommunicationem, & hoc modo poſſunt explicari Syluest. & Palud.

Dico quartò, etiam tenendo quòd non licet caput detegere excommunicato, ſi ego ſubitò non aduertens de excommunicatione, quamuis habitu ſciam aliquem eſſe excommunicatum, tego illi caput, non pecco, neque incurro minorem excommunicationem; ita Syluest. ſuprà, num. 26. §. 17. quia iſte actus non eſt plenè deliberatus.

Quarta particula eſt *communio*. DVBITATVR decimò, quid prohibeatur per illam?

Reſpondetur, quòd prohibetur omnis communicatio in ſacramentis, in orationibus etiam priuatis, in contractibus humanis, & etiam in habitatione. De ſacramentis & oratione iam dictum eſt.

Circa contractus nota primò, quòd ſunt validi, vt diximus diſp. 6. dub. 6.

Secundò nota, quòd non licet contrahere cum famulis excommunicati non tolerati, vt vendendo, vel emendo, ſi contrahant eius nomine, niſi in caſu quo liceret contrahere cum ipſo excommunicato, nempe in neceſſariis ad vitam; ita Syluest. ver. excommunicatio. 5. nu. 12. & aliqui viri docti.

Circa habitationem nota, quòd intelligitur de habitatione in eadem domo, quando eſt pro eodem negotio; at verò pro diuerſis negotiis licitum eſt habitare cum excommunicato in eadem domo, imò in eadem camera, dummodò non dormiant ſimul in eodem lecto, nec comedant in eadem menſa, nec loquantur inter ſe; ſic Angel. ver. excommunicatio. 8. num. 4. Syluest. ſup. num. 3. Armil. verb. excommunicatio. num. 42. Tabien. verb. excommunicatio. 8. nu. 6. & Magiſtri.

Quinta particula eſt *Menſa*. DVBITATVR vndecimò, quid prohibeatur per illam?

Dico quòd prohibetur comedere ſimul in eadem menſa, & dormire in eodem lecto, ſecus in eadem camera, ſi menſa & lectum ſint diuerſa, & non ſumus ambo inuitati ad idem conuiuium; ita Syluest. Tabien. & Armil. vbi ſup. Et nota, quòd non tam eſt conſideranda vnitas materialis menſæ, quàm vnitas moralis menſæ, ſeu prandij, ad arbitrium viri prudentis.

Hinc ſequitur primò, quòd ſi in aliquo hoſpitio ſit aliqua menſa mediocris longitudinis, & in vna parte menſæ comedat excommunicatus non toleratus, & in altera parte comedat alter non excommunicatus in eodem tempore nullam facientes ſocietatem, ſed vnuſquiſque per ſe, non cenſentur communicare in menſa, quamuis iidem cibi apponantur illis, quia illa ſunt veluti diuerſa prandia; ſic aliqui viri docti. Dixi, *mediocris longitudinis*: nam quando menſa eſt paruula, cẽſebitur communicatio in menſa.

Secundò ſequitur, contingere poſſe quòd menſæ ſint materialiter diuerſæ, & nihilominùs ſit communicatio in menſa, vt ſi multi inuitati ad idem conuiuium comedant in diuerſis menſis intra idem cubiculum, imò etiam in diuerſis cubiculis, quia vnum non capit omnes conuiuas; vnde ſi ibi eſſet aliquis excommunicatus non toleratus, reliqui deberent ſurgere à prandio, ſi ipſe non ſurgit; ſic Anton. Syluest. & alij citati dubio præcedenti, quia moraliter reputatur eadem menſa. Et hoc ſecũdum corollarium intelligitur quãuis ſeruiant diuerſi miniſtri, & ponantur diuerſi

uerſi cibi excommunicato, & reliquis vt patet in refectorio Religioſorum: nam ſi in die Veneris quibuſdam infirmis apponantur carnes, & reliquis piſces, omnes dicuntur communicare in eadem menſa; ſic aliqui viri docti. Verum eſt, quòd ſi tot eſſent inuitati ad vnum conuiuium, vt vna domus non poſſet omnes capere, ſi in vna domo eſſet vnus conuiua excommunicatus, conuiuæ comedētes in alia domo non cenſerentur communicare cum illo in menſa. Secundum corollarium intelligitur, quādo propter multitudinem conuiuarum requiruntur plures menſæ; at verò ſi vna ſufficeret omnibus, & ego vt euitem excōmunicatum, ingredior alium cubiculum, & ibi comedam, non communico in menſa: nam qui comedit ſolus & ſegregatus à reliquis conuiuis, non dicitur intereſſe conuiuio.

Tertiò ſequitur, quòd ſi in aliquo refectorio Religioſorum ſederet in menſa vnus excommunicatus non toleratus, reliqui ibi ſedentes licèt in aliis menſis dicerentur communicare cum illo in mēſa.

Quartò ſequitur, quid dicendum ſit quando ex teſtamento alicuius defuncti in eadem die & hora diſtribuitur cibus per vicinos illius oppidi: nam ſi conueniant in eundem locum, vt ſimul ſumant cibum, dicuntur communicare in menſa, ſecus eſt ſi quāuis cibus detur vnicuique in loco quidem communi, tamen ita datur quòd poſſit illum obſeruare, vt comedat in propria domo: tunc enim non eſt cōuiuium, ſed eſt ſicut eleemoſyna quam quiſque reportat.

Vltimò, dico cum Sylueſt. ſupr. num. 3. quòd incurrit minorem excommunicationem, qui relinquit clauem & domum excommunicato non tolerato venienti ad domum comedere, vel permittit eum in alia menſa comedere, faciens hoc in fraudem, propter eius fauorem acquirendum, vel ne illum offendat, ſecus ſi faciat, quia timet ne vim ſibi inferat, vel ſi faciat cauſa humanitatis, quia putat eum hoſpitio vel alimentis indigere. Circa vltimum effectum excōmunicationis, ſcilicet quòd ſi per annum pertinaciter perſeuerauerit in excommunicatione, ſit ſuſpectus de hæreſi.

DVBITATVR duodecimò, quomodo ſit intelligendus hic effectus?

Prima concluſio, conuentus ſuper crimine, ſiue ciuiliter, ſiue criminaliter, & ob contumaciam excommunicatus, & in eadem excommunicatione per annum perſeuerans, conuictus cenſetur de crimine, de quo fuit accuſatus. Nauarr. c. 27. nu. 23. Couar. c. alma mater. p. 1. §. 7. num. 10. vbi citat Abbatem, & alios, & eſt textus can. rurſus: & cano. quicunque. el 2. 11. quæ. 3. Hinc ſequitur, quòd ſi aliquis eò quòd eſt ſuſpectus de hæreſi vocetur ab Inquiſitoribus, & ipſe fugiat, & in excommunicatione in eum ob contumaciam lata perſeuerauerit per annum, puniendus eſt tanquàm hæreticus, ita Couarru. notab. 5. & eſt textus c. cùm contumacia. de hæreticis. in 6. Vtrùm autem perſeuerās per annum in excommunicatione lata ob contumaciam ſit priuandus beneficio, vel requiratur quòd perſeueret per triennium, videte Nauarr. & Couarr. locis citatis.

Secunda concluſio, qui fuerit excommunicatus quacunque ex cauſa, ſi in excommunicatione pertinaciter perſeuerauerit per annum ſit ſuſpectus de hęreſi; ita Concilium Tridentinum ſeſſ. 25. cap. 3. de reformatione. quia præſumitur malè ſentire de poteſtate clauium Eccleſiæ. Circa iſtam concluſionem ſunt aliqua notanda.

Primò, quòd iſte non eſt puniendus tanquàm hæreticus. Secundò, quòd licèt hæc ſuſpicio ſit leuis, vt tradit Directorium Inquiſitorum. 2. p. quæ. 47. quem ſequitur Couarru. ſupr. notab. 4. nihilominùs ſufficit ad inducendam purgationem, quam ſi ſubire noluerit, & adhuc in excommunicatione permanſerit, tunc velut impœnitens, pertinax, & hæreticus condemnari poteſt; ita Simancas de Catholicis inſtitutionibus, tit. 27. num. 4. & eſt textus c. excommunicamus. el 1. §. qui autem. de Hæreticis. Vltimò nota, quòd qui per aliquod tempus

tempus etiã ante annum pertinaciter perſeuerauerit in excommunicatione, debet puniri aliqua pœna temporali, de quo ſunt leges noſtri regni, quas refert Couarru. ſup. notab. 4.

DISPVTATIO X.

De pœnis quæ incurruntur propter communicationem cum excommunicato in rebus prohibitis.

DVBITATVR primò vtrùm qui participat cum excommunicato in rebus prohibitis, incurrat excommunicationem. Quod dubiũ tractat Soto d. 22. q. 1. ar. 4. ſed latiùs Couarru. c. alma mater. p. 1. §. 3.

Prima concluſio, qui participat cum excommunicato minori excommunicatione, neque incurrit excommunicationem, nec peccat, quia minor excommunicatio non tranſit in tertiam perſonam, ita Soto ſup. parum poſt ſecundam concluſionem; Armil. ver. excommunicatio. n. 97. & eſt textus. can. quoniam multos. 11. q. 3. & gloſſa can. excellentiſſimus. eodem titulo.

Secunda concluſio, qui poſt Cõcilium Conſtantienſe communicat cum excommunicato maiori, tolerato tamen etiam in caſu quòd peccet, non incurret minorem excommunicationem, vt dixi diſputat. 8. dub. 1.

Tertia concluſio, qui in rebus prohibitis communicat cum excommunicato non tolerato, regulariter loquendo, ſolùm incurrit minorem excommunicationem, vt patet ex Can. excõmunicatos; & Can. Cum excõmunicato. 11. q. 3. & aliis textibus, inter quos eſt optimus textus cap. à nobis; de exceptionibus. Nec obſtat quòd in dicto Can. excommunicatos. dicatur quòd qui communicat cum excommunicato, ſimili excommunicatione innodabitur: nam, vt bene ait Couarru. n. 3. non eſt ſenſus quòd incurret maiorem excommunicationem: illa enim dictio, *ſimili*, non ſignificat æqualitatem excommunicationis, ſed ſimilitudinem, id eſt, quòd etiã incurret excommunicationẽ, minorem tamen, vt apertè conſtat ex c. vlt. de. clerico excommunicato miniſtrante. Et hæc cõcluſio intelligitur non ſolùm quãdo talis communicatio eſt peccatum veniale, ſed etiam quamuis ſit mortale, vt ſi ſit in diuinis, verbi gratia, ſi audio Miſſam ſimul cum excommunicato non tolerato, vnde infirma eſt valde ratio Soti, qua probat tertiam concluſionem, ſcilicet quia talis communicatio ſolùm eſt peccatum veniale. Dixi in concluſione, *regulariter*, quoniam in tribus caſibus incurritur maior excommunicatio propter participationem cum excommunicato. Primus eſt, quando aliquis cõmunicat cum excommunicato nominatim à Papa; ita Soto concl. 4. Couarru. ſup. Sylueſ. ver. excommunicatio 5. nu. 22. & ver. excommunicatio 7. num. 12. & Nauar. cap. 27. n. 93. & eſt textus c. ſignificauit. de ſententia excommunicat. Et quòd textus loquatur de maiori excommunicatione, probat optimè Soto ex ipſo textu dicente quòd pro beneficio abſolutionis recurrendum eſt ad ſummum Pontificem. Secundus caſus eſt, quando aliquis communicat cum excommunicato in crimine crimin oſo, ſcilicet in illo pro quo lata eſt excommunicatio. cap. nuper. & c. ſi concubinæ. de ſententia excommunicat. Tertius eſt, quando cõmunicat cum excommunicato excommunicatione lata contra participantes. cap. quod in dubiis. de ſententia excommunicat. In his caſibus omnes cõueniunt. Alij addunt quartum, & quintum. Quartus eſt, quando aliquis ſcienter præſumit ſepelire in loco ſacro publicè excõmunicatum. Quintus, quando aliquis ſcienter præſumit ſepelire in loco ſacro hæreticos, vel eorum fautores & defenſores; ſed hæc excommunicatio non incurritur propter participationem cum excommunicato, quia excommunicatus eſt, ſed quia violatus præceptum continens excommunicationem, in cap.

quicũq; &c. de hæreticis.in 6. Vnde quamuis daremus,quòd hæreticus vel eius fautor,non eſſet excommunicatus,nihilominùs qui eos ſepeliret, incurreret maiorem excommunicationem;vnde hic caſus non eſt ad propoſitum , reliqui ſigillatim ſunt explicandi. Vnde

DVBITATVR ſecundò circa primum caſum , quomodo ſit intelligendus?

Reſpondetur ; ſex requiruntur conditiones,vt incurratur hæc maior excõmunicatio. Prima; quòd cõmunicãs ſit clericus. Secunda, quòd cõmunicatio ſit in diuinis , & hoc non quomodocunque ,ſed admittendo talem excommunicatum à Papa ad officia diuina intra Eccleſiam vel extra ; vnde clericus , qui ſimul cum tali excommunicato intereſſet diuinis officiis tãquam vnus de populo non incurrit maiorem excõmunicationem ſed minorem; ita Caiet. ver. excommunicatio. cap. 58. & Nauar. cap.27.num.95.Tertia,quòd id faciat ſciens eum eſſe excommunicatum a Papa:nam textus dicit *ſcienter*. Quartò quòd faciat ſponte : nam id dicit textus, ex quo ſequitur quòd non incurrit qui id facit aliquo metu , licèt non ſit iuſtus nec cadens in virum conſtantem , dummodò talis metus fuerit cauſa ſine qua non huius communicationis : iſte enim licèt non excuſaretur à peccato mortali , excuſaretur tamen ab excommunicatione maiori: ita Caiet. cap.58.Couarru. ſup. num.4.& multi Magiſtri : nam quilibet metus etiã leuis ſufficit,vt actus non ſit omninò ſpõtaneus , & hoc admittit Nauar. ſolùm quantùm ad forum interius , non quãtùm ad exterius. Quinta , quòd ſit iudicatus à Papa iudicialiter & nominatim ; ita Caiet. & Nauar. probat bene Caieta. nam aliàs hæc excommunicatio comprehenderet participãtes in diuinis cum excommunicatis quacunque excommunicatione contenta in iure communi vel in Bulla Cœnæ:nam omnes ſunt Papales : imò vlteriùs requiritur. Sexta, poſt. Cõcilium Conſtantienſe , ſcilicet quòd ſit nominatim denunciatus, vt rectè ait Nauar. Circa ſecundum caſum, ſcilicet de participatione in crimine criminoſo,

DVBITATVR tertiò, quomodo ſit intelligendus?

Prima concluſio, vt iſta maior excommunicatio incurratur,quatuor cõditiones requiruntur. Prima,quòd cõmunicet cum excommunicato in illo crimine propter quod lata eſt excommunicatio,& hoc eſt participare in crimine criminoſo ; hæc cõditio apertè cõſtat ex c.nuper.&c.ſi cõcubinæ. de ſentẽt. excõmunicat. Secũda, quòd communicet in illo crimine , poſtquàm principalis, cum quo communicat, incurrerit excommunicationem propter tale crimen; ſic Caieta. ver. excommunicatio.c. 57. Sylueſ. ver. excommunicatio.8. num.10. Nauar. c.27. num. 112. & latiùs num. 33. probat optimè Caieta. nam in dicto c. nuper. dicitur , *Si aliquis ſcienter participet in crimine criminoſo cum excommunicato*;at verò qui communicat antequam principalis incurrat excõmunicationem, non dicitur participare cum excommunicato. Si obiicias quòd multoties qui conſulit , mandat vel cooperatur ad aliquid,cui eſt annexa excommunicatio, incurrit excommunicationem , quamuis mandatus vel conſultus non priùs incurrerit eam. Reſpõdetur cum Nauar. nu. 33. quòd iſte non incurrit excommunicationem ratione participationis in crimine criminoſo , (de qua nunc loquimur) ſed quia lex excommunicans facientes , multoties extenditur ad cooperantes, mãdantes , vel conſulentes ; & ad incurrendam hanc non requiritur quòd mandatus vel conſultus priùs incurrerit excommunicationem , ſed ipſe & mandans vel conſulens ſimul incurrunt illam,imò aliquando incurrit mandans vel conſulens , quamuis mandatus vel conſultus non incurrat, vt quando aliquis mandauit interficere per aſſaſſinos , incurrit , quamuis non ſequatur effectus,vt patet ex dictis cap.5.diſputat.3.dub. 6. Tertia conditio eſt, quòd communicet ſciens illum iam incidiſſe in excõmunicationem propter tale crimen: nam

nam in cap. nuper dicitur, quòd partici-pet ſcienter. Quarta eſt poſt Concilium Conſtantienſe, quòd principalis ſit no-minatim denunciatus. Iſtæ conditiones exemplis erunt claræ: Mandatum eſt ali-cui clerico ſub excommunicatione latæ ſententiæ, vt intra ſex dies expellat è do-mo concubinam, qui poſt incurſam à cle-rico excommunicationem præſtat ei con-ſilium, auxilium, vel fauorem, ne eam ex-pellat, incurrit maiorem excommunica-tionem; ita Syluеſ. ver. excommunicatio. 8. n. 10. Couarru. c. alma mater. p. 1. §. 3. n. 5. & habetur ex dicto c. nuper. & c. con-cubinæ. Similiter ſcio Petrum eſſe excom-municatum ſiue à iure, ſiue ab homine, quia non ſoluit quod debet, & conſulo illi ne ſoluat, cùm tamen commodè poſ-ſit, communico cum illo in crimine cri-minoſo, & incurro eandem excommuni-cationem maiorem; ſi autem ego adiuua-rem illum vt non caperetur à iudice, non communico in crimine criminoſo; quod intelligendum eſt, quandò adiuuo eo ani-mo vt non ſuſpendatur, vel vapulet à Iu-dice propter tale furtũ; at verò ſi iuuo eo animo, vt non reſtituat, incurro maiorem excõmunicationem. Sic aliqui viri docti.

Ex iis conditionibus ſequuntur non-nulla corollaria. Ex prima enim condi-tione ſequitur primò, quòd ſi concubina clerici ſit excommunicata, quia commu-nicauit in crimine criminoſo cum cleri-co, & laicus cognoſcat concubinam, non incurrit hanc excommunicationem ma-iorem, quia non participat in crimine, propter quod lata fuit excommunicatio, quòd ſcilicet erat concubitus ſacrilegus, ita Panormit. dicto c. ſi concubinæ. imò dico quòd licèt alius clericus cognoſceret eam; non incurreret maiorem excom-municationem: nam excommunicatio ſolùm eſt impoſita propter ſacrilegium cum illo primo clerico; ſecus eſt ſi illa ex-communicaretur in generali, quia admit-tit clericos, tunc quicunque clericus acce-deret ad illam, poſtquàm illa incurrit ex-communicationem manebit etiam ipſe excommunicatus maiori excommunica-tione. Præterea dico, quòd ſi alicui fœ-minæ prohibitum eſſet ſub excommuni-catione latæ ſententiæ, vt abſtineret à quo-cunque concubinatu, qui ter vel quater cognoſceret eam, non incurreret hãc ex-communicationem: nam ad concubina-tum requiritur magna frequentia.

Secundò ſequitur, quòd ſi duo conſan-guinei ſcienter contraxerunt matrimo-nium, propter quod incurrerunt excom-municationem poſitam clement. 1. de conſanguinit. & affinit. licèt perſeuerent in tali matrimonio, & habeant copulam, non incurrunt excõmunicationẽ con-tra participantes in crimine criminoſo, quia illa excommunicatio dictæ Clemen-tinæ ſolùm eſt impoſita aduerſus eos qui contrahunt; verum eſt, quòd qui præ-beret conſilium, auxilium vel fauorem, vt non recederet à tali crimine, participa-ret in crimine criminoſo; ita Syluеſ. ver. excommunicatio. 9. in explicatione ex-communicationis. 41. q. 8. n. 79.

Ex conditione ſecunda ſequitur tertiò, quòd qui communicat etiã in illo primo actu, propter quẽ principalis incurrit ex-communicationem, non manet excom-municatus maiori; ita Caieta. ſup. & Na-uar. n. 33. quoniam non communicat cum excommunicato, ſiquidem principalis pro tunc nondum eſt excommunicatus; vnde ſi aliquis perſuadeat & cooperetur Religioſo, vt temerè dimittat habitum, non incurret hanc excommunicationem, incurret tamen illam, ſi poſtquàm Reli-gioſus manet excommunicatus propter dimiſſionem habitus, perſuadeat illi, vt non reaſſumat habitum, ita Caieta. ſup & omnes. Dico, *hanc excommunicationem*, ne aliquis decipiatur: nam licèt in iure com-muni non ſit impoſita excommunicatio contra apoſtatas à religione, ſed tantùm contra temerè dimittentes habitum reli-gionis, quæ habetur in c. periculoſa. ne clerici vel monachi. in 6. & hæc non ex-tenditur ad conſentientes, vel cooperan-tes; nihilominùs religiones ipſæ munitæ

ſunt Pontificis priuilegiis, quibus excommunicantur apoſtatæ à religione, & hæc excõmunicatio etiam extenditur ad dantes auxilium, vel fauorem, vt habetur ex Compendio Minorum. verbo, apoſtatæ. §. 24. quæ cõceſſio eſt Iulij II. & in Compendio Societatis, eodem verb. §. 3.

Secunda concluſio, hæc excommunicatio incurritur toties, quoties quis participat cum excommunicato in crimine criminoſo, ita vt dicantur: diuerſę participationes; ita Nauar. c. 27. n. 112.

Petis, vtrùm hæc excommunicatio ſit iuris vel hominis?

Tertia concluſio; iuris eſt non hominis, contra gloſſam c. ſtatuimus. de ſent. excommunicationis. in. 6. verbo, conſtitutionibus. ita tenet Syluest. ver. excommunicatio. 8. n. 11. Couarru. §. 3. citato n. 5. vbi citat. Abbatem & communem, & patet ex ipſo textu c. nuper. ibi, non iudicis, ſed iuris ſententia excommunicato communicans ſit ligatus.

Ex quo infertur primò, quòd participans ligatur, ſiue ſit in territorio excommunicatis principalem, ſiue extra; ſiue ſit ſubditus, ſiue non, quia iuris authoritate ligatur, ergo hæc excõmunicatio non reſtringitur ad hoc vel illud territorium, ad has vel illas perſonas; ſic Anton. 3. p. tit. 25. c. 35. Syluest. ver. excommunicatio. 8. n. 11. Tabien. eodem ver. in fine.

Vnde ſecundò infertur, quòd laicus vel Religioſus qui in hac Prouincia Peruana ludit cum clerico ſummam excedentem quinquaginta aureos, incurrit excommunicationem, ſi iſte clericus iam eſt excommunicatus & denunciatus, eò quòd aliâ vice exceſſit in ludo eandẽ ſummam, iuxta c. 17. actionis tertiæ Cõcilij Limenſis.

Tertiò ſequitur, quòd ſi ipſemet excõmunicans communicet in crimine cum excommunicato à ſe, incurrit excommunicationem maiorem, quia ligatur authoritate iuris; ſic Antonin. ſup. & Syluest. dicto n. 11. & alij.

Quarta concluſio, ab hac excommunicatione ille tantùm poteſt abſoluere, qui ab excõmunicatione principali poteſt abſoluere, vnde cui hæc Principalis fuerit reſeruata, illa etiã reſeruata erit, & ſi nulli fuerit reſeruata, nec illa erit reſeruata; ſic dicto c. nuper. Vnde ſi principalis fuerit reſeruata excommunicatori, ad illum vel ſuperiorem debet recurrere pro abſolutione participans, quãuis non ſit ſubditus eius, & hoc ratione delicti, vt habetur dicto c. nuper. Circa quartã conditionẽ, ſcilicet ꝙ principalis debet eſſe denuntiatus,

Dubitatur quarrò vtrũ ſit vera?

Prima opinio tenet, non requiri quòd principalis ſit nominatim excõmunicatus, nec notorius percuſſor clerici; ita Caiet. ver. excõmunicatio. c. 57. & Soto d. 22. q. 1. ar. 4. concl. 3. & aliqui Thomiſtæ. Probatur ex c. Cõcubinæ; de ſentent. excommunicat. vbi excõmunicatur clericus, qui concubina iam excõmunicata participat in crimine. neq; exprimitur quòd illa debeat eſſe non tolerata.

Secunda opinio dicit, quòd modò poſt Conciliũ Conſtantienſe requiritur principalẽ eſſe non toleratum, nempe vel nominatim denũciatum, vel notorium percuſſorem clerici; ita Victoria in Sum. de excommunicat. n. 10. Nauar. c. 27. n. 112. & clariùs in ſumma Hiſpana.

Tertia opinio dicit duo, primò, ſufficere & requiri quòd principalis ſit nominatim excõmunicatus, quãuis non ſit denũciatus. Secundò dicit non ſufficere quòd ſit notorius percuſſor clerici, niſi ſit nominatim denunciatus. Probatur hæc opinio ex dicto c. nuper. vbi expreſsè dicitur, quòd participet cum nominatim excommunicato, nulla mẽtione facta de denunciatione, nec de notoriè percuſſore clerici.

Si obiicias Conciliũ Cõſtantienſe. Reſpondet hæc opinio, quòd mens Concilij ſolùm fuit loqui de participatione cum excõmunicato quo ad minorem excommunicationem. Hanc opinionem tenent aliqui viri docti, & citant Angel. verb. excõmunicatio. 8. n. 1. & Sylu. eodẽ ver. n. 10. ſed vix poteſt colligi ex eorum mente hæc ſententia.

Ego dico primò, requiri quòd principalis

palis ſit nominatim denũciatus & in hoc conuenio cum ſecunda opinione.

Dico ſecundò, non ſufficit quòd principalis ſit notorius percuſſor clerici, niſi ſit nominatim denunciatus, & in hoc cõuenio cum tertia opinione. Probo primum dictum: nam Concilium Conſtantienſe generaliter moderatur omnes cenſuras à iure vel ab homine, ne comprehendát participantem cum excommunicato tolerato, & cùm hæc diſpoſitio ſit fauorabilis, potiùs extendenda eſt quàm limitanda. Confirmatur: nam lex diſponens indiſtinctè de genere, vendicat ſibi locũ in omni eius ſpecie. c. ſolitè. de maioritate & obedientia, ergo Conciliũ Conſtantienſe non ſolùm moderatur excõmunicationem minorem, ſed etiã maiorem. Confirmatur ſecundò, Concilium voluit vitare ſcãdala fideliũ, ergo præcipuè voluit vitare illud in participatione in crimine criminoſo, ex qua maius imminebat ſcandalum & periculum. Prætereà: nam propter hanc rationem Innocentius III. in dicto cap. nuper. (quamuis tunc temporis incurreretur minor excõmunicatio propter participationem cum quocunque excommunicato) noluit tamen quòd hæc maior excommunicatio incurreretur, niſi propter participationem cum nominatim excommunicato. Probo ſecundum dictũ: nam iuxta cap. nuper. non comprehenderetur qui participaret in crimine cum notoriè percuſſore clericorum, ſi non eſſet nominatim denunciatus, ergo nec modò poſt Concilium Conſtantienſe. Probatur antecedens: nam hæc maior excommunicatio ſolùm habetur ex dicto cap. nuper. & cap. ſi concubinæ. ſed in ca. nuper. nulla fit mentio de participante cum notoriè percuſſore clerici, ſed ſolùm de participãte cum nominatim excommunicato; & in cap. ſi concubinæ non eſt conditum nouum ius, ergo. Conſequentia verò probatur: nam Decretum Conſtantienſe inductum eſt ad ampliandum in fauorem animarum, ergo non debet operari reſtrictioné, iuxta l. legata inutiliter. ff. de adimendis legatis. & cap. finale de verborum ſignificat. Vnde hoc Decretum ampliauit quod inuenit reſtrictum in c. nuper. quod verò inuenit amplum, reliquit amplum.

Ad fundamentum primæ opinionis reſpondetur, quòd Gregorius IX. qui condidit cap. ſi concubinæ. non intendit condere nouum ius, ſed ſolùm reſpondere ad caſum ſibi propoſitum, iuxta cap. nuper. imò ego dico quòd illud verbum, *notetur*, poſitum in cap. ſi concubinæ. clarè videtur denotare quòd ſint nominatim excõmunicatæ, & ſic explicat gloſſa, præſertim cùm ſecundùm ius non ſit impoſita excommunicatio contra concubinas clericorum.

Ad fundamentum tertiæ opinionis in quantùm probat: primum dictum illius opinionis patet ex dictis, quòd Concilium Conſtantienſe, quod fuit poſterius quàm c. nuper. generaliter moderatur omnes cenſuras, ne comprehendant participantem cum tolerato.

Ex dictis ſequitur, quòd ſi poſtquàm Petrus eſt excommunicatus ob manifeſtã clerici percuſſionem, Franciſcus det illi auxilium, vt non ſatisfaciat, neque exeat ab excommunicatione, non incurret maiorem excommunicationem, ſi Petrus non eſt denunciatus, ſecus verò ſi eſt denunciatus.

Hîc diſputant nonnulli vtrùm qui ratam habet percuſſionem clerici ſuo nomine factam, cenſeatur communicare in crimine criminoſo. Sed nos dicimus, quòd licèt iſte incurrat excommunicationem, non eſt quia participat in crimine criminoſo, ſi quidem hæc ratihabitio poteſt fieri mortuo percuſſore, & per conſequens non eſt participatio cum illo, ſed ideò incurrit, quia hæc ratihabitio comparatur mandato, iuxta dicta cap. 5. diſput. 3. dub. 9. & excommunicatio contra percutientes clericum etiam extẽditur ad mandantes, vt diximus ibid. dub. 2. ad 2.

Circa tertium caſum, ſcilicet quando aliquis cõmunicat cũ excõmunicato excõmunicatione lata contra participantes.

DVBITATVR quintò, quomodo ſit intelligendus?

Prima concluſio, ſtando in iure nouo, quicunque Iudex inferior Papa vt validè excommunicet participátes cum excommunicato ab eodem Iudice in loquutione, & in aliis, in quibus ſecundùm ius tantùm incurrebatur minor excommunicatio, debet nominatim monere tales participantes, ſcilicet Petrum, vel Ioannem, ne cum tali excommunicato participent, & hoc præcedentibus tribus monitionibus, vel vna pro tribus cum competenti interuallo, & aliter ſententia erit nulla. Hæc concluſio eſt determinata in cap. ſtatuimus. iuncto cap. Conſtitutionem. de ſententia excommunicationis. in 6. nam Gregorius X. in cap. conſtitutionem. ampliauit cap. ſtatuimus. conditum ab Innocentio IV. Vnde hanc concluſionem tenet gloſſa dicto cap. conſtitutionem. Syluest. ver. excommunicatio. 2. §. t. caſu 9. & excommunicatio. 5. nu. 19. Nauarr. ca. 27. num. 4. Ioannes Gutierrez Canonica. quæſt. c. 5. num. 31. & omnes Doctores. Ponderanda ſunt autem verba concluſionis: diximus enim, *ſtando in iure nouo*: nam ſecundùm ius antiquum non erat neceſſarium, quòd participantes nominatim admonerentur, vt conſtat ex cap. quod in dubiis. de ſententia excommunicationis, quod conditum eſt ab Innocentio III. & ex can. Excellentiſſimus. 11. quæſt. 3. & ſecundùm hoc ius antiquum loquitur D. Tho. in addit. quæſt. 23. art. 4. dum ait, quòd quando aliquis excommunicatur cum participantibus, omnes participantes cum illo incurrunt maiorem excommunicationem. Dixi, *quicunque Iudex ad comprehendendum Iudicem ordinarium, & etiam delegatum*: nam cap. ſtatuimus. ait, nullus iudicum, & cap. ſtatutum. de ſentent. excommunicat. in 6. dicitur, ab ordinariis vel delegatis. Dixi, *inferior Papa*: nam Papa non aſtringitur iuri communi. Dixi, *cum excommunicato ab eodem Iudice*: nam ſi excommunicet participantes cum excommunicato ab alio Iudice vel à iure, communi, vel ſtatuto particulari, non requiritur monere ſpecialiter & nominatim ipſos participantes, ſed ſufficit generalis monitio, ſcilicet excommunico omnes participantes cum tali excommunicato. Sic gloſſa dicto cap. ſtatuimus. Syluest. & Nauar. ſup. Tabien. ver. excommunicatio. 2. n. 10. poſt nonum caſum. Couar. c. alma mater. p. 1. §. 3. num. 6. Gutierrez ſup. num. 32. & communiter Doctores. Et probatur ex dicto cap. ſtatuimus. ibi, *cum excommunicatis ab eo*; verum eſt quòd ſi prætermittatur monitio canonica, ſcilicet tres monitionibus, vel vna pro tribus, erit illicita excommunicatio, iuxta dicta ſup. cap. 5. diſput. 1. dub. 9. Ratio autem quare hæc cóſtitutio ſolùm procedit quádo Iudex excommunicat participantes cũ excommunicatis ab eo eſt, quia Iudices ſeueriùs curant obſeruari excommunicationes à ſe latas, quàm ab aliis; ex hoc ſequitur quòd ſi per conſtitutionem Synodalem eſſent excommunicati ipſo facto qui non confitentur vel communicant in Paſchate, & Epiſcopus eos denunciaret pro excommunicatis, & ſimul ferret ſententiam excommunicationis maioris cótra omnes participantes cum eis, quamuis non admoneat nominatim ipſos participantes; valida erit excommunicatio; ita Nau. ſup. Gutierrez num. 32. & Magiſtri, quia iſte non excommunicat participantes cum excommunicato à ſe, ſed à conſtitutione Synodali; & ſuppono quòd Epiſcopus denunciet in particulari, & nominatim eos qui non communicarunt in Paſchate, & non ſufficit denunciare in generali. Addit Soto in concluſione 3. quòd ſi Iudex excommunicet participantes cum excommunicatis ab alio, ſi non nominet ipſos excommunicatos, cum quib. prohibetur cómunicatio, ſed dicat, Excommunico omnes participantes cum excommunicatis huius vrbis, licèt dicat cum nominatim excommunicatis, vel notoriè percuſſoribus clericorum, non valeret excommunicatio, niſi nominet illos propriis nominibus, vel officiorum, vt dicendo

cendo cum Prætore; imò ait quòd non ſufficeret dicere cum miniſtris iuſtitiæ, quia ſunt plurimi & incerti; ſi autem diceret cum Senatoribus, valida eſſet. Fundamentum Soti eſt, quòd ex oppoſito magna ſequeretur perturbatio & confuſio in Republica. Nonnulli abſolutè reiiciunt hanc ſententiam, quia nullus eſt textus pro ea; alij ſequuntur eam, quibus ego aſſentio: nam intentio Eccleſiæ eſt, quòd participantes cum excommunicatis regulariter non incurrant maiorem excommunicationem, niſi in certis quibuſdam caſibus, ad euitanda pericula animarum; imponere autem maiorem excommunicationem contra participantes cum omnibus excommunicatis alicuius vrbis, eſſet illaqueare animas; verum eſt, quòd ſi excommunicatio ponatur ſub hac forma, Excommunico omnes ſcienter participãtes cum excommunicatis non toleratis huius vrbis, valida erit & licita quantùm ad participantes cum excommunicatis ab alio: nam ex quo requiritur dolus, ceſſat confuſio. Dixi, *in quibus ſecundum ius incurrebatur minor excommunicatio*, propter duo. Primò, vt excipiamus communicantes cum excommunicato in crimine criminoſo: nam qui excommunicaret Mariam, ſi permitteret ſe cognoſci ab aliquo clerico, & omnes clericos qui illam cognoſcerent carnaliter, tunc talis excommunicatio eſſet valida, quamuis clerici non monerentur nominatim. Vnde in dicto cap. ſtatuimus. dicitur, ſalnis conſtitutionibus contra illos qui in crimine præſumunt participare damnato. Aliter explicat hæc verba gloſſa magna, videte illam. Secundò; poſita ſunt illa verba, *Dixi in quibus*, &c. ad denotandum, requiri quòd excommunicati, cum quibus prohibetur participatio, debent eſſe non tolerati: nam ſi ſint tolerati, ſicut non incurritur minor excommunicatio iuris, ita neque hæc maior excommunicatio Iudicis.

Contra concluſionem eſt argumẽtũm: nam conſuetudo videtur obtinuiſſe quòd dentur huiuſmodi excommunicationes contra participantes in generali ſine hoc quòd in particulari nominentur. Ad hoc Nauar. num. 4. citato reſpondet primò, quòd in Luſitania ſeruatur ad literam ca. conſtitutionem. Secundò reſpondet, quòd ſicut Iudices dicunt ſe eſſe in conſuetudine & poſſeſſione ferendi hoc modo excommunicationem, ita etiam ſubditi ſunt in conſuetudine & poſſeſſione non ſe reputandi pro excommunicatis talibus excommunicationibus, niſi quando ſpecialiter nominantur, & ad hoc vt cap. conſtitutionem. eſſet derogatum, requiritur, quòd ipſi fideles ſe reputarent excommunicatos maiori excommunicatione. Hanc ſolutionem amplectitur Palac. in 4. d. 18. diſputat. 5. colum. 12. poſt 8. concluſionem. vbi ait ſe reprehendiſſe hac de cauſa quendam Iudicem eccleſiaſticum. Eandem ſequitur Gutierrez ſup. num. 42. & communiter Magiſtri; & ait Gutierrez, quòd hæc erit legitima praxis quòd pars nominet certas perſonas, quibus ſit præcipiendum ſub excommunicatione maiori, ne communicent cum excommunicato, & tunc Iudex eiſdem præcipiat ſub maiori excommunicatione latæ ſententiæ, vt intra terminum ſex dierum, quos eis aſſignat pro tribus Canonicis monitionibus, abſtineant à participatione cum tali excommunicato, & pertinaciter inſiſtentibus contrario ſtylo dicitur, quòd eſt malus ſtylus.

Petis iam, quòd iſta excõmunicatio data contra formam dicti c. conſtitutionem. ſit nulla, vtrùm præceptum Iudicis obliget ad mortale?

Partem affirmatiuam tenet Nauarr. in Summa Hiſpana, c. 27. num. 31. & 47. & aliqui viri docti; idem videtur tenere Cordub. in Sum. quæ. 179. & poteſt probari. Primò: nam intentio Iudicis fuit præcipere in virtute ſanctæ obedientiæ. Secundò: nam in alus caſibus quamuis Iudex excommunicet, non præmiſſa Canonica monitione, præceptum eius obligat ad mortale.

Secunda

Secunda cõcluſio, probabilius eſt, quòd non obligat ad mortale; ita Syluest. ver. excommunicatio. 5. num. 6. circa finem. Armil. ver. excommunicatio. num. 49. Mexica difficult. 10. de excommunicat, dub. 1. poſt 5. caſum, gloſſa noua Angeli ver. excommunicatio. 4 num. 4. & aliqui viri docti. Probatur: nam intentio Iudicis fuitne illaqueatentur animæ, & magnus laqueus eſſet ſi obligaretur ad mortale. Secundò ius prohibuit Iudicibus ne ponant ſimile præceptum, ergo ſicut talis ſententia nõ habet vim obligãdi quoad excommunicationem maiorem, ita etiam nec quoad peccatum mortale, imò etiam dico cum aliquibus viris doctis, quòd ſi Iudex ſub eadem generalitate præciperet fidelibus ſub excommunicatione ferenda, ne participent cum excommunicato à ſe, non obligarentur ad mortale.

Ad primum reſpondetur, non eſſe præſumendum quòd Iudex velit dare maiorẽ vim ſuo præcepto, quàm ſententiæ excõmunicationis, & quamuis velit, non ſufficit, propter rationes dictas: nam eſſet cõtra intentionem iuris.

Ad ſecundum negatur conſequentia, quoniam illa excommunicatio eſt valida, hæc autem nulla.

Tertia concluſio, quod dictum eſt de ſententia excommunicationis, idem dicendum eſt de ſententia ſuſpenſionis & interdicti lata à Iudicibus contra participantes cum excommunicatis à ſe, atque adeò erit nulla; ita Nauar. c. 27. num. 165. Syluest. ver. excommunicatio. 2. §. 1. caſu 9. & eſt textus expreſſus c. ſtatutũ. de ſententia excommunicat. in 6.

Circa quartum caſum contentum in Clement. 1. de ſepulturis, ſcilicet quando aliquis ſcienter præſumit ſepelire in loco ſacro publicè excommunicatum.

Dubitatur ſextò, quomodo ſit intelligendus? Hunc caſum explicat Caieta. ver. excommunicatio. c. 46. Syluest. ver. excommunicatio. 9. n. 66. Nauar. cap. 27. nu. 173. Reſpondetur pro intelligentia illius.

Dico primò, quòd ad incurrendã hanc excommunicationem requiritur dolus, quia textus dicit, qui ſcienter præſumpſerit, vnde excuſat ignorantia etiam craſſa iuxta dicta cap. 5. diſputat. 5. dub. 9.

Dico ſecundò, quòd hæc excommunicatio ſolùm comprehendit eos qui ſepeliunt actione phyſica & reali, id eſt, qui propriis manibus accipiunt defunctum, & deponunt in ſepultura, quia Papa noluit extendere hanc excommunicationem ad mandantes vel conſulentes, nec ad proſequentes funus, & pœnæ ſunt reſtringendæ; ſic Caieta. & Nauar. & aperte ſentit P. Ent. lib. 13. de excommunic. c. 43. num. 3. quamuis alij citati à Syluest. ver. excommunicatio. 9. nu. 70. teneant oppoſitum; ſed noſtra ſententia confirmatur ex dictis ſup. c. 5. diſput. 3. dub. 2.

Dico tertiò, ad incurrendam hanc excommunicationem requiritur quòd excommunicatus qui ſepelitur ſit non toleratus, ita Nauar. & aliqui viri docti contra alios, qui ſequentes Caieta. dicunt, ſufficere quòd ſit publicè excommunicatus; ſed noſtra ſententia probatur: nam Concilium Conſtantienſe generaliter moderatum eſt omnes cenſuras à iure vel ab homine, ne comprehendant communicantes cum excommunicato tolerato, vt diximus dubio 4. Aduertendum eſt tamẽ quòd non licet ſepelire in loco ſacro excommunicatum toleratum, vt dixi diſput. 9. dub. 6. ad 2.

Vltimò dicendum eſt in hac diſputatione, quòd orans pro excommunicato non tolerato oratione publica, licèt peccet, non tamen incurrit minorem excommunicationem, quia hoc non eſt communicare cum excõmunicato, vt dixi diſput. 9. dub. 4.

Disputatio XI.

De caſibus in quibus licitum eſt communicare cum excommunicato.

Dubitatur primò, vtrùm ſint aliqui caſus in quibus liceat communi-

municare cum excommunicato non tolerato?

Concluſio affirmatiua. Qui caſus his verſibus continentur:

Hæc anathema ſoluūt,ne poſſit obeſſe,
Vtile, Lex, Humile, Res ignorata,Neceſſe,

Explicantur à Nauarr. cap. 27. num. 27. Sylueſt. ver. excommunicatio. 5. num. 4. Dixi, *non tolerato*: nā cum tolerato in aliis etiam caſibus licet communicare, vt diximus ſup. diſput. 8. dub. 1. Hæ autem particulæ ſigillatim ſunt explicandæ. De prima, ſcilicet *Vtile*,

DVBITATVR ſecundò, quomodo ſit intelligenda?

Concluſio, quòd intelligitur vtilitas ſpiritualis propria, vel ipſius excommunicati, vt in exemplis ſequentibus patebit. Primò enim Concionator poteſt concionari coram excommunicato non tolerato, vt dicemus latiùs. Secundò, poteſt aliquis illi conſulere quod conuenit eius ſaluti ſpirituali, & poteſt ad hoc interponere aliqua verba vrbana ad captandam beneuolentiam, vt ſic efficaciùs perſuadeat; ita Soto d. 22. q. 1. art. 4. Nauarr. c. 27. num. 27. Couarru. cap. alma mater. p. 1. §. 1. num. 10. & eſt textus cap. cùm voluntate. de ſentent. excommunicat. & ſimiliter erit licitum exhibere illi aliqua ſigna exteriora beneuolētiæ & amicitiæ, vt eum ſalutare, & detegere caput, & ſi mittat ei conſilium in ſcriptis, poteſt in principio Epiſtolæ ponere ſolitam ſalutationem; hoc eſt contra Syluest. ver. excommunicatio. 5. num. 3. & contra Armil. ver. excommunicatio. n. 40. dicentes quòd quando ſcribitur communicato in caſibus conceſſis, non licet ponere ſolitam ſalutationem, ſed loco ſalutationis ponere ſpiritum conſilij, vel aliquid ſimile; ſed noſtra ſententia probatur efficaciter ex dicto cap. cùm voluntate. vbi dicitur quòd licet interponere alia verba, vt magis proficiat. Prætereà: nam conceſſo aliquo fine, conceduntur media conducentia ad finem; & propter eandem rationem credo cum aliis viris doctis idem licere, quando propter alias cauſas licitum eſt ſcribere excommunicato, vt ad petendum conſilium, & aliis ſtatim dicendis. Sed eſt aduertendum cum Couarru. ſup. & Maior. in 4. d. 18. quæſt. 1. argumento 4. quòd hoc debet intelligi dummodò fiat ſyncerè & abſque fraude: nam ſi quis ſimulatione quadam alloquatur excommunicatum prætextu conſiliandi, ſciens tale conſilium nihil profuturum ad ſalutem, non excuſatur ab excommunicatione minori; vnde ait Sylueſter ver. excommunicatio. 5. nu. 4. quem ſequuntur aliqui viri docti, quòd tandiu poſſunt fideles communicare cum excommunicato pro eius ſalute, quandiu probabiliter ſperant correctionem, & non ampliùs. Tertiò, licitum eſt confeſſori audire confeſſionem excommunicati non tolerati, nec requiritur quòd priùs eum abſoluat ab excommunicatione, quàm audiat confeſſionem, vt dixi diſputat. 3. dub. 4. in principio. imò licèt compertum eſſet confeſſori talem pœnitentem non eſſe abſoluendum propter eius indiſpoſitionem, poſſet eum admittere ad confeſſionem, vt præbeat ei ſalubre conſilium, iuxta cā. quod quidam. de pœnitentiis & remiſſionibus. Quartò, licet fidelibus petere ab excommunicato non tolerato cōſilium pro ipſo petente & pro aliis, dummodò non ſit alius, à quo æquè bene poſſit petere; ita Syluest. ver. excommunicatio. 5. num. 4. Sed pro maiori explicatione eius quod dictum eſt de concionatore,

DVBITATVR tertiò, vtrùm ſit licitum excommunicato prædicare vel legere lectionem Theologiæ, vel eam audire ab excommunicato, vel ſimul cum illo?

Prima concluſio, concio & lectio etiam Theologiæ non computantur inter officia diuina, vt docet Caietan. ver. excommunicatio. in fine. §. illicita autem. Palac. in 4. d. 18. diſputat. 3. colum. 32. & Magiſtri, vnde communicatio in his rebus cum excommunicato non tolerato, non

X erit

erit ex ſe mortalis.

Secunda concluſio, excommunicatus toleratus ſi ei incumbat ex officio prædicare, & ceſſet omne ſcandalum, non peccabit mortaliter prædicando; ita Soto d. 22. quæ. 1. art. 4. colum. 8. imò dico quòd ſi inuitetur à ſubditis, non peccabit nec venialiter, dum non poſſit ante concionem obtinere abſolutionem, iuxta dicta in ſimili, de adminiſtratione ſacramentorum, diſputat. 8. dub. 2.

Tertia concluſio, excommunicatus nō toleratus non peccabit mortaliter prædicando ſecluſo ſcandalo, ſed venialiter ex genere ſuo; hæc ad minus eſt de mẽte Soti, qui abſolutè dicit quòd non poteſt prædicare.

Quarta concluſio, fideles licitè poſſunt audire concionem excommunicati tolerati, ita Soto. Probatur, quia ipſe ſe ingerit, iuxta dicta diſput. 8. dub. 1.

Quinta concluſio, non tamen poſſunt audire concionem non tolerati; ita habetur ex Soto, & tenent aliqui viri docti; quam concluſionem intelligo niſi in caſu quòd non poſſent commodè audire aliam concionẽ ita fructuoſam, iuxta dicta dub. præcedenti, de petendo conſilium ab excommunicato.

Sexta concluſio, nullum eſt peccatum prædicare coram excommunicato etiam non tolerato, vel audire concionem ſimul cum illo. cap. reſponſo. de ſentent. excommunicat. Probatur: nam concio de ſe ordinatur ad ſalutem animæ, & vt excõmunicatus reſipiſcat. Nec obſtat quòd in initio concionis ſalutatur B. Virgo, & in fine faciunt omnes preces paruas à cõcionatore iniunctas: nam hæc oratio non eſt publica, ſed priuata, vt ait Nauarr. ca. 27. nu. 36. ad 5. & patet ex diſput. 9. dub. 7. in fine. ſimiliter etiam licitum eſt ſimul cum excommunicato non tolerato legere aliquam partem Euangelij, aut alicuius Pſalmi, & dicere ſimul cum illo, *Domine miſerere noſtri*, & alia ſimilia, quia hæc omnia diriguntur ad ſalutem eius ſpiritualem; ita Nauar. cap. 27. nu. 36. & alij Magiſtri, quod intelligendum eſt cum limitatione poſita ex Couarru. dubio præcedenti, ſcilicet quòd ceſſet fraus.

Septima concluſio, audire lectionem Theologiæ, imò cuiuſcunque facultatis ab excommunicato tolerato, vel ſimul cum illo, vel legere coram illo, nullum eſt peccatum, quia ipſe ſe ingerit. Loquendo autẽ de non tolerato, Soto idem facit iudicium de lectione Theologiæ, ac de concione, vnde ait quòd poteſt legi coram nō tolerato, & doctor poteſt reſpondere diſcipulo proponenti dubia circa lectionem.

Octaua concluſio, quamuis hoc ſit probabile, oppoſitum eſt probabilius; vnde nō licet legere lectionem etiam Theologiæ coram non tolerato, vel eam audire ſimul cum illo, ita tenent quàm *plurimi* Thomiſtæ, quia lectio Theologiæ non ordinatur per ſe, vt excommunicatus reſipiſcat, ſicut concio, quod intelligo, niſi materia quæ legitur eſſet ſpecialiter accommodata ad hoc. Præterea de concione habemus expreſſum ius. Vltimò, quia non ſufficit quæuis vtilitas ad participandum cum non tolerato. Loquendo autem de lectione humanarum facultatum, vt Philoſophiæ, Medicinæ, Iuris Cæſarei, &c. omnes conueniunt, quòd non licet eam legere coram non tolerato, nec eam audire ſimul cum eo. Dixi *Cæſarei*: nam ſi ſit iuris Canonici, nonnulli dicunt comprehendi quantùm ad hoc ſub lectione Theologiæ, & ſic de hoc erunt opiniones ſicut de lectione Theologiæ; facit optimè dictum Abbatis cap. ſuper ſpecula. ne clerici vel mon. num. 7. quòd ſcientia canonica eſt pars diuinæ. Et hæc dicta ſint de vtilitate ſpirituali.

DVBITATVR quartò, vtrùm propter vtilitatem temporalem liceat communicare cum excommunicato non tolerato?

Prima concluſio affirmatiua, vnde fideles licitè poſſunt petere conſilium temporale à tali excommunicato, dummodò non ſit alius, à quo non poſſit æquè bene petere; ſic Nauarr. c. 27. nu. 2. & Syl ueſt.

ver.

ver. excommunicatio. 5. num.4. Qui di-cunt hanc neceſſitatem arbitrio boni viri penſandã eſſe, poſſunt etiam petere eleemoſynam, ſi non ſit alius à quo poſſint æquè commodè petere; ita Sylu. ibidem. p.1. poſſunt etiam petere ab eo debitum in iudicio, & extra, cap. intelleximus. de iudiciis, iuxta dicta diſput. 7. antè 1. dubium.

Secunda concluſio, in eiſdem caſibus poteſt ipſe excommunicatus non toleratus communicare cum fidelibus petendo ab eis conſilium etiam in vtilitatem temporalem, & poteſt petere debitum à creditore,& creditor tenetur in conſcientia ſoluere, nec poteſt differre ſolutionem, vt latè tradit Couarru. regula peccatum. 1.p. relectionis. num. 8. Syluest. ver. excommunicatio. 3. num. 1. p. 13. & latiùs excommunicatio 5.num.21.dub.12.Soto d. 22.q. 1.art.4.colum.6. & communiter moderni. Probatur: nam obligatio ſoluendi debitum cùm ſit iuris naturalis, eſt maior, ergo non debet tolli per obligationem iuris poſitiui, quæ eſt minor. Et hanc concluſionem intelligo cum aliquibus recentioribus contra Medinam Cod. de reſtitur. quæſt. 3. cauſa 9. fol. 20. non ſolùm quando debitum eſt contractum iure diuino & naturali, vt per contractũ emptionis, mutui; &c. ſed etiam quando contractum eſt libera & voluntaria obligatione,ſcilicet ex libera promiſſione etiã non iurata.

Sed arguitur ex can. ſacerdotes. 2.q.8. & can. nos Sanctorum; in quibus decernitur quòd ſacerdotes & vaſalli non teneantur præſtare obedientiam Epiſcopo, vel Principi excommunicato. Reſpondetur, quòd ſubditi ideò abſoluuntur à debito obedientiæ, quia Epiſcopus & Princeps per excommunicationem priuantur iuriſdictione, vel vſu iuriſdictionis; creditor autem per excommunicationẽ non priuatur iure petendi debitum.

Dixi ſupra, *quòd tenetur in conſcientia ſoluere*: nam in foro exteriori poterit obiicere creditori exceptionem excommunicationis, & tunc creditor repelletur à iudicio, quia non poteſt eſſe actor, vt vidimus diſput. 7. dub. 1. verum eſt, quòd hoc iam non ſeruatur à iudicibus ſecularibus, vt teſtatur Couarru. lib. 3. Variarum reſolutionum. c. 19. n. 5.

Ex dictis ſequitur reſolutio alterius quæſtionis, ſcilicet vtrùm poſſit licitè ſuſcipi legatum relictum ab excommunicato non tolerato? Innocent. cap. cùm voluntate; de ſententia excommunicat. dicit, non poſſe ſuſcipi, ſi relictum eſt vt oretur pro anima eius; ſed oppoſitum eſt tenendum cum Armil. ver. excommunicatio.num. 55. & Mexica difficult. 11. de excommunicat. poſt quintum caſum, quia debet intelligi de oratione quæ ſit licita, ſcilicet oratione priuata, & poſtquàm fuerit abſolutus, poteſt orari pro eo oratione publica.

Quid ſi legatum fuit relictum hac conditione quòd oretur pro eo publica oratione, etiam antequàm abſoluatur? Reſpõdetur, quòd poterit ſuſcipi legatum, & nõ adimpleatur conditio: nam turpis conditio non vitiat legatum, habetur enim pro non adiecta; ita Syluest. ver. conditio. circa finem.

Secunda particula eſt *Lex*, de qua DVBITATVR quintò, quomodo ſit intelligenda?

Prima concluſio, per illam ſecundùm omnes Doctores intelligitur lex matrimonij, vnde vxor licitè poteſt communicare cum marito excommunicato non tolerato in redditione & petitione debiti, dummodò excommunicatio non ſit lata in cauſa matrimonij, quia lis erat, vtrùm eſſet legitimè cõtractum, ita Syluest. ver. excommunicatio. 5. num. 4. Soto d. 22. quæſt. 1. art. 4. concl. 5. & etiam coniux excommunicatus poteſt non ſolùm reddere, ſed etiam petere, etſi vterque ſit excommunicatus, vterque poteſt etiam reddere, & petere, ita Caieta. ver. excommunicatio. circa finem. §. illicita autem. Soto ſup. & communiter Magiſtri, quamuis oppoſitum inſinuet Syluest. ſup. Probat

efficaciter Caieta.nam ſi licet petere debitum pecuniarium, ergo & coniugale.

Secunda concluſio, hæc communicatio vxoris cum marito excommunicato non ſolùm habet verum in debito coniugali, ſed etiam in omnibus aliis: quæ ſpectant ad matrimonium, vt in gubernatione domus, in menſa, in familiari colloquio, & in omnibus aliis; ita Caietan. & Syluest. vbi ſup. Probatur: nam in can. quoniam multos. 11. quæſt. 3. abſolutè & ſine vlla limitatione conceditur vxori quòd poſſit cõmunicare cum viro excommunicato, ergo cùm ſit fauor, non eſt reſtringendus.

Sed eſt difficultas, vtrùm ſit eadem ratio in viro reſpectu vxoris excommunicatæ non toleratæ?

Prima opinio dicit maritum ſolùm poſſe communicare cum vxore excommunicata in reditione & petitione debiti, non in aliis; ſic gloſſa dicto can. quoniam multos. Armil. ver. excommunicatio. nu. 40. Syluest. ſup. vbi citat alios. Probatur primò; nam in dicto can. quoniam multos. excipiuntur vxores, ſed non mariti. Secundò: nam ad maritum ſpectat corrigere vxorem, & non è contrà.

Secunda opinio, quæ eſt in contrariũ, eſt tenenda, ſic Adrian. in 4. tracta. de clauibus. quæſt. 3. exceptio. 6. Angel. ver. excommunicatio. 8. §. 8. Nauar. cap. 27. num. 26. Ledeſm. 2. p. 4. quæſt. 25. art. 1. & communiter Magiſtri. Probat Couar. ratione deducta ex ſocietate: nam ſocius poteſt communicare in contractu cum altero ſocio excommunicato, vt patet ex cap. ſi verè; de ſentent. excommunicat. ſed per matrimonium contrahitur ſtrictior ſocietas, ergo. Secundò probatur, ius excepit vxorem ad euitanda pericula animarum, ſed idem eſt periculum in viro reſpectu vxoris, ergo. Per hoc patet ad primum Ad ſecundum reſpondetur, quòd licèt maritus teneatur ex charitate corripere vxorem, & curare vt reſipiſcat, & negare illi communicationem, cùm viderit expedire, & ſi negligat hoc facere peccabit mortaliter, vt dicunt Angel. Couar. ſup. & alij, quia eſt caput; at verò quantùm ad incurrẽdam minorem excommunicationem propter mutuã participationem, lex matrimonij excuſat æqualiter ambos. Tertia particula eſt, *Humile*, de qua

DVBITATVR ſextò, quomodo ſit intelligenda?

Concluſio, intelligitur de iis qui ſunt in humilitate ſubiectionis, vt conſtat ex can. quoniam multos. 11. quæſt. 3. & cap. ſi verè. de ſententia excommunicat. vnde primò, excuſantur filij, & non ſolùm non emancipati, ſed etiam emancipati ſi ſint commenſales illiùs, & recipiunt ab eo neceſſaria; ita Syluest. ver. excommunicatio 5. num. 4. Armill. ver. excommunicatio. num. 46. Secundò excuſantur ancillæ, mancipia, & famuli, tam vrbani, quàm ruſticani, niſi eorum conſilio, auxilio, vel fauore perſeueret dominus in ſua contumacia; ita Nauar. cap. 27. num. 26. & habetur ex dicto can. quoniam multos. & hoc intelligendum eſt de illis, qui ante excommunicationem intrauerunt ad ſeruiendum; de illis verò, qui intrauerunt poſt excommunicationem, diſtinguendum eſt: nam ſi ignorauerunt excommunicationem, & poſteà ſciunt, non tenentur diſcedere; cæterùm ſi ſcientes excommunicationem domini intrauerunt, tenẽtur diſcedere, niſi neceſſitas eos impuliſſet fieri de eius familia; ita Syluest. ſup. & nota quòd prædicti ſubiecti filij & famuli poſſunt licitè communicare cum patre & domino excommunicato non tolerato nõ ſolùm in his in quibus tenentur, & in pertinentibus ad ſuum officium, ſed generaliter & abſolutè in omnibus, ac ſi ille non eſſet excommunicatus, ſicut diximus de viro & vxore in dubio præcedẽti: ita multi Magiſtri, imò idem tenẽt nonnulli Magiſtri de ſeruitoribus ruſticis contra Syluest. dicẽtem quòd ruſtici tantùm poſſunt cõmunicare in his quæ pertinent ad agriculturam, ſed canõ, quoniam multos. abſolutè excipit hos omnes, ergo non debemus nos reſtringere.

Verùm verò prædicti poſſint communicare in diuinis? Nonnulli dicunt: quòd non, nec vxor cum viro & contrà. Sic P. Henr. cap.22.n.3. dicit hoc eſſe tutius, quia iura citata ſolùm loquuntur de communicatione in humanis; ſed contrarium tenet expreſsè Nauarr. in addit. cap.27.n. 17. quia iura generatur concedunt, ergo generaliter ſunt intelligenda, iuxta cap. ſolitæ.de maioritate & obedientia; & hoc ſequuntur nonnulli viri docti. Et placet mihi: nam ſæpiſſimè currit eadem ratio in diuinis, ſicut in humanis, vt ſi dominus Sacerdos dicat famulo quòd recitet cum eo horas Canonicas, aut ſi ipſe recitaret eas coram familia, vel ſi dicat filio aut famulo quòd eat cum eo ad audiendā Miſſam. Tertiò, excuſantur ſubditi Religioſi qui poſſunt in omnibus cum ſuis Prælatis excommunicatis non toleratis communicare, ſicut dictum eſt de filiis & famulis; ita Sylueſt. ſupr. p.3. Soto d.22.q.1.ar. 4.concluſ. 5. Armil. ſupr. & communiter alij contrà. Palud. in 4.d.18.quæſt.6.art.4. Fundamentum eius eſt, quòd talis Prælatus habet ſuſpenſam iuriſdictionem ſpiritualem. Sed nos dicimus quòd Prælatus non ſolùm habet iuriſdictionem ſpiritualem, ſed etiam poteſtatem temporalem & politicam ad gubernationem domus & Religioſorum, & hoc non ſolùm habet locum in Religioſis profeſſis, ſed etiam in nouitiis.

DVBITATVR ſeptimò, vtrùm pater vel dominus poſſit communicare cum filiis vel famulis excommunicatis non toleratis? Quædam gloſſa relata à Nauar. c. 27.n.27. & Ang. ver. excōmunicatio. 8.n. 10. tenent quòd non, & probant ex can. de filia.27. d. ex quo habetur, quòd ſi filia profeſſa ſit Religionem, & poſteà contraxerit matrimonium, ſi parentes cum ea communicauerint, incurrunt excommunicationem.

Sit concluſio, oppoſitum eſt verum, ita Soto & Caieta. ſupr. Syluest. verb. excommunicatio 5.num. 17.dub.8. Nauar. cap.27. num. 16. & alij communiter, ſed Syluest. & nonnulli alij ponunt quandam moderationem, nēpe quòd poſſint communicare in his quæ ſibi debentur ab inferioribus, & in his quæ ipſi tenētur præſtare inferioribus: nam ſicut inferiores obligantur ad obſequium, ita etiam Superiores obligantur ad prouidendum inferioribus; verùm aliqui Magiſtri dicunt, quòd ſicut filij & famuli poſſunt liberè communicare in omnibus cum patre & domino excōmunicatis, ita etiam è contrà, pater & dominus poſſunt communicare in omnibus cum filiis & famulis excommunicatis: nam ius concedens hoc inferioribus reſpectu Superiorum, idem conceſſiſſe videtur Superioribus reſpectu inferiorum: nam eadem eſt ratio, nempe idem animarum, quod iùs prætendit euitare in dicto can. quoniam multos. licèt enim ad patrem & dominum ſpectet curare quòd filij & famuli reſipiſcant, hoc tamen ſemper non poterit obtinere, quãuis id procuret, & dato quòd non procuret, peccabit quidem contra præceptum naturale, ſed non contra eccleſiaſticum de vitandis excommunicatis, ſicut in dubio 5. diximus de marito reſpectu vxoris, & hæc ſentētia videtur mihi probabilior, nec aduerſatur D. Tho. in addit, q.23. art. 2. nec Magiſt. Soto d.22.q.1. art.4. concl. 5. caſu 3. dicentibus quòd licet Superioribus communicare cum inferioribus excommunicatis, ſaltem in his quæ ſibi debentur ab inferioribus, & ipſi debent inferioribus, per hoc enim non prohibent communicationem in aliis, quin potiùs inſinuant licitam eſſe, ſed ſolùm intendūt certius eſſe quòd eſt licita in rebus debitis, quod nos etiam libenter concedimus; & addo quòd quamuis aliquis ſcrupuloſè vellet negare hoc in domino reſpectu famulorum ſaltem, non eſt cur illud neget in patre reſpectu filiorum propter maximam coniunctionem.

Ad canonē de filia reſpondet Adrianus qu.3. de clauibus; exceptio.6. quòd textus loquitur in caſu quòd parentes foueant eam in illo crimine crimiuoſo: nam filia

 fuit

fuit excommunicata eò quòd poſt profeſſionem intendit contrahere matrimonium, & ideò parentes incurrebant excommunicationem, iuxta dicta diſputat. præced. dub. 3. Et quod dictum eſt de patre reſpectu filiorum, idem dicendum eſt de Prælato reſpectu Religioſorum ſibi ſubditorũ; vnde dico quòd licitè poſſunt cum illis in rebus omnibus communicare: nam ſunt filij ſpirituales, ſic aliqui viri docti etiam ex illis qui tenuerunt dominum non poſſe in omnibus communicare cum famulis excommunicatis, etſi Religioſi ſint nouitij, non ſolùm Prælatus domus, ſed etiam Magiſter nouitiorum poterit liberè in omnibus communicare cum illis, quia eſt pædagogus ſpiritualis, magiſter & pater ſpiritualis, & oppoſitum eſſet radix multorum ſcrupulorum.

DVBITATVR octauò, vtrùm clerici ſeculares poſſint communicare cum Epiſcopo excommunicato non tolerato, vel econtrà?

Prima concluſio, ſi clerici ſint de familia Epiſcopi deputati ad eius ſeruitium poterunt cum illo, & ipſe cum illis excommunicatis, ſicut de dominis & famulis dictum eſt, & ſecundùm hoc intelligendus eſt Medina Cod. de reſtitut. qu. 3. cauſa 9.

Secunda concluſio, ſi non ſunt de familia Epiſcopi, ſed tantùm ſunt ei ſubiecti ſubiectione communi, non poſſunt communicare cum Epiſcopo excommunicato, nec ipſe cum illis excommunicatis, niſi tantùm in neceſſariis, & quæ aliàs ſunt permiſſa iure communi; vtramque concluſionem tenet Syluеſt. verb. excommunicatio. 5. num. 4. Armil. verb. excommunicatio. num. 46. Enr. cap. 22. nu. 3. & alij. Et ſecũda concluſio probatur ex can. miratus. 93. diſt. vbi reſpectu Epiſcopi excommunicati idem iudicium videtur fieri de laicis & de clericis qui non ſunt de familia Epiſcopi.

DVBITATVR nonò, vtrùm vaſſalli poſſint communicare cum domino temporali excommunicato non tolerato?

Concluſio, in ſolutione tributorum poſſunt, in aliis autẽ rebus humanis non poſſunt. Secunda pars concluſionis probatur: nam quantùm ad communicationẽ in humanis, eadem eſt ratio de vaſſallis & in omnibus aliis; prima verò pars probatur: nam debitor poteſt, imò tenetur ſoluere debitum, vt vidimus dubio 4. ſed tributa ſunt quædã debita, ergo poterunt vaſſalli; imò & tenebuntur illa ſoluere; hoc autem intelligendum eſt, ſuppoſito quòd dominus non perdiderit dignitatem & dominium temporale: tunc enim non poterunt ſoluere tributa. Pro cuius explicatione ſupponẽdum eſt, quòd excommunicatio vel incurritur propter crimen quod ſecundùm ius habet annexam confiſcationem bonorum, vel incurritur propter crimen quod non habet annexam talem confiſcationem, & quidem in hoc ſecundo caſu dominus non eſt abſolutè & in perpetuum priuatus iuriſdictione in ſubditos, ſed ſolùm pro eo tempore quo perſeuerat in excommunicatione; at verò in primo caſu amittit dominium bonorum & iuriſdictionem in ſubditos abſolutè & in perpetuum, & in hoc caſu quando dominus eſt declaratus hæreticus per ſententiam iudicis, *vaſalli* tenentur negare illi obediẽtiam & tributa; ſic habetur can. nos Sanctorum. 15. qu. 6. vbi abſoluuntur à iuramento fidelitatis hi, qui excommunicatis propter hæreſim erant adſtricti, & prohibentur omnibus modis, ne illis fidelitatem obſeruent, donec Eccleſiæ ſatisfaciant, hoc autem intelligitur, ſi fieri poſſit abſque graui damno ſubditorum.

Sed contrà: nam ex hoc can. videtur inferri quòd ante ſententiam teneãtur ſubditi negare obedientiam. Reſpondetur, hunc canonẽ moderatũ eſſe per Conciliũ Conſtantienſe; verum eſt quòd ſi crimen hæreſis ſit notorium, ita vt nulla poſſit tergiuerſatione celari, poſſunt ſubditi etiam ante ſententiam Iudicis negare obedientiam & fidelitatem, ſed non tenentur; ita Panormit. cap. cùm non ab homine-

mine. de iudiciis. Sylue.ver.hæreſis.n.14. Simanc. tit. 45.n.27.Caieta.2.2.q.12.art. 2. & alij.Probatur ex c.finali de hæreticis; vbi non dicitur, ſubditos abſoluẽdos, ſed nouerint ſe abſolutos,ergo non requiritur alia ſententia. Præterea nam illa euidentia & notorietas habet vim ſententiæ ſaltem quantùm ad hunc effectum, vt licitè poſſint negare obedientiam; hoc autem intelligendum eſt per ſe loquendo; nam per accidẽs ratione ſcãdali & tumultuum poſſet eſſe illicita huiuſmodi negatio obedientiæ, & quamuis de hoc nonnulli hic multa dicant; tamen non ſunt huius loci: nam hæc negatio ſubiectionis non eſt effectus cuiuſcunque excommunicationis, ſed pertinet ad materiam de fide, vbi latè diſputatum eſt à nobis 2. 2. quæſtion. 12. articu. 2.

Quarta particula eſt, *Reſignata*, de qua DVBITATVR decimò, quomodo ſit intelligenda.

Reſpondetur,ſic eſt intelligenda quòd ignorantia inuincibilis excuſat à peccato communicandi cum excommunicato, & conſequenter à pœna iure ſtatuta,& intelligitur non ſolùm de ignorantia facti,ſed etiam de ignorantia iuris; ita Caieta. ver. excommunicatio. in fine.§. circa tertium, & Nauarr. cap. 27.num. 27. Dixi,*inuincibilis*, quia vincibilis non excuſat à peccato nec à pœnis, ſiquidem ſunt impoſitæ à iure communi, iuxta dicta cap. 5. diſput. 5. dub. 8.Vbi aduertendum eſt, quòd hæc ignorantia excuſat non ſolùm quando communicatur cum excommunicato in humanis,ſed etiam in diuinis, ita Caieta. ibidem. Pro huius tamen maiori explicatione.

DVBITATVR vndecimò,quæ ſententia requiratur, vt teneamur vitare excommunicatum? Pro quo ſupponendum eſt; quòd poſt Concilium Conſtantienſe non ſufficit notitia excommunicationis, vt teneamur aliquem vitare, ſed vlteriùs requiritur ſcientia huius, quod eſt eſſe nõ toleratum, vnde quamuis certo ſciam aliquem eſſe excommunicatum; ſi tamen ignoro eum eſſe non toleratum, non teneor eum vitare. Dico, *non teneor*; nam ſi excommunicatio ſit publica, quamuis nõ ſit denunciatus, ſi velim poſſum illum vitare, nec vllam ei irrogo iniuriam. Patet, ante Concilium Conſtantienſe iſte nullum habebat ius ad hoc vt fideles cõmunicarent cum ipſo, ſed Concilium in nullo voluit fauere ipſis excommunicatis tolerati̇s, ergo nec modò habet ius, & per conſequens nullam illi irrogo iniuriam.

Prima concluſio, ſi ſolùm ex confeſſione ſacramentali ſcio pœnitentem vel alium eſſe excommunicatum non toleratum, non teneor illum vitare; hæc eſt certa, de qua diximus in materia de confeſſione, & idem eſt de omnibus illis, qui tenentur ad ſigillum, vt de Interprete, de Doctore à quo Confeſſarius petit conſilium,de Prælato à quo petitur licentia ad abſoluendum à reſeruatis.

Secunda concluſio, ſi ex proprio teſtimonio alicuius extra confeſſionem ſcio ipſum eſſe excommunicatum non toleratum, teneor illum vitare; ita Syueſt.ver. excommunicatio. 5. num. 28. Probatur: nam teſtimonium propriũ cõtra ſe ipſum facit moralem certitudinem, ita vt excludat dubium.

Tertia concluſio, ad hoc vt ego teneat vitare excommunicatum,non requiritur, quòd perſonaliter viderim cum denunciari nominatim, aut notoriè percutere clericum, ſed ſufficit quòd ſit fama publica eum eſſe non toleratum; ita Syueſt.num. 28. citato. dub.19. Palud. in 4. d. 18 q.6. art. 2. Couarru.cap. alma mater.p. 1. §. 2. num. 4. Et probatur efficaciter ex cap. cùm deſideres. ad 2. quæſt. de ſententia excommunicat. Dixi, *fama publica*: nam ſi tantùm audiui à paucis hominibus,præſertim ſi ſint eius contrarij, non teneor vitare, quoniam notitia paucorum non ſufficit ad famam publicam,ita Palud.ſup. Dico, *non teneor*, quia non teneor credere illum eſſe non toleratum; at verò ſi credo, teneor quandiu non depono conſcientiam.

Ex

Ex hac concluſione ſequitur quòd iſte, qui per famam publicam ſcit aliquem eſſe excommunicatum nō toleratum, ſi communicet cum illo, incurret pœnas iuris impoſitas contra participantes cum excōmunicato. Hoc eſt contra Couarru. ſup. num. 5. in fine. qui licèt admittat concluſionem, negat tamen hoc corollarium; exiſtimat enim requiri omnimodam certitudinem & ſcientiam ad incurrendas certas pœnas, ſed certè Couarru. eſt ſibi contrarius; niſi forſam loquatur quoad forum exterius. Et probatur noſtra concluſio: nam cum illa certitudine morali non ſtabit ignorantia. Sed circa hoc duo ſunt notanda. Primò, quòd vt ego tenear vitare excommunicatum propter clerici percuſſionem, non ſufficit quòd ſit fama publica quòd percuſſit clericum, ſed requiritur quòd ſit fama publica quòd notoriè percuſſit; verbi gratia, percuſſit aliquis clericum coram vno vel altero, & diuulgatur per ciuitatem, taliter quòd eſt fama publica, de hoc non teneor illum vitare, quia hæc fama non ſufficit vt iſte ſit notorius percuſſor clerici notorietate facti, ita vt nulla poſſit tergiuerſatione celari: ſed ſi aliquis fuit notoriè percuſſor clerici, iuxta dicta diſput. 2. dub. 4. vt alij qui non viderunt eum percutientem, teneantur illum vitare, ſufficit & requiritur fama publica quòd ille eſt notorius percuſſor clerici. Sic aliqui viri docti. Probatur ad hoc vt teneamur vitare percuſſorem clerici, requiritur quòd ille ſit notorius percuſſor, ergo quàuis ſit fama quòd percuſſit, ſi non ſit quòd notoriè percuſſit, non teneor vitare. Confirmatur à ſimili, quia non ſufficit fama de excommunicatione, ſed requiritur fama de denunciatione. Si opponas cap. cùm deſideres. iam citatum, vbi dicitur, quòd ſi eſt fama publica aliquem verberaſſe clericum tenemur eum vitare. Reſpondetur, cap. hoc conditum eſſe à Clemente III. & poſteà conditum eſt Decretum Conſtantienſe, quod requirit eſſe notoriè percuſſorem. Secundò, nota quòd licèt aliquis notoriè percuſſerit clericum, tamen ſi eſt dubium vtrùm incurrerit excommunicationē, vt quia erant pueri, vel amici, vel ob alias cauſas, non teneor illum vitare, iuxta dicta diſputat. 2. dub. 4. & hoc licèt aliquando ratione dubij percuſſor ſit abſoluendus.

Quarta concluſio, ſi Epiſcopus vel Parochus Petri teſtificatur mihi Petrum eſſe nominatim denunciatum, oſtendendo literas denunciatórias, teneor illum vitare, ita Sylueſt. verb. excommunicatio. 5. num. 28. quoniam illæ literæ cum teſtimonio Paſtoris faciunt maiorem fidem denunciationis quàm fama publica.

Quinta concluſio, cæterùm ſi ſolo verbo id dicant mihi, non oſtendendo literas denunciationis, non teneor credere, & per conſequens nec vitare; at verò ſuppoſito quòd credam, teneor vitare, ita multi viri docti. Et ſecunda pars de ſe patet; prima verò probatur, quia non teneor credere vni teſti etiam fide digno, vt oſtēdit Nauar. c. 22. num. 82. quamuis contrarium inſinuet P. Henriche (qui nunc primò ad meas peruenit manus) lib. 13. de excommunicat. cap. 65. num. 2. ſed quod diximus tenendum eſt: nam hæc vitatio cedit in damnum tertij. Quid ſi non credo, nec diſcredo, ſed maneo dubius? Reſpondetur, quòd non teneor vitare, ita Nauar. cap. 27. n. 17. nam in dubio melior eſt conditio poſſidentis.

Sexta concluſio, quem ſemel ſciui eſſe excommunicatum non toleratum ſemper teneor vitare, donec mihi conſtet de abſolutione; ita Palud. in 4. d. 18. qu. 6. art. 2. Sylueſt. verb. excommunicatio 5. nu. 26. Couarru. c. alma mater. p. 1. §. 2. nū. 6. Nauar. c. 27. num. 36. Hæc autem concluſio tres habet limitationes. Prima eſt, quando excommunicatus ipſe, qui aliàs eſt bonæ famæ & fide dignus, affirmat ſe iam eſſe abſolutum; ita Nauar. n. 36. citato. Secunda, quando illum quem ſciebam eſſe excommunicatum, & qui anteà obſeruabat excommunicationem, video poſt annum, non ſeruare illam, ſi aliàs eſt pius & timoratæ

timoratæ conſcientiæ: nam iſte opere ipſo teſtatur ſe iam eſſe abſolutum; ita Syluest. ſup.n.26.& P.Henrique ſup. Tertia, quando eſt fama publica quòd eſt abſolutus: nã ſi fama publica denunciationis ſufficit vt teneat vitare, ergo fama de abſolutione ſufficiet vt non teneat vitare.

DVBITATVR duodecimò, quando ſcio aliquem eſſe denunciatum in vna Prouincia, vel notoriè percuſſorem clerici, vtrùm tenear illum vitare in alia, vbi eſt occultum?

Quædam opinio dicit, quòd ſi teſt.bus vel inſtrumẽtis poteſt in hac ciuitate probari eſſe excommunicatum non toleratũ, eſt vitandus etiam publicè; at verò ſi non poteſt probari, erit vitandus in occulto, ſed non publicè; ita Syluest. ver. excommunicatio. 5. num.17. Couarru.cap.alma mater.p.1.§ 2.n.6. Aliæ ſunt opiniones; ſed illis omiſſis ſit

Concluſio, nec teneor nec poſſum illũ vitare in publico, quamuis poſſit probari teſtibus vel inſtrumentis, bene tamen teneor vitare in occulto, quamuis nõ poſſit probari; ita Palud.in 4. d.18.q.6.at.2.Mexica difficult. 11.de excommuuicat. in fine. Armill. ver.excommunicatio.n.61. & communiter Magiſtri,& P.Henrique ſup. num. 1. Prima pars probatur: nam ex hoc quòd poſſit probari teſtibus aut inſtrumentis, non ſequitur quòd in hac ciuitate ſit publicus excommunicatus non toleratus, ergo non licet eum vitare in publico, quia eſſet illum diffamare. Confirmatur: nam ſi aliquis eſſet publicè diffamatus in vna ciuitate etiam per authoritatẽ Iudicis, ſi ego diffamem eum in alia Prouincia diſtanti, vbi id eſt occultũ, neque eſt vero ſimile quod de proximo diuulgabitur, pecco ſaltem contra charitatem, ergo etiam pecco in præſenti. Secunda verò pars probatur, ille eſt verè excommunicatus & non toleratus, & ego id ſcio, ergo teneor vitare in occulto, iuxta c.cùm non ab homine; de ſent. excõmunicat. vbi definitur, quòd publicè excommunicatus eſt publicè vitandus, occultus autem occultè.

Si obiicias, capiti hoc eſſe derogatum per Conſtantienſe? Reſpondetur, falſum eſſe: nam Decretum nihil innouauit circa modum vitandi excommunicatum publicè, vel occultè, ſed ſolùm quãtùm ad qualitatem excommunicatorum qui erant vitandi: nam ſtatuit quòd ſolùm teneremur vitare non toleratos, ergo ſicut ante Cõſtantienſe, quicunque excõmunicatus erat vitandus, publicus publicè, occultus occultè: nam à lege antiqua non eſt recedendum, niſi quatenus continetur in noua. l. præcipimus. C. de appellationibus.

Ex dictis ſequitur primò, quòd ſi ſacerdote celebrante Miſſam, ingrediatur iſte excommunicatus, qui cognoſcitur ab aliquibus paucis ibi exiſtentibus, ſed non cõmuniter ab omnibus, hi qui illum cognoſcunt, tenentur ſecretè & cautè exire, ſi id poſſit fieri abſq; manifeſtatione illius, aliàs non debent exire; ſic Anton.3.p.tit.26.c.2. paulò poſt principiũ, in explicatione particulæ, *Orare*. Tabien.ver.excommunicatio. 8. num.3. imò & Syluest.ver. excommunicatio. 5. num. 2.

Secundò ſequitur quòd ſi excommunicatus iſte publicè petat à me Euchariſtiam, poſſum & teneor illam præbere, ſicut teneor præbere occulto peccatori publicè petenti.

Vir quidam doctus licèt admittat concluſionem reſpectu illius, qui eſt publicè denunciatus in vna ciuitate, non tamen admittit reſpectu illius qui in vna ciuitate eſt notorius percuſſor clerici, & in alia eſt occultus: nã de hoc dicit quòd non teneor illũ vitare, non ſolùm publicè, verùm nec occultè, & ait eſſe de mente Durand in 4. d.18.q.5.circa finẽ.& Palud.q. 6.dicẽtium quòd quando aliquis eſt publicè excommunicatus in vno loco, non debet cenſeri publicus excõmunicatus in alio. Et probat hanc ſententiam, quia iſte in hoc loco nõ eſt notorius percuſſor clerici. Et poteſt cõfirmari primò: nam poſt Concilium Conſtãtiẽſe vt ego teneam vitare etiã in occulto percuſſorẽ clerici, requiritur quòd ſit notorius percuſſor, ſed in hoc loco nõ eſt notorius

totius clerici percuſſor,ergo. Secūdò:nam hæc notorietas percuſſionis clerici nō eſt per ſententiā Iudicis, vt ſuppono ſed tantùm per notorietatem facti,ergo vbi factū eſt occultum, non eſt notorius percuſſor clerici. Propter quæ videtur mihi hæc ſententia valdè probabilis, præcipuè cùm fauores ſint ampliandi.

Quinta particula eſt, *Neceſſe*, de qua DVBITATVR decimotertiò, quomodo ſit intelligēda? Hæc particula coincidit multùm cū particula, *Vtile*, ſed hic latiùs erit agendum de neceſſitate temporali; Vnde ſit Prima concluſio, hæc particula ſic eſt intelligenda, quòd propter neceſſitatem temporalem tam ipſius nō tolerati, quàm aliorum non excommunicatorum, licitum eſt communicare cum non tolerato; quæ concluſio ſi intelligatur abſtrahendo de neceſſitate extrema, vel graui, eſt determinata in can. quoniam multos. 11. quæ. 3. Difficultas autem in hoc conſiſtit, quāta debeat eſſe hæc neceſſitas. Sylueſt. ver. excommunicatio. 3. num. 1. p. 5. clarè videtur ſentire quòd requiritur neceſſitas obligans ex charitate ad dandam eleemoſynam, atque adeò requiritur extrema vel grauis.

Sit tamen ſecunda concluſio, non requiritur tanta neceſſitas, ſed ſufficit quòd verè indigeat, ita vt non poſſit commodè ſuſtētari ſine eleemoſyna; ita tenet expreſsè Palud. in 4. d. 18. q. 6. n. 6. Angel. ver. excommunicatio. 8. n. 8. Tabien. eodem verbo, & nu. eandē clarè amplexus eſt, poſteà Sylu. ver. excommunicatio. 5. n. 5. & tenēt communiter Magiſtri, quæ concluſio intelligitur ſiue neceſſitas ſit circa victum, veſtitum, ſalutem corporalem, aut iter faciendum, vt patebit exemplis, verbi gratia, ſi accedat ad me pauper ex iis communibus, qui habent communem neceſſitatem, quamuis ſit excommunicatus non toleratus, poſſum ei dare eleemoſynam; ita P. Henrique lib. 13. de excommunicat. c. 13. num. 4. Præterea in aliquo hoſpitio eſt aliquis excommunicatus nō toleratus non infimæ claſſis, qui non ſolet iter facere pedeſter, poſſum illi dare equum gratis vel pretio, vt proſequatur iter. Similiter medicus poteſt viſitare infirmum non toleratum.

Ex dictis ſequitur, quòd poſſumus dare eleemoſynā non tolerato etiā quādo eleemoſyna ſolùm eſt ſub conſilio; ita Palud. ſup. & ſatis colligitur ex dicto can. quoniam multos.

Inquiris, vtrùm non excommunicatus poſſit petere eleemoſynam ab excommunicato non tolerato?

Tertia concluſio, non poteſt niſi in caſu quòd non eſſet alius, à quo poſſit commodè petere; ita Syluеſt. ver. excommunicatio. 5. num. 4. p. 1. & habetur ex dicto can. quoniam multos. *Hinc infero*, quòd ſi pauper non poteſt commodè habere ſuſtentationē, niſi ſedeat ad menſam ſimul cū non tolerato, licitè poteſt ſedere; ita aliqui viri docti. Verum eſt, quòd limitatio huius concluſionis nō currit in Prædicatoribus & Confeſſoribus: iſti enim licitè poſſunt petere eleemoſynam à nō tolerato, quamuis aliunde poſſent ſibi commodè prouidere. Hoc habetur ex ca. cùm voluntate. de ſent. excommunicationis. vbi dicitur, *præſertim ſi aliàs non valeant in illo loco ſuſtentationem habere*; & probatur: nā ſi requireretur quòd non poſſent aliūde prouidere ſibi, nihil ſpeciale concederetur ipſis, quandoquidem cum prædicta limitatione iam erat generaliter conceſſum omnibus pauperibus, in dicto can. quoniam multos. Hanc ſententiam tenet Palud. ſup. Anton. 3. p. tit. 26. cap. 1. §. 1. gloſſa dicto cap. cùm voluntate. P. Henrique ſup. & multi Magiſtri, eandem ſequitur Syluеſt. ver. excommunicatio. 5. num. 14. dub. 5. ſed cum quadam limitatione, quando ſcilicet ex hoc quòd non acciperent eleemoſynam ab excommunicato, impediretur fructus prædicationis in ipſo excommunicato. Verùm cùm c. cùm voluntate. generaliter loquatur, non eſt à nobis limitandum.

Quarta concluſio, etiā licet communicare cum non tolerato ratione damni

cuitan

euitandi; vnde licitum eſt continuate cum coexecutionem contractus iam initi, quē excommunicatus non vult reſcindere; ſic Caiet. ver. excommunicatio. circa finem. §. circa 3. Syluest. ver. excommunicatio. 3. num. 3. Couarru. cap. alma mater. p 1. §. 1. num. 8. P. Henrique ſup. & habetur ex c. ſi verè, de ſententia excommunicat.

Quinta concluſio, neceſſitas violentiæ etiam excuſat participantem etiam in diuinis cum non tolerato; verbi gratia, quando aliquis per coactionem detinetur violenter, vt audiat Miſſam ſimul cum non tolerato, ſic Caieta. loco modò citato, & addit quòd talis violenter detentus deberet animo curare, vt quantùm eſt de ſe non attenderet Miſſæ, vt ſic nullo modo agat ad communionem, ſed tãtùm patiatur quoad præſentiam corporalem, cui, & non voluntati, poteſt inferri violentia; ſed hæc ſententia eſt nimis ſcrupuloſa: durum enim eſſet obligare illum ad claudendos oculos, ne videat Euchariſtiam, & obturandas aures, ne audiat officia diuina; vnde dico cum P. Henrique ſup. & aliis viris doctis, quòd poteſt adorare Euchariſtiam, & attendere diuinis officiis: nam per talem violentiam excuſatur ab huiuſmodi communicatione.

DISPVTATIO XII.

De effectibus minoris excommunicationis.

DVBITATVR primò, quot effectus habeat minor excommunicatio? Reſpondetur, duos. Primus eſt, quòd priuat directè à participatione paſſiua ſacramentorum, Gemin. cap is cui. de ſententia excom. in 6. num. 3. dicit quòd non debet illi dari oſculum pacis poſt Agnus Dei, quia ſuccedit loco communionis Euchariſtiæ. idem tenet Philip. Francus. ibid. & citat Archidiaconus: abactiua verò indirectè, & conſequutiuè. Secundus, quòd priuat directè ab electione paſſiua; ab actiua verò nullo modo. Hi effectus habentur ex cap. ſi celebrat. de clerico excommunicato miniſtrante.

Ex dictis ſequitur, quòd excommunicatus minori fruitur ſuffragiis Eccleſiæ, poteſt intereſſe diuinis, imò & officiare officia diuina in choro; poteſt communicare cum fidelibus, & fideles cum ipſo: nam excommunicatio minor non tranſit in tertiam perſonam; poteſt eligere & exercere ea quæ ratione iuriſdictionis ſibi competunt. In his communiter conueniunt Doctores, quorum aliquos refert P. Henrique lib. 13. de excommunicat. c. 3. Sed pro maiori explicatione duorum prædictorum effectuum

DVBITATVR ſecundò, circa primum effectum, vtrùm excommunicatus minori peccet mortaliter recipiendo aliquod ſacramentum?

Prima concluſio affirmatiua, ita Soto d. 22. q. 2. art. 3. in principio. Couarru. c. alma mater. p. 1. §. 8. n. 2. Nauar. cap. 27. num. 24. & communiter Doctores; & probatur efficaciter ex dicto, cap. ſi celebrat. vbi dicitur quòd clericus celebrans in minori excommunicatione, grauiter peccat. Hinc ſequitur quòd ſi laicus excommunicatus minori recipiat Euchariſtiam, vel aliud ſacramentum, peccat mortaliter; Hæc autem concluſio intelligitur per ſe loquendo, per accidens enim poteſt contingere quòd non peccet nec venialiter, vt ſi fortè daretur caſus, in quo ille grauiter infamaretur, ex hoc quòd nō reciperet Euchariſtiam publicè cum aliis, vt conſtat ex dictis diſputat. 8. dub. 5. verum eſt quòd raró poterit hic caſus contingere, præſertim cùm minor excommunicatio poſſit abſolui à quolibet Confeſſario; poſſet tamen contingere ratione obliuionis, vt ſi ſacerdos poſt incœptam Miſſam recordetur ſe incurriſſe minorem excommunicationem, & tunc ſecurè poteſt proſequi Miſſam.

Ex prædicta concluſione ſequitur, quòd adminiſtrans ſacramentum ei quem ſcit excommunicatum minori, peccat mortaliter per ſe loquendo?

Secunda concluſio, quamuis ſacerdos excommunicatus minori peccet mortaliter celebrando, non tamen fit irregularis,

dicto cap. ſi celebrat.

Dvbitatvr tertiò vtrùm excommunicatus minori peccet mortaliter administrando ſacramenta?

Supponendum eſt, quòd abſolutio ab eo data, & à fortiori reliqua ſacramenta erunt valida, vt docent Soto & Couarru. vbi ſup. & habetur ex dicto cap. ſi celebrat. in illis verbis, ſed ſacramenta ab eo collata virtutis non carent effectu. Quo ſuppoſito.

Prima opinio eſt, quòd non peccat nec venialiter, ita Nauar. cap. 27. num.24.& 249. propendit P. Henrique lib.13.de excommunicat.c. 3. num. 2. probat Nauar. quia iſte ſolú priuatur participatione paſſiua ſacramentorum.

Secunda opinio eſt, quòd peccat mortaliter, ita Syluest. ver. excommunicatio. 4. num. 1. Armil. ver. excommunicatio. n.21.& probatur ex l. 6. tit.9.part. 1. vbi hoc habetur expreſsè.

Tertia ſententia multò probabilior & communior eſt, quod peccat venialiter, ita Soto & Couarru. vbi ſupra, Medina in Sum.lib. 1. cap. 11.§. 6. in fine.Mexica difficult. 19. de excommunicat. & alij quàm plurimi. Et probatur efficaciter ex dicto c. ſi celebrat.nam poſtquàm dictum fuerat, quòd ſi celebrat peccat grauiter, dicitur, peccat autem conferendo eccleſiaſtica ſacramenta, vbi clarè ponitur diſcrimen quantùm ad grauitatem peccati inter recipientem ſacramenta & adminiſtrantem. Sed nota cum Soto. art. 3. citato. colum.2. quòd poſt Concilium Conſtantienſe, ſi non ſe ingerit, ſed inuitatur ab alio non peccabit, quia non eſt denunciatus iuxta dicta ſup.diſput.8. dub. 1.

Hinc ſequitur, primò quòd ſi Epiſcopus excommunicatus minori celebrat & cõfert ordines,peccat mortaliter & venialiter:mortaliter,in quantùm recipit ſacramentum Euchariſtiæ;venialiter, inquantùm adminiſtrat ſacramentum ordinis.

Secundò ſequitur, quòd ſi ſacerdos excommunicatus minori faciat Miſſam ſolemnem in die Cœnæ, in qua non conſumitur Euchariſtia, ſed aſſeruetur in diẽ Veneris ſancti, peccat tantùm venialiter, quia non recipit ſacramentum;vnde quãdo ait textus quòd ſi celebrat,peccat grauiter, intelligitur quando celebrat recipiendo Euchariſtiam, & hoc intelligitur dato quòd ita ſeruaretur in vſu: nam de facto non ſeruatur.

Tertiò, ſequitur quòd ſi excommunicatus minori abſoluat alium ab excommunicatione, non peccat, quia talis abſolutio non eſt ſacramentalis; ita Syluest. ver. excommunicatio. 4.§. 1. & ver. abſolutio. 1. n. 3. caſu 2. & alij; & habetur ex cap. duobus. de ſentent. excommunicationis.

Hinc ſequitur modus obſeruandus in abſolutione à duobus ſacerdotibus, verbi gratia, Petro & Paulo excommunicatis minori: debet enim Petrus priùs abſoluere Petrum ab excõmunicatione minori, & deinde Paulus abſoluat Petrum ab excommunicatione minori,& à peccatis, ac tandem Petrus abſoluat Paulum à peccatis.

Ad fundamentũ primę opinionis reſpõdetur, quòd licèt minor excommunicatio directè ſolùm priuet participatione paſſiua ſacramentorũ,indirectè tamen & conſequutiuè priuat etiam ab adminiſtratione actiua ad euitandam quandam indecentiam.

Ad fundamentum ſecundæ opinionis dicimus legem illam non eſſe ſequẽdam:

Dvbitatvr quartò circa ſecundum effectum,quomodo priuet minor excommunicatio electione paſſiua? Dico, *paſſiua*, quoniam ab actiua non priuat, vt conſtat ex dicto cap. ſi celebrat. vnde Couarru. ſup. num. 3. meritò admonet cadum eſſe à lege Partitarum ſup.citata,quę ait excommunicatum minori eligere non poſſe.

Prima concluſio, qui ſcienter elegerint excommunicatum minori ad beneficium eccleſiaſticum peccant mortaliter, & eodem modo peccat ipſe recipiendo beneficium. Probatur: nam hæc prohibitio eſt

in

in materia graui; & prætereà textus dicit talem electionem eſſe irritandam.

Secunda concluſio, quòd dictum eſt de electione, idem dicendum eſt de præſentatione ad beneficium; hæc eſt cōtra nonnullos Thomiſtas, ſed eam tenet Nauar. in Sum. Hiſpana. c. 27. n. 44. Pedraza in Sum. lib. 2. c. 1. P. Henrique lib. 13. de excommunicat. cap. 3. n. 5. Couarru. c. alma mater. p. 1. §. 7. num. 1. verſiculo, ſecundò eſt ad idem. vbi allegat alios Iuriſtas. Et probatur: nam ab electione ad præſentationem eſt optimum argumentū ſecundùm gloſſam cōmuniter receptam in ca. vlt. de electione. in 6.

Grauior difficultas eſt vtrùm huius electio ſit ipſo iure nulla, vel annullanda per Iudicem?

Prima opinio dicit quòd eſt ipſo iure nulla; ſic gloſſa dicto cap. ſi celebrat. Couarru. c. alma mater. p. 1. §. 8. n. 3. vbi allegat multos. idem tenet Angel. ver. excommunicatio. 1. n. 1. Syluest. ver. excommunicatio. 4. n. 4. Armil. ver. excommunicatio. n. 5. Ledeſm. 2. p. 4. qu. 25. art. 2. circa finem. P. Henrique ſup. imò Couarru. & Armil. dicunt hoc habere locum, licèt electio facta ſit cum ignorantia excōmunicationis, ſed in hoc oppoſitum tenent Syluest. & P. Henrique ſup.

Secunda opinio eſt in contrariū, quòd talis electio etiam ſcienter facta non eſt ipſo iure nulla, ſed irritanda per Iudicem; ita Felinus c. dilectæ. de exceptionibus & quam plurimi Magiſtri; pro eadem citatur Cardinalis Toletus in ſua Summa, lib. 5. c. 66. & probatur ex dicto ca. ſi celebrat. vbi dicitur, *Si tamen ſcienter talis electus fuerit, eius electio eſt irritanda.* vbi duo verba ponderanda ſunt, primum, *ſcienter*, ſecundum *irritanda*. Sed reſpondet Couarru. quòd eſt irritanda, id, eſt irrita declaranda. Hæc autem expoſitio nō videtur germana præcipuè cùm ſit pœna, in qua benignior eſt facienda interpretatio l. ſi Præſes. l. ſi interpretatione. ff. de pœnis. Prætereà arguitur, electio facta cum ignorantia excommunicationis minoris non eſt nulla ipſo iure, vt patet ex illo verbo, *ſcienter*, ergo nec facta cum ſcientia. Probatur conſequentia: nam ignorātia non habilitat cum qui eſt ipſo iure inhabilis, iuxta dicta diſput. 2. dub. 5.

Tertia concluſio, hæc opinio ſecunda eſt probabilior.

Quarta concluſio, ſi electio facta eſt cum ignorantia excommunicationis non eſt irritanda; hæc concluſio eſt minùs certa quàm præcedens, quia videtur contra communem Canoniſtarum, eam tamen docent aliqui Magiſtri, quam probo ex verbo, *ſcienter*; ex quo ſic arguitur, hæc particula nō eſt ſuperflua, ergo debet aliquid operari; ſed nihil poteſt operari circa annullationem ipſo iure: nam ignorantia non habilitat eum, qui eſt ipſo iure inhabilis, vt diximus, ergo debet operari erga irritationem faciendam per Iudicem. Nonnulli referunt Angel. & Armil. dicentes quòd qui eligunt excommunicatum minori, ſunt ſuſpenſi per triennium, & manent inhabiles ad electionem, quod probant ex cap. cùm in cunctis. de electione; ſed hoc falſum eſt, ita Toletus ſup. & alij: nam pœna huius cap. ſolùm cōprehendit eligentes eum, qui nec ſcientia, nec morum honeſtate pollet, nec habet ætatem iure requiſitam.

De abſolutione ab excommunicatione. *Caput VII.*

De hoc tractat Soto d. 22. quæſt. 2. ar. 3. Couarru. cap. alma mater. p. 1. §. 11. & 12. P. Henrique lib. 13. de excommunicat. à c. 27. per tria ſequentia; Summiſtæ. ver. abſolutio.

Dispvtatio I.

Quis poſſit abſoluere ab excommunicatione?

Dvbitatvr primò, quis poſſit abſoluere ab excommunicatione minori?

Prima opinio tenet, quem libet ſimplicem ſacerdotem, ſcilicet qui nec ſit Parochus, nec expoſitus ab ordinario ad audiendas confeſsiones poſſe abſoluere ab ea, quando eſt incurſa propter peccatum veniale; ſic Nauar. cap. placuit. de pœnit. d.6.num.26.& in Sum.cap.27.num.25.& 39. Toletus in Sum. Præcipuum fundamentum eſt, poteſt abſoluere à peccato veniali, propter quod incurſa eſt minor excommunicatio, ergo etiam poteſt ab excommunicatione.

Secunda opinio dicit, quòd ſolus ille ſacerdos qui poteſt abſoluere à peccatis mortalibus, ſiue ſit Parochus, ſiue non, poteſt abſoluere ab excommunicatione minori, licèt ſit incurſa propter peccatum veniale; quę opinio eſt multò probabilior & communior, tenet Syluеſt. verb.abſolutio.1. num.3. & 5.& excommunicatio. 4.num.2.caſu 9.Ledeſ. 2.p.4.qu.22.art.1. in fine. Soto d.22.qu.2.art.3.concl.1. Caieta.ver.excommunicatio minor. Couarr. cap alma mater. p.1.§.12. num. 6. vbi ait eſſe communem ſententiam Doctorum, tenet Anton.3.p.tit. 26. cap.2.in fine. Angel.ver.abſolutio.num.1. P.Henrique lib. 13.de excommunicat.cap.28.n.5. & communiter Magiſtri. Probatur ex c. nuper. de ſententia excommunicat. vbi interrogatus Pontifex, à quo poſſit abſolui qui ſcienter communicauit cum nominatim excommunicato; reſpondet, quòd ab epiſcopo vel Paracho vel proprio ſacerdote. Secundò excommunicatio minor eſt verè cenſura, quæ imponitur à iure, ſed cenſura eſt vinculum in foro exteriori, ergo ad abſoluendum ab ea requiritur iuriſdictio in foro exteriori, ſed hanc non habet ſimplex ſacerdos, ergo.

Si obiicias, ex hac ratione ſequi quòd nec Parochus poſſit abſoluere ab ea, ſiquidem non habet iuriſdictionem in foro exteriori, ob quam rationem diximus ſup. cap.3.diſput.1.dub.2.quòd non poteſt excommunicare. Reſpondetur negando ſequelam; nam Eccleſia conceſsit Paracho & aliis confeſſoribus expoſitis ab ordinario ad audiendas confeſsiones mortalium peccatorum, iuriſdictionem in foro exteriori, vt poſsint abſoluere ab excommunicatione, etiam maiori non reſeruata, quia eſt impedimentum abſolutionis ſacramentalis, ad quam habent facultatem vel ex officio, vel ex delegatione, & quòd hæc iuriſdictio ſit illis conceſſa patet ex dicto cap. nuper. & ex illa regula iuris, cui committitur aliquid faciendum, conſequenter conceditur illud ſine quo id fieri nequit, cap. prætereà, de offic. delegati. l.1. ff. de iuriſdictione omnium Iudicũ, non tamen tradit ei facultatem ad excommunicandum.

Ex iis facilè patet ad fundamentum in contrarium: conceſſo enim *antecedenti* negatur conſequentia: nam ad abſoluendum à venialibus, non requiritur iuriſdictio in foro exteriori, quæ tamen requiritur ad abſoluendum ab excommunicatione minori.

DVBITATVR ſecundò vtrùm non ſacerdos poſsit abſoluere ab excommunicatione?

Concluſio, omnis qui habet iuriſdictionem Eccleſiaſticam in foro exteriori ſiue ex officio, ſiue ex commiſsione, poteſt abſoluere ab excommunicatione ſiue minori, ſiue maiori: qui autem ſint, qui poſſunt habere hanc iuriſdictionem ex cõmiſsione Epiſcopi, vel ſaltem ex commiſsione Papæ, & qui ſunt incapaces ad recipiendum eam, etiam à ſummo Pontifice, diximus p. 1. de cenſura in communi dubio 6. vbi dictum eſt, quòd fœmina nec ex cõmmiſsione Papæ poteſt habere poteſtatem ad ferendas cenſuras, & idem eſt de poteſtate ad abſoluendum ab illis; viri autem merè laici, qui nec primam tonſuram habent, non poſſunt habere hãc poteſtatem in iure communi, bene tamen ex commiſsione ſolius Papæ; & idem dicendum eſt de clericis coniugatis, quamuis habeant quatuor minores ordines; at verò qui non ſunt ſacerdotes, dummodò habeant primam tonſuram poſſunt iure communi habere hanc poteſtatem, quæ

omnia

omnia latiùs ibi comprobauimus.

Ex dictis ſequitur, quòd quando Iudex qui excommunicauit poteſt abſoluere ab excommunicatione (quod ſemper poteſt exceptis nouem caſibus, de quibus infrà) bene poteſt committere facultatem ad abſoluendum ab ea ſacerdoti etiã non expoſito ad audiendas confeſsiones, imò etiam clerico habenti tantùm primam tonſuram & hic poteſt abſoluere non ſolùm in foro exteriori, ſed etiam in interiori; ſenſus eſt, quòd non ſolùm poteſt habilitare excõmunicatũ, vt poſſit comparere in iudicio, & communicare cum fidelibus in communicatione politica, ſed etiam vt fruatur communibus Eccleſiæ ſuffragiis. ita Nauar. cap. 27. num. 41. & Couarr. cap. alma mater. p. 1. §. 11. num. 10. contra Hoſtienſem cap. à nobis. el 2. de ſentent. excommunicat. & alios dicentes clericum primæ tonſuræ poſſe quidem abſoluere ab excommunicatione in foro exteriori, non tamen in interiori. Sed noſtra ſententia probatur, qui poteſt ligare poteſt abſoluere, ſed clericus primæ tonſuræ poteſt ligare per excommunicationem, etiam in foro interiori, ego ſimiliter poteſt abſoluere. Prætereà: nam abſolutio ab excommunicatione non eſt ſacramentalis, nec pertinet ad poteſtatem ordinis, ſed iuriſdictionis.

DVBITATVR tertiò, vtrùm laicus, qui ſolùm habet primam tonſuram, poſſit abſque ſpeciali commiſſione abſoluere ab excommunicatione in articulo mortis?

Prima opinio eſt affirmatiua, ita gloſſa cap. Paſtoralis. §. prætereà. de offic. ordinarij. Panormit. ibidem, Felin. cap. à nobis, el 2. de ſententia excommunicat. Angel. ver. abſolutio. 3. nu. 39. Probatur primò: nam Can. Sanctum, de Conſecrat. d. 4. Quidam in naufragio reconciliatus eſt Eccleſiæ per quendam laicum receter baptizatum. Secũdò in articulo mortis cõcedit Eccleſia facultatem abſoluendi à peccatis cuicũque ſacerdoti, quia eſt capax huius poteſtatis, ergo etiam concedit facultatem abſoluendi ab excommunicatione cuicunque clerico, etiam primæ tonſuræ, ſiquidem eſt capax huius poteſtatis.

Secunda opinio eſt negatiua, quam tenet Palud. in 4. d. 20. q. 1. Soto d. 18. qu. 4. art. 4. circa finem; Nauar. de pœnit. d. 6 c. 1. nu. 38. & in Sum. cap. 26. num. 26. Couarru. cap. alma mater. p. 1. §. 11. num. 9. vbi refert alios, Cordub. in Sum. q. 18. art. 2. dicto 1. & communiter Magiſtri, & in eam multò magis propendit P. Henrique lib. 13. de excommunicat. cap. 27. num. 4. Probatur primò: nam ſecundùm gloſſam can. vlt. 24. quæ. 1. laicus in ſpiritualibus etiam in mortis articulo nihil agere poteſt, niſi quod expreſsè conceſſum eſt illi in iure, ſed hoc non habetur in iure, ergo. Secundò, hæc facultas ideò conceditur in articulo mortis ſimplici Sacerdoti vt abſoluat à peccatis, eò quòd abſolutio ab excommunicatione debet præcedere abſolutionem à peccatis, ſed laicus non poteſt abſoluere à peccatis, ergo nec ab excõmunicatione. Tertio: nam quod laicus abſoluat ab excommunicatione nec eſt neceſſarium ad hoc vt anima defuncti gaudeat ſuffragiis Eccleſiæ, nec ad hoc vt corpus ſepeliatur in loco ſacro: nam poterit abſolui poſt mortẽ, vt diximus ſupr. cap. 4. diſput. 1. dub. 8. ergo.

Prima concluſio, quamuis prima opinio ſit probabilis; ſecunda tamen eſt probabilior.

Secunda concluſio, quilibet Sacerdos etiam ſimplex, etiam excommunicatus, & denunciatus, & præciſus, ſicut poteſt abſoluere ab omnibus peccatis in articulo mortis, ita etiã poteſt ab omni excommunicatione etiam reſeruata Papæ, etiam in Bulla Cœnæ; habetur ex Tridẽtino ſeſſ. 14. cap. 7. videte dicta ſup. c. 6. diſput. 3. dub. 1. concl. 4.

Ad primum reſpõdetur, quòd ille non erat excommunicatus, ſed agebat publicam pœnitentiam.

Ad ſecundum patet ex argumento pro ſecunda opinione. Videndum eſt iam quis habeat de facto poteſtatem ad abſoluendum

dũ ab excõmunicatione maiori; & quædam excommunicatio eſt à iure, quædam verò ab homine, vt diximus cap.1.diſpur. 2.dub.4. quædam eſt non reſeruata; quædam reſeruata; ideò

DVBITATVR quartò, quis poſsit abſoluere ab excommunicatione iuris nemini reſeruata?

Prima concluſio,à quacunque excommunicatione lata à iure ſiue per Concilium generale, ſiue per Papam, aut ius commune, non reſeruata poteſt abſoluere ex officio ordinario Epiſcopus, Capitulum ſede vacante, & omnis Prælatus habẽs poteſtatẽ in foro exteriori, quales sũt Abbates, Prouinciales, Guardiani, Priores,& denique omnes qui habent iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem. Sic Nauar. cap.27.num.39. Syluest. ver.abſolutio. 1. num.4 habetur ex cap.nuper.de ſententia excommunicat. & hoc idem dico de Archiepiſcopo reſpectu ſuorum Suffraganeorum in cauſa appellationis; vel dum viſitat, ita P. Henrique lib.13. de excommunicat.cap.24.num.2.& cap.27. num.3. & quòd in his duobus caſibus abſoluat ex officio probo: nam iuriſdictio quæ cõceditur alicui ſub nomine dignitatis& officij eſt ordinaria, vt probat Couarru.lib. 3. Variarum. cap. vlt. num.6.facit cap. finale,de Offi.ordinarij.Et hæc prima concluſio habet locum etiam in excommunicatione lata per conſtitutionem inferioris,confirmata tamen per Papam,vt ait Couarru.cap. alma mater.p.1. §.12. num. 4. & Syluest.ver. abſolutio. 1. num. 7. & abſolutio. 2. num. 4. nam ſtatutum confirmatum per Papam non debet eſſe maioris authoritatis.quàm ſtatutum Papæ.

De Paracho eſt maior difficultas:multi enim Doctores relati à Couar. dudum citato num.5.tenent quòd non poteſt abſoluere ab huiuſmodi excommunicatione iuris, idem tenet Palud.in 4.d.18. quæ. 5. Tabien. ver. abſolutio.3. nu.1.& 4.quam ſententiam ait Couarru. eſſe receptam communiter in praxi. Fundamentũ huius opinionis eſt, quòd ad abſoluendum ab excõmunicatione requiritur iuriſdictio in foro exteriori, quam tamen non habet Parochus: alij verò dicunt quòd poteſt, ſic Nauar.cap.27.num.39. Soto d.22.q.2. art.3.concl.3.Ledeſma 2.p.4.qu.26. art.1. Syluest.ver abſolutio.1. num. 4. vbi dicit eſſe communem Theologorum; Angel. ver.abſolutio 2.num. 2. Armil. ver. abſolutio. num. 35. P. Henrique lib.13. de excommunicar. cap. 27. num. 3. Medina in Sum.lib.1.cap.11.§.7.& alij multi Doctores relati à Couarruuia, qui ſatis inclinat in hanc ſententiã,& eam ſequuntur communiter Magiſtri. Probatur ex dicto cap. nuper. nam licèt ibi tantùm loquatur de minori excommunicatione, tamen ratio ibi aſſignata etiam currit in maiori; ratio eſt hæc,quia tamen conditor canonis eius abſolutionem ſibi non reſeruauit ſpecialiter, eo ipſo conceſsiſſe videtur facultatẽ aliis relaxandi; vnde Angel. Syluest. & Nauar.ſupr. meritò dicunt, textum hunc eſſe quaſi expreſſum pro hac opinione. Secundò probatur ratione Soti: nam ſi eo ipſo quòd excommunicatio eſt lata à iure communi, Concilio, vel Papa, eſſet reſeruata, non opus eſſet quòd Pontifex ſpecialiter reſeruaret ſibi aliquas excommunicationes.

Secunda concluſio, hæc opinio eſt tenenda tanquàm probabilior; vtrùm verò Parochus poſsit præſtare hanc abſolutionem ex officio ordinario? Soto & Medina ſuprà concedunt.

Tertia concluſio, probabilius eſt quòd ſolùm poteſt ex commiſsione, ita Syluest. & Nauar. vbi ſup. & communiter Magiſtri. Probatur ex verbis cap.nuper. citatis. Notandum eſt, quòd prima concluſio intelligitur de proprio Epiſcopo, vel Parocho; & ſecunda de proprio Parocho, niſi fortè per aliquod priuilegiũ eligatur Parochus alienus ad audiendam confeſsionem.

Quarta concluſio, quod diximus de Paracho, idem dicendum eſt de quolibet ſacerdote, qui poteſt abſoluere talem excommunicatum à mortalibus,ita Syluest. & Na

& Nauar. vbi ſupr. qui citant alios, & tenent communiter Magiſtri. Probatur ex dicto cap. nuper. ibi, *à proprio ſacerdote*: nam quilibet Sacerdos potens abſoluere aliquem à mortalibus, dicitur proprius Sacerdos illius.

Ad fundamentum autem in contrarium patet ex dictis dub. 1. circa finem. Quod verò ait Couarru. oppoſitam ſententiam eſſe receptam in praxi, intelligendú eſt quo ad forum exterius, id eſt quòd talis abſolutio non valeat pro foro exteriori, de quo poſteà latiùs dicemus.

DVBITATVR quintò, quis poſſit abſoluere ab excommunicatione iuris reſeruata?

Concluſio, ille cui eſt reſeruata, vel eius Superior, vel ille cui ipſi commiſerint & poterit abſoluere non alij inferiores regulariter loquendo. Probatur: nam eius eſt abſoluere, cuius eſt ligare.

Hinc primò ſequitur, quòd ſi abſolutio eſt reſeruata Papæ, ipſe ſolus, vel cui ipſe commiſerit poterit abſoluere; poteſt etiam congregatio Cardinalium, Sede vacante, ita P. Henrique lib. 13. de excommunicat. cap. 27. num. 3.

Secundò ſequitur, ſi abſolutio eſt reſeruata Epiſcopo, ipſe, vel eius Superior, poterit abſoluere; poteſt etiam Vicarius Epiſcopi, & Capitulum Sede vacante; ita P. Henrique lib. 13. de excommunicat. cap. 3. num. 3. & 4. non tamen poterit abſoluere Parochus, nec ſimplex confeſſor, niſi fortè virtute alicuius priuilegij.

Sed eſt notandum, quòd loquendo de Archiepiſcopo non poteſt abſoluere ſubditum Epiſcopi ſui Suffraganei ab huiuſmodi excommunicatione, niſi gradu appellationis, vel dum viſitat, vt diximus dub. 4. & quoniam dixi, *& non alij inferiores regulariter loquendo.*

DVBITATVR ſextò, vtrùm in aliquo caſu poſſit Epiſcopus abſoluere ab excommunicatione reſeruata Papæ?

Supponendum eſt, quaſdam excommunicationes eſſe reſeruatas Papæ in iure communi, præter quas ſunt aliæ reſeruatæ in Bulla Cœnæ.

Prima concluſio, quando excommunicatio prouenit ex delicto occulto poteſt Epiſcopus ab ea abſoluere quemcunque ſibi ſubditum, etiam ſi reſeruata ſit Papæ in Bulla Cœnæ, habetur ex Trident. ſeſſ. 24. cap. 6. Dico, *ſibi ſubditum*, quia non ſubditum non poteſt abſoluere, vt ait Nauar. lib. 1. Conciliorum, de officio ordinarij. conſil. 8. & patet ex Concilio, ibi, *ſibi ſubditos*.

Petis vtrú virtute huius Decreti Concilij poſſit Epiſcopus abſoluere Religioſum vel Religioſam exemptos degentes in ſua diœceſi? Nauar. conſil. citato in neutram partem ſe determinat? Quidam viri doctiſſimi ex Dominicana familia, & ex Societate Ieſu conſulti reſponderunt, quòd non: & idem colligitur ex doctrina Geminiani cap. cùm nullus de temp. Ord. in 6. §. religioſi. idem tenet Palud. in 4. d. 20. quæ. 4. art. 3. concl. 4. Sit tamen

Secunda concluſio, Prælatus monaſterij exempti poteſt ex æquitate iuris ſponte ſe ſubiicere quoad hoc Epiſcopo, atq; adeò abſolui ab illo, & idem poteſt facere Religioſus particularis cum licentia Prælati, ita Federic. Senenſ. conſil. 14. P. Henrique lib. 7. de indulgentiis. cap. 25. num. 2. & lib. 14. cap. vlt. in fine: quia hoc eſt quid fauorabile, & per conſequés non eſt deperditum per exemptionem, quæ etiam eſt fauorabilis, & ſecundùm regulam iuris in 6. Quod in gratiam alicuius conceditur, non eſt in eius diſpendium retorquendum. Dico, *ex æquitate iuris*, quia P. Henrique ibidem in gloſſ. litera M, dicit ſecus eſſe ſtando in rigoré iuris pro foro exteriori. Dixi, *cum licentia*, quia ſine illa non poteſt, ita Paul. III. citatus à Patre Henrique ibidem, litera N.

Vtrùm autem Epiſcopus poſſit abſoluere ab hæreſi occulta, videre P. Henrique, lib. 6. de ſacramento pœnitentiæ c. 14. num. 7.

Tertia concluſio Epiſcopus iure communi poteſt abſoluere ab excommunicatione

tione etiam publica reſeruata Papæ etiam in Bulla Cœnæ, quando excommunicatus eſt impeditus recurrere ad Papam; ita Syluest. ver. abſolutio. 4. num. 7. Nauar. cap. 27. num. 90. Petrus Henrique lib. 6. de pœnit. cap. 16. num. 1. & habetur ex cap. de cætero. de ſententia excommunicat. Iuſta autem impedimenta ſunt hæc; primò, periculum mortis, can. Si quis ſuadente. 17. quæ. 4. ſecundò, infirmitas longa, etiam ſi periculoſa non ſit, tertiò, inimicitia capitalis; quartò, paupertas; quintò, ætas ſenis vel impuberis, licèt poſt pubertatem petat abſolutiònem ab excommunicatione, quam ante pubertatem incurrerit. cap. vlt. de ſententia excommunicat. ſextò, eſſe ſub cura parentum; ſeptimò obligatio alendi vxorem, filios & familiam; octauè, cura animarum, ſi timeat quòd per eius abſentiam oues patientur detrimentum; nonò, ſeruitus, quando talis ſeruus non poteſt adire Romam ſine præiudicio domini, & dominus non fuit cauſa quòd inciderit in excommunicationem. cap. relatum. de ſententia excommunicat. decimò, fragilitas ſexus, nempe in fœmina cuiuſcunque conditionis ſit. cap. mulieres, de ſententia excommunicat. & cap. quamuis. eodem tit. & denique quodlibet impedimentum quod arbitrio viri prudentis iudicabitur legitimum. Hæc impedimenta referuntur à Nauar. cap. 27. num. 88. & à Cordub. in Sum. quæ. 18. & ferè omnia deſumuntur ex dicto cap. quamuis, & cap. de cætero. Sed tria ſunt notanda.

Primò quòd licèt hæc impedimenta videantur ſolùm eſſe admittenda in abſolutione ab excommunicatione propter percuſſionē clerici, tamen generaliter admittenda ſunt, vt tradit Nauar. c. 27. num. 90. §. ad primam verò: eadem enim ratio militat in omnibus.

Secundò nota quòd qui propter aliquod ex his impedimentis eſt impeditus ire perſonaliter Romam, non tenetur mittere procuratorem pro abſolutione, nec epiſtolam, ita P. Henrique lib. 6. de pœnit. cap. 9. num. 7. & lib. 12. de matrimonio. cap. 3. num 1.

Tertiò nota quòd qui propter aliquod impedimentum abſoluitur ab Epiſcopo ab excommunicatione reſeruata Papæ, debet ceſſante impedimento ſe præſentare Pontifici, vt poſteà dicemus.

Quartò nota quòd duæ limitationes apponi ſolent tertiæ concluſioni. Prima eſt Nauar. num. 90. citato ad 4. & Cordub. ſupr. quando talis impeditus poteſt adire legatum, vel alium habentem priuilegium Papæ ad abſoluendum: verùm hæc limitatio non placet Patri Henrique lib. 12. de matrimonio. cap. 3. num. 1. in gloſſ. litera H, vbi ait quòd ſufficit non eſſe recurſum ad ſolum Papam, & dicit ita ſentire quoſdam recentiores, & ego idem iudico: nam in his caſibus abſoluit Epiſcopus tanquàm proprius paſtor & poteſtate ordinaria: illa enim poteſtas ordinaria, quæ ſublata erat ei per reſeruationem, reſtituta eſt exiſtente impedimento recurrendi ad Papam. Confirmatur hæc reſeruatio reſpectu Epiſcopi eſt odium, ergo ſtrictè eſt interpretanda. Secunda limitatio eſt Syluestri ſupr. ſcilicet quòd ius non dicat quòd nemo poſſit abſoluere à tali excommunicatione, præterquàm in articulo mortis; ſed hæc limitatio eſt duriſſima: nam ex ea ſequeretur quòd qui pateretur diuturnam infirmitatem, non poſſet toto illo tempore abſolui. Prætereà arguitur: nam in Can. ſiquis ſuadente. 17. quæ. 4. dicitur quòd nullus præter Papam poſſit abſoluere ab excommunicatione incurſa propter percuſſionem clerici, niſi in articulo mortis, & nihilominus in multis caſibus poteſt abſolui ab Epiſcopo, vt tradit Nauar. cap. 27. num. 88. & Doctores communiter; & eadem clauſula habetur cap Fundamenta. de elect. in 6. cap. clericis. §. Nos igitur de immunit. Eccleſiarum, in 6. & in cap. Felicis. de pœnis. in 6. & in multis aliis textibus; & tamen Doctores generaliter dicunt quòd ab excommunicatione reſeruata Papæ poteſt Epiſcopus abſoluere,

abſoluere, quando eſt aliquod ex prędictis impedimentis.

Nonnulli diſputant hîc de caſibus reſeruatis Papæ in particulari, & de contentis in Bulla Cœnæ, ſed hoc petit ſpecialem tractatum; ſolùm aduertam de excommunicatione incurſa ob percuſſionem clerici, quia eſt frequens in praxi, quòd poteſt abſolui ab Epiſcopo in octo caſibus relatis à D. Tho. quæſt. 24. addit. art. 1. qui omnes dudum relati ſunt, duobus exceptis. Primus, quando percutiens eſt oſtiarius alicuius potentis, qui prætextu officij arcendo turbam percuſſit clericum, & non percuſſit ex odio; intelligitur autem de percuſſione quæ ſit peccatum mortale, vt ait Nauar. cap. 27. num. 92. aliàs non incurreret excõmunicationem, idem tenet gloſſa, cap. ſi verò. el 1. de ſententia excommunicat. quæ probat ex ipſo textu, ibi, *malignatus*; requiritur tamen quòd talis percuſſio non ſit læſio enormis, nẽpe quòd non ſequatur ex ea mors, nec mutilatio membri, aut magna ſanguinis effuſio in alia parte quàm in naribus, vel alia, ex qua ſanguis facilè ſolet erumpere, vt ait Nauar. ibidem; habetur iſte caſus ex dicto cap. Si verò. vide Angel. verb. excommunicatio. 5. caſu. 1. n. 57. qui quamuis idem dicat de officiali, ſcilicet Iudice, vel Apparitore; ſed textus tantùm dicit hoc de oſtiario; de Officiali verò dicit quòd à ſolo Papa eſt abſoluendus niſi inaduertenter & fortuitò percutiat, quia tunc non eſt excommunicatus. vt ait gloſſa, ibidẽ, verbo, fortuitò, & Panormita. ibi; ex quo infero quòd non indiget abſolutione. Reddit autem rationem Panormita. quare Officialis ſi incurrat hanc excommunicationem eſt abſoluendus à ſolo Papa, quia ſcilicet Officialis non tantùm percutit, ſed vſurpat iuriſdictionem.

Secundus caſus eſt, quando percutiens eſt Monachus vel canonicus Regularis. cap. Monachi. cap. Canonica. vel eſt Religioſa, cap. de monialibus. de ſententia excommunicat. niſi exceſſus fuerit enormis, dicto cap. Canonica. iuncto c. Cùm illorum, vbi aduertendum eſt quòd ſi aliquis clauſtralis percuſſerit Religioſum alterius clauſtri per Abbatem vtriuſque debet abſolui, dicto cap. Cùm illorum.

DVBITATVR ſeptimò vtrùm per Bullam Cruciatæ poſſit quis abſolui ab excommunicatione reſeruata Papæ vel Epiſcopo?

Prima cõcluſio, à reſeruata Papæ etiam in Bulla Cœnæ poteſt quis abſolui bis, ſcilicet ſemel in vita, & iterum in articulo mortis; ſic habetur in Bulla. Quid ſi poſteà reincidat?

Secunda cõcluſio, poteſt ſumere ſecũdam Bullam, & abſolui per illam, ſic P. Henrique lib. 6. de pœnit. cap. 16. num. 2. Dico, *ſecundam*, quia non poteſt ſumere plures: nam vt teſtatur Manuel Rodriquez in explicatione Bullæ Cruciatæ. §. 12. nu. 2. Papa per ſpecialem conceſsionem induſſit, quòd duabus duntaxat Bullis poſsint frui durante anno publicationis: excipienda tamen ſemper eſt excommunicatio incurſa propter hæreſim: nam ab hac non poteſt abſolui per Bullam, nec aliquod Iubilæum, aut priuilegium, niſi fiat de illa expreſſa mentio; ſic P. Henrique, ſupr. & alij Doctores: nam generalis conceſsio non extenditur ad illa, quæ non ſolent in ſpeciali concedi. cap. in generali. de Regulis iuris. in 6. & quamuis de hoc fuerit antiquitùs controuerſia, tamen iam ceſſauit, quia Gregor. XIII. decreuit noſtram ſententiam in quodam motu proprio edito anno 1576. die 22. Septembris, ſub annulo piſcatoris, & etiam in Bulla Hiſpana excipitur crimen hæreſis.

Tertia concluſio, ab excommunicationibus generalibus reſeruatis Epiſcopo poteſt abſolui per Bullam Cruciatæ toties quoties indiguerit. probatur: nam Bulla dicit, *à reliquis peccatis & cenſuris non reſeruatis ſedi Apoſtolicæ poſſit Confeſſarius abſoluere toties quoties audierit eorum cõfeſſiones.*

Reſtat agere de abſolutione ab excommunicatione lata ab homine; quæ dupli-

citer ferri poteſt. Primò in generali, ſcilicet contra omnes qui hoc fecerint, vel qui non reuelauerint tale furtum. Secundò in ſpeciali & nominatim, ſcilicet contra Prætorem, vel contra Petrum. Quo poſito

Dvbitatvr octauò quis poſſit abſoluere ab excommunicatione impoſitá ab homine in generali non reſeruatá?

Prima opinio tenet quòd non poteſt abſoluere inferior, ſed tantùm ille qui eam tulit, vel eius Superior, vel ſucceſſor, aut delegatus, ita gloſſ. Panormita. & alij citati à Couarru. cap. alma mater. p.1.§.12.num.4.

Secunda opinio dicit, quòd licèt talis excommunicatio ſit lata per ſummum Pontificem poteſt abſoluere ille qui poteſt abſoluere ab excommunicatione iuris non reſeruata, vnde poteſt ab ea abſoluere non ſolùm qui eam tulit, vel eius Superior, ſed etiam inferior, ſcilicet Parochus, & ſimplex confeſſor; ita Soto d. 22.quæ.2. art.3. concl. 3. Nauar. cap. 27. num. 44. vbi citat Immolam & alios, & in c.ira quorūdam:de Iudæis. in gloſſa vlt. notab.11.n.35.& 36.Couarru. ſup. P. Henrique l.23.de excōmmunicat.c.28.n. 5.& cōmuniter Magiſtri. Probatur primò, hęc excōmunicatio ferè in omnib.aſſimilatur excommunicationi iuris, & ſolùm addit excommunicatio iuris, quòd duret mortuo ſtatuente, ergo qui poteſt ab vna, poteſt ab altera. Probatur conſequentia: nam ex hoc quòd excommunicatio generaliter lata ab homine pereat cum ipſo, non eſt vinculum ſtrictius. Secundò probatur ex cap. Frequentibus, de Inſtitutionibus, vbi videtur præſupponi hæc ſententia: nā ibi relatum eſt ad Papā, Archiepiſcopum tuliſſe excōmunicationem cōtra clericos, qui ſine alia licentia ſe ingerebant in beneficia eccleſiaſtica, quam excommunicationem confirmat Papa, & addit quòd deinceps prædictus Archiepiſcopus, & alij Epiſcopi Suffraganei non præſumant abſoluere à tali excommunicatione, niſi congruè ſatisfecerint. Ex qua deciſione duo inferuntur; primò, quòd ante hoc cap. Archiepiſcopus, & Epiſcopi Suffraganei, & conſequenter inferiores poterāt abſoluere etiam antę præmiſſam ſatisfactionem. Secundò quòd poſt iſtud cap. iidemmet poſſunt abſoluere præmiſſa congrua ſatisfactione. Quæ opinio ampliatur, etiamſi talis excommunicatio ſit confirmata per Papam; ita Couarru. ſupr. Et probatur ex dicto cap. Frequentibus. Nonnulli referunt pro eadem ampliatione Angel. verb. abſolutio. 2. in princ. caſu 4. Sylu. ver. abſolutio. 1.n. 5. caſu 4. Armil. verb. abſolutio. num. 42. caſu 7. dummodò talis confirmatio non ſit facta ex certa ſcientia; verumtamen ex contextu horum Doctorum, & ex Couarru. colligo; quòd loquuntur, etiamſi confirmatio facta ſit ex certa ſcientia, & ſolùm apponūt hanc limitationem, quando excommunicatio eſt ab homine in ſpeciali, tunc enim ſi ſit confirmata per Papam ex certa ſcientia, & cognitione cauſæ, ipſe qui eam tulit non poteſt abſoluere, ſed ſolus Papa. Ex dictis ſequitur quòd Parochus & ſimplex Confeſſor poteſt abſoluere ab excommunicatione generali lata à viſitatore Epiſcopi in ſua viſitatione; ſic P. Henrique ſup. & alij.

Dvbitatvr nonò, quis poſſit abſoluere ab excommunicatione lata ab homine in ſpeciali & nominatim; verbi gratia, contra Petrū, vel cōtra Prætorem?

Concluſio, ſtando in iure communi tantùm poteſt abſoluere qui eam tulit, vel eius Superior, vel ſucceſſor, vel delegatus regulariter loquendo; ita Syluest. ver. abſolutio.2. num.1. Palud. in 4. d. 18.qu. 5. art.2. Nauar. cap. 27. num. 40. Couarru. cap. alma mater. p.1.§.12.num.2. Soto d. 22.quæſt.2. art.3. concl. 2. & communiter Doctores. Probatur primò: nam eius eſt abſoluere, cuius eſt ligare. Secundò probatur ex cap. per tuaſ. & cap. ſacro. de ſententia excommunicat. & ex cap. Paſtoralis. §. præthereà, de offic. ordinarij. in quo cap. habetur expreſſè quòd inferior non poteſt abſoluere ab excommunicatione

ſuperioris

ſuperioris,& ex contextu manifeſtè patet, ſermonem eſſe de excommunicatione lata à Iudice in ſpeciali.

Dixi *regulariter*, quia excipiuntur quinque caſus relati ab Angelo, ver. abſolutio. 2. in princ.& Armill. ver. abſolutio. n. 42. in quibus Iudex qui excommunicauit nō poteſt abſoluere. Primus eſt in excommunicatione poſita contra incēdiarios, à qua ſolus Papa abſoluit, vt ait Caiet. in Sum. ver. excommunicatio. c. 22. P. Henrique lib. 13. de excommunicat. cap. 28. num. 6. vbi nota cum eiſdē & aliis authoribus, non eſſe in toto iure communi excommunicationem impoſitam ipſo iure contra incendiarios; vnde Caietan. ait, quòd ipſe non habet eos pro excommunicatis: nam in cap. tua nos. de ſententia excommunicat. non imponitur excommunicatio, ſed ſolùm dicitur quòd ſi fuerint ab Eccleſia excommunicati & denunciati, talis excommunicatio lata ab Epiſcopo vel Archiepiſcopo reſeruatur Papæ. Præterea in cap. canonica. 11. quæſt. 3. nō fertur excommunicatio ſpecialiter contra incendiarios, ſed generaliter contra violatores Eccleſiæ; & addit Caietan. quòd quamuis daremus in dicto cap. canonica, contineri excommunicationem cōtra incendiarios, tamē iſte canon nec ex ſe, nec ex ſuo compilatore habet authoritatem obligandi omnes fideles, quia eſt Canon Concilij Arauſicani, quod fuit Prouinciale, præſertim cùm ſit Canon pœnalis; hoc idem aduertit Soto concl. 4. caſu 3. & P. Henrique ſup. in gloſſa, litera C, quam doctrinam amplectitur Nauarr. etiam loquendo de incendiariis Eccleſiarum, cum Caietan. contra Panormitan. Antonin. & alios.

Secundus caſus eſt, quando qui excommunicauit incidit poſteà in maiorem excommunicationem, ita vt ſit non toleratus; ſic Nauar. cap. 27. num. 40. nam geſta ab iſto ratione publici officij, & pertinentia ad iuriſdictionem ſunt nulla, vt vidimus c. 6. diſput. 6. dub. 2.

Tertius caſus eſt in delegato Papæ, qui in obedientem poteſt excommunicare ſed tranſacto anno à ſententia diffinitiua non poteſt abſoluere cap. quærenti. de offic. delegati. vbi nota primò ex Angel. ſup. & Innocent. dicto cap. quærenti. quòd ſi excommunicat ante ſententiam diffinitiuam, poteſt abſoluere vſque ad ſententiam diffinitiuam, & etiam poſt vſque ad hanc.

Secundò nota cum Nauarr. num. 40. Panormit. & communi, idem eſſe dicendum de quolibet alio delegato habente facultatem exequendi ſuam ſententiam.

Quartus caſus eſt in eo cui Papa mandat, vt certum hominem excommunicet ſine aliqua commiſſione cauſæ: nam cùm talis ſit merus executor, non poterit abſoluere, ita Nau. c. 27. nu. 44. Angel. ſup. ſecus ſi mandat ei cognitionem cauſæ, ſic Angel. & citat Archidiaconum, Hoſtienſem, & alios. Quid ſi Papa mandat ſimpliciter, vt excommunicet aliquem? Reſpōdetur cum Angelo, qui citat Innocent. & gloſſam, quòd non debet excommunicare niſi cum cognitione cauſæ, niſi conſtet Papam iam cognouiſſe de cauſa.

Quintus caſus eſt, quando ſententia lata eſt ab inferiori, ſed eſt confirmata per Papam ex certa ſcientia; tunc enim ſolus Papa abſoluit, quod ſecundùm Angelum, Ioannem Andream, & alios, intelligendum eſt de excommunicatione quæ eſt ab homine, & ego intelligo de excommunicatione nominatim; ſecus eſt ſi ſit confirmata ſine certa ſcientia, aut cognitione cauſæ, vel ſi ſententia eſt per ſtatutum, vt etiam diximus dub. 8. Dixi quòd intelligo de excommunicatione ab homine nominatim, nam ideò confirmatio ex certa ſcientia reſeruat excommunicationem, quia talis confirmatio eſt idem ac ſi ipſe Papa ferret excommunicationem: tunc enim ipſe ſolus vel delegatus poſſet abſoluere: hæc autem ratio ſolùm habet locum in excommunicatione lata nominatim: nam ab excommunicatione generaliter lata à Papa non reſeruata qui poteſt abſoluere à mortalibus, poteſt ab ea ab-

ſolui...e, vt diximus dubio 8.

Si autem quæras, quando confirmatio fit ex certa ſcientia? Reſpondeo cum Syl-ueſt. ver. abſolutio.2. n. 4. quando in ea inſeritur totus tenor rei confirmatæ, vel quando Papa vtitur iſtis verbis vel ſimilibus, ſcilicet ex certa ſcientia &c. vel quando confirmat aliquid quod vidit.

Sextum caſum ponunt Angel. & Armil. ſup. quando qui excommunicauit nõ eſt ſacerdos: iſte enim licèt poſſit abſoluere quoad forum contentioſum, non tamen quoad forum interius, ſed hoc eſt falſum, vt vidimus dub.2. niſi fortè intelligatur de abſolutione culpæ, ob quam eſt incurſa excommunicatio, & hoc modo explicat Nauarr. hanc ſententiam. c.27. num. 41. ſed hic modus loquendi eſt valdè improprius.

Alios tres caſus referunt Angel. & Armil. ſed illos conſultò prætermitto, quia non loquuntur ſpecialiter de abſolutione ab excommunicatione. Dixi, *in concluſione ſtando in iure communi*: nam loquendo de Bulla Cruciatæ, vel aliis priuilegiis, eſt ſpecialis difficultas, quæ licèt hîc eſſet tractanda ſecundùm ordinem quem ſequimur, tamen quia hæc excommunicatio ferè ſemper habet admixtam ſatisfactionem, commodiùs tractabitur diſputatione tertia.

DVBITATVR decimò vtrùm ab excommunicatione lata à Suffraganeis in ſuos ſubditos poſſit Archiepiſcopus abſoluere? Verbi gratia, Archiepiſcopus Limenſis ab excõmunicatione lata ab Epiſcopo Cuzquenſi in ſuos ſubditos.

Prima concluſio, non poteſt, niſi ad eum fuerit appellatũ, & hoc vocatis partibus, & cognito de appellatione, vel dum viſitat, vel ſi Epiſcopus Suffraganeus negligenter vel malitioſè differat abſolutionem, vel in aliis caſibus, in quibus poteſt iudicare de ſubditis Suffraganeorũ, quos refert Syluest. ver. Archiepiſcopus. nu. 1. & ſi abſoluit in caſu ſibi non conceſſo, abſolutio eſt nulla, quia eſt à Iudice non ſuo; ita Syluest. ver. abſolutio 2. num. 1. & ver. Archiepiſcopus. num. 5. Couarru. cap. alma mater. p. 1. §.12. num.2. & hoc habet verum etiam in abſolutione ab excommunicatione minori; ita Sylueſt. ver. Archiepiſcopus. & eſt conforme reſolutioni traditæ à nobis dubio 1. Qualiter autem debeat procedere Metropolitanus in abſolutione ab excommunicatione, quando à ſuffraganeis eſt appellatum ad illum, tractat Sylueſt. ver. abſolutio. 2. q. 7. Hinc infertur

Secunda concluſio, quòd Archiepiſcopus non poteſt abſoluere ab excommunicatione Epiſcopos Suffraganeos, niſi in caſibus in quibus poteſt exercere iuriſdictionem propriam circa illos, & idem eſt de Patriarcha circa Archiepiſcopos Suffraganeos. Infertur etiam

Tertia concluſio, Archiepiſcopus vel Patriarcha per facultatem conceſſam in Concil. Trid. ſeſſ. 24. c.6. non poteſt abſoluere ab excommunicatione occulta reſeruata Papæ ſubditos Epiſcoporum Suffraganeorum, nec ipſos Epiſcopos Suffraganeos, niſi dum viſitat illos, ſic tenẽt aliqui viri doctiſſimi; & probatur, quia iſti non ſunt ſimpliciter ſubditi Archiepiſcopi, & Concilium dicit, ſibi ſubditos.

DVBITATVR vndecimò vtrùm Epiſcopus poſſit abſoluere eum quem Prælatus inferior excommunicauit? Verbi gratia, Abbas Metinenſis in Hiſpania excõmunicat aliquem, vtrùm Epiſcopus Salmanticenſis, in cuius diœceſi eſt prædictus Abbas, poſſit eum abſoluere; idem eſt ſi Curatus vel Archidiaconus excommunicet ex conſuetudine.

Prima opinio eſt negatiua, ita Decius in cap. cæterùm. de iudiciis. num.5. & alij relati à Couarru. ca. alma mater. p. 1. §. 12. num. 3. in quam magis inclinat ipſe Couarru.

Secunda opinio eſt affirmatiua, quæ dicit duo. Primò quòd ſi abſoluat, valet abſolutio; ſecundò, quòd malè faciet abſoluendo non requiſito excommunicatore, quia ſubditis ſuis iuriſdictionem ſuam non ſeruat. Hanc tenet gloſſa vlt. in cap.

cùm

cùm ab Eccleſiarum : de offic. ordinarij. & ibi Abbas & Immola ; eandem tenet Angel. ver. abſolutio. 2. num.2. Syluest. eodem ver. num. 1. Tabien. num.14. qui dicunt eſſe communem, quamuis aliqui contradicant ; eandem tenet P. Henrique lib. 13. de excommunicat. cap.28. n. 3. Fundamentum eſt, quòd iuriſdictio cõpetens in aliqua diœceſi Prælato inferiori non datur ei priuatiuè, ſed accumulatiuè; ſenſus eſt, quòd talis iuriſdictio non priuat Epiſcopum ordinaria iuriſdictione, ſed ei accedit accumulatiuè ad hunc effectum quòd Prælatus inferior poteſt hac iuriſdictione vti, ſicut & Epiſcopus, ſitque inter eos præueniendi locus; quam opinionem confirmat P. Henrique, quia Epiſcopus eſt ordinarius illorum, quòd probat in gloſſ. litera T, quia Epiſcopus Salmanticenſis in Abbatia Metinenſi cognoſcit immediatè de tribus caſibus, nempe exponit ibi Confeſſarios & Prędicatores, confirmat illos, & concedit dimiſſorias pro tonſura & reliquis ordinibus tãquàm Paſtor directè, & immediatè illorũ; & de approbatione Confeſſorum & Prædicatorum idẽ anteà dixerat lib.6. de pœnit. c.6. n.1.

Sit prima concluſio, hæc opinio videtur mihi probabilior, habet tamen duas limitationes. Prima, quòd non vigeat cõſuetudo in contrarium, ſic Angel. Syluest. & Tabien. locis vbi ſup. Secunda, quòd inferior non præſcripſerit iuriſdictionem ita vt Epiſcopus volens exercere iuriſdictionem ordinariam ſit prohibitus à Prælato inferiori, ſic Abbas, Felinus & alij citati à Couuarru. ſup. ſed duo ſunt notanda. Primò, quòd licèt Epiſcopus poſſit abſoluere excommunicatos à ſuo inferiori, at verò ſi committat alicui ſuas vices, quamuis dicat, Committimus vobis vices noſtras, etiam in iis quæ requirunt ſpeciale mandatum, iſte talis non poterit abſoluere, niſi id expreſsè ſibi concedatur, ſic Angel. Syluest. Tabien. vbi ſup. quia in tali mandato non comprehenduntur maiora & grauiora, quàm in commiſſione ſunt expreſſa; iſtud autem maius eſt quàm abſoluere ſimpliciter, eò quòd fit cum iniuria inferioris intromittendo ſe in eius iuriſdictionem, & proportionaliter dico quòd confeſſor approbatus ab Epiſcopo Salmanticenſi ad audiendas confeſſiones in illa diœceſi iuxta Concilium Trident. non ex eo cenſetur approbatus, & habere licentiam ad audiendas confeſſiones in Abbatia Metinenſi, ſed requiritur quòd id expreſsè illi concedatur, vel quòd approbetur ab ipſo Abbate Metinenſi. Secundò nota quòd licèt daremus primam opinionẽ eſſe veram in Prælatis ſecularibus, ſecus tamen dicendum eſſet in Prȩlatis regularibus, vt ſi Prouincialis Mendicantium abſoluat quem Prior conuentualis excommunicauit; vnde in omni opinione valida erit abſolutio; ita Syluest. ſup. & gloſſa. ver. Abbas, & Doctores citati a Couarru. ſup.

Ex dictis ſequitur quòd Epiſcopus Salmanticenſis per facultatem conceſſam à Concil. Trident. ſeſſ.24. cap.6. poteſt abſoluere ſubditos Abbatis Metinenſis, & ipſum Abbatem ab excommunicatione occulta, licèt ſit reſeruata Papæ in Bulla Cœnæ, ſic aliqui viri docti.

Petis, quî intelligatur in Concilio Tridentino per delictum occultum?

Secunda concluſio, illud quod non eſt publicum, aut notorium, vnde licèt delictum poſſit probari teſtibus, tamen ſi non eſt publicum, notorium, nec famoſum, dicitur occultum, & poteſt abſolui per Epiſcopum, ita P. Henrique lib 4. de irregularit. c.22. n.4.

Petis, vtrùm ille qui in vna Prouincia commiſit crimen ibi publicum, ſi veniat ad aliam Proninciam, vbi id eſt occultum, & fiat ibi ſubditus, poſſit abſolui ab Epiſcopo, quamuis delictum ſit reſeruatum Papæ in Bulla Cœnæ, verbi gratia, ſi commiſit crimen in Hiſpania, & venit Limam, vtrùm poſſit abſolui ab Archiepiſcopo Limenſi?

Sit tertia concluſio affirmatiua: ita tenent aliqui viri doctiſſimi, qui referunt Magiſtrum

Magiſtrum Sanctum, & alios Doctores Iuriſtas Salmanticenſes conſultos de hac re, qui ita reſponderunt, quorum conſilio Epiſcopus Salmanticenſis de facto abſoluit ab huiuſmodi delicto; probant, quia tale delictum hic eſt occultum; & in iure dicitur occultum; ſed nota quòd Tridentinum etiam excipit delictum deductum ad forum contentioſum, vnde ſi delictum deductum eſt ad forum contentioſum, etiam cum vnico teſte non poteſt abſolui per Epiſcopum; verum eſt quòd ſi reus etiam mediis iniquis vicit cauſam, & per Iudicem abſolutus eſt ab inſtantia, poteſt abſolui per Epiſcopum, quoad forum cōſcientiæ, quia iam ceſſat ratio deducti ad forum contentioſum, & eſt occultum, ſic P. Henrique ſup.

Petis, vtrùm Epiſcopus Salmanticenſis virtute huius Decreti Concilij poſſit abſoluere à crimine reſeruato Papæ in in Bulla Cœnæ, occulto tamen; nec deducto ad forum contentioſum, ſcholaſticum alterius diœceſis reſidentem Salmanticæ ratione ſtudij.

Sit quarta concluſio affirmatiua: nam quantùm ad hoc eſt proprius Paſtor illorum, ſic aliqui viri docti, & patet ex dictis in materia de confeſſio. quæ.8. art.4. dub. 5. concl.3. vbi dixi quòd ſcholaſtici tenētur confiteri Parocho illius Parochiæ, in qua commorantur, quia quantùm ad hoc cenſentur incolæ.

Dubitatur duodecimò vtrùm Epiſcopus exiſtens extra proprium territorium poſſit abſoluere ſuum ſubditum, quem ipſe exiſtens in proprio territorio excommunicauit?

Concluſio, in foro animæ ſine cognitione cauſæ, & ſtrepitu iudiciali bene poteſt illum abſoluere, ſecus ſi fiat in foro contentioſo cum ſtrepitu iudiciali; ita Sylueſt. ver. abſolutio.2. num.11. P. Henrique lib. 13. de excommunicat. cap. 27. num.5. & communiter Magiſtri. Probatur: nā iuriſdictio voluntaria poteſt exerceri extra proprium territorium, ſecus eſt de contentioſa, vt diximus ſuprà cap. 3. diſput.2. dub. 1.

Dubitatur decimotertiò, quando aliquis eſt excommunicatus in proprio territorio à ſuo Iudice, verbi gratia, ab Epiſcopo Cuzquenſi, & poſtea inuenit ſe in Epiſcopatu Quitenſi, vtrùm poſſit abſolui à tali excommunicatione per Epiſcopum Quitenſem?

Prima concluſio, ſi talis excōmunicatio fuit ab homine in ſpeciali, & nominatim non poteſt, ita Magiſtri, & patet ex dubio 9. & intelligo quòd non poteſt abſolui etiam in foro interiori & pœnitentiali: nam quamuis ab excommunicatione ab homine generaliter lata non reſeruata poſſit abſoluere quicumque poteſt abſoluere à peccatis mortalibus, vt vidimus dub.8. ſecus eſt in excommunicatione lata ab homine in ſpeciali, vt vidimus dubio 9.

Loquendo autem de excommunicatione ab homine generaliter lata, & non reſeruata; Soto d. 22. quæſt. 2. art. 3. ante concl. 3. ait quòd poteſt abſoluere ſatiſfacta parte, quia in hoc nulla irrogatur iniuria proprio Epiſcopo.

Sit ſecunda concluſio, licèt hæc ſententia ſit vera loquendo de abſolutione in foro interiori, & in ordine ad ſacramentum pœnitentiæ; oppoſita tamen eſt tenenda loquendo de abſolutione in foro exteriori & contentioſo, ſic multi viri docti: Prima pars probatur: nam aduenæ poſſunt confiteri cum Epiſcopo, vel Parocho illius diœceſis, in qua ſe inueniunt, vt dixi in materia de confeſſione. quæ 8. art. 4. dub. 5. & per conſequens poſſunt abſolui ab excommunicatione generaliter lata ab homine, non reſeruata. Secunda verò probatur, quia talis Epiſcopus alienus nullam habet ad hoc iuriſdictionem, nec ordinariam, neque ex commiſſione proprij Prælati, vt ſuppono; & communis illa ſententia Doctorum quòd ab excommunicatione ab homine generaliter lata non reſeruata poteſt abſoluere Epiſcopus, imò & Parochus, vel Confeſſarius intelligitur de proprio Epiſcopo, vel Pa-

rocho

rocho ipſius excommunicati, vel delegato. Hæc autem ſecunda pars concluſionis intelligitur, niſi talis excommunicatus factus ſit ſubditus & Parochianus Epiſcopi Quitenſis, nempe per hoc quòd iam habet ibi domicilium, vel quia habet animum habitandi per maiorem partem anni, vt mercatores qui veniunt ad negotiandum, vel ſi eſt propriè vagabundus, qui nullibi certam ſedem habet, tunc enim poteſt abſolui ab excommunicatione generaliter lata ab homine, ſicut ab excommunicatione iuris, quam contraxiſſet in alia diœceſi; ſic aliqui viri docti. Vtrùm autem iſti viatores & vagabundi poſſint abſolui ab excommunicatione reſeruata Epiſcopo, conſtat ex dictis in materia de confeſſ. quæſt. 8. art. 4. dub. 6.

DVBITATVR decimoquartò, quando aliquis eſt excommunicatus in alieno territorio, ſiue à iure, ſiue ab homine, vtrùm rediens ad proprium territorium poſſit abſolui à tali excommunicatione per ſuum propriũ Epiſcopum, ſatisfacta parte?

Prima concluſio ab excommunicatione iure non reſeruata bene poteſt; ita Nauar. cap. 27. num. 39. vbi citat Fredericum & Panormit. communiter receptos, & patet ex dictis dub. 4.

Secunda concluſio, ſi excommunicatio eſt ab homine in generali, verbi gratia, quia iſte in alieno territorio commiſit delictum habens ibi annexam excommunicationem impoſitam ab Epiſcopo illius diœceſis, poterit rediẽs ad propriam diœceſim abſolui per proprium Epiſcopum; ſic multi Magiſtri, & patet: nam, vt diximus dub. 8. hæc excommunicatio æquiparatur excommunicationi iuris.

Tertia concluſio, ſi talis excommunicatio ſit ab homine nominatim; verbi gratia, ratione alicuius delicti, iſte rediens ad propriam diœceſim non poteſt abſolui à proprio Epiſcopo, ſed remittendus eſt ad excommunicatorem, vel petenda eſt ab eo licentia ad abſoluendum, ita Syluſt. ver. confeſſor. 1. q. 6. p. 5. & q. 13. & citat D. Thom. idem tenent aliqui Magiſtri, & patet ex concluſione dub. 9. & hoc intelligitur ſtando in iure communi: nam loquendo de facultate conceſſa in Bulla Cruciatæ, vel Iubilæis vtrùm ſufficiat ad abſoluendum ab excommunicatione ab homine nominatim, dicemus diſputatione tertia.

DISPVTATIO II.

De iis qui poſſunt abſolui ab excommunicatione, & de modo obtinendi abſolutionem.

DVBITATVR primò, vtrùm abſens poſſit abſolui ab excommunicatione?

Concluſio, quòd poteſt abſolui per procuratorem, vel per literas, vel etiam ſine illis, ſolis verbis exprimentibus intentionem abſoluendi; ita Soto d. 22. q. 2. art. 3. circa finem. P. Henrique libr. 13. de excommunicat. c. 29. num. 1. Nauar. c. 26. num. 14. & eſt communis Doctorum; dicunt tamen Soto ſup. & Nauar. c. 27. n. 40. quòd iam vſus habet vt abſolutio committatur ſacerdoti, qui abſoluat in præſentia.

Ex dictis primò ſequitur, rectè facere Prælatos, qui dum in Capitulis generalibus dant generalem abſolutionem à cenſuris, ſolent eam extendere ad abſentes.

Secũdò ſequitur, quòd ſi aliquis abſolutus eſt à peccatis, & non ab excõmunicatione, vel quia confeſſarius oblitus eſt, vel quia abſoluit ab aliqua excommunicatione, à qua non poterat, quia erat reſeruata, poterit prædictus confeſſor eum abſoluere abſentem, obtenta facultate pro excommunicatione reſeruata, ita Nauarr. c. 26. nu. 14. ſecus eſt à peccato reſeruato, quidquid dicat Nauarr. ibidem.

DVBITATVR ſecundò, vtrùm poſſit aliquis abſolui ab excommunicatione inuitus?

Concluſio affirmatiua. Sic Soto loco citato, & eſt communis omnium: nam ex-

communicatio non eſt culpa, ſed pœna, vnde ſicut poteſt aliquis illam incurrere inuitus, ita etiam poteſt ab ea abſolui; verum eſt quòd, vt ait D.Tho. in add. qu.24. at.2. Syluelt. ver. abſolutio. 3. n. 10. P. Henrique lib. 13. de excommunicat. c. 19. nu. 1. qui perſeuerat in ſua contumacia, non debet abſolui, niſi immineat periculum, quòd fiet deterior; ſed nota quòd concluſio intelligitur de abſoluente per poteſtatem ordinariam & abſolutam independentem à voluntate excommunicati, vnde per Bullam Cruciatæ, vel Iubilæum, vel aliud priuilegium conceſſum in fauorem pœnitentis, non poteſt abſolui inuitus, ita P. Henrique loco citato, & aliqui Magiſtri: nam vſus priuilegij pendet ex voluntate vtentis illo, vnde ſi non vult vti illo, non habebit confeſſarius facultatem abſoluendi virtute illius. Dico, *conceſſum in fauorem pœnitentis*: nam ſi ſit conceſſum in fauorem confeſſarij, vt ſi ſit Religioſus qui abſoluit virtute priuilegij conceſſi ipſi Religioni, credo quòd abſolutio erit valida.

DVBITATVR tertiò vtrùm qui eſt ligatus pluribus excommunicationibus, abſolutus ab vna, cenſeatur ab omnibus abſolutus? Quam quæſtionem tractat optimè Couarruu. c. alma mater. p. 1. §. 11. num. 13. & Panormit. c. cùm pro cauſa. de ſententia excommunicat.

Supponendum eſt primò cum D.Tho. in add. q. 24. art. 3. & communi, quòd poteſt quis abſolui ab vna excommunicatione ſine hoc quòd abſoluatur ab aliis, quia excommunicationes non ſunt connexæ quoad remiſſionem, ſicut peccata mortalia; vnde aduertit bene Palud. in 4. d. 18. q. 5. ar. 3. concl. 2. quòd qui abſoluitur ab vna excommunicatione, & non ab aliis, non reſtituitur ſacramentis, nec ſuffragiis Eccleſiæ, nec communioni fidelium, donec abſoluatur ab omnibus.

Secundò ſupponendum eſt, quòd poteſt quis excommunicari pluribus excommunicationibus ab vno Iudice, vel à diuerſis; præterea poteſt quis excommunicari propter eandem cauſam, vel propter diuerſam. His poſitis ſit

Prima concluſio, ligatus pluribus excommunicationibus ab eodem Iudice ſiue propter eandem cauſam, ſiue propter diuerſas, ſi in petitione facit mentionem omnium, vnica abſolutione manet ab omnibus abſolutus. In hac omnes conueniunt.

Secunda concluſio, quando excommunicationes ſunt à diuerſis Iudicibus propter diuerſas cauſas, vel propter eandem, non poteſt ab vno abſolui, ſed à quolibet eſt abſoluendus, vel ab vno, cui reliqui ſuas vices commiſerint. Sit exemplum, quando excommunicationes ſunt propter eandem cauſam, vt ſi clericus eſt excommunicatus ab Archiepiſcopo Limenſi propter concubinatum, & abiit Cuzcum, vbi propter eandem cauſam excommunicatur ab Epiſcopo Cuzquenſi. Pro hac concluſione, quando cauſæ ſunt diuerſæ, eſt optimus text. c. officij. de ſententia excommunicat.

Tertia concluſio, ligatus pluribus excommunicationibus quamuis ſint ab eodem Iudice, ſi tantùm facit mentionem vnius, non manet abſolutus à reliquis, etiam ſi fuerit abſolutus indefinitè & abſolutè. ita Syluelt. ver. abſolutio. 3. q. 8. nu. 11. Couarru. concl. 2. quia talis abſolutio indefinita ſolùm refertur ad excommunicationem in petitione commemoratam; verùm hæc concluſio intelligenda eſt, niſi abſoluens intẽdat ab omnibus abſoluere: tunc enim ab omnibus manet abſolutus, imò idem dicendum eſt cum Couarru. concl. 6. & Palud. ſup. quando veriſimili coniectura præſumitur quòd abſoluens ab omnibus abſolueret, ſi earum notitiam habuiſſet, tunc enim tacitè & virtualiter intendit abſoluere, tunc autem erit huiuſmodi præſumptio, quando Iudex dicit, *Ego te abſoluo ab omnibus aliis excommunicationibus, quarum non recordaris*, vel quando alia via habet notitiam reliquarum, & abſoluit indefinitè, vel quando excommunicatus quamuis in particulari exprimit

vnam

vnam tantùm, nihilominùs petit ſe abſolui ab omnibus illis, in quas incurrerit; Sic Couarru.ſup. & Tabien.verb. abſolutio.3. num.9. ſed hoc intelligendum eſt, quando exprimit vnam vel duas excommunicationes tantùm, quia de aliis non recordatur; at verò ſi doloſè tacet reliquas, & dicit ſe tantùm incurriſſe vnam vel duas, non manet à reliquis abſolutus, loquendo in foro conſcientiæ; ita Syluest. ſup. & citat Ricard. pro quo eſt optimus text. c.ſuper literis. de reſcriptis. vbi dicitur, quòd quando aliquis in petitione reſcripti facit relationem falſam ex malitia, non valeat ei reſcriptum. Prætereà probatur, quia ſemper præſumitur, Iudicē velle abſoluere ab oblitis, & nolle quòd fraus patrocinetur alicui.

Quarta concluſio, quod dictum eſt in præcedenti concluſione, quando aliquis eſt ligatus pluribus excommunicationibus, & vnius tantùm facit mentionem, idem proportionaliter dicendum eſt, quando excommunicatio eſt vna, quæ tamen incurſa eſt propter diuerſas cauſas numero, ſeu propter eandem cauſam pluries repetitam, vt ſi percuſſit plures clericos, vel eundem in diuerſis temporibus, iſte enim ſi in petitione tacuit aliquam cauſam, non manet abſolutus ab excommunicatione, ita Syluef.ſup. Couar.concl. 1.& habetur c.cùm pro cauſa. & c. officij. de ſententia excommunicat. Hæc autem concluſio intelligenda eſt; dummodò cauſa tacita fuerit æquè principalis ad excommunicandum, & quæ ſi expreſſa foret, auertiſſet abſoluentem ab abſolutione; at verò ſi non ſit æquè principalis, vel non ſit talis quòd expreſſa non auertiſſet ab abſolutione, manet verè abſolutus; ita P.Henrique libr.13. de excommunicat.c. 30.num.1.Couarru. concl.1. vbi citat Panormit.Felin.& alios. Dixi, *propter diuerſas cauſas numero*. Pro cuius explicatione ſciẽdum eſt controuerſum eſſe apud Doctores, quando aliquis propter eandem cauſam pluries repetitam incurrit excommunicationem, ſiue à iure, ſiue ab homine; vtrùm incurrat vnam tantùm excommunicationem, vel plures? Quidam dicunt, quòd donec prior tollatur, non eſt niſi vna tantùm. Alij dicunt, quòd ſunt plures; ita Nauar.c.26.nu.8.& c.27.nu.112.P.Henrique lib.13.de excommunicat. c.25.nu.4. & c.30.num.2.& hoc iudico probabilius. Et probatur: nam ſi in hoc caſu non ſunt diuerſæ excommunicationes numero, ergo nec etiam erunt quamuis delicta ſint diuerſa, vt excommunicatio propter percuſſionem clerici, & excommunicatio propter furtum bonorum naufragi. Probo: nam omnes excommunicationes maiores ſunt eiuſdem ſpeciei; verum quidem eſt, nullum eſſe diſcrimen quoad praxim: nam ſiue ſit vna, ſiue plures, ablata vna, tolluntur omnes, ſic aliqui viri docti, & dicunt hoc ſeruare ſtylum Curiæ, idem ſignificat P.Henrique num.30.cap.2.& de irregularit.& clarè tenet li.14.ca.7.in fine. vt quando excommunicatus celebrauit pluries, id tenet P. Henrique ſup. & in gloſſ.litera X, vbi citat Nauar.in addit. ad Manuale Hiſpanum. Probat, quia ex eadem cauſa, & in eodem homine cenſetur moraliter vna excommunicatio intēſior, & propterea dixi in concluſione, *quando excommunicatio eſt vna*, & etiam quia Doctores Canoniſtæ ſic loquuntur.

Ex dictis ſequitur reſolutio cuiuſdam caſus. Hæreticus ab Inquiſitoribus comprehenſus, & interrogatus confitetur aliquas hæreſes, alias verò occultat, & poſt ſententiam eſt abſolutus ab Inquiſitoribus & reconciliatus; vtrùm iſte maneat abſolutus? Reſpondetur, quòd manet excommunicatus.

Quid ſi tantùm incidit in vnam hæreſim, & eam manifeſtauit Inquiſitoribus, ſed occultauit aliquos actus exteriores, quos circa eam fecit? Vir quidam doctus inclinat quòd verè manet abſolutus etiam ab excommunicatione, quam incurrit propter iſtos actus occultatos.

Contrarium autem viſum eſt multis viris doctis Societatis Ieſu; quia Inquiſitores in ſententia dicunt, *y ſi aſſi es que de*

coraçõ ſe conuierte, no callando deſi, ni de otra coſa alguna contra noſtra ſancta fe catholica, &c. vnde conſtat non eſſe intentionem eorum eum abſoluere; & ideò hoc iudico probabilius, iuxta dicta ſuprà, circa 3. cōcl. vbi allegaui c. ſuper literis. de reſcriptis.

Dubitatur quartò, vtrùm abſolutio ab excommunicatione obtenta ex falſa cauſa ſit valida?

Supponendum eſt tanquàm certum, quòd ſi iuriſdictio dependet ex veritate cauſæ, abſolutio erit nulla; verbi gratia, excommunicatus excommunicatione reſeruata Papę fingit ſe eſſe in articulo mortis, & ſic abſoluitur ab eo qui extra hoc periculum non poterat abſoluere, non valet abſolutio, ita Nauar. ca. 27. num. 90. vnde difficultas ſolùm procedit quando iuriſdictio abſoluentis non dependet ex veritate relationis. De quo

Prima opinio eſt, quòd loquendo abſolutè & vniuerſaliter, non valet abſolutio, ita gloſſa c. ex parte. de offic. ordinarij, & Anton. 3. p. tit. 24. c. 77. Couarru. c. alma mater. p. 1. §. 11. num. 14. concl. 7. citantur etiam Angelus ver. abſolutio. 3. num. 11. Syluest. ver. abſolutio. 1. num. 14. Tabien. ver. abſolutio. 3. num. 7. ſed hi ſolùm loquuntur quando Iudex non intendit abſoluere.

Secunda opinio dicit duo. Primum, quòd ſi Iudex intendit abſoluere cognoſcendo falſitatem, vel quamuis eam cognoſceret, valida erit abſolutio, licèt ſit cum iniuria partis, vt ſi excommunicatus falsò dixit Iudici ſe iam ſatisfeciſſe, peccabit tamen Iudex, & ex hoc conſtat differentia, quæ verſatur inter abſolutionem & excommunicationem: nam excommunicatio ex cauſa falſa eſt nulla quoad forum conſcientiæ, quantumcunque Iudex intendat excommunicare, licèt cauſa ſit falſa, vt quando excommunicatur innocens probatus nocens; cuius differentiæ ratio eſt, quòd abſolutio quantùm ad validitatem totaliter pendet ex voluntate Iudicis abſoluētis, excommunicatio verò non, quia non eſt poteſtas in Eccleſia ad excommunicandum innocentem, vt tradit rectè Nauarr. c. 27. num. 38. Secundum dicit quòd ſi relatio eſt falſa circa cauſam principalem, ob quam incurſa eſt excommunicatio, abſolutio erit nulla, quia præſumit, Iudicem non habuiſſe animum abſoluēdi, verbi gratia, qui occidit clericum, allegat falsò quòd clericus fuit aggreſſor, & quòd ipſe occidit illum defendendo ſe, vel ſi excommunicatus ob debitum falsò dicat ſe iam ſatisfeciſſe parti.

Hæc opinio eſt probabilior & tenenda, eam tenet Nauar. ſup. P. Henrique lib. 13. de excommunicat. c. 30. nu. 3. & 4. & eam videtur tenere Angel. Syluest. & Tabien. locis vbi ſup. & probatur ex c. ex parte. de offic. ordinarij. verum eſt quòd ſi propter aliquas circunſtantias particulares præſumatur Iudicem voluiſſe abſoluere non obſtante falſa informatione, valebit abſolutio; verum eſt etiam quòd ſi fideliter expreſſit cauſam, propter quam eſt excommunicatus, & ſolùm fingit aliquas cauſas accidentales, vt magis alliciat animum Iudicis, valebit abſolutio; ita P. Henrique n. 3. citato.

Dubitatur quintò, vtrùm abſolutio ab excommunicatione obtenta per vim, aut metum, ſit valida?

Prima concluſio, ſtando in ſola ratione naturali ſecluſo iure poſitiuo, valida erit, ſupponimus enim quòd Iudex vult abſoluere. Probatur: nam ea quæ metu fiunt ſtando in iure naturæ ſunt valida, vt dixi 1a. in q. 6 & in materia de matrimonio.

Secunda concluſio, ſtando in iure poſitiuo, abſolutio erit nulla: nam expreſsè annullatur in c. vnico. de iis, quæ vi metúſve cauſa fiunt in ſexto, ſecus eſt de excommunicatione quæ metu data, ſi adſit iuſta cauſa ad excommunicandum, valida eſt, vt ait Nauar. c. 27. n. 38. vbi citat Gloſſ. & Panormit.

Tertia concluſio, qui metu extorquet abſolutionem, ſeu reuocationem à cenſuris, excommunicationis, ſuſpenſionis, vel interdicti, incurrit excommunicationem ipſo iure, dicto c. vnico. quam excommunicatio

unicationem explicant Angel. ver. excommunicatio. 7. caſu 18. Sylueſt. ver. excommunicatio. 9. excommunicat. 17. num. 43. Caiet. ver. excommunicatio. cap. 41. Tabien. ver. excommunicatio. 5. caſu 32. Naua. c. 27. num. 125. P. Henrique cap. 30. citato num. 1.

Circa quam concluſionem aliqua notanda ſunt. Primò, quòd ad incurrendam hanc excommunicationem, non ſufficit incutere metum, niſi detur abſolutio, quia verba intelliguntur cum effectu, ita gloſſa, verbo, extorſerint. Sylueſt. Caieta. & Nauar. ſup.

Secundò, quòd hæc excommunicatio incurritur, quamuis cenſura fuerit lata iniuſtè, ita gloſſa, verbo, excommunicationis. P. Henrique ſup. Nauar. Syl ueſt. & Caieta. qui probat: nam talis extorſio eſt contra libertatem Eccleſiaſticam; excipio vnum caſum, de quo ſtatim; verum eſt quòd P. Henrique ſolùm loquitur quando excommunicatio eſt iniuſta ex parte modi procedendi contra ordinem iuris, ſed reliqui authores citati, & alij loquuntur etiam quãdo excommunicatio eſt iniuſta ex parte cauſæ; & Sylueſt. ait quòd ſecundùm Ioannem Andream abſolutio dicitur quando ſententia tenuit; reuocatio autem quando non tenuit, de quo vide gloſſam, verbo, reuocationem. Dixi, *excipio vnum caſum*: nam quando Iudices ſeculares viſo proceſſũ eccleſiaſtico, qui prætextu violentiæ fertur ad illos, iudicãt eccleſiaſticum Iudicem malè proceſſiſſe, ſcilicet iniuſtè, & ideò mandant, & compellunt illum vt tollat cenſuras iniuſtè poſitas, non incurrunt hanc excommunicationem, etiam ſi pœnis adhibitis id mandent; maximè ſi priùs id petierunt ab eccleſiaſtico Iudice per verba, *de Ruego, y encargo*, vt ſolent ſemper facere in primis prouiſionibus; & Iudex eccleſiaſticus nõ vult parere illis prouiſionibus, ſic Pater Henrique ſup. & aliqui viri docti. Et probatur, quia in tali caſu ceſſat ratio propter quam lata eſt prædicta excommunicatio: nam in hoc caſu non faciunt contra libertatem eccleſiaſticam, nec eam offendunt: imò defendunt eam à tyranno & iniquo Iudice, qui vult iniuſtè opprimere innocentem, imò dico quòd in hoc caſu non incurrunt excommunicationem Bullæ Cœnæ, quæ eſt 14. vel 15. quæ eſt ſtrictior, ſic iidem viri docti; vide Couarru. Practicarum quæſtion. cap. 35. & lib. 1. Variarum. cap. 17. Tertiò, quòd etiam alius tertius inferens talem metum, incurret hanc excommunicationẽ, ita Sylueſt. Nauar. Anton. 3. p. tit. 34. c. 27. vnde gloſſa, verbo, excommunicationis in quatuor impreſſionibus, quas ego vidi, eſt mendoſa, dicit enim ſi alius metum inferat, non excommunicatus erit, & tamen legendum eſt, excommunicatus erit; & Caietan. in Sum. in tribus impreſſionibus legit, Canon reſtringit ſe, & tamen vt ex contextu patet legendum eſt, non reſtringit ſe. Sylueſt. ait quòd etiam incurrit qui mãdat hanc extorſionẽ; ſed in hoc loquitur conſequenter ad ſuam opinionem, quòd excommunicatio lata contra facientes, comprehendit mandantes & conſulentes, quam tamen refutauimus ſup. c. 5. diſput. 3. dub. 2.

Petis, vtrùm in caſu quòd tertius extorqueat abſolutionem, valeat abſolutio? Reſpondeo, ſi alius tertius incutiat metum ipſo excommunicato ſciente, & non contradicente, non valet, ita P. Henrique c. 30. citato, n. 1. imò credo quòd etiam inſcio excommunicato erit nulla. Probo, quia textus abſolutè annullat abſolutionem metu extortam. Præterea omnes vnanimiter conueniunt quòd ſi alius tertius extorqueat abſolutionem, incurrit excõmunicationem, ergo ſicut verbum extorſerit non limitatur ad ipſum excommunicatum, ita nullitas abſolutionis non limitatur ſolùm quando ipſe excommunicatus extorquet.

Quarto nota cum Caietano, quòd ſi ex timore innato & non illato Prælatus abſoluat, non eſt locus huic pœnæ, verbi gratia, ſi abſque hoc quòd aliquis minetur ei mortem, ipſe timet quòd occidetur

ſi nõ abſoluit. Probatur, quia tunc nullus extorquet vi, aut metu, ſed ipſe Prælatus meticuloſus ſe ipſum torquet.

Quintò nota quòd licèt ſecundùm Caieta. ſufficiat metus leuis, quod approbat Nauarr. quantùm ad forum conſcientiæ, probabilius tamen eſt quòd ſi metus ſit leuis, non eſt locus huic conſtitutioni, ſed requiritur grauis cadens in conſtantem virum, ita gloſſ. dicto cap. vnico. verbo, excommunicationis. Angel. Syluest. Tabien. & P. Henrique, vbi ſup. nam metus leuis non dicitur in iure propriè metus. l. metum. ff. de eo quòd metus cauſa. metum accipiendum Labeo dicit, nõ quemlibet timorem, ſed maioris malum, facit etiam l. ſequens.

Sextò nota quòd licèt Gemin. in fine dicti cap. teneat hanc conſtitutionẽ habere locum, quando extorquetur abſolutio ab excommunicatione minori; ſed oppoſitum credo cum Syluest. & Tabien. quia nomine excommunicationis intelligitur maior, præcipuè cùm hæc conſtitutio ſit pœnalis.

Septimò nota cum Geminian. n. 3. hãc conſtitutionem non habere locum in eo qui per vim obtinet relaxationem ceſſationis diuinorum, quia textus non loquitur de illa, & cùm ſit pœnalis non eſt extendendus.

Dvbitatvr ſextò, vtrùm excommunicatus ad certum tempus, vel ſub cõditione, nempe donec ſatisfeceris trãſacto termino, vel impleta conditione maneat abſolutus ſine alia noua abſolutione?

Prima opinio dicit neceſſariam eſſe nouam abſolutionem, ſicut quando excommunicatio eſt abſolutè lata, ita Panormit. & Nauar. cap. 27. n. 165. & alij Iuriſtæ citati à Couuarru. c. alma mater. p. 1. §. 11. nu. 5. Probant, quia in iure eſt forma determinata ad abſoluendum ab excommunicatione.

Secunda opinio eſt oppoſita, ita Couarru. ſup. vbi mutauit ſententiam, quam tenuerat in 4. Decretalium, & citat alios, idem tenent multi Magiſtri, eandem tenet Syluest. ver. interdictum. 3. num. 9. p. 2. & P. Henrique lib. 13. de excommunicat. c. 19. n. 2. in excommunicatione lata à Papa.

Concluſio, hæc ſecũda opinio eſt probabilior etiam in excommunicatione lata per inferiorem Papa; ſenſus huius opinionis eſt, quòd quando Iudex hoc modo excommunicat implicitè abſoluit poſita cõditione. Probatur primò: nam abſolutio ab excommunicatione non habet determinata verba. Secundò, quia ſecundùm omnes Doctores ſuſpenſio poſita, *donec ſatisfeceris*, ſequuta ſatisfactione ceſſat ſine alia abſolutione. Tertiò, quando aliquis excommunicatur ad reincidentiam pro certo termino, tranſacto termino manet excommunicatus ſine alia noua ſentẽtia, ergo idem erit in abſolutione.

Ad rationem Panormitani reſpondetur, quòd illa forma ponitur pro excommunicatione purè lata. Præterea dico quòd non eſt de eſſentia abſolutionis ab excommunicatione.

Vtrùm verò defunctus poſſit abſolui, diximus ſup. cap. 4. diſputatione vnica, dub. 8.

Dispvtatio III.

De forma & modo obſeruando in danda abſolutione.

Dvbitatvr primò, vtrùm ſint aliqua verba determinata ad abſoluendum ab excommunicatione?

Prima concluſio, nulla verba determinata ſunt de eſſentia abſolutionis, vnde quibuſcunque verbis vel ſignis vtatur abſoluens ſignificantibus intentionem eius, valida erit abſolutio.

Secunda concluſio, vt licitè fiat ſeruãda eſt conſueta forma verborum ponenda in dubio ſequenti. Hinc ſequitur cum Tabien. ver. abſolutio. 3. n. 8. quòd ſolus Papa poteſt licitè abſoluere ſalutando vel dando oſculum pacis.

DVBITATVR ſecundò, de iis quæ præmittenda ſunt ante abſolutionē ab excommunicatione?

Concluſio, tria ſunt præmittenda. Primum eſt iuramentum de parendo mandatis Eccleſiæ. cap. ex tenore. c. de cætero, de ſententia excommunicat. Secundū eſt ſatisfactio realis, ſi debitum eſt publicum & manifeſtum, vel cautio iuris, ſi eſt debitum. ca. ex parte, de verborum ſignificatione. de quo plura dicemus poſteà. Tertium eſt, quòd præmittatur Pſalmus cum oratione, iuxta c. à nobis. el 2. de ſententia excommunicat. Circa quæ ſunt aliqua notanda..

Circa primum notandum eſt, quod licèt nonnulli abſolutè dicant ante abſolutionem ab excommunicatione petendum eſſe iuramentum de non committendo ampliùs illud delictū, & de parendo mandatis Eccleſiæ, vel ipſius abſoluētis, quod idem eſt, ita loquitur Nauar. c. 26. nu. 27. Couarru. cap. alma mater. p. 1. §. 11. n. 5. & 11. Nihilominùs non requiritur in omnibus criminibus, ſed tantùm in grauibus & horrendis, vt in falſariis, incendiariis, & aliis huiuſmodi; ita Sylueſt. ver. abſolutio. 3. num. 3. Caiet. ver. abſolutio. c. 4. Angel. ver. abſolutio. 3. num. 1. Anton. 3. p. tit. 24. c. 77. P. Henrique lib. 13. de excommunicat. cap. 28. num. 4. Medin. in Sum. lib. 2. c. 12. vnde non eſt exigendum à quocunque percuſſore clerici; exigendum tamen eſt à quocunque excommunicatione Bullæ Cœnæ, ſic aliqui Magiſtri; exigendum eſt etiam à mulieribus, ita Syluest. ſup. vtrùm verò ſit exigendum à pueris, relinquendum eſt arbitrio Epiſcopi, ita Syluest. & dicit ita placere multis, & nota quòd tale iuramentum non eſt de ſubſtantiâ abſolutionis, vnde ſine illo valebit abſolutio, ita Syluest. & communis contra Hoſtienſem.

Circa tertium notandum eſt, quòd abſoluens debet dicere Pſalmum *Miſerere*, vel alium ex Pœnitentialibus, & interim flagellet excommunicatum in humeris cum virga, vel corrigia, poſteà dicat, *Kyrie eleiſon*, & *Pater noſter*, & ali quos verſiculos, ſcilicet, *Saluum fac ſeruum tuum*, *&c. Eſto Domine turris fortitudinis; Nihil proficiat inimicus in eo*, &c. *Domine exaudi orationem meam*, *Dominus vobiſcum*; *Oremus. Deus, cui proprium eſt miſereri ſemper, & parcere, &c.* & deinde dicat, *Authoritate* Domini *noſtri Ieſu Chriſti, & Apoſtolorum Petri & Pauli mihi conceſſa; abſoluo te à vinculo excommunicationis, quam incurriſti propter hāc, vel illam cauſam, & reſtituo te ſacramentis Eccleſiæ, & communioni fidelium; in nomine Patris*, &c. cuius formæ mentio fit in cap. à nobis. el 2. de ſententia excommunicationis.

Circa flagellationem notandū eſt, quòd ſi eſt mulier, non debet habere nudatos humeros, quia eſt indecens, imò neque hoc eſt neceſſarium, quamuis ſit vir, quia iam non eſt in vſu, etiam quando abſolutio fit publicè & ſolemniter ab ipſis Iudicibus, imò, vt ait Nauar. cap. 26. num. 8. nullus eſt textus qui id præcipiat; ad tollendum autem omnem ſcrupulum Leo 10. indulſit fratribus minoribus, vt quādo abſoluunt ab excommunicatione in foro conſcientiæ, non teneantur flagellare, ita refert Nauarr. ibidem.

Petis, vnde habuit ortum cæremonia hæc? Reſpondeò, quòd olim omnes Prætores & domini quando manu mittebant ſeruos, cædebant eos virgis, & quia excōmmunicati ſunt ſerui Satanæ, ideò vtitur Eccleſia hac cæremonia ad ſignificandum quòd redduntur liberi à ſeruitute Satanæ.

Prætereà nota quòd defunctus eodem modo eſt abſoluendus ſicut viuus, hoc excepto quòd ſi ſepultus eſt in loco ſacro, non debet exhumari, vt flagelletur, ſufficit flagellare ſepulcrum; at verò ſi ſepultus eſt in loco profano; exhumandus eſt & flagellandus. cap. à nobis, el 2. de ſentent. excommunicat. Nauarr. cap. 23. num. 32.

Vltimò nota quòd prætermittere prædicta cæremonialia etiam ſine cauſa rationabili non eſſet mortale, ſed tantùm

venia

venale, ita Caiet. ſup. Ledeſm. 2. p. 4. q. 26. art. 1. dub. antepenult. & Magiſtri. Dixi, *cæremonialia*: nam ſecus eſt de ſatisfactione quæ pertinet ad iuſtitiam.

DVBITATVR tertiò, vtrùm quando aliquis abſoluitur ab excommunicatione in foro pœnitentiæ, ſeruanda ſint cæremonialia?

Partem affirmatiuam clarè videntur ſupponere Caieta. Medin. & Nauar. locis citatis, dicunt enim quòd verberatio debet prætermitti in mulieribus, & etiam in viris, quando confeſſio fit in loco publico.

Dico tamen primò, quando confeſſor abſoluit in confeſſione, nullum peccatum committit non vtendo illa forma longa & cæremoniis, excepto iuramento; ita P. Polanco in Directorio, & alij viri docti, imò idem dico quando confeſſor abſoluit extra confeſſionem in foro conſcientiæ tantùm; verum eſt quòd ſi confeſſio fieret in loco ſecreto, & poſſet commodè ſeruari prædicta forma, expediret ita fieri, vt excommunicatus concipiat timorem & reuerentiam circa cenſuras.

Dico ſecundò quando confeſſor abſoluit ab excommunicatione in confeſſione ſufficit, vt vtendo forma conſueta dicat *Imprimis te abſoluo à vinculo excommunicationis, quam incurriſti propter furtum mihi dictum, vel propter aliam cauſam*, & proſequatur dicens, *Et ab omni vinculo excommunicationis, ſuſpenſionis, & interdicti, in quantùm poſſum, & indiges*. Dixi, *excepto iuramento*, quia hoc ſemper eſt petendum, quando delictum eſt graue, vt dictum eſt.

Dico tertiò, quando confeſſarius abſoluit ad cautelam, quia excommunicatio non eſt certa, omnes conueniunt in hoc quòd non ſunt ſeruanda prædicta cæremonialia, ſed ſufficit dicere abſolutionem conditionalem, quæ ſolet præmitti ante abſolutionem à peccatis, ita Nauarr. c. 26. nu. 9. verum eſt quòd ſi ſit dubium vtrùm pœnitens incurrerit excommunicationem habentem annexam ſatisfactionem exigenda eſt cautio quòd ſatisfaciet, ſi inuenerit ſe ad id teneri. Reliqua de abſolutione ad cautelam vide in Nauarr. ca. 27. num. 173. & P. Henrique lib. 13. de excommunicat. c. 29. n. 5.

DVBITATVR quartò, quis modus ſit ſeruandus, quando aliquis in articulo mortis abſoluitur ab excommunicatione per eum, qui non poterat de iure abſoluere?

Prima concluſio, quando aliquis ratione articuli mortis vel alterius legitimi impedimenti abſoluitur ab excommunicatione per eum qui de iure non poterat abſoluere, tenetur, ceſſante tali periculo vel impedimento, quàm citò commodè poterit ſe præſentare ei, à quo de iure abſoluendus erat, aliàs ſi fuerit in mora ſe præſentandi reincidet ipſo iure in eandem excommunicationem, ita Syluest. ver. abſolutio. 3. num 16. Nauar. c. 26. n. 27. & eſt text. c. eos qui. de ſentent. excommunicat. in 6.

Circa quam concluſionem aliqua ſunt notanda. Primò quòd confeſſor debet ei iniungere, vt ceſſante tali impedimento ſe præſentet ei, à quo de iure erat abſoluendus, ita Syluest. ſup. & alij, textus optimus. cap. de cætero, & cap. ea noſcitur, de ſentent. excommunicat. Cordub. in Sum. quæſt. 18. puncto 1. poſt dictum 2. ait quòd omnibus excommunicatis iniūgendum eſt hoc ſub iuramento, exceptis minoribus quatuordecim annorum; ſed alij Doctores nihil dicunt de iuramento, vnde non videtur neceſſarium hoc eis iniungere ſub iuramento, exceptis percuſſoribus clericorum, quia de illis expreſsè id determinatur dicto c. de cætero, & ca. ea noſcitur. ſic aliqui viri docti. Præterea minoribus quatuordecim annorum, etiā in caſu percuſſionis clerici, non eſt iniungendum quòd ſe præſentent Papæ, ſic Syluest. ſup. & eſt text. cap. 1. & c. quamuis. de ſentent. excommunicat. & hoc intelligo etiam ſi poſt pubertatem petant abſolutionem ab excommunicatione incurſa ante pubertatem, quod apertè probo ex cap. finali, eodem tit. Verum eſt, quòd

quòd ſi abſoluatur à confeſſore, qui quidem extra mortis articulum, vel abſque alio legitimo impedimento non poterat de iure abſoluere, iniungendum eſt illi ſub iuramento, quòd impedimento ceſſante ſe præſentet Epiſcopo. Probo: nam Epiſcopus iure communi poteſt abſoluere ab excommunicatione incurſa ante pubertatem, dicto c. finali. de ſentent. excommunicat. Prætereà fœminæ non tenentur ſe præſentare; ita Nauarr. lib. 5. Conciliorum, de ſentent. excommunicat. conſil. 14.

Secundò nota quòd hæc præſentatio non eſt ad procurandam iterum abſolutionem, ſed vt obediat mandatis Superioris, & vt conſtet vtrùm ſatisfecerit parti, vnde ait Nauar. in editione noua c. 26. num. 27. §. an autem, quòd ſi conſtet iam ſatisfeciſſe parti, non tenetur ſe præſentare Superiori, quia hæc eſt mens illius cap. quæ magis eſt attendenda quàm verba.

Tertiò nota quòd non tenetur ſe præſentare perſonaliter, ſufficit per procuratorem, ita Caieta. ver. excommunicatio. c. 69. & Nauar. c. 27. n. 46.

Quartò nota quòd tempus intra quod quàm citò commodè poteſt, tenetur ſe præſentare in foro exteriori, penſandum eſt arbitrio boni viri, ſic Nauar. cap. 27. num. 113. nempe ita vt ceſſante impedimento concedatur ſibi aliquod modicum tempus, vt ſibi prouideat de neceſſariis habita ratione perſonæ, temporis, & locorum; in foro autem interiori relinquitur conſcientiæ abſoluti; ita Nauarr. ibidem, & num. 40. vbi citat Caietanum, idem aliqui Magiſtri; quòd ſi ſedes vacat, non poteſt differre, donec ſit prouiſum de Papa, quia ſede vacante ſemper eſt pœnitentiarius Papæ habens eius vices, cui tenetur ſe præſentare; ita Syluest. ver. abſolutio. 4. num. 7.

Quintò maximè nota quòd hæc obligatio ſe præſentandi ſolùm intelligitur quando aliquis abſoluitur illo ſolo titulo articuli mortis, vel legitimi impedimenti ab eo qui aliàs non poterat abſoluere, (& hoc licèt abſoluatur ab Epiſcopo, vt conſtat ex dicto cap. de cætero) at verò ſi abſoluitur per Bullam Cruciatæ, vel Iubilæum etiam extra mortis articulum non tenetur poſteà ſe præſentare, tenet Medin. in Sum. lib. 2. c. 12.

Secunda concluſio, quod dictum eſt in prima concluſione, etiam habet locum in eo qui abſoluitur à Papa, vel Legato eius, & iniungitur ei, vt ſe præſentet ſuo ordinario, vel cuilibet alij, vt recipiat ab eo pœnitentiam, vel quòd ſatisfaciat iniuriam paſſis: nam ſi hæc cum primùm commodè potuerit, non curauerit adimplere, reincidit, dicto cap. eos qui. Circa ſecundũ autem quod in 2. dubio diximus præmittendum ante abſolutionem ſcilicet ſatisfactio.

Dvbitatvr quintò, quando excõmunicatio habet annexam ſatisfactionem partis, verbi gratia, aliquis percuſſit clericum, vel eſt excommunicatus propter debitum, vel furtum, quomodo ſit danda abſolutio?

Imprimis notandum eſt, quòd illa diſtinctio quam ponunt Doctores, & text. in cap. ex parte. de verborum ſignificat. & cap. ſolet. de ſentent. excommunicat. in 6. & cap. venerabilibus. §. porrò. eodem tit. & lib. ſcilicet quòd ſatisfactio realis tunc eſt exhibenda, quando debitum, vel offenſa, vel contumacia eſt manifeſta & notoria; cautio verò quando eſt dubia, ſolùm habet locum in foro exteriori, non in interiori; fieri enim poteſt quòd in foro exteriori debitum, vel offenſa ſit dubia ex defectu plenæ probationis, & quòd pœnitens certò ſciat ſe teneri ad ſatisfaciẽdum, vnde ibi ceſſant omnes præſumptiones, & quod ipſe dixerit habetur ibi pro notorio; ita Nauar. cap. 26. nu. 7. & Ledeſm. 2. p. 4. qu. 26. art. 1. circa finem; Quando autem contumacia ſit manifeſta, videte Couarru. cap. alma mater. p. 1. §. 11. num. 11.

Secundò notandum eſt quòd vel abſolutio datur ab habente poteſtatem ordi-

nariam, verbi gratia, ab Epiſcopo, vel ab habente delegatam, ſcilicet per bullam, vel priuilegium, vel alia via, & in hoc dubio loquemur de abſoluente per poteſtatem ordinariam. His poſitis, ſit

Prima concluſio, licèt excommunicatus petat abſolutionem ab Epiſcopo, vel ab alio habente poteſtatem ordinariam, non eſt abſoluendus, niſi priùs ſatisfaciat realiter parti, vel ſi hoc non poteſt, det cautionem ſufficientem, ſcilicet pignoratitiam, vel fideiuſſoriam; quòd ſi nec hanc poteſt præſtare, det iuratoriam ſatisfaciendi, cùm potuerit; ita Syluest. vet. abſolutio. 3. num. 3. in fine. Caietan. ver. abſolutio. cap. 4. Nauar. c. 26. n. 7. Cordub. in Sum. q. 18. Couarru. ſuprà, & eſt communis.

Ex hac concluſione ſequitur primò, quòd ſi excommunicatus poteſt exhibere realem ſatisfactionem, non ſufficit præſtare cautionem quantumuis ſufficiétem; hoc eſt de mente authorum citatorum, & tenet Nauar. cap. 27. num. 273. vbi citat dictum cap. ſolet. quòd efficaciter probat hanc ſententiam, ibi, niſi priùs ſufficiens præſtetur emenda.

Secundò ſequitur, quòd ſi poteſt reſtituere partem debiti, debet reſtituere partem, & pro reliquo præſtare cautionem ſufficientem; probatur efficaciter ex cap. Odoardus. de ſolutionibus. & ex dictis ſuprà cap. 5. diſp. 5. dub. 1. cauſa 4. vbi diximus cum Soto, quòd qui fecit furtum magnum, & poteſt reſtituere partem, quæ ſit alicuius mométi, ſi non reſtituat, incurret excommunicationem.

Tertiò ſequitur, quòd quando ſatisfactio eſt ſpiritualis, vel talis conditionis, vt ab excommunicato præſtari non poſſit, nempe collatio beneficij, receptio in Canonicum, & ſimilia, abſoluendus eſt præſtita cautione; ita Couarru. n. 11. citato, verſicul. ſed etſi excommunicatus, vbi citat gloſſ. Panormit. & communem. Sed circa concluſionem ſunt aliqua notanda.

Primò, quòd quando excommunicatus non poteſt ſtatim ſatisfacere ſine graui detrimento famæ, vel ſtatus, vel ſuorum bonorum, ſcilicet vendendo ea notabiliter viliùs, licitè poteſt abſolui præſtita ſufficienti cautione, dummodò creditor non patiatur æquale detrimentum; ita Nauar. cap. 27. num. 47. Cordub. ſup. & Magiſtri; vide dicta ſup. cap. 5. cauſa 4. citata; idem tenet P. Henrique lib. 13. de excommunicat. cap. 28. num. 1. vbi ait hoc habere verum in vtroque foro, & quòd compelletur Iudex inuito etiam creditore abſoluere reum; verum eſt quòd in foro exteriori non ſtabitur dicto excommunicati affirmantis ſe non poſſe ſoluere; ſed neceſſarium erit id probare, vt ait Cordub. ſup. puncto 1. dicto 1.

Secundò nota quòd qui non poteſt ſatisfacere, ſi poteſt præſtare cautionem pignoratitiam, vel fideiuſſoriam, non ſufficit præſtare iuratoriam: ſufficiet tamen præſtare fideiuſſoriam, quamuis poſſit dare pignoratitiam; ita P. Henrique num. 1. citato, & multi Magiſtri; idem videntur ſentire Doctores, qui communiter loquuntur diſiunctiuè, ſcilicet pignoratitiā, vel fideiuſſoriam, quamuis oppoſitum teneat Caieta. vet. excommunicatio. ca. 77. Quid ſi neutram poteſt præſtare. De hoc dicemus dubio ſequenti.

Tertiò nota quòd quando pars læſa, cui debetur pecunia, eſt valdè diſtans, licèt excommunicatus habeat pecuniam ad ſatisfaciendum, non eſt neceſſarium quòd priùs mittat eam ad partem, ſed ſufficit eam deponere in loco tuto, vt poſteà detur parti, & ſic licitè poteſt abſolui. Probatur: nam per hoc cenſetur ſatisfeciſſe; ita P. Henrique ſuprà num. 4. idem dico, ſi via certa mittat ad creditorem literas Cambij, ita reſponderút in Hiſpania multi viri doctiſſimi conſulti de hac re; idem tenet P. Henrique ſup. num. 2. imò dico quòd licèt pars læſa ſit in eodem loco, ſi excommunicatus det pecuniam confeſſori, vel alteri viro probo, vt eam poſteà cómodiùs reſtituat parti, poteſt ſtatim abſolui.

Quid ſi excommunicatus non habet

hîc vnde ſatisfaciat, habet tamen alibi? Reſpondetur, conſiderandæ ſunt circunſtantiæ: nam ſi eſt in periculo infirmitatis, vel inſtat tempus Paſchæ, præcipuè ſi non poſſit relinquere communionem ſine nota, bene poteſt abſolui præſtita ſufficienti cautione. Probatur, quia tunc non poteſt aliter ſatisfacere, imò idem dicendum eſt, quamuis velit confiteri ex ſola deuotione, ſi locus vbi habet pecuniam diſtaret tam longè, quòd non poteſt fieri realis ſatisfactio, niſi expectaret per longum tempus, quia tunc moraliter cenſetur non poſſe aliter ſatisfacere, cùm ſit valdè difficile; at verò ſi locus vbi habet pecunias, non longè diſtaret, & facilè poſſet ipſe illuc accedere, vel realiter ſatisfacere per nuncium, & ex alia parte non inſtat præceptum confeſſionis, non eſt abſoluendus, niſi priùs ſatisfaciat realiter, ſic aliqui viri docti probant, quia tunc cenſetur moraliter poſſe reſtituere, quod præcipuè obſeruandum, quando debitum eſt magni momenti.

Quartò nota, ea quæ dicta ſunt de ſatisfactione, vel cautione non ſolùm habere locum, quando quis abſoluitur extra mortis articulum, ſed etiam intra: nã tunc etiam eſt exigenda ſatisfactio, vel cautio, ſolùm eſt diſcrimen quòd aliquando poteſt ita inſtare articulus mortis, vt nulli ſatisfactioni; nec cautioni detur locus, & tunc ſine illa debet abſolui; ita Nauar. c. 27. num. 47. Cordub. in Sum. qu. 18. puncto 2. Hinc ſequitur certum eſſe, quòd licèt excommunicatio ſit reſeruata in iure, vel in Bulla Cœnæ, & dicatur quòd nullus præter Romanum Pontificem poſſit abſoluere ab ea, niſi in mortis articulo, & tunc niſi præmiſſa ſatisfactione, ſi excõmunicatus eſt in articulo mortis, non poteſt realiter ſatisfacere, poteſt abſolui præmiſſa ſufficienti cautione, ſi eam poteſt præſtare.

Sit ſecunda concluſio, qui abſoluit ab excõmunicatione ſine reali ſatisfactione, quando fieri poteſt, vel quando non ſine cautione, peccat mortaliter contra iuſtitiam, ſiue abſoluens ſit Epiſcopus, ſiue Iudex delegatus, ſiue virtute alicuius priuilegij; ita Caieta. ver. abſolutio. cap. 4. P. Henrique ſup. num. 2. & in gloſſ. litera N. Medina in Sum. lib. 2. cap. 12. & eſt communis. Hinc ſequitur

Tertia concluſio, quòd ſic abſoluens tenetur reſtituere parti damna inde ſequuta; ſic P. Henrique, & Magiſtri. Probatur, quia ex officio & iuſtitia tenetur conſulere bono partis, & ſic cẽſetur cauſa talis damni.

Quarta concluſio, ſi abſoluens habeat poteſtatem ordinariam abſoluẽdi valebit talis abſolutio, vt infrà dicemus.

DVBITATVR ſextò, quando excõmunicatus nõ poteſt præſtare cautionem pignoratitiam, nec fideiuſſoriam, vtrùm ſufficiat cautio iuratoria, vel teneatur ad aliquid ampliùs?

Dico primò, omnes conueniunt in hoc, quòd ſi debitum eſt occultum, & excommunicatus amitteret ſuam famam faciendo publicam ſcipturam, non tenetur eam facere, imò ſi ſequitur iſtud detrimentum ex hoc quòd præſtet cautionẽ pignoratitiam vel fideiuſſoriam, non tenetur eam præſtare, quamuis aliàs eam præſtare poſſet, ſed ſatis erit præſtare cautionem iuratoriam; dicunt tamen nonnulli iuniores, quòd quando ex reali ſatisfactione, vel ſcriptura publica, vel ex cautione pignoratitia, vel fideiuſſoria ſequitur detrimentum in fama, vel honore, erit bonum medium quòd pœnitens faciat confeſſori obligationem quandam coram teſtibus, & tabellione, ſi poteſt fieri ſine detrimento, vel ſchedulam proprio nomine ſubſcriptam, in qua ſe obliget confeſſori ſoluere intra certum tempus, intra quod credit ſe poſſe ſoluere, vt ille confeſſor det illam ſummam cui ſcit ipsũ pœnitentem teneri in conſcientia. Alij dicunt, quòd hæc obligatio fiat ipſi creditori, ſed quòd maneat penes confeſſarium, vt ſi debitor non ſatisfecerit termino deſignato, poſſit eam tradere ipſi creditori, tractãdo priùs hæc omnia extra

confeſſionem, vt confeſſor poſſit ſe gerere liberiùs. P.Henrique lib.13.de excommunicat. cap. 28.num.1.in gloſſ.litera H, dicit quòd rarò expediet hoc mediũ:aliis autem viris doctis abſolutè videtur, nec pœnitentem ad hoc medium teneri, nec eſſe medium conueniens,& ego idem iudico primò,quia iſte adimplet dando cautionem iuratoriam, ſi non poteſt dare pignoratitiam, nec fideiuſſoriam, vt poſteà videbimus. Secundò quoniam executio illius obligationis non fieret ſine aliqua nota,& infamia pœnitentis,ſi poſteà nollet reſtituere.Tertiò,quia non expedit cõfeſſarium ita ſe ingerere in negotiis reſultantibus ex confeſſione: nam ex hoc redditur onoroſa confeſſio, & eius ſigillum aliquantulùm læditur, ſaltem in apparentia, quod adeò verum iudico, vt ſi aliquis confeſſor de facto extraxiſſet huiuſmodi ſchedulam, non conſuleret em, *que execute por ella al penitente*, nec quòd eam traderet parti etiam tranſacto termino, ſed quòd per illam ſollicitaret,& incuteret metum pœnitenti, vt adimpleret id, ad quod tenebatur.

Sed quid quando debitum eſt publicum & manifeſtum? Aliqui ex prædictis Magiſtris dicunt tunc obligandum eſſe pœnitentem ante abſolutionem, vt faciat obligationem coram tabellione & teſtibus ſatisfaciendi intra certum tempus,& hoc ſi debitum ſit magni momenti:at verò ſi fuerit parui momenti ſufficit facere ſchedulam propria manu ſubſcriptam: Allegant iſti Medinam in Sum. lib. 2. c. 12.dicẽtem quòd ſi non poteſt dare fideiuſſores,faciat obligationem.

Dico ſecundò, ego credo non eſſe neceſſarium, ſed ſufficere cautionem iuratoriam, ſi non poteſt præſtare pignoratitiam, nec fideiuſſoriam. Probo: nam iura ſolùm iubent præſtare cautionem, ſed omnes Doctores citati in 1. concl. & P. Henrique n. 1.citato, & communis dicũt in hac materia ſufficientem cautionem eſſe pignoratitiam,vel fideiuſſoriam,vel ſi hanc non poteſt, iuratoriam, nulla facta mẽtione de obligatione, & multùm fauet c.alma mater.de ſentẽtia excommunicat. in 6.vbi dicitur quòd debent ſatisfacere,ſi poſſunt,vel ſi non,idoneam date cautionem, vel huiuſmodi cautionem præſtare iurauerint,quòd cùm poterũt, ſatisfaciẽt; in quo textu nec in gloſſa ſit vlla mentio de obligatione facienda. Prætereà, nam ſtando in ſola ratione iuſtitiæ,qui non tenetur ſatisfacere, ſolùm tenetur firmiter proponere quòd ſatisfaciet, nec tenetur illam præſtare cautionem,ergo ſolùm tenetur eam præſtare excommunicatus ex præcepto iuris poſitiui; ſed iura non præcipiunt aliam cautionem quàm pignoratitiam vel fideiuſſoriam, vel iuratoriam, ergo non tenetur ad amplius; nec oppoſitum tenet Medina: ſolùm enim loquitur in caſu particulari,ſcilicet de vſurario publico. De hoc enim id eſt expreſsè definitum in cap. quanquàm. de cenſibus. Vide Nau.c.17.n.280.imò iſta deciſio c. quanquàm,habet locum, licèt talis vſurarius non ſit excõmunicatus; ſuppono enim cũ Anton.2.p.tit.1.ca.10.in princip. quòd in iure non eſt lata excommunicatio contra vſurarium etiam publicum.

DVBITATVR ſeptimò, quid intelligatur nomine partis, cui debet priùs fieri ſatisfactio?

Concluſio, intelligitur pars illa, cui facta eſt iniuria per illud delictum, propter quod incurſa eſt excommunicatio,ſiue pars illa ſit perſona publica ſiue priuata,ita P.Henrique lib.13.de excommunicat.c.28.nu.1. in fine, & Magiſtri.

Ex hac concluſione ſequitur primò, quòd nomine partis non intelligitur Iudex,cui ipſo iure applicatur pœna pecuniaria,quia Iudex non eſt pars, ſed tertius inter partes,vnde per Bullã Cruciatę bene poteſt abſolui,antequàm ſoluat iura Iudici,vel tabellioni.ita Soto d.22.qu.2.art.3. poſt 3.cõcl.P.Henrique 5.& alij.Idẽ dico, quamuis iſte non abſolueretur à Iudice, niſi priùs ſolueret aliquam pœnam pecuniariam iure applicatam fabricæ, vt olim fiebat in matrimoniis clandeſtinis. Probatur

batur, quia hoc nõ pertinet ad ſatisfactionem partis, ſed ad pœnam delinquentis; ad pœnam autem nemo tenetur ante condemnationem; ita Nauarr. c. 23. nu. 66.

Quid ſi iam eſt condemnatus per Iudicem ad illam pœnam, & conſenſit ſententiæ? Soto ſup. dicit, quòd non poteſt abſolui, donec eam ſoluat, quia illa pœna iam tranſiuit in rem iudicatam; ego verò dico cũ aliquibus Magiſtris, quòd quamuis verum ſit quòd virtute Bullæ non poterit relaxari huiuſmodi pœna, nihilominùs poterit delinquens abſolui ab excommunicatione, antequàm illam ſoluat, niſi fortè lata eſſet excommunicatio, quia non ſoluit eam. Probatur ex concluſione poſita.

Secundò ſequitur, quòd qui vendidit beneficium, vel obtinuit ſimoniacè, poteſt abſolui ab excommunicatione, antequàm reſtituat pretiũ, vel reſignet beneficium, quia hæc excommunicatio non eſt directè impoſita propter iniuriam illatam parti. Sic aliqui Magiſtri contra nonnullos.

Tertiò ſequitur, quòd ſi aliquis incurrit excommunicationem latam cõtra non manifeſtantes, vel denunciantes tale delictum, poteſt abſolui cum firmo propoſito denunciandi, quia illud non eſt ſatisfactio partis: Iudex enim non eſt pars; ſic aliqui Magiſtri. Verum eſt, quòd in rebus grauibus, præcipuè ſi pœnitens ſit homo ordinarius, curandum eſt, vt priùs denunciet, & hoc licèt nondum incurriſſet excommunicationem, quia ſi priùs obtinuerint abſolutionem, facilè ſolent id omittere, in caſibus autem inquiſitionis remittendus eſt pœnitens, vt priùs denunciet, vt præcipitur in edicto Inquiſitorum.

Dubitatur octauò, quãdo Bulla, vel Iubilæum concedit facultatem abſoluendi ab excommunicatione ſatisfacta parte, & excommunicatus non poteſt realiter ſatisfacere, vtrùm poſſit abſolui præſtitã priùs ſufficienti cautione?

Soto in 4. d. 22. q. 2. art. 3. poſt 2. concl. quem ſequuntur nonnulli moderni, dicit quòd non poteſt, & ſi de facto abſoluatur, abſolutio erit nulla. Pro reſolutione ſupponendum eſt primò, quòd in articulo mortis omnes conueniunt poſſe abſolui præſtita priùs cautione, ſi eam poteſt dare, iuxta dicta dub. 5. notab. vlt. ita Nauar. ca. 27. num. 37. & 47. & alij. Secundò ſupponendum eſt, quòd ſecundùm tenorem aliquarum Bullarum nulla eſt controuerſia, verbi gratia, in Bulla Cruciatæ anni 92. dicitur, *hazsendo donde fuere neceſſario ſatisfacion por ſi, ò no pudiendo ellos, por ſus herederos:* tunc enim certum eſt ſufficere cautionem, quando non poteſt realiter ſatisfacere, & talis abſolutio erit non ſolùm valida, ſed etiam licita; idem dico quando Iubilæum nullam facit mentionem de ſatisfactione, vel cautione; idem etiam dico per priuilegia Societatis Ieſu, in quibus conceditur noſtris confeſſoribus facultas abſoluendi ab omnibus cenſuris, exceptis contentis in Bulla Cœnæ, nulla mentione facta de ſatisfactione vel cautione; verum eſt, quòd ſemper eſt obligatio ſeruandi ius commune, vt ſcilicet excommunicatus priùs ſatisfaciat, ſi poteſt, ſin minùs, det cautionem, vt patet ex dictis dub. 5. concl. 2. nam licèt priuilegium non faciat expreſſam mentionem de ſatisfactione partis, ſemper tamen eſt reducendum ad ius commune; ita Ledeſm. qu. 26. ar. 1. dub. vlt. His ſuppoſitis, ſit

Concluſio, licèt Bulla dicat, *ſatisfacta parte*, poterit quis virtute Bullæ non ſolùm validè, ſed etiam licitè abſolui ab excommunicatione prẽſtita cautione, quando non poteſt realiter ſatisfacere; ita Medina in Sum. lib. 2. c. 12. P. Polanco in Directorio, & multi Theologi & Iuriſtæ Salmaticenſes doctiſſimi conſulti de hôc. Probatur, quia non eſt credendum, Pontificem per illam clauſulam ſatisfacta parte voluiſſe excludere à beneficio abſolutionis eos, qui non poſſunt ſatisfacere.

Hinc ſequitur intelligentia illius Decreti Concilij Trident. ſeſſ. 25. c. 12. de reformatio. vbi ſic ſtatuit, *Qui decimas aut ſubtrahunt, aut impediunt, excommunicẽtur, nec ab hoc crimine niſi plena reſtitutione*

ſequuta abſoluantur:dupliciter enim poteſt intelligi. Primo modo,quòd iam ſint excommunicati, & tunc debet intelligi ſi poſſint reſtituere, aliàs ſufficit præſtare ſufficientem cautionem; ita multi viri docti.Et probatur:nam iam declarauit ius cõmune in capitibus citatis dub.5.concl.1. & in c. alma mater. de ſententia excommunicat. in 6. quòd quando ſatisfactio realis non poteſt fieri, detur cautio ſufficiens. Secundo modo,antequàm excommunicentur, & tunc debet intelligi, ſi poſſint ſatisfacere;ita Nauar.ca.17.nu.60. & c.21.num.32.Quòd ſi non poſſunt,credo non requiri cautionem, ſed ſufficere firmum propoſitum reſtituendi, cùm poſſint.

DVBITATVR nonò, quando aliquis virtute Bullæ, vel priuilegij continentis hanc clauſulam,ſatisfacta parte abſoluat de facto ab excommunicatione, nulla præcedente ſatisfactione, nec cautione,vtrùm talis abſolutio ſit valida?

Omnes conueniunt in hoc,quòd ſi abſolutio detur ab habente poteſtatem ordinariam ad abſoluendum,erit valida; ita Syluester verbo,abſolutio.3.num.3. & excommunicatio.7.nume.65.Caiet.ver.abſolutio.c.4.Nauarr.c.27.num.37. Couarr. c.alma mater. p.1. §.11.nu.7.& alij communiter. Probatur ex c. venerabilibus.§. ſanè.de ſententia excommunicat.in 6. Et ratio eſt, quia ius non limitauit iſti iuriſdictionem ad hũc caſum;peccabit tamen ſic abſoluens, vt vidimus dub.5.concl.2. vnde controuerſia ſolùm eſt quando abſolutio datur ab habente poteſtatem delegatam per Bullam, vel priuilegium, vel alia via;de quo eſt

Prima opinio,quòd talis abſolutio non ſolùm erit illicita,ſed etiam nulla,ita Sylueſt.ver.excommunicatio.7.nu.65.Caiet. c.4.citato.Cordub.in Sum.qu.18. puncto 1.dicto 2.Armil.ver.abſolutio.numer.48. P.Henrique lib.7.de indulgentiis. cap.13. n.2.circa finem. & aliqui Magiſtri doctiſſimi.Nauar.qui licèt citetur nunc pro hac opinione, nunc pro contraria, tamen verè tenet hanc in c.27.nu.37. licèt enim ibi obſcurè & ambiguè loquatur, tamen clariùs id tenet libr.5. Conſil. tit.de ſententia excommunicat. conſil.6. & conſ. 75.de reg.ad 11.dub. vbi remittit ſe ad id, quod alibi dixerat,& Ledeſm.2.p.4.q.26. art.1.circa finem, vbi addit hoc etiam habere verum, quamuis Bulla, vel priuilegium nullam faciat mentionem de ſatisfactione partis. Fundamentum huius primæ opinionis eſt, quòd per talem clauſulam reſtringitur poteſtas confeſſario, & datur illi ſub hac forma.

Secunda opinio dicit, quòd talis abſolutio licèt ſit illicita, valida tamen erit, & quoniam hæc videtur mihi probabilior, pro reſolutione ſit

Prima concluſio, quando ei qui aliàs non habet poteſtatem committitur poteſtas abſoluendi ab excommunicatione, præſcripta noua forma, quæ non habetur in iure, abſolutio quæ datur non ſeruata tali forma eſt nulla,vt ſi committat facultatem abſoluẽdi ſub hac conditione,quòd obliget excõmunicatum ad certam eleemoſynam, in hac omnes Doctores conueniunt,& allegant c.finale, de reſtit.ſpoliatorum.& c.cùm dilecta.de reſcriptis.

Secunda concluſio,quando ei qui aliàs non habebat poteſtatem,committitur facultas abſoluẽdi,ſeruata forma iuris communis,nempe ſatisfacta parte,vel de conſenſu illius,vt committitur confeſſori electo per Bullam, tunc licèt abſolutio data ſine tali forma ſit illicita, erit tamen valida; hæc eſt de mente ſecundæ opinionis, & eam tenuit Magiſter Peña, Magiſter Sancho,& Nau.iunior, & Doctor Acoſta Salmáticenſis,& aliqui Magiſtri, & videtur de mente Couarr. locis ſtatim citãdis. Probatur primò,quia Papa per hanc clauſulam non intendit inducere nouam formam,nec limitare poteſtatem,ſed tantùm admonere confeſſorem eius quod ſecundùm ius commune ſeruare debet, ſcilicet quòd ſi excommunicatus poteſt, ſatisfaciat realiter; ſi non poteſt,det cautionem, iuxta ea quæ in ſimili dicit Innocent.c.finali.

nali.de.præſumptionibus, quem ſequitur gloſſa clem.1.de offic.delegati.verbo, reperernt,quam Nauar. c.27.num.37. dicit eſſe receptam communiter ; & Coſſat. c.alma mater.p.1.§.9.num.8. dicit ea quæ in iure inſunt,etſi ab homine exprimãtur, non inducunt formam,quando eo modo, & in eum finem ab homine exprimuntur, quo & in quem à iure tradita ſunt. Secundò probatur, ſi Papa committat alicui facultatem abſoluendi,& expreſsè iniungat quòd ſeruet formam iuris, abſolutio data prætermiſſa forma iuris valida erit, ſicut ſi fieret ab habente poteſtatem ordinariam,vt ait Nau. num.37. citato, Syluest. ver.indulgentia.§.10. dicto 7. & habetur ex Couarr. §.11. nu.7.vbi contra Caieta. tenet,abſolutionem ab excommunicatione præſtitam contra formam iuris communis validam eſſe, & dicit eſſe communem, & addit hoc habere verum, licèt in conſtitutione dante formam in ſpecie dicatur,nullatenus detur abſolutio,ſed quãdo Papa dicit in Bulla quòd abſoluat ſatisfacta parte, nihil aliud facit, quàm iniungere vt abſoluat ſeruata forma iuris, ergo:& hæc concluſio à fortiori erit vera, quando in Bulla, vel priuilegio, vel Iubilæo nulla fit mentio de ſatisfactione partis;ita Syluest.ver. abſolutio.3. num.2: & alij multi Magiſtri etiam ex religione D. Dominici contra Ledeſm.ſup.citatum.

Ex dictis ſequitur, quòd poſtquàm iſte eſt abſolutus ab excõmunicatione etiam iniuſtè & cum peccato mortali abſoluentis, poterit poſteà licitè abſolui à peccatis ab alio confeſſore,vt notat Nauar. ca.27. num.38. vbi loquitur in communi de iniuſtè abſoluto,validè tamen, vnde hic ſecundus confeſſor poteſt ſe gerere cum pœnitente,tanquàm cum non excommunicato,& quantùm ad ſatisfactionem obſeruet regulas generales comprehendẽtes debitores non excommunicatos.

Limitanda eſt tamen ſecunda concluſio, niſi Decretum, vel priuilegium expreſsè irritet abſolutionem,niſi præmittatur ſatisfactio, vel cautio idonea, vt ſi dicatur quòd abſolutio aliter impenſa nullius ſit roboris,vel momenti,vel aliud huiuſmodi:tunc enim certum eſt, quòd talis abſolutio aliter facta,erit nulla, ſiue committatur delegato,ſiue ordinario; ita Syluest.ver.excommunicatio.7.n.65. Caieta. ver. abſolutio ab excommunicatione ex parte formæ ; & hanc clauſulam poſuit Sixtus IV.in extrauaganti, & ſi Dominici gregis, la 2. verum eſt quòd hæc extrauagans ceſſauit cum ſuo actore, vt ait Sylu. verb.excommunicatio.7.caſu 32. Soto d. 22.q.2.ar.3.colum.9.Nauar. c.27.nu.105. & ſimilis clauſula ſolet poni in Bulla Cœnæ, quæ diligenter inſpicienda eſt, cùm occurrens caſus id exigit, quoniam ſolet variari, & nunc eſt ſtrictior, nunc latior; ſed nota, quòd quantumuis ſtrictè ponatur,ſi ita inſtaret articulus mortis, vt non eſſet locus cautioni,abſolutio erit valida, & licita,vt vidimus dub.5.notab.vlt.

Ex ſecunda concluſione inferunt nonnulli iuniores, quòd ſi aliquis eſt excommunicatus excommunicatione exigente ſatisfactionem partis,& oblitus eſt confiteri peccatum illud,propter quod incurrit excommunicationem, & confeſſus eſt confeſſori habenti facultatem ad abſoluendum à tali excommunicatione virtute Bullæ Cruciatæ,vel alterius priuilegij per abſolutionem generalem, quæ datur ad cautelam, verè manet abſolutus à tali excommunicatione, veruntamen quamuis hoc ſit probabile, oppoſitum iudico probabilius,quia non eſt præſumendum,confeſſorem habere intentionem abſoluendi à tali excommunicatione, quæ ſi à pœnitente manifeſtaretur, & abſolueret ab ea ſine ſatisfactione, vel cautione, peccaret mortaliter.

Quæ autem verba inducant annullationem,& vtrùm eam inducat hęc dictio, *nullatenus*,videte Sylueſ.ver.excommunicatio.10.numer.vlt.Couarr.c.alma mater. p.1.§.11.num.7.P.Henrique lib.13.de excommunicat.c.28.num.3.

Dubitatur decimò,quando aliquis eſt nominatim excommunicatus,vel quamuis

quamuis ſit excommunicatus à iure, tamen res deducta eſt ad forum contentioſum,& adhuc pendet lis;verbi gratia,percuſſit quis clericum, & res deducta eſt in iudicium,& durat lis,vtrùm poſſit abſolui à confeſſore per Bullam, vel priuilegium?

Prima concluſio,ſi abſoluatur, valida erit abſolutio;ita Ledeſ. Conimbr. 2.p.4. q.26.ar.1.colum.5.& Mexic. difficult. 13. de excommunicat. circa ſecundam concluſionem. Couarru. c.alma mater. p.1.§. 11.num.16.Medina in Sum.lib.2.c.12.in fine; & multi Iuriſperiti Salmanticenſes, & Magiſtri,& eam clarè ſupponit P.Henrique lib.13.de excommunicat.c.28.nu.2. Probatur Bulla generaliter, concedit abſolutionem ab excommunicatione à iure, vel ab homine, ergo debet verificari non ſolùm in excommunicatione ab homine, in generali, ſed etiam in ſpeciali, iuxta c. ſolitæ.de maiorit.& obedientia. Secundò probatur ratione: nam cui conceditur facultas abſoluendi à peccato,propter quod incurſa eſt excommunicatio, conſequēter conceditur facultas abſoluendi ab excommunicatione,ſiquidem hæc abſolutio debet neceſſariò præcedere abſolutionem à peccatis, argumento ex l.2. ff. de iuriſdictione omnium Iudicum.& c.prætereà.de offic.delegati.

Difficultas ſolùm eſt, vtrùm liceat, vel expediat impendere huiuſmodi abſolutionem?

Sit ſecunda concluſio, via Regia & plana eſt illum remittere ad Iudicem, qui excommunicauit, vel coram quo pendet lis, vt accepta ſatisfactione, vel cautione illum abſoluat, vel det licentiam in ſcriptis,vt abſoluatur à confeſſario, imò vt in plurimùm erit hoc expediens, quando aliquis eſt excommunicatus nominatim, licèt nulla requiratur ſatisfactio partis.

Tertia concluſio, nihilominùs ſi talis excommunicatus eſt in loco diſtanti, vbi ignoratur excommunicatio, vel quòd pendet lis de ea re, tunc licitè poterit abſolui in foro conſcientiæ per prędicta priuilegia,præmiſſa ſatisfactione, vel ſi non poteſt,præſtita ſufficienti cautione;ita tenet Didacus Perez lib.8.ordinamenti. tit. 1.l.1.P.Polancus in Directorio c.4.de abſolutione, circa finem. P.Henrique nu.2. citato,Emanuel Rod.in Bulla.§.11.nu.55. limitat.11. & multi Magiſtri doctiſſimi. Probatur, quia tunc nullum ſequitur ſcādalum, nec perturbatur exterior iuriſdictio, quia talis abſolutio ſolùm valet pro foro interiori, vt poſteà dicemus, nec fit vlla iniuria parti, ſiquidem reus facit totum, ad quod tenetur, & ideò pars non poteſt iuſtè conqueri;& nota quòd quando parti eſt realiter ſatisfactum,concluſio eſt omninò certa,in qua nullus, vt credo, dubitat.

Quarta concluſio,quando excommunicatus eſt in loco, vbi excommunicatio eſt publica, vel vbi litigatur, probabilius eſt quòd non poteſt licitè abſolui etiam in foro conſcientiæ, ita multi viri doctiſſimi. Probatur: nam talis abſolutio eſſet ſcandaloſa, & perturbaret iuriſdictionem Iudicis,coram quo pendet lis. Confirmatur:nam Concil.Trident.ſeſſ.24.cap.6 de reformat.ideò non concedit Epiſcopis facultatem abſoluendi à cenſuris reſeruatis Papæ deductis ad forum contentioſum, ne perturbetur exterior iuriſdictio. Non deſunt Magiſtri qui dicant etiam in caſu huius concluſionis licitam eſſe abſolutionem, quia cùm ſolùm valeat pro foro interiori, non perturbatur exterior iuriſdictio: poteſt enim Iudex procedere contra illum, ac ſi nunquàm eſſet abſolutus, vt poſteà dicemus, verùm hanc ſententiam ſolùm admittam ego in tribus caſibus.

Primus, quando excommunicatus ſe compoſuit cum parte,qui caſus, vt credo, etiam admittitur ab authoribus quartæ concluſionis.Secundus eſt, quando Iudex malitiosè denegaret abſolutionem, pro quo eſt bonus textus c. venerabilibus. §. ſanè. de ſententia excommunicat. in 6. Tertius, quando Iudex licèt non deneget malitiosè abſolutionem, denegat tamen rigidè, vt cùm non vult illum abſoluere, niſi ſatisfaciat cum detrimento ſui ſtatus;

quem

quem caſum admitto contra Emanuel in Bulla.§. 9.nu.58.in fine.& contra P. Henrique lib.7.de indulgentiis.ca.13.nume.2. circa medium. Admitto autem hos caſus cum hac conditione, quòd admoneatur pœnitens, huiuſmodi abſolutionem nihil prodeſſe illi pro foro exteriori, & quòd pœnitens ſit vir timoratus, de quo præſumat confeſſor, quòd exteriùs ſe geret tanquàm excommunicatus, & quòd nũquàm accedet ad ſacramenta, nec ad audiendum Miſſam, niſi ſecretò, & ſine ſcandalo: nam hac ſeruata conditione nec orietur ſcandalum, nec irrogatur iniuria parti, ſiquidem excommunicatus facit totum quod poteſt, nec Iudici quandoquidem manet illi integrum ius procedendi contra reum, ſicut anteà; & taliter, abſolutus non excuſatur, quin teneatur ſe præſentare Iudici, & quamuis hoc ita ſit, quia tamen reus eo ipſo quòd ſit abſolutus etiam pro foro interiori tãtùm, minùs timet Iudicem, quàm anteà, & minùs dependet ab illo, & ſolet liberiùs ſe gerere, ideò non teneo contra quartam concluſionem abſolutè, ſed in ſpecialibus caſibus iam prædictis.

Dixi in titulo Dubij, & adhuc pendet lis; nam ſi eſt finita, iam abſoluit Iudex, vel dedit licentiam, vt abſolueretur, & ſic ceſſat difficultas; at verò ſi excommunicatio erat à iure, vt propter percuſſionem clerici, tunc liberè poteſt eum confeſſor abſoluere per Bullam, quia Iudex iam functus eſt officio ſuo.

Ex dictis facilè cõſtat reſolutio alterius quæſtionis, vtrùm ſcilicet per Bullam poſſit quis abſolui præſtita cautione reclamante parte, verbi gratia, percuſſit quis clericum, & offert ſufficientem ſatisfactionem arbitrio boni viri, quam tamen pars non vult acceptare, vt illum vexet? Dicendum eſt enim quòd ſi res non eſt deducta ad forum contentioſum, licitè poteſt abſolui præſtita ſufficienti cautione; ita Caieta. verbo, abſolutio.c.4. Medin. in Sum.lib.2.ca.12. P. Henrique lib.13. de excommunicat.ca.28.num.4. & Magiſtri. Probatur, quia iam nõn ſtat per ipſum, quin realiter ſatisfaciat, ergo non eſt in mora culpabili; at verò ſi res eſt deducta ad forum contentioſum, licitum erit abſoluere in caſu tertiæ concluſionis, non tamen in caſu quartæ, niſi in duobus vltimis caſibus exceptis.

Vltimò notandum eſt, quòd ſi quis fuit ſimpliciter abſolutus etiam à Iudice, præſtita cautione de ſatisfaciendo, licèt poſteà non ſatisfaciat, non reincidet in priorem excõmunicationem, ſed requiritur quòd iterum excommunicetur; colligitur ex c. ad reprimendum. de offic. ordinarij. vbi id notant Abbas, & Felin. colum.2. Probatur, quia talis abſolutio non fuit data cum conditione.

Dvbitatvr vndecimò, quando aliquis eſt excommunicatus propter iniuriam alteri illatam, verbi gratia, propter percuſſionem clerici, quæ ſatisfactio eſt præmittenda?

Prima concluſio, quòd arbitrio boni viri, videtur autem congrua ſatisfactio ſe humiliter ſubiicere læſo petendo veniam, conſideratis circunſtantiis percuſſionis, & perſonarum; præterea ſi læſus liberaliter remittat iniuriam, non requiritur alia ſatisfactio.

Petis vtrùm paſſus iniuriam cenſeatur illam remittere per hoc quòd amicabiliter conuerſetur cum iniuriatore.

Secunda concluſio affirmatiua, cum Syluest. ver. contumelia.q.4.& Nau.ca.18. num.46.ad 3. quod maximè aduertendum eſt pro percuſſoribus clericorum, qui aliàs erant amici: nam ſi redeant ad priſtinam amicitiam & familiaritatem, cenſetur iniuria remiſſa; vbi notãdum eſt, quòd licèt percutiens clericum, vel monachum faciat etiam iniuriam Eccleſiæ, vel monaſterio, tamen ſatisfacto percuſſo, vel remittente iniuriam, cenſetur pars ſatisfacta, vt ait Nauar. c. inter verba. & conſequenter poteſt abſolui, niſi fortè fieret Eccleſiæ aliqua notabilis iniuria, vt quando delinquens extrahitur iniuſtè ab Eccleſia; maximè quòd aliqua ſatisfactio videtur fieri ipſi Eccleſiæ per hoc quòd excommuni-

catus ſubiicitur clauibus Eccleſiæ, vt abſoluatur, & imponatur ei congrua pœnitentia, & iuret obedire mandatis Eccleſię, & quòd deinceps non percutiet clericum. Quod verò ſatisfacto percuſſo, vel condonante iniuriam, cenſeatur pars ſatisfacta, probat Nauar. dicto c. inter verba. corol. vlt. num. 376. & in Manuali. ca. 18. nu. 46. nam quando damnum infamiæ principaliter tangit infamatum, & ſecundariò & minùs principaliter bonum publicum, ſufficit condonatio eius, ad quem principaliter pertinet. c. quamuis pactum. iuxta gloſſam, de pactis. in 6. vnde quod ait ipſe Nauar. c. 14. n. 25. ſcilicet vxorem, filiumfamilias nondum emancipatum, & religioſum non poſſe remittere iniurias: nam actio contra iniuriantem pertinet ad ſuperiores; ego intelligo quoad forum exterius, non quoad interius.

Dvbitatvr duodecimò, vtrùm abſolutio ab excommunicatione data virtute Bullæ, vel Iubilæi, valeat pro foro exteriori, & iudiciali? Quam quæſtionem latè & optimè tractant Couarru. c. alma mater. 1. p. §. 11. nu. 16. Ledeſm. 2. p. 4. q. 26. ar. 1. dub. vlt. & Ioannes Gutierrez Canonicatum quæſt. cap. 2. Et imprimis ſupponendum eſt cum Gutierrez nu. 10. & 11. quòd quando in Bulla, vel priuilegio fit expreſſa mētio quòd abſolutio poſſit fieri in foro conſcientiæ, non prodeſt in foro exteriori & iudiciali. Prætereà, quando conceditur facultas abſoluēdi in vtroque foro ſecundùm Gutier. & aliquos Magiſtros, valet in foro exteriori & iudiciali. Dico *ſecundùm aliquos*: nam alij dicunt quòd ſolùm valet pro foro exteriori in hoc ſenſu, quòd poſſit exteriùs admitti ad ſacramenta & officia diuina, non tamen pro foro iudiciali, ita vt ſic abſolutus maneat omninò liber à iuriſdictione exteriori, nec teneatur ſe Iudici præſentare, quod clariùs conſtabit ex dicendis in fine dubij; vnde præcipua difficultas eſt, quādo nullius fori fit mentio, ſed ſimpliciter conceditur vt poſſit abſolui per confeſſarium ab excommunicatione à iure vel ab homine, vt regulariter dicitur in Bullis Cruciatæ.

De hoc eſt prima opinio affirmatiua; ſic Medin. in Sum. lib. 2. cap. 12. in fine. & addit, quòd confeſſor abſoluens det abſoluto ſchedulam abſolutionis, vt per eam ſe defendat in foro exteriori; eandem tenet Emanuel Rodriguez in Bulla. §. 9. nu. 55. in fine.

Secūdā opinio eſt negatiua, quæ longè probabilior eſt, & communior, eam tenet Couarru. Gutierrez, & Ledeſm. vbi ſup. & Mexica difficult. 13. de excommunicat. circa 2. concl P. Henrique lib. 7. de indulgentiis c. 13. num. 2. in fine. & lib. 13. de excommunicat. cap. 27. num. 5. circa finem, Cordub. in Sum. q. 19. & tenent communiter moderni Theologi, & Canoniſtæ, & eandem videtur clarè tenere Soto d. 22. q. 2. ar. 3. quę ſententia probatur primò: nam ſi talis abſolutio prodeſſet in foro exteriori, plurimùm detraheretur iuriſdictioni fori exterioris; ſi publicè excommunicatus, & denunciatus, & abſolutus à confeſſore per Bullam publicè ingerat ſe diuinis in contemptum Iudicis, cui non eſt congruè ſatisfactum, licèt parti ſatisfactum ſit. Secundò: nam forum conſciētiæ, & forum exterius multùm differunt, ergo abſolutio data pro foro conſcientiæ non prodeſt pro foro exteriori. Tertiò: nam in aliquibus Bullis, vel priuilegiis dicitur, abſolutionem datam à confeſſario prodeſſe etiam in foro exteriori, ergo quādo id non exprimit Pontifex, ſignum eſt eius intentionem eſſe quòd tantùm proſit in foro interiori. Quartò probant Couarru. & Gutierrez ex ſtylo antiquiſſimo Romanæ Curiæ: nam quando in ſacra pœnitentiaria in foro conſcientiæ petitur abſolutio, committitur confeſſori, vt id expediat, nullis teſtibus adhibitis, literis ſtatim lacerandis, neque vlla fit compoſitio pecuniaria cum datario, quæ tamen fieri ſolet, quoties obtinetur aliqua gratia pro foro exteriori. Quintò, nam in compendio gratiarum ſocietatis Ieſu ver. abſolutio. §. 1. in fine, dicitur quòd confeſſores

admo

admoneant pœnitentes abſolutionem à cenſuris datam virtute talis priuilegij nihil eis prodeſſe in foro exteriori. Vltimò probatur efficaciter ex verbis Pij V. referendis in fine dubij.

Ex dictis ſequitur quòd ſic abſolutus per Bullam debet ſe gerere in publico tanquàm excommunicatus ad vitandum ſcandalum, & præiudicium fori contentioſi, & Iudex poteſt procedere contra illũ in omnibus, ac ſi non eſſet abſolutus; vnde ſi ſit clericus, & celebrat, poteſt procedere tanquàm contra irregularem, iuxta gloſſ. c. de his, de accuſationibus in fine, approbatam ſecundùm Couarru. 2. Variarum. c. 10. num. 3. Dico, *poteſt procedere*, quia non tenetur, vnde ſi velit eſſe benignus, poterit acceptare hanc abſolutionem etiam pro foro exteriori, & repellere accuſationem fiſcalis accuſantis illum, quòd celebrauit, ita P. Henrique libr. 13. de excommunicat. cap. 27. num. 5. circa finem. tenet Nauar. lib. 5. Conſ. de pœn. & remiſ. conſ. 23. limitat tamen, niſi aduerſarius peteret eum puniri. rectè tamen faciet, ſi procedat contra illum: nam ita practicatur; Parochus autem præcipuè debet attendere forum conſcientiæ, & ideò quando ex admiſſione ſic abſoluti ad diuina ſequetur ſcandalum, non debet illum admittere, ſicut nec ipſe abſolutus debet audire; at verò ſi ceſſet ſcandalum, poterit, ſi velit, illum admittere, ſed non tenetur.

Verùm ab hac ſententia quam ſequimur excipio vnum caſum, ſcilicet quando aliquis eſt excommunicatus à iure, verbi gratia, propter percuſſionem clerici, & res deducta eſt ad forum contentioſum, & lis eſt finita: tunc enim nullum fit præiudicium Iudici, nec ſuæ iuriſdictioni exteriori, quod inconueniens intendit Pontifex vitare; & dico quòd in hoc caſu poteſt confeſſarius dare teſtimonium abſolutionis, tenet Nau. lib. 5. de pœn. & remiſ. cõſ. 23. num. 2. Qua autem forma ſit dandum, vt fidem faciat, videte in Nau. lib. 5. Cõſil. de ſententia excommunicat. conſil. 26.

Petis, quid dicendum ſit quando Iubilæum concedit quòd abſoluatur ad reincidentiam in foro conſcientiæ tantùm ad effectum lucrandi Iubilæum.

Prima opinio eſt Cordub. in Sum. q. 20. pũcto 3. & Emanuel Rodriguez in Bulla, §. 9. nu. 58. quòd ſi excommunicatus non poteſt ſtatim ſatisfacere ſine graui incommodo, poteſt abſolui virtute talis Iubilæi in foro conſcientiæ, & etiam in foro exteriori quantùm ad effectum lucrandi Iubilæum, in hoc ſenſu quòd exteriùs poſſit admitti ad confeſſionem & communionem, quoniam aliàs multi non poſſent lucrari Iubilæum, & tamen mens Pontificis eſt, quòd omnes lucrentur illud, quo lucrato reincidit in foro exteriori, quamuis non ſit negligens in ſatisfaciendo, & in interiori, ſi fuerit negligens.

Secunda opinio eſt Ioannis Gutierrez ſup. nu. 18. quòd ſi iſte ſatisfacit parti, poteſt abſolui etiam in foro exteriori ad effectum lucrandi Iubilæum, taliter quòd Iudex durante tempore Iubilæi non poſſet illum impedire à conſequutione Iubilæi, quamuis tranſacto Iubilæo poterit illum repellere à diuinis; at verò ſi non ſatisfecit parti, *quamuis poſſit abſolui in foro interiori, non tamen in exteriori*, & tunc Iudex & pars & ſacerdotes poſſunt illum arcere à conſequutione Iubilæi. Probat ex quodam Iubilæo Pij V. relato inter motus proprios eiuſdem Pontificis, vbi dicitur, *Per has & ſimiles conceſſiones à nobis, & prædeceſſoribus noſtris hactenus emanatas, vel in futurum quomodolibet emanandas, fidelibus, niſi ad eorum effectum in foro conſcientiæ & pœnitentiali duntaxat, non autem in foro fori, aut contentioſo, niſi ſatisfacta parte, vllatenus ſuffragari, quinimò reincidere*, &c. prout làtiùs refert, & explicat Gutierrez.

Mihi ſanè probabilior videtur prima opinio, vnde dico quòd ſecundùm prædicta verba Pij V. hæc verſatur differentia, quando pars eſt ſatisfacta, & quando non, quòd in primo caſu Iudex durante Iubilæo non poteſt illum repellere à ſacramentis, nec à conſequutione Iubilæi; at verò tranſacto Iubilæo poteſt ſe gerere cum-

cum illo, tanquàm cum excommunicato, quia licèt ſatisfecerit parti, requiritur tamen quòd ſe præſentet Iudici. Et quòd iſte ſit legitimus ſenſus patet: nam ſi ſatisfacta parte, maneret iſte abſolutus quantùm ad omnes Iudicij effectus, ita vt nec teneretur ſe præſentare Iudici, cederet hoc in contemptum Iudicis & iuriſdictionis exterioris, ergo ſolùm intendit Papa, quòd ſatisfacta parte maneat abſolutus pro foro contentioſo tempore Iubilæi duntaxat. In ſecundo autem caſu, ſcilicet quando pars non eſt ſatisfacta, poteſt impediri & arceri per Iudicem à ſacramentis, cum hoc tamen ſtat, quòd pars niſi implorando officium Iudicis, non poſſit illum arcere à ſacramentis & conſequutione Iubilæi; & quòd ſacerdotes liberè poſſint illum admittere ad ſacramenta & lucrationem Iubilæi, & hoc non eſt prodeſſe in foro contentioſo, ſed in foro exteriori, id eſt quòd exteriùs poſſit admitti ad ſacramenta; neque ex hoc ſequitur aliquod detrimentum parti, ſiquidem trāſacto Iubilæo reus eſt habendus in foro exteriori tanquàm non abſolutus; neque etiam aduerſamur verbis, nec menti Pij V. nam ipſe dicit, quòd parte non ſatisfacta non proſit abſolutio in foro fori, & contentioſo, id eſt, quantùm ad exteriores effectus iudicij: poterit enim Iudex procedere contra illum, & authoritatiuè repellere à ſacramētis; nos autem ſolùm concedimus quòd poteſt exteriùs admitti ad ſacramenta, quòd longè differt à foro contentioſo, &. hæc explicatio eſt de mente Cordub. & ſecundùm eam differt forum contentioſum à foro exteriori.

DVBITATVR decimotertiò, vtrùm per Bullam Cruciatæ, vel ſimilia priuilegia poſſit quis abſolui ab excommunicatione extra confeſſionem? Dico, *virtute Bullæ*: nam quando confeſſor abſoluit ab excommunicatione ex commiſſione Iudicis, certum eſt, quòd poteſt abſoluere extra confeſſionem. Præterea certum eſt, quòd Parochus poteſt abſoluere extra confeſſionem ab excommunicatione non reſeruata, quia eius iuriſdictio eſt ordinaria; ita tenet Emanuel in Bulla. §. 9. nu. 54. & alij. Præterea ſuppono quòd ab excommunicatione minori poteſt quis abſolui extra confeſſionem, quia ſic habet communis vſus, eò quòd frequenter incurritur; vnde ſolùm manet difficultas de abſolutione ab excommunicatione maiori, data virtute Bullæ, vel ſimilis priuilegij.

Prima opinio eſt negatiua, ita Nauarr. c. 26. nu. 31. & lib. 1. Conſil. tit. de ſententia excommunicat. conſil. 18. ad 4. quæſt. Cordub. in Sum. q. 19. & 187. Emanuel in Bulla. §. 9. num. 54. dicto 5. & ait ita declaraſſe Pium V. in illis verbis relatis à nobis dubio præcedenti, ſcilicet in foro conſcientiæ tantùm, non autem in foro contentioſo. Pro eadem opinione citatur Couarru. c. alma mater. p. 1. §. 11. num. 16. ſed immeritò, quia ſolùm ait quòd virtute ſimilium priuilegiorum non poteſt quis abſolui quoad forum exterius, ſed tantùm quoad forum conſciētiæ; hoc autem multùm differt à præſenti quæſtione, vt videbimus in ſolutione ad 3. Hanc tenēt nonnulli Magiſtri, & quidam ex eis ita mordicùs, vt affirment abſolutionem aliter datam eſſe nullā. Probatur primò opinio, quia in Bulla ſolebat dici quòd pœnitens poſſit eligere confeſſorem approbatum, qui audita confeſſione poſſit abſoluere à peccatis & cenſuris. Secundò: nam licèt hęc clauſula non habeatur modò in Bulla; habetur tamen alia æquiualens, ſcilicet quòd poſſint eligere confeſſarium ex approbatis ab ordinario, qui poſſit illos abſoluere ab omnibus peccatis & cenſuris.

Confirmatur primò: nam Bulla requirit quòd eligatur in confeſſorem?

Confirmatur ſecundò: nam Bulla dicit *modò* & à reliquis peccatis & cenſuris non reſeruatis ſedi Apoſtolicæ poſſit abſoluere toties quoties *los confeſſaren*. Tertiò, quia per talia priuilegia ſolùm poſsūt abſolui in foro conſcientiæ.

Secunda opinio eſt in contrarium, & hoc quamuis Bulla dicat, qui audita confeſſione poſſit abſoluere à peccatis & cēſuris,

ſuris; hanc tenuit Victoria, Peña & quidam alij Magiſtri Salmanticenſes doctiſſimi; pro eadẽ citatur Guerrero Archiepiſcopus Granatenſis vir doctiſſimus, & fertur ita practicari per Confeſſarios doctiſſimos; ita referunt viri fide digni, inter quos eſt P. Henrique lib. 7. de indulgentiis.cap.13. num. 2. qui etiam teſtatur ita declaraſſe commiſſarium Cruciatæ, quæ opinio adhuc eſt longè certior modò, quia Bulla non habet illam clauſulam, *qui audita confeſſione*, &c. qua clauſula ſublata, tenet hanc opinionem P. Henrique, & hanc reputo probabiliorem. Probatur primò, quia nulla eſt neceſſaria connexio inter abſolutionem à cenſuris, & abſolutionem à peccatis. Secundò quia multoties occurrit caſus, in quo expedit ſtatim abſoluere ab excommunicatione, quia eſt dies feſtus ſolemnis, & tamen reus non eſt paratus vt confiteatur, præcipuè ſi eſt longa confeſſio.

Ad primum reſpondetur, quòd referenda ſunt ſingula ſingulis, ita vt illa verba, *audita confeſſione* referantur ad abſolutionem à peccatis, non ad abſolutionem ab excommunicatione.

Ad ſecũdum cum prima confirmatione reſpondetur, nihil probare: nam bene poteſt quis eligere Confeſſarium approbatum ab ordinario, vt eum abſoluat ab excommunicatione ſine hoc quòd eligat illum in confeſſarium, neque id requirit Bulla, ſatis eſt quòd ipſe ſit confeſſor approbatus ab ordinario; meritò autem decreuit hoc Pontifex ne eligeretur aliquis idiota ad abſoluendum ab excommunicatione, qui neſciret vtrùm excommunicatus teneretur ſatisfacere, nec vtrùm petendum eſſet iuramentum, nec alia requiſita ſecundùm ius in abſolutione ab excommunicatione, ex quo ſequitur ſacerdotem non approbatum ab ordinario non poſſe abſoluere ab excommunicatione virtute Bullæ. Ad ſecundam confirmationem reſpondetur ſicut ad primum argumentum. Ad tertiam reſpondetur, longè deuiare à veritate quoſdam Theologos putantes idẽ eſſe dicere in foro conſcientiæ tantùm, & intra confeſſionẽ: nam prima verba ſolùm ſignificant quòd talis abſolutio nõ prodeſt in foro exteriori, vt docent multi viri docti, & Nauar. lib.5. Conciliorum. de ſententia excommunicat. conſil. 15. ad 2. qu. & probat: nam ſtylus Curiæ Romanæ habet, vt aliqui Pœnitentiarij abſoluant ſine literis à cenſuris extra confeſſionem per facultatem ſibi factam à ſummo Pœnitentiario ad abſoluendum in foro conſcientiæ.

Hinc ſequitur primò, quòd Epiſcopus per conceſſionem ſibi factam à Concilio Trident. ſeſſ. 24. cap. 6. de reformat. ad abſoluendum in foro conſcientiæ à cenſuris occultis reſeruatis ſedi Apoſtolicæ poteſt abſoluere extra confeſſionem; ita Nauarr. ibidem. P. Henrique ſupr. & alij multi.

Secundò ſequitur, quòd ſuperiores Societatis Ieſu qui poſſunt diſpenſare in foro conſcientiæ cum ſuis ſubditis in multis irregularitatibus, poſſunt id facere extra confeſſionem.

Tertiò ſequitur, Emanuelem Rodriguez malè intellexiſſe verba Pij V. relata in fine dubij præcedentis, ſcilicet *in foro conſcientiæ tantùm, non autem in foro contentioſo*, quia tantùm intendit Pontifex talem abſolutionem non prodeſſe in foro contentioſo.

DVBITATVR decimoquartò, vtrùm per Bullam, vel ſimilia priuilegia poſſit quis abſolui ab excommunicatione ad reincidentiam? Pro explicatione tituli ſupponẽdum eſt, quòd abſolui ab excommunicatione ad reincidentiam, eſt abſolui ad certum tempus tantùm, vel ad certum actum, quo tempore tranſacto, vel actu peracto, ſtatim abſque noua ſententia incidit in priorem excommunicationem.

Prima concluſio, Iudex, qui aliàs poteſt excommunicare, & confeſſarius ex conſenſu Iudicis, bene poteſt abſoluere ad reincidentiam; ita Couarru. cap. alma mater. p. 1. §. 11. num. 6. & eſt communis. Aduertit autem Couarru. hoc intelligen-

ſ...n eſſe, quando abſolutio expreſsè datur ad reincidentiam, vel ad tempus explicatum, vel tacitum, vt fatentur Panormita. Ioan. Andre. & alij. Hinc infertur, quòd ſi aliquis fuerit ſimpliciter abſolutus præſtita cautione de ſatisfaciendo, quamuis poſteà non ſatisfaciat, non reincidet, ſed requiritur quòd iterum excommunicetur de nouo; ita Couarru. & eſt optimus textus cap. ad reprimendam, de offic. ordinarij.

Petis, quando aliquis eſt abſolutus ad reincidentiam per Iudicem, & impleto termino præfixo non poteſt ſatisfacere, vtrùm reincidat in excommunicationem? Multi dicunt quòd reincidet nón ſolùm in foro exteriori (in hoc enim omnes cõueniunt) ſed etiam in interiori; ſed ego probabilius iudico, quòd licèt reincidat in foro exteriori, non tamen in interiori; ita tenet Cordub. in Sum. qu. 20. puncto 3. Emanuel Rodriguez in Bulla. §. 9. nu. 58. P. Henrique lib. 13. de excommunicat. cap. 29. num. 3. in gloſſa, litera V. Magiſter Bañes, & alij. Probatur, excommunicatio non poteſt incurri ſine contumacia, ergo nec poteſt homo reincidere in illam, niſi reincidat in contumaciam. Vtrùm autem iuſſos ſub excommunicatione ſatisfacere intra certum terminum, & prorogato termino, & eo impleto non ſatisfacit, incurrat excommunicationem, diximus ſup. c. 5. diſput. 5. dub. 1.

Secunda concluſio, qui ſolùm poteſt abſoluere virtute Bullæ, vel ſimilis priuilegij, non poteſt abſoluere ad reincidentiam, etiam ſi abſoluat ex conſenſu partis, niſi in Bulla, vel priuilegio id expreſsè concedatur, vt concedebatur in Bulla Crucifixi Oxomenſis, & conceſſit Pius V. in quodam Iubilæo, vt vidimus dub. 12. circa finem. Hanc concluſionem tenet Soto d. 22. quæſt. 2. art. 3. colum. 4. poſt 2. concl. Nauar. cap. 23. nu. 15. Cordub. in Sum. quæſt. 20. puncto 2. Emanuel in Bulla. §. 9. num. 57. & plurimi Doctores. Probatur, ad abſoluendum ad reincidentiam requiritur iuriſdictio ad excommunicandum: nam elapſo tali termino vel actu, abſolutus reincidit in excommunicationem, ſed per prædicta priuilegia non conceditur iuriſdictio ad excommunicandum, ergo.

Tertia concluſio, verum eſt quòd per Iubilæum centeſimum, (id eſt, qui olim non concedebatur niſi centeſimo quoque anno) poteſt quis abſolui ad reincidentiam ad effectum conſequendi Iubilæum duntaxat, quia ita declarauit Pius V. vt vidimus dub. 12. circa finem, in illis verbis, *per has & ſimiles conceſſiones à nobis & prædeceſſoribus noſtris hactenus emanatas, vel in futurum quimodolibet emanandas*; & poſteà ſubdit, *quinimò reincidere*, &c.

Ex dictis ſequitur primò, quòd ſi confeſſarius virtute Bullæ me abſoluat ad reincidẽtiam, maneo ſimpliciter abſolutus, & non reincidam.

Secundò ſequitur, quòd ſi pars conſentiat vt confeſſarius me abſoluat per Bullam per viginti dies credens quòd ſi non ſoluam tranſacto termino reincidam, non debet confeſſarius me abſoluere, niſi priùs admoneat partem, quòd ſic abſolutus nõ reincidet poſteà, aliàs faceret contra intentionem partis, ignorantia enim cauſat inuoluntarium.

Tertiò ſequitur, quòd qui aliàs poteſt excommunicare ſi per aliquod priuilegiũ abſoluat ab aliqua excõmunicatione reſeruata Papæ, non poteſt abſoluere ab illa ad reincidẽtiam, ita vt reincidat in eandẽ reſeruatã, verbi gratia, Epiſcopus vel eius Prouiſor per Bullam Cruciatæ abſoluit ab excommunicatione ob percuſſionem clerici ad reincidentiam, niſi ſatisfecerit intra certum terminum, nòn reincidet, quia abſoluens non poteſt excommunicare excommunicatione reſeruata Papæ; poſſet tamen abſoluere ad reincidentiam in hoc ſenſu, quòd reincidet in excommunicationem impoſitam ab abſoluente, quam ex nunc, pro tunc fert, ſi reus non ſatisfecerit intra talem terminum, & tunc tranſacto termino incurret in excommunicationem

tionem latam ab abſoluente, & non reſeruatam Papæ.

Et quod dixi in principio dubij ex Couarr. abſolutionem expreſsè dandam eſſe ad reincidentiam, ſic intelligo quò ſufficiat quòd expreſsè petatur, verbi gratia, peto à Iudice, vt me abſoluat ad reincidētiam, & ille ait, Ego te abſoluo, intendens me abſoluere ad reincidentiam, ſicut ego peto, tunc meo iudicio abſolutio eſt ad reincidentiam.

Dvbitatvr decimoquintò, vtrū abſolutio ab excommunicatione poſſit dari ſub conditione? Anton. 3.p. tit.24.c. 27. §. 1. Sylueſt. ver. abſolutio. 3. num. 1. dicunt, quòd non poteſt quis abſolui ab excommunicatione ſub conditione de futuro, verbi gratia, ſi ſatisfeceris, & quòd talis abſolutio non ſolùm erit illicita, ſed etiam nulla.

Prima concluſio, abſolutio ab excommunicatione data ſub conditione de præſenti, vel de præterito, valida eſt & licita. Probatur: nam ſic vtuntur confeſſores; *Te abſoluo in quantùm poſſum, & indiges.* Secundò: nam Baptiſmus licitè poteſt dari ſub conditione, *Si non es baptizatus*, & ſi audio confeſſionem infirmi, qui ſubitò moritur, & ego dubito vtrùm iam expirauerit, poſſum dicere, *Si viuis, te abſoluo*; verùm eſt quòd quando confeſſor abſoluit in confeſſione ab excommunicatione præſtita cautione de ſatisfaciendo non expedit dicere, *Te abſoluo*, ſuppoſito quòd habes propoſitum ſatisfaciendi: nam vel credit pœnitenti, & tunc abſoluat abſolutè, vel non credit, & tunc nullo modo abſoluat.

Secunda concluſio, abſolutio ab excommunicatione ſub conditione de futuro illicita eſt, ſed valida, & ſortietur ſuum effectum poſt impletam cōditionem. Prima pars eſt communis omnium, & probatur: nam abſolutio non debet eſſe in pendenti; ſecundam verò partem tenet Nau. cap.26. num. 12. & de pœnit. d.6. cap.1. in princ. num. 62. Couarru. cap. alma mater. p.1. §.11. num. 6. P. Henrique lib. 13. de excommunicat. cap.19. num.4. Et probatur, excommunicatio poteſt dari ſub cōditione, *ſi non ſatisfeceris*, ergo etiam abſolutio ſub conditione, *ſi ſatisfeceris.*

Petis, ſi Ioannes obtinet à Iudice quòd abſoluatur ab excommunicatione, data priùs cautione de parendo iuri, & antequā det cautionem gerit ſe pro abſoluto, propter quod admonetur à Iudice, vt intra certum terminum det prædictam cautionem, quam quia non dat Iudex reintrudit illum in excommunicationem, qui tamen poſteà dat cautionem, vtrùm cēſeatur abſolutus.

Concluſio negatiua, ita Nauarr. lib.5. Conſil. de ſententia excommunicat. conſil.17. probatur: nam per illam reintruſionem additum fuit nouum vinculum priori excommunicationi; & cōcedendo quòd abſolueretur ab illa data priùs cautione non poterat intelligi à reintruſione, quæ nondum erat facta; videte alias rationes in Nauarro.

Dvbitatvr decimoſextò, & vltimò, quando aliquis excōmunicatus, oblitus tamen excommunicationis, abſoluitur in confeſſione ab excommunicatione ſub illa conditione generali, *ſi fortè incurriſti, in quantùm poſſum*, &c. & poſteà recordatur excommunicationis, vtrùm teneatur directè abſolui?

Concluſio negatiua; ſic aliqui Magiſtri, & Nauar. cap. 26. num.3. quamuis c. 6. nu.3. clarè videatur dicere oppoſitum, & apertè colligitur hæc concluſio ex Sylueſt. & aliis ſtatim citandis. Probatur: nam fruſtrà eſſet talis abſolutio, ſiquidem iam eſt ſublata excommunicatio.

Contrà, qui in confeſſione oblitus eſt alicuius peccati mortalis, licèt maneat abſolutus ab eo, ſi poſteà recordetur illius tenetur illud confiteri, vt directè abſoluatur ab illo; conceſſo antecedenti negatur conſequentia. Primò, quia illud peccatum fuit remiſſum cum ordine ad directam abſolutionem in confeſſione. Secūdò: nam materia proxima abſolutionis non eſt peccatum, ſed confeſſio, & ideò

poteſt

poteſt quis ab eodem peccato, bis & ſæpiùs abſolui.

Ex hac concluſione infertur quòd Cōfeſſarius virtute Bullæ, vel Iubilæi concedentis facultatem ad abſoluendum à quibuſcunque cenſuris etiam reſeruatis Papæ in Bulla Cœnæ, ſi abſoluat pœnitentem ad cautelam, ab omni excommunicatione in quantùm poſſum & indiges, talis pœnitens manet abſolutus ab omnibus excommunicationibus, licèt per obliuionem, vel ignorantiam non cōfiteatur illud peccatum, propter quod incurſa eſt excommunicatio; & ita poterit poſteà abſolui ab illo peccato per quemcunque cōfeſſarium approbatum, quamuis nō poſſet abſoluere ab excommunicatione ita Couarru. cap. alma mater. p. 1. §. 11. nu. 12. Nauar. ſup. qui citat Angel. & Sylueſt. idem tenent aliqui Magiſtri, & Nauarrus admonet, vt hoc notent Religioſi, qui in viſitationibus generaliter abſoluuntur à ſuperioribus ab irregularitatibus, & aliis cenſuris: nam licèt tunc non meminerint illarum, cenſentur ſublatæ, nec tenentur aliam abſolutionem; vel diſpenſationem quærere ab eis, ſed ſatisfacient confitendo peccata, ob quæ illas incurrerunt.

Vltimò notandum eſt, quòd qui prætendit excommunicationem eſſe nullam non compellitur etiam in foro exteriori petere abſolutionem; poteſt tamen petere ad euitandum murmur, & ſcandalum populi, & per hoc quòd petat abſolutionem, non fatetur ſe excommunicatum; ita gloſſa in c. ſolet. de ſententia excommunicat. in 6. vbi latè de hoc.

Circa ea quæ ſuperiùs dicta ſunt, reſtát mihi duo notanda? Primum eſt circa id quod dixi cap. 5. diſp. 4. dub. 1. circa 3. concl. circa quod aduerto quòd in aliquibus caſibus compellitur reus iure ciuili ad manifeſtanda inſtrumenta, in quibus non compellitur iure canonico; ita P. Hērique lib. 13. de excommunicat. c. 18. nu. 2. & in gloſſa, litera D. Secundum eſt circa id quod dixi c. 6. diſp. 1. dub. 2. in fine.

Aduerto quòd ſi ignorabat ſe habere maius ius, quàm illud quod probauit coram Iudice, ſicut durante hac ignorantia peccabit peccato contumaciæ non obediendo, ita etiam incurrit excommunicationem. Et hæc de hac materia excommunicationis.

TERTIA

TERTIA PARS,

De ſuſpenſione.

De hac materia tractant Palud. in 4. d. 18. quæſt. 7. Anton. 3. p. tit. 28. per totum. Soto d. 22. quæſt. 3. art. 1. Ledeſm. 2. 4. quæſt. 26. art. 2. Nauar. in Manuali c. 27: à num. 151. vſque ad 163. Couar. Clem. ſi furioſus. p. 1. §. 1. P. Henrique lib. 13. de excommunicat. à cap. 31. vſque ad 40. & Summiſtæ ver. ſuſpenſio, quam materiam in ſex diuidam diſputationes. Prima erit, de natura & diuiſione ſuſpenſionis; ſecunda, de effectibus; tertia, de forma & modo ſeruando in ferenda ſuſpenſione, & de cauſa & occaſione propter quam fertur, & de cauſis excuſantibus à ſuſpenſione; quarta, de cauſa ſufficienti, ſcilicet de perſonis quæ poſſunt ſuſpendere, & de cauſa materiali, ſcilicet de perſonis quæ poſſunt ſuſpendi; quinta, de ſuſpenſionibus iuris; ſexta denique, de abſolutione.

DISPVTATIO I.

De natura, & diuiſione ſuſpenſionis.

DVBITATVR primò de diffinitione, quid nominis ſuſpenſionis?

Reſpondetur, hoc nomē ſuſpenſio poteſt dupliciter accipi; primo modo largè, vt ſignificet ſeparationem ab exercitio cuiuſcunque poteſtatis Eccleſiaſticæ vel ſecularis ad certum tempus, in qua acceptione ſeparatio qua aduocatus ſeparatur ab officio aduocandi dicitur ſuſpenſio, & etiā quando aliquis habet à Rege vel à Papa poteſtatem conferendi gradum Baccalaureatus vel Doctoratus, ſeparatio à tali officio ad certum tempus dicitur ſuſpenſio, vt notat gloſſa Clement. cupientes. de pœnis. verbo, ſuſpenſi. Secundo modo ſumitur ſtrictè & propriè, vt ſolùm ſignificet ſeparationem alicuius perſonæ ab executione poteſtatis Eccleſiaſticæ & ſpiritualis, & hoc modo ſumitur in præſenti.

DVBITATVR ſecundò, de diffinitione quid rei, quid ſit ſuſpenſio?

Concluſio, ſuſpenſio propriè ſumpta eſt cenſura eccleſiaſtica, qua alicui perſonæ eccleſiaſticæ prohibetur ob ſuam culpam exercitium ſui officij, vel beneficij Eccleſiaſtici, in totum ad certum tempus, vel in partem ſiue ad certum tempus, ſiue in perpetuum; dicitur cenſura loco generis; nam ſuſpenſio eſt vna ex tribus cenſuris Eccleſiaſticis. cap. quærenti. de verborum ſignificat. Vnde ſuſpenſio differt à pœna exilij, carceris, priuationis beneficij, quæ pœnæ non ſunt cenſuræ. Dicitur, *eccleſiaſtica*, quia eſt cēſura ſpiritualis procedens ab habente poteſtatem eccleſiaſticam & ſpiritualē in foro exteriori, & ideò quando confeſſarius præcipit Sacerdoti, ne celebret per tantum tempus, non eſt cenſura; dicitur, *qua prohibetur perſonæ eccleſiaſticæ*: nam laici non ſunt capaces ſuſpenſionis propriè dictæ, quia ſuſpenſio eſt circa actus eccleſiaſticos; dicitur, *ob ſuam culpam*, quoniam ſuſpenſio non poteſt incurri ſine propria culpa; vnde quando Sacerdoti præcipitur ne celebret, quia eſt decrepitus vel leproſus, non eſt ſuſpēſio; dicitur, *officij, vel beneficij*, propter varias ſpecies ſuſpenſionis, de quibus poſteà

diccemus; dicitur, *in totum ad certum tempus*, ad differentiam depoſitionis & degradationis, quæ vniuerſaliter priuanr ab exercitio totius officij, vel beneficij Eccleſiaſtici in perpetuum abſque ſpe reſtitutionis; dicitur *vel in partem ſiue ad certum tempus, ſiue in perpetuum*: nam ſuſpenſio quando eſt ab aliqua parte, verbi gratia, à beneficio tantùm, vel ab officio tātùm, vel ab aliqua parte officij poteſt eſſe in perpetuum, verbi gratia, ſi ſacerdos priuetur in perpetuum ab audiendis confeſſionibus, ſuſpenſus eſt, non degradatus; at verò ſi eſt vniuerſaliter ab exercitio totius officij & beneficij, ſimul debet eſſe vſque ad certum tempus: nam ſi eſt in perpetuum non erit ſuſpenſio, ſed degradatio, vel depoſitio.

Ex dictis ſequitur primò, in quo differat ſuſpenſio ab interdicto & excommunicatione: ab interdicto enim differt in hoc quòd ſuſpenſio non poteſt incurri niſi ob culpam propriam; interdictum verò poteſt. Præterea interdictum ſeparat ab aliquibus ſacramentis, & ab omnibus officiis diuinis, & ab eccleſiaſtica ſepultura, ſuſpenſio verò non ſemper priuat tot rebus; ab excommunicatione autem differt: nam licet hæc priuet à receptione, vel etiam ab adminiſtratione ſacramentorum, non tamen inquantùm talis adminiſtratio eſt exercitiū eccleſiaſticum proueniens ab eccleſiaſtica poteſtate, ſed inquātùm eſt quædam communicatio cum fidelibus; at verò ſuſpenſio non prohibet receptionem ſacramentorum ſed priuat exercitio eccleſiaſtici officij vel beneficij, inquātùm eſt beneficium eccleſiaſticum. Præterea excommunicatio maior priuat communibus Eccleſiæ ſuffragiis, & communicatione fidelium etiam in humanis, & aliis multis, quibus non priuat ſuſpenſio.

Secundò ſequitur, in quo differat ſuſpenſio à degradatione & depoſitione, quæ, vt dictum eſt, priuant vniuerſaliter ab officio, & beneficio eccleſiaſtico in perpetuum ſine ſpe reſtitutionis cum certa quadam ſolennitate, ita vt ſolus Papa poſſit reſtituere degradatum, vel depoſitum. Denique ab irregularitate differt, quòd hæc priuat à receptione ordinis, quatenus ordo eſt, & hoc in perpetuum; ſuſpenſio verò non priuat formaliter ſuſceptione ordinis, quatenus ordo eſt, ſed vſu & exercitio poteſtatis eccleſiaſticę, ordinis, vel beneficij, de quo latiùs in materia de irregularitate; interim vide P. Henrique lib. 14. de irregularit. c.6.n.4.

DVBITATVR tertiò, quotuplex ſit ſuſpenſio propriè dicta?

Supponendum eſt, quòd ſuſpenſio diuiditur ex parte rei, à qua fit ſuſpenſio, & ex parte eius à quo fertur, & ex parte durationis; quo poſito dicimus quòd ſuſpenſio ex parte rei à qua fit, alia eſt ſuſpenſio ab officio, alia à beneficio, alia ab officio & beneficio ſimul. Rurſus, ſuſpenſio ab officio quædam eſt ab omni officio eccleſiaſtico, & hæc ſuſpendit ab omni actu ordinis & iuriſdictionis; alia eſt à particulari officio, vel à parte eius, ſcilicet ab officio ordinis, ſed non ab officio iuriſdictionis, vel è contrà, vel à parte officij ordinis vel iuriſdictionis, vt quando ſuſpenditur quis à celebrādo, ſed non ab audiendis confeſſionibus, vel è contrà. Præterea, ſuſpenſio aliquando fit à prædicatione, aliquando fit ab ingreſſu Eccleſiæ; vide Sylueſt. ver. ſuſpenſio. quæſt. 1. Nauar. cap. 27. num. 154. & gloſſ. celebrem. Clement. Cupientes, de pœnis. Suſpenſio autem ex parte eius à quo fertur quædam eſt ab homine, quædam à iure. Denique ſuſpenſio ex parte durationis, quædam imponitur ſimpliciter, quædam ad certum tempus; ita Syluest. ſup. vbi duo ſunt notanda. Primò, quòd ſuſpenſio poſita ſimpliciter ſine præfinitione temporis, eſt perpetua, vt quando aliquis ſimpliciter ſuſpenditur ab officio, ſic Angel. ver. ſuſpenſio. 4. num. 1. & clariùs Syluest. ſuprà, vbi ait quòd paria ſunt aliqua ſuſpendi ſimpliciter & perpetuò; fauet multum gloſſ. leg. ſine præfinito. ff. de pœnis. Secundò nota cum Syluest. ſuprà. quæſt.

quæſt. 5. in fine, & ver. biſſextus, quòd ſuſpenſus per vnum annum licitè poteſt exercere officium à quo eſt ſuſpẽſus in vltima die anni biſſextilis, ſecundùm gloſ. ca. quæſiuit. de verborum ſignificat. ſicut libertas promiſſa ſeruienti per annum acquiritur ſi ſeruit 365. diebus. ff. de ſtatu liberorum. l. cùm hæres. §. Stichus, ſi hæredi meo, & hanc doctrinam intelligo, quando ſuſpenſio fit per vnum annum indeterminatè, vt quando ius dicit, *qui hoc fecit, maneat ſuſpenſus per annum*; at verò ſi Iudex in fine anni proximi anno Biſſextili dicat, *Suſpendo te per annum proximè ſequentem*, ſuſpenſus erit 366. diebus: nam tot dies continet iſte annus ſecundùm computationem Eccleſiæ; ſic aliqui Magiſtri.

Præter has diuiſiones communiter diuidunt Summiſtæ ſuſpenſionem ex parte hominis qui ſuſpenditur, in ſuſpenſionem quoad ſe, & non quoad alios, vel è contrà quoad alios, & non quoad ſe; exẽplum primi vt peccator, & etiam excommunicatus minori excommunicatione, qui non poſſunt licitè celebrare, & tamen alij non tenentur illos vitare; exemplum ſecundi ponit Syluest. in clerico peregrino, *qui* (ait) *poteſt licitè celebrare in occulto, ſed non in publico*; verum tamen hæc diuiſio non placet, quia hæc non eſt ſuſpenſio quæ ſit cenſura, de qua loquimur in præſenti, & quod dicit Syluest. clericum peregrinum non poſſe celebrare in publico, falſum eſt, vt ait P. Henrique lib. 13. de excommunicatio. c. 31. n. 3.

Diuidunt etiam nonnulli moderni ſuſpenſionem in minorem, & maiorem; ſed hæc diuiſio nullum habet fundamentum in iure, vt ibidem ait P. Henrique.

Disputatio II.

De effectibus ſuſpenſionis.

De hoc tractat P. Henrique lib. 13. de excommunicat. cap. 32.

Dubitatur primò, quos effectus habeat ſuſpenſio, & quo modo cognoſcetur quos effectus habeat hæc vel illa ſuſpenſio in particulari.

Supponendum eſt, in hoc differre ſuſpenſionem ab excommunicatione, quòd hæc habet ſuos effectus certos & determinatos in iure, qui ſtatim conſequuntur ipſam excommunicationem, ita vt non ſit in poteſtate Epiſcopi excommunicantis ſeparare hos vel illos effectus ab excommunicatione, quam imponit, verbi gratia, non poteſt dicere, Excommunico Petrum excommunicatione maiori, ita vt ſolùm priuetur communibus ſuffragiis Eccleſiæ; at verò ſuſpenſio nullum habet effectũ natura ſua determinatum & neceſſariò illi annexum in iure, quare in poteſtate ſuſpendentis eſt priuare ab vna actione, & non ab alia, verbi gratia, à celebratione tantùm, vel ab audiendis confeſſionibus tantùm; Dixi, *Epiſcopi*: nam Papa poſſet ſeparare vnum effectum ab alio; ita P. Henrique num. 1. Hinc ſequitur, quòd ad cognoſcendum quos effectus habeat aliqua ſuſpenſio in particulari, attendenda ſunt maximè verba ſuſpendentis: nam ſi expreſsè dicat quòd ſuſpendit tantùm à celebratione, ab ea ſolùm ſuſpendit, & non ab aliis non annexis ei; ſi dicat quòd ſuſpendit à iuriſdictione, ab ea tantùm ſuſpendit; non ab ordine, ſed quoniam aliqui actus ſunt annexi aliis, vel fundamenta illorum, ideò in particulari videndum eſt ad quos effectus ſe extendat ſuſpenſio.

Vnde prima concluſio generalis ſit, quando in verbis ſuſpenſionis exprimitur particularis effectus, tunc clericus cenſetur ſuſpenſus ab illo effectu, & ab aliis annexis ei, non verò ab aliis non annexis; ita Caietan. ver. ſuſpenſio. in fine, Syluest. vet. ſuſpenſio. quæſt. 5. Nauar. cap. 27. n. 160. P. Henrique n. 1. Et loquendo magis in particulari, ſit

Secunda concluſio, quando aliquis ſuſpenditur abſolutè non exprimendo ab ordine, nec ab officio, aut beneficio, ſi

neque ex verbis,nec ex intentione Iudicis colligitur limitatio cenſetur ab omnibus ſuſpenſus; ita Syluest. quæſt.5 in fine, & P. Henrique num. 1. & hæc à quibuſdam appellatur ſuſpenſio maior. Et probatur: nam cùm verba ſint generalia,non eſt maior ratio cur limitentur ad ordinem,quàm ad officium, aut beneficium.

Tertia concluſio, ſuſpenſus ab ordine non eo ipſo cenſetur ſuſpenſus à iuriſdictione, neque è contrà ſuſpenſus à iuriſdictione cenſetur ſuſpenſus ab ordine; ita Nauar. num. 160. Probatur: nam ordo eſt quid diſtinctum à iuriſdictione, neque eſt neceſſariò illi annexus; & eſt text. ca. aqua. de Conſecrat. Eccleſiæ. vbi dicitur Epiſcopum poſſe committere quæ ſunt iuriſdictionis, non tamen committere poſſe clericis ſimplicibus ea quæ ſunt ordinis Epiſcopalis; & in cap. transmiſſam. de Electio. vbi dicitur Epiſcopum electum & confirmatum, non conſecratum poſſe decernere quod voluerit circa ea quæ ſunt iuriſdictionis, non tamen circa ea quæ requirunt conſecrationem Epiſcopalem.

Quarta concluſio, ſuſpenſus à beneficio intelligitur à temporalibus tantùm, id eſt,à fructibus, non tamen cenſetur ſuſpenſus ab officio, etiam ab illo quod cõuenit ſibi ratione beneficij, vnde rectè poterit fungi officio ſuo tam in ſpiritualibus, quàm temporalibus; ita Syluest. qu. 5. P. Henrique num. 3. & gloſſ. cap. cùm Vintonienſis. de Electio. verbo, admiſerant, quam approbat & laudat Panormita. ibidem, & ait quòd ſuſpenſus à beneficio tenetur interim officiare in illo beneficio. Hæc autem concluſio apertè videtur contra Nauar. num. 160. vbi loquitur cum limitatione, ſcilicet quod ſuſpenſus à beneficio non eſt ſuſpenſus ab ordine, nec à iuriſdictione, quæ non conuenit illi ratione beneficij, vbi clarè ſignificat quòd erit ſuſpenſus à iuriſdictione, quæ conuenit ei ratione beneficij; & nu. 163. corol. 6. dicit quòd ſuſpenſus à beneficio non peccat eligendo, ſi ius eligendi non competat ei ratione talis beneficij, verbi gratia, Epiſcopo ratione beneficij Epiſcopalis conuenit eligere Parochos, & approbare electos ab alijs ſi ſuſpendatur à beneficio, non poteſt ſecundùm Nauarr. eligere Parochos, nec confirmare electos ab alijs; at verò ſi ipſemet Epiſcopus eſt Patronus, poterit eligere inquantùm talis, quæ limitatio etiam eſt Patris Henrique, vnde meo iudicio apertè ſibi contradicit; at verò noſtra concluſio generaliter defenditur à Doctoribus & Magiſtris, ſcilicet ſuſpenſionem à beneficio ſolùm extendi ad fructus beneficij, & quòd non maneat ſuſpenſus ab officio etiam eo quod conuenit ei ratione beneficij; docet expreſsè Tabiena. ver. ſuſpenſio. numer. 4. & probo efficaciter ex dicto cap. cùm Vintonienſis. vbi quidam de capitulo erant ſuſpenſi à beneficio, & dicit Pontifex quòd poterant eligere, & tamen hoc ius eligendi conueniebat illis ratione beneficij. Præterea notandum eſt, quòd ſi iſte ſit pauper, nec habeat vnde viuat dandum eſt illi ex fructibus ad moderatam ſuſtentationem, ne cogatur mendicare; ſic dicta gloſſ. cap. cùm Vintonienſis.

Quinta concluſio, ſuſpenſus ab officio abſolutè nulla poſita modificatione talis vel talis officij, cenſetur ſuſpenſus ab omni officio tam ordinis quàm iuriſdictionis ſpiritualis; ita Syluest. q. 5. Tabien. n. 4. citato, qui dicunt eſſe communem ſententiam, quam clarè ſupponunt Panormit. & Felin. ſtatim citandi; & ratio eſt: nam, vt inquit Panormit. c. cùm dilectus. de cõſuetudine, verbum, *officium*, eſt valdè latum: quidquid enim habet electus officij eſt, præter beneficium & ita comprehendit omnia præter beneficium; & eiuſdem ſententiæ videtur eſſe gloſſa. ca. 1. de ſententia & re iudicata. in 6. verbo, officij, vbi de ſuſpenſione ab officio impoſita Iudici ſolùm ait, quòd non extenditur ad beneficium, & allegat Hoſtienſem, idem tenet ibidem Geminian. n. 8. vbi ait, quòd iſta ſuſpenſio, de qua ibi, intelligitur non

tantum de officio iudicandi,ſed de diuinis officiis. Et notate hoc pro ſuſpenſione ab officio poſita in c.fin. de offic.delegati. in 6.contra Iudicem conſeruatorem ſcienter cognoſcentem de aliis, quàm de manifeſtis iniuriis,vel de exigentibus iudicialem indaginem.

Ex his ſequitur quòd ſuſpenſus ab officio nullum actum exercere poteſt pertinentem ad officium clericale,ſiue ſit actus ordinis, ſiue iuriſdictionis; atque adeò non poteſt celebrare, nec adminiſtrare ſacramenta; & Syluest. addit quòd ſi eſt Epiſcopus, manet ſuſpenſus à Pontificalibus, vnde ſi ſic ſuſpenſus ab officio celebret,fit irregularis; ita Syluest.ibidem.& Panormit.c.ſi celebret. de clerico excommunicato miniſtrante.num.4,Nau.libr.1. Conſiliorum. de temporibus ordinationum. conſ.23. & Felin. c. Apoſtolicæ. de exceptionibus.num.16. vbi ait eſſe deciſionem Rotæ; & eſt text. optimus c.1. de ſententia & re iudicata.in 6. Præterea, ſic ſuſpenſus non poteſt excommunicare, nec indulgentias concedere, nec eligere, &c.hæc autem pertinentia ad iuriſdictionem ſolùm habent locum in ſuſpenſo nominatim denunciato, vt infrà dicemus. Præterea, ſic ſuſpenſus non poteſt eligi, nec promoueri ad beneficium; quòd ſi eligatur,electio erit nulla.c.cùm dilectus. de conſuetudine. c. quia diuerſitatem. de conceſſione præbendæ. & ratio eſt: nam beneficium datur propter officium, ergo priuatus per Eccleſiam ne exerceat officium,non eſt capax,vt eligatur ad beneficium, & hoc habet verum etiam in ſuſpēſo non denunciato,& occulto;ita P.Henrique num.3. quia Concilium Conſtantienſe non intendit in aliquo fauere ipſis excommunicatis, vel ſuſpenſis, vt ſæpe diximus in materia de excommunicatione.

Petis, vtrùm ſuſpenſus ab officio maneat ſuſpenſus à beneficio?

Sit ſexta concluſio, quòd non manet ſuſpēſus à beneficio, nec à fructibus illius quantùm ad ea quæ dantur intereſſentibus diuinis officiis;ita Nau.num.160.vbi citat Bonifacium; idem tenet Ludouicus Lopez in Inſtructorio conſcientiæ. p.2.c. 97.§.igitur his præmiſſis. Et hoc intelligitur,ſiue ſuſpenſio ſit à iure, ſiue ab homine,ſiue ſit propter crimen,ſiue propter quamcunque aliam cauſam; ſic tenent aliqui Magiſtri contra Syluest. ſup. vbi obſcurè admodùm loquitur; eſt etiam contra gloſſ. c. quia ſæpe. de electione. in 6.verbo, beneficiis. Probat Nauarr.quia ſuſpenſo ab officio, reſtant multa licita pertinentia ad beneficium, qualia ſunt gubernare ea quæ ad ſe pertinent, & alia quæ non ſunt officia diuina,quæ non ſunt clericali officio annexa;vbi notandum eſt, quòd litera Nauarri videtur eſſe mēdoſa: ſic enim legitur, *quantùm ad ea quæ dantur non intereſſentis diuinis officiis*, tamen delēda eſt iſta negatio,& delet Ludoui.Lopez. §. vltimo pro maiori; & hinc infert quòd ſecundùm Nauar.ſuſpenſus ſimpliciter ab officio non manet ſuſpenſus ab iis officiis, ſed à diuinis officiis annexis ordini clericali,id eſt ſacro ordini, non autem ab iis quæ metus ſecularis facere ſolet, ſicut horas Canonicas pſallere in choro, in quo Sacriſta laicus ſolet adiuuare, dummodò talis ſuſpenſus non exerceat ex officio, quæ in choro à laicis exerceri non poſſunt, quia ſunt certo ordini deputata. Hæc doctrina etiam eſt de mente P.Henrique num.1.vbi ait quòd licet non poſſit capitulare, nec officiare in choro, vt officiat hebdomadarius,poteſt tamen cantare in choro epiſtolam abſque veſtibus.

Hinc ſequitur quòd ſuſpenſus à diuinis officiis, manet tantùm ſuſpenſus ab hoc quòd eſt ea ex officio exercere;vnde bene poteſt audire Miſſam, & officia diuina, imò & canere in choro ſicut laicus. Hæc concluſio partim eſt contra Syluest. ſupr. vbi ait, ſuſpenſum à diuinis officiis non poſſe intereſſe diuinis,& Syluest.ſequuntur aliqui Magiſtri; ſed noſtram ſententiam tenet Nauarr.libr.5. Conſil. de ſententia excommunicat. conſil. 64. quam probat primò,ex c.1.de ſententia & re iu-

dicata,in 6. vbi dicitur, quòd ſuſpenſus à diuinis ſolùm prohibetur exercere ſuum officium ſicut priùs, & additur quòd ſi ſic ſuſpenſus ingerat ſe diuinis, incurrit irregularitatem; certum eſt autem irregularitatem non incurri per hoc quòd ſuſpenſus audiat officia diuina,ſed per hoc quòd exerceat ſolemniter aliquem actum alicui ordini deputatum. Secundò probat, quia ſuſpenſio à diuinis intelligitur ab eis exercendis ex officio,non ab eis audiēdis, nec aliter quàm ex officio exercēdis; vnde infert quòd Epiſcopus ſuſpenſus à diuinis poteſt confiteri, communicare, & audire Miſſam; & iuxta hanc ſextam concluſionem,ait Nauar.ſe reſpondiſſe quòd beneficiarius ſuſpenſus eò quòd presbyter factus eſt ante vigeſimumquintum annum inceptum,non perdidit fructus beneficij, quia per illam tranſgreſſionem non ſuſpenditur à beneficio, ſed tantùm ab officio. Limitat autem Nauar. hanc concluſionem in Manual.ſuprà,niſi ſuſpenſio ſit tam diuturna,vt tacitè,vel expreſsè æquiualeat priuationi. Eandem limitationem ſequitur Ludouic. ſup. & aliqui Magiſtri; & credo hanc tantùm intendere Couarruuiam lib.4.Decretal.p.2.c.6. num.14.& alij Doctores dicentes,quòd ſuſpenſus ab officio propter crimē graue, manet etiam ſuſpenſus à beneficio: credo enim quòd ſolùm loquuntur, quando crimen eſt tam graue, vt ſuſpenſio ſit perpetua, vel tam diuturna, vt tacitè, vel expreſsè æquiualeat priuationi; & ita loquitur Ludouic. ſupr. verſiculo vltimo pro maiori, & P. Henrique.n.3.vbi addit, quòd ſic ſuſpēſus in perpetuum tenetur reſignare beneficium.Contrà quando ſuſpenſio ab officio eſt perpetua, includit priuationem perpetuam beneficij, quia beneficium datur propter officium, & cùm talis ſuſpenſus non poſſit in perpetuum exercere officiū, conſequenter manet priuatus beneficio in perpetuum, ergo eâdem ratione qui ad tempus ſuſpenditur ab officio, ad tempus priuatur fructibus beneficij.Conceſſo antecedenti, negatur conſequentia:nam qui priuatur ab officio ad tempus retinet pacificè beneficium, & poteſt exercere aliqua pertinentia ad beneficium, vt dictum eſt imò omnia poteſt validè exercere, quamuis non omnia exerceat licitè, vt ſtatim videbimus;at verò qui priuatur officio in perpetuum tenetur reſignare beneficium,vt ait P. Henrique, & ideò non poteſt exercere etiam ea quæ ad beneficium ſpectant.

Ex dictis in hac concluſione colligitur reſolutio alterius quæſtionis, vtrùm ſcilicet ſuſpenſus maneat priuatus fructibus beneficij?

Primò enim dico quòd beneficiarius ſuſpenſus à beneficio, ſi non præſtet officium,quod beneficium exigit, non poteſt percipere fructus; at verò ſi præſtat officium, lucratur illos, niſi fructus eſſent pinguiſſimi, tunc enim ſolùm poterit retinere id quod ad arbitrium boni viri daretur ſubſtituto,qui ſeruiret beneficio, vt in ſimili de beneficiato excommunicato diximus latiùs in materia de excommunicatione. c.6.diſp.6. dub.1. concl.1.& 2. Hæc autem limitatio tātum habet locum ſi de facto miniſtret in iis rebus à quibus eſt ſuſpenſus, at verò ſi miniſtret in aliis, lucrabitur omnes fructus correſpondētes iſtis actibus,quantumuis pingues.

Secundò dico quòd licèt non ſeruiat per ſe,nec per alium ſi eſt pauper, nec habet vnde viuat, poteſt percipere id quod neceſſarium eſt ad ſe & ſuos modeſtè ſuſtentandos, ne cogatur mendicare, in opprobrium ordinis clericalis, vt ibidem latiùs diximus in 3.concl.

Tertiò dico,ſuſpenſus ab officio tātùm, vel ab ordine tantùm, & non à beneficio, non perdit fructus beneficij; ita Nauarr. num.160.

Septima concluſio,ſuſpenſus ab officio & beneficio,ab vtroque manet ſuſpenſus, hoc eſt certiſſimum.

Petis, quid ſi aliquis ſuſpenditur diuiſiuè,ſcilicet ab officio,vel beneficio? Reſpondetur,à neutro manet ſuſpenſus,quia non eſt maior ratio de vno quàm de altero;

tero, ita Syluest.ſuprà. Nauar. numer. 161. P.Henrique. nu. 4.

Octaua concluſio; quando aliquis ſuſpenditur ſimpliciter ab ordine, cenſetur ſuſpenſus ab omni vſu ordinum maiorum & minorum; ita Syluest. q. 5. P. Henrique num. 2. Et probatur: nam cùm illa propoſitio, *Suſpendo te ab ordine*, ſit indefinita ex parte prædicati, æquiualet in hac materia propoſitioni vniuerſali, addit tamen Syluest. ex ſententia Panormit. quòd ſuſpenſus ab ordine, manet etiam ſuſpenſus ab iis quæ fundantur in ordine; & ponit exemplum in iuriſdictione ſpirituali; ſed hoc exemplum, ſi vniuerſaliter ſumatur, non habet verum: non enim omnis iuriſdictio fundatur in ordine; patet: nam ſicut ſtat ordo ſine iuriſdictione, ita ſtat iuriſdictio etiam ſpiritualis ſine ordine, vt patet in Epiſcopo electo & confirmato nondum cõſecrato, qui poteſt exercere vtramque iuriſdictionem, ſcilicet exteriorem & ſpiritualem, verbi gratia, poteſt excommunicare, & eligere confeſſarios dando illis iuriſdictionem; vnde fundamentum iuriſdictionis huiuſmodi in Epiſcopo eſt electio cum confirmatione; poſſent tamen explicari Panormitan. & Syluest. quòd loquantur de vſu iuriſdictionis in foro ſacramentali. Ratio huius eſt, quoniam abſolutio ſacramentalis eſt actus poteſtatis clauium: nam poteſtas ſic abſoluendi non eſt res diſtincta ab ordine, vel charactere ſacerdotali, vt apertè conſtar ex Tridentino ſeſſ. 23. ca. 15. de reformat. & in hoc ſenſu poteſt concedi quòd prædicta iuriſdictio fundetur in ordine.

Nona concluſio, ſuſpenſus ab aliquo ordine particulari cenſetur ſuſpenſus ab ordine ſuperiori, non verò ab inferiori; ita Syluest. ſuprà. q. 5. Nauar. nu. 163. P. Henrique nu. 2. Probatur: nam deſtructo fundamento, deſtruuntur omnia quæ fundantur in illo & non è contrà; ſed ordines ſuperiores fundantur in inferioribus, & non è contrà, ergo.

Decima concluſio, Epiſcopus ſuſpẽſus à Pontificalibus manet ſuſpenſus ab omnibus, quæ pendent ab ordine Pontificali, vt conferre ordines, conſecrare aras, calices, &c. non tamen manet ſuſpenſus ab aliis, vnde poteſt dicere Miſſam priuatam; & exercere ea quæ pertinent ad iuriſdictionem; ita Syluest. ſuprà.

Vndecima concluſio, ſuſpenſus à collatione ordinum intelligitur vniuerſaliter ſuſpenſus à collatione cuiuſlibet ordinis; ſuſpenſus autem à collatione inferioris ordinis, ſuſpẽſus manet à collatione ſuperioris ordinis, ſed non è contrà ſicut dictum eſt de ſuſpenſione ab ordine; ità Syluest. ſup. & P. Henrique num. 2. verum eſt, quòd ſuſpenſus à collatione omnium ordinum, non manet ſuſpenſus ab aliis pertinentibus ad ordinem Pontificalem, vt conſecrare aras, facere Miſſam Pontificalem; &c.

Duodecima concluſio, ſuſpenſus ab adminiſtratione Eccleſiæ tam in temporalibus, quàm in ſpiritualibus non manet ſuſpenſus ab ordine; ita Syluest. & P. Henrique nu. 4.

Decimatertia concluſio, ſuſpenſus ab ingreſſu Eccleſiæ, ſuſpenſus manet ab executione ordinum intra Eccleſiam, & ab auditione diuinorum officiorum; ità Syluest. poterit tamen in Eccleſia recipere ſacramenta, & etiam orare, & recitare horas tempore quo non celebrantur diuina, imò & tempore quo celebrantur, poterit obiter tranſire per Eccleſiam, *y hazer oracion de paſſo*; ita P. Henrique numer. 2. Et ſi decedat cum ſignis contritionis, cenſetur ab hac ſuſpenſione, vel interdicto abſolutus, & poteſt ſepeliri in loco ſacro; ſic P. Henrique, & eſt optimus text. c. is cui. de ſententia excommunicat. in 6. ibi, *Niſi pœnituerit ſepeliri*; vbi nota cum P. Henrique quòd hæc ſuſpenſio ab ingreſſu Eccleſiæ, non eſt propriè ſuſpenſio, ſed magis eſt interdictum: nam ſuſpenſus propriè nunquã priuatur auditione diuinorum, nec ſepultura: ita Enr. ibid.

Decimaquarta concluſio, ſuſpenſus bene poteſt abſolui ab excommunicatione, & à peccatis durante ſuſpenſione, ſic

Caieta

Caieta. ver. ſuſpenſio; nec obſtat quòd ſuſpenſus à perceptione ſacramentorum, quamuis poſſit abſolui ab excommunicatione (quia hæc abſolutio non eſt ſacramentalis) non tamen poteſt abſolui à peccatis, vt ait Nauar.nu. 163. non, inquam, obſtat, quia hæc non eſt propriè ſuſpenſio.

DVBITATVR ſecundò, quod peccatum ſit violare ſuſpenſionem?

Concluſio, ſuſpenſus ſuſpenſione propriè dicta ſi faciat actum à quo eſt ſuſpenſus, peccat mortaliter ex genere ſuo; ita Nauar.num.163.P.Henrique ca.33. nu.1. Ledeſ.2.p.4.q.26.ar.2.tract. de ſuſpenſione in princ. & Magiſtri. Probatur: nam agit directè contra præceptum Eccleſiæ; & hac ratione probauimus in materia de excommunicatione cap.6. diſp.8.dub.3. cõcl.1. quòd excommunicatus maiori, ſi communicet in diuinis, peccat mortaliter, quia hoc directè prohibetur illi ab Eccleſia. Dixi, *ex genere ſuo:* nam ex paruitate materiæ erit veniale, vt ſi ſuſpenſus à iuriſdictione recipiat vnum teſtem, vel ſuſpenſus ab ordine exerceat vnum actum annexum ordini minori, vel ſuſpenſus ab ingreſſu Eccleſiæ commoretur in ea per paruum tempus, quando celebrantur diuina.

Vtrùm verò in aliquo caſu poſſit ſuſpenſus non toleratus licitè adminiſtrare ſacramenta, patet ex dictis in materia de excommunicatione c.6.diſput.3.dub.3. & de tolerato patet ex dictis eodem c. diſp. 8.dub.2.

An autem ſuſpenſus violans ſuſpenſionem fiat irregularis, dicendum eſt in materia de irregularitate.

DVBITATVR tertiò, vtrùm ſi ſuſpenſus faciat ea, à quibus ſuſpenſus eſt, ſint valida?

Prima concluſio, ſi ſint actus ordinis, certum eſt quòd ſunt validi, ſic P.Henrique c.33.num.2. & patet ex dictis in materia de excommunicat.c.6.diſput.3. dub. 1.concl.1.& in hac concluſione per actum ordinis non intelligo abſolutionem ſacramentalem.

Secunda concluſio, ſi ſint actus iuriſdictionis, & ſuſpenſus eſt nominatim denunciatus, non ſunt validi; at verò ſi non eſt denunciatus, quamuis ſuſpenſio ſit publica, erunt validi; ſic P. Henrique num.2. & patet ex dictis in materia de excommunicatione c.6.diſput.6.dub.3. in opinione 3.ſolùm eſt aduertendum, quòd excommunicatus in duobus caſibus eſt non toleratus, ſcilicet quando eſt nominatim denunciatus, vel notorius percuſſor clerici, at verò ſuſpenſus in vno tantùm caſu eſt non toleratus, ſcilicet quando eſt nominatim denunciatus.

DVBITATVR quartò, vtrùm fideles teneantur vitare ſuſpenſos in iis rebus, à quibus ſunt ſuſpenſi?

Prima concluſio, ex vi præcepti eccleſiaſtici nullus tenetur vitare ſuſpenſum; ita P.Henrique c.33. num.3. & clariùs aliqui Magiſtri. Probatur, quia nullum extat tale præceptum prohibens communicare cum ſuſpenſis, ſicut prohibet communicare cum excommunicatis non toleratis, & ratio huius differentiæ videtur eſſe, quòd excommunicatio omnibus quibus priuat, eſt inquantùm ſunt quædam communicatio cum fidelibus; ſuſpenſio autem non, vt vidimus ſup. diſp.1.dub.2.corol.1.

Secunda concluſio, ſecluſo ſcandalo nũquàm eſt peccatum communicare cum ſuſpenſo in actibus, à quibus eſt ſuſpenſus, niſi in duobus caſibus. Primus eſt, quando quis cooperatur peccato ſuſpẽſi cum quo communicat, ſecundus eſt, quando cooperatur actui iuriſdictionis, à qua priuatus eſt, qui eſt ſuſpenſus à iuriſdictione. Primus caſus de ſe patet: nam cooperari peccato alterius, eſt intrinſecè malum: ſecundus caſus etiam patet primò, quia cooperatur actui, qui de facto eſt peccatum, vel dato quòd de facto non ſit peccatum, vt ſi ſuſpenſus excuſetur propter ignorantiam inuincibilem putans id ſibi licere, tamen cooperatur actui, qui de ſe peccatum eſt. Secundò, quia cooperatur actui nulli. vt ſi recipiat ſacramẽtalem abſolutionem à ſuſpẽſo ab ordine, & nominatim denũciato.

Petis, quando dicar ego cooperari peccato ſuſpenſi?

Sit tertia concluſio, ſi eſt toleratus, tunc dicar cooperari peccato illius, quãdo ipſe nec eſt paratus, nec ſe ingerit ad exercendum actus, à quibus eſt ſuſpenſus, nec tenetur ex iuſtitia, nec ex charitate conſentire meæ petitioni; & tamen ego inuito illum, & prouoco ad exercendum huiuſmodi actus, vt ſi eſt ſuſpenſus ab ordine, & non eſt meus Parochus, nec ego ſum conſtitutus in aliqua neceſſitate, & peto ab illo, quòd miniſtret mihi ſacramẽtum confeſſionis, vt in ſimili diximus in materia de excommunicatione. c. 6. diſput. 8. dub. 1. concl. 3. & dub. 2. opinio. 4.

Quarta concluſio, ſi eſt nominatim denũciatus, tunc cooperor peccato illius, quando extra caſum neceſſitatis extremæ prouoco illum ad actum iuriſdictionis, à qua eſt ſuſpenſus, vt ſi petam ab eo quòd miniſtret mihi ſacramentum confeſſionis. Probatur, quia tunc abſolutio erit nulla; verùm eſt, quòd iſte ſic inducens non incurrit vllam cenſuram excommunicationis, nec ſuſpenſionis. Ita P. Henrique num. 5.

Ex dictis ſequitur, quòd licèt aliquis ſit ſuſpenſus ab ingreſſu Eccleſiæ, & ingrediatur illam ad audiendum officia diuina, non teneor exire Eccleſiam; imò licèt ſit ſuſpenſus à diuinis officiis & ſit nominatim denunciatus, & tamen dicat Miſſam, non pecco eam audiendo, ſi non induxi eum; ita P. Henrique, & aliqui Magiſtri, intellige, niſi miniſtrem illi ad altare.

Secundò ſequitur id quod ait Nauarr. cap. 27. num. 163. in fine, ſcilicet, quòd ſicut tenemur vitare excommunicatum, ita tenemur vitare ſuſpenſum in eo in quo eſt ſuſpenſus, ſi generaliter intelligatur, falſum eſt; ſolùm enim habet verum in duobus caſibus ſecundæ concluſionis.

DISPVTATIO III.

De forma & modo ſeruando in ferenda ſuſpenſione, & de cauſa, & occaſione propter quam fertur, & de cauſis excuſantibus à ſuſpenſione.

DVBITATVR primò, quæ forma ſeruanda ſit in ſuſpenſione ferenda?

Prima concluſio, non habet verba determinata, ſed ſufficiunt quæcunque verba exprimentia intentionem ſuſpendentis, ita Nauar. num. 161. P. Henrique c. 34. nu. 3. & eſt communis.

Secunda concluſio, ſicut quædã verba inducunt excommunicationem latam, quædam ferendam, vt vidimus ca. 2. diſp. vnica. dub. 2. idem de ſuſpenſione dicendum eſt, vnde ſi Iudex, vel Canon dicat, *Qui hoc fecerit, ſuſpendatur*, eſt ferenda, ſi dicat, *ſit ipſo facto, vel ipſo iure ſuſpenſus*, eſt lata.

Tertia concluſio, vt ſuſpenſio debito modo feratur, debet ferri in ſcriptis exprimendo ibi cauſam, & inſtrumentum debet dari ſuſpenſo intra mentem, ſi petatur, ſic Nauar. n. 159. & eſt text. c. 1. de ſententia excommunicat. in 6.

Quarta concluſio, ſi ſuſpenſio non feratur ſub hac forma, peccabit Iudex, & incurret ſuſpenſionem per menſem ab ingreſſu Eccleſiæ; ſic Angel. verbo ſuſpenſio. 1. numer. 16. Syluest. verb. ſuſpenſio. numer. 6. caſu 15. P. Henrique cap. 39. numer. 4. & eſt text. expreſſus ca. 1. de ſententia excommunicat. in 6. & nota quòd tranſacto menſe ipſo iure reſtitutus eſt. ſic gl. ibi, verbo, per menſem.

Sed hîc aduertendum eſt, quòd quando Prælatus prohibet alicui ſolo verbo ne celebret, non cenſetur illum ſuſpendere ſuſpenſione propriè dicta, ſecus ſi hoc præcipiat in ſcriptis; ita Nauarr. conſil. 62. de ſententia excommunicat. & Enr. libr. 14. cap. 5. numer. 2. in fin. Emanuel. ca. 158. concl. 7. & probat, quia in dubio nemo præſumitur delinquere,

ſed ſuſpendere ſolo verbo eſt illicitum, ergo.

Sed quid ſi illa Religio habeat priuilegium confirmatum à Papa ſuſpendendi ſolo verbo, iuxta dicta in ſimili c.2. de excommunicatione: & tenet Enr. lib. 14. de irregul. cap. 5. nume. 2. in fine. & Emanuel cap. 58. concl. 7. in fine, tunc meo iudicio attendendæ ſunt circunſtantiæ, nempe grauitas delicti; & præterea vtrùm in tali Religione non ſit ratus vſus ferendi ſuſpenſionem: nam tunc cenſetur ſuſpendere; at verò ſi delictum non eſt valdè graue, & in tali Religione eſt ratus vſus ferendi ſuſpenſionem, præſumendum eſt, non ſuſpendere, ſed tantùm prohibere, niſi aliud conſtet de intentione Prælati. Probatur, quia ſuſpenſio magna cum prouidentia debet imponi, vt habetur ca. 1. de ſententia excommunicat. in 6.

Quinta concluſio, quando ſuſpenſio fertur ob contumaciam, debet præcedere monitio Canonica, non tamen quando imponitur in pœnam delicti; ita Nauarr. numer. 159. vbi citat Innocentium, Panormitanum, & communem. Prima pars probatur, quia non poteſt conſtare Eccleſiæ de inobedientia & contumacia alicuius, niſi priùs moneatur, & Iudex aliter ſuſpendens manet ſuſpenſus per menſem ab ingreſſu Eccleſiæ, ita P. Henrique cap. 39. num. 4. & probo ex c. ſacro. de ſententia excommunicat. iuncto c. cùm medicinalis. eodem tit. in 6. & iuncta ibi gloſſa, verbo, obſeruati, quæ ait iſta tria, ſcilicet excommunicatio, ſuſpenſio, & interdictum, eſſe paria. Secunda verò pars probatur, ſupponendo quòd licèt excommunicatio non poſſit imponi pro peccato merè præterito, quod nulla præceſſit monitio, vt diximus ca. 5. de excommunicat. diſput. 1. dub. 10. at verò ſuſpenſio bene poteſt poni, ſicut ponitur pœna exilij, ſic Nauarr. dicto numer. 159. Syluest. verbo ſuſpenſio. quæſt. 4. Armill. eodem verb. numer. 17. P. Henrique cap. 34. numer. 1. & eſt text. in cap. Romana. de ſententia excommunicat. in 6. vbi cum primùm facta eſſet mentio interdicti, ſuſpenſionis, & excommunicationis, deinde de ſola excommunicatione dicitur nunquàm eſſe ferendam ſine monitione, & melior text. in c. tam literis. de teſtibus. vbi Pontifex ſuſpendit quendam presbyterum pro delicto, quòd nulla præceſſerat monitio.

Dvbitatvr ſecundò, vtrùm ſuſpenſio poſſit imponi pro non culpa?

Prima concluſio, ſuſpenſio propriè ſumpta, ſcilicet inquantùm eſt cenſura, non poteſt imponi niſi pro culpa ſiue propria, ſiue aliena; vnde quando aliquis ob lepram, vel ſenectutem, ſuſpenditur à celebratione, non eſt propriè ſuſpenſio, vt vidimus diſputat. 1. dub. 2.

Sed maius dubium eſt, vtrùm ſuſpenſio, quæ eſt cenſura, poſſit imponi pro culpa aliena?

Prima opinio affirmat, quam tenent aliqui Magiſtri. Secunda opinio negat, quam tenet Nauar. num. 159. & 165. & lib. 5. Conſil. de temporibus ordinationum, conſil. 40. numer. 6. Eandem videntur tenere Caiet. verbo, ſuſpenſio, & Soto d. 22. q. 5. ar. 1. colum. 3.

Sit ſecunda concluſio, ſuſpenſio quæ ponitur certæ & determinatæ perſonæ, non poteſt imponi niſi pro culpa propria, at verò ſuſpenſio quæ ponitur communitati, poteſt imponi pro culpa aliena; ita P. Henrique cap. 34. numer. 1. & quòd intendat ſuſpenſionem, quæ ponitur generaliter communitati eſſe cenſuram patet: nam comparat quantùm ad hoc ſuſpenſionem cum interdicto, & in c. 41. in fine dicit, quòd ſi ciuis innocens populi generaliter interdicti initietur ſacris fit irregularis, & tamen ſi huiuſmodi interdictum non eſſet cenſura, non fieret irregularis. Contrà, excommunicatio nullo modo poteſt ferri niſi pro culpa propria, ergo nec ſuſpenſio, conceſſo antecedenti, negatur conſequentia, quia pœna ſuſpenſionis non afficit animã quoad interiora bona, quia non priuat ſuffragiis Eccleſiæ, ſicut

ſicut excommunicatio.

Ex dictis facilè conſtabit reſolutio alterius difficultatis, vtrùm communitas poſſit ſuſpendi, quæ licèt pertineret ad quartam diſputationem, tamen hic reſoluetur clariùs; & quidem Syluest. verb. interdictum. 1. numer. 5. clarè videtur tenere partem negatiuam.

Sit tamen tertia concluſio, benè poteſt ſuſpendi communitas, ita Nauar. nu. 165. & conſil. 40. citato. & Enr. lib. 14. cap. 25. num. 4. fauet c. quia ſæpe. de elect. in 6. & c. ſi ſententia. de ſententia excommunicat. in 6. quòd licèt tantùm loquatur de interdicto, tamen eadem ratio militat in ſuſpenſione.

Inquiris, quando ſuſpenditur communitas, verbi gratia, capitulum, & aliqui de capitulo ſunt innocentes, vtrùm comprehendantur tali ſuſpenſione?

Quarta concluſio, quando ſuſpenſio ponitur propter culpam membrorum communitatis, verbi gratia, capitulatium, qui eſt innocens à culpa, excuſatur à ſuſpenſione, ſecus verò quando ponitur ob culpam regentis capitulum, verbi gratia, Epiſcopi, vel Decani, primam partem tenet Nauar. conſil. 40. citato. Secunda verò patet ex dictis, ſicut interdicto populo propter delictum gubernatoris non excuſantur inſontes.

Dubitatur tertiò, vtrùm ſuſpenſio poſſit imponi pro peccato veniali? Quædam opinio dicit, quòd etiam quando imponitur ob propriam culpam, non poteſt imponi niſi pro mortali; ſic aliqui Magiſtri, & videtur de mente Soti d. 22. q. 3. art. 1. colum. 2.

Sit tamen prima concluſio, benè poteſt imponi ſuſpenſio pro culpa veniali, ſic Caietan. verb. ſuſpenſio. Armill. eodem verb. numer. 1. Nauarr. cap. 27. num. 151. & 159. Medina in Sum. libr. 1. cap. 11. § 8. P. Henrique cap. 34. numer. 1. Et probatur, excommunicatio minor priuat maiori bono, ſcilicet à receptione ſacramentorum, & tamen imponitur pro veniali, ergo etiam poteſt imponi ſuſpenſio; quam concluſionem intelligo de ſuſpenſione poſita ob culpam propriam, ſecus ſi ponatur ob alienam, quod magis patebit ex iis quæ in ſimili dicemus in materia de interdicto.

Secunda concluſio, de facto nunquàm imponitur ſuſpenſio à iure, niſi pro peccato mortali; ſic P. Henrique, & aliqui Magiſtri.

Dubitatur quartò, quæ cauſæ excuſent ab incurrẽda ſuſpenſione? Quam quæſtionem tractat P. Henrique c. 34. n. 4.

Prima concluſio, appellatio interpoſita ante ſuſpenſionem ab ſpiritualibus, latàm ipſo facto, excuſat, ſecus ſi appellatio ſubſequatur. Probatur: nam ſicut excommunicatio lata poſt legitimam appellationem eſt nulla, & ſicut appellatio ſubſequens excommunicationem latam ipſo facto, non ſuſpendit eam, quia excommunicatio ſecum trahit executionem, vt diximus cap. 4. de excommunicatione. diſp. 5. dub. 11: ita etiam ſuſpenſio; ſic tenet Nauar. numer. 59. vbi dicit eſſe communem, & eſt text. c. is cui. de ſententia excommunicat. in 6. Dixi, *ab ſpiritualibus*, vt ab officio, ab ingreſſu Eccleſiæ, &c. dicto c. is cui. nam ſuſpenſio à fructibus beneficij, quia ſunt temporales, poteſt impediri per ſequentem appellationem; ſic P. Henrique ſupr. & Syluest. verb. ſuſpenſio. q. 3. Angel. verb. ſuſpenſio. 2 num. 1. & gloſſ. dicto c. is cui verbo, *ſequentem*. Idem eſt de ſuſpenſione ab adminiſtratione beneficij, vt ait Nauarrus ſtatim citandus; ſimiliter ſuſpenſio à voce actiua & paſſiua ſuſpenditur per appellationem legitimam ſubſequentem, vt eleganter probat Nauar. lib. 1. Conſil. conſil. 8. de electio. vbi etiam refert Panormita. receptum communiter. in c. adhæc. de appellationibus, dicentem, quòd ſuſpenſio ab vſu pallij, imò & à Pontificalibus, ſuſpenditur per appellationem legitimam ſubſequentem.

Secunda concluſio, qui certus eſt ſe

non peccaſſe, excuſatur ab incurrenda ſuſpenſione; ſic P. Henrique, & Nauar. lib. 5. Conſil. de ſententia excommunicat. conſil. 22. num. 5. & hoc intelligo, quando ſuſpenſio imponitur certæ perſonæ, vel communitati propter culpam membrorum, ſecus ſi imponatur communitati pro culpa Rectoris, vt patet ex dubio ſecundo.

Vtrùm verò ignorantia excuſet à ſuſpenſione, diximus c. 5. de excommunicat. diſp. 5. dub. 10.

DISPVTATIO IV.

De cauſa efficienti, & materiali ſuſpenſionis, ſcilicet de perſonis, quæ poſſunt ſuſpendere, & ſuſpendi.

DVBITATVR primò, quis poſſit ſuſpendere?

Prima concluſio, qui poteſtate ordinaria poſſunt excommunicare, poſſunt etiã ſuſpendere, & qui poſſunt excommunicare ex commiſſione, poſſunt etiam ex commiſſione ſuſpendere; qui autem ſint qui poſſunt excommunicare poteſtate ordinaria, diximus cap. 3. de excommunicat. diſput. 1, qui verò poſſint ex commiſſione diximus 1. p. de cenſura in communi. dub. 6. Vtrùm verò Prælatus poſſit ſuſpendere ſubditum extra proprium territorium? ſit

Secunda concluſio, quod diximus de excommunicatione cap. 3. diſp. 2. idem de ſuſpenſione dicendum eſt. Vtrùm verò ſuſpenſus à iuriſdictione poſſit ſuſpẽdere: ſit

Tertia concluſio, ſi non ſit nominatim denunciatus, & ſuſpendat, valida erit ſuſpenſio, peccabit tamen Iudex, ſi autem ſit nominatim denunciatus, non erit valida ſuſpenſio. Hæc concluſio tres habet partes, prima & tertia patent ex dictis cap. 6. de excommunicat. diſput. 6. dub. 3. vbi diximus, geſta ab excommunicato tanquàm à perſona publica eſſe valida, ſi eſt toleratus, nulla verò, ſi ſit non toleratus. Et nota cum P. Henrique cap. 35. numer. 1. quòd dicitur toleratus, quamuis ſit publicè ſuſpenſus, dum modò non ſit nominatim denunciatus. Secunda verò pars, ſcilicet quòd peccat, patet: nam, vt ſæpe dictum eſt, Concilium Conſtantienſe non intendit in aliquo fauere ipſis excommunicatis. l. ſuſpenſis. Aduertendum eſt tamen cum P. Henrique, quòd ſi Iudex ſit toleratus, & ferat ſuſpenſionem ad inſtantiam partis, non peccat, quod probatur ex dictis cap. 6. de excommunicat. diſput. 8. dub. 2. vbi diximus, quòd presbyter toleratus quando tenetur conſentire petitioni fidelium, non peccat adminiſtrando ſacramenta, ſed Iudex ſuſpẽſus & toleratus tenetur conſentire parti petenti ſuũ ius, ergo non peccat.

Quarta concluſio, nemo poteſt ſe ipſum, vel Superiorem, vel æqualem ſuſpendere, patet ex dictis c. 3. de excommunicat. diſp. 1. dub. 7.

DVBITATVR ſecundo, quis poſſit ſuſpendi?

Prima concluſio, quamuis omnis Chriſtianus poſſit excommunicari, omnes tamen & ſolæ perſonæ eccleſiaſticæ habentes eccleſiaſticũ ordinem, vel eccleſiaſticã iuriſdictionem poſſunt ſuſpendi ſuſpenſione propriè dicta; ita Nau. n. 159. P. Henrique c. 34. n. 2. & omnes Doctores. Et patet ex definitione ſuſpenſionis tradita ſup.

Secunda concluſio, Papa non poteſt ſuſpendi, vt patet ex dictis. cap. 3. de excommunicat. diſput. 1. dub. 7. non enim poteſt ſuſpendi niſi ſubditus.

Tertia concluſio, defunctus non poteſt directè ſuſpendi, bene tamen indirectè, vt patet ex dictis cap. 4. de excommunicat. diſp. vnica. dub. 8.

Quarta concluſio, ſemel ſuſpenſus poteſt iterum ſuſpendi, vt patet ex dictis eadem diſp. dub. 7.

Quinta concluſio, ſuſpenſio generaliter lata non comprehendit Epiſcopum, niſi fiat expreſſa mentio de illo. cap. quia periculoſum, de ſentent. excommunicat. in 6. idem eſt de Cardinali, quamuis non ſit Epiſcopus, & de Rege, ac Imperatore, qui poteſt ſuſpendi ab ea iuriſdictione eccleſi-

cleſiaſtica, quam habet ad præſentandum Epiſcopos; ita P. Henrique cap. 34. numer. 2.

Vtrùm verò communitas poſſit ſuſpendi, dictum eſt diſputatione præcedenti, dubio ſecundo.

DISPVTATIO V.

De caſibus, in quibus ipſo iure incurritur ſuſpenſio.

DE quibus tractat Angel. ver. ſuſpenſio. 1. Syluest. ver. ſuſpenſio. quæſt. 6. Ledeſm. citatus in principio huius materiæ. P. Henrique à cap. 36. vſque ad 40. & latiſſimè omnium Anton. 3. p. tit. 28. cap. 2. 3. & 4. & quamuis in iure plures ſint caſus, ego tantùm referam frequentiores in praxi. Quorum primus eſt, quo ſuſpẽditur clericus in ſacris notoriè concubinarius; can. nullus. 32. d. iuncto c. præter. eadem. d. & can. ſi qui ſunt. d. 81. nam in can. nullus, præcipitur, quòd nullus audiat Miſſam clerici publicè concubinarij; & can. præter. interdicitur tali clerico, ne Miſſam celebret, nec cantet Euangelium, nec Epiſtolam; & can. ſi qui ſunt. interdicitur ingreſſus Eccleſiæ, vbi aduertendum eſt cum Syluest. ver. concubinarius. num. 4. quòd non differt dicere, interdicimus, vel ſuſpendimus, cùm ſint æquipollentia; & in cap. vltimo. de cohabitat. clericorum, ac mulierum. ſuſpenditur. Circa quem caſum

DVBITATVR primò, vtrùm clericus publicus peccator ſit ipſo iure ſuſpenſus?

Prima opinio affirmat, pro qua citant nonnulli Nauar. cap. 25. num. 73. 76. & 77. ſed quoniam Nauar. obſcurè admodùm loquitur, & quidam non rectè illum intelligunt; ideò pro eius explicatione nota quòd Nauar. primò ſentit, clericum ob crimen notorium depoſitione dignum eſſe irregularem, ita num. 73. citato, & clariùs cap. 27. num. 248. Secundò ſentit clericum notoriè cõcubinarium, aut fornicarium eſſe ipſo iure ſuſpenſum, & irregularem, ſic nu. 77. citato, vbi dicit quòd ſi iſte poſt actam pœnitentiam celebret, peccat quidem, ſed non incurrit nouam irregularitatem (ſubintellige, quia per pœnitentiam ſublata eſt ſuſpenſio) manet tamen in antiqua irregularitate, quam peccatum notorium inducit; verum eſt, quòd in cap. 27. num. 154. videtur hoc temperare inſinuans, quòd ſolùm manet ſuſpenſus iſte; ita explicat illum P. Henrique lib. 13. de excommunicat. c. 36. & in gloſſ. litera, E, vbi optimam adducit rationem: nam ſi notoriè fornicarius maneret ſuſpenſus; & irregularis, eius pœna eſſet grauior, quàm pœna infecti crimine graui depoſitione digno, qui ſecundùm ipſum Nauarrum tantùm eſt irregularis. Et hæc dicta ſint pro intelligentia Nauarri.

Secunda opinio eſt, quòd clericus publicus peccator etiam delicto graui, & depoſitione digno, non eſt ipſo iure ſuſpenſus ſuſpenſione propriè dicta; ſic Couarr. Clement. ſi furioſus. p. 1. §. 1. num. 5. vbi allegat Henricum, Cardinalem, & Socinum; idem tenet P. Henrique ſup. & aliqui Magiſtri, quæ opinio probabilior eſt. Probatur, quia in iure non reperitur talis textus, ſed ſuſpenſio ipſo iure non eſt inducenda niſi in caſibus à iure expreſſis, ergo. Minorẽ docet Nauar. conſil. 71. de ſententia excommunicat. §. contrariam partem. vbi allegat gloſſ. in cap. finali. gloſſ. penult. de iure patronatus, & adducit rationem, quia ſcilicet ſuſpenſio ipſo iure eſt priuatio iuris, quod quis habet. Confirmatur: nam Concilium Tridentinum ſeſſ. 22. in Decreto de obſeruandis & vitandis in celebratione Miſſæ, iniungitur Epiſcopis ne permittant miniſtrare ſancto altari, aut ſacris intereſſe eum qui notoriè fuerit criminoſus; ex quo conſtat non eſſe ſuſpenſionem latam. Si obiicias cap. finale. de temporibus ordinationum? Reſpondeo, ibi non eſſe ſuſpenſionem latam, ſed ferendam; vel reſpondeo cum Couarru. ſup. quòd iſti ſolùm ſuſpenduntur

duntur quoad ſe, non quoad alios.

Si petas, quæ crimina ſint depoſitione digna, dicemus in quarta parte: Sed deſcendendo in particulari ad aliqua vitia.

DVBITATVR ſecundò, vtrùm clericus publicus & notorius fornicarius, aut concubinarius ſit ipſo iure ſuſpenſus.

Prima opinio dicit, eſſe quidem ſuſpẽſum ipſo iure, ſed non incurrere irregularitatem, quamuis celebret ante peractã pœnitentiam: *Nam hæc ſuſpenſio* (inquit) *non eſt inducta directè in pœnam delicti, ſed propter decorem & honeſtatem, ſi quidem ponderatur notorietas.* Hanc ſequitur Couarr. Clement. ſi furioſus. p. 1. §. 1. num. 5. & allegat pro ea Ioannem Andream, Speculatorem, Immolam, & alios.

Secunda opinio dicit, quòd eſt ſuſpenſus ipſo iure, & ſi celebrat ante peractam pœnitentiam, manet irregularis, ita quòd iſta ſuſpenſio ſolùm durat pro tempore quo clericus perſeuerat in tali delicto, vt patet ex can. ſi qui ſunt. 81. diſt. ibi, *Vſque dum pœniteant, & emendent.* vbi etiam gloſſa & ex cap. finali. de cohabitat. clericorum, ac mulierum, ibi, *Priùs quàm pœnituerint.* Hanc tenet expreſsè Nauarr. cap. 27. num. 154. Villadiego tracta. de irregularit. cap. 3. de ſuſpenſione. num. 14. Innocentius in cap. tanta. de exceſſibus Prælatorum & cap. cùm medicinalis. de ſententia excommunicat. in 6. & P. Henrique cap. 36. & aliqui Magiſtri. eandem tenent Panormit. Abulenſ. Rebuffus, Anton. Sylueſt. & alij relati à Couarr. neque ab ea diſcedit omninò ipſe Couarru. nam, licèt dicat quòd non auderet condemnare in iudicio tãquàm irregularem huiuſmodi clericum celebrantem ante actam pœnitentiam, dicit tamen quòd conſuleret illi, quòd à Romano Pontifice obtineret diſpenſationem; quam opinionem extendit ad clericum in minoribus. Nauarr. ca. 25. num. 76. & refert Archidiacon. Cardinalem, & Turrecremat.

Sit prima concluſio, ſtando in iure antiquo vera eſt ſecunda opinio. Dico, *ſtando in iure antiquo*, quia canones citati abrogati ſunt per contrariam conſuetudinem, vt inquit Soto d. 13. quæſt. 2. art. 9. circa finem. Gutierrez Canonic. quæſtion. cap. 1. num. 43. P. Henrique ſup. & Medina in Sum. 1. p. c. 11. §. 8. circa medium, vt latiùs dixi cap. 6. de excommunicatio. diſput. 2. dub. 5. vnde modò clerici concubinarij non ſunt ipſo iure ſuſpenſi. Et probatur efficaciter ex Tridentino, ſeſſ. 25. c. 14. de reformat. vbi loquens de clericis concubinariis, ait quòd præmiſſa monitione ſunt ſuſpẽdendi. Hinc ſequitur quòd licèt modò celebret etiam antè actam pœnitentiam, non fit irregularis.

Secunda concluſio, ſi clerici concubinarij ſint Epiſcopi, & admoniti à Synodo Prouinciali non ſe emendauerunt ſunt ipſo facto ſuſpenſi: ſic habetur in Tridẽtino, dicto cap. 14. in fine. & cùm hæc ſuſpenſio ponatur abſolutè, intelligitur à iuriſdictione ſpirituali, à collatione beneficij & electione; ita P. Henrique ſup. ex doctrina Syluestri ver. ſuſpenſio. quæſt. 5. iuxta finem. Et ſuppono quòd etiam manet ſuſpenſus ab ordine, iuxta dicta diſp. 2. dub. 1. concl. 5. quod etiam colligitur ex Nauarr. in alio ſimili de interdicto. ca. 27. num. 170. idem etiam colligo ex Armil. ver. ſuſpenſio. num. 4. & ex doctrina Panormit. cap. cùm dilectus. de conſuetudine. num. 10. vbi ſic ait, ergo ſuſpẽdendo te ab officio, videor te ſuſpendere nedum ab ordine, ſed ab omni officio clericali, quod etiam ſequitur Tabiena ver. ſuſpenſio. num. 4. circa finem.

DVBITATVR tertiò, vtrùm clericus ſodomita ſit ipſo iure ſuſpenſus ſuſpẽſione propria, ita vt ſi durante ſuſpenſione celebret, fiat irregularis?

Prima opinio affirmat etiam loquendo de ſodomita occulto; ſic Couarru. §. citato. num. 6. & allegat multos Doctores, quamuis fateatur nullum eſſe textum in iure pro hac ſententia. Contra hanc opinionem quantùm ad ſodomitam occultum, citatur Nauar. cap. 27. nú. 249. ſed ibi nè verbum quidem de ſuſpenſione, ſolùm ait, quòd ſodomita occultus non eſt

irre-

irregularis.

Secunda opinio cuiuſdam viri doctiſſimi eſt, quòd licèt ſodomita occultus non ſit ſuſpenſus; at verò ſodomita notorius eſt ſuſpenſus ſecundùm ius antiquum, ſicut notorius concubinarius: facit enim idem iudicium de ſodomita notorio, & de notorio concubinario, quia vtrumque eſt vitium luxuriæ; concedit tamen hæc opinio quòd per contrariam conſuetudinem eſt abrogata hæc ſuſpenſio, iuxta dicta in 1. concl. dubij præcedentis. His opinionibus omiſſis

Mihi videtur quòd clericus ſodomita nec occultus nec notorius non eſt ipſo iure ſuſpenſus etiam ſtando in iure antiquo; de occulto probo, quia nullus eſt textus de hoc, vt fatetur ipſe Couarru. ſed ſuſpenſio ipſo iure non eſt inducenda niſi in caſibus à iure expreſſis, vt vidimus dub. 1. ergo.

De notorio probo eadem ratione, & hæc opinio videtur eſſe P. Henrique cap. 36. & Clari. lib. 14. cap. 5. num. 1. litera F. Sed obiicies, quòd textus, qui loquuntur de notorio concubinario, etiam intelliguntur de notorio ſodomita; nego: nam *aliæ pœnæ* ſunt in iure pro hoc vitio nefando, quas refert Couarru. ſuprà, ſcilicet quòd eſt infamis, quòd non poteſt teſtari, quòd eſt ipſo iure priuatus dominio ſuorum bonorum, & punitur pœna ignis. Vtrùm verò ſodomita ſit irregularis, dicemus in materia de irregularitate. Et hæc de primo caſu.

Secundus caſus eſt, quando aliquis initiatur ſacris ſine patrimonio, cũ pacto non petendi ab Epiſcopo victum, & qui ordinatur per præſentationem alicuius patroni ad aliquod beneficium cum pactọ nihil petendi ab ipſo patrono; ſic habetur c. penult. de ſimonia. Nota quòd bona patrimonialia ad quorum titulum ordinatus eſt, gaudent priuilegio bonorum Eccleſiæ Nau. conſ. 12. de cenſibus.

Circa hunc caſum eſt primò aduertendum, profeſſionem, ad cuius titulum ordinatur Religioſus, habere vicem beneficij regularis; ita P. Henrique cap. 37. n. 1. & in gloſſa litera C, vbi allegat Hoſtienſ. Panormit. & alios.

Secundò eſt aduertendum, quòd ad minores ordines non requiritur titulus patrimonij, nec beneficij; ita Nau. lib. 1. conſ. Conſil. 14. de tẽporibus ordinationum. num. 1. Et probatur, ex cap. per tuas, el 3. de ſimonia, ibi, *vellet in Subdiaconum ordinari*. & cap. tuis. de præbendis. ibi, *in Diaconum, vel presbyterum*. & cap. cum ſecundùm Apoſtolum, eodem titul. ibi, *ſubdiaconum*. & denique in Tridentino ſeſſ. 21. cap. 2. de reformatio. ſolùm prohibetur ordinari ſacris ſine titulo. His poſitis

Dvbitatvr quartò in ordine vtrùm qui ordinatur ſine patrimonio, ſit ipſo iure ſuſpenſus.

Pro explicatione ſuppone, dupliciter poſſe aliquem ordinari ſine patrimonio. Primo modo, faciẽdo pactũ cũ Epiſcopo ordinante, vel cum Patrono præſentante ad aliquod beneficium, quòd non petet ab eo alimenta, ita vt hoc pactum fiat ante ipſam ordinationem. Secundo modo poteſt ordinari abſolutè ſine patrimonio, nullum faciendo pactum.

Prima concluſio, qui ſacris initiatur ſine patrimonio cum pacto inito ante ordinationem cum Epiſcopo, ſe non petiturum ab illo victum, vel cum præſentatore ad beneficium ſe nihil ab eo petiturum, ſi concedat illi beneficium ad cuius titulum ordinetur, eſt ſuſpenſus ipſo iure ab ordine ſic ſuſcepto, quandiu à ſede Apoſtolica non obtinuerit diſpenſationem; ita Nauar. cap. 27. num. 158. P. Henrique cap. 37. num. 1. & eſt textus c. penult. de ſimonia. in quo eſt quædam clauſula ſubobſcura; dicitur enim quòd Epiſcopus ordinans & præſentator manent ſuſpenſi per triennium; & dicit deinde quòd omnes tres ſuſpenſi manent, donec obtineant diſpenſationem à Papa: ſenſus legitimus eſt (vt conſtat ex rubrica eiuſdem textus) quòd duo primi ſolùm manent ſuſpenſi per triennium, niſi fortè

anteà obtinuerit diſpenſationem, ordinatus verò perpetuò manet ſuſpenſus, donec obtineat diſpenſationem.

Secunda concluſio, qui ordinatur ſine patrimonio, nullum faciendo pactum cũ aliqua perſona, non incurrit ſuſpenſionem; ita colligitur clarè ex P. Henrique, ſuprà, num. 2. & tenet Nauar. lib. 1. Conſil. conſil. 1. de conſtitutionibus. ad quæ. 16. & tit. de temporibus ordinationum. conſil. 14. num. 13. & conſil. 47. num. 1. Eandem tenent aliqui Magiſtri. Si oppones cap. neminem. & cap. Sanctorum. 70. diſt. vbi definitur, ſuſpenſum eſſe qui ordinatur ſine titulo beneficij, vel patrimonij. Reſpondeo cum Nauar. & Henrique locis citatis, hanc pœnam ſublatam eſſe per Innocentium III. cap. cùm ſecundùm Apoſtolum. de præbendis. vbi ſolùm decernitur quòd ordinans, vel eius ſucceſſor alat ordinatum, donec habeat eccleſiaſticum beneficium, quod intelligendum eſt, quando non eſt præſentatus ab aliquo patrono: tunc enim ab eo eſt alendus, vt patet ex ipſo textu, & ex Panormitan. ibidem.

Quòd ſi rurſus opponas Concil. Trident. ſeſſ. 21. cap. 2. de reformatio. in fine. vbi innouat pœnas antiquorum canonum, ergo innouantur dicta capita neminem. & ſanctorum; Reſpondeo, quòd Concilium ibi ſolùm loquitur quando fiunt aliqua facta de nihil petendo, vt ampliùs explicabimus dubio ſequenti; at verò nos in ſecunda concluſione loquimur quando nullum eſt pactum, nec vlla deceptio, ſed ordinans rectè ſcit ordinatũ nullum habere titulum.

Denique ſi opponas motum proprium Sixti V. cõtra clericos malè promotos, qui incipit, ſãctũ & ſalutare, in §. nihilominùs. vbi ponit pœnam ſuſpenſionis ipſo iure contra clericos recipiẽtes ordines nõ ſeruatis certis conditionibus, inter quas vna eſt; quòd nullus ſecularis ordinetur ordine ſacro ſine titulo ſufficientis patrimonij, vel beneficij. Reſpondeo, quòd hæc pœna ſuſpenſionis, & aliæ contentæ in iſto §. nihilominùs. tantùm comprehendunt eos, qui ſacris ordinantur ſine dimiſſoriis, vel ante legitimam ætatem, vel extra tempora; & patet: nam Sixtus V. clarè videtur loqui de illis, de quibus loquutus eſt Pius II. in extrauag. cùm ex ſacrorum. & Pius V. in regula 22. Cancellariæ. Hi autem duo Pontifices tantùm loquuntur in iis tribus caſibus. Præterea: nam videtur incredibile quòd voluerit Sixtus V. imponere grauiſſimas pœnas in iſto. §. cõtentas contra eum qui non ſeruat interſtitia Concilij Tridentini, quæ ex conditionibus ab ipſo Pontifice requiſitis eſt vna. Præterea, cùm hæc extrauagans Sixti V. ſit pœnalis & exorbitans à iure communi; non eſt extendenda; & hæc explicatio placuit nonnullis Iuriſtis doctiſſimis de hac re à me conſultis.

Dvbitatvr quintò, quando aliquis ordinatur cum patrimonio ficto, vtrùm incurrat ſuſpenſionem. Verbi gratia, Petrus petit à Ioanne, quòd donet ei patrimonium, ad cuius titulum ordinetur, & promittit ei etiam cum iuramento quòd ante ordinationem retrò donabit illi tale patrimonium, & quòd non petet ab eo victum.

Prima opinio tenet, hunc incurrere ſuſpenſionem; ita Nau. c. 27. num. 158. Medin. in Sum. cap. 11. §. 8. & multi Theologi Complutenſes, & Iuriſtæ Salmanticenſes. Primum fundamentum huius opinionis eſt cap. per tuas, & cap. penult. de Simonia, & hoc eſt fundamentum Nauarri. Secundum fundamentum eſt cap. 2. de reformat. Concil. Trid. ſeſſ. 21. vbi dicitur, quòd quando aliquis ordinatur titulo patrimonij, inſpiciatur priùs verùm ſit verum patrimonium, & deinde ſubdit antiquorum Canonum pœnas ſuper his innouando, vbi videtur innouare cap. neminem. & cap. Sanctorum. 70. diſt. in quibus definitur eſſe ſuſpenſum qui ordinatur ſine beneficio vel patrimonio. Tertium fundamentum eſſe poteſt extrauagans Pij II. quæ incipit, cùm ex ſacrorum. vbi ſuſpenduntur ipſo facto qui ordinan-

tur

tur ſine literis dimiſſoriis, ſed Epiſcopus conferens huiuſmodi literas titulo patrimonij, non daret illas, ſi ſciret patrimonium eſſe fictũ, ergo iſtæ literæ ſunt ſubreptitię,& per conſequens cenſentur nullæ,& nullius effectus. Et in hoc etiam videtur fundare ſe Nauar.conſil.18.de temporibus ordinationum.

Secunda opinio dicit,hunc non incurrere ſuſpenſionem; ita P. Henrique c.37. num.2. & in gloſſ. litera G, refert pro ea multos, & graues Theologos,& Iuriſtas, quos ipſe conſuluit.

Sit prima concluſio, quamuis prima opinio ſit valdè probabilis; ſecunda tamen eſt probabilior; & ſupponendum eſt quòd in præſenti tantùm loquimur ſtando in iure communi: poteſt enim contingere quòd in aliqua diœceſi imponatur ſuſpenſio. Probaturconcluſio, quia nullus eſt text.in iure,nec conſtitutio Papalis continens talem ſuſpenſionem,vt patebit ex ſolutione argumentorum pro prima opinione. Vnde

Ad primum reſpondetur, quòd cap. per tuas. tantùm loquitur in beneficiario, qui ad titulum ſui beneficij Eccleſiaſtici præſentat aliquem ad ordines præcedente pacto non petendi ab eo aliquid fructuum pro ſuſtentatione, cap. penult. loquitur cum eodem beneficiario, & etiam cum Epiſcopo ordinante cum pacto,quòd ordinandus nihil petet ab eo pro ſuſtẽtatione. Ratio autem quare in huiuſmodi caſibus incurritur ſuſpenſio eſt, quia præſentatio, quam facit beneficiarius ad titulum ſui beneficij, eſt quid ſpirituale, remiſſio autem fructuum, quam facit ordinandus, eſt quid temporale; & ſimiliter pactum initum cum Epiſcopo de nihil petendo ab eo pro ſuſtentatione, eſt quid temporale, ordo autem eſt quid ſpirituale, vnde in iis caſibus interuenit aliquid ſimoniæ, cuius rei ſignum eſt, hos duos textus eſſe ſub titulo ſimoniæ,& hoc modo explicat gloſſa, dicto cap. penult.verbo, per triennium; & Antonius de Butrio dicto cap. per tuas. notab, 2. num. 4. imò Hoſtienſis ait dictum cap. penult.intelligi in clerico beneficiario, quiad titulum ſui beneficij præſentat alium ad ordines, quod non habet locum in laico præſentante ad titulum alicuius Eccleſiæ; ergo multò minùs habebit locum in laico præſentante ad titulum patrimonij: nam hîc nullus interuenit ſapor ſimoniæ;præterea, quia pœna non eſt extendenda de vno caſu ad alium, præcipuè quando eſt diuerſus.

Ad ſecundum reſpondetur cum P. Henrique ſup. num. 2. quòd Concilium tantùm intendit innouare pœnas in iure poſitas; in iure autem ſolùm inuenitur pœna contra facientes pacta ſimoniaca; non verò contra facientes pacta, in quibus nihil interuenit ſimoniæ, innouare autem non eſt extendere pœnam de vno caſu ad alium. Pro quo facit cap. ex parte el 1. de priuileg. in fin.& melior text. cap. 92.eodem tit.

Ad tertium reſpondetur cum eodem P. Henrique, ſuprà, illam extrauagantem tantùm ſuſpendere eos, qui ordinantur ſine Reuerendis; at verò qui ordinatur ad titulum patrimonij etiam ficti, veras habet Reuerendas. Nec obſtat dicere quòd obtinuiſſe Reuerendas ex cauſa falſa eſt idem quod non obtinuiſſe illas; non, inquam, obſtat, primò quia ipſi Epiſcopo incumbit ſufficientem facere informationem quòd patrimonium eſt verum, vt ait Doctor Spino in Speculo teſtamentorum. gloſſa 18. num. 78. & colligitur ex Trident. loco citato, ibi, *eo quoque prius perſpecto patrimonium illud verè ab eis obtineri*. Secundò, nam ſi fictio patrimonij ſufficeret ad incurrendam illam ſuſpenſionem, etiam ſufficeret falſitas in probatione morum & generis.

Petis, vtrùm ſit valida renunciatio patrimonij, ad cuius titulum aliquis eſt ordinatus. Et ſuppono quòd ſit antequàm habeat beneficium, vel aliquid aliud vnde viuere poſſet. Nauar. cap. 27. nu. 158. & conſil. 16. de temporibus ordinationum,abſolutè dicit non valere, P. Henrique

rique num. 2. citato loquens de patrimonio ficto dicit non valere.

Si tamen ſecunda concluſio, ſi patrimonium erat verum, eius donatio non valet ipſo iure; probatur: nam Tridentinum c. 2. citato ait patrimonium huiuſmodi nullatenus poſſe donari abſque licentia Epiſcopi, & dictio, *nullatenus*, inducit nullitatem ipſo iure, iuxta gloſſam, celebrem Clement. 2. de ſequeſtrat. verbo, nullatenus. quam ſequitur Nauar. ſuprà; & P. Henrique lib. 13. de excommunicat. cap. 28. num. 3. & Couarr. cap. alma mater. p. 1. §. 11. num. 7. nota quòd ſi renunciet reſeruata ſibi penſione ſufficiente ad victum, valet renunciatio. ita Nau. lib. 3. Conſ. conſ. 23. de præbend.

Ex hac concluſione ſequitur, quòd qui ordinatus eſt ad titulũ veri & legitimi patrimonij, vel beneficij, quamuis ſecundùm ius antiquum non erat prohibitum illud renunciare, vel reſignare, nunc tamen prohibitum eſt per Tridentinum: verum eſt, quòd qui oppoſitum fecerit, quamuis peccabit, non tamen incurret ſuſpenſionem; ita P. Henrique c. 37. citato n. 2. in fine. Vnde donatio patris filio ad cuius titulum eſt ordinatus, poterit à patre reuocari. Vide Azeued. lib. 5. recop. titulo 6. leg. 7.

Tertia concluſio, ſi patrimonium erat fictum, retrodonatio valet in foro conſcientiæ. Hæc eſt expreſsè contra Patrem Henrique num. 2. citato. Sed eam tenent aliqui Magiſtri; & probatur primò: nam Concilium ſolùm loquitur quando patrimonium erat verum, vt patet ex contextu. Secundò: nam quòd fictè donans huiuſmodi patrimonium priuetur illo, eſt pœna, vt ſtatim dicemus, ergo non eſt priuandus ante ſententiam, iuxta dicta in materia de legibus, tractando de lege pœnali, imò credo quòd ordinatus tenetur in conſcientia retrodonare patrimonium; ſic aliqui viri docti; & probatur: nam hoc patrimonium reuerà non eſt ſuum, ſed donatoris, & non poteſt authoritate propria punire ipſum donatorem; & hoc intelligo niſi velit agere coram Iudice. Dixi, *in foro conſcientiæ*: nam in foro exteriori reſcindetur retrodonatio in pœnam donatoris, qui voluit decipere Eccleſiam & Epiſcopum.

Ex dictis ſequitur primò, quòd qui ad titulum patrimonij ordinatus eſt ſubdiaconatu, & poſteà renunciauit illud, & fecit ſe ordinari reliquis ordinibus, non incurrit ſuſpenſionem, quod etiam ipſe Nauar. concedit conſil. 16. de temporibus ordinationum.

Secundò ſequitur, quòd à fortiori non incurrit ſuſpenſionem ille, qui ordinatus eſt ad titulum patrimonij, quod mentitus eſt eſſe ſufficiens, quamuis Naua. Conſil. 18. eodem tit. in fine, clarè videatur docere contrarium.

Tertiò ſequitur, quòd à fortiori non incurrit ſuſpenſionem qui ordinatus eſt ad titulum veri patrimonij, quamuis aliàs deberet tantundem, quantùm valebat ipſum patrimonium, quam reſolutionem etiam tenet Nauar. conſil. 13. eodem tit. in caſu, quòd iſta debita fuerint contracta poſt patrimonium acquiſitum, probat optimè quia huiuſmodi debita non poſſunt ſolui de tali patrimonio, ſi quidem ſecundùm Concilium non poteſt alienari, niſi ordinatus habeat beneficium, vel aliquid aliud vnde viuat.

Quartò ſequitur à fortiori, non incurrere ſuſpenſionem eum, qui ordinatus eſt ad titulum patrimonij in bonis mobilibus, vt ipſe Nauarr. concedit conſil. 29. eodem titulo. Et ibi ait quòd ſecundùm mentem concilij patrimonium debet eſſe in bonis immobilibus.

Quintò ſequitur, quòd à fortiori non incurrit ſuſpenſionem qui ordinatus eſt ad titulum beneficij legitimè quidem obtenti, ſed nondum poſſeſſi, vt ipſe Nauar. concedit conſil. 15. eodem titulo.

DVBITATVR ſextò, quando aliquis eſt ordinatus ſub diaconatu ſine vllo patrimonio, vtrùm licitè poſſit aſcendere ad ſuperiores ordines?

Prima opinio affirmat; hanc tenuerũt in

in Hiſpania nonnulli conſulti Iuriſtæ; argumentum eorum erat, quòd poſtquàm habet ſacrum ordinem Subdiaconatus, nō decet vile aliquod officium exercere; hæc autem opinio, vt dicunt aliqui Magiſtri, non videtur ſecura in conſcientia. Vnde ſit

Secunda opinio vera & omninò tenenda; quòd non poteſt ſine diſpenſatione Epiſcopi; ita P. Henrique cap. 37. num. 2. circa finem & alij. Probatur, patrimonium non ſolùm requiritur pro ſubdiaconatu, ſed etiam, imò magis, pro diaconatu & ſacerdotio, ſed nunc non habet magis patrimonium, quàm habebat anteà, ergo. Dixi, *ſine diſpenſatione Epiſcopi*; nam Epiſcopus bene poteſt in hoc caſu diſpenſare, vt iſte aſcendat ad ſuperiores ordines; ſic P. Henrique, & aliqui viri docti. Probatur argumento facto pro prima opinione: hoc enim probat, & nihil aliud, ac per conſequens manet ſolutum.

Vtrùm verò in aliquo caſu poſſit Epiſcopus diſpenſare, vt aliquis à principio ordinetur ſacris ſine patrimonio? Reſpondetur, quòd in caſu raro poteſt, vt ſi ſit vir doctus collegio, & gradu inſignis; ita P. Henrique ſuprà: de hoc enim certum eſt, quòd conſequetur Cathedram, vel præbendam, aut beneficium, & per conſequens nulla eſt ſuſpicio quòd mendicabit. Et hæc de ſecundo caſu.

Tertius caſus eſt, quando aliquis ordinatur ordine ſacro extra tempora à iure ſtatuto, vel ante legitimam ætatem, vel abſque literis dimiſſoriis, quas Reuerendas vocant.

Et hoc ſit DVBIVM ſeptimum, quia caſus hic lōgiorem exigit diſputationem.

Pro cuius explicatione ſupponendum eſt primò, quòd ad minores ordines non requiruntur tempora, requiritur tamen quòd ſit dies Dominica, vel dies feſtus; text. eſt cap. de eo, de temporibus ordinationum: prima autem tonſura quolibet die anni dari poteſt; ſic Armil. ver ordo. num. 7. & Bernardus Diaz in ſua practica. cap. 26. litera A.

Secundò ſupponendum eſt, quòd aliter loquendum eſſet in hoc caſu ſecundùm ius antiquum, quàm ſecundùm nouum: nam ſtando in iure antiquo ſatis cōtrouerſum eſt, vtrùm qui ordinatur ſacris extra tempora, eſſet ipſo iure ſuſpenſus, vel ſuſpendēdus? Angelus enim verbo, irregularitas. nu. 35. Syluest. eodem ver. n. 12. Tabien. eodem verbo, 4. num. 7. qu. 6. dicunt eſſe ſuſpenſum ipſo iure; idem tenet Panormit. cap. 2. de temporibus ordinatio. vbi ait quòd iſte non recipit ordinis executionem, & eſt deponendus. Innocent, autem & Hoſtienſis citati ab Angelo, & Syluest. dicunt quòd eſt ſuſpendendus, quam ſententiam ſequuntur aliqui viri docti, & hæc videtur mihi probabilior: nam text. in quibus prima opinio poſſet fundari cum apparentia (qui ſunt quatuor) non habent difficilem ſolutionem. Primus eſt cap. cùm quidam de temporibus ordinatio. qui eſt Vrbani III. ſed ibi ſolùm dicitur, *à ſuſceptis ordinibus reddere debes expertes*; quæ verba clarè ſignificant ſuſpenſionem ferendam. Secundus eſt cap. ſecundum, eodem tit. quod eſt Alexandri III. ſed ibi ſolùm habetur quòd non permittatur miniſtrare; quæ verba commodè explicantur de ſuſpenſione ferenda, & cùm ſit pœna, in dubio mitiùs eſt interpretanda, præcipuè cùm Vrbanus III. qui fuit 25. annis poſt Alexandrum, clarè ponat ſuſpenſionem ferendam, & in dubio non eſt præſumenda legum correctio. Tertius eſt cap. conſultationi, vbi dicitur cuidam Archiepiſcopo quòd ordinatos extra tempora, præmiſſa competenti pœnitentia poſſent permittere in ſuſceptis ordinibus miniſtrare; vbi videtur præſupponi quòd ſunt ipſo facto ſuſpenſi, aliàs enim nulla indigeret abſolutione. Reſpondetur, quòd cùm in duobus textibus citatis ſolùm ponatur expreſsè ſuſpenſio ferenda; & in hoc cap. Conſultationi, non ponatur expreſsè ſuſpenſio ipſo iure, ſenſus huius c. eſt, quòd cùm ordinatos extra tempora poſſit Epiſcopus, & debeat ſuſpendere, eos iam

ſuſpenſos per ſententiam poterit præmiſ-ſa pœnitentia abſoluere, vt miniſtrent. Quartus textus eſt in cap. literas. eodem tit. vbi facilè reſpondetur, quòd ſuſpenſio ibi poſita non eſt, quia ille de quo ibi eſt ſermo ſit ordinatus extra tempora, ſed quia ſuſcepit duos ordines ſacros in eodem die: cùm enim ille in veſpera Sabbati ordinatus ſit in diaconum, & continuato ieiunio manè Dominicæ ſequentis ſit ordinatus in presbyterum, fictione iuris præſumit Pontifex illum in eodem die ſuſcepiſſe duos ordines ſacros: nam mane Dominicæ, & veſpere Sabbati præcedentis ad eundem diem referuntur. Et hæc dicta ſunt loquendo ſecundùm ius antiquum.

Loquendo autem ſecundùm nouum ceſſat controuerſia: nam Pius II. in quadam extrauaganti, quæ incipit, cùm ex ſacrorum. ſuſpendit ipſo iure eos qui ſacris ordinantur extra tempora à iure ſtatuta, vel ante legitimam ætatem, vel abſque literis dimiſſoriis; & facit irregularem ordine vtentem; quam extrauagantem nunquàm typis excuſam refert Naua. c.27. num. 154. Couarru. Clement. ſi furioſus. p. 1. §. 1. num. 4. & alij; & integram refert Bernardus Diaz in ſua Pract. cap. 26. eamque confirmauit Pius V. in ſuis ſanctionibus Apoſtolicis, ſanctione 22. vt refert Cordub. in Sum. quæſt. 114. & habetur in Regula 22. Cancellariæ, quæ ponuntur ad finem voluminis propriorum motuum; eam etiam refert, & confirmare videtur Sixtus V. in extrauaganti, contra clericos malè promotos, quæ incipit, Sanctum & Salutare, verſiculo, & nihilominùs. Hæc autem extrauagans declaranda eſt primò in generali, ſecundò in particulari, quantùm ad tres partes quas includit.

Pro intelligētia igitur in generali ſupponendum eſt quartò quòd ad incurrendam hanc ſuſpenſionem requiritur dolus: nam verbum, *præſumpſerint*, requirit dolum, vt oſtendimus cap. 5. de excommunicat. diſput. 5. dub. 9. itaque contingetaliquem peccare ex ignorantia culpabili, & quòd non incurrat hanc ſuſpenſionem, & quamuis de hoc fuerim aliquando dubius propter ipſum contextum: dicit enim Pius II. qui extra tempora, vel ante ætatem, vel ſine literis dimiſſoriis ad aliquem ex ſacris ordinibus ſe fecerint promoueri, à ſuorum ordinum executione ipſo iure ſuſpenſi ſint, & ſi huiuſmodi ſuſpenſione durante in eiſdem ordinibus celebrare præſumpſerint, eo ipſo irregularitatem incurrant; ex quo videtur conſtare quòd verbum, *præſumpſerint* non cadit ſupra receptionem ordinū, ſed ſuprà vſum ordinis; vnde Nauar. in repetit. cap. accepta de reſtitut. ſpoliatorum. oppoſit. 8. n. 35. in fine. explicās hanc extrauagantem, ait in imponenda pœna ſuſpenſionis non ponderatur præſumptio, in imponenda verò irregularitate ſic; quamuis, inquam, fuerim aliquando dubius; nunc autem cum reſolutione dico requiri dolum; ita Nauar. cap. 27. num 154. conſil. 3. de ætate & qualitate ordinandorum. conſil. 2. de filiis presbyterorum, & 2. p. Conſiliorum in additione libri primi, tit. de temporibus ordinationum; conſil. 59. & P. Henrique cap. 38. num. 1. in fine. & in gloſſ. litera E, & Bernard. Diaz in ſua practica. cap. 26. litera C, verſiculo primo quòd eius; & quamuis hi authores, præcipuè Nauarr. & P. Henrique, ſolùm videantur eximere à ſuſpenſione ordinatū ignorantia inuincibili, tamen cùm expreſsè affirmet quòd hæc ſuſpenſio ſolùm comprehendit præſumentes, & quòd requirit dolum, ſequitur apertè quòd ſecundùm mentem eorum non comprehendit ignorantem ignorantia culpabili, dummodò non ſit affectata, vt patet ex authoribus citatis dub. 9. de excommunicat. iam citato: præctereà, nam à dolo quæcunque ignorantia etiam craſſa excuſat, vt docet ipſe Nauar. cap. 27. num. 141. Secundò, probo requiri dolum: nam fieri poteſt quòd explicatio Nauarri fuerit in cauſa quòd hæc extrauagans fuerit ſic intellecta & practicata: ipſe enim eſt qui eam publicauit

cauit

cauit Salmanticæ, vt teſtatur conſi. 14. de temporibus ordinationum. Tertiò: nam dici poteſt quòd verbum *præſumpſerint*, comprehendit ſuſceptionem ordinum,& celebrationem,& ita Bernard. Diaz ponderat hoc verbum, bis ſcilicet ad incurrendam ſuſpenſionem, & etiam irregularitatem; & quamuis hoc non multùm faueat conſtructioni Grammaticali,fauet tamen breuitati quæ ſolet eſſe in vſu in literis Pontificiis,& cùm ſit pœna mitior, interpretatio eſt facienda; & hanc ſententiam tenent aliqui viri docti, qui expreſsè dicunt, quòd ignorantia culpabilis ſi non æquiualeat præſumptioni, excuſabit à ſuſpenſione.

Quintò notandum eſt, quòd licèt aliquis incurrerit hanc ſuſpenſionem, quia ordinatus eſt cum dolo,tamé ſi poſteà facta pœnitentia celebret credens id ſibi licere non incurrit irregularitatem: nam etiam ad hoc requiritur dolus, ita Nau. c. 27.num.156. & in cap.accepta, loco citato, imò longè certius eſt de irregularitate, quàm de ſuſpenſione, nam verbum, *præſumpſerint*, abſque vlla controuerſia cadit ſuper irregularitatem, vt patet ex verbis *ipſius* extrauag.iam citatis.

Sextò notandum eſt, quòd ordinatus ordine ſacro contra tenorem huius extrauag. ſolùm manet ſuſpenſus ab ordine ſic ſuſcepto; ita videtur clarè tenere P.Henrique c.33.nu.1.vbi generaliter ait,quòd fit ſuſpenſus ab vſu ſacri ordinis ſic ſuſcepti: nec obſtat doctrina Nauarr.conſil. 71. de excommunicatio.quam ſequitur Emanuel.in Summa, ca.162.de irregularitate, dicentis eum qui ante legitimam ætatem ordinatus eſt presbyter nõ poſſe exercere actum alicui ſacro ordini deputatum, non inquam obſtat, quia Nauar. tenet iſtum presbyterum incurrere irregularitatem, & in hac fundat ſuam ſententiam; ego tamen oppoſitum teneo 1.not. 11. Et primo in generali probo ex ipſa extrauag. in illis verbis; *Et ſi huiuſmodi ſuſpenſione durante in eiſdem ordinibus celebrare præſumpſerint, irregularitatem incurrant.* Secundò in particulari probo de ordine ſuſcepto ante legitimam ætatem: nam in c. vel non es compos de temporibus ordinationum. Quidam ante legitimam ætatem factus diaconus ſuſpenditur,à diaconatu; & à iure antiquo non eſt recedendum, niſi quatenus continetur in nouo. De ordinato extra tempora probo ex gloſſa c. conſultationi, de temporibus ordinatio. ibid. *interdicitur ei executio ordinis ſic ſuſcepti.* Denique de ordinato abſque dimiſſoriis probatur ex Trident. ſeſſ.14.cap.2.de reformatione, vbi de ordinato ab Epiſcopo titulari ſine licentia proprij Epiſcopi, ait, *taliter promotus ab executione ordinum ſic ſuſceptorum: donec ſuo Prælato viſum fuerit, ipſo iure ſit ſuſpenſus*; & intelligo quòd conſequenter manet ſuſpenſus ab ordine ſuperiori etiam ritè ſuſcepto, non tamen ab inferiori, iuxta dicta diſput.2.dub.1.concl.9. & hæc dicta ſint ſtando in iure communi, & in extrauag. Pij. II.

Cæterùm ſtando in extrauaganti Sixti V. maior eſt difficultas vtrùm clerici promoti extra tempora, vel ante legitimam ætatem, vel abſque dimiſſoriis maneant ſuſpenſi ab omnibus ordinibus etiã ritè ſuſceptis: nam in illo verſiculo,& nihilominùs, dicit eoſdem clericos poſthac malè promotos ab executione,miniſterio & exercitio ordinum ſuſceptorum, & ab omni ſpe,& facultate aſcendendi ad alios ſuperiores perpetuò ſuſpenſos declaramus:hoc tamen non obſtante indico probabiliter poſſe defendi, quòd tantùm ſuſpendit ab ordine ſic ſuſcepto,ſiquidem refert extrauagantem Pij II. & per conſequens tantùm videtur loqui de illa ſuſpenſione, de qua loquutus eſt Pius II.

Septimo notandum eſt, quòd ab hac ſuſpenſione poterat Epiſcopus abſoluere, ita Syluest.ver. ſuſpenſio. num.8. dicto 5. Probatur, quia non eſt reſeruata Papæ: nam reſeruatio poſita in illis verbis, *Etſi in eiſdem ordinibus miniſtrauerit, fit irregularis, cum quo ſolus Papa diſpenſat*, non eſt referenda ad ſuſpenſionem,ſed ad irregu-

laritatem, not. quod hæc verba non ſunt Pij II. ſed Nauarri. Cæterùm modò poſt Sixtum V. ſolus Papa poteſt abſoluere, quia ipſi ſoli reſeruauit eam, & derogauit omnibus priuilegiis, & Bullæ cruciatæ, & concilio Trident. Videatur modò motus proprius qui editus eſt à Clemente VIII. in quo benigniſſimè moderatus eſt Sanctiſſimus Pontifex prædictus motus Sixti V.

Octauò notandum eſt, quòd qui modò excuſatur ab hac ſuſpenſione propter ignorantiam, iuxta dicta ſuprà, quamuis celebret, non incurret irregularitatem. Probatur tum ratione generali, tum etiá quia Pius II. dicit. *Etſi hac ſuſpenſione durante celebrent, irregularitatem incurrent.*

Petis, quare in hac extrauag. dicitur quòd ſi miniſtrauerint in ordinibus ſic ſuſceptis fiant irregulares: nam eo ipſo quòd ſuſpenſus miniſtret in ordinibus, fit irregularis: Reſpondeo, huiuſmodi clauſulam non eſſe ſuperfluam; primò, quia nonnulli quamuis concedant ordinatum ante ætatem eſſe ipſo iure ſuſpenſum ſecundùm ius antiquum, dicunt tamen non incurrere irregularitatem, vt videre eſt apud Couarru. Clem ſi furioſus. p. 1. §. 1. num. 4. & Bernard. Diaz cap. 26. citato, verſiculo, is verò. Probant, quia talis ſuſpenſio non eſt impoſita propter crimen, ſed propter defectum. Secundò, quia non nulli Doctores tenent quòd licet ſuſpenſus à iudice, ſi celebret, fit irregularis, non tamen ſuſpenſus à Canone, de quo infrà dicendum eſt in materia de irregularitate; & hæc ſufficiant de explicatione extrauag. Pij II. in generali.

Iam ſigillatim explicandæ ſunt tres partes, quas continet; & quidem de prima, ſcilicet de ordinato extra tempora nihil occurrit dicendum, præter id quòd diximus, ſcilicet quòd iure antiquo non erat ſuſpenſus ipſo iure. Videte aliqua apud Bernardum Diaz cap. 26. citato, litera A.

11 De ſecunda, ſcilicet de ordinato ante legitimam ætatem notandum eſt nonò, quòd ſtando in iure antiquo non erat ſuſpenſus ipſo iure, ſed ſuſpendendus; ita Nauar. in cap. accepta, ſuprà nu. 34. & in Sum. cap. 27. num. 155. Couarru. Clement. citata p. 1. §. 1. num. 8. vbi citat alios; idem tenet Bernardus Diaz cap. 26. in princ. Præterea, ſtando in iure antiquo hæc ſuſpenſio etiam poſt ſententiam tantùm durabat vſque ad legitimam ætatem; ſic nonnulli, vt refert P. Henrique cap. 38. num. 1. & gloſſa litera E; & conſtat ex textu, ibi, *vſque ad ætatem legitimam*: vnde ea impleta non erat neceſſaria abſolutio; at verò ſuſpenſio Pij II. durat etiam poſt legitimam ætatem, & indiget abſolutione, quia imponitur ſimpliciter abſque vlla temporis limitatione, ita P. Henrique ſuprà, vbi citat alios.

Notandum eſt decimò, quòd ordinatus ante legitimam ætatem non poteſt ante illam exercere ordinem ſic ſuſceptum, niſi Papa diſpenſet; ita gloſſa Clem. generalem, de ætate & qualitate ordinandorum, verbo, generalem. Couarru. Clement. ſi furioſus, loco citato, Tabien. ver. ordo nu. 17. Additionator ad Bernardum Diaz cap. 26. citato. litera B. verſiculo; is verò. Medina in Sum. §. 8. circa finem, & hoc habet verum quamuis ſit abſolutus à ſuſpenſione, vt expreſsè tenet Medina & P. Henrique cap. 35. num. 4. ſi dicas, quid ergo operatur abſolutio ab hac ſuſpenſione data ante legitimam ætatem. Reſpondeo, operatur duo; primò, quòd impleta ætate ſtatim poſſit exercere illum ordinem; ſecundò, quòd ſi exerceat ante ætatem, quamuis peccet mortaliter, non incurret irregularitatem.

Notandum vndecimò, quòd in hac materia annus incœptus habetur pro cõpleto, verbi gratia, ingreſſus in 25. annum poteſt ordinari in presbyterum; ita Nau. c. 25. num. 116. §. ad nonum quæſitum, vbi id bene probat, & conſil. 6. de ætate & qualit. ordinandorum. idem tenet P. Henrique cap. 38. num. 2. vbi citat alios, & teſtatur eſſe praxim Epiſcoporum, & libro 10. de ſacram. ordinis c. 19. num. 2.

Petis,

Petis, vtrùm qui ante legitimam ætatem ordinatur ſacerdotio, fiat etiam irregularis, ſiquidem in ipſa ordinatione cõſecrat ſimul cum Epiſcopo. Medina in Sum. §. 8. circa finem tenet partem negatiuam, & videtur clarè de mente Syluest. ver. irregularitas. q. 13. §. 2. in alio ſimili, dicit enim quòd ſi Epiſcopus tulit ſententiam excõmunicationis contra celebrantem in aliqua capella, celebrans ibi prima vice nõeſt irregularis ſed excõmunicatus, ſecũda autẽ vice erit irregularis, & allegat Archidiaconum, oppoſitum tenet in terminis Additionator ad Bernardum Diaz. c. 26. litera E, verſiculo, ſed verius contrarium, & Nauar. conſil. 61. de Simonia, ad 6. quæſtio. Idem tenet generaliter de eo qui incurrit excommunicationem in ipſa ſuſceptione ordinis, & vt patet ex cap. 1. de eo qui furtiuè ordinem ſuſcepit, ab ipſo allegato loquitur in quocunq; ordine facto. Pro reſolutione notãdum eſt, quòd ſuſpenſus non manet irregularis ex eo ſolùm quòd recipiat ordines, ſed requiritur quòd adminiſtret in ordine, vt dicemus in materia de irregularitate. Quo poſito,

Dico primò, licèt aliquis incurrat excommunicationem in ipſa ſuſceptione *ordinis*, vt ſi committat ibi ſimoniam, nõ incurrit irregularitatem, niſi miniſtret, vt ſi cantat ibi Epiſtolam, vel Euangelium. Hoc eſt contra Nauarr. ſed probo argumento efficaci; iſte priùs recipit ordines quàm incurrat excommunicationem, ſed ad hoc quòd incurrat irregularitatem, requiritur quòd exiſtens excommunicatus recipiat ordines, ergo implicat quòd in eadem receptione ordinis incurrat excõmunicationem & irregularitatem. Confirmatur: nam licèt communicans cum excommunicato in crimine propter quod eſt excommunicatus incurrat eandem excommunicationem, non tamen incurrit eam, niſi communicet poſtquàm principalis iam eſt excommunicatus, vt dixi c. 6. de excommunicatione diſp. 10. dub. 3. & quamuis Nau. conetur ſoluere hoc argumentũ, tamen eius ſolutio non ſatisfacit.

Dico ſecundò, ſi aliquis contra tenorẽ huius extrauag. ordinetur ſubdiaconatu, vel diaconatu, & ibi canat Epiſtolam vel Euangeliũ, incurrit irregularitatem, quia iſti actus ſunt diuerſi, & poſtquàm per primum incurrit ſuſpenſionem miniſtrat ſolemniter, & hoc à fortiori confirmant textus, rationes, & authores allegati à Nauarro. Maior difficultas eſt de eo qui contra tenorem huius extrauagantis ordinatur in presbyterum.

Dico tertiò, quòd nec iſte incurrit irregularitatem. Probatur primò, quia non celebrat, ſed concelebrat, ſecundò, nam iſte actus moraliter cenſetur vnus & idem cum actu receptionis presbyterij; tertiò: nam ordo presbyteratus non eſt omninò completus, donec detur poteſtas ad abſoluendum; hæc autem datur poſt conſecrationem; & non dicitur factum illud, ex quo aliquid ſupereſt ad agendum. l. final. C. de iis quibus vt indignis. ex quo deducitur optima confirmatio, ſcilicet quòd ſuſpenſio non eſt completè incurſa, ſed eſt veluti in fieri: nam ſuſpenſio impoſita contra aliquem actum non incurritur, donec ſequatur effectus, & actus ſit completus, iuxta dicta cap. 5. de excommunicatione diſp. 3. dub. 5. & ad cap. 1. de eo qui furtiuè ordinem ſuſcepit (quod eſt fundamentum Nauarr.) Reſpondetur primò, quòd ibi nullum eſt verbum de irregularitate: ſecundò, quòd ibi voluit Pontifex in pœnam delicti punire illum priuatione vſus ordinum, non tamen dicit quòd ipſo facto incurrerit hanc pœnam: tertiò verò, & meliùs, quòd ibi ſolùm incurritur irregularitas propter furtiuam ordinis ſuſceptionem, vt latiùs dixi in materia de irregul. diſp. 9. ſect. 1. dub. 1. conc. 2.

De tertia denique parte, ſcilicet de ordinato abſque dimiſſoriis, videte Additionatorem ad Bernardum Diaz. cap. 26. verſiculo, ſine licentia ſui Præſulis, & P. Henrique lib. 10. de ſacramento ordinis cap. 22. & imprimis ſupponendum eſt, quòd etiam ad minores ordines requiritur licentia proprij Epiſcopi, vt patet ex

Trident.

Trident. ſeſſ.7.cap. 10. de reformatione, imò etiã requiritur ad primam tonſuram cap. fin. de temporibus ordinationum in 6.aliàs Epiſcopus eam cõferens ſuſpenſus erit per annum ab eius collatione eod.capite.

Secũdò ſupponendũ eſt,quòd qui ordinatur,minoribus ſine licẽtia proprij Epiſc. non eſt ipſo iure ſuſpenſus,ſed ſuſpendendus.cap.quod tranſlationem,de temporibus ordinationum. ibi. *interdicenda eſt ei ordinis executio*;ſic Panormit. eod. capit.9. num.2.Sylueſt.ver.irregularitas,num.11. Tabien.ver. ordo.3.num.1. Nauar.conſil. 48.de temporibus ordinat. & alij; & clarè patet ex Trident.ſeſſ.7.cap.10.de reform. vbi tantùm dicit, quòd nullo priuilegio clericali, præſertim in criminalibus, gaudeant, & extrauaganti Pij II.quæ tantùm loquitur de ordinibus ſacris. Sed eſt argumẽtum: nam qui ordinatur ſine licentia proprij Epiſcopi,ordinatio nõ eſt rata, nec recipit ordinis executionem.c.nullus alterius.90.q.2.cap. illud quoque 71.q.1. Reſpondetur cum Panormit. ſuprà & Bellamera dicto cap.quod tranſlationem. quòd iſte non habet executionem quoad ſe, ſicut dicitur de peccatore occulto.cap. fin. de cohabitat. clericorum & mulierũ; ſed quoad alios non eſt ſuſpenſus, vnde quãuis celebret, non erit irregularis, & hoc modo intelligo gloſſ. c. eos.de temporibus ordinat.in 6.verbo, dicentẽ quòd ordinatus ab alieno Epiſcopo eſt ſuſpenſus ipſo iure,ſed non illa ſuſpenſione quæ inducit irregularitatem, ſed ſuſpendendum illa,vt in cap.quod tranſlationem,& aduerte quòd hæc gloſſa iam non habet locum quoad ſacros ordines poſt extrauag. Pij II. vt patet ex dictis.

His poſitis dico primò, quòd ſtando in iure communi,reuerendæ poſſunt dari ab Epiſcopo, de cuius diœceſi eſt oriundus,qui vult ordinari,vel in cuius diœceſi beneficium obtinet Eccleſiaſticum, vel habet domicilium,ita Sylueſt.ver.ordo.3. num.3.& eſt text.cap. cùm nullus.de temporibus ordinat. in 6. dicitur autẽ oriundus, qui natus eſt ex parentibus habentibus ibi domicilium,non tamen ſi aderant ibi ratione itineris; ita Syleſt. ver. ciuitas.num.4.&P.Henrique,qui citant alios. Prætereà Officialis Epiſcopi, id eſt, Prouiſor,non poteſt eas dare, niſi expreſſè ſibi concedatur,dicto cap. cùm nullus. Vicarius autem generalis in ſpiritualibus Epiſcopi, ipſo in remotis agente poterit eas cõcedere. Archiepiſcopus etiam dum viſitat,non poterit eas concedere,ita Additionator ad Bernardum Diaz. ſuprà litera C, verſiculo, non tamen poterit, & dicit eſſe communem: habetur etiam ex Geminiano dicto cap.cùm nullus.num 5. Dixi,*ſtando in iure communi*: nam licèt ſecundùm ius commune Prælati religionũ non poſſunt eas concedere, dicto c. cùm nullus, vbi videte omninò Geminianum §.Religioſus, ex priuilegio tamẽ poſſunt, & quamuis P. Henrique, lib. 10. de ſacramento ordinis cap.23.num.4. dicat quòd ad maiores ordines non concedit reuerendas Prælatus,etiam Prouincialis,excepta religione ſocietatis Ieſu, ſed Epiſcopus in cuius diœceſi habent domicilium, cum conſenſu tamen Prælati regularis; Poſteà tamen lib. 13. de excommunicat. cap.40.nu.1.in gloſſ. lit. B. temperat hoc. Ego autem cum reſolutione dico, quòd Prælatus regularis poteſt ſuis Religioſis concedere, reuerendas, vt tenet expreſsè Nauarr.conſil.22.de temporibus ordinat. Nec obſtat Trident. ſeſſ.23. c.8. de reformatione dicens quòd debent dari ab ordinario: nam Prælatus Religioſorum eſt eorum Superior ordinarius,habens in eos iuriſdictionem ordinariam c. cùm ab Eccleſiarum Prælatis de officio ordinarij.Et ex hac ratione ſequitur, non eſſe neceſſarium priuilegium derogans huic capiti Concilij.

Dico ſecundò,capitulum ſede vacante non poteſt concedere Reuerendas niſi in duobus caſibus. Primus poſt annum à die vacationis; ſecundus quando quis ratione obtenti,vel obtinendi beneficij arctatus ſit ad ſacros ordines ſuſcipiendos, ſic

Trident.

Trident. ſeſſ. 7. ca. 10. de reformat. Collegium autem Cardinalium, etiam intra annum vacationis poſſunt concedere Reuerendas, quia Concilium non intendit limitare hanc iuri dictionem ſacræ congregationi Cardinalium; ita Bernard. Diaz, & P. Henrique lib. 10. de ſacramẽto ordinis. cap. 22. num. 3. ſed nota quòd licèt capitulum infra annum vacationis non poſſit concedere Reuerendas, poterit tamen dare literas teſtimoniales idoneitatis; ita Nauar. conſil. 19. de temporibus ordinat. n. 1.

Dico tertiò, Reuerendæ non expirant morte concedentis; ita Nauar. cap. placuit. de pœnit. d. 6. num. 35. Cardinal. Clement. finali. de electio. quæſt. 5. Additionator Bernard. Diaz ſup. litera B. verſicul. poſtquàm verò. P. Henrique cap. 22. citato, num. 3. vbi citat Didacum Perez, & alios. Et ratio eſt, quia gratia non expirat morte concedentis. cap. ſi ſuper gratia. de offic. delegati. in 6. vnde datæ à capitulo ſede vacante validæ ſunt etiam finita poteſtate capituli; ſic Additionator Bernard. Diaz, & citat Immolam.

Dico quartò, Reuerendæ conceſſæ ab Epiſcopo excommunicato etiam denunciato validæ ſunt ſecundùm Patrem Henrique lib. 13. ca. 8. num. 7. quia eſt quædam gratia, quæ valet ſine vſu iuriſdictionis: vtrùm verò valeant conceſſæ excommunicato denunciato? Reſpõdetur, quòd ſi concedantur ab inferiori Papæ, valent; ſic colligo ex Naua. conſil. 28. de excommunicatione ad 1. quæſtionem, vbi eleganter diſputat vtrùm gratiæ impetratæ per excommunicatum ab inferiori Papæ valeant? Et inclinat quòd valent, & quòd cap. 1. de reſcriptis, in 6. ſolùm habet locum ſaltem quoad forum conſcientiæ in reſcriptis & gratiis impetratis à Papa, & ego idem plenè iudico: nam appellatione reſcripti generaliter in iure prolati, ſolùm includitur Apoſtolicum, Imperiale, ſeu Regium, vt colligit ibidem Nauar. ex titulis de reſcriptis, & ex l. reſcripta. & l. quoties, & l. vltima. C. de precibus Imperat. offer.

Dico quintò, quòd in tribus caſibus poterit aliquis ordinari ab alieno Epiſcopo ſine dimiſſoriis proprij Epiſcopi. Primus eſt, quando proprius Epiſcopus eſt ſuſpẽſus, eò quòd ordinauit alienos, text. expreſſus cap. 2. de temporibus ordinat. in 6. ſed circa hunc caſum aliqua ſunt notanda. Primò hoc non habere locũ, quando proprius Epiſcopus eſt ſuſpenſus ob aliam cauſam; ſic gloſſ. verbo, taliter, & Geminia. & ait gloſſa ideò reſtrictam eſſe pœnam ad hunc caſum propter quandam æquitatem, quòd ſicut ipſe ordinauit clericos alienos ſine licentia ſuorum Epiſcoporum, ſic & ſui clerici ſine licentia eius ordinentur ab aliis. Secundò, nota hoc non habere locum in laicis, ſed tantùm in clericis, quia, vt inquit Geminianus, non poteſt cogere laicum tanta neceſſitas ſuſcipiẽdi ordines, ſicut clericum, vt promoueatur ad ſuperiores. Tertiò nota quòd debent ordinari ab Epiſcopis vicinis, quia per eos meliùs poterit ſciri de vita & moribus ordinandorum, poterunt etiam ordinari ab Archiepiſcopo, quia eſt vicinus; ita Geminian. Quartò nota quòd ad probandam hanc ſuſpenſionem non ſufficit dictum ordinandorum, ſed alia via eſt probanda; ita Geminian. non tamen requiritur præcisè quòd probetur per declarationem Metropolitani, vt vult Additionator Bernard. Diaz ſup. litera C, verſiculo tribus caſibus. Probo ex gloſſa dicto cap. 2. verbo, manifeſta. Secundus caſus eſt, quando interuenit ratihabitio proprij Epiſcopi, quod intelligo de ratihabitione de præterito vel de præſenti expreſſa ſigno aliquo exteriori: nam, & hæc ſufficit ad confitendum eum alieno confeſſore, vt dixi in materia de Confeſſione, non tamen ſufficit ſpes ratihabitionis de futuro, vt tenet Additionator Bernard. Diaz, verſiculo, ſecundus quando. vbi citat Rebuffum & alios. Probatur nam contraria ſententia præſtaret anſam Epiſcopis, vt hoc quæſito colore ordinarent

alienos, ex quo innumera orirentur incommoda. Tertius caſus eſt, quando aliquis familiaris Epiſcopi per triennium fuerit cum illo commoratus; aduertit autem Additionator Bernard. Diaz verſiculo, tertius caſus, hoc tantùm habere locum in illis familiaribus, qui cum Epiſcopis commorantur, non tamen ſi ſint abſentes in regione remota, licèt illius ſumptibus viuant: nam Epiſcopus non poterit eorũ mores noſſe. Probat ex verbis Trident. ſeſſ. 23. cap. 9. de reformatione. Et hæc de tertio caſu principali dicta ſint, iam de reliquis caſibus agendum eſt.

DVBITATVR octauò, de quarto caſu, in quo incurritur ſuſpenſio, nempe quando aliquis ordinatur ab Epiſcopo excommunicato, ſuſpenſo, vel interdicto, ſchiſmatico, vel hæretico, intellige nominatim denunciato; vt aduertunt Tabien. & Armil. infrà citandi; vel etiam à degradato. Sic habetur ex cap. 1. de ſchiſmaticis. & ex can. 1. & can. ſtatuimus. el 2. 1. quæſt. 1. & hoc intelligitur etiam ſi is qui ordinatur id ignoret, vt tenent expreſsè Angel. ver. irregularitas. 1. nu. 56. Syluest. ver. irregularitas. quæſt. 7. Armil. eodem ver. num. 78. Tabien. ver. irregularitas 4. num. 6. Nauar. cap. 27. nu. 241. & Couarru. cap. alma mater. p. 1. §. 1. nu. 6. Vnde ſolùm excipiunt Doctores eum qui per metum cadentem in virum conſtantem à talibus recepit ordines. Quintus caſus eſt quando aliquis ordinatur ordine ſacro ab Epiſcopo, qui renunciauit loco & dignitati. cap. 1. de eo qui ordinatur ab Epiſcopo, qui renunciauit Epiſcopatui. Dixi, *ordine ſacro*: nam ſecus eſt ſi ordinetur minoribus, vt patet ex ipſo textu; & rationem aſſignat Panormit. ibi num. 1. deſumptam ex ipſo textu: quia huiuſmodi ordines aliquando conceduntur à non Epiſcopis, & nota quòd hic caſus etiam habet locum, licèt ordinatus ignoret probabiliter renunciationem Epiſcopi; ſic Angel. ſup. num. 51. Armil. nu. 79. Tabien. num. 7. Panormit. dicto cap. 1. n. 3. Et probatur ex ipſo textu dicente quòd ſi recepit ex ignorantia craſſa, ſolus Papa diſpenſat; ſi verò ex ignorantia probabili, diſpenſat Epiſcopus.

Contra hos duos caſus eſt argumentum. Suſpenſio cùm ſit cenſura non incurritur ſine peccato, ergo qui per ignorantiam probabilem & inuincibilem à talibus recepit ordines, non manet ſuſpenſus. Quidam vir doctus conuictus hoc argumento concedit conſequentiam, & idé videtur ſentire Bernard. Diaz in practica ſua, & P. Henrique lib. 13. de excommunicat. cap. 29. num. 1. dicit quòd iſte vir doctus quòd textus citati in 4. & 5. caſu non habent locum poſt ca. vt animarum. de conſtitutionibus. In 6. vbi decernitur, quòd ſtatuta quorumcunque ordinatiorum non ligant ignorantes, dum tamen ignorantia non fuerit craſſa vel ſupina.

Contra hoc eſt primò, quòd authores citati dicentes iſtum non habere locum etiam in ignorante probabiliter, ſcripſerunt poſt dictum cap. vt animarum. Secundò, quòd prædictum cap. non condit nouum ius, vt vidimus cap. 5. de excommunicatio. diſput. 5. dub. 7. ad arg. ſecundæ ſententiæ, ergo antiqua iura manent immutata, præſertim quòd in dubio non eſt inducenda legum correctio. Confirmatur: nam ſi ille textus loquitur de ignorantia inuincibili, etiam ante illum excuſaret hæc ignorantia, ſi loquitur de vincibili non tamen craſſa; ſolùm habet locum in ſtatutis inferiorum Papæ, vt vidimus ibidem, dub. 8. concl. 2.

Ad argumentum ergo factum reſpondetur, quòd hæc ſuſpenſio quando incurritur ab ignorante inuincibiliter non eſt verè cenſura: nam hæc ſolùm poteſt imponi pro culpa, vnde qui in hac ſuſpenſione celebraret, non fieret irregularis, & ideò à multis appellatur irregularitas, vt patet ex authoribus citatis, quoniã irregularitas multoties incurritur ſine peccato, ſed eſt defectus quidam executionis, noluit enim Eccleſia quòd non habentes ordinum executionem, eam conferant aliis,

aliis, cùm nemo det quod non habet, & hanc rationem aſſignant text. citati; non culpâ ordinati. Vide dicta c.5.de excommunicat. diſp.5.dub. 12.in fine.

Sextus caſus eſt, quando aliquis petit promoueri ad ordines ab Epiſcopo non ſuo, ſine proprij Epiſcopi informatione quantùm ad probitatem & mores,& Epiſcopus ſic ordinans eſt ſuſpenſus per annum à collatione ordinum; ordinatus verò ſuſpenſus eſt ab ordinibus ſic ſuſceptis ad arbitrium ſui Epiſcopi; ſic Tridét. ſeſſ. 23.c.8. de reformat.

Septimus caſus eſt, quando Epiſcopus titularis,ſcilicet de anillo ordinat aliquem maioribus, vel minoribus, vel etiam prima tonſura ſine licentia proprij Epiſcopi: nam talis Epiſcopus eſt ſuſpenſus per annum à Pontificalibus, & ordinatus eſt ſuſpenſus ab ordinibus ſic ſuſceptis ad arbitrium proprij Epiſcopi; ita Trident.ſeſſ. 14. cap. 2. de reformatione.Not. quòd Epiſcopus qui ſcienter cap. 2.de temp.ordin. in 6. ordinat ſubditum alienum manet ſuſpenſus per annum à collatione ordinis non tantùm illius quem contulit, ſed etiam omnium, ſic Paludanus in 4.d. 19. quæ. 7.quam ſuſpenſionem extendit Nau. lib. 1. Conſ.conſ.3.de bigam.ad ordinantem eum qui eſt irregularis,imò addit poſſe dici quòd eſt ſuſpẽſus vnó anno amiſſando, & poteſt deponi ab ordine; ſed ego non aſſentio extenſioni quia longè diuerſa ſunt ordinare alienum. & ordinare irregularem,& à ſeparatis non fit illatio.

Octauus caſus eſt quando Capitulum intra annum à die vacationis dat Reuerendas ad ordines niſi ratione beneficij ſuſcepti, vel ſuſcipiendi arctetur, & ſi aliter fiat,Capitulum manet interdictum, & ordinatus ſi fuit in maioribus manet ſuſpenſus ad arbitrium Epiſcopi futuri, ſi fuit in minoribus, caret omni priuilegio clericali, præcipuè in criminalibus; ſic Tridentin. ſeſſ. 7. cap. 10.de reformat.

Nonus caſus eſt,quando aliquis ſacerdos ſecularis vel regularis coniungit matrimonio, vel benedicit ſponſos alterius parochiæ ſine licentia Parochi illorum, iſte manet ſuſpenſus, donec abſoluatur ab ordinario illius Parochi, qui matrimonio intereſſe debebat, vel à quo benedictio erat ſuſcipienda; ſic Trident. ſeſſ.24. c.1. de reformat. matrimonij.

Decimus caſus eſt, quando ſuſpenditur à receptione ad profeſſionem Prælatus Prædicatorum, vel Minorum, qui receperit aliquem ad profeſſionem ante impletum annum probationis. cap. non ſolùm. de regularibus. in 6. & per cap.conſtitutionem.eodem tit.& libro,extenditur hæc pœna ad omnes Mendicantes.

Vndecimus caſus eſt in Clement. 2. de vita & honeſt. clericorum, vbi clerici publicè portantes virgatas veſtes vel partitas, ſi ſit beneficiarius, eſt ipſo facto ſuſpenſus per ſex menſes, à perceptione fructus; ſi non eſt beneficiarius, ſed eſt in ſacris infrà ſacerdotium per idem tempus, redditur eo ipſo inhabilis ad beneficium eccleſiaſticum, & idem eſt de aliis clericis,qui non ſunt in ſacris ſi ſimul cum huiuſmodi veſte deferant coronam clericalem; habens verò dignitatem, perſonatum, vel aliud beneficium cum animarum cura eſt ſuſpenſus per annum à perceptione fructuum; ſacerdotes verò per idem tempus ſunt inhabiles ad beneficium.

Circa hunc caſum nota primò, quòd veſtis virgata vel partita eſt idem quòd bordadò, vel cum ipſa textura diuerſi admiſcentur colores. Secundò nota,quòd in tribus caſibus excuſantur ab hac pœna; primò, qui geſtat has veſtes occultè, vt domi in ſtudio; ſecundò, ſi geſtet ſecretò ſubtus alias veſtes. ita vt in publico nõ appareant; ſic Bernard. Diaz cap. 75.tertiò, ſi geſtet ob celebrationem alicuius feſti, vt doctoratus, nuptiarum, vel alterius ſimilis feſti,vel ob aliam iuſtam cauſam; ſic Bernard. Diaz, & Nauar. ca. 27. num. 157. & P. Henrique lib. 13. de excommunicat. cap. 39. nu. 3. imò in gloſſa, litera A, teſtatur quoſdam recentiores

 aſſerere

aſſerere quòd hæc pœna eſt derogata conſuet d ne.

Dubitatur nonò, vtrùm committẽs ſimoniam incurrat ſuſpenſionem? De hac quæſtione tractat P. Henrique li. 13. cap. 57. & latè Syluest. ver. ſuſpenſio. quæſt. 7.

Et primò ſupponendum eſt, quòd ſimonia realis eſt, quæ dicit conuentionem expreſſam, vel tacitam ex vtraque parte completam, ſaltem quoad aliquam partem promiſſorum vtriuſque partis, vt latiùs tradit Nauar. c. 23. n. 105.

Secundò, ſuppone quòd pœna ſtatuta à iure ipſo facto ſolùm incurritur per ſimoniam realem, tantùm excipio ſimoniam conuentionalem confidentialẽ, quæ licèt non ſit realis, inducit tamen nullitatem beneficij ipſo iure, vt tradit Nauar. n. 104. & 111.

Tertiò ſuppone quòd ſimonia realis in ordine inducit excommunicationem ipſo iure, vt habetur in extrauag. 2. de ſimonia, ſed in præſenti non agimus ex profeſſo de hac pœna.

His poſitis ſit prima concluſio, qui recepit ordinem per ſimoniam realem eſt ipſo iure ſuſpenſus non ſolùm ab ordine ſic ſuſcepto, ſed etiam ab aliis ritè ſuſceptis; ita Syluest. ſup. & P. Henrique nu. 3. vbi ait eſſe receptam Doctorum ſententiam; idem tenent Thomiſtæ, quos ego vidi; tenet Villadiego tract. de irreg. cap. 7. eſt etiam bonus text. cap. inquiſitionis. de accuſat. Hanc concluſionem probat Syluest. ex cap. per tuas, el 2. de ſimonia. Sed efficaciùs probatur ex extrauag. 2. de ſimonia, ibi, *declaramus quòd omnes illi qui ſimoniacè ordinati fuerint, à ſuorum ſint ordinum executione ſuſpenſi.*

Secunda concluſio, qui recipit ordines ſimoniacè ignoranter, vt quando cognatus, vel amicus me ignorante dat pretium Epiſcopo, vt conferat mihi ordines, manet ſuſpenſus ab ordine ſic ſuſcepto; ita Syluest. ſup. & D. Tho. 2. 2. quæſt. 100. art. vlt. ad 5. & Aragon ibi concl. 4. vbi expreſsè loquitur de ignorantia omninò inculpabili, intelligo autem quòd manet ſuſpenſus non ſuſpenſione, quæ ſit cenſura, vt ampliùs patebit ex concluſione ſequenti.

Contra concluſionem hanc videtur tenere P. Henrique num. 4. niſi explicetur de ſuſpenſione, quæ ſit verè cenſura, & quæ non incurritur niſi propter culpam; addit etiam quòd non incurrit ſuſpenſionem, quamuis poſt ordinationem ratificet promiſſionem pecuniæ ab amico factam, & eam ſoluat, rationem eius colligo ex eodem lib. 4. de irregularit. ca. 12. num. 10. quòd licèt ratihabitio comparetur mandato quoad culpam, non tamen quoad pœnas iuris, niſi expreſsè caueatur; ſed hæc reſolutio apertè videtur contra D. Thom. ſupr. ad 3. vbi etiam loquens de promiſſione facta ab inimico fraudulenter (quo caſu ſecundùm omnes non incurritur ſuſpenſio) addit D. Thom. niſi fortè poſtmodùm pacto conſenſerit ſoluendo quod fuit promiſſum: & confirmatur: nam licèt ille, qui non ratificando pactum ſoluit pecuniam ſe ignorante promiſſam ab amico, ne amicus patiatur hác iacturam, non incurrit ſimoniæ pœnas, vt tradit Nauar. conſil. 10. de ſimonia. n. 7. at verò ſi ratificat & ſoluit incurrit, vt efficaciter probat Nauar. ibidem, idémque tenet gloſſa cap. penult. de elect. verbo, ratum non habente, vbi dicit, *aliàs ſi poſteà conſentiret, idem eſſet, ac ſi ab initio procuraſſet*; & ad argumentum reſpondetur, quòd in iure expreſſum eſt, ratihabitionem habere locum in ſimonia, vt patet ex dicto cap. penultim. iuncta gloſſa iam citata.

Eſt autẽ maximè aduertẽdum, quòd ſimonia quæ cõmittitur in Reuerendis, cẽſetur commiſſa in ordine; ſic Naua. conſil. 58. de ſimonia, in fine. quas verò pœnas incurrat in foro exteriori ſimoniacus in ordine, videte in Nauarr. conſil. 34. de ſimonia.

Tertia cõcluſio, qui ordinatur ab Epiſcopo ſimoniaco, ſed non recipit ordines ſimoniacè, quia Epiſcopus in hac ordinatione

natione non cõmittit ſimoniam, ſed iam alijs commiſerat eam, diſtinguendum eſt: nam ſi ſciebat Epiſcopum eſſe ſimoniacum, manet ſuſpenſus ab ordine ſic ſuſcepto, ſuſpenſione quæ ſit verè cenſura, ſi verò ignorabat, manet ſuſpenſus, non tamen ſuſpenſione quæ ſit verè cenſura.

Prima pars habetur expreſsè in cãn. ſi qui à ſimoniacis 1.q.1. Secundam partem tenet gloſſa ibidem. Syluest. & Angel. locis citatis. dub. 8. in 4. caſu, vbi expreſsè loquuntur de ordinato ab Epiſcopo ſimoniaco; idem tenent Innocent. relatus à Syluest. ver. ſuſpenſio. q.7. & Panormit. c. de ſimoniacè. tit. de ſimonia. num. 6. qui duo eti gloſſa ſic explicant dictum cap. de ſimoniacè, in illis verbis, *poſſunt in ſuis ordinibus remanere*, ſcilicet per diſpenſationem, quæ interpretatio licèt prima facie non videatur quadrare textui, quadrat tamen attento c. præſentiũ portitorẽ 1.q.5. vbi decernitur quòd ordinatus per ſimoniam à patre ipſo filio ignorante commiſſam, ſi Eccleſia indigeat fugatur ſacerdotio, aliàs maneat ſuſpenſus, denique idem tenet expreſsè D. Tho. 2. 2. ſuprà ad 2. vbi dicit quòd nullus debet recipere ordinationem ab Epiſcopo, quem ſcit ſimoniacè promotũ, & ſi ordinetur, nõ recipit ordinis executionem, etiã ſi ignoret eum eſſe ſimoniacum, vbi clarè loquitur D. Tho. de ignorantia inculpabili, præcipuè cùm ſit ignorantia facti alieni, quod faciliùs ignoratur inculpabiliter; & ratio noſtræ reſolutionis eſt, quòd in hoc caſu Epiſcopus punitur in ſic ordinato, vt innuit gloſſa citata, & nos diximus, cap. 5. de excommunicat. diſp. 5. dub. 10. ad 2.

Quarta concluſio, qui confert ordines ſimoniacè ſecundùm ius antiquum, tantùm erat ſuſpenſus per triennium, & non abſolutè, ſed ſolùm à collatione ordinum, vt patet ex cap. penult. de ſimonia. at verò ſecundùm ius nouum manet priuatus ab executione omnium ſuorum ordinum, vt patet ex extrauag. 2. de ſimonia. ibi enim excommunicatur ipſo facto, & per conſequens priuatus manet executione omniũ ordinum, & hæc extrauagans loquitur abſolutè, ſiue hoc vitium ſit publicum, ſiue occultum.

Quinta concluſio, nonnulli dicunt quòd ſimoniacus in beneficio eſt ſuſpenſus ipſo iure, ſic Angel. ver. ſimonia. 6. nu. 2. Syluest. ver. ſuſpenſio. q.7. particula 2. P. Henrique lib. 13. cap. 37. num. 5. imò & D. Tho. ar. citato. ad 2. Sed oppoſitum tenet Nauarr. c. 23. num. 111. dicto 3. vbi citat Innocent. dicentem quòd ſimoniacus in beneficio peracta pœnitentia, & relicto eo beneficio poteſt celebrare, idem tenet conſil. 35. & 61. de ſimonia; & Villad. cap. 7. de irreg. qui loquitur quando eſt occultus. Et probatur, quia nulla pœna eſt dicenda incurri ipſo iure, niſi lege id caueatur, gloſſa recepta in cap. fin. de iure patronatus, & tamen nullus eſt text. imponens huiuſmodi ſuſpenſionem. Si opponas c. præter. 52. d. vbi habetur ſimoniacos non eſſe admittendos ad ſancta miniſteria (quem text. allegat pro ſe P. Henrique) Reſpondetur, quòd cùm iſte text. non faciat expreſſam mentionem de ſimoniaco in beneficio, intelligendus eſt de ſimoniaco in ordine, qui etiam per alios textus eſt ſuſpenſus, quæ ſolutio eſt de mente gloſſæ, verbo, officium. ſed nota quòd ſimoniacus in beneficio eſt excommunicatus per prædictam extrauag. 2. de ſimonia, & in hac concluſione loquuti ſumus de ſuſpenſione quoad ordines. Loquendo autem de ſuſpenſione quoad beneficia, ſit

Sexta concluſio, qui ignoranter & inculpatè recepit beneficium datum per ſimoniam alienam, vt ſi pater filio inſció emit illud ab Epiſcopo, dicitur ſuſpenſus ab eo tantùm beneficio, quamuis curatũ ſit, quia illius non habet verum titulum, nec retinere poteſt ſine noua diſpenſatione & collatione; imò in rigore loquendo hæc non eſt ſuſpenſio: nam ſuſpenſio debet eſſe eius quod poſſideo, & eſt meum. Dixi, *quamuis curatum ſit*, contra Syluest. ver. ſuſpenſio. q.7. particula 2. dicentem, quòd ſi beneficium eſt curatum, manet

ſuſpenſus ab omnibus aliis beneficiis etiã ritè acquiſitis, ſed noſtram ſententiam tenet Angel ver. ſimonia. 6.num.2. in fine, & P.Henrique lib.13. de excommunicat. cap.37.num.5.& aliqui Thomiſtæ. Et poteſt probari à ſimili, ex cap. pra ſentium.1. q 5. vbi ordinatus per ſimoniam ſe ignorante ab alio commiſſam tantùm manet ſuſpenſus ab ordine ſic ſuſcepto. Et ratione probatur, iſte non deliquit, ergo non eſt puniendus in beneficiis ritè acquiſitis.

Septima concluſio, qui poſt beneficia ritè acquiſita recepit collationem alterius beneficij per ſimoniam realem ſit in foro exteriori ſuſpenſus ab omnibus beneficiis etiam ritè ſuſceptis, & illorum fructibus, ſed in foro conſcientiæ dimiſſo beneficio ſimoniacè obtento, & abſolutus ab excommunicatione poteſt frui primis beneficiis ritè ſuſceptis, ſic P.Henrique ſuprà.

DISPVTATIO VI.

De abſolutione à ſuſpenſione.

De hoc tractat P. Henrique lib. 13. de excommunicat. cap. 35.

DVBITATVR primò, quis poſſit abſoluere à ſuſpenſione via ordinaria.

Prima concluſio, quando ſuſpenſio impoſita fuit ad certum tempus, verbi gratia, per menſem, vel ſub conditione verbi gratia, *donec ſatisfeceris*, adueniente termino, vel facta ſatisfactione ceſſat ſine noua abſolutione, ſiue impoſita ſit à iure, ſiue ab homine, ſiue pro contumacia, ſiue pro culpa præterita. ſic Angel.ver. ſuſpenſio.q.4. Syluest.q.8. Anton.3.p.tit.28.cap.4 circa finem. Nauarr.c.27. num.161. qui teſtatur eſſe communem ſententiam, & P. Henrique ſuprà num.2. vbi citat multos. Vide dicta de excommunicatione, vbi de hoc latiùs egi.

Secunda concluſio, Parochus & Confeſſor ordinarius non poſſunt via ordinaria abſoluere à ſuſpenſione, ſiue ſit lata ab homine, ſiue à iure, ſed requiritur facultas eius, ad quem iure communi pertinet talis abſolutio, ſic P.Henrique, & alij communiter, neque eſt eadem ratio de excommunicatione (à qua ſi ſit à iure, & non reſeruata poteſt abſoluere Parochus & confeſſor ordinarius) quoniam abſolutio ab excommunicatione debet neceſſariò precedere abſolutionem à peccatis, ſecus eſt de abſolutione à ſuſpenſione.

Tertia concluſio, a ſuſpenſione lata ob contumaciam, ſiue à iure communi, ſiue particulari abſolutè, & ſine termino & non reſeruata poteſt abſoluere Epiſcopus; ſic Innocent. receptus communiter. & Nauarr. cap. 27. num. 162. Probatur argumento. cap. nuper. de ſententia excommunicatio. melior text. cap. ex literis. de conſtitutionibus. Probo etiam gloſſ. cap. at ſi clerici de iudiciis, verbo minota. qui ait quòd Epiſcopus vbicumque poteſt diſpenſare vbi non inuenitur prohibitum, idem tenet Ioã Andre. & alij relati à Sylu. verb. diſpenſatio. nu. 14. q. 9. Dixi *abſolutè, & ſine termino*: nam quando imponitur ad certum tempus, verbi gratia, per menſem, non poteſt Epiſcopus abſoluere, ſcilicet; ante impletum terminum, ſed tantùm conditor canonis, ſiue talis ſuſpenſio impoſita ſit pro delicto, ſiue pro contumacia, ſic Palud. in 4.d.18.q.7. in fine. Syluest. ver. ſuſpenſio. q.8. Angel ver. ſuſpenſio. num.4. cum gloſſ. cap. cupientes. de elect. in 6.& in Clem. 1. de hæreticis. P.Henrique ſuprà Bernard. Diaz in ſua practic. c. 67. num. 1. & alij quos refert, & ſequitur Couarr. 4. Decretalium. cap. 6. num. 14. idem tenet expreſsè Panormit. cap. quàm ſit graue, de exceſſibus Prælatorũ in fine, quamuis contrarium videatur ſentire in cap. tam ex literis, de teſtibus. num. 3. Ratio gloſſæ eſt, ne fruſtretur effectus huiuſmodi ſuſpenſionis, limitanda eſt tamen hæc concluſio poſt concilium Trident. quãdo ſuſpenſio impoſita eſt propter delictum occultum: tunc enim poteſt Epiſcopus

copus

copus abſoluere etiam ante impletũ terminum, ſic P.Henrique ſuprà, conſideratis q ıæ dicit Syluest.ver. diſpenſatio.qu. 9. dico quòd tenet noſtram cõclnſionem.

Quarta concluſio, quando ſuſpenſio lata eſt à iure abſolutè & ſine termino, & impoſita eſt propter delictum iam præteritum etiam grauius adulterio, ſi non ſit reſeruata Papæ poteſt Epiſcopus ab ea abſoluere,& loquimur etiam ſtando in iure antiquo. Hæc concluſio partim eſt contra Nauarr.conſil.3.de ætate & qualit. ordinandorum,& in Manual.cap.27. nu. 162. vbi citat Panormit. & Felin. & contra P. Henrique,& contra Syluest. & idem dicit lib.14.cap.5.num.3. in fin. & Villad. cap. 16.de irreg.§.quæro an per pœnitentiam. quidquid dicat Nauarr.& contra alios dicentes quòd licèt poſſit Epiſcopus abſoluere quando ſuſpenſio eſt impoſita propter adulterium, vel delictũ leuius adulterio,non tamen quãdo eſt impoſita propter delictum grauius adulterio; delicta minora adulterio ſunt venatio, ludus aleæ,vinolentia.P.Henrique l.14. c.20.nu. 4.in fin.& inceſtus ſpiritualis, ita Nauarr. lib.1.Conſ.conſ.1.de in integ.reſtit. at inceſtus carnalis eſt maius, Nau. ibid. & loquitur de inceſtu cum matre & filia carnali, ſecus in remotiori gradu, vide pro alio delicto conſi.3.de ætat. & qualit.ord. q. 2. ſed noſtram ſententiam tenet gloſſa Clement.1.de hæreticis.§. penult.verbo, excommunicationis, & cap.cupientes.§. cæterũ.verb. ſuſpenſus. de elect.in 6.quas fatetur Nauar. communiter eſſet receptas in ſuis locis,& ratio deſumitur ex cap.nuper. de ſententia excommunication. vbi dicitur, quòd quia conditor canonis non reſeruauit ſibi abſolutionem excõmunicationis, eo ipſo conceſſiſſe videtur facultatem aliis relaxandi, ſed nullibi inuenitur reſeruatio huiuſmodi ſuſpenſionis, ergo:& idem dico de quibuſdam Abbatibus, & de Prælatis Religionum, qui habent iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem, ſic habetur ex P.Henrique, quamuis ipſe non tuetur concluſionem tam generaliter ſicut nos,at verò in caſibus, in quibus ait poſſe Epiſcopum, etiam concedit poſſe prædictos Abbates & Superiores. Dixi, *ſtando in iure antiquo*: nam poſt Trident. poteſt Epiſcopus abſoluere, quantumuis graue ſit delictum, dummodò ſit occultum, vt poſteà dicemus.

Quinta concluſio, ſtando in iure antiquo, à ſuſpenſione lata ab homine nullus poteſt abſoluere niſi qui eam tulit, vel eius ſucceſſor, aut Superior, ita Nauar.P. Henrique vbi ſup. & eſt communis ſententia,ſunt tamen duo caſus in quibus qui ſuſpendit non poteſt abſoluere. Primus eſt,ſi clerici vel Regulares per ſuum ordinatium ſint ſuſpenſi ab officiis, eò quòd ſacramenta, aut ſepulturam contulerint hæreticis,vel quia ab eis receperunt eleemoſynas & oblationes,hæc abſolutio reſeruatur Papæ.cap.excõmunicamus elect. 1. §. credentes.de hæreticis,ſecundus eſt, quando aliquis per ordinarium, vel per Concilium Prouinciale ſuſpenſus eſt, eò quòd facta ſecunda correctione adhuc confert beneficia indignus, huiuſmodi enim ſuſpenſio præter quàm à ſummo Pontifice, vel proprio Patriarcha, ſi ſub eius iuriſdictione ſit, relaxari non poteſt, text.optimus.c.graue nimis de prębendis: ita Syluest.& P.Henrique vbi ſuprà.

Sexta concluſio,à ſuſpenſione reſeruata ille ſolus poterat iure antiquo abſoluere,cui reſeruabatur,vel eius ſuperior,vel ſucceſſor.

Septima concluſio, per Conciliũ Trident.ſeſſ.24.c.6.de reformat. poteſt Epiſcopus ſibi ſubditos abſoluere ab omni ſuſpenſione etiam reſeruata Papæ, dummodò proueniat ex delicto occulto, nec deducto ad forum contentioſum, ſi autem procedat ex delicto non occulto,ſeruandum eſt ius commune:ſic P.Henrique num. 3.

DVBITATVR ſecundò, Quis poſſit ex commiſſione abſoluere à ſuſpenſione? cõcluſio,per Bullam cruciatæ poteſt quis abſolui à ſuſpenſione, hæc eſt communis ſententia,& patet: nam ibi habetur quòd

poſſit

poſſit abſolui à quacumque cenſura Eccleſiaſtica, ſed ſuſpenſio eſt verè cenſura cap. quærenti, de verborum ſignificatione, ergo.

Hinc ſequitur quòd per priuilegia ſocietatis Ieſu poteſt quis abſolui à ſuſpenſione: nam habent ſimilem clauſulam.

DVBITATVR tertiò, de eo qui abſoluendus eſt à ſuſpenſione.

Prima concluſio, inuitus, vel abſens poteſt abſolui à ſuſpenſione, quia ſuſpenſio eſt pœna.

Secunda concluſio, qui eſt irretitus pluribus ſuſpenſionibus benè poteſt abſolui ab vna, & non ab aliis.

Tertia concluſio, quando plures ſuſpenſiones ſunt ab eodem iudice, ſi abſoluat ab vna, præſumitur intendere ab omnibus abſoluere, niſi manifeſtetur contrarium, at verò quando ſunt à diuerſis iudicibus, ex hoc quòd abſoluatur ab vna, non manet abſolutus ab omnibus, niſi alij committant ſuas vices.

DVBITATVR quartò de modo ſeruando in abſolutione à ſuſpenſione.

Prima concluſio, non ſunt aliqua verba determinata.

Secunda concluſio, communiter viri docti vtuntur hac forma: *Abſoluo te à vinculo ſuſpenſionis, quam incurriſti ob hanc, vel illã cauſam, & reſtituo te priſtinæ executioni.*

Tertia cóclusio, in criminibus grauibus exigendum eſt iuramentum de parendo mandatis Eccleſiæ, ſicut diximus in abſolutione ab excómunicatione, ſic P. Henrique n. 3. & in iis tantùm caſibus intelligendus eſt Nau. Hæc de ſuſpenſione.

Circa quartam cócluſionem dubij primi notandum, quòd licèt teneamus cum Nau. & aliis, Epiſcopum non poſſe diſpenſare in delictis adulterio grauioribus, poteſt tamen in inceſtu ſpirituali, quia eſt leuius adulterio, ita Nau. lib. 1. conſ. con. 2. de in integ. reſt.

Prætereà notandum, quòd in quibus poteſt Epiſcopus diſpenſare, poteſt etiam poſt ſententiam, ita Nauarr. conſi. citato, & alij quos citaui ego in quodam conſ. ver. ſuſpenſio.

QVAR-

QVARTA PARS.

De degradatione, & depoſitione.

De hac materia tractant Summiſtæ in eiſdem titulis; Bernardus Diaz in ſua Practica.c.139.P.Enri.lib.13.de excommunicatione.c.55.& Didacus Perez 8.libro ordinamenti.tit.4.leg.3.colum.12.

DISPVTATIO VNICA.

De degradatione, & depoſitione.

DVBITATVR primò de definitione, proprietatibus & effectibus degradationis? Imprimis antequàm definiatur eſt diuidenda, duplex enim eſt degradatio, ſcilicet verbalis & realis ſeu actualis. Realis eſt, qua clericus realiter degradatur; verbalis (quando in verbali ſententia finitur cauſa) eſt qua verbaliter tantùm degradatur, & Iudex non intendit procedere ad realem degradationem, ſed ſola verbali eſt contentus; & licèt aliquando degradatio ſumatur pro depoſitione, vt ait Syluest. ver. degradatio. in princ. & habetur ex c. Si quis Sacerdotum. 11.q. 1. & c. 1. de homicidio voluntario, tamen propriè loquendo, depoſitio, & degradatio verbalis ſunt idem. c. degradatio. de pœnis. in 6. ibi, verbalis degradatio, ſeu depoſitio, & c. ſi quis laicus. 22. quæſt. 5.

Sit prima concluſio, degradatio verbalis, ſeu depoſitio eſt eccleſiaſtica pœna, vel priuatio, qua vir eccleſiaſticus priuatur vniuerſaliter ab omni officio & beneficio eccleſiaſtico in perpetuũ abſque ſpe reſtitutionis, retento tamẽ priuilegio clericali. Realis autem degradatio eſt eccleſiaſtica pœna, vel priuatio, qua vir eccleſiaſticus priuatur vniuerſaliter ab omni officio & beneficio eccleſiaſtico, & ab omni priuilegio clericali in perpetuum ſine ſpe reſtitutionis. Hinc ſequitur, primo, quòd degradatio actualis eſt executio degradationis verbalis, ſeu depoſitionis.

Secundò ſequitur differentia degradationis & depoſitionis à ſuſpenſione, prout latiùs explicata eſt in materia de ſuſpenſione in principio, ab irregularitate autem differt. Primò, quia irregularitas ſuperueniens nõ priuat titulo beneficij iam quæſiti, vt tradit Nauarr. c. 27. n. 249. dicto 5. Degradatio autem & depoſitio priuant eo. Secundò differt: nam irregularitas incurritur ipſo iure tantùm; & abſq; ſolemnitate, & aliquando non priuat vſu ordinis ſuſcepti, vt tradit Nauar. eodem. n. dicto. 6. contrarium autem reperitur in degradatione, & depoſitione.

Tertiò ſequitur differentia inter degradationem realem & verbalem ſeu depoſitionem: primò enim differunt quoad ſolemnitatem, vt poſteà dicemus; ſecundò differunt: nam realis degradatio aufert priuilegium clericale. cap. degradatio. de pœnis. in 6. quod tamen non aufert verbalis degradatio, niſi depoſitus ſit incorrigibilis, tũc enim perditur vtrumque priuilegium, fori, ſcilicet & Canonis; ſic Angel. ver. degradatio. n. 1. Syluest. n. 8. Naua. c. 27. n. 81. Bernardus Diaz c. 139 citato.

Sed circa hoc duæ oriuntur dubitationes. Prima eſt vtrùm requiratur ſententia declarans depoſitum eſſe incorrigibilem? ſecunda, vtrùm, ad hoc quòd dicatur incorrigibilis, neceſſarium ſit, quòd redeat ad eadem delicta, propter quæ fuit depoſitus.

Et quidem quoad primam dubitationem, Felinus c.cùm non ad homine.de iudiciis. tenet neceſſariam eſſe ſententiam, & allegat pro ſe Geminianum; nam licèt ſententia ſit impoſita per aliquam legem ipſo facto, non tamen incurritur ante ſententiam declaratoriam criminis, dummodò non ſint pœnæ, quæ ſecum trahunt executioné; apponit tamen Felinus quandam limitationem, niſi incorrigibilitas eſſet adeò notoria, vt æquiualeat ſententiæ Iudicis: Panormitanus autem dicto c.cùm non ad homine, n.28. dicit primò non eſſe neceſſariam ſententiam; ſecundò dicit, quòd non propter quamlibet incorrigibilitatem perdit depoſitus priuilegium clericale, niſi priùs ſeruetur forma tradita in dicto c.cùm non ab homine. nempe quòd eccleſia excommunicat depoſitum præmiſſis tribus monitionibus; ſi hoc non prodeſt, anathematizat illum; ſi petit pœnitentiam, recipitur ab eccleſia; ſi non, clara eſt incorrigibilitas, & tunc poteſt Iudex ſæcularis illũ capere, & cùm tot præcedant ſolemnitates, non requiritur alia ſententia. Et hæc opinio eſt conformior dicto c. cùm nõ ab homine. & eam amplectitur author quidam citatus ab Additionatore ad Bernardum Diaz dicto c.139. verbo incorrigibilis. & ait quòd ita amplectuntur communiter Doctores, verum eſt quòd ſi eccleſia, poſtquàm depoſuit clericum, nolit procedere hoc ordine tradito in dicto cap cùm non ab homine. quia non habet ſpem correctionis illius, tunc ſi nõ corrigatur, poterit illum declarate incorrigibilem, & per conſequens Iudex ſæcularis poterit illum capere, & in hoc caſu caſu erit vera ſententia Felini, nempe quòd requiritur ſententia.

Quoad ſecundam verò dubitationem Antonius de Butrio citatus à Panormitano ſup. n. 30. dicit, quòd depoſitus tunc dicetur incorrigibilis, quando redit ad priora delicta, vel perſeuerat in illis; Panormita. verò ait, ſufficere, quòd committat alia delicta, quod intelligendum eſt, quando ſunt ſimilia delicta, vel grauiora, vt notat quædam gloſſa ad Panormitanum, quæ fundatur in c. vt famæ tuæ. de ſententia excommunicat. ibi, ad ſimilia, vel peiora facilè laberentur; idem tenet Bernardus Diaz c. 139. citato. n. 2. & Decius ibidem citatus.

Ex his ſequitur quartò, quòd percutiens degradatum realiter, vel depoſitum incorrigibilem, non incurrit excommunicationem, & ſæcularis Iudex poteſt illum capere, ac punire. Sed inquiris vtrùm comes magiſtri triremis, ſcilicet, *comitre de galera*, percutiens clericum degradatum verbaliter, vel depoſitum damnatum ad triremes, incurrat excommunicationem canonis, ſi quis ſuadente? Reſpondeo, quòd ſi percutiat illum, ſicut reliquos remigantes, propter pertinentia ad ſuũ officiũ, non incurrit: nam id facit tamquàm miniſter & executor Prælati, qui damnauit illũ ad triremes: cõſequenter enim dánauit eum ad ſupplicium, quo puniri ſolent reliqui remigántes; at verò ſi aliquis rixando cum illo percutiat eum, qui neque eſt degradatus realiter, neque eſt incorrigibilis, incurret excommunicationem canonis.

Secunda concluſio, degradatus ſi ſit in ſacris, tenetur recitare Horas Canonicas, tenet Sylu. verb. degradatio. q. 8. Tabien. §. 2. Ang. n. 4. Nauar. de oratione, cap. 7. n. 17. vbi dicit eſſe cõmunem, tenet etiã in c. 21. eiuſdem tractatus. n. 17. & ſi non eſt excommunicatus, poteſt recitare cum ſocio, vt oſtendi c. 6. de excommunicat. diſput. 4. dub. 6.

Tertia concluſio, depoſito verbaliter à beneficio aſſignandæ ſunt expenſæ, ne egeat. ita Felinus c. ex parte. de accuſationibus. vbi citat gloſſam in cap. quoniam multos. 11. q. 3. Panormitan. in c. Paſtoralis. §. verum. de appellationibus. & alios. Dico, *verbaliter*: nam ſecus eſt in depoſito realiter, quia Eccleſia non curat ampliùs de ipſo. ſic Felinus.

Quarta concluſio, depoſitus verbaliter tenetur clericaliter viuere, ſiquidem retinet priuilegium fori. ita Felinus ibidem

 &

& citat gloſſam in c.dudum. 80. diſt.

Quinta concluſio, ſacerdos degradatus realiter verè conficit corpus Chriſti, ita D.Thom. 3.p.q. 83. art.3.& omnes: nam character ſacerdotalis eſt indelebilis.

DVBITATVR ſecundò, à quo imponatur degradatio?

Prima concluſio, Epiſcopũ ſolus Papa poteſt deponere. ſic Panormita.c. graue nimis.de præbendis.n. 4. & c.non poteſt. de ſent.& re iudicata.n.5. & eſt textus.c. accuſatus.& c.quamuis.3.q.6. Loquendo autem de regularibus, ſit

Secunda concluſio, ſuus Prælatus regularis non poteſt iure cõmuni deponere, nec degradare ſuos ſubditos, niſi competat ei conſuetudine,vel priuilegio.ita Nauar.lib.3.Conſiliorum, conſilio 58. de regularibus.n. 3. & quoad priuilegium attinet,nullum tale inueni in compendio Minorum; cæterùm in compendio Societatis Ieſu, verb. Prælatus.§.3. eſt quoddam priuilegium, quod credo extendi ad hunc caſum, quantùm ad depoſitionem verbalem tantùm: nam ibi conceditur Prælatis Mendicantium totum quod poteſt Epiſcopus in ſuos ſubditos:Loquendo autem de clericis, ſit

Tertia concluſio,ſententia degradationis ſolùm poteſt fieri à proprio Epiſcopo, ſic P.Enri. dicto c.55.n.2. & eſt textus expreſſus c.degradatio.de pœnis.in 6.& patet, nam hæc eſt ſententia, & grauiſſima quidem, ergo non poteſt ferri niſi à proprio *Prælato*.

Verùm verò Epiſcopus confirmatus nondum conſecratus poſſit degradare? Supponendum eſt imprimis hic eſſe tres actus. Primus eſt cognoſcere de crimine merente degradationem: ſecundus eſt, ferre ſententiam: tertius eſt, exequi degradationem actualem;& quidem de tertio actu Doctores omnes vnanimiter cõueniunt,fieri non poſſe ab Epiſcopo nondum conſecrato, quia eſt actus pertinens ad ordines. De reliquis actibus eſt controuerſia.

Nam eſt prima opinio aliquorum, qui, vt refert Panormita.c. tráſmiſſam, de electione, circa finem,dicunt, quòd Epiſcopus nondum conſecratus, ne primum quidem actum præſtare poteſt.

Secunda opinio eſt aliorum, quòd poteſt primum actum, ſed non ſecundum. Hanc tenet Antonius de Butrio relatus ab Immola, dicto c. tranſmiſſam. & in eandem inclinat ipſe Immola,eandem tenet Sarmiento lib.1.Selectarum.c.14.n.9. verſ. verum eſt. Didacus Perez lib. 8. ordinamenti. tit.4. leg.3. colum.17. in fine. Et quamuis Panormita.dicto c.tranſmiſſam.videatur ſequi hanc opinionem, tamen reuerà ſequitur primam, ibi, & in c. non poteſt. de ſentent. & re iudicat.n. 3. Fundamentum huius ſecundæ opinionis eſt,quòd hic actus eſt ordinis, non iuriſdictionis.

Tertia opinio eſt,quòd Epiſcopus nondum conſecratus poteſt facere ſecundum actum. Hanc tenet Cardinalis Florentinus citatus à Ioanne Immola dicto c.tráſmiſſam. Hoſtienſ.& Ioannes de Lignano citati à Panormit. eodem c.eandem tenet Ioannes Andreas,licet cum quodam temperamento, ſcilicet quòd hæc ſententia confirmetur ad eius preces per Epiſcopos vicinos.ſit.

Quarta concluſio, quamuis ſecunda opinio fortaſſe verior ſit in rigore iuris, cui videtur fauere dictum c. tranſmiſſam. de electione. Ego tamen tertiam amplector,quia eſt magis recepta in praxi,vt patet:nam Inquiſitores, quamuis non ſint Epiſcopi, proferunt huiuſmodi ſententias contra clericos hæreticos, & etiam, præcedente anno Capitulum Cuzquenſe, ſede vacante, protulit ſententiam degradationis actualis contra quendam Sacerdoté propter enorme quoddam homicidium. Et probatur concluſio, hujuſmodi ſententia non eſt actus ordinis, ſed iuriſdictionis ergo. Verùm quia tota difficultas in probando antecedenti cõſiſtit;probatur, primò: nam ſi pertineret ad actum ordinis, fieret ab Epiſcopo induto Pontificali, ſicut fit ipſa executio degradationis.

nis Secundò: nam hæc ſententia non eſt aliud, quàm punire delictum, ergo pertinet ad iuriſdictionem. Tertiò, ſi hæc ſententia ferretur ab Epiſcopo conſecrato, qui renunciauit Epiſcopatui, non teneret, ergo non eſt actus ordinis. Probo conſequentiam: nam ſi huiuſmodi Epiſcopus conferat ea, quę ſunt ordinis, facta tenent. Quartò, Epiſcopi, qui debent aſſiſtere huiuſmodi ſententię, iudicāt ſimul cum Epiſcopo proprio, & per cōſequens ſunt verè Iudices, vt videbimus poſteà; ſed loco horum Epiſcoporum, poſſunt modò aſſiſtere Abbates, vel aliæ perſonæ in dignitate conſtitutæ, vt vult Concilium Trident. ſeſſ. 13. c. 4. ergo non eſt actus ordinis, ſed iuriſdictionis, & per hoc patet ad fundamentum ſecundæ opinionis.

Ex dictis ſequitur, primò, quòd Epiſcopus ſuſpenſus à Pontificalibus tantùm bene poteſt ferre ſententiam degradationis actualis.

Secundò ſequitur, quòd Capitulum, ſede vacante, poteſt ferre huiuſmodi ſententiam. ita tenet Pauillus tractatu de officio & poteſtate Capituli ſede vacacante, in princ. & latiùs poſteà agens de poteſtate Capituli circa hæreticos, quamuis contrarium teneat Panormit. c. at ſi clerici. de iudiciis. §. de adulteriis, verſic. ſed circa hæc moueo vnum notabile dubium. & dicto c. tranſmiſsā, loco citato. fundatus in ſua opinione, quòd hic actus pertinet ad ordinem; ſed probatur noſtra ſententia: nam Capitulum ſuccedit Epiſcopo in iis, quæ ſunt iuriſdictionis.

Dubitatur tertiò, propter quæ crimina imponenda eſt degradatio. Prima concluſio pro nullo crimine quantūcumque graui imponitur degradatio, niſi ſit expreſſum in iure. ſic Annanias, & Antonius de Butrio, quos refert & ſequitur Bernardus Diaz in ſua practica. c. 140. n. 1. P. Enri. c. 55. citato. n. 5. in gloſſa, litera M. tenet Panormita. in cap. at ſi clerici. de iudiciis. vbi Iudices admonet, quòd non attendant multùm antiquos Canones: nā de facili imponebant pœnā depoſitionis.

Secunda concluſio, quando ius imponit pœnam depoſitionis, intelligitur de verbali. ſic multi Doctores quos refert, & ſequitur Bernardus Diaz c. 140. nu. 4. idem tenet Geminianus. cap. degradatio. de pœnis. in 6. & P. Enri. dict. c. 55. num. 3. quia in pœnis mitior pars eſt amplectenda.

Tertia concluſio, crimina digna verbali depoſitione ſunt, adulterium, & illo grauiora, ſtuprum virginis, & concubinatus diu continuatus, & notorius poſt monitiones. ita Nauar. c. 27. n. 248. & P. Enri. n. 5. vide te legem 61. partita 1. tit. 6. quæ ſolùm eſt intelligenda de degradatione verbali, vt dicit Gregorius Lopez ibi verbo, *degradar*, & patet: nam lex ait, quòd clericus ſic degradatus debet viuere tanquàm clericus.

Quarta concluſio, crimina digna reali degradatione ſunt quodlibet delictū graue, & ſcandaloſum. ſic Panormitanus. c. nouimus. de verborum ſignificatione. n. 3. & alia delicta maiora iis, quæ relata ſunt in præcedenti concluſione. ſic P. Enri. nu. 3.

Quinta concluſio, non omnis degradatus realiter tradendus eſt brachio ſæculari, ſed in tribus caſibus. Primus in crimine hæreſis. niſi in continenti pœniteat. ita Panormita. citatus à Sylueſt. ſuprà n. 4. ſecundus in falſario literarum Papæ; tertius, cùm quis deponitur propter calumniam, quā intulit Epiſcopo, qui caſus procedit in incorrigibili. ita Syluest. & communiter approbatur hoc tanquàm mitius in c. finali, de teſtibus cogendis. & in c. cùm non ab homine. de iudiciis, vt teſtatur Gregorius Lopez lege ſta tim citanda. verbo, *denoſtaſſe*. Hanc concluſionem tenet Tabien. verb. degradatio. n. 4. & eſt lex. 60. tit. 6. partita 1. quæ primum caſum extendit ad falſarios literarum, vel ſigilli Regis; ſed ibi aduertit Grego. Lopez, hunc non eſſe degradandum actualiter, ſed verbaliter. Adde poſt Pium V. quartum caſum, in quo tradendus eſt brachio ſæculari, ſcilicet in crimine ſodomiæ, de quo latè Nauar. c. 27. n. 249. Alios caſus refert

Bernardus

Bernardus Diaz c.158.videte c.inceſtuoſi. 23.q.5. Denique addendum eſt, quòd pro quocúque crimine valdè damnoſo & perniccioſo Reipublicæ poteſt tradi brachio ſeculari.ita Sylu.nu.4.citato.Didac.Perez ſuprà colum.17.Guido Papa,Alciatus,Felinus, Ancaranus, & alij relati à Couarru. 2. variarũ. c.20.n.7. quamuis contrarium teneat Bernardus Diaz c. 96. circa finem, & eius Additionator,verbo non expectata incorrigibilitate, qui fundatur in c. cùm non ab homine. Sed reſpondeo eum Syluestro, iſtud c. loqui de ſimplici homicidio,non de qualificato:nam cùm pro ſimplici homicidio, aut furto iſte Canon deponat, videtur, quòd in homicidio qualificato, vel proiterato, vel pro delictis valdè enormibus non reperiantur ſecundùm canones pœnæ condignæ, & conſequenter quòd debeat tradi curiæ ſæculari, & quòd ſicut traditur, quando non poteſt de facto corrigi propter duritiem,& obſtinationem eius, ita tradatur, quando non poteſt de iure corrigi propter defectum pœnæ: ſic Petrus de Ancarano, quem ſequitur Sylueſt.idem tandem admittit Couarru.in aliquo caſu valdè pernicioſo arbitrio diſcreti Iudicis, & de homicidio qualificato,id tenet expreſsè Panormita.c. 1.de homicidio. in fine.loquens de homicidio ita qualificato,vt non videatur ſufficere ipſa depoſitio: tunc enim debet deponi, & tradi curiæ ſæculari, vt moriatur, idem tenet Gregor. Lopez.leg.61. citata, verbo homicidio. & hoc eſt magis receptum in praxi,vt teſtatur Alciatus dicto c. cùm non ab homine.n.22. Decius, & alij citati à Couarru. dicto nu.7. & à Gregor. Lopez dicta leg.61.idem teſtatur Guillielmus Benedictus in 5. parte repetitionis.c. Raynutius.de teſtamentis, fol.41.in proceſſu præuentionali, vbi refert, quendam presbyterum traditum eſſe curiæ ſæculari propter homicidium qualificatum,& Bernardus Diaz c.96.refert, quatuor religioſos, qui Prouincialem ſuum occiderunt Hiſpali, per Archiepiſcopum delegatum à ſede Apoſtolica publicè fuiſſe degradatos,& ſtatim traditos curiæ ſæculari, furcaque ſuſpenſos, ad quam ſententiam vocati fuerunt multi Iuriſperiti magnæ authoritatis.

Vltimò,eſt aduertendum,quòd non in omnibus caſibus, in quibus clericus degradatus traditur brachio ſæculari, puniendus eſt pœna mortis, vt conſtat ex leg. 60. citata, in illis verbis, *Que muera sò que haya otra pena ſegun el fuero de los legos.*

Dvbitatvr quartò,de forma ſeruanda in degradatione, & depoſitione? De qua quæſtione multa tractat Panormi. in c.non poteſt.de ſentẽtia,& re iudicata.

Prima concluſio,ſine accuſatore nemo eſt degradandus, licet aliàs ſit puniendus alia pœna, ita Bernardus Diaz c.140.n.2. vbi citat Hoſtienſem.

Secunda concluſio, ſententia degradationis contra Epiſcopum facienda eſt per Metropolitanum conuenientibus Epiſcopis totius Prouinciæ, qui ad minus debẽt eſſe duodecim vltra Metropolitanum, ita Panormit.in c.non poteſt.de ſent.& re iudic. & habetur ex cap. fœlix. 15.q.7. & quamuis ſecundùm ius antiquum poterant illum deponere,modò tamen cognoſcunt vſque ad concluſionem cauſæ,& definitio reſeruatur Papæ,ita quòd nec poſſunt eum condemnare, nec abſoluere; ſi verò Papa deleget deciſionẽ cauſæ,requiritur idẽ numerus Epiſcoporũ, niſi aliud exprimatur,quia ius commune non derogatur per generalem delegationem. ſic P. Enri.n.2.Hæc autẽ cõcluſio intelligitur,ſi agatur contra Epiſcopum conſecratum;at verò ſi agatur contra confirmatum nondum conſecratum, ſufficit numerus ſex Epiſcoporum; quòd ſi ſententia degradationis ſit contra presbyterum,requiruntur ſex Epiſcopi vltra proprium; ſi ſit contra Diaconum, vel Subdiaconum, requiruntur tres vltra proprium cap fœlix.15. q. 7. nunc verò per Concilium Trident.ſeſſ.13. c. 4. de reformatione. loco Epiſcoporum ſufficiunt totidem Abbates cum proprio Epiſcopo,vel eius Prouiſore infulati,id eſt vſum mitræ,& baculum habentes,ſi com-

modè poſſint reperiri, alioquin aliæ perſonæ indignitate eccleſiaſtica conſtitutæ; denique ſi ſententia ſit contra clericum non conſtitutum in ſacris, ſufficit proprius Epiſcopus in præſentia Capituli, & ſufficit, quòd de licentia Capituli ſint aliqui præſentes repræſentantes Capitulum, niſi fortè conſuetudo eſſet in contrarium. ſic Tabiena n. 1. Tota hæc ferè concluſio deſumpta eſt ex Panormita. dicto c. nō poteſt.

Tertia concluſio, in actuali degradatione, dum executioni mandatur, non requiritur vnus Epiſcoporum numerus, ſed ſolus Epiſcopus exauthorizat. ſic Geminianus c. degradatio. de pœnis. in 6. Panormita. c. qualiter. el 2. de accuſationibus. P. Enri. n. 2. & Didacus Perez colum. 15. iam citata, vbi refert Ancaranum, & alios multos; practicam autem huius degradationis videte in Syluestro n. 1.

Quarta concluſio, poſt actualem degradationem non requiritur actualis traditio curiæ ſæculari, nō enim traditur realiter, ſed verbaliter, declarando, qualiter eſt exutus clericali priuilegio. Hinc ſequitur, quòd poſt huiuſmodi declarationem iam non manet de foro Eccleſiæ, & conſequenter poteſt puniri per Iudicem ſæcularem, vt tenent multi Doctores, quos citat & ſequitur Didacus Perez ſup. colum. 18. quia Eccleſia iam abdicauit à ſe dominium eius, & manet vacans, & conſequenter fit primò occupantis, vt ait Syluest. n. 5. per quæ ſoluitur argumentum Ioannis de Lignano dicentis, quòd Eccleſia ante traditionem realem non amittit dominium degradati actualiter. Prætereà nota, quòd Eccleſia efficaciter & non fictè intercedit pro eo, vt non moriatur. ita *Syl*ueſt. n. 5. & alij.

DVBITATVR quintò, vtrùm Epiſcopi aſſiſtentes in ſententia degradationis ſint veri Iudices? Prima opinio dicit, non eſſe Iudices, ſed Aſſeſſores, & ſolus Metropolitanus eſt Iudex.

Secunda opinio, & probabilior, dicit, quòd ſunt Iudices. ita Panormitanus c. non poteſt. de ſentent. & re iudicata. nu. 18. P. Enri. n. 2. vbi citat alios; & probatur ex c. finali. 15. q. 7. ibi, nec ab vno damnari, nec vno iudicante, &c. & c. fœlix. eadem q. & tit ibi. à duodecim Epiſcopis audiatur. Hinc ſequitur, quòd maior pars Epiſcoporum debet conſentire ſententiæ. ita P. Henri. Hæc de depoſitione & degradatione.

QVINTA

QVINTA PARS.

De Interdicto.

De quã tractat Anton.3.p.tit.27.per totum.Palud. in 2.d.18.q.8. P. Henr.lib.13. de excommunicatione. à cap.41.vſque ad 50. breuiter Soto d.22. q. 3. art. 1. Ledeſ.2.p.4.q.26. art. 2. & latius Mexicanus in Summa. de ſacramentis.ſed latiſſimè Doctores canoniſtæ. Couarr.c.alma mater.p.2.per totam.Nauar.c.27. à n.164.vſque ad numerum 187. & Summiſtæ verb.interdictum. Hanc autem materiam in ſeptem diuidam Diſputationes. Prima eſt de natura & diuiſione interdicti,& quos comprehendat: ſecũda de cauſa efficienti & materiali, ideſt, qui poſſunt interdicere,& interdici: tertia de cauſa & occaſione,propter quam imponitur interdictum, & de forma ſeruanda in imponendo eo: quarta de effectibus interdicti: quinta de participatione cum perſonis interdictis,& de pœnis,quas incurrunt violantes illud,& de cauſis,quibus aliquis excuſetur ab interdicti obſeruatione: ſexta de relaxatione interdicti: ſeptima denique de violatione Eccleſiæ.

DISPVTATIO I.

De natura & diuiſione interdicti.

PRo reſolutione ſupponendum eſt, quòd interdictum in ſua latiſſima ſignificatione comprehendit interdictum ciuile & eccleſiaſticum: ciuile eſt quædam forma verborum, quibus Prætor iubebat aliquid fieri, vel prohibebat, ne fieret, & interdictum in hac ſignificatione non deriuatur ab interdicere, inquantum eſt idem, quod prohibere, ſed ab interdicere inquantũ eſt idẽ quod inter duos dicere; eccleſiaſticum autem interdictum, de quo hîc diſputamus, ſic definitur; Interdictum eſt cenſura eccleſiaſtica, qua ſeparatur homo à certis ſacramentis, omnibuſque diuinis officiis & eccleſiaſtica ſepultura, quæ definitio colligitur ex c.quod in te.de pœnitentiis & remiſſionibus, & ex c.non eſt vobis.de ſponſalibus. Cenſura ponitur loco generis, per quam interdictum conuenit cum reliquis aliis cenſuris, ſcilicet excommunicatione & ſuſpenſione; differt tamen à ceſſatione, à diuinis, & ab irregularitate, quæ ſecundùm ſententiã à nobis traditam p.1.dub.5.nõ ſunt cẽſuræ: ab excõmunicatione autẽ differt, quia hæc priuat ſacramẽtis, inquantùm ſunt cõmunicatio quædam cum fidelibus, interdictum autem priuat eis, inquantùm ſunt tales actiones eccleſiaſticæ, etiam iis, qui non habent officium & beneficium; de differentia autem interdicti à ſuſpenſione ſatis dictum eſt par.3.diſputat.1.dub.2.

DVBITATVR primò, quotuplex ſit eccleſiaſticum interdictum? Prima concluſio, interdictum eccleſiaſticum eſt triplex, aliud purè locale, aliud purè perſonale, aliud mixtum ex locali & perſonali. Purè locale eſt, quando tantùm interdicitur locus, ne in eo audiantur officia diuina, ita vt nec ciues, nec exteri poſſent ibi audire diuina; at verò quæcunque perſonæ

ſonæ non interdictę poterunt ea audire in alio loco non interdicto; purè perſonale eſt quando tantùm perſonæ, & non locus interdicuntur, & tunc illæ perſonæ nec hîc, nec alibi poterunt audire diuina, iuxta c. ſi ſententia. de ſentent. excommunicat. in 6. mixtum verò interdictum eſt, quando & locus & perſona interdicuntur: hãc diuiſionem tradunt Sylueſter verb. interdictum. 1. quæſt. 2. Nauar. n. 166. & alij, & quamuis Palud. & Soto ſuprà duo tantùm priora membra enumerent, tamen ideò id faciunt, quia iſtis commemoratis cõmemoratũ cenſetur tertium membrum, ſiquidem ex illis componitur, nec eſt ſpecialis ratio de illo: nam quæ ſeorſum de interdicto purè locali & purè perſonali dicuntur, de mixto ſimul dicenda ſunt, nam quatenus eſt locale, iudicandum eſt de illo, ſicut de purè locali, & quatenus eſt perſonale, iudicandum eſt de illo, ſicut de purè perſonali, vt rectè ait Nauar. Interdictum autem quod vocatur ambulatorium, eſt illud, quod ponitur in omni loco, vbi adfuerit perſona ſic interdicta.

De diuiſione autem interdicti purè localis magna eſt controuerſia: nam Angelus dicit eſſe triplex, ſcilicet generale, ſpeciale, & ſingulare. Generale vocat illud, quo interdicitur totum Regnum, vel tota Prouincia, vel tota Diœceſis; ſpeciale vocat, quo interdicitur aliqua ciuitas, villa, vel caſtrum; ſingulare verò vocat, quo interdicitur aliqua eccleſia vnius ciuitatis, villæ, vel caſtri, vel aliquę, vbi ſunt plures.

Sit tamen ſecunda concluſio interdictum locale eſt duplex, ſcilicet generale & ſpeciale, ſeu particulare. Generale eſt, quo interdicitur regnum, vel prouincia, vel ciuitas, villa vel caſtrum; ſpeciale eſt, quo interdicitur aliquis locus ſpecialis, verbi gratia; aliqua Eccleſia, vel aliquæ. Hanc concluſionem tradit Sylueſt. verb. interdictum. 1. q. 3. Soto art. 1. colum. 4. Couarr §. 1. n. 9. Nauar. n. 166. & alij multi; quæ probatur ex c. cùm in partibus. de verbor. ſignificat. vbi Innoc. III. vocat interdictum generale, non ſolùm quando interdicitur Regnum, vel Prouincia, ſed etiam quando interdicitur ciuitas, villa vel caſtrum; & quodcunque aliud interdictum intelligit eſſe ſpeciale.

Hinc ſequitur primò, quòd interdictum vnius Parochiæ, quando ſunt plures in eodem oppido, non eſt generale, ſed ſpeciale; ita Couarr. n. 9. citato, & aliqui viri docti, quamuis contrariam ſententiam clarè videatur amplecti P. Henricus. c. 41. n. 5. & Nauar. n. 166. Probatur: nam vt ait Sylueſter cum Panormitano, interdictum locale generale ideò dicitur, quia totum aliquod ſine exceptione comprehenditur, Parochia verò, quando ſunt plures in oppido illo, non poteſt dici totum, ſed pars, nec locus Parochiæ deputatus poteſt dici locus vniuerſalis, ſed particularis, ergo non eſt interdictũ generale, ſed ſpeciale.

Sequitur ſecundò contra Sotum, quòd ſi non interdicatur totum Regnum, Prouincia, ciuitas vel caſtrum, quamuis interdicantur omnes Eccleſiæ ciuitatis vel regni, imò & totius mundi non eſt interdictum generale, ſed ſpeciale. ſic Anton. 3. p. tit. 26. c. 2. §. 1. Couarr. n. 9. citato, idem videtur tenere Sylueſt. q. 3. citata: licèt enim definiens interdictum ſpeciale, dicat eſſe illud, quo interdicuntur aliquæ Eccleſiæ, non omnes, vbi ſatis inſinuat, quòd ſi omnes interdicantur, erit generale, nihilominùs ſtatim refert Archidiaconum, & Calderinum oppoſitum docentes, quorum ſententiam cùm non refutet, videtur amplecti. Eandẽ ſentẽtia tenet Nauar. & Coua. qui dicũt eſſe communiter receptã, & probatur ex dict. c. in partibus. vbi illud, tantum interdictum locale dicitur generale, quando interdicitur Regnum, Prouincia, ciuitas, villa, vel caſtrũ, ſed interdictis Eccleſiis Regni, Prouinciæ, Ciuitatis vel caſtri, non eſt interdictum Regnum, Prouincia, Ciuitas, villa, vel caſtrum: ergo non eſt interdictum generale. Minor probatur, quia in eodem Regno, Prouincia, ciuitate, villa, vel caſtro poſſunt extra Eccleſiã celebrari officia diuina, ſicut priùs in domibus priuatis.

Nec

Nec obſtat, quòd in tali ciuitate, &c. non ſit aliqua domus, vel ſacellum priuatum habens priuilegium, vt in eo celebretur Miſſa, quoniam hoc eſt per accidens, ſatis eſt enim quòd poſſit celebrari in domibus priuatis, ſi habeant priuilegium.

Loquẽdo autem de interdicto purè perſonali, Angel. num. 1. citato, & n. 7. & 11. etiam dicit eſſe triplex, ſcilicet generale, ſpeciale, & ſingulare. Generale eſt, quo interdicuntur omnes perſonæ totius Regni, Prouinciæ, ciuitatis, villæ, vel Caſtri; ſpeciale eſt, quo interdicitur aliqua Vniuerſitas, vel Collegium perſonarum contentarum in tali ciuitate, villa, vel caſtro; ſingulare eſt, quo interdicitur vnica tantùm perſona ex tali ciuitate, villa, vel Caſtro, ſiue ſit perſona certa, ſiue incerta, vt cùm dicitur, qui hoc fecerit, maneat interdictus ipſo facto. Nihilominùs ſit

Tertia concluſio, interdictum purè perſonale eſt duplex, ſcilicet generale & ſpeciale. Generale rectè definitur ab Angelo; ſpeciale autem illud eſt, quo interdicitur aliqua pars perſonarum talis communicationis, ſiue ſit vnica tantùm perſona, ſiue plures; ita Syluest. Soto, Nauarr. & Couarru. locis vbi ſup. differunt tamen Syluest. & Nauarr. in hoc, quòd Nauar. vocat interdictum perſonale generale, quando interdicitur totum Collegium, vel Vniuerſitas contenta in ciuitate, quod etiam amplectitur P. Henriquez. cap. 41. nu. 3. in fine; cæterùm Syluester rectiùs vocat hoc interdictum ſpeciale, & videtur conformius communi ſententiæ & rationi, Vniuerſitas enim vel Collegium contentum in hoc oppido nõ eſt integra communitas totius oppidi, ſed pars tantùm.

Dvbitatvr ſecundò, vtrùm poſito interdicto locali, cenſeatur poſitum perſonale, vel è contrà, poſito perſonali, poſitum locale? Prima concluſio, poſito interdicto locali licèt ſit generale, non cenſetur poſitum perſonale, niſi aliud exprimatur. Hanc tenent communiter Doctores citati, præcipuè Syluest. ver. interdictum 2. num. 7. & Nauar. num. 167. vnde perſonæ illius loci poſſunt extra locum illum audire & celebrare diuina, dũmodò non dederint cauſam culpabilem interdicti: nam ſi dederunt, nullibi poſſunt audire diuina, nec celebrare. Hæc concluſio ſic explicata habetur in c. ſicut. de ſentent. excommunicat. in 6. exteri verò non poſſunt in eo loco audire, nec celebrare diuina; colligitur ex eodem cap.

Hinc ſequitur, quòd interdicta aliqua Eccleſia Cathedrali vel Collegiata non ideò cenſetur interdictus clerus illius Eccleſiæ, vnde poterit in alia Eccleſia, non ſolùm ſinguli diuiſim, ſed etiam ſimul coniuncti ad modum Capituli, officia diuina ſolemniter celebrare, vt rectè dicit Syluest. ver. interdictum. 2. n. 8. & Couar. §. 1. citato. n. 8.

Secunda concluſio, poſito interdicto perſonali ſpeciali, non ideò cenſetur poſitum locale; ita communiter Doctores. Et probatur, hæc interdicta ſunt diuerſa, ergo ſicut poſito locali, non cenſetur poſitum perſonale, ita nec è contrà, poſito perſonali ſpeciali, cenſetur poſitum locale, niſi aliud exprimatur. Hinc ſequitur, quòd interdicto clero alicuius Eccleſiæ, non cenſetur ipſa Eccleſia interdicta; ſic Couarru. num. 7. tantùm ſupereſt difficultas, vtrùm poſito interdicto generali perſonali, cenſeatur poſitum interdictum locale, quamuis non exprimatur?

Prima ſententia eſt affirmatiua. Hanc tenet Couarru. §. 1. citato, num. 7. vbi pro ea allegat Syluestrum ver. interdictum. 2. quæſt. 8. Anton. 3. p. tit. 26. cap. 3. circa medium, & alios. eandem tenet P. Henrique cap. 42. in fine; & probatur primò: nam aliàs ſequeretur, quòd iudex ponens huiuſmodi interdictum, fruſtraretur ſuo fine. Patet: nam ſi liceret celebrare diuina publicè alta voce & apertis ianuis, cùm tot homines interdicti propter eorũ multitudinem non poſſint excludi ab Eccleſia vel à vicinis, facilè audirent diuina.

Secundò, probat Couarru. ex ca. quod nonnullis. de priuilegiis, vbi (vt ipſe ait)

definit :r, quòd ſecundùm ius antiquum non poterant celebrari diuina etiam ianuis clauſis, & excluſis interdictis in eo loco, cuius communitas erat interdicta.

Secunda ſententia eſt negatiua, ſcilicet quòd poſito interdicto perſonali generali, non cenſetur poſitum locale, niſi Iudex id exprimat, & hæc eſt vera & tenenda, quam docet Ioannes Andreas, & Calderinus relati à Couarru. tenet etiam Nauarrus num. 167. Soto diſt. 22. quæſt. 3. art. 1. poſt primam concluſionem. Angelus ver. interdictum. 1. nu. 1. qui dicunt, quòd interdicto populo, qui ſunt illius populi, nec ibi, nec alibi poſſunt audire diuina, clerici tamen poterunt in Eccleſiis talis oppidi celebrare diuina ſolemniter coram exteris: imò eandem tenent in rigore Syluest. & Anton. citati à Couarru. pro prima ſententia: nam ſolùm dicunt, conſulendum eſſe clericis, vt tali interdicto durante abſtinerent à publica celebratione.

Probatur hæc ſententia ex cap. ſi ſententia. de ſenten. excommunicat. in 6. vbi dicitur, quòd interdicto loco, non cenſentur interdictæ perſonæ, niſi aliud exprimatur, ergo etiam è contrà interdicto populo, non cenſetur interdictus locus.

Secundò, probatur efficaciùs ex cap. 1. de vſuris. vbi interdicuntur perſonæ illius populi, vel communitatis, quæ receperint vſurarios externos in ſuis populis, & poſteà dicitur, quòd ſi animo indurato ſuſtinuerint illud interdictum per menſem, ipſo facto terræ eorum ſubiaceant eccleſiaſtico interdicto; ergo clarè ſupponit Pontifex, quòd ad poſitionem interdicti perſonalis etiam generalis, non ſtatim cenſetur poſitum interdictum locale.

Ad primum primæ ſententiæ reſpondetur, quòd nos loquimur abſolutè & per ſe, loquendo tamen per accidens in caſu, q[u]òd ſequeretur illud inconueniẽs tactum in argumento, libenter concedimus, quòd deberent clerici abſtinere à celebrando publicè, ſi aliàs non poſſet vitari illud inconueniens; hoc tamen non eſſet, quia locus ſit interdictus, ſed quoniam aliàs non poſſet vitari illud inconueniens, ſicut quando excommunicatus non toleratus ingreditur Eccleſiam tempore, quo celebrantur diuina, ſi non poſſet excludi ab Eccleſia, ceſſandum eſſet à diuinis, non quidem ex eo quòd locus ſit interdictus, ſed ad euitandam participationem in diuinis cum excommunicato non tolerato.

Ad ſecundum reſpondetur, mirandum eſſe, quòd Couarru. non aduerterit cap. illud, tantùm loqui de interdicto generali locali, non de perſonali, vt aduertit gloſſa: loquitur enim textus de interdicto communi terræ, ergo ſi interdictum ciuitatis, villæ, vel caſtri eſt locale, à fortiori interdictum terræ erit locale, quia non minùs propriè, imò multò magis nomine terræ ſignificatur locus, quàm nomine ciuitatis, villæ, vel caſtri.

DVBITATVR tertiò, quis locus cenſeatur interdictus per interdictũ generale locale, & quis per ſpeciale? Prima concluſio, quando interdicitur aliqua ciuitas, etiam intelliguntur interdicta ſuburbia & ædificia continentia. ſic Nau. nu. 167. Couaru. §. 1. citato. num. 8. corollar. 7. & communiter Doctores: eſt enim expreſsè definita in cap. ſi ciuitas. de ſent. excommunicat. in 6. Ratio autem huius deciſionis fuit, quòd licet in iure in alia materia nomine ciuitatis non comprehendantur ſuburbia, nec ædificia continentia, ſed tantùm id, quod murorum ambitu cingitur, vt latè & eruditè proſequitur Couarru. tamen in materia interdicti hæc omnia comprehẽduntur nomine ciuitatis, aliàs enim vili penderetur cẽſura interdicti.

Si petas, quid intelligatur per ſuburbia & per ædificia continentia, ſit ſecunda concluſio, per ſuburbia intelliguntur ædificia extra muros, vel quæ ſunt illis contigua, vel prope, quæ Hiſpanicè dicuntur, *Arrabales*; per ædificia verò continentia intelliguntur ædificia, quæ ſunt extra

extra ciuitatem à muris ſeparata, & non contigua ipſis nec ſuburbiis; ita Anton. loco citato, dub. præcedenti, vel aliter, inquit, ſuburbia dicuntur, per quæ iter eſt rectum ad ciuitatem; continentia verò ædificia, quæ non præparant rectum iter ad ciuitatem. Quanta autem diſtantia requiratur, vt cenſeantur ædificia continentia, gloſſa dicto cap. ſi ciuitas. Couarru. & Nauarr. dicunt, hoc iudicandum eſſe arbitrio viri prudentis; Angelus verò & Syluest. dicunt, penſandum eſſe ex illa ratione dicti cap. ſi ciuitas. nempe ex hoc quòd vili pendatur, vel non vili pendatur interdictum, vnde ſi diſtantia ea ſit, vt populus commodè poſſit illuc confluere ad audienda diuina ſunt ædificia continentia, & conſequenter interdicta; at verò ſi tanta ſit, vt non poſſit populus illuc commodè confluere (ponit exemplum Syluest. ſi diſtent per vnum milliare) non ſunt ædificia continentia. ita Syluest. imò P. Henrique cap. 42. num. 4. in gloſſa litera S, dicit; quòd ſine cauſa Sylueſter deſignat diſtantiam vnius milliarij, vnde ipſe vocat ædificia continentia, quæ ſunt prope mœnia, & ego idem credo.

Præterea eſt aduertendum, primam concluſionem habere locum, etiam ſi ſuburbia vel ædificia continentia ciuitatis interdictæ non ſint ſubiecta temporaliter illi domino, propter cuius culpam ciuitas eſt interdicta, ita Sylueſt. num. 5. Couarru. num. 8. & alij. Imò etiam concluſio habet locum, licèt non ſint ſpiritualiter ſubiecta eccleſiaſtico iudici, qui interdixit ciuitatem. ſic Sylueſt. & Couarru. & Henri. dicto num. 4. probant ex ratione dicti cap. ſi ciuitas. nam aliàs vili penderetur interdictum ciuitatis.

Si petas, à quo ponitur interdictum in ſuburbibus & continentibus ædificiis, quando non ſunt ſubiecta ſpiritualiter Prælato interdicenti ciuitatem, ſit tertia concluſio, quod ponitur à iure communi in dicto cap. ſi ciuitas, ita Palud. in 4. qu. 8. concl. Anton. ſup. & Sylueſt. & Henri. dicto n. 4. in gloſſa, litera L.

Hinc ſequitur, quòd quando Epiſcopus ponit interdictum locale generale in aliqua ciuitate vel villa, omnes Eccleſiæ aliàs exemptæ à iuriſdictione Epiſcopi, vt Eccleſiæ Religionum, & ordinis diui Ioannis, manent interdictæ. ſic P. Henrique dicto num. 4. & Nauarr. in Manua. Hiſpano, cap. 27. num. 80. qui ait, ita decretum fuiſſe Salmanticæ propter rationem dicti cap. ſi ciuitas, quod corollarium iam eſt certum omninò poſt Trident. ſeſſ. 25. de Regularibus. cap. 12. iuncto cap. 22.

Aduerte tamen, certum eſſe, quòd Epiſcopus non poteſt ponere interdictum locale ſpeciale in huiuſmodi Eccleſiis exēptis, vnde licèt ſpeciali interdicto interdicat ſingulas vrbis Eccleſias, non extenditur ad Eccleſias exemptas. ſic P. Henri. dicto num. 4.

Quarta concluſio, interdicta aliqua Eccleſia interdicto generali, vel ſpeciali, etiam manet interdicta Capella & cæmeterium eidem Eccleſiæ contigua, id eſt, ſi extrema ſe contingant. ſic Tabien. ver. interdictum. 5. nu. 9. & eſt determinata in dicto cap. ſi ciuitas.

Quinta concluſio, quando generaliter, interdicitur terra alicuius domini, intelligitur de tota terra propria, & de omni alia, in quam habet iuriſdictionem temporalem, quamuis ei ſit data in feudum, vel emphyteoſim, vel dotem vxoris, vel vſumfructum, & perſeuerat interdictum, quamuis vendat, & alienet eam, quia tranſit cum ſuo onere, deberet tamen Iudex ob hanc ſolam cauſam relaxare interdictum, & hæc omnia intelliguntur, ſiue omnes iſtæ terræ ſint coniunctæ, ſiue in diuerſis locis, non tamen intelligitur de terra data in pignus, quia non habet dominium, nec vſumfructum talis terræ; verum eſt, quòd ſi Iudex diceret, interdico quamcunque terram à tali domino poſſeſſam comprehenderetur. Similiter non intelligitur de terra acquiſita poſt impoſitum interdictum, niſi iudex dicat, interdicimus quamcunque terram ab iſto poſ-

ſeſſam vel poſſidendam. In his omnibus conueniunt Anton. 3. p. tit. 26. cap. 3. Syluest. ver. interdictum. 2. num. 3. & P. Henri. cap. 41. num. 2. addit tamen Syluest. quòd quando interdicitur terra alicuius domini, tale interdictum extenditur ad terram illorum, qui participát cum eo in eodem crimine; ſed hoc falſum eſt, vt ait Henri. dicto num. 2. in gloſſa, litera H, & aliqui viri docti; & probatur: nam cùm ex vi verborum non extendatur, nec ſit textus, in quo fundetur talis extenſio non eſt admittenda.

DVBITATVR quartò, quæ perſonæ cenſeantur interdictæ per interdictum perſonale, generale vel ſpeciale? Prima concluſio, quando interdicitur aliquis populus (ſeu, quod idem eſt, ciues alicuius oppidi) ſingulares perſonæ illius oppidi cenſentur interdictæ quamuis non dederint cauſam culpabilem interdicto. c. ſi ſententia. de ſentent. excommunicat. in 6. vnde nec in illo oppido, nec in alio poſſunt audire diuina, niſi transferant domicilium ad aliam communitatem non interdictam, tunc enim ſi non dederunt cauſam culpabilem interdicto, ceſſat interdictum talium perſonarum, ſecus ſi dederunt. ita Syluest. ver. interdictum. 2. nu. 10. P. Henri. cap. 41. num. 2. & latè Couarru. dicto §. 1. num. 7. Quæ concluſio intelligitur, licèt huiuſmodi ciues ſint abſentes tempore quo ponitur interdictum, nec dederint cauſam culpabilem interdicto. Sic P. Henrique dicto num. 2. Hæc concluſio partim eſt contra Hoſtienſem citatum à Syluestro dicentem, quòd quamuis iſtæ perſonæ non dederint cauſam culpabilem interdicto, quocunque transferant domicilium, erunt interdictæ, & poteſt probari: nam, vt diximus dubio præcedenti, in quinta concluſione, quando interdicitur terra alicuius domini, quamuis alienetur, manet interdicta, ergo ſimiliter in præſenti.

Nihilominùs tenendum eſt quod diximus, & ad argumentum reſpondetur, diuerſam eſſe rationem, nam quando interdicuntur perſonæ ob alienam culpam, mitiùs eſt agendum, quàm cùm interdicitur terra, quæ eſt quid inanimatum, præterea reſpondetur iuxta dicta concluſione quarta.

Si petas, à quo abſoluuntur illi, qui transferunt domicilium ad communitatem non interdictam? Reſpondeo, ab imponente interdictum, qui tantùm intendit ligare ciues huius populi, quandiu ciues illius ſunt, niſi fortè Iudex aliud exprimat.

Secunda concluſio, interdicta communitate, omnes qui ſubeunt onera talis communitatis, vel ſaltem fruuntur priuilegiis, manent interdicti, quamuis ſint Magnates, & Marchiones, vel Duces, niſi conſuetudine, vel priuilegio eximantur. ita Syluest. num. 10. Anton. 3. p. tit. 26. cap. 3. in fine. P. Henri. nu. 3. & multùm fauet gloſſa dicto cap. ſi ſententia. dicens, quòd comprehenduntur Patricij, & Senatores.

Tertia concluſio, quando interdicitur totus populus, interdictæ cenſentur omnes perſonæ habitantes in ſuburbiis, vel continentibus ædificiis, imò etiam illi ciues, qui continuò habitant extra ciuitatem, vel ſuburbia, vel continentia ædificia. ſic Anton. cap. 3. citato in fine. & Syluest. num. 15. qui citat Calderinum. Patet, quia iſti verè ſunt partes ciuitatis.

Quarta concluſio, ſi aliquis qui non erat de communitate tempore quo talis communitas fuit interdicta, fiat poſteà de illa communitate transferẽdo illuc ſuum domicilium, relicto primo domicilio, eo ipſo ſubijcitur interdicto communitatis, ita Syluest. num. 10. P. Henrique. num. 2. & alij: populus enim comparatur aquis fluminis ſibi ſuccedentibus, quæ reputantur vna & eadem aqua.

Nec obſtat quod diximus dubio præcedenti in prima concluſione, de terra acquiſita poſt impoſitum interdictum, non, inquam, obſtat: nam, vt rectè ait Palud. in 4. d. 18. q. 8. ar. 1. §. quantùm ad ſecundum: in fine. §. terra vt eſt res ſingularis, afficitur

tur interdicto, non vniuerſalitas. Dixi: *relicto primo domicilio*: nam ſi aliquis ciuis communitaris non interdictæ, retento hoc domicilio, fiat ſimul ciuis alterius communitatis interdictæ, non manet interdictus, ita Syluest. ver. interdictum.2. num.13.& P.Henrique.nu.2. contra Calderinum. Et probatur: nam cùm iſte ſit pars duarum cõmunitatum, quarum vna eſt interdicta, altera non, æquum eſt, vt potiùs declinemus in partem fauorabilem, quàm odioſam.

Quinta concluſio, interdicta communitate non manent interdicti infantes nõ habentes vſum rationis nec amentes, verum eſt quòd eis negatur ſepultura, quia omne cadauer eſt rationis expers, ſic P. Henrique.num.2. de quo latiùs infrà, nec etiam manent interdicti illi, qui non ſunt partes talis communitatis, nec ciues, ſed exteri, ſic P. Henrique Sylueſt.num.14.& apertè colligitur ex dicto cap. ſi ſententia ibi. ſingulares ex eo populo perſonæ.

Sexta concluſio, interdicto populo nõ cenſetur interdictus clerus, nec è contrà, niſi aliud exprimatur in ſententia, ita Sylueſt.num.9.Nau. num. 167. Couarru. dicto §.1.num. 7. & eſt determinata dicto c. *ſi ſententia*. Ratio eſt, quia nomine clericorum non veniunt laici, nec nomine populi veniunt clerici: clerici enim non ſunt populares: nam ex accommodatione vſus, populus ſtat pro laicis. Vtrùm verò nomine clericorum intelligantur non ſolùm habẽtes aliquem ordinem maiorem, vel minorem, aut primam tonſuram, ſed etiam religioſi & religioſæ, etiam laici ſeu conuerſi.

Doctores conueniunt in hoc, quòd in fauorabilibus iſti omnes intelligũtur nomine clerici; vnde quando interdicitur populus, ſicut manent liberi clerici, ita etiam manent liberi religioſi & religioſæ etiam laici, at verò quando interdicitur clerus, Nau. num.167. tenet, quòd etiam comprehenduntur religioſi & religioſæ. idem tenet Couarru. dicto.§.1.num.8.corollar.5.vbi allegat Calderinum & Anton. & dicit eſſe communem, tenet etiam Geminianus dicto cap. ſi ſententia, quia ita ſunt ad Eccleſiam tranſlati, quòd non poſſunt dici de populo.

Sit ſeptima concluſio, probabilius iudico, quòd non comprehenduntur, niſi habeant dignitatem, ſic Angelus ver. interdictum. 5.num.9. Armill. ver. interdictum. num.10.P.Henrique.n.3.& Sylueſt. num.17. nec contradicit his, quæ dixerat num. 9. nam ibi loquutus fuit in fauorabilibus, in num. autem 17. loquitur in odioſis, vnde ibi remittit ſe ad titulum clericus, vbi dixit, quòd in fauorabilibus nomine clerici intelliguntur etiam religioſi, non tamen in odioſis. Et hæc ſit probatio noſtræ concluſionis, vel dico quòd in n. 9. loquutus fuit recitatiuè tantùm, & in hac concluſione loquimur etiam de interdicto poſito ab eo, qui eſt ſuperior clericis & religioſis, vt quando ponitur à Papa: nam ſi ponatur ab Epiſcopo, qui non eſt ſuperior religioſis exemptis, certum eſt apud omnes, quòd non comprehenduntur interdicto cleri.

Octaua concluſio, interdicta familia alicuius domini etiam cẽſentur interdicti clerici de tali familia, ita Sylueſt.num.17. Angelus ver.interdictum.1.nu.8. P.Henrique num. 3. Armil. num. 11. Probatur, quia familia eſt nomen commune ad clericos & laicos. Vbi notandum eſt quòd interdicta familia qui tempore interdicti erant de tali familia, licèt recedant ab ea, perſeuerant interdicti, qui tamen de nouo venit, non fit interdictus, ſic Palud.q.8. art.1.& P. Henrique nu.3.Probatur: nam interdictum familiæ eſt ſpeciale, quod primò per ſe & immediatè reſpicit perſonas ſingulares, ſecus eſt de interdicto populi: nam cùm ſit generale, prima & per ſe reſpicit ipſam communitatem, & ſecundariò tantùm reſpicit perſonas ſingulares.

Nona concluſio, ſi interdicantur Doctores ciuitatis vel Academiæ, etiam cõprehenduntur Doctores clerici. Hæc eſt contra Angelum ver. interdictum.1.n.9.

 & Sylu.

& Syluestrum num. 17. qui pro ſe allegant gloſſam dicto cap. ſi ſententia. Sed certè nihil tale gloſſa, vt rectè ait Tabien. verb. interdictum. 1. num. 9. in fine, vbi tenet noſtram concluſionem, quam etiam tenet Armil. num. 11. P. Henrique num. 3. & aliqui Magiſtri. Et ratio eſt, quia hoc nomen *Doctor*, non eſt minùs commune laicis & clericus, quàm hoc nomen *familia*.

Quæſitum eſt à me, vtrùm interdicto populo ſcholares Academię, qui non ſunt ibi oriundi, nec domiciliarij cenſeantur interdicti?

Sit decima concluſio, quòd meo iudicio nō cenſentur interdicti, niſi in tali ciuitate ſit ſtatutum, quòd ſcholares habeātur tanquàm ciues. Probo: nam vt quis comprehendatur interdicto populi, requiritur, quòd ſit ciuis, & pars illius populi dicto cap. ſi ciuitas, ſed vt prædicti ſcholares dicantur ciues, requiritur, quòd ſit prædictum ſtatutum, vt dicunt Syluest. ver. ciuitas, in fine. Angel. & Tabien. verbo, ciues, ergo, item, nam cùm hæc pœna ponatur ob alienam culpam, non eſt extendenda.

Similiter dico, quòd habitantes in hac curia Limenſi etiam per multum tempus, non tanquàm ciues, ſed ad proſequendas lites in Regio Prætorio, non comprehenduntur interdicto populi. Et quod diximus in tertia concluſione, intelligendum eſt niſi talia ſuburbia, vel ædificia continentia faciant diuerſum populū, ſic Henrique num. 4. in fine, Armil. num. 9. quia iſti non ſunt partes populi interdicti verbi gratia, *en el pueblo del cercado de Lima*, ſecus erit, meo iudicio, loquendo de interdicto locali: credo enim quòd interdictum ciuitatis Limenſis extēditur ad populum *del Cercado*, quia ibi viget ratio capitis, ſi ciuitas. Scilicet ne vili pendatur Eccleſiaſtica cenſura, quæ ratio non viget in interdicto perſonali, non enim vili penditur interdictum populi Limenſis per hoc, quòd non extendatur ad perſonas oppidi *del Cercado*, & hoc eſt conforme dicto cap. ſi ſententia, & menti Doctorum, qui quando loquuntur de interdicto perſonali, requirunt, quòd perſonæ ſint partes talis communitatis, quod tamen non requirunt in interdicto localis, imò extendunt illud ad ædificia continentia, quæ tamen non ſunt partes vrbis.

Dvbitatvr quintò, vtrùm interdictum comprehendat ponentem illud, vel ſuperiorem, aut æqualem?

Prima concluſio affirmatiua, quando interdictū eſt locale, & ideò ſi non ſeruēt illud, incurrunt pœnas iuris, ſic Armil. nu. 35. Nauar. num. 165. P. Henrique. cap. 50. num. 1. nam obligatio ſeruandi interdictum ſemel poſitum, non oritur ex ferente illud, ſed ex ipſo iure communi taxante effectus talis interdicti, & ſimili ratione diximus in materia de excommunicatione. cap. 6. diſputat. 9. dub. 1. quòd omnes Chriſtiani, etiam ipſe Prælatus excommunicans, tenentur vitare excommunicatum.

Secunda concluſio, quando interdictū eſt perſonale, licèt ſit generale, non comprehendit ponentem illud, nec ſuperiorem, nec æqualem, quia nullos habet iuriſdictionem coactiuam in foro exteriori, niſi in ſibi ſubditos.

Dvbitatvr ſextò, vtrùm interdictum perſonale generale comprehendat Epiſcopos. Concluſio negatiua, niſi de illis fiat expreſſa mentio, ſic Nauar. nu. 165. & eſt textus cap. quia periculoſum, de ſentent. excommunicat. in ſextò.

Dispvtatio II.

De cauſa efficienti & materiali interdicti.

De quo Sylu. ver. interdictū. 3. An ro. 3. p. tit. 26. cap. 2. §. 3. Couarru. ſupr. §. 2. nu. 6. Soto d. 22. q. 3. art. 1. concl. 2. Nauar. num. 168. P. Henrique lib. 13. de excommunicat. c. 51.

Sit prima concluſio, omnes Prælati Eccleſiarum cathedralium vel collegiatarum poſſunt interdicere tam perſonas quàm.

quàm locũ, idem etiam poteſt concilium generale, & capitulum ſede vacante. Vtrùm verò capitulùm ſede non vacante poſſit interdicere? Standum eſt conſuetudini, vt ait Couarru. dicto num. 6. quædam enim capitula hoc habent ex conſuetudine, vt ait P. Henrique num. 2. minores autem Prælati, vt Prælati religionum, quamuis poſſunt perſonas ſibi ſubditas interdicere (nã hoc minus eſt quàm excommunicare) & colligitur ex cap. cùm ab Eccleſiarum, de officio ordinarij, at verò non eſt in conſuetudine, quòd interdicant Eccleſiam vel locum, niſi in aliquod oppidum vel caſtrum habeant iuriſdictionem Eccleſiaſticam in foro exteriori; ita Soto concl. 2. citata. Henrique num. 1. & aliqui viri docti. Prætereà notandum eſt cum P. Henrique num. 1. & Armil. num 35. quòd ſolus Papa poteſt imponere interdictum olim ſtrictiſſimũ, cæteri verò Prælati tenentur ſeruare ius commune.

Secunda concluſio, omnes illi, qui ex commiſſione poſſunt excommunicare, poſſunt interdicere. Videte prima parte de cenſuris in cõmuni, dubio. 6. vbi oſtẽdimus, vtrùm laicus vel fœmina poſſint imponere cenſuras?

D V B I T A T V R ſecundò, vtrùm Prælati poſſint ponere interdictum extra proprium territorium? Prima concluſio, loquendo de interdicto locali certum eſt quòd non poſſunt interdicere locum ſibi non ſubiectum, quia non habent iuriſdictionem in talem locum.

Secunda concluſio, loquendo de interdicto perſonali, idem omninò dicendum eſt quod de ſuſpenſione diximus diſput. 4. dub. 1. concl. 2.

D V B I T A T V R tertiò, vtrùm Prælatus excommunicatus, vel ſuſpenſus à iuriſdictione, vel interdictus, poſſit interdicere? Prima concluſio, ſi excommunicatus vel ſuſpenſus à iuriſdictione non ſit nominatim denũciatus, vel notorius percuſſor clerici, peccat quidem ponendo interdictum, ſed erit validum, & ideò ſeruandum eſt. Patet, quia iſte ob publicum bonum non eſt priuatus iuriſdictione, vt cõſtat ex dictis in materia de excommunicatione, at verò ſi ſit non toleratus, non ſolùm peccat ponendo interdictum, ſed etiam eſt nullum, quia continet errorem intolerabilem ob defectum iuriſdictionis.

Secunda concluſio, qui nõ eſt excommunicatus, nec ſuſpenſus, ſed tantùm interdictus, quamuis nominatim denunciatus, poteſt validè & licitè ponere interdictum. Probatur, quia interdictum non priuat iuriſdictione in foro exteriori, vt dicemus diſputat. 4. ſed interdictum pertinet ad ſolam iuriſdictionem in foro exteriori, ergo.

D V B I T A T V R quartò, vtrùm poſſit aliquis ſe ipſum, vel ſuperiorem, vel æqualem interdicere? Quod dubium, vt verba ſonant, procedit de interdicto perſonali. Concluſio eſt negatiua loquendo de poteſtate ordinaria, vt patet ex dictis in materia de ſuſpẽſione, diſputat. 4. dub. 1. concl. 4. nam interdicere pertinet ad iuriſdictionem coactiuam in foro exteriori.

Hinc ſequitur, quòd quando Epiſcopus interdicit omnes, qui ſunt de tali ciuitate, ipſe non manet interdictus, nec contrarium dicit Nauar. cap. 27. nu. 165. quia tantùm loquitur de interdicto locali, vt patebit attentè legenti ipſum, ſed contrà: nam quando Papa vel Epiſcopus concedunt indulgentias, etiam ipſi conſequutiuẽ fruuntur illis, quamuis conceſſio indulgentiarũ ſit actus iuriſdictionis, Reſpõdetur negando conſequentiã: nam conceſſio indulgentiarum eſt actus iuriſdictionis gratioſæ & fauorabilis, at verò ſententia interdicti eſt actus iuriſdictionis odioſæ & coactiuæ.

Sed notandum eſt, quòd perſona quæ ponit interdictum perſonale, tenetur illud obſeruare, ſicut alij clerici non interdicti, verbi gratia, non poteſt celebrare coram illis perſonis interdictis, nec eos admittere ad officia diuina, niſi velit illis relaxare interdictum, aliàs incurret

pœnas

pœnas contra violantes interdictum, ſicut cæteri clerici, ſic Armill. num. 35. & Nau. ſupr. & deducitur ex c. cùm ab Eccleſiarum, de offic. ordinarij. Et probatur: nam obſeruatio interdicti eſt de iure cõmuni. Agendum eſt iam de cauſa materiali.

DVBITATVR quartò, quis poſſit interdici. Prima concluſio, omnes perſonæ baptizatę, excepto Papa, poſſunt interdici, ita Nauar. num. 168. Et probatur: nam omnes habent ſuperiorem in foro exteriori, etiam quoad iuriſdictionem coactiuam.

Secunda concluſio, licèt locus nõ poſſit excommunicari, nec ſuſpendi, poteſt tamen interdici, vt patet cap. ſi ciuitas, de ſentent. excommunicat. in ſexto.

Tertia concluſio cõmunitas poteſt interdici etiam immediatè, vt patet ex materia de ſuſpenſione, diſput. 3. dub. 2. & confirmatur ex diuiſione interdicti perſonalis in ſpeciale & generale.

Quarta concluſio, ſemel interdictus poteſt iterum interdici, vt patet in materia de excommunicatione, cap. 4. diſput. vnica, dub. 8.

Quinta concluſio, defunctus non poteſt interdici directè, bene tamen indirectè, ſcilicet declarando, quòd deceſſit perſonaliter interd. ctus, & quòd deneganda eſt illi Eccleſiaſtica ſepultura.

Sexta concluſio, defunctus interdictus, ſi deceſſit cum ſignis pœnitentiæ, poteſt abſolui ſaltem indirectè ab interdicto, de quo latiùs dicemus infrà.

DISPVTATIO III.

De cauſa & occaſione propter quam imponitur interdictum, & de modo ſeruando in imponendo eo.

DVBITATVR primò, propter quam cauſam poſſit interdictum poni. Prima concluſio, certum eſt, quòd non poteſt poni niſi pro culpa propria vel aliena. Probatur, eſt pœna, ergò neceſſariò reſpicit culpam.

Secunda concluſio, interdictum locale ſiue generale, ſiue ſpeciale, rectè poteſt poni ob culpam alienam, ſcilicet vniuerſitatis, vel communitatis, vel alicuius habentis dominium temporale ſupra talem locũ, ſic Soto d. 22. q. 3. art. 1. poſt 3. concl. Nauar. n. 168. Couarru. n. 7. & §. 1. n. 4. & habetur c. ſi ſententia. de ſententia excommunicat. in ſexto, & cap. non eſt vobis. de ſponſalibus. imò etiam poteſt poni huiuſmodi interdictum ob culpam alicuius habentis iuriſdictionem ſpiritualem in talem locum, quamuis non habeat temporalem, ita Couarru. num. 5. vbi allegat alios Doctores; & multùm fauet. c. ſanè. el 2. de offic. delegati, vbi dicitur, quòd propter contumaciam Epiſcopi cõtra delegatum Papæ poteſt delegatus ſupponere interdicto terram ſubiectam iuriſdictioni Epiſcopi, & licèt Cardinalis, & P. Henrique num. 3. intelligant hunc textum de Epiſcopo habente iuriſdictionem temporalem, communiùs tamen intelligitur de quocunque Epiſcopo, vt teſtatur Couarru.

Tertia concluſio, quod dictum eſt de omni interdicto locali, idem dicendum eſt de interdicto perſonali generali, ita videtur ſupponere Doctores citati, & clariùs P. Henrique cap. 50. num. 2. & Nauar. num. 169. & multùm fauet dictum cap. ſi ſententia. vbi manifeſtè ſupponitur, quòd interdicto perſonali generali poſſunt ciues interdici propter dominum puniendum in eis.

Quarta concluſio, interdictum perſonale ſpeciale poteſt poni pro culpa aliena, verbi gratia, vxor propter culpam mariti, ita Richar. in 4. d. 18. ar. 3. q. 3. ad 5. & P. Henrique num. 2.

Sed eſt argumentum, ad probandùm, quòd interdictum perſonale non poteſt poni pro aliena culpa, quia nullus Innocens poteſt licitè puniri. Confirmatur: nam ſaltem hoc videtur certum in pœna ſpirituali, quæ nulli debet infligi, niſi propter culpam propriam.

Ad argumentũ reſpódetur, quòd huiuſmodi interdictum reſpectu populi non eſt propriè pœna, ſed afflictio, vt rectè ait Caſtro lib. 1. de lege pœnali. cap. 3. reſpectu autem domini eſt propriè pœna; quia dominus punitur in populo; afflictio autem rectè infligi poteſt nulla exiſtente culpa, dummodò adſit iuſta cauſa, iuxtà regulam iuris in Sexto, *Sine culpa, niſi ſubſit cauſa, nullus eſt puniendus*, vbi ſignificatur, quòd exiſtẽte cauſa poteſt aliquis puniri, non quidem punitione, quæ ſit propriè pœna, ſed quæ ſit afflictio.

Ad confirmationem reſpondet Couarru. interdictum non eſſe pœnam ſpiritualem, quia non priuat communibus Eccleſiæ ſuffragiis; & ideò non afficit directè ipſam animam, ſed probabilius eſt, eſſe pœnam ſpiritualem. ſic gloſſa cap. ſi ſententia. de ſentent. excommunicat. in 6. verbo, interdicti, & aliqui Magiſtri. Probatur: nam eſt cenſura; ſed cenſura eſt priuatio bonorum ſpiritualium, ergo: per bona autem ſpiritualia intelligimus bona ſupernaturalia, licèt corporalia ſint, cuiuſmodi ſunt ſacramenta, ingreſſus Eccleſiæ, eccleſiaſtica ſepultura, & alia huiuſmodi.

Reſpondetur ergo, quòd licèt in bonis ſpiritualibus interioribus nullus poſſit puniri niſi propter culpam propriam, bene tamen in bonis ſpiritualibus externis, quæ ſunt adminicula externa ſpiritualia.

Quinta concluſio, nullus præter Papam, vel de eius expreſſa commiſſione poteſt ponere interdictum generale, perſonale, nec locale propter culpam priuatæ perſonæ. ita Soto ſup. Syluеſt. ver. interdictum 3. quæſt. 5. P. Henri. num. 3. & Couarru. num. 4. vbi citat multos, & addit, quòd hæc commiſſio magna cum difficultate ſolet concedi, & quando conceditur, eſt in hunc modum, vt primò decernatur interdictum in Eccleſia Parochiali delinquentis, & ſimul in aliam Eccleſiam Parochialem, vel Collegiatam: ſecundò, durante contumacia in duo monaſteria, vel Eccleſias Collegiatas: tertiò, in totam diœceſim; ac tandem delinquente indurato interdicitur Eccleſia Cathedralis.

Dubitatur ſecundò, vtrùm ad ponendum interdictum requiratur culpa mortalis? Prima concluſio, quando interdictũ eſt locale, ſiue ſit generale, ſiue ſpeciale, & quando eſt perſonale generale, nõ poteſt poni niſi propter peccatũ mortale illius, cuius cauſa ponitur, imò vt licitè ponatur, requiritur grauius peccatum, quàm ad ferendam excommunicationem. ita Soto art. 1. concl. 3. P. Henri. cap. 5. num. 2. & Magiſtri. Prima pars de ſe patet; ſecunda verò probatur: nam licèt excommunicatio ſit grauior pœna intenſiuè; at verò interdictum locale, ſiue generale, ſiue ſpeciale, & interdictum perſonale generale eſt grauius extenſiuè, quia comprehendit communitatem, etiam ſi ſint innocentes; excommunicatio autem ſolùm comprehendit perſonam ſingularẽ delinquentem, propter quam fertur.

Secunda concluſio; ſi interdictũ perſonale ſpeciale ponatur pro aliena culpa, debet eſſe peccatum mortale; at verò, quãdo ponitur ob culpam propriam, poteſt poni pro veniali. Prima pars eſt communis, ſecunda verò eſt contra nonnullos, ſed eam tenet Caietan. verbo, interdicti violatio. & P. Henri. num. 2. Probatur; nam minor excommunicatio eſt maior pœna, ſi quidem priuat electione paſſiua ad beneficium, & receptione omnium ſacramentorum; interdictum autem non priuat electione paſſiua, nec omnibus ſacramentis, quia non priuat ſacramento pœnitentiæ; ſed minor excommunicatio ponitur pro veniali, ergo etiam interdictum, de quo loquimur, poteſt poni pro veniali.

Contrà, interdictum priuat auditione diuinorum officiorum, & eccleſiaſtica ſepultura, quibus non priuat minor excommunicatio, ergo hæc eſt leuior pœna. Reſpondetur, hoc argumentum ſolùm probare, quòd habent ſe tanquàm excedens & exceſſum; imò cùm excommunicatio

minor excedat in eo, quod eſt principalius, ſcilicet in receptione ſacramẽtorum, videtur ſimpliciter & abſolutè grauior pœna.

Dubitatur tertiò, vtrùm propter debitum pecuniarium poſſit interdictum poni? Prima concluſio, interdictum locale generale non poteſt poni propter debitum pecuniarium, in quacunque ſit quantitate, niſi de ſpeciali licentia Papæ expreſſa per literas patentes, & aliter poſitum erit nullum. Hæc expreſsè decernitur in extrauag. prouidè. de ſenté. excommunicat. inter communes, per quam limitatur cap. ex præſcripto. de iureiurando.

Sed eſt difficultas, vtrùm hæc extrauagans intelligatur tantùm de interdicto locali generali, an etiam de ſpeciali? Anton. 3. p. tit. 26. ca. 3. colum. 3. Ioannes Andreas, Calderinus, & Felinus relati à Conarru §. 1. num. 5. intelligunt eam de generali tantùm; idem tenet Nauar. n. 168. vbi ponit exemplum in interdicto totius Parochiæ, quoniam apud illum eſt generale, vt ſup. vidimus. idem apertè ſignificat P. Henri. c. 50. n. 3.

Sit ſecunda concluſio, probabilius mihi eſt, prædictam extrauagantem etiam habere locum in interdicto locali ſpeciali; ita Conarru. num. 5. citato. idem videtur ſentire Soto art. 1. citato poſt 3. concl. vbi ait, quòd propter debitum pecuniarium non debet interdici locus, locus autem æqualiter comprehendit locum generalem & ſpecialem. & expreſſiùs Ledeſ. Mexica. difficult. 3. de interdicto, concl. 2. vbi dicit, nullus locus interdicẽdus eſt pro debito pecuniario: idem tenent aliqui Magiſtri; probatur ex dicta extrauag. vbi dicitur, ciuitas, villa, locus, territorium, &c. locus autem & territorium æqualiter comprehendunt locum & territorium generale & ſpeciale; concedo tamen cum Syluestro ver. interdictum 3. quæſt. 5. in hoc ſtandũ eſſe conſuetudini; vnde ſi alicubi ſit cõtraria conſuetudo ſeruanda eſt.

Sed rurſus inquiris, vtrùm interdictũ perſonale poſſit poni propter debitum pecuniarium. Tertia concluſio, interdictum perſonale generale nõ poteſt poni propter debitũ pecuniariũ. Hãc concluſionẽ clarè videtur tenere Soto, & Mexica. locis allegatis, vbi dicũt, quòd nec locus nec populus poſſunt generaliter interdici propter debitum pecuniarium, niſi de licentia Papæ. & Angelus ver. interdictum. 3. nu. 3. & Tabien. eodem. num. 1. qui dicunt, quòd non poteſt aliquis interdici propter debitum pecuniarium, & P. Henri. idem inſinuat, num. 3. vbi ſolùm ait, quòd interdictum ſpeciale perſonale poteſt poni. Et probo ratione, interdictum perſonale generale non eſt leuius, imò videtur grauius interdicto locali, ergo quando prædicta extrauagans prohibuit poni locale. conſequenter prohibuit perſonale generale.

Quarta concluſio, interdictum perſonale ſpeciale bene poteſt poni authoritate ordinaria ob debitum pecuniarium. Sic P. Henri. modò citatus.

Sed contrà, non poteſt poni locale ſpeciale, ergo nec perſonale; negatur conſequentia: nam locale ſpeciale comprehendit generaliter omnes in illo loco, at verò perſonale de ſe non petit comprehendere plures, ſed vnica perſona contentum eſt.

Vltimò aduertendum eſt, interdictum non temerè, nec paſſim, ſed maturè & moderatè imponendum eſſe, vt aduertit Conarru. nu. 5. & Soto art. 1. citato poſt tertiam concluſionem.

Dubitatur quartò, quis modus obſeruandus ſit in imponendo interdictum? Prima concluſio, modus ſeruandus in ferenda ſuſpenſione poſitus in materia de ſuſpenſione diſput. 3. dub. 1. idem omninò ſeruandus eſt in ponendo interdictum, vnde non habet verba determinata, debet ferri in ſcriptis, & inſtrumentum debet dari interdicto intra menſem, ſi petatur, aliàs peccabit Iudex, & erit ſuſpenſus per menſem ab ingreſſu Eccleſiæ; & quando ponitur ob contumaciam, debet

bet præcedere monitio,non tamen quando fertur propter delictum. ita Nau.num. 165.Et probatur ex cap. Romana.de ſentent. excommunicat. in ſexto. vbi cùm facta eſſet mentio interdicti, ſuſpenſionis, & excommunicationis, deinde de ſola excommunicatione, dicitur,nunquàm eſſe ferendam ſine monitione,vnde interdictum, poteſt poni ob delictum merè præteritum.

Secunda concluſio, ſententia interdicti lata poſt competentem appellationem eſt nulla; at verò ſi ſententia interdicti præcedat,non ſuſpenditur per ſequentem appellationem, ita Nauar.n.165. & eſt textus cap. ad hæc quoniam.de appellationibus.

Tertia concluſio, ſi Iudex ferat interdictum contra participantes cum interdictis à ſe,debet monere ipſos participantes nominatim tribus monitionibus, vel vna pro tribus cum interuallo competenti, aliàs erit nullum; ita Syluest.ver. excommunicatio.2. §. 1. caſu 9. Nauar. nu. 165. & eſt textus expreſſus cap. ſtatutum. de ſentent. excommunicat. in 6. de quo plura diximus in materia de excommunicatione. cap. 6. diſputat. 10. dub. 5. & generaliter dicimus cum Nauarr. num. 187. ſententiam interdicti in eiſdem caſibus eſſe nullam, in quibus ſententia excommunicationis eſt nulla,quos recenſuimus cap. 6. de excommunicat. diſp. 1. dub. 1. videre P. Henri. cap.49. num.3.

Excipio vnum caſum, ſcilicet quando nulla præceſſit monitio: tunc enim excommunicatio erit nulla, vt vidimus ca. 5. diſput. 1. dub. 9. at verò interdictum ſi feratur propter delictum, non requirit monitionem, vt vidimus hîc in concl.1. P. Henri. ſup. ponit hunc caſum, quando interdictum fertur contra receptos in filios ſpeciales Papæ, citat cap. 1. de verborum ſignificat.

Sed notandum eſt, quòd hic textus eodem modo loquitur de excommunicatione, atque adeo talis excommunicatio etiam erit nulla; reducitur tamen ad tertiū caſum poſitum in materia de excommunicatione, ſcilicet quando fertur contra tenorem priuilegiorum. In quibus autem caſibus impoſitum ſit interdictum in iure, videte Anton. 3. p. tit. 26. cap. 2. per totum; Angelum & Syluestrum ver. interdictum. 4. & P.Henrique c.43.n.3.

DISPVTATIO IV.

De effectibus & proprietatibus interdicti.

HÆc diſputatio eſt potiſſima huius materiæ, de qua tractant Anton. 3. p. tit. 26. ca. 4. Angel. Syluest.& Tabien. ver. interdictum. 5. Couarru. 2. p. citata. §. 4. P. Henri. cap. 43.& 44.

Et imprimis ſupponendum eſt, quòd ſententia interdicti iniuſta, ſed valida,& quādo eſt iuſta ſecundùm allegata & probata, tamen ille cuius cauſa fertur eſt innocens, licèt talis ſententia liget in foro exteriori,nō tamen in interiori,nihilominùs erit ſeruanda ratione ſcandali, iuxta ea, quæ in ſimili diximus de excommunicatione cap.6. diſput. 1. dub. 1. & 2. Solùm excipio vnum caſum, ſcilicet quòd religioſi tenentur ſub excommunicatione, ſeruare interdictum, etiamſi nullum ſit,ſi obſeruetur à matrice, vt dicam diſp. 5. dub. 3.

Secundò ſupponendum eſt, effectus interdicti non eſſe connexos, ſicut effectus excōmunicationis, ſed poſſe limitari etiam ab Epiſcopo ad hunc vel illum effectum. Sic Henri. cap. 2.de excommunicat. num. 3. Videte etiam illum lib. 13. cap.43. num. 6. & Nauarrum.n.185.

Tertiò, ſupponendum eſt, omnes effectus interdicti reduci ad tres, nempe priuare ab aliquibus ſacramētis,& omnibus officiis diuinis, & eccleſiaſtica ſepultura. Primus effectus habetur ex c. quod in te. de pœnit. & remiſſionibus. Secundus habetur ex cap. reſponſo. de ſentent. excommunicat. & in cap. alma mater.eodem tit. in 6. habentur iſti duo effectus. Tertius habetur in dicto cap. quod in te.

& in cap. ſi ciuitas. de ſentent.excommunicat. in ſexto.

Quartò ſupponendum eſt, aliter eſſe loquendum de his effectibus ſtando in iure nouo cap. alma mater, quàm ſtando in iure antiquo; vnde ſciendum eſt, quòd in dicto cap. alma mater. Bonifacius VIII. tria indulſit tempore interdicti, quæ iure antiquo erant prohibita. Primum eſt circa ſacramentum pœnitentiæ, quòd poſſit miniſtrari non tantùm infirmis, verùm etiam ſanis; apponit tamen duas exceptiones vel limitationes. Prima eſt excōmunicatorum, quibus tantùm in articulo mortis vult Pontifex miniſtrari hoc ſacramentum. Secunda exceptio eſt illorū, qui dederunt cauſam culpabilem interdicto, vel qui ſuo conſilio, auxilio, vel fauore concurrerunt ad illud delictum, propter quod lata eſt ſententia interdicti. Secūdùm eſt, quòd poſſint celebrari Miſſæ, & alia officia diuina in ſingulis Eccleſiis & Monaſteriis ianuis clauſis, voce ſubmiſſa, exeluſis excommunicatis & interdictis, non pulſatis campanis. Tertium eſt, quòd in quatuor præcipuis feſtiuitatibus anni, nempe Natalis Domini, Paſchæ, Pentecoſtes, & Aſſumptionis virginis Mariæ celebrentur officia diuina ſolemniter, ianuis apertis, alta voce, pulſatis campanis excommunicatis prorſus excluſis, interdictis verò admiſſis, ita tamen vt illæ perſonæ interdictæ, propter quarum exceſſum impoſitū eſt interdictum, non appropinquent altari; in reliquis autem omnibus, his tribus exceptis, vult Papa, antiqua iura manere in ſuo robore quātùm ad obſeruantiam interdicti, nō obſtantibus quibuſcunque priuilegiis Eccleſiarum, Monaſteriorum, Ordinum, Religionum conceſſis à ſede Apoſtolica quibuſcunque perſonis tam ſæcularibus quàm regularibus etiam exemptis. Quibus ſuppoſitis, vt hæc omnia clarius explicentur, diſputationem hanc in tres diuidam ſectiones, iuxta tres prædictos effectus interdicti.

Sectio prima.

De primo effectu ſcilicet de priuatione ſacramentorum.

DVBITATVR primū præambulum reliquis dubiis huius diſputationis, quid intelligatur nomine diuinorum Officiorum? Angelus ver. interdictum.5.nu. 4. ait, ea omnia & ſola eſſe Officia diuina, quæ continentur in Miſſali & Breuiario; hæc autem ſententia falſa eſt, quia multa continentur ibi, quæ non ſunt Officia diuina, & aliqua quæ non continentur ibi, ſunt Officia diuina, & continentur in Pontificali. Vnde ſit

Prima concluſio, illa dicuntur Officia diuina, quæ ſunt ordinata per Eccleſiam ad vſum ordinum, vel ſacramentorum, vel ſacramentalium, vel ad horas Canonicas. ita Nauar. num. 172. vnde Officia diuina ſunt celebratio Miſſæ, quamuis ſicca ſit ſine conſecratione: ita Nauarr.n. 177. & Syluester quæſt. 3. in fine. dicit, quòd ita interpretatur cōſuetudo; prætereà collatio ordinū etiam minorū, benedictio nuptiarum, intellige. de ſolemni, vt ait Syluest. ver. interdictum. 5. quæſtio. 4. particula. 5. benedictio fontis baptiſmalis, quæ fit in Sabbato ſancto, Confectio Chriſmatis in Cœna Domini; benedictio aquæ, vel eam publicè fūdere cum Aſperges; benedictio ſolemnis Epiſcopi, vt infrà dicemus; prætereà benedicere Abbatem, vel Abbatiſſam, vel corporalia, vel alia ornamenta ad dicendum Miſſam, vel Monialium vela vel candelas in die Purificationis, vel ramos in Dominica Palmarum; prætereà profeſſio ſolemnis in Religione, & Litaniæ dictæ cum eccleſiaſtica ſolemnitate, ſcilicet cum cruce eleuata, & ſuperpeliceis, & ordine procedendi, & prætereà canere publicè horas Canonicas.

Secunda concluſio multa ſunt, quæ licèt prima facie appareant Officia diuina, tamen reuerà non ſunt, & conſequenter licita erunt tēpore interdicti; huiuſmodi ſunt,

ſunt, benedictio menſæ, benedictio fructuum, benedictio baculi & peræ ad peregrinandum, benedictio veſtium ingredientis Religionem, benedictio quam ſolet impendere Epiſcopus & Abbas, dum iter agunt, quod intelligendum eſt de ſimplici benedictione, non de ſolemni, quæ fit cum baculo & verſu, *Adiutorium noſtrum, &c.* ſimplex enim benedictio non eſt Officiũ diuinũ, quamuis petatur ratione ordinis, cõtra Sylu. q. 4. parti. 5. vbi ait, quòd quando nõ petitur ratione ſanctitatis vel ratione ætatis, ſed ratione ordinis, eſt Officiũ diuinum. Cæterùm quod diximus eſt tenendũ, cũ aliquibus Magiſtris. Huiuſmodi etiam ſunt recitatio ſalutationis Euangelicæ, quę fieri ſolet ad ſignũ Campanæ, manè, meridiè, & veſperi, & declaratio ſacræ Scripturæ, & prædicatio, & dare vel accipere aquam benedictàm in ingreſſu Eccleſiæ; vnde poſſet ſacerdos aſpergere aqua ingredientes Eccleſiam. Præterea cantus laicorum, licèt cantent Litanias vel Pſalmos in ſuis confraternitatibus, vel etiam intra Eccleſiam, imò etiam ſi Litaniæ cantentur à ſacerdotibus, vel à regularibus publicè intra vel extra Eccleſiam dummodò abſque ſolemnitate crucis, & abſque ſuperpeliceis, & non ſeruato ordine procedendi, & ſine *Dominus vobiſcum*: nam hic verſus eſt deputatus alicui ordini, ſed eius loco dicendum eſt, *Domine exaudi orationem meam*, quod eſt conforme regulę Breuiarij Pij 5. ver. de oratione. vbi dicitur, quòd ante orationem præmittatur *Dominus vobiſcum*, niſi qui recitat, non habuerit ordinem ſaltem Diaconatus.

Hinc infertur, quòd etiam in præſentia laicorum poſſunt clerici dicere Litanias, & Pſalmos pœnitentiales, & alias orationes infirmis; & legere Euangelium, dummodò nõ dicatur, *Dominus vobiſcum.* De his videte Nauarr. cap. 27. num. 176. Huiuſmodi etiam eſt introducere puerperam in Eccleſia ad reddendum gratias Deo, etiam ſi ſacerdos faciat eam dicere confeſſionem generalem, dummodò ſit abſque ſtola & ornatu ſacerdotali, & prætereà confeſſio generalis, quam laici ſolẽt facere ſacerdoti, imò etiam dico, quòd tempore interdicti licet abſolutio generalis, quam faciunt clerici: quamuis enim ſit officium diuinum, tamen eſt quid annexum ſacramento pœnitentiæ, quod quidem nunc licitum eſt tempore interdicti, conferre infirmis & ſanis: nam abſolutio generalis ordinatur ad delenda peccata. Hoc tenent aliqui Magiſtri, & eſt de mente Syluestri ver. interdictum. 5. q. 7. parum poſt principium. Huiuſmodi etiam eſt ſecundùm Nauarrum, recommendatio animarum defunctorum, dico, ſecundùm Nauarrum, quia Syluest. ver. interdictum. 5. q. 4. partic. 6. tenet, eſſe Officium diuinum. Idem tenet P. Henrique cap. 46. num. 1. Tabien. ver. interdictum. 5. §. 11. in fine. Angelus ver. interdictum. 6. num. 26. vbi citat Calderinum, cum hoc tamen concedunt Syluest. & Angelus, eſſe licitam tempore interdicti, quia eſt quid annexum abſolutioni factæ in ſacramento pœnitentiæ, quod, vt diximus, non eſt prohibitum tempore interdicti; & quamuis nonnullis Magiſtris placeat ratio Nauarri, mihi tamen ratio Syluestri & aliorum magis placet: nam huiuſmodi recommendationes à ſolo ſacerdote fiunt, quamuis alij adiuuent, & ideò videntur deputatæ ordini ſacerdotali. Videte de his omnibus Syluestrum ver. interdictũ. 5. ferè per totum, & Nauarrum à nu. 171. vſque ad numerum 178. qui in n. 177. in fine aduertit, quòd ea, quæ ex his nõ ſunt ſacramenta, licèt ſint Officia diuina ad facienda ſacramentalia, quamuis non liceat publicè, licent tamen modò ianuis clauſis, vt poſteà dicemus: Huiuſmodi etiam eſt exercitium iuriſdictionis, vt excommunicare, abſoluere ab excommunicatione. Quod vt exactiùs intelligatur,

DVBITATVR ſecundò, vtrùm per interdictum priuetur quis vſu Eccleſiaſticæ iuriſdictionis exterioris?

Prima concluſio negatiua. Sic Abbas cap. vlt. de exceſſibus Prælatorum, quem

ſequitur Sylu. ver.interdictum.5.q.4. Armill.ver. interdictum.num.18. Nauarr. c. 27.n.176.cum Calderino & Innocētio. Et ratio eſt, quia per interdictū ſolum prohibētur Officia diuina, ſacramēta & Eccleſiaſtica ſepultura, ſed ad nullū iſtorū pertinet actus exterioris iuriſdictionis, ergo.

Hinc infert Abbas, quòd interdictus etiam nominatim denunciatus poteſt excommunicare, & abſoluere ab excommunicatione, & à fortiori id poterit facere non interdictus tempore interdicti, quod Abbas & Nau. limitant, dummodò faciat ſine ſolemnitate ſacerdotali, nempe ſine ſtola &.hymnis, quia tunc iam pertineret ad Officium diuinum. Cæterùm hæc limitatio generaliter ſumpta non placet. Vnde ſit

Secunda concluſio, clericus perſonaliter interdictus non poteſt abſoluere cum prædicta ſolemnitate, at verò ſi ipſe non ſit interdictus, bene poterit tempore interdicti; ita Sylueſt. ſupr.q. 6. exceptio. 3. in fine. Angel. ver. interdictum.7.num.7. Prima pars probatur: nam clericus perſonaliter, interdictis non permittitur celebrare Officia diuina. Secunda verò pars probatur; nam abſolutio ab excōmunicatione abſolutè permittitur etiā tempore interdicti, quia eſt præābula ad abſolutionem peccatorum, quæ tunc temporis permittitur, ergo licitum eſt eam impendere cum conſueta ſolemnitate. cap. à nobis. el 2. de ſententia excommunicat. Probatur conſequentia: nam cùm aliquid permittitur, intelligendum eſt permitti ſecundùm quòd ius diſponit, & vſus obſeruat; intelligo autem hoc cum moderatione cap. alma mater.

Tertia concluſio, quamuis per interdictum non priuetur quis vſu iuriſdictionis, vt dictum eſt, priuatur tamen, ſi violet interdictum, vt dicemus diſput. 5. Deuenientes iam ad ſacramenta.

Supponendum eſt ex dictis diſput. 1. dub.2. quòd quando aliquis locus eſt interdictus, ſi perſonæ illius loci non ſunt interdictæ, nec dederunt cauſam culpabilem interdicto, poſſunt in alio loco recipere & adminiſtrare ſacramenta, ſicut & audire Officia diuina.

Secundò ſupponendum eſt, quòd in illis effectibus, in quibus fuerit de iure nouo aliqua mutatio, loquemur primò, ſecundùm ius antiquum, & deinde ſecundùm nouum. Quibus ſuppoſitis

DVBITATVR tertiò, de ſacramento pœnitentiæ, de quo loquendo ſecundùm ius antiquum ſit

Prima concluſio, ſacramentum pœnitentiæ licitè poterat adminiſtrare decedentibus è vita, & non aliis, vt habetur c. non eſt vobis. de ſpōſalibus. cap. reſponſo de ſententia excōmunicat. & c. quod in te. de pœnitent. & remiſſionibus.

Secunda concluſio etiam licebat olim tempore interdicti miniſtrare ſacramentum pœnitētiæ recipientibus ſignum crucis, & aliis peregrinis, dicto cap. quod in te. Vocantur autem recipientes ſignum crucis, ſeu cruce ſignati illi, qui vouebant peregrinari in Terram ſanctā, & in ſignū peregrinationis aſſumebant ſignum Crucis, & geſtabant in pectore, vt deuotio nota eſſet omnibus terræ Orientalis, iuxta c. magnæ, de voto. videte Couarru. p. 2.§.2. num.7.

Sed circa primā concluſionem eſt difficultas, vtrùm per decedentes è vita ſolùm intelligendi ſint illi, qui ſunt in articulo mortis propriè & ſtrictè ſumpto, ſcilicet qui iam iam animā agunt, vel etiā illi, qui ſunt in periculo mortis latè ſumpto, ſcilicet in probabili mortis periculo.

Tertia concluſio, quòd intelliguntur illi, qui ſunt in probabili periculo mortis, ſiue ſit ex infirmitate, ſiue ex alia extrinſeca cauſa, ita Couarru. ſupr. §.3. num.2. Armill. n.45. quamuis enim iſti Authores & alij ab eis allegati, loquantur de Eucharistia ſecundùm ius nouum, tamen quia de iure nouo nulla eſt facta mutatio circa Euchariſtiam, quod licitum eſt modò, & erat olim de illa, idem à fortiori licitum erat de ſacramento pœnitentię, quod eſt magis neceſſarium.

Quarta concluſio, iam nunc licitum eſt miniſtrare ſacramentum pœnitentiæ non ſolùm infirmis, ſed etiam ſanis quoties libuerit. Sic habetur dicto cap. alma mater: apponuntur tamen ibi duæ limitationes. Prima eſt excommunicatorum, quibus non vult Pontifex conferri hoc ſacramentum, præterquàm in mortis articulo. Secunda eſt illorum, propter quorum culpam, dolum, vel fraudem impoſitum eſt interdictum, vel qui præbuerunt conſilium, auxilium, vel fauorem ad perpetrandum delictum, propter quod interdictum eſt impoſitum: his enim non vult Pontifex, quòd hoc ſacramentum conferatur, niſi priùs ſatisfaciant; vel idoneam dederint cautionem de ſatisfaciendo, ſi poſſunt, vel ſi, ne hãc quidem cautionem præſtare potuerint, dent ſaltem iuratoriã de ſatisfaciendo, cùm primùm potuerint, adiutoríque ſuo conſilio, auxilio & fauore, quantùm in ipſis fuerit, vt ſatisfactio præſtetur ab his, qui illam facere poſſunt. Agendum eſt iam de reliquis ſacramentis, in quibus maximè obſeruandum eſt, nullam factam eſſe mutationem in c. alma mater vnde quod iure antiquo ante c. alma mater, erat prohibitum circa illa, etiam modò prohibitum eſt.

Dvbitatvr quartò, de Baptiſmo & Confirmatione?

Prima concluſio, licitum eſt nunc, & erat olim miniſtrare Baptiſmum paruulis & adultis. De paruulis habetur c. non eſt vobis. de ſpõſalibus. De vtriſq; habetur c. quoniam. de ſẽtẽtia excommunicat. in 6. quam concluſionem intelligo de pueris & adultis etiam ſanis cum Couarru. §. 2. num. 7. verſicul. verùm quæſtio. poſt medium. P. Henrique c. 45. num 1. & clariùs c. 53. num. 4. & Panormita. dicto. c. non eſt vobis. num. 8.

Si obiicias, quòd in dicto cap. quoniam. dicitur, *propter mora periculum*; Reſpondetur, quòd hoc dicitur propter aquę penuriam, quæ poſſet cõtingere tempore neceſſitatis, ſi vſque ad illam differretur Baptiſmus. Sic colligo ex Couarru. in princ. verſiculi citati.

Secunda concluſio, hæc miniſtratio Baptiſmi facienda eſt modò, & erat olim cum ſolita ſolemnitate Catechiſmi, Exorciſmi, & Vnctionis, Oleo & Chriſmate, ita Syluest. ver. interdictum. 5. q. 7. part. 1. Nau. num. 178. & habetur ex dicto cap. quoniam. Probatur: nam eo ipſo quòd datur licentia ad Baptiſmum conſequenter datur, vt adminiſtretur modò à iure pręſcripto, imò Sylu. ſuprà. dicit, eſſe obligationem ſic adminiſtrandi, ſiquidem in cap. accepiſti. de conſecrat. d. 4. præcipitur, quòd Baptiſmus adminiſtretur hoc modò, & in dictis capitibus, non eſt vobis. & quoniam. non exprimitur aliud.

Tertia concluſio, Confirmatio licita eſt modò, & erat olim non ſolùm pueris, ſed etiam adultis, ita Syluest. & Nauarr. locis citatis, & habetur dicto cap. quoniam. confirmatio enim pertinet ad quoddam complementum Baptiſmi, & aduertit P. Henrique dicto c. 45. quod poteſt nunc, & poterat olim miniſtrari publicè cum ſolita ſolemnitate, & Couarru. dicto §. 2. num. 7. cum aliis tenet idem de Baptiſmo & Confirmatione, & in Baptiſmo ita obſeruat conſuetudo, aduertit tamen Manuale Toletanum, vt excludantur excommunicati, & interdicti.

Quarta concluſio, etiam eſt licitum conficere Chriſma in die cœnæ Domini, dicto cap. quoniam. ſed aduertite, quòd debet confici cum moderatione, cap. alma mater. ſcilicet ianuis clauſis, non pulſatis campanis, excommunicatis & interdictis excluſis; ita P. Henrique num. 1. in gloſſ. litera M. Syluest. & Couarru. dicto num. 7. vbi dicit, eſſe communem opinionem.

Dvbitatvr quintò, de Euchariſtia.

Prima concluſio, ſtando in iure antiquo & etiam in nouo ſolis morientibus licitum fuit, & eſt modò miniſtrare ſacramentum Euchariſtiæ. De iure antiquo habetur c. quod in te. de pœnit. & remiſſionibus. & c. permittimus, de ſententia excommunicat. De iure autem nouo probatur, quia in cap. alma mater. bulla eſt fa-

cta

cta mutatio circa ſacramentum Euchariſtiæ, ſed tantùm circa ſacramentum pœnitentiæ: Dico, *circa ſacramentum Euchariſtiæ*, in quantùm ſacramentum eſt: nam ſi conſideretur in quantùm ſacrificium, facta eſt mutatio, quia modò poſſunt celebrari Miſſæ ſubmiſſa voce.

Sed inquires, vtrùm per morientes intelligantur ſolùm illi, qui ſunt in periculo mortis ſtrictè, vel etiam qui ſunt in probabili mortis periculo?

Secunda concluſio, quòd etiam intelliguntur, qui ſunt in probabili, ſiue ſit ex infirmitate, ſiue ex alia cauſa extrinſeca, ita Couarru. p. 2. §. 3. num. 1. Armil. ver. interdictum. num. 45. P. Henrique c. 45. num. 2. & cõmuniter iuniores. Et probatur, quoniã in iure articulus mortis & periculum mortis cõmuniter ſumuntur pro eodem, vt ait Nau. c. 27. num. 271. §. 7.

Ex dictis ſequitur primò, Euchariſtiam non poſſe miniſtrari leuiter infirmis. Sequitur ſecundò miniſtrari poſſe in ſequentibus caſibus: primò, damnatis ad mortem, etiam ſi ſani ſint, ita Couarru. §. 3. citato n. 3. Syluest. ver. interdictum. 5. q. 7. partic. 4. Anton. 3. p. tit. 26. c. 4. circa medium. P. Henrique num. 2. citato. Secundò mulieri propinquæ partui, quando attentis circumſtantiis eſt in probabili mortis articulo, vt quia eſt primus partus vel quia experta eſt partus difficiles, ſic Syluest. Couarru. & P. Henrique locis modò citatis. Tertia inchoanti periculoſam nauigationem, vel intranti prælium, ſed inquiris vtrùm poſt cap. alma mater. poſſit miniſtrari Euchariſtia clericis ſanis volẽtibus communicare more laicorum?

Nonnulli dicunt, quòd ſicut modò poſſunt Euchariſtiam recipere celebrando, ita etiam poſſunt recipere communicando more laicorum. Sic Angelus ver. interdictum. 6. num. 12. Syluest. ver. interdictum. 5. q. 7. partic. 4.

Tertia concluſio, extra periculum mortis non licet Euchariſtiam miniſtrare clericis volentibus communicare more laicorum, ita Couarru. §. 3. citato num. 1. vbi allegat plures Doctores: tenet etiam Nauar. num. 179. P. Henrique l. 7. de indulgentiis cap. 13. num. 4. & c. 45. citato. nu. 2. vbi citat multos, & communiter id tenent Magiſtri. Probatur, ſecundùm ius antiquum Euchariſtia ſolùm concedebatur morientibus, & in c. alma mater. & tantùm excipitur, quòd poſſint ſacerdotes celebrare, ergo communio more laicorũ remanet in diſpoſitione iuris antiqui.

Quarta concluſio, in caſibus, in quibus licitum eſt miniſtrare ſacramentum Euchariſtiæ, licitum eſt illud adminiſtrare cum ſolemnitate conſueta, nempe cum campanulla & lumine aliis aſtantibus, & clericus in via non poteſt recitare horas canonicas, nec aliud Officium diuinum, quia non poſſunt dici publicè tempore interdicti, ſed poterit dicere aliquos Pſalmos & Hymnos, & in reditu ab infirmis licebit Euchariſtiam oſtendere populo, quia per interdictum non prohibetur videre Euchariſtiam, niſi tempore Miſſæ. Hanc concluſionem tenet Sylueſter parti. 4. citata. Nauarr. num. 178. P. Henrique num. 2. addit Anton. 3. p. tit. 26. c. 4. poſt medium, & Armill. n. 45. hanc adminiſtrationem Euchariſtiæ poſſe fieri etiam in præſentia perſonarum interdictarum, ſi fortè adſint. Dico prætereà, quòd in reditu ab infirmo poſſunt concedi ſolitæ indulgentiæ, quia conceſſio indulgentiarum non eſt Officium diuinum, ſed pertinet ad iuriſdictionem fori exterioris.

DVBITATVR ſextò, de ſacramento matrimonij.

Prima concluſio, licitum eſt modò, & erat olim, miniſtrare ſacramentum matrimonij quantùm ad eius ſimplicem cõtractum, ita Syluest. ver. interdictum. 5. q. 7. partic. 5. Nauarr. num. 178. Couarru. dicto. §. 2. num. 7. P. Henrique c. 45. num. 3. probatur, quia matrimonio priùs conuenit ratio contractus ciuilis, quàm ratio ſacramenti, & prætereà quia ad rationem ſacramenti quæ reperitur in matrimonio non requiritur actus ordinis.

Secunda concluſio, non ſolùm eſt licitum

tum miniſtrare ſacramentum matrimonij tempore interdicti, ſed etiam poteſt miniſtrari perſonis, ſpecialiter interdictis. ita Syluest. Nauarr. & P. Henri. locis citatis. Probatur ratione tradita. Dixi in prima concluſione, *quantùm ad ſimplicem contractum*: nam de Benedictione-

Sit tertia concluſio, quòd iure antiquo non erat licita. Sic omnes Doctores, vno excepto Angelo. Probatur: nam hæc benedictio connumeratur inter Officia diuina, & ſecundùm ius antiquum generaliter erant prohibita omnia Officia diuina, per cap. quod in te. de pœnit. & remiſſionibus. præterquàm horæ Canonicæ, quæ tantùm erant permiſſæ in Eccleſiis conuentualibus, & præter quædam Officia diuina annexa aliquibus ſacramẽtis, quæ etiam tunc temporis licebant, ſcilicet Baptiſmus & Confirmatio, erat etiam licita vna Miſſa ſingulis hebdomadibus pro renouanda Euchariſtia.

Hinc ſequitur, quòd licèt vxorati haberent priuilegium audiendi ea Officia diuina, quæ tunc temporis licebant, non tamen poterant recipere benedictiones nuptiarum.

Dixi, *vno excepto Angelo*, qui videtur generaliter affirmare, quòd ſemper fuit licita benedictio nuptiarum: nam ratio eius eſt generalis, nempe quòd conceſſo principali, conceditur acceſſorium, ſicut conceſſo Baptiſmo, conceditur eius ſolemnitas: verùm hæc ratio tantùm habet vim, quando acceſſorium ſolet immediatè aſſociari principali, vt contingit in Baptiſmo, qui extra neceſſitatem nunquàm adminiſtratur ſine prædicta ſolemnitate: nam hæc ſolemnitas pertinet ad decẽtem adminiſtrationem ipſius ſubſtantiæ Baptiſmi, at verò ſolemnis benedictio nuptiarum nõ eſt annexa matrimonio tanquàm quid præuium, vel immediatè ſubſequens, nec eſt introducta ad decentem celebrationem contractus, ſed tanquàm quid poſteà ſubſequens, vnde multo tempore ſolet ſubſequi poſt contractum matrimonium.

Quarta concluſio, ſtando in iure nouo licita eſt hæc benedictio in loco interdicto cum moderatione cap. alma mater. ſcilicet ianuis clauſis, voce ſubmiſſa, excõmunicatis & interdictis excluſis. Probatur, quia in iſto cap. permittuntur omnia Officia diuina cum prædicta moderatione.

Ex dictis ſequitur primò, quòd qui modò habent priuilegiũ aſſiſtendi diuinis Officiis, poterunt recipere ſolemnes benedictiones cum moderatione prædicta.

Sequitur ſecundò, quòd ſi coniugati ſint interdicti ſpecialiter, vel etiam generaliter, quamuis poſſit illis miniſtrari cõtractus matrimonij, vt dictum eſt, non poterunt recipere ſolemnes benedictiones, quia iam non ſeruaretur conditio c. alma mater. ſcilicet excluſis interdictis, & idem eſt, ſi alter tantùm coniugum ſit interdictus. ita Calderinus. p. 2. §. ſed poteſt quæri. probat ex cap. vt priuilegia de priuilegiis.

Sequitur tertiò quòd tempore interdicti poſſunt fieri huiuſmodi benedictiones publicæ apertis ianuis, alta voce in illis feſtiuitatibus, in quibus ſpeciali priuilegio licet celebrare Officia diuina ſolemniter, dummodò non ſit tempus, in quo benedictiones huiuſmodi ſpecialiter interdicuntur. ſic Auto. 5. p. tit. 26. cap. 4. Conarr. cap. alma mater. p. 2. §. 5. nu. 6. verſicul. 11. vnde corollarium hoc tantùm habebit locũ in feſto Aſſumptionis beatæ Virginis, Corporis Chriſti, & Pentecoſtes, non tamen in feſto Natalis Domini, Paſchæ, Reſurrectionis, & Cõceptionis beatæ Virginis, quia iſtis temporibus ſunt ſpecialiter interdicti: nam poſt Concilium Tridentinum ſolùm prohibentur ab Aduentu ad Epiphaniam, & à feria 4. Cinerum, ad Octauam Paſchæ incluſiuè.

DVBITATVR ſeptimò, de ſacramento Extremæ Vnctionis?

Concluſio, nec olim, nec modò licitum eſt, ſtando in iure communi, illud miniſtrare in loco interdicto infirmis etiã exiſtentibus in extremo mortis articulo,

quamuis ſint clerici vel religioſi non interdicti, & quamuis obſeruent interdictum locale. Sic Angelus ver. interdictum. 6. num. 25. & Syluest. ver. interdictum. 5. quæſt. 7. in princ. qui expreſſe loquitur de Religioſis. Nauarr. n. 168. P. Henri. num. 4. vbi citat alios. Probatur ex cap. quod in te. de pœnit. & remiſſionibus. vbi ſic dicitur, quòd vnctio & ſepultura tempore generalis interdicti omnibus denegatur; concedimus tamen ex gratia, vt clerici decedentes, qui tamen ſeruauerint interdictum in cœmeterio Eccleſiæ cum ſilētio tumulentur. ſed in c. alma mater. nulla eſt facta mutatio circa Vnctionem Extremam, ergo remanet in diſpoſitione iuris antiqui.

Dixi, *ſtando in iure communi*: nam Religioſi Mendicantes habent priuilegium recipiendi Extremam Vnctionem, vt patet ex Compendio Minorum. ver. Vnctio Extrema. vbi hoc priuilegium extenditur ad certas quaſdam perſonas; idem priuilegium habet Religioſi Societatis, vt patet ex eorum compendio, verbo Extrema Vnctio. De priuilegio autem Bullæ infrà dicemus.

D V B I T A T V R octauò de ſacramento Ordinis? Prima concluſio, nec olim, nec modò licitum eſt, illud miniſtrare in loco interdicto. ita Syluest. qu. 7. citata in fine, Couarru. p. 2. §. 3. num. 4. Nauarr. num. 179. P. Henri. cap. 45. num. 8. & communiter omnes Doctores. Probatur efficaciter ex cap. non eſt vobis. de ſponſalibus. vbi ſolùm permittuntur ſacramentum pœnitentiæ, & ſacramentum Euchariſtiæ, ſed in cap. alma mater. nulla eſt facta mutatio circa hoc, ergo. Circa quam concluſionem duo ſunt notanda.

Primum, ſic eſſe intelligendam, vt non liceat miniſtrare hoc ſacramentum etiam cum moderatione cap. alma mater. ita Couarru. ſup. illatio. 10. & probatur: nam per cap. alma mater. ſolùm permittuntur Officia diuina cum illa moderatione, ergo non eſt ſacramentum.

Secundò notandum eſt cum P. Henri. ſup. concluſionem etiam habere verum, quamuis locus ſit interdictus ab ipſo Epiſcopo ordinante: debet enim interdictum tollere vel ſuſpendere ad iſtum actum, & ratio eſt, quia interdictum locale habet ſuos effectus ex iure communi, in quo nō poteſt Epiſcopus diſpenſare.

Sed eſt difficultas, vtrùm concluſio habeat verum etiam imminente neceſſitate ordinandi miniſtros eccleſiaſticos, vt ſi in aliqua Prouincia tempore peſtis non eſſet copia miniſtrorum ad celebranda Officia diuina, vel ad miniſtranda ſacramenta, quæ permittuntur tempore interdicti, & ſuppono, quòd non ſit aliuſlocus non interdictus, in quo poſſint commodè fieri ordines?

Ad hoc Couarru. ſup. corollario 5. reſpondet negatiuè, & hoc iudicat verius Sylueſt. quæſt. 7. in fine. idem videtur ſentire Armil. nu. 14.

Secunda concluſio, oppoſitum eſt verius, quod tenet Panormit. dicto ca. non eſt vobis. colum. vlt. Angel. ver. interdictum. 6. num. 8. Villadiego tracta. de irregularitate. cap. 5. de interdicto. num. 3. propendet Enr. cap. 45. circa fin. Probatur ratione Panormitani: nā cùm aliquid conceditur, eo ipſo cenſetur concedi omne illud, ſine quo id non poteſt poni in eſſe, aliàs illa conceſſio eſſet inutilis, ſed ius concedit tempore interdicti Officia diuina, & aliqua ſacramenta, ergo conſequenter concedit ordinationem miniſtrorum, qui ad hoc fuerint neceſſarij. Confirmatur ex cap. quoniam, de ſententia excommunicat. in 6. vbi dicitur, quòd ex quo Baptiſmus & Confirmatio conceduntur tempore interdicti, manifeſtè deducitur, licitum eſſe in die Cœnæ Domini conficere Chriſma; vnde gloſſa ibi ponit regulam generalem, quòd permiſſo vſu rei in tempore prohibito, intelligitur eſſe permiſſa creatio illius rei.

Tertia concluſio etiam extra locum interdictum non debet miniſtrari ſacramētum Ordinis, ſi ordinans vel ordinandus ſint

ſint perſonaliter interdicti. ita Nauarr. n. 179. vbi citat Panormitanum & Caldeſinum, & patet ex dictis ſuprà.

Circa dicta eſt vltimò notandum, quòd hæc ſacramenta, quæ diximus poſſe miniſtrari in loco interdicto, poſſunt miniſtrari etiam in loco ſpecialiter interdicto. ita Syluest. ver. interdictum, 5. quæſt. 7. partic. 1. Nauar. num. 178. Couarru. p. 2. §. 2. num. 7. P. Henri. cap. 45. nu. 1. in fine. qui citat alios; addit tamen ipſe de mente aliorum Doctorum, quòd eſſet valdè decens, vt ea ſacramenta, quæ commodè poſſent alibi miniſtrari, non miniſtrarentur in Eccleſia ſpiritualiter interdicta.

De priuilegio autem Bullæ Cruciatæ breuiter dicendum eſt, quòd habens illam poteſt tempore interdicti recipere omnia ſacramenta etiam Ordinis, debet tamen illa recipere à proprio Paſtore, vt inquit P. Henri. lib. 7. de indulgentiis. ca. 13. nu. 4. nam Bulla ſolùm intendit tollere impedimentum proueniens ratione interdicti, non tamen intendit diſpenſare in iure præcipiente, ne ſacramenta recipiantur niſi à proprio Paſtore, vel de eius *licentia*, item cùm iuriſdictio Paſtorum ſit ordinaria, eſt fauorabilis in iure, ergo in dubio non cenſetur derogata. Et hæc de primo effectu, per quæ manet explicata prima conceſſio facta in cap. alma mater.

Sectio II.

De ſecundo effectu, qui eſt priuare omnibus diuinis Officiis.

Dvbitatvr primò, quæ Officia diuina fuerint licita iure antiquo tempore interdicti?

Prima concluſio, conceſſum erat clericis, vt in Eccleſiis Conuentualibus ſine cantu & ſubmiſſa voce (vt non audirentur à non habentibus priuilegium) dicerent horas Canonicas bini & bini, & ſimul tres ianuis clauſis, excommunicatis & interdictis excluſis. text. eſt cap. quod in te. de pœnit. & remiſſionibus. vbi notandum eſt, quòd licèt ex cortice literæ huius textus poſſet aliquis colligere, quòd olim poterant clerici faciendo duos choros in Eccleſia recitare horas Canonicas, dummodò in quolibet choro ſolùm eſſent bini, vel ad ſummum tres, & in vtroque choro eſſent quatuor, vel ad ſummum ſex; at verò textus tantùm intendit, quòd poterant recitare vel duo ſimul, vel ad ſummum tres, vt colligitur ex ipſo textu: dicit enim *vel tres ſimul*, vbi maior numerus deſignatus à textu eſt ternarius.

Secunda concluſio, etiam erat licitum clericis, vt duo vel tres ſimul recitarent horas Canonicas extra Eccleſiam, dummodò cauerent, ne audirentur à non habentibus priuilegium. ita Syluest. ver. interdictum. 5. quæſt. 5. Couarru. §. 2. num. 7. & Nauarr. num. 175. Probatur: nam ius permittens clericis recitare horas Canonicas in Eccleſiis, vbi communiter ſolent laici concurrere ad audienda diuina, à fortiori videtur id permittere, vt in domo vel in agro recitetur cum eadem cautela, ſcilicet ne audiantur à non habentibus priuilegium, (niſi fortè per tranſitum, quod pro nihilo reputatur) ſic P. Henrique cap. 44. num. 3. maximè quòd præcipua ratio prohibendi Officia diuina tempore interdicti eſt, ne à laicis audiantur; & hac ratione mouetur Nauar. ad aſſerẽdum, quòd etiam intra Eccleſiam poteſt quis ſolus apertis ianuis recitare horas Canonicas voce ita ſubmiſſa, vt non audiatur ab vllo laico, imò & quòd duo, vel tres idem facere poſſunt in aliquo ſacello eiuſdem Eccleſiæ, vel certè ita ſeparati à populo, vt à nemine audiantur. Aduertendum eſt tamen, doctrinam traditam in his concluſionibus ſolùm habere verum in loco generaliter interdicto; at verò in Eccleſia ſpecialiter interdicta non licebat clericis recitare horas Canonicas, etiamſi ianuæ Eccleſiæ eſſent clauſæ. Contrarium tenet Syluest. ſuprà &

P.Henri. cap.44. nu.3.& aliqui moderni. Sed quod diximus,probatur:nam c. alma mater,ſecundùm communem Doctorum, intelligitur ſolùm de interdicto locali generali, vt videbimus dub. 3. ergo etiam dictum cap. quod in te. (& confirmatur: nam in hoc cap. quod in te.dicitur) non enim eſt maior ratio de vno capite, quàm de altero; vnde gloſſa. c. alma mater.verbo,Eccleſiis. explicans ipſum c. ſolùm de loco generaliter interdicto,citat ad idem dictum cap. quod in te. Et confirmatur: nam in hoc cap. quod in te.dicitur, *cùm & regularibus ſit indultum, vt cum generale interdictum terræ fuerit, &c.* & cap. quod nonnullis. de priuilegiis. dicitur, *quòd nonnullis eſt Religioſis indultum,vt eum commune terræ interdictum fuerit*, &c. vnde nonnulli moderni, qui explicant prædictum cap. quod in te; de loco etiam ſpecialiter interdicto, multùm laborant in explicando, cur cap. alma mater. eſt intelligendum ſolùm de loco generaliter interdicto.

Tertia concluſio; licitum erat in iure antiquo Eccleſiarum miniſtris tempore interdicti ſemel in hebdomada, non pulſatis campanis,voce ſubmiſſa, ianuis clauſis,excommunicatis & interdictis excluſis Miſſarum ſolemnia celebrare cauſa conficiendi Euchariſtiam, quæ decedentibus cum pœnitentia non negabatur. ſic decernitur cap. permittimus. de ſententia excommunicat.

Pro cuius explicatione notandum eſt primò cum P. Heri. ca.44. n.3.quòd licèt textus ſolùm videatur id cōcedere Eccleſiæ miniſtris,ſcilicet Parochis,benè tamē poterant Parochi committere aliis vices ſuas;vt id facerēt,quia nomine miniſtrorum Eccleſiæ etiam intelliguntur omnes clerici habentes vices Parochi.

Secundò notandum eſt cum Nauar. n. 174.& P. Henri. num. 3. citatò, quòd vt minimùm cōcedebatur celebrare in hebdomada vnam Miſſam, ad renouandam Euchariſtiam; quæ reſeruabatur infirmis; at verò ſi neceſſitas infirmorū ita vrgeret, vt non ſufficerent formulæ in illa Miſſa conſecratæ, licitum erat alias Miſſas celebrare, prout neceſſitas id expoſceret, & hanc concluſionem intelligo etiam in Eccleſia ſpecialiter interdicta, quia textus abſolutè loquitur tempore interdicti, non reſtringendus ad interdictum locale generale, & etiam, quia ratio concluſionis æqualiter militat in interdicto ſpeciali locali, ſicut in generali.

Quarta concluſio,reliqua omnia Officia diuina (præterea quæ diximus licita eſſe iure antiquo) non licebant tempore interdicti, niſi ex priuilegio. Probatur ex cap. reſponſo. de ſententia excommunicat. vbi generaliter dicitur, nullum Officium diuinum celebrandum eſſe tempore interdicti, & idem ſupponitur clarè in cap. permittimus. eodem tit. ergo cùm iure antiquo ante cap. alma mater. nulla alia facta fuerit conceſſio circa hoc, præter eas, quas hucuſque retulimus,ſequitur, quòd nullum aliud diuinum Officium fieri vel audiri poterat.

Dixi, *niſi ex priuilegio*: nam aliqua erant priuilegia generalia in iure conceſſa, & etiam ſpecialia conceſſa aliquibus perſonis, nempe, Epiſcopis & Religioſis, vt patet ex cap.quod in te.de pœnit.& remiſſionibus. & cap. quod nonnullis. de priuilegiis.

DVBITATVR ſecundò quæ Officia diuina ſint licita iure nouo,ſcilicet poſt c. alma mater.

Pro cuius reſolutione recolenda ſunt verba, cap. alma mater. ſupr. relata, in quibus continetur ſecunda conceſſio,ſcilicet quòd poſſint celebrari Miſſæ, & alia Officia diuina in ſingulis Eccleſiis & Monaſteriis cum quatuor moderationibus: prima, ianuis clauſis; ſecunda, voce ſubmiſſa; tertia, excluſis excommunicatis & interdictis; quarta, non pulſatis campanis. Ex quibus verbis iuncta doctrina tradita in dubio præcedēti facilè patet, factam eſſe ampliorem conceſſionem per hoc circa Officia diuina, quā erat antea

nam anteà ſolùm in Eccleſiis conuentualibus permittebantur Officia diuina,& in his ad ſumum permittebantur tres ſimul. Cæterùm in hoc cap. permittuntur Officia diuina in omnibus Eccleſiis, & ad dicendum Officium poterunt ſimul conuenire,quotquot clerici voluerint,quia nullus deſignatur numerus; & præterea:nam ibi præcipitur, quòd non dentur ſolitæ diſtributiones clericis, qui non interfuerint. Circa intelligentiam huius ſecundæ conceſſionis aliqua ſunt examinanda. Vnde

Dubitatur tertiò vtrùm hæc ſecunda conceſſio intelligenda ſit de interdicto locali tantùm, vel etiam de perſonali,item de locali, vtrùm ſit intelligẽda de generali tantùm, vel etiam de ſpeciali.

Prima concluſio, conceſſio hæc tantùm intelligitur de interdicto locali; non de perſonali: nam perſona interdicta non poteſt celebrare Officia diuina etiã cum prædicta moderatione,ita Syluest.ver.interdictum.5.q.1. partic.2. Nauarr. num. 174. Couarru.p.2. §.4.num.3.& Doctores communiter.

Secunda concluſio, conceſſio hæc intelligenda eſt de interdicto locali generali, non de ſpeciali, ita Syluest. q.1. citata, partic.1. Nauarr.num. 173. in fine.Villadiego tracta.de irregularit.cap.5.de interdicto,qui citat Calderinum. Couarru. §. 4.citato.num.1. vbi adducit quàm plures Doctores,& dicit eſſe communem, idem tenet gloſſa in dicto cap.alma mater. verbo,Eccleſiis,& Magiſtri communiter,vnde in Eccleſia ſpecialiter interdicta non licet clericis recitare ſimul horas Canonicas,nec alia Officia diuina,licebit tamẽ ſemel in hebdomada celebrare vnã Miſſam, quia hoc etiam iure antiquo licebat, vt vidimus dub.1.concl.3.& in cap. alma mater.dicitur,quòd in rebus,quę ibi non innouãtur,ſeruetur ius antiquum. Hanc ſecundam concluſionem probat gloſſa, verbo Eccleſiis.ex illis verbis,*terris, ſeu locis*,iuncto cap. quod in te. de pœnit.& remiſſionibus, & cap. quod nonnullis. de priuilegiis. ibi, *cum commune terræ fuerit interdictum.*

Tertia concluſio,quod conceditur per hanc ſecundam conceſſionem in Eccleſiis & Monaſteriis, etiam habet verum in Hoſpitalibus,ita Couarru.dicto. §. 4. nu. 2.vbi id limitat ad hoſpitalia erecta Epiſcopi authoritate, quæ dicit comprehendi nomine Eccleſiæ in fauorabilibus,in aliis autem hoſpitalibus,& generaliter in aliis locis,quæ nec ſunt Eccleſia,nec Monaſteria,dixerat num.1.in fine. non poſſe celebrari Officia diuina etiam cum moderatione cap. alma mater. ſicut nec poterant ante prædictũ cap.ſed nos dicimus, quòd non ſolùm in Hoſpitalibus(quamuis non ſint erecta Epiſcopi authoritate) licitum eſt celebrare Officia diuina cum prædicta moderatione, ſed etiam in omnibus aliis locis aliàs priuilegiatis, in quibus extra tempus interdicti poſſent celebrari diuina; vnde qui extra tempus interdicti haberet licentiam celebrandi Miſſam in Oratorio priuato approbato per ordinariũ, vel de eius licentia,poterit etiam ibi tempore interdicti Miſſam celebrare, & per conſequens poſſunt clerici duo, vel tres, vel plures recitare horas Canonicas in domo, vel in agro, ita tamen, vt non audiantur à ſecularibus non priuilegiatis,ita Nauarr.num.157.P.Henrique cap. 46. n. 1.& multi Magiſtri. Probatur, iure antiquo duo vel tres clerici poterant in domo vel in agro recitare diuinũ Officium, ita tamen vt non audirentur à ſæcularibus non priuilegiatis, ergo idem poſſunt modò multi clerici: nam quod ius antiquum concedebat duobus vel tribus clericis, idem concedit nouum pluribus.

Sed circa verba relata ex cap.alma mater.aliqua notanda reſtant. Primò, circa illud verbum Miſſæ, notandum eſt, non eſſe neceſſarium,quòd tempore interdicti celebretur Miſſa iuxta Officium inſtitutum pro tali die, ſed poterit etiam dici de alio ſancto,ita Sylu.ſupr.partic.2.Couarr. dicto num. 3. & communiter Doctores

contra Ioannem Monachum.

Circa illud verbum, & alia Officia diuina,notandũ eſt,quòd omnia Officia diuina permittũtur tempore interdicti cum moderatione cap.alma mater. non tamen ſine illa, ita Nauarr. num.177. Probatur: nám licèt cap.alma mater, non concedat generaliter omnia ſacramenta,ſed aliqua, vt vidimus, concedit tamen omnia Officia diuina, quæ non ſint ſacramenta, & quod dixi,non tamen ſine illa,intelligendum eſt exceptis quibuſdam feſtiuitatibus,de quibus infrà.

Tertiò notandum eſt quòd clerici in ſacris licèt ſint perſonaliter interdicti, tenentur recitare diuinum Officium,priuatim tamen:ſic P. Henrique cap. 43. num. 1.iuxta ea quæ diximus cap. 6. de excommunicatione diſput.4. dub. 6. orationes tamen priuatas bene poterunt dicere coram aliis,vt dum pulſatur ad ſalutationem Angelicam.

Circa duas primas moderationes, ſcilicet ianuis clauſis, & voce ſubmiſſa, notandum eſt quartò, quòd vox debet eſſe ita ſubmiſſa, vt moraliter loquendo non poſſit audiri ab exiſtentibus extra Eccleſiam,hoc tamen non tollit, quin Officia ita clarè dicantur in choro, vt officiantes mutuò ſe audiant.ſic Nauarr.num.174. in fine,vnde licèt aliqui curioſi auſcultantes per parietes Eccleſiæ audiant, officiantes tamen manent excuſati, cùm id fiat præter illorum intentionem, & ſufficientem adhibuerint cautelam, ne moraliter loquendo audirentur à laicis exiſtentibus extra Eccleſiam. Vbi aduertite cum Medina in Summa,lib.1.cap. 18.§.13.quòd ſi Officia non dicuntur in communi, ſed à duobus tantùm non requiritur claudere ianuas, ſatis eſt curare, quòd non audiantur à non priuilegiatis,quod etiam eſt de mente Nauarri citati,dub.1.concl.2.circa tertiã moderationem, ſcilicet excluſis excommunicatis & interdictis.

Notandum eſt quintò in c.alma mater: nihil concedi perſonis interdictis præterquàm in quatuor feſtiuitatibus, vnde debent ſe gerere ſicut ante prædictum cap. vt patet ex prima concluſione huius dubij. Sed occaſione huius moderationis videndum eſt qui ſint illi, qui poſſunt admitti ad Officia diuina. Vnde

DVBITATVR quartò vtrùm omnes non excommunicati, nec interdicti, ſiue ſint clerici,ſiue laici, poſſint admitti?

Prima concluſio, quamuis textus ſolùm exprimat, excludendos eſſe excommunicatos & interdictos, nihilominùs tamen etiam ſunt excludendi laici non habentes priuilegium, quamuis non ſint excommunicati,nec interdicti. ſic gloſſa cap.licèt,de priuilegiis,in 6.Couarru.§.4. num. 4. qui dicit eſſe communem,& Nauarr. num. 174. vbi dicit, concluſionem eſſe adeò veram, vt prædicti ſæculares nõ debeant admitti ad oblationem, quæ fieri ſolet ad medium Miſſæ, nec ad Pacem, nec debet aperiri eis aliqua feneſtra, vel foramen, per quod intueantur corpus Chriſti,dum eleuatur in Miſſa.Rationem huius concluſionis aſſignat gloſſa, dicto cap. alma mater. verbo, interdictis,quia dum interdicitur aliquis locus, prohibitum eſt omnibus non habentibus priuilegium audire Officia diuina in tali loco,& pro hac concluſione eſt optimus textus in dicto cap.licèt.vbi habetur, *licèt ſit vobis conceſſum, vt tempore interdicti celebretis Officia diuina ianuis clauſis, &c.* neminem tamen debetis admittere, qui non habeat priuilegium, etiamſi aliunde veniat.

Contrà modò ſtandum eſt cap. alma mater,ſed in hoc cap.ſolùm dicitur,excluſis excommunicatis & interdictis, ergo ij ſolùm ſunt excludendi,non obſtante c. licèt. quod eſt antiquius. Reſpondetur, quòd quamuis in cap.alma mater.non dicatur, *expreſsè* excludendos eſſe laicos nõ habentes priuilegium, dicitur tamen virtualiter & implicitè in illis verbis, *ianuis clauſis,& ſubmiſſa voce*? hoc enim eo fine dicitur, vt laici non habentes priuilegiũ non admittantur intra Eccleſiam,& quòd extra Eccleſiam non audiant Officia diuina, quæ intra celebrantur, ſpecialiter

autem

autem poſita ſunt illa verba, *excluſis excommunicatis & interdictis*, ad denotandũ quòd iſti licèt aliàs haberent priuilegium ad audienda diuina tempore interdicti, non tamen ſunt admittendi, quia cùm ſint perſonaliter interdicti, non gaudent tali priuilegio.

Secunda concluſio, laici habentes Bullam Cruciatæ licitè poſſunt admitti ad Officia diuina tempore interdicti, dummodò non dederint cauſam culpabilem interdicto, quæ concluſio patet ex ipſa Bulla.

Tertia concluſio, omnes clerici non excommunicati, nec interdicti, & qui nõ dederunt cauſam culpabilem interdicti, ſi coniugati non ſint, quamuis ſolùm habeant primam tonſuram, poſſunt celebrare & audire Officia diuina in loco generaliter interdicto cum moderatione cap. alma mater. Quæ concluſio etiam habet verum in clericis, qui ſunt alterius Eccleſiæ, & in Religioſis tam viris quàm fœminis etiam nouitiis. Sic tenet Angelus ver. interdictum. 6. num. 4. circa finem, Syluest. ver. interdictum. 5. q. 1. partic. 3. Nauarr. cap. 25. num. 95. & cap. 27. num. 175. & P. Henrique cap. 44. num. 6. Probatur, in cap. alma mater, conceditur, vt Officia diuina celebrentur, ergo eo ipſo id cenſetur concedere omnibus miniſtris Eccleſiæ, quandiu non limitat, cùm hoc ſit proprium Officium illorum, ſed omnes clerici, etiam primæ tonſuræ, ſunt Eccleſiæ miniſtri, ergo. Quòd verò etiam intelligatur concluſio de Religioſis etiam nouitiis, probatur: nam in fauorabilibus appellatione clericorum veniunt Religioſi etiam nouitij, vt ait Syluest. ver. clericus. 1. nu. 1. & patet ex Canon. duo ſunt. 12. q. 1. vbi duo tantùm numerantur gratia Chriſtianorum, ſcilicet clericorum & laicorum.

Quarta concluſio, clerici coniugati etiam cum vnica, eáque virgine, quamuis habeant tonſuram & habitum clericalem, non poſſunt intereſſe Diuinis tempore interdicti abſque alio ſpeciali priuilegio. ſic Nauarr. cap. 27. num. 174. Couarru. §. 4. num. 5. illatio. 10. P. Henrique cap. 94. num. 1. Probatur: nam iſti quantùm ad hoc reputantur ſæculares, ſolùm enim gaudent duplici priuilegio, ſcilicet fori & Canonis, vt conſtat ex c. 1. de clericis coniugatis, in 6. & quantùm ad alia cenſentur merè laici, vt dicunt communiter Doctores; imò poſt Concilium Trid. ſeſſ. 23. cap. 6. de reformatione requiruntur aliæ conditiones ad hoc, vt gaudeant priuilegio fori. Aduerte tamen, quòd hæc concluſio non habet verum in illis clericis coniugatis, qui ſunt adſcripti alicui Eccleſiæ, iuxta Concil. Trident. iſti enim poſſunt intereſſe diuinis Officiis, ita Emanuel Rodriguez in Bulla. §. 5. num. 4. & eſt de mente Soti d. 22. q. 5. art. 1. póſt 4. concl. verſicu. igitur extra. & patet: nam ratio, quare clerici coniugati perdunt priuilegium aſſiſtendi diuinis Officiis eſt, quia iam non ſunt miniſtri altaris, nec Eccleſiæ, vt inquit Sotus, ergo quando ſunt deputati miniſtri Eccleſiæ, gaudent hoc priuilegio; & fauet Concilium Trident. ſeſſ. 23. c. 7. de reformat. dicens, quòd ſi miniſteriis quatuor minorum ordinum exercendis clerici cælibes præſtò non erunt, ſuffici poſſint coniugati, dummodò non bigami, & iuxta hoc intelligendum eſt cap. vnicum, de clericis coniugatis. in 6.

Dubitatur quintò, vtrùm infantes & amentes ſint excludendi ab Eccleſia tempore interdicti, quando celebrantur Officia diuina? Partem affirmatiuam tenet Nauarr. num. 168. quia ſine culpa propria poteſt aliquis interdici.

Prima concluſio, Pueri nondum habentes vſum rationis non comprehenduntur interdicto; vnde poſſunt admitti ad Officia diuina, ita Couarru. §. 4. num. 5. illat. 12. P. Henrique cap. 49. num. 2. & communiter moderni. Probatur primò, quia non ſunt capaces præcepti Eccleſiaſtici, imò nec naturalis. Secundò probatur: nam iſti non dicuntur aſſiſtere diuinis Officiis, ſiquidem non aſſiſtunt moraliter,

raliter, & quando Eccesia tempore interdicti prohibet laicis, ne aſſiſtant diuinis Officiis, prohibet aſſiſtentiam moralem; & hæc ratio probat, concluſionem non ſolùm habere verum in interdicto perſonali generali, ſed etiam in locali, vnde licèt terra ſit interdicta, non ſunt infantes excludendi, quamuis contrarium teneat Emanuel in Bulla §.5.dub.2.num.14. atque adeò non peccant, qui illos introducunt, nec contrarium huius concluſionis tenet Sylueſt. ver. interdictum. 2. partic. 17, vt malè citatur à quibuſdam: loquitur enim de pueris doli capacibus.

Secunda concluſio, pueri qui poſt ſeptennium non habent omninò rationis vſum, quamuis poſſint aliquo modo percipere Officia diuina fieri in diuinū cultum, poſſunt admitti ad diuina. Hæc concluſio eſt contra Couarru. & Emanuelem ſupr. & contra alios, tamen eam tenent aliqui Magiſtri, & ratio quæ mé monet eſt, quòd iſti nō ſunt capaces alicuius præcepti, ſiquidem non poſſunt peccare ne venialiter quidem: nam defectus libertatis quando prouenit ex parte facultatis, & non ſolùm ex parte exercitij, ſicut excuſat à mortali, ita etiam excuſat à veniali, vt docet D.Tho. 1.2.q.89.art.6. & ibi Caiet. & per conſequens excuſat ab omni obligatione præcepti.

Tertia concluſio, quod dictum eſt de pueris, idem omninò dicendum eſt de amentibus ſiue à natiuitate, ſiue caſu aliquo.

Quarta concluſio, adulti ſui compotes quamuis ſint cæci & ſurdi, ſi non habeant priuilegium, non ſunt admittendi ad Officia diuina tēpore interdicti, ſic P. Henrique ſupra. Probatur, quia ſunt capaces præcepti, & dicuntur moraliter aſſiſtere diuinis Officiis, vnde tenentur audire Miſſam diebus feſtis.

Quinta concluſio, pueri etiam carentes rationis vſu non debēt ſepeliri in loco ſacro tempore interdicti, ita Couarru. ſup. Emanuel. nu.14. citato, Corduba in Sum. q.60. dicto 3. P. Henrique cap. 42. num.4. circa finem. & cap.44. num.3. & alij communiter. Probatur: nam per interdictum locale Eccleſia redditur quodammodò incapax, vt corpus humanum ſepeliatur in illa.

Et hinc ſequitur differentia inter prohibitionem ſepulturæ & diuinorum Officiorum: nam Officia diuina directè prohibentur ipſis interdictis, ne audiant illa, & ideò ex vi huius prohibitionis requiritur in illis vſus rationis, at verò prohibitio ſepulturæ non ſolùm prouenit ex parte interdictorum, ſed etiam ex parte Eccleſiæ, in qua ſepeliendi eſſent.

Sed quid, ſi interdictum eſt perſonale generale, & tamē locus nō eſt interdictus?

Credo, quòd non poſſunt ſepeliri. Hoc neceſſariò concedet Nauarr. Et probo, quia licèt interdictū perſonale non comprehendat infantes quantùm ad effectus requirentes vſum rationis, bene tamen quantùm ad hunc effectum, qui non requirit: nam quantùm ad hunc effectum, tam expers rationis eſt cadauer adulti, ſicut infantis.

Ad fundamentum Nauar. reſpondetur, quòd licèt non requiratur propria culpa, vt alicui interdicatur auditio diuinorum Officiorum, requiritur tamen rationis vſus.

DVBITATVR ſextò vtrùm laici habentes priuilegium audiendi Officia diuina tempore interdicti, teneantur audire Miſſam diebus feſtis?

Prima opinio affirmat, ita Soto in 4.d. 13.q.2.art.1. circa finem. Nauar. cap. 21. num.3. Medina in Sum. lib.1. Emanuel in Bulla. §.5. dub.1. num.6. P. Henrique cap. 48. num.5. & quàm plurimi ex Magiſtris. Probatur primò, iſte poteſt audire, ergo tenetur. Secundò reſpectu huius iam non eſt interdictum, ergo tenetur, ſicut antequàm poneretur interdictum. Tertiò, ſi detento in carcere concedatur licentia, vt eat ad audiendam Miſſam, tenetur audire, ergo etiam in noſtro caſu.

Secunda opinio eſt negatiua. Hanc tenuit Victoria & Cano, & aliqui viri docti, quæ

ẽi,quæ probatur primò,quia nemo obligatur vti priuilegio ſibi conceſſo? nam priuilegium non conceditur inuito. Secundò, tempore interdicti eſt obligatio laicis non audiendi diuina, ergo qui habet Bullam, bene poteſt ſe conformare huic præcepto ſi velit, præcipuè cùm ſit valdè conforme intentioni Eccleſiæ quòd omnes ſe conforment huic præcepto,vt ſic Eccleſiaſticæ cenſuræ non admittant ſuum vigorem.

Sit prima concluſio, omnes clerici & Religioſi qui ſecundùm ius commune habent licentiam audiendi Officia diuina, tenentur diebus feſtis audire Miſſam. In hac concluſione vtraque opinio conuenit.Probatur,clerici ſecũdùm ius commune non ſunt prohibiti ab audiendis vel celebrandis diuinis Officiis tempore interdicti ſeruata moderatione cap. alma mater. ergo non eſt vnde excuſentur diebus feſtis ab audienda Miſſa, atque adeò licèt communiter ſoleat concedi, quòd clerici ſecundùm ius commune habent priuilegium audiendi diuina tempore interdicti,veriùs tamen & propriùs dicitur, quòd hoc non eſt illis prohibitum, quàm quòd habent priuilegium.

Secunda concluſio, opinio ſecunda ſemper viſa eſt mihi probabilior, & præter rationes factas probatur: nam ſi diceretur Miſſa in aliqua Eccleſia in tali diſtantia, quòd non comprehendatur intra continentia mœniorum,quamuis diſtantia non ſit tanta, vt deobligaret homines ab audienda Miſſa, quando non eſt interdictum, non tenentur homines illuc ire tempore interdicti ad audiẽdum Miſſam.

Ad primum argumentum primæ opinionis reſpõdetur, quòd quamuis habeat præceptum audiendi Miſſam,& poſſit audire, non tenetur,quia eſt aliud præceptũ in contrarium, cui poteſt ſe conformare ſi velit.

Ad ſecundum reſpondetur, quòd reſpectu habentis Bullam non eſt interdictum, quod ſimpliciter obliget illum, eſt tamen interdictum, cui ſi velit poſſit ſe conformare.

Ad tertium conceſſo antecedenti negatur conſequentia: nam impedimentum carceris eſt impedimentum ipſius perſonæ, ſicut eſt impedimentum infirmitatis, & ideò illo ceſſante currit obligatio audiendi Miſſam, at verò impedimentum interdicti eſt impedimentum iuris.

DVBITATVR ſeptimò,quando aliquis habet priuilegium audiendi vel celebrandi Officia diuina tempore interdicti, vtrùm poſſit adducere ſecum in Eccleſiam ſuos familiares domeſticos?

Prima concluſio, quando aliquis habet priuilegium audiendi vel celebrandi Officia diuina tempore interdicti, voce ſubmiſſa, ianuis clauſis, poteſt ſecum adducere ſuos familiares domeſticos, vt ſimul audiant Officia diuina, dummodò eius culpa vel fraude non fuerit latum interdictum, nec ſuo conſilio, auxilio, vel fauore dederit cauſam delicti, propter quod impoſitum eſt interdictum, talis enim non gaudet hoc priuilegio. Hæc eſt Soti d.22.q.3. art.1. poſt 4. concl. Nauar. num.180.Couarru.p.2.§ 4.nu. 5. illatio. 11.& habetur expreſsè in cap. licèt vobis. de priuilegiis in 6.

Sed tota difficultas eſt,quid intelligatur in prædicto c.per familiares domeſticos?

Pauci quidam iuniores tenent, quòd etiam in hac materia nomine familiariũ, intelliguntur vxor,filij, nepotes, ſerui, & famuli ei ſubiecti, qui ratione poteſtatis paternæ vel dominij degunt cum eo. Nauarr. autem num. 181. ait,quòd licèt in aliis materiis omnes iſti intelliguntur nomine familiarium, cæterùm in propoſito omnes & illi ſoli dicuntur familiares domeſtici,qui eum comitari ſolent.

Sit ſecunda concluſio, probabilior eſt ſententia Nau. quod etiam tenet P. Henrique lib.7.de indulgentiis.cap.13.num,3. Emanuel in Bulla.§.5.num.5.& eam clarè videtur amplecti Soto d.22.q.3.art.1. poſt 4.concl.dicens,quòd priuilegiatus per diploma Pontificis, poteſt familiam ſuam, quæ eum comitatur,in Eccleſiam ſecum ducere, eandem videtur tenere Anchara-

Mm nus

nus & Geminia. dicto c. licèt. & eandem ſequ inter mod. rni communiter, ratio concluſionis eſt: nam finis extēdendi hoc priuilegium ad familiares eſt, ne alioquin priuilegium redderetur inutile illis, qui non poſſunt decenter incedere ſine comitatu, ſed hæc ratio ſolùm currit in illis familiaribus, qui ſolent comitari priuilegiatum, ergo illi ſoli ſunt intelligendi. Sed circa concluſionem hanc aliqua ſunt notanda.

Primò, quòd per familiares domeſticos intelliguntur etiā illi famuli, qui non habitant domi, dummodò comitari ſoleant priuilegiatum.

Secundò notandum eſt, concluſionem eſſe intelligendam de familiaribus illis, qui non ſunt recepti in fraudem interdicti. ita Soto, Nauar. num. 180. Emanuel §. 5. num. 5. P. Henrique. num. 3. citato. Probatur ex cap. fin. de verborum ſignificat. in 6. vbi dicitur, illum vocari clericum alicuius, qui ſine fraude ab eo ſuſceptus eſt, & continuè in eius familia aſſiſtit ſuſtentatus eius ſumptibus.

Tertiò notandum eſt, quòd ſi familiares illi, qui talem priuilegiatum comitari conſueuerant, ſint abſentes vel infirmi, poterit priuilegiatus totidem alios aſſumere, vt illum in Eccleſiam comitentur. Probatur ratione ſup. tradita, quòd alioquin priuilegium redderetur inutile.

Quartò notandum eſt, huiuſmodi familiares debere aſſiſtere diuinis ſimul cū domino, vnde ſi dominus habeat multos familiares, & cum aliquibus eorum audiuit Miſſam, non poſſunt reliqui familiares audire aliam Miſſam abſente domino, imò verò gloſſa dicto cap. licèt. ait, quòd non poteſt dominus audire aliā Miſſam, quam audiant reliqui familiares, qui anteà fuerunt abſentes, quod ego tantùm admittam in caſu, quòd dominus audiat aliam Miſſam hoc ſolo intuitu, quòd iſti familiares eam audiant, ſecus ſi ex deuotione velit aliam audire.

Supereſt alia difficultas, quid intelligatur in dicto cap. licèt. per priuilegium conceſſum ſingulari perſonæ?

Nonnulli moderni dicunt, intelligi priuilegium particulare, quod vni ſoli conceditur, & non aliis ſimul, & ideò dicunt, quòd priuilegium iuris communis conceſſum clericis, & priuilegium Bullę Cruciatæ conceſſum omnibus illam ſumentibus, non dicitur conceſſum ſingulari perſonæ; ex quo inferunt, quòd dictum cap. licèt. non concedit huiuſmodi priuilegiatis facultatem ducendi ſecum in Eccleſiam ſuos familiares tempore interdicti. Et quātùm ad priuilegium iuris communis conceſſum clericis, fundant ſe iſti moderni in hoc, quòd iſtud non eſt propriè priuilegium.

Sit tamen tertia concluſio, priuilegium iuris conceſſum clericis, & priuilegium Bullæ Cruciatæ etiam comprehenduntur ſub priuilegio conceſſo ſingulari perſonæ. ita multi viri docti, & quantùm ad priuilegium Bullæ, id tenet apertè Soto d. 22. q. 3. ar. 1. poſt. 4. concluſio. verſic. igitur. & P. Henrique. cap. 48. circa finem. Probatur concluſio: nam in dicto cap. licèt. priuilegium conceſſum ſingulari perſonæ diſtinguitur cōtra priuilegium conceſſum Conuentui, aut Collegio, vel alteri communitati collectiuè, per quod non poſſunt familiares admitti ad diuina, vt dicitur in eodem cap. Ideò autem dicitur conceſſum communitati collectiuè, quia nulli de tali communitate prodeſt, niſi quatenus eſt pars talis cōmunitatis, quam ſi deſerat, non gaudet priuilegio; at verò priuilegium conceſſum pluribus diſtributiuè, dicitur conceſſum ſingulari perſonæ, quia vnicuique ſuſcipienti primam tonſuram vel Bullam independenter ab aliis, conceditur, quòd diuinis aſſiſtant, & poſſint ſecum ducere ſuos familiares. Cōfirmatur: nam ratio tradita, ſcilicet ne alioquin priuilegium reddatur inutile, æqualiter currit in priuilegiato per Bullam, vel clericatum; hæc autem ratio non currit in Collegio vel Conuentu, quia nec indigent comitatu, nec miniſtro externo ad celebranda Officia diuina, cùm

ipſi

ipſi ſint plures, quorum aliqui id munus commodè præſtant; & hæc eſt ratio, quæ mouit Pontificem in dicto cap. ad ponendum diſcrimen inter priuilegium conceſſum communitati collectiuè, & quodlibet aliud priuilegium conceſſum vel vni tantùm, vel pluribus diſtributiuè, vt habetur ex gloſſa ibidem. verùm eſt, quòd ſi reliqui omnes de tali Collegio præter vnum ægrotarent, vel eſſent abſentes, poſſet iſte celebrare cum laico ſibi miniſtrante, ſi non eſſet alius priuilegiatus, ita gloſſa dicto cap. licèt. Angel. ver. interdictum. 6. nu. 6. P. Henrique cap. 48. in fine. Sylueſt. ver. interdictum. 5. q. 1. partic. 4. vbi citat alios. Ratio eſt, ne iſtud priuilegium reddatur inutile.

Ad fundamentum autem contrariorum quãtùm ad priuilegium iuris cõmunis conceſſum clericis reſpondetur, quòd licèt non ſit propriè priuilegium, tamen habet quandam rationem priuilegij, in quantùm ex vi illius conceſſionis poſſunt intereſſe diuinis.

Ex dictis ſequitur, primò quòd ſacerdos quamuis non habeat Bullam ex vi conceſſionis iuris communis, poteſt ſecum ducere ſolitum comitatum, & per conſequens poteſt ſecum ducere miniſtrum laicum, qui ei miniſtret ſacro. Et quamuis Couarru. p. 2. §. 4. num. 5. limitet hoc ad famulum receptum ante interdictum, tamen extendendum eſt cum Naua. num. 181. etiam ad receptum poſt interdictum. Prætereà, ſi famulus ægrotet, vel ſit abſens, poterit ſacerdos aſſumere aliũ. ita Emanuel in Bulla. §. 5. nu. 5. imò dico hoc eſſe verum, quamuis non aſſumat vt famulum, ſed ſolùm ad hoc, vt ei miniſtret ſacro, ſi non poteſt facilè inuenire alium priuilegiatum. Probo: nam aliàs priuilegium redderetur inutile.

Sequitur ſecundò, quòd habens Bullam Cruciatæ poſſet adducere ſecum ſuos familiares ad audienda diuina, quamuis Bulla non contineret expreſsè hanc clauſulam.

Et notandum eſt primò, quòd conceſſionem Bullæ audiendi diuina tempore interdicti intelligo de interdicto generali locali, non de ſpeciali, iuxta dicta dub. 3. ita P. Henrique. lib. 7. de indulgentiis. c. 13. num. 3. Et probo ex verbis Bullæ Latinæ, quæ ſic dicit: *In Eccleſiis, in quibus aliàs diuina Officia interdicto durante, quomodolibet celebrari permiſſum fuerit.*

Secundo notandum eſt, Bullam etiam concedere facultatem, quòd poſſit in Oratorio celebrare, vel facere celebrare in præſentia ſua, & ſuorum familiarium, & cognatorum, nomine autem cognatorũ intelliguntur vxor, filij, nepotes, & reliqui intra quartum gradum. Sic Emanuel §. 5. num. 5. ſed circa has duas conceſſiones Bullæ eſt difficultas, de quibus familiaribus ſint intelligendæ? Nonnulli enim moderni dicunt, primam conceſſionem, ſcilicet audiendi diuina in Eccleſia, intelligi ſolùm de familiaribus, qui talem priuilegiatum communiter ſolent comitari, non de cognatis: nam hoc ſufficit ad hoc, vt hæc conceſſio non reddatur inutilis, at verò ſecunda conceſſio intelligitur de familiaribus & cognatis: nam ad hoc, vt hæc conceſſio non reddatur inutilis, requiritur, quòd admittantur omnes domeſtici, tam famuli, quàm cognati, ſiquidem indecẽtiùs poſſent excludi cognati, quàm famuli, & idem clarè videtur tenere Emanuel num. 5. allegato. Cæterùm P. Henri. lib. 7. de indulgentiis. cap. 13. num. 3. ait, quòd etiam poteſt deferre ſecum in Eccleſiam conſanguineos, & huic ſententiæ fauent verba Bullæ tam Hiſpanæ, quàm Latinæ; fauet etiam: nam aliàs quantùm ad hoc nihil daret mihi Bulla præter id, quod conceſſum eſt in dicto cap. licèt. verum eſt, quòd P. Henrique ibi, & lib. 13. de excommunicat. cap. 48. circa finem. quantùm ad hoc, quod eſt ferre ſecum cognatos in Eccleſiam, ſolùm intelligit vxorem, & cognatos in primo gradu, ſed cùm lex generaliter loquitur, generaliter eſt intelligenda, maximè quòd eiſdem verbis loquitur de celebratione vel auditione Miſſę corã cognatis in Eccleſia, & in Oratorio.

Circa eandem conceſſionem Bullæ eſt tertiò notandum, quòd habens Bullam, deb i eſſe præſens celebrationi Miſſæ, vnde illo abſente non poterunt familiares & cognati Miſſam audire. Sic Emanuel num. 5.

Quartò notandum quòd licèt Bulla dicat quòd tunc aſtantes in Oratorio fundant aliquas præces, non ponitur táquàm cõditio ſine qua non liceat celebrare, vel facere celebrare. ita Emã. cap. 48. num. 4. in fin.

Quintò notandum eſt, quòd qui fecit celebrare vnam Miſſam in Oratorio, quã audiuit cum aliquibus familiaribus, aliis tamen abſentibus, non poterit facere celebrare aliam, & audire illam, vt familiares qui anteà fuerunt abſentes, eam audiant, ita gloſſa dicto cap. licèt. quæ ſententia non eſt ita certa, quin oppoſitum ſit ſatis probabile.

Quarta concluſio, licèt ex vi priuilegij conceſſi alicui communitati collectiuè, non poſſint eius familiares aſſiſtere diuinis Officiis, vt dictum eſt, tamen aliquibus Religionibus eſt conceſſum, vt tempore interdicti poſſint celebrare diuina coram ſuis familiaribus, qui eis inſeruiunt, de quo vide Armill. ver. interdictũ. num. 40. Aliquibus etiam Religionibus conceſſum eſt, vt poſſint ea celebrare coram ſuis confratribus, quod de illis tantùm confratribus eſt intelligendum, qui mutato habitu ſæculari, adhuc in ſeculo manentes, eorum ordini ſunt oblati, vel ſi non mutant habitum, tamen ſe ipſos & bona ſua monaſterio dederunt per donationem inter viuos, retẽto ſibi vſufructu, quandiu vixerint. Sic Angelus ver. interdictum. 6. num. 7. Syluc. ver. interdictum. 5. q. 1. partic. 5. Nauarr. num. 188. & Couarru. p. 2. §. 2. num. 8. & eſt textus in cap. vt priuilegia de priuilegiis. qui exactè declaratur à Couarru. Et hæc de tertia moderatione. Quarta moderatio eſt, non pulſatis campanis, de qua

Dvbitatvr octauò, quomodo ſit intelligenda? Reſpondetur, quod tempore interdicti, exceptis quibuſdam feſtis, de quibus infrà, non poſſunt pulſari campanæ magnæ, nec paruulæ ad aliquod diuinum Officium, vnde non licebit in Miſſa pulſare tintinnabulum ad Sanctus, vel cùm eleuatur Hoſtia. ita Syluest. ver. interdictum. 5. q. 5. partic. 6. Nauarr. num. 177. Couarru. p. 2. §. 4. num. 5. illat. 13.

Hinc ſequitur, non licere campana magna vel parua etiam lõgè ab Eccleſia diſtante vocare ſacerdotes ad dicendas Miſſas, vt dicit Anton. 3. p. tit. 26. cap. 4. non longe à fine, P. Henrique cap. 46. num. 1. nam vocare ad dicendas Miſſas, eſt vocare ad Officia diuina, vnde ad vocandum miniſtros & populum ad diuina, vtendum eſt ſigno tabulæ ſcilicet cum matraca & tuba. Dixi: *ad aliquod diuinum Officium*: nam ad ea, quæ non ſunt Officia diuina, licitum eſt pulſare campanas, verbi gratia, ad ſalutationem Angelicam, ad concionem, ad oſtendendas Reliquias pro aduentu Regis aut Prælati, & etiam ad conuocãdum populum, vt comitetur Euchariſtiam, cùm defertur ad infirmos. Salmanticæ eſt conſuetudo pulſandi campanas, ad notificandum interdictum horis, quibus facienda erat pulſatio ad Primam & Veſperas, quæ conſuetudo licèt ibi excuſet, non tamen licet eam alibi de nouo introducere: nam eſt manifeſta fraus contra interdictum, vt dicunt Nauarr. num. 177. & P. Henrique cap. 46. num. 1. Et hæc de ſecunda conceſſione.

Tertia conceſſio dicti cap. alma mater. eſt, quòd in quatuor præcipuis feſtiuitatibus anni, ſcilicet Natalis Domini, Paſchæ Pentecoſtes, & Aſſumptionis Virginis Mariæ, celebrentur Officia ſolemniter ianuis apertis, alta voce, pulſatis campanis, excommunicatis prorſus excluſis, interdictis verò admiſſis, ita tamen vt illæ perſonæ interdictæ, propter quarum exceſſum impoſitum eſt interdictum, non appropinquent altari. De qua conceſſione

Dvbitatvr nonò, quomodo ſit intelligenda? Pro quo notandum eſt primò, conceſſionem hanc ſolùm intelligi pro ipſis

pro ipſis diebus feſtis, non pro Octauis. ſic Antoni. 3. p. tit. 26. cap. 4. Syluest. ver. interdictum. 5. quæſt. 2. partic. 2. Nauar. num. 182 gloſſa dicto cap. alma mater. & communiter Doctores, & eſt vſu receptum.

In explicando autem quid intelligatur nomine feſti eſt difficultas. Anton. enim ſup. Syluest. ſup. P. Henri. c. 47. n. 1. in fine tantùm intelligit primos dies Paſchatum, non reliquos.

Sed probabilius eſt, intelligi etiam omnes dies Paſchatum. ita Soto d. 22. qu. 3. art. 1. concl. 4. & aliqui Magiſtri. Probo. cap. alma mater. dicit, *in feſtiuitatibus verò Natalis Domini, Paſchæ ac Pentecoſtes*, ſed ſecundùm communem vſum loquendi feſtiuitas Paſchæ, Natalis Domini, durat per quatuor dies, & reliqua tũ Paſchatum durat per tres, ergo.

Secundò notandum eſt, conceſſionem hanc extenſam eſſe per alios Pontifices ad alias ſolemnitates. Primò enim extẽſa fuit per Martinum V. ad feſtum Corporis Chriſti, & ab Eugenio IV. per totam Octauam eiuſdem feſti. Secundò extenſa eſt per Leonem X. ad feſtum Conceptionis B. Virginis, & ad eius Octauam. ita Syluest. ver. interdictum. 5. quæſt. 1. partic. 1. Nauarr. num. 182. Couarr. §. 5. num. 1. Aduertunt autem hi Doctores, extenſionem ad feſtum Conceptionis ſolùm habere locum in Eccleſiis, in quibus celebratur Officium Conceptionis ordinatum per quendam Protonotarium, cuius Miſſa incipit, *Egredimini*; ſed conſuetudine obtentum eſt, vt extenſio habeat locum, quamuis non dicatur prædictum Officium: ita P. Henri. cap. 47. num. 4. Tertiò extenſa eſt per varia Pontificum priuilegia ad feſtiuitates diuerſarum Religionum, vt latè Nauar. in Hiſp. cap. 27. num. 183. & P. Enr. cap. 48. num. 1. vbi addit non eſſe reuocata per Concilium Tridẽtinum. ſolùm eſt aduertendum cum Syluest ſup. quæſt. 5. partic. 7. hanc extenſionem non eſſe intelligendam de priuilegiis conceſſis ante cap. alma mater. niſi poſteà ſint confirmata, vel renouata, ſed de conceſſis poſteà, cuiuſmodi eſt ſecundùm Syluestrum priuilegium Prædicatorum, & Minorum, huiuſmodi etiam eſt priuilegium ordinis D. Benedicti in Hiſpania, cùm fuerit conceſſum à Leone X. qui fuit poſt Bonifacium VIII. authorem cap. alma mater. quo priuilegio gaudent omnes Mendicantes per facultatem illis conceſſam per aliquos Pontifices communicandi omnibus priuilegiis aliarum Religionum Mendicantium, & nõ Mendicantium, vt ait Nauarr. loco modò citato. Quòd verò hæc extenſio ſolùm habeat locum in priuilegiis conceſſis poſt c. alma mater. probatur ex ipſo textu, in illis verbis, *non obſtantibus quibuſuis priuilegiis*, &c. & Angelus ver. interdictum. 6. num. 7. & Couarru. ſup. num. 5. aduertunt hoc eſſe verum, licèt tale priuilegium habeat ſimplicem derogationem futuræ conceſſionis, aut conſtitutionis. Sed de huiuſmodi derogatione videre omninò Armil. ver. interdictum. num. 40. Præterea, aduertit Syluest. partic. 7. citata circa priuilegia collata Religioſis, quòd ſi ſint data perſonaliter, verbi gratia, *Concedimus vobis, quod poſſitis celebrare*, tales Religioſi non poterunt alios admittere ad celebrãdum, bene tamen ſi ſint data imperſonaliter, verbi gratia, *Concedimus, vt in veſtris Eccleſiis celebretur*; & ad idem allegat Syluest. Innocentium, Hoſtienſem, & alios idem tenet P. Enr. c. 48. n. 1. lit. L.

Quartò ait Couarru. num. 4. extendendam eſſe huiuſmodi conceſſionem ad aduentum Regis in aliquam ciuitatem interdictam, ſaltem pro primo die Aduentus, vel pro die proximè ſequenti, & quãuis de hoc nihil habeatur in iure, videtur tamen ſatis rationabile.

Vltimò notandum eſt, huiuſmodi conceſſionem tantùm habere locum in interdicto locali generali, non in ſpeciali. ſic P. Henri. cap. 47. num. 2. & alij. Probatur, in hoc §. in feſtiuitatibus. conceditur, vt in prædictis quatuor feſtiuitatibus Officia diuina publicè celebrentur, in lo-

co in quo, in præcedẽti §. conceſſum erat, vt in quolibet die anni celebrarentur cum moderatione, ſed in quolibet die anni ſolùm conceditur celebratio in loco generaliter interdicto, vt vidimus dub. 3. ergo idem dicẽdum eſt de celebratione ſolemni in prædictis feſtiuitatibus.

Suppoſito quòd iſta conceſſio intelligitur pro iſtis diebus feſtis, vt explicatum eſt, DVBITATVR decimò, à qua parte diei incipiunt huiuſmodi feſtiuitates, & in qua finiuntur?

Nonnulli tenent, quòd incipiũt à primis Veſperis Vigiliæ, & finiuntur in ſecundis Veſperis feſti, ita vt non liceat dicere Completorium cum ſolemnitate. ita videtur tenere Anto. 3. p. tit. 26. cap. 4. & pro hac opinione refert Couarru. §. 5. nu. 5. Ancharanum & gloſſam in dicto ca. alma mater. quæ ſententia probatur ex cap. 2. de færiis. vbi dicitur, quòd feſtiuitates incipiunt à primis Veſperis, & finiuntur in ſecundis.

Prima concluſio, ſi excipiamus tria Paſchata, omnes Doctores conueniunt, quòd feſtiuitates (quantùm ad præſens attinet) incipiunt à primis Veſperis Vigiliæ. ità Soto d. 22. quæſt. 3. art. 1. poſt 4. concl. Nauarr. num. 184. Couarru. num. 5. citato, vbi allegat multos. Dixi, *ſi excipiamus tria Paſchata:* nam Soto dicit, quòd in feſto Reſurrectionis incipit hæc conceſſio amiſſa, vigilia ſaltem ab initio gloriæ, idem tenet Emanuel in Bulla §. 5. num. 44. & inquit, ita fuiſſe determinatum per Doctores Salmanticenſes poſt magnam conſultationem. Idem tenet Palud. in 4. d. 18. quæſt. 8. art. 2. principali, concl. 7. Et probat, quia Officium ſolemnitatis Paſchæ, & gaudia incipiunt ab hac Miſſa, & propter eandem rationem idem tenet de Miſſa Vigiliæ Pentecoſtes, & Natalis Domini, quoniã ab illis incipit Officium ſequentis feſti, & hoc videtur amplecti Armilla, ver. interdictum. n. 43.

Secunda concluſio, hæc ſententia, eſt vera quantùm ad Paſcha Reſurrectionis, & probabilis quantùm ad Paſcha Pentecoſtes, falſa tamen quantùm ad Paſcha Natiuitatis.

Primum probatur ex cap. 2. de færiis, vbi dicitur, quòd quamuis ſcriptum ſit, *à Veſpere, in Veſpere celebrabitis Sabbata veſtra*, per quod denotatur, feſta à Veſperis incipere, & terminari, nihilominùs principium & finis feſtorum iuxta ipſorum qualitatem & diuerſatum regionum conſuetudinem, debet attendi, ſed ſolemnitas Reſurrectionis incipit à Miſſa, quæ dicitur in Vigilia, imò ipſa Miſſa eſt noctis Reſurrectionis, vnde dicitur, in ea, *Deus qui hanc ſacratiſſimam noctem*; ſed hanc Miſſam imbecillitas humana impatiens tanti ieiunij anticipauit, vt inquit Naua. c. 25. num. 88. Secundum probatur: nam in Miſſa Vigiliæ Pentecoſtes legitur Præfatio Spiritus ſancti, in quo dicitur, *Qui hodierna die Spiritum ſanctum in filios adoptionis effudit*, & legitur communicanda, in qua dicitur, *Diem ſacratiſſimum Pentecoſtes celebrantes.* Tertiùm verò probatur, quia in Miſſa Vigiliæ nec ponitur præfatio feſti, nec alius ex quo colligitur, celebrari tunc feſtum Natiuitatis, imò contrarium colligitur ex introitu, in quo legitur, *Hodie ſcietis, quia veniet, &c. & manè videbitis gloriam eius.*

Tertia concluſio, huiuſmodi feſtiuitates finiuntur in vltimo Completorio fæſti incluſiuè. ſic Authores citati pro prima concluſione. Probatur, in his diebus licèt ſolemniter celebrare omnia Officia diuina, ſed Completoriũ eſt pars Officij eiuſdem diei, ergò. Et nota cum Medina in Sum. lib. 1. cap. 10. §. 3. quòd quando dicimus, feſtiuitates terminari in vltimo Completorio, intelligendum eſt ſecundùm diuerſum modum recitandi diuerſarum Eccleſiarum; vnde ſi in aliqua Eccleſia dicatur Completorium, poſtquàm finitum eſt in Cathedrali, & ibi pulſatum eſt ad interdictum, rectè poterit dici cùm ſolemnitate, dummodò procedatur bona fide, & non differatur hora Completorij in fraudem interdicti.

DVBITATVR vndecimò, quænã Officia

Officia diuina permittantur celebrari publicè & ſolemniter in huiuſmodi feſtiuitatibus?

Prima concluſio, in prædictis quatuor feſtiuitatibus non ſolùm licet celebrare Officia diuina propria illius diei, ſed etiā quæcunq; alia, & Miſſas votiuas.ita Syl-ueſt. ver. interdictum. 5. quæſt. 2. partic. 1. Nauarr. num. 185. Couarru. 5. §. 5. n. 5. Et communiter probatur, ibi abſolutè conceditur, quòd in huiuſmodi feſtiuitatibus celebrentur ſolemniter Miſſę & alia Officia diuina, ſicut in §. præcedenti abſolutè dixerat, quòd Officia celebrentur ſine ſolemnitate, ſed omnia Officia diuina poſſunt celebrari ſine ſolemnitate quolibet die tempore interdicti, ergo. Itaque licitum eſt celebrare publicè & ſolemniter ea omnia, quæ ſectio. 1. dub. 1. diximus eſſe Officia diuina, excipio tamen benedictiones nuptiales pro illo tempore, quo ſunt ſpecialiter interdictæ, iuxta dicta ſectio. 1. dub. 6. Hæc concluſio partim eſt contra Couarru. §. 5. num. 6. dicentem, in huiuſmodi feſtiuitatibus non eſſe licitam ſolemnem benedictionem fōtis baptiſmalis, niſi in feſto Paſchæ. Probo, tempore interdicti non licet benedictio fontis baptiſmalis etiam cum moderatione. cap. alma mater. ergo nec licebit ſolemnis benedictio in illis feſtiuitatibus. Probatur antecedens: nam ad Baptiſmum non eſt neceſſaria benedictio fontis. Sed contrarium eſt tenendum. Probatur, tempore interdicti eſt licita ſolemnis adminiſtratio Baptiſmi, vt diximus ſectio. 1. dub. 4. ſed ex inſtituto Eccleſiæ Baptiſmo ſolemni annexa eſt benedictio fōtis baptiſmalis, ergo eſt licita tempore interdicti, & per conſequens in illis feſtiuitatibus erit licita cum omni ſolemnitate.

Secunda concluſio, ſicut licitum eſt celebrare ſolemniter omnia Officia diuina in illis quatuor feſtiuitatibus, ita etiam licitum erit in feſto Corporis Chriſti, & Conceptionis Beatæ Virginis cum ſuis Octauis, & in aliis feſtis, in quibus per ſpecialia priuilegia conceſſum eſt, Officia diuina ſolemniter celebrari tempore interdicti. ita Nau. n. 186. & 177. vbi fatetur, ſe olim tenuiſſe contrarium.

Tertia concluſio, quando interdictum ſuſpenditur à Iudice ad aliquod tempus determinatum, omne & ſolum illud licebit, ad quod ſuſpenditur, verbi gratia, ſi tantùm ſuſpenditur quoad ſepulturam, vel quoad certam Miſſam, vel certum ſacramentum, id tantùm licebit, & non ampliùs, ita Nau. n. 183. & ait, hoc ſæpe contingere Salmanticæ.

DVBITATVR duodecimò, vtrùm in huiuſmodi ſolemnitatibus liceat recipere ſacramenta tempore interdicti?

Prima concluſio, non eſt facta mutatio circa ſacramenta, vnde ea ſolùm licent in his feſtiuitatibus, quæ licent extra illas tempore interdicti. ita Couarru. §. 5. nu. 6. verſ. illud tamen. vbi dicit eſſe communem.

Hinc ſequitur primò, quòd quamuis currat præceptum Eccleſiaſticum de communicando in Paſchate, non licet communicare. ita Sylueſt. ver. interdictum 5. quæ. 2. partic. 3. & alij communiter, quia tale præceptum intelligendum eſt ſecluſo interdicto.

Sequitur ſecundò, quòd non poteſt ſacerdos de manu aliena ſumere Euchariſtiam. ita Couart. §. 5. circa finem. Corollario 12. P. Henri. lib. 7. de indulgentiis. c. 13. n. 4. litera. Q.

Sed contrà: nam in his ſolemnitatibus aufertur interdictum. Reſpondetur, quòd non aufertur, ſed ſuſpenditur, vt patet ex gloſſa cap. vt priuilegia. de priuilegiis. verbo, ſemel in anno. & hæc ſuſpenſio non eſt quoad omnia, ſed ſolùm quoad celebrationem diuinorum Officiorum, vt patet ex c. alma mater.

Secunda concluſio, quando aliquis in huiuſmodi feſtiuitatibus communicat ex priuilegio, populus bene poterit intereſſe ſumptioni Euchariſtiæ. Ita Soto d. 22. quæſt. 3. art. 1. poſt 4. concluſionem & Magiſtri.

Vtrùm verò in his feſtiuitatibus liceat

Eccle

Eccleſiaſtica ſepultura? Dicemus infrà. De alia particula dicti c. alma mater, ſcilicet *interdictis admiſſis*, notandū eſt, omnes interdictos, quamuis ſpecialiter ſint interdicti, & nominatim denunciati, admittendos eſſe in omnibus his feſtiuitatibus ad Officia diuina: nam textus generaliter loquitur de interdictis, & ſolùm excipit excommunicatos, alia verò particula, ſcilicet *illi, propter quorum exceſſum poſitum eſt interdictum, non appropinquent ad altare*, non ſolùm eſt intelligenda, quòd non accedant ad ſuſcipiendum Euchariſtiā: hoc enim etiā aliis, ſcilicet nō interdictis, prohibetur, vt vidimus, ſed intelligenda eſt, quòd ſecundùm ſitum localem non appropinquent ad altare, nec ad orandum, nec ad faciendam oblationem, ſed remaneant remoti ab altari, ſicut de manifeſtis vſurariis decernitur in cap. quia in omnibus. de vſuris. ſic Armil. ver. interdictum. num. 43.

SECTIO III.

De tertio effectu interdicti, qui eſt prohibitio Eccleſiaſticæ ſepulturæ.

De quo tractat P. Henrique cap. 44. n. 4. & 5.

DVBITATVR primò, quo modo ſit intelligendus?

Suppoſito quòd interdictum vnum eſt perſonale, alterum localé, ſit Prima concluſio, omnes illi qui ſunt perſonaliter interdicti, carent Eccleſiaſticā ſepultura, ſiue laici ſint, ſiue clerici. ita Syluest. ver. interdictum. 5. quæſt. 2. partic. 4. & habetur cap. is cui. de ſententia excommunicat. in 6. vbi generaliter dicitur, *Is, cui eſt interdictus ingreſſus Eccleſiæ, ſi durante interdicto decedat, non debet in Eccleſia vel cæmeterio eccleſiaſtico, niſi pœnituerit, ſepeliri*, vbi notandum eſt, quod ſi non ſit interdictus ſimpliciter, ſed tantùm ab ingreſſu Eccleſiæ, nulla requiritur abſolutio, ne indirecta quidem. ita tenet Philippus Franciſcus & clariùs Ancharanus dicto cap. is cui. & Couarru. §. 1. nu. 3. verſicu. hic autem. & P. Henri. lib. 13. de excommunicat. c. 32. num. 2. quamuis contrarium ſignificet Ioannes Andreas, & clarè teneat Geminia. dicto ca. is cui. Rationem huius reddit Couarru. nam eo ipſo quòd deceſſit cum pœnitentia, manſit abſolutus, quia hoc interdictum ab eccleſiaſtica ſepultura poſitum fuit, *niſi pœnituerit*, qua conditione impleta ſublatum manet, ne tanta ignominia afficiatur poſt mortē ob culpam non adeò grauem.

Si verò ſit ſimpliciter interdictus, requiritur abſolutio, nempe indirecta. ſic Anto. 3. p. tit. 26. cap. 4. non longè à fine. Syluest. ſup. quæſt. 8. partic. 1. Palud. in 4. quæſt. 8. art. 16. art. 4. principalis, & Emanuel in Bulla. §. 5. num. 21. Probatur; hæc eſt vera cēſura, & non inuenitur textus, qui dicat hoc interdictum eſſe conditionale, ergo requiritur abſolutio.

Secunda concluſio, qui non ſunt perſonaliter interdicti, nec dederunt cauſam culpabilem interdicto, poſſunt modò, & potuerunt olim ſepeliri in loco ſacro non interdicto, licèt ſint parochiani Eccleſiæ parochialis, ſpecialiter interdictæ, & hoc licèt tale interdictum ſit poſitum ad puniendum populum; quæ concluſio partim eſt contra Syluestrum quæſt. 8. partic. 5. Tabien. ver. interdictum. 5. num. 11. Antoni. ſup. dicentes concluſionem hanc tantùm habere verum, quando talis Eccleſia eſt ſpecialiter interdicta propter peccatum clericorum, non tamen ſi poſitum fuit ad puniendum populum, quia ſcilicet peccauit magna pars populi, quāuis aliqui ſint innocentes: tunc enim laici non poterūt ſepeliri in alia Eccleſia nō interdicta; ſed probatur noſtra ſententia, iſti non ſunt interdicti, ergo poterunt ſepeliri alia Eccleſia non interdicta, ſiquidem nullum eſt impedimentum, nec ex parte perſonæ, nec ex parte loci.

DVBITATVR ſecundò, de interdicto locali?

Sit prima concluſio, ſtando in iure antiquo

tiquo prohibita erat laicis eccleſiaſtica ſepultura in loco ſacro generaliter vel ſpecialiter interdicto. ita Syluest. q. 8. part. 1. Nauar. num. 176. & probatur ex ca. quod in te. de pœnit. & remiſſionibus. vbi primùm denegatur omnibus eccleſiaſtica ſepultura, & deinde excipiuntur clerici cũ certis conditionibus. Circa quam concluſionem notandum eſt primò, quòd non ſolùm eſt intelligenda de ſepultura in Eccleſia, ſed etiam in cæmeterio. ſic Antoni. 3. p. tit. 26. cap. 4. circa finem. & P. Henri. num. 4. Probatur: nam hæc etiam dicitur, & eſt eccleſiaſtica ſepultura, appellatur autem cæmeterium (quantùm ad propoſitum attinet) non quilibet locus deputatus ad ſepulturam, quamuis non ſit benedictus, ſed locus ad vſum ſepulturæ per Epiſcopum benedictus. ſic Antoni. & P. Henri. locis modò allegatis, & probatur ex cap. nemo. de conſecrat. d. 1.

Secundò notandum eſt, hanc concluſionem etiam habere verum in paruulis decedentibus ante vſum rationis, vt latiùs dictum eſt ſuprà.

Secunda concluſio, laici bene poterãt ſepeliri in loco interdicto, dummodò nõ eſſet locus ſacer. ſic Nauar. num. 176. P. Henri. dicto nu. 4. & alij. Probatur: nam hæc ſepultura non eſt eccleſiaſtica, & per interdictum non prohibetur omnis ſepultura, ſed tantùm eccleſiaſtica; verùm notandum eſt, quòd hoc debet fieri ſine Officio diuino. ſic P. Henri.

Præterea eſt aduertendum, quòd iſte qui ſepultus eſt extra locum ſacrùm, debet ſublato interdicto exhumari, & in loco ſacro ſepeliri. ita Syluest. Nauar. P. Hẽri. & alij, quòd ſi laicus, qui non eſt interdictus, nec dedit cauſam culpabilem interdicti, ſepultus eſt illicitè in loco ſacro interdicto, non debet exhumari, vt tradatur loco prophano. ita Syluest. quæ. 8. partic. 1. P. Henri. n. 5. & Nau. n. 176.

Tertia concluſio, clerici qui non ſunt interdicti, nec dederunt cauſam culpabilem interdicti, & ſeruauerunt interdictũ, ſepeliẽdi ſunt in cæmeterio Eccleſiæ cum ſilentio ſine pulſatione campanarum, & abſque ſolemnitate; ſic habetur dicto c. quod in te. iuxta regulam illam, *Cui communicamus viuo, poſſumus communicare defuncto.*

Circa quam concluſionem notandum eſt primò, quòd licèt ibi dicatur in cæmeterio, nihilominùs licitum eſt illos in Eccleſia ſepeliri. ita Couarru. dicto §. 2. num. 7. verſ. clericis etiam. P. Henri. dicto num. 4. ideò autem textus dicit, *in cæmeterio*, quia olim fideles ſepeliebantur in cæmeterio; intra Eccleſiã verò tantum ſepeliebantur perſonæ inſignes. ita P. Henr. & habetur exc. nullus. 13. q. 2.

Secundò notandum eſt, hanc concluſionẽ habere verum, quamuis Eccleſia ſit ſpecialiter interdicta. ita Syluest. dicta q. 8. part. 5. Couarru. dicto n. 7. P. Henri. dicto num. 4. verum eſt, quòd Panormitan. dicto cap. quod in te. quem ſequuntur Syluest. q. 8. part. 4. Couarru. verſicu. citato. P. Henri. num. 4. limitat reſpectu clericorum illius Eccleſiæ: nam clerici Eccleſiarum non interdictarum non poſſunt ſepeliri in Eccleſia ſpecialiter interdicta, ſecus verò ſi reliquæ Eccleſiæ eſſent interdictæ: tunc enim bene poterunt ſepeliri in Eccleſia etiam ſpecialiter interdicta; ego verò dico, quòd in rigore poſſunt ſepeliri in aliena Eccleſia ſpecialiter interdicta, quamuis propria Eccleſia non ſit interdicta, quia textus nullam ponit limitationem, ergo nec nos ponere debemus. Dixi, *in rigore*: nam decentius eſſet, quòd ſepelirentur in propria Eccleſia non interdicta, & fortè hoc tantùm intendunt Authores citati, præcipuè Syluest.

Tertiò notandum eſt, limitationem illam, cum ſilentio ſine pulſatione campanarum, & abſque ſolemnitate, licèt Antoni. dicto cap. 4. circa finem. teneat, illam non prohibere Officium defunctorum, nec Miſſam, pro qua ſententia nonnulli citant Syluestrum art. 1. ad finem 4. concl. probabilius tamen eſt, quòd prohibet. ſic Angel. ver. interdictum. 6. num. 31. Syluest. quæſt. 8. part. 4. P. Henri. nu. 4.

in gloſſa, litera B, & ratio eſt: nam ante cap. alma mater. vtrumque prohibitum erat, ſcilicet ſepultura eccleſiaſtica, & Officium diuinum, ergo quando clericis cõceditur ſepultura cum ſilentio, ſolùm conceditur nuda ſepultura in loco ſacro, non Officium defunctorum; at verò poſt cap. alma mater. omnes qui ſepeliuntur in loco ſacro, poſſunt ſepeliri cum Miſſa & Officio defunctorum, ſeruata moderatione dicti cap. ſic Angelus ſup. Sylueſt. & Armil. verbo, interdictum. num. 48. Tabien. ver. interdictum. 5. num. 12. §. 11. P. Henri. cap. 53. num. 4. in gloſſa, litera E, & Soto ſup. qui immeritò citatur pro ſententia Antonini: nam reuerà loquitur ſecundùm cap. alma mater.

Quartò notandum eſt, quòd nomine clericorum intelliguntur omnes clerici etiam primæ tõſuræ, & Religioſi, ac Moniales, vt patet ex dictis ſectio. 2. dub. 4. concl. 3.

Sed petis, vtrùm tertia concluſio ſit etiam intelligenda de clericis coniugatis? Reſpondetur, quòd non.

Vnde ſit quarta concluſio, clerici coniugati tempore interdicti localis non poſſunt ſepeliri in loco ſacro, niſi conſuetudo ſit in contrarium. ita Nauar. nu. 176. P. Henri. cap. 44. dicto nu. 4. & alij. Prima pars probatur: nam iſti ſolùm gaudent duplici priuilegio, fori ſcilicet, & Canonis; vt vidimus dicto dub. 4. Secunda verò pars probatur: nam vbi eſt conſuetudo, quòd huiuſmodi clerici, ſi non ſint bigami, aſſiſtãt diuinis Officiis, qualis eſt in Aragonia, etiam eſt conſuetudo, quòd ſepeliantur in loco ſacro, vt dicunt Nauarr. & P. Henri. & idem dico de illis clericis cõiugatis, qui ſunt adſcripti alicui Eccleſiæ, iuxta Tridentinum, vt patet ex eodem dub. 4. concl. 4.

DVBITATVR tertiò, vtrùm in illis feſtiuitatibus, in quibus ſuprà diximus licitum eſſe aſſiſtere diuinis Officiis, liceat etiam abſque ſpeciali priuilegio ſepelire laicos in loco ſacro?

Prima opinio eſt affirmatiua, hanc tenet Angelus. ver. interdictum. 5. num. 35. Antoni. cap. 4. circa finem. Syluest. ver. interdictum. 5. quæſt. 2. part. 4. Couarru. §. 5. nu. 6. vbi refert Calderinum & alios; tenet P. Henri. cap. 44. num. 5. Soto d. 22. quæſt. 3. art. 1. poſt 4. concl. qui addit, quòd poſſunt ſepeliri publicè & ſolemniter, quod, vt credo, tanquàm certum ſupponunt reliqui omnes citati pro hac opinione. Fundamentum huius opinionis eſt, quòd eccleſiaſtica ſepultura eſt ferè quoddam Officium diuinum.

Secunda opinio eſt negatiua, quam tenet Paludanus in 4. d. 18. q. 8. art. 2. principali, concl. 10. gloſſa Clem. 1. de ſepulturis. verbo, à iure. pro eadem refert Couarru. Immolam, Abbatem, Villadiego, & multos alios, ita vt dicat eſſe communem, & eam ſequuntur multi recentiores, & hæc videtur mihi probabilior, & iuri conformior, quod probo efficaciter ex c. cùm & plantare. §. quòd ſi Templarij. de priuilegiis. vbi decernitur, quòd ſi Templarij & Hoſpitalarij acceſſerint ad Eccleſiam interdictam ſemel in anno, celebrentur Officia diuina publicè apertis ianuis ob eorum iucundum aduentum, vt explicatur cap. vt priuilegia. §. illud. eodem tit. & tamen dicit textus, quòd non ſunt ſepelienda corpora defunctorum, intellige laicorum, vt habetur ex gloſſa, dicto ca. cùm & plantare. verbo defunctorum. ergo idem dicendum eſt de illis feſtiuitatibus. Secundò probatur: nam eccleſiaſtica ſepultura non eſt idem, quod Officium diuinum, ſiquidem qui tempore interdicti ſepeliret laicum in loco ſacro abſque vllo Officio diuino, violaret interdictũ, & per hoc patet ad fundamentũ primæ opinionis. Tertiò probatur: nã ex oppoſita ſentẽtia ſequeretur, quod extra illas feſtiuitates liceret eccleſiaſtica ſepultura ſine aliquo ſpeciali priuilegio cũ moderatione cap. alma mater. ſed conſequens eſt contra vſum communem, ergo ſequela probatur: nam in illis feſtiuitatibus ſolùm conceditur in illa tertia conceſſione publicè & ſolemniter, quod in ſecunda conceſſio

ceſſione fuerat conceſſum cum illa moderatione, vnde quod in illis feſtiuitatibus fit ſolemniter, extra illas fieri poteſt cum moderatione. Ex dictis ſequitur, quòd in cap. alma mater. nihil eſt innouatum circa ſepulturam eccleſiaſticam, quia nulla fit mentio de illa, & per conſequens relinquitur diſpoſitioni iuris antiqui, & hoc intelligitur quantùm ad ſubſtantiam ſepulturæ, quantùm ad modum enim facta eſt mutatio: nam ſepultura fit modò cum Miſſa & Officio funerali, quod anteà non licebat, vt vidimus.

DVBITATVR quartò, vtrùm laici habentes priuilegium, vt tempore interdicti poſſint aſſiſtere diuinis Officiis, & recipere ſacramenta, poſſint etiam ſepeliri in loco ſacro, quamuis tale priuilegium nullam mentionẽ faciat ſepulturæ?

Sit prima concluſio affirmatiua, ita Sylueſt. dicta quæſt. 8. partic. 6. & à fortiori idem tenent Doctores citati pro prima opinione dubij præcedentis, & eandem tenent aliqui recentiores. Probatur: nam, vt inquit Syluest. ver. interdictum. 5. quæſt. 2. part. 4. & Tabien. eodem ver. §. 11. circa medium. ſepultura negatur propter duo; primò, ratione diuini Officij annexi; ſecundò, ratione dependentiæ ad ordinem ſacrum, propter conſecrationem Eccleſiæ; vnde nec in loco ſacro ſine Officio diuino, nec extra locum ſacrum cum Officio diuino fieri poteſt, ergo quando vtrumque eorum licet ex priuilegio, conſequenter licebit ſepultura. Probatur conſequentia: nam cui communicamus viuo, poſſumus communicare defuncto.

Sed maior difficultas eſt, quãdo priuilegium ſolùm eſt ad Officia diuina, & non ad ſacramenta: nam prima opinio negat, quòd tunc poſſint ſepeliri in loco ſacro: ita Fredericus citatus à Nauar. num. 181. Secunda opinio eſt affirmatiua, quam tenet Nauar. & citat Calderinum & Angelum; eandem tenet Armil. ver. interdictum. nu. 49. & hæc tanquàm benignior eſt amplectenda, Probat Naua. quia poſſumus conſiderare Officium diuinum tanquàm principale, & ſepulturam tanquàm acceſſorium; Verum hæc controuerſia nõ habet locum in Bulla Cruciatæ, quæ expreſsè concedit ſepulturam cum pompa moderata. Vbi notandum eſt cum Cordub. lib. 5. de indulgentiis. quæſt. 40. dub. 4. quòd circa moderatam pompam hæc ſeruatur conſuetudo in Hiſpania, vt publicè in tono cantando, & cum ſolitis clamoribus deferatur, ſepeliaturque cadauer ianuis Eccleſiæ apertis, ſecũdùm quod habetur in ordinario ſine Miſſa, niſi ad Miſſam aliqua alia conceſſio habeatur. vide Emanuel §. 5. num. 12. Nota quòd ſi ſeruaretur moderatio capitis alma mater. bene poſſet dici Miſſa. vt patet ex dub. 2. not. 3. circa 3. concl.

Sed contra dicta eſt argumentum apparens: dictum eſt enim quòd habens priuilegium audiendi Officia diuina, licèt nullam faciat mentionem ſepulturæ, poteſt in loco ſacro ſepeliri, ergo eadem ratione in illis quatuor feſtiuitatibus, in quibus conceduntur Officia diuina publicè, etiam conceditur ſepultura eccleſiaſtica. Negatur conſequentia, & ratio diſparitatis eſt: nam cap. alma mater. ponit reſtrictionem, nempe quòd exceptis conceſſionibus ibi expreſſis quantùm ad reliqua omnia, ius commune maneat in ſuo robore; at verò priuilegia ſpecialia, de quibus loquimur, non habent talem reſtrictionem, vt ſupponimus. Et hæc de eccleſiaſtica ſepultura. Sed pro maiori intelligentia effectuum interdicti,

DVBITATVR quintò, vtrùm interdictum ſemper habeat eoſdem effectus, & ſi non habet, quomodo cognoſcemus, quos effectus habeat?

Prima concluſio, interdictum non ſemper habet eoſdem effectus; vt patebit ex dicendis.

Secunda concluſio, interdictum, ſiue ſit locale, ſiue perſonale, ſi ponatur abſolutè & ſine vlla reſtrictione, habet omnes ſuos effectus circa locum vel perſonam, vnde ſi locus interdicatur abſolutè,

prohibita ſunt in tali loco ſacramenta, Officia diuina,& eccleſiaſtica ſepultura;ſi verò perſona interdicatur abſolutè & ſine vlla reſtrictione huius vel illius effectus, tali perſonæ prohibita ſunt omnia, quæ per interdictum poſſunt prohiberi, vnde ſi ſit laicus,manet interdictus à ſacramentis, ab Officiis diuinis, &ab eccleſiaſtica ſepultura; ſi verò ſit clericus, vltra hoc cenſetur interdictus ab omni actione clericali, etſi ſit Epiſcopus, cenſetur interdictus à Pontificalibus. Hæc habetur ex Nauar. num. 170. Et probatur: nam cùm verba ſint generalia, non eſt maior ratio, cur limitetur magis ad vnum effectum quàm ad alium.

Tertia concluſio, interdictum locale, regulariter loquendo, ponitur abſolutè, & conſequenter prohibita ſunt in tali loco ſacramenta,Officia diuina & eccleſiaſtica ſepultura, vt latiùs P.Henri. cap.44. per totum.

Quarta concluſio,quando interdictum perſonale non ponitur abſolutè, ſed determinatè ab aliqua actione, ab illa manet interdictus, & ab omni alia, quæ in ea includitur, vel quæ ſine illa non poteſt exerceri,non tamen ab illa, quæ in ea non includitur, & quæ ſine illa poteſt exerceri. ita Syluester ver. interdictum.4.quæſt. 4. part. 2. Nauarr. num. 170. P. Henri.c. 43. num.6. & alij. Exemplum primæ partis, interdicitur quis ab officio ſacerdotali, iſte non poteſt exercere aliquem actum contentum ſub officio ſacerdotali, nec actum pertinentem ad officium Pontificale, quia hoc non poteſt exerceri ſine officio ſacerdotali, vt patet ex ca. ex literis. de exceſſibus Prælatorũ. ſimiliter qui eſt interdictus à receptione minorũ ordinũ, etiam eſt prohibitus aſcendere ad ſuperiores, ſicut qui eſt ſuſpenſus ab executione minorum ordinum, etiã manet ſuſpenſus ab executione maiorum. ſic Sylu. eſt tamen differentia quantùm ad hoc inter ſuſpenſionem & interdictum: nam interdictus à receptione minorum ordinum, interdictus manet à receptione maiorum,vt dictum eſt;at verò ſuſpẽſus ab executione minorũ,non manet ſuſpenſus à receptione maiorum, quia ſuſpenſio tantùm impedit executionem ordinum, non receptionem, & hoc intelligo quando in receptione ordinis maioris nõ debet interuenire executio eiuſdem ordinis.

Exemplum ſecundæ partis,interdicitur quis ab Altaris miniſterio, iſte bene poterit exercere abſolutionem ſacramentalem.

Ex dictis ſequitur, quid iudicandum ſit de eo, cui eſt interdictus ingreſſus Eccleſiæ, de quo aliquid diximus diſput. 2. de ſuſpenſione. dub. 1. concl. 13.

Sit quinta concluſio, iſte non poteſt intra Eccleſiam celebrare, nec audire Officia diuina,nec in loco ſacro ſepeliri. Cõcluſionem hanc quantùm ad Officia diuina tenet Couarru. ſup. p. 2.§. 1. num.3. & Clem.ſi furioſus.p. 1. §.1. num.1. *in fine.* Angel. ver. ſuſpenſio. 3. num. 5. Syluest. ver. interdictum. 6.quæſt. 5. Nauar.num. 170. vbi dicit, eſſe communem contra Calderinum;quantùm verò attinet ad eccleſiaſticã ſepulturam,habetur c. is cui.de ſententia excommunicat. in 6. & quando dico, *intra Eccleſiam*, etiam intelligo intra cæmeterium.Probo,quia non poteſt celebrare in Eccleſia, quamuis tantùm ſit benedicta, vt ait Ledeſma Mexica difficult. 8. de interdicto. & P. Henri.lib.13.ca.32. num. 2. Præterea: nam ſine vllo priuilegio poteſt celebrari Miſſa in cæmeterio, ergo non poterit iſte in cæmeterio *ſepeliri*; at verò extra Eccleſiam,vt ſubdui vel in tentorio,vel etiam in Oratorio priuato non erecto authoritate Epiſcopi poterit iſte celebrare.ita Nauar.n.170.Couar.§.1. n.3.citato.P.Henri.dicto. n.2.

Præterea nota, quòd bene poterit iſte intra Eccleſiam exercere iuriſdictionem in foro exteriori, quia non eſt priuatus huius iuriſdictione, vt ait Couarru. dicto num.3.& Nauarr. num.161. & probant ex c.ſacro. de ſententia excõmunicat. qui textus optimus eſt, iuncta gloſſa, verbo, interdictum. Dixi, *in foro exteriori*, quia non

non poterit abſoluere ſacramētaliter:nam eſt actus ordinis.

Præterea circa Officia diuina notanda eſt differentia quædam inter auditionem diuinorum & celebrationem: nam ſi celebret intra Eccleſiam, fit irregularis cap. is cui.de ſententia excommunicat.in 6.at verò ſi tantùm audit diuina, licèt peccet mortaliter, non tamen fit irregularis. ita Couarru. dicto num. 3. & communiter Doctores dicto c. is cui.

Sed inquiris, vtrùm Presbytero celebrante intra Eccleſiam,Subdiaconus vel Diaconus, cui eſt interdictus ingreſſus Eccleſiæ, poſſit extra Eccleſiam canere Epiſtolā, vel Euangelium? Calderin. Geminia. dicto c. is cui. num.7. Francus ibidem,Antoni.3.p.tit.26.cap.2.§.2.Syluest. ver.interdictum. 6.§. 6. reſpondent,quòd non poteſt,& ſi canat,fit irregularis, quia lectio Epiſtolæ vel Euangelij accedit actui principali Miſſæ,quæ fit in Eccleſia,& totum eſt vnum Officium; quòd ſi è contrario iſte Diaconus, cui eſt interdictus ingreſſus Eccleſiæ, canat Euangeliū intra Eccleſiam in Miſſa,quàm Presbyter facit extra Eccleſiam, Doctores citati dicunt, quòd eſt irregularis,quia licèt interpretatione iuris videatur canere extra Eccleſiam, tamen de facto canit intra.

Sed mihi videtur magis conſequenter dici,ſi teneamus,quòd in primo caſu non fit irregularis,& idem tenet P. Henrique. cap. 43. num. 3. in gloſſa, litera K; in ſecundo autem caſu fit irregularis. Præterea,ſi Presbyter,cui eſt interdictus ingreſſus Eccleſiæ,celebret extra illam, quamuis Diaconus intra illam canat Euangelium, Presbyter non fit irregularis. ſic P. Henri.num.3. modò citato.

Petis rurſus, vtrùm interdictus ab ingreſſu Eccleſiæ poſſit intra illam recipere ſacramenta?

Partem negatiuam tenet gloſſa Cano. præſenti. 5. q. 2. vbi generaliter dicitur, quòd cui interdicitur Eccleſia, interdicta ſunt ſacramenta Eccleſiæ, tenet etiam Angelus ver.ſuſpenſio.3. num. 4. Syluest. ver. ſuſpenſio. q. 5. circa finem & aliqui iuniores.

Sit ſexta concluſio,pars affirmatiua eſt mihi probabilior, quam tenet P. Henri. lib.13.cap.32.num.2.& videtur de mente Calderini, quem referunt, & ſequuntur Ancharanus, Geminia. & Francus dicto cap. is cui. & de mente Nauarr.num.161. in quantùm dicunt,quòd interdictum ingreſſus Eccleſiæ ſolùm reſpicit Officiā diuina.

Sit ſeptima concluſio,bene poterit iſte ingredi Eccleſiam, & ibi orare priuata oratione tempore, quo non celebrantur Officia diuina. ita Couarru.num.3.citato. & Nauarr.nu.170.contra Syluest. ver. interdictum.5.q.6.

Præterea,dico cum Nauar.quòd poterit tranſire per Eccleſiam tempore quo celebrantur Officia diuina, *y hazer oracion de paſſo.*

Vltimò notandum eſt, quòd licèt ſuſpenſio ab ingreſſu Eccleſiæ non ſit propriè ſuſpenſio, ſed magis eſt interdictum ab ingreſſu Eccleſiæ(nam ſi eſſet propriè ſuſpenſio,non priuaret auditione diuinorum Officiorum) nihilominùs differunt hæc duo: nam interdictum ab ingreſſu Eccleſiæ non ſolùm comprehendit clericos,ſed etiam laicos,vt patet ex cap. latorem.33. q.2. & poteſt imponi pro aliena culpa, at verò ſuſpenſio ab ingreſſu Eccleſiæ imponitur tantùm clericis, & pro culpa propria. Sic P. Henrique. cap. 32. num.2.citato,in gloſſa, litera M; & propter hanc differentiam aliquando vocatur in iure interdictum,vt in cap.ſacro. de ſententia excommunicat.& cap.is cui.eodem tit. in 6. aliquando autem vocatur ſuſpenſio ab ingreſſu Eccleſiæ, vt cap. cùm medicinalis. eodem titul. in 6. prout latiùs explicat. Nauarr. conſilio 1. de verborum ſignificat.

DISPVTATIO V.

De participatione cum perſonis interdictis, & de pœnis, quas incurrunt violantes interdictum, & de cauſis, quibus aliquis excuſatur ab interdicti obſeruatione.

DVBITATVR primò, vtrùm teneamur vitare interdictos?

Sit prima concluſio, in humanis nec laici nec clerici tenentur vitare interdictos etiam nominatim denunciatos. ita P. Henrique lib. 13. cap. 5. num. 5. & cap. 45. num. 7. Probatur, quia interdictum ſolùm prohibet res Eccleſiaſticas, ſcilicet Officia diuina, ſacramenta, & ſepulturam.

Secunda concluſio, laici ex vi præcepti Eccleſiaſtici non tenentur vitare interdictos, etiam non toleratos, etiam in diuinis, præterquàm in ſepultura. ſic Antoni. 3. p. tit. 26. cap. 4. in fine. Syluest. ver. interdictum. 6. q. 4. part. 3. Caietan. ver. interdicti violatio. circa finem. Armil. ver. interdictum. num. 57. in fine. P. Henrique num. 7. & Magiſtri. Probatur, quia in toto iure non inuenitur præceptum obligans laicos ad vitandum interdictos, ſicut inuenitur præceptum obligans eos ad vitandum excommunicatos non toleratos: præceptum enim ſolùm imponitur clericis, vt interdictos repellant à rebus ſacris. Ratio autẽ huius differentiæ videtur eſſe, quòd omnibus, quibus priuat excommunicatio, eſt in quantùm ſunt quædam cõmunicatio cum fidelibus, interdictum autem non.

Hinc fit, quòd licèt ſacerdos, qui dicit Miſſam, ſcienter admittat aliquos interdictos nominatim, reliqui laici non tenẽtur exire, & idem eſſet de clerico, qui ibi audiret Miſſam tanquam purè laicus; imò idem dico cum quibuſdam iunioribus, quando ſacerdos qui dicit Miſſam, eſt interdictus nominatim, quòd laici non tenentur exire, prout in ſimili caſu de ſuſpenſo tenet P. Henrique cap. 5. num. 5. & cap. 33. num. 3. Dixi: *ex vi præcepti Eccleſiaſtici*: nam aliunde poteſt contingere, quòd laici teneantur vitare interdictum denunciatum, vt quando ex eo quòd non vitent, cooperantur peccato illius, vel actui iuriſdictionis inualido, vt quia abſolutio ſacramentalis data ab interdicto denunciato eſt nulla. Videte quæ in ſimili caſu de ſuſpenſo dixi diſputatio. 2. de ſuſpenſio. dub. 4. illa enim habent locum in præſenti. Dixi: *præterquàm in ſepultura*: hanc enim ſub excommunicatione tenẽtur non tribuere interdictis nominatim, vt conſtat ex Clem. 1. de ſepulturis.

Tertia concluſio, clerici ſub mortali tenentur vitare interdictos nominatim in illis rebus ſacris, à quibus ſunt interdicti. ita Soto art. citato. concluſio. 5. P. Henrique num. 4. citato. & alij. Sed nota, quòd hæc concluſio ſolùm intelligitur de clericis celebrantibus Officia diuina, vel de permittentibus illa celebrari, quia illis cõmiſſum eſt regimen talis Eccleſiæ. Probatur ex cap. non eſt vobis. de ſponſalibus. vbi dicitur: *Ne celebretis, nec aliquem celebrare permittatis*, ſecus eſt, ſi non permittant, quia non eſt illis commiſſum regimen Eccleſiæ, ſed ſolùm audiant diuina: tunc enim habent ſe tanquàm laici, vt diximus. Dixi: *interdictos nominatim*, quia poſt concilium Conſtantienſe nullus tenetur vitare interdictum niſi nominatim denunciatum. ita Nauar. nu. 187. & communiter Doctores, & conſtat ex dictis in materia de excommunicat. cap. 6. dub. 5. diſputat. 2. vnde clericus celebrans quamuis ſciat eſſe in Eccleſia aliquos interdictos generaliter tantùm, vt quia Prælatus interdixit fautores vel receptatores Petri, non tamen ſunt nominatim denunciati, non peccat celebrando coram eis, quia non tenetur vitare toleratos ſe ipſos offerentes.

Sed eſt aduertendum, quòd quando aliqua communitas publicè interdicitur,

quilibet

quilibet de illa communitate cenſetur nominatim denunciatus. ita P. Henrique c. 43.num.5.vbi citat Syluestrum & Tabienam.Probatur:nam vt aliquis dicatur nominatim interdictus,non requiritur,quòd interdicatur nomine proprio, ſed ſufficit nomine Officij, vel alio ſigno declarante talem perſonam in particulari, vt ſub nomine Prætoris vel Rectoris, ſed nomen ciuis talis ciuitatis, vel collegæ talis Collegij ſufficienter declarat omnes perſonas in particulari, ſcilicet omnes ciues, vel Collegas.ergo.Verum eſt,quòd Sylueſter ver. interdictum. 6. q. 4. vocat hos quaſi nominatim interdictos, ſed noſter modus loquendi(quòd abſolutè dicantur nominatim interdicti) frequentior eſt apud Doctores; & proportionaliter dicendum eſt de interdicto locali, quòd quando imponitur ipſo iure,vel per ſententiam comminatoriam, nõ tenemur illud obſeruare, niſi denuncietur per iudicem.Sic P.Henrique lib. 13.cap.5.in fine.& c.46. num.4.

DVBITATVR ſecundò, quomodo obliget præceptum ſeruandi interdictum?

1 Nota, quòd poſſumus loqui de interdicto perſonali, vel de locali, & in ordine ad clericos, vel in ordine ad laicos. Caietan. ver. interdicti violatio. multa dicit, quæ ad quatuor capita poſſunt reduci. Primùm dicit,quòd interdictum ſolùm obligat clericos, & hoc non in omnibus, ſed ne exerceant aliquem actum certo ordini deputatum. Secundò, quòd. ſi prædicti violent interdictum, quamuis tale peccatũ videatur eſſe mortale ex irregularitate, & aliis grauioribus pœnis,quas incurrunt, tamen in rei veritate hoc non ſufficit ad iudicandum eſſe mortale,quia ſunt pœnæ temporales,quas poteſt homo incurrere etiam meritoriè, vt patet in Iudice iuſtè occidente malefactorem.Tertiò,quòd laicus ſpecialiter interdictus peccat, ſi ingerat ſe diuinis; at verò ſi non ſit ſpecialiter interdictus, ſed generaliter, quia eſt vnus de populo interdicto, non peccat mortaliter, ſi ex deuotione ſe ingerat diuinis. Quartò,quòd ſi laicus non eſt interdictus,non peccat in gerendo ſe diuinis, quia ſuppoſito quòd ipſe non eſt cauſa, quòd ibi celebrentur diuina, melius eſt, quòd fructum ex illis percipiat, quàm quòd abſtineat. Verùm hæc ſententia ferè quantùm ad omnia eſt falſa.

1 Vnde ſit prima concluſio, qui eſt perſonaliter interdictus, ſiue interdicto ſpeciali,quia dedit cauſam culpabilem interdicti,ſiue interdicto generali, quia eſt vnus de populo interdicto,ſiue ſit clericus, ſiue laicus, peccat mortaliter, violando interdictum in aliquo ex eius effectibus. verbi gratia,ſi eſt clericus celebrando vel audiendo Officia diuina, ſi eſt laicus audiendo ea.Hanc concluſionem tenet Anton.3.p tit.26.cap.4.§.1.circa finem. Soto d.21.q.3.ar.1.concluſio. 6.Nau.num. 187. P.Henrique ca.46.num.5.Quæ concluſio eſt contra Caietanum in duobus; primò: nam Caietanus clarè videtur ſentire,quòd iſti clerici non peccant mortaliter; ſecundò, quia de laicis, qui generaliter tantùm ſunt interdicti, dicit, quòd non peccant mortaliter.Sed generaliter probatur concluſio: nam per interdictum perſonale, ſiue ſit ſpeciale, ſiue generale, directè remouetur perſona interdicta, ſiue ſit clericus,ſiue laicus,ab adminiſtratione,vel auditione diuinorum Officiorum, ab adminiſtratione, vel receptione ſacramentorũ, & ab Eccleſiaſtica ſepultura, & materia eſt grauis, ergo tale præceptum obligat ſub mortali. Confirmatur: nam hac ratione diximus ſecundùm omnes Doctores in materia de excommunicatione, quòd excommunicatus maiori, ſi ſe ingerat diuinis, peccat mortaliter.

Secundò, probatur ſpecialiter quantùm ad clericos ex grauitate pœnarum, ſcilicet irregularitatis; quòd detrudantur in Monaſterio, quòd nec poſſint eligi, nec poſtulari, & quòd poſſint priuari officiis & beneficiis. 2

Ad argumentum autem Caietani pro ſecundo dicto reſpondetur admiſſo quòd irregularitas poſſit imponi pro veniali,de

quo

quo dicemus in materia de irregularitate, tamen in hoc caſu multæ aliæ pœnæ ſunt præter irregularitatem, vt vidimus.

Loquendo de interdicto locali, ſit ſecunda concluſio, clerici violantes interdictum locale, verbi gratia, celebrando Officia diuina, non ſeruata moderatione cap. alma mater. aut permittendo in propriis Eccleſiis, quòd alij clerici celebrent abſque prædicta moderatione, peccant mortaliter. ita Soto concl. 5. Nauar. dicto num. 187. & eſt communis ferè ſententia contra Caietanum, in quantùm in ſecundo dicto videtur ſignificare, huiuſmodi clericos non peccare mortaliter. Sed probatur noſtra concluſio: nam præceptum ſeruandi interdictum primò, & per ſe dirigitur ad clericos, vt Caieta. ipſe concedit, & materia eſt grauis. Probatur prætereà ex grauitate pœnarum relatarum, vbi

Notandum eſt primò, quòd licèt Syl-ueſt. ver. interdictum. 5.q. 4. §.1. & Soto poſt 5. concl. dicát concluſionem habere verum, etiam quando clericus exercet actum minoris ordinis; mihi tamẽ videtur non eſſe mortale, ob paruitatẽ materiæ.

Secundò notandum eſt, quòd in præſenti, nomine clericorum etiam intelliguntur religioſi, licèt non habeant ordinem, & Moniales. ſic Caieta. Nauar. num. 187. §. 19. Henrique cap. 46. num. 3. Soto, & alij, & eſt textus cap. poſtulaſtis. de clerico excommunicato miniſtrante. quia eis incumbit ſolemniter facere Officia diuina, imò etiam laici ſi faciant Officium clericorum, peccant mortaliter, vt poſteà dicemus. Loquendo autem de laicis

Supponendum eſt in quinque caſibus peccare mortaliter laicum, violando interdictum locale; primò ſi adſit ſcandalum, & hoc certiſſimum eſt apud omnes; ſecundò, ſi per vim ingrediatur ad audiẽda Officia diuina, vel ſi poſtquàm eſt ingreſſus, non obtemperat miniſtris Eccleſiæ volentibus eum excludere, ita Soto. & Henrique nu. 3. & habetur ex Clem. grauis. de ſententia excommunicat. Probatur: nam clerici tenentur ſub mortali eos expellere, ergo ipſi tenentur ſub mortali obedire, aliàs daretur bellum iuſtum ex vtraque parte. Tertiò quando ingreditur fraudulenter, vt mentiendo ſe habere priuilegium, vel ordinem, aut tonſuram. ita Nauarr. num. citato. §. 4. & aliqui iuniores, quamuis contrarium dicat P. Henri. num. 3. Sed probatur noſtra ſententia: nam tale mendaciũ eſt in iniuriam clericorum, quibus competit ex Officio excludere laicos non priuilegiatos; vnde tale mendacium videtur quoddam genus violentiæ, & eſt in re graui: nam ex hoc facilè vileſceret cenſura interdicti. Quartò, quando eſt cauſa, quòd Officia diuina celebrentur in loco interdicto, illo præſente, verbi gratia, rogãdo, vel præcipiendo. ita Nauar. 5. quando exercet ea Officia diuina in loco interdicto, quæ ſi clericus exerceret, violaret interdictum. ita Henrique num. 3. & Nauar §. 3. cum Calderino addente, quòd in tali caſu poteſt laicus puniri per Iudicem Eccleſiaſticum, quia delictum eſt Eccleſiaſticum; idem tenent Magiſtri. Alios caſus rangam circa finem dubij.

Sed tota controuerſia eſt, vtrùm peccet laicus non interdictus, qui extra prædictos caſus audit Officia diuina in loco interdicto?

Prima opinio eſt, quòd peccat mortaliter. ſic Innocent. Panormit. & Archidiacon. citati à P. Henrique num. 3. litera *D*, quæ probatur ex Clement. grauis. de ſententia excommunicat. Sed hæc eſt falſa, quia prohibitio interdicti localis directè reſpicit clericos, ne laicos admittant.

Secunda opinio eſt, quòd non peccat nec venialiter: ita Caiet. ſup. & ſignificat Nau. n. 187. §. 18. quatenus dicit, quòd laicus nõ dicitur violare interdictũ per hoc, quòd audiat Miſsã in loco interdicto. Probatur, quia nullũ eſt præceptum in iure, quod dirigatur ad laicos, ſed tantùm ad clericos, ne laicos non priuilegiatos admittant ad Officia diuina in loco interdicto, vt patet cap. reſponſum. de ſenten-

tia excómunicat. c. non eſt vobis, de ſponſalibus. & cap. dicèt de priuilegiis, in 6. & vbi nullum eſt præceptum, nullum erit peccatum.

Quamuis hæc ſententia ſit valdè probabilis, probabilior tamé eſt tertia opinio media, ſcilicet quòd peccat venialiter. ita Sylueſt. ver. interdictum. 6. num. 7. Angelus ver. interdictum. 7. num. 9. quatenus dicunt, quòd non peccat mortaliter, vbi quamuis generaliter dicant laicos violantes interdictum non peccare mortaliter, niſi id faciant in contemptum Eccleſiæ, & ſic videantur contradicere primæ noſtræ concluſioni, tamen ſolùm loquuntur, quando ipſi laici non ſunt perſonaliter interdicti, ſed audiunt Officia diuina in loco interdicto, vt cóſtat ex caſibus, quos ibi excipiunt, & hoc modo interpretatur eos Soto. Eandem tertiam opinioné tenet Henri. dicto nu. 3. & clariùs Soto concl. 6. in fine. & aliqui Magiſtri. Fundamentú eſt, quòd licèt præceptum iuris non dirigatur ad laicos, tamen ipſi faciunt contra intentionem virtualem clericorum. Et hinc patet ad argumentum ſecundæ opinionis.

Secundò probatur: nam Bulla Cruciatæ concedit facultatem, audiendi Officia diuina tempore interdicti, dummodò nó dederint cauſam culpabilem interdicto; at verò ſi laici poſſent licitè audire diuina, fruſtra daretur priuilegium.

Ad argumentum autem primę opinionis reſpondetur, quòd illa Clementina tantùm comprehendit quatuor caſus, in quibus laici violátes interdictum incurrunt excommunicationem reſeruatam Papæ, & conſequenter peccant mortaliter. Primus eſt, quando dominus compellit clericum publicè & ſolemniter celebrare diuina in loco interdicto. Secundus, quando aliquis præſumit vocare pulſatione campanarum, vel publico præconio ad audienda Officia diuina in loco interdicto. Tertius, quando aliquis præſumit impedire, ne excommunicati, vel interdicti exeant, quando nominatim ſunt admoniti à clero. Quartus eſt, quando ipſimet excommunicati vel interdicti moniti à clero nolùnt exire. Quintum caſum addo ex Clement. 1. de ſepulturis, quando aliquis præſumit ſepelire interdictos in cæmeterio etiam non interdicto, & hæc excommunicatio eſt reſeruata Epiſcopo. ſic Henrique cap. 43. num. 3. & patet ex ipſo textu.

Ex dictis in hoc dubio ſequitur, quòd licèt interdictum locale non comprehendat directè laicos, ſecus tamen eſt de interdicto perſonali.

DVBITATVR tertiò, vtrùm religioſi teneantur obſeruare interdictum? Et videtur, quòd non tenentur ſaltem exempti à iuriſdictione Epiſcopi.

Sit tamen prima concluſio affirmatiua: nam obligantur ab ipſo iure communi, vt patet ex Tridentino ſeſſ. 25. cap. 12. de Regularibus, ſtatuente, quòd cénſura & interdicta ne dum à Sede Apoſtolica manantia, ſed etiam ab ordinariis promulgata mandante Epiſcopo à regularibus, in eorum Eccleſiis publicentur, atque obſeruentur; & ratione probatur: nam aliàs vilipenderetur cenſura interdicti, ſi poſſent fideles ad templa Religioſorum confluere, ibi quòd audire diuina, & recipere ſacramenta.

Secunda concluſio, regulares ſtrictiùs tenentur ſeruare interdictum, quàm clerici ſæculares. Probatur: nam, vt conſtat ex Clement. 1. de ſententia excommunicat. Religioſi etiam exempti tenentur ſub excommunicatione latæ ſententiæ ſeruare interdictum, quod viderint obſeruari ab Eccleſia Cathedrali, vel matrice, ſeu Parochiali oppidi, in quo ipſi habitant, quam tamen excommunicationem non incurrunt clerici ſæculares, vt tenet ibi gloſſa, verbo, religioſi. & Nauar. cap. 27. n. 146. Præterea probatur: nam quamuis interdictum ſit nullum (vt quia impoſitum eſt poſt legitimam appellationem, vel alia de cauſa) ſi tamen obſeruetur à matrice, tenentur Religioſi illud obſeruare ſub excommunicatione, vt patet ex dicta Clem.

ar verò clerici ſeculares non tenentur illud ſeruare, ſi conſtet de eius nullitate. ita Naua. num. modò citato. & Henrique c. 46. num. 4. E contrà verò, ſi conſtet, interdictum eſſe legitimum, quamuis non ſeruetur à matrice, tenentur Religioſi illud ſeruare, non tamen incurrent tunc in excommunicationem huius extrauagantis, ſed in alias pœnas per alios textus impoſitas. c. finali. de exceſſibus Prælatorum. c. authoritate. cap. Epiſcoporum. de priuilegiis. in 6. ita Nauarr. & Henriq. & nota, quòd iſtud peccatum erit mortale.

Sed circa dicta DVBITATVR, vtrùm ſit locus huic Clementinæ, quando in oppido non eſt Eccleſia Cathedralis, ſeu matrix, ſed ſint multæ Parochiales diuiſæ?

Sit tertia concluſio, quòd licèt peccabunt mortaliter, non ſeruando interdictum validum, etiam ſi videant illud non ſeruari ab aliquibus Eccleſiis Parochialibus, & incurrent alias pœnas contentas in textibus modò citatis, nihilominùs non incurrent excõmunicationem huius Clementinæ, & hoc, quamuis Eccleſia Parochialis, intra cuius fines ſitum eſt monaſterium obſeruet illud. Primam partem, ſcilicet, quòd peccabunt mortaliter, tenet gloſſa verbo, matricem. & Nauar. num. citato. §. 6. verum eſt, quòd poterunt excuſari, ſi probabiliter putent, tale interdictũ non eſſe legitimum, eò quòd vident, non obſeruari ab aliquibus Eccleſiis Parochialibus. Secundam verò partem, ſcilicet quòd non incurrent excommunicationẽ, tenet Sylueſt. ver. excommunicatio. 9. §. 92. & Nauar. ſup. qui citat alios. Sed notandum eſt cum Caiet. ver. excommunicatio c. 67. & Nauar. ſup. prædictam Clement. ſolùm habere locum in ceſſatione, vel interdicto generali, non in ſpeciali.

Inquiris, vtrùm ſi Epiſcopus ponat interdictum in die Paſchæ, & aliis feſtiuitatibus exceptis in iure, teneantur Religioſi illud obſeruare? Et videtur, quòd ſic: nam tenentur ſeruare interdictum, quamuis ſit nullũ, dũmodò ſeruetur à matrice:

Nihilominùs ſit quarta cõcluſio, quòd non tenentur. ita Henrique num. 4. Probatur: nam dicto Clement. concedit Religioſis moderationem cap. alma mater. Sed in hoc cap. excipiuntur à quolibet interdicto prædictæ feſtiuitates, ergò interdictum, quod Religioſis iniungitur, obſeruandum eſt ſecundùm moderationem cap. alma mater. vtrùm verò Prælatus teneatur obſeruare interdictum à ſe poſitum, conſtat ex dictis diſput. 2. dub. 4.

DVBITATVR quartò, de pœnis, quas incurrunt violantes interdictum?

Prima concluſio, laici ex hoc quòd violent interdictum, nullas pœnas incurrunt ipſo iure, præterquàm in quinque caſibus relatis in fine dubij 2. in quibus incurrunt excommunicationem, & extra hos caſus non eſt aliqua pœna in iure contra laicos; poſſunt tamen & debent puniri à principe exilio ad requiſitionem Eccleſiæ, vt ait Palud. in 4. d. 18. ar. 18. ar. 4. principalis.

Loquendo de clericis, ſupponendum eſt, quòd ſi interdictos ſepeliant in loco ſacro etiam non interdicto, incurrunt excommunicationem poſitam in quinto caſu in loco modò allegato.

Præterea ſit ſecunda concluſio, quamuis clericus interdictus non priuetur vſu iuriſdictionis Eccleſiaſticæ in foro exteriori, vt diximus diſputat. 4. ſectio. 1. dub. 2. nihilominùs ſi violet interdictum, manet ipſo iure ſuſpenſus à iuriſdictione. Sic Palud. loco modò citato. Antoni. 3. p. tit. 26. cap. 4. §. 1. Caieta. ver. interdicti violatio. Angelus ver. interdictum. 7. q 7. Sylueſt. ver. interdictum. 6. q. 3. in principio. Soto d. 22. q. 3. ar. 1. concl. 5. Couarru. cap. alma mater. p. 2. §. 2. num. 2. Probatur, omnis Eccleſiaſtica iuriſdictio vltimatè & completiuè competit alicui ratione Officij, vnde ſuſpenſus ab Officio, manet ſuſpenſus à iuriſdictione, vt dixi diſputat. 2. de ſuſpenſione. concl. 3. ſed clericus violans interdictum manet ſuſpenſus ab Officio & beneficio, vt bene colligit Soto, & communiter Doctores ex cap. tanta. de exceſſi-

exceſſibus Prælatorum, & ex.cap.poſtulaſtis. de clerico excommunicato miniſtrante, ergo.

Tertia concluſio, clericus violans interdictum incurrit alias pœnas. Primò enim ſi perſonaliter interdictus faciat alicubi actum pertinentem ad aliquem ordinem ſacrum, vel non interdictus faciat in loco interdicto non ſeruando moderationem cap. alma mater. incurrit irregularitatem, vt dicemus ex profeſſo in materia de irregularitate. Secundò, ſi interdictus faciat alicubi, vel non interdictus faciat in loco interdicto actum pertinentem ad ordinem, vel ad Officia diuina, fit ineligibilis actiuè & paſſiuè, ita vt nec poſſit eligi, nec eligere, & fit impoſtulabilis. ita Sylueſt. ver. interdictum. 6. q. 1. part. 2. Soto concl. 5. Henrique cap. 46. num. 3. qui citant cap. is qui. de ſententia excommunicat. in 6. §. is verò. & c. primum. de poſtulat. Prælatorum: & cap. cùm inter. de elect. quòd ſi ſint religioſi, detrudendi ſunt in monaſterium arctius ad agendam pœnitentiam, imò ſi non ſeruent interdictum, quod viderint obſeruari à matrice, incurrunt excommunicationem, vt diximus dubio præcedenti.

Aliqui addunt, quòd priuantur Eccleſiaſtica ſepultura, ſed hæc priuatio non eſt pœna violantis interdictum, ſed effectus quidam ipſius interdicti, vt patet ex dictis diſputat. 4.

Quarta concluſio, clericus exemptus à iuriſdictione ordinaria qui celebrat Miſſam vel Officia diuina coram perſonis interdictis etiam in loco non interdicto, eſt ſuſpenſus ab ingreſſu Eccleſiæ, & ſi durante hac ſuſpenſione celebret (intellige intra Eccleſiã) fit irregularis. Dico: *exemptus*, quia non exemptus non incurrit has pœnas. Sic Nauar. cap. 25. num. 94. vbi citat multos, tenet etiam P. Henrique cap. 43. num. 3. & intellige coram interdictis nominatim. Dixi: *intra Eccleſiam*: nam quamuis P. Henrique lib. 9. de ſacrificio Miſſæ. cap. 27. num. 1 videatur oppoſitum dicere, tamen quod diximus eſt verum, & id docet expreſsè Syluest. ver. ſuſpenſio. q. 6. partic. 23. & patet: nam cap. Epiſcoporum: ſolùm imponit ſuſpenſionem ab ingreſſu Eccleſiæ, præter alias pœnas à iure ſtatutas, ſed ſecundùm ius ſuſpenſus ab ingreſſu Eccleſiæ non fit irregularis, niſi celebret intra Eccleſiam, cap. is cui. de ſententia excommunicat. in 6. ergo. Et nota, quòd imponens interdictum, ſi violet illud, incurrit pœnas, vt diximus diſput. 2. dub. 4.

DVBITATVR quintò, de cauſis excuſantibus ab interdicto? de quibus agit P. Henri. c. 49.

Sit concluſio, multa ſunt, quæ excuſant: primò enim excuſat metus; ſecundò, impotentia, iuxta dicta in materia de excommunicatione; tertiò, ignorantia, de quo diximus cap. 5. de excommunicat. diſputat. 5. dub. 10. quartò priuilegium ſiue iuris communis, ſiue ſpeciale religionis, aut Bullæ Cruciatæ, iuxta dicta diſputat. 4. quintò, ætas, vndè infantes & pueri nôdum doli capaces, non excluduntur ab Eccleſia tempore quo celebrantur diuina; addit tamen Henrique num. 2. quòd ſi puer habeat vſum rationis, depellendus eſſet à cuſtode Eccleſiæ, ipſe tamen ſi non excludatur, aut pater eum ſecum deferẽs, non peccat, ſi puerum in Officiis retineat, quia Eccleſia non videtur eum cenſuris cogere. Aduerte autem infantes non eſſe ſepeliendos in loco ſacro, vt diximus ſup. Sextò, excuſat nullitas cẽſuræ, vt ſi lata eſt poſt legitimam appellationem, iuxta dicta cap. 5. de excommunicat. diſputat. 5. dub. 11. Septimò, dignitas: Epiſcopus enim & Prælati ſuperiores non comprehenduntur ſub generali interdicto iuris vel hominis, niſi de illis fiat expreſſa mentio. cap. quia periculoſum. de ſententia excommunicat. in 6. Sed ab excuſatione ſeptima excipiendi ſunt Religioſi ſcientes tale interdictum (quamuis nullũ) obſeruari à matrice, vt vidimus dub. 3.

DISPVTATIO VI.

De relaxatione, ſeu abſolutione interdicti.

D*E qua tractat Syluest. ver. interdictum.* 3. *Couarru.c.alma mater p.2.§. 2.n.4. Soto d.22.q.3.ar.1. Henri.c.*51.

DVBITATVR primò, quis poſſit relaxare interdictum via ordinaria?

Et quoniam interdictum poteſt dupliciter poni; primo modo ad certū tempus, verbi gratia, per menſem, vel ſub cōditione, verbi gratia, donec ſatisfeceris; ſecūdo modo ſimpliciter, & abſolutè ſine vlla temporis limitatione, vel conditione.

Sit prima concluſio, quando interdictum fuit poſitum primo modo aduenieñte termino, vel impleta conditione, ceſſar ſine alia abſolutione. ita Syluest. ſup q.9. part.2. & conſequenter debet eſſe eorum, quos citaui diſput. 6. de ſuſpenſione. dub. 1. concl. 1. Vt autem tollatur ante aduentum temporis vel conditionis, requiritur abſolutio, quam non poteſt Epiſcopus dare, ſed tantùm conditor Canonis, ſtando in iure antiquo, ſiue tale interdictum ſit impoſitum pro delicto, ſiue pro contumacia. Sic P. Henrique c.35. num. 2. Armil. ver. interdictum. num. 33. Dixi: *ſtando in iure antiquo*: nam poſt Tridentinum poteſt Epiſcopus abſoluere, ſi fuit impoſitum propter delictū occultum. Sic Henrique cap.35. num.2. in gloſſa litera S.

Secunda concluſio, Parochus & Confeſſor ordinarius non poſſunt via ordinaria abſoluere ab interdicto, ſiue impoſitum ſit à iure, ſiue ab homine. Sic Henrique cap.51. num.3. & cap.35. num. 2. qui citat alios. Et ratio eſt, quia talis abſolutio non eſt neceſſaria ad abſolutionem à peccatis, ſicut eſt neceſſaria abſolutio ab excommunicatione.

Sed contra interdictum impedit receptionem ſacramentorum, ergo abſolutio interdicti neceſſariò eſt præmittenda ante abſolutionem à peccatis, & per conſequens, cenſetur commiſſa cuilibet confeſſori ordinario. Reſpondetur, quòd licèt interdictum, ſtando in iure antiquo, priuabat receptione ſacramentorum, atque adeò ſacramenti pœnitentiæ, præter quàm in mortis articulo; at verò poſt c. alma mater. non priuat ſacramento pœnitentiæ, vt vidimus diſputat. 4.

Tertia concluſio, Epiſcopus, & quilibet Prælatus, qui iure ordinario ligat cenſuris, vt Prælati Religionis, & Abbates habentes iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem, poſſunt abſoluere ab interdicto perſonali poſito ob contumaciam, ſiue à iure communi, ſiue particulari, abſolutè & ſine termino, & non reſeruato. ſic Henrique cap.35. nu.2. & Syluest. ver. interdictum. 3. q. 10.

Quarta concluſio, Epiſcopus poteſt abſoluere ab interdicto lato à iure abſolutè & ſine termino, impoſito propter delictum iam præteritum etiam grauius adulterio, ſi non ſit reſeruatum Papæ, & loquor etiam ſtando in iure antiquo ante Tridentinum. Hæc patet ex dictis diſput. 6. de ſuſpenſione. dub. concluſio.4. & colligitur ex Soto, qui, vt ſtatim dicemus, ait hucuſque nullum interdictum eſſe reſeruatum Papæ.

Quinta concluſio, ab interdicto lato ab homine ſtando in iure communi ille ſolus poteſt abſoluere, qui illud impoſuit, vel eius ſucceſſor, vel ſuperior; vnde Archiepiſcopus, ad quem appellatum eſt, poteſt abſoluere ab interdicto impoſito ab Epiſcopo. ſic Henrique c.51. n.4.

Sexta concluſio, ab interdicto reſeruato ille ſolus poterat iure antiquo abſoluere, cui tale interdictum reſeruabatur, vel eius ſuperior, aut ſucceſſor; at verò poſt Trident. ſeſſ. 24. cap. 6. de reformat. Epiſcopus poteſt abſoluere ſibi ſubditos ab omni interdicto perſonali, reſeruato ſummo Pontifici, proueniente ex delicto occulto; nec deducto ad forum contentioſum; ſi autem non procedat ex delicto occulto, ſeruandum eſt ius commune. Sic P. Henrique cap. 51. num.3. verum eſt, quòd, vt aduertit Soto ante 4. concluſ. hucuſque nullum interdictum inuenitur reſeruatum Papæ, quod intelligo de reſeruatione expreſsè facta in iure, ſicut inueniuntur multæ excommunicationes reſeruatæ: nam quando interdi-

interdictum impoſitum eſt ad certum tēpus, vel ſub cōditione, non poteſt relaxari ab Epiſcopo ante aduentum temporis, vel conditionis, vt diximus in ſecunda concluſione.

Octaua concluſio, ab omni interdicto locali à iure impoſito poteſt Epiſcopus abſoluere, quia, vt diximus, nullum inuenitur reſeruatum Papæ; hæc eſt contra P. Henri. cap. 51. num. 3. vbi citat Couarru. cap. alma mater. p. 2. §. 2. nu. 4. ſed Couarru. tantùm dicit, Epiſcopum non poſſe concedere licentiam, vt diuina celebrentur in loco interdicto, interdicto durante, ſi tale interdictum non ſit impoſitum ab ipſo Epiſcopo. Probatur concluſio argumento cap. nuper. ibi, *quia conditor Canonis non reſeruauit ſibi abſolutionem excommunicationis, eo ipſo conceſſiſſe videtur facultatem aliis relaxandi.* Et confirmo ex gloſſa cap. at ſi clerici. de iudiciis. verbo, minora. dicente, quòd Epiſcopus vbicúnque poteſt diſpenſare, vbi non inuenitur prohibitum.

Dvbitatvr ſecundò, quis poſſit ex commiſſione abſoluere ab interdicto?

Prima concluſio, omnes illi & ſoli qui poſſunt ex commiſſione ponere interdictum, poſſunt ex commiſſione abſoluere ab eo; qui autem ſint, patet ex dictis diſput. 2.

Secunda concluſio, per Bullam Cruciatæ poteſt confeſſarius abſoluere ab interdicto perſonali; patet: nam Bulla dicit, quòd poſſit abſoluere à quacūque cenſura; vnde per quodcunque aliud priuilegium habens ſimilem clauſulā poteſt abſoluere ab interdicto perſonali. P. Henri. c. 35. num. 3.

Dvbitatvr tertiò, de eo, qui abſoluendus eſt ab interdicto?

Prima concluſio, abſens vel inuitus poteſt quis abſolui ab interdicto: nam interdictum eſt pœna, imò addit P. Henri. cap. 51. nu. 3. in fine, quòd manens in cōtumacia, de quo poſteà dicemus.

Secunda concluſio, irretitus interdictis bene poteſt abſolui ab vno, & nō ab aliis, vt diximus de ligato multis ſuſpenſionibus, diſputat. 6. de ſuſpenſione. dub. 3.

Dvbitatvr quartò, vtrùm interdictum poſſit ſuſpendi?

Prima concluſio, interdictum locale poteſt ſuſpendi ad tempus per eum, à quo impoſitum eſt. ita Syluest. ver. interdictū, 3. quæſt. 8. Couarru. nu. 4. citato. & tunc licebit in tali loco diuina Officia celebrare, imò dico, quòd poteſt ſuſpendi quantùm ad aliquos effectus, vt quantùm ad dicendam certam Miſſam, vel ſepeliendum aliquem, & tunc tantùm poteſt fieri effectus ille, ad quem ſuſpenſum eſt interdictum, vt ait Nau. c. 27. n. 183.

Secunda concluſio, interdictum perſonale poſitum ob alienam culpam, Epiſcopus, qui illud poſuit, poteſt ſuſpendere, imò idem dicendum eſt, quamuis impoſitum ſit propter culpam propriam. Primam partem tenet Syluest. & Couarru. ſup. & Henri. cap. 51. nu. 4. Secunda verò pars eſt contra Syluestrum, ſed eam tenet Couarru. & aliqui Magiſtri; & ratio eſt: nā licèt delinquens maneat in proprio delicto, poſſunt tamen concurrere tales cauſæ, quæ iuſtè moueant Iudicem ad ſuſpendendum ad tempus interdictum potiùs, quàm ad tollendum omninò.

Tertia concluſio, quando interdictum poſitum eſt à Papa, non poteſt Epiſcopus illud ſuſpendere; ita Syluest. & Couarru. ſup. quod intelligo, cum quibuſdam Magiſtris, quando impoſitum eſt à Papa tanquàm ab homine: nam quando interdictum impoſitum eſt à iure etiam communi, ſi non ſit reſeruatum Papæ, poteſt ſuſpendi per Epiſcopum. Probo, poteſt Epiſcopus illud ſimpliciter relaxare, ergo etiam ſuſpendere ad tempus. Primæ duæ concluſiones poſitæ ſunt cōmunes apud Doctores, & ſunt ſecuræ in praxi; at verò ſtando in puncto iuris probabilius reputo, quòd interdictum nec locale nec perſonale non poteſt ſuſpendi.

Et hæc ſit quarta concluſio, Hanc tenet Bernardus citatus à Syluest. & Panormitanus cap. adhæc. de appellationibus.

el poſtrero, vbi etiam allegat Ioannem de Lignano. Pro cuius probatione ſupponendum eſt, ex mente eiuſdem Panormitan. ſuſpendere interdictum nō eſſe idem, quod tollere ad tempus: nam ſecundum eſt auferre omninò ipſam cenſuram pro aliquo tempore; primum verò eſt, quòd durante ipſa cenſura ſuſpendātur effectus, & ſeparentur ab ea. Ex quo rectè infert P. Henri. ſup. quòd quando interdictum ſuſpenditur ad tempus redit, quamuis qui dederunt cauſam, plenè ſatisfecerint, & ratio eſt, quia durabat cenſura, vnde falluntur omninò quidam Theologi putantes, quòd ſuſpendere interdictum, & tollere ad tempus, ſunt idem.

Hoc ſuppoſito probatur concluſio, fundamento Ioannis de Lignano explicato per Panormitanum, cenſuræ ſecundùm ius commune ſecum trahunt executionem, ergo effectus cenſuræ non eſt ſeparabilis à ſubſtantia cenſuræ.

Secundò probat Panormitanus, maior eſt vis & poteſtas appellationis in ſuſpendendo effectum ſententiæ, quàm poteſtas iudicantis poſt latam ſententiam; ſed appellatio poſt latam ſententiam non poteſt ſuſpendere effectum cenſuræ, cap. Paſtoralis. de appellationibus. ergo nec Iudex. Maior probatur: nam condemnatum de furto, non poteſt facere Iudex, quòd non ſequatur infamia. l. non poteſt. ff. de furtis. & tamen appellatio ſuſpendit infamiā iam illatam per ſententiam.

Si obiicias, Epiſcopus poteſt in totum vel ad tempus tollere interdictum, ergo & ſuſpendere? Reſpondeo facilè cum Panormitano, negādo conſequentiam: nam in primo caſu agit ſecundùm naturam ipſius cenſuræ, nec. ius repugnat, in ſecundo verò agit contra naturam cenſuræ, & ius ipſum repugnat: nam cenſuræ ſecundùm ius ſecum trahunt executionem inſuſpenſibilem, etiam per appellationem. Et hæc intelligenda ſunt de Prælatis inferioribus Papæ: nam Papa bene poteſt ſuſpendere interdictum, cùm enim ſit ſupra ius commune, ceſſant argumēta facta.

Dico præterea, quòd ſententia communis tenens interdictum poſſe ſuſpendi, meo iudicio ſic defendi poteſt, quòd conſuetudo, quam videtur ſupponere Naua. ſup. & de interdicto locali videtur clarè ſupponi in cap. adhæc. de appellationibus. el poſtrero, hæc, inquam, conſuetudo tribuit hanc facultatem Epiſcopis per tacitum conſenſum Papæ.

Ex dictis facilis erit ſolutio alterius quæſtionis, vtrùm excommunicatio poſſit ſuſpendi? In qua quæſtione multi tenent partem negatiuam etiam ex his, qui dicunt interdictum poſſe ſuſpendi, ita Syl- ueſt. ſup. quæſt. 8. part. 2. & ver. interdictum. 1. num. 5. part. 3. Couarru. cap. alma mater. p. 1. §. 11. num. 6. & alij, & probant ex cap. cùm deſideres. de ſententia excommunicat. vbi decernitur, quòd excommunicatus nec eſt admittendus ad communionem aliorum, nec alij, etiam Epiſcopus, poſſunt cum illo communicare ante ſubſequentem abſolutionem, ergo ſupponit textus, quòd non poteſt ſuſpendi quantùm ad ſuos effectus. Nau. autem. c. 27. n. 165. tenet, excommunicationem ſuſpendi poſſe.

Sit tamen quinta concluſio, excommunicatio non poteſt ſuſpendi; quæ concluſio certior eſt quàm quarta: ſiquidem multi tenentes, interdictum poſſe ſuſpendi, negant id de excommunicatione.

Sexta concluſio, quamuis excommunicatio & interdictum cōueniant in hoc, quòd vtraque cenſura poteſt ad tempus tolli, quantùm ad omnes ſuos effectus, differunt tamen in hoc, quòd interdictū poteſt tolli ad tempus quantùm ad vnum effectum, & non quantùm ad alios; excommunicatio verò non poteſt niſi per ſolum Papam; & ratio eſt, quoniam omnes effectus excommunicationis ſunt cōnexi, non autem effectus interdicti, vt vidimus diſputat. 4. in princ. ſed dato quòd interdictum poſſit ſuſpendi, oritur ſubtilis admodùm quæſtio, vtrùm appellatio interpoſita durante hac ſuſpenſione, ſuſpendat effectus interdicti, etiam tranſ-

acto

acto tempore ſuſpẽſionis, vt ſic duret ſuſpenſio vſque ad finem cauſæ? Partem negatiuam tenent Calderinus & Innocent. relati à Panormitano, quia hæc non eſt noua ſententia.

Sit tamen ſeptima concluſio, pars affirmatiua videtur mihi probabilior; hanc tenet Ioannes Andr. quem refert & ſequitur Panormita. & probat ex cap. dilectis. de appellationibus: vbi apertè ſignificatur, quòd interdictum locale poteſt ſuſpendi per ipſum promulgantem, & durante ſuſpenſione poteſt appellari ad effectum ſuſpendendi executionem.

Secundò probo, ideò appellatio poſt cenſuram latam non ſuſpendit executionem, quia ipſa ſententia ſecum trahit executionem, ergo ſi executio ſit ſuſpenſa, locum habebit appellatio.

DVBITATVR quintò, vtrùm interdictum poſſit relaxari ad cautelam?

Pro explicatione tituli notandum eſt, quòd relaxare ad cautelam, non eſt relaxare ſub cõditione, nempe, Si ſatisfeceris, relaxo interdictum, vt P. Henri. c. 51. n. 4. & nonnulli Theologi falsò putant; contra quos eſt efficax argumentum: nam certum eſt apud omnes Doctores, & eſt textus in cap. ſolet. de ſententia excommunicat. in 6. abſolutionem ab excommunicatione poſſe dari ad cautelam, & tamen ſecundùm communem opinionem non poteſt dari ſub conditione de futuro, ſcilicet, Si ſatisfeceris, vt vidimus in materia de excommunicat. diſput. vlt. dub. 15. quoniam abſolutio non debet eſſe in pendenti. Vnde relaxare ad cautelam eſt, quando prætenditur cenſuram fuiſſe nullam, verbi gratia, quando quis aſſerit, ſe poſt appellationem excommunicatum, & interdictum in vxorem, familiam & terram impoſitum eſſe, & petit ad cautelam abſolui ab excommunicatione, & interdictum relaxari. ſic gloſſa cap. præſenti. de ſentent. excommunicat. in 6. in princ. & verbo, ad cautelam. Quo ſuppoſito. ſit

Prima concluſio, interdictum generale locale non poteſt relaxari ad cautelam. ita Couarru. cap. alma mater. p. 1. §. 2. n. 5. Syluest. ver. interdictum. 3. quæſt. 9. num. 14. Nau. cap. cùm contingat. remedio 6. num. 7. P. Henri. cap. 51. num. 4. & decernitur in dicto cap. Præſenti. vbi nota, quòd ſi detur talis relaxatio, erit nulla. ſic gloſſa ibidem in fine. & probatur ex textu, ibi, *locum aliquatenus non habere.*

Secunda concluſio, interdictum huiuſmodi debet ſimpliciter tolli, vel remitti præſtita cautione de parendo Iudici, antequàm de nullitate vel iuſtitia conſtet admodum ſimplicis abſolutionis ab excommunicatione, iuxta cap. cùm contingat. de offic. delegati. ita Nauarr. & Couarru. vbi ſup. & Geminia. dicto cap. præſenti. num. 6.

Tertia concluſio, interdictum ſpeciale locale poteſt relaxari ad cautelam. Hæc eſt contra Archidiaconum citatum à Syluestro; ſed eam tenet ipſe Syluest. & Geminia. & P. Henri. & Couarrù. qui dicit eſſe communem, & ita obſeruari in Romana curia, & habetur ex dicto c. præſenti, ibi, *generaliter promulgatas.*

Quarta concluſio, idem dicendum eſt de interdicto perſonali ſpeciali, imò & generali, ſcilicet quòd poteſt relaxari ad cautelam. Concluſio hæc quantùm ad interdictum ſpeciale eſt communis; eam tenet gloſſa dicto cap. præſenti, verbo, generaliter. Syluest. ſup. P. Henri & alij Rationem aſſignat gloſſa & Syluest. quia homini ſpecialiter interdicto denegantur omnia ſacramenta, & ſic idem eſt quod de excommunicatione; quantùm ad interdictum autem generale nõ eſt tam certa concluſio, ſed eam tenent aliqui Magiſtri, & videtur tenere P. Henri. imò eam tenet Ioannes Andr. vt refert Francus dicto cap. in præſenti. num. 5. nec oppoſitũ dicit Calderinus tractatu de interdicto. p. 1. num. 22. verſ. ad 2. dico, nam ibi ſolùm dicit, quòd interdictum generale perſonale non poteſt poni pro debito pecuniario, quod longe differt à noſtro propoſito. Et probatur concluſio, ſecluſa prohibitione iuris quodlibet interdictum poſ-

ſet

ſet relaxari ad cautelam, ſicut excommunicatio, ſed ius tantùm prohibet in interdicto generali locali, ergo reliqua interdicta poſſunt ad cautelam relaxari. Confirmatur: nam ſicut Doctores excipiunt locale ſpeciale, quia textus tantùm loquitur de generali, ita licebit excipere quodlibet perſonale etiam generale, quia textus tantùm loquitur de locali.

Quinta concluſio, quando interdictũ eſt generale, ſi principalis delinquẽs, propter cuius culpam latum eſt, offerat ſatisfactionem, tolletur interdictum; at verò ſi fuit culpabilis, tanquàm Cõſiliarius vel auxiliarius, accipietur quidem cautio de ſatisfaciendo, & iniungetur pœnitentia, non tamen relaxabitur interdictum. Hanc concluſionem ponit Syueſt. ver. interdictum. 3. in fine. & pro prima parte allegat Ioannem Andr. & pro eadem faciunt Geminia. & Nauarr. ſtatim citandi; pro ſecunda verò allegat ca. alma mater. de ſententia excommunicat. in 6. vbi expreſsè continetur. Ratio autem huius ſecundæ partis hæc eſt, meo iudicio, quia interdictum non debet relaxari, ſi principalis delinquens perſeuerat in ſua pertinacia; ſi verò hanc relaxationem petat, qui non eſt in culpa, nec relaxabitur, nec petetur ab eo cautio de ſtando iuri & ſatisfaciendi, quia hoc eſſet iniuſtũ, ita Geminia. ſup. & hoc idem ſeruãdum eſt in caſu primæ concluſionis; & petitur non quidem relaxatio ad cautelam, ſed ſimplex abſolutio præſtita cautione de parendo Iudici, quia ſi id petat principalis delinquens, propter cuius culpam poſitum eſt, tolletur ſimpliciter, antequàm de nullitate vel iuſtitia conſtet ad modum ſimplicis abſolutionis ab excõmunicatione. ita Geminia. ſup. & Nau. ſup. qui allegat deciſionem Rotæ.

DVBITATVR ſextò de forma ſeruanda in abſolutione interdicti?

Prima concluſio, non ſunt aliqua verba determinata, ſed ſufficiunt quælibet verba expreſſiua intentionis.

Secũda concluſio, Papa poteſt ſolo actu interiori relaxare interdictum. ſic P. Henri. cap. 51. num. 4. & cap. 47. num. 1. vbi citat alios, & e[illegible] de mente Medinę. 1. 2. quæſt. 90. art. 4. dicentis, quòd lex poteſt reuocari per ſolam volũtatem interiorem Principis. Et probo, ad validitatem cenſuræ requiritur voluntas interior ligandi, taliter quòd non ſufficiunt ſigna exteriora, ſi deſit voluntas interior, ergo quando Papa dicit, nolo quòd interdictũ habeat vim, ceſſabit, quamuis Papa id dicat ſola loquutione interiori; vnde qui egerit cõtra tale interdictum, peccabit quidẽ, quia non conſtat ei de interiori voluntate Papæ, ſed non incurret pœnam poſitam contra violatores interdicti.

Contrà, nam poteſtas ferendi vel tollendi cenſuras pertinet ad forum exterius? Reſpondetur, concedo, ſed quia etiam ligant in foro interiori, ideò dependent à voluntate interiori Prælati, taliter quòd ipſa ſola ſufficit ad deobligandum, non tamen ad obligandum: nam bonum ex integra cauſa, & quòd cenſura habeat ſuũ effectum, eſt quoddam bonum.

Hinc ſequitur, quòd eo ipſo quòd Papa concedat licentiam celebrandi Officia diuina in Eccleſia à ſe interdicta, cenſetur tollere interdictum; at verò in Prælato inferiori hoc non ſufficit, niſi explicet, ſe id intendere. ita Sylueſt. ver. interdictum. 3. quæſt. 9. part. 1. & Henri. cap. 51. nu. 4. & idem dicendum eſt, ſi Papa vel Prælatus inferior nõ ſeruet interdictum: nam in Papa erit ſufficiens ſignum, vt interdictum cenſeatur relaxatum, non tamen in Prælato inferiori, quia non eſt ſupra ius, & ſecũdùm ius abſolutio interdicti debet eſſe verbalis, ſicut impoſitio; ſic Sylueſter.

Tertia concluſio, ad relaxationem interdicti duo requiruntur. Primum requiritur iuramentum. ſic Syueſt. ſup. quæſt. 8. part. 4. Panormitan. cap. ad hæc el poſtrero, de appellationibus. num. 3. Nauar. cap. 27. num. 165. Henri. ſup. argum. tex. ca. venerabili. de ſententia excommunicat. quæ concluſio intelligenda eſt in delictis grauioribus, prout ſignificat P. Henri. & nos diximus cap. de excommunicat.

dispu[t.]

diſput. 3. dub. 2. Secundum requiritur ſatisfactio vel cautio, iuxta cap. alma mater. de ſententia excommunicat. in 6. addit Henri. quòd ſi fuerunt multi lædentes, & pauci ex illis ſatisfecerint, non manent abſoluti, donec omnes ſatisfaciant, & abſoluantur; digni tamen ſunt, vt pro eis relaxetur interdictum, & quoniam ad interdictum locale reducitur quodammodò Eccleſiæ violatio, ideò ſit

DISPVTATIO VII.

De violatione Eccleſiæ.

DE qua tractat *Sylueſt. ver. conſecratio. 2. num. 5. & 6. Tabien. eodem verbo, à num. 4. vſque ad 10. Ang. ver. conſecratio. 1. Antoni. 3. p. tit. 12. cap. 6. à §. 4. per ſequentes, Soto d. 3. quæſt. 2. art. 3. circa ad 2. argumentum, dicto 4. Nauar. cap. 27. à nu. 251. P. Henri. lib. 13. de excommunicat. cap. 51. num. 5. & latiùs lib. 9. de Miſſa c. 27. à num. 5.*

DVBITATVR primò, à quo imponatur Eccleſiæ violatio, & quot caſibus contingat?

Prima concluſio, nunquàm imponitur ab homine, ſed tantùm à iure. ſic Henri. dicto c. 51. n. 5.

Secunda concluſio, in quinque caſibus contingit Eccleſiæ violatio. Primus eſt, quando intra eam effunditur ſanguis iniurioſè cap. propoſuiſti. de conſecrat. Eccleſiæ. &c. Et ponderanda ſunt ſingula verba: dicitur enim *intra Eccleſiam*, quod ſic intelligendum eſt, quòd requiritur & ſufficit intra Eccleſiam dari cauſam effuſionis, vnde ſi percuſſio fiat intra Eccleſiam, violatur, quamuis non effundatur ſanguis in ipſa Eccleſia, quia receptus eſt ſanguis in aliquo vaſe, vel quia percuſſus continuò egreditur, antequàm ſanguis effundatur in Eccleſia, & è contrà non ſufficit, quòd ſanguis effundatur intra Eccleſiam, ſi vulnus inflictum eſt extra. ſic Tabien. num. 4. Antoni. §. 4. & Naua. num. 251. qui dicit eſſe communem, nec etiam ſufficit, quòd aliquis ſupra tectum, vel in ſpelunca ſubtus Eccleſiam occidatur, quia non eſt intra Eccleſiam. ſic Tabien. nu. 6. nec ſufficit interficere aliquo telo miſſo ab Eccleſia, in exiſtentem extra eam, & è contrà; tamen ſufficit effuſio facta in Eccleſia per telum foris emiſſum. ſic Nauar. Dicitur prætereà, *effunditur ſanguis* nam effuſio ſignificat abundantiam, vnde ſi parum ſanguinis defluat, non polluitur Eccleſia. ſic Tabien. num. 4. Nauar. & alij. Hinc infert Soto ſup. quòd non polluitur, quando in rixa puerorum effúditur ſanguis è naribus, ſed nota, quòd ſufficit ſuffocatio, quamuis non effundatur ſanguis. ſic Tabien. num. 5. & Henri. ca. 27. num. 5. non tamen ſufficit percuſſio non mortifera, quamuis confundat oſſa. ſic Nauar. & Tabien. num. 6. qui allegat Panormitanum in ca. propoſuiſti de conſecrat. Eccleſiæ, vel altaris. Dicitur, *iniurioſè*, quia ſi effuſio non ſit iniurioſa, non polluit, vt ſi fiat ex lapide cadente, vel à furioſo, vel à Chirurgo, vel ſe iuſtè defendendo. ſic Tabien. num. 4. & 5. Henri. cap. 27. num. 6. Hinc ſequitur non violari Eccleſiam per hoc quòd Iudex emiſſo iaculo, licitè percutit perturbatorem Reipub. quem aliter capere non poteſt. ſic Enr. li. 11. de matrim. cap. 16. num. 4. in fin. Et quamuis nonnulli dicant, quòd quando martyr occiditur, non polluitur Eccleſia, quia potiùs ex illo ſanguine conſecratur, dicendum tamen eſt, quòd polluitur. ſic Antoni. §. 4. & Tabien. num. 5. Nauarr. ſup. quia licèt ſanguis effuſus non polluat, polluit tamen ipſa effuſio iniqua.

Prætereà notandum eſt, quòd non requiritur effuſionem fieri ab alio; nam ſi aliquis ſui compos ex natura vel deſperatione ſe ipſum interficiat, vel percutiat, ita vt effundatur ſanguis, violabitur Eccleſia. ſic Tabien. n. 7.

Secundus eſt, quando illicitè effunditur ſemen humanum, cap. ſignificaſti. de adulteriis. & hoc ſiue ſit fœminæ, ſiue viri, fidelis vel infidelis, ſiue fundatur con-

tra, vel iuxta naturam, dummodò ſit illicita. ſic Nauar. non tamen ſufficit pollutio facta in ſomniis, licèt ſit indirectè voluntaria in cauſa. ſic Henri.cap.27. num. 5. & in gloſſa, litera M, dicit eſſe communem: vnde à fortiori non violat pollutio, quam Confeſſarius inuitus patitur audiẽdo Confeſſiones. De pollutione autẽ per copulam coniugalem dicendum eſt, quòd per ſe loquendo violat. quia per ſe loquẽdo eſt illicita. ſic Antoni. §. 4. Nauarr. nu. 252. Tabien. num.8. & alij communiter; per accidens tamen aliquando non violabit, vt ſi fiat ad euitandam fornicationem in ſe, vel in altero, quod poteſt contingere, ſi vir diu obſideatur in Eccleſia, quia tunc eſt licita. ita Sylueſt. ver. debitum coniugale. num.5. quæſt. 3. & ver. conſecratio. 2. quæſt.5. caſu 3. Henri.cap.27.n. 1. quia neceſſitas tollit irreuerentiam, ſicut occiſio aggreſſoris ad defendendam propriam vitam non violat, & à fortiori fauet Soto ſup. vbi generaliter dicit, quòd forſan per copulam coniugalem non violatur.

Tertius eſt, quando aliquis excommunicatus non toleratus ſepelitur in Eccleſia cap. Conſuluiſti. de conſecrat. Eccleſiæ. Henri. dicto cap. 27. num. 5. & omnes Doctores. Idem eſt ſecundùm prædictos, ſi infidelis, vel paganus ſepeliatur, & eſt text. cap. Eccleſiam, el 1. y 2. de Conſecrat. d. 1. hoc tamen non intelligitur, quando ſepelitur cum matre pugnante. ita Syluest. ver. conſecratio. 2. n. 5. caſu 4. quia eſt pars ventris.

Quartus eſt, quando Eccleſia conſecratur, vel benedicitur per Epiſcopum excommunicatum. ſic Antoni. §. 4. Tabien. num. 8. Syluest. ver. conſecratio. 2. num. 4. caſu 5. qui allegant Panormitanum, intellige de excommunicato non tolerato.

Quintus caſus eſt, quando parietes omnes, vel maior pars deiicitur ſimul. ſic Nauarr. & Henri. dicto cap. 27. num. 5. Syluest. ver. conſecratio. 2. num.4. caſu 3. non tamen ſi ſucceſſiuè reparentur. ita Nauarr. & Henri. in gloſſa, litera T, & Syluest. num. 5. caſu 2.

Dvbitatvr ſecundò, vtrum violatio habeat locum in omni Eccleſia?

Prima concluſio, non violatur Eccleſia, niſi ſit conſecrata vel benedicta; hæc eſt contra gloſſam cap. Eccleſia. de immunit. Eccleſiarum. & contra nonnullos modernos, quos ſequutus ſum 3. p. quæſt. 83. art. 3. ſed eam tenet P. Henri. c. 25. nu. 5. & lib. 2. de pœnit. cap. 6. num. 5. in gloſſa, litera H, & aliqui iuniores, & colligitur ex Nauar. cap. 16. num. 32. & ex Soto d. 13. quæſt. 2. art. 3. colum. 8. & d. 32. qu. vnica, art. 3. colum. 4. qui quantùm ad violationem ſolùm faciunt mentionem Eccleſiæ conſecratæ vel benedictæ: colligitur etiam ex Corduba in Sum. quæſt. 12. vnde quamuis Oratorium ſit deſignatum ab Epiſcopo, & ibi dicantur Miſſæ, & gaudeat immunitate, non tamen violatur. ſic Henri. cap. 27. num. 5. nec ſufficit, quòd locus ſit benedictus, vt campanile, vel dormitorium Monaſterij, ſed debet eſſe benedictus cum deputatione ad Officia diuina, vel ſepulturam. ſic Henriq. in gloſſa citata.

Secunda concluſio, violata Eccleſia, cæmeterium ibi contiguum cenſetur violatum, ſed non è contrà, ne minùs dignũ trahat ad ſe magis dignum. Nauarr. cap. 27. num. 252. P. Henri. dicto cap. 27. nu. 5. & eſt textus cap. vnico. de conſecrat. Eccleſiæ, vel altaris. in 6. nec cenſetur cõtiguum, quamuis ibi cohæreant, ſi medio pariete ſeiunguntur, licèt de vno ad aliud per intermediam portam habeatur acceſſus. dicto c. vnico.

Sed quid ſi ſanguis vel ſemen effuſum eſt in medio portæ poſitæ inter duo cæmeteria?

Tertia concluſio, illud cæmeterium eſt violatum, cuius cauſa paries & porta fuerunt facta, quaſi ſit illius acceſſio. ſic Angel. verb. conſecratio cæmeterij. num. 2. & Geminianus c. vnico, de conſecrat. Eccleſiæ. in 6. Si verò dubium ſit, cuius cauſa ſit facta, vtrumque cæmeterium violatum manet, quia præſumitur paries factus

non

non acceſſoriè, ſed ad diuidendum duo cæmeteria. ſic Geminia. & Ang.

Sed quid ſi ſanguis, vel ſemen effundatur in porta Eccleſiæ?

Quarta concluſio, ſi effundatur intra clauſuram hoſtij verſùs Eccleſiam, polluit eam, non tamen ſi in parte, quæ eſt extra clauſuram.

DVBITATVR tertiò, vtrùm ſit peccatum celebrare in Eccleſia violata, & incurratur irregularitas?

Prima concluſio, peccatum eſt mortale celebrare Miſſam, vel alia Officia diuina in Eccleſia violata. ita Syluest. verb. conſecratio. 2. num. 7. in fine. P. Henri. dicto cap. 51. num. 5. Nauarr. cap. 25. nu. 83. & habetur ex cap. vlt. de conſecrat. Eccleſiæ. Vnde in cæmeterio violato nullus poteſt ſepeliri, vt ait Antoni. ſup. §. 7. Geminia. cap. vnico. de conſecrat. Eccleſiæ. in 6. P. Henri. cap. 27. num. 7. Hæc autem concluſio intelligitur, quádo violatio eſt publica, id eſt, quòd publicè conſtet eſſe violatam: nam ſi occulta ſit, licitè poteſt celebrari. ita Soto d. 13. art. 3. dicto 4. Nauar. cap. 27. num. 251. in fine. Henri. cap. 27. num. 5. vbi dicit eſſe communem, de quo benè Caſtro lib. 2. de lege pœnali. cap. vlt. poſt 3. concl. §. iuxta ea. vnde infert Nauarr. poſſe contingere, quòd effuſio ſanguinis vel ſeminis facta ab hinc octo diebus, hodiè incipiat impedire, & non anteà, quia hodiè publicatur.

Sed quid, ſi poſt celebrationem Miſſæ publicaretur violatio anteà occulta, vtrùm eſſet neceſſarium, Eccleſiam reconciliare?

Caſtro reſpódet quòd nó, quia præſentia corporis Chriſti reputanda eſt pro ſufficienti reconciliatione; quam ſententiam refert, & non reprobat P. Henri. num. 5. citato, in gloſſa, litera L, & videtur mihi valdè probabilis.

Secunda concluſio, ſi Eccleſia violata ſit conſecrata, poteſt Epiſcopus ex cauſa diſpenſare, vt in ea celebretur. ſic D. Tho. 3. p. quæſt. 83. art. 3. ad 2. & Henri. lib. 13. cap. 51. num. 5. verbi gratia, ſi Epiſcopus abeſt, & non poteſt aduenire Epiſcopus ad reconciliandam Eccleſiam, tunc de licentia eius vel ſui Vicarij poſſet celebrari. ita Soto art. 3. citato, circa ad 2. argumentum, dicto 4. vbi addit, maiorem cauſam requiri ad celebrandum in Eccleſia violata, quàm extra locum ſacrum.

Tertia concluſio, qui celebrat in Eccleſia violata, non manet irregularis. Nauar. cap. 25. num. 83. Anto. §. 5. P. Henri. cap. 27. num. 7. & eſt communis contra Hoſtienſem: nam hæc violatio non eſt propriè cenſura, nec etiam manet ſuſpenſus ab ingreſſu Eccleſiæ. ſic Henri. num. 7. citato, in gloſſa, litera M, contra Lapum, quem videtur ſequi Tabien. num. 8. & Geminia. dicto cap. vnico, & notandum eſt quam Villadiego cap. 5. de interdicto, num. 11. & P. Henri. lib. 13. cap. 51. in fine. quòd in feſtis, in quibus iure ſuſpenditur interdictum, non licet celebrare in Eccleſia violata.

DVBITATVR quartò, per quem & quomodo reconcilietur Eccleſia?

Prima concluſio, ſi Eccleſia ſit benedicta, poteſt reconciliari per ſimplicem ſacerdotem, & cum aqua benedicta communi. ita Doctores, & habetur ex cap. ſi Eccleſia. de conſecrat. Eccleſiæ. iuncta gloſſa. nec requiritur ad hoc Epiſcopi licentia, vt ait Anto. §. 6. & P. Henri. cap. 27. num. 6. & probatur ex ipſo textu, ibi, *protinus lauetur*, quod non diceretur, ſi oporteret expectare licentiam Epiſcopi.

Secunda concluſio, ſi verò Eccleſia ſit conſecrata, debet reconciliari per Epiſcopum proprium, vel per alium Epiſcopum de eius licentia, & cum aqua à ſe, vel ab alio Epiſcopo benedicta cum vino & cinere cap. ſi aqua. de conſecrat. Eccleſiæ.

Tertia concluſio, Epiſcopus non poteſt committere ſimplici ſacerdoti reconciliationem Eccleſiæ conſecratæ; poteſt tamen Papa. ſic Antoni. §. 5. Syluest. ver. conſecratio. 2. quæſt. 8. Henri. dicto nu. 6. aduertunt tamen Antoni. & Syluest. quòd aqua debet eſſe benedicta per Epi-

ſcopum. Probatur concluſio ex ca. aqua. de celebratio. Miſſarum. vbi dicitur, quòd conſuetudo Eccleſiæ Bracharenſis, vbi ſolebant Epiſcopi committere ſacerdotibus reconciliare Eccleſiam potiùs eſt dicenda corruptela. Præterea probatur: nam licèt huiuſmodi conſecratio pertineat ad poteſtatem ordinis, cuius miniſter ordinarius eſt Epiſcopus, tamen committere hanc facultatem ei, qui non eſt Epiſcopus, pertinet ad plenitudinem poteſtatis iuriſdictionis; vnde Papa electus nondum conſecratus, imò & nondum ſacerdos, poteſt id committere. Et quamuis Antoni. & Syl. dicant, requiri aquam benedictam per Epiſcopum, vt diximus, tamen P. Henri. dicit, quoſdam regulares habere priuilegium, vt poſſint reconciliare Eccleſiam conſecratam cum aqua per Epiſcopum benedicta, vel per Prælatum regularem, ſi Epiſcopus diſtet per duas dietas, id eſt, per iter bidui, vt patet in compendio Societatis, ver. Eccleſia. §. 2.

Quarta concluſio, quando in Eccleſia ſepultus eſt aliquis infidelis, vel paganus, aut excommunicatus, exhumandum eſt corpus. ita Syluest. ver. conſecratio. 2. num. 5. caſu 4. Tabien. ver. conſecratio. 4. num. 2. & facit cap. Eccleſiam, el 2. de conſecrat. d. 1. Quod intelligendum eſt, ſi corpus poſſit diſcerni. Sic authores citati, & eſt textus cap. ſacris. de ſepulturis. & prætereà ſecundùm Ioannem Andr. quando ſepulta ſunt infidelium corpora, radendi ſunt parietes. Hoc autem ſolùm habet verum, quando Eccleſia non eſt conſecrata: nam ſi raderentur parietes Eccleſiæ conſecratæ, neceſſariò eſſet reconſecranda. ſic Tabien. & clariùs id tenent Syluester modò citatus, & Panormit. cap. conſuluiſti. de conſecrat. Eccleſiæ. Modus autem radendi parietes eſt, illos dealbare. ſic gloſſa dicto cap. Eccleſiam. Et quod diximus de exhumatione corporis excommunicati, intelligo primò, de denunciato, iuxta dicta dub. 1. caſu 3. intelligo ſecundò, quando mortuus eſt abſque ſignis contritionis: nam ſi deceſſit cum ſignis contritionis, poteſt abſolui & ſepeliri, vt dixi c. 4. de excommunicat. dub. 8. ergo à fortiori poterit retineri in ſepultura poſt abſolutionem.

Quinta concluſio, quando Eccleſia violata eſt propter effuſionem ſanguinis alicuius Martyris, non lauatur locus ſanguinis. ſic Tabien ver. conſecratio 2. n. 5.

Sexta concluſio, reconciliata Eccleſia, reconciliatum manet cæmeterium contiguum, ſic Ang. ver. conſecratio cæmeterij. in fine. & Geminia. c. vnic. de conſecrat. Eccleſiæ. in 6. Et hæc de violatione Eccleſiæ.

SEXTA

SEXTA PARS.

De ceſſatione à diuinis.

De hac materia tractant ex profeſſo Doctores Canoniſtæ ſuper diuerſos textus, & Couarru. c. alma mater. p. 2. §. 2. num. 1. 2. & 3. & §. 4. num. 7. Summiſta ver. ceſſatio. Tabien. ver. interdictum. 1. Soto d. 22. q. 3. ar. 2. Medin. in Sum. lib. 1. c. 11. §. 14. vbi refert reſolutionem quandam Salmanticenſis Academiæ datam anno 1556. & diſtributam per decem capitula. Nauar. c. 27. num. 188. & 189. & eruditè P. Henrique lib. 3. de interdicto. cap. 52. 53. & 54. Quam materiam in tres diuidam diſputationes; prima, de natura & effectibus ceſſationis; ſecunda, de cauſa efficienti, id eſt, quis poteſt imponere ceſſationem, & de forma ſeruanda in imponenda ea, & de cauſa, propter quam eſt imponenda; tertia, de cauſa excuſante, & de pœna contra violantes ceſſationem, & de relaxatione.

DISPVTATIO I.

De natura, & effectibus ceſſationis.

DVBITATVR primò, quid ſit ceſſatio à diuinis?

Prima concluſio, eſt ſuſpenſio organorũ diuinæ laudis in aliquem locũ decreta. Definitionem hãc tradunt Innocent. Couarru. & alij multi, qui deducunt eam ex cap. irrefragabili. §. cæterùm de offic. ordinarij, & cap. ſi Canonici. & cap. quamuis, eodem titulo, in 6. Dicitur autem *organorum ſuſpenſio*: ſecundùm Sotum, quaſi ſit miniſtrorum Eccleſiæ ſilentium, qui modus loquendi ſumitur ex illo Pſal. 136. *in ſalicibus in medio eius ſuſpendimus organa noſtra.* Sicut enim populus Iſraëliticus in ſignum triſtitiæ ſuſpenderunt organa, quibus in templo diuinas laudes canebant; ſic Eccleſia videns filios ſuos perſeuerantes in pertinacia, ceſſat à diuinis, vt ſuam triſtitiam oſtendat Nauar. autem num. 188. ſic definit ceſſationem, eſt quædam omnimoda deſiſtentia à diuinis Officiis, & ab adminiſtratione quorundã ſacramentorum in locum decreta. Dicitur: *ſuſpenſio organorum*; vel *ſilentium miniſtrorum*, quia eſt quædam pura negatio, & omnimoda deſiſtentia diuinorum Officiorum, vnde non eſt cenſura, in quo differt ab interdicto, vt ait P. Henrique cap. 52. num. 1. & cap. 54. in fine. Et quòd non ſit cẽſura, ſed pura negatio, probatur tum ex dictis ſup. p. 1. de cenſuris in communi. dub. 5. tum etiam: nam quælibet cenſura directè & per ſe infligitur in pœnam delinquentis; at verò ceſſatio de ſe & ſolitariè ſumpta, niſi in ea admiſceatur interdictum, non magis reſpicit delinquentes, quàm reliquos homines: nam Officia diuina æqualiter ceſſant omnibus. Prætereà, quoniam ceſſatio eſt quid facti, vt ait Panormita. cap. adhæc el vlt. de appellationibus. Henrique cap. 52. num. 1. Couarru. num. 1. citato, & Doctores communiter, per quod non ſolùm intendũt, quòd nulla ceſſatio à diuinis eſt impoſita ipſo iure pro aliquo crimine, ſed etiam intendunt, quòd per omnem cenſuram inducitur aliqua prohibitio in perſonam delinquentis, vel in aliquem locum, ſi ſit cenſura interdicti; at verò ceſſatio nullam ſpecialem

prohibitionem inducit in ipſum locum, vel in perſonam delinquentis, ſed æqualiter reſpicit nocentes & innocentes, quia immediatè eſt mera negatio, interdictum verò habet ſe vt priuatio, itaque ceſſatio nec afficit immediatè ipſas perſonas, nec ipſum locum.

Vltimò probatur: nam qui violat cenſuram celebrando, incurrit irregularitatem: at verò qui celebrat tempore ceſſationis, non incurrit, vt infrà dicemus. Sed & præterea alia differentia inter ceſſationem & interdictum.

Pro cuius explicatione notandum eſt, quòd licèt attendendo ius antiquum ante cap. alma mater. ceſſatio erat multùm ſimilis interdicto: nam cùm non liceret laicis tempore generalis interdicti intereſſe diuinis, inde ſumebat clerus occaſionem abſtinendi à celebrando, nihilominùs adhùc erat aliqua differentia: nam tempore interdicti licitum erat in Eccleſiis conuentualibus celebrare Officia diuina per duos vel tres clericos ſimul, quòd tamen non licebat tempore ceſſationis: at verò poſt cap. alma mater. clarior eſt differentia: nam tempore generalis interdicti licitum eſt in ſingulis Eccleſiis celebrare Officia diuina cum moderatione eiuſdem cap. quod tamen non eſt licitum tempore ceſſationis, vt poſteà dicemus.

Hinc ſequitur, deceptos fuiſſe quoſdam Doctores relatos à P. Henrique cap. 52. num. 1. dicentes, idem eſſe ceſſationem & interdictum generale. ſic P. Henrique ibi. & Nau. n. 188.

DVBITATVR ſecundò, quotuplex ſit ceſſatio?

Sit concluſio, quòd eſt duplex, generalis, & particularis, ita Syluest. vet. ceſſatio. Nauar. num. 188. & Doctores communiter. Generalis dicitur, quæ fit in loco vniuerſali. particularis verò, quæ fit in loco particulari, iuxta dicta de interdicto. diſputat. 1. dub. 1. Agendum eſt iam de effectibus ceſſationis, qui poſſunt eſſe negatio diuinorum Officiorum, ſacramentorum, Eccleſiaſticæ ſepulturæ, & campanarum pulſationis. Ideò

DVBITATVR tertiò, vtrùm tempore ceſſationis liceat celebrare Officia diuina cum moderatione cap. alma mater. ſicut licet tempore generalis interdicti?

Senſus huius quæſtionis eſt iam quòd iure antiquo prohibitum erat tempore ceſſationis generalis celebrare vllo modo Officia diuina, vt patet ex cap. non eſt vobis. de ſponſalibus. quod caput ſecundùm omnes Doctores, teſte Couarru. §. 4. num. 7. intelligitur de ceſſatione à diuinis, vtrùm poſt cap. alma mater. liceat celebrare Officia diuina cum moderatione eiuſdem capitis.

Pro reſolutione ſupponendũ eſt, quòd ſi ceſſatio ſit particularis, non licet. Sic ſupponunt communiter Doctores, & traditur expreſsè à Nau. num. 189. & patet: nam etiam tempore interdicti particularis non licet celebrare Officia diuina etiã cum prædicta moderatione, vt vidimùs diſputat. 4. de interdicto. ſect. 2. dub. 3. ergo idem à fortiori dicendum eſt tempore ceſſationis particularis. Vnde difficultas tandem procedit in ceſſatione generali, de qua eſt.

Prima opinio affirmatiua, quòd licet, quam tenet Archidiaconus cap. ſi Canonici. de Offic. ordinarij in 6. Villadiego cap. 5. de interdicto. num. 15. verſicu. prædicta tamen Paluda. in 4. d. 18. q. 8. art. 3. principali, & Nauar. num. 189. Probatur primò, eædem omninò rationes, quæ mouerunt Pontificem ad concedendum in c. alma mater. quòd tempore generalis interdicti celebraretur Officia diuina cum moderatione eiuſdem cap. habent locum in ceſſatione generali, ergo etiam habet locum eadem conceſſio. Patet conſequentia: nam à ratione expreſſa in aliqua conſtitutione bene valet argumentum ad ſimilem caſum omiſſum, vt inquit gloſſa Clem. 1. de electio. verbo, eligatur. antecedens verò probatur ex verbis cap. alma mater. quia verò ex diſtrictione huiuſmodi ſtatutorum pullulant hæreſes, & infinita

ma pericula animarum inſurgunt,ac Eccleſiis debita obſequia ſubtrahuntur;quæ omnia etiam habent locum in ceſſatione generali. Secundò probatur, conſtitutio vtcunque correctoria, ſi ſit fauorabilis animæ, extendenda eſt potiùs, quàm reſtringenda, vt dicunt Ioannes Andr. & Hoſtienſ.cap.ex tenore. qui filij ſint legitimi.ſed hæc conſtitutio cap.alma mater. eſt fauorabilis animæ, ergo extendenda eſt ad ceſſationem generalem. Tertiò: nam interdictum eſt ſtrictius vinculum, quàm ceſſatio, ſiquidem violans interdictum manet irregularis, non tamen qui violat ceſſationem. Quartò: nam interdictum generale & ceſſatio generalis æquiparantur quantùm ad celebrationem diuinorum Officiorum, vt patet ex Clem. 1. de ſententia excommunicat.

Secunda opinio & tenenda eſt negatiua, eam docet Couarru.p. 2. §.7. num.7. P.Henri. cap. 53.num.2. Medin. in Sum. lib. 1. cap.11.§.14.& reſolutio Salmanticenſis,& communiter iuniores: Probatur efficaciter ex dicto c.ſi Canonici.§. ſi autem.vbi qui fuit cauſa ceſſationis à diuinis,obligatur ſoluere diſtributiones clericis, quas non lucrati ſunt propter ceſſationem,quæ obligatio non haberet locũ, ſi Officia celebrarentur cum moderatione cap.alma mater. nam Canonici ſi vellent,intereſſent diuinis,ſicut tempore interdicti.

Secundò probatur: nam ceſſatio eſt mera negatio, & purum ſilentium diuinorum Officiorum, & ideò Eccleſia poſt interdictum poſitum imponit ceſſationem.

Ad primum argumentum negatur antecedens, quoniam ceſſatio rariſſimè imponitur, & ob cauſam vrgentiſſimam, & minùs durat regulariter loquendo, quàm interdictum. Ad probationem autem conſequentiæ & etiam ad ſecundum argumentum reſpondetur,quòd illa extenſio debet fieri ad caſum, qui ſit eiuſdem conditionis & rationis, quod non contingit in præſenti, vt patet ex dictis. Et requiritur præthereà, quòd talis extenſio non repugnet verbis & menti ſtatuentis, vt contingit in præſenti: nam celebratio diuinorum Officiorum etiam cum moderatione cap. alma mater. repugnat ipſi nomini ceſſationis, & menti imponentis illam.

Ad tertium reſpondetur, quòd licèt quantùm ad irregularitatem ſtrictius vinculum ſit interdictum quàm ceſſatio, tamen abſolutè loquendo,ſtrictius eſt ceſſatio, quia magis tollit celebrationem diuinorum Officiorum.

Ad quartum reſpondetur, quòd interdictum generale,& ceſſatio generalis non æquiparantur quantùm ad Officia diuina, nec quantùm ad hoc comparantur in illa Clement.ſed ſolùm quãtùm ad hoc, quòd ſicut Religioſi non ſeruantes interdictũ incurrunt excommunicationem,ſic etiam non ſeruantes ceſſationem.

Dvbitatvr quartò, vtrùm tempore ceſſationis generalis liceat celebrare illa Officia diuina, quæ iure antiquo celebrabantur tempore generalis interdicti,& eo modo,quo tunc celebrabantur?

Pro quo ſupponendum eſt, iure antiquo (ſcilicet in c.quod in te.de pœnit.& remiſſionibus) conceſſum eſſe, quòd in Eccleſiis conuentualibus celebrarentur Officia diuina per duos vel tres clericos tantùm, non cantando, ſed legendo, ianuis clauſis, excluſis excommunicatis & interdictis.

Hoc ſuppoſito, quidam Doctores relati à P.Henrique cap.53.num.1. litera A, videntur tenere partem affirmatiuam; inter quos eſt Couarru.§.4. num.7. verſicu. hinc patet.Villadiego cap.5.de interdicto num. 15. & eam expreſsè tenent nonnulli iuniores.

Sit prima concluſio, tenenda eſt pars negatiua, quam tenuit reſolutio Salmanticenſis,quæ in 1.cap.dicit, Officia diuina non eſſe celebranda, ſed quòd ceſſent omninò in omnibus Eccleſiis. Eandem videtur clarè tenere P.Henrique cap. 53. num. 2. & communiter idem tenent Magiſtri.

giſtri. Probatur ex cap. non eſt vobis. de ſponſalibus. quod communiter intelligitur de tempore ceſſationis, vbi dicitur: *Nulla diuina Officia permittatis aliquatenus celebrari.* Secundò probatur: nam ceſſatio eſt pura negatio, vt dictum eſt.

Secunda concluſio, nihilominùs licitum eſt tempore ceſſationis generalis, octauo quoque die in qualibet Eccleſia celebrare vnam Miſſam ad renouandam Euchariſtiã, idque cum vno ſolo miniſtro. Sic reſolutio Salmanticenſis c. 2. P. Henrique dicto num. 2. Medina in Sum. lib. 1. cap. 11. §. 14. & iuniores communiter, & idem videtur tenere Nau. num. 173. & alij authores relati ab Henrique dicto num. 2. litera G, qui cùm dicant, hoc licere in Eccleſia ſpecialiter interdicta, iuxta cap. permittimus. de ſententia excommunicat. idem intellexiſſe videtur de tempore ceſſationis ob paritatem rationis: nam illius conceſſionis factæ dicto ca. permittimus. duplicem rationem colligit gloſſa ex ipſo textu. Prima, propter reuerentiam corporis Chriſti, ne putrefiant ſpecies. Secunda, propter neceſſitatem decedentium infirmorum, quæ rationes æqualiter procedunt tempore ceſſationis; imò P. Henrique num. 5. dicit, etiam habere verum in ceſſatione ſpeciali, quia par ratio militat, & quamuis reſolutio Salmanticenſis expreſsè dicat, quòd debet fieri cum vno ſolo miniſtro, tamen P. Henrique addit, cum vno vel duobus, quia Soter Papa c. hoc quoque de conſecrat. d. 1. iubet, in Miſſis adeſſe ſaltem duos, quibus ſacerdos dicat, *Dominus vobiſcum.*

Ex dictis ſequitur, quòd nec clerici, nec Religioſi, ſi non habeant priuilegiũ, poſſunt tempore ceſſationis audire diuina, ſicut poſſunt tempore interdicti; patet: nam ſicut non poſſunt celebrari ſine priuilegio, ita nec poſſunt audiri.

Sed inquiris, vtrùm ſaltem ſit licitum clericis tempore ceſſationis recitare priuatim horas Canonicas bini?

Reſolutio Salmanticenſis cap. 3. tenet quòd non, ſed debent recitare ſoli, niſi ſint priuilegiati; idem tenet Villadiego cap. 5. de interdicto. num. 16. verſicu. ſed ſalua correctione. Medina ſup. & aliqui Magiſtri, qui exiſtimant, id clarè conſequi ex prima concluſione. Cæterùm P. Henrique cap. 53. num. 2. in fine, dicit eſſe licitum, idem teſtes D. Margallus citatus à Didaco Perez ad Villadiego, poſt verſic. præ max. idem videtur tenere Hoſtienſ. in cap. quod in te. de pœnit. & remiſſionibus. relatus à Villadiego; idem tenent aliqui Magiſtri, & idem ego teneo tanquàm benignius, præcipuè nam ita priuatim ſolet recitare laicus, nec videtur ita pertinere ad publicum Officium, ſicut cantus in choro?

Dvbitatvr quintò, vtrùm habentes priuilegium audiendi vel celebrandi Officia diuina tempore interdicti, poſſint vti huiuſmodi priuilegiis tempore ceſſationis?

Et quidem, ſi loquamur de ſpeciali priuilegio conceſſo extra ius commune, ſit prima concluſio, quòd non poſſunt; ita reſolutio Salmanticenſis cap. 10. Nauar. num. 189. Couarru. §. 4. num. 7. verſi. nec tamen erit. & eſt receptum communiter, ſequitúrque ex dictis in 1. concluſione dubij præcedentis; vnde Bulla Cruciata, quæ concedit facultatem audiendi Officia diuina tempore interdicti, non valet pro tempore ceſſationis. ſic P. Henrique lib. 7. de indulgentiis. cap. 30. num. 2. & lib. 13. de interdicto. cap. 53. n. 3. in gloſſa, litera P, & nu. 6. Emanuel Rodri. in Bulla. §. 5. nu. 8. Loquendo autem de priuilegiis conceſſis vel inſertis in ipſo corpore iuris, controuerſia eſt inter Doctores, verbi gratia; de priuilegio, quod habent Epiſcopi ad celebranda & audienda diuina tempore interdicti c. quod nonnullis. de priuilegiis. & cap. vlt. eodem tit. in 6. & de eodem priuilegio quorundam regulariũ inſerto in dicto cap. quod nonnullis. & c. cùm & plantatc. de priuilegiis. §. quòd ſi Templarij. & in c. vt priuilegia. & cap. in his. eodem tit. De his enim priuilegiis nonnulli Magiſtri tenent non prodeſſe

pro

pro tempore ceſſationis.

Sit tamen ſecunda concluſio, oppoſitum eſt probabilius, ita Couarr. §.4. num. 7. verſi. hinc patet. vbi citat Ioannem Andream. idem tenet P. Henrique dicto cap. 53. nu. 3. & in gloſſa, litera P, refert quoſdam Iuris peritos Salmanticæ conſultos, vbi aſſignat rationem huius differentiæ, ſcilicet, quia priuilegium iuris communis eſt amplè interpretandum; at verò priuilegia particularia quando ſunt contra ius commune, ſtrictè ſunt interpretanda. Videte illum in eadem gloſſa, litera, Q, & in num. 6. vbi refert varia priuilegia conceſſa religioſis, & etiam in cap. 48.

Sed circa hanc concluſionẽ duo ſunt notanda. Primum, quòd iſta Miſſa & Officia diuina dicenda ſunt ſecretò, vt non adſint niſi tres, & ſeruetur moderatio cap. alma mater. ſic P. Henrique dicto cap. 53. num. 3. & à fortiori gloſſa cap. fin. de priuilegiis. in 6. verbo, tranſgreſſione.

Secundò notandum eſt cum quibuſdam Theologis concluſionem intelligẽdam eſſe de priuilegiis iuris, quæ præceſſerunt cap. alma mater. nam ante hoc cap. eandem ferè vim habebat interdictum, ac modò habet ceſſatio; tale eſt priuilegium Epiſcopis conceſſum, dicto c. quod nonnullis. & priuilegium Religioſorum ibidem inſertum, cum hoc tamen concedo, prædictam concluſionem habere locum in priuilegiis iuris conceſſis poſt cap. alma mater. ſi contineant, quòd tempore ſtrictiſſimi interdicti poſſint audire, vel celebrare diuina, quia militat eadem ratio dudum facta; illud autem vocatur ſtrictiſſimum interdictum, quando nulla ſacramenta adminiſtrãtur præter ea, quæ ſunt neceſſaria, ſcilicet Baptiſmus pro paruulis, & pœnitentia pro ſolis morientibus. ſic Anto. 3. p. tit. 26. cap. 5. & P. Henrique cap. 51. num. 1. Huiuſmodi autem priuilegia referuntur ab Antoni. dicto c. 5. §. fin. Armil. ver. interdictum. num. 40. & à P. Henrique cap. 53. num. 3. in gloſſa, lit. R, quæ priuilegia Nau. num. 190. dicit eſſe derogata per cap. 12. iuncto cap. fin. concilij Trident. ſeſſ. 25. de regularibus.

Præterea notandum eſt quòd ſi aliquis habeat priuilegium, vt tempore ceſſationis poſſit audire diuina in Oratorio domus priuatæ ex vi talis priuilegij, vna tantùm Miſſa poteſt dici ſingulis diebus. Ita reſolutio Salmanticenſis c. 10.

Sed contra ſecundam concluſionem eſt argumentum. Priuilegium iuris conceſſum in cap. alma mater. vt tempore interdicti poſſint celebrari diuina cum moderatione ibi poſita, non extenditur ad tempus ceſſationis, vt vidimus dub. 3. ergo nec priuilegium iuris conceſſum Epiſcopis vel Religioſis pro tempore interdicti extendi poteſt ad tempus ceſſationis. Reſpondetur cum Couarru. dicto verſ. hinc patet, negando conſequentiam: nam per hæc priuilegia non extinguitur ceſſatio; at verò per extenſionem cap. alma mater. ad tempus ceſſationis extingueretur omninò.

Dvbitatvr ſextò, vtrùm priuilegium cap. alma mater. vt tempore interdicti poſſint ſolemniter celebrari diuina in illis quatuor feſtiuitatibus, & aliis poſteriùs additis, poſſit extendi ad tempus ceſſationis generalis? Aliqui viri docti negant; Couarru. autem §. 5. num. 3. inclinat in partem affirmatiuam.

Sit concluſio, quamuis pars negatiua ſit vera ſtando in rigore iuris, quia cap. alma mater. nihil concedit pro tempore ceſſationis, at verò attendendo conſuetudini amplectenda eſt pars affirmatiua, ita P. Henrique dicto num. 3. & aliqui moderni; vnde ipſe in gloſſa, lit. V, & alij viri docti referunt; quòd Salmanticæ, anno 1584. in feſto corporis Chriſti, practicata fuit hæc ſententia conſilio Doctorum illius Academiæ & Religionum, nec per hoc omninò derogatur ceſſationi, ſiquidem tranſactis illis diebus reaſſumit ſuas vires; credo tamen ſententiam hanc non habere locũ in illis feſtiuitatibus, in quibus Religiones ob ſua peculiaria priuilegia tempore interdicti celebrare ſolemniter Officia diuina: nam exiſtimo conſuetu-

Qq

ſuetudinem non ſe extendiſſe ad has feſtiuitates. Dixi: *tempore ceſſationis generalis*, quia tempore ceſſationis particularis non habet locum noſtra ſententia: nam, vt vidimus diſput. 4. de interdicto. ſect. 2. dub. 9. prædicta conceſſio cap. alma mater. de illis feſtiuitatibus, non habet locum in interdicto particulari.

Dvbitatvr ſeptimò, vtrùm qui habet priuilegium audiendi Miſſam tempore ceſſationis, teneatur eam audire?

Concluſio negatiua, propter rationes adductas diſputat. 4. de interdicto. ſect. 2. dub. 6. hinc etiam infertur, quòd tempore ceſſationis non tenetur quis pergere ad Eccleſias, quæ ſunt extra oppidum, in quibus celebratur Miſſa, nec ad Oratoria, in quibus ob particulare priuilegium dicitur Miſſa.

Dvbitatvr octauò, vtrùm, tempore ceſſationis poſſint pulſari campanæ?

Prima concluſio, non poſſunt pulſari ad aliquod Officium diuinum: nam in textibus, in quibus prohibetur celebratio diuinorum Officiorum, conſequēter cenſetur prohibita pulſatio campanarum ad Officia diuina.

Secunda concluſio, bene poſſunt pulſari ad alia, quæ non ſunt Officia diuina, vt ad concionem, ad aduentum Prælati vel Regis, & ad ſimilia, poteſt etiam pulſari campanula, cùm Euchariſtia defertur ad infirmos, dummodò non dicatur Officium diuinum, imò etiam in rigore poſſet pulſari campana magna, ad conuocandum populum, vt comitetur Euchariſtiā, & etiam, vt ait P. Henrique in gloſſa, litera Q, poſſet in rigore pulſari campana ad ſalutationē Angelicam, quia non eſt Officium diuinum; ſed quia hoc non ſeruatur in aliquibus Eccleſiis, ſtandum eſt conſuetudini Matricis; ſimiliter vbi fuerit conſuetudo (quæ viget Salmanticæ) pulſandi tantùm tempore meridiano omnes campanas ſimul cum peculiari ſonitu ad terrorem & triſtitiam, obſeruanda eſt, ſic P. Henrique dicto. num. 5. Et hæc dicta ſint de Officiis diuinis; de ſacramentis agamus, vnde ſit

Dvbivm nonum, vtrùm tempore ceſſationis prohibita ſit ſacramentorum adminiſtratio?

Modernus quidam ait, quòd tempore ceſſationis ſi ſit ſola non admixta interdicto, non prohibentur ſacramenta, nec Eccleſiaſtica ſepultura, ſed tantùm Officia diuina; verùm hæc ſentētia eſt falſa: nam, ſtando in rigore iuris, tempore ceſſationis pauciora ſacramenta licent, quàm licebant iure antiquo tempore interdicti, patet: nam tempore ceſſationis tantùm licent ſacramentum Baptiſmi & ſacramentum pœnitentiæ morientium, vt patet ex cap. non eſt vobis. de ſponſalibus. quòd ſecundùm Doctores loquitur de tempore ceſſationis, ſed olim iure antiquo plura ſacramenta, quàm hæc licebant tempore generalis interdicti, vt patet ex diſputat. 4. de interdicto. ſect. 2. dub. 3. & 4. ergo. Prætereà, nam reſolutio Salmanticenſis clarè videtur ſupponere, quòd omnia ſacramenta, quæ licent tempore interdicti, licent etiam tempore ceſſationis, & idem dicit Couarru. §. 4. nu. 7. verſ. vtcunque. & eodem modo loquuntur iuniores communiter, & Nauarr. num. 188. ait, quòd ceſſatio eſt quædam deſiſtentia à diuinis Officiis, & ab adminiſtratione ſacramentorum. Prætereà: nam reſolutio Salmanticēſis ponit limitationem quandam circa ſepulturam, vt videbimus dubio ſeq. quæ tamen limitatio ſecundùm omnes Doctores non habet locum tempore interdicti, hac ergo omiſſa ſententia ſit

Prima concluſio, quamuis ſtando in rigore iuris non omnia ſacramenta liceant tempore ceſſationis, quæ licebant iure antiquo tempore interdicti, vt modò diximus; at verò ſecundùm benignam interpretationem Doctorum interpretantium mentem Eccleſiæ, ea omnia ſacramenta, quæ iure antiquo licebant tempore interdicti, licent modò tempore ceſſationis generalis. ita Couarru. loco modò citato.

citato. P.Henrique cap.53.num.4. Medina in Sum. lib.1.cap. 11.§.14. & reſolutio Salmanticenſis. Prima pars probatur: nam iure antiquo tempore interdicti licitè adminiſtrabatur ſacramentum Baptiſmi, Confirmationis, Pœnitentiæ, & Euchariſtiæ ſaltem infirmis, & matrimonij. Secunda verò pars probatur: nam tempore ceſſationis tantùm licebant Baptiſmus & Pœnitentia, vel etiam Euchariſtia morientibus, vt patet ex dicto cap. non eſt vobis. Sed vt prima pars concluſionis ampliùs explicetur,

Sit ſecunda concluſio, tempore ceſſationis hæc ſacramenta licent, primò Baptiſmus tam paruulis, quàm adultis etiam ſanis, & Confirmatio, & poſſunt adminiſtrari cum ſolemnitate conſueta, ſine qua præcipit Eccleſia, ne adminiſtrentur. Secundò, ſacramentum Pœnitentiæ non ſolùm infirmis, ſed etiam ſanis, & ſacramentum Euchariſtiæ tantùm infirmis per modũ viatici, quia intelligitur nomine Pœnitentiæ morientium, vt habetur c. quod in te. de pœnit. & remiſſionibus. & poteſt deferri publicè cum campanula, recitando priuatas orationes, non tamen diuinũ *Officium*, & in reditu poteſt oſtendi populo: nam hæc ſolemnitas pertinet ad reuerentiam huius ſacramenti. Tertiò, ſacramentum matrimonij, non tamen benedictiones nuptiales, quia pertinent ad Officium diuinum; ſacramentum autem Extremæ vnctionis non poteſt miniſtrari etiam clericis; in tota hac concluſione conueniunt reſolutio Salmanticenſis & P.Henrique num. 4. Quartò, non poteſt miniſtrari ſacramentũ ordinis, ita P.Henrique, & quamuis reſolutio Salmanticenſis non meminit huius ſacramenti, tamen hoc reliquit pro conſtanti.

Tertia concluſio, ſi ceſſatio perſeueret in hebdomada ſancta, poteſt Epiſcopus conſecrare chriſma & benedicere oleum: nam hæc neceſſaria ſunt pro ſolemnitate Baptiſmi & adminiſtratione confirmationis. ſic P.Henri. dicto num.4.

Dubitatur decimò, vtrùm Eccleſiaſtica ſepultura ſit licita tempore ceſſationis generalis?

Prima concluſio, laicis eſt prohibita, quamuis ceſſatio ſit ſola, & non coniuncta interdicto; hæc eſt contra illum modernum citatum dubio præced. in princ. ſed eam tenet P. Henrique num.4. & eſt de mente reſolutionis Salmanticenſis, quæ concluſio eſt vera, quamuis laicus haberet priuilegium ſepulturæ pro tempore interdicti. ſic P. Henrique ex gloſſa litera C, & patet ex dub.5. Loquendo autem de clericis reſolutio Salmanticenſis cap.8. tenet, eſſe licitam ſolis presbyteris, & in cæmeterio, non intra Eccleſiam, & hoc ſequuntur aliqui iuniores.

Sit tamen ſecunda concluſio, omnes clerici etiam primæ tonſuræ poſſunt ſepeliri in loco ſacro; ſic P.Henrique num. 4. & aliqui viri docti, & videtur de mente Angeli ver. interdictum. 5. num.32. Armillæ num.48. Tabienæ etiam ver. interdictum. 5. num.12. §.11. circa medium, & aliorum, in quantùm tenent, ſepulturam licitam eſſe omnibus clericis etiam tempore Interdicti ſpecialis, & expreſſiùs Couarru. dicto num.7. verſi. hinc patet. vbi ait, cap. quod in te. de pœnit. & remiſſionibus habere locum tempore ceſſationis. Et probatur concluſio: nam olim ante c. alma mater. quando interdictum ſtrictiſſimè ſeruabatur, etiam licebat ſepultura clericis, per dictum cap. quod in te. Sed hoc cap. generaliter loquitur de clericis, ergo nõ eſt reſtringendum ad ſolos presbyteros, quæ concluſio habet verum etiã in ceſſatione ſpeciali. ita P.Henrique nu. 5. ſicut etiam olim licebat ſepultura tempore interdicti ſpecialis, vt dixi diſput. 4. de interdicto. lect. 3. dub.2. concluſio. 3. & tenent Doctores modò citati.

Sed notandum eſt, quòd iſta concluſio debet intelligi, quòd ſepeliantur cum ſilentio abſque Officio funerali. ſic P.Henrique dicto num.4. & alij viri docti. Probatur: nam etiam poſt cap. alma mater. tempore ceſſationis ceſſandum eſt omninò à diuinis Officiis.

Tertia concluſio, valdè probabile eſt, quòd licet clericos ſepelire, non ſolùm in cæmeterio, ſed etiam intra Eccleſiam. Probatur: nam, vt diximus in materia de interdicto, loco modò citato, cap. quod in te ideò dicit, *in cæmeterio*, quia olim ſepeliebantur fideles in cæmeterio; intra Eccleſiam verò ſolùm ſepeliebantur perſonæ inſignes, nec per hoc æquantur omninò tempus ceſſationis & interdicti, quia tempore ceſſationis non debent ſepeliri cum Officio funerali, bene tamen tempore interdicti, vt diximus in 3. concl. citata.

DVBITATVR vndecimò, vtrùm ceſſatio ſemper habeat prædictos omnes effectus?

Concluſio negatiua, quando ceſſatio imponitur à Papa: nam poteſt illam reſtringere, ſtatuendo quòd habeat aliquos effectus, & non omnes, ſecus verò quando imponitur ab inferiori, quia tenetur obſeruare ius cõmune. ita P. Henri. dicto n. 5.

DISPVTATIO II.

De cauſa efficienti, id eſt, quis poteſt imponere ceſſationem, & de forma ſeruanda in imponenda ea, & de cauſa, propter quam eſt imponenda.

De quo P. Henri. c. 54.

DVBITATVR primò, quis poſſit ponere ceſſationem?

Prima concluſio, non ſolùm Papa, ſed etiam Epiſcopi, & alij Prælati habentes poteſtatem Epiſcopalem poſſunt poteſtate ordinaria ponere ceſſationem. ita Soto diſt. 22. q. 3. ar. 2. concl. 3. Syleſt. ver. ceſſatio. P. Henrique num. 1. Couarru. cap. alma mater. p. 2. §. 2. num. 6. vbi verſi. ex quibus. dicit eſſe communem, vnde idem poteſt capitulum ſede vacante. ita Couar. & gloſſa cap. ſi Canonici. de Offic. ordinarii. in 6. vbi ait, quòd Canonici ſede vacante poſſunt, iure ordinario ponere ceſſationem, quia ſuccedunt in iuriſdictionem ordinariam Epiſcopo. De Capitulo autem ſede non vacante fit.

Secunda concluſio, quòd non poteſt via ordinaria ponere ceſſationẽ; ita Soto ſup. & P. Henri. n. 1. Probatur à Soto ex c. irrefragibili. §. cæterùm. de Offic. ordinarij. Sed non ſatis colligitur inde: nam tantùm dicitur, quòd ſi Canonici abſque rationabili cauſa, maximè in contemptum Epiſcopi ceſſauerint, Epiſcopus, ſi voluerit, celebret, vbi potiùs videtur inſinuari, quòd exiſtente cauſa ceſſare poſſunt. Efficaciùs probatur concluſio ex dicto cap. ſi Canonici. vbi dicitur, quòd Canonici in aliquibus Eccleſiis de conſuetudine vel ex priuilegio habent quòd ceſſent.

Ex quo ſatis colligitur, quòd non competit illis via ordinaria; & ratio eſt: nam Capitulum viuente Epiſcopo non habet iuriſdictionem Epiſcopalem, vnde ſi ceſſatio ponatur à Capitulo non ſede vacante non habente conſuetudinem nec priuilegium, erit nulla, vtpote impoſita à non habente iuriſdictionem, & vt talem debet Epiſcopus eam reuocare. P. Henri. num. 1. Aduerte tamen, quòd quando Capitulum haberet talẽ poteſtatem ex conſuetudine obtenta, poteſt dici poteſtas ordinaria: nã conſuetudo recepta æquiualet iuri, ſed quando ex priuilegio, erit poteſtas ex cõmiſſione. Prætereà nota, quòd ſtante conſuetudine poteſt Capitulum ponere ceſſationem contra Epiſcopum, vt habetur ex c. quamuis de Offic. ordinarij. in 6. ſed hoc non vt Iudex, quia inferior non poteſt exercere iuriſdictionem contra ſuperiorem, ſed vt pars pro defenſione ſui iuris, ita Gemini. dicto cap. quamuis.

Tertia concluſio, ex commiſſione omnes illi qui poſſunt excommunicare & interdicere, poſſunt ceſſare; vbi nota, quòd licèt Epiſcopus poſſit committere Capitulo, vt ceſſet, non tamen poteſt illi committere, vt in perpetuum poſſit ceſſare à via ordinaria, hoc enim à Solo Papa concedi poteſt, ita Couarru. verſicu. hanc verò. vbi citat Archidiaconum.

Quarta

Quarta concluſio, non eſt in conſuetudine, quòd Prælati Religionum ponant ceſſationem, niſi habeant iuriſdictionem Epiſcopalem in aliquo oppido vel caſtro;idem diximus de interdicto locali, diſputat. 2. dub. 1. ergo conſequenter idem dicendum eſt de ceſſatione.

Quinta concluſio, nulla ceſſatio à diuinis eſt impoſita ipſo iure ſed decernitur à Iudice, ita Soto ſup. concl. 1. P. Henri. num. 1.

Sexta concluſio, nullus Prælatus poteſt imponere ceſſationem extra propriũ territorium;quæ concluſio eſt certiſſima, ſicut de interdicto diximus diſput.2.dub. 2. Vtrùm verò excommunicatus, ſuſpenſus vel interdictus poſſit imponere ceſſationem, idem dicendum eſt quod diximus de interdicto diſputat.2.dub.3.

DVBITATVR ſecundò, de forma ſeruanda in imponenda ceſſatione?

Reſpondetur, quòd propter multa inconuenientia, quæ ſequuntur ex ceſſatione, decem conditiones requiruntur ad hoc, vt legitimè fiat, quas Soto art.6.concluſ. 3. P. Henri. cap. 52. num. 2. & alij Doctores colligunt ex cap. ſi Canonici.& cap. quamuis.de offic. ordinarij.in 6.quas maioris claritatis gratia diuerſo ordine numerabo, quàm ab aliis numerantur.

Prima igitur conditio eſt quòd qui ponit ceſſationem, habeat iuriſdictionem, vt dictum eſt. Secunda, quòd cauſa ſit rationabilis & iuſta,& proportionata tantis incommodis, quæ affert ceſſatio,& debet conſtare euidenter,& non tantùm probabiliter de cauſa rationabili. ita Sylu. Soto & P. Henri.& habetur ex gloſſa dicto ca. quamuis. verbo, irrationabiliter. Tertia, quòd offenſa propter quàm ponitur ceſſatio, ſit notoria & manifeſta, ſcilicet manifeſtis & euidentibus rationibus demonſtrata, & non tantùm probabilibus, imò Sylueſt. num. 1. Soto & P. Henri. dicunt, nullam conſuetudinem ſufficere, quòd ceſſatio abſque hac conditione ſit valida, quia talis conſuetudo eſſet in grauamen Eccleſiæ, & habetur ex cap. 1.de conſuetud.vbi dicitur,non eſſe tolerandam conſuetudinem, quæ eſt in grauamen Eccleſiæ. Quarta, quòd ante ceſſationem cauſa ceſſandi exprimatur inſtrumento publico ſigillo munito, vel patentibus literis ſigillo communitis. Quinta, quòd inſtrumentum vel literæ tradantur ei, contra quem ceſſatur. Sexta, vt ille moneatur,& requiratur, an velit ante ceſſationem emendare, & compenſare offenſam, quòd ſi voluerit, non poteſt poni ceſſatio. Septima, quòd poſita ceſſatione intra menſẽ vtraq; pars, ſcilicet ceſſans, & ille contra quem ceſſatur, niſi inter ſeſe componant iter arripiat per ſe, vel per procuratores ad Sedẽ Apoſtolicam, & ſe præſentent Pontifici, qui cognita cauſa remedium adhibeat.

Sed circa conditionem hanc tria ſunt aduertenda. Primum, quòd etiam tranſacto menſe, tenentur iter arripere. ſic gloſſa verbo, iter. & cap. quamuis. & Archidiacon. apud Gemin. Secundũ, quòd licèt ſi pars ceſſans intra menſem non arripiat iter ad Pontificem, eo ipſo ceſſatio non eſt ſeruanda poſt tranſactum illum menſem, dicto cap. quamuis. in fine. ſecus tamen eſt, ſi pars contra quam ceſſatur, nolit iter arripere: nam propter eius contumaciam non debet Eccleſia priuari iure ceſſandi. ita Soto, Sylueſt. ver. ceſſatio,& P. Henri. qui tamen in gloſſa lit. Z, falsò allegat Sotum pro contraria ſententia, & deducitur ex ipſo textu, qui quantùm ad hoc ſolùm fecit mentionem partis ceſſantis. Tertium, quòd etiam poſt arreptum iter ad Pontificem, & tranſacto menſe, ſi partes inter ſe conueniant, poterit tolli ceſſatio. ita Soto ſup. vbi refert nonnullos Iuriſtas Salmanticenſes, qui conuenerunt ad tractandum de ceſſatione,& contendebant, nõ poſſe tolli ceſſationem inconſulto Papa, ſed probatur ſententia Soti (quam etiam tenet P. Henri. nam intentio Papæ in cap. quamuis. fuit, prouidere bono Eccleſiæ, auferendo ceſſationem, etiam ſi partes inter ſe non conueniãt, ergo ſecundùm eius mentem eſt, quòd in quocunque tempore partes inter ſe con-

ueniant, tollatur ceſſatio. Præthreà nota, quòd quamuis cauſa ceſſationis perſeueret, poteſt ceſſatio auferri per eum, à quo impoſita eſt, ſicut & aliæ cenſuræ.

Octaua conditio eſt, quòd vocentur omnes Canonici, etiam abſentes, vt tractent de ceſſatione, ſicut vocarentur ad electionem; & gloſſa dicto cap. quamuis. ait, quòd ſunt vocandi omnes abſentes de Prouincia, ſicut vocandi ſunt ad electionem vt habetur c. coram. de electione. ex quo infert gloſſa verbo, euocandi, quòd ſi in aliqua Eccleſia eſſet conſuetudo non vocandi abſentes ad electionem, non requiritur, quòd vocentur ad ceſſationem: nam cap. quamuis. ait, quòd vocentur prout ſunt vocandi pro negotio electionis. Sed hanc gloſſam limitat Lapus Abbas apud Gemin. ſi talis cõſuetudo erat ante hanc conſtitutionem, ſecus ſi incœpiſſet poſteà, quia tunc licèt valeat pro electione, non tamẽ pro ceſſatione. Nona, quòd de cauſa ceſſandi maturè & diligenter tractetur per ipſos Canonicos ceſſaturos. Decima, quod maior pars Capituli concludat, eſſe ceſſandum, quæ conditio ſub aliis verbis ponitur in textu & in Doctoribus, nẽpe quòd deliberẽt de ceſſatione; & quòd debeat eſſe maior pars; probat Soto, P. Henri. & alij: nam hæc conuocatio æquiparatur conuocationi, quæ fit ad electionem, ſed electio fit per maiorem partem, cap. coram. de electione, ergo. Vnde ait Soto, quòd ſi alij concludant eſſe ceſſandum, alij non eſſe ceſſandum, & tertij indifferenter ſe habeant, tertia pars debet ambas ſuperare.

Circa has conditiones aduertendum eſt primò, quòd ſeptem priores ſunt communes ad omnes ponentes ceſſationem, excepto Papa, qui non ſubditur iuri communi; & quamuis P. Henri. num. 1. in gloſſa, litera S, videatur ſentire, tertiam conditionem non requiri, quando Epiſcopus ceſſat, oppoſitum credo verum: nam ſi eſt ita neceſſaria in capitulo, vt cõſuetudo in contrarium non poſſit præualere, vt vidimus, quia eſſet in grauamen Eccleſiæ, ergo etiam requiritur in Epiſcopo. Præthreà, id colligo ex dicto cap. quamuis, ibi, *vel quæ ſine rationabili*, &c. Denique nam ipſemet Henri. num. 3. in gloſſa, litera A, quantùm ad pœnam extendit hanc conſtitutionem ad Epiſcopum, vt videbimus; tres autem poſteriores ſunt neceſſariæ capitulo, ſiue Capitulum ponat ceſſationem ex conſuetudine, ſiue ex priuilegio, & quamuis attento textu poſſet alicui videri, has tres conditiones non eſſe neceſſarias, quando Capitulum ſede vacante ceſſat, quia gloſſa dicto cap. ſi Canonici. explicans illud verbum, *ex conſuetudine, vel aliàs*, dicit aliàs, vt ex priuilegio & conceſſione Epiſcopi; nihilominùs oppoſitum obſeruat conſuetudo & meritò, ſiquidem iuriſdictio eſt diuiſa in omnibus Canonicis. Præthreà: nam c. quamuis. dicit, *Capitulum, vel conuentus*; Capitulum autem ſignificat maiorẽ partem, vt ait Geminian. dicto cap. ſi Canonici. in princ.

Sed DVBITATVR, vtrùm iſtæ tres conditiones ſint neceſſariæ, quando Capitulum ceſſat ad mandatum Superioris?

Reſpondetur, quòd ſi tale mandatum proueniat ex ſtatuto Concilij Prouincialis, non ſunt neceſſariæ, vt patet ex Clement. 1. de ſententia excommunicat. ſi verò mandatum ſit hominis, vt Epiſcopi mandantis Capitulo, quòd inducat ceſſationem, ſunt neceſſariæ, quia mandatum Epiſcopi intelligitur ſeruato mandato Papæ: at verò ſi Epiſcopus mandet, quòd Canonici ſeruẽt ceſſationem ab ipſo Epiſcopo impoſitam, non ſunt neceſſariæ: nam cap. quamuis. loquitur, quando Capitulum fert ſentẽtiam ceſſationis, & cùm ſit pœnale, non eſt extendendum. Hæc doctrina eſt Geminiani, Philippi Fran. Anchatani, dicto cap. quamuis. qui citant Archidiaco. & Ioan. Andream.

Secundò notandum eſt, quòd omnes decem conditiones ſunt ita neceſſariæ, quando Capitulum ceſſat, quòd ſi non ſeruentur, ceſſatio erit nulla. ita Gemina. cap. quamuis. in principio. & gloſſa in fine,

ne,& deducitur ex ipſo textu in fine.

Dubitatur tertiò, vtrùm ſit aliqua pœna contra non ſeruantes prædictas decem conditiones in ceſſatione imponenda?

Prima concluſio, ſi qui ceſſant ſunt Canonici, tenentur reſtituere Eccleſiæ, in qua ceſſatum eſt, omnia quæ de prouentibus eiuſdem Eccleſiæ tempore ceſſationis perceperunt,& illa quæ pro eodem tempore debentur, non poſſunt percipere, & vltra hoc parti contra quam ceſſauerint, tenentur de damnis & iniuriis ſatisfacere. ſic Geminia.dicto cap. ſi Canonici. §. ſcituri.vbi ait, quòd licèt Canonici ceſſent ex cauſa iuſta, ſi non ſeruant prædictam formam, tenentur reſtituere; quod probat ex ipſo textu, qui loquitur alternatiuè,ſi hoc prætermiſſo ceſſauerint, vel cauſa non fuerit canonica.

Secunda concluſio, ſi qui ceſſat eſt Epiſcopus, & non ceſſat ex cauſa notoria legitima ſecundùm iura, tenetur reſtituere diſtributiones canonicis, qui parati erant aſſiſtere diuinis Officiis, & aliis clericis ſtipendia promiſſis & Officiis, quæ parati erant dicere, niſi ceſſatione impedirentur. ita Syluest. ver. ceſſatio. num.3. Henri. cap.52. num. 3. nam licèt dictum cap. ſi Canonici. ſolùm loquatur de Canonicis, tamen Geminia. ibi, quem Syluest. P. Henri. & alij ſequuntur, extendūt illud ad alios imponentes ceſſationem ſine cauſa.

Tertia concluſio, ſi ceſſatio fuit legitima, tunc ille pro cuius culpa eſt impoſita, tenetur ad omne damnū & intereſſe ipſis Canonicis & aliis clericis, & inſuper dānandus eſt ad certam pecuniam arbitrio Superioris,qua compenſetur debitum obſequium diuini cultus Eccleſiæ ſubtractum, quæ pecunia conuertenda eſt in cultum diuinum;ita Doctores citati, & c. ſi Canonici. Vbi nota, illud verbum, *condemnetur*(quod habetur in dicto cap.) referendum eſſe ad quantitatem Eccleſiæ applicandum, quam proinde, ante ſententiam Iudicis non tenetur ſoluere, non tamen eſt referendum ad intereſſe reſtituendum Canonicis, quia non eſt pœna, ſed recompenſatio damni iniuſtè illati, vnde in conſcientia tenetur etiam ante ſententiam illud reſtituere. Sic aliqui Theologi.

Disputatio III.

De cauſa excuſante,& de pœna contra violantes ceſſationem, & de relaxatione.

Dubitatur primò, vtrùm aliquę cauſæ excuſent à ceſſatione?

Prima concluſio, excuſat ignorantia, metus grauis, & aliæ cauſæ, de quibus dictum eſt diſput. 4.de interdicto.dub. 5. videte P. Henri. ca. 53. Loquendo autem de appellatione,Panormita. & Villadiego relati à Couarru. §. 2.num.1.dicunt,quòd non ſuſpendit ceſſationem, quia eſt quid facti, ſecus eſt in interdicto,quia eſt quid iuris, & conſequenter quòd appellatio nō excuſat à ceſſatione.

Secunda concluſio, quamuis ceſſatio à diuinis poſt appellationem executioni tradita non poteſt ſuſpendi: nam id quod factum eſt, infectum fieri nequit; at verò quantùm ad iuris effectus ſuſpenditur per appellationem, ſicut interdictum & excōmunicatio. ita Couarru. & Henri. ca. 52. num.1. in gloſſa,litera O.

Dubitatur ſecundò, de pœna contra violantes ceſſationem, & ſpecialiter quærimus de pœna excommunicationis, & irregularitatis?

Prima concluſio, peccatum eſt mortale violare ceſſationem, quoniam eſt inobedientia in re graui.

Secunda concluſio, Religioſi non ſeruantes ceſſationem generalem, quam obſeruat Eccleſia matrix, vel Parochia talis loci, incurrunt maiorem excommunicationem. Hæc concluſio habetur Clem.1. de ſententia excommunicat. & traditur à Soto in ar. 2. Syluest.ver ceſſatio. num.5. & ab aliis, & à Nauarr. quamuis obſcurè dicente,

dicente, quòd ceſſatio generalis, & interdictum generale æquiparantur quantùm ad rigorem dictæ Clem. excipiuntur tamen ab hac pœna Mendicantes ex peculiari priuilegio. ſic Henri. cap. 54. num. 3. & quamuis Palud. putet hanc concluſionem ſolùm habere locum in ceſſatione impoſita à Capitulo, nihilominùs dicendum eſt, quòd habet verum in quacunque ceſſatione generali, ſiue ponatur à Capitulo, ſiue à Concilio, ſiue ab Epiſcopo, ſiue à delegato. ita Couar. p. 2. §. 2. nu. 3. P. Henri. & alij.

Tertia concluſio, violantes ceſſationem particularem non incurrunt excommunicationem; ita Doctores citati: nam dicta Clem. tantùm loquitur de ceſſatione generali. Loquendo de irregularitate Soto, Nauarr. Couarru. P. Henri. & alij, communiter fatentur, quòd violātes ceſſationem ſpecialem non incurrunt irregularitatem: vnde ſolùm eſt difficultas de violantibus ceſſationem generalem; multi enim Doctores relati à Couarru. tenent, quòd incurrunt irregularitatem: nam dicta Clem. æquiparat interdictum generale & ceſſationem generalem, ſed violantes interdictum generale incurrunt irregularitatem, ergo. Sit tamen

Quarta concluſio, quòd non incurrunt irregularitatem, ita Sylueſt. ſup. Soto & Nauarr. in Sum. Hiſpa. num. 188. Henri. ſup. & alij relati à Couarru. in quam ſententiam ipſe magis propendit, ſed non omninò firmiter, & hæc eſt communior. Probatur primò, quia prædicta Clement. ſolùm loquitur cōtra regulares exemptos. Secundò, quoniam irregularitas non incurritur niſi in caſibus à iure expreſſis, ſed iura ſolùm exprimunt de eo, qui celebrat violando eam, quæ eſt propriè cenſura, ergo. Ad fundamentum contrariorum reſpondetur, quòd interdictum generale & ceſſatio generalis non æquiparātur quoad omnia in illa Clem. ſed tantùm quoad excommunicationem.

Dvbitatvr tertiò de relaxatione.

Prima concluſio, quos ſup. diximus, via ordinaria vel ex delegatione *poſſe relaxare* interdictum, eoſdem *proportionaliter* dicimus poſſe relaxare *ceſſationem*; vide P. Henri. cap. 54. num. 2.

Secunda concluſio, ceſſatio poſita ad certum tempus, illo adimpleto ceſſat ſine alia relaxatione.

Dvbitatvr vltimò, vtrùm quicunque Prælatus potens ponere ceſſationem generalem, poſſit eam ſuſpendere ad aliquod tempus quantùm ad aliquem effectum, & quantùm ad aliquas perſonas, & hoc durante ipſa ceſſatione?

Concluſio, ille qui poſuit ceſſationem, poteſt eam omninò (*ſcilicet quoad omnes* effectus) ſuſpendere ad tempus; nullus tamen inferior Papæ poteſt ſuſpendere quoad vnum effectū, & relinquere illam in ſuo vigore quoad alios effectus: nam ceſſatio habet ſuos effectus connexos, ſicut excommunicatio. Prætereà: nam tempore ceſſationis nullum permittitur diuinum Officium. c. non eſt vobis. de ſponſalibus. Hanc concluſionem tenet P. Hēri. num. 2. & aliqui Magiſtri.

Hinc ſequitur, quòd non poteſt Prælatus inferior Papæ concedere alicui, quòd occultè celebret, vel audiat Officia durante ceſſatione; poſſet tamen ad tempus tollere omninò ceſſationem, & eius loco ponere interdictum, & tunc poterit concedere prædictam licentiam, quia effectus interdicti non ſunt connexi. Et hæc de hac materia.

***

SEPTIMA

SEPTIMA ET VLTIMA PARS.

De irregularitate.

De hac materia (quæ valdè neceſſaria eſt clericis & confeſſariis, & habentibus eccleſiaſticam iuriſdictionem in foro exteriori, & frequentiſſima in praxi) non tractant Scholaſtici in aliquo certo loco; ſed ſparſim, prout ſeſe offert occaſio; agunt tamen de illa ex profeſſo Antoni. 3.p. tit.28. Couar. in Clem. ſi furioſus. de homicidio, & ibi alij Doctores, & aliqui Iuriſperiti fecerunt ſpeciales tractatus, vt Villadiego, & Maiolus, & Plonius, cuius tractatum inuenietis in 9. volum. Tractatuum diuerſorum Doctorum; tractat etiam P. Henri. lib. 14. per totum, & Summiſtæ ver. irregularitas, & Nauarr. cap. 27. à num. 191. vſque ad 250. Quam materiam in decem diuidam diſputationes. Prima erit, de natura, diuiſione, & cauſa efficienti irregularitatis. Secunda, de occaſione, propter quam incurritur, & de effectibus, & de cauſis excuſantibus. Tertia, de irregularitate proueniente ex defectu corporis. Quarta, de proueniente ex defectu animæ. Quinta, de proueniente ex homicidio iuſto, quæ dicitur ex defectu perfectæ lenitatis. Sexta, de proueniente ex homicidio iniuſto. Septima, de proueniente ex iteratione Baptiſmi. Octaua, de proueniente ex iteratione matrimonij, quæ dicitur bigamia. Nona, de proueniente ex mala receptione vel vſu ordinum. Decima, de diſpenſatione in communi: quamuis enim maioris claritatis gratia, in ſingulis ſpeciebus dicam, quis poſſit in illis diſpenſare, tamen in vltima diſputatione dicam aliqua de diſpenſatione in communi.

DISPVTATIO I.

De natura, diuiſione, & cauſa efficienti irregularitatis.

DVBITATVR primò, quid ſit irregularitas? Et imprimis ſupponendum eſt, quòd irregularitas dicitur ab *i*, quod eſt, *ſine*, & *regula*; vnde idem eſt quod ſine regula, vel contra regulam.

1. Sit concluſio, irregularitas eſt impedimentum canonicum ex facto vel defectu proueniens, quo directè impeditur aliquis ordines ſuſcipere, & in illis miniſtrare. Quæ definitio communiter traditur à Iuriſtis, & deducitur ex cap. ſignificaſti. el 1. de homicidio.

Impedimentum ponitur loco generis, & non ponitur pœna, quia irregularitas aliquando incurritur abſque vlla culpa propria nec aliena. Dicitur *canonicum*, quia nulla irregularitas inducta eſt iure diuino, ſed tantùm humano, vt tradit Innocentius cap. ad audientiam. de homicidio, & Doctores communiter: nam licèt in lege veteri erant aliquæ irregularitates, tamen lex illa iam ceſſauit. Dicitur *ex facto vel defectu proueniens*, ad denotandum duplex genus irregularitatis, ſcilicet ex facto culpabili, vel ex defectu ſignificationis. Illa particula, *quo directè impeditur*, &c. po-

 nitur

nitur loco differentiæ: per eam enim differt irregularitas ab excommunicatione, ſuſceptione, & interdicto, quæ licèt impediunt receptionem vel vſum ordinum, non tamen directè quatenus ordines ſunt, ſed ſub aliis rationibus, verbi gratia, excommunicatio priuat receptione & vſu ordinum, quatenus eſt quædam communicatio cum fidelibus, ſuſpenſio priuat vſu ordinum, quatenus ordo eſt quædam poteſtas eccleſiaſtica; receptione autem ordinum non priuat directè, interdictum aliquando priuat vſu ordinum, non vt ordo eſt, ſed vt eſt quoddam Officium diuinum, ſola irregularitas priuat receptione vel vſu ordinum, quatenus ordo eſt, & in quantùm per illum conſecrantur Eccleſię miniſtri; poteſt etiam aſſignari altera differentia inter irregularitatem & ſuſpenſionem, quòd ſuſpenſio directè & per ſe, primò priuat vſu ordinum, irregularitas autem quaſi ſecundariò: nam primariò priuat receptione: ſicut enim qui vult cauſam, vult conſequenter effectum per ſe ex illa ſequutum, ita etiam qui aufert cauſam, conſequenter aufert effectum per ſe ſequutum ex illa, vnde irregularitas, quæ per ſe primò priuat receptione ordinum, ſecundariò priuat vſu; & quando nõ poteſt habere primarium effectum ex parte ſubiecti, vt quia iam ſuſceperat ordines, habet ſecundarium. Solùm excipit ius vnum caſum, in quo irregularitas priuat receptione ordinum, & tamen non priuat vſu, vt tradit P. Henrique cap. 8. num. 4. Nauarr. nu. 191. & nos videbimus infrà, diſput. 3.

Hinc ſequitur, malè dixiſſe Syluestrum, ver. irregularitas. num. 1. quòd irregularitas includit ſuſpenſionem, & addit, aliquid: quamuis enim irregularitas & ſuſpenſio conueniant materialiter in hoc effectu priuandi vſu ordinum, formaliter tamen non conueniunt: nam ſuſpenſio priuat primariò, irregularitas autem ſecundariò, vt dictum eſt: ſequitur prætereà, irregularitatem non eſſe cenſuram, vt latiùs diximus, p. 1. de Cenſuris. dub. 5.

DVBITATVR ſecundò, quotuplex ſit irregularitas? Imprimis notandum eſt, quòd irregularitas non diuiditur in eam, quæ eſt ab homine, & quæ eſt à canone, quia nulla eſt ab homine, vt infrà dicemus, nec etiam diuiditur in exteriorem & mentalem, quia nulla eſt mentalis, vt poſteà dicemus.

Hoc ſuppoſito, ſit concluſio, diuiſio irregularitatis ab omnibus recepta hæc eſt. Irregularitas eſt duplex, vna quæ prouenit ex culpa, vt ex iniuſto homicidio, vel ex mala receptione, vel vſu ordinum, &c. altera, quæ nõ prouenit ex culpa, ſed ex indecentia, vel defectu ſignificationis, vt in eo, qui eſt corpore vitiatus, vel in iudice, qui iuſtè occidit malefactorem.

DVBITATVR tertiò, de cauſa efficienti irregularitatis, ſcilicet à quo imponatur?

Concluſio, irregularitas non imponitur ab homine, ſed tantùm à iure; ita Doctores communiter. Vnde Soto d. 22. q. 3. art. 5. colum. 1. dicit, quòd non poteſt Iudex imponere irregularitatem, niſi ſit in iure decreta; & probatur: nam irregularitas non incurritur niſi in caſibus à iure expreſſis. cap. is qui. de ſententia excommunicat. in 6. Dictum autem Soti non eſt intelligendum de Papa, qui cùm non ſubiiciatur iuri communi, poteſt tãquàm Iudex infligere pœnam irregularitatis.

DISPVTATIO II.

De occaſione, propter quam incurritur irregularitas, & de effectibus eius, & de cauſis excuſantibus ab irregularitate.

Et in preſenti ſolum tractabo de cauſa in communi; in ſpeciali verò agemus in ſequentibus.

DVBITATVR primò, vtrùm ad incurrendam irregularitatem, quæ incurritur propter aliquem actum hominis ſufficiat actus interior, vel requiratur exterior?

Prima

Prima concluſio, non ſufficit interior. ita Nauar. cap. 27. num. 192. P. Henriq. cap. 3. num. 2. Couarru. Clem. ſi furioſus. p. 1. in initio. num. 4. Cordub. lib. 5. de indulgentiis. quæſt. 43. dub. 2. Itaque qui habet propoſitum efficax occidédi, vel recipiendi ordines in excommunicatione, ſi non exeat in opus exterius, non incurrit irregularitatem; probatur: nam Eccleſia non iudicat de actibus interioribus, vt latiùs dixi 1. p. de Cenſuris in communi. dub. 10. Hinc ſequitur, non dari mentalem irregularitatem, vt tenent Doctores citati.

Sed contrà: nam in quibuſdam Bullis & priuilegiis conceditur facultas abſoluendi & diſpenſandi ab irregularitate mẽtali. Reſpondetur cum Couarru. & Cordub. locis citatis, quòd ibi dicitur mentalis illa, quæ licèt proueniat ab actu exteriori, tamen non poteſt in iudicio probari.

Secunda concluſio, non ſufficit actus exterior, niſi ſit conſummatus, verbi gratia, volo occidere, & percutio, ſed non occido, nec mutilo, non incurro irregularitatem. ita Villadiego cap. 6. num. 20. *imò* hoc habet verum, quamuis vulneratus non moriatur per miraculum. ita Soto lib. 5. de iuſt. quæſt. 1. art. 9. Medina. in Sum. lib. 1. cap. 10. §. 10. de quo dicemus infrà.

DVBITATVR ſecundò, vtrùm irregularitas impoſita ob crimen incurratur, quando delictum exterius eſt occultum? Quod aliis verbis quæri ſolet, vtrùm ad incurrendam irregularitatẽ ſufficiat, quòd crimẽ ſit per ſe manifeſtum, quamuis per accidens ſit occultum?

Pro quo notandum eſt, quòd omnis actus exterior dicitur per ſe manifeſtus, quia quantùm eſt de ſe, cognoſcibilis eſt per aliquem ſenſum, & poteſt ſubdi humano iudicio, quòd verò ſit occultum, & à nemine cognoſcatur, eſt per accidens.

Hanc quæſtionem latè tractat Cordub. lib. 1. Quæſtionarij. quæſt. 35. Caſtro li. 1. de lege pœnali. cap. vltim. concl. 3. Couarru. p. 2. §. 3. num. 4.

De qua eſt prima ſententia, quòd non incurrit irregularitatem præterquàm in homicidio. ita gloſſa, cap. vltim. de temporibus ordina. quam multi Doctores ſequuntur. Hanc ſententiam limitat Caſtro, pro quo ſupponit, quòd actus exterior poteſt eſſe occultus dupliciter. Primo modo occultus omninò, quia ſcilicet à nemine ſcitur, ſecundo modo, penè occultus, quia licèt ſciatur ab vno, vel à paucis, ita vt in iudicio poſſit probari, tamen nec eſt probatus in iudicio, nec eſt notorius. Hoc ſuppoſito, dicit ſentẽtiam gloſſæ veram eſſe, excepto crimine homicidij, quando eſt occultum primo modo: tunc enim ait, non inducere irregularitatem, bene tamen ſi ſit occultum ſecundo modo. Ex quo infert Caſtro, quòd ſi filius præsbyteri & coniugatæ ſciat per relationem parentum, ſe non eſſe legitimum, & quòd hoc eſt occultum, poterit ſine diſpenſatione ordinari; quæ ſententia probatur primò: nam propter peccatũ occultum primo modo, homo non eſt obnoxius pœnis eccleſiaſticis, nec Eccleſię. c. Chriſtiana. 32. quæſt. 5. vbi dicitur, quòd latentia peccata vindictam non habent. Confirmatur ex cap. ex tenore. de temporibus ordinat. vbi ſine vlla exceptione homicidij dicitur, quòd propter peccatum occultum dignum etiam degradatione, non debet criminoſus occultus prohiberi, ſed ſuaderi, vt poſt pœnitentiam vtatur ordine ſuſcepto, quo contentus ad ſuperiores non aſcendat. Secundò Eccleſia non indiget reconciliatione, ſi violatio ſit occulta, vt vidimus diſputat. 7. de interdicto, ergo per vitium occultum nullus ſit irregularis, nec indiget diſpenſatione. Tertiò, quoniam aliàs ſæpe neceſſarium eſſet manifeſtare proprium crimen occultum.

Secunda ſententia eſt in contrarium. Sed quoniam hæc quæſtio ſolet confusè tractari à quibuſdam, vt diſtinctè procedamus, ſupponendum eſt, quòd prout attinet ad præſens, duplex eſt delictorum

genus; vnum eorum, quæ ſolùm ratione enormitatis & notorietatis inducunt irregularitatem; alterum eorum, quibus impoſita eſt in iure irregularitas, non requiſita hac conditione enormitatis, vel publicitatis.

Quo ſuppoſito, ſit prima concluſio, in delictis primi generis certum eſt, quòd ſi occulta ſint, non inducunt irregularitatem, quæ autem ſint huiuſmodi delicta, diſputat. 4. dicemus.

Secunda concluſio, ſi delicta ſint ſecundi generis, quantumuis occulta ſint, inducunt irregularitatem etiam poſt peractam pœnitentiam, verbi gratia, ſi ſacerdos occultè rebaptizet infantem, vel ſi excommunicatus occultè celebret, incurrit irregularitatem, & ſic de aliis. Hæc concluſio, eſt de mente ſecundæ opinionis, quam tenet Panormita. dicto cap. ex tenore. & quod ibi vocat legem conſciétiæ, intelligit forū interius, in quo ſolùm habet locum præſens quæſtio. Eandem concluſionem tenet Couarru. ſup. qui citat alios, & Cordub. 5. in opinio. 5. & in Sum. quæſt. 41. Nauar. cap. 27. num. 194. vbi ait, oppoſitam ſententiam eſſe contra communem vſum Eccleſiæ hactenus obſeruatum; tenet etiam P. Henri. cap. 3. n. a. Et probatur primò, quòd delictum poſſit probari, ſolùm requiritur in ordine ad ſententiam Iudicis, ſed ad incurrendas cēſuras impoſitas in iure ipſo facto non requiritur ſententia Iudicis, ergo quamuis delictum ſit occultum, poteſt irregularitas incurri. Secundò, Eccleſia inhabilitat ad matrimonium per aliqua crimina etiā occulta, ergo ſimiliter poteſt inhabilitare ad ordines. Tertiò, probatur efficaciter ex Concilio Trident. ſeſſ. 14. Decreto de reformat. cap. 7. vbi dicitur, quòd homicidium etiam occultum inhabilitat ad ordines, propter quam deciſionem Caſtro in editio. 2. mutauit ſententiam quantùm ad homicidium, ſed ſi vidiſſet deciſionem in ſeſſ. 24. cap. 6. factam per duos ferè annos poſt 7. ſeſſio. generaliter mutaſſet ſententiam: nam in hoc cap. 6. datur Epiſcopis facultas diſpenſandi in omnibus irregularitatibus ex delicto occulto prouenientibus, excepto homicidio voluntario; vnde iam nunc noſtra ſententia tenenda eſt tanquàm omninò certa. Ex qua ſequitur, falſum eſſe corollarium Caſtri de occulto illegitimo, vt rectè tradit Couarru. n. citato. verſicu. hinc illud. vbi citat alios.

Ad primum in contrarium reſpondetur, omnia iura, quæ dicunt, peccata occulta non habere vindictam, nec ſubdi iudicio Eccleſiæ, intelligenda eſſe de pœna per ſententiam Iudicis, in foro exteriori, vbi formatur proceſſus, non de pœna, quæ incurritur in foro conſcientiæ abſque ſententia Iudicis.

Ad confirmationem reſpondetur cum Couarr. in illo textu, ſermonem eſſe de peccato enormi digno quidem depoſitione, cui tamen nulla ſit in iure annexa irregularitas, & de illo dicitur, quòd cùm occultum ſit, non debet ille clericus deponi, nec prohiberi, vt ad altiores ordines aſcendat, ſuadendus tamen eſt, propter decentiam, vt contentus ſit ordine ſuſcepto, & illius vſu.

Ad ſecundum, conceſſo antecedenti negatur conſequentia: nam ſicut Eccleſia non conſecratur, quaſi ipſa ſit ſuſceptiua ſanctitatis, vt ait D. Thom. 3. p. quæſt. 83. art. 3. ſed conſecratur propter ipſos homines, vt concipiant maiorem reuerentiam ex ſanctitate loci, ita etiam recóciliatur non propter ipſam Eccleſiam, ſed propter peccatores erudiendos, vt diſcant, ſe propter peccatū indignos effectos Dei hoſpitio; quæ ratio ceſſat, quando violatio eſt occulta, at verò per pœnam irregularitatis intenditur punitio ipſius hominis delinquentis, quæ etiam in occultis locum habet.

Ad tertium reſpondetur, quòd quando probabiliter timetur manifeſtatio criminis occulti ex non miniſtrando in ordine vel beneficio iam obtento, licitè poterit miniſtrare præmiſſa pœnitentia delicti, vt tradit Nauarr. num. 239. & Cordub. in

Sum.

Sum.q. 142. non tamen poterit ſuperiores ordines ſuſcipere, quia ex non receptione nulla ſequitur criminis reuelatio regulariter loquendo, cùm poſſint aſſignari aliæ cauſæ, & quando non daretur alia, ſufficeret dicere, ſe nolle pro tunc ordinari. ita Cordub. q. citata circa finem.

Dvbitatvr tertiò, vtrùm ad incurrendam irregularitatem impoſitā propter peccatum, requiratur peccatum mortale?

Aliqui tenent, requiri mortale. ita Soto lib. 5. de iuſt. q. 1. ar. 9. circa finem. Nauarr. num. 249. dicto 7. & hoc ſequuntur multi recentiores: nam grauiſſima pœna eſt, quòd aliquis omninò priuetur vſu ordinum, quos habet, nec poſſit ad altiores promoueri.

Contrarium tenet Caieta. in Sum. ver. irregularitas. & 2. 2. q. 64. ar. 8. Syluest. ver. ebrietas. q. 4. Armil. ver. irregularitas. nu. 14. Cordub. l. 2. Quæſtionarij. q. 26. Probatur, quia minor excommunicatio non eſt minor pœna, quàm irregularitas, ſiquidem priuat receptione omnium ſacramentorū, & tamen incurritur pro veniali.

Prima concluſio, ad incurrendam irregularitatē, quæ imponitur tanquàm pœna, neceſſariò requiritur aliqua culpa. Eſt communis, ita Soto ſup. Caſtro lib. 2. de lege pœnali. ca. 14. concluſio. 1. Couarru. p. 2. §. 4. & alij. Probatur: nam pœna præſupponit culpam. Confirmatur ex c. 2. de conſtitutionibus, res quæ culpa caret, in damnum vocari non conuenit.

Secunda concluſio, ſupremus Iudex, ſcilicet Papa, bene poſſet imponere irregularitatem pro culpa veniali, & nullus alius Iudex, quia nullus præter Papam poteſt imponere irregularitatem, vt vidimus diſput. 1. dub. 3.

Tertia concluſio, de facto nulla irregularitas eſt impoſita in iure, niſi pro culpa mortali; hanc damus Soto & ſequacibus, & credo eos nihil aliud intendere. Eandem concluſionem tenet P. Henri. c. 3. n. 1. Hinc ſequitur, quòd eo ipſo quòd aliquid prohibetur in iure ſub pœna irregularitatis, talis prohibitio obligat ſub mortali.

Dvbitatvr quartò, vtrùm pro peccato merè præterito, quod nulla præceſſit monitio, poſſit irregularitas imponi? quod eſt quærere, vtrùm requiratur contumacia, ſicut requiritur ad excommunicationem?

Concluſio, quòd non requiritur contumacia, vnde poſſet Papa infligere irregularitatem pro peccato merè præterito. Probatur, quia iure diuino non requiritur contumacia ad irregularitatem, ſicut requiritur ad excommunicationem, in illis verbis Matth. 18. *Si Eccleſiam non audierit, ſit tibi tanquàm Ethnicus*. Hinc ſequitur, quòd ad incurrendam irregularitatem non requiritur, quòd homo ſciat impoſitam eſſe in iure pro tali vel tali peccato, vt infrà dicemus.

Dvbitatvr quintò, vtrùm in dubio ſit homo iudicandus irregularis?

Et ratio dubitandi eſt: nam ex vna parte extat c. is qui de ſentētia excōmunicat. in 6. vbi dicitur, irregularitatem non incurri niſi in caſibus à iure expreſſis. Ex altera verò parte eſt cap. ad audientiam. & cap. ſignificaſti. el 2. de homicidio. in quibus dicitur, quòd exiſtente dubio, an aliquis ſit homicida, cenſendus eſt irregularis, & vt talis tenetur ſe gerere in omnibus, & in vtroque textu aſſignatur eadem ratio, ſcilicet quòd in dubiis tutior pars eſt eligenda, vtpote quæ excludit omne periculum errandi.

Hanc quæſtionem ſic reſoluunt Sylu. ver. homicidium. 3. q. 1. part. 2. Panormita. Nauarr. cap. 27. num. 193. & Cordub. lib. 1. quæſt. q. 13. §. 4. tertius modus. & alij citati à Couarru. Clem. ſi furioſus. in initio. num. 3. quòd in foro exteriori, in dubio non eſt quis iudicandus irregularis, quoniam in hoc foro Iudex potiùs debet declinare in fauorem rei, ex l. abſentes. ff. de pœnis. vbi habetur, quòd Iudici potiùs competit abſoluere nocētem, quàm condemnare innocentem; in foro autem interiori in dubio iudicandus eſt irregula-

ris, atque adeò intelligunt ca. is qui. quoad forum exterius. cap. verò ad audientiã. & c. ſignificaſti. intelligunt quoad forum interius. Addit Nauarr. cum Villadiego, quòd per forum interius non ſolùm intelligitur forum pœnitentiale, ſed etiam forum conſilij.

Verùm hanc reſolutionem non approbat ipſe Nauar. c. ſi quis autem. de pœnit. num. 35. nec Couarru. ſup. tanquàm parum conſonam præallegatis textibus, qui æqualiter procedunt in foro exteriori, ac in interiori; & quòd cap. is qui. loquatur etiam de foro interiori, patet: nam dicit, quòd non incurrit laqueum irregularitatis, ergo non loquitur tantùm de foro exteriori; quòd verò alia duo capita præcipuè cap. ad audientiam. loquantur non ſolùm de foro interiori, ſed etiam de exteriori, patet primò: nam præcipit Epiſcopo, vt ſacerdotem illum habeat pro irregulari, & miniſtrare prohibeat. Secundò: nam ratio tradita in vtroque textu, ſcilicet vt pars tutior, minùs tutè præferatur, vt ſic periculum peccandi euitetur, procedit in vtroque foro.

Aliter ergo reſpondetur ad quæſtionem cum Couarru. & Nauarr. dicto cap. ſi quis autem. ſupponendo, quòd dubium poteſt eſſe vel iuris vel facti. Exemplum primi, vt ſi vertatur in dubium vtrùm per iterationem conſecrationis Euchariſtiæ incurratur irregularitas ipſo iure? Exemplum ſecundi, vt quando certum eſt, irregularitatem impoſitam eſſe in iure pro aliquo actu, verbi gratia, pro homicidio, & tamen dubium eſt, vtrùm Petrus occiderit, vel non.

Quo ſuppoſito, ſit prima concluſio, quando eſt dubium iuris, nullus eſt cenſendus irregularis nec in foro exteriori, nec in interiori, at verò ſi ſit dubium facti, iudicandus eſt irregularis in vtroq; foro; ſic Couarru. & Nauarr. dicto cap. ſi quis autem P. Henrique cap. 3. num. 3. & 4. & iuniores communiter. Prima pars concluſionis probatur ex dicto c. is qui. quod quidem loquitur in dubio iuris, vt manifeſtè patet ex ipſo textu. Secunda verò pars probatur ex c. ad audientiam. & cap. ſignificaſti. quæ quidem loquuntur in dubio facti, vt facilè patebit intuenti, & per hoc conciliata manent prædicta Capitula.

Ex dictis ſequitur, quòd qui fuit cauſa aborſus, & dubitat vtrùm fœtus erat animatus nempe poſt quadrageſimum diem à conceptione, debet ſe reputare irregularem, vel ſi dubitat, vtrùm ipſe dederit vulnus lethale. Sic P. Henri. num. 4. citato. in gloſſa, litera G.

Sequitur ſecundò, quòd ſi medicus vel chirurgus dubitat vtrùm eius culpa vel negligentia infirmus aliquis fuerit mortuus, vel deformatus, & velit ordinari, debet petere diſpenſationem; ſic P. Henri. cap. 11. n. 1. in gloſſa, litera A.

Sed circa id, quod diximus de dubio iuris aduertendum eſt primò, quòd licèt ad hoc, vt aliquis cenſeatur irregularis, requiratur, talem irregularitatem eſſe expreſſam in iure, hoc tamen non tollit, quin poſſint eſſe opiniones vtrinque probabiles circa hoc quod eſt, aliquam irregularitatem haberi expreſsè in iure vel non; vnde quilibet, etiam ipſe delinquẽs, poterit ſe conformare opinioni, cui maluerit, vt iuxta illam iudicaret, ſeipſum vel alium eſſe, aut non eſſe irregularem.

Circa id autem quod diximus de dubio facti notandum eſt ſecundo, quòd dubium debet eſſe practicum & probabile: nam ſi fuerit tantùm ex ſcrupulo & coniectura non multùm probabili, non ſufficit, vt quis debeat ſe reputare irregularem. Ita Medina in Sum. lib. 1. c. 10. §. 11. & aliqui Magiſtri. Probatur: nam in materia morali quando eſt ſermo de dubio, intelligitur de dubio practico.

Sed adhuc ſupereſt difficultas, vtrùm ſecunda pars prædictæ concluſionis tantùm habeat verum in irregularitatibus prouenientibus ex homicidio, an in omnibus irregularitatibus?

Quidam Doctores tenent, quòd in omnibus, itaque in quacunque materia habente

bente annexam irregularitatem, ſi ſit dubium facti, reputandus eſt homo irregularis.

Sit tamen ſecunda concluſio, in aliis caſibus præter homicidium ſi vtrinque ſit æquale dubium facti, & pro vtraque parte habeat homo rationes æquè probabiles, non tenetur ſe reputare irregularem, ſed poterit adhærere alteri parti, ſcilicet quòd non ſit irregularis; ſic tenent aliqui viri docti, & eſt de mente P. Henrique num. 4. citato, imò verò ſecundam partem primæ concluſionis limitat, quòd ſolùm habeat locum in homicidio, quando quis dabat operam illicitæ rei, ſed ego id non approbo: nam dictum cap. ad audientiam. loquitur in caſu, quo quis caſtigabat quendam de familia ſua (quod de ſe licitum eſt) imò ipſemet videtur ſibi contrarius, vt patet, in ſecũdo corollario ſuppoſito de medico & chirurgo dubitante. Hæc ſecunda concluſio eſt valdè vtilis ad praxim, & explicatur, ſi clericus ſciens eſſe excommunicatum celebret, certum eſt, quòd manet irregularis, ſi probabiliter ignorat ſe eſſe excommunicatum, non eſt irregularis cap. Apoſtolicæ. de clerico excommunicato miniſtrante. Sit tamen caſus, quòd dubitat, vtrùm habuerit ignorantiam probabilem, vel non, tunc dicimus, quòd ſi habeat rationes probabiles, ſe habuiſſe ignorantiam probabilem, poteſt eligere hanc partem, & reputare liberum ab irregularitate. Probatur primò, iſte aliàs habebat legitimum ius ad celebrandum, ergo in dubio non tenetur abſtinere, nec ſe reputare irregularem: nam melior eſt conditio poſſidentis. Confirmatur, quamuis obligatio voti ſit de iure diuino, tamen qui dubitat ſe vouiſſe, non tenetur ad votum, quia eſt, in poſſeſſione ſuæ libertatis, vt tradũt Soto l. 7. de iuſt. q. 3. ar. 2. notab. 2. Medi. in Sum. lib. 1. c. 14. §. 7. & communiter Theologi, ergo ſimiliter in præſenti non tenetur ſe reputare irregularem.

Secundò probatur, nullus cenſendus eſt irregularis, niſi in caſibus à iure expreſſis, ſed extra caſum homicidij non exprimitur, in iure, quòd in dubio ſit aliquis irregularis, ergo. Ratio autem quare hoc fuit ſpecialiter decretum in caſu homicidij eſt, nam homicidiũ eſt maximè odioſum clericis in iure, propter magnam indecentiam quam habet, & ideò homicidium voluntarium excipitur in omnibus facultatibus conceſſis ad diſpenſandum in irregularitatibus.

Hanc autem ſecundam concluſionem amplector cum hac moderatione, quòd ante factam diligentiam abſtineat; at verò ſi poſt factam diligentiam perſeueret dubium, deponat illud practicè, & celebret. ita P. Henrique num. 4. citato, & allegat P. Polancum in ſuo Directorio, fol. 86. ex qua deciſione infert multa corollaria, de quibus nos infrà dicemus.

Sed contra hanc concluſionem arguitur. Primò: nam ratio aſſignata in cap. ad audientiam. & cap. ſignificaſti. ſcilicet quòd tutior pars eſt eligenda, in aliis etiã irregularitatibus locum habet. Reſpondetur primò cum Nauar. cap. ſi quis autem. loco citato. quòd illa Regula: *In dubiis tutior pars eſt eligenda.* intelligitur de dubio propriè, nempe quod excludit omnem aſſenſum: nam aliàs exponeret ſe periculo errandi, non autem de dubio largè ſumpto, quod ſcilicet admittit aſſenſum opinatiuum, quamuis cum formidine alterius partis: tunc enim non tenetur homo ſequi tutiorem partem; ſiquidem poteſt tutam ſequi, conformando ſe rationi probabili. Secundò reſpondetur, quòd hæc regula intelligitur, quando ex hoc, quòd aliquis ſequatur partem tutiorem, non ſequitur illi graue damnum, verbi gratia, petit aliquis à me fundum, quem ego bona fide poſſideo, & ex tunc incipio dubitare, vtrùm ſit meus, non teneor reddere, licèt hoc eſſet tutius; & quoniam ex hoc quòd aliquis abſtineret à celebratione ſolùm ratione dubij, ſequeretur illi graue detrimentum regulariter loquendo, ideò non tenetur abſtinere.

Secundò arguitur ex cap. illud de clerico

rico excommunicato miniſtrante. vbi decernitur, Epiſcopum celebrantem cum dubio excommunicationis, incidiſſe in pœnas iuris; quarum vna eſt irregularitas, ergo non ſolùm in caſu homicidij cenſendus eſt homo irregularis, quando eſt dubium facti. Reſpondetur, Epiſcopũ illum non habuiſſe dubium probabile, quòd non erat excommunicatus: nam ſua ignorantia erat craſſa & ſupina, quæ ſicut non excuſat à peccato, ita nec ab irregularitate, & quòd illa ignorantia non fuerit probabilis, patet: nam, vt conſtat ex ipſo textu, illi conſtabat de ex communicatione per famam publicam, cum qua ſtare non poteſt ignorantia probabilis ipſius iuris.

DVBITATVR ſextò, de effectibus irregularitatis?

Prima conclusio, primarius effectus irregularitatis eſt, reddere hominem inhabilem ad ſuſcipiendos ordines. Quæ concluſio conſtat ex definitione irregularitatis tradita ſup. & nota, quòd nec primam tonſuram poteſt recipere, vt tradit Nauar. lib. 1. Conſiliorum, con. 25. de homicidio. Dixi: *inhabilem*, non *incapacem*: nam incapax dicitur, qui non habet potentiam receptiuam, & talis incapacitas eſt de iure diuino in fœmina, quæ licèt attentet recipere ordines, nihil recipiet; at verò irregularis eſt inhabilis iure poſitiuo, quia ſi ordinetur, peccabit quidem, tamen verum recipiet ordinem.

Secunda concluſio, ſecundarius effectus eſt, priuare vſu ordinum, hæc etiam patet ex eadem definitione ſupr. tradita, vnde non poteſt ſolemniter baptizare. ita Didacus Perez ad Villadiego c. 2. n. 11.

Tertia concluſio, irregularitas conſequenter reddit inhabilem ad recipiẽdum beneficium curatum, vel ſimplex, ita vt collatio ſit nulla ipſo iure. ſic Couarru. reg. peccatum. p. 2. §. 8. num. 6. & cap. alma mater. p. 1. §. 7. num. 1. Nauar. cap. 25. nu. 132. dicto 11. & cap. 27. num. 249. dicto 6. P. Henrique cap. 2. num. 5. Probatur ex c. poſtulaſtis & ca. ſi celebrat, de clerico excommunicato miniſtrãte. & ratione probatur, Beneficium datur propter Officiũ, c. fin. de reſcriptis. ſed irregularis eſt inhabilis ad Officium, ergo. Hæc concluſio partim eſt contra Sylueſtrum ver. excommunicatio. 4. num. 4. vbi ait, collationem beneficij factam irregulari validam eſſe, & conſequenter quòd talis ſolùm indiget diſpenſatione ſuper irregularitatem, non tamẽ noua collatione beneficij, & in hoc dicit eſſe differentiam inter excommunicationem & irregularitatem, quòd inhabilitas ad beneficium in excommunicato eſt pœna peccati; at verò in irregulari poteſt eſſe ſine culpa. Verùm hæc ratio nihil valet: nam ex quo inhabilis eſt ad ordines, quamuis ſine culpa conſequenter eſt inhabilis ad beneficium. Hinc ſequitur, quòd tenetur iſte dimittere beneficium, vel diligenter procurare nouam collationem, vt ait Nauar. c. 27. num. 194. §. ad quæſitum. & iuxta hoc temperandũ eſt, quod ait lib. 5. Conſiliorum, con. 2. de homicidio. vbi obligat ad dimittendum beneficium tanquàm quid alienum, & prætereà tenetur iſte reſtituere fructus anteà perceptos, vt in ſimili habetur ex Nauar. cap. 27. num. 21. & quòd prædicta concluſio intelligatur etiam de beneficio ſimplici, apertè colligitur ex Nauar. cap. 27. num. 246. & tenent multi viri docti, quæ concluſio habet locum, licèt irregularitas ſit occulta, tenet Nauar. & Couarru.

Sed circa has duas concluſiones eſt aduertendum, quòd ſecunda eſt limitanda, ne procedat ex irregularitate proueniente ex defectu corporali ſine propria culpa, vt ſi Diaconus abſque propria culpa amittit digitos manus, iuxta cap. 2. de clerico ægrotante. & erit irregularis ad ſacerdotium, poteſt tamen in ſuſceptis ordinibus miniſtrare, vt Euangelium canere. ita Nauar. dicto 6. iam citato, vbi id optimè probat; ex quo ſequitur tertiam concluſionem etiam eſſe limitandam, ne procedat in beneficio non requirente maiorem vſum illo, ad quem non eſt impeditus.

ditos: nam bene poterit obtinere tale beneficium. Præterea limitant quidam Theologi, quòd ſolùm procedat in beneficio requirente vſum ordinis, non tamen in beneficio omninò ſimplici, qualia ſunt præſtimonia, quæ ſolùm exigunt Officij diuini recitationem, quæ licitè præſtari poteſt ab irregulari; ſed Naua.lib.5.Conſiliorum,con.25.de homicidio.dicit,quòd de ſtylo curiæ non poteſt irregularis obtinere penſionem Eccleſiaſticam, plus quàm beneficium ſimplex.

Quarta concluſio, licèt irregularis ſit inhabilis ad recipiendum de nouo beneficium, vt dictum eſt, non tamen eſt ipſo iure priuatus beneficiis obtentis ante irregularitatem. ſic Innocent. communiter receptus in cap.cùm noſtris.de conceſſione præbendæ. Couarru. in c. alma mater. loco citato,& Clem. ſi furioſus. p. 2. §.3. num.5.in fine.Nauar.c.27.nu. 249. dicto 5. Didacus Perez ad Villadiego c.1. num. 20. P.Henrique dicto num.5. & probatur ex c. clerici. ne clerici vel monachi, licèt enim ibi tantùm fiat mentio de irregularitate proueniente ex homicidio, tamen eadem imò fortior ratio currit in reliquis irregularitatibus, quæ ſunt facilioris diſpenſationis; aduertit tamen cum P.Henrique quòd irregularis propter homicidium eſt dignus, vt priuetur beneficio anteà obtento.

Hinc ſequitur, quòd beneficiarius incurrens irregularitatem licitè poteſt retinere beneficium, donec priuetur per Iudicem.ita Nauar. lib. 5. Conſiliorum, con. 17. de homicidio. quod intelligo, cum Cordub.q.41.& lib.1.q.36.dummodò nó ſit in mora petendi diſpenſationem; & ſic intelligo doctrinam Felini citati à Couarru.2.p.de ſponſalibus.c. 6. §. 8. num.7. in fine.dicentis, delinquentem non poſſe tuta conſcientia retinere beneficium, cui eſt annexus ordo ſacer, quem ipſe propter crimen exercere non poteſt: intelligo enim in moroſo petendi diſpenſationem.

Quinta concluſio, irregularitas non priuat actu canendi in choro, nec aliis actibus, qui non ſunt proprij alicui ordini.ita Nauar.lib.5. Conſiliorum,con.3.de homicidio.num.4.

Sexta concluſio, irregularitas non priuat receptione reliquorum ſacramentorum,præter ordinem.ſic P.Henrique cap. 1.num.2.Vnde bene poteſt abſolui à peccato, propter quod incurſa eſt irregularitas, manente ipſa irregularitate.ſic Naua. cap. 27. num. 191. vbi citat Calderinum. Hæc patet ex prima concluſione.

Septima concluſio, irregularitas non priuat vſu exterioris iuriſdictionis Eccleſiaſticę.Hęc etiam patet prima & ſecunda concluſione,Dixi: *exterioris*: nam ſecus eſt de interiori:non enim poterit abſoluere à peccatis, quia eſt actus ordinis, vnde ſi ſit nominatim denũciatus, non valebit abſolutio. ita colligo ex Nauar.c.9. num. 6. in ſimili,de Confeſſione facta ſacerdoti ſuſpenſo & interdicto. Hæc autem doctrina limitanda eſt, niſi talis ſacerdos abſque ſua culpa factus ſit inhabilis ad vnũ vſum ordinis ſacerdotalis, & non ad alium, vt qui ſine culpa amiſit digitos: iſte enim licèt fiat inhabilis ad ſacrificandum, non tamen ad abſoluendum, vt probat Naua. c.27.num. 200. & 249. dicto 6. ex c. 2. de corpore vitiatis.

Dvbitatvr ſeptimò, de cauſis excuſantibus ab incurrenda irregularitate?

Prima concluſio, ignorantia craſſa non excuſat, verbi gratia, ignorat quis per ignorantiam craſſam, quòd eſt excommunicatus, vel quòd eſt prohibitum in iure, excommunicatum recipere, vel exercere ordines, & qui ordinatur, fit irregularis.ita Villadiego,c.2. Nauar.c.27.num. 241.& eſt textus cap. Apoſtolicæ.de clerico excommunicato miniſtrante.

Secunda concluſio, ignorantia quæ excuſat à peccato conſequenter excuſat ab irregularitate impoſita contra tale peccatum; at verò ſi quis committat illud peccatum, quamuis inuincibiliter ignoret, impoſitam eſſe in iure pœnam irregularitatis, non excuſatur ab irregularita-

te. Primam partem tradit Villadiego cap. 2.num. 19. P. Henrique cap. 3. num.6. & alij multi contra nonnullos relatos in ca. 5.de excommunicat.diſput.5.dub.10. verbi gratia, ignorat quis inuincibiliter ſe eſſe excommunicatum, vel eſſe prohibitum in iure, quòd excommunicatus ordinetur, & recipit vel exercet ordines, non fit irregularis. Probatur ex dicto c. Apoſtolicæ. Secundam verò partem tenet Soto d.5.q.vnica. ar.9. circa finem. Cordub. lib.2.Quæſtionarij. q.25. verſicu. item 2. P.Henri.lib.2.de Bapt. cap.4.nu.3. Ledeſ. 1.p.4.qu 7.ar.9.dub.2.in fine.& alij citati à nobis dicto dub.10. Vnde ſi aliquis ſcit ſe eſſe excommunicatum, & quòd eſt illi prohibitum recipere, vel exercere ordines,quamuis ignoret,impoſitam eſſe pœnam irregularitatis,fit irregularis, ſi ordines recipiat vel exerceat. Nec obſtat Panormita.& quidam alij dicentes, quòd ad incurrendam irregularitatem requiritur dolus: nam accipiunt dolum pro culpa lata,vt dicemus diſput.6.

Tertia concluſio, totalis defectus vſus rationis, qualis eſt in furioſo, in infante, vel dormiente, excuſat ab irregularitate, quæ eſt pœna.ita P.Henri.cap.3. nume.1. litera D,& num.7.eadem litera; vnde requiritur, quòd actus ſit plenè voluntarius & humanus.Probatur:nam de facto nulla irregularitas eſt impoſita in iure pro peccato veniali, de quo plura dicemus diſputat.6.

Quinta concluſio, metus grauis excuſat ab irregularitate, vt ſi excommunicatus celebret ad vitandam mortem vel grauem infamiam.ita P.Henri.ca.3. nu.6. & lib.13.cap.21.nu.3. & lib.8.de Euchar. ca.47.nu.4.& in gloſſa,litera P, citat multos,& eſt de mente Nauarri cap.27. num. 239. verum eſt, quòd in aliquo caſu non excuſat,vt inquit P.Henri. cap.12. num.9. & nos dicemus diſput.5. ſect. 2. dub.12. concl.2.

Sexta concluſio, proteſtatio excuſat accuſatorem,vt dicemus diſput.5.

Septima concluſio, appellatio in præſenti non habet locum,quia irregularitas non imponitur à Iudice, ſed à iure; quòd ſi Papa vt Iudex infligeret irregularitatem,idem dicendum eſt,quod diximus de excommunicatione,ſuſpenſione,& interdicto.

DISPVTATIO III.

De irregularitate perueniente ex defectu corporis.

DE *hoc tractant Anto. 3. p.tit.28.cap.5. Soto d.25.qu.1.ar.3. Couarru. Clement. de homicidio.p.1.in initio. Nau. cap.27.num. 198.Syluest.ver.corpore vitiatus. Bernardus Diaz in ſua Practica,cap.17. & P. Henriq. cap. 8.*

DVBITATVR primò,quando contingat hæc irregularitas?

Reſpondetur, de hoc duæ regulæ ſunt conſtituendæ. Prima, quando defectus, vel vitium corporis eſt tale, quòd reddat hominem inhabilem ad celebrandum,vel quòd non poſſit celebrare ſine notabili deformitate,aut horrore, reddit illum irregularem, ſiue contingat ex culpa, ſiue non.ſic Anto,ca.5.citato. Nau.num.200. Couarru.ſup.& alij. Prima pars colligitur ex c.2.de corpore vitiatis, ſecunda verò ex c.penult. & vlt. eodem tit. & vtraque pars habetur ex c. 2. de clerico ægrotante. Exemplum primi, vt quando caret pollicibus,quibus hoſtia eleuatur,& frangitur; exemplum ſecundi,vt quando caret naſo. ita D.Tho.in additionibus.qu.39.ar.5.Soto dicto art.3. concl.2. P.Henri.numer. 3. & alij.

Hinc ſequitur primò, quòd qui caret vno oculo,eſt irregularis. ita Syluest.ſup. qu.6.P.Henri.nume.2.& probatur ex c. ſi Euangelica.50.d.at verò ſi habeat vtrumque oculum integrum, quamuis careat viſu dextri,non eſt irregularis.

Sed quid,ſi careat viſu ſiniſtri, qui dicitur oculus canonis? Reſpondetur, ſi ita videat dextro, vt ſine indecora conuerſione

faciei ad populum poſſit legere canonem (ad quod etiam iuuabit adaptatio Miſſalis)non eſt irregularis,aliàs erit.ita Nauar. num.199.

Sequitur ſecundò, quòd macula in oculo, quæ non cauſat notabilem deformitatem, non facit irregularem. ita Nau. num.199. Syluest.ſup.quæ.6. Sotus dicta concl.2.Couarru.ſup.& habetur ex c.cùm de tua.de corpore vitiatis. & de hac intelligendus eſt Menochius lib.2.Arbitrariarum. centuria 3. caſu 226.in fine. vbi ait, quòd habere maculam in oculo, eſt modicum vitium. De eo qui caret auriculis P.Henri. num.3. dicit, non eſſe irregularem.Contrarium tenet Nau. nu.222. §.7. & lib.5.Conſiliorum. conſ.75. de excommunicat.quia licèt non ſit membrum, inducit tamen deformitatem in parte adeò patenti, & hoc videtur mihi probabilius, niſi fortè capillis occultaret, non tamen erit irregularis, ſi tantùm careat parte auriculæ.ita Nau.conſ.citato.

Sequitur tertiò, quòd habens duo capita vel duas manus eſt irregularis, non tamen qui habet ſex digitos in manu. Sic P.Henri.numer.3. in fine. vbi addit,quòd huic ſine periculo irregularitatis poſſet præſcindi digitus ſuperfluus, idem tenet Villadiego c.11. nec etiam eſt irregularis, qui in infirmitate perdidit digitos pedum. ita Nau.lib.5.Conſiliorum,conſ.65.de excommunicat. nec etiam qui ſine propria culpa perdidit membrum virile.ſic Villadiego c.citato.verſicu.ſed quæro. P.Henri num.1.Errat autem vulgus dicẽs, quòd vt iſte poſſit celebrare ſecum virilia ſicca, vel in puluerem redacta. ita Nau. nu.200. §.5.prętereà irregularis eſt,ita claudicans, vt baculus vel pes ligneus in altari ſit neceſſarius,aliàs non.ſic Antoni.ſupr. Villadiego cap.11.Nau.num.199.§.3.P.Henri. numer.1. & gloſſa c.ſi quis in infirmitate. 55.d.& gloſſa cap.nullus Epiſcopus. verbo,cum baculo.de conſecrat. d.5. Secunda regula, defectus alicuius membri ſi contingat propria culpa, facit irregularem,quamuis non afferat inſignem deformitatem, vtpote quia membrum eſt occultum, nec auferat vſum ordinis, vt ibi gratia,ſi aliquis abſcindat ſibi virilia, hæc habetur c.ſi quis abſciderit,& c.ſeq.55. d. quæ regula intelligitur, ſiue ipſemet ſibi abſciderit,ſiue alius,eius iuſſu vel rogatu; vel in pœnam delicti,vt ſi maritus abſcindat virilia clerico inuento cum vxore, vel ſi Iudex abſcindat.ita Nau.num.198.Couarru.ſup.num.6.& Bernar. Diaz ſup.nu. 8.vel etiam ſi ſibi abſciderit ad refrænandam libidinem,putans ſe placere Deo. ſic P.Henri.num.4.Nau.num.218.& eſt textus c.hi qui.55.d.& c.ſignificauit. de corpore vitiatis. Ratio eſt, quia non minùs peccat, qui mẽbrum ſibi abſcindit quàm alteri, ſed abſcindens alteri manet irregularis,vt inf.dicemus,ergo.

Sed petis, vtrùm qui ſibi ex indignatione præſcidit partem digiti, maneat irregularis?Quæ difficultas ſolùm procedit, quando talis abſciſſio nec impedit celebrationem, nec inducit notabilem deformitatem, aliàs enim iam conſtat ex prima regula,hunc eſſe irregularem.

Soto lib.5.de Iuſt.qu.2.ar.1. in fine, tenet non eſſe irregularem, probat, ſi præſcindat alteri,non manet irregularis, ergo etiam præſcindens ſibi.

Contraria tamen ſententia vera eſt, & communis,tenet Innocent. c.ſignificauit. de corpore vitiatis. Anton.c.5.Villadiego ca.11.verſicul.in hac tamen materia.Nau. num.198.P.Henri.num.4.& alij, & habetur c.qui partem.55.d. Sed reſpondet Soto, textum ſolùm loqui, quando talis abſciſſio impedit celebrationem.Verùm hęc expoſitio eſt violenta. Primò:nam textus ait,cuiuſlibet digiti; ſecundò: nam ſtatim inquit textus, quòd ſi aliquo caſu contigerit, non repellitur, ſed ſi abſciſſio eſſet tanta, vt omninò prohiberet celebrationem,vel induceret notabilem deformitatem,proculdubiò repelleretur,ergo; Tertiò:nam ſubdit textus,quòd in primo caſu voluntas eſt vindicanda.

Præterea probo ex c. ſignificauit. de corpore vitiatis. vbi dicitur, eum qui ſibi

amputauit virilia, eſſe irregularem; idem dicitur c.ſi quis.55. d. & c. Eunuchus. de eo qui ſe caſtrauit. Caſtratus autem propriè dicitur ille, cui deficiunt teſticuli, qui non ſunt membrum; verùm hæc doctrina limitanda eſt, vt ſolùm procedat, quando eſt notorium, quòd per indignationem ſibi abſciderit, aliàs non ſic Ang. ver. corpore vitiatus. num.6. Nau. & P. Henri. locis citatis. & Couarru. num.6. Et quamuis Villadiego & alij citati à Couarru. videatur eandem limitationem admittere in eo, qui ſibi ex indignatione abſcidit integrum membrum, ſed occultum; oppoſitum tamen tenet P. Henri. in gloſſa, litera A, Couarr. ſup. & alij, quod ego verius credo: nam ſi quis abſcindat alteri membrum virile, fit irregularis, quia eſt verè membrum, & hoc, quamuis abſciſſio ſit occulta, iuxta dicta diſput.2. dub.2. ergo etiam erit irregularis, qui ſibi abſcidit, quamuis abſciſſio ſit occulta, & fauet c. ſignificauit. de corpore vitiatis. Et aduerte, quòd hæc irregularitas propriè loquendo non eſt ob vitium corporis, ſed ex iniuſta mutilatione membri. Ad argumentum autem Soti negatur conſequentia: nam cùm ſit grauius delictum, abſcindere ſibi partem membri, quàm alteri, ideò ſeueriùs punitur ab Eccleſia.

Sed circa prædictas regulas eſt aduertendum, quòd quando defectus corporalis impedit vel ſimpliciter, vel non ſine notabili deformitate ab vno vſu ordinum, & non ab alio, efficit, irregularem ad illum vſum, non ad alium; verbi gratia, ſi ſacerdoti auferatur pollex, non poteſt dicere Miſſam, poterit tamen abſoluere à peccatis, & canere Euangelium. ſic Antoni. cap.5. & alij, & habetur c.2. de clerico ægrotante. quod intelligendum eſt cum duplici limitatione. Prima, quando talis defectus contingit abſque propria culpa. ita Nau. num.200. §.7. Villadiego c.11. in fine. Et probatur. Si quis per indignationem abſcindat ſibi partem digiti, quamuis non impediat celebrationem, fit irregularis, vt dictum eſt, ergo manet irregularis quantùm ad omnem vſum ordinum, quia non eſt maior ratio de vno quàm de alio.

Secunda limitatio eſt, quoad iam ordinatos: nam ſi non eſt ordinatus, non eſt ſine diſpenſatione ordinandus etiam illo ordine, ad cuius vſum non eſt impeditus. ita Syluеſt. ver. corpore vitiatus. nu.3. Angel. num.5. Antoni. c.5. citato. Nau. §. citato. P. Henri. num.4. & ratio eſt, quia iſte non habet ius quæſitum, & addit P. Henri. cum iſto non eſſe diſpenſandum ſine graui cauſa.

Ex dictis ſequitur vnum corollarium valdè notandum, poſſe contingere, quòd quis efficiat alium irregularem, & ipſe non maneat irregularis. ita colligo ex Nau. num.207. & ex P. Henri. numer.3. & num.4. in gloſſa, litera F, tenet Couarru. Clem. ſi furioſus. p.3. in initio. num.8. corollario 4. & è contrà poteſt contingere. Exemplum primi, vt qui præſcindit alteri naſum vel pollicem, non manet irregularis, quia naſus vel pollex non eſt membrum, & tamen præſciſſus manet irregularis. ita P. Henri. numer.3. idem eſt in eo, qui impreſſit alteri cicatrices in vultu, cum magna deformitate. Exemplum ſecundi, vt qui præſcindit alteri membrum virile, iſte enim fit irregularis, quia mutilauit membrum, & tamen ſic præſciſſus (ſi contingat abſque propria culpa) non fit irregularis. c. ex parte. el 1. de corpore vitiatis.

Vltimò, notate cum Syluеſt. ver. corpore vitiatus. qu.6. & cum Archidiacono, quòd gibboſus non repellitur ab ordinibus ſuſcipiendis, niſi ſit nimia deformitas vel debilitas.

DVBITATVR ſecundò, ad quem pertinet iudicare, vtrùm defectus corporis impediat celebrationem, vel inducat notabilem deformitatem?

Concluſio, quòd pertinet ad Epiſcopum non ad confeſſarium, eſt communis, & habetur ex c.2. de corpore vitiatis.

Vtrùm verò in Religioſis exemptis pertineat ad ſuum Prælatum? Syluеſt. ver. corpo

corpore vitiatus. quæſt. 1. negat, & Naua. num. 200. & P. Henri. num. 1. probat. Syl-ueſt. quoniam artifex inferior nunquàm iudicat de materia, circa quam artifex ſuperior operatur. Contrarium tenet Ang. ver. corpore vitiatus. n. 5. Armil. nu. 3. Tabien. eodem n. in fine. & hoc iudico probabilius, imò idem tenet P. Henri. n. 2. litera A, ſuimet oblitus; nec obſtat dictum c. 2. nam ibi fuit rogatus Pontifex de macula cuiuſdam electi in Epiſcopū, & ideò remittit iudicium ad Archiepiſcopum.

DVBITATVR tertiò, quis poſſit in hac irregularitate diſpenſare? Coua. ſup. num. 7. Nauarr. num. 200. vniuerſaliter & indiſtinctè affirmant, quòd ſolus Papa; ſed diſtinctione opus eſt.

Vnde ſit prima concluſio, quando hæc irregularitas inducit notabilem deformitatem, ſolus Papa diſpenſare poteſt, imò & ipſe nunquàm ſolet diſpenſare, vt teſtatur Ioannes Sraphileus citatus à Couarr. nam talis deformitas generat ſcandalum in populo Chriſtiano. Ad hoc pertinet dictum Syluestri ver. corpore vitiatus. q. 6. Angeli num. 2. Tabienæ eodem num. quòd habens maculam in oculo, quæ generat deformitatem, non poteſt promoueri, niſi diſpenſetur per Papam, vel fiat Religioſus, quia tunc faciliùs promouetur, & omnes citant Innocentium in ca. cùm tua. de corpore vitiatis. Prætereà dicit Ang. num. 1. Syluest. quæſt. vlt. Tabien. & Roſella eodem ver. quòd Epiſcopus poteſt diſpenſare cum Religioſo, vt celebret cum pede ligneo, imò Roſella & Maiolus lib. 1. cap. 18. dicunt, quòd ſi tale impedimentum aduenit Religioſo iam ordinato, poteſt ſuus Prælatus diſpenſare.

Ex hac concluſione ſequitur à fortiori dicendum eſſe, quòd ſolus Papa diſpenſat in irregularitate proueniente ex defectu membri neceſſarij ad celebrationem, vt ſi eſſet truncatus manibus: nam iſte iure diuino eſt inhabilis ad ſacerdotium; vnde, vt bene inquit Soto concl. 2. citata, talis irregularitas eſt de iure diuino & naturali; verum eſt, quòd ſi Papa de facto diſpenſaret, & talis ordinaretur, verum reciperet ordinem; ſed dicimus, Papam nō poſſe, quia nullam ob cauſam poterit licitè diſpenſare. Cum ſacerdote autem totaliter cæco bene poſſet Papa diſpenſare. Vnde Soto. d. 9. quæſt. 1. art. 2. teſtatur, ſe vidiſſe Trenti Epiſcopum cæcum quotidiè celebrantem. Loquendo autem de defectu, qui nec impedit celebrationem, nec inducit notabilem deformitatem, ſit

Secunda concluſio, in irregularitate proueniente ex abſciſſione membri facta culpa propria diſpenſat Epiſcopus in quibuſdam caſibus. Primò, quando tale mēbrum eſt occultum; ita Syluest. ſup. qu. 10. Ang. num. 1. P. Henri. nu. 4. in gloſſa, litera A, & quamuis Angelus & Syluest. excipiant illum, qui ſeipſum caſtrauit, nihilominùs etiam cum hoc (quando id fecit, putans obſequiū ſe præſtare Deo) poteſt diſpenſare, vt vtatur ordine ſuſcepto citrà miniſterium altaris. ita ipſe Syluest. ver. homicidium. 3. quæſt. 8. partic. 1. gloſſa c. ſignificauit. de corpore vitiat. & habetur ex eodem textu. Secundò, poteſt Epiſcopus diſpenſare, quando abſciſſio facta eſt à caſu etiam ex propria culpa, occulta tamen, vt ſi dabat operam illicitæ rei. Probatur ex Trident. ſeſſ. 24. cap. 6. de reformat. vbi conceditur Epiſcopis facultas diſpenſandi ſuper omnibus irregularitatibus ex delicto occulto prouenientibus; excepto homicidio voluntario, & idem dico, quando alicui abſciſſum eſt membrum ab inimicis in pœnam ſui delicti, dummodò delictum ſit occultum. Probatur: nam Concilium excipit homicidium directè voluntarium: hæc autem mutilatio ſolùm eſt voluntaria in cauſa; & aduertite, hoc habere locum, quamuis publicè conſtet de abſciſſione, dummodò delictum ſit occultum, & eſt ſimile: nam Epiſcopus poteſt diſpenſare cum irregulari, qui exiſtens excommunicatus celebrauit publicè, ſi excōmunicatio erat occulta, vt. infrà dicemus.

DVBITATVR quartò, vtrùm mor-

bus aliquis inducat irregularitatem?

Prima concluſio, quòd ille inducit, qui cauſat horrorem & deformitatem, vt lepra, paralyſis faciens manus tremulas, & morbus Gallicus ſecundùm Maiolum, quod intelligendum eſt, quando foris apparent vulnera, & generant horrorem. ſic intelligendus eſt P. Henri. cap. 8. n. 8. itèm etiam energumenus ſiue obſeſſus à dæmone, de quo Nauarr. cap. 25. num. 72. & cap. 27. num. 203. & lib. 1. Conſiliorum, conſ. 5. de ætate & qualit. ordinandorum. Antoni. cap. 5. circa finem. Syluest. ver. corpore vitiatus. quæſt. 10. & P. Henri. nu. 8. in gloſſa, litera F, tenent, non eſſe ordinandum, quamuis liberetur. idem tenet Nauarr. cap. 25. num. citato, deuerſo in inſaniam vel furorem. Probat ex cap. maritum. 33. d. quem textum intelligit in eo, qui alienatur à mente per læſionem permanentem organi ſenſuum, nō autem in eo, qui per paſſionem tranſeuntem ex vi morbi, vulneris, iræ vel paſſionis breuis. idem tenet P. Henri. num. 9. & in gloſſa, litera O, & aliqui viri docti; at verò ſi ſit iam promotus, & liberetur, poterit miniſtrare in ſuſceptis, imò licèt non liberetur omninò à furore vel morbo caduco, ſi raò cadat in terram, nec euomat ſpumas, poterit celebrare adiuncto ſocio præparato ad perficiendam Miſſam, ſi fortè corripiatur morbo. ſic Antoni. & Nau. cap. 27. num. 203. & P. Henri. nu. 8. excipit Naua. obeſſum à dæmone, qui nunquàm debet celebrare, idem tenet Villadiego ca. 15. dicit tamen P. Henri. in gloſſa citata, litera F, quòd ſi ſit liber à dæmone, poteſt Epiſcopus diſpenſare, vt celebret.

Dixi, *ſi rarò cadat*: nam qui habet frequētem furorem, vel inſaniam, quamuis habeat lucida interualla, non eſt permittendus celebrare. ſic Henri. n. 9.

Præterea notandum eſt, quòd tempus ad iudicandum verùm conualuerit ab huiuſmodi morbis, eſt ſpatium vnius anni. c. communiter. 33. d. Antoni. ſup. dicit, & bene, quòd relinquatur arbitrio Iudicis, vel viri prudentis, attentis circunſtantiis, & fauet ipſe textus.

Secunda concluſio, in his impedimentis ſolus Papa diſpenſat cum non ordinatis, & vt refert P. Henri. num. 9. quidam regulares poſſunt diſpenſare cum Religioſo, vt liberatus à furia vel furore ordinetur.

DVBITATVR quintò, de Ermaphrodito? Reſpōdetur, *ſi magis polleat ſexu* fœmineo, non eſt capax characteris, ſicut nec fœmina; ſi verò magis polleat virili, erit quidem capax characteris, non tamen debet ordinari, quia *eſt monſtrum*, cum quo ſolus Papa diſpenſat. *ita* Nauar. num. 203. addit P. Henri. nu. 6. quòd etiā ſolus Papa diſpenſat, vt miniſtret in ſuſceptis. ſi æquè pollet vtroque ſexu, etiam iudicatur incapax, ita vt ordinatio non valeat. ita Nauarr. lib. 1. Conſ. conſ. 8. de ætat. & qualit. ordin. & citat Sylu. ver. hermaphroditus.

DVBITATVR ſextò, de illegitimis? Et imprimis ſupponendum eſt, illum eſſe illegitimum, qui procreatus eſt extra legitimum matrimonium; verum eſt, quòd licèt matrimonium fuerit nullum propter aliquod impedimentum, tamen ſi ambo parentes, vel vnus eorum ignorabant tale impedimentum, & contraxerunt in facie Eccleſiæ, filij ſuſcepti ex tali matrimonio ſunt legitimi. cap. cùm inter. qui filij ſint legitimi. iuncto cap. cùm inhibitio. de clandeſtina deſponſat. Dixi, *& contraxerunt in facie Eccleſiæ*: nam aliàs non erūt legitimi, quia talis ignorantia eſt craſſa, atque adeò ceſſat bona fides; quod verum eſt, licèt modò poſt Trident. contrahant coram Parocho & teſtibus ſi prætermittantur denunciationes. ita P. Henri. lib. 11. de matrimonio. c. 20. num. 1. Quo ſuppoſito, ſit

Prima concluſio, quicunque illegitimus eſt irregularis. cap. 1. & cap. finali. de filiis presbyterorum. & hoc, quamuis occultus ſit, & communiter reputatus pro legitimo. ita Villadiego cap. 10. Nauar. n. 201. Couarru. Clem. ſi furioſus. p. 2. §. 3. num.

num. 4. verſ. hinc illud, & P. Henri. ca. 8. num. 10. contra Caſtrum, lib. 1. de lege pœnali. c. vlt. cócl. 3. dicentem, illegitimitatem occultam non nocere, quod ſup. impugnatum eſt.

Secunda concluſio, in hac irregularitate ſolus Papa diſpenſat ad ſacros ordines & ad dignitatem, & beneficium curatum, ad minores verò & vnum beneficiũ ſimplex poteſt etiam Epiſcopus diſpenſare. ſic Nauar. num. 201. & habetur. cap. 1. & 2. de filiis presbyterorum. Epiſcopus cum ſuo familiari triennali illegitimo non poteſt diſpenſare ad minores ordines. Naua. conſ. 27. de temp. ordi.

Circa quam concluſionem notandum eſt primò, quòd eò erit difficilior diſpenſatio, quò grauior fuerit copula parẽtum, vt ſi fuit ex inceſtu intra ſecundum gradum, vel ex ſacrilegio presbyteri. ſic P. Henri. n. 10.

Secundò notandum eſt, quòd Capitulum ſede vacante poteſt diſpenſare ſicut Epiſcopus. ita Nauar. lib. 1. Conſiliorum, conſ. 31. de temporibus ordinationum.

Tertiò notandum eſt, quòd Epiſcopus etiam poteſt diſpenſare ad Canonicatum Eccleſiæ Cathedralis. ſic Innocen. receptus communiter, vt tradit Nauar. lib. 1. Conſiliorum, conſ. 3. de ætate & qualit. ordinandorum. ad 5. quæſtion. quia talis canonicatus non eſt dignitas nec perſonatus, ſed beneficium ſimplex. ita Nau. conſ. 43. de præbend. num. 1. per text. in cap. ſtatutum. in princip. de teſcript. in 6. verum eſt quòd quamuis diſpenſet ad beneficium ſimplex, non videtur diſpenſare ad Canonicatum, niſi id exprimat. ſic Nauar. lib. 1. Conſiliorum, conſ. 2. de filiis presbyterorum, & conſ. 3. citato, de qualit. ordinandorum. vbi allegat Francum c. 1. de filiis presbyterorum. nu. 6. qui colligit hoc ex quadam deciſione Rotæ, & quod diximus, Epiſcopum poſſe diſpenſare ad Canonicatum Eccleſiæ Cathedralis, P. Henri. num. 10. in fine, & aliqui viri docti dicunt nõ habere locum poſt Trid. ſeſſ. 24. cap. 12. quia iam requirit ordinem ſacrum, ſed Epiſcopus non poteſt diſpenſare ad ordinem ſacrum, ergo. Poterit nihilominùs diſpenſare ad Canonicatum Eccleſiæ Collegialis. ſic Henri. litera X.

Quartò notandum eſt, quòd diſpenſatus ad minores ordines per Epiſcopum non manet diſpẽſatus ad beneficium ſimplex. ita Nauar. conſ. 3. citato. de qualit. ordinandorum. ad 5. qu. ſicut nec etiam diſpenſatus per Papam ad ſacerdotiũ manet diſpẽſatus ad beneficium curatum. ita P. Henri. num. 10. litera C, & Nau. conſ. 3. de filiis presbyter. §. 5. vbi citat alios, imò nec ad ſimplex. ſic aliqui viri docti, & videtur de mente Syluest. ver. beneficium. 3. quæſt. 10. num. 14. Tabien. eodem ver. num. 16. & Couarru. Clement. ſi Furioſus. p. 1. in initio. corollario 5. qui dicunt, diſpenſatum ad ſacros ordines virtute talis diſpenſationis non manere diſpẽſatum ad aliquod beneficium. Probant, quia diſpenſatio ſtrictè eſt intelligenda, ita vt ſolùm extendatur ad id, ſuper quod diſpenſatur; quæ ratio æquè probat de beneficio curato & ſimplici, videtur etiam de mente Nauar. conſ. 3. citato; de filiis presbyterorum, verſ. 2. colligitur. Verum eſt quòd diſpenſatus à Papa quoad omnes ordines, & beneficia etiam curata, & dignitates, cenſetur diſpenſatus ad Epiſcopatum. ſic P. Henri. num. 10. litera C, vbi allegat Syluestrum & Iuriſperitos Salmãticæ conſultos. Sed inquiris, vtrùm legitimatus abſolutè à Papa poſſit ordinari ſacris ordinibus?

Maiolus lib. 1. cap. 8. dicit, quòd non poteſt ſine noua diſpenſatione, niſi aliud colligatur ex mente Pontificis; idem videtur dicere P. Henri. num. 10. litera N, ſed iſti authores confundunt legitimationem & diſpenſationem, cùm tamen docente Couarru. in 4. Decret. p. 2. cap. 8. §. 8. valdè differant: nam diſpenſatio eſt quando aliquis efficitur legitimus ad certum actũ; at verò legitimatio efficit legitimum abſolutè & quoad omnia, ac ſi reuerà eſſet; vnde dico, quòd ſi Papa legitimet aliquẽ abſolutè, poterit ordinari ſacerdotio, & obtinere

obtinere beneficium curatum & dignitatem, vt tradit Couarr. dicto §. 8. num. 5. at verò ſi ſolùm diſpenſat quoad ordines, vel vt fiat clericus, cenſetur diſpenſatus ad minores tantùm. ita Syluest. ver. clericus. 1. qu. 4. idem ſentit gloſſa cap. ex literis. de filiis presbyterorum. & ſic intelligendi ſunt Maiolus & P. Henri.

Prætereà aduertire, quòd diſpenſatus ad certum beneficium Curatum non poteſt virtute talis diſpenſationis obtinere ſecundum beneficium: nam iſta diſpenſatio ſtrictè eſt interpretanda, & hoc quamuis relinquat primum. ita Couarru. in 4. dicto §. 8. corolla. 6. at verò ſi diſpenſetur ad Curatum in cõmuni ſeu ad incertum, poteſt obtinere aliud & aliud relicto primo. ita P. Henri. nu. 10. in gloſſa, litera C, vbi allegat Sylueſt. & Panorm.

Quintò notandum eſt, quòd cum profitentibus in religione ius commune diſpenſat ad omnes ordines etiam ſacros, non tamen ad Prælatiam. ita Nauarr. nu. 201. P. Henri. num. 10. & eſt textus cap. 1. de filiis presbyterorum. poteſt etiam Prouincialis Societatis diſpenſare ad ſacros ordines cum illegitimo, qui elapſo biennio emiſit tria vota ſolennia, vt habetur in compendio Societatis, ver. diſpenſatio. §. 2. & quamuis prædicti Religioſi non poſſint habere Prælaturam, vt dictum eſt, poſſunt tamen habere alia officia, vt tradit Nauar. 3. conſ. de filiis presbyte. & ibi latè diſputat vtrùm illegitimus factus Canonicus regularis Eccleſiæ cathedralis poſſit eſſe Archidiaconus eiuſdem ſine diſpenſatione Papæ.

Sextò notandum eſt, quòd cum eo, qui bona fide ordinatus eſt ſacerdotio, putans ſe legitimum, ſi poſteà ſibi perſuadeat eſſe illegitimum, poteſt Epiſcopus diſpenſare ad vſum ordinis ita P. Henri. num. 10. & lib. 11. de Matrim. cap. 20. num. & Naua. conſ. 3. de ætate & qualit. ordinandorum. ad 2. quæſt. & fauet c. Lugdunenſis. 9 qu. 2. & ibi gloſſa.

Septimò notandum eſt, quòd Comites Palatini regulariter non habent facultatem legitimandi quoad ordines, nec beneficia eccleſiaſtica. ita Nauar. lib. 1. Conſ. conſ. 5. n. 1. de filiis presbyter.

DVBITATVR ſeptimò, vtrùm Epiſcopus per Tridentinum poſſit diſpenſare ſuper illegitimitate ex delicto occultò proueniente?

Nauar. cap. 27. num. 194. tenet, quòd non; ait enim quòd Tridentinum ſeſſ. 24. cap. 6. de reformat. non dat facultatem Epiſcopis diſpenſandi ſuper irregularitate non deſcendente ex delicto, ex quo infert, non dari facultatem diſpenſandi in illegitimitate; hanc enim non ſolùm incurrit filius propter crimen parentum, ſed etiam propter defectum, quem in ſe ipſo habet.

Sit conclusio, oppoſitum eſt mihi probabilius: & eſt optimus text. cap. niſi cùm pridem. de renunc. §. perſonæ, ibi, ſi tamẽ & culpa latet. Sic aliqui viri docti, & inſinuat P. Henri. num. 10. poſt literam L, verum eſt quòd cap. 20. num. 2. ſolùm videtur dicere, quòd diſpenſat, vt miniſtret in ſuſceptis. Sed probatur concluſio primo: nam licèt hæc irregularitas cauſet in homine quendam defectum, tamen intrinſecè dependet à crimine parentùm, ergo. ſi huiuſmodi crimen ſit occultum, compræhenditur ſub Decreto Concilij. Confirmatur ratio, quæ monit Concilium ad cõcedendam facultatem diſpenſandi in caſibus occultis, fuit ad euitanda multa animarum pericula & ſcãdala, quæ ſequerentur ex detectione occultorum criminum; quæ omnia ſequerentur, ſi neceſſarium eſſet in irregularitatibus prouenientibus ex delictis occultis recurrere ad ſedem Apoſtolicam; ſed hæc ratio currit in præſenti caſu, ergo. Secundò probatur: nam licèt diſpenſatio poſtquàm eſt conceſſa in particulari caſu eſt odioſa & ſtrictè interpretanda; at verò poteſtas diſpenſandi eſt fauorabilis, & latiſſimè interpretanda. cap. finali. de ſimonia. & ibi Panormitan. & Felin. num. 7. Sylueſt. ver. diſpenſatio. quæſt. 5. Naua. Com. 4. de regul. num. 15. in fine, & Couarr. in 4. p. 2. cap. 8.

§. 8.

§.8. num. 6.& ratio eſt: nam beneficium Principis quando non eſt in damnum tertij, latiſſimè eſt interpretandum. c. olim. de verborum ſignifi. ſed hæc poteſtas eſt quoddam beneficium indultum à Concilio, ergo.

Si obiicias potiùs eſſe priuilegium, quod cùm ſit contra ius, vel ſaltem præter ius, ſtrictè eſt interpretandum. ca. cùm dilectus. de Conſuetud. Reſpondetur, non eſſe propriè & in rigore priuilegium. Primò: nam Epiſcopus ſtando in iure diuino poteſt diſpenſare in omnibus irregularitatibus. Secundò, quia nullo iure prohibitum eſt, quòd Papa non poſſit facultatem ſuam diſpenſandi aliis delegare; vide Couarr. ſup. vbi hoc modo probat, facultatem ad legitimandum extendam eſſe & latè interpretandam.

Dvbitatvr octauò, vtrùm hæc irregularitas auferatur per ſubſequés matrimonium?

Concluſio, ſi tempore conceptionis parentes poterant validè contrahere, filius ſit legitimus; at verò ſi non poterant validè contrahere, quamuis poſteà contrahant, non ſit legitimus. cap. tanta, qui filij ſint legitimi. videte Syluester ver. illegitimus. qu.3.& Anton.Gom.l.4. tauri. num. 56.

Dvbitatvr nonò, vtrùm expoſitus, cuius parentes omninò ignorantur, ita vt non poſſit inueſtigari, an ſit legitimus, vel non, ſit reputandus irregularis ad ordines?

Ananias & Felin. relati à Couarru. Clementin. ſi furioſus. p. 1. in initio. numer. 9. tenent, quòd poteſt ordinari ſine diſpenſatione. Probatur: nam filius coniugatæ non tenetur credere matri dicenti, ſe illegitimum eſſe, ergo. Couarru. autem tria dicit. Primò, quòd non poteſt ordinari ſine diſpenſatione, idem tenet Maiolus lib. 1. cap. 10. quia licèt daremus in caſu dubij, non eſſe aliquem cenſendum illegitimum, tamen hic non ſumus in caſu dubij, quia ſunt vehementes coniecturæ hunc eſſe illegitimum: tales enim plerumque ſolent exponi, & quæ communiter accidunt, ſunt credenda. l. ſiue poſſidetis. C. de probation. & gloſ. l. neque natales. eod. tit. nam raro contingit, quòd legitimi exponantur ratiòne paupertatis, cùm ex hoc ſequatur infamia parentibus. Secũdò dicit, quòd Epiſcopus poteſt cum hoc diſpenſare, quia eſt dubium facti. Tertiò dicit, quòd ſi iam eſt ordinatus, poteſt miniſtrare ſine diſpenſatione; probatur, quia melior eſt conditio poſſidentis, & iã habet ius quæſitum. Hanc ſententiã ſequitur P. Henr. nu. 10. & in gloſ. lit. L, dicit, quòd Greg. XIV. in quadam Bulla decernit, quòd habeantur pro legitimis & puri ſanguinis ad omnes præbendas. & aliqui Magiſtri, & eam reputo probabiliorem; aduerto tamen cum P. Henri. in gloſſa, litera L, quòd talis debet reputari defæcati ſanguinis quoad omnes præbendas, quia eſt totale dubium, & in dubio nemo debet præſumi infecti ſanguinis.

Ad argumentum in contrarium cõceſſo antecedenti negatur conſequentia: nã ille habet pro ſe præſumptionem matrimonij?

Dvbitatvr decimò, de eo qui nõ eſt expoſitus, ignoratur tamen vtrùm ſit legitimus, nec reperiuntur parentes eius?

Reſpõdetur cum Villadiego c. 10. quòd ſi fuit infamatus de illegitimitate, debet ſe purgare; ſi verò non fuit infamatus, ſed ſemper vixit vt legitimus, relinquatur ſuæ conſciẽtiæ; ego addo, quòd niſi præſumat de ſe, quòd eſt illegitimus, poteſt ſe reputare legitimum, quia melior eſt conditio poſſidentis, imò ampliùs dico, quòd licèt ſit dubium, non tenetur quis ſe reputare illegitimũ, iuxta dicta diſp. 2. dub. 5. cõcl. 2.

Dvbitatvr vndecimò, quas pœnas incurrat illegitimus, ſi ordinetur abſque diſpenſatione?

Prima concluſio, manet ſuſpenſus ab executione ordinis ſuſcepti. ita Soto d. 25. q. 1. art. 3. Nau. lib. 1. Conſiliorum, conſ. 3. de ætate & qualit. ordinandorum. ad 2. & 3. q. P. Hen. n. 10. in glo. lit. H, probat Soto: nam Canones prohibentes illegitimũ ordinari, hoc præcipuè intẽdũt, ne miniſtret.

Sed difficultas eſt, vtrùm iſte miniſtrans in ordinibus ſic ſuſceptis incurrat irregularitatem poſitam contra violantes cenſuras Eccleſiæ celebrando? Partem affirmatiuam tenet Nauarr. cap. 25. n. 69. & probatur, qui violat ſuſpenſionem celebrando fit irregularis, ergo.

Sit ſecunda concluſio, contraria ſententia eſt vera. ſic Innocent. cap. ſi celebrat num. 3. de clerico excommunicato miniſtrante. Villadiego cap. 3. de ſuſpenſio. num. 11. Couarr. Clement. ſi furioſus. p. 1. §. 1. num. 3. Armil. ver. irregularitas. num. 73. imò & ipſe Nauar. in noua impreſſione, non addidit illam particulam, & fit irregularis. & cap. 27. num. 194. §. 3. etiam in antiqua impreſſione clarè videtur ſequi Innocentium dicentem, quòd non fit irregularis; vnde ſecundùm ſtylum Curiæ, quando diſpenſatur cum tali ordinato, nulla fit mentio irregularitatis. Et probatur: nam talis ſuſpenſio nõ eſt poſita propter crimen, ſed propter defectum, ſicut illa quæ ante extrauagantem Pij II. incipientem, cùm ex ſacrorum, erat impoſita in c. vel non es compos. de temporibus ordinationum, contra ordinatum ante legitimam ætatem. Per hoc patet ad argumentum: antecedens enim ſolùm eſt verum de violante ſuſpenſionem poſitam propter delictum: talis enim eſt verè cenſura. Et quod dictum eſt de illegitimo, idem dicendum eſt de quocunque corpore vitiato, qui ordinatur ſine diſpenſatione. ita Villadiego & Couarru. locis citatis.

Dvbitatvr vltimò, de defectu ſeruitutis?

Prima concluſio, ſeruus, qui ſine licentia domini ordinatur, vel qui ordinat illum, grauiter peccat, vt per totum titulum de ſeruis non ordinandis.

Secunda concluſio, Epiſcopus, qui ſciens ordinat ſeruum alienum ſine licentia domini, tenetur duplicatum reddere pretium, & ſeruus fit liber. P. Henri. ca. 8. num. 7. & habetur ca. ſi ſeruus abſente domino. 54. d.

Tertia concluſio, ſi domino ignorante vel contradicente ordinetur minoribus, manet ſeruus in omnibus, ſicut priùs; ſi verò ſacris, habet ius, vt dato pretio vel ſimili ſeruo fiat liber, aliàs etiam *factus* ſacerdos debet ſeruire in obſequiis non indecentibus ſtatui. ſic P. Henri. num. 7. & Nauarr. num. 203. §. 16.

Quarta concluſio, ſi cum licentia domini, vel eo ſciente, & non contradicente ordinetur etiam minoribus, fit liber. ſic P. Henri.

Quinta concluſio, ſi iſte manens ſeruus celebret, non incurrit nouam irregularitatem, ſicut dictum eſt in dubio præcedenti, de defectu autem ætatis abundè dictum eſt in materia de ſuſpenſione, diſp. 5. dub. 5.

Ad defectum corporis pertinebat deſcendere ex hæreticis; ſed hoc clariùs tractabitur diſput. ſequenti.

Dispvtatio IV.

De irregularitate ex defectu animæ.

De *qua tractat Nauarr. num.* 205. *& P. Henri. c.* 8. *n.* 11.

Dvbitatvr primò, vtrùm defectus ſcientiæ faciat irregularem?

Pater Henri. num. 10. in gloſſa, litera B, & lib. 10. de ſacramento Ordinis. c. 16. num. 2. & in gloſſa, litera Q. ait, quòd licèt defectus ſcientiæ ſit impedimentum ad ordines, non tamen facit irregularem.

Sit prima concluſio, quòd facit irregularem. ſic Nauarr. & Villadiego cap. 16. verſicu. circa illum verò qui patitur. pag. 179. Maiolus lib. 1. cap. 22. & aliqui iuniores. Probo ex cap. illiteratos. 36. d. vbi dicitur, illiteratos, aut corpore vitiatos nullus præſumat promouere, ſed corpore vitiatus eſt irregularis, ergo & illiteratus; & aduerti tibi gloſſa, quòd textus loquitur de eo, qui penitus eſt illiteratus. Quis verò dicatur omninò illiteratus, tradit Nauar. in cap. ſi quando. de reſcript. except. 70. Quæ autem ſcientia requiratur

ratur pro vno quoque ordine? Concilium Tridentin. ſeſſ. 23. cap. 4. ait, quòd nemo ordinetur prima tonſura, niſi ſciat fidei rudimenta, legere & ſcribere; & c. 11. pro ordinibus minoribus, quòd intelligant linguam Latinam; & cap. 15. dicit de diacono & ſubdiacono, quòd debent eſſe his literis inſtructi, quæ ad ordinem exercendum pertinent; ſimplices verò presbyteri ſcire debent ea, quæ requiruntur ad debitè adminiſtrãdum ſacramentum Euchariſtiæ, addit P. Henriq. vtroque loco dudum citato, quod licitum erit Epiſcopo ordinare Religioſum, qui bene legit & cantat, talis enim in aliorum ſocietate & pro miniſtris religionis videtur miniſter idoneus.

Quod verò ad diſpenſationem attinet, Innocent. cap. dilectus. de temporibus ordinationum. & Maiolus ſup. dicunt, Papam non poſſe in hoc impedimento diſpenſare, oppoſitum tenet Naua.

Sit ſecunda concluſio, cum omnino illiterato non poteſt diſpenſare, ſaltem directè, at verò cum eo, qui non omninò illiteratus eſt, poteſt, & de facto aliquando diſpenſar, non abſolutè, ſed ad tempus, vt interim diſcat. Hæc concluſio eſt de mente Villadiego loco citato. Et prima pars probatur: nam eſt contra ius naturæ, quòd aliquis aſſumatur ad munus, quod exercere neſcit, vt latiùs tradit Nauarr. dicta except. 7. Dixi, *ſaltem directè*: nam indirectè aliquãdo diſpenſat in ſciẽtia requiſita ad aliquod officium, ſcilicet diſpenſando ſuper ætate, propter ſpem futuræ ſcientiæ ad tale officium, vt ait Nau. except. 19. num. 2.

Tertia concluſio, ignarus literarum ex diſpenſatione Epiſcopi non prohibetur miniſtrare in ſuſceptis. P. Hẽri. c. 8. in fine. quod ego intelligo de eo, qui non eſt omnino ignarus.

DVBITATVR ſecundò, vtrùm defectus fidei faciat irregularem?

Prima concluſio, in non baptizato nõ facit eum propriè irregularem, ſed incapacem ordinis, quia licèt de facto ordinetur, non recipit characterem ordinis, vt patet cap. 1. de presbytero non baptizato: nam Baptiſmus eſt ianua reliquorum ſacramentorum. Sed quid in baptizato, vt in hæretico vel Apoſtata?

Sit ſecunda concluſio, hæreticus, vel apoſtata, & eorum fautores, defenſores, vel receptatores ſunt irregulares, ita vt nec poſt conuerſionem ſint ordinandi. ſic Aug. ver. irregularitas. 1. num. 26. Sylueſt. eodem ver. quæſt. 5. Nauarr. num. 205. P. Henri. cap. 4. num. 6. De hæretico habetur ex cap. ſi quis omnem. & cap. ſaluberrimum. 1. quæſt. 3. & cap. 2. §. hæretici. de hæreticis. in 6. vbi redduntur inhabiles ad publica officia; ordo autem pertinet ad publicum officium. De apoſtata verò habetur cap. presbyteros. 50. d. §. de his. Et probatur: nam quoad mores attinet, idem iudicium eſt de apoſtata & de hæretico. De fautoribus, defenſoribus, vel receptatoribus habetur dicto §. hæretici. & prætereà omnes prædicti ſũt inhabiles ad beneficium, ita vt ſi de facto detur illis, collatio erit nulla, vt habetur eodem §. aduertit tamen Aug. & Syluest. ſup.

Aduerte tamen, quòd ſi clericus fiat hæreticus, poterit poſt pœnitentiam & abiurationem in ſuſceptis miniſtrare, & habetur ex dicto c. ſaluberrimum.

Sed difficultas eſt, virùm quando crimen hæreſis eſt occultum, poſſit poſt legitimam abſolutionem in foro conſcientiæ ordinari?

Didacus Perez lib. 8. ordinam. tit. 4. in tracta. de hæreticis. p. 1. prope finem, pag. 99. tenet, quòd non poteſt. ſed requiritur diſpenſatio ſaltem Epiſcopi poſt Conciliũ Tridentinum. Probat: nam Concilium ſeſſ. 24. cap 6. concedit Epiſcopo facultatem abſoluendi ab hæreſi occulta.

Sit tamen tertia concluſio, probabilius eſt, non eſſe irregularem, atque adeò ordinari poſſe. ſic P. Henri num. 6. & aliqui viri docti. Probatur ex ca. ad abolendam. de hæreticis. vbi ſermo eſt de hæretico publico, ibi, quicunque manifeſtè fuerit in hæreſi deprehenſus, &c. & eodẽ

modo loquitur dictum cap. ſalubertimũ. loquitur enim de abiuratione ſolemni, quæ in ſcriptis fit, & in dicto §. hæretici. apertè ſupponitur notitia criminis, dicitur enim quòd non admittatur.

Ad fundamentum Didaci Perez facilè reſpondetur, Concilium non loqui de diſpenſatione, ſed de abſolutione in foro conſciẽtiæ ab excommunicatione, & peccato hæreſis. Sed

DVBITATVR tertiò, de filiis hæreticorum? Quæ irregularitas quamuis pertinebat ad defectum corporis, tamen claritatis gratia reſeruata eſt in hunc locũ.

Sit ergo concluſio, filij hæreticorum & receptatorum vſque ad ſecundã generationem per lineam paternam, & vſque ad primam per maternam, ſunt irregulares, dicto §. hæretici. vbi generaliter dicitur vſque ad ſecundam generationem; ſed poſteà Bonifacius VIII. cap. ſtatutum. el 2. de hæreticis. in 6. reſtrinxit vſque ad primam generationem per lineam maternã; vnde deſcendens ab hæretico per lineam maternam vltra primum gradum, non eſt inhabilis ad ordines. ita Nauarr. lib. 1. Conſiliorum, conſ. 8. de temporibus ordinationum; addit præterea Bonifacius VIII. hanc pœnam non comprehendere filios eorum, qui reconciliati ſunt Eccleſiæ.

Et quamuis Symanc. de Catholi. inſtitutio. tit. 47. num. 17. & P. Henri. cap. 5. num. 4. teneant, hîc per reconciliatum intelligi etiam illum, qui relaxatus eſt brachio ſæculari; non tamen eſt combuſtus viuus, quia reſipuit, & abſolutus eſt ſacramentaliter; idemque videtur tenere Nauar. num. 205. & patet ex ipſo text. ibi, *qui tales* (ſcilicet hæretici) *deceſsiſſe probantur*, ſed qui petiuit abſolutionem, non deceſſit hæreticus, ergo.

Nihilominùs tamen probabilius eſt, quòd per reconciliatum intelligitur ille, qui non eſt relaxatus brachio ſæculari. ita tenent à fortiori Ioan. Andr. Philip. Francus, Anchatanus, & Geminia. dicto cap. ſtatutum. nam hi authores hoc ipſum docent de relapſo conuerſo, cui conceditur ſacramentum pœnitentię & Euchariſtiæ, quæ ſententia probatur ex ipſo textu, ibi, *non autem illorum, quos emendatos eſſe conſtiterit*, &c. vbi, vt annotant Francus & Geminia. textus requirit duo, ſcilicet quòd ſint emendati & reincorporati Eccleſiæ.

Ad verba citata in oppoſitum reſpondetur, relaxatum brachio ſæculari, quamuis conuertatur, præſumi hæreticum (prę terquàm quoad beneficium abſolutionis ſacramentalis, & conuerſionem eius fictam eſſe timore pœnę. ita tenet Villadiego tracta. de hæreticis. quæſt. 21. parum poſt principium, Directorium Inquiſitorum p. 2. quæſt. 11. commento 36. pag. 285. verſicu. poſtquàm traditus. & Caſtro lib. 1. de iuſta hæreticorum punit. cap. 22. non multùm ante finem; vnde illa verba textus, *non autem illorum*, &c. explicant, omnem illum decedere hæreticum præſumptione iuris, quia non reincorporatur Eccleſiæ, & recipit pœnitentiam, &c.

Præterea nota, quòd hæc pœna etiã extenditur ad filios illegitimos. ita gloſſa, Gemin. & Francus dicto ca. ſtatutum. & Villadiego tracta. de hæreticis. quæſt. 23. ne plus habeat luxuria, quàm caſtitas. Et hæc dicta ſunt ſtando in iure communi.

Sed difficultas eſt propter quandam extrauagantem Pauli IV. relatam à Naua. lib. 5. Conſiliorum. tit. de Iudæis & Sarracenis, conſ. 1. vbi Pontifex præcipit, nullum deſcendentem ex hæreticis vel Iudæis vſque ad quartã generationem ordinari ſacris ordinibus; quam extrauagantem Gregor. XIII. extendit ad deſcendẽtes ex Sarracenis, vbi aduertit Nau. quòd licèt ſtando in rigore iuris huiuſmodi extrauagantes intelligendæ ſunt in deſcendentibus ex hæreticis, Iudæis vel Sarracenis etiam non condemnatis, ſed conuerſis; nihilominùs ex æquitate iuris dici poteſt, quòd non habent locum in deſcẽdentibus ex illis, qui ſponte propria nullo cogente metu cõuerſi ſunt, & ego idem iudico.

Vtrùm

Vtrùm verò prædictæ extrauagantes ſint vſu receptæ? Dico quòd non, & ita accepi à quibuſdam viris doctis & peritis in praxi.

DVBITATVR quartò, vtrùm neophitus ſit irregularis? Ille autem dicitur propriè neophitus, qui ex ſecta Iudaica, vel Mahumetana, vel Gentilica nuper conuerſus eſt ad fidem Chriſtianam, ita Couarru. Clem. ſi furioſus p.1.§.2.num.7. concl.1. Nau. num.205. & P. Henri. cap.4. num.7. Vnde qui ab infantia profeſſus eſt fidem in Baptiſmo, licèt deſcendat ab auo, vel patre Iudæo vel Sarraceno, non dicitur propriè neophitus, & ideò, vt rectè ait Nau. neophitus, propriè loquendo, non eſt idem, quod vulgò dicitur Chriſtianus nouus.

Sit ergo prima concluſio, neophitus propriè dictus eſt irregularis, vnde non debet promoueri ad aliquem ordinem, etiam minorem, nec beneficium. ſic Angel. Syluest. & Summiſtæ, vēr. neophitus. Couarru. ſup. concl.2. Nau. numer.205. & P. Henri. cap.4. num.7. probat Nau. ex c.1. & 2. 48. d. & quoad beneficium patet ex c. conſtituit. 17. qu.4. & ratio eſt, ne in ſuperbiam incidat, putans quòd Eccleſia indigeat illo.

Secunda concluſio, ille qui iam diu ſuſcepit fidem, ſi iudicio Epiſcopi ſit rectè inſtructus & confirmatus in fide, poterit ordinari. ita Couarru. concl.3. Nau. & P. Henri. locis citatis. Probatur, quia nec iſte dicitur neophitus propriè loquendo. Præterea probatur ex c.1.57.d.

Ex quo infert Couarru. hanc irregularitatem non eſſe ſimilem aliis, quia non eſt expectanda diſpenſatio Papæ, ſatis eſt iudicium Epiſcopi; verum eſt, quòd cum neophito propriè dicto ſolus Papa diſpenſat, vt colligitur ex Nau. dicto n.205. §.4.

Tertia concluſio, ille qui ab infantia profeſſus eſt fidem in Baptiſmo, licèt deſcendat ex auo, vel patre Iudæo, aut ex Sarraceno, poteſt ordinari & obtinere eccleſiaſtica beneficia & dignitates. ita Couarr. concl.6. nam iſte propriè loquendo non dicitur neophitus.

Si obiicias Concilium Trident. ſeſſ. 29. cap.7. de reformatio. vbi iniungit Epiſcopis, quòd diligenter inquirant ordinandorum genus? Reſpondetur cum P. Henri. lib. 10. de ordine. cap.17. nu.2. in gloſſa, litera G, hoc decretum eſſe ad inueſtigandum, vtrùm ſint filij ancillæ vel hæreticorum in forma explicata dubio ſecundo.

Sed obiter inquiro, vtrùm neophiti propriè ſumpti, vel qui deſcendunt ex Iudæis vel Sarracenis, poſſint obtinere officia publica?

Quarta concluſio, neophitus propriè dictus non poteſt ea obtinere. ita Couarr. concl.4. vbi allegat Archidiaconum, Felinum & alios, eámque probat ex c. conſtituit. 17. q.4.

Quinta concluſio, prouectus iam in fide, ita vt dici poſſit veteranus Chriſtianę militiæ, poteſt obtinere prædicta officia. ita Couarru. concl.5. probat ex l.6. tit.24. par.7. & idem à fortiori dicendum eſt de eo, qui ab infantia profeſſus eſt fidem, quamuis deſcendat ex auo vel patre Iudęo aut Sarraceno. ita Couarru. concl.6.

Sed nota, iſtas tres concluſiones intelligendas eſſe ſtando in iure communi: ſunt enim particularia ſtatuta quarumdam Eccleſiarum à ſede Apoſtolica confirmata, quæ nullum deſcendentem à Iudæis vel Sarracenis, quamuis eorum progenitores abhinc mille annis fidem ſuſceperint, admittunt ad præbendas; ſimiliter ſunt alia ſtatuta, quæ non admittunt prædictos ad tribunalia Inquiſitionis, vel ad aliqua tribunalia ſæcularia.

Vltimò nota, quòd in huiuſmodi irregularitate ſolus Papa diſpenſat, niſi in caſu ſecundæ concluſionis. ita Nau. num.205. §.4. conditiones autem requiſitas, vt quis eligatur in Epiſcopum vel Cardinalem, tradit P. Henri. c.9.

DVBITATVR quintò, vtrùm infamis ſit irregularis? Quam quæſtionem diffusè tractat Richard. in 4. d.25. art.6. qu.1. tangit etiam P. Henri. cap.5. num.3.

Pro cuius explicatione ſupponendum eſt, quòd infamia eſt duplex, vna iuris, altera facti; iuris eſt, quæ incurritur per ſententiam Iudicis, vel ipſo facto.

Pro quo ſecundò notandum eſt, ex Dyno in regula infamibus de regul. iuris. in 6 quòd regulariter loquendo, infamia iuris non incurritur, niſi per ſententiam Iudicis. idem tenet Ang. verbo, infamia. nu 5. Syluest. Tabien. & alij, & addit Angel. num. 6. & Sylueſt. non ſufficere, quòd delinquens confiteatur proprium crimen in iudicio: tunc enim non reſultat infamia iuris, ſed facti. Dixi, *regulariter*, nam ſunt aliqua crimina, quibus ab ipſo iure annexa eſt infamia, vt eſt crimen vſuræ tam in laico, quàm in clerico, & quibuſdam alijs relatis ab Angelo num 5. in his enim ante ſententiam incurritur infamia iuris, requiritur tamen notorietas facti. ita P. Henr. cap. 5. num. 3 litera L, Tabien. ver. infamia. num. 2. Couarr. lib. 3. Variarum. cap. 3 num. 1. circa finem, & Caſtro lib. 2. de lege pœnali. c. vlt. circa finem, qui probat: nam ſicut fama oritur ex publica bonorum operum noritia, ita & infamia oriri debet ex publica noticia perpetrati criminis, ergo criminoſus occultus non poteſt eſſe infamis.

Et notate, quòd hæc infamia iuris aliquando inducitur ſine delicto ex officio infami. ſic P. Henrí. verbi gratia, in hiſtrione, vt infrà dicam, & alijs caſibus relatis ab Angelo nu. 5. aduerte tamen cum P. Henri. artem fabrilem non inducere infamiam.

Infamia facti eſt, quando alicuius fama grauatur de aliquo crimine apud multos & graues per maiorem partem viciniæ, ad quod etiam requiritur notorietas, vt patet ex ratione Caſtri.

Sit ergo prima concluſio, infamis infamia iuris eſt irregularis, ita vt nec poſſit promoueri ad ordines, nec in ſuſceptis miniſtrare. ita Nau. num. 204. Villadiego cap. 1. num. 31. & de adminiſtratione ſuſceptorum tenet expreſsè Angelus ver. infamia. num. 8. Sylueſt. quæſt. 10. & Tabien. num. 5. Probatur concluſio ex ca. 2. de ordine cognitio. & c. infamibus. de regul. iur. in 6. vbi dicitur, *infamibus porta non pateant dignitatibus*; fauet etiam ca. finale 51. d. vbi notãdum eſt, concluſionem habere verum, licèt infamia, ſit inducta per ius ciuile: nam qui eſt infamis ſecundùm leges ciuiles, eſt irregularis ſecundùm canones. ſic Tabien. ſup num. 2. & Perez ad Villadiego. cap. 1. num. 31. & eſt optimus textus in c. omnes verò. 6. quæ. 1. vbi dicit Pontifex, *Omnes verò infames eſſe dicimus, quos leges ſeculi infames appellant*; & ratio concluſionis eſt: nam illa propter quæ leges Canonicæ vel ciuiles faciunt aliquem infamem, reddunt illum vilem & abiectum, quamuis egerit pœnitentiam.

Secunda concluſio, infamia facti, quandiu homo non purgatur ab illa, facit irregularem quantùm ad recipiendos ordines. ſic Angelus. num. 3. Tabien. nume. 12. Villadiego & Nau. vbi ſup. & habetur ex c. omnipotens Deus. de accuſatio. & ex dicto c. infamibus. quod explicat gloſſa tam de infamia iuris, quàm facti; probatur etiam ex c. non debet. de teſtibus. vbi dicitur, quòd accuſati ab accuſatione ac à ſuſceptione ordinis repellũtur, quod non eſt, niſi quia pendente accuſatione fiunt infames infamia facti. Dixi, *quandiu homo non purgatur ab illa*: nam poſt emendationem vitæ, non manet irregularis. ita Richard. & Nau. ſup. P. Henri. cap. 5. num. 3. & gloſſa. c. illi qui. 6. quæ. 1. in fine. Rationem reddit Panormit. c. ex diligenti de ſimonia. vbi ait, quòd infamia facti tollitur per factum contrarium: nam res per quaſcunque cauſas naſcitur, per eaſdem diſſoluitur.

Dixi prætereà, *quantùm ad recipiendos ordines*: nam ab vſu ſuſceptorum ſolùm impedit eatenus, quatenus ipſum crimen impedit. ſic Ang. num. 3. vbi citat Innocẽtium. Ex dictis ſequitur primò, hiſtriones eſſe irregulares. ſic Ang. verbo, hiſtrio. num. 6. Sylueſt. ver. ordo. 4. num. 2. in fine. & P. Henri. cap. 5. num. 5. & habetur ex c. aliquantos. 51. d. & probatur, quia ſunt infames.

fames.cap.1.4.quæ.1. & l.2.§.vlt.ff.de his qui notantur infamia, quod limitandum eſt ad illum, qui ex officio publicè exercet.ſic Innocen.c.cùm decorem.de vita & honeſt.clericorum.quem Syluest.& Ang. ſequuntur locis modò allegatis; colligo tamen ex prædicto c.iuncta gloſſa,quòd ſi de facto ſunt ordinati, permittuntur miniſtrare.

Secundò ſequitur, quòd filius publicæ meretricis,quamuis eſſet coniugata, contrahit infamiam iuris, idem eſt de marito vxoris ſcurrilis, vel publicæ fabularum actricis.ſic Henri.num.4.Præterea notandum eſt, quòd licèt infamia facti priuet à quibuſdam officiis publicis, non tamen priuat iam habitis; at verò infamia iuris priuat iam habitis. ita P. Henri. numer.3. litera O.

Quantùm ad diſpenſationem ſit tertia concluſio, in illo, qui iure ciuili, vel per Iudicem ſæcularem damnatus,eſt infamia iuris (qui ex conſequenti habetur infamis iure canonico) poteſt Princeps ſæcularis infamiam abolere.ſic P.Henri.nume.3.litera V;at verò in infamia propria iuris canonici ſolus Papa diſpenſat.ſic P.Henri.& Nau. num.205. pro quo facit c.cùm te. de ſententia & re iudicata. niſi quando Epiſcopus directè diſpenſat in delicto, ad quod ſua facultas ſe extendit: tunc enim acceſſoriè tollit infamiam ortam ex tali delicto.ita Nau. & Villadiego ca.16. verſ. circa illum verò. imò P. Henri. num.3.in fine dicit, quòd ſi hæc infamia ſuperueniat, Epiſcopus poteſt diſpenſare quàtùm ad vſum in ſuſceptis.

Quarta concluſio, in infamia facti diſpenſat Epiſcopus.ita Nau. quod ſine ſufficienti cauſa limitat Villadiego verſicu. citato,quantùm ad vſum in ſuſceptis,non vt promoueatur.

Præterea dico, hanc infamiam poſſe tolli per pœnitentiam,vt dictum eſt,ſecus erit de infamia iuris;quod probo ex c.Euthemium,2.quæ.3.vbi dicitur, quanquàm animos per pœnitentiam ſaluare poſſimus, infamiam tamen abolere non poſſumus.

Sed arguitur ad probandum, quòd infamia facti non tollitur per pœnitentiam: nam in c.at ſi clerici.§.de adulteriis. tit.de iudiciis.dicitur, De adulteriis & aliis criminibus minoribus poteſt Epiſcopus cum clericis poſt peractam pœnitentiam diſpenſare,ergo etiam poſt pœnitentiam requiritur diſpenſatio, & quidem Nau. ita videtur ſentire.cap.25.numer.77.Sed dupliciter poteſt exponi. Primò, quòd loquatur de infamia iuris, quam expoſitionem colligo ex eodem in c.27. num.204. vbi ait, quòd infamia facti interdum tollitur per pœnitentiam; & eodem modo intelligo P.Henri.ca.5.num.1. dicentem, quòd pœnitentia non liberat ab irregularitate priùs contracta: nam ibi in gloſſa, litera G, ſolùm ponit exemplum in damnato per ſententiam. Et hanc eſſe eius mentem conſtat ex num.3. vbi ait, quòd infamia facti tollitur per factum contrarium & emendationem vitæ,& in gloſſa, litera Q addit,atque ita ceſſat hæc irregularitas,vnde poteſt ordinari, ac ſi ab Epiſcopo diſpenſaretur in infamia iuris. Secundò poteſt exponi Nauar. quòd loquatur de irregularitate contracta ex celebratione publici concubinarij, qui iure antiquo erat ſuſpenſus, & ita ſe explicat ipſe lib.5. Conſil.con. 66. de excommunicat. ad 2.q.nam hæc irregularitas procedit ex eo, quòd ſuſpenſus celebrauit. Vnde reſolutoriè dico,quòd infamia facti tollitur per pœnitẽtiam, dummodò cõſtet emendatio vitæ, & non requiritur alia diſpenſatio, quod probo: nam hoc ipſum concedit Nauar.c.27.num.154. de ſuſpenſione contracta à clerico notorio fornicario & lib.5.Conſ.con.vnico de cohab.cler.ac mul. & eandem ſententiam clarè videntur ſentire gloſſa,& Panormit. citati in 2, concluſionem.

Ad argumentũ ergo reſpondetur,quòd tex.ille loquitur,quando præceſſit ſententia Iudicis, & tunc inducitur infamia iuris: caſus enim textus eſt, quòd clericus conuictus de crimine ſuſpendendus eſt vel deponendus perpetuò, niſi Epiſcopus

cum

cum eo diſpenſet, quod poteſt facere ſaltem in adulterio, & minoribus criminibus.

Sed contrà, ergo iam Epiſcopus diſpenſat in infamia iuris? Reſpondetur, directè nego, indirectè & acceſſoriè diſpenſando directè in delicto concedo, vt ſupr. dictum eſt.

DVBITATVR ſextò, vtrùm per ſolennem pœnitentiam efficiatur quis irregularis?

Pro explicatione notandum eſt cum Couarru. lib. 2. Variarum. c. 10. num. quòd aliud eſt, pœnitentiam eſſe publicam, aliud ſolennem: nam ſolennis eſt, quæ in principio Quadrageſimę fieri ſolebat cum certis cæremoniis relatis can. in capite. 50. d. & tantùm imponebatur ab Epiſcopo; publica verò eſt, quæ ex mandato Epiſcopi, vel alterius Superioris fiebat publicè abſque illis cæremoniis.

Sit ergo prima concluſio, pœnitentia ſolennis faciebat irregularem, ita vt nec poſſet promoueri, nec in ſuſceptis miniſtrare, ſic Syluest. ver. irregularitas. qu. 17. & eſt communis, habetur c. canones. & c. ſi quis poſt. d. citata. Potiſſima ratio eſt, quæ habetur c. non negamus. 61. d. vbi ait Hormiſda Papa, *Quis enim quem paulo antè iacentem viderat, veneretur Antiſtitem? Perſtrefts memorandi criminis labem, non habet lucidam ſacerdotij dignitatem.*

Sed nota, quòd cùm hæc pœnitentia modò non ſit in vſu, prædicta irregularitas non habet locum.

Secunda concluſio, pœnitentia publica non ſolénis non inducit irregularitatem. ita Syluest. & Anton. 3. p. tit. 14. cap. 17. §. vlt. quia citati canones ſolùm loquuntur de ſolemni, & cùm ſint pœnales, non ſunt extendendi.

DVBITATVR ſeptimò, vtrùm aliqua crimina inducant irregularitatem ratione notorietatis? De quo tractat Nauar. num. 248. P. Henri. c. 5. Couar. Clem. ſi furioſus. p. 1, §. 1. nume. 5. & eſt prima opinio Syluest. ver. irregularitas. qu. 14. quòd crimen enorme, quamuis occultum ſit, inducit irregularitatem. idem tenet Anto. 3. p. tit. 28. cap. 6. §. 7. probant ex c. primum. 25. d. & idem tenet ibi gloſſa.

Secunda opinio eſt Couarr. quòd nullum crimen etiam publicum, inducit irregularitatem, niſi de illo ſit expreſſum in iure.

Tertia opinio eſt Nau. num. citato, qui dicit duo. Primò, quòd nullum crimen quantumuis enorme inducit irregularitatem ſine notorietate præter homicidium. ſecundò dicit, quòd omne crimen enorme & depoſitione dignum, ſi ſit notorium, inducit irregularitatem.

Quarta opinio, quæ tantùm differt à tertia in hoc, quòd apponit quandam limitationem vel explicationem ſecundo dicto Nau.

Vnde ſit prima concluſio, nullum crimen quantumuis enorme inducit irregularitatem, ſi non ſit notorium præter homicidium: hoc enim quantumuis occultum ſit, inducit irregularitatem. Hæc eſt Nauarri, & eam tenet P. Henri. nume. 2. & lib. 13. de excommunicat. c. 36. Prima pars probatur ex c. ex tenore. de temporibus ordinat. vbi dicitur, ex nullo crimine quātumcunque graui etiam degradatione digno inducitur ſuſpenſio vel irregularitas in ſuſceptis vel ſuſcipiendis ordinibus. & ita notat ibi Innocent. Probatur etiam ex c. finali. eodem tit. vbi dicitur, quòd propter grauiſſima crimina, vt adulterium, periurium, &c. excepto homicidio, non debet quis poſt pœnitentiam ab vſu vel ſuſceptione ordinum impediri, niſi ordine iudiciario comprobata, vel aliàs notoria fuerint.

Si petas, quæ crimina dicantur enormia in clerico? Sit ſecunda concluſio, quòd homicidium, periurium cum falſo teſtimonio in iudicio, hæreſis, ſimonia, ſodomia, & quædam ſimilia. ſic Henri. c. 5. n. 1. vide Syluest. ver. crimen. & ver. enorme. & facit c. finale. de temporibus ordinatio, & hæc crimina etiam ſunt depoſitione digna, vt patet ex Nauar. cap. 27. nu. 248. iuncto c. 25. num. 73. & ex P. Henri. lib. 13.

de

de excommunicat.cap.55. num.5. crimen autem mediocre eſt, habere concubinam ſolutam. ſic Henri.cap.5. num.2. quod intellige, quando concubinatus non eſt diu continuatus & notorius: tunc enim eſt dignus depoſitione, vt tradit Nauar.cap.27. num.248. aduertit prætereà ipſe Nau. nu. 154. quòd notorius fornicarius non eſt irregularis, ſed ſuſpenſus; idem tenet P. Henri.libr.13. cap.35.numer.4. in gloſſa, litera O.

Sed arguitur contra primam concluſionem, quatenus excipit ſolum homicidium: nam ſi aliquis exiſtens in occulta excommunicatione recipiat, vel exerceat ordines, fit irregularis; idem eſt, ſi exiſtens in occulta ſuſpenſione celebret, ergo non ſolùm homicidium occultum inducit irregularitatem. Reſpondetur, quòd immediatè & præcisè ob culpam occultam non inducitur irregularitas niſi in homicidio: nam irregularitas, quæ incurritur in caſibus modò poſitis, non eſt primaria pœna pro culpa, ſed pro violatione prioris pœnæ, ſcilicet excommunicationis vel ſuſpẽſionis. ſic explicat P.Henri. libr.14. cap.3. num.2.& in gloſſa, litera Q.

Sed contrà: nam qui rebaptizat, quamuis occultè, fit irregularis; ideò reſpondetur ſecundò, quòd Doctores ideò ſolùm excipiunt homicidium, quia loquuntur de criminibus enormibus (quæ ratione infamiæ inducunt irregularitatem) ſicut & tex. ipſi loquuntur, vt conſtat ex dicto c.vlt. de temporibus ordinatio. & inter crimina enormia ſi ſint occulta, ſolum homicidium inducit irregularitatem.

Tertia concluſio, crimina depoſitione digna, ſi notoria ſint per ſententiam, inducunt irregularitatem; hæc etiam eſt de mente Nau.in 2.dicto, & P.Henri. cap.5. num.2.& probatur: nam talia crimina ſaltem per ſententiam inducunt infamiam iuris.

Quarta concluſio, crimina depoſitione digna ſi notoria ſint per confeſſionem ſpontaneam in iudicio, vel per euidẽtiam facti, inducũt irregularitatem ante actam pœnitentiam, non tamen poſt, niſi crimina talia ſint, quæ ipſo facto inducant infamiam iuris, vt crimen vſuræ. Hæc concluſio limitat, vel potiùs explicat ſecũdum dictum Nauarri.

Sed, pro vtriuſque concluſionis probatione notandum eſt, quòd cùm de hac re non inueniatur textus expreſſus (qui tamen neceſſarius eſt ad conſtituendam irregularitatem) nulla via videtur melior ad cognoſcendum, quænam crimina inducant irregularitatem, quàm attendere, vtrùm inducant infamiam (vt colligitur ex P.Henri.lib.13.cap.36.in fine) ſiquidem omnes criminoſi infames tam infamia iuris quàm facti ſunt irregulares, & hinc probata manet vtraque concluſio.

Dixi, *in quarta concluſione*, non tamen poſt: nam infamia facti poſt pœnitentiam & emendationem vitæ ceſſat, ſecus eſt de infamia iuris, vt diximus dubio 5.

Sed hìc eſt maximè notandum cum P. Henri lib.13.cap.36.quòd licèt conſuetudine ſit abrogatum ius antiquum, quod ipſo facto ſuſpẽdebat clericum publicum concubinarium; at verò ius quod facit irregularem clericum in ſacris, infamem propter crimen adulterio maius & depoſitione dignum, non eſt abrogatum conſuetudine.

Ex dictis ſequitur, collationem beneficij factam infami infamia facti vel iuris, eſſe nullam. ita Syluest. verb. infamia, qu.3.iuncta quæ.10.& Panormita. c.inter dilectos de exceſſibus Prælatorum. nu.8. Probatur: nam talis infamia facit irregularem, ſed collatio beneficij facta irregulari eſt nulla, vt diximus diſputat.2.dub.6. ergo. Probatur etiam ex c. infamibus de regul.iur.in 6.

Sed ſpecialiter inquirimus de ſimonia, vtrùm inducat irregularitatem?

Sit quinta concluſio, ſimonia in ordine ſi ſit notoria, inducit irregularitatem. ita P.Henri.lib.13.de excommunicat.cap.35. num 4.& c. 37. num.4. Probat, quià eſt grauius crimen adulterio, & per conſequens dignum depoſitione.

Sexta concluſio, ſimonia in ordine ſi occulta ſit, non inducit irregularitatem; hæc eſt contra Couarru.Clem.ſi furioſus. p.2.§.5.num.4.verſicul. hoc ipſum.eſt tamen de mente P. Henrici locis modò citatis,& clariùs Nau. libr.5. Conſiliorum, conſ.35. de ſimonia,ad primum argumẽtum.nec oppoſitum dicit conſ.61.num.9. ſi attentè legatur; eandem tenet Villadiego ca.7.in quantùm dicit, quòd ſimoniacus in ordine quamuis occultus, manet ſuſpenſus,& ſi celebret, fit irregularis. Et probatur concluſio, quia non inuenitur textus expreſſus, qui inducat irregularitatem.

Si opponas c.inquiſitionis. de accuſatio.quatenus dicit,quòd ſimonia in ordine etiam poſt peractam pœnitentiam impedit,&c.ergo quamuis occultum ſit, inducit irregularitatem. Probatur conſequentia:nam ſi ſolùm induceret irregularitatem ratione infamiæ facti(vtpote quia eſſet notorium notorietate facti) tolleretur per pœnitentiam, ergo quamuis occulta ſit, inducit irregularitatem, ſicut homicidium.

Hic textus difficilis viſus eſt mihi, ſed reſpondetur,quòd iſta ſimonia non inducit irregularitatem,ſed ſuſpẽſionem: nam textus dicit, quòd impedit ſuſcepti ordinis executionem; irregularitas autem directiùs impedit receptionẽ ordinis, quàm executionem, vt patet ex diſputat. 1. dub.1.

Septima concluſio, ſimonia in beneficio etiam publica non inducit irregularitatem.ita P.Henri.lib.13.cap.37.num.5. & Couarru.loco modò citato.

Ex dictis ſequitur primò, quòd ſodomita occultus non eſt irregularis.Hæc eſt contra aliquos Doctores citatos à P.Henriq.lib.13.cap.36.litera M; ſed tenet ipſe Henri.ibidem,& lib.14.cap.5.num.1.litera F, & Nau.cap.27.num.248. dicto 4.& patet ex prima concluſione.

Sequitur ſecundò, quòd ſi ſit notorius, erit irregularis.ita Henri.locis modò allegatis;& probatur,quia eſt infamis.

Sed quid dicendum eſt ſecundùm quẽdam motum proprium Pij V. æditum contra hoc vitium?

Sit octaua concluſio, quòd hæc extrauagans non inducit irregularitatem contra clericos.ſodomitas, ſed alias pœnas grauiores,nempe priuationem omnis priuilegij clericalis, officij, dignitatis, & beneficij, & quòd degradati poteſtati ſæculari tradantur.Primam partem tenet Nau. num.249.dicto 6.& P.Henri.lib.14.ca.5. num.1. in gloſſa, litera F, quia inducit depoſitionem,quæ peior eſt irregularitate.

Circa quam extrauagantem notandum eſt primò,omnes in hoc conuenire, quòd degradatio & traditio poteſtati ſæculari requirit ſententiam Iudicis. De priuatione autem priuilegij clericalis,officij & beneficij eſt difficultas, quia textus dicit, *priuamus*,quod verbum,cùm ſit præſentis temporis, continet ſententiam latam, vt dicit ibidem Nau.ſed quamuis hoc ita ſit, nihilominùs dicendum eſt,quòd requiritur ſententia Iudicis,ſicut requiritur,quãuis lex imponat pœnam ipſo facto, vel ipſo iure.ita tenet P.Henri. libr.14. cap.5. num.1.in gloſſa,litera F, & latiùs libr.13. cap.56.numer.2. Et hoc eſt certius,attendendo aliam clauſulam ſecundi motus proprij incipientis, *Cùm primùm Apoſtolatus officium*, quæ ſic ait, *Si quis crimen nefandum contra naturam perpetrauerit, curiæ ſæculari puniendus tradatur, & ſi clericus fuerit, omnibus ordinibus degradatus ſimili pœnæ ſubijciatur.*

Secundò notãdum eſt,quòd hæc pœna non comprehẽdit quemcunque clericum ſodomitam, ſed tantùm exercentem, id eſt,qui quaſi ex vſu continuato id exercet, ſicut non dicitur artifex, vel mercator, qui ſemel, aut iterum id exercet, ſed qui toties exercet,vt opinione vulgi habeatur pro tali.ſic Nau.num.249.dicto 3.& inſinuat P.Henr.in gloſſa citata,litera F.

Tertiò notandum eſt, quòd P. Henri. cap.5.citato inclinat in hoc,quòd hæc extrauagans non eſt recepta in vſu quoad forum interius.

DISPV

Dispvtatio V.

De irregularitate proueniente ex homicidio iuſto, qua dicitur irregularitas ex defectu perfectæ lenitatis.

Qvam diſputationem in tres diuidam ſectiones. Prima, de aliquibus, quæ communia ſunt irregularitati prouenienti ex homicidio iuſto ſiue iniuſto. Secunda, de irregularitate proueniente ex homicidio facto per Iudicem, & eius miniſtros. Tertia, de irregularitate proueniente ex homicidio facto cauſa defenſionis.

Sectio I.

De aliquibus, quæ communia ſunt irregularitati prouenienti ex homicidio iuſto, ſiue iniuſto.

ET primò ſupponenda eſt regula generalis, omnem & ſolum illum eſſe irregularem, qui iam baptizatus volũtariè occidit hominem infidelem, niſi hoc fiat cauſa ſanctitatis, vel defenſionis propriæ vitæ. Dicitur, *baptizatus*, quia non baptizatus, quamuis occidat, non manet irregularis, vt dicit P. Henri. cap. 3. nume. 7. & Nau. numer. 209. & alij, quos ibi citat, & hoc non ex eo, quòd non baptizatus ſit incapax omnis irregularitatis (eſt enim capax bigamiæ) ſed quia iura tantùm loquuntur de homicidio facto ab homine baptizato, vt patet ex c. ſi quis viduam. 50. d. & ex c. aliquantos. 51. d. Dicitur, *voluntariè*, quia ſi homicidium ſit omninò inuolũtarium, non inducit irregularitatem, vt ſi fiat ab amente vel furioſo, vt infrà dicemus. Dico etiam, *infidelem*, quia non requiritur, occiſum eſſe fidelem, vt habetur c. petitio tua. de homicidio. Dicitur, *niſi hoc fiat cauſa ſanitatis, vel defenſionis propriæ vitæ*, quia hoc excuſat ab irregularitate, vt infrà dicemus.

Secundò notandum eſt, quòd in præſenti non ſolùm dicitur occidere ille, qui ſimpliciter eſt cauſa, quòd alter moriatur, ſed etiam qui eſt cauſa, quòd eitiùs moriatur; nec ſolùm dicitur occidere ille, qui propria manu occidit, ſed etiam ille qui dat cauſam propinquam morti. Dico, *propinquam*, quia non ſufficit dare cauſam remotam, vt qui conflauit gladium, non manet irregularis ex eo, quòd emens illum, poſteà eo aliquem occidat; vnde cauſa propinqua quoad hoc eſt dictum vel factum, quod ſufficienter dirigitur in homicidium inde ſequutum, vt rectè Nauar. num. 211. Eſt autem differentia, quia dum cauſa homicidij eſt iuſta, erit irregularitas ex defectu perfectæ lænitatis; cæterùm ſi ſit iniuſta, erit irregularitas ex homicidio iniuſto. Ratio verò, quare homicidium iuſtum inducit irregularitatem eſt, quia omnes ordines referuntur ad ſacramentum Euchariſtiæ, quod eſt ſacramentum pacis Chriſti ſanguine obtentæ; præterea, quia in Euchariſtia continetur Chriſtus, qui fuit, & eſt ſummè mitis; hanc autem pacem & manſuetudinem non ſatis repræſentat; qui occidit etiam iuſtè.

Ex dictis ſequitur, non eſſe irregularem eum, qui tendens ad occidendum inimicum, & inueniens eum mortuum, vt ſuæ rabiei ſatisfaciat, amputat caput, vel aliud membrum cadaueris. ita Nau. nume. 218. in fine. & num. 222. quia iſte non occidit hominem, & eadem ratione non eſt irregularis, qui eſt cauſa aborſus, quando fœtus non erat animatus anima rationali, vt infrà dicemus.

Tertiò notandum eſt, quòd ad inducendam irregularitatem non ſufficit ſola voluntas occidendi, nec conatus, imò nec vulnus quantumuis lethale, ſi non ſequatur mors quamuis ſit per miraculum. ita Soto libr. 5. de iuſt. qu. 1. art. 9. Sylueſt. ver. homicidium. 3. qu. 1. Medin. in Sum. lib. 1. c. 10. §. 10. & ratio eſt, quia iſte reuerà non occidit.

Quartò ſupponendum eſt, quantùm ad effectum inducendi irregularitatem, idem eſſe occidere, & mutilare mẽbrum.

ita Nau.num.206.§.3.& nu.218.Couarr. Clem.ſi furioſus:p.3 in initio numer.8.& alij Doctores.& eſt tex.Clement.vnica.de homicidio.& cap.1.de clericis pugnantibus in duello. Vnde breuitatis cauſa vtemur hoc verbo, *deformare*, quod comprehendit occidere,& mutilare.Quibus ſuppoſitis

DVBITATVR primò,quæ pars hominis dicatur membrum?

Prima opinio eſt Caietani 2.2.quæ.65. art.1.& Soti lib.5.de iuſt.qu.2.art.1.non ſolùm dici membrum,illam partem, quæ habet officium diſtinctum ab alijs, ſed etiam illam, quæ habet officium iunctum cum aliis,vt digitus.

Secunda opinio & probabilior eſt,illam partem hominis dici propriè membrum, quæ habet diſtinctum officium ab aliis partibus,vt oculus ad videndum, manus ad palpandum,auris ad audiendum, & ſic de reliquis; ſi autem non habet ſpeciale officium, quamuis opem ferat aliis, non dicitur propriè membrum. Hanc tenet Couarr.loco modò citato.Nau.num.206. Villadiego c.6.num.2. & ibi Didacus Perez,P.Henri.cap.8.num.1.& multi recentiores. Probatur ex Ariſtotele libr.10.de partibus animalium. cap.5. dicente, quòd membra ſunt in corpore operationis gratia;colligitur etiam ex Paulo 1. Corinth. 12.dicente, quòd membra in corpore diſtinctam habent operationem.

Hinc ſequitur primò,quòd digitus non eſt membrum, nec auricula,nec dens, nec etiam teſticuli abſque membro genitali; ita colligo apertè ex P.Henri.c.8. num.4. litera Y.

Sequitur ſecundò,non eſſe irregularem eum,qui alteri abſcindit auriculam, id eſt cartilaginem, quia ſolùm deſeruit ad ornatum & tutelam auris, nec qui euellit dentem, vel præſcindit digitum, etiam pollicem, vel indicem, vt ait Couarr.corollario 4.nec qui præſcindit mammillam fœminæ. ſic Couar. coroll.5. & Bernard. Diaz in ſua Pract.cap.99.in fine.

Tertiò ſequitur,poſſe contingere,quòd aliquis faciat alium irregularem, & ipſe non ſit irregularis, vt latiùs vidimus, diſput.3.dub.1.

DVBITATVR ſecundò, vtrùm ſit irregularis ille,qui quamuis non amputauit membrum, illud tamen debilitat, vel reddit aridum?

Partem affirmatiuam tenet Syluest. ver.homicidium.3.qu.3.part.3. Panormita.autem varius fuit in hoc,nam licèt in c. 1.qui clerici vel vouentes. tenuerit partem negatiuam; tamen in c.cùm illorum. de ſententia excommunicat. tenet affirmatiuam;quæ probatur:nam in iure paria ſunt,non eſſe,& inutile eſſe.

Sit concluſio,quòd non manet irregularis.ita Nauar. num.206.§. 3.Soto lib.5. de iuſt. quæſt.2.art.1. Couarru.dicta Clement. p. 3.in initio. num. 9.Villadiego c. 6.nu. 12.verb. digitus autem.& Perez n. 7. P. Henri. cap. 8. num. 4. litera K, qui duo citant multos Doctores,& probatur, propriè loquendo idem eſt mutilare & detruncare: nam mancus dicitur; qui habet membrum debile & aridum; mutilatus autem vel truncatus dicitur,cui membrum abſciſſum eſt, ſed qui debilitat,non detruncat, ergo nec mutilat, ergo non ſit irregularis. Probatur hæc conſequentia: nam irregularitas ſolùm eſt impoſita contra mutilantem, & cùm ſit pœna, verba ſumenda ſunt ſtrictè & in omni ſua proprietate. Confirmatur ex cap. ſicut vrgeri. 1. quæſt.1.dum ait,quòd verum eſſet membrum quamuis ſine ſanguine, & inefficax eſſet, & mortuum.

1 Ad argumentum in contrarium reſpondetur, quòd licèt non eſſe,& inutile eſſe, paria ſint quoad operationem, non tamẽ quoad effectum inducendi irregularitatem in eo, qui eſt cauſa debilitatis. Præterea, nam membrum debilitatum valet ſaltem ad decorem.

Ex dictis ſequitur primò cum P.Henri. c. 12. n.1. quòd Iudex, qui per torturam debilitat membrum, non eſt irregularis.

Sequitur ſecundò, quòd qui mutilat membrum aridum, ſit irregularis, ita P.Henri.

P. Henri. dicto cap. 8. num. 4. litera N, & Dida. Perez num. 9. qui citat Panormitan.

Sequitur tertiò, quòd effuſio ſanguinis, quantumuis magna citra deformationem, non inducit irregularitatem.

SECTIO II.

De irregularitate proueniente ex homicidio facto à Iudice, & eius miniſtris.

DE quo agit P. Henri. cap. 12. Nauar. num. 209. Villadiego cap. 6. Conar. Clement. ſi furioſus. p. 2. §. 5. & Soto lib. 5. de iuſt. quæſt. 1. ar. 4. Et imprimis ſupponendum eſt dupliciter aliquem cócurrere authoritate publica ad deformationẽ alicuius. Primo modò, cooperãdo ad prolationẽ ſententiæ, & hoc modo concurrit Iudex, accuſator, teſtis, tabellio, &c. Secundo modo, cooperando ad executionem ſententiæ, vt carnifex, ſatellites, & alij, de quibus omnibus ſigillatim dicendum eſt. Vnde

DVBITATVR primò, verùm omnes qui aliquo iſtorum modorum concurrunt ad deformationem, ſint irregulares?

Concluſio affirmatiua. ita Soto, Villadiego, Nauar. P. Henri. vbi ſup. & omnes Doctores, & eſt optimus text. ca. aliquantos. 51. d. ex quo ſequitur, ſequentes eſſe irregulares ex defectu perfectæ lenitatis. Primò, Iudex qui iuſtè profert ſententiam, & eius aſſeſſor, & etiam ille qui poſt latam ſententiam ſuadet Iudici, vt non concedat appellationem. ita Syl ueſt. ver. homicidium. 1. quæſt. 8. Dico, *iuſtè*, quia ſi procedat iniuſtè, fit irregularis alterius ſpeciei, ſcilicet homicidij iniuſti. ſic Henri. cap. 14. num. 5. & intelligo de iniuſtitia contra ius: nam quamuis procedat mala intentione, ſi aliàs ſeruet ius, non eſt irregularis homicidij iniuſti. Secundò promotor fiſcalis, & accuſator, & eius procurator & aduocatus, & etiam teſtis, non tamen fit irregularis laicus vel clericus, qui defert ad Iudicem crimen, quod non meretur deformationem, licèt delinquentem ob illud iniuſtè, vel ob alia deformet, dummodò attentis circunſtantiis non teneretur credere id euenturũ. ſic Nauarr. num. 214. Tertiò fit irregularis notarius ſeu tabellio, qui recipit depoſitiones teſtium, vel legit eas, quando publicantur, vel ſententiam ſcribit, vel dictat, vel ſignat ſcriptam à famulo, & ſuo ſigillo reddit authenticam, vel eam pronunciat, imò etiam qui ſcribit vel tranſcribit ſententiam, tanquàm Officialis iuſtitiæ, vel prædictas literas, quibus iubetur deformatio. ſic Henri. num. 2. Antoni. 3. p. tit. 28. cap. 2. ante §. 1. & Nauarr, num. 212. at verò famulus, qui non influit in deformationem, non fit irregularis, licèt faciat tranſſumptum ſententiæ dictatæ à notario, vel informationis, quia iſti non influunt moraliter in condemnationem rei, ſed materialiter tantùm & per accidens ſe habent, ſicut non omnes famuli vſurarij concurrunt moraliter ad vſuras, & conſequenter nec omnes tenentur reſtituere; vnde quamuis teneatur reſtituere, qui facit contractum, vel ſcribit rationem dati & accepti, non tamen qui tranſcribunt ſcripturam vſurariam, quia hæc non ſufficit ad faciendam fidem in foro exteriori. Idem dicendum eſt de famulo, qui iuſſus attulit proceſſum notarij, vel tulit equum Iudici aſſociaturo reũ. ſic Henri. dicto n. 2.

Quartò fit irregularis iuriſperitus, qui regiſtrum ſumat contra reum ad faciliorem Iudicis inſtructionem, vel elicit in fauorem fiſci dubia, contrarietates, exceptiones, aut nullitates. P. Henri. num. 10. Excuſatur tamen ab irregularitate Iudex, qui non protulit ſententiam ſanguinis, niſi contra abſentem rebellem: nam hæc nõ poteſt executioni mandari ſine noua ſententia, & hæc ſola influit in deformationem. P. Henri. nu. 5.

Quintò ſunt irregulares, qui torquent reum, ſi inde fit, quòd confiteatur crimẽ,

propter quod deformatur. ſic Anton.ſup. §.5. Sylueſt. ver. homicidium.3. quæſt.2. part. 2. qui bene limitant, prætetquàm in officio ſanctæ Inquiſitionis.

Sexto omnes, qui deferunt reum ad mortem, & qui comitantur ipſum Iudicem ad cuſtodiam & defenſionem tam equeſtres quàm pedeſtres, non tamen populus, qui ad ſpectandum aſſiſtit. ita Syl ueſt. loco modò citato. Nauar.num. 217. §.11. P. Henri. num. 2. & etiam qui admonet ſatellitem, vt cautè deferát, ne fugiat. ſic Henri. quod ego intelligo, quando eſt aliqua probabilitas, quòd aliàs reus fugeret, vel liberaretur; & colligo apertè ex eodem in alio ſimili, num. 3. litera F, & etiam cuſtos carceris, & qui defert ſcalam vel funes, aut gladium, quo deformetur, & qui hæç vendit ementi ad hunc finem. ita P. Henri. num. 4. litera N, vbi citat alios, & ille qui etiam pio zelo tradit hæc carnifici, vel qui acuit gladium, vt citiùs & cum minori dolore reus moriatur, & etiam faber lignarius, qui facit furcam ad occiſionẽ malefactoris in particulari, ſecus erit ſecundùm aliquos viros doctos, quando facit furcam non ad occiſionem alicuius particularis, quia tũc remotè tantùm cenſetur concurrere ad mortem, & poteſt colligi ex his, quæ P. Henri. ad aliud propoſitum dicit c.12. n. 4. de adhortantibus in bello.& in num.7. in fine. vbi ait, non eſſe irregularem, qui inexpertum carnificem docet modum, quo dandus eſt nodus funi, aut voluendus cippus, quod ego intelligo, quando non eſt aliquis in particulari ſuffocandus, ſicut etiam qui facit in generali legem continentem pœnam mortis, & qui præbet conſilium in communi de aliquo delicto, quod eſt dignum morte, non tamen qui præbet in particulari, vt infrà dicemus.

Septimò irregularis, qui proiicit ligna, vt reus comburatur, ſi illa ligna cooperata ſunt ad mortem, vt quia combuſtus eſt viuus, ſecus eſt ſi combuſtus eſt poſt ſuffocationem laqueo, vel ſi mortuus eſt antequàm accenderetur ignis in illa materia. ſic P. Henri. num. 3. Nauarr. n. 217. & clariùs Antoni.3. p. tit.28. cap. 2. §. 5. vbi addit, quòd ſi dubitatur de hoc, melius eſt ſe reputare irregularem. De illo autem qui defert ligna in campum paratum combuſtioni, quia communiter neſcit vtrùm viuus combuſtus eſt lignis à ſe allatis? P. Henri. num. 4. in gloſſa, litera I, dicit, quòd in dubio excuſatur, idem tenet Medina in Summ. lib.1.c.11.§. 10. Probat, quia ſum cauſa multùm remota. Sed hæc ratio quibuſdam non placet, & meritò: nam ex illa ſequeretur, quòd qui defert ſcalas, vel gladium, vel funem vſque ad furcam, applicanda tamen per aliũ, non fieret irregularis, quod tamen eſt cõtra communem Doctorum.

Octauò eſt irregularis præco, qui præcedit reum, cauſam mortis proclamans. ſic Henri. & qui dicit, deformando, quòd admoueat caput ſtipiti, vel aſcendat ſcalas, ſi ex hoc citius admoueat, vel aſcendat. ſic Nauarr. ſup. P. Henri. num. 3. & clariùs Antoni. dicto §. 5. vbi optimè de his tractat; quòd ſi quis comitans reum ad conſolandum inaduertenter dicat, Eia pergamus frater, non intendens accelerationem, vel ſi reus vehitur iumento, & caſu inſtigat iumentum, non fit irregularis, quia talis actus non eſt plenè humanus, & actio inducens irregularitatem debet eſſe plenè voluntaria, nec ſufficit, quòd ſit ſemiplenè, & prætereà in ſecundo caſu reddunt aliam rationem nonnulli Magiſtri, & P. Henri. cap. 12. num. 7. litera F, *quia* ſcilicet minimum pro nihilo reputatur, idem eſt ſi dicat reo, quòd aſcendat alterum gradum ſcalæ. ſic Henri. ibidem.

Sed notandum eſt, id quod diximus, eſſe irregularem, qui eſt cauſa quòd reus citiùs moriatur, intelligendum eſſe de illo, qui ſuo dicto vel facto eſt cauſa directè & per ſe, quamuis ipſe id non intendat, non tamen eſt intelligendum, ſi ſolùm ſit cauſa per accidens, verbi gratia, ſi aliquis impetret à Iudice, quòd reus non ducatur per ſolitas vias, intendens honorem ipſius rei, vel quòd non deferatur

per

per propriam domum, ne mater vel vxor afficiatur tanto dolore, licèt inde contingar, quòd citiùs moriatur, quia ducitur per breuiorem viam: iſte enim non fit irregularis, quia effectus per accidens ſequutus non imputatur danti operam licitæ rei. ſic P. Henri. ibidem, qui etiam ait in eodem num. 7. non eſſe irregularem ſacerdotem, qui dicit carnifici, nemo te impedit facere officium tuum, quia ego iam feci meum in confeſſione vel exhortatione. Præterea dicimus, quòd pulſans campanam, quando aliquis eſt furca ſuſpendendus, non eſt irregularis. ſic aliqui Magiſtri, & Couarru. p. 2. §. 4. num. 5. verſicu. nec tamen admiſerint, quia non dat cauſam proximam nec remotam morti; dicit tamen ante prædictum verſiculum, irregularem eſſe, qui pulſaret campanam ad ſeditionem & bellum iniuſtum; ego addo, quòd ſi pulſaret ad arma in bello iuſto, non eſſet irregularis. Verùm vt aliqua ex prædictis exactius intelligantur,

Dvbitatvr ſecundò, vtrùm Inquiſitores hæreticæ prauitatis, & alij Iudices eccleſiaſtici tradentes reum Iudici ſæculari, à quo deformatur, maneant irregulares?

Concluſio, quòd non eſt communis, cuius concluſionis duplex eſt ratio. Prima quam reddit Couarru. p. 2. §. 5. nu. 6. quia Inquiſitores rogant verè & ex animo Iudices ſæculares, vt miſericorditer ſe getãt cum illo; vnde quando tradunt hæreticum brachio ſæculari, ſolùm declarant, ſe functos fuiſſe officio ſuo, & hæreticum tanquàm incorrigibilem dimittere à propria iuriſdictione, quæ ratio non ſolùm habet locum in Inquiſitoribus, ſed etiam in aliis Iudicibus eccleſiaſticis, quia per prædictam proteſtationem liberantur ab irregularitate, vt patet ex cap. nouimus. de verborum ſignifi. vbi dicitur, quòd quando Prælatus tradit brachio ſæculari clericum degradatum, iſta traditio ſic intelligitur, quòd Iudex ſæcularis recipiat eum in ſuum forum, & quòd Prælatus efficaciter intercedat pro eo, vt non occidatur; vnde ſine cauſa Couarru. format ſcrupulum in huiuſmodi traditione. Secunda ratio eſt propria Inquiſitoribus, quia ſcilicet eis ſolùm eſt prohibita executio mortis. hanc tradit Medina in Sum. lib. 1. cap. 11. §. 10. regula 4. & habetur ex quadam Bulla Pauli IV. conceſſa Cardinalibus 29. Aprilis, anni 1557. & habetur in Iudiciali Inquiſitorum, fol. 474. quam Pius V. confirmauit, & extendit ad omnes Inquiſitores, eorumque Vicarios, Commiſſarios, & conſultores. Ex quo infero.

Primò, quòd licèt nullam faciant proteſtationem, non erunt irregulares. ſic P. Henri. nu. 5. in gloſſa, litera B.

Sequitur ſecundò, quòd ſi Iudex ſæcularis differat executionem, poſſunt Inquiſitores abſque metu irregularitatis inſtare, quòd exequatur ſententiam; hoc eſt contra Couarru. dicto num. 6. in fine. ſed id tenet Medina ſup. Tabien. ver. irregularitas. 2. §. 15. & P. Henri. dicto n. 5. in gloſſa, litera D.

Sequitur tertiò, quòd fiſcalis, ſecretarius, teſtes & denunciatores & alij Officiales in tribunali Inquiſitionis, licèt nullam faciant proteſtationem, non ſunt irregulares, quia Inquiſitores non procedũt ad deformationem.

Dvbitatvr tertiò, quando aliquis propter durum & aſperum carcerem intra paucos menſes mortuus eſt, vtrùm Iudex, qui eum ibi detrudit fiat irregularis?

Concluſio affirmatiua. ita Couarru. p. 2. §. 5. num. 7. Syluest. verb. homicidium. 3. num. 7. part. 10. Angelus ver. irregularitas. num. 21. Tabien. ver. irregularitas. 2. §. 8. P. Henri. cap. 3. num. 7. & Anto. 3. p. tit. 28. cap. 2. §. 6. in fine. qui hoc intelligit, quãdo carcer eſt ita arctus & aſper, vt veriſimile ſit intra paucos dies moriturum, & eodẽ modo videtur loqui Angelus; quòd ſi talis Iudex ſit eccleſiaſticus, erit irregularis ex homicidio iniuſto; limitant autem concluſionem Tabien. ſup. & P. Henri. cap. 15. num. 4. niſi ea durior pœna impoſita

poſita eſſet per legem vel regulam Religionis, cuius executor eſt Prælatus: tunc enim inquiunt, excuſatur; ſed ego valdè dubito de hoc, ſi perſona ſit ita debilis vel delicata, vt ſit veriſimile, quòd breui morietur.

Ex his infero, quòd Iudex eccleſiaſticus non poteſt ferre ſententiam duriſſimi carceris, nec alimentorum, verbi gratia, per vncias, vt condemnatus citiùs moriatur. ita Didacus Perez ad Villadiego ca. 6. num. 84. & citat Immolam: nam eſſet virtualiter ferre ſententiam ſanguinis, quæ tamen clericis eſt omninò prohibita. can. his à quibus. 23. quæſt. 8. & c. ſententiam ſanguinis. Ne clerici vel monachi.

DVBITATVR quartò, vtrùm Prælatus eccleſiaſticus habens temporalem iuriſdictionem, maneat irregularis, ſi præficiat Prætorem, qui poſteà deformet delinquentem?

Prima concluſio negatiua. ſic Nauarr. num. 216. Conartu. p. 2. §. 5. num. 8. P. Henri. cap. 12. num. 6. & Doctores, & eſt text. cap. vltimo, ne clerici vel monachi. in 6. quæ concluſio habet verum, licèt talis Prælatus dicat Prætori, quòd vigilet contra malefactores, & obſeruet leges; ſimiliter habet verum, licèt committat Iudici caſum in particulari dignum morte. ita Sylueſt. ver. homicidium. 3. num. 7. part. 1. Tabien. ver. irregularitas. 2. num. 5. §. 4. Couarr. ſup. Antoni. 3. p. tit. 28. cap. 2. ante. §. 1. & Nicolaus Plobius nu. 23. regu. 38. vbi ſic ait, poteſt fieri ſpecialis commiſſio, ſed non expreſſa pœna, & citat Gofredum. Contrarium tenet P. Henri. num. 6. litera N, & allegat pro ſe Nauarrum lib. 5. Conſiliorum, conſ. vlt. de homicidio. Sed Nau. tantùm loquitur de Prælato, qui Iudici præcepit, vt manè exequeretur ſententiam mortis, quam tulerat, & noſtra ſententia efficaciter probatur ex dicto c. vlt. ibi, *Si homicidio, aut alio maleficio commiſſo, baliuo iniungat*, &c. nam verbum, *commiſſo*, eſt præteriti temporis; vnde noſtram ſententiam tenet ibi gloſſa, & eandem videtur tenere Geminia. num. 9. Præterea habet verum concluſio, ſiue talis Prælatus habeat prædictam iuriſdictionem ratione beneficij, ſiue ratione patrimonij. ſic Plobius ſup. & Geminia. num. 4. qui probat: nam textus generaliter dicit de Prælato habente iuriſdictionem.

Sed petis, ſi laicus habens temporalem iuriſdictionem, faciat prædictam delegationem, vtrùm maneat irregularis?

Sit ſecunda concluſio negatiua. ita Geminia. & Plobius; probant: nam ſi clericus non manet irregularis, ergo nec laicus; videte alia in Geminiano circa 1. concl.

Sit tertia concluſio, ſi talis Prælatus dicat Iudici, vt hunc furem ſuſpendat; manet irregularis homicidij iniuſti. ita Sylueſt. P. Henri. & communiter Doctores, & eſt optimus text. cap. his à quibus 23. quæſt. 8. ibi, *aut inferendas præcipiant*; vnde ſi conſulatur à ſuo Prætore, quid agendum ſit, reſpondeat, conſule peritos & leges. ita Sylueſt.

DVBITATVR quintò, vtrùm ſi prædictus Prælatus condat legem continentem pœnam mortis, fiat irregularis?

Concluſio negatiua. ita Bernard. Diaz in ſua Pract. cap. 98. verſicu. item tunc. & citat gloſſam cap. ex lite. de exceſſibus Prælatorum. verbo, conſuluit. & Abbatem ibid. qui licèt non dicant expreſsè, tamen colligitur ex illis, tenet etiam in ſimili Tabien. ver. irregularitas. 2. §. 4. in fine. P. Henri. c. 12. num. 6. & probatur, quia lex loquitur in generali, & ideò eſt cauſa remota.

Hinc ſequitur, quòd poſſunt clerici conſulere Principi, vt condat legem, qua tales delinquentes ſuſpēdantur. ſic P. Henri. c. 16. num. 4.

DVBITATVR ſextò, quid faciet clericus, quem Iudex conſulit de delicto digno morte?

Prima concluſio, ſi conſulatur in communi (quia tunc imminet caſus in particulari) licèt dicat, quòd tale delictum meretur pœnam mortis, non manet irregularis;

gularis; manebit tamen, ſi caſus immineat in particulari. ita Syluest. ver. homicidium. 1. num. 12. quæſt. 8. part. 2. qui citat Hoſtienſem & Panormitanum, tenet etiam Angelus eodem ver. §. 11. P. Henri. cap. 16. num. 4. & Villadiego c. 6. num. 82. Et ſecunda pars concluſionis eſt intelligenda, ſuppoſito quòd illud reſponſum influat in homicidium: nam ſi non influit, vt quia datum eſt firmiter parato ad occidendum malefactorem, non incurret irregularitatem, vt à fortiori tenet P. Henri. ſup. num. 3. in gloſſa litera E.

Secunda concluſio, iſte clericus conſultus de caſu in particulari reſpondeat; Conſule Iuriſperitos: hoc enim non pertinet ad me, quia nobis non licet interficere quemquam, vel non poſſum ſuper hoc conſulere. ita Tabien. ver. irregularitas. 2. §. 4. nec in hoc vltimo inuenio ſcrupulum, quicquid dicat. P. Henrique num. 4.

Tertia concluſio, licitè poſſunt Prædicatores generaliter prædicare, quòd Iudices ſeruent leges, & quòd debent purgare Rempublicam hominibus perditis. ita Villadiego cap. 6. num. 86. verſicul. caueant, ergo.

Sed quid faciet confeſſarius, cui Iudex obligatus occidere malefactorem dicit, ſe nolle illum occidere?

Quarta concluſio, ſine periculo irregularitatis poteſt reſpondere, Niſi proponas conſulere Iuris peritos, & facere quod ipſi dixerint, non te abſoluam; imò dico, quòd poteſt dicere, Niſi proponas facere, quod teneris ſecundùm ius, non te abſoluam. ſic P. Henri. cap. 16. num. 4. in gloſſa, litera S. & aliqui Magiſtri. Et probatur concluſio, primò quia directè tantùm intendit mederi animæ pœnitentis; ſecundò, quia non eſt auferenda Confeſſario libertas reddendi rationem, propter quam negat abſolutionem.

DVBITATVR ſeptimò, vtrùm ſit irregularis Confeſſarius, qui obligat pœnitentem ad confitendum delictum dignũ morte, de quo iuridicè interrogatur?

Concluſio negatiua ſic P. Henri. cap. 16. num. 4. litera B, & aliqui Magiſtri. Probatur primò, quia tantùm concurrit (& iuſtè quidem) ex parte patientis mortem, non ex parte inferentium. Secundò, quia ipſe tantùm intendit conſulere animæ pœnitentis, & mors ſequuta eſt per accidẽs, & præter eius intentionem; idem dicendum eſt, ſi conſulat reo conſentire ſententiæ mortis iuſtæ, & ne appellet iniuſtè; at verò ſi conſulat omittere appellationem iure conceſſam, eſſet cauſa mortis vel accelerationis, & conſequenter irregularis. ſic P. Henri.

DVBITATVR octauò, vtrùm reus & eius Aduocatus maneant irregulares, quando accuſator defecit in probatione, & punitur pœna talionis, ſcilicet morte, vel mutilatione?

Prima concluſio, ſi reus & eius Aduocatus petierunt accuſatorem puniri pœna talionis, manent irregulares, ſecus verò ſi id non petierunt, ſed ſolùm tractarunt de ſua defenſione. Primam partem tenet expreſsè Couar. p. 2. §. 5. nu. 5. verſicu. 12. Bernard. Diaz num. 20. P. Henri. cap. 12. nu. 10. litera G, & in hoc caſu intelligendus eſt Syluest. ver. homicidium. 3. num. 3. part. 1. Secundam verò partem tenet etiã Bernard. Diaz, & Antoni. 3. p. tit. 18. ca. 2. §. 1. Couarru. & aliqui Magiſtri, & videtur mihi certa, & eam tenet etiam P. Henri. qui aduertit, quòd ſi clericus Iuriſperitus ex pietate patrocinetur pro reo; caueat obiicere accuſatori exceptionem de calumnia, ne fortè damnetur pœna talionis.

Secunda concluſio, quamuis accuſator damnetur pœna talionis, & occidatur eius Aduocatus, non manet irregularis, quia ipſe non ſe tenet ex parte Iudicis nec rei, ſed ex parte accuſatoris, eum defendendo, & in ſequendo accuſatum; quæ concluſio eſt vera, licèt talis Aduocatus ſit clericus in ſacris, contra Villadiego c. 6. num. 32. verſicu. ſed de Aduocato. Probo: nam licèt in hoc delinquat, & poſſit

ab ordinario puniri, vt ait Bernard. num. 20. in fine: tamen mors non ſequitur ex eius patrocinio, & hoc intelligo, ſi non fuit in culpa; at verò ſi propter eius imperitiam vel incuriam accuſator occiſus eſt, erit irregularis, licèt ſit laicus, vt bene ait Villadiego, verſicul. & hoc limita.

DVBITATVR nonò, vtrùm accuſator excuſetur ab irregularitate per proteſtationem, qua proteſtatur ſe non intendere, quòd accuſatus puniatur pœna ſanguinis, ſcilicet homicidij vel mutilationis, ſed tantùm quòd fiat ſibi ſatisfactio, vel quòd impediantur mala imminentia?

De quo tractat optimè Couar. p. 2. §. 5. & Bernardus Diaz in ſua Practica, c. 98.

Sit prima concluſio, Prælati vel clerici, qui accuſant aliquem in cauſa criminali, ex qua ſequitur mors, excuſantur ab irregularitate, ſi expreſsè faciant prædictam poteſtationem ita Couarru. & Nau. cap. 27. num. 213. Caietan. 2. 2. quæſt. 33. ar. 7. & communiter Doctores, & eſt tex. cap. Prælatis. de homicidio. in 6. circa quam concluſionem notandum eſt, quòd hæc proteſtatio excuſat etiam in ſequentibus caſibus. Primò non ſolùm quando clerici denunciant, ſed etiam quando verè & propriè accuſant. ita Soto lib. 5. de iuſt. quæſt. 5. art. 1. ad 4. & Geminia. dicto ca. Prælatis. qui etiam citat Ioannem Andre. Secundò etiam excuſat, quamuis non fiat ſimul cum ipſa accuſatione, ſed poſteà coram Iudice ante prolationem ſententiæ. ita Couarru. ſup. num. 1. dicto 4. & expreſſiùs P. Henri. cap. 11. num. 5. Emanuel c. 170. concl. 7. & Magiſtri, & eſt de mente Felini cap. cùm Ferrarienſis. de conſtitutionibus. num. 54. vbi tractás de proteſtatione in communi ſic ait, ſufficit proteſtari quandocunque, dummodò ante perfectum actum, &. allegat Bartol. Ioannem Andre. & alios. Et probatur: nã ſecundùm Couuarru. ratio quare clericis prohibita eſt accuſatio in cauſa ſanguinis abſque proteſtatione eſt, quia per accuſationem ſine proteſtatione cenſentur intendere mortem accuſati, ſed per proteſtationem poſteà factam reuocat voluntatem mortis, quam viſus fuerat habere, ergo liberatur ab irregularitate, ſicut liberatur, qui mandauit homicidium, & ante executionem mortis reuocat mandatum. Tertiò etiam excuſat, quando clerici accuſant non ſolùm pro iniuria vel damno illato ſuis perſonis, ſed etiam ſuis rebus. ita Nauar. num. 226. & communis, & habetur ex dicto cap. Prælatis. ibi, *aliàs daretur materia trucidandi eoſdem, & ipſorum bona liberè deprędandi.* Hunc autem caſum limitant Sylueſt. ver. homicidium. 2. qu. 8. & Tabien. ver. irrȩgularitas. 3. §. 8. quando alio modo non poſſet recuperare bona ſua; ſed P. Henri. cap. 11. num. 4. in gloſſa, litera M, ait hanc limitationem nó eſſe neceſſariam. Et probo: nam ius abſolutè concedit hanc facultatem clericis, & irregularitas non incurritur niſi in caſibus à iure expreſſis, etiam excuſatur clericus, ſi denunciet eos qui damnificarunt in ſua Eccleſia, ſic Emanuel cap. 170. concl. 6. nã talis cauſa pertinet ad ipſum. Quartò excuſat, non ſolùm quando clericus accuſat, ſed etiam quando reum detinet, & Iudici tradit. ita P. Henri. cap. 12. num. 8. & expreſſiùs Nauarr. num. 226. Couarru. verſicu. 10. Syluеſt. ver. homicidium. 3. quæſt. 5. part. 6. & Bernard. Diaz nu. 17. Quintò excuſat proteſtatio, licèt ficta ſit, & accuſator habeat voluntatem, quòd accuſatus occidatur; hoc eſt contra Nauarrum modò citatum dicentem, quòd licèt iſte in foro exteriori excuſetur ab irregularitate, non tamen in interiori, & citat Ioannem Andre. & Geminia. idem tenet Syluеſt. ver. homicidium. 2. num. 7. qu. 8. & Bernard. Diaz num. 15. Sed noſtram ſententiam tenet Paz in ſua Pract. 5. p. to. 1. cap. 3. num. 23. Couarru. num. 2. verſicu. 6. Felin. cap. poſtulaſti. de homicidio. in fine. Tabien. ver. irregularitas. 3. §. 8. P. Henr. c. 11. circa finem. Et probatur, irregularitas ſolùm eſt inducta iure eccleſiaſtico, & non incurritur per ſolum actum, inte

interiorem, ſed per illam proteſtationem exteriorem excuſatur ſecundùm ius, ergo non incurrit per interiorem intentionem: nam hæc intentio non influit exteriùs in homicidium.

Ex quo infero cum Couarru verſicul. 7. quòd ſi non proteſtatur exteriùs, quamuis interiùs habeat animum, quòd reus non occidatur, erit irregularis. idem tenet Bernard. Diaz num. 16. Sextò, prædicta proteſtatio etiam excuſat laicum accuſantem de crimine digno morte; probatur: nam ſi excuſat clericum, ergo à fortiori laicum; ſolùm eſt differentia, quòd ſi clericus omittat proteſtationem, erit irregularis ex homicidio iniuſto; at verò ſi laicus omittat, erit irregularis ex defectu perfectæ lænitatis, vt tenet Nauar. num. 213. in fine. Et probatur: nam clericis prohibitum eſt accuſare in cauſa ſanguinis ſine proteſtatione, vt patet ex cap. poſtulaſti. de homicidio. iuncto dicto cap. Prælatus. vt aduertit gloſſa eod. ca. poſtulaſti. in fine.

Dixi in concluſione, *ſi expreſſè faciant proteſtationem*, quia non ſufficit tacita. ita gloſſa dicto c. Prælatis. verbo, proteſtando. Bernard. Diaz num. 9. & eſt de mente Doctorum. & probatur ex ipſo textu, ibi, *proteſtando expreſſè*.

Secundò notãdum eſt prædictam proteſtationẽ non eſſe neceſſariam in ſequentibus caſibus. Primò, ſi accuſator accuſat de crimine leui, quamuis Iudex excedens limites iuſtitiæ, occidat accuſatum. ita Couarru. nu. 2. verſicu. 9. Bernard. Diaz num. 13. & aliqui Theologi. Hinc infertur cum Couarr. verſicu. 8. & cum gloſſa dicto cap. Prælatus. & aliis Doctoribus, quòd à fortiori excuſabitur accuſator in iſto caſu, ſi præmittat proteſtationem; & probatur, quòd non requiratur proteſtatio, quia malitia Iudicis non debet nocere accuſatori.

Secundò non eſt neceſſaria, quando accuſat de crimine leui, & tamen reus in carcere detentus propter delicta ab aliis cumulata punitur morte. ita P. Henri. ca. 12. num. 8. in fine. & vtrumque caſum ponit Nauar. num. 214. §. 5.

Tertiò in cauſa ciuili, licèt ex accidenti contingat, quòd Iudex ſæcularis, vel eius miniſtri accuſatum contumacem & reſiſtentem occidant. ita Couarr. verſicu. 5. Bernard. Diaz num. 12. & fauet cap. poſtulaſti. de homicidio.

Quartò quando accuſatio fit in tribunali Inquiſitionis, vel in alio tribunali eccleſiaſtico. ita Bernard. Diaz num. 14. & P. Henri. cap. 11. num. 5. Probatur, talis accuſator non cenſetur cõcurrere ad mortem magis quàm ipſe Iudex eccleſiaſticus, ſed Iudex relaxando reum non concurrit ad mortem, ergo nec accuſator.

Sit ſecunda concluſio, prædicta proteſtatio etiã eſt neceſſaria, quando Prælatus vocat brachium ſæculare in defenſionem Eccleſiæ ſuæ. ſic P. Hẽri. c. 12. circa finem.

DVBITATVR decimò, vtrùm excuſet proteſtatio, quando clericus accuſat criminaliter, & petit vindictam citra deformationem?

Et videtur quòd ſic: nam ſicut non cẽſetur cauſa mortis, quando agit ciuiliter, ſi proteſtetur, ergo nec etiam cenſebitur ſi accuſet criminaliter, petendo, quòd puniatur citra deformationem.

Concluſio, quòd non excuſat, atque adeò ſequuta deformatione manet irregularis. ita P. Henri. cap. 11. num. 4. litera N, Nauar. lib. 5. Conſiliorum, conſ. 9. de homicidio. num. 4. iuncto conſ. 36. in ſolutio ad 2. Didacus Perez ad Villadiego cap. vltim. poſt finem, verſicu. quæritur clericus, & citat Ancharanum dicto c. prælatis, tenet etiam Fel in cap. poſtulaſti. de homicidio. vbi ait, quòd proteſtatio excuſat, dummodò clericus ciuiliter, vel criminaliter agens prætendat intereſſe. Probatur: nam cap. Prælatis. dicit, *querelam*; querela autem dicitur, quando agitur de crimine ciuiliter, vt notat ibi Geminia. in princip. nec obſtat praxis, quòd clerici in principio libelli dicunt, accuſo criminaliter: nam in fine tandem prætendunt ſolum intereſſe.

Ad argumentum in contrarium negatur conſequentia: nam ſi ſemel petit vindictam, non eſt in ſua manu limitare pœnam, maximè ſi ſit iure ſtatuta, atque adeò cùm Iudex puniat tunc ad inſtātiam accuſatoris, accuſator erit cauſa deformationis, & conſequenter proteſtatio nihil proderit tanquàm contraria facto, vt inquit Didacus Perez.

Quæ autem forma ſit ſeruanda in ponenda ciuili accuſatione, tradit Antoni. Gom. tom. 3. Variarum. cap. 6. n. 7.

DVBITATVR vndecimò, vtrùm prædicta proteſtatio excuſet clericum accuſantem coram Iudice ſæculari pro iniuriis alienis dignis morte?

Pro ſolutione ſupponendum eſt, quòd iniuria vel eſt iam illata, vel non eſt illata, ſed imminet.

Sit prima concluſio, ſicut poteſt clericus cum proteſtatione accuſare malefactorem de iniuria vel damno ſibi illato, ita etiam poteſt accuſare de iniuria vel dāno illato ſuis domeſticis vel propinquis. ita Couarru. dicto §. 5. num. 4. verſicul. 11. P. Henri. cap. 11. num. 4. & aliqui Magiſtri. Probatur: nam damnum illatum domeſticis & propinquis reputatur proprium.

Secunda concluſio, ſi accuſet de iniuria iam illata, ſi talis iniuria ſit aliena, quia nec eſt illata ſibi, nec domeſticis, nec propinquis, quamuis proteſtetur, manet irregularis. ita Couarru. verſicu. modò citato, Felin. cap. poſtulaſti. de homicidio. Bernard. Diaz num. 7. Nauar. num. 213. & num. 218. §. 12. vbi dicit, eſſe communem, & probatur ex dicto cap. Prælatis. ibi, *de ſuis malefactoribus*, & ibi, *emendam ſibi fieri.*

Tertia concluſio, ſi iniuria non ſit illata, ſed immineat, vel contra Rempublicam, vel contra priuatum hominem, etiam extraneum, poteſt clericus præmiſſa proteſtatione denunciare abſque metu irregularitatis, dummodò non poſſit aliter impedire tale damnum. ita placet Caietan. 2. 2. quæſt. 33. art. 7. Bañez ibidem, dub. 7. Soto releꝫ. de tegendo ſecreto, memb. 2. quæſt. 4. concl. 2. in fine. Nau. cap. inter verba. concl. 6. num. 154. & cap. 27. num. 213. Couarru. loco modò citato. P. Henri. cap. 12. num. 8. & Doctores communiter. Probatur ex cap. accuſati. de accuſationibus. ibi, *niſi pro pace.* P. Molina. tom. 1. de Iuſt. tract. 2. diſp. 109. poſt. 3. concl. §. illud etiam. dicit quod in iſto caſu non requiritur proteſtatio, & optimè probat: nam quòd in hoc caſu in quo iure non tenetur denunciare non incurratur irregularitas, vim habet ante ca. Prælatis, quia hic caſus nunquàm fuit cōprehenſus legibus eccleſiaſticis, ſed proteſtatio ſolùm eſt neceſſaria in caſu in quo illa ſecluſa incurreretur irregularis, & cùm in iſto cap. nec in alio ſtatuatur quòd in hoc caſu adhibeatur proteſtatio ad effectum euitandi irregularitatem fit conſequens, proteſtationem non eſſe neceſſariam. Sic noſter P. Molina.

Secundò probāt Caiet. Soto & Bañez: nam licèt Eccleſia aliquando prohibeat clericis quod alias licitè fieri poſſet, nunquàm tamen prohibet illis, nec laicis id, ad quod ipſi aliàs tenentur iure naturali vel diuino, ſed in iſto caſu tenentur denūciare, ergo.

Dixi, *dummodo non poſſit aliter impedire tale damnum*: nam ſi poſſet impedire non denunciando delinquentem, debet tacere.

Vltimò nota, quòd P. Henri, cap. 12, num. 8. dicit, quòd poteſt clericus accuſare cum proteſtatione de damno illato Reipublicæ, quod reputatur proprium; hoc autem ego intelligo, quando damnū eſt reparabile pecunia, vt ſi compilauit publicum ærarium: nam tale delictum ſemper eſt veluti in fieri, quandiu non reſtituitur damnum, non tamen intelligo, quando damnum nō eſt hoc modo reparabile, vt quando quis commouit ſeditionem in Rempublicam, & delictum iam eſt finitum. Probatur: nam textus dicit, *niſi pro pace*, & Doctores citati dicūt, quòd ſolùm licet clericis accuſare pro vitando damno

damno imminenti Reipublicæ vel perſonæ priuatæ.

DVBITATVR duodecimò, vtrùm Aduocatus & teſtis excuſentur ab irregularitate per proteſtationem?

Prima concluſio, Aduocatus non excuſatur. tenet Graphis. lib. 2. cap. 62. nu. 45. & citat Abbatem in c. de cætero. de teſtib. & Imol. in c. 1. de poſtul. P. Henri. ca. 12. num. 8. & Couarru. num. 5. verſicu. 12. qui dicit, eſſe communem. Probatur: nam dictum c. Prælatis. tantùm loquitur de accuſatore, ne clerici iniuſtè patiantur iniurias, ergo hæc conſtitutio non habet locum in Aduocato, in quo nec verificatur verba textus, nec intentio Pontificis.

Secunda concluſio, nec etiam teſtis excuſatur. ita P. Henri. nu. 9. Iulius Clarus lib. 5. qu. 24. num. 8. Couarru. num. 5. verſicu. 13. & vterque dicit, eſſe communem, tenet etiam Bernard. Diaz num. 21. & Felin. in c. poſtulaſti. de homicidio. Probatur tum ratione facta pro prima concluſione, tum etiam; nam teſtis eſt vnum de requiſitis, ob quæ mors infertur, & ideò ſuo teſtimonio influit in ſententiam.

Ex quo rectè infert P. Henri. quòd licèt ſint multi teſtes, omnes manent irregulares, imò Bernardus Diaz num. 21. dicit, quòd nemo eſt qui tantùm cooperetur ſanguinis iudicio, quantùm ipſe teſtis, ſuper cuius atteſtatione firmatur ſententia. Hinc etiam ſequitur, quòd promotor fiſcalis non excuſatur per proteſtationem. ſic P. Henri. ca. 12. num. 8. ſed duo reſtant notanda.

Primum, quòd prædicta habent verum, quamuis iſti patrocinentur, teſtificentur, vel accuſent coacti metu cadète in virum conſtantem. ita P. Henri. cap. 11. num. 4. & cap. 12. num. 9. Tabien. ver. irregularitas. 2. §. 24. Armil. ver. irregularitas. num. 37. & Bernard. Diaz cap. 99. num. 21. Quod probatur primò: nam iſti concurrunt ad homicidium voluntarium ex parte Iudicis, qui ſponte ſumpſit officium. Hanc rationem tangit P. Henri. dicto num. 9. Secundò probatur ratione, quam tangit Tabien. ſcilicet quòd Clemen. ſi furioſus. ſolùm liberat ab irregularitate eum, qui occidit ipſum aggreſſorem; at verò hic teſtis occidit reum propter metum incurſum ab alio; & hæc ratio magis placet.

Verum eſt, quòd quamuis iſte teſtis ſit clericus, excuſabitur à peccato, & ideò erit irregularis ex defectu perfectæ lænitatis.

Secundum notabile, quòd aliqui Theologi dicunt, eſſe ſatis probabile, quòd in caſibus, in quibus teſtis tenetur iure naturali ſe offerre ad teſtificandum, non ſit irregularis præmiſſa proteſtatione; idem ſignificat P. Henri. cap. 12. num. 9. in fine, & mihi etiam videtur valdè probabile: nam ius concedens hoc priuilegium clerico accuſatori, cenſetur conſequenter conceſſiſſe teſti in hoc caſu, ne priuilegium reddatur inutile; exemplum eſt, vt quando tenetur teſtificari ad liberandum à morte iniuſtè accuſatum, vel quando tenetur teſtificari, ne ille, qui iuſtè accuſauit machinantem contra Rempublicam, deficiens in probatione puniatur pœna talionis. Ad idem pertinet, quod dicit P. Henri. ca. 19. num. 7. litera N, de clerico qui compulſus à Prælato teſtificatur in cauſa aliena: nam ſi non loquatur in caſu, in quo clericus iure naturali tenetur ſe offerre in teſtem, magis inclino, quòd erit irregularis.

Sed contra hoc ſecundum notabile eſt argumentum, quamuis Iudex teneatur occidere malefactorem, fit irregularis, ergo idem erit in teſte, quamuis teneatur ferre teſtimonium. Reſpōdetur, diuerſam eſſe rationem: nam Iudex ipſo ſe iniecit voluntariè in eam obligationem, quando ſponte ſumpſit officium, ſecus eſt in teſte.

DVBITATVR decimotertiò, vtrùm clericus licitè poſſit ferre teſtimonium in cauſa ſanguinis?

Prima concluſio negatiua. ita D. Tho. 2.2 qu. 7. art. 1. ad 3. Soto lib. 5. de iuſt. q. 7. art. 1. in fine. & latiùs Bernard. Diaz in ſua Pract. cap. 99. numer. 21. vbi citat gloſſam in c. teſtimonium. 11. quæ. 1. & in c. de cætero. de teſtibus. Probatur: nam generaliter

ter prohibitum eſt clericis iudicium ſanguinis.c.his à quibus.23. quæ.8. ſed teſtis multùm cooperatur ad ſententiam ſanguinis,vt vidimus dub.præcedenti, ergo; & in tantùm eſt vera concluſio,quòd licèt de facto non fuerit ſequuta ſententia ſanguinis, ſed alia mitior arbitraria, nihilominùs clericus pro modo culpæ puniendus eſt arbitrio Iudicis.ita Bernard. Diaz, qui dicit,ita ſe vidiſſe receptum. Præterea eſt adeò vera concluſio, vt Prælatus non poſſit concedere licentiam ad tale teſtimonium, & quamuis de facto concedat, non eſt illi obtemperandum. ſic Bernardus nu.26.vbi citat alios,non tamen procedit concluſio, quando in cauſa licèt criminali, non tamen agebatur de pœna ſanguinis.ſic Bernard.nume.22. Præterea eſt intelligenda concluſio, quando clericus fert teſtimonium contra reum, ſecus verò ſi ferat in eius fauorem, quia hoc non eſt prohibitum, & hoc quamuis ex tali teſtimonio, quod directè tendit ad probandam innocentiam rei;ex accidenti tamen, quia detegitur accuſatoris calumnia, punitur pœna talionis. ita Bernard. num.22.nam hæc mors ſequiturper accidens ex eius teſtimonio;vt autem clericus pro reo teſtificetur, requiritur licentia Prælati, & ita ſeruari in praxi teſtatur Franciſcus Maranta relatus à Bernardo Diaz, quæ licentia ab Epiſcopo, vel eius Vicario concedenda eſt maturo iudicio, & præuia cauſæ cognitione. ſic Bernard. num.23.

Ex dictis infertur ſecunda concluſio, clericus non poteſt cogi ferre teſtimonium in cauſa ſanguinis. ita D.Tho. ſupr. Didacus Perez ad Villadiego cap.6. n.90. & latiùs in additio.ad c.vlt.pag.186.verſicul.deinde dubitatur: vbi citat Innocentium & alios.Probatur, quia nemo poteſt cogi ad illicitum, imò Ioann. Andre. & Guido Papæ citati à Bernardo, dicto c.99. in fine. dicunt, nec laicum aſpirantem ad clericatum cogi poſſe in foro ſæculari ad ferendum teſtimonium in cauſa ſanguinis.idem tenet P.Henri. cap.12. nu.9. ſed Bernardus ait, non eſſe receptum in praxi forenſi.

Dvbitatvr decimoquartò, vtrùm peccet mortaliter clericus, ſi deliberatè faciat aliquid, ex quo maneat irregularis? Nau.nu.226.ſolùm dicit,quòd peccat.

Sit concluſio, non eo ipſo quòd clericus faciat aliquid deliberatè, ex quo maneat irregularis, peccat mortaliter. ita P. Henri.cap.12.numer.4. litera T, & aliqui iuniores,vt ſi dicat ſatelliti, quòd properet, vel reo, quòd admoueat caput ſtipiti, & ſimilia.Probatur:nam licèt prohibitum ſit clericis, ne ſe immiſceant in cauſa ſanguinis, tamen hæc materia eſt leuis; at verò ſi eſſet Iudex vel Aduocatus, peccaret mortaliter, quia violaret præceptum in re graui;& Bernard.Diaz cap.99.nu.4. etiam ponit exemplum in clerico,qui accuſat ſine proteſtatione, de quo tamen dubius manet Didacus Perez in addit. ad c.vlt. verſicu.ſed quæro. pag.185. vbi de hoc latè agit.

Præterea poteſt contingere, quòd ratione damni ſequuti peccet mortaliter, vt ſi ſit Parochus,& ex hoc quòd fiat irregularis, ſequatur graue damnum ſuis ouibus.

Dvbitatvr decimoquintò, vtrùm qui detegit malefactorem, vel clamat,adeſſe latrones,fiat irregularis morte ſequuta?

Prima concluſio, qui detegit malefactorem iis, quos ſciebat illum quærere ad mortem, manet irregularis; ſecus eſt, ſi neſciuit, nec ſuſpicatus eſt. ita Villadiego cap.6.num.51.verſ.quòd ſi clericus. Nau. num.217.§.12.Couarru.2.p.§ 5. nume.1. verſicu.primò illud. vbi citat alios, ſecus ait Couarru.ſi ſolùm det ſigna,vt cognoſcatur fur, qui comprehenſus à Iudice fuit mutilatus, & habetur ex c tua nos. de homicidio. §. vlt. Probat Couarru. nam illa ſigna non effecerunt aliquod genus probationis, ſed tantùm leue quoddam indicium,quod ſolùm reputatur cauſa remota mutilationis;etiam manet irregularis,qui quamuis non detegat directè, detegit tamen

men indirectè, vt ſi fur non poterat ire niſi per duas vias, & interrogatus qua viâ pergit; reſpondeo, non iuit per hanc. ſic Angel. ver. irregularitas. qu. 4. Syluest. ver. homicidium. 3. qu. 7. part. 6. P. Henri. c. 12. numer. 9. litera A, & Didacus Perez poſt verſiculum modò citatum ex Villadiego, & etiam ille, qui videns furem, clamat, latrones, latrones, ex quo aduertit, imminere periculum, quòd comprehendatur à Iudice, aut ab homine priuato occidatur. ita Nau. numer. 236. niſi id faceret ob defenſionem propriæ vitæ. ſic Anto. 3. p. tit. 28. cap. 2. §. 2. Syluest. qu. 7. citata. part. 4. Henri. cap. 12. num. 3. qui addit, non excuſari ex eo, quòd faciat proteſtationem ad concurrentes: nam proteſtatio non prodeſt, ſi fiat ad alios, quàm ad Iudicem, & Couarru. num. 2. verſicu. 8. qui tamen addit, rem eſſe ſibi ſatis dubiã, de qua etiam dubitant Anuanias, Socinus & Feli. ab eo citati, & ego etiam valdè dubito, imò multùm inclino, quòd non eſt irregularis. Primò, quia meritò potuit præſumere, quòd ſuperuenientes, cùm non eſſent iniuriati, non occiderent, maximè attenta proteſtatione. Secũdò, quia ipſe non peccauit clamando, vt recuperaret ſua, ergo mors ſequuta præter, imò contra eius intentionem, non eſt ſibi imputanda.

Notandum eſt tamen cum Nau. n. 236. quòd ſi laicus faciat prædicta, erit irregularis ex defectu perfectæ lænitatis, ſi clericus, erit irregularis ex homicidio iniuſto.

Dvbitatvr decimoſextò, vtrùm qui aſſiſtunt ad executionem ſententiæ mortis, maneant irregulares?

Prima concluſio, quòd non manent irregulares, niſi habeant temporalem iuriſdictionem; eſt communis, tenet Syluest. ver. homicidium. 1. quæ. 11. part. 3. & eam ſupponit P. Henri. cap. 12. nu. 10. litera B, & Villadiego cap. 6. numer. 48. Probatur: nam per aſſiſtentiam non cooperantur ad mortem; quæ concluſio intelligitur tam de laicis quàm de clericis. Dixi, *niſi habeãt temporalem iuriſdictionem*: nam ſi Prælatus illam habens aſſiſtat præbens ſua præſentia authoritatem ſuo Prætori, dum fert vel exequitur ſententiam ſanguinis, fit irregularis. ſic Tabien. ver. irregularitas. 2. n. 5. Villadiego, Sylueſ. & Henri. locis modò citatis. Probat Syluest. ex c. ex literis. de exceſſibus Prælatorum. Verum eſt, quòd non eo ipſo, quòd talis Prælatus aſſiſtat, cenſetur præbere authoritatem illi facto, vt ſi interſit ad conſolandum, imò licèt aſſiſtat ex curioſitate, quamuis peccet, non erit irregularis ſaltem in foro interiori, ſiquidem non intendit præbere authoritatem illi actui.

Secunda concluſio, clerici aſſiſtentes abſque rationabili cauſa peccant. ita Villadiego ſup. Panormita. & gloſſa in c. ſententiam. ne clerici vel Monachi. quam Nau. num. 214. dicit eſſe communiter receptam, qui eam meritò limitat ad clericos in ſacris, & beneficiarios; & licèt Villadiego dicat, quòd peccant grauiter, ego tamen firmiter iudico, quòd non peccant mortaliter, ſed venialiter, propter paruitatem materiæ.

Sectio III.

De irregularitate proueniente ex homicidio cauſa defenſionis.

De *quo tractat Antoni. 3. p. tit. 24. cap. 2. §. 1. Syluest. ver. homicidium. 3. Couarr. 3. p. §. vnico. Nau. num. 211. Villadiego ca 6. à num. 70. per aliquot ſequentes, & P. Henriq. cap. 10.*

Dvbitatvr primò, vtrùm qui defendendo propriam vitam cum moderamine inculpatæ tutelę occidit inuaſorem, ſit irregularis?

Quæ difficultas poteſt procedere ſecundùm ius antiquum vel ſecundùm nouum, & quidem loquendo ſecundùm ius antiquum, erat magna controuerſia; nam prima opinio dicebat, quòd erat irregularis; hanc tenuerunt quidam Doctores relati à gloſſa in c. ſicut dignum. de homicidio. verbo, Conſi. . Caiera. 2. 2.

qu. 64.

q 64.art.7.circa ad 3.D.Tho. & 3.p.q.89. art.3. Soto in 4.d.25.qu.1.art.1.2. & alij, & pro eadem citatur D.Tho.locis modò allegatis.

Secunda opinio eſt, quòd non manebat irregularis. ita gloſſa Clemen.ſi furioſus. de homicidio. verbo, & idem. vbi citat Hoſtienſem dicentem, quòd ſuo tempore Clemens IV. & curia ſic tenebat, tenet etiam Nau.num.255.P.Henri.nume.2.litera L; eandem ſignificat Soto libr.5. de Iuſt qu.1.art.8. ad 3. in quantùm conatur declarare c. citatum pro prima opinione, ita vt non contradicat huic ſecundæ, & hanc amplectuntur aliqui iuniores.

Sit prima concluſio, ſecunda opinio eſt mihi probabilior: nam Clem.ſi furioſus non continet verba inducentia ius nouum, ſed explicantia ius antiquum, ibi, *& idem cenſemus*, &c.

Loquendo de iure nouo, ſit ſecunda concluſio, quòd non manet irregularis; quæ concluſio eſt certiſſima: nam eſt determinata in dicta Clem. ſed in contrarium eſt argumentum. Concilium Trident.ſeſſ.14.cap.7.de reformatio. loquens de homicidio, quod contingit vim vi repellendo, dicit, quòd diſpenſatio committitur ordinario, ergo ſupponit, quòd tale homicidium inducit irregularitatem Reſpondetur Concilium loqui in caſu, quòd exceſſit moderamen inculpatæ tutelæ, quia ſcilicet aliter poterat ſe defendere. Vbi maximè aduertendum eſt, quòd ſi exceſſus in ſui defenſione non ſit mortalis, ſed tantùm venialis, non inducet irregularitatem. ita P. Henri.cap.3.nume.1.iuncta gloſſa, litera B. Et probatur: nam ad irregularitatem, quæ eſt pœna, requiritur culpa mortalis, vt diximus diſputat. 1. Præterea notandum eſt, hanc concluſionē etiam habere verum in ſequentibus caſibus. Primò, quando aliquis non potens per ſe ipſum ſe defendere, præbet arma alteri tertio, vt ipſum defendat: non enim manet irregularis, quamuis tertius occidat aggreſſorem. ita Nau.nu.212.P.Henri. cap.10 num.3. Probatur, non manet irregularis occidendo propria manu, ergo nec occidēdo per manum alterius. Vtrum verò iſte tertius maneat irregularis? infrà dicemus. Secundò habet verum, quamuis admiſceatur animus ſumendi vindictam. hoc eſt contra Villadiego cap.6. num.71. verſicul. circa ſe defendentem; ſed tenet P.Henri.num.2.in fine: nam occiſio exterior eſt neceſſaria, vt ſuppono, ad defendendam propriam vitam, ſed actus interior non ſufficit ad inducendam irregularitatem, ſicut diximus ſect.præced.de proteſtatione ficta, ergo. Tertiò habet verum, quando occidit inuaſorem ad vitandam mutilationem membri. hoc eſt contra Villadiego nu.75.verſicu, ſecundus ergo. Sed noſtram ſententiam tenet Didacus Perez ibi. Cardinalis Clem. ſi furioſus. Couarru.3.p.§.vnico.num.2. Syluest.ver. homicidium.3.qu.4.part.1. Nau. nu.211. P.Henri. num.3. & alij communiter: nam in iure mors & mutilatio æquiparantur in fauorem patientis, vel in irregularitate. P.Henri.addit idem eſſe, ſi occidat inuaſorem ad vitandum periculoſum vulnus, vel grauem deformitatem vultus; Aliqui iuniores tenent contrarium. Mihi videtur vera opinio Patris Henri. quantùm ad vulnus periculoſum; ſiquidē eſt medium de ſe tendens aliquo modo ad mortem, & idem dicó, ſi timeret debilitationem brachij, quia in fauorem patientis poteſt æquiparari mutilationi; at verò quantùm ad deformitatem vultus, oppoſitum teneo cum Nau.in hiſp.num.224. nam talis deformitas potiùs inducit ignominiā, quàm mutilationem.

Sed petis, vtrùm concluſio habeat verum in eo, qui verbis vel factis iniurando alium, dedit occaſionem rixæ?

Nau. libr.5. Conſiliorum, conſ.33. de homicidio, tenet, quòd manet irregularis; ſed contrariū credo verius cum Mercado lib.6.de contractibus.cap.4.pag.11.verſic. eſte priuilegio, & eſt de mente Patris Henri.cap.10.in fine.& bene probat Mercado, quia iſta iniuria non dedit alteri ius, vt ſe vindicaret propria manu.

DVBITATVR ſecundò, quis dicetur non poſſe aliter vitare mortem, niſi occidendo inuaſorem, vel (quod idem eſt) quis dicetur occidere inuaſorem cum moderamine inculpatæ tutelæ?

Prima concluſio, quantùm ad effectum vitandi Irregularitatem, ille dicitur non poſſe aliter ſe defendere, qui nec fuga, nec clamore, nec alia via poteſt ſe defendere, niſi occidat, vel mutilet inuaſorem. ita gloſſa dicta Clem. ſi furioſus. & c. ſuſcepimus. de homicidio. quas ſequitur Nau. dicto nu. 211. & alij communiter; quæ concluſio intelligitur, ſuppoſito quòd aggreſſio ſit iniuſta: de hac enim intelligenda eſt Clem. ſi furioſus. vt bene ait Sylueſt. dicta qu. 4. part. 3. & Tabien. ver. irregularitas. 2. §. 26. vnde ſi aliquis inuaſus à miniſtris iuſtitiæ illos occidat, vt ſe defendat, fit irregularis. ſic P. Henri. num. 4.

Sed notandum eſt, non requiri, quòd arma ſint omninò æqualia inuadentis & inuaſi, ſed debet attendi qualitas perſonarum, vt bene dicit Villadiego ſup. n. 71. & citat gloſſ. l. 1. C. vnde vi.

Secunda concluſio, licitum eſt vti præuentione: non enim requiritur expectare primum ictum, ſed eo ipſo quòd eſt in probabili diſcrimine mortis, poteſt occidere, vnde ſi quis videat inimicum contra ſe venientem euaginato gladio, poteſt illum ſagitta, vel alio inſtrumento è longinquo emiſſo occidere, & ſi quis vnum, vel plures latrones inuadentes illum, occidat ſagitta vel ſclopo, non fit irregularis, imò per foramen poteſt occidere inuaſorem. ſic Villadiego num. 73. & citat Abbatem in c. ſignificaſti. el 2. de homicidio.

Tertia concluſio, qui poteſt euadere mortem vulnerando tantùm, ſi occidat, fit irregularis, quia excedit modum inculpatæ tutelæ. ita Syluest. dicta qu. 4. part. 1. Medina in Sum. lib. 1. c. 10. §. 10. regula 4. & P. Henri. qui bene limitat cum Syluestro, niſi adhibita ſufficienti diligentia occidat præter intentionem: cùm enim det operam licitæ rei, non fit irregularis, idem dico cum Syluest. & Henri. ibidem. ſi potuit euadere mutilando, & occidit; contrarium tenet Tabien. ver. irregularitas. 2. §. 26. in fine vbi citat Cardinal. Clement. ſi furioſus. ſed probatur noſtra ſententia: nam deficit moderamen inculpatæ tutelę, nec Cardinalis clarè tenet contrarium: ſolùm enim dicit, quòd pro vitanda mutilatione poteſt occidere, quia quantùm ad contrahendam irregularitatem æquiparantur.

Ex dictis ſequitur, quòd qui poteſt mortem euadere fugiendo, incurrit irregularitatem: nam licet fuga non ſemper ſit neceſſaria ad euitandum peccatum, vt ait Nau. num. 211. & P. Henri. num. 3. & patet in viro nobili aggreſſo, nihilominùs tamen ad euitandam irregularitatem requiritur, quòd non poſſit euadere fugiendo. ita Panormita. c. olim. el 1. de reſtitut. ſpoliatorum. Syluest. ver. excommunicatio. 6. qu. 9. gloſſa dicta clem. ſi furioſus. verbo, non valens. Immol. ibidem. Couarru. ſup. num. 4. Villadiego num. 75. verſicu. ſed intellige. Et probatur: nam tex. dicit, qui aliter mortem vitare non valens, ſed ille non tam occidit pro defenſione vitæ, quam honoris, ergo. Hoc autem intelligitur, dummodò fuga non eſſet periculoſa, vt ſi probabiliter dubitat de caſu, vel de velociori curſu inſequentis, vel quia aggreſſor audacior factus faciliùs occidet fugiẽtem. ita Syluest. dicta q. 4. part. 2. Couarru. n. 4. Villadiego, & ibidem D dacus Perez, & P. Henr. non enim requiritur, quòd ſe exponat tali periculo, cùm qualitas temporis non patiatur plenius deliberandi conſilium, vt inquit Perez & Felin. in c. ſuſcepimus. de homicidio. Dixi, & patet in viro nobili aggreſſo, quia monachis & clericis non licet interficere aggreſſorem, ſi poſſunt euadere fugiendo. ita Soto libr. 5. de iuſt. qu. 5. art. 8. circa finem. corporis. Panormita. dicto c. olim. & Aragon 2. 2. quæ. 64 art. 7. colum. 13. Probatur, quia fuga non eſt illis ignominioſa, cùm eorum honor non in armis, ſed in patientia conſiſtat, nec etiam licet homini plebeio. ſic

Aragon, quia fuga non eſt illi adeò ignominioſa, vt liceat occidere inuaſorem, ſed hìc eſt maximè aduertendum diſcrimen quoddam, quòd ſi quis occidat inuaſorem, qui quamuis poſſet euadere fugiẽdo, non tamen tenebatur fugere, incurrit irregularitatem ex defectu perfectæ lænitatis; at verò ſi in ſui defenſione exceſſit moderamen, incurrit irregularitatem homicidij iniuſti voliti non in ſe, ſed cauſa defenſionis, ex Trident. ſeſſ. 14. ca. 7. quod caput ponderat optimè Nau. nu. 239.

DVBITATVR tertiò, vtrùm adulter, qui inuentus cum adultera inuaditur à marito, & occidit eum propter neceſſariam ſui defenſionem, ſit irregularis?

Partem affirmatiuam tenet Nau. n. 238. & cap. 15. num. 7. & Antoni. 3. p. tit. 5. c. 8. §. 1. Probatur: nam dat operam rei illicitæ & periculoſæ ad homicidium. Confirmatur: ſi quis probabiliter credat, quòd tali loco & tempore dormiendo occidit infantem, eſt irregularis morte ſequuta: nam licèt dormiens excuſetur ab irregularitate, Clem. ſi furioſus. hoc tamen intelligitur, quando adhibuit ſufficientem diligentiam, quam iſte non adhibuit, ergo ſimiliter licèt per dictam Clem. excuſetur ab irregularitate, qui iuſtè ſe defendendo occidit inuaſorem, debet intelligi, quãdo adhibuit ſufficientem diligentiam ad vitandam cauſam, quam non adhibuit, qui præuidens periculum, acceſſit ad adulteram.

Sit tamen prima concluſio, probabilius eſt, quòd non manet irregularis. ita Soto lib. 5. de Iuſt. qu. 1. ar. 9. colum. 5. Medi. 1. 2. qu. 73. art. 8. P. Henri. nùm. 3. in fine. & lib. 12. de matri. c. vlt. num. 1. lit. L, Nau. libr. 2. de reſtitut. cap. 3. p. 3. dub. 14. Sylueſt. verb. homicidium. 3. qu. 4. part. 3. Tabien. ver. irregularitas. 2. §. 29. Mercado de contractibus. lib. 6. cap. 4. verſ. *quæ diremos*. & multi iuniores, & intelligitur concluſio, quãuis clericus præuideat periculum. Probatur concluſio: nam licèt peccauerit adulterando, tamen poſteà inuaſus licitè ſe defendit, ergo non fit irregularis. Conſequentia patet ex dicta Clem. quæ generaliter loquitur de omni homine, qui iuſtè ſe defendit non valens aliter vitare mortem. Antecedens probatur: licèt enim maritus in foro exteriori impunè occidat, tamen in foro conſcientiæ peccat, & infert vim, ergo adulter iuſtè ſe defendit. Idem dicit P. Henri. cap. 10. circa finem, de fure etiam nocturno, qui inuaſus à domino rerum occidit illum, vt ſe defendat, quod ego ſolùm credo verum, quando dominus non ceſſaret ab inuadendo, quãuis fur relinqueret res: nam ſi ceſſaret, iam fur poſſet abſque occiſione euadere mortem, & per conſequens ſi occidat, erit irregularis.

Sed obiter eſt aduertendum, quòd ſi adulter fecit prægnantem intrare per loca periculoſa, vt per tectum domus, & mortua eſt, vel abortiuit, manet irregularis. ita Nau. cap. 27. num. 235. P. Henri. ca. 15. n. 4. ſecus dicendum eſt, ſi fabrum lignarium expertum fecit incedere per tectum, vt illud reficiat. ſic P. Henri.

Secunda concluſio, quamuis maritus occidat vxorem propter adulteriũ, adulter non fit irregularis. ita Couarr. p. 2. §. 4. nu. 10. Caſtro lib. 2. de lege pœnali. ca. 14. Aragon 2. 2. quæſt. 64. art. 8. colum. 11. hæc eſt contra Nau. cap. 27. num. 238. ſed probatur: nam adulterium, vt tenet ſe ex parte adulteri, non ordinatur per ſe ad homicidium adulteræ.

Ad argumentum Nau. patet ex *dictis*, ſatis eſſe noſtræ opinioni, quò*d ipſa* defenſio ſit licita. Ad confirmationem, conceſſo antecedenti negatur conſequentia, & ratio diſparitatis eſt: nam dormiens in illo caſu fuit totalis cauſa homicidij, & iniuſta quidem, adulter verò non, ſed ipſe aggrediens cenſetur cauſa ſuæ mortis, cùm ceſſando ab aggreſſione (ad quod tenebatur in foro conſcientiæ) poſſet illam vitare. ita reſpondent aliqui iuniores, & referunt ſic reſpondiſſe Sotum conſultum de hoc.

DVBITATVR quartò, vtrùm ſit irregularis, qui occidit inuaſorem, non valens

valens aliter defendere proprium honorem, vel diuitias, aut vitam, vel diuitias proximi? Et nota, quòd modò non loquimur, quando tenetur defendere, ſed ſolùm quando defendit licitè ſub conſilio.

Couarru. videtur tenere, quòd non eſt irregularis: nam in dicto §. vnico. num. 1. videtur tradere regulam generalem, ſcilicet quòd ex homicidio facto ab homine priuato, ſi nulla ſit culpa, nulla erit irregularitas, & num. 5. id tenet expreſsè de illo, qui non poteſt aliter defendere vitam proximi, & num. 6. poſt longam diſputationem, tandem circa finem §. tenet idem de eo, qui aliter non valet defendere proprias diuitias; verum eſt quòd num. 4. verſ. 4. deducitur circa medium tenet, quòd qui occidit defendendo proprium honorem, manet irregularis, quia credit hunc peccare. Probatur ergo ſententia Couarr. quòd in reliquis caſibus non maneat irregularis. Primò talis occiſio in prædictis caſibus non eſt voluntaria, iuxta mentem Caier. 2. 2. quæ. 64. art. 7. ergo non inducit irregularitatem. Secundò, qui percutit clericum ad defendendum proprium honorem, vel diuitias, vel perſonam proximi, non incurrit excommunicationem, vt diximus ca. 5. de excommunicar. diſput. 3. dub. 13. ergo nec in his caſibus incurrit irregularitatem. Tertiò: nam in c. 2. de homicidio. dicitur, quòd ſi aliquis defendens propriam vitam, & res proprias, occidat alium, ſi fuerit presbyter, non deponatur, ergo non eſt irregularis.

Sit tamen concluſio, occidens inuaſorem in omnibus prædictis caſibus manet irregularis, quæ concluſio eſt ita certa, vt oppoſita opinio parum probabilitatis habeat. Concluſionem hanc quantùm ad defendentem proprium honorem tenent Authores citati in quodam corollario poſito poſt 3. concl. dubij 2. Quantùm ad defendentem proprias diuitias, tenet Villadiego cap. 6. nu. 2. verſ. ſecundus ergo. & Didacus Perez in fine c. num. 90. vbi citat Antoni. 3. p. tit. 4. cap. 3. §. 2. & alios; tenet etiam P. Henri. cap. 11. num. 3. litera B, qui in nu. 4. bene limitat hoc, niſi in extrema neceſſitate fur raperet id, quod actu eſt mihi neceſſarium ad vitæ ſuſtentationem: tunc enim defendendo panem, defendo vitam. Eandem limitationem ponit Tabien. verb. irregularitas. §. 25. Armil. num. 41. ſed hîc notandum eſt obiter cum P. Henri. dicto nume. 3. quòd pro defenſione bonorum temporalium magni momenti, licitum eſt in vtroque foro, etiam ſacerdoti, occidere illorum inuaſorem, etiam clericum, in flagranti delicto, quando non poſſet aliter defendere res proprias à rapina. idem tenet Didacus Perez ſup. num. 91. & alios citat P. Henri. litera T, videre Couarr. dicto nu. 6.

Denique quantùm ad vitam vel diuitias proximi tenet Villadiego cap. 6. n. 76. verſicu. quia textus. & ibi Dida. Perez nu. 77. qui citat multos, inter quos refert Panormitanum dicentem, eſſe communem. tenet etiam P. Henri. cap. 11. num. 3. lit. D, vbi (quod magis eſt) loquitur de defendente patrem, Rempublicam, vel Principem; & quamuis probabile ſit, non incurrere irregularitatem, qui occidit inuaſorem patris, vel filij, vel vxoris, quod tenet Couarr. num. 5. quia pater & filius reputantur in iure pro vna & eadem perſona, l. fin. C. de impuberibus. & vir & vxor dicuntur vna caro; nihilominùs probabilius eſt, quòd manet irregularis. ſic Villadiego, & Henri. & Syluest. ver. bellum. 2. quæ. 8. ver. homicidium. 1. q. 9. Nau. nu. 213. quia phyſicè loquendo non eadem perſona; Clementina verò ſolùm loquitur de defendente propriam vitam, vt patet ibi, qui ſuum occidit inuaſorem. Probatur concluſio, quoad omnes partes, quicunque inuoluntariè occidit hominẽ, manet irregularis niſi in caſibus à iure expreſſis; ſed dicta Clementina ſolùm excipit eum, qui non poteſt aliter defendere propriam vitam, ergo.

Ad primum in contrarium reſpondetur primò cum Henri. cap. 10. num. 2. quòd illud homicidinm licèt non ſit volũtarium tanquàm finis, bene tamen tanquàm me-

dium per ſe ordinarum ad ſui defenſionem. Secundò reſpondetur, quòd licèt daremus Caietano, homicidium non eſſe voluntarium tãquàm medium, nihilominùs neceſſariò dicendum eſt, quòd eſt voluntarium tanquàm effectus ſequutus, & hoc ſufficit ad incurrendam irregularitatem, excepto caſu defenſionis propriæ vitæ.

Ad ſecundum negatur conſequentia: nam ad incurrendam excommunicationem, requiritur peccatũ mortale; at verò irregularitas poteſt incurri ſine peccato.

Ad tertium reſpondetur primò, quòd textus non loquitur de irregularitate, ſed de depoſitione. Secundò reſpõdetur, dato quòd loqueretur de irregularitate, non eſt ſermo de ſola rerum defenſione, ſed ſimul de defenſione vitæ, vt patet ibi, *te, tuáque liberans.*

Ex dictis ſequitur contra Couarr. quòd in homine priuato poteſt dari irregularitas ex defectu perfectæ lenitatis, vt quãdo occidit inuaſorem ad liberandum proximum, quem licitè defendit, & quando occidit latronem ad defendendas res proprias, vel proprium honorem, imò dico, quòd etiam in clerico poteſt dari irregularitas ex defectu perfectæ lenitatis, vt quando occidit ad defendendum patrem, vel proximum, quem licitè defendit, & quando compulſus metu mortis teſtificatur in cauſa ſanguinis: tunc enim per metum excuſatur à culpa, & non ab irregularitate, vt vidimus ſect. præcedenti. Dixi, *in homine priuato:* nam in Iudice, & in milite, quia occidunt authoritate Reipublicæ, omnes vnanimiter cõcedunt, poſſe dari irregularitatem ex defectu perfectæ lenitatis.

DVBITATVR quintò, vtrùm incurrat irregularitatem ille, qui occidit inuaſorem, vt defendat Rempublicam, Principem, vel proximum, in caſu, quo ex præcepto naturali vel diuino tenetur defendere? Tres ſunt opiniones.

Prima opinio extrema tenet abſolutè, quòd manet irregularis; ita Caieta. 2.2. qu. 40. art. 2. & Bañez ibidem. dub. 7. Nau. num. 215. & c. 15. num. 2. Probatur primò, Iudex tenetur occidere malefactorem, & tamen fit irregularis, ergo. Secundò: nam irregularitas incurritur ſine peccato. Tertiò: nam Clementina ſi furioſus. tantùm excipit eum, qui occidit ad defendendam propriam vitam.

Secunda opinio eſt media, quòd laici & omnes, qui non ſunt ſacris initiati, manent irregulares, non tamen initiati ſacris. ita P. Henri. cap. 11. num. 2. & cap. 13. nu. 1. & aliqui iuniores. Probatur; irregularitas reſpectu laicorum non habet rationem pœnæ, ſed tantùm eſt impedimentum ad ſuſcipiendos ordines; at verò reſpectu eorum, qui ſunt initiati ſacris, habet rationem pœnæ, ſed impedimentum ad ſuſcipiendos ordines poteſt contrahi ſine culpa, vt patet in bigamo & illegitimo; pœna verò non poteſt contrahi ſine culpa, ergo laici manent irregulares, non tamen initiati ſacris; quòd autem in initiatis ſacris irregularitas habeat rationem pœnæ, probatur: nam priuatio actionis debitæ in eſſe ex officio eſt pœna, ſed irregularitas in his priuat exercitio & vſu, qui ex officio illis ineſſe debebat, & ad quem habebant ius, ergo eſt pœna.

Tertia opinio extrema (quæ ſemper viſa eſt mihi probabilior) dicit, quòd ſiue ſit clericus, ſiue laicus, non ſit irregularis. ita Sylueſt. ver. bellum. 3. quæſt. 3. Couarr. p. 3. §. vnico. num. 5. & P. Molin. tom. 1. *de iuſt.* tract. 2. diſp. 109. cõnc. 3. & alij quàm plurimi, vt teſtatur Bañez loco citato. Et probatur. Primò irregularitas homicidij nunquàm inducitur, niſi homicidium ſit volitum, ſed hoc homicidium non eſt voluntarium, ſed quaſi coactum, ſiquidem non eſt in manu mea non defendere, niſi velim peccare, ergo. Secundò, Clementina ſi furioſus, excipit occidentem, vt defendat propriam vitam corporalem, ergo etiam cenſetur exceptus, qui occidit, vt defendat vitam ſpiritualem animæ. Tertiò, quia non eſt credendum, quòd Eccleſia velit aliquem damnificare ex eo, quòd impleat

præceptum naturale. Confirmatur: nam oppoſitum eſſet, ponere offendiculum & impedimentum ad obſeruationem præcepti: mulier enim retraherentur ab eius implerione metu irregularitatis. Quartò, quia non poteſt dici defectus perfectæ lenitatis & manſuetudinis; quando exercet homo actum virtutis obligantis ſub peccato,quoniam vna virtus non contrariatur alteri virtuti.

Ad primum argumentum conceſſo antecedenti negatur conſequentia: nam homicidium in Iudice eſt voluntarium in cauſa: ſponte enim aſſumpſit officium, vel ſaltem non ita coactè, vt non poſſet tunc ſine peccato mortali recuſare,& nũc etiam ab illo deſiſtere.

Ad ſecundum concedo, irregularitatem incurri ſine peccato, tamen irregularitas homicidij non incurritur, niſi ex homicidio voluntario.

Ad tertium reſpondetur primò, quòd Clementina loquitur, quando homicidium eſt voluntarium;ſecundò reſpondetur, quòd Pontifex in illa Clementina nõ condit nouum ius, ſed explicauit antiquũ in hoc caſu particulari defenſionis propriæ vitæ, quia grauiſſimus erat, & non rarò contingit; reliqua verò quæ non rarò contingunt, reliquit opinioni Doctorum. De diſpenſatione autem irregularitatis prouenietis ex defectu perfectę lenitatis commodiùs dicemus diſputatione ſequenti; & in eadem diſputatione dicemus de quadam irregularitate proueniente ex defectu perfectæ lenitatis,ſcilicet in bello iuſto.

DISPVTATIO VI.

De homicidio iniuſto.

De qua tractat Villadiego cap. 6. Naua. à num. 219. P. Henri. cap. 14. 15. & 16. Couarru. Clement. ſi furioſus. p. 2. per totam; quam diſputationem in quinque ſectiones diuidam. Prima, de irregularitate proueniente ex homicidio caſuali; ſecunda, de proueniente ex homicidio directè volũtario; tertia, de irregularitate contingente in bello publico, vel etiam priuato, nempe in rixa; quarta, de proueniente ex aborſo; quinta, de diſpenſatione.

SECTIO I.

De irregularitate proueniente ex homicidio caſuali.

De quo P. Henri. cap. 15. Couarr. §. 4.

PRo cuius explicatione ſupponendum eſt ex D. Thom. 1. 2. quæſt. 64. art. 8. quòd caſus eſt cauſa agens præter intentionem, authore Ariſtotele, & ideò homicidium caſuale ſimpliciter loquendo, non eſt intentum, nec voluntarium, & quoniam omne peccatum eſt voluntariũ, ideò homicidium caſuale,in quantùm caſuale, non eſt peccatũ, ſed quia contingit id, quod non eſt per ſe volitum, nec intentũ eſſe inrẽtum per accidens, ſecũdùm quòd remouens prohibens dicitur cauſa per accidens, ideò qui non remouet ea,ex quibus ſequitur homicidium, ſi tenebatur, remouere vult ſecundùm quòd homicidium.

Hinc ſequitur,quòd homicidiũ caſuale eſt duplex;vnũ, quod nullo modo eſt voluntarium, nec directè nec indirectè, alterum, quod eſt volitum indirectè & per accidens, & hoc vocatur à Nauarr. num. 219. §. 2. homicidium mixtum ex voluntario & caſuali; & per hæc facilè intelligitur diuiſio deformationis tradita à Nauar. ſcilicet quòd eſt triplex; merè voluntaria, ſcilicet quæ eſt volita in ſe & directè; merè caſualis, quæ nullo modo eſt voluntaria; & mixta ex voluntaria & caſuali.

Secundò notandum eſt cum D. Thom. ex duplici capite contingere poſſe, quòd

homicidium caſuale imputetur alicui, & fiat mixtum. Primo modo quia non adhibuit ſufficientem diligentiam ad cauendum illud. Secundo modo, quia dabat operam illicitæ rei. Hinc ſequitur, quòd quando aliquis dat operam licitæ rei, & adhibet debitam diligentiam, ne ſequatur homicidium, quamuis ex tali opere ſequatur, non fit irregularis; hoc corollarium eſt certiſſimum determinatum in cap. lator. cap. dilectus filius. c. ſignificaſti. el 1. ca. ex literis. el 1. y. c. 2. Ioannes, de homicidio. Probatur, quia tale homicidium nullo modo eſt voluntarium, ſed merè caſuale; homicidium autem ſi non ſit aliquo modo voluntarium, non inducit irregularitatem, vt vidimus diſput. 5. in princ. vnde quando Doctores dicunt, homicidium caſuale inducere irregularitatem, loquuntur de homicidio. Secundo modo, ſcilicet mixto, non de caſuali primo modo. Dixi, *& adhibet debitam diligentiam*: nam licèt aliquis det operam rei de ſe licitæ, tamen ſi non adhibet debitam diligentiam, & ſequatur homicidium, erit irregularis. ita D. Thom. ſup. & communiter Doctores, & habetur ex cap. ad audientiam. cap. ex literis. c. ſignificaſti. de homicidio. Probatur: nam tale homicidium eſt voluntarium indirectè, in quantùm tenebatur, & poterat adhibere debitam diligentiam, & non adhibuit.

Vnde præcipua difficultas eſt, vtrùm qui dat operam illicitæ rei morte ſequuta, ſit irregularis, quamuis omnem adhibeat diligentiam? Et hoc ſit

---

PRIMVM DVBIVM.

Quam quæſtionem tractat Soto lib. 5. de iuſt. q. 1. art. 9. Caietan. ſup. Couarru. §. 4. citato. Nauarr. cap. 27. à num. 228. & in commento defuncto in cap. fin. 16. quæſtion. 6. à num. 13.

DE hac quæſtione ſunt tres opiniones; duæ extremæ, & vna media.

Prima opinio extrema vniuerſaliter tenet, hunc eſſe irregularem. ita Caietan. ſup. Syluest. ver. homicidium. 2. in princ. regula. 3. Innocent. Ioan. Andr. in c. tua nos. de homicidio. & alij multi Doctores Canoniſtæ, quæ probatur primò ex iure Canonico, vbi ſæpe excuſantur aliqui ab irregularitate, quia dabant operam licitæ rei, ergo à contrario ſenſu ſi darent operam illicitæ rei eſſent irregulares. Antecedens probatur primò ex cap. dilectus. de homicidio. vbi quidam clericus infirmus, vt excitaret appetitum cibi, aſcendit equum malè parentem habenis, & currẽs fracto fræno, proiecit à ſe clericum, & occidit puerum, & inquit tex. non eſſe irregularem, quia dabat operam licitæ rei, & ſimilis caſus habetur in cap. ex literis. el 1. y 2. eod. tit. patet etiam ex cap. continebatur. & cap. lator. eod. tit.

Si obiicias, argumentum à contrario ſenſu non eſſe firmum in iure, hoc non obſtat primò: nam hoc eſt falſum, vt patet ex cap. Apoſtolica. de his quæ fiunt à Prælatis ſine conſenſu Capituli. Secundò: nam, vt inquit Nauar. num. 221. hoc argumentum non eſt à contrario ſenſu, ſed à ceſſante ratione & cauſa, quia ſcilicet ea ratione excuſantur ab irregularitate, quia dabant operam licitæ rei; ſed argumentum à ceſſante ratione eſt firmiſſimum in iure. cap. cùm ceſſante. de appellationibus. ergo. Confirmatur, in multis textibus ſtatuitur hæc regula, quòd occidens vel mutilans ſit irregularis; ſed ab hac regula non excipiuntur in iure, niſi qui dãt operam licitæ rei. ergo omnes, qui dant operam illicitæ rei, ſunt irregulares. Secundò probatur opinio ex D. Thom. 2. 2. quæſt. 64. art. 8. dicente, quòd in duobus caſibus ſit homo irregularis. Primò ſi dat operam illicitæ rei; ſecundò, ſi dat operam licitæ rei non adhibita ſufficienti diligentia, ergo clarè ſentit, quòd in primo caſu non requiritur, quòd præcedat aliqua negligentia.

Secunda opinio extrema dicit, quòd dans operam illicitæ rei nunquàm ſit irregularis,

gularis, ſi adhibuit debitam diligentiam. Hanc tenuit Magiſter Cano, & tenet P. Henri. cap. 15. num. 1. & pauci quidam iuniores. Probatur primò, irregularitas non incurritur propter opus præcedens homicidium, ſed propter ipſummet homicidium, dummodò ſit voluntarium, ſed in eo, qui adhibet debitam diligentiam, nullo modo eſt voluntarium, ergo. Confirmatur: nam licèt qui vult opus periculoſum, cenſeatur virtualiter velle mortem inde ſequutam, tamen per hoc quòd adhibet debitam diligentiam, ne mors ſequatur, videtur excludi totaliter illa volitio virtualis, ergo mors non eſt huic voluntaria. Secundò: nam ſi tale opus alteri ſit licitum, vt torneamentum reſpectu laici, homicidium inde ſequutũ non inducit irregularitatem, ſi adhibita fuit debita diligentia, ergo & hæc opinio valdè probabilis eſt.

Sed eſt tertia opinio media, nempe quòd ſi homo dat operam illicitæ rei, non tamen periculoſæ de ſe, vt ex illa ſequatur mors, non manet irregularis, ſi debitam adhibuit diligentiã; at verò ſi dabat operam illicitæ rei, & de ſe periculoſæ ad homicidium, manet irregularis, quamuis debitam adhibuerit diligentiam. Hanc tenet Couarr. ſup. nu. 10. Soto ſup. Cordub. in Quæſtionario. lib. 2. quæſt. 26. Caſtro lib. 2. de lege pœnali. cap. 14. Medina 1. 2. quæſt. 73. art. 8. vt patet ex ſolutione ad 1. contra 3. regulam. Aragon. 2. 2. quæſt. 64. art. 8. & communiter Magiſtri & Nauar. in commento de furto. & in cap. 27. num. 237. Vnde quando in eodem cap. num. 221. dicit, ex deformatione caſuali ex opere illicito ſequuta induci irregularitatem, intelligendus eſt quando ſequitur ex opere illicito & periculoſo; & hæc opinio eſt tenenda tanquàm probabilior, & communior, & quæ ſeruatur in praxi, & quoniam hæc opinio eſt contra duas præcedentes, ideò probata ea, illæ manent impugnatæ.

Pro eius ergo probatione ſupponendum eſt, cum Couarru. ſup. verſicu. 2. deducitur, cum Soto, Cordub. 5. & aliis, quòd opus poteſt eſſe illicitum & prohibitum dupliciter.

Primo modo ex eo quòd eſt periculoſum & inductiuum mortis, & hoc modo prohibitum eſt clericis pugnare, vel mittere bombardam ad arcem, exercere torneamenta, & alia pugnæ ſimulacra, item exercitium Chirurgiæ per aduſtionem, vel inciſionem facit cap. ſententiam ſanguinis. ne clerici vel monachi, & etiam venatio vrſorum & aprorum, quia ſolet fieri cum armorum ſtrepitu, vt ait Naua. num. 237. & P. Henri. cap. 15. nu. 1. Secundo modo, non quia ſit periculoſum, nec inductiuum mortis, ſed alia de cauſa, verbi gratia, ſi venatio cuniculorum prohibeatur certo tempore, quia tunc concipiunt. Hoc ſuppoſito probatur

Prima pars noſtræ ſententiæ, quæ eſt contra primam opinionem: nam illa vniuerſaliter loquitur de dante operam rei quomodolibet illicitæ. Probatur, tale homicidium nullo modo eſt voluntarium, ſed merè caſuale, ergo non inducit irregularitatem. Antecedens probatur, non eſt volitum directè, vt patet, nec virtualiter in ipſo opere, quia non continetur virtualiter in illo, ſiquidem tale opus non eſt periculoſum, nec eſt volitum ratione alicuius negligentiæ, quia nulla fuit, vt ſupponimus, ergo nullo modo eſt voluntarium, quod argumentum euidens eſt meo iudicio.

Secundò probatur: nam ex prima opinione ſequerentur innumera inconueniẽtia. Primò, ſi aliquis tempore interdicti pulſaret campanam, quæ cadens occideret aliquem, pulſans eſſet irregularis, quãuis omnem adhibuerit diligentiam, & tamen ſi non eſſet interdictum, non maneret irregularis. Secundò, ſi aliquis cæderet arborem adhibita omni diligentia, ſi de facto opprimeret aliquem, maneret irregularis, ſi arbor eſſet aliena, vel cederet in die feſto, non tamen ſi eſſet propria, vel cederet in die non feſtiuo. Tertiò, ſi duo venentur cuniculos vnus in proprio nemore

nemore, alter in alieno, & vterque debitam adhiberet diligentiam, hic maneret irregularis, ille non.

Tertiò probatur ex optimo text. in Ca. quantùm. 50. diſt. vbi Gelaſius Papa loquens de illo, qui equos furatos tulit, & caſu offenderunt mulierem, quod fuit illi cauſa aborſus, quòd ſi caballos alienos furatus tulerit, inde eſt culpabilis: nam de muliere, quæ caſu inter caballos confracta eſt vbi voluntas illius nõ agnoſcitur pernicioſa fuiſſe, non poteſt puniri; ex quo textu conſtat, illum fuiſſe reum furti, non tamen homicidij.

Secunda verò pars, quæ eſt contra ſecundam opinionem, probatur, quando opus prohibetur, quia pericuſoſum, tunc homicidium inde ſequutum eſt voluntarium in cauſa, ergo inducit irregularitatem. Antecedens probatur, opus de ſe tendit ad homicidium, ergo qui vult illud, conſequenter vult homicidium. Secũdò probatur ex ratione. c. vltimi de homicidio. in 6. quia mandando in culpa fuit, & hoc euenire poſſe debuit cogitare.

Hinc ſequitur, quòd dans operam illicitæ rei & periculoſæ nunquàm cenſetur adhibere debitam diligentiam, niſi ceſſando à tali opere: nam quãdiu vult opus, vult cauſam & periculum homicidij; hanc autem ſententiam ego limito, vt in foro conſcientiæ ſolùm procedat, quãdo opus illicitum, cui datur opera, eſt de ſe ita periculoſum, vt ſit proxima occaſio mortis, vt mittere bombardam ad arcem, torneamenta, & etiam curare per inciſionem, vel aduſtionem, & alia huiuſmodi, in quibus frequenter contingit mors: in his enim verum habet ratio tradita, quòd quandiu quis non abſtinet à tali opere, nõ adhibet debitam diligentiam; at verò in rebus, in quibus raro contingit mors, vt in venatione aprorum & vrſorum, & alia huiuſmodi, credo, quòd ſi adhibita fuit debita diligentia, non fuit irregularis in foro conſcientiæ, & in his verum haber, quòd per talem diligentiam excuſatur homo, ne imputetur ſibi tale homicidium, nec ſit illi voluntarium, & hoc colligo ex mente Caietani dicentis, quòd clericus, qui mortaliter peccat in venatione, excuſatur ab homicidio, quando laicus excuſaretur, quia ſcilicet adhibita eſt omnis diligentia. Dico, *in foro conſcientiæ*: nam in exteriori ſemper damnabitur tanquàm irregularis, qui dat operam rei prohibitæ, quia periculoſæ: iura enim præſumũt, hunc non adhibuiſſe debitam diligentiam in præcauendo mortem, vt dicit P. Henri. c. 15. num. 2.

Ad primum argumentum primæ opinionis reſpõdetur, vt ibi tactum eſt, quòd argumentum à contrario ſenſu licèt in aliis materiis ſit firmum, in materia irregularitatis nihil valet: nam ad irregularitatem requiritur expreſſa iuris deciſio; ad id autem quod dicitur, hoc argumentum non eſſe à contrario ſenſu, ſed à ceſſante ratione. Reſpondetur, argumentum à ceſſante ratione non valere, niſi procedat à negatione totius cauſæ totalis & adæquatæ; cauſa autem adæquata excuſandi aliquem ab irregularitate, non eſt, quòd dedit operam licitæ rei; ſed potiſſima eſt, quòd debitam adhibuit diligentiam: nam licèt opus ſit licitum, ſi non adhibet debitam diligentiam, erit irregularis. Ad confirmationem reſpondetur, quòd omnes textus, qui loquuntur de homicidio inducente irregularitatem, ſolùm loquũtur de homicidio quod ſit aliquo modo voluntarium, & quia quando eſt omninò caſuale, nullo modo eſt voluntarium, licèt occaſionetur ex opere illicito, ideò non includitur in illa regula generali, & conſequenter non fuit neceſſarium, quòd de illo fieret aliqua exceptio. Reſpõdetur ſecundò cum Soto & Couarru. ſup. num. 10. verſicu. igitur, quòd ſi textus loquuntur de homicidio caſuali ex opere illicito, loquuntur de opere periculoſo.

Ad ſecundum reſpondetur, quòd D. Thom. intelligendus eſt de dante operam illicitæ rei & periculoſæ.

Ad primum argumentum ſecundæ opinionis

nionis patet ex dictis, quòd quandiu homo non ceſſat ab opere illicito & periculoſo, non cenſetur ſufficientem adhibere diligentiam, & per hoc patet ad confirmationem.

Ad ſecundum reſpondetur, bene contingere, quò d homicidium ſit voluntarium & culpabile danti operam illicitę rei & periculoſæ, quod tamen non eſſet voluntarium danti operam licitæ rei, vt benè oſtendit Nauarr. cap. 27. num. 215. & ratio eſt: nam qui dat operam licitæ rei, non vult homicidium in ſe, vt ſuppono, neque in cauſa, ſiquidem non tenebatur vitare illam, & adhibuit debitam diligentiam; at verò qui dat operam illicitæ rei & periculoſæ, vult homicidium indirectè & in cauſa, quia tenebatur eam vitare in ordine ad euitandum homicidium, vt patet ex doctrina D. Thom. 1.2. quæſtion. 6. art. 3.

Ex dictis habemus duas regulas generales, quæ ſunt præ oculis habendæ in hac materia.

Prima regula, qui dat operam licitæ rei, ſi debitam adhibet diligentiam, non manet irregularis, manet tamen, ſi non adhibet.

Secunda regula, qui dat operam illicitæ rei & periculoſæ ad homicidium & prohibitæ, hac ratione manet irregularis, quamuis omnem adhibeat diligentiam; quæ regula intelligenda eſt ſecūdùm moderationem dudum à nobis traditam, nēpe quando opus illicitum eſt ita periculoſum, vt ſit proxima occaſio mortis, ex quibus regulis ſequitur deciſio multorum caſuum.

Primò ſequitur, quòd clericus, qui dat operam venationi aprorum aut vrſorum, non manet irregularis ſecundùm limitationem à nobis traditam, quia in his raro contingit mors; hoc eſt contra Nauarrum num. 237. Couarru. num. 10. corolla. 4. Soto ſup. colum. 6. & omnes, qui abſolutè ſequuntur tertiā opinionem: iſti enim dicunt, quòd licèt aliàs omnem adhibeat diligentiam, fit irregularis morte ſequuta; at verò ſi venetur perdices vel cuniculos, & debitam adhibeat diligentiam, licèt talis venatio alia de cauſa ſit clericis prohibita, non erit irregularis etiam ſecundùm illos, qui abſolutè ſequuntur tertiam opinionem ſine limitatione à nobis tradita; & ratio eſt, quia tale opus non eſt periculoſum.

Secundò infertur, quòd equitans licèt currat, & ex curſu equi ſequatur mors, ſi omnem adhibuit diligentiam, licèt ſit clericus in ſacris, non erit irregularis, contra aliquos, qui ſequuntur tertiam opinionē. Probo ex eadem limitatione à nobis tradita, & ex cap. dilectus. de homicidio. ſecus verò ſi non debitam adhibuit diligentiam, vt ſi neſciebat equum regere; reliqua corollaria claritatis gratia proponemus per diſtincta dubia.

Vnde DVBITATVR ſecūdò, vtrùm clericus in ſacris exercēs Chirurgiam per inciſionem vel aduſtionem, ſit irregularis morte ſequuta, licèt omnem adhibeat diligentiam.

Concluſio affirmatiua, quia hoc eſt illis prohibitum, eò quòd eſt opus periculoſum. ita Nauar. cap. fin. num. 14. Couarru. ſup. num. 5. & 10. verſicu. 2. deducitur. & Cordub. lib. 2. quæſt. 26. colum. 5. & ideò in ca. tua nos. de homicidio iudicatur irregularis quidā monachus chirurgiæ peritus, qui tumorem gutturis fœminæ ferro aperuit, ex quo mortua eſt, quia vento ſe expoſuit contra prohibitionem monachi, & tamen ſi eſſet Chirurgus laicus, non maneret irregularis; hæc concluſio partim eſt contra Sotum dicto art. 9. colum. 6. & Caietan. 2.2. quæſt. 64. art. 8. dicentes, quòd ſi talis clericus exerceat chirurgiam, propter queſtum, erit irregularis, non tamen ſi exerceat, pietatis cauſa, & hoc modo intelligunt dictum cap. tua nos; ſed communis expoſitio tenet, quòd licèt exerceat pietatis cauſa, eſt irregularis. ita exponit Naua. Coua. Cordub. & Syluest ver. homicidium. 2. quæ. 12. Ang. num. 13. Tabien. ver. irregularitas. 5. num. 11. & probatur ex textu, ibi,

poteſt cum illo miſericorditer agi, quaſi dicat, dignus eſt diſpenſatione, qua non eſſet dignus, ſi propter quæſtum feciſſet.

Hinc ſequitur, quòd ſi iſte Chirurgus eſſet laicus, quamuis eſſet illi prohibitum curare in pœnam alicuius criminis, non eſſet irregularis, ſi debitam adhibuiſſet diligentiam, quia tale opus non eſt illi prohibitum ratione periculi. ita Couarru. num. 10. verſ. tertiò ſubſequitur.

DVBITATVR tertiò, de Magiſtro caſtigante diſcipulum, ſi ex caſtigatione caſu ſequatur mors? Felinus in ca. presbyterum, de homicidio. abſolutè tenet eſſe irregularem.

Sit tamen concluſio, ſi non exceſſit in caſtigatione, & circunſpectè fecit, non manet irregularis, quia tunc homicidium eſt merè caſuale; at verò ſi nimis exceſſit modum, vel ſine circunſpectione, ne percuteretur in capite, vel loco periculoſo, manet irregularis, vt patet ex cap. ad audientiam. de homicidio. ita Nauar. ca. 27. num. 235. Couarru. num. 5. verſicul. ad eandem. P. Henri. cap. 14. nu. 4. in fine. qui in gloſſa, litera D, quòd ſi Iudex iubet furem flagellis cædi ſecūdùm præſcriptum legis, & tamen executor excedens occidit, executor fit irregularis, non Iudex.

Fauet cap. finale, de homicidio. in 6. ibi, *quia mandando in culpa fuit*, &c. & gloſſa, ibi, *verbo, culpa*, dicens ſecus eſſe in eo, qui licitè mādabat verberari, & idem tradit Nauar. n. 233.

Sed DVBITATVR quartò, ſi Iudex torquet reum, & ex tortura tandem ſequitur deformatio alicuius mēbri, vtrùm maneat irregularis?

Pro reſolutione ſupponendū eſt, quòd tortura debet eſſe moderata ſecundùm qualitatem perſonæ, ita vt reus totus maneat ſaluus & illæſus, & non perdat vitam, nec aliquod membrum. ſic Anton. Gomez tom. 3. Variarum. ca. 13. num. 5. & eſt tex. in l. quæſtionis modum. ff. de quæſtionibus reorum.

Sit prima concluſio, ſi Iudex exceſſit modum torturæ, ex qua membrum aliquod incanceratum eſt & abciſſum, Iudex fit irregularis. ita colligo ex P. Henri. cap. 12. num. 2. in fine, & hæc irregularitas eſt ex homicidio iniuſto caſuali, quod eſt de mente P. Henri. cap. 14. nu. 1. Et probatur concluſio: nā talis Iudex deliquit, & tenetur in ſyndicatu, vt dicit Hippolytus relatus à Bernardo Diaz c. 125. nu. 10. & Anto. Gomez ſup. verſ. ſi verò Iudex, dicit, quòd debet puniri pœna arbitraria.

Sed maior difficultas eſt, quando non fuit exceſſus in tortura?

Sit ſecunda concluſio, ſi deformatio ſequatur ex malo regimine torti, vel ex imperitia Chirurgi, Iudex non manet irregularis. Eſt de mente P. Henri. in alio ſimili c. 14. num. 4. in fine.

Tertia concluſio, ſi tortura fuit dura, manet irregularis ex defectu perfectæ lenitatis; at verò ſi non fuit dura, nec crudelis, non manet irregularis meo iudicio, quia tunc canceratio & deformatio non tam eſt tribuenda torturæ, *quanto à la mala carnadura del delinquente*, & ideò talis deformatio erit merè caſualis.

DVBITATVR quintò, vtrùm fit irregularis, qui illicitè percuſſit alterum vulnere non lethali, & tamen percuſſus moritur ex malo regimine, vel ex imperitia, aut negligentia Chirurgi?

Quòd non ſit irregularis, tenet Caiet. 2. 2. quæſt. 64. art. 8. & ibi Aragon, Soto lib. 5. de iuſt. quæſt. 1. art. 9. colum. 4. & aliqui diſcipuli D. Thomæ; quæ opinio probatur ex cap. exhibita. de homicidio. vbi excuſatur ab irregularitate puer, qui fuit cauſa percuſſionis in altero, qui expirauit propter imperitiam Medicorum, & propter ſui patris incuriam, qui laboribus & ſudoribus illum expoſuit.

Contrariam tamen ſententiam, ſcilicet quòd ſit irregularis, tenet Villadiego c. 6. num. 17. verſicu. ex prædictis. & ibi Didacus Perez, tenet Couarru. p. 2. §. 2. nu. 9. Nauar. commento de furto. num 17. & cap. 27. num. 223. Syluest. ver. homicidium. 2. quæſt. 22. Anto. 3. p. tit. 28. c. 2. in princ. Tabien. ver. irregularitas. 3. §. 6. Cor

6. Cordub. in Sum. quæſt. 34.

Sit ergo prima concluſio, ſi vulnus erat graue, licèt non lethale de ſe percuſſor manet irregularis; quæ concluſio eſt de mente ſecundæ opinionis, & eam tenet P. Henri. cap. 14. num. 4. Probatur primò, ſi vulnus non eſſet illatum, mors non eſſet ſequuta, etiam poſita imperitia Chirurgi, & malo regimine, ergo vulnus fuit cauſa mortis. Confirmatur, ſi percuſſus moriatur, quia non eſt inuentus Chirurgus, percuſſor eſt irregularis, vt ipſemet Soto concedit, quia non eſt alius, cui poſſit mors imputari, ergo idem dicendum eſt ſi moriatur ex imperitia Chirurgi. Patet conſequentia: nam ex hoc quòd Chirurgus curet, ſed malè, non ſequitur, quòd mors tribuatur ſoli Chirurgo, ſed quòd tribuatur vulneri, & etiam Chirurgo, imo phyſicè loquendo ſolùm tribuitur Chirurgo tanquàm cauſæ per accidés, quia non remouit prohibens. Secundò probatur argumento tex. ca. fin. de homicidio. in 6.

Dixi, *ſi vulnus erat graue:* nam ſi erat adeò leue, vt exiguo medicamine poſſet ſanare, & tamen mors ſequuta eſt, quia Chirurgus ex impetitia vel malitia adhibuit medicamenta nociua, tunc homicidium non imputabitur percuſſori, ſed Chirurgo.

Secunda concluſio, quamuis mors non ſequatur præcisè ratione vulneris, quia non erat lethale, ſed ratione febris, vel alterius infirmitatis inde prouenientis, percuſſor fit irregularis. ita Couarru. ſup. Nauar. dicto num. 223. P. Henri. dicto n. 4. litera V, & habetur expreſsè ex c. preſbyterum, & cap. ad audientiam. de homicidio. quæ concluſio eſt vera, etiã ſi vulnus non fuerit graue, & probo ex dicto c. ad audientiam; ibi, *in dorſo aliquantulùm vulnerauit.* Probatur concluſio: nam cùm infirmitas inflictiua mortis originetur ex vulnere illato, percuſſor cenſetur moralis cauſa mortis. Diſcernere autem vtrùm ſuperueniens infirmitas originetur ex vulnere, vel ex alia cauſa extrinſeca, & etiam vtrũ vulnus ſit lethale, vel nõ, ad Medicos pertinet, vt inquit Felinus cap. presbyterum. de homicidio. & videte gloſſam l. 1. in verbo, depulſa. C. de emendis ſeruis. dicentem, quòd ſi poſt vulnus vulneratus finito triduo ambulauit pedibus ſuis, non dicitur vulnus mortale; quam gloſſam, Felinus dicit, eſſe ſingularem ſecundùm omnes. Sed eam limitat Salicet. citatus à Felino, quando erat dubium, vtrùm eſſet mortale?

Tertia concluſio, hæc irregularitas, de qua in præcedentibus concluſionibus, eſt homicidij mixti. ita Couarr. num. 9. verſicu. his tamen. Probatur, quia nec vulnus fuit lethale, nec percuſſor intendebat occidere, vt ſuppono; vnde Couarr. ibi, & Didacus Perez ſup. aduertunt, quòd quantùm ad forum ſeculare percuſſor nõ tenetur de morte, ſed de vulnere, & citant multos Doctores.

Quarta concluſio, quando percuſſio eſt iuſta, faciliùs excuſatur percuſſor ab irregularitate, vt ſi pater caſtigans filium, vulnerauit leuiter, & tamen ſequuta eſt mors ex culpa Medici, vel malo regimine, vel febri ſuperueniente. ſic P. Henri. num. 4. in gloſſa, litera C.

Ad argumentum pro prima ſententia reſpondetur, quòd ille tex. ſupponit eum, qui fuit cauſa percuſſionis, nullam habuiſſe culpam, vt notant ibi gloſſa, Panormita. Innocen. & Felinus, & Villadiego ſup. & Couar. verſ. & ex his. Et patet ex ipſo textu, ibi, *nihil ipſum in morte filij ſui commiſiſſe*; vnde text. iſte potiùs eſt pro nobis.

Sed petis, ſi percuſſus poſt longum tẽpus mortuus eſt, quomodo cognoſcemus, vtrùm deceſſerit ex vulnere?

Quinta concluſio, ſi nunquàm conualuit, præſumitur ex primo vulnere deceſſiſſe; ſi verò conualuit & poſtea recidit, ſi mortuus eſt poſt octo menſes, non præſumitur ex vulnere deceſſiſſe, ſecus tamen, ſi ante prædictum tempus mortuus eſt. ita Villadiego cap. 6. verſicu. ſed pone. num. 35. & eſt optimus textus ca. 2.

de clerico percuſſore. vbi tandem dicit Abbas, quòd hoc poteſt relinqui arbitrio Iudicis, & idem ſequitur Villadiego, videre Felinum in cap. presbyterum.de homicidio.

DVBITATVR ſexto, vtrùm ſaltans cum muliere grauida ſit irregularis aborſo ſequuto poſt animationem?

Syluest.ver.ſaltus.abſolutè dicit,quòd ſi ſaltatio erat illicita, vt ſi erat amator obſcænus, aut clericus, eſt irregularis.idē tenet Nau.nu. 236.& lib.5. Conſiliorum. conſ. 20. de homicidio.

Sit tamen concluſio,ſi ſaltatio fuit moderata, non inducit irregularitatem,licèt fuerit illicita, vt in clerico, vel amatore obſcæno, ſecus verò ſi fuit ita immoderata, vt meritò ex illa timeretur aborſus; hæc colligitur ex P. Henri. cap. 15.nu. 4. & ex Couar. dicto num. 10.verſ.5. libenter. & hic eſt actus intellectus ad ca. ſicut ex literarum.de homicidio.

DVBITATVR ſeptimò, de alente feram, vt vrſum, vel leonem, qui tamen occidit aliquem?

Prima concluſio, ſi cuſtodit illam bene ligatam, & abſque ſua culpa ſoluta eſt, non incurrit irregularitatem, aliàs incurret. ita Nauar. num. 227. Villadiego c. 6. verſ. & ex his infertur. num. 31. Couarru. §. 4. num. 11. P. Henri. cap. 15. litera M.

Secunda concluſio, quamuis habeat ligatam, ſi tamen ponit illam in via vel publico loco, quæ occidit incautè accedentes, fit irregularis. ita Couarru. & P. Henri.nam per legem ciuilē punitur pœna 200. ſolidorum.

DVBITATVR octauò, vtrùm qui cuſtodiunt,vel ſeruiunt infirmis,maneant irregulares, ſi dent illis aliquod, ex quo ſequatur mors, vel mortis acceleratio?

Prima concluſio, ſi contra prohibitionem Medici detur aliquid, ex quo infirmus moritur, vel mors notabiliter acceleratur,manet irregularis: nam hoc opus eſt prohibitum ratione periculi. ita Syluest. ver. homicidium. 2. quæſt. 15. & ver. Medicus. quæſt. 7. Nauar. num. 228. Couarru. dicto §. 4. num. 3. Villadiego cap. 6. verſ. item deſeruientibus. num.39. P. Henri. cap. 15. num. 5. & idem eſt de mandante & conſulente. ita P. Henri. & Nauarr. Dixi, *notabiliter*, cum P. Henri. quia tam exigua poſſet eſſe acceleratio, vt pro nihilo reputaretur.

Secunda concluſio, ſi quis *bona fide* det aliquid, ex quo ſequatur mors, vel acceleratio, licèt aliqua ſit culpa,nō erit irregularis, niſi ſit culpa lata. ita P.Henri. Syluest. & Nauarr. quòd ſi habet ſcrupulum, deponat illud conſilio viri prudentis, vt dicunt Doctores modò citati,vnde huiuſmodi homines non facile debent formare ſcrupulum,vt ait Syluest. ver. homicidium. 2. q. 15. citata.

Tertia concluſio, idem dicendum eſt de illo, qui bona fide reuoluit infirmum, vt commodiùs cibum ſubminiſtret, vel magis quieſcat: nā licet acceleretur mors, non erit irregularis: niſi ex lata culpa nimis acceleraretur. ita Soto lib. 5. de iuſt. quæſt. 1. art. 9. colum. 4. Caietan. 2. 2. quæſt. 64. art.8. circa medium.& P.Henri. ſup. & infert Caietan. tutè poſſe ſacerdotes & Religioſos ſeruire infirmis etiam conſtitutis in vltimo vitæ, & eos voluere in lecto, & reliqua exhibere cum prudentia, quæ in huiuſmodi conſueta eſt: nā quidquid in hoc licet laicis,licet etiam clericis.

Quarta concluſio, qui voluit & reuoluit infirmum, vt citiùs moriatur, licèt id faciat motus pietate, quia videt illum fatigari angore mortis, manet irregularis. ita Nauarr. num. 229. Soto colum. 4. Couarru. nu. 3. Villadiego, & eſt certa concluſio.

DVBITATVR nonò, de extrahente ſagittam vel gladium ab homine percuſſo?

Prima concluſio, ſi non extraxit cautè ſecundùm regulas artis,& inde accelerata eſt mors,fit irregularis.ita Nau.num. 229. P.Henri.cap. 11.num. 1. Villadiego cap.6. verſicu.item præſtantes.numer.34.& alij, quos

quos refert & ſequitur Couarru.nume.3. verſ.is verò.Probatur: nam opus fuit illicitum & periculoſum.

Secunda concluſio, ſi extraxit ſecundùm regulas artis, licèt caſu acceleretur mors,non manet irregularis.ita Couar.& P.Henri.& videtur de mente Nau.& probatur,quia opus erat licitum, & ipſe fecit animo ſanandi.

DVBITATVR decimò, vtrùm abſcindens alicui membrum propter ſanitatem (verbi gratia, quia eſt canceratum, vel demorſum à vipera) ſit irregularis, ſiue ſit laicus, ſiue clericus?

Prima concluſio,ſi eſt laicus,& abſcindit ſecundùm regulas artis, non fit irregularis. Ita Syluest. verb. homicidium. 3. quæſt.3.particula 2.Nauarr.num.209. & 219.& lib.5.Conſilior.conſ.9.de homicidio. vbi citat Panormitan.in c.ſententiam ſanguinis. ne clerici, vel monachi. & P. Henri. c.11. num.1. Probatur: nam talis abſciſſio non ordinatur ad mutilationem, ſicut ordinatur abſciſſio facta per Iudicem, ſed ordinatur ad conſeruandam vitam totius.vnde P.Henri.dicto num.1. in gloſſa, litera B, ait, quòd Chirurgus non ſcindit membrum authoritate publica,ſed priuata,vt ſanet hominem; ſed concluſio intelligitur, quòd nullā incurrit irregularitatem, nec ex defectu lenitatis. Dixi, *ſecundùm regulas artis*: nam ſi abſcindat contra eas dolo vel negligentia, fit irregularis ex homicidio iniuſto.. ita Couarr. dicto §.4.num.3.Nau.num.228. Syluest. ver.homicidium.2.quæ.14.vnde ſi Medicus vel Chirurgus dubitet, vtrùm eius culpa vel negligentia infirmus fuerit mortuus,vel deformatus, & velit ordinari,petat diſpenſationem.ſic Henri. n.citato in gloſſa,litera A.Dico,*ſi dubitet*:nam ſi ſit moraliter certus, vel probabiliter credat, non habuiſſe culpam, ſecurè poteſt ordinari nulla petita diſpenſatione.tex.eſt in c.ad aures. de ætate & qualit. ordinandorum.& ibi Abb.num.1.& Anto.de Butrio num.1.& 2.Syluest. verbo, Medicus, num.8.

Secunda concluſio, nec etiam adiuuantes Chirurgum in tali abſciſſione fiunt irregulares. ita Nauar. in vltima editione, num.217. & eſt certa: nam ſi Chirurgus, qui eſt principalis,non incurrit, ergo nec adiuuantes,qui ſunt minus principales.& Nau.conſ.18.de homicidio.ait,quòd licet adiuuans ſit clericus, non fit irregularis, quia nullo iure eſt illi prohibitum. Idem tenet Henri.lib.14.c.11.n.1.

Sed de clerico abſcindente eſt maior difficultas. Et quidem Nau.conſ.9. citato dicit eſſe irregularem.Probat:nam hoc eſt prohibitum clericis. Pro reſolutione ſunt aliqua ſupponenda.

Primò ſupponendum eſt, non eſſe ſpecialiter prohibitum clericis etiam in ſacris,vel beneficiariis officium Medici aut Chirurgi citra inciſionē vel aduſtionem, ſuppoſito quòd ſint in arte periti. c. ſententiam ſanguinis.ne clerici vel monachi. & tenet Hoſtienſ.c.ſignificaſti.el 2.de homicidio.verſ. nos igitur. ibi, *alia culpa eſt*. Felin. c.tua nos. eod. tit. circa finem. vbi ait, & ita videmus Romæ & alibi ſeruari, quòd clericus excellens in aliqua cura aſſumit officium Medici.

Si opponas c.ſup.ſpecula.ne clerici vel monachi. vbi presbyteris prohibetur audire leges & phyſicam. Reſpondetur, quod licèt prohibeatur audire,non tamen exercere;quæ ſolutio eſt de mente Panormitani dicto c.ſup. ſpecula. vbi ait, quòd quamuis non liceat presbyteris audire leges, licet tamen eas docere; verum eſt, quòd non licet clericis in ſacris exercere prædictum officium, niſi pietatis cauſa, præcipuè erga pauperes vel cognatos. ſic P.Henri.cap.11.num.1. in gloſſa, litera F. Angelus ver.Medicus.num.11.Tabien.n. 4.Armil.eodem num.Nau.cap.25.nu.111. §.34.vbi ait, quòd licèt ſpecialiter non ſit in iure prohibitum clericis officium Medici vel Chirurgi citra aduſtionem vel inciſionem, nihilominùs prohibita ſunt, in quantùm ſunt officia ſecularia: generaliter enim omnia officia ſecularia ſunt prohibita clericis in ſacris & beneficiariis. c.

multa.ne clerici,vel monachi. ibi, *talia & ſimilia miniſtris altaris, & monachis omnino prohibemus*; at verò quando fiunt pietatis cauſa, non dicuntur officia ſecularia, ſed opera miſericordiæ, quæ ſunt valdè propria clericis. fauent omnia tria capita de poſtulando. & iuxta hæc poſſet intelligi Panormita. in c.ſententiam ſanguinis. ne clerici vel monachi.nu.22.vbi dicit,quòd exercere officium Medici prohibitum eſt clericis in ſacris.

Secundò ſupponendum eſt,quòd exercere officium Chirurgi, per inciſionem vel aduſtionem,prohibitum eſt clericis in ſacris vel beneficiariis,dicto c.ſententiam ſanguinis.ibi, *nullam Chirurgiæ artem, quæ aduſtionem vel inciſionem inducit.*Dixi,*in ſacris*,quia clericis in minoribus,dummodò non ſint beneficiarij,non eſt prohibitum. ita Syluest.verb.Medicus. num.2. Panormit. dicto c.ſententiam ſanguinis. nu.22. Felin.ſup.& probatur,ex eodem c.ſententiam,ibi, *Subdiaconus, Diaconus,vel Sacerdos*, & etiam ex dicto c. ad aures. vnde c. tua nos.de homicidio.intelligitur de religioſo Sacerdote,vt inquit Felinus.

Tertiò ſupponendum eſt, quòd ſi vrgente neceſſitate quando alius non reperitur,clericus id munus exerceat,non peccat.ita P.Henri.num.1.

Quartò ſupponendum eſt,clericis non prohiberi conſilio, aut auxilio iuuare peritum Chirurgum ad ſecandum membrum,ſed tantùm ſecare per ſe ipſos.ita P. Henri.ibidem. Probatur: nam dictum c. ſententiam.inquit,ne exerceat.

Hinc ſequitur, licitum eſſe clerico perito Medico dare conſilium,quòd fiat minutio ſanguinis, dummodò per ſe ipſum, non faciat dictam minutionem. His ſuppoſitis ſit

Tertia concluſio, quamuis clericus in ſacris Chirurgus ſcindens membrum peccet contra prohibitionem iuris, ſi adeſſet alius qui id facere poſſet, non tamen ſit irregularis, ſi abſcindat ſecundùm regulas artis.ſic P.Henri.cap.11.num.1.liter.I. Probatur: nam licèt hoc officium ſit illis prohibitum, eò quòd eſt periculoſum, & inductiuum mortis, vel mutilationis, intelligitur de periculo mutilationis non neceſſariæ, nec ordinatæ ad conſeruãdam vitam totius; vnde generaliter loquendo dicimus, quòd quando iura inducunt irregularitatem ex mutilatione, loquuntur de mutilatione, quæ ordinatur ad priuationem partialis vitæ, membri, vel totius ſuppoſiti, non tamen de mutilatione membri,quæ ordinatur ad conſeruandam vitam totius ſuppoſiti.

Quarta concluſio, ſi clericus ſcindat membrum,& inde ſequatur mors, erit irregularis,quamuis aliàs debitam adhibuerit diligentiam, vt patet ex dicto dub. 1. nam hoc eſt illis prohibitum, quia periculoſum, & hic eſt caſus in c. tua nos. de homicidio.

Sed quid, ſi clericus in ſacris peritus Medicus curet,& omni adhibita diligentia moritur infirmus? Villadiego c.6.verſ. dicitur autem.nume.38.Couarru.p.2.§.4. num.10. & alij tenent, eſſe irregularem; Medicus tamen laicus, cui non eſt prohibitum,non erit irregularis.

Sit quinta concluſio, quòd non manet irregularis: nam tale officium citra inciſionem & aduſtionem non eſt prohibitum clericis ratione periculi, ſed ſolùm generaliter, quatenus eſt officium ſeculare, vt vidimus, ergo ſi mors non proueniat ex aliqua culpa clerici, non inducit irregularitatem; imò ampliùs dico, quòd ſi Sacerdos peritus Chirurgus curauit bene ſecundùm artem,per inciſionem vel aduſtionem, & infirmus mortuus eſt,non ex tali aduſtione vel inciſione, ſed ex grauitate morbi, non manet irregularis. ita P.Henri.cap.5.num.10.liter.G, & Couar. numer.3. verſ. primum ad. prioris. circa finem.

DVBITATVR vndecimò quæ culpa requiratur in his caſibus & ſimilibus ad incurrendam hanc irregularitatem prouenientem ex homicidio caſuali? De quo variæ ſunt opiniones.

Prima opinio eſt gloſſæ in c. ſignificaſti.

el 1. de homicidio. & in c. conſuluiſti. 2. qu. 5. quòd ſufficit culpa leuiſſima, quamuis homo det operam licitæ rei, & probat ex dicto c. conſuluiſti. vbi Stephanus Papa V. conſultus de infantibus, qui in vno lecto dormientes cum parentibus mortui reperiuntur. Reſpondet, monendi ſunt parentes, ne tam tenellos in vno lecto ſecum collocent, ne negligentia qualibet proueniente ſuffocentur, vnde ipſi homicidij rei inueniantur.

Secunda opinio eſt, culpã leuiſſimam, quæ contingit in omittendo, non ſufficere, bene tamen, quæ contingit in committendo. Hanc tenet Panormita. c. quæſitum. de pœnit. & remiſſio. Couarru. p 2. §. 4. num. 9. §. ipſe quidem. quia commiſſio eſt magis voluntaria, & conſequenter grauius peccatum, imò addit Couarr. culpam leuiſſimam etiam in omittendo ſufficere, quando quis mercede conductus tenetur adhibere diligentiam, vt in eo, qui mercede curat infirmum.

Tertia opinio eſt, quòd culpa debet eſſe lata, vel leuis. ita Villadiego cap. 6. §. idem dico. num. 42.

Pro reſolutione ſupponendum eſt, quòd culpa ſumitur dupliciter: vna enim eſt Theologica, & hæc diuiditur in mortalem & venialem; altera eſt iuridica. Pro quo ſupponendum eſt, cum gloſſa l. quod Nerua. ff. depoſiti. quòd dolus propriè loquendo differt à culpa: nam dolus fit à propoſito & ſcienter, culpa verò fit ignoranter, vel negligenter; vnde ſimplex culpa communiter diuiditur in leuiſsimam, leuem, & latam, vt tradunt Syluest. verb. culpa. num. 2. Nau. cap. 17. numer. 178. Leuiſsima eſt deuiatio incircunſpecta à diligentia, quam communiter habent homines diligentiſsimi; leuis eſt, deuiatio incircunſpecta ab ea diligentia, quam communiter habent homines diligentes illius profeſsionis; lata eſt deuiatio incircunſpecta ab ea diligentia, quam communiter habent homines eiuſdem profeſſionis. Quo ſuppoſito, ſit

Prima concluſio, quando aliquis dat operam illicitæ rei, & ideò prohibitæ, quia periculoſa, ſufficit ad irregularitatem culpa leuiſſima in præcauendo ea, quæ poterant cauſare homicidium. ita Villadiego ca. 6. verſ. ſed ego limito. n. 4[illegible]. Probatur: nam, vt diximus, iſte quamuis omnem adhibeat diligentiam, fit irregularis, imò illa ſola culpa exercendi tale opus ſufficit ad irregularitatem: nam quandiu quis non ceſſat à tali opere, non adhibet debitam diligentiam, vt vidimus dubio t.

Secunda concluſio, quando aliquis dat operam rei licitæ vel illicitæ, ſed non periculoſæ, non ſufficit culpa leuiſſima, nec leuis ad inducendam irregularitatem, ſed requiritur lata; quòd non ſufficiat leuiſſima, tenet Angelus. verb. irregularitas. §. 3. Syluest. verb. homicidium. 2. qu. 23. particula 2. P. Henri. cap. 3. numer. 1. Probatur primò, quia in his non requiritur tam exacta diligentia, quanta à ſummè prudentibus adhiberi ſolet. Secundò probatur, culpa leuiſſima contingit ſine vlla malitia mortali nec veniali, ſed irregularitas, quæ eſt pœna, non poteſt incurri ſine peccato, ergo. Maiorem concedit Couarr. regula poſſeſſor. 2. p. §. 7. nu. 7. dicens, quòd culpa leuiſſima eſt quædam negligentia à crimine etiam veniali libera. Et probatur, peccatum etiam veniale non incurritur ſine tranſgreſſione alicuius legis diuinæ vel humanæ, ſed nulla lex diuina nec humana obligat ad omnem diligentiam, quam homines diligentiſſimi adhibere ſolent (nam talis diligentia magis pertinet ad perfectionem conſilij, quàm ad obligationem præcepti) ergo. Minor verò patet ex diſput. 2. dub. 5. concl. 1. & hanc partem concluſionis intelligo contra Couarru. licèt quis fuerit mercede conductus: nam quando aliquis locat ſuas operas, non ſe intendit obligare ad adhibendam exactiſſimam diligentiam, quam homines diligentiſſimi adhibere ſolent: hoc enim eſſet grauiſſimum onus; quòd verò non ſufficiat culpa leuis, ſed requiratur lata, tenet Caieta. 2. 2. qu. 64. ar. 8. circa medium.

medium. Anto. 3. p. tit. 28. cap. 2. §. 4. vbi de his, qui ſeruiunt infirmis, dicit, quòd non tenentur, niſi culpa ſit lata, & negligentia diſſoluta. Tabien. ver. irregularitas. 3. n. 12. idem videtur tenere Nau. nu. 228. dicens quòd non tenentur, niſi culpa fuerit notabilis. & P. Henri. cap. 15. num. 1. in fine. vbi ait, non eſſe irregularem patrem, qui infantem lecto poſitum oppreſſit caſu ſine culpa lata. Probatur primò, irregularitas non contrahitur ſine dolo, ergo requiritur lata culpa, quæ dolo comparatur. Antecedens tenet Panormita. c. paſtoralis. §. verum. de appellationibus. Geminia. c. ſolet. de ſent. excommunicat. in 6. Felin. c. Rodulphus. de reſcriptis. Nau. num. 249. dicto 7. Secūdò probatur ex c. quæſitum. de pœnitent. & remiſſionibus. vbi Papa conſultus de ſacerdotibus Græcis, qui filios in lecto oppreſſerunt, reſpondet, quòd ſi ipſi procurarunt, vel ſtudioſè neglexerunt, ſunt irregulares; ex quo apertè conſtat, requiri ſtudioſam negligentiam, quæ prope dolum eſt, vt ait ibi gloſſa, verbo, negligentibus. & Panormit.

Tertia concluſio, non ſufficit culpa lata, niſi ſit peccatum mortale. ita P. Henri. ca. 15. in fi. & eſt de mente Doctorum, quos citauimus diſput. 2. dub. 3. concl. 3. quòd nulla irregularitas, quæ ſit pœna, eſt impoſita niſi pro mortali. Et probatur: nam lex non punit niſi actus perfectos & conſummatos in illa materia, quæ prohibetur, vt patet in excommunicatione poſita contra hæreticos, quæ tantùm comprehendit hæreticum completè, & in multis aliis exemplis, & quamuis in aliquibus contractibus ſufficiat culpa iuridica, licèt nulla interuenerit culpa Theologica, vt patet in contractu commodati ſecundùm Doctores communiter, quos ſequitur Nau. cap. 17. num. 184. quia hæc obligatio non tam naſcitur ex peccato, quàm ex natura contractus; non tamen ſufficit in materia irregularitatis, niſi ſit culpa Theologica, & quæ ſit mortalis: nam irregularitas eſt pœna ſpiritualis, ergo præſupponit culpam Theologicā. Ex quo infero vnum corollarium valdè notandū, quòd quando Iudex in foro exteriori declarat aliquem irregularem, quia præceſſit iuridica culpa lata, hæc ſententia fundatur in præſumptione, quòd talis culpa fuit mortalis, at verò ſi non fuit mortalis, liber erit quoad forum interius; corollarium hoc eſt de mente P. Henri. in alio ſimili cap. 15. n. 2.

Sed pro maiori explicatione tertiæ concluſionis notandum eſt cum P. Henri. eodem nu. 2. contingere aliquando, id, quod de ſe eſt tātùm veniale, fieri mortale, quia eſt cauſa homicidij attentis circunſtātiis.

Ad c. conſuluiſti. citatum pro prima opinione reſpondetur, explicandum eſſe per dictum c. quæſitum. nam quod in confuſo dixit Pontifex in c. conſuluiſti. id expreſſit diſtinctè in c. quæſitum. dicens, requiri neglig̃etiam ſtudioſam; & quoniam ſi quæ irregularitas incurritur per homicidium factum à carente vſu rationis, pertinet ad irregularitatem homicidij caſualis: nam ea, quæ fiunt ab homine non habente vſum rationis, præter intentionem fiunt; ideò

Dvbitatvr duodecimò, vtrùm furioſus, infans, vel dormiens, ſi aliquem occidat, incurrat irregularitatem?

Concluſio negatiua, quam tenet Couarr. 3. p. in initio per totum. Caſtro lib. 2. de lege pœnali. ca. 14. concl. 1. Syluest. ver. homicidium. 3. num. 1. Nau. cap. 27. n. 218. P. Henri. cap. 15. num. 17. & eſt definita in Clement. ſi furioſus. de homicidio. Et ratio eſt: nam vt occiſio inducat irregularitatem, debet eſſe volita, vt vidimus diſp. 5. in princ. Præterea probatur, iſti in foro ciuili non tenentur de homicidio, ergo nec in foro canonico. Antecedens patet ex l. infantem. ff. ad leg. Corneliam. de ſicariis. vbi dicitur, infans vel furioſus ſi hominem occiderit, lege Cornelia non tenetur, cùm alterum innocentia conſilij tuetur, alterum facti infælicitas excuſat.

Sed circa ſingulas partes concluſionis aliqua ſunt notanda circa furioſum.

Notandum eſt primò, quòd intelligitur, quamuis ex culpa graui in furorem

vel

vel freneſim inciderit.ita Henri.num.7.& Nau.n.230.vbi citat alios.

Secundò notandum eſt,quòd intelligitur durante furore: nam ſi habeat lucida interualla, & occidat tempore ſanæ mentis,manet irregularis,quia eſt occiſio volita.Præterea:nam in foro ciuili punietur. tex.eſt in l.Diuus Marcus. §. ſi verò. ff.de offic.Præſidis.

Sed difficultas eſt,ſi dubium ſit, vtrùm occiderit tempore furoris,vel ſanæ mẽtis?

Sit ſecunda concluſio,in foro exteriori pendet ex qualitate ipſius actus,& circunſtantiis eius.ita Couarru.4. Decretalium. p.2.cap.2.nu.5.vbi citat Iaſonem & alios, & ad iudicandum, quòd occidit tempore furoris, magnum indicium eſt, ſi paulò antè erat in furore. ita colligo ex eodem Couarr. quòd ſi omnibus penſatis fuerit dubium, potiùs iudicandum eſt occidiſſe tẽpore furoris, iuxta ea, quæ tradit Anto. Gomez.tom.3.Variarum.cap.1.nume.71. Dixi, *in foro exteriori*, quia in interiori(in quo ceſſant præſumptiones, & inſiſtitur veritati)ſtandum eſt confeſſioni ipſius.

Sed notandum eſt tertiò,non ſufficere, quòd habeat imperfectam libertatem, ſed requiritur perfecta, quæ ſufficiat ad peccatum mortale,& hoc idem intelligẽdum eſt in infante & dormiente.ita Henri.n.7. & patet ex dictis diſputat.2. De infante

DVBITATVR decimotertiò,vtrùm ſi puer intra tempus infantiæ,ſcilicet ante ſeptẽnium, habeat plenum vſum rationis ſufficientem ad peccandum mortaliter,& occidat,fiat irregularis?

Partem affirmatiuam tenet Couarr.3. p.num.5.verſic.de infante. vbi citat Ioannem Andr.& alios. idem tenet Villadiego cap.6.num.58. verſic.an autem. Emanuel in Sum.ver.irregularitas.cap.176.concl.1. Nau.nu.230. nam licèt in Latino obſcurè loquatur,tamen in Hiſpano clarè id tenet. Fundamentum eſt, quia ceſſat ratio dictæ Clement. ſcilicet quòd occiſio non eſt voluntaria in infante.

Sit prima concluſio,probabilius eſt non manere irregularem.ita Henri. cap.5.n.4. litera Z, & Didacus Perez ad Villadiego, vbi hoc copioſè tractat. idem tenet Ananias in c.pueris. de delictis puerorum. licèt falsò citetur ab Hippolyto pro contraria ſententia. Probatur, irregularitas non incurritur niſi in caſibus à iure expreſſis,ſed non eſt expreſſum in iure,quòd talis infans maneat irregularis, ergo. Secundò: nam generaliter excipitur infans, & cùm ſit beneficium legis abſque præiudicio tertij, eſt amplè interpretandum. Confirmatur: nam quando beneficium conceſſum eſt cauſa miſerationis & pietatis, ad hoc, vt excludatur, requiruntur verba non ſolùm ſpecialia, ſed ſpecialiſſima.

Ad fundamentum in contrarium reſpondetur, argumentum à ceſſante ratione non valere, niſi à negatione cauſæ totalis & adæquatæ, quæ non ceſſat in præſenti,quia non ceſſat ætas tenera, in cuius fauorem hoc beneficium eſt conceſſum.

Sed quid,ſi ſit maior ſeptennio,& non habeat plenum rationis vſum? Hoſtienſ. in cap.1. de delictis puerorum. tenet eſſe irregularem.

Sit ſecunda concluſio, non eſt irregularis.ita gloſſa dicta Clem.ſi furioſus. Villadiego cap.6.numer.68. verſicu. vlteriùs quæro.& ibi Didac.Perez, qui citat multos.

Sed quid,ſi ſit maior ſeptennio, & dubitetur, vtrùm habeat plenum rationis vſum?

Tertia concluſio, non eſt iudicandus irregularis.ita Henri.cap.3.num.4. lite.Y, quia in dubio fauendum eſt puero. Confirmatur ex doctrina Bartoli, & communi,in l.non ſolùm. §. ſed vt probari. ff. de noui operis nunciat.vbi dicit,quòd quãdo actus vel delictum poteſt fieri tempore licito & illicito, ille, qui accuſat, tenetur probare, factum eſſe tempore illicito & punibili. De dormiente

DVBITATVR decimoquartò, vtrùm, aliquando fiat irregularis, ſi occidat?

Concluſio,communiter loquendo non fit irregularis; aliquando tamen fiet. ita

 Henri.

Henri.cap.15. num.7. litera M. Probatur ſecunda pars concluſionis: nam ſi homicidium fuerit formaliter, vel interpretatiuè volitum & præuiſum in cauſa, inducet irregularitatem, ſicut pollutio nocturna volita in cauſa eſt peccatum. vt docet D.Tho.2.2.q.154.art.5.

Tunc autem homicidium erit volitum & præuiſum in cauſa, quando homo præuidet, vel præuidere debet, quòd dormiēs ſolet arripere arma & percutere, & tamen non adhibet diligentiam ad euitandum homicidium, nempe includendo ſe in cubiculo obſerato, vel aliam diligentiam arbitrio boni viri. ita tenet Alexand. & Anchatanus dicta Clem. ſi furioſus. & Couarr.num.6. Et confirmatur: nam iſte punietur pœna temporali, vt probat Anton. Gomez ſup.num.74.

Ex hoc infert Palud.in 4. d.32.q.1.ar.3. quòd ſi aliquis maximo conatu deſiderauit occidere inimicum, & hoc deſiderio eat dormitum, & ſomnians ea, quæ acciderunt in vigilia, ſumat arma, & occidat inimicum, eſt irregularis. Probat, ſi ex ſimili deſiderio fornicãdi ſequatur in ſomniis pollutio, erit peccatum mortale, ergo. Sed corollarium hoc falſum eſt niſi in caſu ſup.poſito, quòd præuideret ſe ſolitum arma ſumere & percutere. ita Henri. ſupr.litera P, Villadiego ca.6.n.69. Caſtro lib.2.de lege pœnali.cap.14.verſic. prima principalis concluſio. Nau.num.230. Couarru.ſup.numer.6. & alij. Probatur: nam tale homicidium nullo modo eſt voluntarium.

Ad argumentum Paludani conceſſo antecedenti, negatur conſequentia: nam deſiderium fornicandi plerùnque ſolet cauſare pollutionem in ſomniis; at verò illa imaginatio occidendi in vigilia contingens non ſolet ſimiles effectus producere, & ideò eſt cauſa multùm remota homicidij.

DVBITATVR decimoquintò, vtrùm eadem ratio ſit de ebrio, ac de furioſo & dormiente? De quo latè Couarru. num.3. & 4. & quidem Cardinalis eſt Immola in dicta Clem. tenent, eſſe irregularem, quia Papa non excepit illum, quam ſententiam tenet Villadiego cap.6.num.54.verſic.ſed ego limitatem, & quidam alij limitant in eo, qui culpabiliter inebriatus eſt. Sit prima concluſio, quando aliquis ante ebrietatem præuidit formaliter, vel interpretatiuè (quia ſcilicet debuit præuidere) homicidium ſequendum ex ebrietate, ſi ebrius occidat, fit irregularis; exemplum eſt in eo, qui factus ebrius conſueuit arma ſumere, vel lapides proiicere, & occidere homines, nec adhibuit diligentiam in præcauendo. ita Couarru.num.4.verſicul. poſſet quidem. Caſtro ſupr.poſt primam concluſionem. Nau.num.230. Henri.c.15. num.7. & alij communiter. Probatur: nam tale homicidium eſt volitum in cauſa, & idem à fortiori dicendum eſt in illo, qui eo fine ſe inebriauit, vt liberiùs poſſet occidere. ita Caſtro ſup.verſicul.prima principalis concluſio. Henri.num.7. & Couar. num.3. verſicu. huic autem quæſtioni in fine.

Secunda concluſio, ſi homicidium non eſt præuiſum formaliter, nec interpretatiuè, non inducit irregularitatem, quamuis homo peccauerit mortaliter inebriando ſe: ita tenent Doctores citati. Probatur, quia tale homicidium non eſt volitum in ſe, nec in cauſa: ebrietas enim ſecundùm ſe non eſt cauſa periculoſa homicidij, & ideò ſolùm eſt cauſa remota & per accidens.

Ad argumentum Cardinalis & Immolæ reſpondetur, quòd Papa excipiens furioſum, excepit tacitè ebrium: nam in iure æquiparantur. c. venter. 35. d. & eadem eſt vtriuſque ratio.

SECTIO II.

De irregularitate proueniente ex homicidio directè voluntario.

DE quo tractat *Nau. cap.17. num.240. Couarr. Clement. ſi furioſus. p.2. in initio. num.1.*

num.1.Henri.cap.14.Emanuel in Sum. verb. irregularitas.c.178.

Dvbitatvr primò,quod homicidium dicatur directè voluntarium,cuius diſpenſatio ſemper excipitur in omnibus priuilegiis?

Prima concluſio,illud homicidium dicitur directè voluntarium,quando eſt volitum in ſe formaliter & expreſsè, vel in cauſa adeò propinqua, vt moraliter loquendo ſit impoſſibile velle illam,& non velle mortem,vt præbere venenum,quod ſcit eſſe mortiferum, vel ferire punctim circa præcordia, & qui enſe grauiter percutit in capite.ita Nau.n.citato.Henri.n.1. litera L, & Emanuel poſt tertiam concluſionem.idem eſt in eo,qui præbet mulieri remedium ad abortum, ſi ſequatur abortus poſt animationem. ita Emanuel colum.1.

Sed Dvbivm eſt, vtrùm quando nihil horum contingit, ſit homicidium directè voluntarium, verbi gratia, qui mulierem grauidam percutit ſine animo cauſandi aborſum, volens percutere leuiter,& tamen occidit?

Couarru.loco citato,& clariùs §.1.verſicu.quibus.ita.num.2.tenet eſſe voluntarium,& idem Caieta.2.2.quæ.64.art.8.in reſponſio.ad 1.nec ſumit voluntarium pro caſuali culpabili,ſed pro directè voluntario, vt patet ex verbis immediatè præcedentibus.

Sit tamen ſecunda concluſio,contraria ſentẽtia eſt probabilior;quàm tenet Nau. n.citato.Henri.num.1.citato,litera N,Ludouicus Lopez in Inſtructorio conſcient. p.2. cap.93. verſicu. ſed ſi quæreret aliquis. Probatur primò: nam ſecundùm D.Tho. 2.2.qu.64. art.8. homicidium directè voluntarium in hoc diſtinguitur à caſuali culpabili, quòd hoc eſt volitum in cauſa, illud autem eſt volitum in ſe, ergo homicidium,quod non eſt volitum in ſe,nec in cauſa adeò propinqua, vt non ſe compatiatur velle illã,& non velle homicidium, non erit directè voluntarium.

Ex dictis ſequitur, quòd qui mandat ſeruo percutere alium citra deformationem, quamuis ſeruus excedens mãdatum occidat, mandans non eſt homicida voluntarius.ita Nau.n.citato. Henri.in gloſſa,litera N,contra Couarr.verſicu. modò citato.nec etiam ille qui intendens leuiùs vulnerare, non temperauit manum, ſed inflixit vulnus lethale. Hoc videtur contra Nau.conſ.28.de homicidio.vbi refert, quòd quidam laceſſitus leui iniuria ab amico, quæſiuit illum animo leuiter percutiendi, & inuentum percuſſit enſe in capite abſque intentione occidendi, & altera die mortuus eſt, & dicit,quoad forum exterius iudicandum eſſe homicidam voluntarium, & quòd vix poterit non iudicari voluntarius, etiam quoad forum interius.

Sed ego dico, quòd ſi quando percuſſit, intendit leuiter vulnerare, ſed non temperauit manum, non eſt homicida voluntarius, ſecus verò ſi voluit grauiter percutere,licèt non intenderit occidere.

Prætereà dico, quòd ſi quis in rixa inopinata occidat aduerſarium præcipuè authorem rixæ, non eſt homicida voluntarius.ita Henri.cap.14.nu.1.in fine. Didacus Perez libr.8. ordinamenti.tit.13. in Rubr.colum.4.pa.256. vbi id latè tractat, & Emanuel. verb. irregularitas. cap.179. notab.1.& 2. Probatur, quia talis occiſio magis eſt defenſio,quàm occiſio. Secũdò probatur ex Trident.ſeſſ.14.cap.7.de reformat.dicẽte,*cùm etiam qui per induſtriam occiderit proximum,& per inſidias*,&c.& ex illis verbis non ex propoſito,ſed caſu;quæ verba non ſunt intelligenda de homicidio caſuali nũ volito in ſe,ſed in cauſa;ſed intelligẽda ſunt de homicidio,quod caſu ſolo contingit ad differentiam homicidij voliti ex propoſito.Patet hoc: nam Conciliũ ibi loquitur de homicidio occulto, cuius diſpẽſatio reſeruatur Papæ,& tamẽ certum eſt,quòd poſt Concilium Epiſcopus poteſt diſpenſare in homicidio occulto caſuali volito non in ſe,ſed in cauſa,

ergo non loquitur de hoc homicidio, ſed de homicidio, quod contingit caſu, id eſt, non ex propoſito.

Inquiris, vtrùm qui directè voluit mutilare, dicatur irregularis ex homicidio directè voluntario?

Tertia concluſio affirmatiua, ita Medina in Sum. lib. 1. c. 11. §. 12. Henri. c. 9. num. 3. litera Z, vbi citat alios. Vtrùm verò diſpenſatio talis mutilationis reſeruetur ſoli Papæ, ſect. vlt. dicemus, ſcilicet ſect. 5. dub. 4.

Quarta concluſio, qui in bello clarè iniuſto occidit per ſe, vel per alium ſuo conſilio, eſt homicida voluntarius. Idem dico de Iudice, qui prætextu publicæ authoritatis occidit iniuſtè. Sic Henri. ca. 14. num. 5. vbi citat alios. Idem etiam dico de illo, qui per falſam accuſationem, vel teſtificationem fecit aliquem occidi à Iudice. Ita Emanuel c. citato, concluſ. 3.

Et quoniam etiam qui præcipit, vel conſulit homicidium, fit irregularis, ideò de hoc agendum eſt, aduertendo priùs, quòd in dubiis ſequentibus quædam irregularitates ſunt ex homicidio voluntario, quædam verò ex caſuali, quod ſecundùm regulas modò traditas facilè diſcernetur.

Dvbitatvr ſecundò, vtrùm mandans occidere ſit irregularis, morte ſequuta? De quo P. Henri. num. 16. Couarru. p. 2. §. 1. num. 2. & 3.

Sit prima concluſio, certum eſt, quòd manet irregularis. ita Nauarr. num. 233. & Doctores. & eſt text. c. ſi quis viduam. 50. diſt. Probatur: nam ſecundùm omnes Theologos, inter cauſas morales concurrentes ad aliquem effectum connumeratur, qui mandat illum fieri, imò hic dicitur cauſa principalis; qui exequitur autem, eſt cauſa minùs principalis. Quæ concluſio habet verum, non ſolùm, quando mandatum eſt expreſſum, ſed etiam quando eſt tacitum, vt ſi iniuriatus dicat filio, vel famulo, ne occidas illum, verumtamen ne redeas domum, donec aliquid noui de te audiam. Ita Bart. quem Doctores communiter ſequuntur, vt teſtatur Couarru. num. 3. verſicul. cæterùm. tenet etiam Henri. num. 1.

Secunda concluſio, etiam eſt irregularis, qui illicitè mandat percutere citra deformationem, ſi mandatum excedens occidat. Nauarr. num. 233. & alij, & eſt tex. c. finali. de homicidio. in 6. vbi redditur ratio, quia mandando *in culpa fuit*, & *hoc euenire poſſe debuit cogitare*; verùm hoc homicidium non eſt directè voluntarium in mandante, vt vidimus dub. 1.

Dvbitatvr tertiò, vtrùm conſulens homicidium, fiat irregularis, eo ſequuto? De quo Henri. c. 17. Dico, *eo ſequuto*: nam licèt excommunicatio poſſit aliquando incurri à conſulente, vel mandante, etiam effectu non ſequuto, vt patet in mandante aliquem interfici per aſſaſſinos, licèt ille à parte rei non occidatur, vt patet in materia de excommunicatione; at verò nullum mandatum, nec conſilium homicidij facit irregularem, antequàm ſequatur. ita Couarru. part. 2. §. 2. num. 2. & eſt manifeſtum ex dictis diſput. 2. dub. 1.

Præterea ſupponendum eſt, quòd vt conſilium inducat irregularitatem, requiritur, quòd ſit cauſa homicidij; vnde ſi conſilium, vel fauor detur poſt commiſſum homicidium, non inducit irregularitatem, niſi fortè conſilium, vel fauor promiſſus excitaret animum occidentis: tunc enim non vt futurus, ſed vt præuiſus, & ſperatus cauſaret homicidium. ita Couar. dicto num. 2. & Henri. c. 14. num. 2. & quia conſilium poteſt eſſe bonum, vel malum, de vtroque dicendum eſt.

Vnde inquirimus, vtrùm qui conſulit minus malum, fiat irregularis, verbi gratia, qui conſulit mutilationem membri ei, quem aliter non poteſt auertere ab homicidio? Et ratio dubitandi eſt, quòd licèt tale conſilium ſit licitum, vt communiter dicunt Theologi, tamen irregularitas poteſt incurri ſine culpa. Cæterùm hoc non obſtante

Sit prima concluſio, talis conſulens non ſit irregularis. ita Henri. c. 16. num. 4. & multi viri docti. Probatur: nam talis

mutilatio

mutilatio non eſt voluntaria conſulenti, nec tale conſilium eſt cauſa moralis mutilationis, ſed potiùs eſt cauſa, ne fiat homicidium. Loquendo de conſilio malo,

Sit ſecunda concluſio, conſulens homicidium ei, qui aliàs non erat paratus ad occidendum, fit irregularis; hæc eſt certa apud omnes, & habetur ex cap. ſi quis viduam. 50. diſt. & cap. finali. de clericis pugnantibus in duello. Probatur: nam qui conſulit, eſt verè cauſa moralis influens in effectum.

Tertia concluſio, quamuis is, cui datum eſt conſilium, eſſet aliàs occiſurus, quia iam erat determinatus ad occidendum, tamen ſi ego per conſilium auxi voluntatem illius, & veluti exacui, ſum irregularis; hæc eſt contra nonnullos; ſed eam tenet Couarru num. 2. verſicu. eſt igitur. Henri. num. 3. & multi Theologi. Probatur concluſio. nam verè influo in homicidium: augendo enim voluntatem, conſequenter auxi actum exteriorem à voluntate præcedentem. Secundò probatur ex cap. ſicut dignum. §. qui verò de homicidio. vbi dicit Pontifex, *Qui verò ſe aſſerunt animum Regis inflammaſſe ad odium, vnde homicidium fuit ſequutum, durè & aſperè, ſed non ita ſeuerè ſunt puniendi, niſi fortè Regem ad illud homicidium ſuis ſuggeſtionibus prouocaſſent*; ſubintellige, aliàs non facturum, vt inquit gloſſa, quo caſu tenerentur de homicidio, ſicut ipſimet occiſores.

Quarta concluſio, quando conſilium fuit ita ſimplex, quòd non influit in effectum, quia alter erat alioqui occiſurus, & conſilium non auxit voluntatem, nec conatum, conſulens non fit irregularis. ita Henri. & alij communiter, imò dico cum Emanuele verbo, irregularitas. cap. 178. concl. 11. quòd ſi conſultus fuit exiguè motus, conſulens non fit irregularis, & idem dico de mandante cum eodem cócl. 9. & notate tertiam concluſionem intelligendam eſſe, dummodò conſilium operetur aliquid in opus exterius, ſcilicet vt faciliùs, citiùs, aut crudeliùs committatur homicidium. ita Henri. num. 3.

Quinta concluſio, ab ipſo conſulto & ex aliis coniecturis accipiẽdum eſt, vtrùm conſilium influxerit in effectum, vel non. Explicatur concluſio: nam ſi dicat, ſe nó motum eſſe conſilio, nec ad ſubſtantiam homicidij, nec voluntatem ſuam fuiſſe auctam, liber manet conſulens ab irregularitate. ita Henri. num. 3. Cæterùm ſi hoc non poſſit ſciri ab ipſo, prudens vir perpendet coniecturas: nam ſi ego dedi conſilium Ioanni, qui ardenti voluntate occidit ſtatim, ſignum eſt, quòd meum conſilium influxit; at verò ſi occidit poſt multos dies, non poteſt ſumi certa coniectura: nam licèt pro tunc quando ego dedi conſilium, fortaſſis excitauerim & intenderim eius voluntatem; at verò poſt tot dies potuit ille feruor elangueſcere, & voluntas redire ad ſtatũ priſtinum, in quo erat ante conſilium, & tunc ego non ſum irregularis: ſi autem omnibus penſatis maneat dubium, vtrùm meum conſilium influxerit, debeo me reputare irregularem, quia in dubio præſumendum eſt, quòd alter non commiſſet delictum ſine conſilio, vt ait Couarru. verſicu. in eo verò caſu. Tabien. ver. conſilium. num. 4. qui citat Felinum, & aliqui viri docti, licèt contrarium teneat Henri. num. 3. in gloſſa litera D.

Sed inquiris, vtrùm quemadmodum conſulens homicidium ei, qui aliàs erat ita determinatus, vt meum conſilium non auxerit eius voluntatem, non manet irregularis; ita etiam nec mandans? Couarr. loco citato dicit manere irregulatem, & quòd ea, quæ dicta ſunt in conſulẽte, non habent locum in mandante.

Sit ſexta concluſio, oppoſitum eſt probabilius, & eſt de mente Nauar. in alio ſimili. cap. 27. num. 51. ante verſicu. adeò quòd refert. tenet Emanuel concl. 9. citata. Et probatur: nam licèt habuerit animum influendi in effectum, tamen de facto non influxit.

DVBITATVR quartò, vtrùm mandans vel conſulens homicidium fiat irre-

gularis, ſi ante executionem reuocat mãdatum vel conſilium, & tamen poſt reuocationem mandatus vel conſultus occidit. Et quidem loquendo de mandãte,

Sit prima concluſio, ſi reuocauit mandatum, ita vt reuocatio peruenerit ad notitiam mandati, non incurret irregularitatem. ſic Innocent. receptus communiter, vt ait Nauarr. num. 233. & alij multi, vt refert Couarr. 2. p. in initio, num. 9. verſicu. 5. ex his. & P. Henri. cap. 16. num. 2. quæ concluſio intelligitur, licèt reuocatio fuerit tacita, vt ſi reſtituat aduerſarium in priſtinam amicitiam, vel cõtrahat eum eo affinitatem ſciente mandato. ſic Henri. & Emanuel cap. 178. poſt 7. concl. Probatur, quia talis mandatus, non occidit vt mandatus, nec vt cauſa inſtrumentalis mota à mandante, ſed vt cauſa principalis: mandatus enim vt ſic, ſolùm operatur in gratiam mandantis,

Secunda concluſio, ſi reuocatio non peruenit ad mandati notitiam, mandans fit irregularis. ita Felinus in cap. ex parte. de reſcriptis. Couar. verſiculo modò citato, vbi allegat alios, Nauar. num. citato. Henri. num. 2. Probatur: nam mandatus verè occidit virtute mandantis, & motus ab ipſo.

Sed contrà mandans in iſto caſu non incurreret excommunicationem, ſi occiſus eſſet clericus, ergo nec manet irregularis; admiſſo antecedenti tanquàm valdè probabili, quod videtur de mente Hẽri. litera R). negatur conſequentia: nám ſecundùm hanc opinionem, qui iam eſt contritus, non poteſt excõmunicari: excõmunicatio enim eſt medicinalis, quia imponitur, vt homo exeat à peccato, & ideò pro illo pũcto requiritur cõtumacia, ſecus autem eſt de ſuſpenſione, interdicto, & irregularitate, quæ ſolent infligi etiam in pœnam præteritorum criminum nulla præcedente contumacia. Loquendo de conſulente,

Sit tertia concluſio, qui conſulit homicidium, vt liberetur ab irregularitate, debet efficaciùs reuocare cõſilium, quàm mandatum, quia in mandato agitur re mandantis, in conſilio verò agitur res ipſius conſulti; vnde conſulens debet conari precibus importunis, ne conſilium mandetur executioni; quòd ſi non firmiter credit preces profuturas, debet indicare occidendum in particulari, vel in generali ad arbitrium viri prudentis, vt caueat; qua diligentia facta, liber erit ab irregularitate, quia tunc mors imputabitur negligentiæ occiſi. ita Syluest. ver. homicidium, 1. num. 12. in fine. Anto. 3. p. tit. 28. cap. 2. §. 2. Henri. num. 5. Emanuel c. 178. concl. 12. & alij contra Nauarr. num. 253.

Hinc ſequitur, quòd ſi conſulens non poteſt occidendum monere de periculo, manet irregularis. ſic Henri. ibidem; at verò mandans non tenetur monere, vt inquit Henri. num. 2. Prætereà dicit Henri. num. 5. non manere irregularem clericũ, qui non poteſt dimouere coniugatam à conſilio dato aborſus, quia iam monuit infantem in matre. Sed contrarium teneo cum Nauar. num. 233. & Cordub. in Sum. quæſt. 173. §. 6. & Emanuele concl. 12. in fine: nam illa monito infantis in matre nullius eſt momenti, ſiquidem ipſe nullo modo potuit ſe liberare. Prætereà dico, quòd ſi conſultus deponat omnes rationes, quibus motus fuit ad acceptandum conſilium, & dicat, non propter conſilium, ſed propter alias cauſas velle homicidium exequi (cui in hoc credendum eſt) conſulens non manet irregularis, & hoc, quáuis non moneat occidẽdum. ita Emanuel concl. 12.

Dubitatur quintò, vtrùm qui conſulit alteri, quòd exponat ſe periculo mortis, ſit irregularis morte ſequuta? Innocent. & Hoſtiens. in cap. ad audientiã. de homicidio. dicunt eſſe irregularem, quãdo veriſimiliter debuit cogitare mortem euenturam; excipiunt autem conſulentem alteri, vt exponat ſe pro defenſione fidei vel Eccleſiæ.

Prima concluſio, qui conſulit alteri, vt exponat ſe periculo mortis pro bono publico

publico, vt pro defendenda patria, non ſit irregularis. ſic Angel. ver. homicidium.1. num.15. Supplementum & Roſella citati à Syluest. ver. homicidium.1. quæ.8. part. 8. & eſt de mente eiuſdem Syluestri. Probatur, quia non eſt irregularis, qui in bello iuſto adhortatur milites ad pugnandū.

Hinc infertur à fortiori, non eſſe irregularem eum, qui conſulit alteri, vt moriatur pro fide vel Eccleſia. ita Couarru. p. 2.§. 5. nu.6.& alij, quia hoc nihil aliud eſt, quàm exhortari militem Chriſti ad fortiter pugnandum.

Secunda concluſio, nec etiam eſt irregularis, qui conſulit alteri, vt exponat ſe periculo mortis pro bono particulari in caſu, quo ipſe tenetur, imò quamuis non teneatur, dummodò licitè poſſit. Prima pars patet in caſu, quo filius tenetur patrem à morte defendere: nam tunc conſulo, quòd euitet peccatum. Secunda pars patet, quando conſulo Petrum, vt liberet amicum lapſum in flumen; hæc colligitur ex Syluest. & Panormit. in ca. ad audientiam. vbi explicat dictum Innocentij, quādo conſilium datur in cauſa iniuſta, ſecus quando in cauſa iuſta; & probatur: nam ſicut amicus liberās amicum cum periculo propriæ vitæ non peccat, ita nec conſulens, ergo non vult directè nec indirectè mortem conſulti.

Tertia concluſio qui conſulit alteri, vt illicitè ſe exponat probabili periculo mortis, fit irregularis. Probatur: nam qui iniuſtè & temerariè exponit ſe periculo mortis, cenſetur homicida ſui, ergo conſulens eſt cauſa. Quæ concluſio eſt de mente Nauar. num. 235. & Henri. cap. 15. nu. 4. dicentium, eſſe irregularem eum, qui fecit prægnantem intrare per loca periculoſa, vt per tectum domus, & mortua eſt, vel abortiuit.

Ex dictis ſequitur deciſio trium quæſtionum. Prima eſt, ſi ego mando vel conſulo Ioanni occidere Paulum & tamē Ioannes occiditur à Paulo, vtrùm ego ſim irregularis? Partem negatiuam tenet Henri. ca. 16. n. 1.

Sit quarta concluſio, quòd ſum irregularis. ita Nauar. num. 235. & Couarr. p. 2. §. 2. num. 1. verſicu. quòd ſi ex prauo. vbi citat alios, tenet Armil. ver. irregularitas. num. 29. Tabien. ver. irregularitas. 2. §. 12. Emanuel cap. 178. & quantùm ad mandantem tenet Syluest. ver. homicidium. 1. quæſt. 7. part. 4. quantùm ad conſulentem verò tenet quæſt. 8. part. 2. Probat Tabiena, quia fuit in culpa, & hoc euenire poſſe debuit cogitare; vnde Syluest. in vlt. loco modò citatò, & Tabien. ſequentes Panormitanum, non admittunt limitationem Innocentij & Hoſtienſis, ſcilicet quòd cōcluſio ſolùm procedat, quando erat veriſimile, quòd iſte poterat occidi à Paulo inuadendo, vt quia mandatus vel conſultus erat longè debilior Paulo, vel quid ſimile. Nihilominùs placet mihi limitatio Innocentij, quia nō eſt omninò eadem ratio, quando occiditur inuadendus, & quando occiditur inuadens.

Secunda quæſtio eſt, quando ego illicitè rixor cum Ioanne, & amici mei occiduntur ab amicis Ioānis, vtrùm ego maneā irregularis, ſicut maneo, ſi amici mei occidunt amicos Ioannis?

Partem negatiuam tenet Henri. ca. 13. num. 4. litera O, & Panormita. c. Petrus. de homicidio. Contrarium tenet Nauar. & Emanuel cap. citato. concl. 18. Idem videtur tenere Villadiego cap. 6. num. 37. verſ. ſi verò quis. & aliqui iuniores.

Sit quinta concluſio, probabilius iudico, quòd ero irregularis; quam concluſionem intelligo, ſi ego vocaui amicos in mei defenſionem, quod tenet Armil. num. 35. vel etiamſi veriſimiliter debui cogitare amicos meos ſuperuenturos.

Tertia quæſtio eſt, ſi ſcribat clericus, quòd aliquis capiatur, & ex captione ſequatur mors, vtrùm ſit irregularis?

Sit ſexta concluſio, quòd ſi ſcribendo fuit in culpa, eſt irregularis, ſecus verò ſi non fuit in culpa. Primam partem tenet Hoſtiens. cap. ſententiam ſanguinis. ne clerici vel Monachi. Syluest. ver. homicidi

micidium. 3. quæſt. 5. part. 7. Henri. ca. 12. num. 10. litera N, & quoad vtramque partem concluſionis tenet Villadiego cap. 6. num. 51. vbi ſic ait, *quod intellige verum, ſi iſte fuit in culpa, hoc ſcribendo, fortè quia non ſpectabat ad officium ſuum*; pro quo citat Abbatem dicto c. ſententiam.

Ex hac concluſione infero, quòd ſi Prælatus eccleſiaſticus iuſtè mandat apparitori ſuo, ſcilicet *alguazil*, quòd capiat aliquem, & quia iſte ſe defendit ſequitur mors, Prælatus non fit irregularis, quia cùm det operam licitæ rei, non eſt imputandum ſibi homicidium per accidens & indirectè ſequutum.

DVBITATVR ſextò, vtrùm ſit irregularis, qui ratum habet homicidium ſuo nomine factum, quod antequàm fieret, potuit mandare? Dico, *ſuo nomine factum*, & dico, *quod antequàm fieret, potuit mandare*, quia inter alias conditiones hæ duæ requiruntur, vt ratihabitio æquiparetur mandato, vt vidimus c. 4. de excommunicat. diſp. 3. dub. 9.

Partem affirmatiuam tenet Nauar. nu. 235. Felin. & alij relati à Couarru. p. 2. §. 1. num. 4. Probatur primò, ratihabitio comparatur mandato, ſed mandans homicidium fit irregularis. Secundò; nam qui ratam habet percuſſionem clerici, incurrit excommunicationem. ca. cùm quis. de ſentent. excommunicat. in 6.

Sit concluſio, qui non fuit cauſa homicidij, quia ſcilicet nec dedit auxilium, conſilium, nec fauorem, quamuis illud ratum habeat, non fit irregularis. ſic Ang. ver. homicidium. 2. num. 6. Tabien. ver. irregularitas. 2. num. 7. Couarru. ſup. Perez ad Villadiego cap. 6. num. 25. Henri. cap. 16. num. 2. & gloſſa cap. ſi quis viduam. 50. diſt. Probatur: nam ratihabitio cùm ſit poſterior, nullo modo eſt cauſa homicidij. Secundò irregularitas non incurritur niſi in caſibus à iure expreſſis, ſed non eſt expreſſum in iure, quòd ratihabitio inducat irregularitatem, ergo.

Ad primum argumentum reſpondetur cum Couarru. quòd ratihabitio mandato comparatur, niſi in caſibus, in quibus requiritur expreſſa iuris deciſio, qualis requiritur in irregularitate. Secundò reſpondetur cum Henri. cap. 12. num. 10. quòd licèt ratihabitio comparetur mandato quoad culpam, non tamen quoad pœnas iuris, niſi exprimatur.

Ad ſecundum reſpondetur, quòd de excommunicatione eſt expreſſum in iure. dicto cap. cùm quis.

DVBITATVR ſeptimò, vtrùm non impediens homicidium, cùm tamen poſſit, fiat irregularis?

Prima opinio eſt, quòd ſi non impediuit ex dolo, manet irregularis, ſecus tamẽ ſi omiſit defenſionem non ex dolo, ſed ex negligentia, vel ex puſillanimitate, vel quia noluit ſe immiſcere rumoribus. Hoc tenet Angelus ver. homicidium. 1. nu. 17. & Couarru. 2. p. §. 2. num. 7. in fine. vbi ait, quòd qui ex dolo non obſtat percuſſioni clerici, eſt excommunicatus; & ſtatim dicit, quòd in eiſdem caſibus, in quibus incurritur excommunicatio propter non defenſionem, in eiſdem incurritur irregularitas, quæ opinio probatur ex c. ſicut dignum. de homicidio. §. illi. vbi non defendentes puniuntur grauiter, quia ſcriptum eſt (ait Pontifex.) *Qui potuit hominem liberare à morte, & non liberat, eum occidit.*

Secunda opinio eſt, quòd licèt impediat ex dolo, non fit irregularis, imò generaliter videtur ſentire hęc opinio, quòd in nullo caſu incurritur irregularitas propter non defenſionem; hanc opinionem tenet Anto. 3. p. tit. 28. cap. 2. in princ. Armil. ver. irregularitas. num. 2. Tabien. ver. irregularitas. 1. §. 2. vbi citat Hoſtienſem, Archidiaconum, & alios. Probat; quia lex promotionis requirit factum. ca. finali. 15. quæ. 1. ſed in eo, qui ſolùm permittit, nullum reperitur factum, ergo. Vnde ait Tabien. ſemper requiri aliquem actum poſitiuũ, qui ſit cauſa mortis. Confirmatur, quia non eſt expreſſum in iure, quòd ex ſola permiſſione contrahatur irregularitas.

Inter has opiniones extremas media via incedendum eſt. Pro quo nota, quòd duplici titulo poteſt aliquis obligari ad impediendum homicidium. Primo modo ratione charitatis, & hoc modo tenentur omnes proximum defendere, quando commodè poſſunt. vt patet c non inferenda. & cap. vlt. 23. quæſt. 3. Secundo modo ratione iuſtitiæ, nempe Iudex, Miniſtri Iuſtitiæ, Gubernator, dominus ergà vaſſallos, herus, Pater, maritus, tutor, & è contra vaſſalli, famuli, filius, vxor, pupilli & cuſtoditi, vt tradit Nauar. cap. 24. n. 18. Henri. cap. 12. num. 7. in gloſſa, litera D.

Quo ſuppoſito, ſit prima concluſio, qui non impedit homicidium, ſi ſolùm tenetur ex charitate, non fit irregularis. ita Nauarr. cap. 27. num. 231. & cap. 24. num. 22. Henri. num. modò cirato. vbi allegat alios, tenet Syluest. ver. homicidiũ. 3. §. 2. reg. 3. & Emanuel. ver. irregularitas. cap. 178. concl. 5. Probatur: nam iſte non peccat peccato homicidij: homicidium enim eſt contra iuſtitiam.

Secũda concluſio, Iudex, & qui ex iuſtitia tenetur impedire homicidium, ſi poſſit impedire abſque graui damno ſuo, & non impediat, manet irregularis. ita Syluest. & Nauarr. locis modò allegatis. Henri. num. 7. Emanuel concl. 4. Felin. c. 1. de poteſtate Iudicis delegati. num. 4. & authores primæ opinionis. Probatur, qui non obſtat, ſi ex officio tenebatur obſtare, obligatur ad reſtitutionem ſecundùm communem ſententiam, ergo concurrit moraliter ad damnum, ergo idem eſt in homicidio.

Ex dictis ſequitur primò, quòd ſi quis volenti ex charitate defendere alium, perſuaſerit, ne defendat eum, non fit irregularis, licèt id faciat doloſè ex prauo animo, ſcilicet vt alter moriatur. Corollarium hoc eſt contra Angelum, Syluestrũ ver. homicidium. 1. quæſt. 9. part. 1. Tabien. ver. irregularitas. 2. num. 16. Armil. 31. Nauarr. dicto num. 231. Sed illud tenent quidam iuniores, quorum rationes videntur mihi efficaces. Prima eſt, qui recipit conſilium, non fit irregularis, ergo nec conſulens. Patet conſequentia: nã eſt cauſa magis remota. Secunda: nam talis conſulens non peccat contra iuſtitiam, quia non conſulit aliquid illicitum contra iuſtitiam, ſed contra charitatem. Idem corollarium videtur tenere Henri. dicto nu. 7. ſed obſcurè loquitur; videtur etiam de mente Emanuelis poſt 6. concl. Dixi, *ſi perſuaſerit*: nam ſecus erit, ſi per violentiam, iniuriam, vel fraudem retraheret illum à defenſione: tunc enim ageret contra iuſtitiam, & fieret irregularis, ſicut ſi aliquis volenti dare eleemoſynam, perſuadeat, ne eam det, ſolùm peccat contra charitatem, nec tenetur reſtituere, cæterùm ſi per vim vel fraudem retrahat, peccat contra iuſtitiam, & tenetur reſtituere, quoniam licèt ille pauper non habeat ius iuſtitiæ ad illam eleemoſynam, habet tamen ius ad hoc, vt nemo illam impediat per iniuriam, vt dicitur in materia de eleemoſyna.

Secundò ſequitur, quòd ſi aliquis ſciat homicidium tractari, & non reuelet, non manet irregularis, ſi ex ſola charitate tenebatur reuelare. ita Nau. c. 24. n. 22. Henri. dicto num. 7.

Sequitur tertiò, quòd ſi Medicus non ſtipendiatus omittat curare infirmum, ex quo moritur, non manet irregularis, ſecus verò ſi erat ſtipendiarius, vel ab illo infirmo, vel in oppido pro incolis, quia in primo caſu tantùm agit contra charitatem, in 2. verò agit contra iuſtitiam. ita Emanuel c. 173. concl. 13. & alij.

Sequitur quartò, quòd ſi fœmina dicat illi, ex quo concepit, ſe velle ſumere medicinam ab aborſum, & ille taceat, & ſequitur aborſus poſt animationem, manet irregularis, ſi credebat, ſe profuturum. ita Emanuel cap. 178. poſt decimam concluſionem.

Ad argumentum primæ opinionis reſpondetur, quòd Pontifex in illo §. non loquitur de non impedientibus, ſed de auxiliantibus, vt patet ex illis verbis, *ſed*

vt percuſſoribus opem ferrent. Secũdò reſpõdetur. quòd non impediens homicidium, cũ ii cõmodè poſſet, reputabitur irregularis in foro exteriori, quia præſumetur ideò non impediuiſſe, vt opem ferret, quod eſt de mente Nauarr. cap. 24. nu. 20. verſicu. in 28. n. & habetur ex dicto §. illi & ex ca. quantæ. de ſentent. excommunicat.

Ad argumentum ſecundæ opinionis reſpondetur, quòd omittens defenſionem debitam ex iuſtitia, licèt non concurrat phyſicè ad factum; concurrit tamẽ moraliter. Ad confirmationem reſpondetur, concedo nullum eſſe textum expreſſum, qui determinet, non impedientes homicidium eſſe irregulares: nam dictus §. illi. nõ loquitur de hoc, quicquid dicat Couar. niſi fortè intelligatur quoad præſumptionem in foro exteriori, nihilominùs tamen ſatis eſt quòd in iure ſit expreſſum, omnes concurrentes ad homicidium auxilio, fauore, vel conſilio eſſe irregulares, & qui non defendit, cùm teneatur, ex iuſtitia verè concurrit moraliter ad homicidium, vt dictum eſt.

SECTIO III.

De irregularitate proueniente ex homicidio contingente in bello.

D*E quo tractat Syluest. ver. bellum. 3. Couarr. p. 2. §. 3. Henri. c. 13. Nau. à num. 215. Emanuel c. 17. 21.*

DVBITATVR primò, vtrùm qui in bello occidit propria manu, fiat irregularis?

Prima concluſio affirmatiua, ſiue bellum ſit iniuſtum, ſiue iuſtum. ita Nauarr. num. 215. Couarr. num. 2. Henri. num. 2. & communiter Doctores, & habetur c. petitio. de homicidio. ſed aduertite ex Nauar. nu. 213. & 214. quòd quando bellum eſt iuſtum erit irregularitas ex defectu perfectæ lenitatis; quando verò fuerit iniuſtum, erit ex homicidio iniuſto.

Sed difficultas eſt, vtrùm miles, qui in bello propria manu occidit in caſu quòd ſit neceſſarium ad euitandam mortem, fiat irregularis?

Communiter Doctores conueniunt in hoc, quòd qui ſe conferunt ad bellum iuſtum, non quidem ad pugnandum propria manu, ſed ob aliã cauſam, verbi gratia, ad exhortandos milites, vel ad adiuuandum in ſpiritualibus, ſi coniiciantur in has anguſtias, quòd niſi occidant propria manu, non poſſunt ſe à morte defendere, non manent irregulares. ita Nau. in Hiſp. cap. 27. num. 214. Syluest. ver. homicidium. 3. quæſt. 6. part. 6. Henri. num. 1. litera E. Probatur apertè ex Clem. ſi furioſus. idem dicendum eſt de illis qui ſe conferunt ad bellum iniuſtum, non quidem ad pugnandum, nec ad inducendos milites, ſed ad adiuuãdos eos in ſpiritualibus, vel ad componendam pacem. ita Syluest. qu. 4. part. 3. Probat, quia iſti licitè ſe defendunt; vnde tota controuerſia eſt de milite, qui quidẽ profectus eſt ad præliandum.

Nam Henri. num. 1. Emanuel concl. 6. & aliqui iuniores tenent eſſe irregularem, quamuis bellum ſit iuſtum; probant, quia ſponte ſua acceſſit ad bellum vt authoritate publica occideret, ſicut Iudex, licèt teneatur occidere malefactorem, manet irregularis, quia ſponte accepit officium. Confirmatur, qui in duello occidit alterum, quamuis ſit in defenſionem propriæ vitæ, manet irregularis, ergo.

Sit tamen ſecunda concluſio, iſti milites, quando bellum eſt iniuſtum, manent irregulares, non tamen quando eſt iuſtũ. Prima pars eſt Syluestri quæſt. 4. part. 3. citata. Probant, quia iſti non habent licitam defenſionem; Clement. autem ſi furioſus tantùm loquitur, quando defenſio eſt licita; ponit optimum exemplum Syluest. ſi delinquens comprehendatur à miniſtris iuſtitiæ, & occidat, vt euadat mortem, fit irregularis; ſecundam verò partem tenet Syluest. quæſt. 6. citata. part. 2. & aliqui viri docti. Probatur: nam iſta defenſio eſt licita. Confirmatur, ſi Iudex, vel carnifex inuadatur à Reo, quem volebat

lebat decapitare, & pro neceſſaria ſui defenſione occidat illum, non manet irregularis.

Ad argumentum P. Henri. reſpondetur, quòd Iudex ſuſcipit officium, in quo aliquando tenebitur occidere malefactorem ſine neceſſitate defendendi propriam vitam, & ideò manet irregularis, at verò ſi daretur caſus, in quo occideret illum ad defendendam propriam vitam, non maneret irregularis, vt dictum eſt, quia licitè ſe defendit. Ad confirmationem conceſſo antecedenti negatur conſequentia: nam pugna in duello eſt illicita ex vtraque parte, vnde neuter eorum, qui pugnant in duello, eſt propriè defenſor, ſed iniuſtus aggreſſor, quod iam eſt omninò certum poſt Trident. ſeſſ. 25. cap. 19. de reformat.

DVBITATVR ſecundò, vtrùm qui non occidunt propria manu, ſed pugnāt, & ſolùm aſſiſtunt bello ad adiuuandum, vel exhortandos milites, maneant irregulares ſequuta deformatione.

Prima concluſio, quando bellum eſt iniuſtum, manent irregulares, non tamen ſi ſit iuſtum. Primam partem concluſionis tenet Sylueſt. ver. bellum. 3. quæ. 3. & ver. homicidium. 3. qu 6. part. 1. Nau. nu. 216. & 234. & Couarru. num 2. qui dicit eſſe communem. Probatur: nam omnes iſti cenſentur quaſi vna cauſa moralis; excipiuntur tamen illi, qui ſolùm aſſiſtunt ad componendum pacem, vel adiuuandum milites in ſpiritualibus. ita Sylueſt. quæ. 6. citata.

Hinc ſequitur, etiam eſſe irregulares, qui cuſtodiunt ſarcinas militum. ita Nau. num. 234. idem dico de conducente milites: hoc à fortiori eſt de mente Nauarri num. 224. & Emanuelis cap. 178. concl. 2. ſed eſt contra Didacum Perez ad Villadiego, cap. 6. num. 16. vbi citat alios, & probat, quia iſte eſt cauſa remota; ſed certè ex hac ratione ſequeretur, quòd conducens, vel rogans aliquos, vt adiuuent amicum in rixa iniuſta, non eſſet irregularis morte ſequuta: idem etiam dico cum Nauar. num. 224. de præbentibus arma ad bellum iniuſtum. idem dico cum Henri. num. 3. de gubernantibus nauem in bello iniuſto. Secundam verò partem concluſionis tenet Nauarr. num. 216. Henri. n. 1. & 2. Couarru. §. 3. num. 2. & communiter Doctores, qui apertè deducunt eam, ex cap. petitio tua. de homicidio. Et probatur: nam aliàs milites in bello iuſto eſſent irregulares; & hæc ſecunda pars intelligitur etiam in illis, qui percutiunt, & vulnerant, dummodò non deforment, quod etiam habet locum in perſonis eccleſiaſticis. ita Panorm. cap. penult. & vlt. de clerico percuſſore. Henri. nu. 2. Nauar. num. 215. fauet dictum cap. petitio. ibi enim ſolùm inducitur irregularitas ex occiſione, non ex percuſſione. idem tenet Syluest. ver. homicidium. 3. quæſt. 6. part. 6. vbi id limitat, niſi intuliſſet vulnus lethale, & taliter vulneratus occiſus ſit ab aliis, idem tenet Armil. ver. irregularitas. num. 57. hanc autem limitationem intellige, niſi fortè tale vulnus non concurrit ad mortis accelerationē, vt ſi taliter vulneratus occiſus eſt à bombarda, iuxta ea quæ dicemus agendo de rixa. Aliam limitationem apponunt Syluest. & Armil. locis citatis, & Anto. 3. p. tit. 28. cap. 2. §. 6. ſcilicet niſi percuſſerit animo occidendi: tunc enim licèt vulnus non fuerit lethale, ſi percuſſus fuit occiſus ab aliis, fit irregularis. Sed Henri. cap. 12. num. 4. in fine, non approbat hanc limitationem, & meritò, quia voluntas occidendi non ſufficit ad inducendam irregularitatem, niſi ſequatur occiſio. Præterea: nam cap. petitio. non ponit hanc limitationem.

Ex dictis ſequitur, quòd vendentes vel donantes arma militibus ad bellum iuſtum, non manent irregulares. ita Nauar. nu. 215. & hoc intelligo, quamuis præbeat arma etiam offenſiua in ipſo conflictu belli, & quamuis ſit clericus in ſacris. hoc eſt de mente Nauarr. ibidem. §. 7. vbi citat Innocentium, quamuis Syluest. ver. homicidium. 3. quæſt. 6. part. 6. Henri. c. 12. num. 4. litera N, & num. 11. & Villa-

diego cap.6. num. 5. verſicu. conſequenter quæro limitant, quando arma offenſiui dantur ante conflictum prælij.

Sed probatur noſtra ſententia, quia,vt dicemus in ſolutione ad 2. noluit ius, vt pugnantes in bello iuſto eſſent irregulares, niſi propria manu occidant.

Sed contra ſecundam partem concluſionis arguitur. Primò; nam, vt dicemus infrà, quando plures concurrunt ad occidendum, licèt vnus tãtùm occidat,omnes manent irregulares, quia omnes cenſentur vna cauſa moralis, ſed in bello omnes concurrunt tanquam vna cauſa, quia mutuò ſe iuuant, vocibus, exhortationibus,& opere ipſo, nempe pugnãdo, ergo manent irregulares.

Secundò arguitur ad probãdum,quòd ſaltem clerici pugnantes propria manu ſunt irregulares, licèt non occidant, quia dant operam illicitæ rei & periculoſæ:clericis enim prohibitum eſt bellare propria manu, vt dicitur in materia de bello, ergo.

Ad primum reſpondent aliqui, quòd pugnantes in bello iuſto,ideò non manẽt irregulares, quia licèt ſint vna cauſa moralis, tamen dant operam licitæ rei,quod non contingit pugnantibus in bello iniuſto; quæ ſolutio coincidit cum ſolutione Nauarr. num.216. quòd pugnans, vel exhortans in bello iuſto nec formaliter,nec virtualiter vult mortem, ſi non deformat propria manu; at verò facientes hæc in bello iniuſto virtualiter, & indirectè volunt homicidia, quia poterant, & tenebantur vitare tale opus, & non vitant, & hoc ſufficit ad indirectè voluntarium, vt patet ex 1. 2.quæſt. 6. art. 3.Veruntamen licèt, daremus, quòd hæc ſolutio poſſet ſatisfacere quantùm ad laicos, ſed non quoad clericos, qui bellantes propria manu dant operã illicitæ rei. Vnde aliter reſpondent,quòd licèt adiuuantes & pugnãtes propria manu in bello iuſto ex natura rei poſſint dici vna cauſa moralis occiſionum ibi contingentium, nihilominùs nõ incurrunt irregularitatem, niſi propria manu deforment, quia ita decretum eſt in dicto cap. petitio. ſecundùm communem expoſitionem Doctorum, quod meritò factum eſt: nam ſi omnes pugnantes in bello iuſto manerent irregulares, magna hominum multitudo redderetur inhabilis ad ordines, & hac de cauſa multi retraherentur à bellis iuſtis. *Hanc ſolutionem dat* Henri. *c.13.nu. 2. &* quidam iuniores.

Ex hac ſolutione ſequitur, quòd licèt clerici in ſacris exhortẽtur milites in bello iuſto non ſolùm ad vincendum & fortiter agendum, ſed etiam ad occidendum & mutilandum, non manent irregulares; Corollarium hoc eſt contra Nauartum num.215. & alios. Sed illud tenet Henri. cap. 12. num. 4. litera R, & citat alios; & nonnulli recentiores dicũt, eſſe ſatis probabile;quod corollarium ego limito cum Henri. ibidem,& num. 11. litera C, dummodò non incitent ad occidendum hunc, vel illum in particulari:nã hæc eſt intẽtio multùm ſpecialis homicidij.

Ad ſecundùm reſpondetur, quòd licèt clerici in ſacris pugnando propria manu peccent mortaliter cõtra honeſtatem ſtatus clericalis, tamen ſi bellum ſit iuſtum, non ſiunt irregulares, niſi propria manu occidant propter rationem modò traditam in ſolutione ad primã, & patet apertè ex dicto cap. petitio.

Si opponas cap.quod in dubiis.de pœnit.& remiſſionibus. vbi decernitur, ſacerdotes,qui in bello exhortantur *ad prœliandum*, eſſe deponendos?

Reſpondetur cum gloſſa, quòd ibi eſt ſermo de bello iniuſto.

Secunda concluſio,clerici in ſacris pũgnantes in bello iuſto ex diſpenſatione Papæ, quamuis occidant propria manu, non manent irregulares, quia tacitè & virtualiter diſpenſauit in iure inducente irregularitatem. ita Syluest.ver. homicidium.3. quæſt.6. part. 6.Tabien. ver.irregularitas.3. §. 21. concl.2. Couuarru.§. 3. nu.2. qui dicit eſſe communem; pro qua concluſione videte doctrinam traditam à Nauar.

Nauar. cap. 25. num. 74. & à P. Molina. tom. 1. de iuſt. tract. 2. diſp. 108. §. eſt verò. & diſp. 110. in fine, vbi dicit hoc nõ eſſe intelligendum de laicis etiam ex diſpenſatione Papæ pugnantibus. Sed nota, quòd ex hoc, quòd Papa det licẽtiam clericis in ſacris, vt aſſiſtant in bello iuſto, non concedit facultatem pugnandi propria manu: intentio enim Papæ ſolùm eſt, quòd aſſiſtant ad exercendum munera ſacerdotalia. ita communiter moderni.

Tertia concluſio, qui pugnauit in bello iuſto, ſi dubitat, an occiderit, taliter quòd probabiliter reputet occidiſſe, debet ſe iudicare irregularem, alias non. ita Nauarr. lib. 5. Conſiliorum, conſ. 21. de homicidio. & Henri. cap. 3. num. 4. caſu 5. & ca. 13. num. 2. in fine. vbi id probat ex dicto c. petitio. ibi, ſi de interfectione cuiuſque tua conſcientia te remordet: nam ſi ſolum dubium ſufficeret ad irregularitatem in his, qui pugnant in bello iuſto, innumeri eſſent irregulares.

Ex dictis ſequitur, quòd licèt clericus det cõſilium, vt indicatur bellum iuſtum, non manet irregularis; vnde clericus poteſt eſſe de conſilio tectum bellicarum. ita Henri. cap. 13. num. 1. Agendum eſt iam de bello priuato, nempe de rixa. Vnde

Dvbitatvr tertiò, quando plures concurrunt ad homicidium, vtrùm omnes maneant irregulares? Quam quæſtionem tractat Henri. cap. 14. num. 2. & latiſſimè Couarru. p. 2. §. 2.

Sit prima concluſio, quando plures præmiſſo conſilio aggrediuntur aliquem ad occidendum eum, licèt vnus tantùm percuſſerit, & occiderit, omnes manent irregulares, ſiue ignoretur, quis illum percuſſerit, ſiue ſciatur. ita Couarru. num. 3. verſicu. primus caſus. Henri. nume. 2. Ludoui. Carrerij in ſua practica criminali. quæ. 5. nu. 2. & 8. Syluest. ver. homicidium. 1. qu. 11. & Doctores communiter in c. ſignificaſti. el 2. de homicidio. Probatur: nam omnes iſti fuerunt velut vna cauſa moralis homicidij, ſicut communiter dicunt Doctores quòd quando plures vno conſilio concurrunt ad furtum, quilibet tenetur in ſolidum reſtituere damnum illatum, ſi reliqui non reſtituant. Secundò probatur ex c. ſicut dignum. de homicidio. §. illi autem. imò addo, quòd qui ſciẽter aſſociat euntem ad occidendum, licèt non ſuadeat homicidium, imò licèt diſſuadeat, & ſolùm aſſociet animo defendendi eum (ſi opus fuerit) ne ſuccumbat, manet irregularis, ſi ille occidat. ita Plouius regu. 30. Anton. 3. p. tit. 28. cap. 2. §. 5. Felin. dicto c. ſicut dignum. nume. 6. & allegat Speculatorem & Hoſtienſem, tenet etiam Henri. cap. 14. num. 2. litera I, & clariùs cap. 16. num. 1. litera L, & Couarruu. num. 2. verſic. quatenus verò in fine. Fauet dictum c. ſicut dignum. §. illi etiam. & ratione probatur, quia talis aſſociatio auget animum delinquentis; ex qua ratione colligo, hanc doctrinam limitandam eſſe, ne procedat, quando non eſt auctus animus occiſoris, quippe qui viribus & armis multùm ſuperabat aduerſarium; & ita colligo ex doctrina Henri. cap. 14. nume. 2. litera E; limitat etiam Henri. cap. 16. nu. 1. niſi ſocius ſit pater, vel filius, aut intimus amicus, qui bono animo aſſociauit, ne periclitaretur: tunc enim dat operam licitæ rei, quæ limitatio placet mihi, & eſt etiam Nauarri. conſ. 32. de homicidio, vbi dicit, non eſſe irregularem eum, qui bono animo tenebat enſem euaginatum in manu ſine alia læſione, quamuis alius percuſſus à fratre in rixa, poſteà obiit ex percuſſione.

Sed quid, quando plures concurrunt non præmiſſo conſilio, ſed in rixa ſubitò contingenti, & vulnerarunt Petrum, & ſolùm vnum vulnus fuit lethale, neſcitur tamen, à quo fuerit inflictum, vtrùm omnes maneant irregulares?

Couarru. num. 5. verſic. quoad irregularitatem magis inclinat in hoc, quòd omnes debẽt ſe reputare irregulares. idem tenet Anto. 3. p. tit. 28. ca. 3. §. 6. tenet etiam Graphis lib. 2. ca. 62. nu. 47. & Ioan. Andr. Gofredus, Ananias, & alij citati à Couarr. at verò Hoſtienſ. Plouius, & alij citati à

Couarr. tenent relinquẽdos eſſe ſuæ conſcientiæ.

Sit tamen ſecunda concluſio, ſi aliquis ſcit ſe percuſſiſſe lethaliter, iſte manet irregularis, ſi ſcit, vel credit, quòd non percuſſit lethaliter, liber manet ab irregularitate; ſi autem omnes dubitent, omnes debent ſe reputare irregulares, iuxta c. ad audientiam. de homicidio. & ſecundùm hoc poſſunt reconciliari Authores citati.

Hinc ſequitur, quòd Iudex, cui non conſtat, quis illorum percuſſit lethaliter, omnes debet reputare irregulares. ita Didacus Perez ad Villadiego cap. 6. numer. 45. verſic. idem ex prædictis. & eſt ad mentem Couarru. Anto. Ioann. Andr. Gofredi & Ananiæ.

Sed quid, quando non ex dolo, nec ex mutua cooperatione, ſed ex aliqua negligentia quatuor proiecerunt lapides, & conſtat vno tantùm lapide percuſſum obiiſſe? Perez verſic. de quæſtione tamen ſup dicta. tenet, quòd Iudex omnes reputabit irregulares, vnde malè allegatur à P. Henri. num. 3. in gloſſa, litera S, pro parte contraria.

Sit tamen tertia concluſio, quòd omnes abſoluuntur. ita Villadiego ca. 6. n. 45. verſicu. ſed pone quatuor. vbi citat Hoſtienſem & Ioannem Andr. tenet etiam Henri. num. 3. in fine. vbi citat alios. Probatur, quia licèt dubitetur, an occiderit, non tamen conſtat, quòd aliquis deliquerit; quando autem cenſebitur negligentia in huiuſmodi proiicientibus lapides? Videte in Villadiego num. 37. verſicu. ſi verò quis.

Maior autem difficultas eſt, quando plures ſimul concurrunt non præmiſſo conſilio, ſed in rixa ſubito contingenti, & multi vel omnes percuſſerunt, ſed vnus tantùm percuſſit vulnere lethali, & cognoſcitur, quis iſte ſit?

Couarru. verſicu. ſecundus caſus, dicit, quòd hic ſolus manet irregularis, reliqui verò non, quia licèt teneantur de percuſſione non tamen de homicidio. Probatur primò ex dicto c. ſignificaſti. Secundò probatur ex doctrina communi in materia de reſtitutio. quòd ſi plures concurrũt ad furtum non coadunati, nec præmiſſo conſilio, ſed diuiſim, non tenentur ſinguli ad reſtitutionem in ſolidum, ſed ſolùm ad illam partem, quam quilibet furatus eſt, ergo ſimiliter dicendum eſt quantùm ad irregularitatem. Eandem ſententiam tenet Villadiego cap. 6. numer. 47. & aliqui iuniores.

Sit quarta concluſio, quamuis hæc ſententia ſit valdè probabilis; oppoſita tamen videtur mihi probabilior, quam tenet Nau. cap. 27. num. 224. §. 10. & conſ. 32. de homicidio: in fine. & aliqui iuniores; eandem videtur tenere Henri. num. 2. liter. E, iuncta doctrina eiuſdem num. 3. liter. N, quamuis obſcurè loquitur. Et probatur concluſio, omnes facto ipſo mutuò ſe iuuant, & debilitant aduerſarium, ergo omnes concurrunt ad occiſionem; vnde ex hac ratione colligo noſtram concluſionem eſſe de mente Emanuelis cap. 178. concl. 16. in quantum dicit, *ni ayudan doſe vnos à otros.* Confirmatur: nam licèt non concurrunt præmiſſo conſilio, tamen ex quo omnes ſimul ex vna parte oppugnant aduerſarium, concurrunt tanquàm vna cauſa totalis moralis. Secundò probatur, ſi aggreſſus ab vno detineretur, vel impediretur ab alio, ne poſſet ſe defendere, & ob id occidatur ab aggreſſore, talis impediens vel detinens maneret irregularis, ſed hoc contingit in præſenti ſaltem virtualiter, ergo.

Ad primum argumentum reſpondetur, caſum c. ſignificaſti. eſſe diuerſum: nam loquitur, quando primò Parochus percuſſit latronem, & poſteà parochiani ſuperuenientes occiderunt, & tunc ſi vulnus inflictum à Parocho erat leue, non maneret Parochus irregularis; at verò ſi Parochus & parochiani ſimul aggrederentur latronem, etiam Parochus maneret irregularis, licèt vulnus ab eo illatum non eſſet mortale.

Ad ſecundum reſpondetur, non eſſe eandem rationem de reſtitutione, & irregulari

gularitate, quia rationes factæ pro quarta concluſione non currunt in reſtitutione; & eſt aliud ſimile: nam qui per vulnus non lethale eſt cauſa, quòd percuſſus ab alio vulnere lethali citiùs moriatur, fit irregularis, & tamen non tenetur ad reſtitutionem. ita Henri. n. 2. litera B.

Ex dictis ſequitur, incertam eſſe illam regulam traditam à Cardinali & Anania in dicto c. ſignificaſtj. quòd qui non tenetur de occiſo, non manet irregularis. contrarium enim tenent, & meritò, Panormita. & gloſſ. Ioannis Andr., quos ſequitur Villadiego cap. 6. num. 17. verſicu. ex prædictis. iuncta gloſſa Didaci Perez.

Quinta concluſio, quando vnus eſt percuſſus à pluribus, & obiit ex illis vulneribus, nec conſtat potiùs ex vno quàm ex altero vulnere obiiſſe, tunc omnes percuſſores manent irregulares. ita Couarru. verſicu. 4. conſtituitur. vbi citat multos, tenet etiam Henri. num. 3. litera R, & habetur ex dicto c. ſignificaſti. §. quòd ſi diſcerni, quia tunc creditur ex multitudine vulnerum obiiſſe.

DVBITATVR quartò, quando plures concurrunt diuiſim, & percutiunt, & vltimi tandem occidunt, vtrùm primus percuſſor maneat irregularis?

Prima concluſio, certum eſt, quòd vltimi percuſſores manent irregulares; loquendo autem de primo percuſſore eſt prima opinio, quòd ſi ſit certum, primum vulnus fuiſſe lethale, manet irregularis, non tamen ſi ſit dubium.

Secunda opinio eſt, quòd etiam quãdo ſit dubium, vtrùm primum vulnus fuerit lethale, manet irregularis; authores horũ opinionum refert Couarru. p. 2. §. 2. nu. 4. & dicit, primam eſſe communem; videte etiam illum nu. 6.

Tertia opinio eſt Zazij apud Couarr. qui dicit duo. Primò, quòd quamuis conſtet primum vulnus fuiſſe lethale, ſi tamen percuſſus ab alio ſtatim obiit, primus percuſſor non manet irregularis. Secundò dicit, quòd ſi non obiit ſtatim, manet irregularis; hanc tenent aliqui viri docti; quæ opinio quantùm ad primum dictum probatur primò, quia non eſt expreſſum in iure, quòd in hoc caſu primus percuſſor ſit irregularis, ergo non incurrit irregularitatem.

Si opponas c. ſignificaſti. el 2. de homicidio. reſpondetur, textum ſolùm definire, quòd primus vulnerans lethaliter manet irregularis, quando dubium eſt vtrùm de facto obierit ex primo vulnere, vel ex ſecundo: at verò quando certum eſt percuſſum obiiſſe ex ſecundo vulnere, textus nihil definit. ita Couarruu. verſicu. tertia ſubiicitur. in fine. Secundò probatur, ad irregularitatẽ homicidij requiritur, quòd homo ſit cauſa proxima & efficax homicidij, ſed quando percuſſus obiit ſtatim ex ſecundò vulnere, primus percuſſor non fuit de facto cauſa efficax homicidij, ergo. Confirmatur, ſi percuſſus à Petro vulnere lethali, ſtatim occidatur à fulmine, Petrus non manet irregularis, quia vulnus de facto non cauſauit mortem, ergo nec in præſenti caſu.

Sit ſecunda concluſio, tertia opinio quoad primum dictum videtur mihi probabilior prima opinione; quam concluſionem amplector in caſu, quòd certò cõſtet ſecundum vulnus per ſe ſolùm ita cauſaſſe ſtatim mortem, vt primum vulnus non accelerauerit eam: nam ſi accelerauerit, primus percuſſor etiam erit irregularis; ex Medicorum autem indicio & coniecturis conſtabit primùm vulnus de ſe lethale nõn concurriſſe de facto ad mortis accelerationem, vt ſi ſecundus percuſſor *le paſſo la cabeça con vn arcabuz, o por los pechos, o ſi le paſſo de vna eſtocada por el cora con*; hæc concluſio eſt de mente Henri. num. 3. in princ. & probatur ex argumentis modò factis.

Tertia concluſio, ſecundum dictum tertiæ opinionis eſt verum: nam cùm percuſſus non obierit ſtatim poſt accepta vltima vulnera lethalia, certum eſt quòd primum vulnus concurrit ad mortis accelerationem.

Sed quid, ſi primum vulnus fuit lethale,

thale,& vltima non fuerunt lethalia?

Quarta concluſio, ſolus primus percuſſor manet irregularis, nec iſta concluſio contrariatur quartæ concluſioni dubij præcedentis: nam modò loquimur, quando plures concurrerunt diuiſim; prædicta autem quarta concluſio loquitur, quando de facto concurrunt ſimul & aſſociatim, licèt non præmiſſo conſilio.

Quinta concluſio, qui percutit alium iniuſte, licèt non lethaliter, ſi eſt cauſa per illud vulnus, quòd inimici illum quærentes inueniant & occidant, manet irregularis ita Nau. num. 223. & Emanuel c. 178. concl. 18. quod aliqui viri docti meritò limitant, quando veriſimiliter id debuit percuſſor cogitare, vt in ſimili docet Syluest. ver. homicidium. 3. quæſt. 5. part. 7. & Henri. cap. 14. n. 2. in fine.

DVBITATVR quintò, quando Petrus rixatur cum Ioanne, & ſuperueniunt conſanguinei, vel amici Petri, & occidunt Ioannem, vtrùm Petrus maneat irregularis, quamuis expreſsè prohibuerit ſuis, ne quid mali inferrent Ioanni?

Couarru. p. 2. §. 2. numer. 8. caſu 1. dicit, quòd ſi rixa erat illicita ex parte Petri, manet irregularis, non tamen ſi erat licita, idem tenet Emanuel cap. 178. concl. 18. & Nau. num. 227. & conſ. 26. de homicidio. nec oppoſitum dicit cap. 27. numer. 231. ſi attentè legatur, licèt ab aliquibus citetur pro contraria opinione. Et quidem quãdo rixa eſt licita ex parte Petri, nulla eſt controuerſia inter Doctores, vnde ſolùm eſt diſſenſio, quando fuerit illicita ex parte Petri. De quo ſit

Prima concluſio, probabilius eſt, non eſſe irregularem. ita gloſſa c. finali. 23. qu. vlt & alij citati à Couarro. Henri. cap. 13. num. 4. & communiter Theologi recentiores. Probatur: nam per prohibitionem impediuit, quantùm erat de ſe, mortem, & ideò non eſt cauſa illius.

Secunda concluſio, ſi Petrus, qui fuit cauſa rixæ, vel ſi paſſus eſt iniuriam, vidès amicos vel conſanguineos tentare, vt occidant Ioannem, tacet, & non contradicit, ſit irregularis. ita Henri. dicto num. 4. Nau. n. 231. §. 18. Couar. u. 8. caſu 4. & alij communiter in c. Petrus. de homicidio. Et probatur ex eodem textu, vbi quidam diaconus ideò excuſatur ab irregularitate, quia quantùm potuit, prohibuit ſuos. Secundò probatur: nam iſta taciturnitas eſt virtualis cõſenſus, ſiquidem homicidium tractatur intuitu Petri, & hoc habet verũ, non ſolùm quando in præſentia eius tractatum eſt de morte, ſed etiam ſi tractatum ſit in abſentia eius, ipſe tamen id ſciuit. ita Emanuel ca. 178. concl. 17. & Hẽri. dicto num. 4. litera Q. Probat, quia tenebatur admonere, vt deſiſterent, & videns quòd non proficiebat, tenebatur mouere occidendum. Sed vt verum dicam, hoc non eſt mihi omninò certum, quia videtur tantùm peccaſſe contra charitatem.

Tertia concluſio, ſi ſuperuenerunt inimici Ioannis, & occiderunt eum, non intuitu Petri, ſed priſtinæ inimicitiæ, Petrus non manet irregularis. ita Panormita. c. Petrus. de homicidio. Armil. ver. irregularitas. num. 45. Henri. dicto num. 4. & Couarr. caſu 3. contra Villadiego c. 6.

SECTIO IV.

De irregularitate proueniente ex aborſu.

DVBITATVR primò, vtrùm qui eſt cauſa aborſus, ſit irregularis?

Prima concluſio, qui eſt cauſa aborſus, antequàm fœtus eſſet animatus anima rationali, iure antiquo non erat irregularis; at verò quia hoc peccatum reducitur ad homicidium, Sixtus V. in quadam extrauaganti decreuit, hunc manere irregularem, quam tamen irregularitatem ſuſtulit Gregorius XIV. ſucceſſor eius, & reduxit ad terminos iuris communis. Prima pars concluſionis eſt communis Doctorum, & habetur c. ſicut ex literarum. de homicidio. & ratio eſt aperta, quia ibi non ceditur homo: nam fœtus non habens animam rationalem non eſt homo. Secunda

verò

verò & tertia pars concluſionis conſtat ex extrauagantibus Sixti V. & Gregorij XIV. quas refert Henri. libr. 10. de ſacramento Ordinis. c. vlt. num. 3. in gloſſa, litera F, & Emanuel in Sum. verb. aborſus. c. 5. quando dicatur homicida directè voluntarius. vide ſup. ſect. 2. dub. 1. conc. 1.

Secunda concluſio, ſi fœtus erat animatus anima rationali, qui eſt cauſa aborſus, taliter quòd fœtus occiditur in vtero, vel extra, manet irregularis; hæc etiam eſt communis Nau. cap. 27. n. 222. Summiſtæ ver. aborſus. & habetur dicto c. ſicut ex literarum.

Tertia concluſio, qui eſt cauſa aborſus, ſi dubium ſit, vtrùm fœtus erat animatus anima rationali, debet ſe reputare irregularem. Nau. dicto num. 222. Henri. cap. 15. num. 6. Couarru. p. 2. §. 2. nu. 1. & Summiſtæ. Probatur argumento textus c. ad audientiam. de homicidio.

Pro explicatione concluſionis ſupponendum eſt, quòd fœtus maſculinus animatur anima rationali quadrageſimo die à conceptione; fœmineus verò octoageſimo die. ita Couarr. Nau. Henri. locis modò allegatis, & communiter Doctores. Dixi, *anima rationali*: nam anima ſenſitiua & vegetatiua anteà infunditur, vt docet D. Tho. 1. p. qu. 118. ar. 2. ad 2.

Ex dictis ſequitur, quòd qui poſt quadrageſimum diem cauſat aborſum, eſt irregularis; ſed in hoc caſu faciliùs impetratur diſpenſatio ſecundùm ſtylum pœnitentiariæ, vt inquit Henri. dicto num. 6.

Dubitatur ſecundò, vtrùm qui dat fœminæ medicinam, aut venena ſterilitatis, ne concipiat, aut viro, ne poſſit generare, incurrat irregularitatem? Concluſio, non incurrit. ita Nau. num. 222. Villadiego cap. 6. verſicul. ſed contrarium eſt. num. 36. Henri. nu. 6. & omnes. Ratio eſt, quia iſte non cauſat homicidium; & licèt Sixtus V. impoſuit irregularitatem contra dantes fœminæ medicinam, ne conciperet, tamē eam abſtulit Gregorius XIV. & reduxit ad terminos iuris communis, de ſaltante cum muliere grauida, quæ paſſa eſt aborſum. Diximus ſect. 1. dub. 6.

SECTIO V.

De diſpenſatione irregularitatis prouenientis ex homicidio iuſto & iniuſto.

Et primò dicemus de iuſto, ſecundò de caſuali, tertiò de directè voluntario.

Dubitatur primò, vtrùm irregularitas proueniens ex homicidio iuſto ſit reſeruata Papæ?

Prima concluſio, ſtando in iure communi ſolus Papa poteſt diſpenſare. ita Syluest. ver. diſpenſatio. q. 10. part. 1. Nau. num. 194. §. 7. & num. 217. in fine. Henri. c. 17. n. 4. litera L.

Secunda concluſio, qui habet priuilegium diſpenſandi in omnibus irregularitatibus, excepta bigamia, & homicidio voluntario, bene poteſt diſpenſare in irregularitate ex defectu perfectæ lenitatis. ita Caieta. 2. 2. qu. 64. art. 8. & in Sum. ver. irregularitas. Armil. eodem ver. num. 13. & Henri. num. 3. litera K, & Nau. in vltima editio. num. 240. & patet etiam ex compendio Societatis, verb. diſpenſatio. §. 2. in viſu. Probatur primò, quia loquendo in rigore non eſt homicidium, ſed hominis occiſio: nam homicidium eſt crimen. Secundò: nam licèt occiſio iuſta aliquando dicatur homicidium, vt ait Henri. cap. 10. num. 1. litera A, tamen non comprehenditur in exceptione homicidij voluntarij: nam homicidium voluntarium, quod ſemper excipitur in prædictis priuilegiis, eſt homicidium illicitum volitum in ſe, aliàs, quàm cauſa vitandæ ſuæ mortis, vt tradit Nau. num. 240. vnde per tale priuilegium poterit diſpenſari cum Iudice, qui iuſtè deformauit cum teſte & aliis, qui concurrerunt ad talem deformationem, & etiam cum milite, qui in bello iuſto occidit. ita Bañez 2. 2. quæſt. 40. ar. 2. dub. 4. &

Emanuel cap.174.concl.4.

Tertia concluſio, ſi priuilegium ſpecialiter & ſpecificè concedat facultatem diſpenſandi in homicidio caſuali, non poteſt virtute talis priuilegij diſpenſari in irregularitate ex defectu lenitatis. Hæc concluſio, eſt aliquorum iuniorum, & eſt contra Couarru.2.p.§.3. in fine. vbi dicit, quòd habens poteſtatem diſpenſandi in homicidio caſuali, poteſt diſpenſare in homicidio iuſto: nam quoad hoc cenſetur caſuale, cùm nullam habeat culpam. idem tenet Plaza de delictis.lib.1.cap.11. nu.11. non tamen eſt contra Caietanum, nec Armillam, vt quidam putant: nam ſolùm loquuntur in caſu ſecundæ concluſionis, & probatur noſtra concluſio: nam tale priuilegium expreſsè limitatur ad homicidium caſuale; homicidium autem iuſtum non poteſt dici caſuale, quicquid dicat Couarruuias: nā caſuale dicitur, quod non eſt directè volitum; at verò homicidium iuſtum eſt directè volitum, quamuis iuſtè & licitè.

Ex dictis ſequitur primò, quòd Epiſcopus per facultatem concilij Tridentini ſeſſ.24.cap.6. non poteſt diſpenſare in irregularitate ex defectu lenitatis. ita Nau. nu.194.§.7. Emanuel c.citato 174. cócl.3. Henri.cap.19.num.4. litera L, & in gloſſa dicit eſſe communem recentiorum contra Couarru. Vnde quando Henri.c.9.n.3. circa finem. videtur dicere oppoſitum, non loquitur reſolutoriè, ſed reſolutionem reſeruauit in cap.19. Probatur corollarium. Concilium ſolùm loquitur de irregularitatibus ex delicto occulto prouenićtibus, ſed hæc non prouenit ex delicto, ergo.

Sequitur ſecundo, Epiſcopos Indiarum non poſſe diſpenſare in hac irregularitate ex defectu lenitatis per priuilegiū Pij V. (cuius ſumma refertur in Concilio Limenſi celebrato anno 83.) Probatur: nam tale priuilegium ſolùm loquitur de irregularitatibus ex delicto prouenientibus.

Sequitur tertiò, quòd Commiſſarius Cruciatæ poteſt diſpenſare, quia in eius commiſſione dicitur, *& ſuper quacunque alia irregularitate, quæ non procedat ex homicidio voluntariò, &c.*

Vtrùm verò Epiſcopus poſſit diſpenſare in hac irregularitate quoad minores ordines, poſteà dicemus.

DVBITATVR ſecundò, quis poſſit diſpenſare in irregularitate *homicidij caſualis*, ſeu mixti?

Prima concluſio, ante Concilium Tridentinum non poterat Epiſcopus diſpenſare ad ſacros ordines. ita Couarr.p.2.§.3. num.5. vbi citat alios, & Emanuel ca.178. concl.2. dicit tamen Henri.cap.19. num.2. litera V, quòd in caſu occulto vrgente ſcandalo poterat diſpenſare, vt miniſtraret in ſuſceptis ſacramentis.

Secunda concluſio, poſt Concilium bene poteſt diſpenſare ad ſacros ordines in totum, & ad quodcunque beneficium etiam curatum, ſi homicidium ſit occultum, nec deductum ad forum contentioſum. ita Nau.num.194. & Henri.c.19. n.3. & ita diſponit Concilium ſeſſ.24.c.6. vbi conceditur Epiſcopis facultas diſpenſandi in omnibus irregularitatibus ex delicto occulto prouenientibus, excepta irregularitate homicidij voluntarij, ſed homicidium caſuale condiſtinguitur voluntario ſecundùm omnes, ergo, Dixi, *in totum*, quia non ſolùm poteſt diſpenſare, vt miniſtret in ſuſceptis, ſed etiam vt recipiat.

Tertia concluſio, ad minores ordines & etiam ad beneficium ſimplex poteſt Epiſcopus diſpenſare etiam poſt Concilium, quamuis homicidium caſuale ſit publicum. ita Henri.cap.19.num.2. litera T, iuncto c.57. de excommunicat. nu.1. vbi agit de beneficio.

Probatur concluſio, iure antiquo id poterat, ergo etiam modò: nam Concilium dicto cap.6. non aufert id, quod Epiſcopus poterat iure antiquo, vt ait Henri. cap.19.num.1. litera H, & dicto c.57. nam poteſtatem Epiſcoporum olim reſtrictam reducit Concilium ad ius commune antiquum, vt bene ponderauit ipſe Henri. lib.14.cap.20. num.1. illud autem antecedés, ſcilicet quòd id poterat iure antiquo, loquen

loquendo quantùm ad ordines, tenet Syluest. ver. homicidium. 3. qu. 8. part. 5. Henri. cap. 19. num. 4. litera T. Nau. num. 240. in fine. & habetur in c. ad audientiam. de homicidio. vbi idem tenet Panormita. num. 4. & Felin. Loquendo autem quoad beneficium, tenet Syluest. loco modò citato, part. 6. Panormita cap. 2. de clericis pugnantibus in duello. & Nau. modò citatus, qui dicit, hoc c. eſſe omnium iuris optimum. Dixi, *ſimplex*: nam ad curatum non poteſt, vt inquit Syluest. & Villadiego c. vlt. verſicul. aut eſt homicida. & Nau. modò citatus, vbi allegat Decium: concedit tamen Nau. quòd poterit diſpenſare ad retinendum Curatum iam obtentum; & quòd Nau. loquatur de homicidio caſuali publico, patet: nam ſi eſt occultum, etiam poteſt diſpenſare ad ſacros ordines, & ad obtinendum Curatum. Vtrùm verò poſſit Epiſcopus diſpenſare in homicidio iuſto ad minores ordines & beneficium ſimplex? Nau. nu. 218. in fine videtur negare, & Emanuel cap. 174. concl. 1. dicit, quòd ſolùm poteſt diſpẽſare, vt miniſtret in ſuſceptis, non vt ſuſcipiat.

Sit quarta concluſio, probabilius eſt, quòd poteſt diſpenſare etiam ad ſuſcipiẽdos minores, & beneficium ſimplex. ita Medina in Sum. lib. 1. cap. 11. §. 12. & ait, ita tenere multos Doctores. Probatur, quia nullus datur textus, in quo id prohibeatur Epiſcopo.

DVBITATVR tertiò, quis poſſit diſpenſare cum homicida directè voluntario? Et imprimis ſupponendum eſt, Papam diſpenſare poſſe, vt tenet communis opinio; pro qua refert multos Doctores Couarru. p. 2. §. 3. num. 3. verſic. hinc planè conſtat. & ratio eſt, quia omnis irregularitas eſt inducta iure humano; vnde iura, quæ dicunt Papam non diſpenſare, referenda ſunt non ad poteſtatem, ſed ad difficultatem, quia ratò, & difficulter diſpenſat. ita Syluest. ver. homicidium. 3. quæ. 8. p. 2. & Didacus Perez ad Villadiego ca. 6. num. 14. Not. quòd impetratio diſpenſationis pro ſecundo homicidio commiſſo non valet niſi fiat mentio de diſpenſatione data pro primo. ita Guilielmus l. 2. c. de Epiſcop. aud. quem ſequitur Baldus ibid. num. 4. communiter receptus vt tradit Felinus c. ſuper literis. de reſcrip. & Nauar. conſ. 1. de conſanguin. & aff. ad 2. & Emanuel c. 233. de matrim. conc. 4. & 5.

Secundò notandum eſt, quòd ſi aliqua religio habeat aliquod priuilegium diſpenſandi cum homicida voluntario, non derogatur, licèt in alio priuilegio excipiatur homicidium voluntarium: nam talis exceptio ſolùm intelligitur quoad conceſſa ab eodem Pontifice. ita Henri. ca. 9. num. 3. litera I, & in gloſſa citat Doctores. Ego addo, quòd nec etiam derogatur per Concilium Trident. & eſt de mente P. Henri. cap. 19. num. 1. in gloſſa, litera H.

Tertiò ſupponendum eſt, quòd homicida volũtarius, vel etiam caſualis, quamuis ſit occultus, indiget diſpenſatione, contra Caſtrum impugnatum ſup. diſp. 2. dub. 2. & patet ex Trident. ſeſſ. 24. c. 6.

His ſuppoſitis, eſt prima opinio, quæ dicit duo. Primò, quòd Epiſcopus poteſt diſpenſare cum homicida directè voluntario, vt miniſtret in minoribus ordinibus iam ſuſceptis. ita Ioann. Andr. Hoſtienſ. Cardinalis, & alij in cap. 2. de clericis pugnantibus in duello. Secundò dicit, quòd etiam poteſt diſpenſare ad beneficium ſimplex, non ad curatum. ita Hoſtienſ. & Panormita. dicto cap. 2. & Felin. c. ad audientiam. de homicidio. Syluester ver. homicidium. 3. q. 8. p. 3. & vtrumque dictum colligitur ex dicto cap. 2. vbi de quodam homicida dicit Papa, quòd non debet in ſacris ordinibus miniſtrare, per quod videtur conceſſa diſpenſatio in minoribus, & ſecundum dictum colligitur ex fine. c. vbi dicitur, *Poterit tamen cum eo circa habendum beneficium miſericorditer diſpenſare*, vbi licèt expreſsè non reſtringatur ad ſimplex, tamen, vt ibi notant Panormitan. & Hoſtienſ. quando in iure conceditur Epiſcopis diſpenſatio in beneficio, intelligitur de ſimplici, maximè quòd in iſto c. prohibetur homicidæ miniſtratio in ſacris,

cris, ſine qua non poteſt quis ſeruire beneficium curatum, ergo hæc diſpenſatio non intelligitur de curato.

Secunda opinio tenet, quòd ſi homicidium eſt occultũ, poteſt Epiſcopus diſpenſare, vt miniſtret etiã in ſacris iam ſuſceptis. ita Archidiaconus c. de his. 50. diſt. Ancharanus in regu. peccati venia. in 6. col. 3. imò Angelus ver. homicidiũ. 5. §. 1. dicit, quòd etiam poteſt diſpenſare ad ſuſcipiendos ſacros.

Sit prima cõcluſio, quoad ſacros ordines nec poterat Epiſcopus iure antiquo diſpẽſare, nec poteſt modò; quòd non poterat iure antiquo, tenẽt Sylu. ver. homicidiũ 3. q. 8. p. 4. & à fortiori Couarr. & Emanuel citati in dub. 2. concl. 1. vbi id tenẽt de caſuali, & probatur ex c. miror. 50. diſtin. vt ibi notat gloſſa, & intelligitur concluſio, quamuis homicidiũ ſit occultum contra Emanuelem cap. 179. notab. 5. ita tenet, & bene probat Nau. in Hiſp. c. 27. n. 239. vbi dicit eſſe cõmunem; tenet etiam Sylu. ſup. & probatur: nam iura abſolutè loquũtur, nec diſtinguũt de homicidio occulto, vel publico. Præterea intelligitur concluſio etiã quoad vſum ſuſceptorum, vt patet ex dicto c. miror. ibi, in ſacerdotio miniſtrare; quòd verò non poſſit modò, tenet Nau. in Latina c. 27. n. 240. in fine, & Emanuel dicto notab. 5. Ludouicus Lopez in inſtructo. conſcientiæ. p. 2. c. 93. Probatur ex illis verbis Tridentini, ſeſſ. 14. c. 7. *Qui voluntate homicidiũ perpetrauerit, & ſi crimen occultum fuerit, nullo tempore ad ſacros ordines promoueri poſſit, nec illi aliqua eccleſiaſtica beneficia, etiam ſi curã non habeant animarum, conferre liceat ſed omni ordine, ac beneficio, & officio eccleſiaſtico perpetuò careat*; quibus verbis tollitur Epiſcopis omnis poteſtas diſpenſandi: eſt enim cõmunis regula canoniſtarũ, quòd quotieſcunq; in iure prohibetur aliqua diſpenſatio, intelligitur reſpectu Epiſcopi, quia reſpectu Papæ non habet locũ circa ius humanum, ſicut è cõtrario, quando in aliquo canone conceditur diſpenſatio, talis conceſſio fit Epiſcopo; nam hæc verba debent aliquid operari, & ſi referrentur ad Papam, nihil operarẽtur, quia de Papa non erat dubium. & lex debet ſeruire de dubio. Hanc regulam tradit Innoc. c. dilectus. de temporibus ordinandorum. Henri. c. 19. n. 2. & alij relati à Sylu. ver. diſpenſatio. n. 15. & ſpecialiter probatur cõcluſio quantùm ad vſum ordinum ex illis verbis Concilij, ab altari euelli debeat, & ibi, omni officio eccleſiaſtico perpetuò careat. ſed vſus ſacrorum ordinum eſt officium eccleſiaſticum, ergo. Credo tamen cum P. Henri. c. 19. n. 1. iuncto n. 2. liter. V, quòd Epiſcopus iure antiquo & modò poteſt diſpenſare, vt vrgẽte neceſſitate miniſtret in ſuſceptis ſacris, ſi delictũ ſit occultum, & vrgeat ſcandalum, nec ſit facilis recurſus ad Papam; quod probo ex doctrina Syluestri ver. diſpenſatio. n. 15.

Secunda cõcluſio, quamuis ad vſum minorum ordinum, & ad obtinendũ beneficiũ ſimplex poterat olim Epiſcopus diſpẽſare, modò tamẽ poſt conciliũ non poteſt.

Primã partem tenẽt Authores citati pro prima opinione. Secundã verò partem tenet Nau. n. 240. in fine, & conſ. 17. de homicidio. Ludouicus Lopez ſupr. & alij relati ab Hẽri. c. 19. & quantùm ad beneficiũ tenet Emanuel c. 180. concl 2. Hæc ſecũda pars concluſionis eſt cõtra P. Henri. qui c. 19. n. 1. dicit, Epiſcopũ poſſe modò diſpenſare ad vſum minorum ordinum, & li. 13. de excomm. c. 57. n. 1. ait, poſſe diſpẽſare ad beneficiũ ſimplex; ſed noſtra ſententia patet ex verbis concilij citatis, omni officio eccleſiaſtico, ac beneficio perpetuò careat, ſed vſus minorum ordinum eſt officium eccleſiaſticum, ergo.

Tertia concluſio, prædictum c. concilij non priuat ipſo iure clericũ homicidam volũtarium beneficiis antea acquiſitis. ita Emanuel c. 180. vnde quãtùm ad hoc immutatum manet ius antiquum, de quo plura dixi diſputat. 2. dub. 6. concl. 2. Vide inf. diſp. 8. in fin.

DVBITATVR quartò, vtrùm quẽadmodũ diſpenſatio in homicidio directè volũtario reſeruatur ſoli Papæ, ita etiã reſeruetur diſpẽſatio in mutilatione voluntaria?

Partem

Partem affirmatiuam tenet Henri.cap. 9. num. 3. litera Z; & Medina in Summ. lib. 1. cap. 11. §. 12. Partem verò negatiuam tenet Emanuel cap. 181. concl. 1. Et hanc amplector tanquàm benigniorem, imò eandem videtur amplecti ipſe Henri. cap. 19. num. 1. in gloſſa, litera I, vbi ait quòd Concilium non excepit expreſsè irregularitatem ex mutilatione, quæ minor eſt, ſed ex ſolo homicidio voluntario; & probatur: nam reſeruatio, quæ fit Epiſcopis, eſt quid odioſum, ergo ſtrictè eſt interpretanda. Nec obſtat, quòd in materia irregularitatis homicidium & mutilatio reputantur pro eodem, quia non habet verum in omnibus, vt oſtendit Emanuel.

Hinc infero cum Emanuele concl. 2. quòd ſi homicida petat diſpenſationem, non ſufficit dicere ſe mutilaſſe, ſed debet dicere, quòd occidit.

Dubitatur quintò, vtrùm Epiſcopus poſſit modò diſpenſare in homicidio volito in ſe cauſa defenſionis excedēdo moderamē inculpatæ tutelæ, ſi homicidium ſit occultum?

Dixi, *cauſa defenſionis*, quia eſt duplex genus homicidij voliti; vnum volitum in ſe non cauſa defenſionis, alterum volitum in ſe cauſa defēſionis, vt bene oſtēdit Nauar. n. 239. in fine.

Prima concluſio, quòd poteſt Epiſcopus diſpenſare. Probatur: nam poſt Tridentinum ſeſſ. 24. cap. 6. poteſt diſpenſare in omni irregularitate ex delicto occulto proueniente, excepto homicidio voluntario, ſed ibi nomine homicidij voluntarij intelligitur homicidium illicitum volitum in ſe, aliàs quàm defendendo propriam vitam, vt dicit Nauarr. num. 240. ergo.

Sed contrà: nam in Concilio ſeſſ. 14. cap. 7. dicitur de hoc homicidio, quòd committatur loci ordinario; quod verbū non ſignificat commiſſionem factam, ſed faciendam. Reſpondetur, quòd hæc cōmiſſio intelligitur reſpectu homicidij publici, vt patet ex verbis Concilij, qui non niſi cauſa cognita, & probatis precibus ac narratis, nec aliter diſpenſare poſſit, ita quòd ſi homicidium fuerit volitum in ſe non cauſa defenſionis eſt indiſpenſabile, id eſt rariſſimè diſpenſatur, at verò ſi fuerit volitum in ſe cauſa defenſionis, & fuerit occultum, diſpenſat Epiſcopus, ſi verò fuerit publicum, non eſt indiſpenſabile, quia non adeò difficulter committetur loci ordinario, vt cauſa cognita diſpenſet, & hæc eſt legitima explicatio Concilij, quā approbarunt viri doctiſſimi à me cōſulti, & per hæc facilè intelligetis, quod dicit Nauar. dicto nu. 239. & lib. 1. Conſiliorū, conſ. 37. de tēporibus ordinand. circa finem: & Emanuel c. 179. concl. 4. quamuis partim tenet contra noſtram concluſionē. Videte Henri. c. 19. n. 3.

Secunda concluſio, quod diximus de homicidio volito in ſe cauſa defenſionis, idem dicendum eſt de homicidio caſuali, id eſt, contingente non ex propoſito, ſed caſu, vt in rixa ſubitò contingenti; quando quis ſuccenſus ita occidit authorem rixæ: in hoc enim ſi fuerit occultum, poteſt Epiſcopus diſpenſare, ita Henri. & Emanuel, & Dicacus Perez citati ſect. 2. dub. 1. ante 3. concl. & Didacus ait ita ſæpe reſpōdiſſe conſultus poſt Concilium Tridentinum. Fauet Placa de delict. lib. 1. cap. 12. n. 3. tenet Additionator ad Bernard. Diaz in Pract. cap. 94. verbo, erit ſanè homicidium.

Ex dictis ſequitur, quòd ſi clericus in ſacris contra prohibitionem iuris occidit propria manu in bello iuſto, poteſt Epiſcopus diſpenſare; ſi homicidium ſit occultum. ita colligo ex Henri. cap. 19. nu. 4. litera G, quia iſte non eſt homicida voluntarius.

Sed contrà: nam iſtud homicidium eſt volitum & illicitum? Reſpondetur, debet eſſe illicitum contra iuſtitiam, hoc autem ſolùm eſt illicitum contra prohibitionem iuris canonici propter indecentiam; idem dicendum eſt de irregularitate, quam clericus contraxit accuſando in cauſa ſanguinis ſine proteſtatione, vel teſtificando, vel ſi fuit aduocatus, & vicit contra

reum; vnde etiam in his poteſt diſpenſare Prælatus Religionis per priuilegiū ad diſpenſandum in omnibus irregularitatibus, excepto homicidio voluntario. ita Henri. n.4. Præterea dicit Henri. n.3. ſolū Papam poſſe diſpenſare cū eo, qui vertit infirmum animo accelerandi mortem, vt vitet anguſtias infirmi; ſed meo iudicio homicidium voluntarium indiſpenſabile eſt illud, quod fit animo crudeli, nō verò quando fit ex commiſeratione.

DISPVTATIO VII.

De irregularitate proueniente ex iteratione Baptiſmi.

DE *qua tractat Soto diſt. 3. quæſt. vnica. art. 9. Henri. cap. 4. Emanuel ver. irregularitas. cap. 147. Nauar. cap. 27. num. 246. Summiſtæ. ver. Baptiſmus.*

DVBITATVR primò, vtrùm iterantes Baptiſmum ſint irregulares?

Prima concluſio, qui ſcienter rebaptizatur, vel rebaptizat, & Acolytus miniſtrans manent irregulares. De rebaptizato eſt tex. can. confirmandum. 50. diſt. & can. ſi bis. de conſecrat. diſt. 4. De Acolyto eſt text. cap. ex literarum. de Apoſtatis. vbi Acolyto publicè miniſtranti ſecundo Baptiſmo imponitur pœna irregularitatis. de rebaptizante, id tenent Syluest. ver. Baptiſmus. 5. quæſt. 3. & ver. irregularitas. a. 4. Nauarr. num. 246. Henri. n. 4. & vnanimiter Doctores, quia licèt non inueniatur textus expreſſus, ſatis tamen colligitur ex dicto cap. ex literarum. nam ſi imponit irregularitatem Acolyto miniſtranti, potiori iure imponit miniſtro rebaptizanti; colligitur etiā ex can. 47. Apoſtolorum. vbi imponitur pœna depoſitionis Epiſcopo vel presbytero rebaptizāti.

Sed circa illud verbum, *publicè miniſtranti*, notandum eſt, quòd nonnulli tenent Acolytum manere irregularem, quāuis miniſtret in occulto, & ſolùm eſſe hanc differentiam, quòd ſi miniſtrat publicè, debet perpetuò manere irregularis ſine ſpe diſpenſationis, præterquàm ſi religionem ingrediatur, quia tunc fauore religionis, poterit Epiſcopus diſpenſare; ſi verò miniſtrauit in occulto, poterit Epiſcopus cum eo pòſt peractam pœnitentiam diſpenſare etiam manendo in ſeculo, & hoc modo explicant prædictum cap. ex literarum. at verò probabilius reputo, quòd ſi miniſtrat in occulto, non manet irregularis; ſed poterit poſt peractam pœnitētiam promoueri. ita Syluest. ver. irregularitas. quæſt. 4. Henri. num. 4. & aliqui Magiſtri: nam lex pœnalis præcipuè in materia irregularitatis ſtrictè eſt interpretanda. Sed aduertite, quòd rebaptizans, licèt ſit in occulto, manet irregularis. ſic Hoſtienſ. ſup. dicto cap. ex literarum.

Secunda concluſio, paruulus, qui ante vſum rationis rebaptizatur, non manet irregularis. ita Soto dicto art. 9. & eſt tex. can. placuit, & can. qui apud. 1. q. 4.

Si opponas cap. qui in qualibet. 1. qu. 7. vbi dicitur, eos qui in qualibet ætate rebaptizati ſunt, ad eccleſiaſticam militiam non eſſe admittendos? Reſpondetur cum gloſſa, intelligendum eſſe de qualibet ætate adulta, in qua ſit vſus rationis. Et probatur; nam canon qui apud. reddit hanc rationem, quia prorſus ignorarunt.

Tertia concluſio, ſi non baptizatus rebaptizet, non manet irregularis. ita Henri. num. 4. in gloſſa, litera I, nam cùm pœna hæc ſit eccleſiaſtica, non comprehendit non baptizatum.

DVBITATVR ſecundò, vtrùm qui ex ignorantia rebaptizat, vel rebaptizatur, fiat irregularis?

Nota, quòd iſta ignorantia poteſt eſſe facti, vt quia ignorat, hunc eſſe baptizatū, vel iuris, & hæc rurſus poteſt eſſe, vel iuris diuini prohibentis rebaptizationem, vel humani imponentis pœnā irregularitatis contra rebaptizantes vel rebaptizatos.

Prima concluſio, qui ignorantia inculpabili & inuincibili facti rebaptizat abſolutè & ſine conditione, non fit irregularis.

laris. ita Syluest. ver. Baptiſmus. 5. quæſt. 3. Soto colum. 12. Henri. num. 4. & Doctores communiter.

Probatur primò, hæc irregularitas imponitur ratione delicti, ergo vbi nullum eſt delictum, nulla erit irregularitas. Secundò: nam iſte propriè loquendo non dicitur reiterare Baptiſmum, quia non cenſetur iteratum, quòd neſcitur eſſe factum. c. ſolemnitates. el t. de conſecrat. diſt. 1.

Secunda concluſio, idem dicendum eſt de rebaptizato; hæc eſt contra Antoni. 3. p. tit. 14. cap. 13. §. 12, & contra gloſſam, & Turrecremat. in cap. qui his. de conſecrat. diſt. 4. Primum fundamentum eorum eſt, quòd irregularitas poteſt incurri ſine peccato. Secundum eſt dictum c. qui bis. vbi dicitur, *Qui bis baptizatur ignoranter, licèt pœnitere non egeat, non tamen poteſt ad ſacros ordines promoueri.* Sed noſtram concluſionem tenet Soto ſup. colum. 12. Couarru. p. 1. §. 8. Nauarr. n. 246. Henri. num. 3. Probatur, iſte excuſatur à culpa, ergo à pœna.

Ad primum fundamentum reſpondetur primò, quòd licèt irregularitas incurratur aliquando ſine peccato, non tamen per ſolum actum alterius ſine actu meo libero, præterquàm ſi irregularitas ſit ex defectu corporis. Secundò reſpondetur, quòd hæc irregularitas cùm ſit pœna, non incurritur ſine peccato.

Ad ſecundum fundamentum reſpondetur, ibi ſermonem eſſe de ignorantia culpabili, quia vix præſumitur ignorantia inuincibilis iuris communis; at verò ſi de facto daretur, excuſaret ab irregularitate. Nec obſtat, quòd textus dicit, *non tenetur pænitere*, ergo ignorantia erat inuincibilis; non, inquam, obſtat, quia non loquitur de pœnitentia ſacramentali, ſed de publica; vnde ſenſus eſt, quòd non tenetur perferre ſeptem annos pœnitentiæ ibidem expreſſos, ſicut teneretur, ſi ſcienter feciſſet.

Hinc infero cum Soto & Héri. contra Syluestrum, ver. irregularitas. quæſt. 4. prædictas duas concluſiones intelligendas eſſe non ſolùm de ignorantia inuincibili facti, ſed etiam iuris diuini prohibentis rebaptizationem; patet: nam iſte excuſatur à culpa, ergo.

Sed nota, quòd hæc ignorantia iuris diuini in presbytero non erit inuincibilis, quia cùm ex officio teneatur baptizare, tenetur ſcire hoc ius diuinum & canonicum.

Tertia concluſio, iſte ſic ignoranter rebaptizatus, licèt poſteà ſciens ratum habeat, non ſit irregularis. Hæc eſt contra Emanuelem concl. 1. & alios. Sed eam tenet Henri. num. 3. in fine, & patet ex dictis diſputat. præcedenti, ſect. 2. dub. 6.

Quarta concluſio, qui rebaptizat, vel rebaptizatur ſciẽs ius diuinum, quòd prohibet rebaptizationem, licèt ignoret inuincibiliter ius humanum imponens irregularitatem contra rebaptizantes, manet irregularis. ita Henri. num. 3. & alij Doctores citati diſputat. 2. dub. 7. concl. 2. & ratio eſt, quia pœna irregularitatis non requirit contumaciam, ſicut requirit excommunicatio.

Sed quid, quando poſt factam diligentiam manet dubium probabile facti, ſcilicet vtrùm aliquis ſit baptizatus, & alter rebaptizat illum abſolutè & ſine conditione.

Imprimis certum eſt, in hoc peccare, quia debebat baptizare ſub conditione; quòd verò ad irregularitatem attinet,

Sit quinta concluſio, Probabilius eſt, non manere irregularem. ita Henri. num. 4. & aliqui Magiſtri, nonnulli citant Nauarr. num. 246. ſed ſi attentè legatur, ſolùm loquitur de baptizante ſub conditione: nam intendit excuſare illum à culpa. Probatur concluſio, quia non iudicatur iteratum, quod dubitatur eſſe factum. ca. finali. de presbytero non baptizato. Secũdò: nam hæc irregularitas imponitur cõtra eos, qui abſolutè rebaptizant; hic autem non poteſt abſolutè dici rebaptizator, cùm non conſtet de priori Baptiſmo. Tertiò: nam iſte tacitè & virtualiter cenſetur

ſetur

ſetur habere intentionem non baptizandi, ſi eſt baptizatus, vt ait Henri. num. 4. in gloſſa, litera I.

Dubitatur tertiò, vtrùm rebaptizans ſub conditione eum, quem ſcit eſſe baptizatum, fiat irregularis?

Suppone̅dum eſt ex materia de Baptiſmo, quæſt. 66. art. 9. dub. 2. iſtum grauiter peccare: nam iura, quæ concedunt rebaptizare ſub conditione, ſolùm loquuntur, quando res eſt dubia. Soto colum. 9. dicit eſſe irregularem, idem Cordub in Sum. quæſt. 37. & Emanuel concl. 3.

Sit concluſio, probabilius eſt non eſſe irregularem. ita Nauarr. num. 246. & expreſsiùs in Hiſp. Henri. num. 4. litera E, & multi Magiſtri. Probatur primò, iſte non rebaptizat; ergo conſequentiâ patet, antecedens verò probatur, ſi iſte ſine vlla intentione baptizandi abſolueret iam baptizatū, non rebaptizaret, quia deficeret id, quod ex parte miniſtri eſt neceſſarium ab ſubſtantiam ſacramenti, nempe intentio baptizandi, ergo: idem dicendum eſt quando rebaptizat ſub conditione: nam tunc ſolùm habet animum baptizandi in caſu, quòd non ſit baptizatus, & in caſu, quòd ſit baptizatus, non habet animum baptizandi: illa enim propoſitio, *Si non es baptizatus, ego te baptizo*, virtualiter continet hanc propoſitionem, *Si es baptizatus, non te baptizo*, & per hoc intelligitur ratio Nauarri, ſcilicet quia conditio de præſenti & de præterito, ſi non adſit, facit ceſſare actum. Secundò probatur, ſi quis contrahat cum conſanguinea cum hac conditione, *ſi non es conſanguinea*, non incurrit excommunicationem poſitā contra eos, qui ſcienter contrahunt in gradibus prohibitis, ergo. Ex dictis ſequitur, quòd licèt iſte nullam explicet exteriùs conditionem, tamen ſi apponit interiùs, non erit irregularis in foro conſcientiæ: ita Nauar. in Hiſp. num. 246. & patet ex doctrina tradita in materia de ſacramentis in communi.

Dubitatur quartò, vtrùm qui timore mortis rebaptizat, vel rebaptizatur, ſit irregularis?

Prima concluſio, ſi rebaptizat, vel rebaptizatur ſictè & ſine intentione, non ſit irregularis. ita Henri. num. 4. litera N, Probatur, quia non eſt vera rebaptizatio: ad hanc enim requiritur intentio miniſtri, & eius, qui rebaptizatur.

Secunda concluſio, ſi verè, & ex animo rebaptizat, vel rebaptizatur, ſit irregularis. Probatur, quoniam ad hoc nullo timore poterat efficaciter cogi, ſi quidem in ſua erat libertate, non habetē interiùs intentionem.

Hinc ſequitur id, quod Emanuel ait concl. 1. ſequutus Maiolum, quòd ille, qui ligatus pedibus & manibus, & cui incuſſus eſt metus cadens in virum conſtantem, rebaptizatus eſt, manet irregularis, intelligendum eſſe, ſi habuit interiùs intentionem recipiendi ſecundum Baptiſmum.

Sequitur ſecundò, quòd qui recepit primùm Baptiſmum ſimulatè & ſine intentione legitima, non rebaptizatur, nec eſt irregularis. ita Henri. n. 4.

Dubitatur quintò, vtrùm reiterans reliqua ſacramenta, ſiat irregularis? Et difficultas ſolùm procedit de ſacrame̅tis Confirmationis & Ordinis, quia imprimunt characterem.

Prima opinio eſt affirmatiua. ſic Anto. 3. p. tit. 28. cap. 6. §. 3. Nauarr. nū. 246. & lib. 1. Conſiliorum, conſ. 36. de temporibus ordinan. alij verò quos citat Hēri. num. 5. in gloſſa litera Z, ſolùm tenēt hanc opinionem quantùm ad ſacramentum confirmationis. Probant ex cap. dictum: de conſecrat. diſt. 1. vbi dicitur, quòd ſicut Baptiſmus iterabilis non eſt, ita nec confirmatio.

Secunda opinio eſt, quòd nec iteratio Ordinis nec Cōfirmationis inducit irregularitatem, & hæc eſt longè probabilior, & communior; eam tenet Couarr. p. 1. in initio. num. 8. Caſtro lib. 1. de lege pœnali. cap. 7. §. ex ratione huius. Palacios in 4. diſt. 5. diſputat. 6. ante verſiculum, Porrò autem. & Henri. num. 5. vbi

citat

citat multos, & cōmuniter iuniores. Probatur primò: nam hæc irregularitas non eſt expreſſa in iure.

Dices, quòd eo ipſo quòd imponitur contra iterantes Baptiſmum, cenſetur impoſita contra iterantes reliqua ſacramenta, quæ imprimunt characterem, ſiquidem in omnibus eſt eadem ratio, nempe quòd non poſſunt iterari.

Contrà: nam illa regula, vbi eſt eadem ratio, eſt eadem iuris diſpoſitio, licèt habeat locum in legibus diſpoſitiuis, non tamen in pœnalibus; & rationem differentiæ aſſignat Caſtro, quòd leges diſpoſitiuæ ita pendent ex ratione, vt ratio legis dicatur anima legis, & ideò meritò iudicantur habere vim, vbicunque militat eadem ratio; at verò leges pœnales cùm non omninò dependeant ex ratione, ſed ex ſola voluntate Legiſlatoris imponentis pœnam, non debent extendi de vno caſu in alium; vnde gloſſa cap. in pœnis. de reg. iur. in 6. dicit, argumentum à ſimili non valere in pœnis. Secundò probatur: nam licèt gratis demus, pœnam irregularitatis extendendam eſſe ex identitate rationis, non tamen haberet locum in præſenti, quia non eſt eadem ratio de Baptiſmo & reliquis ſacramentis: in Baptiſmo enim eſt ſpecialis ratio ad imponendam irregularitatem contra reiterantes, tum ad deteſtandam hæreſim rebaptizantium, tum etiam quia Baptiſmus eſt regeneratio & configuratio mortis Chriſti, & quoniam eadem res ſemel tantùm generatur; & Chriſtus ſemel mortuus eſt, ideò Baptiſmo de ſe repugnat iteratio.

Ad cap. dictum reſpondetur, quòd ibi Baptiſmus & Confirmatio comparantur quantùm ad peccatum iterationis, non quantùm ad pœnam irregularitatis, vt patet ex ipſo textu, ibi, *non ſeculo, ſed ſoli Deo ſub habitu regulari, vel clericali, &c.*

DVBITATVR ſextò, quis poſſit diſpenſare in irregularitate iterandi Baptiſmum?

Prima concluſio, ſolus Papa diſpenſat, ſiue priuatim, ſiue publicè iteretur. ita Syluest. ver. Baptiſmus. 5. num. 3. quando rebaptizatio fit ſcienter. Sed concluſio etiam eſt intelligenda, licèt fiat ex ignorantia culpabili. ita Soto ar. 9. in fine. Henri. num. 5. Emanuel concl. 4.

Secunda concluſio, ſi delictum ſit occultum, Epiſcopus diſpenſat poſt Tridentinum. ita Henri. ca. 20. num. 3. vbi nota, quòd licèt ſecundus Baptiſmus fiat publicè, erit delictum occultum; ſi ratio rebaptizandi ſit occulta, vtpote quia primus Baptiſmus eſt occultus. ſic Emanuel, & eſt de mente Nauarr. in alio ſimili num. 241.

DISPVTATIO VIII.

De irregularitate proueniente ex iteratione matrimonij, quæ dicitur bigamia.

De qua tractant Doctores Canoniſtæ ſup. tit. de bigamis. Soto diſt. 27. quæſt. 3. Villadiego cap. 13. Nauar. num. 195. Couarru. Clemen. ſi furioſus. p. 1. §. 2. Henri. lib. 14. ca. 4. & latiùs de matrimonio lib. 2. cap. 6. num. 9. & Emanuel ver. irregularitas. cap. 158. & Summiſtæ ver. bigamia.

DVBITATVR primò, vtrùm bigamus ſit irregularis?

Concluſio, quicunque bigamus eſt irregularis, vt patet ex tit. de bigamis, per totum, vnde inhabilis eſt ad ordines, & ad quæcunque eccleſiaſtica beneficia recipienda. Pro huius concluſionis explicatione notandum eſt primò, quòd bigamus dicitur, qui binas contraxit nuptias, ſicut monogamus dicitur, qui vnicas cōtraxit; ideò autem bigamus eſt irregularis, quia qui duas contraxit nuptias, non poteſt aptè ſignificare vnionem Chriſti cum Eccleſia, vnica eius Sponſa. Præterea, quia eſt ſignum incontinentiæ, & ideò non poterit efficaciter perſuadere caſtitatem.

Secundò notandum eſt cum Nauar. & gloſſa cap. 1. de bigamis. recepta communiter, quòd triplex eſt bigamia; vera, interpretatiua, & ſimilitudinaria. Vera eſt,

quando aliquis habuit duas vxores legitima, ſucceſſiuè, vnam poſt mortem alterius,& eum vtraque conſummauit: hîc enim reperiuntur duo matrimonia vera, & hoc habet locum, quamuis alteram vel vtramque duxerit ante Baptiſmum.ita D. Thom. in additionibus. quæſt. 66. art. 4. Nauarr. num. 195. Henri. dicto cap.6.nu. 9. litera O, & eſt text. cap. deinde.& cap. acutius. 26. diſt.vnde qui videntur requirere ad bigamiam, quòd vir contrahat vtrumque matrimonium poſt Baptiſmū, piè ſunt exponendi, quòd non cenſeatur bigamus quantùm ad diſpenſationē, quia facilè obtinebit eam. Dixi, *legitimas*: nam quamuis Henri. num.6. litera S,dicat eſſe propriam bigamiam, quando vir contrahit cum vna legitimè,& cum altera de facto, id eſt inualidè, tamen hæc bigamia non eſt propria, ſed interpretatiua, vt ait Nauarr. Emanuel notab. 2. Soto art.1. Et probatur: nam licèt affectus cum copula ſubſequuta ſufficiat ad interpretationem & fictionem duorum matrimoniorum.nō tamen ſufficit ad veritatem. Interpretatiua eſt, quando fingitur, aliquem habuiſſe duas vxores, quod multis modis contingit. Primò, quando quis duas vxores habuit ſimul, aut ſucceſſiuè, vnam legitimam, alteram de facto, ſed inualidè,ſcilicet quia viuebat prima, vel propter aliud impedimentum, verbi gratia, conſanguinitatis vel affinitatis, & eum vtraque conſummauit: ad bigamiam enim non requiritur, quòd vtrumque matrimonium ſit iure validum: nam propter affectum intentionis cum opere ſubſequuto carnalis copulæ eſt interpretatio duorum matrimoniorum, vt probatur, c. nuper. de bigamis. Henri. num.9.in gloſſa litera Z, ait, quòd ſi priùs contrahat matrimonium nullum, & poſteà contrahit validè cum alia, non fit bigamus. Sed ego dico, quòd ſi primum conſummauit affectu maritali,fit bigamus, vnde parum refert, quòd matrimonium inualidum præcedat, vel ſubſequatur, dummodò illud conſummet affectu maritali. Dixi, *conſanguinitatis,vel affinitatis*: nam ſi vnum matrimonium ſit nullum ex defectu conſenſus, quia contraxit deluſoriè ſolum ad obtinendam copulam, non erit bigamus. hoc eſt contra Palud. in 4. diſt. 27.quæſt. 4.& ſupplementum Gabrielis quæſt.3. ar. 3, ſed eſt de mente Henri. num.9. poſt literam S, & aliquorum iuniorum. Et probatur: nam ibi non interuenit maritalis affectus cum opere ſubſequuto; quæ ratio habetur expreſsè in cap. nuper de bigamis.

Vtrùm verò qui contraxit duo matrimonia, & vtrumque inualidum propter aliquod impedimentum, ſit bigamus interpretatiuè?

Partem affirmatiuam tenet Nau. Soto art. 1. poſt 2. concluſ. Emanuel notabili. 2.

Sed partem negatiuam, quæ probabilior mihi videtur, tenet Henri.n.9.in fine. Probatur primò, quia non inuenitur expreſſum in iure.

Si obiicias dictum cap. nuper.vbi decernitur, Bigamus ſacerdos, qui contraxit inualidè? Reſpondeo textus iſte non decidit noſtrum caſum, vt fatetur ipſe Soto: nam ille presbyter iam contraxerat matrimonium ſimilitudinarium, validum tamen.Eandem ſolutionem tradit Nau.lib. 1. Conſ. conſ. 1.num. 2.de bigam.Secundò probatur, quia non datur aliquod ſacramentum matrimonij,cui deficiat ſignificatio; nam qui contrahit inualidè cum corrupta, non eſt bigamus, vt tenet ipſe Nau. & nos dicemus dub.2.

Secundò contingit bigamia interpretatiua, quando aliquis contrahit cum vidua, quæ matrimonium conſummauerat, idem eſt ſi contrahat cum corrupta per alium. De contrahente cum vidua patet ex cap. maritum.33.diſt.de contrahente cum corrupta. patet ex optimo textu,in ca. curandum. 34.diſt.vbi nota, quòd licèt iſte poſt amiſſum vſum rationis per phreneſim vel amentiam conſumet cum vidua, vel corrupta,manet bigamus.ita Emanuel concl.2.& probat: nam iſte verè conſum-

mauit

mauit matrimonium. Patet: nam quamuis redeat in ſanam mentem, non poteſt ingredi Religionem. Prætereà, notandum ſufficere copulā abſque ſeminatione vt fiat bigamus in vtroque foro. ſic Enr. li. 11. de matrim. cap. 15. num. 3. lit. B, & in gloſſa citat alios. Dixi, *per alium*: nam ſecus erit, ſi ipſe eam deflorauit ante matrimonium, quia tunc neuter diuidit ſuam carnem in plures. ita D. Thom. ar. 1. Sotus, Couarr. & Nauar. per gloſſam receptam in cap. finali. de bigamis. & cap. ſecundum de clericis coniugatis.

Sed contrà in dicto ca. curandum. habetur, quòd non ordinetur, qui contrahit cum non virgine, ſed qui contrahit cum corrupta à ſe, contrahit cum non virgine, ergo. Reſpondetur, quòd iſte moraliter contrahit cum virgine ſecundùm ius: nam ex quo non eſt corrupta per alium, vitium præcedens purgatur per ſubſequens matrimonium, vt inquit Coua. & probat ex c. tanta. qui filij ſint legitimi.

Prætereà notandum eſt, quòd licèt Soto in quarto modo dicat, quòd quando aliquis contrahit cum vidua, quæ cōſummauit matrimonium eſt bigamia propria, quia ex parte vxoris reperitur duplex matrimonium; tamen probabilius indico, quòd eſt interpretatiua. ita Nauarr. Emanuel, & alij, imò idem videtur tenere ipſe Soto in 3. concl. & probatur: nam cùm bigamia ponatur in viro, ex parte ipſius, debent dari duo matrimonia, vt bigamia ſit vera.

Si obiicias cap. debitum. de bigamis. vbi loquens Papa de vidua, quæ ſecundò contraxit, ait, nec illa eſt vnica vnici, nec iſte vnus vnius. Reſpondeo, hoc intelligendum eſſe proportionaliter, quia illa non eſt vnica vnici verè, iſte verò non eſt vnus vnius interpretatiuè.

Prætereà notandum eſt, quòd licèt ex matrimonio contracto cum corrupta cōtrahatur bigamia, non tamen contrahitur ex hoc, quòd corruptus cōtrahat matrimonium. Probat D. Tho. art. 3. quia actus contrahendi matrimonium nō ſpecificatur à ſe ipſo, nec cadit ſuper ſe ipſum, ſed ſuper alterum coniugem, ergo vitium corruptionis non habet effectum quoad corruptum, quia motus ſpecificantur à terminis; vnde ſi vxor eſſet capax irregularitatis, fieret bigama, ſi contraheret cum corrupto.

Tertio modo contingit bigamia interpretatiua, quando quis legitimè contraxit cum virgine, & cognouit eam, poſtquàm ipſa adulterauit cum alio. cap. ſi cuius. 24. diſt. Et notandum eſt, quòd in his duobus caſibus contrahitur bigamia, ſiue contingant ſcienter, ſiue ignoranter. ita Nauar. & alij, imò etiam eſt verum, licèt maritus compulſus per cenſuras Eccleſiæ (quia non plenè probauit adulterium in foro exteriori, vel alia de cauſa) cognoſcat vxorem, quæ fornicata eſt. ita D. Thom. Sylueſt. ver. bigamia. & alij multi relati à Couarru. num. 3. Probat D. Thom. quia ad bigamiam non requiritur peccatū, ſed defectus ſignificationis ſacramenti matrimonij.

Bigamia ſimilitudinaria eſt quādo aliquis poſt votum ſolemne caſtitatis, nempe poſt ſacros ordines, vel poſt ſolemnem profeſſionem religionis contrahit de facto matrimonium cum aliqua, & conſummat. ita Soto concl. 2. nam per votum ſolemne caſtitatis quaſi ſpirituali matrimonio copulatur Chriſto & Eccleſiæ, & hoc eſt verum, licèt contrahat cum virgine. ita Naua. num. 19. qui citat Angelum, Syluestrum, & Anto. & quamuis Henri. num. 10. litera K, ſolùm concedat hoc in ordinato ſacris, per cap. nuper. de bigamis. non tamen in profeſſo; at verò etiam concedendum eſt in profeſſo, & ita concedunt iuniores, & eſt de mente Soti, Nauar. tenet etiam lib. 1. Conſ. conſ. 1. num. 6. de bigamis. vbi citat Innocent. & Sylueſt. ver. bigamia. quæſt. 2. & probatur ex can. quotquot. 27. quæſt. 1. vbi abſolutè dicitur omnes qui violant (ſcilicet per matrimonium) virginitatem profeſſam, eſſe bigamos.

Prætereà quia in vtroque eſt eadem

ratio matrimonij ſpiritualis.

Ex quo ſequitur primò, quando c. nuper. de bigamis. dicit, presbyteros contrahentes matrimonium non eſſe verè bigamos, non negat, quin ſint ſimilitudinariè.

Sequitur ſecundò ex dictis, quòd vt aliquis fiat bigamus, duo requiruntur. Primum quòd bis contrahat matrimonium de iure vel de facto, verè vel ſimilitudinariè. Secundum, quòd interueniat copula, & ratio huius eſt: nam, vt inquit Innocentius III. cap. debitum. de bigamis. ſacramentum matrimonij ante conſummationem solùm ſignificat vnionem Verbi cum Eccleſia per charitatem; at verò poſtquàm eſt conſummatum, ſignificat vnionem realē Chriſti cum Eccleſia mediante humanitate aſſumpta, quam nunquàm dimiſit, & ideò qui contrahit duo matrimonia, ſi ea conſummet, non repræſentat perfectè hanc vnionem.

Hinc ſequitur, non eſſe bigamū eum, qui contraxit cum vna & virgine, licèt ipſe adulteretur cum aliis concubinis, nec etiàm qui duxit viduam virginem, quæ ante conſummationem matrimonij primum virum amiſit. cap. acutius. 28. quæ. vlt. & cap. debitum. de bigamis. imò nec ille, qui plura contraxit matrimonia, ſi ſolùm conſummauit cum vna & virgine. ita D. Tho. & omnes contra Magiſtrum ſententiarum, & patet ex dicto cap. debitum.

DVBITATVR ſecundò, vtrùm ſit bigamus laicus vel ordinatus minoribus, qui contrahit cum corrupta inualidè propter aliquod impedimentum, & conſummatur.

Palud. diſt. 24. quæſt. 4. Richard. art. 1. tenent, eſſe bigamum. Sed oppoſitum eſt probabilius. ita Henri. nu. 9. in fine. Emanuel concl. 4. Nauar. (& lib. 1. Conſ. conſ. 1. de bigam. vbi latè probat,) qui ait dudum fuiſſe deciſum in ſacra pœnitētiaria.

Probatur primò, quia non inuenitur expreſſum in iure, & irregularitas non incurritur niſi in caſibus à iure expreſſis. Secundò, quia hîc non datur aliquod ſacramentum matrimonij, cui deficiat ſignificatio. Nec obſtat cap. nuper. de bigamis. nam loquitur de presbytero, qui contraxerat matrimonium ſimilitudinarium, validum tamen.

DVBITATVR tertiò, vtrùm bigami ſint priuati omni priuilegio clericali? De qua quæſtione fuit olim magna controuerſia; ſed iam eſt determinata in Cōcilio Lugdunenſi & refertur cap. vnico. de bigamis. in 6, vbi dicitur, *Bigamos omni priuilegio clericali declaramus eſſe nudatos, & coërtioni fori ſecularis addictos, ipſis quoque ſub anathemate prohibemus deferre tonſuram, vel habitum clericalem.*

Pro intelligentia huius conſtitutionis notandum eſt primò, hic tantùm eſſe ſermonem de clericis in minoribus: nam qui ſunt in ſacris, licèt ſint priuati ordinum executione, gaudent tamen priuilegio clericali. ita gloſſa & Geminia. ibi, Angel. ver. bigamia. §. 10. Syluest. quæſtion. 8. & communis. Probat Sylueſter nam qui eſt in minoribus, poteſt, imò tenetur viuere vt laicus, qui verò eſt in ſacris, non poteſt ad vitam laicam redire: vnde ſi aliquis cum violenter percuſſerit manet excommunicatus, & idem dicendum eſt ſecundùm omnes de monacho profeſſo in Religione approbata; quæ reſolutio quantùm ad clericos in ſacris habet verum in omni bigamia, etiam in ſimilitudinaria, cæterùm quoad clericos in minoribus, qui non ſunt profeſſi, ſolùm habet verum in bigamia vera & interpretatiua, non tamen in ſimilitudinaria, quia hæc ſolùm reperitur in his, qui vouerunt ſolemniter caſtitatem, vt patet ex dictis.

Secundò notandum eſt, quòd bigami in minoribus peccant mortaliter, ſi deferant habitum & tonſuram clericalem, ſic Angel. & Sylu. ſup. & aliqui Magiſtri: nam textus hoc illis prohibet ſub excommunicatione; ſed pœna excommunicationis obligat ad mortale, vt diximus in materia, de excommunicatione; ergo.

Hinc

Hinc ſequitur, quòd non poſſunt miniſteria minorum ordinum exercere tanquàm ex officio, quod etiam patet ex Trident. ſeſſ. 23. ca. 17. in fine. Vnde non poſſunt eſſe Eccleſiarum æditui, ſcilicet Sacriſtani.

DVBITATVR quartò, quis poſſit diſpenſare in bigamia?

Prima concluſio, Papa poteſtate ordinaria poteſt diſpenſare in quacunque bigamia. Eſt communis, vt refert Nau. num. 197. & probatur, quia bigamia eſt de iure humano.

Sed contrà: nam Paul 1. ad Timoth. 3. dicit, Epiſcopum, vel ſacerdotem debere eſſe vnius vxoris virum, ergo eſt de iure diuino. Reſpondetur cum Soto, quòd non loquitur tanquàm Apoſtolus promulgando ius diuinum, ſed tanquàm Epiſcopus & Paſtor Eccleſiæ condendo leges eccleſiaſticas, verum eſt quòd Papa raro diſpenſat in bigamia vera. ſic Henri. dicto cap. 6. nu. 11. Dixi, *poteſtate ordinaria*, quia licet aliqui canoniſtæ dicant, non poſſe diſpenſare, niſi de poteſtate abſoluta; tamen communior ſententia tenet, quòd poteſt de poteſtate ordinaria; & quamuis iſti canoniſtæ non explicent, quid intelligunt per poteſtatem abſolutam, vel per ordinariam, tamen quantùm colligere poſſum ex Couarr. p. 1. §. 2. num. 4. per poteſtatem abſolutam intelligunt, quòd diſpenſatio erit valida, abſtrahendo ab hoc, quòd ſit licita, vel illicita; per ordinariam verò intelligunt, quando diſpenſatio eſt valida & licita, & ita dicimus, quòd Papa poteſt diſpenſare non ſolùm validè, ſed etiam licitè iuſta exiſtente cauſa.

Secunda concluſio, Epiſcopus non poteſt diſpenſare cum bigamo propriè nec interpretatiuè ad ſacros ordines ſuſcipiendos, nec ad vſum ſuſceptorum. ita Nauar. num. 197. Soto diſt. 27. qu. 3. art. 3. concl. 2. & communiter alij, & habetur ex c. ſuper eo. de bigamis.

Tertia concluſio, poteſt tamen Epiſcopus diſpenſare ad minores ordines, non ſolùm vt vtatur ſuſceptis, ſed etiam vt de nouo recipiat. Hæc ſecunda pars concluſionis eſt contra Nauarrum & Emanuelem dicentes, quòd ſolùm poteſt diſpenſare, vt vtatur ſuſceptis, ſed noſtram ſententiam tenet D. Tho. Soto, Syluest. ver. bigamia. qu. 7. Henri. dicto num. 11. qui citat alios, & communiter iuniores Theologi.

Hinc ſequitur, Epiſcopum poſſe diſpenſare cum bigamo, vt ſit æditiuus Eccleſiæ, quod erit expediens in oppido paruo, vbi alius non facilè inuenitur, & hoc ipſe Nau. debet concedere: nam munera, quæ æditnus exercet, vt plurimùm pertinent ad minores ordines, quos etiam ſecũdùm Nauarrum, bigamus exercere poteſt ex Epiſcopi diſpenſatione.

Quarta concluſio, in bigamia ſimilitudinaria poteſt Epiſcopus diſpenſare etiam, ad recipiendos ſacros ordines, verbi gratia, cum Diacono, vel Subdiacono, vel profeſſo, qui de facto contraxit matrimonium cum virgine. ita Couarr. & Nau. ſup. & communis, idem tenet Henri. num. 11. litera C, vbi ait, hoc eſſe verum, licèt delictum ſit publicum. Probatur concluſio: nam cùm hæc irregularitas non ſit propria, ſed ſimilitudinaria, mitiùs agitur cum eis in iure. Præterea eſt bonus tex. c. 1. qui clerici, vel vouentes. & c. ſanè. el 2. de clericis coniugatis.

Si opponas textum in c. nuper. de bigamis. vbi prohibetur diſpenſatio cũ iſtis clericis. Reſpondetur cum gloſſa, ibi, verbo, diſpenſari, quòd dictum c. ſanè. loquitur de illo, qui poſt ſuſceptum ordinem ſacrum contraxit. at verò c. nuper. loquitur de illo, qui primò exiſtens laicus, contraxit, & poſteà factus ſacerdos iterum contraxit: nam hîc concurrunt bigamia interpretatiua & ſimilitudinaria.

Quinta concluſio, Abbates ſeculares non poſſunt diſpenſare in bigamia, niſi id habeant ex priuilegio vel conſuetudine. ita Soto poſt ſecundam concluſionem, & Henri. cap. 6. num. 11. litera F; ſed hæc concluſio, vt bene aduertunt quidam Theologi, intelligenda eſt de illis Abbatibus, qui non habent iuriſdictionem Epiſco-

 palem:

palem: at verò qui habent, & diſpenſant in votis,& exponunt confeſſores, poſſunt diſpenſare,ſicut Epiſcopi.

Sexta concluſio, commiſſarius, Bullæ Cruciatæ non poteſt diſpenſare in bigamia.ita Henri.lib.7.de indulgentiis. c.13. nu.5.& probatur: nam ibi excipiuntur alię irregularitates minores, ergo à fortiori cenſetur excepta bigamia, quæ eſt difficilis diſpenſationis, eò quòd fuit inducta à tempore Apoſtolorum.

Septima concluſio, nec etiam poſſunt diſpenſare Epiſcopi Indiarum per priuilegium Pij V. relatum in concilio Liméſi celebrato anno 83. nam hoc priuilegium ſolùm eſt ad irregularitates prouenientes ex delicto; & hæc concluſio apud me eſt omninò certa.

Octaua concluſio, Prælati mendicantium poſſunt diſpenſare in bigamia cum ſuis Religioſis.ita Henri.dicto ca.6.n.11. in gloſſa, litera Z, allegat compendium minorum.ver. diſpenſatio. §.4. ſed ibi nil dicitur,habetur tamen verb.abſolutio extraordinaria quoad fratres.§.4. vbi Sixtus IV. concedit facultatem diſpenſandi in omnibus irregularitatibus,excepto homicidio voluntario, & mutilatione, hæc diſpenſatio eſt tantùm ſemel, & facultas concedit confeſſori audita confeſſione, & iniuncta pœnitentia ſalutari. Et quia Emanuel non vidit hoc priuilegium, tenet contra communem in cap.158.concl. 5. Eſt etiam hæc concluſio contra collectorem in eodem §. vbi ait, quòd ſemper cenſetur excepta bigamia, & idem dicit Nauarr.conſ.1. de homicidio. Sed noſtra concluſio probatur, quia ibi ſolùm excipitur homicidium voluntarium,quæ irregularitas eſt grauiſſima omnium, & non excipitur alia irregularitas,quæ ſit facilior bigamia, ergo nec obſtat, quòd in aliis priuilegiis minorum excipiatur bigamia: nam hæc exceptio non comprehẽdit alia priuilegia,vt patet ex dictis diſp.6. ſect.5. dub.3.notab.2.

Præterea Carthuſienſes habent priuilegium, quod refertur in compendio Societatis.verbo,diſpenſatio.§.4. vbi conceditur facultas diſpenſandi in foro conſcientię in omnibus irregularitatibus nulla excepta; diſpenſatio autem in homicidio voluntario conceditur citra altaris miniſterium.

Vltima concluſio,in petenda diſpenſatione ſatis eſt explicare ſe duo contraxiſſe matrimonia, quamuis cõtraxerit quatuor vel plura.ita Henri.cap.6.num.9. & Nau. libr.1. Conſ.conſ.2. de bigam. vbi id latè probat.

DISPVTATIO IX.

De irregularitate proueniente ex mala receptione vel vſu ordinum.

De qua tractat Nau.cap.27. à nu. 241. Henri.cap.6. & 7. Emanuel ca.166. & 168. quam diſputationem in duas diuidam ſectiones. Prima eſt, de mala ordinum receptione, ſecunda, de malo vſu.

SECTIO I.

De mala ordinum receptione.

ET imprimis erit primum DVBIVM, de quibuſdam irregularitatibus,quæ antecedunt ipſam ordinationem? Vnde ſit

Prima concluſio, quando aliquis Religioſus egreditur clauſtrum ad audiendas leges, vel Phyſicam, id eſt, Medicinam, manet irregularis, niſi reuertatur ante duos menſes.ita Sylueſt.q. citata. Probatur ex c.ſup.ſpecula.ne clerici vel mon. in illis verbis, *totius ſpem permutationis amittant*, & diſpenſatio huius irregularitatis reſeruatur Papæ vt patet ex eod.text. Secunda concluſio etiam homo adultus qui differt baptiſmum, vſque ad ægritudinem, manet irregularis.ita Sylu. q.citata. Probatur in c. ſi quis in ægritudine. 57. diſt. reddit rationem tex. quia fides illius magis

gis

gis videtur eſſe ex neceſſitate, quàm ex voluntate.

Tertia concluſio, Epiſcopus, Diaconus, vel Presbyter, qui prætextu iniuſtæ excommunicationis Imperatorem vel Principem adierit, eſt irregularis. ita Syluest. ſup.qu.23. Probat ex c.ſi quis Epiſcopus. 21.qu.5.ſed quidam Theologi dicunt, ibi non imponi irregularitatem, ſed excommunicationem, quia dicitur, quòd non habeant ſpem reconciliationis;ego autem dico, quòd imponitur irregularitas, & probo ex gloſſa, quæ in alio ſimili, in c. medicinalis.de ſeutent.excommunicat. in 6.verb.irregularitatem,dicit,quòd in can. ſi quis Epiſcopus in concilio. imponitur irregularitas per hæc verba, non habeat ſpem reconciliationis. Præterea:nam Eccleſia non tollit ſpem abſolutionis ab excommunicatione. Dicit prætereà Syluest. quòd poſteà in c.ſi quis Epiſcopus.23.q.8. extenditur hæc irregularitas ad alios eccleſiaſticos: decernitur enim quòd quicunque viuens ſub eccleſiaſtica regula ſine conſilio, vel literis Epiſcoporũ adierit Imperatorem, talis non ſolùm debet eiici de communione, verum debet priuari propria dignitate, ſed in hoc textu non continetur pœna irregularitatis, ſed pœna excommunicationis ferendæ & depoſitionis ferendæ. fauet gloſſa ibidem. vnde colligo deceptum fuiſſe Syluestrum dicentem, quòd in hoc c. continetur pœna irregularitatis non ipſo facto, ſed ferendæ; vtrumque enim eſt falſum, quia illa pœna non eſt irregularitas; & prætereà nulla eſt irregularitas, quæ non ſit ipſo iure, ſed circa irregularitatẽ dicti cã. ſi quis Epiſcopus attendenda eſt conſuetudo.

Dubitatur ſecundò, vtrùm ſit irregularis, qui ordinatur per ſaltũ, id eſt, qui conuolat ad ſuperiores ordines relicto inferiori?

Et ſupponendum eſt tanquàm certum, quòd recipit verum ordinem, quamuis de laico immediatè fiat ſacerdos, ita ſupponitur in c. vnico. de clerico per ſaltũ promoto.

Hoc ſuppoſito prima opinio dicit eſſe irregularem, atque adeò nec poſſe vti ordine ſuſcepto. nec prætermiſſum recipere ſine diſpenſatione, poterit tamen Epiſcopus diſpenſare, ſi non fuerit vſus ordine ſic recepto, alioquin ſolus Papa diſpenſat. ita Nau.num.242.& Henri.c.6.n.4.

Secunda opinio per alterum extremum dicit, nec eſſe irregularem, nec eſſe ſuſpẽſum ipſo iure ab ordine per ſaltum ſuſcepto, ſed eſſe ſuſpendendum. ita tenet Archidiaconus relatus à Syluestro ver. irregularitas.q.11.tenet Angelus ver. irregularitas.1.nu.36.Armil.verb. irregularitas. num.68.Probatur ex can. ſollicitudo.52. diſt. vbi de quodam presbytero, qui per ſaltum ſuſceperat Diaconatum & preſbyteratum prætermiſſo Subdiaconatu, dicitur, quòd Epiſcopus ab officio ſacerdotali prohibeat, donec recipiat Subdiaconatum. Ex quo textu colligitur, hunc non eſſe ſuſpenſum, ſed ſuſpendendum.

Sed eſt tertia opinio media & probabilior, quæ conſiſtit in duabus concluſionibus.

Prima concluſio, per hoc ſolùm quòd aliquis recipiat ordinem per ſaltum, non manet irregularis; hæc eſt contra primam opinionem, ſed eſt de mente ſecundæ, & eam tenent aliqui viri docti. Probatur, quia non datur textus, ex quo talis irregularitas colligatur: nam c. vnicum, de clerico per ſaltum promoto. quod allegatur ab authoribus primæ opinionis, non ponit talem irregularitatem, vt patet ex illis verbis, *eum in Diaconum ordinare procures*, quæ verba nullam denotant diſpenſationem.

Secunda concluſio, iſte manet ſuſpẽſus ab ordine per ſaltum recepto. ita Henri. ſup. & lib.7.de indulg. ca.13. num.5. poſt lit.M, Anton.3.p.tit.27.cap.4. colum.3.ad medium, Soto diſt.25.quæ.1.ar.3. colum. penult.caſu.3.Syluest. ver. irregularitas q. 11.cum Hoſtienſe & Panormit. dicto c. vnico. & probatur ex eodem c. vbi de quodam presbytero, qui diaconatu prætermiſſo factus eſt ſacerdos, dicitur Epiſcopo,

ſcopo vt eum procuret ordinare diaconatu, & tunc miſericorditer permittat miniſtrare in ſacerdotio, ergo ſupponit Pontifex, quòd erat ſuſpenſus ab ordinis executione. Secundò probatur ex Concilio Trident. ſeſſ. 23. cap. 14. vbi dicitur, quòd cum promotis per ſaltum, ſi non miniſtrauerint, Epiſcopus ex legitima cauſa poſſit diſpenſare, ergo manet ſuſpenſus: nam illa verba, *ſi non miniſtrauerint*, clarè denotant ſuſpenſionem. Dixi, *ab ordine per ſaltum recepto*, quia non manet ſuſpenſus ab vſu ordinum inferiorum, quos legitimè recepit. ita Henri. & colligitur ex dicto c. vnico. in vltimis verbis.

Ex dictis ſequitur primò, quòd ſi iſte ante abſolutionem ſuſpenſionis miniſtret in ordine per ſaltum recepto, fit irregularis. ita Syluest. & Soto locis citatis, & patebit ex dicendis infrà. Similiter fiet irregularis, ſi miniſtret in ordine prætermiſſo: nam miniſtrans in ordine, quem non habet, fit irregularis, vt infrà dicemus.

Sequitur ſecundò ex dicto Decreto Concilij, quòd ſi iſte non miniſtrauit in ordine per ſaltum recepto, poteſt Epiſcopus diſpenſare in prædicta ſuſpenſione, quamuis delictum ſit publicum, quia Concilium non limitat ad delictum occultum; at verò ſi miniſtrauit, non poterit Epiſcopus ex vi huius Decreti diſpenſare in ſuſpenſione, nec in irregularitate contracta ex tali celebratione, poterit tamen ex vi cap. 6. ſeſſ. 24. diſpenſare, ſi delictum ſit occultum. ita Henri. num. 3. & alij.

Ad fundamentum ſecundæ opinionis reſpondetur, quòd illud verbum, *prohibeat*, non ſignificat prohibere per cenſuram, ſed compellere eum, qui iam erat cenſura ligatus, vt eam obſeruet. Secundò reſpondetur quòd licèt demus, ibi non contineri ſuſpenſionem latam, ſed ferendam, nihilominùs iſtud c. correctum eſt per dictum c. vnicum. quod eſt magis nouum, & ſecundùm hoc loquitur Tridentinum.

Dvbitatvr terriò, vtrùm ſit irregularis, qui recipit ordinem, antequàm recipiat ſacramentum confirmationis?

Prima concluſio, non eſt irregularis, nec ſuſpenſus. ita Henri ca. 6. num. 3. Soto diſt. 24. qu. 1. art. 4. circa finem. & communis, quia non inuenitur in iure talis irregularitas, nec ſuſpenſio.

Secunda concluſio qui ſine ſacramento confirmationis recipit, vel exercet ordinem, tantùm peccat venialiter. ita Soto, & Henri. Nau. cap. 22. num. 9. in fine. de quo plura dixi ſup. 3. p. qu. 72. ar. 6.

Dvbitatvr quartò, vtrùm qui in eodem die recipit plures ordines, fiat irregularis?

Prima concluſio, qui in eodem die recipit primam tónſuram, & quatuor minores ordines, non incurrit irregularitatem, nec aliam cenſuram; probatur, quia talis cenſura non reperitur in iure, imò ante Tridentinum erat licita talis receptio. vt tenet Nau. cap. 25. num. 71. & colligitur ex ca. 2. de eo, qui furtiuè ordinem ſuſcepit.

Secunda concluſio, qui eodem die recipit quatuor minores ordines & Subdiaconatum, vbi conſuetudo contraria non præualet, manet irregularis, & idem eſt, ſi eodem die recipiat duos ordines ſacros. ita Syluest. ver. irregularitas q. 3. Ang. ver. irregularitas. 1. num. 23. Nau. ca. 27. n. 241. Henri. cap. 6. num. 5. imò Salcedo ad Bernard. Diaz in Pract. cap. 25. verſ. vna eadem die, ait idem eſſe, ſi eodem die recipiat vltimum gradum & Subdiaconatum, idem tenet Armil. ver. irregularitas. *n. 69.* Et hæc concluſio partim eſt contra Salcedum dicentem, iſtam conſuetudinem derogatam eſſe per Concilium; ſed contrarium tenent Nau. Henri. & aliqui Magiſtri. Et prima pars concluſionis habetur in cap. 2. de eo qui furtiuè ordinem ſuſcepit. & ex eodem textu probat Nau. à fortiori ſecundam partem concluſionis, ſcilicet de recipiente eodem die duos ordines ſacros. Aliqui tenent ſic ordinatum in his duobus caſibus manere ſuſpenſum, non tamen irregularem, qui fundantur in cap. 2. & 3. de eo qui furtiuè, &c. in quibus ſolùm fit mentio de prohibitione adminiſtrationis,

quæ quidem ad ſuſpenſionem pertinent, non verò de prohibitione ſuſceptionis vlterioris ordinis, quæ pertinet ad irregularitatem; imò ipſe Nau. cap. 25. num. 71. dicit, hunc manere ſuſpenſum, ſed reſpondetur, quòd in prædicto ca. 2. in fine etiam eſt ſermo de prohibitione ſuſceptionis ordinum, ibi, *mandamus, quatenus eum in minoribus duntaxat ordinibus celebrare permittas*; ſi verò religionem intret, Abbas in aliis poterit ordinibus diſpenſare, vbi ſecundùm communem interpretationem ſermo eſt de diſpenſatione ad ſuſcipiendos reliquos ordines, quæ expoſitio legitima eſt: nam cùm ille, de quo loquitur tex. ſimul cum minoribus ordinibus tantùm ſuſceperat Subdiaconatum, eo ipſo quòd dicitur in aliis ordinibus, intelligendum eſt de ſuſceptione: nam ſi Pontifex ſolùm loqueretur de celebratione, non diceret, *in aliis ordinibus*, ſed, *in alio ordine*. Reſpondetur ſecundo, quòd licèt daremus, nec in dicto ca. 2. nec in 3. eſſe ſermonem de prohibitione ſuſceptionis ordinum, ſed tantùm de adminiſtratione in ſuſceptis, nihilominùs eſſet vera ſecunda concluſio: nam quamuis in his duobus capitibus non fiat expreſſa mentio de irregularitate, tamen ſi conſideremus deciſionem c. 1. eiuſdem tituli, quam duo ſequentia capita ſupponunt, videbimus, illa procedere ex ſuppoſitione, quòd in his duobus caſibus incurratur irregularitas, in primo enim capite ſtatuitur regula generalis, quòd qui furtiuè ſuſcepit ordines, manet irregularis: ibi enim dicitur, illum qui furtiuè ſuſceperat Diaconatum, licèt id ſub excommunicatione non eſſet ſibi prohibitum indigere diſpenſatione Epiſcopi ad recipiendum ſacerdotium, ſed ſic eſt quòd qui eodem die ſuſcipit minores ordines & Subdiaconatum, vel duos ſacros ordines contra prohibitionem Eccleſiæ, furtiuè ſuſcipit ordinem ſuperiorem, ergo manet irregularis; minorem ſupponit Nau. lib. 1. Conſiliorum. conſ. 1. de verborum ſignificat. nu. 4. Henri. cap. 6. num. 5. & expreſſiùs Bernard. Diaz in ſua Pract. cap. 25. num. 2. & citat Hoſtienſem in cap. 1. prædicti tit. §. 1. & conſtat ex eo, quòd iſti caſus ponuntur ſub titulo, de eo qui furtiuè ordines ſuſcepit, & ex eo quòd Summator vnica Summa ſummauit omnia tria capita, & etiam ex eo quòd in cap. 3. dicitur, *clandeſtinè ſuſceperunt*.

Si opponas, cur ergo in ſecundo & tertio capite fit ſpecialis mentio de ſuſcipiēte in eodem die minores ordines & Subdiaconatum, vel duos ſacros ordines. Reſpōdetur, ſolum factum eſſe ad denotandam ſpecialem difficultatem circa diſpenſationem, quæ non eſt in aliis, qui furtiuè ſuſcipiunt ordines, vt patet ex ipſis capitibus. Vbi ampliùs notandum eſt, quòd quando textus dicit, *ſi erat prohibitum ſub anathemate*, non eſt ſenſus, quòd ideò incurritur irregularitas, quia excommunicatus recipit ſecundum ordinem: hoc enim falſum eſt, vt patet ex dictis diſput. 5. de ſuſpenſio. dub. 7. vbi diximus, quòd qui incurrit ſuſpenſionem recipiendo Subdiaconatum vel Diaconatum ante legitimam ætatem, non incurrit ſimul irregularitatem; vnde licèt non eſſet prohibitum ſub excommunicatione, maneret irregularis, qui furtiuè ſuſciperet ſecūdum ordinem; ſed illa conditio, *ſi erat prohibitum ſub excommunicatione*, ponitur ad hoc, vt diſpenſatio ſit difficilior.

Ad Nauarrum dicimus, quòd in ca. 25. ſumit ſuſpenſionem pro irregularitate, vt ipſe declarat in conſilio allegato, & dicit, quòd in iure canonico frequenter vſurpatur hoc modo, & ita vſurpant aliquando Summiſtæ, quòd confuſionem cauſat, ſed ad eam fugiendam obſeruate hanc regulam, quando in iure vel Auctoribus prohibetur receptio ordinum, eſt irregularitas, quando prohibetur vſus ordinum, eſt ſuſpenſio.

Præterea notandum eſt, id quod diximus in concluſione, ſcilicet vbi conſuetudo contraria non præualet, non habere locum in eo, qui recipit ſimul duos ſacros ordines, quia nullibi eſt talis conſuetudo, nec etiā regulares poſſunt illos recipere,

quia Concilium Tridenr. ſeſſ.25. cap.13. der gauit eorum priuilegiis. ita Salcedo ad Bernardum Diaz c. citato. in fine. & Henri.cap.6.num.5.in gloſſa,litera E.

Vltimò dicendum eſt, quòd in hac irregularitate ante Tridentinum ſolus Papa diſpenſabat ad recipiendum vlteriores ordines,niſi religionem intraret, diſpenſabat tamen Epiſcopus, vt vteretur ſuſceptis, niſi eſſet prohibitum ſub excommunicatione recipere ſimul plures ordines; modò autem poſt Tridentinum Epiſcopus diſpenſat etiam ad recipiendum vlteriores ordines,ſi delictum ſit occultum. ita Henri.c.6.n.5.

Dubitatur quintò, vtrùm ſit irregularis, qui poſt contractum matrimonium per verba de præſenti,quamuis non ſit conſummatum, recipit ſacros ordines præter caſus conceſſos in iure?

Prima concluſio, quòd manet irregularis.ſic Anton.3.p.tit.27. cap.4.colum.4. & eſt determinata in extrauaganti, antiquæ concertationi.vbi habetur,quòd non poſſit miniſtrare in ordine ſuſcepto, nec prouehi ad ſuperiorem ordinem, nec ad aliquod beneficium eccleſiaſticum.

Secunda concluſio,ſi iſte mortua vxore vel viuente, ſed ante conſummationem matrimonij profiteatur in aliqua religione approbata,concedit ibi Pontifex facultatem Epiſcopo, vt in prædictis omnibus diſpenſet.

Dubitatur ſextò, vtrùm qui excommunicatus,ſuſpenſus,vel interdictus recipit ordines maneat irregularis?

Prima concluſio excommunicatus minori excommunicatione, ſuſcipiens ordines etiam maiores, quamuis mortaliter peccat,non tamen ſit irregularis. ita Nau. n. 241. Henri.c. 6. n.4. & omnes Doctores, & eſt tex. c. ſi celebrat.de clerico excommunicato miniſtrante. vbi decernitur, quòd ſi iſte celebrat, licèt grauiter peccet, non ſit irregularis: ergo a fortiori non erit irregularis, ſi recipiat ordines.

Secunda concluſio, excommunicatus maiori excommunicatione recipiens ordines maiores,ſit irregularis.ita Soto diſt. 25. q.1.ar. 3. verſicu. in ordinatione. Sylueſt. ver. irregularitas. q. 13. particula 3. Henri.n.4. Nau.n.241.&c.25.n.72.§. 10. vbi dicit eſſe communem, idem tenent iuniores. Probatur ex c. cùm illorum. de ſententia excommunicat.non in 6.vt allegatur à Soto,ſed in Decretalibus, & quãuis ibi ſolùm dicat eſſe depoſitum, tamen aliquando in iure depoſitio ſumitur pro irregularitate, & ita explicant Doctores; hunc tamen dico depoſitum, quia licèt textus dicat deponendos, tamen ex conſequentibus conſtat depoſitionem ſeu irregularitatem eſſe latam,non ferendam, & ita explicat Henri. dicto n. 4. litera P, quæ concluſio intelligitur de illo, qui ſcit, vel culpabiliter ignorat ſe eſſe excommunicatum,iuxta dicta ſuprà diſput.2.dub.7.

Tertia concluſio,excommunicatus maiori excommunicatione, recipiendo minores ordines, non incurrit irregularitatem. Concluſio hæc eſt cõtra Sylueſtrum ſuprà contra Henri.n.4.& contra alios, & contra Nau.c.25.loco citato; ſed eam tenet ipſe con. 28. de ſentent. excommunicat. ad ſecundam quæſtionem, vbi eam eruditè probat; tenet etiam Emanuel c. 168. concl. 4. Præcipuum fundamentum Nauarri,eſt, quòd irregularitas non ſumitur, niſi ſit expreſſa in iure,& hæc irregularitas in nullo textu reperitur expreſſa: nam textus, qui alleganrur, non loquuntur in hoc caſu, vt Nau. ibidem oſtendit; in eandem concluſionem ſatis inclinat Soto loco citato, vbi poſtquàm retulit ſententiam Sylueſtri, dicentis eſſe irregularem, ſubiunxit,ſed neſcio, quid veritatis habeat.

Hinc ſequitur à fortiori, quòd excommunicatus maiori recipiens primam tonſuram, non eſt irregularis. ita Nau. in eodem con.ad 3.quæſt. & hoc eſt verum, licèt teneremus,quòd recipiens minores eſt irregularis, Ratio eſt, quia prima tonſura non eſt ordo.

De ſuſpenſo autem Nau. c. 27. n. 241. facit idem iudicium,ac de excommunicato ma

to ma

to maiori, & ita dicit, quòd ſi recipiat ordines, fit irregularis; in idem videtur propendere Henri.c.6.n.4.

Quarta concluſio, ſuſpenſus ex eo quòd recipiat ordines etiam ſacros, non manet irregularis. Hanc concluſionem tenent aliqui viri doctiſſimi, videtur de mente Soti. verſicu. citato. vbi ſolùm loquitur de excommunicato. Probatur primò, quia non datur tex. in quo imponatur talis irregularitas, ſed irregularitas non incurritur, niſi in caſibus à iure expreſſis, ergo. Maior patet: nam cap.1. de eo qui furtiuè ſuſcepit ordines, ſolùm inducit irregularitatem cõtra eum, qui furtiuè ordinatur, & c. Cùm illorum.de ſentent. excommunicat. ſolùm loquitur de excommunicato. Secundò probatur: nam ſuſpenſio natura ſua nõ priuat receptione ordinis, ſed executione ordinis ſuſcepti, vt dixi diſput. 1. de ſuſpenſio.dub. 2. ergo. Probatur ex ratione c. ſi celebrat. de clerico excommunicato miniſtrante. Confirmatur, iura, quæ imponunt irregularitatem violantibus ſuſpenſionem tantùm ponunt illam violantibus ſuſpenſionem exercendo aliquem actum proprium ordinis, vt inquit Couarru.c.alma mater.p.2.§.2.n.3.vbi citat alios, ſed recipere ordinem non eſt actus ordinis, ergo non inducit irregularitatem. Vnde

Quarta concluſio, videtur de mente Couarru.imò dico, quòd ſi Henri. attentè legatur, poteſt etiam adduci in hanc ſententiam, quia in fine loquitur ex propria ſententia. Dixi in concluſione, *ex eo quòd recipiat ordines:* nam ſi ſuſcipiat Subdiaconatum, vel Diaconatum, & fortè ibi canat ſolemniter Epiſtolam vel Euangelium, manet irregularis, vt dixi diſput.5. de ſuſpenſio. dub. 7. licèt contrarium teneat Henri.lib.13.de excommunicat.c.45.circa finem. Idem dico, ſi ordinetur ſacerdos, quia concelebrat, nec in hoc contradico dictis in prædicto dub.7.nam ibi loquutus ſum, quando ſuſpenſio incurritur in ipſa ordinatione ſacerdotij, vt quia ordinatur ante legitimam ætatem; nunc autem loquor, quando ſuſpenſio antecedit ipſam ordinationem.

Quinta concluſio, perſonaliter interdictus recipiens ordinem ſacrum fit irregularis. ita Nau.c.27.n.241.Henri.lib.13. c.43.n.3.& lib.14.c.6.n.4.in fine.& aliqui viri docti. Probatur ex c. Cùm illorum. de ſentent. excommunicat. nam licèt ibi tantùm ſit ſermo de excommunicato, tamen ſicut excommunicatus priuatur receptione ordinis, ſic etiam priuatur perſonaliter interdictus.

Si petas, quare ſuſpenſus recipiens ordines non incurrit irregularitatem, interdictus autem perſonaliter incurrit? Reſpondetur, ratio eſt, quòd ſuſpenſio natura ſua tantùm priuat vſu ordinis, non receptione, interdictum verò perſonale æqualiter priuat receptione in vſu ordinis.

Ex dictis ſequitur, quòd ſi ille, qui per interdictum eſt ſuſpenſus à ſola receptione Sacramentorum, dicat Miſſam, quamuis peccabit mortaliter, non tamen eſt irregularis. ita Emanuel c. 168. poſt 8. concl. Probatur, iſte non eſt ſuſpenſus à celebrando, & propter ſolam receptionem ſacramentorum (præter ſacramentum Ordinis) nulla incurritur irregularitas, ergo non eſt irregularis. Patet conſequentia: nam propter hanc rationem in c. ſi celebrat. de clerico excommunicato miniſtrante. decernitur, excommunicatum minori, quamuis peccet mortaliter celebrando, non tamen eſſe irregularem, & nota, quòd talis ſuſpenſio potiùs eſt interdictum, quàm ſuſpenſio: nam ſuſpenſio propriè ſumpta non priuat perceptione Sacramentorum, ſed vſu ordinis.

Hic diſputant nonnulli, vtrùm ſit irregularis, qui recipit ordines ab Epiſcopo excommunicato, ſuſpenſo vel interdicto, ſchiſmatico vel hæretico, vel ab Epiſcopo, qui renunciauit loco & dignitati? ſed de hoc diſputaui in materia de ſuſpenſione, diſputat.5. dub.8. caſu 4. & 5. vbi dixi, hunc manere ſuſpenſum. Videtq; Henri. lib.14.c. 6. n. 6. Solùm reſtat addere circa

hoc vltimum, quòd qui recepit ordines ab Epiſcopo, qui renunciauit loco, ſed non dignitati, ſi recipiat illos de licentia ſui Epiſcopi, non eſt irregularis; erit tamen, ſi eos recipiat ſine prædicta licentia. Sylueſt. ver. irregularitas. q. 8. & habetur ex c. 1. de ordinatis ab Epiſcopo qui renunciauit Epiſcopatui.

Vtrùm verò maneat irregularis, qui ordinatur ordine ſacro ſine licentia proprij Epiſcopi, id eſt ſine literis dimiſſoriis, dicimus, quòd non manet irregularis, ſed ſuſpenſus, vt latiùs dictum eſt diſputat. 5. de ſuſpenſio. dub. 7.

Sectio II.

De irregularitate proueniente ex malo vſu ordinum.

De *quo Henri. c. 7. & Bernard. Diaz in ſua Practica. c. 33.*

Dvbitatvr primò, vtrùm excommunicatus, ſuſpenſus, vel interdictus exercens actum ordinis, fiat irregularis? Prima concluſio excommunicatus minori quamuis exerceat actum maioris ordinis, non manet irregularis. ita Syluest. ver. irregularitas. q. 13. Nau. n. 244. & communis: nam eſt determinata in c. ſi celebrat. de clerico excommunicato miniſtrante. Probat Syluest. ex ipſo textu, quia minor excommunicatio non ſuſpendit ab executione diuinorum, ſicut maior excommunicatio, ſed tantùm impedit receptionem Sacramentorum.

Secunda concluſio, excommunicatus maiori excommunicatione, ſi exerceat ſolemniter actum maioris ordinis, fit irregularis. ita Nau. ſuprà Henri. n. 1. Couarr. c. alma mater. p. 1. §. 6. n. 9. vbi citat multos textus, inter quos hi ſunt, qui magis fauent concluſioni, ſcilicet cap. ſi celebrat. vbi dicit, quòd excommunicatus minori celebrans non ſit irregularis; vbi inſinuatur, quòd ſi ſit excommunicatus maiori (de quo in præcedentibus capitibus fuerat ſermo) erit irregularis. Alij citāt caput primum de ſententia & re iudicata. & de ſententia excommunicat. in 6. nam licèt loquantur de ſuſpenſo & interdicto, qui ſe ingerit diuinis, tamen ibi nomine ſuſpenſionis & interdicti etiam comprehenditur excommunicatio maior, vtpote quæ comprehendit omnes effectus ſuſpenſionis & interdicti; quamuis ſub alia ratione formali, quòd tamen non tollit, quin eadem pœna puniatur violans excommunicationem, qua punitur violans ſuſpenſionem aut interdictum. Hanc rationem inuenerunt aliqui Theologi, quia non inuenerunt textum aptum concluſioni; ego tamen allego optimum textum in c. ſi quis Epiſcopus damnatus. & c. ſi quis Epiſcopus in concilio 11. q. 3. quos allegat gloſſa c. 1. de ſentent. excommunicationis. in 6. verbo, irregularitatem. quam gloſſam approbat Soto diſt. 25. quæſt. 1. ar. 3. verſiculo 3. poſt ſuſceptos tandem hæc concluſio ab omnibus recipitur, vt inquit Couarru.

Tertia concluſio, ſuſpenſus, qui ſolemniter exercet actum deputatum alicui ordini maiori, à quo eſt ſuſpenſus, manet irregularis. ita Nau. n. 2. 244. Henri. n. 1. Couarru. c. alma mater. p. 2. §. 2. n. 3. vbi citat multos, & eſt communis, habetur in c. 1. de ſententia & re iudicata. in 6. & c. 1. de ſententia excommunicat. in 6. in quo textu dicit gloſſa, verbo, irregularitatem, quam ſequitur Soto verſicu. modò citato, quòd ſecundùm antiquos canones, ſcilicet c. ſi quis Epiſcopus damnatus. & c. ſi quis Epiſcopus in concilio. modò citato, ſolus excommunicatus maiori miniſtrans in ſacris ordinibus, erat irregularis, ſed poſteà hæc irregularitas extēſa eſt ad omnes ſuſpēſos in c. 1. de ſententia & re iudicata, & de ſententia excommunicat. modò citatis.

Quarta concluſio, quòd diximus de ſuſpēſo, idem dicendū eſt de interdicto perſonaliter, itaq; ſi clericus perſonaliter interdictus exerceat actū maioris ordinis, à quo

quo eſt interdictus, manet irregularis. ita Syluest.ver. irregularitas. quæſt. 13. Nau. num.244. Henri. cap.7. num.1.&.lib.13. cap. 43, num. 3. qui allegant multos textus; ſed melior omnium eſt cap. is cui. de ſententia excommunicat. in 6.

Sed notandum eſt, quòd ſi quis excommunicatus & interdictus celebret, duas incurrit irregularitates, vel vnam ex duplici cauſa, & ideò grauiorem. ita Nauar. conſ. 72. de ſententia excommunicat. & Emanuel c.168. concl.1.

Prætereà notádum eſt, quòd ſi aliquis poſt appellationem ab excommunicatione, ſuſpenſione, vel interdicto celebret, confidens ſuæ appellationi non eſt irregularis, quamuis poſteà declaret appellationem non fuiſſe legitimam. ita gloſſa cap. ſolet. de ſententia excommunicat. in 6. recepta communiter, vt vidimus cap. 5. de excommunicat. diſputat. 5. dub.12. Dixi in his duabus concluſionibus, *à quo eſt ſuſpenſus, vel interdictus*, quia ſtat clericum eſſe ſuſpéſum, vel interdictum ab vno ordine, & non ab alio, vt patet ex materia de ſuſpenſione & de interdicto, quæ limitatio non fuit neceſſaria in ſecunda concluſione, quia maior excommunicatio generaliter remouet ab omni actu ordinis.

Deinde notandum eſt, tres prędictas concluſiones habere verum tam de excommunicatis, ſuſpenſis, & interdictis non toleratis, quàm de toleratis, in caſibus, in quibus non exercent licitè ordines. Senſus eſt, quòd licèt aliquis excommunicatus, ſuſpenſus, vel interdictus non ſit denunciatus, nec ſit excommunicatus ob manifeſtam percuſſionem clerici, nihilominùs ſi exerceat ſolemniter actum deputatum alicui ordini maiori, eſt irregularis. Probatur: nam Concilium Conſtantienſe non intendit fauere ipſis excómunicatis, ſuſpenſis, & interdictis, vt vidimus in materia de excommunicat. Dixi, *in caſibus, in quibus non exercent licitè ordines*: nam in illis caſibus, in quibus ſup. in propriis locis dixi excommunicatum, ſuſpenſum, vel interdictum licitè exercere actum ordinis, non manet irregularis: nam ſicut excuſatur à culpa, ita etiam à pœna.

Hinc ſequitur, quòd ſi excommunicatus, ſuſpenſus, vel interdictus exerceat actum ordinis ad vitandum ſcandalum & grauem infamiam ex manifeſtatione delicti, non ſit irregularis; idem eſt, ſi exerceat actum ordinis, inuincibiliter ignorans ſe eſſe excommunicatum, ſuſpenſum, vel interdictum, vel quòd ius prohibet celebrationem clerico irretito aliqua cenſura, ſecus erit, ſi culpabiliter & vincibiliter ignorat, vt conſtat ex diſputa. 2. de irregularit. dub.7. ſimiliter non manet irregularis excommunicatus, ſuſpenſus, vel interdictus, qui eſt etiam non toleratus, & deficiente copia alterius Confeſſarij adminiſtrat ſacramentum pœnitentiæ exiſtenti in articulo mortis. videte Henri.c.7. n.1. in fine. & n.2.

DVBITATVR ſecundò, vtrùm irregularitas præcedentis dubij incurratur per quamcunque executionem maioris ordinis factam ab excommunicato, ſuſpenſo, vel interdicto, vel requiratur aliqua conditio ad incurrendam eam?

Concluſio, duæ conditiones requiruntur ad incurrendam hãc irregularitatem. Prima, quòd exerceat actum ordinis maioris. Secunda, quòd exerceat illum ſolemniter, id eſt, illa ſolemnitate, cum qua ſecundùm ius & conſuetudinem Eccleſiæ talis actus non poteſt exerceri niſi ab habentibus talem ordinem, licèt ſecundùm ſubſtantiam poſſet exerceri à laicis, vt poſteà dicemus. Ex quibus conditionibus ſequuntur multa vtilia in praxi.

Ex prima enim ſequitur primò, quòd licèt irretitus aliqua cenſura ex prædictis exerceat aliqua munera, quæ non ſunt deputata alicui ordini, ſed poſſunt competere laicis non habentibus vllum ordinem, non ſit irregularis, vnde non manet irregularis in caſibus ſequentibus.

Primò, ſi canat etiam intra Eccleſiam Reſponſoria vel Lectiones, vel Pſalmos

in choro. ita Nauarr. num. 244. & Emanuel cap. 168. concl. 8. Secundò ſi ſepeliat alium etiam in loco ſacro, dummodò non adiungatur diuinum officium, quia ſepelire præcisè ſumptum non eſt officium deputatum ordini ſacro, ſecus ſi adiungatur: tunc enim erit irregularis, licèt ſepeliat in loco profano, quia officiũ diuinum ſepulturæ eſt proprium munus ſacerdotis. ita Syluest. ver. interdictum. 5. quæſt. 8. part. 2. Nauarr. num. 244. Henri. cap. 7. num. 4. litera P, ſimiliter qui benedicit menſam vel fructus, non eſt irregularis, quia talis benedictio non eſt actus proprius alicuius ordinis, vt ait Hẽri. l.b. 13. cap. 44. nu. 1. Tertiò, ſi exerceat ea, quæ pertinent ad iuriſdictionem fori exterioris, vt ſi aliquem excommunicet, ſuſpendat, vel interdicat, aut ſi abſoluat ab aliqua cenſura, quod intelligendum eſt cum vna ampliatione & vna limitatione; ampliatio eſt, quòd hæc doctrina habet verum, licèt iſte ſit ſuſpenſus à iuriſdictione: nã cùm vſus talis iuriſdictionis etiam ſpiritualis non ſit actus ordinis, non inducit irregularitatem. Limitatio eſt, quòd prædicta doctrina debet intelligi, dummodò abſoluat abſque ſolemnitate, nempe ſine ſtola, Pſalmis & orationibus, ſecus verò ſi cum prædicta ſolemnitate: nam talis abſolutio eſt proprius actus ordinis ſacerdotalis. ita Henri. cap. 7. n. 1. & qui propter eandem rationem manet irregularis, ſi benedicat ſolemniter aquam. ita Syluest. ver. aqua benedicta. quæſt. vlt. Nauar. n. 244. Henri. cap. 7. num. 1. & tanquàm hebdomadarius officiat in choro canendo Capitulum & orationem cum Dominus vobiſcum, quia de conſuetudine eſt actus deputatus ordini ſacerdotali. Dico, *cum Dominus vobiſcum*: nam ſi ſacerdos dicat non tanquàm ſacerdos, ſed abſque Dominus vobiſcum more monialium, non eſt irregularis. Sic aliqui viri docti, & ſignificat Syluest. ver. ſuſpenſio. quæſt. 1. & ver. irregularitas. quæſt. 13. & Henri. cap. 6. n. 1. in gloſſa litera D: nam vterque ait, ſi recitat orationem cum Dominus vobiſcum, & Syluest. dicta quæſt. 13. ſubdit, idem eſſe, ſi præſtet idem officium, ſcilicet cum Dominus vobiſcum, intra Eccleſiam, vt officiando in exercitu: manebit enim irregularis; ſimiliter manet irregularis, ſi adminiſtrat Euchariſtiam, quamuis non celebret Miſſam. ita Emanuel ca. 158. concl. 8. quia eſt actus deputatus ordini ſacro.

Ex dictis ſequitur reſolutio alterius quæſtionis, vtrùm excommunicatus maiori, vel interdictus, aut ſuſpenſus ab officio prædicandi, ſi prædicet, maneat irregularis? Partem affirmatiuam tenet Nauar. cap. 27. nu. 163. dicto 8. Probatur: nam actus prædicandi iure humano vel conſuetudine eſt peculiariter deputatus Diaconatui, vt ipſemet tenet cap. 25. nu. 141. Nihilominùs dicendum eſt, quòd nõ manet irregularis. ita Syluest. ver. ſuſpenſio. quæſt. 5. in fine. vbi allegat Cardinalem & alios. idem tenet Henri. ca. 6. n. 2. in gloſſa, litera Z; probatur, quia non eſt actus ordinis.

Ad fundamentum Nauarri reſpondetur, quòd prædicare ex inſtitutione vel conſuetudine Eccleſiæ, eſt actus ordinis Diaconatus, non quòd ipſa prædicatio ſit exercitium ipſius ordinis, ſed ad hunc ſenſum, quòd Eccleſia non vult aliquem prædicare, qui ad minus non ſit Subdiaconus ad eum modum, quo Eccleſia inſtituit, nullum fieri magiſtrũ in Theologia, qui non ſit Subdiaconus, ex quo non infertur, quòd tale magiſterium ſit actus ordinis Subdiaconatus, ſed quòd petit Subdiaconatum in ſubiecto, & propter eandem rationem Religioſus excommunicatus, ſuſpenſus, vel interdictus licèt in electionibus habeat vocem actiuam & paſſiuam, non eſt irregularis, quãuis prædicti ex ſtatuto religionis ſint deputati ordini ſacerdotali. ſic Emanuel cap. 166. concl. 1.

Ex ſecunda conditione, ſcilicet quòd exerceat ſolemniter, ſequitur, quòd ſi Subdiaconus, vel Diaconus, vel Presbyter

excom

excommunicatus ſuſpenſus, vel interdictus cantet in altari Epiſtolam cum dalmatica, ſed ſine manipulo, non manet irregularis. ita Syluest. ver. irregularitas. quæſt. 15. particula 4. Nauar. num. 244. & conſ. 1. de celebrat Miſſa. & reddit rationem, quia tunc non vtitur ordine Diaconatus ſed officio cantoris. Salcedo ad Bernardum Diaz c. 33. corollario 2. Henri. cap. 6. num. 1. & optimè Tabie. ver. irregularitas. 4. num. 1. idem dico, ſi canat Euangelium etiam in altari ſine ſtola; imò idem dico, licèt canat Epiſtolam cum manipulo, vbi eſt conſuetudo, quòd laici ſic canant eam. ita Nauarr. num. 242. vt ampliùs explicabimus dub. 13. limitat. 5. ſimiliter ſacerdos, qui baptizat abſque ſolemnitate more laicorum, non eſt irregularis, ſecus ſi baptizet ſolemniter, quia eſt actus proprius ſacerdotis. ita Syluest. ver. irregularitas. quæſt. 13.

Sed eſt maximè aduertendum, conditionem hanc ſolemnitatis requiſitam eſſe ad incurrendam irregularitatem in illis actibus, qui ſecundùm ſubſtantiam poſſunt fieri à laicis, vt in exemplis poſitis de canente Epiſtolam baptizante, & aliis; at verò ſunt alij actus, qui nec ſecũdùm ſubſtantiam fieri poſſunt à non ordinatis, & hi, quamuis exerceantur ſine ſolemnitate ab excommunicato, ſuſpenſo, vel interdicto, inducunt irregularitatem, quia talis actus etiam exercitus ſine ſolemnitate eſt proprius ordinis ſacri, quod quibuſdam exemplis explicandum eſt. Primum exemplum ſit de ſacerdote, qui extra Miſſam, & ſine vlla ſolemnitate conſecrat Euchariſtiam: talis enim manet irregularis, ac ſi conſecraret cum ſolemnitate conſueta. ita Syluest. ver. interdictũ. 4. quæ. 4. Secundum eſt in ſacerdote abſoluente ſacramentaliter à peccatis: nam quantumuis in occulto abſoluat, eſt irregularis; hoc eſt contra Didacum Perez ad Villadiego cap. 2. num. 12. Sed noſtram ſententiam tenet Palud. in 4. diſt. 18. quæ. 4. effectu 4. Syluest. ver. irregularitas. q. 13. Henri. lib. 13. de excommunicat. cap. 7. num. 1. & in hoc caſu eſt alia ſpecialis ratio, nempe quòd iſte actus de ſe nõ habet aliam ſolemnitatem.

Similiter dicendum eſt de adminiſtrante ſacramentum Extremæ Vnctionis: nã licèt omittat omnem aliam ſolemnitatem ſit irregularis. Tertium exemplum eſt in Epiſcopo ligato cenſura, qui extra Miſſam & ſine vlla ſolemnitate miniſtrat ſacramentum Confirmationis vel Ordinis, conſecrando Epiſcopum, & conferendo ordines etiam minores: manet enim irregularis. ita Syluest. ver. interdictum. 4. q. 4. particula 3. Angelus ver. ſuſpenſio. 3. num. 3. & quantùm ad conferentem minores ordines, tenet expreſsè Couar. cap. alma mater. p. 2. §. 3. nu. 4. corollario 1. & Henri. lib. 13. c. 7. n. 1.

Sed contrà hoc arguitur, quòd minores ordines conferri poſſunt à non Epiſcopo, ſcilicet ab Abbate, ergo talis collatio non eſt actus proprius ordinis Epiſcopalis, & per conſequens, Epiſcopus, qui confert illos, licèt ſit ligatus cenſura, non erit irregularis. Reſpondetur cum Couarru. corollario 2. quòd licèt collatio primæ tonſuræ & minorum ordinum non ſit proprius actus ordinis Epiſcopalis, tamen neceſſariò ſupponit in ordinãte characterem ſacerdotalem, vt habetur c. cùm contingat. de ætate & qualit. ordinandorum.

Sed notandum eſt contra Angelum ver. ſuſpenſio. 3. notab. 3. quòd ſi Epiſcopus ſuſpenſus à Pontificalibus celebret Miſſam cum apparatu Pontificali, nõ manet irregularis. ita Syluest. ver. ſuſpenſio. quæſt. 5. poſt principium. vbi citat Roſellam & Archidiaconum, & ver. interdictum. 4. quæſt. 4. part. 3. Couar. Clem. ſi furioſus. p. 1. §. 1. num. 4. & aliqui Magiſtri; quòd intelligendum eſt dum[illegible]odò non exerceat aliquod aliud munus characteris Epiſcopalis. Probatur ratione Syluestri, quia Pontificalia non ſunt de ſubſtantia celebrationis. Præterea [illegible] ſuſpenſio à Põtificalibus eſt ab actib. [illegible] propriis characteri, in quantũ eſt Epiſcopalis.

Vltima

Vltima concluſio, qui celebrat excommunicatus, ſuſpenſus, vel interdictus, ſi iſta cenſura ſit nulla, non fit irregularis. ita Emanuel cap. 168. concl. 2. vbi citat alios.

DVBITATVR tertiò, vtrùm excommunicatus maiori, ſuſpenſus vel interdictus exercens ſolemniter actus minorum ordinum, fiat irregularis?

Prima opinio eſt affirmatiua; ita Syluest. ver. irregularitas. quæſt. 13. vbi citat Hoſtienſem, Ioannem Andream, & Panormitan. eandem tenet Nauar. ca. 25. num. 76. & cap. 27. num. 163. & conſ. 28. de ſententia excommunicat. num. 10. Probatur, iura in primo dubio allegata abſolutè dicunt, eſſe irregularem clericum excommunicatum, ſuſpenſum, vel interdictum, qui agit in officio ſuo, ſicut priùs, & non limitant ad actus maiorum ordinum, ergo.

Secunda opinio eſt negatiua, & hæc eſt probabilior, quam tenet Palud. diſt. 24. quæſt. 4. art. 4. Anto. 3. p. tit. 28. c. 1. §. 1. Soto diſt. 25. quæſt. 1. art. 3. verſicu. quintus caſus. Henri. lib. 14. cap. 7. num. 1. litera F, Emanuel cap. 168. concl. 8. in fine. & communiter iuniores Theologi, imò eandem tenet Nauarr. cap. 27. num. 244. & etiam Syluest. ver. irregularitas. quæſt. 27. Probatur: tunc clericus ligatus cenſura fit irregularis miniſtrando, quando exercet aliquem actum ſpecialiter & per ſe deputatum alicui ordini, ſed actus minorum ordinum communiter fiunt à merè laicis, ergo ſuppoſita hac conſuetudine iam non ſunt deputati alicui ordini, ergo. Confirmatur, & explicatur. Tales actus nec ſecundùm ſubſtãtiam ſunt proprij ordinum minorum, ſiquidem fieri poſſunt à merè laicis, nec ſecundùm ſolemnitatem, ſiquidem conſuetudo recepta concedit eam ſolemnitatem merè laicis, ergo.

DVBITATVR quartò, quando ſuſpenſus vel interdictus ab ingreſſu Eccleſiæ incurrat irregularitatem?

Concluſio, ſi celebret intra Eccleſiam, fit irregularis, cap. is cui. de ſententia excommunicat. in 6. non tamen ſi audiat diuina, quamuis in hoc peccabit. ita communiter Doctores dicto cap. is cui. de quo latiùs dixi diſputat. 4. de interdicto. ſect. 3. dub. 5. poſt 5. concluſionem.

DVBITATVR quintò, vtrùm quòd diximus, ſuſpenſum miniſtrantem in ordinibus ſacris eſſe irregularem, intelligatur de quocunque ſuſpenſo?

Prima concluſio, non intelligitur de ſuſpenſo propter defectum, ſed propter delictum, hæc enim eſt vera cenſura. ita Couarru. Clement. ſi furioſus. p. 1. §. 1. num. 5. verſicu. 3. ab eadem, circa finem. Emanuel cap. 168. concl. 14. & alij citati diſputat. 3. dub. 11. concl. 2.

Hinc infertur, quòd qui eſt ſuſpenſus propter illegitimitatem, vel habet aliud vitium corporale, quamuis recipiat ordines, vel miniſtret in ſuſceptis, non incurrit irregularitatem.

Secunda concluſio, qui eſt ſuſpenſus propter delictum, ſi miniſtret in ſacris, fit irregularis, quamuis talis ſuſpenſio non ſit poſita per Iudicem ſed per Canonem. ita Couarru. ſup. & Bernard. Diaz in Practica cap. 26. num. 3. & Angelus ver. ſuſpenſio. 3. num. 1. ſi attentè legatur; & probatur efficaciter ex cap. 1. de ſententia & re iudicata. in 6. & cap. 1. de ſententia excõmunicat. in eodem libro. vbi ponitur ſuſpenſio & irregularitas violantibus talem ſuſpenſionem celebrando; & hæc concluſio non eſt contra Villadiego cap. 3. num. 10. verſicu. itaque eo caſu. nec contra Panormitan. ca. cùm dilectus. de conſuetud. num. 17. nec contra Felilinum cap. Paſtoralis. §. cùm autem. num. 128. de offic. delegati. dicentes, quòd ſuſpenſus à Canone celebrans non manet irregularis, ſed ſuſpenſus à Iudice: nam iſti Doctores ſolùm intendunt, quòd ſuſpenſus propter defectum quamuis celebret, non manet irregularis, non tamen negant, quin ſuſpenſus propter delictum etiam à iure maneat irregularis, ſi celebret; ita explicat ſe Villadiego, & Feli-

nus

nus in cap. Apoſtolicæ. de exceptionibus. num. 17. dicit, quòd ſuſpenſus ab officio celebrans eſt irregularis, ſiue ſuſpenſus ſit à Canone, ſiue ab homine, & allegat ibi gloſſam 2. & 3.

Dvbitatvr ſextò, vtrùm excommunicatos, ſuſpenſus, vel interdictus præſtans authoritatem celebrationi maneat irregularis, verbi gratia, ſi Epiſcopus, vel alius eccleſiaſticus faciat coram ſe celebrare?

Prima concluſio, quòd eſt irregularis, ita Angelus ver. irregularitas. 1. §. 40. Syl. ueſt. ver. irregularitas. quæſt. 14. particula 4. Villadiego cap. 2. num. 20. Nauarr. c. 27. num. 244. Couarru. cap. alma mater. p. 1. §. 6. num. 9. in fine. vbi citat multos, qui omnes id colligunt ex cap. illud. de clerico excommunicato miniſtrante. Dixi, *eccleſiaſticus*, quia ſi ſit laicus, non incurrit. ita Henri. cap. 7. num. 3. litera A.

Secunda concluſio, ſi ſimpliciter audiat Miſſam non præſtans authoritatem, non manet irregularis. ita Villadiego ſup. ſup. vbi citat Ioannem Andream in dicto cap. illud. idem tenet Geminianus, quem ſequitur Syluest. ſuprà.

Tertia concluſio, qui nõ eſt ligatus aliqua cenſura, & facit aliquem excommunicatum, ſuſpenſum, vel interdictum coram ſe celebrare, præſtans authoritatem tali celebrationi, non manet irregularis; quæ concluſio expreſsè eſt contra Nauar. num. 244. contra Couarru. cap. alma mater. p. 1 §. 6. nu. 9. ſed eam tenent aliqui viri docti, & in eam inclinat Emanuel c. 158. concl. 1. & eſt de mente P. Henri. in alio ſimili. cap. 7. num. 3. litera Z. Probatur concluſio, quia talis irregularitas non reperitur in iure, & dictum cap. illud, quod aliqui citant pro ſententia Nauarr. tantùm loquitur de excommunicato, qui facit coram ſe celebrari, & eodem modo loquitur gloſſa Clement. 2. de priuilegiis. verbo, celebrari, quam pro ſe adducit Nauarr.

Dvbitatvr ſeptimò, vtrùm clericus non ligatus aliqua cenſura, qui tamen celebrat coram excommunicato, vel interdicto, fiat irregularis?

Concluſio, qui non ligatus cenſura celebrat coram excommunicato, etiam non tolerato, non fit irregularis. ita Couarru. cap. alma mater. p. 1. §. 6. num. 9. Henri. c. 7. num. 3. text. expreſſus c. is qui. de ſententia excommunicat. in 6. reddit rationem textus, quia talis irregularitas non eſt expreſſa in iure; mihi videtur idem dicendum eſſe, quando celebrat coram ſuſpenſo.

De eo autem, qui celebrat coram interdicto, idem eſt dicendum, vt ait Syluest. ver. interdictum. 6. quæſt. 2. particula 3. Henri. dicto num. 3. & Nauar. ca. 25. num. 94. Dixi, *etiam non tolerato*, quia de tolerato non erat dubitandi ratio, ſiquidem poſt Concilium Conſtantienſe non tenemur vitare toleratos.

Sed eſt aduertendum, quòd qui celebrat coram interdictis denũciatis, vel admittens publicè excommunicatos ad officia diuina, vel ſacramenta, vel Eccleſiaſticam ſepulturam, ſi ſit exemptus à iuriſdictione ordinaria, manet ſuſpenſus ab ingreſſu Eccleſiæ, & ſi hac ſuſpenſione durante celebret intra Eccleſiam etiã coram non interdictis, fit irregularis. ita Couarru. & Henri. ſup. & alij. Dixi, *ſi ſit exẽptus*, quia non exemptus non incurrit prędictam ſuſpenſionem. ita Couarr. & Henri. ſup. & Nauarr. qui citat multos. Probatur: nam cap. Epiſcoporum. de priuilegiis. in 6. tantùm loquitur de exemptis, vt inquit Nauarr. Archidia. & alij. de quo plura dixi diſput. 5. de interdicto. dub. 4. concl. 4.

Egimus iam de violante interdictum celebrando, quando ipſe eſt interdictus, & quando celebrat coram perſonis interdictis; reſtat modò agere de illo, qui violat interdictum locale. Vnde

Dvbitatvr octauò, vtrùm qui violat interdictum locale, quamuis ipſe non ſit perſonaliter interdictus, maneat irregularis?

Concluſio, clericus in ſacris, qui violat interdictum locale celebrando officia diuina pertinentia ad aliquem ſacrum ordinem, manet irregularis. ita Couar. cap. alma mater. p.2.§.2. num. 2. Syluest.ver. interdictum. 6.quæſt. 2.part. 2. Soto diſt. 22. quæſt.3. art. 1. concl. 5. Nauarr. c.25. num. 86. Henri. lib. 13. cap. 43.num. 5. pro qua concl.multos textus adducit Couarru. ſed meliores omnium ſunt c.is qui. §. is verò. & c. is cui. de ſententia excommunicat. in 6. Et quod dico de celebrante in Eccleſia interdicta, idem dicendum eſt de celebrante in altari interdicto. ita Nauar. conſ. 2. de ſententia excommunicat. & Emanuel c.168.concl. 12.

Hæc autem concluſio intelligitur, dũmodò talis celebratio fiat abſque moderatione cap. alma mater, ſcilicet ianuis clauſis, voce ſubmiſſa, excluſis excommunicatis, & interdictis, non pulſatis campanis: nam cum hac moderatione non erit irregularis, erit tamen ſine illa; quòd celebrans cum hac moderatione non ſit irregularis. Probatur: nam talis celebratio eſt licita tempore interdicti, vt patet ex dicto cap. alma mater. quòd verò celebrans abſque illa ſit irregularis, tenet Couarru. dicta p. 2.§. 4. num. 6. Syluest. ver. interdictum. 5.quæſt.5.part.2. Henri. lib. 14. cap. 7. num.4. litera F. Probatur, qui ante cap. alma mater. tempore interdicti celebraret etiã ſeruata prædicta moderatione, fieret irregularis, vt patet ex dicto cap. is qui. ibi, *niſi ſuper hoc priuilegiatus exiſtat*, &c. ſed in cap. alma mater. non eſt conceſſa celebratio diuinorum abſque prædicta moderatione, ergo manet irregularis. Probatur conſequentia: nam quantùm ad alia ius antiquũ manet incorruptum.

Sed circa moderationem hanc notandum eſt primò, quòd vt quis liberetur ab irregularitate, debet ſeruare prædictas omnes moderationes, taliter quòd ſi prætermittat vnam, incurret. ſic aliqui viri docti, & clarè ſignificat Couar. nam dicit, quòd debent exactiſſimè obſeruari.

Secundò nota, quòd obſeruatio harum moderationum liberat ab irregularitate celebrantem in loco generaliter interdicto, non tamen celebrantem in loco ſpecialiter interdicto. ſic Henri. cap.7.nu. 4. litera G, & alij: nam cap. alma mater. nihil conceſſit pro interdicto ſpeciali, vt dixi diſput.4. de interdicto. ſect.2. dub.5. conſultò dixi in concluſione, *officia diuina pertinentia ad ſacrum ordinem*, quia tunc ſolùm celebrans in loco interdicto fit irregularis, quando agit vt ordinatus ordine ſacro. ita Syluest. ver. interdictum. 6.qu. 2. part. 2. dicens, *intellige, ſi agit vt clericus*, & Henri. lib.13. cap. 43. num. 3. litera V, & lib.14.cap.7.nu. 4. litera F, & alij. Probatur ex dicto cap. is cui. ibi, *in ſuo agens officio, ſicut prius*, & quamuis hoc prima facie videatur contra Couarru. dicto §.4. num. 6. nihilominùs in §. 2. ſup. citato, num. 3. in principio, expreſsè dicit, quando iura ponunt irregularitatem violantibus ſuſpenſionem vel interdictum, ſolùm ponunt illã violantibus exercendo actum proprium ordinis.

Hinc ſequitur primò, quòd clerici in choro recitantes horas, quamuis non obſeruent moderationem cap. alma mater. non ſunt irregulares, niſi ſit hebdomadarius, iuxta dicta ſup.dub. 2. nec etiam ſunt irregulares, qui in loco interdicto exercent actus iuriſdictionis in foro exteriori, vt excommunicando, vel abſoluendo ab excommunicatione, & denique in aliis exemplis poſitis dubio 2. in quibus diximus, clericum excommunicatum, ſuſpenſum, vel interdictum perſonaliter non manere irregularem, quia tales actus non ſunt deputati ordini ſacro, in eiſdem non eſt irregularis, qui exercet illos in loco interdicto, imò ampliùs dico, quòd In prædicta concluſione nomine diuinorum officiorum non intelliguntur ea ſacramenta, quæ licitè adminiſtrantur tempore interdicti. Vnde maximè aduertẽda eſt quædam differentia, ſcilicet quòd qui exiſtens ligatus aliqua cenſura exercet aliquem actum deputatum ordini ſacro, fit irregularis,

ari⁽ᶜ⁾ at verò qui non ligatus cẽſura exercet in loco interdicto ea ſacramenta, quæ licitè adminiſtrantur tempore interdicti, non manet irregularis, ſiquidem nõ peccat, quæ autem ſint hæc ſacramenta, dixi diſputat. 4. de interdicto. ſection. 1. per totam.

Hinc ſequitur, quòd licèt clericus excommunicatus, ſuſpenſus vel perſonaliter interdictus abſoluendo ab excommunicatione cum ſolemnitatẽ, fiat irregularis, vt vidimus dub. 2. at verò ſi ipſe nõ eſt ligatus aliqua cenſura, licitè poterit abſoluere tempore interdicti, & per conſequẽs non fit irregularis. ita Syluest. ver. interdictum. 5. quæſt. 6. Angelus ver. interdictum. 7. quæſt. 7. Henri. lib. 13. cap. 43. n. 4. nam abſolutio ab excommunicatione abſolutè permittitur tempore interdicti, cùm ſit præambula ad abſolutionem à peccatis, quæ tunc temporis permittitur, vt diximus diſputat. 4. de interdicto. ſect. 1. dub. 2.

Sed ſpecialiter inquiritur vtrùm clericus, qui non ligatus aliqua cenſura, ſepelit defunctum in loco interdicto, fiat irregularis, ad quod dico primò, quòd ſi ſepeliat ſine officio diuino, non manet irregularis, licèt ſepeliat in loco ſacro, quoniam licèt ſepultura in loco ſacro interdicto ſit prohibita; at verò talis tumulatio ſine officio non eſt actus alicuius ordinis, ergo non inducit irregularitatem. Dico, ſecundò, ſi ſepeliat cum officio diuino & Miſſa funerali, erit irregularis, quamuis ſepeliat in loco ſacro, dictum hoc generaliter ponitur à Doctoribus, ſed indiget limitatione: nam ſi in tali officio ſeruetur moderatio cap. alma mater. non erit irregularis, vt dicit Henri. lib. 14. cap. 7. num. 4. circa finem, quia poſt iſtud c. omnia officia diuina ſunt licita tempore interdicti generalis cum prædicta moderatione, quæ omnia patent ex dictis diſput. 4. de interdicto. ſect. 3. dub. 3. Dixi, *tempore interdicti generalis*: nam ſi locus eſſet ſpecialiter interdictus, quamuis clericus in tali officio funerali ſeruaret prædictam moderationem, eſſet irregularis, vt patet ex ſecundo notabili.

Secundò ſequitur, quòd laici vel Religioſi nõn ordinati quamuis in loco interdicto miniſtrent ſolemniter in ordine ſacro, & ſine moderatione c. alma mater, non manent irregulares ex tali violatione interdicti. ſic Ant. 3. p. tit. 26. c. 4. §. 1. Syluest. ver. interdictum. 6. q. 3. part. 1. Nau. c. 27. n. 28. & probatur efficaciter ex dicto. c. is cui. vbi tantùm imponitur irregularitas contra violãtes interdictũ locale agentes in officio, ſicut priùs; quibus verbis clarè ſupponitur ordo ad incurrẽdã irregularitatem, incurrunt tamen iſti Religioſi alias pœnas, vt vidimus diſput. 5. de interdicto. dub. 7. videte Henri. lib. 13. c. 46. n. 3. Dixi, *ex tali violatione interdicti*: nam aliunde incurrent irregularitatem, vt ſi miniſtrent in ordine ſacro, quem non habent, vt infrà dicemus.

DVBITATVR nonò, vtrùm ſit irregularis, qui tẽpore interdicti localis pulſat campanas ad officia diuina, vel aperit ianuas Eccleſiæ, cùm celebratur.

Quædam opinio dicit, quòd ſi de facto celebrentur officia diuina, manet irregularis. ita Syluest. ver. interdictum. 5. q. 1. part. 1. pro qua opinione citat multos Couarru. c. alma mater. p. 2. §. 4. n. 6. Fundamentum huius opinionis eſt, quòd iſte participat cum principali in crimine crimino ſo, ſed principalis, nempe celebrans, manet irregularis, ergo etiam qui participat.

Sit concluſio, multò probabilius eſt, quòd non manet irregularis. ita Couarru. & reliqui Magiſtri. Probatur primò, quia iſte actus pulſandi campanas & aperiendi ianuas Eccleſiæ non eſt actus proprius alicuius ordinis. Secundò, quia participare in crimine crimino ſo non inducit irregularitatem: nam talis irregularitas nõ eſt expreſſa in iure; imò P. Henri. lib. 13. cap. 43. num. 3. in gloſſa litera K, & lib. 14. cap. 7. nu. 4. litera N, dicit quòd participare in crimine crimino ſo non extenditur ad cenſuram interdicti, & per hoc

corruit fundamentum contrariorum.

Ex his ſequitur, falſum eſſe, quod ait Villadiego citatus à Couarru. quòd miniſtrans ſacerdoti celebranti tempore interdicti ſine moderatione cap. alma mater. fit irregularis. ita Henri. lib. 14. cap. 7. n. 4. litera L; & prædicta concluſio habet verum, quamuis ille pulſet campanas, vel aperiat ianuas Eccleſiæ authoritate priuata vel publica, intendens præbere authoritatem ſolemni & publicæ celebrationi diuinorum Officiorum tempore interdicti. Hoc eſt contra Couar. ſed illud tenet Henri. cap. 7. num. 4. litera I, & communiter iuniores, & patet ex dictis, dub. 3. concl. 3. de eo, qui non ligatus cenſura præbet authoritatem, vt ligatus cenſura celebret. verum eſt, quòd in Clement. grauis. de ſententia excommunicat. ponitur excommunicatio cõtra dominos temporales, qui tempore interdicti faciunt diuina Officia ſolemniter celebrari pulſando campanam, aperiendo ianuas, vt dixi diſputat. 5. de interdicto. dub. 2. in fine.

DVBITATVR decimò, vtrùm ſit irregularis, qui tempore interdicti confert, vel recipit ordines?

Prima concluſio, qui confert ordines etiam minores, fit irregularis. ita Couarr. cap. alma mater. p. 2. §. 3. num. 4. & Bernardus Diaz in ſua Practica. cap. 32. num. 2. & 3. Probatur: nam exercet actum characteris ſacerdotalis, vt eſt extẽſio ad Epiſcopalia munera.

Secunda concluſio, ſimiliter erunt irregulares, qui tempore interdicti miniſtrant ſacris veſtibus prædictæ ordinationi exercendo ea, quæ continentur in Pontificali pertinentia ad Diaconum, vel Subdiaconum. ita Bernard. Diaz num. 4. Probatur, quia talis actus eſt deputatus ordini ſacro.

Tertia concluſio, qui tempore interdicti recipit ordines etiam maiores, nõ manet irregularis. ita Henri. cap. 43. num. 7. circa finem. & aliqui viri docti, & videtur de mente Nauarr. num. 243. §. 8. Probatur, quia talis irregularitas non eſt expreſſa in iure, dicit tamen P. Henri. quòd manet ſuſpenſus. Et probatur ex cap. non eſt vobis. de ſponſalibus. ſed ibi non imponitur talis ſuſpenſio: ſolùm enim habetur ex iſto texto, quòd non poteſt celebrare in loco interdicto, ſicut nec quilibet alius ordinatus non tamen habetur, quòd non poſſit celebrare in loco non interdicto.

Sed nota, quòd prædicta concl. intelligitur, niſi ſuſcipiens Subdiaconatum, vel Diaconatum, fortè canat ibi Epiſtolam, vel Euangelium publicè & ſolemniter: tunc enim erit irregularis. hoc eſt contra P. Henri. ſed patet ex his, quæ dixi in loco allegato, ſect. præced. dub. 6. concl. 3. concedo tamen, quòd ſi ordinetur ſacerdotio, licèt cõcelebret cum Epiſcopo, non fit irregularis, vt ibidem dixi.

Hinc ſequitur falſum eſſe, quod ait Couarr. cap. alma mater. p. 2. §. 3. num. 5. corollario 8. eſſe irregularem eum, qui tempore interdicti recipit Subdiaconatum, vel Diaconatum, quia non poteſt illum recipere, quin agat ſolemniter actũ deputatum tali ordini, quia ſolemniter legit Epiſtolam, vel Euangelium, hoc, inquam, falſum eſt: nam quando ſimul ordinantur plures, vnus tantùm canit Epiſtolam & Euangelium in Miſſa, ergo hic ſolus manet irregularis. Dixi, *canit publicè & ſolemniter*, quia ſi canat cum moderatione cap. alma mater. non incurret irregularitatem, quia cum hac moderatione licitum eſt dicere Miſſam, hæc autem limitatio non habet locum in Epiſcopo conferente ordines, quia tempore interdicti non eſt licitũ conferre ordines, etiam cum prædicta moderatione, vt dixi diſput. 4. de interdicto. ſect. 1. dub. 8. habet tamen locum hæc limitatio in 2. cõcl. quia Diaconus & Subdiaconus miniſtrãtes Epiſcopo non conferunt ordines, ergo ſi miniſtrent cum hac moderatione, non erunt irregulares; nec obſtat, quòd participent cũ Epiſcopo in crimine inducente irregularitatem, vt patet ex dictis dub. 9.

Quarta

Quarta concluſio ab hac irregularitate incurſa propter violationem cenſurarum recipiendo, vel exercendo ordines ſolus Papa diſpenſat. ita Nau. n. 243. & 245. & habetur c. 1. de ſententia & re iudicata.in 6.& c.1.de ſententia excommunicat. in eodem lib. at verò poſt Trident. diſpenſat Epiſcopus, ſi delictum ſit occultum.

DVBITATVR vndecimò, vtrùm ſit irregularis,qui celebrat tempore ceſſationis, vel in Eccleſia violata?

Prima concluſio qui celebrat etiam in ordine ſacro tempore ceſſationis etiam generalis, non incurrit irregularitatem. ita Syluest.ver.ceſſatio.n.5.Nau.in Hiſpana.c.27.n.198. & Emanuel c. 158. concl. 13. Probatur, quia talis irregularitas non inuenitur in iure, vt latiùs diximus diſputat.3.de ceſſatio. dub.5.

DVBITATVR duodecimò, vtrùm clericus, qui exiſtens irregularis celebrat, incurrat nouam irregularitatem?

Concluſio, quamuis peccat mortaliter, non tamen incurrit nouam irregularitatem, licèt exerceat actum ſacri ordinis.ita Nau.c.27.n.194. Syluest. ver.irregularitas.q. 27. poſt medium. Villadiego c.3.n.14. quæ concluſio intelligitur, licèt talis irregularitas ſit impoſita propter delictum. Probatur primò, quia talis irregularitas non inuenitur in iure. Secundò: nam vt inquit Nau. quando Papa diſpenſat cum his, qui celebrarunt in irregularitate, tantùm diſpenſat in irregularitate, quam habebant ante celebrationem. Tertiò irregularitas non eſt cenſura, c. Quærenti. de verborum ſignificat. ergo iſte nō incurrit irregularitatem poſitam contra violantem cenſuras celebrando. Et quoniam ad malum vſum ordinum reducitur vſus ordinis non habenti, ideò.

DVBITATVR decimotertiò, vtrùm ſit irregularis qui miniſtrat in ordine, quē non habet?

Concluſio, quòd eſt irregularis.ita Syluest.ver.irregularitas.q.12.& ver.ordo. 5. q. 9. Nau.n. 242. Soto diſt. 25. q.1.ar. 3. poſt.4.concl.Henri. lib.14.c.6.n.1.& habetur cap. 1.& 2. de clerico non ordinato miniſtrante. Quæ concluſio ſecundùm communem Doctorum etiam habet verum,quando aliquis ordinatus per ſaltum miniſtrat in ordine prætermiſſo. Hæc autem concluſio intelligenda eſt aliquibus limitationibus.

Prima,quòd miniſtret in ordine ſacro, non in minoribus ordinibus. ſic Anton. 3.p.tit. 29. c.1. Henri. n. 1. litera F, & in gloſſa citat alios:nam in minoribus etiam laici ſolent miniſtrare cum ſolemnitate veſtium.

Secunda, quòd miniſtret ſcienter, non ex ignorantia, putans ſe habere talem ordinem. ita Henri. & patet ex dicto cap.1. ibi, *propter temeritatem*. Vnde requiritur, quòd faciat ſcienter & præſumens, vt inquit Nau. conſilio 70. de ſententia excommunicat. verſiculo, hoc idem circa finem. & hoc, licèt ſit ignorantia craſſa.

Tertia requiritur, quòd miniſtret ſeriò: ſi enim miniſtret ioco, quamuis peccet, non erit irregularis. ita Syluest. Nau. & Henri. Dico, *ſi fuit alicuius momenti*: nam ſi fuit parui momenti, vt ſi ſacerdos non recitauit canonem ſimul cum Epiſcopo, non eſt obligatio ſupplendi, ita Soto, quem ſequitur Emanuel c. 166. concl. 6.

Quinta, quòd miniſtret ſolemniter eſt communis, itaque ſi faciat ſine ſolemnitate, non erit irregularis, verbi gratia, ſi canat Euangelium, vt dici ſolet à Monialibus in Matutinis, vel ſi dicat illud cum dalmatica, ſed ſine ſtola, vt verbi gratia, canendo Paſſionem Nau. concl. 1. de celebrat. Miſſ. & reddit rationem, quia id non eſt vti ordine Diaconatus,ſed officio cantoris. addit tamen, quòd ſi iſte canat totam Paſſionem, presbyter debet eam ſibi legere ſub ſilentio. Idem eſt ſi canat Epiſtolam cum dalmatica, ſed ſine manipulo.ita Syluest.locis citatis.& Nau.dicto n. 242. nam,vt inquit Syluest.ver.irregularitas.q.12.proprium ornamentum Subdiaconi eſt manipulus. Diaconi ſtola, Sa-

cerdotis caſula. Addit Henri. hunc non eſſe irregularem, quamuis intendat canere ſolemniter, & quaſi ex officio: nam quamdiu deeſt manipulus, deficit in ipſo actu exteriori ſolemnitas à iure requiſita, & per ſolum actum interiorem incurritur irregularitas, imò dico, quòd non erit irregularis, licèt canat Epiſtolam cum dalmatica & manipulo, vbi eſt conſuetudo, quòd non ordinati ſic eam cantent. ita Antoni. qualis conſuetudo eſt apud fratres minores, vt teſtatur Villadiego relatus à Nau. tunc autem requiritur, quòd non intendat canere ſolemniter, & quaſi ex officio. Dixit prætereà Nau. quòd ſi clericus primæ tonſuræ cum dalmatica & manipulo canat Epiſtolam, vbi non eſt talis conſuetudo, peccabit quidem; at verò ſi non intendat miniſtrare quaſi ex officio, ſed ſolum intendat ſupplere defectum Diaconi, non erit irregularis in foro interiori, quamuis in exteriori præſumetur irregularis. idem tenet Tabien. ver. irregularitas. 4. §. 3. & quòd non ſit irregularis in foro interiori, probatur: nam irregularitas incurritur per actum perfectum & completum, ſed iſte non miniſtrauit perfectè in ordine, quem non habet, ſiquidem defuit illi actus interior, ergo.

Sed petis, vtrùm ſit irregularis laicus, qui cum dalmatica & ſine manipulo miniſtrat calicem Diacono? Sylueſt. ver. irregularitas. q. 12. & Angelus ver. irregularitas. 1. n. 38. clarè inſinuant, eſſe irregularem; ſed oppoſitum eſt probabilius. ſic aliqui Magiſtri. Probatur: nam, vt inquit ibidem Sylueſt. miniſtrare ſolemniter eſt miniſtrare cum propriis ornamentis illius ordinis, ſed manipulus eſt proprium ornamentum Subdiaconatus, ergo.

Sextam & vltimam limitationem ponit Angelus ſuprà, ſcilicet quòd non ſit laicus: nam ſi ſit, non incurrit irregularitatem. eandem ponit Henri. n. 1. & lib. 13. c. 6. n. 1. Sed probabilius eſt, quòd ſi ſit laicus, incurret. ita Sylueſt. dicta q. 12. & allegat Calderinum. idem tenet Soto ſuprà. Nau. n. 242. in fine. & multi Magiſtri. Probatur: nam. c. 1. citatum loquitur abſolutè de quocunque miniſtrante in ordine, quem non habet.

Dvbitatvr decimoquartò, vtrùm laicus baptizans extra caſum neceſſitatis, fiat irregularis?

Supponendum eſt, quòd Sacerdos baptizans etiam ſolemniter alienum parochianum ſine licentia proprij etiam extra caſum neceſſitatis, quamuis peccet mortaliter, non tamen fit irregularis. ita Syluest. ver. Baptiſmus. 5. n. 1. Palud. in 4. diſt. 5. q. 2. ar. 1. concl. 2. Henri. lib. 2. de Bapt. c. 29. n. 2. & communiter alij contra Armillam. ver. Baptiſmus. n. 50. Probatur, quia ius non ponit irregularitatem cõtra exercentem iuriſdictionem, quam non habet, ſed contra exercentem ordinem, quem non habet, & propter eandem rationem non eſt irregularis, qui adminiſtrat ſacramentum Pœnitentiæ, Euchariſtiæ, Extremæ Vnctionis, vel Matrimonij non ſubditis. ita Emanuel c. 168. concl. 4. & Henri. lib. 14. c. 6. n. 2. verum eſt, quòd adminiſtrans Matrimonium erit ſuſpenſus, donec abſoluatur ab Epiſcopo proprij Parochi contrahentium, vt decernit Tridentinum ſeſſ. 24. Decreto de reformat. matrimonij. Hoc ſuppoſito,

Sit prima concluſio, Diaconus baptizans ſolemniter ſine licentia Epiſcopi, vel presbyteri etiam in extrema neceſſitate, manet irregularis. ita Henri. lib. 2. de Bapt. dicto c. 29. n. 1. Nau. c. 22. n. 7. Emanuel c. 166. concl. 4. & alij. Probatur: nam baptizare ſolemniter competit Sacerdoti, non Diacono; quæ concluſio eſt vera, licèt Diaconus ſit Cardinalis. ita Emanuel c. 168. concl. 2. in fine. Henri. dicto n. 1. in gloſſa, litera D. Dixi, *ſine licentia Epiſcopi, vel presbyteri*: nam cum illa licitè baptizat ſolemniter. ita Caieta. 3. p. q. 67. ar. 1. Soto diſt. 4. q. vnica. ar. 1. & gloſſa can. Diaconos. 93. diſt. & per conſequens non manet irregularis.

Ex hac concluſione ſequitur, quòd laicus ſolemniter baptizans, etiam in extrema

ma neceſſitate, eſt irregularis.

Sed maior difficultas eſt de laico, qui extra caſum neceſſitatis baptizat ſine ſolemnitate? Palud.in 4. diſt. 5. q. 2. ar. 1. concl. 2. Soto diſt.4.q.vnica,ar. 3..& alij, dicunt eſſe irregularem. Probatur ex c. 1. de clerico non ordinato miniſtrante. vbi dicit, *ſi quis baptizauerit, aut aliquod diuinum Officium exercuerit non ordinatus, &c:* vbi textus non limitat ad baptizantem ſolemniter.

Secunda concluſio, probabilius eſt, non eſſe irregularem. ita Nau.c.22.n.7. Ledeſma 1. p.4.q.67.ar.4.dub.1.Henri.dicto c. 29. n. 1. & iuniores communiter. Probatur, quia dictum c. 1. ſolùm loquitur de baptizante ſolemniter: nam, vt explicat gloſſa, loquitur de eo, qui baptizat, ac ſi eſſet ordinatus presbyter, ſed ſolus ille baptizat vt presbyter, qui baptizat cum ſolemnitate, ergo. Confirmatur: nam quando in eodem c. dicit, *aut aliud diuinum Officium exercuerit*, intelligitur de exercente ſolemniter & tanquàm ordinatus, vt omnes concedunt, ergo: & per hoc patet ad argumentum.

DVBITATVR decimoquintò, vtrùm laicus abſoluens à peccatis ſeriò & ſacramentaliter, fiat irregularis?

Prima opinio eſt negatiua. ita Ledeſma 2.p.4.q.7.ar. 3. dub.5.Syluest. ver. Confeſſor. 1. in principio, & alij. Probatur, quia talis irregularitas non eſt in iure.

Secunda opinio eſt hunc manere irregularem. ita Soto diſt.8.q.4.ar.1. circa finem. Nau. c. 27. n.242. in fine. & multi Magiſtri. Probatur ex c. 1. de clerico non ordinato, &c. ibi, *qui baptizauerit, vel aliud diuinum Officium exercuerit, &c.* ſed abſolutio ſacramētalis eſt diuinum Officium, ergo. Et per hoc patet ad argumentum.

Concluſio, licèt prima opinio ſit valdè probabilis, ſecunda eſt probabilior.

Hinc ſequitur, quòd non ſacerdos, licèt ſit Diaconus, ſi ſacramentaliter abſoluat, eſt irregularis. ita Henri.c.6.n.2. imò certius eſt quàm de merè laico, vt patet ex dub. 13. limitat. 6.

Secunda concluſio, ſi ſacerdos, qui non eſt Epiſcopus, exerceat actus Epiſcopales, verbi gratia, ſi adminiſtret ſacramentum confirmationis vel ordinis, eſt irregularis. Sic aliqui Magiſtri. Probatur: nam licèt realiter ſit idem character ſacerdotalis & Epiſcopalis, nihilominùs vt character ſacerdotalis extendatur ad munera Epiſcopalia, requiritur noua conſecratio, & aliter non extenditur.

Tertia concluſio, in hac irregularitate exercendi ordinem, quem non habet, Epiſcopus poteſt diſpenſare, vt vtatur ordine ſuſcepto; at verò vt aſcendat ad vlteriores ſolus Papa diſpenſat, ſic Angelus ver. irregularitas.1.n.38. qui citat Hoſtiēſem, tenet Villadiego c.vlt.de irregularit. verſicu. circa illum verò qui cùm non eſſet ordinatus. Probatur ex c. 2. de clerico non ordinato, &c. & citat Abbatem ibidem; at verò poſt Tridentinum Epiſcopus diſpenſat etiam ad vlteriores ordines, ſi delictum ſit occultum.

DISPVTATIO X.

De diſpenſatione in communi.

QVAMVIS in ſingulis ſpeciebus irregularitatis dictum ſit de earum diſpenſatione, tamen aliqua dicenda ſunt in communi.

Et imprimis notandum eſt, diſpenſationem irregularitatis non habere determinata verba; conueniens autem forma hæc eſt, *Diſpenſo tecum in irregularitate, quam contraxiſti propter talem cauſam.* ita Henri.lib.14.c.17.n.4.

DVBITATVR primò vtrùm diſpenſatio irregularitatis requirat cauſam?

Prima concluſio affirmatiua. ita Henri.c.17.n 4. Probatur ex Trident. ſeſſ. 23. c.14.ibi, *cum promotis per ſaltum, ſi non miniſtrauerint, Epiſcopus ex legitima cauſa poſſit diſpenſare.* Secundò probatur ex D. Tho. 1.2.q.97.ar.4. vbi generaliter docet, quòd diſpenſatio in quacunque lege, ſi fiat ſine cauſa, eſt illicita.

Hinc

Hinc ſequitur, quòd ſi diſpenſatio in irregularitate etiam homicidij voluntarij fiat a Papa ſine vlla cauſa, erit valida, quãuis illicita, & diſpenſatus manet tutus in vtroque foro, vt contra Ananiam & Cardinalem docet Villadiego c.1.n.10. verſicu. is igitur. iuncto verſ. ex quo infertur. Probatur, quia in omnibus, quæ pertinent ad ius humanum, Papa non eſt merus diſpenſator, ſed legiſlator & dominus.

Secunda concluſio, quò grauior fuerit irregularitas, eò maior cauſa requiritur ad diſpenſationem, ita Henri. lib. 14. c.8. n. 10. vnde ad diſpenſandum in bigamia requiritur magna cauſa, quia inducta eſt ab Apoſtolis, & eſt quædam imitatio iuris diuini. ita Henri. c.17. n.5. litera G.

Tertia concluſio, facilius conceditur diſpenſatio ad miniſtrãdum in ſuſceptis, quàm vt promoueatur ad vlteriores ordines. ita Henri. n. 6.

Dubitatur ſecundò, vtrùm irregularitas tollatur per Baptiſmum?

Et primò agendum eſt de bigamia, de qua eſt prima opinio affirmatiua. ita D. Hieronymus in epiſtola ad Oceanum, & refertur 26. diſt. c. 1. & 25. q. 3. c. oportet. Probatur, primò, per Baptiſmum delentur omnia peccata quantumuis enormia, ergo etiam tollitur bigamia. Secundò, bigamia eſt inducta iure eccleſiaſtico, ſed infideles non obligantur legibus Eccleſiæ, ergo non incurrunt irregularitatem ante Baptiſmum.

Secunda opinio eſt, quòd non tollitur. ſic Aug. lib. de bono coniugali. c. 18. & refertur c. acutius. 26. diſt. eandem ſententiam ſequutus eſt Innocentius, & refertur canone deinde. eadem diſt. & D. Tho. in additionibus. q. 66. ar. 4. ſupplemẽt. Gab. d. 27. q. 3. dub. 4 Couarru. Clem. ſi furioſus. p. 1. §. 2. n. 5. Didacus Perez ad Villadiego c. 1. n. 15. verſiculo, irregularitas. verbo, bigamiæ. qui duo dicunt, eſſe communem ſententiam.

Prima concluſio, hæc ſecunda opinio eſt omninò amplectenda. Probatur argumento Auguſtini: nam licèt pluralitas vxorum non inducat peccatum, inducit tamen defectum perfectæ ſignificationis vnionis Chriſti cum Eccleſia vnica eius ſponſa, ergo licèt per Baptiſmum tollatur omne peccatum, non tamen aufertur iſte defectus ſignificationis, & per hoc ſoluitur primum argumentum Hierony.

Ad ſecundum reſpondetur, quòd licèt infideles, quandiu nõ ſunt baptizati, non teneantur legibus Eccleſiæ; at verò ſi iam baptizati velint ordinari, non ſunt admittendi contra leges eccleſiaſticas.

Sed pro maiori dilucidatione huius difficultatis inquiro, vtrùm concedẽdum ſit, quòd iſta irregularitas verè incurritur ante Baptiſmum.

Secunda concluſio, talis irregularitas propriè loquendo non incurritur ante Baptiſmum: nam eſt impedimentum eccleſiaſticum, quòd non poteſt afficere infideles non baptizatos, ſed adueniente Baptiſmo cauſatur ex illa qualitate, ſcilicet ex defectu ſignificationis, quæ qualitas cùm non ſit peccatum, perſeuerat poſt Baptiſmum. ita tenet expreſsè Villadiego c. 16. verſicu. ſed ego conſidero. & citat gloſſam in c. fin. 19. q. 3. tenent etiam aliqui viri docti, & Enr. c. 17. n. 2. in gloſſ. lit. V, & eſt de mente Nau. in alio ſimili, lib. 4. Conciliorum. concilio 7. de ſponſalibus n. 8. vbi dicit, quòd cognationi contractæ ante Baptiſmum, poſt illud oritur impedimentum matrimonij.

Hinc ſequitur, quòd propriè & in rigore loquendo nulla irregularitas tollitur per Baptiſmum; vnde quando Doctores dicunt de aliqua irregularitate, quòd tollitur per Baptiſmum, ſenſus eſt, quòd poſt Baptiſmum non perſeuerat fundamentum, ex quo (ſi perſeueraret) conſurgeret irregularitas; & quando dicunt quòd non tollitur per Baptiſmum, ſenſus eſt, quòd poſt Baptiſmum perſeuerat illa qualitas, ex qua conſurgit irregularitas.

Ex dictis ſequitur, quòd irregularitas ex defectu corporis, & aliæ, quę nõ oriuntur ex peccato, non tolluntur per Baptiſmum. ita Henri. c. 17. n. 2. loquendo de

aliis irregularitatibus.

Sit tertia concluſio, omnis irregularitas, quæ contrahitur ex peccato proprio, tollitur per Baptiſmum. ita Henri. dicto n. 2. Perez n. 15. citato. verſiculo, deinde quæro. vbi allegat multos. tenet Syluest. ver. irregularitas. q. 28. & ver. Baptiſmus. 6. q. 1. Armilla, ver. irregularitas. n. 87.

Hinc infero cum Henri. n. 1. litera L, quòd bigamia proueniens ex culpa tollitur per Baptiſmum, verbi gratia, ſi infidelis viuente prima contraxit inualidè cum ſecunda: nam ille defectus ſignificationis cùm fundetur in peccato, deletur per Baptiſmum.

Præterea ſequitur, irregularitatem homicidij iniuſti, etiam directè voluntarij, tolli per Baptiſmum. ita Perez & Henri. dicto n. 2. litera O, & in gloſſa, litera L. Vtrùm verò tollatur irregularitas homicidij iuſti, verbi gratia, non baptizatus fuit Iudex, & iuſtè occidit latronem? Nonnulli citati à Couarru. ſuprà dicunt, non tolli, idem tenet Perez ad Villadiego, dicto c. 1. verſiculo, deinde quæro.

Quarta concluſio, probabilius eſt, quòd tollitur. ita Henri. n. 2. Couarru. Tabiena ver. Baptiſmus 8. q. 1. verbo, bigamia. §. 6. & ver. irregularitas. 5. §. 11. Sylu. ver. Baptiſmus. Probatur: nam licèt non fundetur in peccato, fundatur in illo horrore, qui tamen tollitur per Baptiſmum, per quem homo fit ouis manſueta, & mutatur in alterum virum.

Præterea, dico, quòd licèt diceremus, irregularitatem bigamiæ incurri ante Baptiſmum, ſpecialiter dicendum eſſet, irregularitatem homicidij non incurri, vt vidimus diſputat. 51 ſect. 1. in principio, ex can. ſi quis viduam. 50. diſt. & can. aliquãtos. 51. diſt. vbi ad incurrẽdam irregularitatem homicidij requiritur, quòd occidẽs ſit baptizatus.

DVBITATVR tertiò, vtrùm irregularitas tollatur per profeſſionem Religionis.

Soto diſt. 25. q. 1. ar. 3. poſt 1. concl. dicit, quòd eſt conſuetudo in Religionibus, vt per profeſſionem cẽſeatur ſublata omnis irregularitas quantùm ad ordines, excepta irregularitate homicidij voluntarij & bigamiæ, ſiue hoc ſit ex iure communi, ſiue ex conſuetudine, vel priuilegio.

Prima concluſio, ex iure communi ſolùm tollitur illa, quæ eſt expreſſa in iure, ſcilicet quando aliquis eſt illegitimus. ita Henri. c. 17. n. 2. litera T, & Villadiego c. 16. verſicu. quæro vlteriùs.

Secunda concluſio, probabilius eſt, quòd nec ex conſuetudine tollitur alia irregularitas. ita Henri. c. 8. n. 10. litera Z, & clarè ſentit Medina in Sum. lib. 1. c. 11. §. 12. dicens, etiam eſt aliqua irregularitas, quæ tollitur per profeſſionem, ſcilicet quæ non prouenit ex proprio delicto, vt quando quis eſt illegitimus.

Tertia, profeſſio in omni irregularitate inducit faciliorem diſpenſationem. ita Perez ibidem, & Villadiego virſicu. cum ordinato verò extra tempora. Probatur ex cap. 2. qui clerici vel vouentes.

DVBITATVR quartò, vtrùm irregularitas contracta ex peccato poſſit diſpenſari per Bullam Cruciatæ?

Dico, *contracta ex peccato*, quia de illa, quæ contrahitur ſine peccato, qualis eſt bigamia, omnes Doctores vnanimiter concedunt, non poſſe diſpenſari per Bullam.

Prima opinio eſt affirmatiua. ita Soto diſt. 22. q. 3. ar. 1. nec oppoſitum tenet lib. 5. de iuſt. q. 1. ar. 4. vt quidam falsò putarunt: nam ibi tantùm loquitur de irregularitate, quæ cõtrahitur ſine peccato: eandem opinionem tenet Medina in Sum. lib. 1. c. 11. §. 9. Cordub. in Sũm. q. 28. & q. 144. in fine & lib. 5. Quæſtionarij q. 43. dub. 4. & aliqui Magiſtri. Probatur, irregularitas, quæ incurritur ex peccato, vel ſaltem eſt pœna eccleſiaſtica, ſed omnes Bullæ dicunt, quòd ſuſcipiens illam poſſit abſolui ab omnibus cenſuris, & aliquæ etiam dicunt, quòd poſſit abſolui à pœnis eccleſiaſticis, ergo.

Hanc autem ſententiam limitant Soto & Medina, quando irregularitas contra-

hitur tantùm propter peccatum, non tamen quando contrahitur etiam ex defectu ſignificationis, vt quando quis iniuſtè occidit hominem: hic enim eſt irregularis non ſolùm propter peccatum, quod commiſit, ſed etiam ex defectu ſignificationis; vnde dicunt, hanc irregularitatem non poſſe per Bullam abſolui, à qua limitatione omninò longè differt Ioannes Gutierrez Canonicarum quæſtionum c. 3. vbi ait, quòd per Bullam poteſt abſolui irregularitas, quando eſt incurſa ex delicto violandi cenſuras, vt quando excommunicatus maiori recepit, vel exercuit ordines, & in ſimilibus caſibus. Probatur, hæc irregularitas eſt veluti effectus cenſurarum, quæ violantur, ergo Bulla, quæ concedit abſolutionem à cenſuris, conſequenter concedit abſolutionem à prædicta irregularitate.

Secunda opinio abſolutè dicit, irregularitatem non poſſe abſolui nec diſpenſari per Bullam. ita Henri. lib. 7. de indulgentiis. c. 13. n. 6. & lib. 14. c. 17. n. 4. litera L. vbi citat multos, tenet Villadiego c. vlt. in fine. Ledeſma 2. p. 4. q. 26. art. 2. de irregularit. in regula 4. Ludouicus Lopez in Inſtructorio conſcientiæ p. 2. c. 92. Nau. c. 27. n. 194. & 250. & libr. 1. Conſiliorum. conſ. 35. de temporibus ordinandorum. & conſ. 66. de ſententia excommunicat. ad 1. q. & alibi ſæpe. Emanuel Rodriquez in Bullam, §. 9. & multi Magiſtri, inter quos fuit Magiſter Peña. Vnde ſit.

Concluſio, Non eſt vllo modo tenenda prima Opinio, ſed ſecũda omnino amplectenda. Probatur primò, irregularitas non eſt cenſura. c. quærenti. de verborum ſignificat. ergo non comprehenditur in hac Bulla ſub nomine cẽſuræ. Confirmatur ſi quis clericus exiſtens irregularis celebret, non incurrit nouam irregularitatem impoſitam contra violantes cenſuras Eccleſiæ celebrando, ergo ſignum eſt, irregularitatẽ non eſſe cenſuram. Secundò, quia ſecundùm ſtylum Romanæ Curiæ nunquàm cenſetur concedi facultas diſpenſandi in irregularitate, niſi de illa fiat expreſſa mentio, vt teſtatur Nau. dicto n. 25. Antonius Gomez in Bullã Cruciatæ ad 10. clauſulam. n. 30. & Henri. dicto c. 13. n. 6. ſed ſtylus Romanæ Curiæ facit ius. tex. in cap. ex literis. de conſtitutionibus & c. quàm graui. de crimine falſi. ergo. Vnde conſuetudo hæc non ſolùm eſt *de los Promiſores*, vt ait Medina. Confertur primò; nam olim exprimebatur irregularitas, ſcilicet in Bulla Pauli VI. anni 1545. vt teſtatur Henri. dicto n. 6. in gloſſa, litera B. Secundò: nam tria vltima iubilæa pleniſſima, quæ olim concedebantur centeſimo quoque anno, & conceſſa ſunt à Grego. XIV. Sixto V. & Clemente VIII. poſt ampliſſimam conceſſionem ad abſoluendum ab omnibus excommunicationibus, ſuſpenſionibus, & interdictis, aliiſque eccleſiaſticis ſententiis, cenſuris, & pœnis à iure vel ab homine, ſubdit, propter præſentes autem ſuper aliqua irregularitate publica vel occulta non intendimus diſpenſare; non eſt autem intelligendum, quod voluerit Papa in hoc Iubilæo reſtringere, quòd in Bulla conceſſiſſet.

Tertiò: nam ex oppoſita ſententia ſequeretur, quòd confeſſarius per Bullam poſſet abſoluere à pluribus irregularitatibus, quàm Commiſſarius, ſed conſequens eſt falſum, ergo Maior probatur: nam Commiſſarius non poteſt diſpenſare in irregularitate contracta ex mala ordinum ſuſceptione & ſimonia; minor autem probatur. Primò: nam in iure ſpecialis clauſula efficatior eſt quàm generalis. cap. 1. & c. Paſtoralis. §. quoniam autem. de Præſcriptis. & c. ſtuduiſti: de offic. delegati. Secundò probatur, quia non eſt veroſimile, Papam concedere cuilibet confeſſario electo per Bullam, quòd expreſsè denegat Commiſſario. Quartò: Poteſtas abſoluendi non poteſt extendi ad irregularitatem, quæ tollitur diſpenſatione, non abſolutione.

Ad

Ad argumentum primæ opinionis, primò quòd irregularitas non eſt cenſura, vt vidimus t. p. de cenſuris in communi & quamuis ſit pœna, tamen Bullæ, quæ expediuntur poſt Pium V. non habent illam clauſulam, à pœnis. imò dico, quòd etiam per iſtam clauſulam non poterat irregularitas abſolui, quoniam vt vidimus, ſecundùm ſtylum Curiæ non conceditur, niſi exprimatur; ſublata autem eſt iſta clauſula, à pœnis, vt errandi tolleretur occaſio; vnde quamuis ſocietas habeat priuilegium abſoluendi externos ab omnibus cenſuris & pœnis eccleſiaſticis, nunquàm tamen diſpenſat in irregularitate.

Si petas, quid ergo intelligitur in Bulla nomine pœnæ? Reſpondeo, quod eſt declaratio prioris particulæ, à cenſuris. Secundò reſpondeo cum Henri. dicto n. 6. & Nau. dicto n. 250. quòd intelligitur ſuſpenſio poſita à confeſſario, ne in tantùm celebret, vel communicet, quæ pœna non eſt propriè cenſura, & etiam intelligitur illa pœna, quam ipſe pœnitens promiſit ſubire, ſi intra illud tempus celebraret, & communicaret, & denique illa pœna, qua canones aliquot pœnitentiales mandant, per aliquod tempus aliquem non admitti ad communionem.

Ad argumentum Ioannis Gutierrez patet ex dictis, quòd ſecundùm ſtylum nunquàm conceditur irregularitas, niſi exprimatur.

DVBITATVR quintò, vtrùm commiſſarius Cruciatæ poſſit diſpenſare in irregularitate?

Prima concluſio, in quibuſdam irregularitatibus poteſt diſpenſare, vt patet ex commiſſione ſibi facta.

Secunda concluſio, in his irregularitatibus poteſt diſpenſare, quamuis publicæ ſint. ita Henri. lib. 7. de indulgentiis. c. 13. n. 5. quia Papa non reſtringit ad occultas, ſicut Concilium reſtringit Epiſcopis.

Tertia concluſio, commiſſarius bene poteſt diſpenſare cum Religioſis etiam exemptis, quia eſt delegatus Papæ. Probatur ex c. ſanè. el 2. de offic. delegati.

DVBITATVR ſextò, quæ conditiones requirantur, vt Epiſcopus diſpenſet in irregularitate per facultatem conceſſam à Concilio Trident. ſeſſ. 24. cap. 6. Et ſuppono ex ſuprà dictis, quòd poteſt diſpenſare in omni irregularitate ex delicto prouenìente, exceptá ea quæ eſt homicidij voluntarij. Quo ſuppoſito,

Sit prima concluſio, quatuor conditiones requiruntur. Prima eſt, quòd diſpenſet cum ſibi ſubditis; ſecunda, quòd diſpẽſet in diœceſi ſua; tertia, quòd delictũ ſit occultum; quarta, quòd nõ ſit deductũ ad forum contentioſum; quæ concluſio patet ex ipſo Concilio circa primam conditionem.

Notandum eſt primò, quòd capitulum ſede vacante bene poteſt diſpenſare in his caſibus, quia ſuccedit in iuriſdictionem Epiſcopi. ita Henri. lib. 14. c. 18. n. 2. in fine.

Secundò notandum eſt, quòd Archiepiſcopus, in illis irregularitatibus, in quibus diſpenſat cum ſubditis, poteſt diſpenſare cum ſubditis Epiſcoporum ſuffraganeorum in gradu appellationis, vel etiam dum viſitat, & tunc poteſt etiam diſpẽſare cum ipſis Epiſcopis ſuffraganeis. ita Henri. c. 18. n. 3. & extra hos caſus non poteſt, quia illi non ſunt ſimpliciter ſubditi Archiepiſcopi. Sic aliqui viri docti.

Tertiò notandum eſt, quòd in prædictis caſibus Cõcilij etiam poſſunt diſpenſare Abbates Metinenſis & Valliſolitanus in Hiſpania, & alij habentes iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem; ſic aliqui viri doctiſſimi, qui teſtãtur id obſeruari in praxi. Probatur: nam abſolutio & diſpenſatio, de qua loquitur Concilium, non pertinet ad poteſtatem ordinis, ſed iuriſdictionis, ſed Abbates prædicti habẽt ferè tam plenariã iuriſdictionẽ, ſicut Epiſcopi, ergo. Generales autem Religionũ nõ poſſunt diſpenſare virtute huius Decreti, quoniã ibi nihil agitur de Regularibus, nec erat neceſſarium, quia ipſi habent ſpecialia priuilegia. Vbi notãdum eſt cum Medina in Sum. lib. 1. c. 11. §. 12. quòd quando Prælati mittunt

ſuos Religioſos, vt ordinentur, diſpenſant cum illis quãuis id non dicant. idem ten. Syluest. ver. irregularitas. q. 28. hoc autem intelligo cum Syluest. & Nauar. c. 25. n. 74. dummodò Prælatus habeat talem intentionem. Prætereà intelligo hoc quantùm ad forum interius, non quantùm ad exterius, iuxta doctrinam Nauar. dicto n. 74. quòd quando Prælatus ſolo facto diſpenſat circa legem ſuperioris, talis diſpenſatio licèt admittatur in foro interiori, non tamen in exteriori. Prætereà dico cum Henri. c. 18. n. 4. quòd dum Prælatus religionis, aut Epiſcopus mittit ſubditum, vt ordinetur, cenſetur concedere ſuas vices Epiſcopo ordinanti, vt diſpenſet in defectu occurrenti aut oblito. Probatur ex c. prætereà de offic. delegati. Et dictis ſequitur quòd non poteſt Epiſcopus diſpenſare cum ſubditis alterius Epiſcopi. ita Nauar. lib. 1. Conſ. conſ. 8. de offic. ordin.

Dubitabit tamen aliquis, vtrùm poſſit Epiſcopus diſpẽſare cum Religioſis exemptis degentibus in ſua diœceſi?

Sed videte dicta c. 7. de excõmunicat. diſput. 1. dub. 6. & videte Geminia. cap. cùm nullus. de temporibus ordinationum, in 6. §. Religioſi. & Henri. lib. 14. c. vlt. in fine.

Circa ſecundam conditionem notandum eſt, quòd licèt Epiſcopus extra territorium poteſt abſoluere ſubditos à peccato & ab excommunicatione non reſeruata, quia hæc iuriſdictio eſt gratioſa; at verò non poteſt diſpenſare in huiuſmodi irregularitate, & aliis caſibus reſeruatis Papæ, quia id reſtringit concilium. ita Henri. cap. 20. n. 5. in gloſſa, litera L. circa tertiam conditionem videndum eſt quòd delictum dicatur occultum hîc.

Secunda concluſio, hîc non ſolùm dicitur occultum illud, quod eſt per ſe occultum, ita vt non poſſit probari per teſtem, ſed etiam illud, quod licèt de ſe poſſit teſtibus probari, nihilominùs non eſt publicum, quia nec eſt notorium, nec eſt manifeſtum, aut famoſum. ita Nauar. nu. 250. §. 10. & Henri. cap. 20. num. 4. Probatur: nam ſic obuiatur ſcandalo publico, & hoc fuit intentum Concilij; notorium autem per euidentiam facti eſt, quod nulla tergiuerſatione celari poteſt, & quamuis ſint diuerſæ opiniones, à quot hominibus ſciri debeat, vt dicatur notorium per euidentiam facti, certior tamen regula eſt, quòd relinquatur arbitrio viri prudentis attentis circunſtantiis. ita Panormitan. cap. per veſtras. de cohabitat. clericorum, & mulierum. num. 16. Dixi, *notorium per euidentiam facti*, & prætermitto notorium notorietate iuris, quia notoriũ hoc modo eſt illud, quod eſt manifeſtum per confeſſionem partis ſponte factam in iudicio, vel per ſententiam Iudicis, quæ tranſiuit in rem iudicatam; & notorium hoc modo pertinet ad quartam conditionem. Manifeſtum eſt illud, de quo eſt fama in maiori parte ciuitatis, viciniæ, vel Collegij orta à ſcientibus; famoſum verò eſt, quando eſt fama in maiori parte prædictarum communitatum, orta non ex ſcientia, ſed ex indiciis & præſumptionibus. ita Nauar. dicto n. 250. & Henri. lib. 14. c. 3. num. 1.

Ex dictis ſequitur, quòd quamuis delictum ſciatur à quinque, ſi tamen toleratur abſque fama & murmuratione, dicetur occultum quoad hunc effectum diſpẽſationis. ita Henri. cap. 2. n. 4. & eſt de mente Nauar. dicto §. 10. vbi notandum eſt, poſſe contingere, quòd actus ſit publicus, & delictum dicatur occultum, verbi gratia, qui exiſtens in occulta excommunicatione celebrat publicè, tunc celebratio eſt publica, & delictum eſt occultum. ita Henri. dicto num. 4. & Nauarr. dicto num. 250. in fine. & num. 241. vbi ait, ſic definitum eſſe in ſacra pœnitentiaria, quia malitia eſt occulta; idem dicendum eſt de excommunicato publico in vna ciuitate, & celebrante in alia, vbi neſcitur, eum eſſe excommunicatum. ita Nauar. lib. 5. Conſiliorum, conſ. 2. de clerico non ordinato miniſtrante. & ita reſponderunt in alio caſu grauiſſimo doctiſſimi

ctiſſimi Theologi, & Iuriſtæ Salmanticenſes, quorum ſententias ſequutus eſt Epiſcopus, imò etiam dicitur occultum, quamuis fiat coram multis, ſi ipſi neſciant prohibitionem iuris, verbi gratia, ſi Diaconus baptizat ſolemniter coram multis, qui tamen ignorant, hoc eſſe in iure prohibitum Diacono. ita Nauar. dicto conſ. 2. quem ſequitur Emanuel c. 166. concl. 3. qui addunt idem eſſe dicendum. quamuis illi ſciant id eſſe prohibitum Diacono, ſi ignorabant per id irregularitatem incurri, ſed ego dubito de hoc. Circa vltimam conditionem, ſcilicet quòd delictum non ſit deductum ad forum contentioſum,

Notandum eſt primò. hoc habere verum, licèt probetur vno ſolo teſte. ita Henri. cap. 7. num. 5.

Secundò notandum eſt, quòd qui iuſtè fuit accuſatus incurriſſe irregularitatem, & tamen ipſe falſis teſtibus & aliis remediis etiam iniquis abſolutus ab inſtantia, poteſt Epiſcopus cum eo diſpenſare, quia dicitur occultum, & ceſſat ratio. deducti ad forum contentioſum. ita Henri. cap. 20. num. 4. & cap. 4. num. 5. in fine. & in gloſſa, litera G, ait ita tenere aliquos Doctores conſultos de hac re, idem tenet Emanuel c. 167. concl. 4.

Dvbitatvr ſeptimò, ſi delictum fuit deductum ad forum contentioſum, & iudicium eſt finitum, & punitum delictum, vtrùm poſſit Epiſcopus in hac irregularitate diſpenſare?

Partem negatiuam firmiter tenet Ioannes Gutierrez Canonicarum quæſtionum c. 3. circa finem. quem ſequitur Emanuel cap. 168. in fine. Fundamentum eorum eſt, quòd Concilium abſolutè dicit, *dummodo non ſit deductum ad forum contentioſum*, & vbi lex non diſtinguit, nec nos diſtinguere debemus. Cæterùm hoc fundamentum parum me mouet. Sed ego arguo fortiùs. nam Concilium dicit, *in delictis occultis*, ſed huiuſmodi delictum iam eſt publicum, ergo.

Concluſio eſt, quòd bene poteſt Epiſcopus diſpenſare; quam concluſionem firmiter aſſeuero, eamque obſeruaui ſæpè in praxi in alio caſu ſimili abſoluendo per Bullam ab excommunicatione deducta ad forum contentioſum finito iam iudicio; eandem concluſionẽ tenuerunt quidam Theologi, vt concedit ipſe Gutierrez, & apertè eſt de mente P. Henri. cap. 7. num. 5. in illis verbis, *quandiu manet deductum ad forum contentioſum*. Probatur concluſio: nam intentum Concilij fuit, conſeruare authoritatem Iudicibus, ſed in hoc caſu nihil authoritatis detrahitur Iudici, quia iã eſt functus officio ſuo, ergo. Quod argumentum apud me firmiſſimũ eſt, & per ipſum ſufficientiſſimè ſoluitur primum argumentum.

Ad ſecundum reſpondetur, quòd ideò requirit Concilium, delictum eſſe occultum, vt vitetur publicum ſcandalum; hoc autem ceſſat per punitionem factam per Iudicem humiliter toleratam à delinquẽte: per illam enim purgat delictum, & ſatisfacit Reipublicæ offenſæ per tale delictum.

Dvbitatvr octauò, de illo qui ſæpiùs commiſit delictum inducens irregularitatem?

Emanuel cap. 182. concl. 2. dicit, quòd ſi in petitione diſpenſationis non exprimitur numerum omnium delictorum, diſpenſatio erit ſubreptitia.

Pro reſolutione notandum eſt, quòd vel delicta ſunt eiuſdem rationis, vt ſi ſæpiùs celebrauit excommunicatus, vel diuerſæ; vt ſi celebrauit excommunicatus, & occidit hominem.

Dico ergo primò, doctrinam Emanuelis veram eſſe, quando delicta ſunt diuerſa, quia tunc etiam irregularitates ſunt diuerſæ, & hoc eſt apertè de mente Naua. conſ. 72. de ſententia excommunicat. & P. Enr. lib. 12. de matrim. c. 10. nu. 3. in fin.

Secundò dico, quãdo delicta non ſunt diuerſa, ſed vnum pluries repetitum, verbi gratia, ſi pluries celebrauit excommunicatus, ſufficit dicere, ſe eſſe irregularem, quia celebrauit excõmunicatus. ita Henri. lib. 13. de excommunicat. cap. 30 nu. 2. in

gloſſa, litera F, Nauar. in addit. ad cap. 27. num. 32. vbi allegat ſtylum Curiæ; nec requiritur in diſpenſatione addere, *toties, quoties incurriſti*, vt ait Henri. lib. 14. ca. 7. n. 5. & dicto cap. 10. de matrim.

Ex dictis ſequitur, quòd qui excommunicatus & ſuſpenſus celebrauit, debet exprimere vtramque cenſuram in petenda diſpenſatione. ita Emanuel c. 168. cócl. 1. & Nau. dicto conſ. 72.

Sequitur etiam, quòd qui voluntariè occidit presbyterum, & in petenda diſpẽſatione, ſolùm dicit, ſe occidiſſe hominem, non manet tutus, nec diſpenſatio eſt valida. ita Nauar. lib. 5. Conſiliorum, conſ. 4. de homicidio. Probatur, quia iura iubent exprimi delictum, ex quo orta eſt irregularitas, & delictum erat presbytericidium, quod eſt grauiſſimè qualificatum, ergo.

Dvbitatvr vltimò vtrùm in illis irregularitatibus in quibus Epiſcopus poteſt diſpenſare cum ſuis ſubditis, poſſit etiam dare facultatem alteri vt diſpenſet cum ipſo Epiſcopo?

Concluſio affirmatiua. ita habet P. Hẽri. lib. 7. de indulgent. c. 28. §. 1. lit. H, & lib. 14. de irregu. c. 18. §. 3. & Palud. in 4. d. 38. quæſt. 4. art. 4. c. 4. & Maiolus lib. 2. de irreg. c. 2. in fine. qui etiam citat alios. Et probatur: nam iſta iuriſdictio non eſt contentioſa, ſed gratioſa, ergo bene poteſt Epiſcopus eam committere alteri, vt eam exerceat in ipſummet.

Hæc de Cenſuris dicta ſufficiant ad laudem & gloriam Omnipotentis Dei, & beatæ Virginis Mariæ.

F I N I S.

INDEX PARTIVM, CAPITVM, DISPVTATIONVM, ET DVBIORVM, QVÆ IN HOC TRACTATV de Cenſuris continentur.

Prior numerus paginam, poſterior columnam indicat.

PRIMA PARS.

TRactatus de cenſuris eccleſiaſticis. pagina 1.

Prima pars de cenſura in commmuni. ibi.

Dub. 1. De nomine & ſignificatione cenſuræ. ibid. col. 1.

Dub. 2. Vtrùm ſit in Eccleſia poteſtas infligendi cenſuras? ibid. 2.

Dub. 3. Vtrùm vſus ferendi cenſuras ſit antiquus in Eccleſia? 5. 2.

Dub. 4. Quid ſit cenſura? ibid.

Dub. 5. Quot ſint ſpecies cenſuræ? 6. 2.

Dub. 6. Vtrùm fœmina, vel laicus poſſint ferre cenſuras? 8. 1.

Dub. 7. Vtrùm cenſuræ incurrantur ipſo facto? 9. 1.

Dub. 8. Vtrùm leges continentes pœnas cenſurarum poſſint abrogari per contrariam conſuetudinem? 10. 2.

Dub. 9. Vtrùm ad hoc quòd ſit válida cẽſura, requiratur quòd præcedat aliquod peccatum; vel ſufficiat ſóla voluntas Prælati? 11. 1.

Dub. 10. Vtrùm ſufficiat peccatum purè interius? ibid.

Dub. 11. Quando actus exterior eſt malus, & actus interior non ità malus, vtrùm homo incidat in cenſuram. 13. 2.

Dub. 12. Vtrùm cenſuræ poſſint imponi ſolùm per actum interiorem, & non exteriorem? 14. 2.

SECVNDA PARS.

De excommunicatione. 15.

Cap. 1. De quidditate & eſſentia illius? ibid.

Diſput. 1. de eius definitione. 15. 1.

Dub. 1. Quid ſignificet nomen excommunicatio? ibid.

Dub. 2. Quid ſit excommunicatio? 16. 2.

Diſput. 2. De diuiſione excommunicationis. 17. 1.

Dub. vnicum. Quotuplex ſit excommunicatio? ibid.

CAP. II.

De forma excommunicationis. 19. 1.

Diſput vnica. De verbis quibus imponenda ſit excommunicatio. ibid.

Dub. 1. Vtrùm ad excómunicandum ſint aliqua determinata verba? ibid.

Dub. 2. Quibus verbis imponi ſolet excommunicatio tam lata, quàm feréda? ead. 2.

Dub. 3. Vtrùm excommunicatio debeat ferri in ſcriptis? 20. 2.

CAP. III.

De cauſa efficienti excommunicationis. 21. 1.

Diſput. 1. De iuriſdictione & poteſtate neceſſaria ad excommunicandum. ibid.

Dub. 1. Vtrùm omnes Prælati habeant

poteſtatem ad excommunicandum. ibid.
*Dub.*2. Vtrùm Parochi poſſint excommunicare. 22. 2.
Dub. 3. Vtrùm delegatus poſſit finita delegatione excommunicare? 23. 1.
*Dub.*4 Vtrùm omnes poſſint excommunicare per modum canonis, vel ſtatuti? ibid.
*Dub.*5. Vtrùm qui poſſunt excommunicare, habeant poteſtatem iure diuino? 24.1.
*Dub.*6. Vtrùm aliqua excommunicatio ſit lata iure diuino? ead.2.
*Dub.*7. Vtrùm poſſit aliquis ſeipſum, vel æqualem, vel ſuperiorem excommunicare? 25.d

DISPVT. II.

De conditione requiſita ad excommunicandum ex parte territorij. 27. 1.
Dub. 1. Vtrùm Epiſcopus exiſtens extra proprium territorium poſſit excõmunicare ſuos ſubditos? ibid.
Dub. 2. Vtrùm Epiſcopus in proprio territorio poſſit excommunicare ſubditũ exiſtentem in alieno? ead.2.
*Dub.*3. Vtrum Epiſcopus poſſit excommunicare ſubditum alienum in proprio territorio? 30. 1.
*Dub.*4. Vtrùm ſubditi Religioſorum exẽptorum extra loca in quibus degunt delinquentes ligentur excommunicatione ſuorum Prælatorum. 31.2.
*Dub.*5. Vtrùm excommunicatio lata per Epiſcopos, comprehendat delinquentes in loco exempto, ſito tamen in territorio Epiſcopi? 32.1.
*Dub.*6. Vtrùm excommunicatio lata ab Archiepiſcopo comprehendat etiam Suffraganeos? ead.2.

CAP. IIII.

De cauſa materiali excommunicationis. 33.2.
Diſput. vnica. De perſonis quæ poſſunt excommunicari? ibid.
*Dub.*1. Vtrùm poſſit excommunicari is, qui creditur non eſſe corrigendum? ibid.
*Dub.*2. Vtrùm nõ ſubditus poſſit excommunicari? ead.2.
*Dub.*3. Vtrùm locuſta poſſit excommunicari? 34.1.
*Dub.*4. Vtrùm Princeps poſſit excommunicari? ibid.
Dub. 5. Vtrùm Vniuerſitas poſſit excommunicari? ead.2.
*Dub.*6. Vtrùm excommunicatio lata in Vniuerſitatem ſit nulla? 35.1.
Dub. 7. Vtrùm ſemel excommunicatus poſſit iterum excommunicari? 36.1.
Dub 8. Vtrùm defunctus poſſit excommunicari? 37.1.
*Dub.*9. Vtrùm Epiſcopus poſſit excommunicari ab Archiepiſcopo? 39. 2.

CAP. V.

De cauſa propter quam fertur excommunicatio. 40.1.
Diſput. 1. de contumacia requiſita ad excommunicationem. ibid.
Dub. 1. Propter quas cauſas poſſit ferri minor excommunicatio? ibid.
Dub. 2. Vtrùm excommunicatio maior poſſit imponi pro peccato veniali? ead.2.
Dub. 3. Vtrùm excommunicatio maior ferenda poſſit imponi pro veniali? 42.1.
Dub 4. Quid ſit dicendum de illa excommunicatione motus proprij Pij V. circa prohibitionem, ne clerici aſſiſtant agitationi taurorum. 44. 2.
Dub. 5. Quando lex comminatur excõmunicationem, & non requiritur alia monitio, vtrùm poſſit Iudex ſtatim excommunicare tranſgreſſores? 46.2.
*Dub.*6. Vtrùm ſufficiat quodlibet mortale peccatum ad excommunicandum? 47.1.
*Dub.*7. Quot debeant præcedere monitiones? ead.2.
Dub. 8. Vtrùm Prælati Religionum teneantur præmittere canonicam monitio

tionem in excommunicando? 48.2.
Dub. 9. Vtrùm canonica monitio, vel vna pro tribus ſit de eſſentia excommunicationis. ibidem.
Dub. 10. Vtrùm pro culpa merè præterita, quam nulla præceſſit monitio, nec à iure, nec ab homine, poſſit ferri excommunicatio? 49.1.
Dub. 11. Vtrùm committens peccatum habẽs annexam excommunicationem peccet duplici peccato? 50.2.
Dub. 12. Vtrùm poſſit Epiſcopus præcipere ſub excommunicatione, vt fideles audiant Miſſam in Parochia? 51.2.

DISPVT. II.

De excommunicationibus quæ feruntur pro damno temporali. 52.1.
Dub. 1. Vtrùm pro damno temporali poſſit ferri excommunicatio maior? ibid.
Dub. 2. Quis poſſit ferre excommunicationes pro damno temporali? 53.2.
Dub. 3. Vtrùm detur caſus in quo quis peccans ſolùm venialiter incurrat excommunicationem? 54.2.

DISPVTAT. III.

In generali quem comprehendat excommunicatio? 56.2.
Dub. 1. Vtrùm excommunicatio generaliter lata comprehendat Epiſcopos? ibid.
Dub. 2. Vtrùm excommunicatio lata contra facientes comprehendat mandantes, vel conſulentes? 57.1.
Dub. 3. Quando excommunicatio extenditur ad conſulentem, vtrùm comprehendat quemcunque? 58.2.
Dub. 4. Quando excommunicatio extenditur ad mandantes, vtrùm comprehendat eum qui mandauit, tamen mãdatus erat aliàs facturus delictum? 59.2.
Dub. 5. Quando delictum habet annexam excommunicationem, & quis attentat illud, & tamen non ſequitur effectus, vtrùm incurrat illam? ibid.
Dub. 6. Quando excommunicatio extenditur ad mandantes, vel conſulentes, vtrùm comprehendat illos non ſequuto effectu? 60.1.
Dub. 7. Vtrùm ſi mandans, vel conſulens reuocet mandatum vel conſilium, & tamen poſt reuocationem committatur delictum, incurrat? ead. 2.
Dub. 8. Vtrùm non obſtans percuſſioni clerici, cùm poſſit, incurrat excommunicationem? 61.2.
Dub. 9. Vtrùm qui ratam habet clerici percuſſionem incurrat excommunicationem? 62.1.
Dub. 10. Quis intelligatur in extrauaganti, ſi quis ſuadente. nomine perſonæ percutientis? 63.1.
Dub. 11. Quis nomine perſonæ percuſſæ? ead. 2.
Dub. 12. Quid per manus violentas? 65.2.
Dub. 13. Vtrùm in aliquibus caſibus non incurratur cenſura? 67.1.
Dub. 14. Vtrùm qui committit crimẽ putans falsò habere excommunicationem incurrat illam? 70.2.
Dub. 15. Vtrùm quãdo excommunicatio ponitur pro facto negatiuo incurratur ante monitionem? 71.1.

DISPVT. IIII.

Quem comprehendant excommunicationes latæ ad reuelandum aliquid? ibidem.
Dub. 1. Vtrùm quando excommunicatio fertur contra non manifeſtantes ſcripturas, comprehendat non manifeſtantes? ibid.
Dub. 2. Vtrùm excommunicatio, quæ fertur ad reuelandum delicta, quæ non vergunt in damnum tertij, obliget omnes? 74.1.
Dub. 3. Quando obligent huiuſmodi excommunicationes, quando feruntur ad reuelandum delicta quæ ſunt in damnum tertij? ead. 2.
Dub. 4. Vtrùm huiuſmodi excommunicationes pro furtis incurrantur poſt

primam chartam? 76.2.

DISPVT. V.

De cauſis excuſantibus ab incurrenda excommunicatione. 77.1.

*Dub.*1. Quando feruntur excommunicationes pro furtis, vtrùm comprehendant omnes, vel excuſentur aliqui? ibidem.

*Dub.*2. Vtrùm excuſentur aliquæ perſonæ ratione cognationis, vel ſecreti, vel alia cauſa? 81.2.

*Dub.*3. Vtrùm qui credit Prælatum nullum remedium adhibiturum, excuſetur à denunciando? 83.2.

*Dub.*4. Vtrùm delinquentem eſſe iam emendatum excuſet à denunciando? ibid.

*Dub.*5. Quantum temporis durent edicta Prælatorum? 85.1.

*Dub.*6. Vtrùm ignorantia excuſet ab excommunicatione? ead.2.

*Dub.*7. Quãdo quis committit peccatum habẽs annexam excommunicationem, quam tamen inuincibiliter ignorat, vtrùm incurrat? 86.2.

*Dub.*8. Vtrùm ignorantia vincibilis & culpabilis excuſet ab excommunicatione? 89.1.

*Dub.*9. Quando excommunicatio non fertur abſolutè, ſed contra eos qui ſciẽter, vel auſu temerario aliquid fecerint, vtrùm ignorantia vincibilis excuſet ab excommunicatione? ead.2.

*Dub.*10. Vtrùm ignorantia excuſet etiam ab aliis cenſuris? 90.2.

*Dub.*11. Vtrùm appellatio excuſet ab incurrenda excommunicatione? 91.2.

*Dub.*12. Vtrùm excommunicatio ſub cõditione, quòd non appelletur de illa, ſit valida? 92.2.

CAP. VI.

De effectibus excommunicationis. 93.2.

*Diſput.*1. De effectibus excommunicationis in communi. ibid.

*Dub.*1. Vtrùm excommunicatio nulla habeat aliquos effectus? ibid.

*Dub.*2. Vtrùm excommunicatio iniuſta valida habeat ſuos effectus? 95.1.

Dub. Quando excommunicatio eſt iuſta ſecundùm allegata & probata, & excõmunicatus tamen reuerà eſt innocens, vtrùm habeat effectus? ead. 2.

DISPVT. II.

Quomodo cognoſcetur quis ſit toleratus? 98.2.

Dub. 1. Qui excommunicati dicuntur tolerati, qui verò non? ibid.

Dub. 2. Vtrùm ſtandum ſit Decreto Concilij Conſtantienſis, quod loquitur de hoc, an Baſilienſis? 99.2.

*Dub.*3. Quis dicatur nominatim excommunicatus? 100.2.

*Dub.*4. Quis dicatur notorius percuſſor clerici? 102.1.

Dub. 5. Vtrùm Decretum Concilij habeat locum in aliis cenſuris? 103.1.

DISPVT. III.

De primo effectu excommunicationis, maioris, ſcilicet participatione in ſacramentis? ead.2.

*Dub.*1. Vtrùm ſacramenta adminiſtrata à non tolerato ſint valida? 106.1.

*Dub.*2. Vtrùm ſacramenta adminiſtrata à tolerato ſint valida? 104. 1.

Dub. 3. Vtrùm non toleratus poſſit licitè adminiſtrare ſacramenta? ead.2.

*Dub.*4. Vtrùm ſacramenta quæ recipit nõ toleratus ſint valida? 107.2.

DISPVT. IIII.

De ſecundo & tertio effectu, ſcilicet de priuatione ſuffragiorum, & eccleſiaſticæ ſepulturæ. 110.2.

*Dub.*1. Quibus ſuffragiis priuetur excommunicatus maiori? ibid.

*Dub.*2. Vtrùm excommunicatus contritus fruatur Eccleſiæ ſuffragiis, & poſſit

ſit communicare cum fidelibus. 112.1.

Dub. 3. Vtrùm Miſſa oblata à non tolerato, ſit valida, & proſit aliis? 113.2.

Dub. 4. Vtrùm Miſſa oblata pro non tolerato proſit illi? 114.1.

Dub. 5. Vtrùm orationes cõmunes oblatæ ab excommunicato maiori, ſi applicentur aliis, proſint illis? 115.1.

Dub. 6. Vtrùm non toleratus qui aliàs tenebatur recitare horas, teneatur modò; & idem quæritur de ſuſpenſo, irregulari & degradato? ead.2.

Dub. 7. Vtrùm excommunicatus peccet non audiendo Miſſam, neque confitendo, neque cõmunicando, quando præcipit Eccleſia id fieri? 116.2.

Dub. 8. Quomodo excommunicatus priuatur ſepultura eccleſiaſtica? ibid.

DISPVT. V.

De quarto & quinto effectu, ſcilicet de priuatione vocis actiuæ & paſſiuæ, & de annullatione collationis beneficij? 117.1.

Dub. 1. Vtrùm collatio facto ab excommunicato maiori ſit valida? ibid.

Dub. 2. Vtrùm collatio facta excommunicato ſit valida? ead.2.

Dub. 3. Quod remedium habebit excommunicatus qui obtinuit beneficium? 119.1.

Dub. 4. Vtrùm poſſit Epiſcopus beneficium de nouo conferre? ibid.

Dub. 5. Vtrùm conſignatio penſionis facta excommunicato maiori, ſit valida? ead.2.

Dub. 6. Quando aliquis abſens eligitur ad beneficium, tempore acceptationis eſt excommunicatus, vtrùm talis acceptio ſi valida? 120.2.

DISPVT. VI.

De ſexto effectu, ſcilicet ſuſpenſione ab officio, & beneficio. 122.1.

Dub. 1. Vtrùm excommunicatio priuet fructibus beneficij legitimè acquiſiti ante excommunicationem? ibid.

Dub. 2. Vtrùm in caſu quòd fructus beneficij ſint reſtituendi, cui debeant reſtitui? 124.1.

Dub. 3. Vtrùm geſta ab excommunicato, tanquàm à perſona publica, ſint valida? ibid.

Dub. 4. Vtrùm ſi Epiſcopus eſt non toleratus, officialis eius, ſcilicet Prouiſor, poſſit exercere iuriſdictionem? 127.2.

Dub. 5. Vtrùm inſtrumenta facta à tabellione non tolerato ſint valida? 128.1.

Dub. 6. Vtrùm geſta ab excommunicato tanquàm à particulari perſona valeant? ead.2.

Dub. 7. Vtrùm facta à beneficiario, qui non habet verum titulum beneficij, ſint valida? 129.1.

DISPVT. VII.

De ſeptimo & octauo effectu, ſcilicet de annullatione impetrationis gratiarũ, & remotione à foro iudiciali? 131.1.

Dub. 1. Vtrùm excommunicatus maiori poſſit eſſe actor? ead.2.

Dub. 2. Vtrùm reus excommunicatus poſſit comparere in iudicio per ſe ipſum? 132.1.

Dub. Vtrùm excommunicatus poſſit eſſe aduocatus? ead.2.

Dub. 4. Vtrùm poſſit eſſe teſtis? 133.1.

DISPVT. VIII.

De nono effectu, ſcilicet de prohibitione communicationis cum fidelibus. ibid.

Dub. 1. Vtrùm toleratus poſſit poſt Concilium Conſtant. licitè communicare cum fidelibus, & fideles cum ipſo? ibid.

Dub. 2. Vtrùm excommunicatus toleratus iam contritus poſſit in aliquibus caſibus adminiſtrare ſacramenta. 134.2.

Dub. 3. Vtrùm excommunicatus ſemper peccet mortaliter communicãdo cum fideli

fidelibus in rebus ſibi prohibitis? 137. 1.

Dub. 4. Vtrùm peccet mortaliter recitando diuinum officium cum aliis? 139. 2.

Dub. 5. Vtrùm excommunicatus teneatur abſtinere à communicatione fidelium cum periculo mortis, vel infamiæ, vel ſuæ ſubſtantiæ, aut rei familiaris? 140. 2.

DISPVT. IX.

De decimo & vndecimo effectu, ſcilicet de prohibitione fidelium, ne communicent cum excommunicato, & quòd perſeuerans in excommunicatione per annum, ſit ſuſpectus de hæreſi? 142. 2.

Dub. 1. Quæ perſonæ teneantur vitare nō toleratum? 143. 1.

Dub. 2. Quid intelligatur per particulam *Os*, illius verſus, *Os, orare, vale*, &c. 144. 1.

Dub. 3. De particula, *Orare*, vtrùm ſit licitum fidelibus orare pro non tolerato? 145. 1.

Dub. 4. Vtrùm orans publica oratione pro non tolerato incurrat minorem excōmunicationem? 146. 2.

Dub. 5. Vtrùm ſacerdos in Memento Miſſæ poſſit orare pro non tolerato? ibid.

Dub. 6. Vtrùm ſit licitum orare publica oratione pro toleratis? 147. 2.

Dub. 7. Vtrùm liceat fidelibus communicare cum non tolerato in orationibus, & diuinis officiis? 148. 2.

Dub. 8. Quid fieri debet, ſi tempore quo celebrantur officia, velit aſſiſtere non toleratus? 149. 2.

Dub. 9. Quid intelligatur per illam particulam, *Vale?* 150. 2.

Dub. 10. quid intelligatur per illam particulam, *Communio?* 151. 1.

Dub. 11. Qui prohibeatur per illam particulam, *Menſa?* ead. 2.

Dub. 12. Quomodo intelligendus eſt ille effectus excommunicationis, ſcilicet quòd qui perſeuerauerit per annum in illa, ſit ſuſpectus de hæreſi? 152. 2.

DISPVT. X.

De pœnis quæ incurruntur propter cōmunicationem cum excommunicato. 153. 1.

Dub. 1. Vtrùm qui participat cum excommunicato in rebus prohibitis incurrat excommunicationem? ibidem.

Dub. 2. Quomodo ſit intelligēdum, quòd communicans cum excommunicato à Papa nominatim incurrit maiorem excommunicationem? 154. 1.

Dub. 3. Quomodo ſit intelligendum quòd communicans in crimine criminoſo incurrat maiorem? ead. 2.

Dub. 4. Vtrùm ad incurrendam maiorem propter participationem in crimine criminoſo, requiratur quòd principalis ſit denunciatus? 156. 2.

Dub. 5. Vtrùm incurrat maiorem communicans cum excōmunicato de participantibus? 158. 1.

Dub. 6. Vtrùm incurrat maiorem excommunicationem qui ſepelit in loco ſacro publicum excommunicatum? 160. 1.

DISPVT. XI.

De caſibus, in quibus licet communicare cum excommunicato. ead. 2.

Dub. 1. Vtrùm ſint aliqui caſus, in quibus licet communicare cum non tolerato? ibid.

Dub. 2. Quomodo intelligatur illa particula, *Vtile*, illius verſus, *Vtile, lex, humile*, &c. 161. 1.

Dub. 3. Vtrùm liceat excommunicato prædicare, legere Theologiam, vel audire ab excōmunicato, vel ſimul cum illo? ead. 2.

Dub. 4. Vtrùm propter vtilitatem temporalem liceat communicare cum non tolerato? 162. 2.

Dub. 5. Quomodo intelligatur illa particula, *Lex?* 163. 2.

Dub. 6. Quomodo intelligatur illa particula, *Humile?* 164. 2.

Dub. 7. Vtrùm pater, vel dominus poſſit communicare cum filiis, vel famulis non

non toleratis? 165.1.
Dub.8. Vtrùm clerici poſſint communicare cum Epiſcopo non tolerato, vel è contrà. 166.1.
Dub.9. Vtrùm vaſſalli poſſint communicare cum domino temporali non tolerato? ibid.
Dub. 10. Quomodo intelligatur illa particula, *Res ignorata*. 167.1.
Dub. 11. Quæ ſcientia requiratur, vt teneamur vitare excommunicatum ibid.
Dub. 12. Vtrùm teneamur vitare excommunicatum in vna Prouincia, occultum tamen in illa, in qua eſt? 169.1.
Dub. 13. Quomodo ſit intelligenda illa particula, *Neceſſe*? 170.1.

DISPVT. XII.

De effectibus minoris excommunicationis. 171.1.
Dub. 1. Quot effectus habeat minor excommunicatio? ibid.
Dub.2. Vtrùm excommunicatus minori peccet mortaliter recipiendo aliquod ſacramentum? ead.2.
Dub.3. Vtrùm peccet mortaliter adminiſtrando illud? 172.1.
Dub.4. Quomodo priuet excommunicatio minor electione paſſiua? ead.2.

CAP. VII.

De abſolutione ab excommunicatione. 173.2.
Diſput. 1. Quis poſſit abſoluere ab excõmunicatione? ibid.
Dub.1. Quis poſſit abſoluere ab excommunicatione minori? ibid.
Dub. 2. Vtrùm non ſacerdos poſſit abſoluere ab excommunicatione? 174.2.
Dub. 3. Vtrùm habens primam tonſuram abſque commiſſione poſſit abſoluere ab excommunicatione in articulo mortis? 175.1.
Dub.4. Quis poſſit abſoluere ab excommunicatione iuris nulli reſeruata? 176.1.
Dub. 5. Quis poſſit abſoluere ab excommunicatione iuris reſeruata? 177.1.
Dub.6. Vtrùm in aliquo caſu poſſit Epiſcopus abſoluere ab excommunicatione reſeruata Papæ? 177.1.
Dub. Vtrùm per Bullam Cruciatæ poſſit quis abſolui ab excommunicatione reſeruata Papæ, vel Epiſcopo? 179.2.
Dub.8. Quis poſſit abſoluere ab excommunicatione lata in generali ab homine, non reſeruata? 180.1.
Dub. 9. Quis poſſit abſoluere ab excommunicatione lata ab homine in ſpeciali, & nominatim? ead.2.
Dub. 10. Vtrùm ab excommunicatione lata à Suffraganeis in ſuos ſubditos poſſit Archiepiſcopus abſoluere? 182.1.
Dub.11. Vtrùm Epiſcopus poſſit abſoluere quem Prelatus inferior, verbi gratia, Abbas excommunicauit? ead.2.
Dub.12. Vtrùm Epiſcopus dum eſt extra territorium proprium poſſit abſoluere quem in proprio territorio exiſtens excommunicauit? 184.1.
Dub. 13. Vtrùm excommunicatus ab vno Epiſcopo poſſit abſolui ab alio, quando inuenit ſe in eius diœceſi? ead. 2.
Dub.14. Vtrùm excommunicatus in alieno territorio poſſit abſolui veniens ad proprium, à ſuo Prælato? 185.1.

DISPVT. II.

De iis qui poſſunt abſolui ab excommunicatione, & de modo abſoluendi. ead. 2.
Dub.1. Vtrùm abſens poſſit abſolui ab excommunicatione? ibid.
Dub. 2. Vtrùm inuitus poſſit abſolui. ibidem.
Dub. 3. Vtrùm habens plures excommunicationes abſolutus cenſeatur ab omnibus abſolutus? 186.1.
Dub.4. Vtrùm abſolutio obtenta ex falſa cauſa ſit valida? 188.1.

Dub.5.

Dub. 5. Vtrùm abſolutio obtenta per vim, aut metum ſit valida? ead. 2.
Dub. 6. Vtrùm excommunicatus ad certum tempus, vel ſub conditione, tranſacto termino, vel conditione, maneat abſolutus? 190. 1.

DISPVT. III.

De forma & modo obſeruando in abſolutione. ead. 2.
Dub. Vtrùm ſint verba determinata ad abſoluendum ab excommunicatione. ibidem.
Dub. 2. De iis quæ præmittenda ſunt ante abſolutionem? 191. 1.
Dub. 3. Vtrùm ſeruanda ſint cæremonialia, quãdo quis abſoluitur in foro pœnitentiæ? 192. 1.
Dub. 4. Quis modus ſeruandus eſt quando quis abſoluitur in articulo mortis ab eo, qui ſecundùm ius non poterat? ead. 2.
Dub. 5. Quando excommunicatio habet annexam ſatisfactionem, quomodo eſt danda abſolutio? 193. 2.
Dub. 6. Quando excommunicatus non poteſt præſtare cautionem pignoratitiam, vtrùm ſufficiat cautio iuratoria? 195. 2.
Dub. 7. Quid intelligatur nomine partis, cui debet fieri ſatisfactio? 196. 2.
Dub. 8. Vtrùm quando Bulla, vel Iubilæũ dat facultatem abſoluendi ſatisfacta parte, poſſit abſolui præſtita cautione? 197. 1.
Dub 9. Vtrùm abſolutio data contra clauſulam dicentem ſatisfacta parte ſit valida? 198. 1.
Dub. 10. Quando aliquis eſt nominatim excommunicatus, vel quamuis ſit à iure, tamen res deducta eſt ad forum contentioſum, & pendet lis, vtrùm poſſit abſolui per Bullam, vel priuilegium? 199. 2.
Dub. 11. Quando aliquis eſt excommunicatus propter iniuriam alteri illatam, quæ ſatisfactio eſt præmittenda? 201. 2.
Dub. 12. Vtrùm abſolutio data virtute Bullæ, vel Iubilæi valeat pro foro exteriori? 202. 1.
Dub. 13. Vtrùm per Bullam vel priuilegium poſſit quis abſolui ab excommunicatione extra confeſſionem? 204. 1.
Dub. 14. Vtrùm per Bullam, vel priuilegium poſſit quis abſolui ad reincidentiam? 205. 2.
Dub. 15. Vtrùm abſolutio ab excommunicatione poſſit dari ſub conditione? 207. 1.
Dub. 16. Quando excommunicatus oblitus excommunicationis abſoluitur in confeſſione ſub illa conditione generali, *ſi fortè incurriſti*, & poſteà recordatur excommunicationis, vtrùm teneatur directè abſolui? ead. 2.
Qui prętendit excommunicationem eſſe nullam per hoc quòd petat abſolutionem ad cautelam, non fatetur ſe eſſe excommunicatum. 208. 2.

TERTIA PARS.

De ſuſpenſione. 209.
Diſput. 1. De natura, & diuiſione ſuſpenſionis. ead. 1.
Dub. 1. De diffinitione, quid nominis ſuſpenſionis? ibid.
Dub. 2. De diffinitione, quid res, ſcilicet quid ſit ſuſpenſio? *ibid.*
Dub. 3. Quotuplex ſit ſuſpenſio propriè dicta? 210. 2.

DISPVT. II.

De effectibus ſuſpenſionis. 211. 1.
Dub. 1. Quos effectus habeat ſuſpenſio, & quomodo cognoſcetur, quos effectus habeat hæc, vel illa ſuſpenſio? ead. 2.
Dub. 2. Quod peccatum ſit violare ſuſpenſionem? 216. 1.
Dub. 3. Vtrùm ſi ſuſpenſus faciat ea, à quibus

quibus ſuſpenſus eſt, ſint valida? ibid.
Dub. 4. Vtrũ fideles teneãtur vitare ſuſpẽſos in his, à quibus ſunt ſuſpenſi? ead. 2.

DISPVT. III.

De forma, & modo ſeruando in ferenda ſuſpenſione, & de cauſa, & occaſione propter quam fertur, & de cauſis excuſantibus à ſuſpenſione. 217.2.
Dub. 1. Quæ forma ſeruanda ſit in ferenda ſuſpenſione? ibid.
Dub. 2. Vtrùm ſuſpenſio poſſit imponi pro non culpa? 218.2.
Dub. 3. Vtrùm ſuſpenſio poſſit imponi pro peccato veniali? 219.1.
Dub. 4. Quæ cauſæ excuſent ab incurrenda ſuſpenſione? ead. 2.

DISPVT. IIII.

De cauſa efficienti & materiali ſuſpenſionis, ſcilicet de perſonis, quę poſſunt ſuſpendere, & ſuſpendi. 220. 1.
Dub. 1. Quis poſſit ſuſpendere? ibid.
Dub. 2. Quis poſſit ſuſpendi? ead. 2.

DISPVT. V.

De caſibus, in quibus ipſo iure incurritur ſuſpenſio. 221.1.
Dub. 1. Vtrùm clericus publicus peccator ſit ipſo iure ſuſpenſus? ibid.
Dub. 2. Vtrùm clericus publicus & notorius fornicarius, aut concubinarius, ſit ipſo iure ſuſpenſus? 222.1.
Dub. 3. Vtrùm clericus ſodomita ſit ipſo iure ſuſpenſus ſuſpenſione propria, ita vt ſi durante ſuſpenſione celebret, fiat irregularis? ead. 2.
Dub. 4. Vtrum qui ordinatur ſine patrimonio, ſit ipſo iure ſuſpenſus? 223. 2.
Dub. 5. Quãdo aliqs ordinatur cũ patrimonio ficto, vtrũ incurrat ſuſpẽſionẽ? 224.2.
Dub. 6. Quando aliquis eſt ordinatus ſub Diaconatu, ſine aliquo patrimonio vtrùm licitè poſſit aſcendere ad ſuperiores ordines? 226.2.
Dub. 7. De eo, qui ordinatur ordine ſacro extra tẽpora à iure ſtatuta, vel ante legitimam ętatẽ, vel abſque literis dimiſſoriis, an incurrat ſuſpenſionem? 227.1.
Dub. 8. De eo, qui ordinatur ab Epiſcopo excommunicato, ſuſpenſo, vel interdicto, ſchiſmatico, vel hæretico. Vbi ponunt alij, ſex caſus, in quibus incurritur ſuſpenſio. 234. 1.
Dub. 9. Vtrùm committens ſimoniam incurrat ſuſpenſionem? 236.1.

DISPVT. VI.

De abſolutione à ſuſpenſione. 238.1.
Dub. 1. Quis poſſit abſoluere à ſuſpenſione via ordinaria? ibid.
Dub. 2. Quis poſſit abſoluere à ſuſpenſione ex commiſſione? 239. 2.
Dub. 3. De eo, qui abſoluendus eſt à ſuſpenſione. 240.1.
Dub. 4. De modo ſeruando in abſolutione à ſuſpenſione. ibid.

QVARTA PARS.

De Degradatione, & depoſitione. 241.

DISPVT. VNICA.

Dub. 1. De diffinitione, & proprietatibus, & effectibus degradationis. ibid. 1.
Du. 2. A quo imponatur degradatio? 243.1.
Dub. 3. Propter quæ crimina imponenda eſt degradatio? 244.1.
Dub. 4. De forma ſeruanda in degradatione & depoſitione. 245.2.
Dub. 5. Vtrùm Epiſcopi aſſiſtentes in ſententia degradationis, ſint ipſo iure Iudices? 246.2.

QVINTA PARS.

De interdicto. 247.

Diſp. 1. De natura & diuiſione interdicti. ead. 1.
Dub. 1. Quotuplex ſit eccleſiaſticum interdictum. ead. 2.
Dub. 2. Vtrùm poſito interdicto locali, cẽſeatur poſitũ perſonale, & è cõtrà? 249.1.
Dub. 3. Quis locus cenſeatur interdictus per interdictũ generale locale, & quis per ſpeciale. 250.2.
Dub. 4. Quæ perſonæ cenſeatur interdictæ

per interdictũ perſonale generale, vel ſpeciale. 252. 1.

Dub. 5. Vtrùm interdictum comprehẽdat ponentem illud, vel ſuperiorem, aut æqualem? 254. 2.

Dub. 6. Vtrùm interdictũ generale perſonale comprehendat Epiſcopos? ibid.

DISPVT. II.

De cauſa efficienti & materiali interdicti. ibid.

Dub. 1. Quis poſſit interdicere? ibid.

Dub. 2. Vtrùm Prælati poſſint interdicere extra proprium territorium? 255. 1.

Dub. 3. Vtrùm Prælatus excommunicatus, vel ſuſpenſus à iuriſdictione, vel interdictus, poſſit interdicere? ibid.

Dub. 4. Vtrùm poſſit aliquis ſe ipſum, vel ſuperiorẽ, vel æqualẽ interdicere? ead. 2.

Dub. 5. Quis poſſit interdici? 256. 1.

DISPVT. III.

De cauſa & occaſione propter quam imponitur interdictum, & de modo ſeruando in imponendo eo. ibid.

Dub. 1. Propter quam cauſam poſſit interdictum poni? ibid.

Dub. 2. Vtrùm ad ponendum interdictum requiratur culpa mortalis? 257. 2.

Dub. 3. Vtrùm poſſit poni interdictũ propter debitum pecuniarium? 258. 1.

Dub. 4. Quis modus obſeruandus ſit in imponendo interdicto? ead. 2.

DISPVT. IIII.

De effectibus, & proprietatibus interdicti. 259. 2.

SECTIO I. De primo effectu, ſcilicet de priuatione ſacramentorum. 260. 2.

Dub. 1. Quid intelligatur nomine diuinorum Officiorum? ibid.

Dub. 2. Vtrùm per interdictum priuetur quis vſu iuriſdictionis eccleſiaſticæ exterioris? 261. 2.

Dub. 3. Vtrùm per interdictum priuentur homines ſacramento pœnitẽtię? 262. 2.

Dub. 4. De Baptiſmo, & Cõfirmat. 263. 1.

Dub. 5. De Euchariſtia. ead. 2.

Dub. 6. De ſacramento matrimonij. 264. 2.

Dub. 7. De ſacramẽto Extremę Vnctionis. 265. 2.

Dub. 8. De ſacramento Ordinis. 266. 1.

SECTIO II. De ſecũdo effectu, qui eſt priuare omnibus diuinis Officiis. 267. 1.

Dub. 1. Quæ Officia diuina fuerint licita, iure antiquo tempore interdicti? ibid.

Dub. 2. Quæ Officia diuina ſint licita iure nouo, ſcilicet poſt c. alma mater. 268. 2.

Dub. 3. Vtrùm hæc ſecunda conceſſio intelligenda ſit de interdicto locali tãtùm ſeu etiam de perſonali? 269. 1.

Dub. 4. Vtrùm omnes nõ excommunicati, nec interdicti, ſiue ſint clerici, ſiue laici poſſint admitti ad diuina Officia? 270. 2.

Dub. 5. Vtrùm infantes & amẽtes ſint excludẽdi ab Eccleſia tempore interdicti, quãdo celebrãtur Officia diuina? 271. 2.

Dub. 6. Vtrùm laici habẽtes priuilegiũ audiendi Officia diuina tẽpore interdicti teneantur audire Miſſam diebus feſtis? 272. 2.

Dub. 7. Quando aliquis habet priuilegiũ audiendi, vel celebrandi Officia diuina tempore interdicti, vtrùm poſſit adducere ſecum ad Eccleſiam ſuos familiares domeſticos? 273. 2.

Dub. 8. Quomodo ſit intelligenda moderatio capitis alma mater. quoad illam particulam, non pulſatis cãpanis? 276. 1.

Dub. 9. Quomodo ſit intelligenda conceſſio. c. alma mater. vt in quatuor præcipuis anni feſtiuitatibus, ſcilicet Natalis Domini, Paſchæ, Pẽtecoſtes, & Aſſumptionis Virginis Mariæ celebrẽtur Officia diuina ianuis apertis, &c. ead. 2.

Dub. 10 A qua parte diei incipiunt feſtiuitates ſup. dictæ, & in qua finiunt? 278. 1.

Dub. 11. Quænam Officia diuina permittantur celebrari publicè & ſolemnitate in feſtiuitatibus ſup. dictis? ead. 2

Dub. 12. An in ſuprà dictis ſolemnitatibus liceat recipere ſacramenta? 279. 2.

SECTIO III. De vltimo effectu interdicti, qui eſt prohibitio eccleſiaſticę ſepulturæ. 280. 1.

Dub. 1. Quomodo ſit intelligendus. ibid.

Dub. 2. De interdicto locali. ead. 2.

Dub. 3. Vtrùm in illis feſtiuitatibus, in quibus

bus dictum eſt licitum eſſe aſſiſtere Diuinis Officiis tempore interdicti, liceat etiam abſque ſpeciali priuilegio ſepelire laicos in loco ſacro? 282.1.

Dub. 4. Vtrùm laici habẽtes priuilegium, vt tempore interdicti poſſint aſſiſtere diuinis Officiis, & recipere ſacramenta, poſſint etiã ſepeliri in loco ſacro, quãuis tale priuilegium nullam mẽtionem faciat de ſepultura? 283.1.

Dub. 5. Vtrùm interdictũ ſemper habeat eoſdẽ effectus, & ſi nõ habet, quomodo cognoſcatur quos effectu habeat? ead.2

DISPVT. V.

De participatione cum perſonis interdictis, & de pœnis quas incurrũt violãtes interdictum, & de cauſis, quibus aliquis excuſatur ab interdicti obſeruatione. 286.1.

Dub. 1. Vtrùm teneamur vitare interdictos? ibid.

Dub. 2. Quomodo obliget præceptum ſeruandi interdictum? 287.1.

Dub. 3. Vtrùm Religioſi teneantur obſeruare interdictum? 289.2.

Dub. 4. De pœnis, quas incurrunt violantes interdictum. 290.2.

Dub. 5. De cauſis excuſantibus ab interdicto. 291.2.

DISPVT. VI.

De relaxatione ſeu abſolutione interdicti. ibidem.

Dub. 1. Quos poſſit relaxare interdictum via ordinaria? 292.1.

Dub. 2. Quis poſſit ex commiſſione abſoluere ab interdicto? 293.1.

Dub. 3. De eo qui abſoluendus eſt ab interdicto. ibid.

Dub. 4. Vtrùm interdictum poſſit ſuſpẽdi? ead.2.

Dub. 5. Vtrùm interdictum poſſit relaxari ad cautelam? 295.1.

Dub. 6. De forma ſeruanda in abſoluendo ab interdicto. 296.1.

DISPVT. VII.

De violatione Eccleſiæ. 297.1.

Dub. 1. A quo imponatur Eccleſiæ violatio, & quot caſibus contingat? ibid.

Dub. 2. Vtrùm violatio habeat locũ in omni Eccleſia? 298.2.

Dub. 3. Vtrùm ſit peccatum celebrare in Eccleſia violata, & incurratur irregularitas, in ea celebrando? 299.1.

Dub. 4. Per quem, & quomodo recõcilietur Eccleſia? ead.2.

SEXTA PARS.

De ceſſatione à Diuinis. 301.

Disput. 1. De natura, & effectibus ceſſationis. ead. 1.

Dub. 1. Quid ſit ceſſatio à Diuinis? ibid.

Dub. 2. Quotuplex ſit ceſſatio? 302. 1.

Dub. 3. Vtrùm tempore ceſſationis liceat celebrare Diuina cum moderatione capitis alma mater. ſicut licet tempore generalis interdicti? ead.2.

Dub. 4. Vtrùm tẽpore generalis ceſſationis liceat celebrare illa Officia diuina, quæ iure antiquo celebrabantur tẽpore generalis interdicti, & eo modo quo tunc celebrabantur. 303.2.

Dub. 5. Vtrùm habentes priuilegium audiendi, vel celebrandi Officia diuina tẽpore interdicti, poſſint vti huiuſmodi priuilegiis tempore ceſſationis? 304.2.

Dub. 6. Vtrũ priuilegiũ capitis alma mater. vt tẽpore interdicti poſſint ſolẽniter celebrari diuina in illis quatuor feſtiuitatibus & aliis poſteriùs additis poſſit extendi ad tempus ceſſationis generalis? 305.2.

Dub. 7. Vtrùm qui habet priuilegium audiendi Miſſam tempore ceſſationis, teneatur eam audire? 306. 1.

Dub. 8. Vtrùm tempore ceſſationis poſſint pulſari campanæ? ibid.

Dub. 9. Vtrũ tẽpore ceſſationis prohibita ſit ſacramentorũ adminiſtratio? ead.2.

Dub. 10. Vtrùm eccleſiaſtica ſepultura ſit licita tẽpore ceſſationis generalis? 307.1

Dub. 11. Vtrùm ceſſatio ſemper habeat prædictos omnes effectus? 308. 1.

DISPVT. II.

De cauſa efficienti, id eſt, quis poſſit imponere

ponere ceſſationem,& de forma ſeruãda in imponenda ceſſatione,& de cauſa propter quam eſt imponenda. ibid.
Dub. 1. Quis poſſit ponere ceſſationem? ibidem.
Dub. 2. De forma ſeruanda in imponenda ceſſatione. 309.1.
Dub. 3. Vtrùm ſit aliqua pœna contra nõ ſeruantes prædictas decem cõditiones in imponenda ceſſatione? 311.1.

DISPVT. III.

De cauſa excuſante, & de pœna contra violantes ceſſationem, & de relaxatione. ead. 2.
Dub. 1. Vtrùm aliquæ cauſæ excuſent à ceſſatione? ibid.
Dub. 2. De pœna contra violantes ceſſationem, & ſpecialiter quærimus de pœna excommunicationis,& irregularitatis? ibid.
Dub. 3. De relaxatione. 312.2.
Dub. 4. Vtrùm quicunque Prælatus, potens ponere ceſſationem generalẽ poſſit eam ſuſpendere ad aliquod tempus, quãtùm ad aliquẽ effectum, & quãtùm ad aliquas perſonas,& hoc durante ipſa ceſſatione? ibid.

SEPTIMA ET VLTIMA PARS.

De irregularitate. 313.
Diſp. 1. De natura, Diuiſione,& cauſa efficienti irregularitatis. ead. 1.
Dub. 1. Quid ſit irregularitas. ibid.
Dub. 2. Quotuplex ſit irregularitas? 314.2.
Dub. 3. De cauſa efficienti irregularitatis, ſcilicet à quo imponatur? ibid.

DISPVT. II.

De occaſione propter quam incurritur irregularitas, & de effectibus eius, & de cauſis excuſantibus ab irregularitate. ibidem.
Dub. 1. Vtrùm ad incurrendã irregularitatem, quæ incurritur propter aliquem actum hominis, ſufficiat actus interior vel requiratur exterior? ibid.
Dub. 2. Vtrùm irregularitas impoſita ob crimen, incurratur, quando delictũ exterius eſt occultùm? Quod aliis verbis quæri ſolet, vtrùm ad incurrendam irregularitatem ſufficiat quòd crimen ſit per ſe manifeſtum quamuis per accidẽs ſit occultum? 315.1.
Dub. 3. Vtrùm ad incurrendam irregularitatem impoſitã propter peccatũ, requiratur peccatum mortale? 317.1.
Dub. 4. Vtrùm pro peccato merè præterito, quòd nulla præceſſit monitio, poſſit irregularitas imponi; quod eſt quærere, vtrùm requiratur contumacia, ſicut requiritur ad excommunicationẽ? ead. 2.
Dub. 5. Vtrùm in dubio ſit homo iudicandus irregularis? ibid.
Dub. 6. De effectibus irregularitatis. 320.1.
Dub. 7. De cauſis excuſantibus ab incurrenda irregularitate. 321.2.

DISPVT. III.

De irregularitate proueniente ex defectu corporis. 322.2.
Dub. 1. Quando contingat hæc irregularitas? ibidem.
Dub. 2. Ad quẽ pertinet iudicare, an defectus corporis impediat celebrationẽ, vel an inducat notabilẽ deformitatẽ? 324.2.
Dub. 3. Quis poſſit in hac irregularitate diſpenſare? 325.1.
Dub. 4. Vtrùm morbus aliquis inducat irregularitatem? ead. 2.
Dub. 5. De Ermaphrodito. 326.2.
Dub. 6. De illegitimis. ibid.
Dub. 7. Vtrùm Epiſcopus per Tridentinũ poſſit diſpenſare ſuper illegitimitate ex delicto occulto proueniente? 328.2.
Dub. 8. Vtrùm hæc irregularitas auferatur per ſubſequens matrimonium? 329.1.
Dub. 9. Vtrùm expoſitus, cuius parentes ignorantur omninò, ita vt non poſſit inueſtigari, an ſit legitimus, vel non, ſit reputandus irregularis ad ordines? ibid.
Dub. 10. De eo qui nõ eſt expoſitus, ignoratur tamẽ, vtrùm ſit legitimus, nec reperiuntur parentes eius? ead. 2.
Dub. 11. Quas pœnas incurrat illegitimus, ſi ordinetur abſque diſpenſatione? ibid.
Dub. 12. De defectu ſeruitutis. 330.1.

DISPVT. IIII.

De irregularitate ex defectu animæ. ead. 2.
Dub. 1. Vtrùm defectus ſcientiæ faciat hominem irregularem? ibid.
Dub. 2. Vtrùm defectus fidei faciat irregularem? 331. 1.
Dub. 3. De filiis hæreticorum. 332. 1.
Dub. 4. Vtrùm neophitus ſit irregularis? Ille autem dicitur neophitus, qui ex ſecta Iudaica, vel Mahumetana, vel Gentilica nuper conuerſus eſt ad fidem Catholicam. 333. 1.
Dub. 5. Vtrũ infamis ſit irregularis? ead. 2.
Dub. 6. Vtrùm per ſolemnem pœnitẽtiam efficiatur quis irregularis? 336. 1.
Dub. 7. Vtrùm aliqua crimina inducãt irregularitatem ratione notorietatis? ibi.

DISPVT. V.

De irregularitate prouenienie ex homicidio iuſto, quæ dicitur irregularitas ex defectu perfectæ lenitatis. 339. 1.
SECTIO I. De aliquibus, quæ cõmunia ſunt irregularitati prouenieti ex iuſto, ſiue iniuſto homicidio. ibid.
Dub. 1. Quæ pars hominis dicatur membrum? 340. 1.
Dub. 2. Vtrùm ſit irregularis ille, qui quauis amputauit membrum, illud tamen debilitat, vel reddit aridum. ead. 1.
SECTIO II. De irregularitate prouenięte ex homicidio facto à Iudice, & eius miniſtris. 341. 1.
Dub. 1. Vtrùm qui vel cooperãdo ad prolationem ſentẽtiæ, vel ad eius exequutionem, concurrit ad deformationem, ſit irregularis? ibid.
Dub. 2. Vtrùm Inquiſitores hæreticæ prauitatis, & alij Iudices eccleſiaſtici tradentes reum Iudici ſæculari, à quo deformatur, fiant irregulares? 343. 1.
Dub. 3. Quando aliquis propter durum & aſperum carcerem intra paucos menſes mortuus eſt, vtrùm Iudex, qui eum ibi detrudit, fiat irregularis? ead. 2.
Dub. 4. Vtrùm Prælatus eccleſiaſticus habens temporalem iuriſdictionẽ maneat irregularis, ſi præficiat Prætorem, qui poſteà deformet delinquentem? 344. 1.
Dub. 5. Si prædictus Prælatus condat legem continentem pœnam mortis, an fiat irregularis? ead. 2.
Dub. 6. Quid faciet clericus, quem Iudex conſulit de delicto mortis? ibid.
Dub. 7. Vtrùm ſit irregularis Cõfeſſarius, qui obligat pœnitẽtem ad confitendũ delictum dignum morte, de quo iuridicè interrogatur? 345. 1.
Dub. 8. Vtrùm reus, & eius Aduocatus maneãt irregulares, quãdo accuſator defecit in ꝓbatione, & punitur pœna talionis, vel mortis, vel mutilationis? ead. 2.
Dub. 9. An accuſator excuſetur ab irregularitate per proteſtationem, qua protestatur, ſe non intendere, quòd accuſatus puniatur pœna ſanguinis, ſcilicet mortis, vel mutilationis; ſed tantùm quòd fiat ſibi ſatisfactio, vel, quòd impediantur mala imminentia? 346. 1.
Dub. 10. An excuſet proteſtatio, quando clericus accuſat criminaliter, & petit vindictam citra deformationem? 347. 2.
Dub. 11. Vtrùm prædicta proteſtatio excuſet clerici accuſantem coram Iudice ſecularì pro iniuriis alienis dignis morte? 348. 1.
Dub. 12. Vtrùm Aduocatus, & teſtis excuſentur ab irregularitate per proteſtationem? 349. 1.
Dub. 13. Vtrùm clericus licitè poſſit ferre teſtimonium in cauſa ſanguinis? ead. 2.
Dub. 14. Vtrùm peccet mortaliter clericus, ſi deliberatè faciat aliquid, ex quo maneat irregularis? 350. 2.
Dub. 15. Vtrùm qui detegit malefactorem, vel clamat, adeſſe latronem, fiat irregularis morte ſequuta? ibid.
Dub. 16. An qui aſſiſtunt ad exequutionem ſententiæ mortis, maneant irregulares? 351. 1.
SECTIO III. De irregularitate prouenięte ex homicidio cauſa defenſionis. ead. 2.
Dub. 1. Vtrùm qui defendendo propriam vitam cũ moderamine inculpatæ tutelæ occidit inuaſorem, ſit irregularis? ibid.
Dub. 2. Quis dicetur non poſſe aliter vitare mortem, niſi occidẽdo inuaſorem,

vel (quod id eſt) quis dicetur occidere inuaſorem cum moderamine inculpatæ tutelæ? 353. 1.

Dub.3. An adulter, qui inuentus cũ adultera inuaditur à marito,& occidit eum propter neceſſariam ſui defenſioné, ſit irregularis? 354.1.

Dub.4. Vtrùm ſit irregularis non valens aliter defendere proprium honorem vel diuitias, aut vitam proximi? ead. 2.

Dub. 5. Vtrùm incurrat irregularitatem ille, qui occidit inuaſorem, vt defendat Remp. Principem, vel proximum, in caſu quo ex præcepto naturali, vel diuino tenetur defendere? 356.1.

DISPVT. VI.

De homicidio iniuſto. 357.1.

SECTIO I. De irregularitate proueniente ex homicidio caſuali. ead.2.

Dub.1. Vtrùm qui dat operam illicitæ rei morte ſequuta, ſit irregularis, quamuis omnem adhibeat diligentiam. 358. 1.

Dub. 2. Vtrùm clericus in ſacris exercens Chirurgiam, vel per inciſioné, vel aduſtionem, ſit irregularis morte ſequuta, licèt omné adhibeat diligétiam? 361.2.

Dub.3. De magiſtro caſtigante diſcipulũ, ſi ex caſtigatione caſu ſequatur mors? 362.1.

Dub.4. Si Iudex torquet reum, ex tortura tandem ſequitur deformatio alicuius mẽbri, vtrùm maneat irregularis? ibid.

Dub. 5. Vtrùm ſit irregularis, qui illicitè percuſſit alterum vulnere nõ lethali,& tamen percuſſus moritur ex malo regimine, vel ex imperitia, aut negligentia Chirurgi? ead.2.

Dub.6. Vtrùm ſaltans cum muliere grauida ſit irregularis, aborſu ſequutq poſt animationem. 364.1.

Dub.7. De alente feram, vt vrſum, vel leonem, qui tamen occidit aliquem? ibid.

Dub.8. Vtrùm qui cuſtodiunt, vel ſeruiunt infirmis, maneant irregulares, ſi dent illis aliquid ex quo ſequatur mors, vel mortis acceleratio? ibid.

Dub.9. De extrahente ſagittam vel gladiũ ab homine percuſſo. ead. 2.

Dub. 10. Vtrùm abſcindens alicui membrum propter ſanitatem (verbi gratia, quia eſt canceratum, vel demorſum à vipera) ſit irregularis, ſiue ſit laicus, ſiue clericus? 365. 1.

Dub.11. Quæ culpa requiratur in his caſibus,& ſimilibus, ad incurrendam hanc irregularitatem prouenientem ex homicidio caſuali. 366. 2.

Dub.12. Vtrùm furioſus, infans, vel dormiens, ſi aliquem occidat, incurrat irregularitatem? 368.2.

Dub. 13. De infante, vtrùm ſi puer intra tempus infantiæ, ſcilicet ante ſeptemnium habeat plenũ vſum rationis ſufficiens ad peccandum mortaliter,& occidat, fiat irregularis? 369.1.

Dub. 14. De dormiente, vtrùm aliquando fiat irregularis ſi occidat? ead.2.

Dub.15. Vtrùm eadem ratio ſit de ebrio, ac de furioſo, & dormiente? 370. 1.

SECTIO II. De irregularitate proueniéte ex homicidio directè volũtario. ead.2.

Dub.1. Quod homicidium dicatur directè voluntarium, cuius diſpenſatio ſemper excipitur in omnibus priuilegiis? 371.

Dub. 2. Vtrùm mandans occidere, ſit irregularis morte ſequuta? 372. 1.

Dub.3. Vtrùm conſulens homicidium ſit irregularis eo ſequuto? ead.2.

Dub.4. Vtrùm mandans, vel conſulens homicidium, ſi ante exequutionem reuocat mandatum, vel conſilium, fiat irregularis, & tamen poſt reuocationem mandatus, vel conſultus occidit? 373.2.

Dub. 5. Vtrùm qui conſulit alteri, quòd exponat ſe periculo mortis, ſit irregularis morte ſequuta? 374. 2.

Dub.6. Vtrùm ſit irregularis, qui ratũ habet homicidiũ ſuo nomine factũ, quod antequàm fieret, potuit mãdare. 376.1.

Dub.7. Vtrùm non impediens homicidiũ, cùm tamé poſſit, fiat irregularis? ead.2.

SECTIO III. De irregularitate proueniéte ex homicidio contingéte in bello. 378.

Dub. 1. An qui in bello occidit propria manu, fiat irregularis. ibid.

Dub. 2. Vtrùm qui non occidunt propria manu ſed pugnant, vel ſolùm aſſiſtunt bello ad adiuuandum, vel exhortandũ milites,

milites, maneant irregulares ſequuta deformatione? 379.1.
*Dub.*3. Quando plures concurrunt ad homicidium, vtrùm omnes maneāt irregulares? 381.1.
*Dub.*4. Quando plures concurrunt diuiſim, & percutiunt, & vltimi tādem occidūt, vtrùm primus percuſſor maneat irregularis? 383.1.
*Dub.*5. Quando Petrus rixatur cum Ioanne, & ſuperueniunt conſanguinei, vel amici Petri, & occidunt Ioannē, vtrùm Petrus maneat irregularis, quamuis expreſsè prohibuerit ſuis, ne quid mali inferrent Ioanni? 384.1.
SECTIO IIII. De irregularitate proueniente ex aborſu. ead.2.
*Dub.*1. Vtrùm qui eſt cauſa aborſus, fiat irregularis? ibid.
*Dub.*2. Vtrùm qui dat fœminæ medicinā, aut venena ſterilitatis ne concipiat, aut viro, ne poſſit generare, incurrat irregularitatem? 385.1.
SECTIO V. De diſpenſatione irregularitatis prouenientis ex homicidio iuſto, vel iniuſto. ead.2.
*Dub.*1. Vtrùm irregularitas proueniēs ex homicidio iuſto ſit reſeruata Papæ? ibi.
*Dub.*2. Quis poſſit diſpenſare in irregularitate ex homicidio caſuali, ſeu mixto? 386.2.
*Dub.*3. Quis poſſit diſpenſare cum homicida directè voluntario? 387.1.
Dub. 4. Vtrùm quemadmodum diſpenſatio in homicidio directè volūtario reſeruatur Papæ, ita etiam reſeruetur diſpēſatio in mutilatione volūtaria? 388.2.
*Dub.*5. Vtrùm Epiſcopus poſſit modò diſpēſare in homicidio volito in ſe cauſa defenſionis excedendo moderamen inculpatæ tutelæ, ſi homicidium ſit occultum? 389.1.

DISPVTAT. VII.

De irregularitate proueniente ex iteratione Baptiſmi. 390.1.
*Dub.*1. Vtrùm iterantes Baptiſmum ſint irregulares? ibid.
*Dub.*2. Vtrū qui ex ignorantia rebaptizat, vel rebaptizatur, ſit irregularis? ead.2.
*Dub.*3. Vtrùm rebaptizans ſub conditione eum, quem ſcit eſſe baptizatum, ſit irregularis? 392.1.
*Dub.*4. Vtrùm qui timore mortis rebaptizat, ſit irregularis? ibid.
*Dub.*5. Vtrùm reiterans reliqua ſacramēta, ſit irregularis? ead.2.
*Dub.*6. Quis poſſit diſpenſare in irregularitate ex iteratione baptiſmi? 393.1.

DISPVT. VIII.

De irregularitate proueniente ex iteratione matrimonij, quæ dicitur bigamia. ead.2.
*Dub.*1. Vtrùm bigamus ſit irregularis? ibi.
*Dub.*2. Vtrùm ſit bigamus laicus, vel ordinatus minoribus, qui contrahit cum corrupta inualidè propter aliquod impedimentum, & conſummatur? 396.1.
Dub. 3. Vtrùm bigami ſint priuati omni priuilegio clericali? ead.2.
*Dub.*4. Quis poſſit diſpenſare in bigamia? 397.1.

DISPVT. IX.

De irregularitate proueniente ex mala receptione, vel vſu ordinum. 398.2.
SECTIO I. De mala ordinum receptione. ibid.
Dub. 1. De quibuſdam irregularitatibus, quæ antecedunt ipſam ordinationem? ibidem.
*Dub.*2. Vtrùm ſit irregularis, qui ordinatur per ſaltum, id eſt, qui conuolat ad ſuperiores ordines relicto inferiori? 399.1.
Dub. 3. Vtrùm ſit irregularis qui recipit ordinem antequàm recipiat ſacramentum Confirmationis? 400.1.
Dub. 4. Vtrùm qui eodem die recipit plures ordines, ſit irregularis? ead.2.
*Dub.*5. Vtrùm ſit irregularis, qui poſt contractum matrimonium per verba de præſenti, quamuis non ſit conſummatum, recipit ſacros ordines præter caſus conceſſos in iure? 402.1.

Dub. 6. Vtrùm qui excommunicatus, ſuſpenſus, vel interdictus recipit ordines, maneat irregularis? ibid.

SECTIO II. De irregularitate prouenientе ex malo vſu ordinum. 404. 1.

Dub. 1. Vtrùm excommunicatus, ſuſpenſus, vel interdictus exercens actum ordinis, fiat irregularis? ibid.

Dub. 2. Vtrùm irregularitas præcedentis dubij incurratur per quamcumque exſequutionem maioris ordinis factam ab excommunicato, ſuſpenſo, vel interdicto, vel requiratur aliqua conditio ad incurrendam eam? 405. 2.

Dub. 3. Vtrùm excommunicatus maiori, ſuſpenſus, vel interdictus exercens ſolemniter actus minorum ordinum, fiat irregularis? 408. 1.

Dub. 4. Quando ſuſpenſus, vel interdictus ab ingreſſu Eccleſiæ incurrat irregularitatem? ibid.

Dub. 5. Vtrùm quòd diximus ſuſpenſum miniſtrantem in ordinibus ſacris eſſe irregularem, intelligatur de quocunque ſuſpenſo? ead. 2.

Dub. 6. Vtrùm excommunicatus, ſuſpenſus, vel interdictus præſtans authoritatem celebrationi, maneat irregularis, verbi gratia, ſi Epiſcopus, vel alius Eccleſiaſticus faciat corã ſe celebrare? 409. 1.

Dub. 7. Vtrùm clericus non ligatus aliqua cenſura, qui tamen celebrat coram excommunicato, vel interdicto, fiat irregularis? ibid.

Dub. 8. Vtrùm qui violat interdictum locale, quamuis ipſe non ſit perſonaliter interdictus, maneat irregularis? ead. 2.

Dub. 9. Vtrùm ſit irregularis qui tempore interdicti localis pulſat campanas ad Officia diuina, vel aperit ianuas Eccleſiæ, cum celebratur? 411. 2.

Dub. 10. Vtrùm ſit irregularis, qui tempore interdicti, confert, vel recipit ordines? 412. 1.

Dub. 11. Vtrùm ſit irregularis, qui celebrat tempore ceſſationis, vel in Eccleſia violata? 413. 1.

Dub. 12. Vtrùm clericus, qui exiſtens irregularis celebrat, incurrat nouam irregularitatem? ibid.

Dub. 13. Vtrùm ſit irregularis, qui miniſtrat in ordine, quem non habet. ibid.

Dub. 14. Vtrùm laicus baptizans extra caſum neceſſitatis, fiat irregularis? 414. 2.

Dub. 15. Vtrùm laicus abſoluens à peccatis ſeriò, & ſacramentaliter, fiat irregularis? 415. 1.

DISPVT. X.

De diſpenſatione in communi. ead. 2.

Dub. 1. Vtrùm diſpenſatio irregularitatis requirat cauſam? ibid.

Dub. 2. Vtrùm irregularitas tollatur per Baptiſmum? 416. 1.

Dub. 3. Vtrùm irregularitas tollatur per profeſſionem Religionis? 417. 1.

Dub. 4. Vtrùm irregularitas contracta ex peccato poſſit diſpenſari per Bullam Cruciatæ? ead. 2.

Dub. 5. Vtrùm commiſſarius Cruciatæ poſſit diſpẽſare in irregularitate. 419. 1.

Dub. 6. Quæ conditiones requirantur, vt Epiſcopus diſpenſet in irregularitate per facultatem conceſſam à Concilio Tridentino, ſeſſ. 24. c. 6. ead. 2.

Dub. 7. Si debitum fuit deductum ad forum contentioſum, & iudicium eſt finitum, & punitum delictum, vtrùm Epiſcopus in hac irregularitate poſſit diſpenſare? 421. 1.

Dub. vltimum. De illo, qui ſæpiùs cõmittit delictum inducẽs irregularitatẽ. ead. 2.

FINIS.

INDEX ALPHABETICVS OMNIVM, QVÆ IN MATERIIS DE CENSVRIS, IN COMMVNI, DE

excommunicatione, de ſuſpenſione, de depoſitione, & degradatione, de interdicto, de ceſſatione à diuinis, & denique de irregularitate continentur.

A

Abbas.

ABBAS, vt Abbas Metinenſis poteſt diſpenſare in caſibus, in quibus poteſt Epiſcopus, ex Concilio Tridentino. parte 7. diſputatione 10. dubio 6. poſt primam concluſionem.

Abbatiſſæ, quæ in exercenda iuriſdictione, ſuſpenſione, aut interdicto vti videntur, non vtuntur illis, vt vera cenſura.1.p.dub.6.concl.1.

Aborſus.

Aborſum procurando Monialis in ſe potione, vel phlebotomia non incurrit excommunicationem Sixti V. ſecus ſi procuret in alia. 2.p.c.5.diſp.3.dub.12. illat.5.poſt 2.concl.

Aborſum procurans in alia fœmina eſt excommunicatus,ibid.

Aborſum cauſans ſi dubitat, an fœtus eſſet animatus, néne, debet ſe reputare irregularem.7. p.diſp.2.dub.5.concl.1. illat.1.

Aborſum cauſans in adultera, eam intrare faciendo per loca periculoſa, eſt irregularis. p.7. diſput. 5.ſect. 3.dub. 5. concl.1.in fine.

Aborſu ſequuto ſaltans cum muliere grauida an ſit irregularis. ibidem, diſp. 6. ſect. 1.dub.6.

Aborſus, vt ſequatur, qui dat remedium ſi ſequitur, eſt irregularis ex homicidio directè voluntario. ibidem, ſect.2. dub.1.concl.1.& quid, quando ex percuſſione leui aborſum patitur mulier grauida.concl.2.

Aborſus conſilio dato, ſi non poteſt conſiliarius reuocare conſilium, aborſu ſequuto an maneat irregularis. part. 7. diſp.6.ſect.2.dub.4.in fine.

Aborſu ſequuto, quando fœmina dicit illi, à quo concepit, ſe ad talem aborſum medicinam velle ſumere, ſi ipſe non impedit, eſt irregularis, ibidem,dub.7. verſ.ſequitur,4.

Aborſus materia quoad irregularitatem tractatur. p.7. diſputatione 6. ſectione 4.per totam.

Abrogatio.

Abrogari bene poſſunt cenſuræ per contrariam conſuetudinem.1.p.dub.8.

Abſens.

Abſente lōgè perſona læſa quomodo debeat ſatisfacere excommunicatus. 2. p. c.7.diſp.3.dub. 5. not. 1.& de alio abſentiæ caſu,vide ibid. dub. 10.concl.3.

Abſens an poſſit abſolui à ſuſpenſione. 3.

parte diſput.6. dub.3.& ab interdicto. 5 p. diſp 6.dub. 3.concl.1. & an ab excommunicatione.2.p.c 7.diſp.1.dub.1.

Abſentes canonici ſunt vocandi ad imponendam ceſſationem, ſicut vocantur ad eligendum.6.p. diſput. 2.dub.2. condit. 8.

Abſolutio.

Abſoluere poteſt Prælatus Sacerdos ſuū ſubditum extra proprium territorium. 2.p.c.3.diſput.2. dub.1.

Abſolutus ab vna excōmunicatione manet in alia, ſi bis propter diſtinctum crimen fuit excommunicatus. ibidem, c.4 diſp.1 dub.7. in concl. & latiùs, c. 7.diſp.1.dub.3.

Abſolui an poſſit defunctus ab excommunicatione. ibid. dub. 8. concl. 5. & quid eum poſſit abſoluere. ibid.

Abſolutus ab excommunicatione ante confeſſionem an teneatur in confeſſione confitendo peccatum, confiteri circunſtantiam excommunicationis.2. p.c.5.diſp.1.dub.11. corolla.2.

Abſoluere excommunicatum ob participationem in crimine criminoſo quis poſſit.ibid.c.6.diſp. 10.dub. 3. concl.4.

Abſolutionis modus inter duos clericos minori excommunicatione excōmunicatos.ibid.diſp.12.dub.3.corol.2.

Abſoluere ab excommunicatione quis poſſit.2.p.c.7.per totum.& quis ab excommunicatione minori.ibidem,diſp. 1.dub.1.

Abſoluendi ab excommunicatione maiori non reſeruata eſt conceſſa facultas parochis & confeſſoribus expoſitis ab ordinario. ibid.in fine.

Abſoluere ab excommunicatione an poſſit non Sacerdos. 2. p.c.7 diſp.1.dub.2.

Abſoluere poteſt ab excommunicatione qui excommunicauit, exceptis 5.caſib. ibidem, & dub.9. vbi numerantur; & abſolutionem committere ſola prima tonſura initiato.eodem dub.2.

Abſoluere ab excommunicatione in articulo mortis, an poſſit laicus ſola prima tonſura initiatus.dub.3.

Abſoluere in articulo mortis quilibet Sacerdos, vt poteſt ab omnibus peccatis, ita ab omnibus cenſuris etiam reſeruatis Papæ.2.p c.7.diſp.1.dub.3.in fin.

Abſoluere ab excommunicatione iuris nemine reſeruata quis poſſit, & ab excommunicatione conſtitutionis Prouincialis confirmatæ per VIII. Pontificem.ibid. dub 4.

Abſoluere ab excommunicatione reſeruata iuris vel hominis quis poſſit. 2.p. c.7.diſp.1 dub.5.

Abſoluere ab excommunicatione reſeruata Papæ, quando delictum eſt occultum, poteſt Epiſcopus.ibid dub.6.

Abſoluere poteſt etiam, quando excommunicatus eſt impeditus ire ad Papam aliquo ex impedimentis relatis. 2. p.c. 7.diſp 1.dub.6.concl. 2.ibid.

Abſolutus propter tale impedimētum ab Epiſcopo, vel quouis alio,niſi ſit abſolutus virtute Bullæ, tenetur ſe Papæ præſentare ceſſante impedimēto. ibid. & diſp.1.dub.4.concl.1.& per totum.

Abſolutionem concedentia iura in ſolo articulo mortis quomodo intelligantur.2.p.c.7.diſp.1.dub. 6.poſt 3.concl.

Abſolui poteſt excommunicatus ob percuſſionem clerici in octo caſibus ab Epiſcopo.ibid.ferè in fine dubij.

Abſolui virtute Bullæ an aliquis poſſit ab excommunicatione reſeruata Papæ,vel Epiſcopo.ibid.dub.7.

Abſolui ab excommunicatione incurſa propter hæreſim nemo poteſt *virtute* Bullæ.ibid.

Abſoluere ab excommunicatione impoſita ab homine in generali quis poſſit. ibid dub. 8. & ab excommunicatione lata in ſpeciali, & nominatim, verbi gratia,contra Petrum.dub.9.

Abſoluere an poſſit Archiepiſcopus ab excommunicatione lata à ſuffraganeis in ſuos ſubditos.p.2.c.7.diſp.1.dub.10.

Abſoluere an poſſit Epiſcopus, quē Prælatus inferior excommunicauit, vel an poſſit abſoluere alius ex eius commiſſione dub. 11.

Abſoluere

Abſoluere an poſſit Epiſcopus eum, qui in alia Prouincia committit crimen publicum, ſi in ſua eſt occultũ,vt ſi committens in Hiſpania veniat Limam.ibi. ante finem dubij.
Abſoluere ab excommunicatione incurſa ob delictum deductum ad forum cõtentioſum,an poſſit Epiſcopus, ibid.
Abſoluere extra proprium territorium an poſſit Epiſcopus, quem excommunicauit in proprio territorio. 2. p. cap. 7. diſp. 1. dub. 12.
Abſoluere in ſuo Epiſcopatu an poſſit Epiſcopus eum,qui eſt excommunicatus in alio Epiſcopatu. dub. 13.
Abſolui an poſſit in proprio territorio, qui ad illud venit excommunicatus in alio. dub. 14.
Abſolui an poſſit abſens, vel inuitus. 2. p. c. 7 diſp. 2. dub. 1. & 2.
Abſolutus ab vna hæreſi occultans aliam manet excommunicatus, dub. 3. in fine. Similiter & occultans actus hæreſis. ibid.
Abſolutio ex falſa cauſa an, quando, & quomodo nulla. dub. 4
Abſolutio obtenta per vim, vel metum an inualida. dub 5. & eam ſic extorquens eſt ipſo facto excommunicatus. ibid. concl. 3.
Abſolutio data timore innato, & non illato eſt valida. ibid. concl. 3. notab. 4.
Abſolutus an maneat excommunicatus tranſacto tempore, vel impleta conditione, qui ad certum tempus, vel ſub conditione, donec ſatisfeceris,erat excommunicatus ſine alia noua abſolutione. 2. p. c. 7. diſp. 2. dub. 6.
Abſoluendi ab excommunicatione forma & modus obſeruandus. ibid. diſp. 3. per totam.
Abſolutionis ab excommunicatione aliqua verba eſſentialia non ſunt, ſed ſic ſunt, vt licitè fiat abſolutio. ibid. dub. 1. & 2.
Abſolutionem ab excõmunicatione quæ debeant præcedere eodem dub. 2. & an abſolutionem ab ea in foro interiori ea cæremonialia debeant præcedere, quæ præcedunt abſolutionem in foro exteriori. 2. p. c. 7. diſp. 3. dub. 3.
Abſoluatur vt aliquis in articulo mortis per eum, qui de iure non poterat abſoluere, quis modus ſeruandus, & abſoluens, quid ei debeat iniungere. dub. 4.
Abſolui quomodo debeat, qui excommunicatus eſt excommunicatione, quæ habet annexam ſatisfactionem partis, vt cùm aliquis percuſſit clericum, vel propter debitum, vel furtum. dub. 5.
Abſoluens non præmiſſa ſatisfactione,vel ſi non poteſt præſtari ſatisfactio ſine cautione, peccat contra iuſtitiam, & parti tenetur reſtituere damnum. ibid. concl. 2. & 3.
Abſoluendus ab excommunicatione ſi non poteſt præſtare cautionem pignoratitiam, vel fideiuſſoriam, quid debeat facere, vt abſoluatur. ibid. dub. 6.
Abſolui ab excommunicatione quando poſſit aliquis, antequàm ſoluat iura Iudici, vel Notario. 2. p. c 7. diſp. 3. dub. 7.
Abſolui ſimoniacus poteſt, antequàm reſtituat pretium, vel reſignet beneficium. ibid.
Abſolui poteſt excommunicatus, quia non denunciauit, ſi proponat deuunciare, niſi denunciatio ſit facienda Inquiſitoribus eodem dub. 7 in fine.
Abſolui ab excommunicatione an poſſit quis præſtita cautione virtute Bullæ, vel Iubilæi, quando in ipſis dicitur, vt abſoluatur ſatisfacta parte. 2. p. c. 7. diſp. 3. dub. 8. & an ſit valida abſolutio, ſi nec cautionem recipiat abſoluens. dub. 9.
Abſoluens non ſeruata forma iuris communis, & ſi ea forma ei in delegatione præcipiatur verè abſoluit. ibid. concl. 2.
Abſolutus ab excommunicatione ab vno iniuſtè, ſed validè, poteſt ab alio validè & iuſtè abſolui à peccatis, eodem dub 9. illat. 1.
Abſolui an poſſit quis lite pendente, &

quid cum eo faciendum. 2. p. c. 7. diſp. 3. dub. 10. & an poſſit abſolui lite finita. dub. 12. in medio.

Abſolutio in foro interiori ab excommunicatione quando poſſit dari non præiudicando iudici in foro exteriori. ibid. eodem dub. 12.

Abſolutionem rigidè vel malitioſè iudice negante, quis poſſit abſoluere in foro interiori ab excommunicatione pendente lite. ibid concl. 4. dub. 10.

Abſolui quando poſſit aliquis ab excommunicatione per Bullam, & ſi reclamet pars, quod priùs ſatisfaciat. 2. p. c. 7. diſp. 3. dub. 10. in fine.

Abſolutioni ab excommunicatione ob iniuriam alteri illatam, quæ ſatisfactio præmittenda. dub. 11.

Abſolutio data virtute Bullæ, vel Iubilæi an valeat pro foro exteriori, & iudiciali. dub. 12.

Abſoluere ab omnibus cenſuris, exceptis Bullæ Cœnæ poſſint confeſſores Societatis. 2. p. c. 7. diſp. 3. dub 8.

Abſolutio ad effectum lucrãdi Iubilæum ibid. dub. 12. ferè in fine.

Abſolui ab excommunicatione maiori vel minori an quis poſſit virtute Bullæ, vel priuilegij extra confeſſionem. ibid. dub. 13.

Abſoluere in foro conſcientiæ, & abſoluere intra confeſſionem, maximè diſtant. 2. p. c. 7. diſp. 3. dub. 13. ferè in fine.

Abſoluere ad reincidentiam quid, & an per Bullam vel priuilegium poſſit quis abſolui ad reincidentiam. dub. 14.

Abſolutus præſtita cautione de ſatisfaciendo, & ſi non ſatisfaciat, non reincidit in excommunicationem. ibid. concl. 1.

Abſolutus ad reincidentiam an reincidat elapſo termino, ſi non poteſt ſatisfacere. ibid.

Abſolutio ab excommunicatione an poſſit dari ſub conditione. 2. p. c. 7. diſp. 3. dub. 15.

Abſoluat vt aliquis ad reincidentiam, requiritur poteſtas ad excommunicandum. ibid. dub. 14. concl. 1. & 2.

Abſoluendo confeſſor aliquem ex conſenſu partis, verbi gratia, per viginti dies, quid debeat neceſſariò facere. ibid. corol. 2.

Abſolutio eſt conformis petitioni. ibid. in fine dubij.

Abſolutus ſub illa conditione generali, ſi fortè incurriſti, manet abſolutus ab excommunicatione oblita, nec cùm recordatur, iterum abſolui neceſſe eſt. 2. p. c. 7. diſp. 3. dub. vlt. in concl.

Abſolutus ad cautelam virtute Iubilæi concedentis abſolutionem ab omnib. cenſuris, manet abſolutus etiam à cenſura incurſa ob peccatum, quod obliuione vel ignorantia non fuit confeſſus. ibi. corol. 1.

Abſolutionem petere in nullo foro tenetur, qui excommunicationem prætendit eſſe nullam, & ſi petat, non confitetur ſe excommunicationem incurriſſe. ibid. in fine.

Abſolui ab excommunicatione, & à peccatis durante ſuſpenſione bene poteſt ſuſpenſus. 3. p. diſp. 2. dub. 1.

Abſoluere à ſuſpenſione incurſa propter ſuſceptionem ordinum extra tempora, & ante ætatem, &c. quis poſſit. 3. part. diſp. 5. dub 7. notab. 1.

Abſoluere à ſuſpenſione in generali quis poſſit iure ordinario. 3. p. diſp. 6. per totam: & quos poſſit ex commiſſione. ibid. dub. 3.

Abſolui quis bene poteſt ab vna ſuſpenſione, manentibus aliis. ibid. dub. eod.

Abſoluendi à ſuſpenſione modus ſeruandus. ibid.

Abſolutio generalis licèt tempore interdicti. 5. p. diſp. 4. ſect. 4 dub. 1. poſt. 2. concl.

Abſoluere à cenſuris an liceat tempore interdicti. dub. 2. concl. 2.

Abſolutione an indigeat interdictus ab ingreſſu Eccleſiæ, vt ſepeliatur (ſi fortè moriatur) in loco ſacro, & an ea indigeat abſolutione ad eundem effectum

ſimpliciter interdictus. 5. p. diſp. 4. ſectio. 3. dub. 1. concl. 1.
Abſoluere ab interdicto quis poſſit via ordinaria, & quis ex commiſſione. 5. p. diſp. 6. dub. 1. & 2.
Abſoluere ab interdicto reſeruato Papæ quis poſſit. eod. dub. 1. concl. 7.
Abſoluere ab interdicto vno, & non ab aliis bene poteſt. ibid. dub. 3. concl. 3.
Abſoluendi ab interdicto forma. ibid. dub. 6.
Abſoluere confeſſor bene poteſt à peccato, propter quod incurſa eſt irregularitas ſine eo, quòd abſoluat ab irregularitate. p. 7. diſp. 1. dub. 7. concl. 6.
Abſoluẽdo ab excommunicatione in foro exteriori, qui eſt interdictus perſonaliter excommunicatus, aut ſuſpenſus, an incurrat irregularitatem. ibid. diſp. 9. ſect. 2. dub. 1. & abſoluens tempore interdicti in eodem foro exteriori. ibid. dub. 8. poſt 2. concl.
Abſoluendo à peccatis laicus ſeriò, & ſacramentaliter an fiat irregularis. ibid. dub. 15.
Abſoluere ab irregularitate. Vide verbo, *Diſpenſare.*

Acceleratio.

Accelerationem mortis cauſans, quando irregularis efficiatur. p. 7. diſp. 6. ſect. 1. dub. 10.

Acceptatio.

Acceptatio beneficij, quod collatum eſt Petro, antequàm ipſe ſit excommunicatus, an ſit valida. 2. part. cap. 6. diſp. 5. dub. 6.

Accidentia.

Accidentia ſolo numero differentia, quæ non poſſint eſſe in eodem ſubiecto, ibid. c. 4. diſp. 1. dub. 1. ad 2. argumentũ.

Accuſator.

Accuſator concurrens ad deformationem eſt irregularis. p. 7. diſp. 5. ſect. 2. dub. 1. verſic. 2. promotor.
Accuſator, qui proteſtatur ſe non intendere deformationem rei, ſi deformetur, an excuſetur ab irregularitate. ibid. dub. 9.
Accuſatio in cauſa ſanguinis quare prohibita clerico. eod. dub. 9 poſt 1. concl. verſic. 2. etiam & quando cum proteſtatione permittitur. eodem dub. 9. 10. & 11.
ſine Accuſatore nemo eſt degradatus. 4. p. diſput. vnica. dub. 4. concl. 1.

Acolythus.

Acolythus miniſtrans iterationi Baptiſmi eſt irregularis. p. 7. diſp. 7. dub. 1.

Actus.

Actus non malus de facto, & in indiuiduo ab Eccleſia non punitur. 1. p. dub. 11. concl. 1.
Actus verò malus, quamuis non volitus in ſe, ſed in cauſa ſic ibid. concl. 2.
Actus exterior malus non procedens ab actu interiori habente eam malitiam, quæ prohibetur aliquâ cenſurâ, poteſt puniri ab Eccleſia, ſed de facto non incidit in cenſuram poſitam contra tale peccatum, qui talem actum fecit. ibid. concl. 3.
Actus exterior dicitur per ſe & ſimpliciter manifeſtus, ſed per accidens dicitur occultus. 7. p. diſput. 2. dub. 2. in principio & latè p. 2. dub. 10.
Actor excommunicatus an poſſit eſſe in iudicio. 2. p. c. 6. diſp. 7. dub. 1.

Adulter.

Adulter qui ſe defendendo occidit maritum adulteratæ, an ſit irregularis p. 7. diſp. 5. ſect. 3. dub. 3. & an ſi maritus occidat vxorem, adulter ſit irregularis. ibid. concl. 2. & eſt irregularis, ſi ex eo, quòd fecit prægnantem adulteram intrare per loca periculoſa, mortua eſt, vel abortiuit. ibid. concl. 1.

Aduocatus.

Aduocatus an poſſit eſſe excommunicatus, & ſi eſt non toleratus, an teneatur reſtituere ſtipendium. 2. p. cap. 4. diſp. 1. dub. 1. ad 2.
Aduocatus cõcurrens ad deformationem eſt irregularis. p. 7. diſp. 5. ſect. 2. dub. 1. verſ. 2. promotor. & an eum excuſet proteſtatio. dub. 12.
Aduocatus rei an maneat irregularis,

quando eò quòd accuſator rei deficit in probatione, ipſe accuſator punitur pœna talionis. ibid. dub. 8. & quid de Aduocato accuſatoris in eodem caſu. ibid.

Aduocatus clericus agens pro reo in cauſa criminali, quid præuidere debeat. ibid.

Aduocatus eſt irregularis, ſi propter eius imperitiam vel incuriam eſt aliquis deformatus. ibid. in fine dubij.

Ædificia.

Ædificia continentia quæ ſint, & quando cenſeantur interdicta. 5. p. diſp. 1. dub. 3, concl. 2.

Ætas.

Ætas ſenilis, vel impuberis excuſat ire ad ſanctum Patrem ad obtinendam abſolutionem. 2. p. c. 7. diſp. 1. dub. 6. concl. 3.

Agitatio.

Agitatio taurorum. Vide verbo, Clerici.

Alens, & Alimenta.

Alens feram, ſi fera aliquem occidat, an ſit irregularis. p. 7. diſp. 6. ſect. 1. dub. 7.

Alimenta ſunt danda ſuſpenſo ob crimen ab officio, & beneficio. 2. p. c. 6. diſp. 6. dub. 1.

Alienare.

Alienare patrimonium quando poſſit clericus. 3. p. diſput. 5. dub. 5. illatio. 3. ferè in fine dubij.

Alloqui.

Alloqui excommunicato non poſſumus. 2. p. c. 6. diſp. 9. dub. 1.

Ambroſius.

Ambroſius excõmunicauit Theodoſium. 2. p. c. 5. diſp. 1. dub. 10.

Amentes.

Amentes an poſſint intereſſe diuinis tempore interdicti. 5. p. diſp. ſect. 2. dub. 5.

Anathema.

Anathematis & excommunicationis differentia, & ſolemnitas anathematis, & anathematis mucro quid, & anathematizandi poteſtas eſt ſolùm Epiſcoporum, & anathema aliquando ſolam excommunicationem maiorem ſignificat. 2. p. c. 2. diſp. 1. dub. 1.

Anathema etiam ſignificat vehementem maledictionem, & exſecrationem. ibid. c. 3 diſp. 1. dub. 7. in fine. & c. 4. diſp. 1. dub. 8. ferè in fine.

Angelus.

Angelus, ſi peccaret, non fieret ſubditus Eccleſiæ militanti. 2. p. c. 3. diſp. 1. dub. 7. in fine.

Annus.

Annus incœptus quoad ordines habetur pro completo. 3. p. diſp. 5. dub. 7. notab. 11.

Animatio.

Animatio fœtus quando contingat in mari, & quando in fœmina. p. 7. diſp. 6. ſect. 4. dub. 1.

Appellatio.

Appellatio an, & quando impediat exequutionem, ſeu incurſum excommunicationis, & aliarum cenſurarum. 2. p. c. 5. diſp. 5. dub. 11.

Appellatione interpoſita lata excommunicatio, eſt nulla. ibid.

Appellatione deſerta, vel cùm appellationi eſt renuntiatum, non incurritur excommunicatio etiam poſt tempus, in quo proſequenda erat appellatio. ibidem, concluſio. 4.

Appellationi confidens celebrando non incurrit irregularitatem. p. 7. diſp. 9. ſect. 2. dub. 1. poſt. 4. concl.

Appellatio an excuſet ab incurrenda ſuſpenſione. 3. p. diſp. 3. dub. 4. concl. 1.

Appellatio interpoſita durante ſuſpenſione interdicti an ſuſpendat effectum interdicti etiam tranſacto tempore ſuſpenſionis. 5. p. diſp. 6. dub. 4. concl. 7.

Appellatio an excuſet ab obſeruanda ceſſatione. 6. p. diſp. 3. dub. 1.

Archidiaconus.

Archidiaconus de iure communi non poteſt excommunicare, niſi quando viſitat de conſuetudine. 2. p. cap. 3. diſp. 1. dub. 1.

Archiepiſcopus.

Archiepiſcopus ſi ferat excommunicationem per modum ſtatuti in Concilio Prouinciali, ligat Suffraganeos, ſecus ſi per

ſi per modum ſententiæ.2.p.c. 3. diſp. 2.dub.4.

Archiepiſcopus an poſſit excommunicare Epiſcopos Suffraganeos. Vide verbo, Epiſcopus.

Archiepiſcopus an poſſit abſoluere ab excommunicatione cuius abſolutionē ſibi Suffraganeus Epiſcopus reſeruauit. 2.p.c.7. diſp. 1. dub. 5. & ex profeſſo dub. 10. & an poſſit abſoluere Epiſcopos Suffraganeos.ibid.

Archiepiſcopus quando poſſit diſpenſare cum ſubditis Suffraganeorum, & cum ipſis Epiſcopis Suffraganeis. p. 7. diſp. 10.dub.6. poſt 1.concl. Cætera de Archiepiſcopis. vide verbo *Epiſcopus.*

Archipresbyter.

Archipresbyter niſi de conſuetudine non excommunicat.p.7.c.3.diſp.1.dub.1.

Arma.

Arma portantes ad Sarracenos, vel portare iubentes quo modo incurrant excommunicationem. 2. p.cap.5. diſp.3. dub.2. in 2. concl.

Arma vendentes, vel dantes etiam offenſiua ad bellum iuſtum, non manent irregulares.part.7.diſput.6.ſect.3.dub.2. concl.1.verſ. ex dictis ſequitur.

Artifex.

Artifex quis propriè dicatur. p. 7. diſp. 4. dub.7.ferè in fine.

Auditor.

Auditor. Vide, *Regius Senator.*

Auricula.

Auricula, id eſt, cartilago non eſt membrum, nec abſcindens eam alteri, eſt irregularis.p.7.diſp.5.ſect.1.dub.1.

Auriculis carens an ſit irregularis. ibi, diſp.3.dub.1.corol.2.

Argumentum.

Argumentum à contrario ſenſu & à ceſſante cauſa eſt firmum.p.7. diſp.6.ſect. 1.dubio 1.opinio.1.

Aſſiſtere.

Aſſiſtens executioni ſententiæ mortis an maneat irregularis,vel peccet.p.7.diſp. 5.ſect.2.dub. vlt.

Aſſociare.

Aſſocians eum,qui occidit alium, an maneat irregularis.p.7. diſp.6.ſect.4.dub. 1.concl. 1.

B

Baptiſmus.

Baptiſmi ſacramentum an liceat, & quomodo tempore interdicti.5 p. diſp.4.ſect.1.dub.4. concl.1.& 2.

Baptiſmum iterans miniſtrando, vel ſuſcipiendo, vel conferendo ſcienter, an ſit irregularis.p.7.diſp.7.dub.1.& quid ſi ignoranter.dub. 2.

Baptizans ſine conditione eum, de quo erat dubium, an eſſet baptizatus, an fiat irregularis.ibid. concluſio.3.

Baptizans iterum ſub conditione eum, quem ſciebat eſſe baptizatum, an ſit irregularis.p.7.diſp.7.dub.3.

Baptizans iterum timore mortis an ſit irregularis. dub.4.

Baptiſmum primum ſuſcipiens ſine animo ſuſcipiendi,ſuſcipiendo ſecundum non fit irregularis.ibid. in fine dubij.

Baptiſmi iteratio quare prohibita. part.7. diſp.7.dub. 5.ante finem.

Baptiſmum iterans à quo abſoluendus ſit ab irregularitate.ibid.dub.vlt.

Baptizando laicus extra caſum neceſſitatis an fiat irregularis.p.7.diſp.9.ſect. 2. dub.14.

Baptizando ſubditum alienum an quis peccet,vel fiat irregularis. ibid. per totum.

Baptizatus occidens hominem manet irregularis, ſecus verò non baptizatus. p.7.diſp.5.ſect. 1. notab.1.

Bellum.

in Bello claré iniuſto occidens alium per ſe,vel per alium ſuo conſilio eſt homicida directè voluntarius. p. 7. diſp. 6. ſect.2.dub.1.concl.4.

in Bello occidens propria manu an fiat irregularis.ibid.ſect.3.dub.1.

in Bello aſſiſtens ad adiuuandum vel exhortandum ſequuta deformatione, an maneat irregularis. ibid. dub. 2. & de

omni irregularitate contracta in bello. ibid.latè.

Beneficium.

Beneficium admodùm tenue ferè nullum reputatur.2.p.c.5.diſp.1.du.4.dicto 7.

Beneficialibus in cauſis bonum commune expoſcit, vt ſententia lata ſecúdùm allegata & probata valeat in vtroque foro, etſi in rei veritate ſit iniuſta. 2.p.c.6.diſp.1.dub.2.ad 3.

Beneficij collatio facta excommunicato an ſit valida.ibid.diſp.5.dub.2.& diſp.6.dub.3.illat.1.& an conferens beneficium excommunicato mortaliter peccet.ibid.diſp.8.dub.3.poſt 2.concl.

Beneficium qui obtinuit excommunicatus,quod remedium habeat, vt retinere poſſit.2.p.c.6.diſp.5.dub.3.& an illud de nouo Epiſcopus poſſit conferre.dub.4.

Beneficium datur propter officium. ibid. diſp.6.dub.1.opinio.1.

Beneficio an ſit priuandus pertinaciter per annum perſeuerans in excommunicatione,an verò requiratur quòd per triennium perſeueret. 2.p.c.6.diſp.10.dub.vlt.concl.1.

Beneficij incapax eſt hæreticus,eius filius, fautor,& receptator hæretici.p.7.diſp.4.dub.2.& 3.

Beneficij collatio facta infami eſt nulla. ibid.dub.7.concl.4.in fine.

Beneficiarius.

Beneficiarius ſuſpenſus eò quòd preſbyter factus ante legitimam ætatem, non perdit fructus beneficij.3.p.diſp.2.dub.1.poſt 6.concl.

Beneficiarius, qui ad titulum beneficij ſui alium præſentat ad ordines; quomodo eſt ſuſpenſus per triennium.3.p.diſp.5.dub.5.concl.1.

Beneficiarius portans veſtes virgatas. Vide verbo,*Clericus*.

Benedictio.

Benedictio nuptiarum an liceat tempore interdicti.5.p.diſp.4.ſect.1.dub.6.vide totum:& quando ab Eccleſia ſpecialiter interdicantur in fine dubij.

quæ Benedictiones ſint officia diuina. 5.p.diſp.4.ſect.1.dub.1.

Bigamus,& Bigamia.

Bigamus minoribus initiatus non habet priuilegiũ clericale. 2. p.c. 5.diſp.dub.13.& p.7.diſp.8. dub. 3. & non poteſt deferre veſtes clericales.ibid.

Bigamus an ſit irregularis, & quis ſit bigamus, & quare ſit irregularis, & quotuplex ſit bigamia,& eſt vera,interpretatiua & ſimilitudinaria?& an ſit Bigamus verus, qui ante baptiſmum contraxit, & qui contrahit cum vidua, vel corrupta: & Bigamia interpretatiua quot modis contingat, & Bigamia ſimilitudinaria quæ,& quæ requirantur, vt quis ſit Bigamus.p.7.diſp.8.dub.1.

Bigamus an efficiatur laicus, vel minoribus initiatus, qui contrahit cum corrupta inualidè propter aliquod impedimentum,& conſumat.ibid.dub.2.

Bigamus à quo poſſit obtinere diſpenſationem. dub.4.per totum.

Bigamia an tollatur per Baptiſmum, p. 7. diſp.10.dub.2.

Bona.

Bona ſpiritualia quæ ſint. 5.p.diſp.3.dub.1.poſt 4.concl.

Bulla.

Bullam Cruciatæ habens poteſt recipere omnia ſacramenta tempore interdicti, ſed hoc à proprio paſtore. 5. p. diſp. 4. ſect.1.dub.8.in fine.

Bullam Cruciatæ habens poteſt admitti ad officia diuina tempore interdicti, dummodò non dederit cauſam culpabilem interdicto. ibid. ſect. 2.dub. 4. concl. 2.

Bullam Cruciatæ habens poſſet eius virtute, quamuis in ea non exprimeretur, ſecum ducere tempore interdicti ſuos familiares ad audienda diuina officia. 5.p.diſp.4.ſect.2.dub.7 concl.3.illat.2. & celebrare, vel facere celebrare in oratorio.ibid.not. 2.

Bullæ Cruciatæ commiſſarius poteſt diſpenſare in irregularitate ex defectu perfectæ lenitatis.7.p.diſput. 6. ſect. 5. dub.1.

dub.1.in fine.

Bullæ Cruciatæ virtute an poſſit diſpenſari in irregularitate contracta ex peccato.p.7.diſp.10.dub.4.

in Bulla Cruciatæ quid intelligatur nomine pœnæ.ibid.in fine.

Bullæ Cruciatæ Commiſſarius in quibus irregularitatibus poſſit diſpenſare, & an poſſit diſpenſare cum Religioſis. ibid.dub.5.

Bullæ virtute abſolutio. Vide verbo, *Abſolutio.*

C.

Campana.

CAmpanarum pulſandarum moderatio ad celebranda diuina tempore interdicti quomodo intelligenda. 5.p. diſp.4.ſect.2.dub.8.

Campanę an poſſint pulſari tempore ceſſationis.6.p.diſp.2.dub.8.

Campanas pulſans tempore interdicti an fiat irregularis. p.7.diſp.9.ſect.1.dub.9.

Canens.

Canens in choro Reſpóſoria,vel Lectiones, vel Pſalmos, etſi ſit excommunicatus, ſuſpenſus vel interdictus,non ſit irregularis. p.7.diſp.9.ſect.2.dub.2.corol.2. nec Canens epiſtolam in altari cum Dalmatica ſine manipulo. ibid. verſ.ex 1.conditione.

Canonici.

Canonici ſunt vocandi ad ceſſationem imponendam, ſicut ſolent vocari ad electionem.6.p.diſp.2.dub.2.condit.8.

Caput.

Capita duo habens an ſit irregularis. p.7. diſp.3.dub.1.illat.3.

Capitulum.

Capituli caput eſt Epiſcopus, & Capitulum ſine Epiſcopo non poteſt condere ſtatutum, bene tamen ſede vacante.2. p.c.3.diſp.1.dub.4.in fine.

Capitulum ſede vacante non poteſt Epiſcopo præiudicium generare.ibid.

Capitulum ſede vacante quando poſſit dare reuerendas.3.p.diſp.5.dub.7.ante finem dubij, & quam pœnam incurrāt dando eas intra annum obitus ſui Epiſcopi.ibid.dub.8.caſu 8.

Capitulum ſede vacante in ciuitate Cuzquenſi protulit ſententiam degradationis cōtra quendam clericum, quod poteſt facere quodcunque capitulum. 4.p.diſp.vnica. dub.2. concl.4. ferè in fine.

Capitulum ſede vacante an poſſit interdicere. 5.p.diſp.2. dub.1.concl.1. & an poſſit ponere ceſſationem ſede vacante,vel non vacante. 6.p.diſp.2. dub.1. concl.2.

Capitulum an ſit vocādum ad imponendam ceſſationem.ibid.dub.2.condit.8.

Capitulum ſede vacante bene poteſt diſpenſare in irregularitatibus,in quibus poteſt Epiſcopus. p.7.diſput.10.dub.6. poſt 1.concl.

Carcer.

Carceri ita duro & aſpero cùm aliquis detinetur, vt ex eo moriatur Iudex eſt irregularis.p.7.diſp.5.ſect.2.dub.3.

Cardinalis.

Cardinalium Collegiū ſede vacante ſemper poteſt concedere reuerendas. 3.p. diſp.5.dub.7.ante finem.

Cardinalis quis creari poſſit. p.7.diſp.4. dub.4.in fine.

Carthuſienſes.

Carthuſienſes habēt priuilegium diſpenſandi in omni irregularitate in foro conſcientiæ.p.7.diſp.8.dub.vlt.in fine.

Charta excommunicationis.

Charta excommunicationis quando & quo modo, & propter quid danda ab ordinario.2.p.c.5.diſp.2.dub.4.concl.2. & quando obliget.diſp 4.dub.4.

Chirurgia.

Chirurgiam an poſſit exercere clericus.p.7.diſp.6.ſect.1.dub.10.ante 2.concl.

Chirurgiam exercens clericus, licèt omnem adhibeat diligentiam, ſequuta morte an ſit irregularis.ibid. dub.2. & quid de laico.ibi.

Chirurgus.

Chirurgi culpa ſi quis moriatur, an qui

infligerat vulnus fiat irregularis. ibid. dub.5.

Chirurgus volens ordinari, quid faciens. ibid.dub.10.concl.1.

Chriſma.

Chriſma conficere an liceat tempore interdicti.5.p.diſp.4.ſect.1.dub.4.cócl.5.

Caſtigans.

Caſtigans ſequuta morte quando irregularis.p.7.diſp.6.ſect.1.dub.1.

Caſus.

Caſus quid ſit. p.7.diſp.6. ſect.1.in principio.

Caſus,in quibus incurritur ſuſpenſio ipſo iure.3.p.diſp.5.

Catechumenus.

Catechumenus non excommunicatur. 2. p.c.4.diſp.1.dub.2.

Cauſa.

Cauſæ excuſantes ab incurrenda ſuſpenſione. 3.p.diſp.3.dub.4. & excuſantes ab interdicto.5.p.diſp.5.dub.5.

Cauſæ, propter quas fertur interdictum. 5.p.diſp.3.

Cauſæ excuſantes à ſeruanda ceſſatione. 6.p.diſp.5.dub.1.

Cauſa remota occiſionis non eſt ſufficiens ad incurrendam irregularitatem. p.7.diſp.5.ſect.1.notab.2.& quæ dicatur quantùm ad hoc cauſa propinqua. ibidem. & ſect.2.dub.2. verſic.octauo præco.

Cauſæ an requirantur ad diſpenſandum in irregularitate.p.7.diſp.10.dub.1.

Cauſæ excuſantes ab excommunicatione lata pro furtis.2.p.c.5.diſp.5.dub.1.

Cautio.

Cautio quando debeat præcedere abſolutionem ab excommunicatione. 2.p. c.7.diſp.2.dub.5.& quando non poteſt præſtari cautio fideiuſſoria, vel pignoratitia,quid ſit faciendum, vt abſoluatur pœnitens ab excommunicatione. ibid.diſp.3.dub.6.

Celebrare.

Celebrare poteſt ſacerdos contritus,quáuis ſit excommunicatus, dum ſit occultè excommunicatus, ſi ex non celebrando periclitatur eius vita vel fama. 2.p.c.6.diſp.8.dub.5.illat.2.& 7.p.diſp. 2.dub.2.ad 3.argumentum.

Celebrare in eccleſia violata an ſit peccatum, & ex eo incurratur irregularitas. 5.p.diſp.7.dub.3.& p.7 diſput.9.ſect.2. dub.11.

Celebrando illegitimus, vel quiuis corpore vitiatus,qui ſe fecit ordinare ſine diſpenſatione an incurrat aliam irregularitatem.p.7.diſp.3.dub.11.

Celebrando clericus poſt appellationem ab excommunicatione, in ea confidés, non ſit irregularis. part.7.diſp.9.ſect.2. dub.1.poſt 4.concl.

Celebrationi præbens authoritatem ſi eſt excommunicatus, ſuſpenſus,aut interdictus, fit irregularis. ibid.dub.6.& de celebráte coram excómunicato.dub.7.

Celebrando exemptus coram denunciatis interdictis, vel admittendo eos, ad diuina eſt ſuſpenſus. ibid. verſ. ſed eſt aduertendum.

Celebrando irregularis an incurrat nouam irregularitatem. p.7.diſp.9.ſect.2. dub.12.

Celebrando in ordine quem non habet, an fiat irregularis.dub.13.

Celebrans excommunicatus, vel ſuſpenſus, vel interdictus,debet in petitione diſpenſationis hoc exprimere.p.7.diſp. 10.dub.vlt.

Celebrando excommunicatus,ſuſpenſus, aut interdictus,an fiat irregularis.Verbo,*Irregularitas*.& quis cum eo diſpenſet.Verbo,*Diſpenſatio*.

Cæmeterium.

Cæmeteriũ an dicatur violatum Eccleſia violata.5.p.diſp.7.dub.2.concl.2.& 3.

Cenſura.

Cenſura quid ſignificet,& cenſor quis ſit. 1.p.dub.1.

Cenſura vt eſt pœna eccleſiaſtica quid ſit. dub.4.concl.1.

Cenſuras infligendi poteſtas eſt in Eccleſia. 1.p.dub.2.concl.3. & eſt à iure diuino.in fine dubij.

Cenſuras ferendi vſus quàm ſit antiquus. 1.p.

1.part.dub.3.
Cenſuræ ſpecies quot ſint. ibid. dub.5. in concl.
Cenſuras ferre an poſſit mulier. Vide verbo, *Mulier.* & an poſſit Laicus. Vide verbo, *Laicus.*
Cenſuræ an incurrantur ipſo facto. 1.p. dub.7.concl.1. & poſſunt abrogari per contrariam cõſuetudinem. ibid.dub.8.
Cenſura quæ fertur, vt ſit valida, debet prçcedere aliquod peccatum. ibid.dub. 9.& non occultum per ſe, id eſt, purè interius.dub.10.concl.1.
Cenſuras duplici modo poteſt infligere Eccleſia, ſcilicet, in communi per aliquam legem, vel in particulari nominatim.ibid.dub.10.notab.2.
Cenſurarum pœna poteſt punire Eccleſia per legem generalem peccatum, quod eſt occultum per accidẽs.ibid.concl.2.
Cẽſura an poſſit prohiberi actus exterior malus, cum tamen actus à quo procedit interiùs non habeat eam malitiam, quæ ſub cenſura prohibetur. 1.p.dub. 11.& vide verbo, *Actus.*
Cenſuras non poteſt imponere Iudex per actum interiorem.ibid.dub.12.
Cenſuras & interdicta poſita ab ordinario tenentur obſeruare Religioſi. 5.p. diſp.5.dub.3.concl.1.
Cenſuras ſuſpendere non eſt idem, quod tollere eas.ibid.diſp.6.dub.4.concl.4.

Ceſſatio.

Ceſſatio non eſt cenſura. 1.p. dub.5. nec prohibitio diuinorum, ſed deſiſtentia & ceſſatio. ibid.& 6.p.diſp.1.dub.1. & non incurritur ipſo facto.dub.7.in fin.
Ceſſationis & interdicti differẽtia.in ead. 6.p.diſp.1.dub.1.
Ceſſatio quotuplex ſit.dub.2.& eius effectus.ibid.
Ceſſationis tempore an liceat celebrare diuina cum moderatione cap. alma mater.6.p.diſp.1.dub.3.
Ceſſationis tempore an liceat celebrare ea officia diuina, quæ iure antiquo celebrabantur tempore generalis interdicti.ibid.dub.4.
Ceſſationis tempore non poſſunt clerici ſicut tempore interdicti, audire officia diuina, nec recitare horas Canonicas bini.6.p.diſp.1.dub.4.in fine.
Ceſſationis tempore vtrùm gaudeat priuilegio, qui illud habent ad audiẽdum vel celebrandum diuina tempore interdicti.6.p diſp.1.dub.5.
Ceſſationis tempore an poſſint ſolenniter celebrari diuina in illis quatuor feſtiuitatibus; & aliis poſteà additis, in quibus ex ca.alma mater.poſſunt tempore interdicti celebrari.ibid.dub.6.
Ceſſationis tempore qui habet priuilegium ad audiendum diuina, non tenetur audire, nec ſi non habeat, ire ad audiendum ad Eccleſias, quæ ſunt extra ciuitatem.dub.7.
Ceſſationis tempore an poſſint pulſari campanæ.ibid.dub.8.
Ceſſationis tempore an ſit prohibita ſacramentorum adminiſtratio, & quæ liceant ſacramenta. 6.part. diſput.1. dub.9.
Ceſſationis tempore an liceat eccleſiaſtica ſepultura.ibid.dub.10.
Ceſſationis effectus an ſint connexi. ibi. dub.11.
Ceſſationem quis poſſit ponere.6.p.diſp. 2 dub.1.
Ceſſatio nulla eſt impoſita ipſo iure, nec poteſt eam aliquis extra territoriũ ponere.ibid.concl.5.& 6.
Ceſſationem an poſſit ponere excommunicatus vel ſuſpenſus.ibid.
Ceſſationis ponendæ forma;& quot conditiones requirantur, vt imponatur iuſtè.6.p.diſp.2.dub.2.
Ceſſationem ponẽs, & ille propter quem ceſſatur, debent intra menſem iter arripere ad ſummum Pontificem. ibid. poſt principium dubij.
in Ceſſatione ponenda non ſeruantes decem conditiones iam dictas, qua pœna puniantur.dub.3.
Ceſſatione legitimè poſita, ille contra quem ceſſatur, qua pœna puniatur. ibid.concl.3.

à Ceſſatione obſeruanda an aliquæ cauſæ excuſent.6.p.diſp.3 dub.1.

Ceſſationem non obſeruantes qua pœna puniantur.ibi.dub.2.

Ceſſationem non obſeruantes celebrando an incurrant irregularitatem. ibid. & p.7.diſp.9.ſect.2.dub.11.

Ceſſationem relaxare quis poſſit. 6. part. diſp.3.dub.3.

Ceſſatio an poſſit ſuſpendi ad tempus quantùm ad aliquos effectus, & quantùm ad aliquas perſonas durante ipſa ceſſatione ab ipſo qui ceſſationem generalem ponere poteſt. in fine ſextæ partis.

Ceſſio.

Ceſſio bonorum intelligitur deducto ne egeat.2.p.c.5.diſp.5.dub.1.

Citatio.

Citatio. Vide verbo, *Epiſcopus*.& verbo, *Monitio*.

Clamans.

Clamans *al ladron, al ladron*, ſi occidatur latro, an ſit irregularis. p.7.diſp.5.ſect. 2.dub.13.in concl.

Cæcus & ſurdus.

Cæci & ſurdi ſui compotes ſine priuilegio non debent admitti ad diuina tempore interdicti.5.p.diſp.4. ſect.2. dub. 5.concl.4.

Claudicans.

Claudicans quis ſit irregularis.p.7.diſp.3. dub.1.illat.3.& quis cum eo diſpenſet. ibid.dub.3.

Clericus.

Clericus coniugatus & merè laicus quantùm ad capacitatem ferendi cenſuras æquiparantur.1 p.dub.6.concl.2.

Clericus negocians per propriam perſonam peccat mortaliter. 2.p.c.5.diſp.1. dub.3.poſt concl.

Clericis,& Religioſis perſonis prohibentur ſpectacula agitationis taurorum. ibid. dub.4. & an peccent mortaliter aſſiſtendo, & quibus clericis & Religioſis ſit prohibitum. ibid. dicto 2.3. & 5. [illegible]

Clerici,vel Religioſi,qui agitant,vel aſſiſtunt agitationi vituli etiam maiuſculi, non admodùm cum irritando, non peccat.ibid.dicto 8.

Clericus concubinarius, & fornicarius publicus an ſit ipſo iure ſuſpenſus.3.p. diſput.5.caſu 1. & dub.2. & quid ſi eſt Epiſcopus.ibid. & quid, ſi eſt publicus peccator.ibid.dub.1.& cũ habere concubinam eſt, mediocre crimen.part.7. diſp.4.dub.7.concl.2.

Clericum peregrinum non poſſe in publicum celebrare falſum eſt. 3.p.diſp. 1.dub.3.in fine.

Clericus ſodomita an ſit ipſo iure ſuſpenſus.3.p.diſp.5.dub.3.& pœna Sodomitæ.ibid. & p.7.diſp.4.dub.7. in fine. & quando ſit irregularis cum declaratione motuum propriorum circa ſodomitam.ibid.

Clericus deferẽs veſtes virgatas qua pœna punitur.3.p.diſp.5.dub.8.caſu 11.

Clero interdicto non cenſetur interdictus populus. 5.p.diſp.1.dub.4.concl.6. & an intelligantur incluſi Religioſi. ibid.

Clerici includuntur in interdicto, familia alicuius interdicta, ſi clerici erant de ea.ibid.concl.7. & clerici Doctores ſi interdicuntur Doctores alicuius ciuitatis,vel Academiæ.concl.8.

Clericis an liceat tempore interdicti ſine neceſſitate communicare more laicorum.p.5.diſp.4.ſect.1.dub.5.concl.3.

Clericus perſonaliter interdictus tenetur recitare officia diuina,& quomodo teneatur illa recitare.5.part.diſp.4.ſect.1. dub.3.concl.3.not.3.

Clericus coniugatus quibus ſeruatis gaudeat priuilegio Canonis & fori. 2.p.c. 5.diſp.3.dub.11.

Clericus non coniugatus ſimiliter quibus ſeruatis gaudeat.ibid.& 3.p.diſp.5.dub. 7. poſt notab.11. verſ. de tertia verò parte.

Clericus incorrigibilis non gaudet priuilegio Canonis.ibid.

Clericus ter monitus, vt tonſuram & habitum deferat, ſi non facit,amittit pri-

uilegium

uilegium Canonis.ibid.
Clericus non coniugatus initiatus prima tonſura habitum clericalem non deferens,non perdit priuilegium Canonis. ibid.
Clericus conſentiens ſuę percuſſioni non eſt excommunicatus,ſed venit excommunicandus.ibid.dub.12.
Clericus ſe iniurioſè percutiens eſt excommunicatus ſecus ſi ex deuotione. 2.p.c.5.diſp.3.dub.12.
Clericum noctu ambulantem an poſſit capere Iuſtitia ſecularis, & cum armis incedentem, ea ei auferre.2.p.c.5.diſp. 3.dub.13.caſu 13.
Clericus occultè excommunicatus vel irregularis poteſt ſine metu irregularitatis celebrare contritus, ſi eius fama vel vita periclitatur ex non celebrando.ibid.c.6.diſp.8.dub.5.illat.1.& 3.
Clericus excommunicatus celebrās Miſſam, vel faciens eam celebrare,vel officia diuina præter minorem excommunicationem incurrit ſuſpenſionem ab ingreſſu Eccleſiæ. diſput.9. dub.8. concl.3.
Clerici ſeculares an poſſint communicare cum Epiſcopo excommunicato, vel econtrà.2.p.c.6 diſp.10.dub.8.
Clericus,qui incœpta Miſſa recordatur ſe minori excommunicatione excommunicatum, Miſſam proſequatur. 2.p.c.6. diſp.12.dub.2.
Clericus qui matrimonio coniungit vel benedictione ſpóſos alterius parochię, eſt ipſo iure ſuſpenſus. 3.p.diſp.5. dub. 8.caſu 9.
Clerici olim quæ officia diuina poterant celebrare tempore interdicti. 5.p.diſp. 4.ſect.2. dub.1.concl.1. & quæ nunc. dub. 2.
Clericus quis poſſit, & quomodo celebrare officia diuina in loco generaliter interdicto. part.5.diſp.4.ſect.2. dub.4. concl.3.
Clerici coniugati etiam cum vnica & virgine nō poſſunt audire diuina tempore interdicti, ſi non habeant ſpeciale priuilegium.ibid.concl.4.
Clerici prædicti coniugati ſolùm gaudēt priuilegio fori & Canonis; non verò aliis priuilegiis clericorum, niſi ſint adſcripti alicui Eccleſiæ. ibid. & an poſſint ſepeliri tempore interdicti in loco ſacro. ibid.ſect.3. dub.2. in fine dubij.
Clericorum appellatione qui veniunt. ibid.ſect.2.dub.4.concl.3.in fine.
Clerici, & alij Religioſi, qui habent licentiam audiendi diuina tempore interdicti,tenentur audire Miſſam; ſecus laici.5.p.diſp.4.ſect.2.dub.6.
Clericus alicuius quis dicatur. ibid.dub 7.concl.2.notab.2.
Clericus Sacerdos ex vi conceſſionis iuris communis poteſt tempore interdicti ſecum ducere ſolitum comitatum ad officia diuina.ibid.concl.3.
Clerici, qui, & qua moderatione poſſunt tempore interdicti ſepeliri in loco ſacro.5.p.diſp.4.ſect.3.dub.2.concl.3.& an poſſint ſepeliri in Eccleſia ſpecialiter interdicta.ibid. & an tempore ceſſationis etiam initiati ſola prima tonſura poſſint ſepeliri in loco ſacro etiam intra Eccleſiam. 6.p. diſput.1. dub.10. concl.2.& 3.
Clericis imponitur præceptum vitādi interdictos.5.p.diſp.5.dub.1.
Clericus violans interdictum, quod peccatum peccet, & eius pœna. dub.2. concl.1.& per totum dub.4.
Clerici non poſſunt tempore ceſſationis audire diuina,quemadmodum tempore interdicti, niſi habeant particulare priuilegium, nec recitare horas Canonicas bini.6.p.diſp.1.dub.4.in fine.
Clericorum quæ crimina enormia. p.7. diſp.4.dub.7.concl.2.
Clericus,qui dicit *al verdugo* in deformationis actu, nemo te impedit facere tuum officium,quia ego iā feci meum, non eſt irregularis p.7.diſp.5. ſect.2. dub.2.verſ.8.precco.
Clericus conſultus à Iudice de delicto mortis quid faciet, & an poſſit conſi-

lium dare Regi, vt condat legem continentē pœnam mortis.ibid.dub.5.&6.
Clericus Aduocatus rei in cauſa criminali, quid debeat præuidere. ibid.dub.8. concl.1.
Clericum accuſatorē an & quando excuſet in cauſa criminali proteſtatio,quòd non intendit deformationem accuſati. dub.9.10.& 11.quę omnia dubia vide.
Clericus an licitè poſſit eſſe teſtis in cauſa ſanguinis contra,vel pro reo ſaltem de licentia Epiſcopi. p.7. diſp.5. ſect.2. dub.13.
Clericus an peccet mortaliter ex eo,quòd deliberatè facit aliquid, ex quo manet irregularis.ibid.dub.14.
Clerici aſſiſtentes excuſationi ſententiæ mortis an peccēt.ibid.dub.vlt.concl.2.
Clericorum honor non in armis, ſed in patientia conſiſtit; & an clericus qui fugiēdo poteſt euadere mortem, ſi occidat, ſit irregularis.p.7.diſput.5.ſect.3. dub.2.poſt 2.concl.
Clericis quæ venatio, & quare prohibita. ibid.diſp.6.ſect.1.dub.1.opinione 3.in explicatione.
Clerici, qui in venatione peccāt mortaliter, excuſantur ab homicidio,quando laicus excuſatur.ibid.parū ante reſponſionem ad 1.& corol.1.ante finē dubij.
Clericus equitans ſi currendo occidit habita omni diligētia ne occidat, ſi occidit,nō eſt irregularis.in fine dicti dub 1.
Clericus an poſſit exercere Chirurgiam, aut Medicinam, aut docere leges.p.7. diſp.6.ſect.1.dub.10.poſt 2.concl.
Clericis in ſacris generaliter ſunt prohibita omnia officia ſecularia, ſecus in minoribus.ibid.
Clericis non eſt prohibitum conſilio aut auxilio iuuare peritū Chirurgum, nec dare conſilium quòd fiat minutio ſanguinis.ibid.& an poſſint eſſe Chirurgi. ibid.ante 2.concl.& an ſit irregularis, ſi moriatur infirmus, quem omni adhibita diligentia curauit.ibid.concl.5.
Clericus,qui non potuit dimouere fœminam à conſilio aborſus, quod ipſe dedit, an maneat irregularis. p.7. diſp.6. ſect.2.dub.4.in fine.
Clericus,qui ſcribit, vt aliquis capiatur,ſi ex captione ſequitur mors,an fiat irregularis.ibid.dub.5.concl.6.
Clerici in ſacris exhortantes milites in bello iuſto etiam ad occidendum, non ſunt irregulares,nec pugnantes in bello iuſto ex diſpenſatione Papæ,quamuis occidant. p.7.diſp.6. ſect.3. dub.2. ante 3.concl.
Clericis data licentia à Papa ad aſſiſtendū in bello quomodo intelligenda.ibid.
Clericus poteſt eſſe *de Conſeio de guerra*. ibi.poſt.3.concl.
Clericus quādo incurrat irregularitatem ex eo quòd aliqua cenſura irretitus celebrauit, vel cùm ſepeliuit in loco interdicto. Vide verbo,*Irregularitas*.
Clericus exercens ordinem, quem nō habet,vel actus Epiſcopales,etſi ſit Sacerdos, ſit irregularis. p.7.diſput.9.ſect.2. dub.15.concl.2.& quis cum eo diſpenſet.concl.3.

Cognati.

Cognatorum nomine quid intelligatur. 2.p.c.5.diſp.5.dub.5.

Collatio officij & beneficij.

Collatio beneficij facta irregulari eſt nulla.p.7.diſp.2.dub.6.concl.3.facta infami. ibid. dub.7. concl.4. De aliis.vide verbo,*Electio*.& verbo,*Beneficium*.
Collatio officij ſecularis facta excommunicato eſt nulla. 2.p.c.6. diſp.6. dub.7. in fine.

Comedere cum excommunicato.

Comedere cum excōmunicato quomodo prohibitum.2.p.c.6.diſp.9.dub.11.

Committens crimen.

Committens crimen publicè in vna Prouincia,an poſſit in alia,vbi eſt occultū, abſolui ab excommunicatione, quam ob id incurrit. 2.p.c.7.diſput.1.dub.11. ante finem.

Communitas.

Vide,*Vniuerſitas*.

Communicatio.

Communicatio fidelium eſt triplex. 1.p. dub.2.

dub.2.not.1.poſt 3.concl.

Communicationis differentia inter fideles iuſtos,& fideles peccatores.not.3.

Communicans cum alio in crimine habente annexam excommunicationem, quando incurrat eam.2.p.c.5.diſput.3. dub.2.ante 2.concl. quod eſt communicare in crimine criminoſo. de quo vide verbo,*Crimen.*

Communicãs in ſupradicto crimine metu mortis non incurrit excommunicationem.2.p.c.6.diſp.8.dub.5.illat.4.

Communicare mortuo non debemus,cui non communicamus viuo.ibid.diſp.4. dub.8.concl.1.

Communicare cum excommunicato in oratione quis dicatur. diſp.9.dub.4. & an liceat fidelibus in ea, & in officiis diuinis communicare cum excommunicato. 2.p.c.6.diſp.9.dub.7. quod dubium vide ad multa.

Communicatio prohibita excommunicatis ad tria genera actionis reducitur. ibid.diſp.8.dub.3.

Communicare cum fidelibus poſt Concilium Conſtantienſe an licitè poſſit excommunicatus toleratus.ibid.dub.1.

Communicãtes cum eo etiam ab ipſis inuitato excommunicato,non incurrunt excommunicationem minorem, licèt peccent.eodem dub.concl.3.

Communicando cum fidelibus in rebus ſibi prohibitis,an ſemper peccet excõmunicatus.dub.3.& econtrà fideles cõmunicando cum ipſo.ibid.ferè in fine.

à Communicatione fidelium an debeat abſtinere excommunicatus etiam cum periculo mortis,infamię,ſuæ ſubſtãtię, vel rei familiaris. 2.p.c.6.diſp.8.dub.5.

Cõmunicare in odium fidei,vel contemptum eccleſiaſticæ poteſtatis non licet etiam cum periculo ſupradicto. ibid. notab.2.

Communio quę ſit prohibita excommunicatis.ibid.diſp.9.dub.10.

Communicans cum excommunicato in rebus prohibitis an incurrat excõmunicationem.2.p.c.6.diſp.10.dub.1.

Communicans cum excommunicato minori excommunicatione, nullam incurrit.ibi.concl.1.

Communicãs cum excommunicato maiori excommunicatione in tribus caſibus,eandem excommunicationem incurrit.2.p.c.6.diſp.10. dub.2.3.4. & 5. vbi explicantur prædicti caſus.

Communicans cũ excommunicato,quem dicunt de participantes,vt eandem excommunicationem incurrat, quæ requirantur.eod.dub.5.

Communicare in quibus caſibus liceat cum excommunicato non tolerato. 2. p.c.6.diſp.11.dub.1.& per totã diſput... & in eiſdem poteſt communicare cum eiſdem excommunicatus non toleratus.ibid.dub.4.concl.2.

Communicare cum ſuis familiaribus excõmunicatis non toleratis bene poteſt Epiſcopus,& ecõtrà.dub.8. vaſſalli autẽ an cum domino poſſint. ibid.dub.9.

Communicari cum excommunicato non tolerato propter neceſſitatẽ temporalem an poſſit.2.p.c.6.diſp.11.dub.13.

Communicari ratione damni vitandi an poſſit.ibid.concl.4.

Communicare cum ſuſpenſo, an ſit peccatum.3.p.diſp.2.dub.4.

Communicare in Paſchate nõ licet tempore interdicti, nec tali tempore currit pręceptũ.5.p.diſp.4.ſect.2.dub.12.cõc.1.

Comparere.

Comparere nõ tenetur etiã ſub excõmunicatione habens legitimum impedimentum.2.p.c.5.diſp.5.dub.1.in fine.

Conceptio.

Conceptionis beatæ Virginis feſto poteſt tempore interdicti celebrari publicè officium diuinum. 5.p.diſput.4.ſect.2. dub.9.notab.2.

Concio.

Vide verbo,*Prædicatio.*

Concubinarius clericus.

Vide verbo,*Clericus.*

Concurrere.

Concurrentes ad homicidium an omnes maneant irregulares. p.7.diſp.6.ſect.3. dub.3.

dub.3.& vide etiam dub.4.

Conditio.

Conditio creditoris eſt melior quàm debitoris in cauſa pari.p.7.diſp.6.dub.2. poſt 1.concl.

Conducere.

Conducens milites ad bellum quãdo manet irregularis. ibid. dub. 2. poſt 1. concl.

Confeſſor.

Confeſſor qui ſcit in ſola confeſſione ſacramentali aliquem eſſe excommunicatum, non tenetur eum vitare.2.p.c. 6.diſp.11.dub.11.concl.3.

Confeſſoribus expoſitis eſt conceſſa facultas abſoluendi ab excommunicatione non reſeruata.2.p.c.7.diſp.1.dub. 1.in fine.& meliùs dub.4.concl.4.

Confeſſor quid faciet, vt abſoluat ab excommunicatione eum, qui non poteſt nec realiter, nec cum cautione ſatisfacere creditori.p.2.c.7.diſp.3.dub.6.

Confeſſor quid faciet, ſi Iudex obligatus aliquem occidere dicit in confeſſione ſe nolle eum occidere. p.7.diſp.5. ſect. 2.dub.6.concl.4.

Confeſſor cùm iubet pœnitenti, ne per tantum tempus celebret, non ſuſpendit ſuſpenſione, quæ ſit cenſura.3.part. diſp.1.dub.2.

Confeſſor, qui obligat pœnitentem ad confitendum crimen dignum morte, an ſit irregularis. part.7. diſp.5. ſect.2. dub.7.

Confeſſio.

Confeſſionem audire in extrema neceſſitate, & extra illam an poſſit excommunicatus non toleratus. 2.p.c.6.diſp. 3.dub.1.

Confiteri ſua peccata quis bene poteſt, prius quàm abſoluatur ab excommunicatione, quia non priuatur à materia,ſed à forma.dub.4.notab.1.

Confeſſiones audiendi licentia data ab excommunicato non tolerato, an ſit valida.2.p.c.6.diſp.6.dub.3.in fine.

Cõfitendo poteſt pœnitẽs tacere aliquod peccatum.ibi.diſp.8.dub.5.opinio.4.

Confeſſionem excommunicati non tolerati bene poteſt audire Confeſſor.diſp. 11.dub.1.concl.3. emens bona in confidentia.fol.72.

Confirmatio.

Confirmationis ſacramentum an & quomodo liceat tempore interdicti.5.part. diſp.4.ſect.1.dub.4.concl.3.

Confirmatio eſt quoddam complementum Baptiſmi.ibid.

Confratres.

Confratres qui dicantur ad effectum, vt religioſi priuilegiati tempore neceſſitatis poſſint coram illis celebrare diuina.5.p.diſp.4.ſect.2.dub.7.concl.4.

Coniugatio.

Coniugatos in Hiſpania habentes vxores,& in his partibus habitantes quando quis denunciare teneatur ob edictum ordinarij,quod hoc præcipit.2.p. c.5.diſp.4.dub.3.in fine.

Concilium Conſtantienſe.

Conſtantienſis Concilij Decretũ de non vitando excommunicato, qui non eſt publicè denunciatus, etiam habet locum in ſuſpenſo, interdicto,& irregulari.2.p.c.6.diſp.2.dub.5.

Conſtitutio.

Conſtitutio fauorabilis animæ eſt amplianda.6.p.diſp.1.dub.5.d.1.

Conſeruator Iudex.Vide verbo,*Iudex.*

Conſuetudo.

Conſuetudo quæ,& qualis poſſit excommunicare. 2.part.cap.3.diſp.1.dub.1. in medio.

Conſulentes.

Conſulentes an incurrant excommunicationem latam contra facientes, & quando extenditur excommunicatio ad eos, an ad quomodocunque conſulentes extendatur. 2.p.c.5. diſp.3.dub. 2.& 3.

Conſilium quando dicatur influere in effectum; & quando eſt dubium, an influxerit, nécne, debeo me reputare excommunicatum, ſed non reſtitutioni obnoxium. ibid. dub.3.concl.3.& p.7. diſp.6.ſect.2.dub.3.concl.5.

Conſu

Conſulens percutionem clerici, ſi non credit, conſultum reuocaſſe propoſitum percutiendi, indicet percutiendo, aliàs incurrit excommunicationem;& ſi deformetur clericus,incurrit irregularitatem.ibid.dub.7.concl.4.
Conſulēs excommunicato, vt rem,quam ſub excommunicatione tenetur facere, non faciat, eandem.excommunicationem incurrit.2.p.c.6.diſp.10.dub.3. condit.4.
Cōſilium,auxilium,vel fauorem præbentes conſanguineis, ne recedant à matrimonio contracto in gradu prohibito,ſunt excommunicati.ibi.illat.2.
Conſulens Religioſo, ne reaſſumat habitum,eſt excommunicatus.ibid.illat.3.
Conſilium quando peti poſſit ab excommunicato non tolerato.2.p.c.6.diſput. 11.dub.2.concl.4.& dub.4.concl.1.
Conſultus clericus à Iudice de delicto mortis quid faciet. p.7.diſput.1.ſect.2. dub.6.
Conſulens homicidium an ſit irregularis morte ſequuta.p.7.diſp.6.ſect.2.dub.3.
Conſulens in dubio debet ſe reputare irregularem.ibid concl.5.
Conſulens ſi ante exequutionem reuocat conſilium,quid.ibid.dub.4.
Conſulens alteri, vt exponat ſe periculo mortis,an maneat irregularis.dub.5.

Contumax.

Contumax quis dicitur eſſe in tribus caſibus.2.p.c.5.diſp.1.dub.6.in fine.

Contiguum.

Contiguum quid ſignificet. 5.p. diſput.1. dub.3.concl.4.

Contractus.

Contractus facere cum famulo excommunicati an liceat.2.part.cap.6.diſp.9. dub.10.

Conueniri.

Conueniri in iudicio an poſſit excommunicatus,& ècontrà.Vide verbo,*Debitor*.& verbo,*Reus*.

Cooperari.

Cooperari in peccato ſuſpenſi quis dicatur.3.p.diſp.2.dub.4.concl.3.

Corpus Christi.

Corporis Chriſti feſto poteſt tempore interdicti publicè celebrari diuinum officium. 5.part.diſput.4. ſect.2.dub.9. notab.2.
Corpore vitiatus. Vide verbo,*Irregularis*.

Correptio.

Correptio fraterna ordinatur in bonum particularis; correctio verò iudicialis in bonum commune.2.p.cap.4.diſp.1. dub.1.

Correctio.

Correctione fraterna quando vtendum. ibid.c.5.diſp.4.dub.2.

Couarruuias.

Couarruuias dicens laicum incapacem ad ferendas cēſuras quomodo intelligendus.1.p.dub.6.concl.2.

Creditor.

Creditoris conditio eſt melior, quàm debitoris in pari cauſa.2.p.c.5.diſp.4.dub. 1. ſed non in extrema neceſſitate. diſp. 5.dub.1.ante 3.concl.not.1.

Crimen.

Crimen crimino ſum quod,& quis participare dicatur in crimine crimino ſo.2. part.c.5.diſp.3. dub.12. & vide verbo, *Communicare*.
in Crimine crimino ſo communicare non inducit irregularitatem. part.7. diſp.9. ſect.2.dub.9.in concl.

Criminoſus.

Criminoſus notoriè non permittatur miniſtrare ſancto altari. 3.p.diſp.5. dub.1. in fine.
Crimina, quæ digna verbali, & quæ reali depoſitione.4.p.diſp.vnica.dub.3.
Crimina ratione notorietatis quę & quādo inducant irregularitatem. p.7.diſp. 4.dub.3.
Crimen enorme in clerico quod. ibid. concl.2.& quod crimē mediocre.ibid.

Culpa.

Culpa merè præterita vtrùm poſſit puniri excommunicatione, quando nulla præceſſit monitio. 2.p.c.5.diſp.1. dub. 10.& verbo,*Excommunicatio*.videas.
Culpa qualis debeat eſſe ad incurrendam irregu

irregularitatem prouenientem ex homicidio caſuali. part.7.diſput.6. ſect.1. dub.11.
Culpa quæ leuis, quæ lata,& quæ leuiſſima.ibi,ante 1.concl.
Cuſtos carceris, quando in eo detentus deformatur. eſt irregularis.p.7.diſp.5. ſect.2.dub.1.verſ.ſextò omnes.

D

Dare operam.

DAns operam licitæ rei,ſi alium occidat,quando ſit irregularis. part.7. diſp.6.ſect 1.ante 1.dub.
Dans operam illicitæ rei,ſi omnem adhibeat diligentiam, vt non ſequatur deformatio,& tamen ſequuta eſt, an maneat irregularis.ibid.dub.1 per totum.
Dans operam illicitæ rei de ſe periculoſæ nunquàm talem diligentiam adhibere cenſetur, niſi cùm ceſſat à tali opere. ibid.opinione 3.verſ.hinc ſequitur.

Debitor.

Debitor differens ſolutionem propter ſuum commodum, tenetur reſarcire damnum, quod paſſus eſt creditor ob dilatam ſolutionem.2.part.c.5.diſp.4. dub.1.ante 2.concl.

Debitum.

Debitum an peti poſſit ab excommunicato.2.p.c.6.diſp.11.dub.4.concl.1.
Debitum quando eſt publicum, quid debeat facere confeſſor, vt abſoluat ab excommunicatione pœnitentem, qui non poteſt realiter ſatisfacere,nec dare cautionem pignoratitiam, nec fideiuſſoriam.ibid.c.7.diſp.3.dub.6.

Decima.

Decimas ſoluere impediens, aut prohibens eſt, niſi ſatisfaciat, & quomodo hoc intelligatur. 2.p.c.7.diſp.3. dub.8. in concl.

Decrepitus.

Decrepito, vel leproſo quando præcipitur, ne celebret, talis prohibitio non eſt cenſura.3.p.diſp.1.dub.2.

Defectus.

Defectus libertatis quando prouenit ex parte facultatis, non ſolùm excuſat à mortali, ſed etiam à veniali. 5.p.diſp.4 ſect.2.dub.5.concl.2.
Defectus alicuius membri quando faciat hominem irregularem.p.7.diſp.3.dub. 1.regula 1.& 2.
Defectus proueniens ex ſeruitute an faciat hominē irregularem.ibid.dub.vlt.
Defectus ſcientiæ an faciat hominem irregularem.p.7.diſp.4.dub.1.
Defectus fidei.ſimiliter dub.2.
Defectus perfectæ lenitatis.part.7.diſp.5. ſect.1. not.2. & quos reddat irregulares talis defectus. ibi.ſect.2. dub.1.per totum.

Defendere.

Defendendo ſe cum moderatione inculpatæ tutelæ alium deformans,an ſit irregularis.p.7.diſp.5.ſect.3.dub.1.
Defendere ſe cum tali moderamine quis dicatur.ibid.ſect.3.dub.2.
Defendere ſe qui poteſt vulnerando, & occidit,eſt irregularis.ibid.concl.3.
in Defenſione licet vti præuentione.ibid. concl.2.
in Defenſione vt quis euadat irregularitatem occidendo, debet eſſe inuaſio occiſi iniuſta.ibid.concl.1.
Defendendo ſe adulter ſi occidat maritum adulteræ, an ſit irregularis.part.7. diſp.5.ſect.3.dub.3.
Defendere aliter nō valens proprium honorem,aut diuitias,vel vitam,aut diuitias proximi, an ſit irregularis, ſi occidat inuaſorem.ibid.dub.4.
Defendendo patrem, filium, vxorem, vel rem, aut quem defendere tenetur, qui alium occidit, an ſit irregularis.dub.5.
Defendere alium quis, quādo,& quomodo teneatur,&non defendendo in hoc caſu, an incurrat irregularitatem. p.7. diſp.6.ſect.2.dub.7.

Deferre.

Deferentes reum ad mortem, vel deformationem ſunt irregulares. p.7.diſp.5. ſect.2. dub.2.verſ. ſextò omnes. & deferen

ferētes ſcalam, aut funes quo deforme-tur. ibid.

Defunctus.

Defunctus an poſſit excommunicari, & abſolui. 2.p.c 4. d ſp.1.dub.8. & quomodo, & quibus ritibus. ibi.c.7.diſp.2. dub.2.

Defunctus excommunicatus ſepultus in loco ſacro, an ſit exhumandus ad abſolutionem. ibid.

Defunctus an poſſit ſuſpendi. 3.p.diſp.4. dub.2.concl.3. & an interdici. 5.p.diſp. 2.dub.5.concl 5.

Deformare.

Deformare comprehendit occidere, & mutilare. p.7. diſp.5.ſect.1.notab.4.ante 1.dubium.

ad Deformationem concurrens quando incurrat irregularitatem. p.7.diſput.5. ſect.2.dub.1.

Deformās alium, vt vitet deformationem in ſe, non eſt irregularis. ibid. ſect.3. dub.1.verſ.3.habetur.

Deformando quando quis incurrat irregularitatem. vide latè verbo, *Homicidium*. & verbo, *Irregularitas*. & verbo, Occidere.

Degradatio.

Degradationis & depoſitionis diuiſio & differentia.4 p.diſp.vnica.dub.1.concl. vnica.

Degradatio actualis eſt exequutio degradationis verbalis. ibid. poſt 1.concl.

Degradationis & depoſitionis à ſuſpenſione & ab irregularitate differentia. ibid.

Degradatio, aut depoſitio ſuperueniens priuat titulo beneficij iam quæſiti. ibid.

Degradatio, ſeu depoſitio actualis vel realis priuat priuilegio clericali. ibid.

Degradatus realiter ſi cōſecrat, verè conſecrat corpus Chriſti. ibid.concl.vlt.

Degradare, ſeu deponere quis poſſit. 4.p. diſp.vnica.dub.2.

Degradatio propter quæ crimina imponenda. ibidem, dub.3.

Degradatus realiter in tribus caſibus eſt tradendus curiæ ſeculari. ibid. concl.5. & etiam in aliis caſibus. ibid.

Degradationis & depoſitionis ferendæ forma 4.p.diſp.vnica.dub.4.

Degradatio vt fiat, debet præcedere accuſator. ibid.concl.1.

Degradationis in ſententia Epiſcopi aſſiſtentes, an ſint verè Iudices. ibid.dub. vltim.

Delegatus.

Delegatus poſtquàm ad eum reuocatio peruenit, vel peruenire potuit, non poteſt excommunicare. 2.p.c.3. diſp. vnica.dub.3.

Delegatus debet præmittere monitionem canonicā ad excommunicandū, quando in forma reſcripti ita iubetur: aliàs erit excommunicatio nulla. 2.p.cap.5. diſp.1.dub.9.

Delictum.

Delictum aliud in damnum tertij; aliud verò non. 2.p.c.5.diſp.4.dub.1.in fine.

Delictum in damnum commune ſtatim eſt denunciandum, quamuis ſit occultum; delictum verò in damnum particulare alicuius quando denunciandum ſit: & de aliis circa has denunciationes. ibid.per totum.dub.3.

Delictum occultum, manifeſtum, famoſum, aut deductum ad forum contentioſum quódnam ſit. p.7.diſp.10.dub. 6.concl.2.

Dens.

Dens non eſt membrum, nec eum ernens eſt irregularis. p.7.diſp.5.ſect.1.dub.1.

Denunciare.

Denūcio te excommunicatum, vel habeo te pro excommunicato non ſufficit dicere ad excommunicandum, ſed ſolùm ad declarandum, niſi in duob. caſibus. 2.p.c.1 diſp.1.dub.1.

Denunciatio delicti vt fiat Iudici, quæ requirantur. 2 p.c.5.diſp 4 dub.2.& 3.

Denunciare bona habita in confidentia quando teneatur habens. ibid.dub.5. concl.3.

Denunciare nō obligat monitoria delinquentem, vt ſe prodat, ſed vt reſtituat,

& ita reſtituendo ſatisfacit. ibid. nullus poteſt denunciari excommunicatus niſi per ſuum Iudicem competentem. p. 2.cap.6. diſp.2. dub. 3.in fin.

Denunciator dicitur poſſe probare, quando habet alium teſtem. ibid.

Denunciare de coniugatis, qui ſunt in hac religione & habent ſuas vxores in Hiſpania, quando quis ſit obligatus ex edicto generali. ibid.

Denũciare eum, quem ſcio aliquid accepiſſe in recompenſam non teneor. 2.p. c. 5. diſp. 5. dub. 1. nec teneor denunciare in caſu, quo debitor non tenetur reſtituere. ibid.

Denunciare ſcripturas, furta, &c. quę perſonæ non teneantur ratione cognationis, damni, vel ſecreti commiſſi, vel aliunde. ibid. dub. 2.

Denunciare, an quis teneatur, quãdo credit Iudicem remedia non adhibiturũ, aut quando ſcit delicta iam eſſe emendata. 2. p. c. 5. diſp. 5. dub. 3. & 4. cum diſtinctione ibi tradita.

Denunciare quod delictũ teneamur nullo mandato Iudicis præcedente. ibid. dub. 4. in fine.

Denunciandi in ſolo firmo propoſito poteſt abſolui qui non denunciauit, niſi denũciatio fieri debeat Inquiſitoribus, tunc enim prius debet denunciare. 2. p. c.7. diſp. 3. dub.7. illat.3.

Depoſitio.

Depoſitio quid. vide verbo, *Degradatio*. eſt cenſura, 1. p. dub. 5. in fine. & non incurritur ipſo facto. dub. 7. in fine. & nõ depoſitio, ſeu degradatio priuat ab exercitio totius officij ſine ſpe reſtitutionis. 3. p. diſp. 1 dub. 2.

Depoſitus incorrigibilis quis, quo modo, & quando perdat priuilegium clericale. 4. p. diſputat. vnica. dub. 1. poſt 1. concl.

Depoſito verbaliter à beneficio aſſignandæ ſunt expenſæ pro victu, ne egeat. ibid. concl. 3. & clericaliter talis viuere debet. ibid.

Detector.

Detector malefactoris, ſi ex detectione eſt malefactor deformatus, an maneat irregularis. 2. p. cap. 7. diſput. 3. dub. 7. illat. 3.

Diabolo ſuadente.

Diabolo ſuadente, quid ſignificet in canone, ſi quis ſuadente. 2. p. c. 5. diſp. 5. dub. 12. in fine.

Diaconus.

Diaconus, qui prætextu iniuſtæ excommunicationis vadit ad Imperatorem, vel Principem, eſt irregularis. p. 7. diſp. 9. ſect. 1. dub. 1. concl. 3.

Diaconus baptizans ſolemniter etiam in extrema neceſſitate, ſine licentia presbyteri, vel Epiſcopi, eſt irregularis, ibid. ſect. 2. dub. 14. & etiam ſi abſoluat ſacramentaliter. dub. 15.

Differentia.

Differentia inter Rempublicam eccleſiaſticam & ciuilem. Vide, Reip. finis.

Differentia legitimationis & diſpenſationis. p. 7. diſp. 3. not. 4.

Digitus.

Digitus non eſt membrum, nec qui abſcernit digitum alteri, eſt irregularis. p. 7. diſp. 1 ſect. 1. dub. 1.

Digito carens quãdo irregularis. 7. p. diſp. 3. dub. 1. regula. 1.

Digitos ſex in manu habens, vel qui digitos pedis amiſit in infirmitate, non eſt irregularis. ibid. corol. 3.

Digiti partem ſibi præſcindẽs ex indignatione, an maneat irregularis. p. 7. diſp. 3. dub. 1. reg. 2.

Diligentia.

Diligentiam exactiſſimam adhibere nulla lex obligat. p. 7. diſp. 6. ſect. 1. dub. 11. in concl. 2.

Diſpenſare.

Diſpenſare in voto poteſt Eccleſia, legem autem votorum abrogare non poteſt. 2. p. c. 3. diſp. 1 dub. 6.

Diſpenſare in omnibus irregularitatibus prouenientibus ex delicto occulto poteſt Epiſcopus. p. 7. diſp. 3. dub. 3. in fine.

Diſpen

Diſpenſare an poſſit Epiſcopus ad Canonicatum, p. 7. diſp. 3. dub. 6. not. 3.

Diſpenſare in irregularitate ex defectu corporis quis poſſit. ibid.

Diſpenſare in irregularitate proueniente ex morbo quis poſſit. ibid. dub. 4. conclu. 2.

Diſpẽſare cum illegitimo quis poſſit. dub. 6. concl. 2. & an cum illegitimo ex delicto occulto proueniente Epiſcopus poſſit diſpenſare ex facultate Concilij Trid. p. 7. diſp. 3. dub. 7.

Diſpenſare cum illegitimo eò difficilior eſt, quo grauior fuerit copula parẽtum. p. 7. diſp. 3. dub. 6. concl. 2.

Diſpenſatio, & legitimatio differunt. p. 7. diſp. 3. dub. 6. notab. 4.

Diſpenſat cum illegitimo profitente religionem ius commune, quoad ordines, non quoad prælatiam. ibid. in fine dubij.

Diſpenſatus ad certum beneficium Curatum non poteſt, virtute talis diſpenſationis obtinere. 2. ſecus ſi ſimpliciter ſit diſpenſatus. p. 7. diſp. 3. dub. 6. in fine. notab. 4.

Diſpenſatio quando odioſa, & quando fauorabilis dicatur. p. 7. diſp. 3. dub. 7. in concl.

Diſpenſari an poſſit cum illiterato ad ordines. ibid. diſp. 4. dub. 1.

Diſpenſare cum neophito quis poſſit. ibid. dub. 4.

Diſpenſare cum infami infamia iuris, vel facti. dub. 5. concl. 3. & 4.

Diſpenſare in homicidio perpetrato in defenſione, vbi exceſſum eſt in moderamine. p. 7. diſp. 5. ſect. 3. dub. 1. concluſ. 2.

Diſpenſationis circa irregularitatem proueniẽtem ex homicidio voluntario exceptio, quæ fit in omnibus priuilegiis, quomodo intelligẽda. p. 7. diſp. 6. ſect. 2. dub. 1.

Diſpenſare in irregularitate proueniente ex homicidio iuſto, an ſit Papæ reſeruatum. ibid. diſp. 6. ſect. 5. dub. 1.

Diſpenſare in ea poteſt, qui habet priuilegium diſpenſandi in omnibus irregularitatibus, excepta bigamia, & homicidio voluntario. ibid. concl. 1. non verò qui habet priuilegium ad diſpenſandum in homicidio caſuali, nec Epiſcopus ex facultate Concilij Tridentini, nec Epiſcopi Indiarum ex priuilegio Pij V, relato in Concilio Limenſi celebrato anno 1583. ibid. concl. 3 poteſt autem Commiſſarius Bullæ Cruciatæ. ibid. in fine dubij.

Diſpenſare in irregularitate ex homicidio caſuali, ſeu mixto quis poſſit. p. 7. diſp. 6. ſect. 5. dub. 2.

Diſpenſare cum homicida directè voluntario quis poſſit. ibid. dub. 3.

Diſpenſandi priuilegium vni conceſſum quoad certam rem, etſi ea res in alio priuilegio excipiatur, non cenſetur derogatum. ibid. not. 2.

Diſpenſatione indiget quiuis homicida. ibi. not. 3.

Diſpenſatio in irregularitatem conceditur, conceſſa Epiſcopis intelligitur, & è contrà ſi prohibetur diſpenſatio. ibid. concl. 1.

Diſpenſatio in mutilatione voluntaria an reſeruetur Papæ. p. 7. diſp. 6. ſect. 5. dub. 4.

Diſpenſare an poſſit Epiſcopus modo in homicidio volito in ſe cauſa defenſionis excedendo moderamen inculpatæ tutelæ, ſi homicidium ſit occultum. ibi. dub. 5.

Diſpenſare an poſſit Epiſcopus in homicidio caſuali contingente, non quidem ex propoſito, ſed in ſubita rixa. ibid. concl. 2.

Diſpenſare poteſt Epiſcopus cum clerico in ſacris occidente in bello iuſto. ibid. in fine dubij.

Diſpenſare cum clerico accuſante ſine proteſtatione, & Aduocato, vel teſte deponente cõtra reum victum in cauſa ſanguinis, quis poſſit. ibid. in fine.

Diſpenſare cum iterante Baptiſmum quis poſſit. p. 7. diſp. 7. dub. vlt.

Diſpenſare cum bigamo quis poſſit. ibid. diſp. 8. dub. 4. per totum.

Diſpenſatio in bigamia quomodo petenda.ibi.dub.vlt.in fine.
Diſpenſare cum ordinato per ſaltum quis poſſit.p.7.diſp.9 dub.2.poſt 2.concl.
Diſpenſare in irregularitate incurſa propter violationem cẽſuratum,recipiendo vel exercendo ordines quis poſſit. p.7.ſect.2.dub.10 concl.4.
Diſpenſare in irregularitate propter exercitium ordinis, quem exercens non habet, quis poſſit.ibid.dub.15. concl. vltim.
Diſpenſatio irregularitatis non habet determinata verba, & quæ conuenientia ad hoc.p.7.diſp.10.ante 1.dub.
Diſpenſatio irregularitatis an requirat cauſam.ibi.dub.1.
Diſpenſatio in quacunque lege ſi fiat ſine cauſa eſt illicita.ibid.in concl.
Diſpenſati in irregularitate contracta ex peccato (quod dicitur ad differentiam bigamiæ) an poſſit per Bullam Cruciatæ.p.7.diſp.10.dub.4.
Diſpenſandi in irregularitate facultas nemini cenſetur conceſſa,niſi fiat expreſſa mentio.ibid.in concl.
Diſpenſare in irregularitate quando poſſit Commiſſarius Cruciatæ tam cum laicis,quàm cũ Religioſis.ibid.dub.5.
Diſpenſare Epiſcopus vt poſſit in irregularitate per facultatem à Concilio Tridentino datam,quæ cõditiones requirantur.dub.6.
Diſpenſare poteſt Capitulum ſede vacante in caſu,in quo poteſt Epiſcopus.p.7. diſp.10.dub.6.poſt 1.concl.& diſput.3. dub.6.concl.2.
Diſpenſare poteſt Archiepiſcopus cum ſubditis Suffraganeorum in caſibus, in quibus poteſt cum ſuis ſubditis in gradu appellationis,& dum viſitat,& tunc etiam cum ipſis Epiſcopis ſuffraganeis. ibid.
Diſpenſare poſſunt Abbates,vt Metinenſis & cæteri in caſibus, in quibus poteſt Epiſcopus.ibid.
Diſpenſare cenſentur Prælati Religionũ, quando mittunt ſuos Religioſos ad ordines in caſu neceſſariò, quamuis id non dicant, & etiam cenſentur concedere ſuas vices Epiſcopo ordinanti, vt diſpenſet in defectu occurrenti; quod procedit etiam in Epiſcopo mittente ſuum ſubditum ad ordines.p.7.diſp.10. dub.6.poſt 1.concl.
Diſpenſare extra territoriũ in homicidio nõ poteſt Epiſcopus.ibid.ante 2.concl.
Diſpẽſare an poſſit Epiſcopus,ſi delictum fuit deductum ad forum cõtentioſum, & iudicium eſt iã finitum,& delictum punitum.p.7.diſp.10.dub.7.
Diſpenſatio quomodo petẽda,& quomodo danda circa plures irregularitates, & etiam circa vnam.ibid.dub.8.
Diſpenſatio eſt ſtrictè interpretanda, ſcilicet in eo ſolùm quod ſonat, licèt diſpenſatus ad beneficia Curata,& ordines & dignitates cenſetur diſpenſatus ad Epiſcopatum.part.7.diſput.3.dub.6. notab.4.

Diuinum officium.

Diuinum officium cum deuotione recitent clerici.1.part.dub.10.opinio.1.de aliis vide verbo,*Officium diuinum.*

Doctores.

Doctoribus Academiæ, vel ciuitatis interdictis comprehenduntur Doctores clerici.5.p.diſp.1.dub.4.concl.9.

Doctus.

Doctus an poſſit ordinari ſine patrimonio ex Epiſcopi diſpẽſatione.3.p.diſp. 5.dub.6.in fine.

Dolus.

Dolus præſumptus quid ſit. 2.p.c.5.diſp. 54.dub.9.poſt 1.concl.

Dominus.

Dominus an poſſit communicare cum famulis excommunicatis non toleratis. 2.p.c.6.diſp.1.dub.2.concl.2.
Domino excommunicato non tolerato an ſit præſtanda obedientia. dub. 4. concl.2.& dub.9.

Dormire.

Dormire cum excommunicato quomodo prohibitum. 2.part.cap.6.diſput.9. dub.11.

Dos.

Dos.

Dotis hypotheca præfertur hypothecis tacitis anterioribus, & expreſſis poſterioribus.2.p.c.5.diſp.5.dub.1.illat.1.

Dubia cauſa.

Dubia cauſa exiſtente ex vtraque parte excommunicatio in vtroque foro ligat quem Iudex excommunicauit. 2.p.c.6. diſp.1.dub.2.concl.2.

E

Ebrius.

EBrius,qui ſciens,& aduertés,quòd factus ebrius ſolet arma ſumere, ſi occidat aliquem, fit irregularis.part.1. dub.10.concl.2. & latiùs.p.7.diſput.6. ſect.1.dub.15.

Eccleſia.

Eccleſia priuat ſuis bonis rebelles.1.part. dub.2 concl.3.

Eccleſia indirectè verſatur circa temporalia, & ſic poteſt Regi alium ſubſtituere.ibid.dub.4.not.2.

Eccleſia non habet poteſtatem erga defunctos. 2.p.c.4.diſp.1.dub.8.concl.2.

Eccleſia, id eſt, *templum*,quare conſecratur, & violata quare reconciliatur.p.7. diſp.2.dub.2.ad 2.argumentum. & per quem, & quomodo reconcilietur.5.p. diſp.7.dub.4.

Edere Scripturam.

Vide verbo,*Scriptura.*

Edicta.

Edicta non audientes quando peccent,& incurrant excommunicationem.2.p.c. 5.diſp.2.dub.3.in fine.

Edicta Prælatorum quanto tempore durent.ibid.diſp.5.dub.5.

Effectus.

Effectu non ſequuto in delicto habente annexam excommunicationem, non incurrit eam, qui illud inſentauit.2.p. c.5.diſp.3.dub.5. nec irregularitatem. p.7.diſp.1.dub.11.

Effectus excommunicationis ſunt connexi,& ſic nó poteſt excommunicans eos ſeparare.3.p.diſp.2.dub.2.

Effectus excommunicationis maioris numerantur. 2.part.cap.6.diſp.1.dub.2.in fine.

Effectus excómunicationis minoris duo, de quibus 2.part.cap.6,diſp.12. per totam.

Effectus interdicti an iidem ſint ſemper, & quales ſint,& quomodo cognoſcantur.5.p.diſput.4.ſect.3.dub.5.& per totam diſputationem.

Effectus ceſſationis.6.p.diſp.1.per totam. & an ſint connexi.dub.vlt.ibid.

Effectus irregularitatis qui.part.7.diſp.2. dub.6.per totum.

Effectus ſuſpenſionis, & quomodo cognoſcetur, quos effectus habeat hæc, vel illa ſuſpenſio in particulari. 3.part. diſp.2.dub.1.

Electio.

Electio facta ab excommunicato an ſit valida. 2.p.c.6.diſp.5. dub.1. & diſp.6. dub.3.

Electio, ſeu collatio beneficij facta excómunicato an ſit valida.ibid.dub.2.

Eligendo excommunicatos non peccat mortaliter. diſput. 8. dub. 3. poſt 2. concl.

Electio paſſiua,hoc eſt vt eligatur,prohibetur excommunicato excommunicatione minori; & ſi eligatur,eſt irritanda electio, & eligens peccat mortaliter. 2. part. cap. 6. diſput. 12. dub. 4 concl.1.

Eligentes inhabilem ſunt ſuſpenſi per triennium,& manent inhabiles ad electionem. 2.part.cap.6. diſp.12.dub.vlt. in fine.

Electio fit per maiorem partem.6.p.diſp. 2.dub.2.condit.10.

Eligere non poteſt ſuſpenſus ab officio, ſi eſt denunciatus.3.p.diſp.2.dub.1.conc. 5. eligi verò etiam minimè, quamuis ſit occultus.ibid.

Eleemoſyna.

Eleemoſynam petere ab excommunicato non tolerato quando liceat.2.part.c.6. diſp.11.dub.13.concl.3.

Enter-

Energumenus.

Energumenus, id eſt, à dæmone obſeſſus, eſt irregularis. p. 7. diſp. 3. dub. 4. concluſ. 1.

Epiſcopus.

Epiſcopus non poteſt committere merè laico, vt cenſuras ferat. Papa autem ſic. 1. p. dub. 6. concl. 2.

Epiſcopus per ſententiam excommunicationis pro culpa futura non ligat, niſi eos, qui tempore ſententiæ ſui ſunt ſubditi. ibid. ſi verò excommunicatio feratur per modum ſtatuti, etiam eos, qui poſteà ſunt ſubditi, comprehendit. concl. 4.

Epiſcopus non poteſt excommunicare delinquentem in loco exempto ſito intra ſuum territorium, vt in domo Religioſorum. ead. 1. p. dub. 15.

Epiſcopus excommunicans ingredientem ad loquendum monaſteria monialium, non comprehendit ingredientem monaſteria exempta: ſecus ſi ferat excommunicationem contra accedentes ad monaſteria. eod. dub. 5.

Epiſcopus ſecundùm ius nouum non poteſt excommunicari ab Archiepiſcopo per modum punitionis; ſecundùm verò ius antiquum ſic. 2. p. c. 4. diſp. 1. dub. 9. concl. 1. per modum verò præcepti bene poteſt excommunicari ab eo, & ei ſubditus eſt. 2. p. ca. 4. diſp. 1. dub. 9. conc. 2. abſoluere verò quando poſſit Archiepiſcopus Epiſcopos Suffraganeos. ibid. cap. 7. diſp. ... dub. 10. & vide verbo, *Abſoluere.*

Epiſcoporum cauſæ criminales grauiores reſeruantur ſummo Pontifici; minores verò in Concilio Prouinciali cognoſcuntur, & determinantur. ibid.

Epiſcopos, qui in Concilio vſurpare volunt Archiepiſcopi iuriſdictionem, poteſt Archiepiſcopus extra Concilium excommunicare. ibid. concl. 3.

Epiſcopus non poteſt præcipere ſub excommunicatione, vt in propria Parochia ſubditi Miſſam audiant. 2. p. ca. 5. diſp. 1. dub. 12.

Epiſcopi comprehenduntur in ſententia generali excommunicationis, niſi expreſsè excipiantur; in ſententia verò ſuſpenſionis, aut interdicti non comprehenduntur, niſi expreſſa mētio fiat de illis. 2. p. c. 5. diſp. 3. dub. 1. & 3. p. diſput. 4. dub. 2. & 3. p. diſp. 1. dub. 6. & diſput. 5. dub. 6.

Epiſcopus publicè excommunicatus conferendo ordines verè confert, ſed non exſequutionem ordinis. 2. p. c. 6. diſp. 3. dub. 1. minori verò excommunicatione excommunicatus cōferendo ordines, & mortaliter & venialiter peccat. ibid. diſp. 12. dub. 3. illat. 1.

Epiſcopus excōmunicatus an poſſit actus iudiciales exercere, Vide verbo, Iudex.

Epiſcopus excommunicatus non toleratus an concedat validas reuerendas. 3. p. diſput. 5. dub. 7. dicto 4. ante finem dubij.

Epiſcopi communicantes etiam cum excommunicato à ſe, incurrunt minorem excommunicationem, nec poſſunt dare licentiam communicandi aliis fidelibus. diſp. 9. dub. 1.

Epiſcopo excommunicato non tenentur ſacerdotes, nec vaſſalli præſtare obedientiam. 2. p. ca. 6. diſp. 12. dub. 4. concluſ. 2.

Epiſcopi ſoli poſſunt anathematizare. 2. p. c. 1. diſp. 2. dub. 1.

Epiſcopi licèt non conſecrati, dummodò confirmati, poſſunt excommunicare. 2. c. 3. diſp. 1. dub. 1.

Epiſcopus electus confirmatus, non conſecratus, poteſt decernere circa ea, quę ſunt iuriſdictionis: non verò quæ ſunt ordinis. ibid. & an huiuſmodi Epiſcopus poſſit ferre ſententiam degradationis. 4. p. diſp. vnica. dub. 2. concl. 4.

Epiſcopus poteſt reuocare ſtatutum Capitulo ſede vacante factum. p. 3. diſp. 1. dub. 2. in fine dicti 2.

Epiſcopi habent poteſtatem excommunicandi iure diuino. ibid. dub. 5. concl. 1.

Epiſcopi ſuccedunt Apoſtolis. ibid.

Epiſcopus extra proprium territorium nō poteſt

poteſt excõmunicare ſuum ſubditum. 2.p.c.3.diſp.2.dub.1. niſi in loco viciniori, aut in re tã manifeſta, quòd cauſæ cognitionem non requirat: nec in proprio territorio poteſt excommunicare ſubditum exiſtẽtem in alieno pro crimine, quod ibi commiſit, ſiue ferat excommunicationem per ſtatutum, aut ſententiam generalem, aut particularem. ibid.dub.2.concl.1. poteſt tamen ſi commiſit crimen in proprio territorio, aut principiauit illud, & aufugit ad aliud.concl.2. vel quando ſtatutum reſpicit rem exiſtentem in territorio ſtatuentis, poteſt quis excommunicari, licèt exiſtat in alieno territorio.concl.3.

Epiſcopus extra proprium territorium an poſſit ſuſpendere. 3.part.diſp.4.dub.2. concl.2. & an interdicere.4.p.diſput.2. dub.2.& an diſpenſare etiam extra territorium. part.7.diſp.10.dub.6. ante 2. concl.

Epiſcopus ſi præcipiat, vt omnes clerici veniant ad Synodum ſub excommunicatione, ſui ſubditi etiam exiſtentes in alieno territorio ligantur.2.p.cap.3. diſp.2.dub.2.concl.3.

Epiſcopus ſuum ſubditum exiſtentem in alieno territorio, ibique delinquentem citare non poteſt, ſecus verò ſi delinquat in quoquo territorio ſubiecto tamen eidem Epiſcopo, *como en el territorio del vicario de Truxillo*, ò Yca. ibid. concl.4.Sed tamen.

Epiſcopus poteſt citare ſuum ſubditum exiſtẽtem in alieno Epiſcopatu, quando citatio fit ratione contractus.ibid.

Epiſcopus in caſu, in quo poteſt citare, non poteſt excommunicare.concl.5.

Epiſcopus poteſt excommunicare ſubditum delinquentem in alieno territorio, quando ad proprium reuertitur, & ibi conuenitur.concl.6.

Epiſcopus bene poteſt excommunicare ſubditum alienum, qui delinquit in ſua diœceſi; ſecus ſi antequàm proferret excommunicationẽ, profectus eſt delinquens, niſi ſit præuentus citatione, aut ad requiſitionem Epiſcopi territorij, citetur à proprio Epiſcopo.2.p.c.3. diſp.2.dub.3.concl.1.& 2.

Epiſcopo vel Abbati præcipienti cantare Miſſas pro hæretico, vel excommunicato, non eſt obediendum.2.p.c.6.diſp. 9.dub.3.concl.2.in fine.

Epiſcopus excommunicatus non toleratus non eſt nominãdus in canone Miſſæ.ibi, In fine dubij.

Epiſcopus bene poteſt communicare cum ſuis famulis excommunicatis non toleratis, & è contrà.2.p.c.6.diſp.11.dub. 8.concl.1.

Epiſcopus an poſſit in aliquo caſu abſoluere ab excommunicatione reſeruata Papæ.2.part.c.7.diſp.1.dub.6.& poteſt quidem iure communi, quãdo excommunicatus eſt impeditus aliquo ex impedimentis, quæ requiruntur.2.p.c.7. diſp.1.dub.6.concl.2.& 3.

Epiſcopus an poſſit abſoluere quem Prælatus inferior excommunicauit. ibid. dub.11.

Epiſcopus exiſtens extra proprium territorium an poſſit abſoluere ſubditum, quem excommunicauit exiſtẽs in proprio territorio.ibid.dub.12.

Epiſcopis quare non concedit Tridentinum facultatem abſoluendi à cenſuris deductis ad forum contentioſum. 2.p. c.7.diſp.3.dub.10.concl.4.& an poſſint abſoluere, ſi quamuis delictum ſit deductum ad forum contentioſum, eſt tamen finitum iudicium, & punitum delictum.p.7.diſp.10.dub.7.

Epiſcopus poteſt committere quæ ſunt Iuriſdictionis clericis ſimplicibus, non verò quæ ſunt ordinis Epiſcopalis.3.p. diſp.2.dub.1.concl.3.

Epiſcopus ſuſpenſus à beneficio poteſt, ſi aliàs eſt patronus in quãtùm talis præſentare, vel elig. re. 3.p.diſput.2.dub.1. concl.4.

Epiſcopus ſuſpenſus à Pontificali, & ſuſpenſus à collatione ordinum, à quibus ſuſpenſus eſſe intelligatur. ibid. concl. 11.& 12.

Epiſcopus concubinarius, ſi admonitus à Synodo non ſe emendauerit, eſt ipſo iure ſuſpenſus.3.p.diſp.5.dub.2.conc.2.
Epiſcopus ordinans aliquem ſacro ordine ſine patrimonio, quando incurrat ſuſpenſionem.ibid.dub.4.
Epiſcopus tenetur inquirere, an patrimonium ordinandi ſit verum.ibid.dub.5. concl.1.ad 3.
Epiſcopus an poſſit ordinare aliquem in aliquo caſu ſine patrimonio. ibid.dub. 6.in fine.
Epiſcopus poteſt alienos ſubditos in trib. caſibus ordinare ſine dimiſſoriis. 3.p. diſp.5.dub.7.dub.5.ante finem dubij.
Epiſcopus quem familiarem ſuum poſſit ordinare.ibid.in fine dubij.
Epiſcopus ordinans alienum ſubditum ſine informatione proprij Epiſcopi, eſt ſuſpenſus per annum à collatione ordinum.3.p diſp.5.dub.8.caſu 6.& etiam Epiſcopus titularis, etſi ſolam primam tonſuram conferat.caſu 17.
Epiſcopus ſimoniacus ordinans punitur in ordinato à ſe.3.p.diſp.5.dub.9.conc. 3.in fine.
Epiſcopum ſolus Papa poteſt deponere. 4.p.diſp.vnica.dub.2.concl.1.
Epiſcopus quomodo, & à quo degradandus.ibi.dub.4.concl.2.
Epiſcopi quot, quando, & quomodo debent aſſiſtere in ſententia degradationis, & an tunc ſint Iudices.4.part.diſp. vnica.dub.4.& 5.
Epiſcopus fruitur indulgẽtiis à ſe conceſſis.5.p.diſp.2.dub.4.poſt concl.
Epiſcopus an teneatur obſeruare inter edictum à ſe poſitum.5.p.diſp.5.dub.3. in fine.
Epiſcopus poteſt abſoluere ab interdicto reſeruato Papæ, quando prouenit ex delicto occulto.5.part.diſput.6.dub.1. concl.7.
Epiſcopus non poteſt committere Sacerdoti ſimplici reconciliationem Eccleſiæ violatæ, ſi eſt Eccleſia conſecrata. ibid.dub.4.
Epiſcopus non ceſſans ex cauſa notoria, qua pœna mulctetur.6.p.diſp.7.dub.3. concl.2.
Epiſcopus eſt, qui debet cognoſcere de defectu corporis, vel notabili deformitate, quæ impedire videtur ordinis receptionem, vel celebrationem. p.7. diſp.3 dub.2.& an ſuper illegitimitate proueniente ex eodem delicto occulto.ibid.dub.7.
Epiſcopus poteſt diſpenſare in omnibus irregularitatibus prouenientibus ex delicto occulto, excepto homicidio voluntario,ibid.dub.3. in fine. & de vnoquoq; caſu vide infra hoc eodẽ verbo.
Epiſcopus poteſt diſpenſare cum illegitimo ad minores ordines,& beneficium ſimplex.ibid.dub.2.concl.2.
Epiſcopus an poſſit diſpenſare ad Canonicatum cum illegitimo. part.7.diſp.3. dub.6.notab.3.
Epiſcopus vt quis fiat, quæ conditiones requirantur.p.7.d.ſp 4.dub.4.in fine.
Epiſcopus quando diſpenſat cum infami ad ordines.dub.5 concl.4.
Epiſcopus non poteſt diſpenſare quãtùm ad maiores ordines in irregularitate proueniente ex defectu perfectæ lenitatis,neque ex facultate Concilij Trid. nec ex priuilegio Pij V relato in Concilio Limenſi celebrato anno 1583. p. 7.diſp.6.ſect.5.dub.1.concl.3.illat.1.& 2. quoad minores ordines verò bene poteſt.ibid.dub.2.concl.4.
Epiſcopus poſt Trident. poteſt diſpenſare in homicidio caſuali, ſi homicidium ſit occultum, nec deductum ad forũ contentioſum quoad ſacros ordines in totum, & quoad quodcunq; beneficium: quoad minores verò poteſt, etſi homicidium ſit publicum.ibid.dub.2.
Epiſcopus non poteſt diſpenſare cum homicida, voluntario iure nouo, nec antiquo poterat. p.7.diſp.6.ſect.5.dub.3. concl.1.& 2.
Epiſcopus an poſſit diſpenſare in homicidio volito in ſe cauſa defenſionis, excedendo moderamen inculpatæ tutelæ, ſi eſt occultum,& in homicidio caſuali

ſuali contingente in ſubita rixa, & cum clerico in iuſto bello occidente. p.7.diſp.6.ſect.5.dub.5.

Epiſcopus poteſt diſpenſare cum iterante Baptiſmum, ſi delictum eſt occultum. ibid.diſp.7.dub.6.concl.2.

Epiſcopus an,& quando, & cum quo bigamo poſſit diſpenſare. ibid.diſput.8. dub.4.à 2.concl.

Epiſcopus, qui prætextu iniuſtæ excommunicationis adijt Imperatorem, vel Principem, eſt irregularis. p.7.diſp.9. ſect.1.dub.1.concl.3. Vide ibi ver. extendatur ad alios eccleſiaſticos.

Epiſcopus,qui ligatus cēſura etiam extra Miſſam,vel ſine alia ſolemnitate,miniſtrat ſacramentum Confirmationis,vel Ordinis, conſecrando Epiſcopum, vel conferēdo Ordines etiam minores,eſt irregularis. ibid. ſect.2. dub.2. verſ.3. exemplum.

Epiſcopus ſuſpenſus à Pontificali tantùm non fit irregularis celebrando etiam cum ſolemnitate Pontificali. p.7.diſp. 9.ſect 2.dub.2.ferè in fine.

Epiſcopus conferendo ordines etiam minores tempore interdicti, fit irregularis.p.7.diſp.9.ſect.1.dub.10.concl.2.& 3.verſ.hæc autem limitatio.

Epiſcopus poteſt diſpenſare in irregularitate incurſa propter violationem cenſurarum, recipiendo vel exercendo ordines,ſi delictum eſt occultū.ibid.diſp. 9.ſect.2.dub.10.concl.4.

Epiſcopus poteſt diſpenſare in irregularitate incurſa propter exercitium ordinis quem quis non habet.p.7.diſput.9. ſect.2.dub.15.concl.vlt.

Epiſcopus vt diſpenſet in irregularitate per facultatem ſibi à Tridentino conceſſam, quæ conditiones requirantur. p.7.diſp.10.dub.6.

Epiſcopus mittendo ſuum ſubditum alij Epiſcopo,vt ab eo ordinetur,committere cenſetur ſuas vices illi Epiſcopo, vt diſpenſet cum ordinando in defectu occurrenti.ibi poſt 1.concl.

Epiſcopus an poſſit diſpenſare in irregularitate, ſi delictum eſt deductum ad forū contentioſum,& tamen iudicium eſt finitum, & punitum delictum.p.7. diſput.10.dub.7. Quoad hoc verbum, vide quæ deſunt verbo, *Diſpenſare.* & verbo, *Abſoluere*,& verbo, *Prælatus.*

Error.

Eraſmi Error quidam refertur.1.p.dub.2.

Error intolerabilis eſt punire innocētem. 2.p.c.4.diſp.1.dub.6.concl.2.

Error communis, & authoritas Superioris tribuit Iuriſdictionem. ibid. cap.6. diſp.3.dub.1.concl.3. & diſp.6.dub.7.

Ethnicus.

Ethnicus non reputatur intra gremium Eccleſiæ p.1.dub.2.concl.3.

Euchariſtia.

Euchariſtia quare dicatur communio. 2. p.diſp.1.dub.1.

Euchariſtia cùm defertur ad infirmos, ſi in comitatu fidelium eat excommunicatus, quid faciendum ſit.2.p.c.6.diſp. 9.dub.7.in fine.

Euchariſtiam an liceat ſumere tempore interdicti,& in quibus caſibus.5.p.diſp. 4.ſect.1.dub.5.per totum.

Euchariſtiā videre non prohibetur tempore interdicti, niſi tempore Miſſæ. ibid.concl.4.

Euchariſtiam licitum eſt renouare tempore ceſſationis.octauo quoque die. 6. p.diſp.1. dub.4.concl.2. & tunc etiam defertur infirmis.dub.9.

Exceptio.

Exceptio excommunicationis quomodo, & intra quod tempus debeat opponi.2. p.c.6.diſp.7.dub.1.

Excommunicatio.

Excommunicandi poteſtas eſt in Eccleſia.1.p.dub.2.concl.1.& eſt à iure diuino.ibid.in fine dubij.

Excommunicatio quibus priuet. ibid. & quomodo priuet.dub.7.in fine.

Excommunicationis maioris vndecim effectus numerantur.2.p.c.6.diſp.1.dub. 2.in fine.

Excommunicatio appellatur gladius ſpiritualis. part.1.dubio 2.concl.3. & apella

pellatur netuus eccleſiaſticæ diſciplinæ.2.p.c.3.diſp.vnica.dub.1.
Excommunicatus quare dicatur tradi Satanæ.ibid.
Excommunicatio non priuat communicatione, quæ fit per charitatem. 1.part. dub.2. in ſolut. ad 1.& ſic ſi conuertitur excõmunicatus ad Deum,per contritionem ea communicatione fruitur. ibid.
Excommunicatio quomodo dicatur medicinalis. 1.p.dub.2.ad 2.
Excommunicatio quàm ſit timenda.ibid. ad 3.
Excommunicatio eſt cenſura.1.p.dub.5.
Excommunicatio quandoque incurritur ipſo facto, & ratio quare ita incurratur.dub.7.in concl.
Excommunicationis etymologia.2.p.c.1. diſp.1.dub.1.
Excommunicationis & anathematis differentia.ibid.
Excommunicationis definitio. ibid. dub. 2. & etiam excommunicationis minoris.ibid.in fine dubij.
Excommunicatio, & aliæ pœnæ differũt. ibid.illat.2.
Excommunicatio diuerſo reſpectu quàm aliæ cenſuræ priuant ſacramentis. 2.p. c.1.diſp.1.dub.2.illatione 2.
Excommunicationis & ſuſpenſionis differentia.3.p. diſp.1.dub.2.
Excommunicatio minor quare minor dicatur.ibid.diſp.2.dub.1.in princ.
Excõmunicationis minoris effectus duo, ſcilicet ſacramentorum paſſiua participatio,& electio paſſiua, de quibus 2. p.c.6.diſp. 12.dub.1.
minori Excommunicatione excommunicatus omnia poteſt facere,quæ numerantur.ibid. & an talis peccet ſacramétum aliquod accipiendo.ibid.dub.2. & celebrando non incurrit irregularitatem.ibi.in fine dubij.
Excommunicationem minoré qui obliuiſcitur ſe incurriſſe, ſi recordetur incœpta Miſſa,proſequatur.ibid.
Excommunicatione minori excommunicatus an peccet adminiſtrando aliquod ſacramentum. 2.p.c.6.diſput.12. dub.3.
Excommunicatus minori excommunicatione nec eligendus,nec præſentandus eſt, & ſi eligatur, vel præſentetur, eſt electio nulla,& irritanda,& eligens vel præſentans peccat mortaliter. 2.p.c.6. diſp.12.dub.4.
Excommunicatione abſolutè lata de maiori intelligitur. 3.p.diſput.2.dub.1. in princ.
Excommunicatio diuiditur in maiorem & minorem, in generalem & particularem,in latam à iure, & latam ab homine,in inſtam,& iniuſtam,in latam& ferendam. 2.p.c.1.diſp.2.dub.1. lata & ferenda quibus verbis imponãtur.ibid. cap.2.diſp.vnica.dub.2.& in dubio excõmunicatio intelligitur ferenda.ibid.
Excommunicationis diuiſio in validam, & inualidam,iuſtam,& iniuſtam rurſus traditur latiùs.2.p.c.6.diſp.1.dub.1.
Excommunicatio lata ab homine expirat mortuo, vel amoto ferente;at verò excommunicatio lata à iure ſemper durat.2.p.c.1.diſp.2.dub.1.in 3.diuiſ.
Excommunicationes contentæ in Bulla Cœnæ,redactæ ſunt ad naturã excommunicationis à iure.ibid.
Excommunicatio comminatoria dicitur excommunicatio ferenda.p.2.c.1.diſp. 2.dnb.1.in fine dubij.
Excommunicatio vt feratur, ſufficiunt quæcunque verba, quibus Iudex *ſuam* intentionem manifeſtet. 2.p.c.2. *diſp.* vnica,dnb.1.
Excommunicatio contra vnum de duob. determinatur ab intẽtione excommunicantis.ibid.dub.2.
Excommnnicatio debet ferri in ſcriptis, & qui excommunicat ſine ſcriptura continente cauſam excommunicationis;& ſine monitione præmiſſa,& peccat mortaliter,& punitur pœna ſuſpenſionis per menſem, intra quem ſi celebret, fit irregularis. 2.p.c.2.diſp.vnica. dub.3.& an,& quando poſſit ferri ſine

dicta

dicta ſolemnitate.ibid. & non temerè eſt feréda. 2.p.c.4.diſp.1.dub.1.notab. 1. & cum magna circumſpectione, & pro graui peccato, ibi.c.5.diſp.2. dub. 1.concl.1.

Excommunicans citationẽ omittens non incurrit pœnas. ſup.dictas. ibid.cap.5. diſp.1.dub.5.

Excommunicare poſſunt omnes habentes iuriſdictionem in foro exteriori ordinariam, aut delegatam, aut ex conſuetudine præſcripta, vt Papa, Epiſcopi confirmati, licèt non conſecrati, eorum Vicarij, Capitulum ſede vacante, Concilium generale & Prouinciale, Abbates, Prępoſiti, Priores Eccleſiarum collegiatarum, licèt non conſecrati, nec benedicti, dummodò confirmati, aut prouiſi; non tamen Rectores, qui dicuntur Priores (vt ſunt multi in Gallicia & Nauarra) excommunicare item poſſunt Prælati Religionum, vt Generales Prouinciales, Priores, Guardiani, Præpoſiti, aut Rectores Societatis, & Metropolitanus ſuos Suffraganeos. 2. p.c.3.diſp.1.dub.1.

Excommunicandi poteſtas reſpicit forum exterius, tanquàm illi neceſſaria. ibid. in medio dubij.

Excommunicans ſine poteſtate mortaliter peccat.ibid.in fine dubij.

Excommunicare per modum ſententiæ poſſunt omnes, qui habent poteſtatem excommunicandi; per modum autem ſtatuti vel canonis, vt condendo legem S.P. & Cócilia generalia, Epiſcopi, & Concilium Prouinciale, & Capitulum ſede vacante. 2.p.c.3.diſp.1.dub. 4 dicto 2.

Excommunicantes ex commiſſione, aut ex conſuetudine non habent poteſtatem ex iure diuino.ibid.dub.5.concl.1.

Excommunicatio nulla eſt iure diuino lata, hoc eſt lege lata à Chriſto.

Excommunicare ſe ipſum, aut ſe excommunicatum denunciare an quis poſſit. ibid.dub.7.

Excommunicatio eſt actus iuſtitiæ coactiuæ.ibid.

Excommunicare ſibi æqualem an quis poſſit, vel ſibi ſuperiorem.ibid.concl.3.

Excommunicare extra proprium territorium. Vide verbo, Epiſcopus.

Excommunicatio nulla non poteſt ratificari per proprium Epiſcopum. 2.p.c.5. diſp.2.dub.2.not.1.

Excommunicatio ſecum trahit exſequutionem.ibid.in fine dubij.

Excommunicatur aliquando qui excommunicatione potiùs eſt indurandus, quàm corrigendus, ſi alia priùs ſunt adhibita remedia.2.p.c.4.diſp.1.dub.1. concl.2.

Excommunicari non poteſt, qui eſt incapax culpæ.ibid.dub.3.

Excommunicatus ſemel iterum poteſt excommunicari.ibid.dub.7.concl.1.& etiam ſemel ſuſpenſus iterum ſuſpendi.3.p.diſp.4.dub.2.concl.4.

Excommunicatus, qui ſic moritur, etiam poſt mortem manet excommunicatus, niſi poſteà abſoluatur.2.p.c.4.diſput.1. dub. 8. concl.1. & an mortuus poſſit excommunicari. ibid. per totum dubium.

Excommunicatio non poteſt ferri, niſi propter aliquod peccatum, quod non ſit purè interius. 2.p.c.5. diſp.1. in notabili. & nonniſi pro culpa mortali. ibid.dub.2.concl.1.& 2.& nõ pro quolibet, niſi pro peccato inobedientiæ & contumaciæ. ibid.dub.2. & aliquando imponitur pro damno illato, & tunc, quamuis damnum non ſit mortale, virtus obedientiæ obligat ſub mortali ad reſtituendum.ibid.diſp.2.dub.3.concl. 3.& vide totum dubium.

Excommunicationis latæ & ferendæ pœna, cùm aliquid præcipitur, an obliget mandatum ſub mortali. 2.p.c.5.diſp.1. dub.2.corol.4. & dub.3. per totum. & dupliciter poteſt poni, ita vt nõ requiratur monitio, vel vt requiratur.ibid. & vide verbo, *Monitio.*

Excommunicatio non poteſt ferri ab Eccleſia, nec de plenitudine poteſtatis pro

peccato merè præterito, vbi nulla præceſſit monitio. 2.p.c.5. diſp.1.dub.10. in opinione 2. Suſpenſio autem ſic. 3. p.diſp.3.dub.1.concl.5.
Excommunicatio poteſt ferri pro peccatis futuris.2.p.c.5.dub.1.in fine.
Excommunicatio poteſt ferri pro graui damno temporali, dum damnificator ſit occultus, & tunc non ob vtilitatem dánificati, ſed damnificatoris: etſi damnum & damnificator ſunt manifeſti, non inualidè, ſed iniuſte fertur excommunicatio. ibid.diſp.2.dub.1.per totū. & aliquando fertur pro bono ſpirituali damnificati.ibid dub.3.concl.3.
Excommunicationem pro damno temporali, ſeu rebus deperditis poteſt ferre Nuntius à latere Papæ, Epiſcopus, & eius Vicarius generalis, licèt non habeat ſpeciale mandatum & Capitulum ſede vacante.2.p.c.5.diſp.2.dub.2.
Excommunicatio ad inſtantiam alicuius regulatur ſecundùm eius intentionem. ibid.diſp.5.dub.1.
Excommunicatio contra eos, qui ſutori fecerunt furtum, non comprehendit eum, qui ab eo acum furatus eſt, etſi ob defectum acus ſutor per quatuor dies non fuerit lucratus in officio. 1.p.c.5. diſp.2.dub.4.
Excommunicatio generaliter lata comprehendit Epiſcopos, niſi expreſsè excipiátur, ſecus in ſuſpenſione, quia non comprehenduntur. ibid.diſp.3. dub.1. & 3.p diſp.4.dub.2.
Excommunicatio vt incurratur pro communione in crimine criminoſo, quæ requirantur.2.p.c.5.diſp.3.dub.1 2.poſt 2.concl.& c.6. diſp.10.dub.1.concl.3. caſu 2.& dub.2.3.& 4.
Excommunicatio non incurritur ob percuſſionem clerici in 18.caſibus.2.p.c. 5.diſp.3 dub 13.
Excommunicationem non incurrit committens crimen, quod falsò putabat habere annexam excōmunicationem. ibid.dub.14.
Excommunicatio cōtra non manifeſtantes ſcripturas, quos, & quando comprehendat.2.p.c.5.diſp.4.dub.1.
Excommunicatio contra nō manifeſtantes delicta, tam ea, quæ ſunt in damnum tertij, quàm ea quæ non ſunt, quando obliget, & an incurratur poſt primam cartham.ibid.dub.3.& 4.
Excommunicatio poſt appellationem eſt nulla. 2.part.cap.5.diſput.5.dubio 11. concl.3.
Excommunicatio iniuſta nulla contingit in multis caſibus, qui numerantur. 2. p.c.6.diſp.1.dub.1. & nullos habet effectus; iniuſta verò valida ſic. ibid. & dub.2.
Excommunicatio, quę fertur per modum ſententiæ, ſi nō habuit ſuum effectum in vita ſententiantis, expirat eo mortuo, vel amoto.2.p.cap.5.diſp.5.dub.1. ante finem.
Excommunicatio quando dicatur continere errorem intolerabilem.2.p.cap.6. diſp.1.dub.1. caſu 4. & dub.2.in princ.
Excommunicatio iuſta ſecundùm allegata & probata, non verò in rei veritate an liget, ibid. & an celebrando qui huiuſmodi excommunicatione eſt excommunicatus, fiat irregularis.ibidem. concl.4.
Excommunicatus toleratus quis, & quis non toleratus.ibid. diſp 3.dub.1. & an validè conferat ſacramenta, dub.2. & an licitè.dub.3.
Excommunicatus contritus de peccatis an poſſit in aliquibus caſibus fidelibus adminiſtrare ſacramenta. 2 p.c.6. diſp. 8.dub.2.
ab Excommunicato geſta tanquàm à publica perſona (vt quando eſt Iudex) an ſint valida.2.p.c.6.diſp.6.dub.3.& tanquàm à perſona particulari.dub.6.
Excommunicatus an poſſit eſſe actor, reus, teſtis, vel procurator, aut procuratorem inſtituere in iudicio. 2.part. cap 6 diſput.7.per totam. & quomodo debeat in iudicio reſpondere excommunicatus.ibid.
Excommunicatus toleratus, qui ex iuſtitia te

tia tenetur conferre ſacramenta, an poſſit licitè conferre ea, vel fideles ab eo petere.ibid.diſp.8.dub.2.

Excommunicatus toleratus licitè adminiſtrans ſacramenta, non incurrit irregularitatem.ibi.poſt 3.ampliationem.

Excomunicatus toleratus an poſſit inducere fidelem in extrema neceſſitate ad ſuſcipiendum ab eo Sacramenta. ibid. in fine.

Excōmunicato in quibus reductiuè prohibeatur communicatio cum fidelibus.2.p.c.6.diſp.8.dub.3.in princ.& an ſemper peccet communicando in eis. ibid. & in quibus ſpecificè prohibeatur communicatio,quę continentur in verſu,*os,orare*,&c.diſp.9.ante 1.dub.

Excommunicatus non toleratus an poſſit communicare in orationibus, vel officiis diuinis cum fidelibus, & ſi ſe ingerat, an ſit admittendus, & quando dicatur communicare, & ſi audiat Miſſam in vna capella;& ego in alia vnius Eccleſiæ,vel in diuerſis altaribus,in eadem capella,an communicem cum eo, & alia multa ad praxim notanda. vide 2.p c.6.diſp.9.dub.7.

Excommunicatus non toleratus ſi ingrediatur Eccleſiam ad intereſſendum ibi eo tempore,quo Miſſa,vel officia diuina celebrantur, quid faciendum. ibid. dub.8.

Excommunicatus pertinaciter perſeuerās per annū in excōmunicatione,eſt ſuſpectus de hæreſi.2.p.c.6.diſp.9.dub.vlt.

Excommunicatio maior quando incurratur propter participationem cum excommunicato. diſp.10.dub.1. concl.5.& vt incurratur,quæ conditiones requirantur.ibid.dub.5.

Excommunicatio maior incurſa propter participationem in crimine criminoſo eſt excommunicatio iuris,nō hominis. 2.p.c.6.diſp. 10.dub.3.concl.3.

Excommunicatum publicum in vna Prouincia,in alia vbi eſt occultus,quomodo teneamur vitare, & an.ſi petat Euchariſtiam in publico, debeat eam Parochus illi dare.2.p.c.6.diſp.11.dub.12.

Excommunicatio quādo prouenit ex delicto occulto, poteſt Epiſcopus ab ea ſibi ſubditos abſoluere,etſi excommunicatio ſit ex reſeruatis in Bulla Cœnę: & etiā poteſt abſoluere Religioſum, ſi quoad hoc ſubiiciatur Epiſcopo quoad hoc.2.p.c.6.diſp.12.dub.5.

Excommunicatio quamuis ſit publica & reſeruata Papæ, ſi excommunicatus eſt impeditus recurrere ad Papam,Epiſcopus eum abſoluit iure communi; ſed excommunicatus ceſſante impedimēto tenetur ſe præſentare Papæ.ibid.

Excommunicatio poſita ab homine in generali ferè in omnib. aſſimilatur excommunicationi iuris. 2.p. c.7.diſp.1. dub.8.opinio.2.

Excōmunicans incendiarium non poteſt eum abſoluere,ibid.dub.9.in concl.

Excommunicatus in ſuo Epiſcopatu an poſſit ab alio Epiſcopo abſolui in alio. 2.p.c.7.diſp.1. dub.13. & è contrà excōmunicatus in alieno Epiſcopatu an poſſit abſolui in ſuo.dub.14.

Excommunicatus pluribus excommunicationibus, abſolutus ab vna, an cenſeatur ab omnibus abſolutus. 2.p.c.7. diſp.2.dub.3.

Excommunicatio ex falſa cauſa quare ſit nulla, abſolutio verò non. ibid.dub.4. opinio.2.

Excommunicationem incurrit ipſo facto abſolutionem per vim extorquens. 2. p.c.7.diſp.2.dub.5.conc.3.

Excommunicatus ad certum tempus, vel ſub conditione, donec ſatisfeceris, an maneat ipſo facto abſolutus tranſacto tempore,vel impleta cōditione, an verò requiratur abſolutio ibid.dub.6.

Excommunicationem incurrit qui nō reſtituit partem, ſi non poteſt totum reſtituere, quando, vt reſtituat, excommunicatur.2.p.c.7.diſp.3.dub.2.

Excōmunicato denunciato conceſſæ Reuerendæ an ſint validæ, & quæ conceduntur ab excommunicato. 3.p.diſp.5. dub.7.dicto 4.ante finem dubij.

Excom

Excommunicato eſt prohibitum tempore interdicti Sacramentum pœnitentiæ.5.p.diſp.4.ſect.1.dub.3.concl.4.
Excommunicationem in quibus caſibus incurrant laici violantes interdictum. 5.p.diſp.5.dub.2.in fine.
Excommunicatio an poſſit ſuſpendi. 5.p. diſp.6.dub.4.concl.5.
Excommunicati in Eccleſia ſepulti corpus eſt exhumandum. ibid.diſp.7.dub. 4.concl.4.
Excommunicationem an incurrant Religioſi non ſeruantes ceſſationem, & alias cenſuras impoſitas ab ordinario. 5.p.diſput.5.dub.3.& dub.4.concl.3.& 6.p.diſp.1.dub.3.in fine. & diſp.3.dub. 2.concl.2.
Excommunicatus recipiendo ordines an maneat irregularis.p.7.diſput.9.ſect.1. dub.6. & quid ſi exerceat eos.ibid.ſect. 2.dub.1. & vide etiam ſecundum dubium.
Excommunicatus celebrando quãdo fiat irregularis.vide verbo.irregularitas.
Excommunicantur Religioſi, qui animo nocendi ſuos Prælatos,pergunt ad curias Principum. 1.part.dub.10.in opinio.1.
Excommunicatur qui cum teneatur ex iuſtitia non defendit clericum.ibid.

Excuſatio.

Excuſentur qui ab excommunicatione lata pro furtis.2.p.c.5.diſp.5.dub.1.
Excuſentur qui à denunciando ſcripturas, &c.ibidem,dub.2.
Excuſent quæ cauſæ ab incurrenda irregularitate.p.7.diſp.2.dub.8.per totum. & quæ ab incurrenda ſuſpenſione.3.p. diſp.3.dub.4.

Exhibitio.

Exhibere ſcripturas, vel inſtrumentum. Vide verbo, *Scriptura.*

Exhortatio.

Exhortans in bello.Vide verbo,Bellum.

Expoſitus.

Expoſitus, cuius parentes ignorantur, an ſit cenſendus irregularis.part.7.diſp.3. dub.9. & quid ſi non eſt expoſitus, & tamen parentes eius ignorantur. ibid. dub.10.

Extrauagans.

Extrauagantes, cùm ex ſacrorum. & quæ incipit, ſanctum & ſalutare, quæ eſt Sixti quinti circa ordines explicantur. 3. p. diſp.5. dub.7. ſed notá, quòd hæc extrauagans Sixti iam eſt reuocata per Clementem VIII.

Extrema vnctio.

Extrema vnctio an liceat tempore interdicti.5.p.diſp.4.ſect.1.dub.7.

F

Faciliùs aliquid conſeruatur in eſſe, quàm de nouo fiat. p.7.diſp. 3. dub. 1. parum ante finem.

Factum.

Factum nomine alterius quid ſit,& quando intelligatur. 2.p.c.5.diſp.3.dub.9.
Factum non dicitur illud, in quo aliquid ſupereſt agẽdum.3.p.diſp.5. dub.7.poſt notabile 11. dicto 3.

Falſarius.

Falſarius literarum Apoſtolicarum eſt actualiter degradatus, & tradẽdus Curiæ:falſarius verò literarum Regis verbaliter eſt deponẽdus. 4. p. diſp.vnica. dub.3.concl.5.

Familia, & Familiares.

Familiam & filios alendi obligatio excuſat ire ad ſanctum Patrem propter abſolutionem. 2.p.c.7.diſput. 1. dub. 6. concl.3.
Familiares Epiſcopi bene poſſunt communicare cum Epiſcopo non tolerato. & è contrà Epiſcopus cum ſuis familiaribus. 2. p. cap. 6. diſput. 11.dub. 8. concl.1.
Familiarem ſuum quem; & quando poſſit Epiſcopus ordinare. 3. p.diſp.5.dub. 7.ferè in fine.
Familiarium nomine ſeu familiæ qui intelligantur ad effectum vt tempore interdicti priuilegiatus ſecum ducat ſuos familiares vel familiam ad audiendum officia diuina.5.p.diſp.4.ſect. 2.dub. 7. concl.2.

Famoſum.

Famoſum quid ſit. part.7 diſp.10. dub.6. concl.1.

Famulus.

Famulus bene poteſt communicare cum domino excommunicato non tolerato.2.p.c.6.diſp.11.dub.6.

Famulus an incurrat irregularitatem, ſi iuſſus à domino attulit proceſſum Notario, vel Iudici equum aſſociaturo reum ad deformationem. p.7.diſput.5. ſect.2.dub.2.verſ.3 ſit.

Fauer.

Fauer an ſit infamis. part.7. diſp.4.dub.5 notab.2.

Fauer lignarius, qui facit furcam, vt aliquis occidatur,eſt irregularis.p.7.diſp. 5.ſect.2.dub.2.verſicu.ſextò omnes.

Fautor.

Fautores hæreticorum, & fautorum filij an cenſeantur hæretici.p.7.diſp.4.dub. 2.& 3.

Fautor homicidæ quando ſit irregularis. ibid.diſp.6 ſect.2.dub.3.in princ.

Fera.

Feram alens, ſi fera aliquem occidat, an efficiatur irregularis. p.7.diſp.6.ſect.1. dub.7.

Feſtum.

Feſti nomine quid intelligatur ad effectũ celebrandi diuina tempore interdicti in feſtis relatis in c.alma mater.5.part. diſp.4.ſect.2.dub.9.not.2.

Feſtum à quo tempore, vel parte diei incipiat.ibid.dub.10.

Fœtus.

Fœtus quando dicatur animatus ad effectum irregularitatis cauſatæ ex aborſu.p.7 diſp.6.ſect.4.dub.1.

Filius.

Filius percutiens in continenti clericum turpiter agentem cum matre, non incurrit excommunicationem. 2.p. c.5. diſp 3.dub 13.caſu 16.

Filius patrem hæreticum accuſare tenetur, & è contrà pater filium. ibid.diſp. 5 dub.2.

Filius bene poteſt communicare cum parentibus excommunicatis non toleratis.2.p c.6.diſp.11.dub.6.concl.1.

Filij familias non tenentur ire propter abſolutionem ad S.P. 2.p.c.7.diſput.1. dub.6.concl.3.

Filij hæreticorum vſque ad quem gradum conſanguinitatis ſint irregulares. p.7. diſp.4.dub.3.

Filius meretricis publicæ etſi coniugatæ eſt irregularis.ibid.dub.5.concl.2.illat. 2.De aliis vide verbo,*Illegitimus*,& verbo,*Legitimus*.

Fiſcalis.

Fiſcalis,qui concurrit ad deformationem, eſt irregularis. p.7.diſp.5 ſect.2.dub.1. verſ.2.promotor. & an excuſetur proteſtatione.dub.11.

Flagellare.

Flagellare excommunicatum ante abſolutionem vnde habuit ortum. 2.p.c.7. diſp.2.dub.2.

Forma.

Forma excommunicandi.Vide verbo,Excommunicatio.

Forma abſoluendi ab excommunicatione.2.p c.7 diſp.2.dub.2.

Forma ferendi ſententiam degradationis & depoſitionis 2.p.diſp.vnica.dub.vlt.

Forma ſeruanda in ferenda ſuſpenſione. 3.p. diſp.4.dub.1. & pœna contra Iudicem, qui eam formam non ſeruat. ibid.

Forma abſoluendi ab ea.diſp.6.dub.3.

Forma ponendi interdictum. 5.p. diſp.6 dub.4.

Forma abſoluendi ab eo. ibid. diſput.6. dub.6.

Forma imponendi ceſſationem. 6.p. diſp. 2.dub.2.

Forma imponendi accuſationem ciuilem remiſſiuè. p.7.diſp.5 ſect.2.dub.10. in fine.

Forma diſpenſandi in irregularitate. p.7. diſp.10. circa primum dubium.

Fornicarius.

Fornicarius.Vide,*Clericus*.

Fragilitas.

Fragilitas ſexus excuſat ire ad ſummum

Pontificem propter abſolutionem, vt mulierem. 2.p.c.7 d[illegible].dub.6.conc.1.

Frater.

Frater percutiens in continenti clericum turpiter agentem cum ſorore, non incurrit excommunicationem.2.p.cap.5. diſp.3.dub.13.

Fructus.

Fructus beneficij non facit ſuos, qui excommunicatus obtinuit beneficium.2. p.c.6.diſp.5.dub.4.in concl.

Fructibus beneficij acquiſitis legitimè ante excommunicationem, an priuet excommunicatio. diſp.6.dub.1.& an reſtituere teneatur ante Iudicis ſententiam,ibid.concl.1.& cui ſint reſtituendi.dub.2.

Fructus beneficij an lucretur ſuſpenſus.3. p.diſp.2.dub.1 poſt 6.concl.

Fugere.

Fugiendo an qui poteſt euadere mortem, ſi occidat inuaſorem,an ſit irregularis. p.7.diſput.5.ſect.3.dub.2.poſt 3.concl. vbi latè de fuga quoad hoc.

Furioſus.

Furioſus eſt irregularis, & quomodo ſit de illo iudicandum, ſi relinquat furorem.p.7.diſp.3.dub.4.concl.1.

Furioſus ſi alium occidat, an efficiatur irregularis, & an in foro ciuili teneatur de occiſione.p.7.diſput.6.ſect.2.dub.3. in princ.

G

Gallicus.

GAllicus morbus quando faciat hominem irregularem.p.7.diſput.3. dub.4.concl.1.

Geſtum.

Geſta ab excommunicato non tolerato ratione publici officij tanquam a perſona publica, an ſint valida. 2.p.cap.6. diſp.6.dub.3.

Geſta ab excommunicato non tolerato tanquam a perſona priuata.dub.6.

Geſta ab eo,qui non obtinuit verum titulum beneficij,quia electio vel collatio fuit inualida, quia facta fuit excommunicato,vel ſimoniacè, vel alium defectum patienti,an ſit [illegible].

Gloſa.

Gloſſa velut erronea reijcitur.in c.quodcunque 17.q 1.in p.[illegible]dub.2.concl.2.

Gregorius.

Gregorius excommunicauit quēdam diffamatorem.2.p.c.5.diſp.1.dub.10.

H

Habitare.

HAbitare cum excommunicato quomodo prohibitum. 2.p.c.6. diſp. 9.dub.10.

Hæreſis,& Hæreticus.

de Hæreſi ſuſpectus,an ſit qui per annum pertinaciter perſeuerat in excommunicatione.2.p.c.6.diſp.9.dub.vlt.

Hæreſis crimen ſtatim eſt denunciādum, & ſi non præcedat diffamatio,nec correctio fraterna.2.p.c.5.diſp.4.dub.3. & filius contra patrem & pater contra filium denunciare tenentur ibid. diſp. 5.dub.1.

Hæreticus non amittit ipſo facto dominium ſuorum bonorum, nec priuari poteſt vſu ſuorum bonorum ante ſententiam Iudicis.1 p dub.[illegible]

Hæreticus mere interior non incurrit excommunicationem [illegible] tam contra hæreticos; hæreticus vero occultus, per accidens ſic.ibid.dub 10.concl.2.

Hæreticus, vt ſit proprie hæreticus,debet habere errorem in intellectu.ibidem. concl.3.

Hæreticus abſolutus ab vna excommunicatione propter vnā hæreſim, ſi aliam occultat, manet adhuc excommunicatus; ſimiliter ſi occultat aliquot actus exteriores hæreſis. 2.p.c.7 diſp [illegible] dub. 3.in fine.

Hæreticus clericus niſi in continenti pœniteat degradatus eſt tradendus [illegible] ſeculari. p.4.diſp.vnica.dub.3.concl.5.

Hæreticus, aut apoſtata an ſit irregularis. part.7.diſp.4.dub 2. & an ſint irregulares eorum fautores, & eorum filij. ibid.

ibid.2.& 3. per totum.

Hæreticus reconciliatus quis ſit.ibid.

Hermaphroditus.

Hermaphroditus quando ſit irregularis, & quis cum eo diſpenſet.part.7.diſp.3. dub.5.

Hiſtrio.

Hiſtrio an ſit infamis.p.7.diſput.4.dub.5. concl.2.illat.1.

Homicidium, & Homicida.

Homicidium caſuale quid,& in quantùm caſuale non eſt peccatum · & homicidium caſuale eſt in duplici differentia, & multa de eo. p.7.diſp.6. ſect.1. ante 1.dubium.

Homicidium voluntarium in cauſa dicitur, quod ſequitur ex opere illicito periculoſo de ſe, quo quomodo ſequatur ibi.dub. primo.in 3. opinio. verſ. Secunda verò pars.

Homicidium directè voluntarium, cuius diſpenſatio ſemper excipitur in omnibus priuilegiis,quod ſit.p.7.diſp.6.ſect. 2.dub.1.

Homicidium quantumuis occultum inducit irregularitatem. p.7. diſp.4.dub. 7.concl.1.

Homicidium iuſtum quare inducat irregularitatem.ibid.diſp.5.ſect.1.notab.2.

Homicidium committendi voluntas, nec conatus, nec vulnus quantumuis lethale,nõ inducit irregularitatem. ibid. notab.3.

Homicida in ſui defenſione excedendo moderamen inculpatæ tutelæ, eſt irregularis, & quis cum eo diſpenſet.p.7. diſp.5.ſect.3.dub.1.

Homicida directè voluntarius non eſt, qui in rixa inopinata alium occidit, præcipuè authorem rixæ. p.7.diſput.6. ſect.2. dubio 1.concl. 1. verſ.præterea dico.

Homicida quantùm ad irregularitatem. Vide verbo, *Deformare.* & verbo, *Irregularitas.*

Homicida qualificatus eſt tradendus poſt actualem degradationem Curiæ ſeculari.4.p.diſp vnica.dub.5.poſt concl.5.

Hora.

Hora canonica. Vide, *Officium diuinum.*

Hoſpitalia.

Hoſpitalia erecta authoritate Epiſcopi æquiparantur cum Eccleſia in fauorabilibus. 5.part.diſput.4.ſect.2.dubio 3. concl.3.

Hoſtiarius.

Hoſtiarius,qui percutiendo in hoſtio clericum incurrit excommunicationem, non tenetur propter abſolutionem ſe præſentare Papæ. 2.p.c.7.diſp.1.dub.6. ferè in fine dubij.

I

Ignorantia.

IGnorantiæ diuiſio in ignorantiam iuris & facti:& an ignorantia facti excuſet ab excommunicatione.2.p.cap.5. diſp.5.dub.6.

Ignorantia iuris,id eſt, ignorãtia excommunicationis impoſitæ pro aliquo peccato mortali, an illud peccatum committentem excuſet ab excommunicatione.ibid.dub.7.

Ignorantia legis prohibentis actum non ex ſe malum, quia malũ,ſed quia prohibitum, excuſat à culpa, & conſequenter ab excommunicatione. ibid. in princ.dubij.

Ignorantia culpabilis & vincibilis,& eius diuiſio, & an excuſet ab excommunicatione.2.p.c.5.diſp.5.dub.8.

Ignorantia vincibilis an excuſet ab excõmunicatione non lata abſolutè contra facientes,ſed contra eos,qui ſcienter auſu temerario fecerint, vel præſumpſerint facere.ibid.dub.9.

Ignorantia an excuſet ab aliis cenſuris præter excommunicationem. 2.p.c.5. diſp.5.dub.10.

Ignorantia inuincibilis excuſat à peccato,quod committitur ob communicationem cum excommunicato, & conſequenter à pœna. ibid. cap.6.diſp.11. dub.10.

Ignorans ſe habere maius ius, quàm illud, quod probauit, ſicut durante hac contumacia peccat peccato contumaciæ, ita incurrit excommunicationem. in fine materiæ excommunicationis.

Ignorantia an excuſet à ſuſpenſione. 3.p. diſp.3.dub.4.in fine.

Ignorantia quæcunque excuſat à dolo. ibid.diſp.5.dub.7.notab.4.

Ignorantia qualis excuſet ab incurrenda irregularitate. p.7. diſp.2.dub.8.concl. 1.& 2.

Illegitimus.

Illegitimus quis ſit.part.7.diſp.3.dub.6.in princ. & omnis illegitimus eſt irregularis.concl.1.

Illegitimus quando legitimetur per ſubſequens matrimonium.ibid.dub.8.

Illegitimus an ſit iudicandus expoſitus, cuius parentes ignorantur.dub.9.

Illegitimus quas pœnas incurrat, ſi ordinatur ſine diſpenſatione; & quid ſi celebret.ibid.dub.11.

Illiteratus.

Illiteratus an ſit irregularis. p.7.diſput.4. dub.4.

Impeditus.

Impeditus ire ad Papam ad impetrandam abſolutionem excommunicationis aliquo impedimento ex ibi relatis, abſoluitur ab Epiſcopo; nec tenetur, ſi ipſe non poteſt ire, mittere procuratorem. 2.p.c.6. diſp.1.dub.6.concl.3. tenetur tamen ſe præſentare Papæ ceſſante impedimento, niſi ſit abſolutus virtute Bullæ, aut alterius priuilegij, aut Iubilæi. concl.4. & latiùs diſp.2.dub.3. per totum. & an ſufficiat, quando ſe præſentare tenetur, mittere procuratorem, & intra quod tempus.ibid.

Impedire.

Impedire homicidium quis, quando, & quomodo teneatur, & non impediens quando fiat irregularis.p.7.diſp.6.ſect. 2.dub.7.

Imperator.

Imperator & Rex, aut alius Princeps an poſſit excommunicari. 2.p.c.4. diſp.2. dubio 4.

Impetratio literarum.

Impetratio literarum facta ab excommunicato an, & quando valeat. 2 p cap.6. diſp 5.dub.2.concl.4. & diſp.7. ante 1. dubium.

Impotentia reſtituendi.

Impotẽtia reſtituendi excuſat ab excommunicatione lata propter reſtitutionem. 2 p.c.5.diſp 5. dub.1 caſu 4. ſed ſublata impotentia, eò quòd debitor venit ad pinguiorem fortunam, an ſub eadem excommunicatione reſtituere teneatur.ibid.in fine dubij.

Impotentia ad reſtituendum eſt etiam detrimentum famæ.ibid.

Incendiarius.

Incendiarij in nulla parte iuris excommunicantur, ſed quaſi dicuntur, vt excommunicentur. 2.p.c.7 diſp 1.dub.9. in concl.

Incorrigibilis.

Incorrigibilis quando priuetur priuilegio clericali.4.p.diſp.vnica.dub.1.illat. 3.poſt 3.concl.

Inducens.

Inducens ſuſpenſum denunciatum ad id, quod non poteſt, non incurrit illam cenſuram.3.p.diſp.2.dub.4.concl.4.

Indulgentia.

Indulgentias concedendi poteſtas reſpicit forum externum, non tanquàm illi neceſſaria, ſed tanquàm vtilis.2.p.c.3. diſp.1.dub.1.

Indulgentiæ non conceduntur defunctis per modum abſolutionis, ſed per modum ſuffragij & ſolutionis. 2.p.cap.4. diſp.1.dub.8.in fine.

Indulgentias ſibi concedit Papa, & Epiſcopus.5.p.diſp.2.dub.4. poſt concl. & vide verbo, *Papa*, & verbo, *Epiſcopus*.

Indulgentiæ concedi poſſunt poſt redditum cum Euchariſtia delata ad infirmum tempore interdicti.5.part.diſp.4. ſect.1.dub 5.in fine.

Infamia.

Infamia quæ, & quotuplex, & an ſit infamis fauer, & infamis an ſit irregularis. p.7.

p.7.diſp.4.dub.5. quod totum vide circa hanc materiam.
Infamiam iuris an poſſit Princeps abolere.ibid.
Infamiam non ſe qui condemnatum de furto non poteſt facere Iudex.5.p.diſp. 6.dub.4.concl.4.

Infans.

Infans. Vide verbo, *Puer.*

Infirmitas.

Infirmitas excuſat ire ad S.P. propter abſolutionem. 2.part.cap.7.diſp.1.dub.6. concl.3.

Iniuria.

Iniuriam an poſſit remittere filiusfamilias, vxor. &c. 2.p cap.7.diſp.3.dub.11. in fine.
Inimicitia capitalis excuſat ire ad S.P. propter abſolutionem. 2.p.c.7. diſp.1. dub.6.concl.3.
Innocens an comprehendatur in ſententia generali ſuſpenſionis. 3.part.diſp.3. dub.1.concl.4.

Inobedientia ſeu inobediens.

Inobediens, ſeu inobedientia eſt duplex. 2.p.c.3.diſp.1.dub.6.
Inobedientia formalis quæ ſit. ibid.dub. 11.in notabili.

Inquiſitor.

Inquiſitorib.ſub excommunicatione præcipitur, ne odio, vel amore aliquid faciant. 1.p.dub.10.opinio.1.
Inquiſitores ſuo edicto præcipientes fideles, vt veniant ad tale, vel tale templum ad audiendum ſuum edictum obligant ſub mortali. 2.p.cap.5.diſp.1. dub.3.in fine.
Inquiſitores tradentes reum Iudici ſeculari, à quo deformatur, an maneant irregulares.p.7.diſp.5.ſect.2.dub.3.

Inſanus.

Inſanus an ſit irregularis, & an, & quando poſſit iam ordinatus celebrare. p.7. diſp.3.dub.4.concl.1.

Inſtrumentum.

Inſtrumentum. Vide verbo, *Tabellio*: & verbo, *Scriptura.*

Interdictum.

Interdicti nominis ſignificatio, & quid interdictū ciuile, & quid eccleſiaſticum. 5.p.diſp.1.dub.1.
Interdicti & ſuſpenſionis differentia. 3.p. diſp.1.dub.2.
Interdictum quotuplex, & eius diuiſio. dub.2.
Interdictum eſt cenſura. 1.p.dub.5.
Interdicti pœna lata à Iudice contra participantes cum excommunicato à ſe quomodo incurratur. 2.p.c.6. diſp.10. dub.5.in fine.
Interdicto mere perſonali interdictę perſonæ nullibi poſſunt audire diuina. 5. p.diſp.1.dub.2 concl.1.
Interdictū vnius Parochiæ, vbi ſunt plures Parochiæ, eſt interdictum ſpeciale. ibid. poſt concl.2. & etiam eſt ſpeciale interdictum omnium Eccleſiarū mundi.ibid.
Interdicto locali poſito non cenſetur poſitū perſonale.5.p.diſp.1.dub.2.conc.1.
Interdicta Eccleſia Cathedrali non cenſetur interdictus clerus illius Eccleſiæ, nec interdicto perſonali etiam generali poſito cenſetur poſitū locale.ibid.
Interdicto generali locali, vel ſpeciali poſito, quis locus cenſeatur interdictus; & an cenſeatur interdicta Eccleſia exēpta à Iuriſdictione interdicentis. ibid. dub.3.per totum.
Interdicti & ceſſationis differentia.6.par. diſp.1.dub.1.in fine.
Interdicere Eccleſiam exemptam interdicto ſpeciali non poteſt Epiſcopus.ibid. concl.3.
Interdicta terra alicuius domini temporalis, quæ terra intelligatur interdicta. ibi.concl.1.
Interdicto generali, vel ſpeciali perſonali poſito, quæ perſonæ cenſeantur interdictæ.5.p.diſp.1.dub.4.per totum.
Interdicto populo non cenſetur interdictus clerus, nec è contra ibid.conc.6.& an cēſeantur interdicti ſcholares Academiæ non ibi oriundi, nec domicilia-rij.concl.10.

Interdicta familia alicuius domini comprehenduntur clerici de tali familia. ibid.concl.8.
Interdictis Doctoribus comprehenduntur Doctores clerici.concl.9.
Interdicto populo non comprehendútur litigantes in tali populo, qui non ſunt ibi domiciliarij.ibid.concl.10.
Interdictum an comprehendat ponentem illud, aut ſuperiorem, aut ęqualem. 5.p. diſp.1.dub.5.& an comprehendat Epiſcopos.dub.6.
Interdicere quis poſſit. 5.p.diſp.2.dub.1. & an extra proprium territorium.dub. 2. & an excommunicatus, vel ſuſpenſus, vel interdictus poſſint interdicere. dub.3.
Interdicere ſe ipſum, vel ſibi æqualem an quis poſſit.ibid.dub.4.
Interdici quis poſſit. 5.p.diſp.2.dub.5. & an ſemel interdictus iterum poſſit interdici.ibid.concl.3.
Interdictum ob quas cauſas poſſit poni, & non poteſt poni niſi pro culpa propria vel aliena. 5.p.diſp.3.dub.1.concl. 1.& an culpa propter quam ſit ponendum, debeat eſſe mortalis. dub.2. per totum.
Interdictum reſpectu populi non eſt pœna, ſed afflictio.ibidem.dub.1. poſt 4. concl.
Interdictum an ſit pœna ſpiritualis. ibid. & eſt extenſiuè maior pœna, quàm excommunicatio.dub.2.concl.1.
Interdictum generale locale, ſiue generale perſonale ſolus Papa poteſt ponere, vel aliquis ex eius commiſſione. 5.par. diſp.3.dub.1.concl.5.
Interdictum, & excommunicatio minor ſe habent tanquàm excedens & exceſſum.ib.d.dub.2.concl.2.in fine.
Interdictum locale, ſeu perſonale an poſſit poni propter debitú pecuniarium. dub.3
Interdictú maturè & prouidè ponendum. ibid.in fine.
Interdictum quomodo ponendum.5 par. diſp.3.dub.4.
Interdictum an & quando debeat præcedere monitio.ibid.concl.1.
Interdicti ſententia eſt nulla in caſibus, in quibus excommunicatio eſt nulla, excepto vno caſu.ibid.concl.3.
Interdictum in quibus caſibus ſit ipſo iure impoſitum.ibid.in fine.
Interdicti ſententia iniuſta, ſed valida vel iuſta ſecúdùm allegata & probata tantùm eſt ſeruanda ratione ſcandali. 5.p. diſp.4.notab 1
Interdictum etiam nullum ſeruare tenentur religioſi ſub excommunicatione, ſi ſeruetur à matrice.ibid.
Interdicti effectus tres, & hi connexi, ſicut effectus excommunicationis, poſſunt tamen limitari ab Epiſcopo. 5.p.diſp.4. notab.2.& 3.& vide verbo, *Effectus*.
Interdicti effectuum limitatio iure nouo capituli, alma mater.ibid.anne 1.ſect.
Interdicti tempore quæ licita, & quæ non licita ex his, quæ videntur officia diuina.5.p.diſp.4.ſect.1.dub.1.& quæ tempore antiquo licita erant. dub.6.concl. 3.& an licuerint olim, & liceant num ſacramentum Baptiſmi.dub.3.& ſacramentum Baptiſmi & Confirmationis. dub.4. & conficere chriſma.ibi. concl. 5. & Euchariſtiæ ſacramentum.dub.5. & Sacramentum Matrimonij.dub.6.& ſacramentum Extremæ Vnctionis. dub. 7. & ſacramentum Extremæ Vnctionis.dub.8.
Interdictum an priuet vſu eccleſiaſticæ iuriſdictionis ex eius [illegible] dubio 2. per totum.
Interdicto aliquo loco [illegible] ci nó dederunt cauſam culpabilem interdicti, in alio loco poſſunt & celebrare, & audire diuina. 5. p. diſp. 4. ſect.1.dub.2. ferè in fine.
Interdicti tempore officia diuina olim licerent.ibid.ſect.2.dub.1. & quæ nunc. ibid.
Interdicti tempore qui admittendi ad officia diuina, 5.p.diſp.4.ſect.2. dub.4. concl.1.
Interdicti tempore clerici qui habent licentiam

centiam audiendi diuina, tenentur audire Miſſam ſecus autem licet, & ſi habeant priuilegium, vt poſſint audire. 5. p.diſp.4.ſect.2.dub.6.concl.1.& 2.

Interdicti tépore qui habent priuilegium audiendi, vel celebrandi diuina, an poſſint ſecum ducere ſuos familiares. ibid. dub.7.

Interdicti tempore quomodo ſit intelligenda moderatio cap. alma mater. ad celebranda diuina, ſcilicet campanis non pulſatis. etiam ibid. dub 8. & conceſſio, quòd in quatuor feſtiuitatibus anni, ſcilicet Natalis Domini, Paſchæ, Pentecoſtes, Aſſumptionis Virginis celebrentur officia diuina. dub.9. & extenditur ad alia feſta dicta conceſſio. ibid.notab.2.

Interdicti tempore in feſtis ſuprà relatis quæ officia diuina ſint licita ſolemniter celebrari. 5 p.diſp.4.ſect.2.dub 11. per totum. & an liceat recipere ſacramenta.dub.12.

Interdictum an poſſit ſuſpendi, & an quantum ad aliquos effectus tantùm. 5.p.diſp.6.dub.4.concl.1.& quis poſſit ſuſpendere.concl.3.

Interdictum quando ſuſpenditur à Iudice ad aliquod tempus, omne & ſolum illud licet, ad quod ſuſpéditur. ibid.dub. 11.concl.3.

Interdicti homines quando poſſint admitti ad officia diuina. 5.p. diſp.4. ſect. 2.dub.12.ferè in fine.

Interdicti homines qui dederunt cauſam interdicto, cum admittuntur ad diuina, non debent appropinquare altari. ibid. in fine.

Interdicti homines quando careant eccleſiaſtica ſepultura. ibid.ſect.3.dub.1. & 2.

Interdictus ab Eccleſiæ ingreſſu quis ſit, & quid illi prohibeatur, & vbi celebrare poſſit. & ſi celebraret in Eccleſia an fiat irregularis. 5.p.diſp.4.ſect.3.dub.5. concl.5.& diſp.5.dub.4.concl.4.

Interdictos vitare qui, & in quibus teneatur, & illis nominatim interdictis ſepulturam eccleſiaſticam dantes incurrunt excommunicationem. 5.p.diſp.5. dub.4.

Interdicta communitate quilibet de ea communitate cenſetur nominatim denunciatus. ibid.concl.3. ante finem.

Interdictus nominatim quis dicatur. ibid.

Interdictum ſeruandi præceptum quomodo obliget. 5.p.diſp.5.dub.2.

Interdictum violantis pœnæ. ibid. per totum dubium. & dub.4. per totum.

Interdictum ſeruare an teneantur Religioſi. ibid. dub.3.

Interdictum violans manet ſuſpenſus ab officio, & beneficio. 5.p.diſp.5.dub.4. concl.2.

Interdictum vt non incurratur, quæ cauſæ excuſent. ibid. dub.

ab Interdicto quis poſſit abſoluere via ordinaria. 5 p.diſp.6. dub.1. & quis ex commiſſione.dub.2.

Interdictum reſeruatum Papæ nullum eſt in iure. ibid. dub.1.concl.

Interdicti ſuſpenſione durante an poſſit appellatione interpoſita ſuſpendere effectus interdicti, tranſacto tempore ſuſpenſionis. 5.p.diſp.6 dub.4.concl.7.

Interdictum an poſſit relaxari ad cautelam. ibid. dub. 5. & quid ſit relaxare ad cautelam. ibid.

Interdictũ generale quando poſſit relaxare Iudex. 5.p.diſp.6.dub.5.concl.5.

Interdictum vt relaxetur, duo requiruntur. ibid.dub.6.concl. 3.

Interdictum relaxat Papa ſola voluntate interiori, vel concedendo licentiam celebrandi diuina in Eccleſia à ſe interdicta. ibid.concl.2.

Interdictus recipiẽdo ordines an efficiatur irregularis. p.7.diſp.9.ſect.1.dub 6. & quid, ſi exerceat ordines. ibid.ſect.2. dub.1.& vide dub.2.

per Interdictum ſuſpenſus à receptione ſacramentorum ſi celebret, an maneat irregularis. p.7. diſput.9. ſect.1. dub.6 prope finem dubij.

Interdictus quando incurrat irregularitatem. vide verbo, *Irregularitas.*

Intru

Intruſus.

Intruſus propria auctoritate in beneficio, nihil facit validum.2.p.cap.6.diſput.6. dub.7.

Inuaſus.

Inuaſus ſe defendendo, etiam. Vide verbo, *Occidere*,& verbo, *Irregularitas.*

Inuitatus.

Inuitati ad prandium an incurrãt excommunicationem manducando cum excommunicato. 2.p.c.6. diſp.9. dub.11. corol.2.

Inuitus.

Inuitus an poſſit abſolui.2.p.c.7.diſput.2. dub.2. & p.3.diſp.6.dub.vlt.& p.5.diſp. 6.dub.3.concl.1.

Irregularitas.

Irregularitas non eſt cenſura. 1.p. dub.5. & quo reſpectu impediat receptionem ordinum.ibid.in fine dubij.

Irregularitatis definitio,& quo iure ſit inducta.p.7.diſp.1.dub.1. & p.7.diſput.6. ſect.5.dub.3.notab.1.

Irregularitatis & aliarum cenſurarum differentia. ibid. & differentia inter irregularitatem & ſuſpenſionem. 3.p.diſp. 1.dub.1. in fine. & differentia depoſitionis ab irregularitate.4.p.diſp.vnica. dub.1.illatio.2.

Irregularitatis diuiſio.ibid.dub.2.

Irregularitas non imponitur, nec poteſt imponi à Iudice, nec incurritur niſi in caſibus à iure expreſſis.ibid.dub.3.

Irregularitas non incurritur ob actum interiorem, nec ob exteriorem non conſummatum p.7.diſp.2.dub.1.

Irregularitas mentalis quæ ſit in iure. ibid.

Irregularitas impoſita ob crimen an incurratur, quando delictum eſt occultum ibid.dub.2.

Irregularitas vt incurratur, quando imponitur ob peccatum, an peccatum debeat eſſe mortale, vel ſufficiat veniale. p.7.diſp.2.dub.3.

Irregularitas an poſſit imponi pro peccato merè præterito, id eſt, an requirat contumaciam, ſicut excommunicatio. dubio 4.

Irregularis an ſit homo iudicandus, vel an ſe debeat irregularẽ iudicare, quando eſt dubium, an incurrerit irregularitatem.ibid.dub.5.

Irregularitatis primarius effectus eſt reddere eum inhabilem ad ſuſcipiendos ordines; ſecundarius, priuare vſu ordinum, & conſequenter reddit inhabilem ad recipiendum beneficium curatum, vel ſimplex, & de aliis effectibus. p.7.diſp.2.dub.6.per totum.

Irregularitas aliquando non priuat vſu ordinis ſuſcepti.3.p.diſp. vnica.dub.1. illat.2.

Irregularitas incurritur ipſo facto & ſine ſolemnitate.ibid.

Irregularis de ſtylo Curiæ non poteſt obtinere penſionem eccleſiaſticam. p.7. diſp.2.dub.6.ante 4.concl.

Irregularis, qui ante irregularitatem obtinuit beneficium, non eſt propter irregularitatem ipſo iure eo priuatus. ibid.concl.4. & 3.p diſp. vnica. dub.1. illat.2.

Irregularis non eſt priuatus vſu exterioris iuriſdictionis, interioris vero, id eſt, poteſtate abſoluendi ſacramentaliter, ſic, excepto vno caſu. p.7.diſp.2.dub.2. concl.7.

Irregularitas ne incurratur, quę cauſæ excuſent.ibid.dub.7.

Irregularitas ex defectu corporis prouenions quando contingat. p.7. diſput.3. dub.1.

Irregularem quis alterum poteſt efficere, & ipſe non manebit irregularis, & è contrà poteſt ipſe manere irregularis alterum non faciendo irregularẽ. ibid. in fine dubij.

in Irregularitate proueniente ex defectu corporis quis poſſit diſpenſare. part.7. diſp.3.dub.3.per totum.

Irregularitatem an aliquis morbus inducat.ibid.dub 4.

Irregularis [illegible] quiuis illegitimus.ibid dub 6. [illegible] 1.&cum eo ad [illegible] s, aut beneficium Cu[illegible]

tem ſolus Papa diſpenſat; ad minores verò & ſimplex beneficium poteſt Epiſcopus diſpenſare. concl.2. cùm profitente in Religione ius commune diſpenſat ad ordines, non ad Prælatiam. ibid.ferè in fine dubij.

in Irregularitate proueniente ex illegitimitate ex delicto occulto an poſſit Epiſcopus diſpenſare.p.7.diſp.3.dub.7.

Irregularis ex illegitimitate an efficiatur legitimus per ſubſequens matrimonium.ibid.dub.8.

Irregularis an ſit expoſitus,cuius parentes ignorantur.dub.9.

Irregularitatem contra violantes cenſuras an incurrat celebrando illegitimus, qui ſine diſpenſatione ſe fecerat ordinare,& quilibet alius corpore vitiatus, qui ſic celebrat, & quas pœnas incurrat ſic ſe faciens ordinare ſine diſpenſatione.p.7.diſp.3.dub.11.

Irregularis an ſit ſeruus, & quid, ſi ordinetur.p.7.diſp.3.dub.vlt.

Irregularis an ſit illiteratus. p.7. diſput.4. dub.1. & quis cum eo poſſit diſpenſare.ibid.

Irregularis an ſit hæreticus, vel apoſtata, & eorum fautores atque eorum filij. ibid.dub.2.& 3.

Irregularis an ſit neophitus.p.7.diſput.4. dub.4.& quis cum eo diſpenſet.ibi.

Irregularis an ſit infamis, & quando poſſit ordinari,dub.5.per totum.

Irregularis an ſit hiſtrio.ibid.& filius meretricis publicę,& maritus vxoris ſcurrilis, vel publicæ fabularum actricis. ibid.

Irregularis an efficiatur quis per ſolẽnem pœnitentiam.p.7.diſp.4.dub.6.

Irregularitatem an inducant aliqua crimina ratione notorietatis.ibid.dub.7.

Irregularitatẽ inducit homicidium quantumuis occultum.ibid.concl.1.

Irregularis eſt clericus in ſacris, qui eſt infamis propter crimen adulterio maius,& depoſitione dignum, quod non eſt conſuetudine abrogatum.p.7.diſp. 4.dub.7.concl.4.in fine.

Irregularitatem an inducat Simonia.ibid. concl.5.& 7.

Irregularitatem an inducat Sodomia. ibi. in fine.

Irregularitas ex homicidio.

Irregularis eſt omnis,& ſolus ille,qui iam baptizatus volũtarie occidit hominem etiam infidelem, ſecus ſi non baptizatus occidit.5.p.diſp.5.ſect.1.in princ.

Irregularitati prouenienti ex homicidio iuſto vel iniuſto quædam communia exprimuntur. ibid. per quatuor notabilia.

Irregularis non fit, qui inueniens inimicum mortuum,eius caput amputat,vel aliud ſimile facit.ibid.poſt notab.2.

Irregularis non fit,qui abſcindit alteri auriculam,vel digitum,aut eruit dentem. p.7.diſp.5.ſect.2.dub.1.

Irregularis an ſit, qui debilitat membrum,aut illud aridum reddit, non tamen amputat.ibid.dub.2.

Irregularis an fiat,qui concurrit ad deformationem auctoritate publica vel priuata, vel in prolatione ſententiæ.part. 7.diſp.5.ſect.2.dub.1.

Irregulares ex defectu perfectæ lenitatis numerantur.ibid.per totum dubium.

Irregularis non fit, qui dicit *al verdugo, haz tu officio*.part.7.diſp.5.ſect.2.dub.2. verſ.8.

Irregularis non eſt,qui defert ad Iudicem crimen, quod non meretur deformationem,& ſi Iudex ob id,vel aliud delictum deformet crimen committẽtem. p.7.diſput.5.ſect.2.dub.1.verſ.ſecundò promotor.

Irregularis an efficiatur Inquiſitor,vel Iudex eccleſiaſticus, qui tradit reum Iudici ſeculari, à quo poſteà deformatur reus.ibid.dub.3.

Irregularis an fiat Prælatus, qui ratione temporalis Iuriſdictionis Prętorem inſtituit, qui prætor alium deformat poſteà. p.7.diſp.5.ſect.2.dub.4.& quid ſi condat legem continentem pœnam mortis.dub.5.

Irregularis an fiat Confeſſor, qui obligat

pœnitentem ad confitendum crimen dignum morte, de quo iuridicè interrogatur.p.7.diſp.5.ſect. 2. dub.7.

Irregularis an fiat detector malefactoris,ſi ex eius detectione, deformatur malefactor. ibid. dub.13.

Irregulares an fiant aſſiſtentes deformationi alicuius. ibid. dub.14.

Irregularis an fiat aliquis, qui ſe defendit cum exceſſu moderaminis inculpatæ tutelæ,ſi occidat,& quis cum eo diſpēſet.p. 7. diſp.5.ſect. 3.dub.3.in conc.3.

Irregularis eſt, qui occidit,ſi vulnerando tantùm poteſt euadere mortem; & an idem ſit, ſi fugiendo poteſt euadere. p. 7.diſp.5.ſect.2.dub. 2. concl. 3.

Irregularis an ſit,qui occidit miniſtros iuſtitiæ inuaſus ab illis. ibi. concl. 1. in fine.

Irregularis an ſit adulter, qui innentus à marito cum vxore ab eo inuaſus illum occidit ob ſui defenſionem. p.7.diſp.5. ſect.2. dub.3.

Irregularis an ſit adulter,ſi occidit maritus vxorem.p.7.diſput.5.ſect.2.dub. 2. conc.1.

Irregularis an fiat fur, qui occidit ad ſe defendendum dominum rerum furtiuarum.p.7.diſp.5.ſect.2.dub.2. conc.1.

Irregularis eſt adulter,qui facit prægnantem intrare per loca periculoſa,ſi moriatur, vel abortiuit.ibid.

Irregularis an fiat,qui occidit inuaſorem, ſi nō poteſt aliter defendere proprium honorem, vel diuitias, aut vitam, vel diuitias proximi. &loquimur, quando licitè defendit de conſilio. p. 7. diſp. 5. ſect. 3. dub.4.

Irregularis an fiat, qui occidit inuaſorem, vt defendat Rempub. Principem, vel proximum in caſu, in quo præcepto naturali vel diuino tenetur defendere. ibid. dub. 5.

Irregularis eſt,qui dat operam licitæ rei,ſi ſequitur deformatio, ex eo quòd non adhibuit debitam diligentiam, vt non ſequeretur.p.7.diſp.6.ſect.1. notab. 2. ante 1, dubium.

Irregularis an ſit qui dat operam illicitæ rei,& ſi omnem adhibeat diligentiam, ne deformatio ſequatur. ibi.dub.1. per totum.

Irregularis quando fiat clericus,qui venationi operam dat. ibid.opinio.3.& corolla. 1. ante finem dubij.

Irregularis an ſit clericus exercens Chirurgiam per incißionem vel aduſtionē morte ſequuta.p.7.diſp.6.ſect.1.dub.2.

Irregularis an ſit magiſter, qui caſtigauit Petrum,& Petrus mortuus eſt ex euentu. ibi. dub.3.

Irregularis an ſit reus, qui torquet reum, ſi ſequitur deformatio.p. 7.diſp.6.ſect. 1. dub.4.

Irregularis an fiat, qui illicitè percuſſit alium vulnere non lethali, qui tamen ex malo regimine, vel imperitia, aut negligentia Chirurgi moritur.ibid.dubium.5.

Irregularis an ſit, qui ex eo quòd ſaltauit cum muliere grauida,ipſa mulier abortiuit. ibid. dub.6.

Irregularis an ſit, qui alit feram, ſi fera aliquem occidat. p. 7. diſput.6.ſect. 1. dub. 7.

Irregularis an ſit, qui cuſtodit,vel ſeruit infirmo,ſi illi aliquid det, ex quo ſequatur acceleratio mortis.dub.8.

Irregularis an ſit,qui extrahit ſagittam vel gladium ab homine percuſſo, ſi acceleratur mors. dub.9.

Irregularis an fiat clericus vel laicus, qui abſcindit alicui membrum propter ſanitatem.dub.10.

Irregularis an fiat clericus medicus, qui curauit omni adhibita diligentia,ſi tamen moriatur infirmus. ibid. conc.5.

Irregularitas vt incurratur ex homicidio caſuali,quæ culpa requiratur.p. 7.diſp. 6. ſect. 1. dub. 11.

Irregularis non eſt pater vel mater, qui ſine culpa lata oppreſſit filium ſecum in lecto dormientem. ibid.concl.2.

Irregularitatem an incurrāt furioſus dormiens,aut infans, ſi aliquem occidant. p. 7. diſp.6.ſect.1.dub.12.13.& 14.

Irregularis quando ſit ebrius, ſi occidat. ibid. dub.15.

Irregularitas ex homicidio directè voluntario.

Irregularis ex homicidio directè voluntario quis ſit, & an ſit talis mādatarius, qui ſeruo alium percutere mandauit citra deformationem, ſed ſeruus deformauit. p. 7. diſput. 6. ſect. 1. dub. 1. per totum.

Irregularis non eſt ex homicidio directè voluntario, qui in rixa inopinata aliū occidit. ibid.

Irregularis an ſit ex homicidio directè voluntario, qui directè voluit mutilare. ibid.

Irregularis an ſit, qui mandauit occidere morte ſequuta. p.7. diſp.6. ſect.1. dub.2.

Irregularis an ſit, qui alteri conſulit homicidium. ibid. dub.3.

Irregularis an ſit mandans, vel conſulens homicidium, ſi quamuis reuocēt mandatum ſequitur mors. dub.4.

Irregularis an fiat, qui conſulit alteri, vt ſe exponat periculo mortis. p.7. diſput. 6. ſect. 1. dub.5.

Irregularis an fiat, qui mandat Ioanni, vt occidat Paulum, ſed tamen Ioānes occiditur à Paulo. ibi. concl.4.

Irregularis an fiam, ſi me illicitè rixante cum Ioanne, amici mei occiduntur ab amicis Ioannis. conc.5.

Irregularis an ſit clericus, qui ſcribit, vt aliquis capiatur, ſi ex captione ſequatur mors. concl.6.

Irregularis an ſit, qui ratum habet homicidium ſuo nomine factum. p.7. diſput. 6. ſect. 2. dub.6.

Irregularis an fiat non impediens homicidium, cùm poſſit. dub.7.

Irregularis non eſt, qui perſuadet alteri parato defendere, ne defendat, ſi ex ſola charitate tenebatur defendere. p.7. diſp. 6. ſect. 2. dub.7. poſt 2. concl.

Irregularis non eſt, qui ſciens homicidiū tractari, non reuelat, ſi ex ſola charitate reuelare tenetur. ibidem. verſ. ſequitur ſecundò.

Irregularis non eſt medicus non ſtipendiatus, ſi ex eo quòd omiſit curare infirmum, infirmus moritur. ibid. verſ. ſequitur tertiò.

Irregularis eſt pater infantis, cui dicit fœmina (quam ipſe concipere fecit) ſe velle ſumere medicinam ad aborſum, & ille tacet, ſi aborſus ſequitur. p. 7. diſp. 6. ſect. 2. dub. 7. verſicul. ſequitur quartò.

Irregularis an fiat, qui occidit in bello propria manu. ibid. ſect.3. dub.1.

Irregularitatis contractæ in bello iuſto & iniuſto differentia. ibid.

Irregularis an fiat miles in caſu, quo ad defenſionem occidit in bello. ibidem. concl. 2.

Irregulares an ſint aſſiſtentes ad iuuādum, vel exhortandum milites ſequuta deformatione. p. 7. diſput.6. ſect.3. dub. 2. vbi latè de irregularitate contracta in bello.

Irregulares an maneant omnes concurrentes ad homicidium in rixa ſubitò contingenti, vel præmiſſo conſilio. ibi. dub. 3. per totum. & an aſſocians eum, qui occidit. ibid. concl.1.

Irregulares ſe debent reputare omnes, quando fuerunt in rixa, & non conſtat, quis occiderit. ibid. concl.2.

Irregularis an maneat primus percuſſor, quando plures concurrunt diuiſim, & percutiunt, & vltimi tandem occidunt. p.7. diſp.6. ſect.3. dub.4.

Irregularis an maneat Petrus, ſi ipſo rixante cum Ioanne, ſuperueniunt amici, vel conſanguinei Petri, & occidūt Ioannem ipſo Petro prohibente. ibid. dub.5.

Irregularitas proueniens ex aborſu.

Irregularitas proueniens ex aborſu. p. 7. diſp.6. ſect.4. per totam.

Irregularitatis diſpenſatio.

Irregularitatis ex homicidio iuſto vel iniuſto caſuali vel directè voluntario diſpenſatio. p. 7. diſputat. 6. ſection. 5. per totam, de cuius irregularitatis diſpenſatione, vide verbo, *Diſpenſatio*,

& etiam infrà hoc eodem verbo, & de d iſpenſatione irregularitatis in generali, in fine huius verbi.

Irregularitas ex diuerſis cauſis.

Irregularis an ſit iterãs Baptiſmum ſuſcipiendo, vel miniſtrando, vel conferendo ſcienter. p.7. diſp.6. dub.1. & per totam diſputationem.

Irregularis an ſit bigamus, & de bigamia, & eius diſpenſatione. part.7. diſp.8. per totam.

Irregularis eſt Religioſus, qui egreditur clauſtra ad audiendas leges, vel Phyſicam, & non reuertitur ante duos menſes, & diſpenſatio huius irregularitatis reſeruatur Papæ. p.7. diſp.9. ſect.1. dub. 1. concl.1.

Irregularis fit adultus differẽs Baptiſmum vſque ad ægritudinem. ibi, concl.2.

Irregularis eſt Epiſcopus, Diaconus, vel preſbyter, qui prætextu iniuſtę excommunicationis Imperatorem vel Principem adiit. ibi. concl.3.

Irregularis an ſit per ſaltum promotus ad ordines. p.7. diſp.9. ſect.1. dub.2.

Irregularis eſt, qui miniſtrat in ordine, quem non habet. ibi, poſt 2. concl. & quis cum eo diſpenſet. ibid.

Irregularis an fiat, qui recipit ordines ante ſacramentum Confirmationis. p.7. diſp.9. ſect.1. dub.3.

Irregularis an fiat recipiens plures ordines in vno die, dub.4. & quid, ſi recipit ante legitimam ætatem preſbyterium, ſiquidem concelebrat cum Epiſcopo. 3.p. diſp.5. dub.7. poſt notab.11.

Irregularis an ſit, qui poſt contractũ matrimoniũ per verba de præſenti, quamuis non ſit conſummatum, recipit ſacros ordines præter caſus conceſſos à iure. p.7. diſp.9. ſect.1. dub.5.

Irregularis an fiat excommunicatus, ſuſpenſus, vel interdictus recipiendo ordines. dub.6. vel qui recipit ab Epiſcopo excommunicato, ſuſpenſo, vel interdicto, vel ab eo, qui renunciauit loco & dignitati. ibi, in fine.

Irregularis an ſit excommunicatus, ſuſpenſus, vel interdictus, qui exercet actum ordinis. p.7. diſp.9. ſect.2. dub.1. & 2. & quis cum his omnibus diſpenſet. Vide infrà.

Irregularis non eſt excommunicatus, ſuſpenſus, vel interdictus, qui canit in choro Reſpõſoria, Lectiones, vel Pſalmos, nec qui ſepelit, dummodò non adiungat diuinum officium, nec qui exercet ea, quæ pertinent ad Iuriſdictionem fori. ibid. corol.1.2. & 3.

Irregularis non eſt Preſbyter, Diaconus, vel Subdiaconus excommunicatus, etiam qui canit epiſtolam ſine manipulo. ibid. verſ. ex ſecunda conditione.

Irregularis an fiat excommunicatus vel interdictus, aut ſuſpẽſus ab officio prędicandi, ſi prædicet. p.7. diſp.9. ſect.2. dub.2. verſ. ex dictis ſequitur.

Irregularis fit, qui aliqua cenſura irretitus abſoluit Sacramentaliter, quantumuis occultè abſoluat, vel Sacerdos, qui cõſecrat Euchariſtiam ſine vlla ſolemnitate, etiam extra Miſſam. part.7. diſp.9. ſect.2. dub.2. ante finem.

Irregularis eſt Epiſcopus ligatus cenſura, qui extra Miſſam conſecrat. ibid.

Irregularis non fit Epiſcopus ſuſpenſus à Pontificali, etiamſi cum ſolemnitate Pontificali celebret. ibid.

Irregularis non fit excommunicatus maiori, ſuſpenſus vel interdictus celebrando, ſi cenſura fuit nulla. ibid. concl. vlt.

Irregularis an fiat excommunicatus, ſuſpenſus, vel interdictus exercendo ſolemniter actus minorum ordinum. p. 7. diſp.9. ſect.2. dub.3.

Irregularitatem quando incurrat ſuſpenſus, vel interdictus ab ingreſſu Eccleſiæ. ibid. dub.4. & incurrit quidem interdictus ab ingreſſu Eccleſiæ in ea celebrando. 5. part. diſput.4. ſect.3. dub.5. concl.5.

Irregularitatem non incurrit celebrando, qui eſt ſuſpenſus propter defectum, ſed propter delictum. part.7. diſp.9. ſect.2. dub.5.

Irregularis an fiat excõmunicatus ſuſpenſus, vel

ſus, vel interdictus, ſi præſtet auditionem celebrationi, verbi gratia, ſi Epiſcopus, vel alius eccleſiaſticus Iudex faciat coram ſe celebrare. p.7. diſput.9. ſect. 2. dub.6.

Irregularis an fiat, qui celebrat coram excommunicato, vel interdicto. dub.7.

Irregularis an fiat violans interdictum locale. dub.8. qui iudicat in loco interdicto, ſi ibi abſoluat ab excommunicatione in foro exteriori. ibid. poſt 2. cõc.

Irregularis an fiat clericus, qui ſepelit in loco interdicto. ibid. verſ. ſed ſpecialiter.

Irregulares non fiunt laici, vel religioſi non ordinati, quamuis in loco interdicto miniſtrent ſolemniter in ordine ſacro. ibid. ferè in fine dubij.

Irregularis an fiat, qui tempore interdicti localis pulſat campanas, aut aperit ianuas Eccleſiæ. p.7. diſp.9. ſect.2. dub.9.

Irregularis non fit, qui miniſtrat ſacerdoti celebranti tempore interdicti ſine moderatione cap. alma mater. p.7. diſp. 9. ſect.2. dub.9. poſt concl.

Irregularis an fit, qui tempore interdicti recipit ordines. ibi. dub.10.

in Irregularitate incurſa propter violationem cenſurarum ex receptione, vel exercitio ordinis ſolus Papa diſpenſat: & poſt Tridentinum Epiſcopus, ſi delictum eſt occultum. ibid. concl.4. & dub.15. concl.3.

Irregularis an fit, qui celebrat tempore ceſſationis, vel in Eccleſia violata. p.7. diſp.9. ſect.2. dub.11. & 5. p. diſp.7. dub. 3. & 6. p. diſp.3. dub.2. concl.4.

Irregularis celebrando an incurrat nouam irregularitatem. p.7. diſp.9. ſect.2. dub.12.

Irregularis an ſit, qui miniſtrat in ordine, quem non habet. dub.13.

Irregularis an fiat Subdiaconus, qui cum Dalmatica, & ſine manipulo miniſtrat calicem Diacono. ibid.

Irregularis an fiat laicus, qui baptizat extra caſum neceſſitatis. p.7. diſp.9. ſect. 2. dub.14.

Irregularis an fiat, qui baptizat ſubditum alienum ſolemniter, vel ſine ſolemnitate. ibid.

Irregularis an fiat laicus, qui abſoluit à peccatis ſeriò, & ſacramentaliter. dub. 15. & quid, ſi abſoluit Diaconus. ibi. poſt concl. 1.

Irregularis an ſit Sacerdos, qui exercet actus Epiſcopales. part.7. diſp.9. ſect.2. dub.15. concl.2.

Irregularitatis diſpenſatio in generali.

Irregularitatis diſpẽſatio an requirat cauſam. p.7. diſp.10. dub.1.

Irregularitas incurſa propter bigamiam an tollatur per Baptiſmum, vel alia quælibet irregularitas. dub.2.

Irregularitas quæ tollatur per profeſſionem Religionis. dub.3.

in Irregularitate contracta ex peccato an poſſit diſpenſari per Bullam Cruciatæ; & dicitur contracta ex peccato ad differentiam bigamiæ. dub.4. & an poſſit diſpenſare Commiſſarius Cruciatæ in irregularitate. dub.5.

Irregularis ex multis cauſis, vel vna, quomodo debeat petere diſpenſationem, & quomodo ei danda. part.7. diſp. 10. dub.8.

Iteratio Baptiſmi.

Iteratio Baptiſmi. Vide verbo, *Baptiſmum.*

Iterans reliqua ſacramenta imprimentia carachterem, an ſit irregularis. part.7. diſp.7. dub.5.

Iubilæus.

Iubilæus centeſimus non abſoluit ab irregularitate. part.7. diſput.10. dub.4. in concl.

Iudex.

Iudex eccleſiaſticus ſecularem poteſt cogere, vt ſuum præſtet officium. 2. p. c.5. diſp.1. concl.5.

Iudex clericum verberans propter delictum debet propria manu verberare, aliàs ipſe & verberans ſunt excommunicati. ibid. diſput.3. dub. 12. illatio. 3. & 4.

Iudex excommunicatus non toleratus ſi cum aliis etiam non excommunicatis

pronunciat ſententiam,facit etiam eorum ſententiam nullam. 2.p.c.6.diſp.6. dub.3. in fine.
Iudex eccleſiaſticus & ſecularis debent excommunicatum non toleratum à iudicio repellere. diſp. 7. dub. 1.
Iudex excommunicatus nõ toleratus etiã cum periculo mortis non debet exercere actum requirentem iuriſdictionẽ. 2.p.c.6.diſp.8. dub.5. opinio.4.
Iudex benignus poteſt admittere in foro exteriori abſolutionem virtute Bullæ in interiori foro datam.2.p.c.7. diſp.3. dub. 12. illat. 1.
Iudex conſeruator eſt ſuſpẽſus ab officio, ſi agnoſcit de aliis, quàm de manifeſtis iniuriis, vel ſi cognoſcit de cauſis requirẽtibus iudicialem indaginem.3. p. diſp. 1. dub.1. concl.5.
Iudex ſuſpenſus quando poſſit adminiſtrate iuſtitiam. 3.p. diſp.4.dub. 1.concluſ. 2.
Iudex maximè debet antiquos Canones attendere: nam de facili imponebant pœnam depoſitionis.4.p. diſput. vnica dub. 3. concl. 1.
Iudex, qui per torturam debilitat membrum, non fit irregularis. p. 7.diſput.5. ſect.1. dub. 2. & an fiat irregularis, ſi ſequatur deformatio.ibidem.dub. 4.
Iudex qui, profert ſententiam deformationis, ſequuto effectu, eſt irregularis. p.7. diſp.5. ſect.2.dub.1.in princ. & aliquando talem ſententiam proferendo non fit irregularis. ibidem. verſ. Quartò fit.
Iudex eccleſiaſticus tradendo reum Iudici ſeculari, à quo deformatur, an maneat irregularis. p. 7. diſpu. 5. ſect. 2. dub 3.
Irregularis an ſit,qui fuit cauſa, vt aliquis per durum carcerem intra paucos dies moriatur. ibid. dub.4.
Iudex eccleſiaſticus non poteſt ferre ſententiam duriſſimi carceris, nec alimentorum, vt quis citiùs moriatur. ibidem.
Iudex debet reputare irregulares omnes, qui concurrunt ad homicidium, quando non cõſtat, quis occiderit, aut percuſſerit lethaliter. p.7.diſput. 6.ſect. 3. dub.3.concl.2.
Iudex eccleſiaſticus excommunicatus, ſuſpenſus, aut interdictus perſonaliter, ſi abſoluat ab excommunicatione, an incurrat irregularitatem. p.7.diſp. 9.ſect. 2. dub. 2. & quid ſi abſoluat tempore interdicti. dub.8.poſt 2. concl.

Iuramentum.

Iuramentum de parendo mandatis Eccleſiæ, & illud delictum ampliùs non cõmittendi, quando debeat præcedere abſolutionem ab excommunicatione. 2. p.c.7. diſp. 2. dub.2. & an in foro conſcientiæ.dub.3.

Iuriſdictio.

Iuriſdictio, quæ alicui conceditur ſub nomine dignitatis & officij, eſt ordinaria. 2. p.c.7. diſp.1.dub. 4. in concl.1.
Iuriſdictionis vſum an impediat interdictum.5.p. diſp. 4.ſect. 1.dub.2.

Iuriſperitus.

Iuriſperitus, qui regiſtrum ſumat contrà reum ad faciliorem inſtructionem Iudicis, &c. ſequuta deformatione eſt irregularis.p.7.diſp.5. ſect. 2. dub.2.verſ. Quartò fit.

L

Laicus.

Laici initiati prima tonſura iure communi poſſunt ferre cenſuras; non initiati verò ſolius Papæ commiſſione. 1. p.dub. 6. concl. 1.
Laicus an poſſit abſoluere à cenſuris ex commiſſione, vel ſine illa in articulo mortis.7.p.c.7.diſp.1. dub. 2. & 3.
Laicus ludendo cum clerico in hoc Perti ſummam excedentem 50.aureos, quando incurrat excommunicationem. 2. p.c.6.diſp.10.dub.5.concl.3.
Laici an tẽpore interdicti ſepeliri poſſint in loco ſacro.5.p.d.4. ſect.3.dub.1. & 2. & an in illis feſtiuitatibus, in quibus permittuntur diuina.ibid.dub.3.

Laicus violando interdictum in quinque caſibus peccat. 5. p. diſp. 5. dub. 2. cõcl. 2. & poteſt puniri ob talem violationem à Iudice eccleſiaſtico. ibid. & an peccet, qui extra illos quinque caſus audit diuina. ibid.

Laici, in quibus caſibus violando interdictum incurrant excommunicationẽ. ibid. in fine dubij.

Laicis tempore ceſſationis eſt prohibita ſepultura eccleſiaſtica. p. 6. diſp. 1. dub. 1. concl. 1.

Laicus proteſtando in cauſa ſanguinis, quòd non intendit deformationem accuſati, liberatur ab irregularitate, & ſi non proteſtet, eſt irregularis irregularitate ex defectu perfectæ lenitatis. p. 7. diſput. 5. ſect. 2. dub. 9. verſ. ſextò prædicta.

Laicus baptizando extra caſum neceſſitatis an fiat irregularis. p. 7. diſp. 9. ſect. 2. dub. 14. & quid, ſi abſoluat ſacramẽtaliter. dub. 5.

Legatum.

Legatum vel relictum ab excommunicato non tolerato an poſſit ſuſcipi. 2. p. c. 6. diſp. 11. dub. 4. poſt 2. concl.

Legere.

Legere lectionem Theologiæ an liceat excommunicato, vel ab ipſo eam audire. 2. p. c. 6. diſp. 11. dub. 5.

Legitimus filius.

Legitimi ſunt filij procreati ex matrimonio etiam inualidè contracto tamen in facie Eccleſiæ. p. 7. d. 3. dub. 6. in princ.

Legitimatus.

Legitimatus abſolutè à Papa an poſſit ſacris ordinibus initiari. p. 7. diſp. 3. dub. 6. notab. 4.

Legitimatio.

Legitimatio & diſpenſatio differunt. ibid. de aliis vide verbo, *Illegitimus*, & verbo, *Filius*.

Leproſus.

Leproſus eſt irregularis. p. 7. diſp. 3. dub. 4. conc. 1.

Lex.

Lex præcipiens, aut prohibens aliquid ſub excommunicatione latæ ſententiæ obligat ſub mortali, licèt tranſgreſſio de ſe non ſit mortalis, niſi materia ſit leuis. 2. p. c. 5. diſp. 1. dub. 2. corol. 4.

Legem pœnam mortis condendo Prælatus an fiat irregularis. p. 7. diſp. 3. ſect. 2. dub. 5.

Leges poteſt docere clericus, etſi non poſſit eas audire. p. 7. diſp. 6. ſect. 1. dub. 10.

Libertas.

Libertas pro Miſſa ſeruienti poſt vnum annum acquiritur, ſi ſeruit ſeruus 365. diebus. 3. p. diſp. 1. dub. 3.

Licentia.

Licentia data à Papa clericis ad aſſiſtendum in bello iuſto, quomodo intelligenda. p. 7. diſput. 6. ſect. 3. dub. 2. ante 3. concl.

Ligna.

Ligna qui applicat ad comburtionem hominis, quando fiat irregularis. p. 7. diſp. 5. ſect. 2. dub. 2. verſ. ſeptimò qui proiicit.

Lis.

Lite pendente an quis poſſit abſolui ab excommunicatione. 2. p. c. 7. diſp. 3. dub. 10. & quid ſi lis eſt finita. dub. 12. in fine.

Locus.

Locus exemptus, & locus extra territorium æquiparantur. 2. p. cap. 3. diſp. 2. dub. 5.

Ludus.

Ludendo laicus vel Religioſus cum clerico in hac Peruana Prouincia ſummam excedentẽ quinquaginta aureos quando incurrant excommunicationem. 2. p. c. 6. diſp. 10. dub. 3. concl. 3.

M.

Mandans, & Mandatum.

MAndans percutere clericum ſi ante exequutionem mandati moritur, non incurrit excommunicationem, etiam ſi poſt mortem mandantis mandatum adimpleatur. 2. p. c. 4. diſp. 1. dub. 8. ante 3. concl.

Man

Mandans,conſulens,aut cooperans an incurrat excommunicationem latã contra facientes.2.p.c.5.diſp.3.dub.2.

Mandantem delictum facere ei, qui aliàs tanto conatu erat facturus, ac ſi non mandaretur,nõ comprehendit excommunicatio, cùm extenditur etiam ad mandantes. ibid. dub.4. nec quando non conſequitur effectus mandati. ibid.dub.4.

Mandans non incurrit excommunicationem, quando reuocat verè & non fictè.dub.7.concl.1.

Mandans an incurrat excommunicationem,ſi mandatarius adimpleat mandatum,antequàm notitia reuocationis ad eum perueniat. concl.2. & p.7. diſp.6. ſect.2.dub.4.concl.2.

Mandans ſeruo, vt alium percutiat citra deformationem, ſi ſeruus deformet, non fit mandans irregularis ex homicidio directè voluntario. part.7.diſp.6. ſect 1. dub.1, concl. 2. verſ. ex his ſequitur.

Mandans occidere expreſsè vel virtualiter eſt irregularis morte ſequuta. p.7. diſp.6.ſect.2. dub.2. & quid ſi reuocat mandatum dub.4.

Mandans Ioanni occidere Paulũ, ſi Ioannes occiditur à Paulo, eſt irregularis mandans.ibid.concl.4.

Magiſter.

Magiſter,qui caſtigat diſcipulum,ſi ex caſtigatione caſu ſequatur mors, an ſit irregularis.p.7.diſp.6.ſect.1.dub.3.

Manifeſtare.

Manifeſtare. Vide verbo, ***Denunciare***, & vide verbo, ***Scriptura***, vel ***Inſtrumentum***.

Manus.

Manus violenta quæ, & quomodo intelligenda, in c. Si quis ſuadente. in 2.p. diſp.3.dub.12.

Manus duas habens an ſit irregularis. p. 7.diſp.3.dub.1.illat.3.

Martyr.

Martyris ſanguis effuſus in Eccleſia non violat eam.5.p.diſp.7.dub.1.concl.1.

Maritus.

Maritus vxoris ſcurrilis, vel publicæ fabularum actricis eſt irregularis.part.7. diſp.4.dub.5.concl.2.illat.2.

Maritus percutiendo in continenti clericum turpiter agentem cum vxore, non eſt excommunicatus, nec qui detinet illum etiam honeſtè loquentem, vt eum tradat ſuo Prælato. 2.p.c.5.diſp.3. dub.13.

Matrimonium.

Matrimonium inualidè celebratur coram Parocho excommunicato non tolerato.2.p.c.6.diſp.3.dub.1.concl.5.

Matrimonia clandeſtina quomodo potuerunt ab Eccleſia irritari.ibid.dub.4. 3.opinio.

Matrimonij ſacramentum an liceat tempore interdicti.5.p.diſp.4.ſect.1.dub.6. per totum.

Matrimonio iungens, aut ſponſos benedicens ſine licentia proprij eſt ſuſpenſus.p.3.diſp.5.dub.8.caſu 9.

Medicus,& Medicina.

Medicus, vel Chirurgus, qui dubitat, an eius culpa aliquis mortuus, vel deformatus ſit, debet petere diſpẽſationem, ſi vult ordinari. p.7.diſp.5.dub.5.illat. 2. poſt 1.concl.& diſp.6.ſect.1.dub.10. concl.1.

Medicinam vel Chirurgiam an clericus poſſit exercere.ibid.

Medicus non ſtipendiatus omittendo curare infirmum, ſi moriatur infirmus, non fit irregularis. part.7.diſp.6.ſect.2. dub.7.verſ.ſequitur tertiò.

Membrum.

Membrum hominis quid. p.7.diſp.5.ſect. 1.dub.1.

Membrum qui non amputat, ſed aridum reddit,an incurrat irregularitatem.ibi. dub.2.

Membrum aridum mutilans an incurrat irregularitatem.ibid.

Membrum alicui abſcindens propter ſanitatem,an ſit irregularis.p.7.diſput.6. ſect.1.dub.10.

Mendi

Mendicantes.

Mendicantes habent preuilegium, vt fideles audiendo Miſſam in ſuis Eccleſiis, adimpleant præceptum Miſſæ. 2.p.c.5. diſp. 1. dub. 12.

Mendicantes Religioſi excipiuntur à pœna excommunicationis poſita contra Religioſos non ſeruantes interdictum & ceſſationem impoſitam ab ordinario.6.p.diſp.3.dub.2.concl.2.

Menſa.

Menſa cum aliis quomodo ſit prohibita excommunicatis.2.p.c.6.diſp.9. dub.11.

Mercator.

Mercator quis propriè dicatur.p.7.diſp.4. dub. 7. ferè in fine.

Metus.

Metus grauis excuſat ab irregularitate. p. 7.diſp.2.dub.7.concl.5.

Miles.

Miles, qui in bello propria manu occidit in caſu, quo ſit neceſſarium ad euitandam mortem an ſit irregularis. p. 7. diſp.6.ſect.3.dub.1.poſt.1.concl.

Miſſa.

Miſſam non audiendo, non confitendo, aut non communicando, an peccet excommunicatus. 2.p.c.6.diſp.4.dub.7.

Miſſa quomodo intelligatur dici pro excommunicatis.2.p.c.6.diſp.9.dub.3.

Miſſam quàndo vult audire excommunicatus non toleratus, quid faciendum.2. p.c. 6.diſp.9. dub. 8.

Miſſæ celebratio, quamuis ſicca ſit Miſſa, eſt officium diuinum. 5.p.diſp.4.ſect.1. dub.1. concl. 1.

Miſſa debet ex decreto Sotheris Papæ coram duobus celebrari. 6.p. diſp. 1.dub. 4.concl. 2.

Miſſa publici concubinarij non eſt audienda 3.p.diſp.5.in princ.

Miſſam vnam in hebdomada pro renouanda Euchariſtia licebat olim celebrare tempore interdicti. 5. p. diſp. 4. ſect. 2. dub. 1. concl. 2. not. 2. & etiam nunc licet.dub.3.concl.2.

Miſſam audire an teneatur laicus, qui habet priuilegium audiendi diuina tempore interdicti.ibid.dub.6.de aliis vide verbo, ſacrificium.

Miniſtrare.

Miniſtrare ſancto altari notoriè criminoſus non permittatur. 3. p.diſp.1. dub.1. in fine.

Miniſtrare in ordine ſuſcepto bene poteſt ordinatus, quando ex non miniſtrando timetur manifeſtatio delicti; ad alios verò ordines aſcendere non poteſt. p. 7.diſp.2.dub.2.ad 3.arg.

Moderamen.

Moderamen inculpatæ tutelæ in defenſione quid ſit, & illud excedens an fiat irregularis. p. 7. diſp. 5. ſect. 3. dub. 1. concl.2.& latiùs dub. 2.

Monachus.

Monachi nomine quis intelligatur, in c. ſi quis ſuadente. 2. p.c.5.diſp.3.dub.11. de aliis vide verbo, *Religioſus.*

Monialis.

Monialibus vt clericis prohibetur taurorum cogitationis ſpectaculum.2.p.c.5. diſp.1.dub.7. dicto 5.

Monialis aborſum procurando. Vide verbo, *Aborſus.*

Monitio.

Monitio in excommunicatione comminatoria ſeu ferenda quando requiratur, vel quando ſit neceſſaria adeò, vt ea non præmiſſa excommunicatio non incurratur. 2.p.c.5.diſp.1. dub. 3. poſt concl.

Monitio vna ſola ſufficit poſt Canonem excommunicantem, & quando requiratur alia. ibid. ferè in fine.

Sine aliqua Monitione licitè poteſt Iudex excommunicare eum, cui lex comminata iam fuit excommunicatione. 2.p. c.5.diſp.1. dub.5.conc.1. & c.6.diſp.2. dub.3.in fine. ſine citatione autem non dando ei terminum ad allegandum pro ſe, excommunicare non poteſt concl. 2. nec declarare poteſt ſine citatione eum eſſe excommunicatum, quem Canon excommunicauit, aliàs declaratio eſt nulla. ibid.

Monitio, quando excommunicatio eſt à

 iure,

iure, ſufficit vna pro tribus. p. 2. c. 5. diſp. 1. dub. 7. quando verò excommunicatio eſt ab homine, debet præcedere trina monitio, vel vna pro tribus cum competenti termino ſecus faciendo Iudex, & peccat mortaliter, & punitur, niſi neceſſitas aliud expoſcat. per totum dictum, dub. 7.

Monitio iuris eſt monitio ſolennis. ibid.

Monitio canonica quæ ſit. ibid. in fine dubij.

Monitio non eſt de eſſentia excommunicationis, ita vt ſine monitione ſit excõmunicatio nulla, niſi in excommunicatione lata à Iudice contra participantes cum excommunicato à ſe. ibid. dub. 9. & de hoc vide, verbo, *Communicatio.*

Monitio aliqua eſt de eſſentia excommunicationis, & quomodo hoc concordet cum præcedenti dicto. vide 2. p. c. 5. diſp. 1. dub. 10. in 2. opinio.

Monitionem debet præmittere delegatus, ſi ita illidatur pro forma iuriſdictionis in reſcripto. ibid. dub. 9. in fine dubij. aliàs excommunicatio erit nulla.

Monitio, quæ præcedere debet excommunicationem, debet monere non quomodocunque ſed ſub pœna excommunicationis. 2. p. c. 5. diſp. 1. dub. 10. opinio. 2.

Monitio nulla requiritur, vt incurratur excommunicatio lata pro facto negatiuo. 2. p. c. 5. diſp. 3. dub. vlt.

Monitio quando debeat præcedere ſuſpenſionem. 3. p. diſp. 3. dub. 1. concl. 5.

Monitio quando debeat prçcedere interdictum. 5. p. diſp. 3. dub. 4. concl. 1.

Morbus.

Morbus quis inducat irregularitatem, & in ea cauſa contracta quis diſpenſet. p. 7. diſp. 3. dub. 4.

Mors, & mortuus.

Mortis periculũ quid ſit. 5. p. diſp. 4. ſect. 1. dub. 3. concl. 3. & dub. 5. concl. 2.

Mortis periculũ excuſat ire ad ſummum Pontificem propter abſolutionem. 2. p. c. 7. diſp. 1. dub. 6. concl. 3.

Mortis periculum cùm inſtat, an habeat locum cautio, vel ſatisfactio, ita vt ſine ea non debeat confeſſor abſoluere. 2. p. c. 7. diſp. 3. dub. 5. notab. vlt.

Mortuus. Vide verbo, *Defunctus.*

Mulier.

Mulier nec iure communi, nec ex commiſſione Papæ poteſt ferre cenſuras. 1. p. dub. 6. concl. 1.

Mulier ſi tatam habeat occiſionem viri, dummodò non præceſſerit machinatio, poteſt matrimonium contrahere cum occiſore. 2. p. c. 5. diſp. 3. dub. 9. requiſito 5.

Mulier, quæ percutit clericum tentantem eam facto de turpitudine, non incurrit excommunicationem. ibid. dub. 13. in fine.

Mulier non tenetur ire ad ſummum Pontificem ad obtinendam abſolutionem ipſi reſeruatam. 2. p. c. 7. diſp. 1. dub. 1. concl. 3.

Mulier an debeat præmittere iuramentum, antequàm abſoluatur ab excommunicatione. 2. p. c. 7. diſp. 2. dub. 2.

Mutilare.

Mutilare, & detruncare idem eſt, & quid ſint. p. 7. diſp. 5. ſect. 1. dub. 2. in concl.

Mutilare qui voluit, mutilando an dicatur irregularis ex homicidio voluntario directè. p. 7. diſp. 6. ſect. 2. dub. 1. concl. 3.

Mutilatio & homicidium quoad irregularitatem etſi reputentur pro eodem, differunt tamen in multis. p. 7. diſp. 6. ſect. 3. dub. 4. & mutilationis diſpenſatio an ſit Papæ reſeruata. ibid.

Nauigans.

Nauigantes poſſut cõmunicare cum Domino nauis excommunicato non tolerato. 2. p. c. 6. diſp. 11. dub. 6. in fine.

Neceſſitas.

Neceſſitas temporalis quãta debeat eſſe, vt communicari poſſit cum excommunicato non tolerato. 2. p. c. 6. diſp. 11. dub. 13. concl. 1.

Neophitus.

Neophitus quis propriè ſit,& impropriè, & an ſit irregularis, & quis cum eo diſpenſet.p.7. diſp.4. dub. 4. & an poſſit obtinere beneficium, officium,aut dignitatem. ibid. & quis cum eo ad hoc diſpenſet.ibid.

Notarius.

Notarius. Vide verbo, *Tabellio.*

Notorium.

Notorietas iuris quæ ſit. 2. p. c. 6. diſp. 2. dub. 4.

Notorius clerici percuſſor quis dicatur, 2.p.c.6. diſp.2.dub.4.& quomodo notorius eſſe debeat, vt ſit vitandus.ibid. diſp.11.dub.11.concl.3.

Notorius clerici percuſſor, & nominatim denunciatus excõmunicatus ſunt iure eccleſiaſtico vitandi, ac verò iure diuino & naturali in quatuor caſibus eſt quilibet excommunicatus vitandus 2.p.c.6.diſp.2.dub.2.poſt 2. opinionẽ.

Notorietatis ratione an aliqua crimina inducant irregularitatem. p. 7. diſp. 4. dub. 7.

Notorium delictum publicum vel famoſum quod ſit ad effectum, vt Epiſcopus non poſſit diſpenſare in irregularitate ex eo proueniente. p. 7. diſp. 10. dub. 6. concl. 2.

Nullitas.

Nullitatẽ habet ſententia prolata à nõ tolerato, & ſi eam proferat cum non excommunicatis.2. p. c. 6. diſp. 6.dub.3.

Nullatenus.

Nullatenus verbum, in iure inducit nullitatem ipſo iure. 3. p. diſp. 5. dub. 5. concl. 2.

O.

Obedientia.

OBedientiam perpetuam debentes, ſi ab obedientia fugiant propria authoritate, capi poſſunt, & ad obedientiam reduci, vt Religioſus & vxor. 2.p.c.3.diſp.1.dub.4.

Obediendum non Epiſcopo, vel Prælato mandanti cantare Miſſam pro hæretico, ſeu excommunicato. 2.p.c.6. diſp. 9. dub. concl. 2.in illat.

Obediendum non eſt Epiſcopo, Principi, vel Prælato excommunicato.2. p.c. 6.diſp.11.dub.4.concl.2.& dub.9.

Oblitus.

Oblitus ſe excommunicatum eſſe, ſi abſoluitur in confeſſione ſub illa conditione generali, *ſi fortè incurriſti*, ita manet abſolutus, vt iterum non habeat neceſſe abſolui. 2. p. c. 7. diſp. 3. dub.vlt.concl. 1.

Occultum.

Occultum dicitur aliquid dupliciter. 1. p. dub.10.not.1.

Occultis de rebus non iudicat Eccleſia. ibid. concl. 1. occultum tamen per accidens punire poteſt per legem generalem.ibid.concl. 2.

Occultum delictum quod intelligatur in Concilio Tridentino, ad hoc, vt poſſint abſoluere Epiſcopi à cenſuris propter illud incurſis.2. p.c. 7. diſp.1. dub. 11. concl. 2. & p. 7. diſp. 10. dub. 6. concl. 2.

Oculus.

Oculo carens quando ſit irregularis. p. 7.diſp.3.dub.1.illat. 1.

Occidere.

Occidere dicitur quoad irregularitatem non ſolùm qui ſimpliciter eſt cauſa, quòd alius moriatur, ſed qui eſt cauſa accelerationis mortis, nec ille ſolùm qui manu occidit, ſed qui dat cauſam propinquam morti. p.7. diſp. 5. ſect.1. notab. 1.

Occidere & mutilare idem eſt quoad effectum inducẽdi irregularitatem. ibid. not. 4.

Occiſor eius, qui ei dedit cauſam rixæ verbis iniurioſis, an maneat irregularis p.7.diſp.5.ſect.3.dub.1.in fine.

Occidere quis dicatur cum moderamine inculpatæ tutelæ.ibid.dub.2.

Occiſor inuaſoris ſi poteſt ſe defendere vulnerãdo tantùm, eſt irregularis. ibid. concl. 3.

Occiſor inuaſoris non valens aliter defendere proprium honorem, vel vitam, vel diuitias proximi, an ſit irregularis, & loquimur, quando defendit licitè ſolùm de cõſilio. p.7.diſp.5.ſect.3. dub.4.

Occidere cauſa defenſionis. ampliùs de hoc vide verbo, *Defendere.*

Occiſor Presbyteri debet in petenda diſpenſatione hoc exprimere, alias diſpenſatio eſt nulla.p.7.diſp.10. dub.vlt.

De aliis vide verbo, *Deformare*, & verbo, *Irregularitas.*

Officium.

Officij ſecularis collatio facta excommunicato, inualida.2.p.c. 6.diſp. 6. dub.7. in fine.

Officium diuinum.

Officium diuinum cum aliis recitando an peccet excommunicatus, & alius qui cum eo recitat. 2. p.c. 6.diſp. 8. dub. 4. & ſi dum celebratur in Eccleſia, eat excommunicatus non toleratus ad intereſſendum ibi, quid ſit faciendum.2.p.c. 6.diſp.9.dub.8.

Officium diuinum an teneatur recitare excommunicatus & depoſitus. 4. p. diſp. vnica.dub.1.concl. 2.

Officiorum diuinorum nomine quid intelligatur. 5.p.diſp.4.ſect.1.dub.1.

Officia diuina quæ fuerint olim licita tempore interdicti. 5. p. diſp.4. ſect. 2. dub. 1.

Officia publica an poſſit obtinere neophitus, vel qui deſcendunt ex Iudæis vel Sarracenis. p.7. diſp.4.dub.4. conc. 4.vel infamis. dub.5.conc.2. & an priuetur iam habitis. ibid.illat.3.

Officia ſecularia generaliter ſunt prohibita clericis, niſi pietatis gratia exerceãt. p.7.diſp.6.ſect.1.dub.10. ante 3. concl.

Oratorium.

In Oratorio qui habet Bullam poteſt celebrare.l. facere celebrare. 5. p. diſp. 4. ſect.2.dub.7.concl. 3. not. 2.

Oratio.

Orationes quædam publicæ, quædam priuatæ, & quæ ſint. 2. p. c. 6. diſp. 9. dub. 12.

Orare pro excommunicato non tolerato an liceat fidelibus.dub.3.

Orare pro infidelibus oratione publica non licet.ibi.concl.4.

Orans pro excommunicato oratione publica, non eſt excommunicatus licèt peccet.dub.4.& an liceat orare pro excommunicato tolerato. dub. 6.

Orare in Memento Miſſæ pro excommunicatis an poſſit Sacerdos.2.p.c.6.diſp. 9. dub. 5.

In Orationibus vel officijs diuinis an liceat communicare cum non toleratis. dub. 7.

Ordinarius Iudex.

Ordinarius, qui fert excommunicationem pro rebus parui momenti, comparatur ei, qui volens abigere muſcam de fronte vicini, cum ſecuri percutit.2. p.c.5.diſp.2.dub.1.concl.2.de aliis vide verbo, *Iudex.*

Ordo iuris.

Ordo iuris ad excommunicandum duplex, eſſentialis & accidentalis.2.p. c.6. diſp.1.dub. 1.

Ordo in quantùm ſacramentum, & Ordinare.

Ordinis exequutionem non confert ei, quem ordinat Epiſcopus excõmunicatus non toleratus. ibid. diſp. 3. dub. 1. concl. 2.

Ordinatus minoribus, vel maioribus ordinibus ſine patrimonio an incurrat ſuſpenſionem ipſo iure.3.p.diſp.5. caſu 2.dub.4. & 5.

Ordinãs verò Epiſcopus talem ſine patrimonio, quando incurrat ſuſpenſionem. ibid.

Ordinatus renunciando patrimonium, an validè renunciet. 3. p. diſp. 5. dub. 5. concl.2.& 3.

Ordinatus ad titulum patrimonij quando poſſit illud alienare. ibid.

Ordinatus Subdiaconatu ſine vllo patrimonio an poſſit licitè aſcendere ad ſuperiores ordines. 3.p.diſp. 5.dub. 6.

Ordinari aliquando an poſſit aliquis ſine patrimonio ex diſpenſatione Epiſcopi. ibi.

ibi. in fine.

Ordinatus ordine ſacro extra tempora, vel ante legitimam ætatem, vel abſque literis dimiſſoriis, id eſt, ſine licentia, an incurrat ſuſpenſionem. 3. p. diſp. 5. dub. 7. per totum dubium latiſſimè, & dub. 8. caſu 7.

Ordines minores vt conferantur, non requiruntur tempora, ſed dies Dominica, vel dies feſtus. ibi. eodem dub. 7. in princ.

Ordines duos ſacros ſuſcipiens in vno die eſt ipſo iure ſuſpenſus. 3. p. diſp. 5. dub. 7. not. 2. in fine & an ſit irregularis. p. 7. diſp. 4. ſect. 1. dub. 4.

Ordinatus ante legitimam ætatem non poteſt ante illam exercere ordinem ſic ſuſceptum, etiam abſolutus à ſuſpenſione, ſine diſpenſatione Papæ. 3. p. diſp. 5. dub. 7. not. 10.

Ordinatus ſacerdotio ante legitimã ætatem an fiat irregularis in ipſo ordine, ſiquidem conſecrat ſimul cum Epiſcopo. ibi. poſt notab. 11.

Ordinatus ab Epiſcopo ſuſpenſo excommunicato, vel interdicto, vel hæretico, vel ſchiſmatico, vel ab eo, qui renunciauit Epiſcopatui, eſt ipſo iure ſuſpenſus. 3. p. diſp. 5. dub. 8. & an fiat irregularis. p. 7. diſp. 9. ſect. 1. dub. 6. in fine.

Ordinatus ſine proprij Epiſcopi informatione quantùm ad mores, & ſic ordinans ſunt ſuſpenſi, & quanto tempore. ibid. dub. 8. caſu 6.

Ordinatus ab Epiſcopo titulari ſine licentia proprij, eſt ſuſpenſus ad arbitrium proprij Epiſcopi; & ordinatus literis Capituli ſede vacante datis ante annum obitus Epiſcopi. ibid. caſu 7. & 8.

Ordinans & ordinatus ſimoniacè, vel ab Epiſcopo ſimoniaco, quas pœnas incurrant. 3. p. diſp. 5. dub. 9. concl. 3. & 4.

Ordinum collatio eſt diuinum officium. 5. p. diſp. 4. ſect. 1. dub. 1. concl. 1.

Ordinis ſacramentum an liceat tempore interdicti. 5. p. diſp. 4. ſect. 1. dub. 8. & p. 7. diſp. 9. ſect. 2. dub. 10. an verò liceat in loco interdicto, eadem 5. p. eodem dub. 8.

Ordinare an liceat in caſu neceſſitatis eo tempore, quo aliàs eſt prohibitum ordinare. ibid.

Ordinis ſacramentum poſſunt recipere tempore interdicti habentes bullam Cruciatæ. ibid. in fine.

Ordinari poteſt tuta conſcientia filius præsbyteri & coniugatæ, quamuis hoc ipſe ſciat, dummodò aliis ſit occultum. p. 7. diſp. 2. dub. 2. opinio 1.

Ordines ſuſcipere non poteſt irregularis etiam quando crimen eſt occultum. p. 7. diſp. 2. dub. 2. in fine.

Ordinari ſacris an poſſit, qui abſolutè eſt legitimatus à Papa. ibid. diſp. 3. dub. 6. not. 4.

Ordinatus illegitimus ſine diſpenſatione quas pœnas incurrat. p. 7. diſp. 3. dub. 11. & an miniſtrando in ordinibus ſic ſine ipſa diſpenſatione ſuſceptis irregularitatem incurrat. ibid.

Ordinari an poſſit hæreticus, & eius filius, & receptator etiam. p. 7. diſp. 4. dub. 2. & 5.

Ordinari, & obtinere beneficia, & dignitates an poſſit deſcendens ex patre, aut auo Iudæo, aut Sarraceno, qui aliàs dicitur neophitus. ibi. dub. 4.

Ordinatus per ſaltum an fiat irregularis. p. 7. diſp. 9. ſect. 1. dub. 1. & an recipiat verum ordinem ibid. & an ſit ſuſpenſus ab ordine per ſaltum ſuſcepto. ibi. concl. 2. & quis cum eo diſpenſet. ibid.

Ordinatus ante ſuſceptionem ſacramenti confirmationis an ſit irregularis. p. 7. diſp. 9. ſect. 1. dub. 3.

Ordinem ſacrum ſuſcipiens præter caſus in iure cõceſſos poſt contractum matrimonium, an ſit irregularis. dub. 5.

Ordines ſuſcipiẽdo excommunicatus ſuſpenſus vel interdictus an fiat irregularis. p. 7. diſp. 9. ſect. 1. dub. 6.

Ordines exercendo excommunicatus, ſuſpenſus, vel interdictus an fiat irregularis. ibi. ſect. 2. dub. 1. & vide etiam dub. 4.

Ordines recipiens tempore interdicti an

ſit irregularis.p.7.diſp.9. ſect.2.dub.10.

P.

Papa.

Papa à nemine poteſt excommunicari, nec comprehenditur ſententia à ſe lata.2.p.c.3.diſp.1.dub.7.illat.1.& 2.

Papa ſibi indulgentias concedere poteſt. ibid.ferè in fine.

Papa non peccat communicando cum excommunicato, nec incurrit minorem excommunicationẽ. 2.p. c.6. diſp. 9 dub. 1.concl.3. & poteſt dare licentiam communicandi cum eo.ibid.

Papa communicando cum excommunicato non ſenſetur illum abſoluere, licèt ita abſoluere poſſit.ibi.cõcl.4.& 5.

Papa ſolus poteſt ponere interdictum generale perſonale,vel locale ob culpam priuatæ perſonæ,vel alius ex eius commiſſione.5.p.diſp.3.dub.1.concl.5.

Papa ſolus diſpenſat cum illegitimo ad ſacros ordines, & beneficium curatum, aut dignitatem. p. 7. diſp.3. dub. 6. concl.2. & poteſt diſpenſare in qualibet irregularitate. p. 7. diſp.6. ſect.5. dub.3.not.1.

Papa ſolo actu interiori poteſt relaxare interdictum.5.p.diſp 6.dub.6. concl.2. vel concedendo licentiam celebrandi in loco interdicto. ibid.

Paralyſis.

Paralyſis faciens manus tremulentas facit hominem irregularem. p.7. diſp. 3. dub. 4.concl.1.

Parochus.

Parochus excommunicare nunquàm poteſt niſi ex commiſſione. 2. p.c.3. diſp. 1. dub. 1.

Parochi ſucceſſerunt 72. Diſcipulis. ibid. dub. 5. in fine.

à Parocho excommunicato tolerato, vel ab alio,qui ex iuſtitia, vel charitate tenetur.an liceat petere ſacramentum,& an ipſe poſſit conferre ſine metu irregularitatis. 2.p.c.6.diſp.8.dub. 2.

Parochis eſt conceſſa facultas ab Eccleſia abſoluendi ab excommunicatione non reſeruata. 2.p.c.7. diſp.1. dub. 1. in fine & meliùs in dub. 4. concl. 2. in medio.

Parochus, & quiuis ſimplex cõfeſſor poſſunt abſoluere ab excommunicatione generali lata à Viſitatore Epiſcopi in ſua viſitatione.2.p.c.7.diſp.1.dub.8. in fine.

Parochus quid faciet cum abſoluto ab excommunicatione in foro interiori. 2. p.c.7.diſp.3.dub.12.illat.1.

Parochus poteſt abſoluere ab excommunicatione extra cõfeſſionem, quia eius iuriſdictio eſt ordinaria.dub. 13.

Parochus, qui matrimonio iungit ſubditos alterius parœchiæ, eſt ipſo iure ſuſpenſus.3.p.diſp.5.dub.8.caſu 8.

Participare.

Participare cum excommunicato. Vide verbo, *Communicare.*

Pars.

Partis nomine, cui eſt ſatisfactio facięda, quis intelligatur. 2.p.c.7.diſp.3.dub.7.

Pater.

Pater vendicat filium ſuum. 2.p.c.3. diſp. 2.dub. 4.

Pater punitur in filio.2.p.c.4.diſp.1.dub.5.

Pater, qui percutit in cõtinenti clericum turpiter agentem cum filia,non eſt excommunicatus. 2.p.c.5.diſp.3.dub.13.

Pater filium hæreticum accuſare tenetur. ibid.diſp.5.dub.2.

Pater an poſſit communicare cum filiis, & famulis excommunicatis non toleratis.2.p.c.6.diſp.11.dub.7.

Pater, qui ſine culpa lata oppreſſit filium in lecto poſitum non eſt irregularis. p. 7.diſp.5.ſect.1.dub.11.concl.2.

Patrimonium.

Patrimonium. Vide verbo,*Ordo*,& verbo, *Profeſſio*, & verbo, *Renunciatio.*

Patronus.

Patronus præſentans ad ordines aliquem cum pacto, quòd ordinatus non petet ab eo ſuſtentationem, an, & quando incurrat ſuſpenſionẽ.3. p.diſp.5.dub.4. & 5.

& 5. De aliis vide verbo, *Præſentatio.*

Paulus.

Paulus Apoſtolus inceſtuoſum excommunicat Himenæum, & Alexandrum. 1.p.dub. 2. concl.3. & 2.p. c.5. diſp. 1. dub.10. Angelum anathematizat. 2.p. c.3.diſp.dub.6.

Paupertas.

Paupertas excuſat ire ad ſummum Pontificem propter abſolutionem. 2. p. c. 7. diſp. 1.dub.1.

Peccatum.

Peccatum committens qui habet annexam excõmunicationem, non cõmittit duplex peccatũ.2.p.c.5. diſp.1. dub.11.

Peccatum etiam veniale non licet cõmittere pro vitando quocunq; dãno etiam temporali.2.p.c.6.diſp.6.dub.6.

Peccatum mortale eſt non ſeruare ceſſationem.6.p.diſp.3.dub.2.concl. 1.

Pœna.

Pœnæ quando incurrantur non ſpectata ſententia Iudicis.1.p.dub. 7.in concl.

Pœna priuationis beneficij ipſo facto nõ obligat ante ſentẽtiã Iudicis.ibid.illat.5.

Pœna cenſuræ ipſo facto incurrendæ abrogari poteſt per contrariam conſuetudinem.ibid.dub.8.

Pœnæ quæ incurruntur propter participationem cum excommunicato in rebus prohibitis.2.p.c.6.diſp. 10.

Pœna Iudicis non ſeruantis formam iuris in excommunicando.2.p.c.2. diſp.vnica.dub. 3.

Pœna Iudicis, qui non ſeruat formam ſuſpendendi à iure ſtatutam. 3. p. diſp.3. dub. 1.concl.4.

Pœna ſodomitæ.3.p.diſp.5.dub.3.in fine. & p. 7.diſp.4.dub.7.in fine.

Pœnam innouare non eſt extendere de vno caſu ad alium. 3. p. diſp. 5. dub. 5. concl. ad 2.

Pœna contra cõmittentẽ ſimoniã in ordine.3.p.diſp.5. dub.9. in fine 2. concl.

Pœna contra non ſeruanrem conditiones requiſitas in imponenda ceſſatione. p. 6.diſp.2.dub.3.

Pœna contra violantes ceſſationem.ibid. diſp. 3.dub.2.

Pœnæ, quas incurrit illegitimus, ſi ordinatur abſque diſpenſatione. p. 7. diſp. 3. dub. 11.

Pœnitentia.

Pœnitentiæ ſacramentum. Vide verbo, *Sacramentum*, & verbo, *Confeſſio.*

Pœnitẽtia alia publica, alia ſolennis, & an per pœnitentiam quis efficiatur irregularis.p.7.diſp.4.dub.6.

Penſio.

Penſionis diuiſio, & an penſionis diuiſio facta excommunicato maiori ſit valida.2.p.c.6.diſp.5. dub. 5.

Percuſſio.

Percuſſioni clerici qui non obſtat cùm poſſit, an incurrat excõmunicationem .2.p.c.5.diſp.3.dub.8.

Percuſſioni clerici obſtare ex officio quis teneatur.ibid. concl.2.

Percuſſionem clerici ratam habens, licèt nec mandatum, cõſilium, vel fauorem dederit, excommunicationem incurrit quinque concurrentibus. ibid.dub.9.

Percutiens quis intelligatur, in c. ſi quis ſuadente.ibid.dub.10.

Percuſſa verò perſona in eodem c. quis intelligatur.dub.11.

Percutiens clericum etiam ſuæ percuſſioni conſentientem incurret excommunicationem. ibid. dub. 12.

Percuſſio clerici fit ſine incurſu excommunicationis in 18.caſibus, ibid. dub. 13. per totum. quos caſus ibi vide latè.

Percutiens clericum, quem ex lata culpa vel ex ignorantia craſſa putabat eſſe laicum, non incurrit excommunicationem canonis. 2. p. c. 5. diſp. 5. dub. 9.concl.1.nec qui eum percutit, vel occidit metu mortis.2.p. c.6. diſp.8.dub. 5. illat. 4.

Percuſſori clerici auxilium vel fauorem præſtans ne exeat ab excommunicatione, an participet in crimine criminoſo.c.6. diſp.10. dub.4. in fine.

Percuſſor notorius clericis quis, & quando vitandus. Vide verbo, *Notorius.*

Percutiens clericũ actualiter depoſitum vel

vel depoſitum verbaliter incorrigibilem tamen, non eſt excommunicatus. 4.p. diſp. vnica, dub. 1. parum ante 3. concl.

Percutiendo *el comite de galera* clericum damnatum ad triremes quando incurrat excommunicationem concl.4.ibid.

Percutiens vulnere non lethali ſi caſu moritur percuſſus, an maneat irregularis, & an teneatur in foro ſeculari de morte, an verò de vulnere. p. 7. diſp.6. ſect. 1. dub. 5.

Percuſſus quomodo cognoſcatur an ex vulnere deceſſerit. ibid. concl.5.

Percuſſor primus an maneat irregularis, quando plures concurrunt diuiſim ad homicidium, & vltimi tandem occidunt p.7.diſp. 6.ſect.3. dub.4.

Permiſſo vſu rei tempore prohibito, conceſſa intelligitur illius rei creatio. 5. p. diſp.4.ſect.1.dub. 8.concl.2.

Permutatio.

Permutatio beneficij facta ab excommunicato eſt nulla, nec conualeſcit per abſolutionem ſubſequentem. 2.p.c.6. diſp.5.dub.2.notab.2.

Permutare non poteſt, qui non habet ius in beneficio.dub.3.

Perſeuerare.

Perſeuerare. Vide verbo, *Pertinaciter.*

Pertinacia.

Pertinaciter in excommunicatione quis perſeueret.2. p.c. 6. diſp.9. dub. vlt. & quando, & quomodo puniendus.ibid.

Pes.

Pedem ligneum habens eſt irregularis, & quis cum eo poteſt diſpenſare. p. 7. diſp.3.dub.1. & 3.

Pollutio.

Pollutio nocturna quando ſit peccatum. p.7.diſp.6.ſect.1.dub.14.in concl.

Poteſtas.

Poteſtas in Eccleſia erga defunctos. Vide verbo, *Eccleſia.*

Poteſtas concedendi indulgentias. Vide verbo, *Indulgentia.*

Poteſtas infligendi cenſuras & excommunicationem. Vide verbo, *Excommunicatio*, & verbo, *cenſura.*

Poteſtas, quæ fundatur in conſuetudine eſt ordinaria, quæ verò procedit ex priuilegio, & commiſſione delegata. p. 6.diſp.2.dub.1.concl.2.

Præco.

Præco eſt irregularis ex eo, quòd præcedit reum cauſam mortis proclamando. p.7.diſp.5. ſect. 2.dub.1. verſic. octauò præco.

Prædicare.

Prædicare an liceat excommunicato non tolerato, vel ab eo vel ſimul cum illo prædicationem audire.2.p.c.6.diſp.11. dub. 3.

Prædicando excommunicatus, vel interdictus vel ſuſpenſus ab officio prædicandi, an fiat irregularis. p. 7. diſp. 9. ſect. 2.dub.2. verſic. ex dictis ſequitur.

Prædicatores bene poſſunt prædicare generaliter, quòd Iudices ſeruent leges ſine metu irregularitatis. p. 7. diſp. 5. ſect.2.dub.6.concl.3.

Prælatus.

Prælati inferioris mãdatum expirat mortuo mandante. 2.p.c.3.diſp.vnica. dub. 4. dicto 2.

Prælatus vel lex ſi præcipiat aliquid ſub excommunicatione latæ ſentẽtiæ obligat ſub mortali, niſi materia ſit leuis, quamuis aliàs trãſgreſſio ſimplex non ſit mortalis. 2. p.c.5. diſp. 1. dub. 2. corol. 4.

Prælati Religioſi excommunicati poſſunt cum ſubditis communicare, ſicut pater cum filiis. 2. p.c. 6. diſp. 11. dub. 7. in fine.

Prælatus, qui ratione temporalis iuriſdictionis præficit Prætorem, ſi prætor deformat aliquem, an ipſe ſit irregularis. p.7.diſp.5. ſect.2. dub. 4. & quid, ſi condat legem continentem pœnam mortis. ibid. dub.5.

Prælatus an poſſit concedere licentiam clerico, vt ferat teſtimonium in cauſa ſanguinis. p.7. diſp. 5. ſect. 2. dub. 13. concl. 1.

Prælatus, qui iuſtè mandat apparitori ſuo,

ſuo, vt aliquem capiat, ſi capiendus ſe defendendo alium occidit, Prælatus non eſt irregularis. p. 7. diſp. 6. ſect. 2. dub. 5. in fine. De aliis vide verbo, *Religioſi*, & verbo, *Epiſcopus*.

Presbyter.

Preſbyter, qui abiit ad imperatorem, ſeu Principem prætextu iniuſtæ excommunicationis eſt irregularis. p. 7. diſp. 9. ſect. 1. dub. 2. concl. 3. De aliis vide verbo, *Clericus*.

Præſcriptio.

Præſcriptione legitima tutus non tenetur reſtituere rem prę́ſcriptam etiam lata excommunicatione. 2. p. c. 5. diſp. 5. dub. 1. illat. 2.

Præſentare.

Præſentare Patronus, nec debet, nec poteſt excommunicatum ad beneficium iuris patronatus. 2. p. c. 6. diſp. 5. dub 2.

Præſentare Patronus excommunicatus an poſſit, & an ſit valida præſentatio diſp. 6. dub. 3. illat. 1. & an peccet mortaliter præſentando. diſp. 8. dub. 3. poſt. 2. concl.

Præſentare prohibetur excommunicato excommunicatione minori, & præſentatio ab eo facta eſt irritanda, & ſic excommunicatum præſentans peccat mortaliter. 2. p. c. 6. diſp. 12. dub. 4. concl. 2.

Præuentio.

Pręuentione vti licet in defenſione. p. 7. diſp. 5. ſect. 3. dub. 2. concl. 2.

Prima tonſura.

Prima tonſura quolibet anni die poteſt dari. 3. p. diſp. 5. dub. 7. in princ. De aliis vide verbo, *Ordo*.

Principi.

Principi excommunicato non eſt præſtanda obedientia. 2. p. c. 6. diſp. 11. dub. 4. concl. 2.

Princeps poteſt abolere infamiam iuris. p. 7. diſp. 4. dub. 5. concl. 3. De aliis vide verbo, *Rex*.

Priuilegium.

Priuilegium canonis. Priuilegium fori. Vide verbo, *Clericus*.

Priuilegij vſus pendet ex voluntate priuilegiati. 2. p. c. 7. diſp. 2. dub. 2.

Priuilegium confeſſorum ſocietatis Ieſu. ibid. diſp. 3. dub. 8.

Priuilegium habens diſpenſandi in homicidio voluntario, & bigamia, poteſt diſpenſare in irregularitate ex defectu perfectæ lenitatis. p. 7. diſp. 6. ſect. 5. dub. 1. concl. 2.

Priuilegium habens diſpenſandi in homicidio caſuali, non diſpenſat in irregularitate ex defectu perfectæ lenitatis. ibid. concl. 3.

Priuilegium conceſſum Epiſcopis à Concilio Tridentino diſpenſandi in irregularitate proueniente ex delicto occulto, non ſe extendit ad irregularitatem contractam ex defectu perfectæ lenitatis. ibid. verſ. ex dictis ſequitur primò.

Priuilegium eius, qui poteſt diſpenſare in homicidio voluntario, non derogatur ex eo quòd in alio priuilegio excipiatur homicidium voluntarium. p. 7. diſp. 6. ſect. 5. dub. 3. notab. 2.

Priuilegium audiendi officia diuina, quæ olim licebant, an extendatur ad benedictiones nuptiarum. 5. p. diſp. 4. ſect. 1. dub. 6. concl. 3. & 4.

Priuilegium habens, vt in Oratorio ſuo dicatur Miſſa an poſſit eo vti tempore interdicti. ibid. ſect. 2. dub. 3.

Priuilegiatus ſolus non excluditur ab audiẽdis diuinis tempore interdicti. ibid. dub. 4.

Priuilegium habens audiendi diuina officia, an teneatur diebus feſtis audire Miſſam. 5. p. diſp. 4. ſect. 2. dub. 6.

Priuilegium habens audiendi, vel celebrandi diuina tempore interdicti; an poſſit ſecum ducere ſuos familiares. ibid. dub. 7.

Priuilegium conceſſum ſingulari perſonę quod dicatur. ibid. concl. 3.

Priuilegium habent aliqui ordines Mendicantium, vt tempore interdicti poſſint celebrare diuina coram ſuis familiaribus, & confratribus. ibid. concl. 4.

Priuilegium datū imperſonaliter in quo differat à dato perſonaliter. 5.p.diſp.4. ſect.2.dub.9.parum ante finem.

Priuilegiatus ad aſſiſtendum diuinis,& ad recipienda ſacramenta tempore interdicti, an poſſit ſepeliri in loco ſacro, etſi non exprimat illud priuilegium. 5. p. diſp.4 ſect.3.dub.4.

Priuilegium habens ad audiendum vel celebrandum diuina tempore interdicti,an cenſeatur habere ad tempus ceſſationis.6.p.diſp. .dub.5.

Priuilegium particulare ſtrictè eſt interpretandum ; at verò priuilegium iuris latè.ibid. & vide p.7. diſp.3. dub.7. in concl.

Proceſſio.

Proceſſioni an poſſit intereſſe excommunicatus non toleratus.2.p.c. 6.diſp. dub.8.concl.2.

Procurator.

Procurator concurrens ad deformationem eſt irregularis. p.7. diſp.5. ſect.2. dub.1.verſ. ſecundò promotor.

Proceſſus.

Proceſſus factus ab excōmunicato an ſit validus.2.p.c.6.diſp.6. dub.3.

Profeſſio.

Profeſſio,ad cuius titulum ordinatur Religioſus, habet vicem patrimonij. 3.p. diſp.5.caſu 2.in notabili.

Profeſſio religionis quam irregularitatem tollat.p.7.diſp.10.dub.3.

Promotor.

Promotor. Vide verbo, Fiſcalis.

Proteſtatio.

Proteſtatio, quam facit Inquiſitor Iudici ſeculari, vt cum reo à ſe tradito ſe miſericorditer gerat, non eſt neceſſaria, vt Inquiſitor non incurrat irregularitatem. p. 7. diſp. 5. ſect. 2. dub. 3. illat. 1.

Proteſtatio, quam facit accuſator dicendo, quòd non intendit deformationem accuſati, an & quando, & in quibus caſibus excuſet accuſatorem ab irregularitate.p.7.diſp.5. ſect.2. dub.9. per totum, & in quibuſdā caſibus non eſt neceſſaria. ibid. verſ. ſecundò notandum eſt.

Proteſtatio debet eſſe expreſſa, non tacita.ibid.verſ.ſextò prædicta.

Proteſtatio an excuſet clericum ab irregularitate quando petit vindictam citra deformationem accuſando criminaliter. p. 7. diſp. 5. ſect. 2. dub. 10. & quando accuſat coram ſeculari pro iniuriis alienis dignis morte. dub. 11.

Proteſtatio an excuſat ab irregularitate aduocatum teſtem,& promotorē fiſcalem.p.7.diſp.5.ſect.2.dub.12.

Prouiſor.

Prouiſor. Vide verbo, *Iudex*, & verbo, *Vicarius*.

Puer.

Pueri prima tonſura initiati ſe pugno percutiendo an incurrant excommunicationem canonis. 2. p. c. 5. diſp. 3. dub. 13. in 2.caſu.

Puer,qui alium occidit, an aliquādo poſſit eſſe irregularis, & an teneatur de morte.p.7.diſp.6.ſect.1. dub. 12.& 13.

Pueri nondum habentes vſum rationis an comprehendantur interdicto. 5. p. diſp.4. ſect.2. dub.5. & an tempore interdicti poſſint ſepeliri in loco ſacro. ibid.diſp.5.dub.5.

Publicum, & Publicare.

Publicandus excommunicatus: quomodo, & quis ſit publicè denunciatus. 2. p.c.6.diſp.2.dub.3.concl.3.

Publicum delictum quod ſit.p.7. diſp.10. dub.6.concl.2.

Publicus peccator. Vide verbo, *Clericus*.

Pugnans.

Pugnans in bello. Vide verbo. *Bellum*.

Punitio.

Puniri ſine propria culpa quando aliquis poſſit.5.p.diſp.3.dub.1.poſt.4. concl.

R.

Rapina.

Rapina & furtum in quo differant, & rapiens de manu clerici eſt excommunicatus,ſecus qui ab eo furatur ſubtiliter.

tiliter.2.p.c.5.diſp.3.dub.12.

Ratihabitio.

Ratihabitio de præterito quid propriè in iure ſignificet.2.p.c.5.diſp.3.dub.9.

Ratihabitio tacita quid.ibid. 3. requiſito.

Ratum habens homicidium ſuo nomine factum, quando antequàm fieret, potuit mandare, an ſit irregularis. p. 7. diſp.6.ſect. 2. dub. 6. & ibi latè de ratihabitione.

Ratio.

Ratio expreſſa in vna conſtitutione ad ſimilem caſum omiſſum extenditur.6.p. diſp.1.dub.3.opinio.1.

Rebaptizans, & Rebaptizatus.

Rebaptizans, & Rebaptizatus. Vide verbo, *Baptiſmum.*

Reconciliatio, & Reconciliatus.

Recõciliatio Eccleſiæ violatæ per quẽ, & quomodo fieri debeat.5.p.diſp.7.dub.4.

Reconciliatus Eccleſiæ hæreticus quando dicatur.p.7.diſp.4.dub.3.in medio.

Rector.

Rectores Societatis Ieſu an de facto excommunicent. Videãt compedium. 2. p.c.3.diſp.1.dub.1.ferè in fine.

Rex, & Regius Senator.

Rex ſi eſſet excõmunicatus nõ toleratus, nõ eſſet nominandus in canone Miſſæ. 2.p.c.6.diſp 9.dub.3.in fine.

Regij Senatores iubendo Iudici Eccleſiaſtico, vt abſoluant aliũ ab excommunicatione, nullã excõmunicationẽ incurrunt.2 p.c.7. diſp.2.dub.7. concl.3. ad Regis aduentum in aliquem locum, vbi eſt interdictum poſitum, conſonum videtur rationi, vt extendatur priuilegium celebrandi tempore interdicti.5.p.diſp.4.ſect.2.dub.9. parum ante finem.

Reincidentia.

Reincidentia in excommunicationem quid, & de materia reincidentiæ.2.p.c. 7.diſp.3.dub.14.

Relaxare.

Relaxare ad cautelam interdictum, ſeu aliam cenſuram, quid ſit. 5. p. diſp. 6. dub. 5.

Relaxare ceſſationem quis poſſit. 6. p. diſp.3.dub. 3. Et alia de relaxatione vide verbo, *Interdictum.*

Religioſus.

Religioſorum domus Vicarij, vt Subpriores, & Miniſtri, quando poſſint excommunicare. 2.p.c.3.diſp.1.dub.1. in fine.

Religioſorum Prælatorum excommunicandi poteſtas aliquando de facto deficit ob contrariam conſuetudinem. 2.p.c.3.diſp.1.dub.1. ferè in fine.

Religioſi, qui pergunt ad Curias Principum animo nocendi ſuos Prælatos excommunicantur. 1. p. dub. 10. opinio. 1.

Religioſi debent excommunicare in ſcriptis, niſi ſuæ conſtitutiones confirmatæ per ſummum Pontificem aliud præſcribant. 2. p. c. 2. diſp. vnica, dub. 3. & ſolo verbo an aliquando poſſint ſuſpendere.3.p.diſp.3. dub.1. concl. 4. in fine & poteſtatem excommunicandi non habent iure diuino. 2. p. c.3. diſp. vnica dub. 5. concl. 3.

Religioſorum conſtitutiones iuri communi quando derogent. 2. p.c. 2. diſp. vnica dub. 3.

Religioſi ſolo iure poſitiuo ab Epiſcoporum poteſtate exempti ſunt. 2. p. c. 3. diſp.vnica.dub.5.concl.3.

Religioſorum ſubditi delinquendo etiam extra loca, in quibus degunt, ligantur excommunicatione ſuorum Prælatorum.2.p.c.3.diſp.2.dub. 4.

Religioſus ſi fugiat, vbicunque ſit, poteſt illum ſuus Prælatus capere, etiam non inuocato brachio ſeculari.ibid.

Religioſi mendicantes non ſiunt ſubditi ratione delicti, & quando poſſint puniri per Epiſcopum. ibid. dub. 6. in fine.

Religioſi aſſiſtentes agitationi taurorum, ſeu eos agitantes. Vide verbo, *Clerici.*

Religioſi Prælati non debent excommunicare ſine eo quòd præcedat monitio canonica.2.p.c.5.diſp.1.dub.8.

Religioſus cum effectu non dicitur nondum profeſſus.ibid.diſp.3. dub. 11.
Religioſus occultè excommunicatus poteſt contritus celebrare dum non poteſt conſequi abſolutionem, quia eſt reſeruata Papæ,vel Superiori abſenti,ſi periclitatur, non celebrando, vel aliud ſimile non faciendo, eius fama, &c.2. p.c.6.diſp.8.dub.5.illat.1.
Religioſo auxilium vel fauorem præbens, vt fiat Apoſtata eſt excommunicatus. 2.p.c.6.diſp.10.dub.3. concl.1.illat. 3.
Religioſi bene poſſunt cum ſuis Prælatis excommunicatis non toleratis communicare. 2.p.c.6.diſp. 11. dub.6. notab. 3.
Religioſus ſe ſubiiciat Epiſcopo, vt abſoluatur à cenſura incurſa propter crimen occultum.1. p.c.7. diſp.1. dub.6. concl.1.
Religioſus excommunicatus ob percuſſionem clerici vel monachi, non tenetur ſe præſentare Papæ.ibid. ferè in fine dubij.
Religioſorum Prælati dant eis Reuerendas ad ordines.3.p. diſp.5.dub.3. pagina vnica, ante finem.
Religioſorum ordinarius Prælatus quis. ibid.
Religioſus matrimonio coniungens, vel benedicens ſponſos alterius parochiæ eſt ipſo iure ſuſpenſus.3. p.diſp.5.dub. 8.caſu 9.
Religioſus Prælatus Prædicatorum vel Minorum recipiendo ad profeſſionem non habentem ætatem eſt ſuſpenſus à recipiédo ad profeſſioné. ibid.caſu 10.
Religioſorum Prælatus an poſſit degradare, vel deponere. 4. p. diſp. vnica. dub. 2.concl.2.
Religioſi quando appellatione clericorum comprehendátur.5. p.diſp. 1.dub. 4. concl. 6. & an Religioſi nouitij veniant appellatione clericorum. Vide verbo, *Monachi*, & eadem 5. p. diſp. 4. concl. 3.
Religioſi an poſſint ponere interdictum. ibid.diſp.2.dub.1.concl.1.
Religioſi tenentur ſub excommunicatione ſeruare interdictum etiam nullum, ſi obſeruatur à matrice. ibid. diſp. 4. not. & an teneantur ſeruare ipſum interdictum, & reliquas cenſuras poſitas ab ordinario & qua pœna puniātur non ſeruantes.5.p. diſp.5.dub.3. & dub.4. concl.3. & an teneantur ſeruare ceſſationem.6.p.diſp.1.dub.5.in fine & diſp.2.dub.2.concl.2.
Religioſi mendicantes habent priuilegium tempore interdicti ſuſcipiendi ſacramentum Extremæ Vnctionis.5.p. diſp.4.ſect.1.dub.7.in fine.
Religioſi viri & fœminæ etiam nondum profeſſi poſſunt audire diuina tempore interdicti.5.p. diſp.4. ſect.2. dub. 4. concl.3.
Religiones aliquæ Mendicantium habēt priuilegium, vt poſſint celebrare eorum fratres tempore interdicti coram ſuis confratribus & familiaribus. 5. p. diſp.4.ſect.2.dub.7.concl.4.
Religioſorum Prælatus poteſt cognoſcere vtrùm defectus ſubditi impediat celebrationem, vel inducat notabilem deformitatem.p.7.diſp.3.dub.2.
Religioſorum Mendicātium Prælati poſſunt diſpenſare in bigamia cum ſuis Religioſis.p.7.diſp.8. dub.vlt.concl.8.
Religioſus, qui egreditur clauſtrū ad audiendas leges, vel Phyſicam, eſt irregularis,niſi reuertatur ante duos menſes.p.7.diſp.9. dub.1.cōcl.1.& diſpenſatio reſeruatur Papæ.ibi.
Religioſus poteſt obtinere diſpenſationem irregularitatis à commiſſario cruciatæ.p.7.diſp.10.dub.5.
Religioſorum Prælati mittendo ſuos ſubditos ad ordines cenſentur diſpenſare cum illis in caſu neceſſario, & etiam committere ſuas vices Epiſcopo, qui ordinaturus eſt, ſi caſus occurrat. p.7. diſp.10.dub. 6.poſt 1. concl.

Remigare.

Remigādo Chriſtiani in triremibus Turcarum contra Chriſtianos, dato quòd peccent,non incurrunt excommunicationem

tionem contra huiuſmodi.2.p.c.6.diſp.8.dub.5.illat.4.

Reſeruare.

Reſeruare peccata merè interiora quomodo poſſit Eccleſia. 1.p. dub.10.ad 2.

Reſignare.

Reſignare tenetur beneficium, qui in perpetuum ſuſpenſus eſt.3. p. diſp.2. dub. 1.poſt 6.concl.

Renunciatio.

Renunciatio patrimonij an ſit valida. p. 3.diſp.5.dub.5.concl.5.& 6.

Reſtituere.

Reſtituere partem tenetur, qui totum non poteſt reſtituere, aliàs incidet in excommunicationem, ſi excommunicatio eſt lata contra non reſtituentes. 2.p.c.7.diſp.2. dub. 5. concl.5. & c.5. diſp.5.dub.1.cauſa 5. & de reſtitutione quando interuenit excommunicatio. Vide totum hoc dub.5.vbi multa.

Reſtituere tenetur damnum ille, qui tenetur obſtare illud,&ex eo, quòd non obſtauit,damnum ſequitur. p.7.diſp.6. ſect.2.dub.7.concl.2.

Reuerendæ.

Reuerendæ ordinandis dati à quo poſſint.5.p.diſp.5.dub.7.pag.vna & dimidia, ante finem.

Reuerendæ an expirent morte concedentis. ibid.

Reuerendæ conceſſæ ab Epiſcopo excommunicato denunciato an ſint validæ. ibid. & an conceſſæ perſonæ excommunicatæ denunciatæ ſint validæ. ibid.

Reus.

Reus excommunicatus quomodo poſſit comparere in iudicio. 2. p. c.6.diſp.7. dub. 2.

Reus, & eius aduocatus an maneant irregulares, quando accuſator deficit in probatione, & punitur pœna talionis. p.7.diſp.5.ſect.2.dub.8.

Rex. Vide verbo, *Regius.*

Rixare.

Rixante me illicitè cum Ioanne, ſi amici mei occiduntur ab amicis Ioannis, an ego maneam irregularis. p.7. diſp.6. ſect.2.dub. 5.concl.5. & de materia irregularitatis in rixa contractæ.ibi.ſect. 3.dub.3.4.& 5.

S.

SAcerdos. Vide, *Clericus.*

Sacramentum.

Sacramenta adminiſtrata ab excommunicato tolerato vel non tolerato an valida ſint.2.p.c. 6. diſp.3.dub.1. & 2. & an licitè ab ipſis conferantur. dub.3.& an validè non toleratus recipiat.dub.4.

Sacramenta adminiſtrare fidelibus in aliquo caſu an poſſit excommunicatus contritus, vel ipſi fideles ab eo petere. 2.p.c.6.diſp.8.dub.1.& an poſſit in aliquo caſu adminiſtrare ſuſpenſus non toleratus.3.p.diſp.2.dub.2.in fine.

Sacramenta adminiſtrare extremè indigenti tenetur lege charitatis Sacerdos. ibid.in fine dubij.

Sacramentorum paſſiua participatione priuare, eſt vnus effectus excommunicationis minoris: & an peccet mortaliter tali excommunicatione excommunicatus ſacramentum accipiendo. 2.p.c.6.diſp.12.dub.2.& an peccet adminiſtrando. dub.3.

Sacramenta recipere non poſſunt, ſed diuerſa ratione excommunicati, & peccatores.2.p.c.1.diſp.1.dub.2.illat.1.

Sacramentũ pœnitentiæ an licuerit olim, & liceat nunc tempore interdicti. 5. p. diſp.4.ſect.1.dub.3.

Sacramentum pœnitentiæ quomodo liceat eis, qui dederunt cauſam interdicto,& excommunicatis.ibid.Et de cæteris ſacramentis vide per ſequentia dubia.

Sacramentum ordinis, & alia ſacramenta poteſt recipere tempore interdicti, qui habet Bullam Cruciatæ. 5. p. diſp. 4. ſect.1.dub.8.in fine.

Sacramenta non licet recipere tempore interdicti in feſtiuitatibus priuilegiatis, niſi ea, quæ extra tales feſtiuitates

 licet

licet recipere. 5.p.diſp.4.ſect.2.dub.12.
Sacramenta recipere intra Eccleſiam an poſſit ſuſpenſus ab ingreſſu Eccleſiæ.5. p.diſp.4.ſect.3.dub.5.concl.6.
Sacramentorum adminiſtratio an ſit prohibita tempore ceſſationis. 6.p.diſp.1. dub.9.& quæ tunc liceant. ibid.cócl.2.
Sacrificium.
Sacrificium Miſſæ habet ſuum valorem, etſi ab indigno & peccatore offeratur. 2.p.c.6.diſp.4.dub.1.
Sacrificium Miſſæ an ſit proficuum aliis fidelibus oblatum ab excommunicato non tolerato. ibid. dub. 3. & an oblatum pro excommunicato non tolerato ſit ei proficuum.dub.4.
Sacrificium Miſſæ præciſè quantùm ad valorem, quem habet ex inſtitutione Chriſti, non connumeratur inter ſuffragia Eccleſiæ eodem dub. poſt 2. concl.
Saltatio.
Saltans cum muliere grauida ſequuto aborſu an ſit irregularis.p.7. diſp. 6. ſect. 1.dub.6.
Salmanticenſis Epiſcopus.
Salmanticenſis Epiſcopus poteſt abſoluere ſubditos Abbatis Merinenſis, & ipſum Abbatem. 2.p.c. 7. diſp. 1. dub. 11.concl.1.
Salutare.
Salutare excómunicatú quomodo ſit prohibitú.2.p.c.6.diſp.9.dub.9.
Sanctus.
Sancti aliquando dicuntur peccatores.1. p.dub.2.notab.1.
Sanguis.
Sanguinis effuſio iniurioſa violat Eccleſiam.5.p.diſp.7.dub.1.concl.1.
Sanguinis effuſio quátumuis magna non inducit irregularitatem. p. 7. diſp. 5. ſect.2.dub.2.in fine.
Satisfactio.
Satisfactio realis quando ſit præmittenda abſolutioni.2. p.c. 7. diſp.2. dub. 5. notab.1.
Satisfacere qui non poteſt præſtet cautionem pignoratitiá, vel fideiuſſoriam. 2. p.c.7.diſp.3.dub.5. not.2. & de ſatisfactione excommunicati, vide totú hoc dubium, vbi multa inuenies; & quádo ſatisfactio vel cautio habeat locum etiam in articulo mortis.
Satisfactio quæ præmittenda, vt quis abſoluatur ab excommunicatione incurſa ob alterius iniuriam. 2.p.c.7. diſp.3. dub.11.
Satisfacto ſacerdote, vel Religioſo læſo, céſet ſatisfacta Eccleſia, vel monaſterium. ibid.
Scholaris, ſiu Scholaſticus.
Scholares Academiæ, qui nec domiciliarij, nec oriundi ſunt populi interdicti, vbi eſt Academia, an cópræhendantur, in interdicto.5.p.diſp.1.dub.4.concl. 2.
Scienter.
Sciéter, dictio, ſignificat iactátiá cótra legem.2.p.c.5.diſp.5.dub.9.ante 2.concl.
Scriptura.
Scripturá alterius poſſidens & non reſtituens eſt obnoxius reſtitutioni damni ſequuti, quia non reſtituit.2.p.c.5.diſp. 2. dub. 2. & ibi latè de ſcripturarum manifeſtatione, & an teneatur reus ex mádato Iudicis ſcripturas manifeſtare proprias ad actoris intétioné fundádá.
Scripturas alium habere ſciens, debet oſtendere, ſi poteſt probare, niſi excuſetur aliqua ratione.ibid. in fine dubij.
Scripturas oſtédere iure ciuili aliquando compellitur reus, ſecus iure canonico, in fine materiæ excommunicationis.
Seminis effuſio.
Seminis illicita effuſio violat Eccleſiam. 5.p.diſp.7.dub.1.concl. 2.
Sententia.
Sententia non comprehendit niſi ſubditos ſententiam ferentis.2.p.c.3.diſp.1. dub.7.concl. 2.& 3.
Sententia, quæ non habuit effectum in vita ſententiantis, expirat eo amoto vel mortuo.ibid.c.5.diſp.5.dub.1.in fine.
Sententiam aliorum facit nullam Iudex excómunicatus, quando ſimul cum eis pronúciat.2.p.c.6.diſp.6.dub.6.in fine.
Sepultura.
Sepultura eccleſiaſtica quomodo intelligatur quis priuati.2.p.c.6.diſp.4.dub.8.
Sepultura eccleſiaſtica non priuatur excommunicatus, qui poſt mortem eſt abſolutus. ibi.concl. 3.
Sepeliens excommunicatum in loco ſa-

ero eſt excommunicatus, ſimiliter & qui ſepelit hæreticum, vel eius fautorẽ.2.p.c.6.diſp. 10.dub. 1. & explicatio huiús excommunicationis eſt.dub.6.

Sepultus extra locum ſacrũ tempore interdicti debet ſublato interdicto exhumari, & in loco ſacro ſepeliri.5.p. diſp. 4.ſect.3.dub.2.concl.1.notab.2.

Sepultus verò illicitè in loco ſacro non debet exhumari, vt tradatur prophano loco. ibid.

Sepeliri poſſunt clerici tẽpore interdicti etiam intra Eccleſiã ſpecialiter interdictam cum certa quadam moderatione.5.p.diſp.4.ſect.3.dub.2.concl. 3.

Sepelire laicos in loco ſacro tempore interdicti an liceat in illis quattuor feſtiuitatibus, in quibus conceduntur diuina officia.5.p.diſp.4.ſect.3.dub. 3.

Sepeliri in loco ſacro eodem tempore an poſſint habentes priuilegium ad aſſiſtendum diuinis, & recipienda ſacramenta virtute talis priuilegij: & an idẽ poſſint habentes priuilegium ad aſſiſtendum diuinis tantùm.ibid. dub.4.

Circa Sepulturam nihil innouatur in c. alma mater, ſed licet in ſepeliendo modus, qui non licebat ante prædictum caput.ibid.in fine dubij.3.

Sepelire cum pópa moderata quid ſit.5.p. diſp.4.ſect.3.dub.4.parum ante finem.

Sepeliẽs interdictos in loco ſacro incurrit excommunicationem. 5.p.diſp.5. dub. 4.concl. 1.

Sepeliens excommunicatum non toleratum in Eccleſia violat eam ſic ſepeliẽdo.ibid.diſp.7.dub.1.caſu 3.

Sepultus infidelis, vel excommunicatus in Eccleſia eſt exhumandus.5.p.diſp.7. dub.4.concl.4.

Sepultura eccleſiaſtica an liceat tempore ceſſationis.p.6.diſp.1.dub.10.

Sepeliendo in loco ſacro excõmunicatus, ſuſpẽſus, vel interdictus nõ incurrit irregularitatẽ, ſi nõ adiungat diuinũ officiũ. p.7.diſp.9.ſect.2.dub.2. corol.2.& quid, ſi ſepeliat in loco interdicto clericus. ibid. dub. 8. verſ. ſed ſpecialiter inquiris.

Seruitus, & ſeruus.

Seruitus quando excuſat ire ad ſummum Pontificem propter abſolutionem. 2. p.c.7.diſp.1.dub.1.concl.3.

Seruus an ſit irregularis, & quid ſi ordinetur.p.7.diſp.3.dub vlt.

Syluester Papa.

Syluester Papa excõmunicauit Guiliſariũ Patricium.2.p.c.5.diſp.1.dub.10.

Symbolum.

Symboli explicatio quoad illam particulam, *Sanctorum communionem*. 1. p.dub. 2.not.4.poſt 3.concl.

Simonia.

Simoniacus poteſt abſolui ab excommunicatione antequàm reſtituat pretium parti, vel reſignet beneficium. 2. p.c. 7.diſp. 3.dub. 7.illat. 2.

Simonia an inducat irregularitatem.p. 7. diſp.4.dub.7.concl.4.& 5.

Simoniam committẽs an incurrat ſuſpenſionem.3.p. diſput.5. dub. 9.& incurrit quidem, ſi in ordine committat. ibi, concl.1.

Simonia realis quæ, & ſolam ſimoniam realem pœnæ proſequuntur.ibi,notab. 1.& 2.

Simonia realis in ordine inducit excommunicationem ipſo iure notab.3.

Simonia commiſſa in Reuerendis, cenſetur commiſſa in ordine.3.p.diſp.5.dub. 9.concl.2. in fine.

Simoniacus in ordine qua pœna puniatur. ibid.

Simoniacus in beneficio eſt excommunicatus.& cætera. Vide p.3.diſp.5.dub.9. concl. 5. & 6.& 7.

Societas Ieſu.

Societatis Ieſu Confeſſoribus priuilegiũ eſt abſoluendi ab omnibus cenſuris nõ contentis in Bulla Cœnæ. 2. p.c.7.diſp. 3. dub.8.

Sodomia.

Sodomita an ſit irregularis,& aliæ pœnæ contra clericum ſodomitam. p. 7.diſp. 4.dub.7.in fine. Et de aliis vide verbo, *Clericus.*

Spirituale.

Spirituale ſumitur dupliciter.p.1.d.4.ad 2. in Spi-

In Spiritualibus quis, & in quibus lædatur.1.p.dub.2.in ſolut.ad 1.

Stylus.

Stylus Romanæ Curiæ facit ius.1.p.dub. 5.ad medium concluſionis.

Stylus Curiæ in diſpenſando cum illegitimo, qui ſe fecit ante diſpenſationem ordinari, quis ſit.p. 7. diſp.3. dub. 11. concl. 2.

Subditus.

Subditus qui non eſt, non poteſt excommunicari.2.p.c.4.diſp.1.dub.2.

Subdiaconus.

Subdiaconus miniſtrans calicem Diacono ſine manipulo, an ſit irregularis. p. 7.diſp.9.ſect.2.dub.13. ferè in fine.

Subdiaconus vel Diaconus interdictus ab ingreſſu Eccleſiaſticæ an poſſit ſine metu irregularitatis extra Eccleſiaſticam canere Epiſtolam, vel Euangelium Miſſæ, quæ celebratur intra Eccleſiā.5.p.diſp.4. ſect.3.dub.5.concl.5.

Suburbium.

Suburbia quæ ſint, & quando cenſeantur interdicta.5.p.diſp.1.dub.3. concl.1.& 2. per totam.

Suffocatio.

Suffocatio violat Eccleſiam, ſicut effuſio ſanguinis.5.p.diſp.7.dub. 1.concl. 2.

Suffraganeus.

Suffraganei non ſunt ſubditi Archiepiſcopi.2.p.c.2.diſp.2.dub.6.

Suffragium.

Suffragia Eccleſiæ ſunt in duplici differentia,& quibus ſuffragiis priuetur excommunicatus; & habent ſuffragia Eccleſiæ duplicem valorem. 2. p. c. 6. diſp.4.dub.1.

Suffragiis Eccleſiæ an fruatur excommunicatus,quando exiit à peccato,& non ſtat per ipſum quin abſoluatur. dub. 2.

Suſpenſio.

Suſpenſio eſt cenſura. 1. p. dub. 5. & eius nominis ſignificatio, & definitio. 3.p. dub.1. & 2.

Suſpēſionis pœna, aut ſentētia non comprehendit Epiſcopos, niſi illorū fiat expreſſa mentio.2.p.c.6. diſp.vnica dub.3.

Suſpenſus excommunicatus, interdictus, & irregularis æquiparantur quoad beneficia.2.p.c.6.diſp.5.dub.4.in fine.

Suſpenſio ab officio & beneficio eſt vnus effectus excommunicationis.diſp.6.

Suſpenſionis pœna lata à Iudice contra participantes cum excōmunicato quomodo incurratur. 2.p.c.6.diſp.10. dub. 5. in fine.

Suſpenſio non incurritur niſi propria culpa.3.p.diſp.3.dub.2.

Suſpenſio in quo differt ab interdicto & excommunicatione.ibid. corol.1.& in quo ab irregularitate in fine dubij.

Suſpenſio quotuplex ſit.dub. 3.

Suſpenſio ſine præfinitione temporis eſt perpetua.3.p.diſp.1.dub.3.

Suſpenſio quoad ſe, & quoad alios quæ. ibid. in fine dubij.

Suſpenſionis effectus qui, & quomodo ſint cognoſcendi 3.p.diſp.2.dub.1.

Suſpenſus ab ordine non cenſetur ſuſpenſus à iuriſdictione nec è contra. ibi. concl. 4.

Suſpenſus à beneficio ſolùm eſt ſuſpenſus à fructibus beneficij, non ab officio, & ſi eſt pauper, alendus eſt de fructibus beneficij. ibid.

Suſpenſus ab officio abſolutè cenſetur ſuſpenſus ab omni officio tam ordinis, quàm iuriſdictionis.ibid. concl.5.& 3. p.diſp.2.dub.1.concl.2.non verò à fructibus beneficij.ibid.concl.6.

Suſpenſus à diuinis,à quibus ſit ſuſpenſus. 3.p.diſp.2.dub.1.poſt.6.concl.

Suſpenſio diuturna æquiualet priuationi. ibid.

Suſpēſus an lucretur fructus beneficij.ibi.

Suſpenſus alternatiuè ab officio vel beneficio, à quo maneat ſuſpenſus. ibid. concl. 7.

Suſpenſus ab ordine ſimpliciter à quibus ordinibus ſit ſuſpenſus.p.3.diſp.2.dub. 1. concl. 8.

Suſpenſus Epiſcopus. Vide verbo, *Epiſcopus.*

Suſpenſus ab adminiſtratione Eccleſiæ non manet ſuſpenſus ab ordine. vbi ſuprà

ſuprà concl. 12.
Suſpenſus ab ingreſſu Eccleſiæ à quo maneat ſuſpenſus. ibid. concl. 13.
Suſpenſus toleratus, & non toleratus an poſſit in aliquo caſu adminiſtrare ſacramenta. 3.p.diſp.2. dub.2. in fine.
Suſpenſus qui facit quod ſibi prohibitum eſt tali ſuſpenſione, an validè faciat.dub.3.
Suſpenſus non toleratus quis ſit. ibid.
Suſpenſio quà forma ſit ferenda & ſuſpenſio alia ferenda, alia lata.2.p.diſp. 3.dub.1.
Suſpenſionis latæ in ſcriptis, & ſolo verbo differentia ibid.concl.4.
Suſpenſus per annum poteſt celebrare, vel exercere ſuum officium vltimo die anni biſſextilis.3. p.diſp. 1.dub.3.
Suſpenſio magna prouidentia eſt imponenda.3.p.diſp.3.dub.1.concl.4.
Suſpenſio poteſt imponi pro culpa merè præterita.ibi.concl.5.
Suſpenſio an poſſit imponi pro non culpa ibi.dub. 2. & an pro culpa veniali. dub. 3.
Suſpẽſio qualis ſecum trahat exequutionem.3 p diſp.3.dub 4.concl.1.& qualis ſuſpendatur per ſequentem appellationem,& qualis non. ibid.
Suſpendere qui poſſunt poteſtate ordinaria,& qui ex cõmiſſione,& an ſuſpẽſus poſſit ſuſpendere,& an peccet adminiſtrando ſacramenta.3.p.diſp. 4.dub.1.
Suſpendi quis poſſit,& an defunctus poſſit ſuſpendi.dub.2.
Suſpenſio in quibus caſibus incurratur.3. p.diſp. 5. per totam & an clericus notorius concubinarius ſit ſuſpenſus. ibi, dub. 2. & an publicus peccator. ibi. dub.1. & an clericus ſodomita. dub. 3. & an cùm aliquis ordinatur ſacris ſine patrimonio,& ad præſentationem alicuius patroni cum pacto, &c. ibid. caſu 2. & an qui ordinatur cum patrimonio ficto. ibi, dub.5. & qui ordinatur ab Epiſcopo excommunicato, ſuſpenſo,&c.dub.7.caſu 4.& qui ordinatur ab Epiſcopo, qui renuntiauit loco & dignitati. ibi. caſu 5.& qui petit ordinari à non ſuo, caſu 6. & tunc etiam Epiſcopus eſt ſuſpenſus. ibid. & quando Epiſcopus titularis ordinat ſine licentia etiam prima tonſura, caſu 7. & quando intra annum vacantis capitulum dat Reuerendas,caſu 8.& quando Sacerdos coniungit, ſeu benedicit ſponſos alterius parochiæ, ſine licentia, caſu 9. & eſt ſuſpenſus Prælatus Prædicatorum, vel Minorum, qui recipit ad profeſſionem ante impletum annũm probationis caſu 10.& clericus publicè portans veſtes virgatas, caſu 11. & qui ordinatur ſimoniacè, vel ab Epiſcopo ſimoniaco. ibid. dub. 9. per totum.
Suſpenſio non incurritur niſi in caſibus à iure expreſſis.ibid.dub.1.opinio.1.
Suſpenſus an ſit, qui ordinatur ordine ſacro extra tempora, vel ante legitimam ætatem, vel ſine literis dimiſſoriis. 3. p.diſp.5.dub. 7. poſt notab.11.verſ.de tertia verò parte & qui ordinatur per ſaltum.p.7.diſp.9.dub.2.concl. 2.
Suſpenſionem incurrit, qui ordinatur ab Epiſcopo excommunicato, ſuſpenſo vel interdicto,ſchiſmatico,vel hæretico,vel ab Epiſcopo, qui renunciauit loco & dignitati.3. p. diſp.5. dub. 8. in princ.
Suſpenſio impoſita ad certum tempus,vel ſub conditione tranſacto tempore, vel impleta conditione,euaneſcit ſine alia abſolutione.3. p. diſp.6.dub.1. concl.1.
Suſpenſus ab ingreſſu Eccleſiæ quis ſit, & quid ei prohibeatur. 5. p. diſp. ſect. 3. dub.5. in fine.
Suſpendi an poſſit interdictum. 5. p. diſp. 6. dub. 4.
Suſpendere cenſuram non eſt idem quod tollere eam.ibid.concl.4.
Suſpenſionem incurrit illegitimus, qui ordinatur ſine diſpenſatione, & an ſic ſuſpenſus celebrando incurrat irregularitatem.p 7.diſp.3.dub.1.concl. 10.
Suſpenſus an ſit ſimoniacus in beneficio, vel qui ignoranter recipit beneficium,

quod illi ab alio tertio fuit ſimoniacè adeptum.3.p.diſp.5.dub.9.cõcl.5. & 6.
Suſpenſus recipiendo ordines an maneat irregularis.p.7.diſp.9.ſect.1.dub.6.
Suſpenſus per interdictum à receptione ſacramentorum, ſi celebret, non fit irregularis.ibi.ſect.2.dub.1.
Suſpenſus exercendo ordines quãdo fiat irregularis. Vide verbo, *Irregularitas*.

T.

Tabellio.

Tabellio non tenetur manifeſtare ſcripturam, ob cuius falſitatem veniat ipſe puniendus. 2.p. c.6.diſp.4. dub.1.
Tabellio excommunicatus non toleratus nihil facit validum. 2.p.c.6.diſp.3. dub.5.concl.5.& diſp.6.dub.5.
Tabellio quando incurrat irregularitatem ex defectu perfectæ lenitatis. p.7. diſp.5.ſect.2.dub.2.verſ. tertiò fit.

Taurorum agitatio.

Taurorũ agitatio prohibetur clericis ſub pœna excõmunicationis ferẽdæ.2.p.c. 5.diſp.1. dub. 4. Et vide verbo, *Clerici*.
Tempora ordinationum. Vide verbo, *Ordo*.

Territorium.

Territorij conditio requiſita ad excommunicandum.2.p.c.5.diſp.2.dub. 1. Et de aliis vide verbo, *Epiſcopus*.
Territorij conditio ad ſuſpendendum. 3. p. diſp.4.dub. 2.
Territorij conditio ad interdicendum. 5. p. diſp. 2. dub. 2. Et de omnibus vide verbo, *Epiſcopus*.

Teſtamentum.

Teſtamentum factum ab excommunicato non tolerato an ſit validum, & an poſſit illud licitè facere.2.p.c.6.diſp. 6. concl. 5.

Teſticuli.

Teſticulos vel membrum virile perdens in infirmitate, vel ſine propria culpa, non eſt irregularis. p. 7. diſp. 3. dub. 1. illat. 3.
Teſticuli abſque membro genitali non ſunt mẽbrum.ibid.diſp.5.ſect.1.dub.1.

Teſtis.

Teſtium appellatione venit ſcriptura. 2.p. c.5.diſp.4.dub.1.
Teſtis non tenetur ex iuſtitia ſe offerre ad teſtificandum. ibidem.
Teſtis an poſſit eſſe, qui eſt excommunicatus.2.p.c.6.diſp.7.dub.4.
Teſti vni quantumuis fide digno nemo tenetur credere.2.p.c.6.diſp.11.dub.11.
Teſtis concurrens ad deformationem eſt irregularis. p. 7. diſp. 5. ſect. 2. dub. 1. verſ. ſecundò promotor: & an excuſet eum ab irregularitate illa proteſtatio. dub. 12. & quid ſi coactus teſtificat. ibid. in fine dubij.
Teſtis an poſſit eſſe licitè clericus in cauſa ſanguinis pro reo, vel contra illum. p. 7. diſp. 5. dub. 13. & an ex licentia Epiſcopi.ibid.concl.1.

Titulus.

Titulus præſumptus quis.2. p.c.6. diſp.6. dup.7. in principio.
Titulus præſumptus, & communis error facti tribuit iuriſdictionem.ibid.
Titulum legitimum qui amiſit ob delictum, ſi eſt error communis huius delicti, omnia validè facit, quæ ad iuriſdictionẽ pertinẽt eodem dub.7. concl.3.

Tortura.

Torquens reum eſt irregularis, ſi inde ſit, quòd deformetur ex eo, quia confeſſus eſt crimen. p. 7. diſp. 5. ſect. 2. dub. 2. verſ. Quintò qui torquet.
Tortura qualis eſſe debeat, & an ſi in tortura quis deformetur, Iudex maneat irregularis.p.7.diſp.6.ſect.1.dub.4.

Traditio.

Traditio Iudici ſeculari facta à Iudice eccleſiaſtico, quid, & quomodo intelligenda.p.7.diſp.5.ſect.2.dub.3. in cõcl.

V.

Vaſſallus.

Vaſſalli quando teneantur domino negare tributa, & obedientiam. 2. p.c.6.

p.c.6.diſp. 11.dub. 9.
Valedicere. Vide verbo, *Salutare.*
Vbi eſt eadem ratio debet eſſe eadem iuris diſpoſitio, quo modo intelligendum.p.7.diſp. 6.dub. 7.

Venatio.

Venatio quæ ſit prohibita clericis,& quare: & in venatione clericus, qui mortaliter peccat,excuſatur ab homicidio, quando laicus excuſatur. p. 7. diſp. 6. ſect.1.dub.1.in explicatione tertię opinionis, & ante reſponſionem ad 1. & meliùs in 1.corollario ante finē dubij.

Veniale peccatum.

Veniale peccatum non fit mortale, quantumuis multiplicetur actus. 2. p. c. 6. diſp. 8.dub.3.illat.1.

Veſtis.

Veſtis virgata quæ.3.p. diſp.5. dub.8. caſu 11.

Verba.

Verba generaliter prolata,ciuiliter,& politice ſunt intelligenda,ſcilicet ceſſante impedimento. 2.p.c.5.diſp.1. dub.3.in fine.
Verba intelliguntur cum effectu.2.p.c. 7. diſp.2.dub.5.concl.3.

Vicarius generalis.

Vicarius generalis Epiſcopi, vel vicarius particularis, ſi Epiſcopus eſt excommunicatus non toleratus, an poſſit exercere iuriſdictionem, quam accepit ab Epiſcopo, antequàm incurreret excõmunicationem. 2.p.c.6.diſp.1.dub.4.
Vicarius generalis Epiſcopi an, & quando poſſit dare Reuerendas ad ordines. 3.p.diſp.5.dub.7.
Vicarius generalis non habet poteſtatem in his, quæ Epiſcopus poteſt ex ſola conſuetudine, niſi ſibi ſpecialiter ab Epiſcopo committantur. 2.p.c.5. diſp. 2.dub.2.concl.2.

Vis.

Vim licet repellere vi, vel cùm infertur propriæ perſonæ,vel in parentes.2.p.c. 5.diſp.3.dub.13.

Violentia.

Violentia excuſat ab excommunicatione minori participantem cum excommunicato.2.p.c.6.diſp.11.dub.13.concl.5.

Violatio.

Violatio Eccleſiæ à quo ſit impoſita, & quot caſibus contingat.5.p.diſp.7.dub. 1.& an habeat locum in omni Eccleſia dub. 2. & an violata Eccleſia, cæmeterium violatum dicatur.ibid.concl.2.& an ſit peccatum,vel incurratur irregularitas celebrando in Eccleſia violata. ibid.dub.3.& violata Eccleſia per quē, & quomodo reconcilietur.dub.4.

Violans.

Violans ſuſpenſionem quod peccatum committat.3.p.diſp.2.dub.2.

Viſitator.

Viſitator poteſt ferre excommunicationem per viam ſtatuti. 2.p.c.1.diſp. 2. dub.1.in 3.diuiſio.& c.2.diſp.3. dub. 4. dicto 2.

Vitare.

Vitabantur olim omnes excommunicati, & quomodo.2.p.c.6.diſp.2.dub.1.
Vitandi qui ſint nunc.ibid. & dub.2.& 3. & an qui vitandi non ſunt iure eccleſiaſtico,non ſint etiam vitandi iure diuino & naturali, eodem dub.2.
Vitare non tenemur appellantem à denunciatione, & declaratione eodem dub.3.concl. 2.
Vitandus quis percuſſor clerici. ibid.dub. 4. Et vide verbo, *Notorius.*
Vitare excommunicatum quæ perſonæ teneantur.2.p.c.6.diſp.9. dub. 1.
Vitandi ſunt excommunicati in omnibus,quæ continentur in illo verſ.*Os,orare,* &c. qui verſus refertur 2.p.c.6.diſp. 9.notab.4.ante 1.dubium.
vt Vitetur excommunicatus, quæ ſententia requiratur de eo, quòd ſit excommunicatus.2.p.c.6.diſp.9.dub.11.
Vitare excommunicatum non toleratum ſi volo,bene poſſum.ibid.
Vitare non tenemur eum, quem dubitamus eſſe excommunicatum. 2. p. c. 6. diſp. 11.dub.11.concl.3. in fine.
Vitare excommunicatum quanto tempore teneamur.ibid.in fine dubij.

Vitare in vna prouincia an teneamur, quem in alia ſcimus eſſe vitandum. 2.p. c.6.diſp. 11. dub.12.
Vitare ſuſpenſos an teneantur fideles.3.p. diſp.2.dub.4.
Vitare interdictos.5.p.diſp.5.dub.1.

Vniuerſitatis.

Vniuerſitas excommunicatur non immediatè, mediatè verò ſic, diſcurrendo per ſingulos nocentes. 2. p.c.4. diſp.1. dub. 5.an verò ſit valida excommunicatio, ſi immediatè excommunicetur vniuerſitas, vide dub. ſeq.
Vniuerſitas interdicitur immediatè. 5. p. diſp.1.dub.5.concl. 3.
Vniuerſitate interdicta quilibet de vniuerſitate cenſetur nominatim denunciatus.5.p. diſp.5. dub.1. concl.3. ante finem.
Vniuerſitas an poſſit ſuſpendi.3.p. diſp.3. dub.2.concl. 3.

Voluntas.

Voluntas mouet cæteras potentias per imperium efficax & abſolutum. 2. p.c. 5.diſp.5.dub.6.concl.3.
Voluntas occidendi non inducit irregularitatem, nec quidem conatus ipſe. p. 7.diſp.5.ſect.1.notab.3.

Vox.

Vox ſubmiſſa quæ dicatur ad recitandum tempore interdicti. 5. p. diſp.4. ſect. 1. dub.3.ante finem.

Vſurarius.

Vſurarius non eſt in iure excommunicatus.2.p.c.7.diſp.3.dub.6.in fine; ſed eſt ipſo iure infamis. p. 7. diſp. 4. dub. 5. not. 2.

Vulnus.

Vulnus lethale quod ſit.p.7. diſp.5.ſect. 1. dub. 5. & an infligens vulnus non lethale teneatur de morte, an verò de vulnere. ibid.

Vxor.

Vxorem propria authoritate capit vir, ſi fugiat. Vide verbo, *Obedientia.*
Vxor an poſſit communicare cum marito excommunicato denunciato, & vir cum vxore.2.p.c.6.diſp.11.dub.5.

LOCA QVÆ EX IVRE COMMVNI, PONTIficio & Regio huius regni in hoc opere explicantur notabiliùs.

Ex iure Regio.

LEX 1. tit. 4. lib. 1. Recopil.in 2.p.c.5. diſp.3.dub.11.
L 9.tit.3.lib.1. Recopil.in 2.p.c.5.diſp.3. dub.13 caſu 12.

Ex iure Canonico.

Concilium Carthaginenſe IV. c.27.in.2. p.c.5.diſp.1.dub.2.ad.2.
Cap.quod te. de ſententia excõmunicat. in 2.p.c.5.diſp.3.dub.8.concl.4.
Cap. cùm quis. eiuſdem tituli. in 6. ibid. dub.9.in.1 condit.
Cap.ſi verò.de ſententia excommunicat. el 1.ibid dub 13.
Cap.penult.de ſimonia in 3.p.diſp.5.dub. 4.concl.1.
Cap.1.de reſcriptis 3.p.diſp.5.dub.7.dicto 4 ante finem dubij.
Cap. cùm non ab homine. de iudiciis. 4. p.diſp.vnica.dub.3.
Cap.ſine culpa.de regul.iur.in 6. 5.p.diſp. 5.dub.1.poſt 3.concl.
Cap.alma mater. de ſententia excõmunicat.in.6.ibid.diſp.4.per totam.
Cap.licèt.de ſententia excommunicat. in 6.5.p.diſp.4.ſect.2.per totam.
Cap. is qui. de ſententia excommunicat. in 6.p.7.diſp.2.dub.5.concl.1.
Cap.ſignificaſti.el 2.de ſentẽtia excõmunicat.& cap.ad audientiã.codẽ tit.ibid.
Cap.at ſi clerici.in 5. de adulteriis. de iudiciis.p.7.diſp.4.dub.5.concl.4.
Cap.conſuluiſti.2.q.5. in.p.7. diſp.6.ſect. 1.dub. 11.in fine dubij.
Cap.vnicum.de bigamis.in.6.in.p.7.diſp. 8.dub.3.

FINIS.